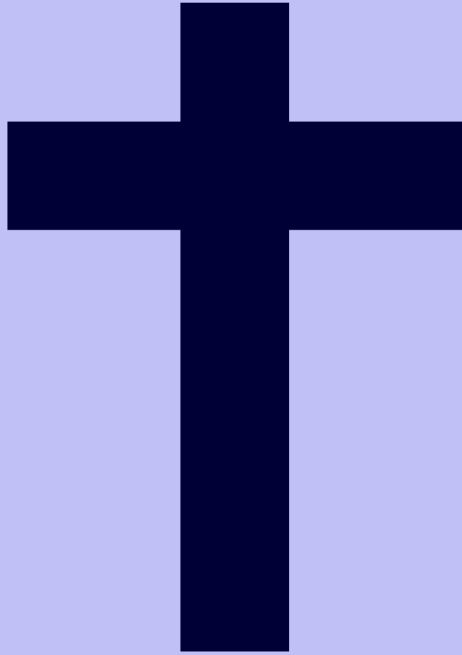

Janeruwarete 'Ga
Je'eg

New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)

Janeruwarete 'Ga Je'eg
New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayabí

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayabí

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

Contents

Mateu	1
Maku	83
Luka	131
Juã	222
Atos	275
Romanũ	357
1 Korĩtu	390
2 Korĩtu	421
Garasi	441
Efesu	454
Firiposi	467
Korosi	475
1 Tesarũn	484
2 Tesarũn	491
1 Timoteo	495
2 Timoteo	505
Tito	512
Firemõ	517
Epyreu	519
Tiago	547
1 Pedro	557
2 Pedro	568
1 Juã	574
2 Juã	582
3 Juã	583
Judas	584
Apocalipse	587

Mateu

Mateu 'ga Jejuu 'ga remimu'efera mū. Levi 'ga rer irūa. Jejuu 'ga kwaawe'emauwe 'ga ka'aranūū pyyka 'wyriararete 'ga upe. A'ere 'ga Jejuu 'ga omo'wyr ire 'ga oporowyky rejari awau watau Jejuu 'ga rupi. Ywag ipe Jejuu 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Mateu 'ga upe. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejuu 'ga ree.

Jejuu 'ga pytunet (Luka 3.23-38)

¹ 'Agamū Jejuu Kristu 'ga pytunera 'gã. Abraão 'ga juapyrera 'ga Davia. Davi 'ga juapyrera 'ga Jejuu Kristua.

² Abraão 'ga Isaki 'ga ruwa.

Isaki 'ga Jako 'ga ruwa.

Jako 'ga Juda 'ga ruwa, 'ga rewirera 'gã netee.

³ Juda 'ga Peres 'ga ruwa, Sera 'ga retee. 'Gã y eẽ rera Tamar.

Peres 'ga Esrom 'ga ruwa.

Esrom 'ga Arão 'ga ruwa.

⁴ Arão 'ga Aminatape 'ga ruwa.

Aminatape 'ga Nasom 'ga ruwa.

Nasom 'ga Saumõ 'ga ruwa.

⁵ Saumõ 'ga Poasi 'ga ruwa. Poasi 'ga y eẽ Raape eẽ.

Poasi 'ga Opete 'ga ruwa. Opete 'ga y eẽ Rute.

Opete 'ga Jese 'ga ruwa.

⁶ Jese 'ga Davi 'ga ruwa. Davi 'ga 'ũina 'wyriaramū judeu 'gã nupe rakue.

Davi 'ga Uri 'ga remirekofera eẽ rerekou. 'Gã na'yra 'ga Sarumãu 'ga.

⁷ Sarumãu 'ga Ropoãu 'ga ruwa.

Ropoãu 'ga Apiasi 'ga ruwa.

Apiasi 'ga Asa 'ga ruwa.

⁸ Asa 'ga Josafa 'ga ruwa.

Josafa 'ga Jorãu 'ga ruwa.

Jorãu 'ga Usiasi 'ga ruwa.

⁹ Usiasi 'ga Jotãu 'ga ruwa.

Jotãu 'ga Akasi 'ga ruwa.

Akasi 'ga Esekiasi 'ga ruwa.

¹⁰ Esekiasi 'ga Manase 'ga ruwa.

Manase 'ga Amom 'ga ruwa.

Amom 'ga Josiasi 'ga ruwa.

¹¹ Josiasi 'ga Jekoni 'ga ruwa, 'ga rewirera 'gã nuwa nanē nū.

Jekoni 'ga rekoramū Israeu juapyrera 'gã nee iporomutare'ema 'gã 'ua ojemorypa 'gã nee, 'gã pyyka, 'gã faa, 'gã nerawau Papironi ywy pe.

¹² Papironi ywy pe weroo re Jekoni 'ga wa'yramū.

Jekoni 'ga Saratieu 'ga ruwa 'ga.

Saratieu 'ga Soropapeu 'ga ruwa.

¹³ Soropapeu 'ga Apiute 'ga ruwa.

Apiute 'ga Eriakī 'ga ruwa.

Eriakī 'ga Aso 'ga ruwa.

¹⁴ Aso 'ga Satoki 'ga ruwa.

Satoki 'ga Akī 'ga ruwa.

Akī 'ga Eriute 'ga ruwa.

¹⁵ Eriute 'ga Eriesa 'ga ruwa.

Eriesa 'ga Matā 'ga ruwa.

Matā 'ga Jako 'ga ruwa.

¹⁶ Jako 'ga Jose 'ga ruwa.

Jose 'ga Mari ēē mena. Mari ēē ra'yra 'ga Jejui 'ga. Ēē wi futat 'ga 'ari rakue. Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga remimurera te.

¹⁷ Abraão 'ga remymīnū juapyret awau ojemomytuna katosi rakue. Awau owaēma Davi 'ga upe rakue. A'eramū Davi 'ga remymīnū juapyrera nānēwējēmī ojemomytuna katosi rakue. Awau owaēma Papironi ywy pe 'gā nerooawa upe. Papironi ywy pe weroo re 'gā nānēwējēmī 'gā nemymīnū juapyrera ojemomytuna katosi rakue. Awau owaēma Kristu 'ga i'aawa upe.

*Jejui Kristu 'ga 'aawet
(Luka 2.1-7)*

¹⁸ Nan Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga muri ywy pe rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga mua Mari ēē upe rakue, ēē ra'yramū rakue. Mari ēē merama 'ga Jose 'ga. A'ere Jose 'ga ēē rerekoe'emauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea kunumī muri ēē upe rakue. ¹⁹“Mari ēē ta'yt” 'e kwaapawe Jose 'ga 'jau ojeupe: “Najera'yra rūi futat. Nakoi we je ēē ree”, 'jau 'ga ojeupe. “Narekokatui je ēē 'awamū. Maran ajee je ēē rerekoi 'awamū 'ū? Namome'ua'uweri je ēē 'gā nupe. ‘Ta'yr ēē’ 'e kwaawe'emauwe pa je ēē retygi kwy”, 'jau 'ga ojeupe. Jose 'ga esage ma'ea. A'jeteetewi tee 'ga mama'e apoi rakue. A'eramū 'ga a'eramū oporerekowere'emamū ēē ree. A'ere 'ga nafutari ēē mojenosīa nanē nū. ²⁰Wemiaporam are 'ga wea'aramū oser enune. 'Ga ser ire Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga amū 'ua ojesaukaa 'ga upe, 'ga fayupaw ipe. A'eramū 'ga oje'ega Jose 'ga upe, judeu 'gā 'wyriat ymanera 'ga juapyrera 'ga upe, Davi 'ga juapyrera 'ga upe:

—Ku'jywa 'ga 'Agesagea te kunumī amut Mari ēē upe. A'eramū ene epy'a'wyre'emamū ēē ree. “Narekoi je ēē”, ere awi. ²¹Kūima'ea futat ēē ra'yra 'ga. 'Ga 'aramū ene 'ga re'roka. 'Ga futat 'ut opytuna 'gā tywera moiawamū 'gā nui. A'eramū ene Jejui nuga 'ga ree— 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga fayupaw ipe 'ga upe.

(Grego 'gā je'eg imū aekatu'okat 'ea futat poromū Jejui 'ea.)

²²⁻²³ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega mome'ui Isai 'ga upe rakue. “Anure nipo kūjāmuku ēē mū ra'yramū. Kunumī 'ga 'ar ire nipo 'ga 'jau Emanueu 'jau 'ga upe”, 'jau 'ga Isai 'ga upe rakue. (Epyreu 'gā je'eg imū *Emanueu* 'ea Janeruwarete 'ga ako jane pyri 'ea futat.) U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga Jejui 'ga muri kūjāmuku ēē mū upe.

²⁴ Opag ire Jose 'ga awau Mari ēē 'wyr ipe, ēē rerua oje'wyr ipe, ywagipewara 'ga 'eawer imū etee futat rakue. ²⁵A'ere 'ga ēē ra'yra 'ga 'are'emauwe nokoi futari ēē ree. Ēē ra'yra 'ga 'ar ire Jose 'ga 'ga re'rogi. Jejuja 'ga inuga 'ga ree, ywagipewara 'ga 'eawer imū etee futat.

2

Kwara poawa katy awi 'ut ma'e 'gā

¹ Perēi me Jejui 'ga u'aa rakue. Judeja ywy pype Perēi 'jawa amunawa 'upa. Israeu juapyrera 'gā nupe 'wyriaramū Erote 'ga renamū Jejui 'ga u'aa rakue. Jejui 'ga 'ar ire kūima'e 'gā amū 'ua Jerusareg ipe, Erote 'ga rekwaw ipe. Muku awi 'gā nuri. Kwara poawa katy awi 'gā nuri. Jaytata mojopyrūara 'gā. ²Gā poromū 'ut muku awi. A'eramū 'gā oporonupa ee judeu 'gā nupe:

—Ma'ape te pē'wyriarareterama 'ga 'ari 'awamueuu rai'i? Oroje'wyr ipe ore rekoramū jaytata yau renyfugamū ojesaukaa ore ai'i. Esakawe ore 'jau arajaupe ai'i: “Judeu 'gā

'wyriarareterama 'ga u'at ra'e", 'jau ore arajaupe ai'i. A'eramũ ore arajua koromũ 'ga muorypa arakou— 'jau 'gã Jerusareg ipewara 'gã nupe.

³ A'eramũ Erote 'ga opy'a'wyrãmũ ee. "Ma'ape te judeu 'gã 'wyriarareterama 'ga 'ari rai'i" 'e renupawe 'ga opy'a'wyrãmũ ee. "Tÿÿ. Je futat nã'ã a'ÿi 'wyriaramũ judeu 'gã nupe re'ã", 'jau 'ga ojeupe. "Awÿja upe sipo 'gã 'i poromũ 'wei?" 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga opy'a'wyrãmũ akou ee. Jerusareg ipewara 'gã juejue futat nanẽ opy'a'wyrãmũ aipo are nũ. ⁴ A'eramũ Erote 'ga mainana 'wyriara 'gã murukaa ojepyri Moisesi 'ga je'eger are moromu'jara 'gã neewe.

—Ma'ape te Janeruwarete 'ga remimurama 'ga 'ari e'i te 'gã nakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ —“Perẽi me nipo 'ga 'ari”, e'i 'gã nakue. “Judeja ywy pype 'up ma'e pype nipo 'ga 'ari”, e'i 'gã nakue— 'jau mainana 'gã Erote 'ga upe.

⁶ —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are oje'ega mome'wara 'ga upe rakue:

“Perẽi mewaramũ pẽẽ pejejenosõue'em pejeje'wyr awi.

Sikõ'i'ĩ agawewi pẽ'wyrã. A'etea nipo pẽ'wyr ipe futat pẽ'wyriarareterama 'ga u'at anure.

Poromũ futat nipo 'ga 'ua ajemogou 'wyriarareteramũ jeremiayuamũ pẽ nupe, Israeu juapyrerãmũ pẽ nupe”,

'jau 'ga ikwasiarukaa Mikeiasi 'ga upe rakue— 'jau mainana 'wyriara 'gã imome'wau Erote 'ga upe.

⁷ A'eramũ Erote 'ga muku awi 'ut ma'efera 'gã nenũina.

—Pe'je pejejua. 'Gã nemianuwa tywi saporogyta jarejetee 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau oporogytau 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranime te peesak jaytata yaua rai'i? Ma'e 'ara rupi te peesak rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã jaytata yau resakawera mome'wau esage 'ga upe. ⁸ A'eramũ Erote 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Perẽi me. “Perẽi me futat ore'wyriarareterama 'ga 'ari”, e'i mainana 'wyriara 'gã jee— 'jau 'ga jaytata yau resakarera 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ pejewau 'ga rekaa. 'Ga resag ire tepejot 'ga rekwawa mome'wau jee 'jau. A'eramũ je nanẽ tewau 'ga muorypa— 'jau Erote 'ga 'gã nupe.

A'ere o'meramũ te Erote 'ga 'i 'gã nupe. “Ga rekwawa tejeupe 'gã imome'u re too 'ga jukau 'jau kwy”, e'i te 'ga ojeupe.

⁹⁻¹⁰ Ojeupe 'ga imome'u re 'gã awau nũ. 'Gã waw ipe jaytata yau ojesaukaru'japa 'gã nupe nũ.

—Kuu. Kweramũ janeremiesagera rekoi ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã aku'iramũ jaytata yau are.

Jaytata weny rerawau 'gã nenune. A'eramũ 'gã jaytata reny rewiri etee futat akou. Awau jaytata opytau Jejui 'ga rekwawa 'oga 'arimũ. ¹¹ A'eramũ 'gã awau osou 'ga 'wyr ipe. Kunumĩ'ĩ 'ga 'gã esaka 'ga y eẽ retee, Mari eẽ retee. A'eramũ 'gã wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase 'ga muorypa. A'eramũ 'gã wemirerurera okaraemã renũ'jãu imua wepyrũ awi imonou 'ga upe. Ouru, Janeruwarete 'ga upe iapypyra jany kasig, mira 'jawa jany kasig. Mĩmera 'gã imonou Jejui 'ga upe. 'Ga upe 'gã nemirerurera epy ete mama'ea.

¹² Ypytunimũ Janeruwarete 'ga oje'ega jaytata mojopyrũara 'ga amũ upe 'ga fayupaw ipe:

—Pejewyt kasi pejewau Erote 'ga pyu ne— 'jau 'ga 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

Opag ire ofayup ma'efera 'ga imome'wau opytuna 'gã nupe. A'eramũ 'gã awawe'em Erote 'ga pyu. Amutee pe rupi etee 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

Oka'jama 'gã awau Egitu ywy pe

¹³ 'Gã o re ywagipewara 'ga amũ ojesaukaa Jose 'ga upe. 'Ga fayupaw ipe 'ga ojesaukaa oje'ega 'ga upe:

–Erote 'ga ifuwet Jejui 'ga ree. Anurenure'i nipo 'ga wemiayuwa 'gã murukari Jejui 'ga rekaa, 'ga jukaawamũ. A'eramũ ene 'awauwe futat 'ga rerawau 'ga y eẽ retee eroka'jama 'ga wi. Egitu ywy pe pekwap. Peu futat pejepytau. “Pe'je pejewywa Judeja ywy pe”, pejejeupe je'e'emamũ pẽẽ pejekou Egitu ywy pe etee futat– 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

¹⁴ A'erauwe Jose 'ga ojypa, okaraemã mogatyrũmũ. Ypytunimũwe futat 'ga Jejui 'ga rerawau 'ga y eẽ reewe 'gã neroka'jama erawau Egitu ywy pe. ¹⁵ Erote 'ga manũe'emamũ 'gã akou Egitu ywy pe etee futat. Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Egitu ywy awi je teja'yra 'ga muri”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga u'eawer imũ etee futat 'gã monoukaa Egitu ywy pe.

Kunumĩakya apisiawet

¹⁶ Erote 'ga jaytata mojoyrũara 'gã napesaka 'ũina numiamũ. A'ere 'gã nooi 'ga pyu. “Tÿÿ. Nuri futari te 'gã imome'wau jee 'wei. Je morytee pa 'gã nai'i”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga amara'neramũ 'ũina 'gã nee. A'eramũ 'ga wea'aramũ jaytata mojoyrũara 'gã je'eger are jaytata yau resakawer are. A'eramũ 'gã 'jau: “Nomagwawi we kunumĩ 'ga mukũi kwara”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

–Pe'je pejewau kunumĩ'ĩ'ĩ apisaupap. Perẽi mewara 'gã na'yra 'gã, ipyriu'i ajemogy ma'e 'gã na'yra 'gã. Mĩmera ki peapisi. Mukũi kwara magwapare'ema 'gã juejue ki peapisi– 'jau Erote 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

¹⁷⁻¹⁸ Ymã te Jeremi 'ga ka'arana kwasiari ee rakue.

“Rama 'jaw ipewara 'gã wapirũ wa'yra 'gã.

Opapap 'gã na'yra 'gã nui.

Rakeu eẽ taetu wa'y'ri are u'arasigeteteramũ.

Ni'arasĩmawa'uweri te eẽ wa'yra 'gã nee”,

'jau Jeremi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'jea futat 'ga remikwasiarera. 'Ga remikwasiarer imũ etee futat Erote 'ga kunumĩ'ĩ'ĩ apisaupawukaa wemiayuwa 'gã nupe.

Egitu ywy awi 'gã 'ua nũ

¹⁹ Anure, Erote 'ga manũ re, Janeruwarete 'ga ojeypyriwara 'ga amũ resaukaa Jose 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

²⁰ –Jejui 'ga ree ifuwet ma'e 'ga amanũ 'awamũ. A'eramũ ene 'ga rerawau erojewywa 'ga y eẽ retee pejewywa Israeu juapyreramũ pejejywy pe– 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga upe 'ga fayupaw ipe.

²¹ A'erauwe Jose 'ga ojypa, okaraemã mogatyrũmũ. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerawau 'ga y eẽ reewe, 'gã nerojewywa oywy pe nũ. ²² Oywy upe owaẽmawe Jose 'ga 'wyrriara 'ga rera renupa. “Erote 'ga ra'yra 'ga, Akirau 'ga 'ũi 'wyrriaramũ Judeja ywy pewara 'gã nupe”, 'jau 'ga amũ Jose 'ga upe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga pyri oo awi. A'eramũ ywagipewara 'ga ojesaukaa 'ga upe nũ, 'ga fayupaw ipe nũ. “Garireja ywy pe pekwap”, 'jau 'ga 'ga upe, 'ga fayupaw ipe. A'eramũ Jose 'ga 'gã nerawau Garireja ywy pe. ²³ Nasare 'jawa amunawa 'upa Garireja ywy pype. A'eramũ Jose 'ga 'gã nerawau 'gã neropytau Nasare pe. Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã 'i rakue: “Anure nipo 'gã 'i 'ga remimono 'ga upe, Nasare pe waranup ma'efera 'ga, 'jau nipo 'gã 'ga upe”, 'jau Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nakue. A'eramũ Jose 'ga Jejui 'ga muaranupa Nasare pe futat, 'gã 'eawer imũ etee futat.

3

Juã Batista 'ga remimome'ufet
(Maku 1.1-8; Luka 3.1-18; Juã 1.19-28)

¹ Anure, Jejui 'ga aranuw ire, Juã Batista 'ga awau amunawe'em ipe oje'ega ojepeyri oo ma'e 'gã nupe. Judeja ywy pype 'ga rekoi oje'ega 'gã nupe:

² —Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit tãmêjẽ pejetywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimura 'ga resaukari janee. 'Ga remimurera 'ga 'ã Janejararetea. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia pejetywer awi 'ga rur enune— 'jau 'ga 'gã nupe.

³ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe, Juã 'ga rekwawam are rakue:

“Amunawe'em ipe nipo 'ga amũ awau akou wafukaita 'ga nupe:

Pe'je Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou jarejeupe 'ga ruawamũ, 'jau nipo 'ga akou wafukaita amunawe'em ipe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. “Jarejararete 'ga rapea pekatu'ok imonou 'ga renunewe”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipo 'ga “pejetywer awi pepoit”, e'i te 'ga 'ua janee.

⁴ Juã 'ga kameru rawa apopyrera rerekou waityramũ imunepa. Wyra pirera 'ga erekou aku'afaawamũ. 'Ga raitya ymãwarera 'ga raity 'jawerimũ etee futat, Eliasi 'ga raity 'jawerimũ etee futat. 'Ga remi'ua tukut, eit. Mĩmera etee 'ga remi'ua rakue.

⁵ A'eramũ 'gã 'ua Jerusareg awi 'ga je'ega renupa ajatykau. Judeja ywy awi, Jotãuy ka'a awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga je'ega renupa. ⁶ Otywer awi 'gã poir ire Juã 'ga 'gã pymĩau 'y pe. Jotãuy pe 'ga 'gã pymĩau. “Awamũ je mama'e esage etee iapoi, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ”, 'jau 'gã ojepymĩaukaa 'y pe 'ga upe.

⁷ A'eramũ fariseu 'gã satuseu 'gã netee 'ua kwaiwete ojepymĩaukaa Juã 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã nesakawe 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ pejepoia pejepymĩaukaa ekoete jee ki 'ei, pejetywer awi opoit ma'e 'jawe 'ũ? Pejetywer awi ra'ne pepoit kũi. A'eramũ te je pẽ pymĩ kũi— 'ga 'i etee 'gã nupe ojee 'gã jatykaramũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: —Janeruwarete 'ga imara'ne pẽ nee. Pẽtywer are 'ga mara'neramũ pẽ nee. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. “Ene'me awi”, pe'je awi etee jee. A'jea futat nipo 'ga pẽ nereko tyweretei. “Nore rereko tywera'uweri 'ga”, pe'je awi. A'jea futat 'ga pẽ nereko tyweretei— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

⁸ —Pe'je pejewau mama'e esage mũ apou pejetywer awi pejepoira resaukaawamũ kũi — 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. ⁹ —“O'meramũ 'ga 'i”, pe'je kasi jee ne. “Je 'ã Abraão 'ga juapyrera te. A'eramũ 'ga a'eramũ je rereko tywere'ema”, pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga ifutar ire amunipo 'ã 'ga ita mu'jagi Abraão 'ga juapyreramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —Sã'ã ae 'ywa i'a a'wyre'ema iypy mosoga. A'eramũ 'ã ae erawau imonou imomoa tata pe. Nan tee futat 'ga pẽ rekoi pejetywer awi pepoire'emamũ— 'jau 'ga fariseu 'gã nupe satuseu 'gã netee.

¹¹ A'eramũ 'ga 'jau najuejue etee 'gã nupe:

—Je 'ã a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou pejetywer awi pẽ poira resaukaawamũ. A'ere je rewiri 'ut ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri pẽ nupe. Je rewiri 'ut ma'e 'ga te kũima'eeteetea te. Je naani. Je akotee'i ma'ea te. Apoat te je 'ga tekou— 'jau 'ga 'gã nupe. —Werowiaara 'gã nupe 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage muri. Werowiare'ema 'gã te nipo aje 'ga wereko tywerete anure— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. ¹² —Sã'ã ae juowuuran ape 'oga. A'eramũ 'ã ae a'yi esage mũ'jau jui. A'eramũ 'ã ae iapefera monou tata pe. Nan tee futat nipo 'ga werowiare'ema 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata nowewi futari. Nitywi futari imowepara 'ga amũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

'Y pe Jejui 'ga pymĩawet

(Maku 1.9-11; Luka 3.21-22; Juã 1.31-34)

¹³ Jotãuy pe Juã Batista 'ga rekoramũ, Jejui 'ga 'ua owaẽma 'ga upe rakue. Garireja ywy awi 'ga 'ua owaẽma ojepymĩaukaa 'y pe Juã 'ga upe.

¹⁴ A'ere Juã 'ga 'i:

—Naani nũ'ũ. Naje rũi ene pymĩara. Ene te 'ã kũima'eeteetea. Je 'ã naani. Je 'ã akotee'i ma'ea te. A'eramũ je te amunipo 'ã tejepymĩãukaa enee— 'jau Juã 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ jee. A'ere Janeruwarete 'ga ene je pymĩa futari. A'eramũ jane iapou 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga Juã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'ga pymĩãu 'y pe.

¹⁶ O pymĩ re Jejui 'ga 'ua awua 'y awi. 'Y awi 'ga wyrauwe ywaga owoka 'ga upe. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage rura resaka. Pykau 'jawe 'ua ywag awi wapyka 'ga ree. ¹⁷ U'agesage jyw ire Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi:

—Koromũ futat jera'yrarete 'ga. Jeremifutararetea 'ga. 'Ga etee futat je muory-pararetea ojee— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi 'gã nupe, Jejui 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe.

4

Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet

(Maku 1.12-13; Luka 4.1-13)

¹ 'Y pe 'ga jepymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerawau erekou amunawe'em ipe, mama'eukwaawa 'wyrriara 'ga resakaawamũ. ² Peu akou Jejui 'ga ojemi'ware'ema akou. Kwarêta 'ara 'ga imagwapa akou ojemi'ware'ema. A'eramũ 'ga opy'arayparamũ akou. ³ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara 'ua 'ga resaka. “Taesak 'ga paira 'uwa 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau akou ojeupe etee futat. “Teje'ega taenuwukat esaka 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ũina ojeupe etee futat. A'eramũ 'jau Jejui 'ga upe:

—“Ku'jywa 'ga ra'yra je”, ere 'ã. A'eramũ ene ita mu'jaga ejemi'uramamũ— 'jau mama'eukwaawa 'wyrriara 'ua Jejui 'ga upe.

⁴ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Naene rũi je arowiat tekou. Tejuwarete 'ga etee te je arowiat tekou. Jeruwarete 'ga e'i oree: “Nawemi'uram are tee rũi ae rekoi”, 'jau oree jepi— 'jau etee 'ga jupe. —“Jeje'ega renupara 'gã etee te ajemogy a'jea futat”, e'i 'ga ikwasiarukaa inuga oree rakue. A'eramũ je 'ga je'ega renupa tekou— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wyrriara upe.

⁵ A'ere mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerawau Jerusareg ipe. Jerusarega pype Janeruwarete 'ga mogytaawa 'ũina. A'eramũ 'gã 'jau, Janeruwarete 'ga 'wyrarete, 'jau 'gã Jerusarega upe. Peu futat 'ga rerawau. Janeruwarete 'ga mogytaawa apyte'rarimũ 'ga rerawau erojeupia. Ywatewate 'ga mogytaawa. ⁶ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara 'jau 'ga upe nũ:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. A'eramũ ene ewau epoa 'aw awi. Nerepena'uweri ewau. Jaruete ereo e'aa. Ymã ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe wa'yramũ ene ree ikue.

“Tejepyriwara 'gã je omono enee.

A'eramũ 'gã ojejukau ene ree.

A'eramũ ene ejemokanãje'ema ewau e'aa.

Epya miamũ ene imokanãje'ema ita are”,

'jau ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukaa wa'yra 'ga ree ikue— 'jau mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga upe. “Omorytee pa je 'ga kwy”, 'jau ojeupe numiamũ.

⁷ A'ere Jejui 'ga 'i etee jupe:

—A'jea futat aipo 'ea numiamũ. A'ere je narowiari futari eneje'ega. Jeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat ajepaja 'ga upe nanẽ nũ: “A'jea futat sipo ajee 'ga jejukai je ree, pe'je kasi jee ne, je rerowiare'ema ne”, e'i 'ga ikwasiarukaa ajepaja 'ga upe rakue— 'jau

'ga jupe. —A'eramũ je eneje'ega mojerowiare'ema— 'jau etee Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wyriara upe.

⁸ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga rerawau 'ga rerojeupia ywytyr apyte'rarimũ nũ. Peu 'ga rerowaẽm ire mama'eukwaawa 'wyriara ywy resaukaa 'ga upe. Mama'ea ipype ajemogy ma'e reewe futat esaukapap 'ga upe. Kamẽsĩete futat mama'e resaukaa ywy pypewara resaukapap 'ga upe.

⁹ —Ikaturam te 'ã eneremiesaga. Je rowase eapyk ejenupy'ãu je muorypa. A'eramũ je eneremiesagera monoupap enee— 'jau Jejui 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Ere ejepe'au je wi, ki mama'eukwaawaiwet. Ymã 'ã Jeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'ga amũ upe rakue. “Je te 'ã Pẽjararetea. Je te 'ã Pẽnuwaretea. A'eramũ ki pẽẽ jeje'ega tee enupa pejemogyau. Je tee ki je muoryp pejepe pejemogyau”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue— 'jau etee Jejui 'ga jupe.

¹¹ Amojerowiare'emaue mama'eukwaawa 'wyriara ojepe'au awau Jejui 'ga wi. 'Ga wi iorauwe ywagipewara 'gã amũ 'ua ojekukau 'ga ree.

Jejui 'ga porowyky ppyruga
(Maku 1.14-15; Luka 4.14-15)

¹² Aipo re Jejui 'ga Juã Batista 'ga rera renupa. “Juã Batista 'ga 'gã opyyk imonou imunepa imyĩna moromunepawa pype” 'e renupa. A'eramũ Jejui 'ga awau ojewya Garireja ywy pe nũ. ¹³ A'ere 'ga nopytai oje'wyr ymaner ipe, Nasare pe. Kafanaũ 'jaw ipe etee 'ga awau opytai. Kafanaũ 'jawa 'upa ypiauu pyri, Garireja 'jawa pyri. Ymã te Sepurõ 'ga juapyrera 'gã 'upa Garireja ywy pype Nafitari 'ga juapyrera 'gã netee 'gã 'upa rakue. ¹⁴⁻¹⁶ Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Isai 'ga ka'arana kwasiari ee rakue, peuwara 'gã mome'wau rakue. Sepurõ 'ga juapyrera 'gã nekwaw ipewat, Nafitari 'ga juapyrera 'gã nekwaw ipewat, Jotãuy pyriwat, 'yẽ'ẽ pyriwat, Garireja ywy pewat. Mĩmera 'gã 'ga imome'wau rakue. Garireja ywy pe judeue'ema 'gã nekoĩ judeu 'gã pyri rakue:

“Anure nipo ppytunimũ ajemogy ma'e 'jawewara 'gã mama'e reny 'jawewara resagi.

'Awamũ 'gã nokwaawi Janeruwarete 'ga.

A'ere nipo 'gã anure 'ga kwaawi”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue. Isai 'ga 'eawer imũ etee futat Jejui 'ga oi peu, Garireja ywy pe Jarejuwarete 'ga mome'wau 'gã nupe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejetywer are ki pẽnea'at peje'arasigamũ pejemogyau. A'eramũ futat pejepoia pejetywer awi. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimureramũ je mõi 'wyriaramũ pẽ nupe. Pejetywer awi pepoir ire 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga remimu'e ypy 'gã
(Maku 1.16-20; Luka 5.1-11)

¹⁸ A'ere Jejui 'ga awau watau Garireja ypiauu reme'y'warimũ. Aipo pe awau 'ga ipira rewara 'gã nesaka. Simão 'ga, Andre 'ga. Mĩmera 'gã 'ga esaka. Simão 'ga rer irũa Pedroa. Andre 'ga Simão Pedro 'ga rewirera. Jejui 'ga wesagamũ 'gã taityuu monou etyka 'y pe.

¹⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je rupi. Simu'e pẽẽ 'jau. Naipira rewara rõi pẽẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te pẽẽ 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁰ A'erauwe 'gã taityuu rejaawau 'ga rupi. ²¹ Awaw ipe Jejui 'ga Tiago 'ga resaka 'ga rewirera 'ga retee, Juã 'ga retee. Sepeteu 'ga ra'yra poromũ. Yaru pype 'gã 'upa 'uwa 'ga pyri, taityuu momyka. A'eramũ Jejui 'ga 'gã mo'wya:

—Pe'je pejejua je rupi— 'jau 'ga Tiago 'ga upe, Juã 'ga retee.

²² A'erauwe 'gã ù'jãu yaru awi, 'uwa 'ga rejaawau Jejui 'ga rupi.

*Kwaiwete Jejui 'ga 'gã katu'oka
(Luka 6.17-19)*

²³ Garireja ywy pyterimũ Jejui 'ga awau akou peuwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

—Pejetywer awi pēpoiweramũ Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui. A'eramũ 'ga pē mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

'Gã jatykaaw ipe 'ga 'gã mu'jau 'ga ree. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka. ²⁴ “Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã okatu'ok” 'ea awau uãina Siria ywy pypiaruga. A'eramũ kwe pewara 'gã we futat ikwaapa. A'eramũ kwe pewara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe. Ojero'wu ma'e, iypip ma'e, ika'na ma'e, iteu ma'e, mama'eukwaawa rerekwat. Mĩmera 'gã 'gã erua Jejui 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga 'gã katu'okapap. ²⁵ A'eramũ kwaiwete 'gã awau Jejui 'ga rewiri. Tekapuru ywy awi, Garireja ywy awi, Jerusareg awi, Judeja ywy awi, Jotãu ry owajara katywar awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau Jejui 'ga ree, 'ga je'ega renupa. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oga resaka nanē 'gã 'ua ajatykau 'ga ree nũ.

5

¹ Kwaiwete 'gã nesakawe Jejui 'ga ojeupia'i awau ywytyra rupi. A'eramũ 'ga wapyka. 'Ga apygauwe 'ga ree ijemu'ewet ma'e 'gã 'ua wapyka 'ga pyri. ² A'erauwe Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga remifutar are.

*Iku'i ma'e
(Luka 6.20-23)*

³ —Jarejuwarete 'ga upe “Jetywerete je tekou. Ejejuka je ree” 'jara 'gã aku'iramũ ajemogyau.

A'e 'gã Janeruwarete 'ga imogyau wemiayuwamũ.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁴ Ojoo'o ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau.

Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã mojemogypyka'i 'gã mogyau 'gã 'arasig awi.

A'eramũ nipo 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁵ Ajuee ipota'wa ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau.

'Gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi u'eawer imũ etee futat.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁶ A'jea futat Janeruwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e are iparuapowet ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau.

A'e 'gã a'jea futat Janeruwarete 'ga opoat mama'e apoukaa wemifutar imũ.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁷ Ajuee ajemuaēm ma'e 'gã a'jea futat iku'i ajemogyau.

'Gã nee nipo Janeruwarete 'ga jemuaēmi.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁸ A'jea futat mama'e esage are etee ea'at ma'e 'gã iku'i futat ajemogyau.

“Tamuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau”, 'jau nipo 'gã ojeupe.

A'eramũ nipo anure aipo 'gã awau Jarejuwarete 'ga pyri.

A'eramũ 'gã a'e are aku'iramũ ajemogyau.

⁹ Ajaupe ojomota'waara 'gã aku'iramũ ajemogyau.

Anure nipo Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe: “‘Agamũ jera'yra 'gã”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

¹⁰ Jarejuwarete 'ga remifutara apo are ereko tyweripyrrera 'gã nipo aku'iramũ ajemogyau.

A'e 'gã Janeruwarete 'ga amogy wemiayuwamũ.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau—

'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

11—Jeremiayuamũ pejemogyramũ nipo je rerowiare'ema 'gã pẽ kurawi. Pẽ nerekou tyweaete je ree. Pẽ je'ẽwu'jaga je ree. A'ere pẽ pejerereko tywereteramũ pẽku'i etee futat pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. 12—Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pẽ nupe kwaiwete. A'eramũ pẽ pejeku'iramũ etee pejemogyau. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga je'ega mome'wara 'gã nerekou tyweretei rakue. A'eramũ nipo 'ga rerowiare'ema 'gã pẽ nanẽ pẽ nerekou tyweaete 'ga rerowiaaramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽ ã jukyra 'jawe

(Maku 9.50; Luka 14.34-35)

13—Jukyra 'jawe pẽ. Sã'ã jukyra. Ipyu omosa re 'ã miaro'oa oneme'emamũ. Nan tee futat pẽ. Mama'e esage apo re mama'e tywera apoukare'ema 'gã nupe. Sã'ã ae jukyra tyweramũ monoa imyina imomoa ukupepe. A'eramũ 'ã ipyu wata ma'e 'gã opyruga ee. Nan tee futat pẽ. Mama'e tywera aporamũ 'gã mu'jawarũ'em mama'e esage apo are. Nepẽ nerowiari 'gã a'eramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽ ã tata reny 'jawe

(Maku 4.21-25; Luka 8.16-18)

14—Tata reny 'jawe nanẽ pẽ nũ. Tata renya 'ã ypytunaiwa mojesaka. Nan tee futat pẽ. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e apo re pẽ nesakara 'gã neapyoramũ Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'ga muorypa pẽ nee. Ywytyr apyte'rarimũ amunawa apo re ipyriwara 'gã juejue esaka. Nomimarũ 'ga amũ. Nan tee pẽ. Pẽ pyriwara 'gã juejue pẽnemiapofera resaka ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 15—Nomonyga'uweri ae arãparĩna mũ imyina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi imyina ajuesawamũ te. 16 Nan tee futat ki pẽ. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã nowase mama'ea peapo. A'eramũ nipo pẽ nesakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee, pẽ nemiapofer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Moisesi 'ga remikwasiaret

17—NaMoisesi 'ga remikwasiarerera mateepapa rũ je ruri. “Moisesi 'ga remikwasiarer imũ kasi mama'ea peapo ne”, na'e rũ je tekou. “Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega nia'wyrĩ”, na'ea'uweri je tekou. Naani. Ee pẽ mueapyo katuawamũ te je ruri. 18 A'jea futat 'gã nemikwasiarer ymanera resageramũ jane 'awamũ miamũ futat. A'jea futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega jane wi. Ywaga teepawamũ ywy reewe 'eramũ miamũ futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 19—Anure, Jarejuwarete 'ga pyri 'ga je'ega renuparera 'gã jemogyi kũima'eeteeteramũ. A'ere 'ga je'ega renupap katuare'ema 'gã naani. 'Ga je'ega renup katuare'ema 'gã ajemogyau akotee ma'e 'jawe 'ga pyri oo re. “Peapo kasi mama'ea aipo 'ga je'eg imũ ne” 'jara 'gã nanẽ ajemogyau akotee ma'e 'jawe 'ga pyri oo re nũ. Aipo 'gã namojeupawa rũ 'ga pyri oo re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 20—Fariseu 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee mama'e esagea wapo 'me ae reape etee. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “Mama'e esagea 'gã wapo”, 'jau nipo 'gã 'gã nesakara 'gã. A'ere 'gã naJarejuwarete 'ga muorypawamũ rũ mama'e apoi. 'Gã 'jawe kasi peko ne. Jarejuwarete 'ga muorypawamũ etee mama'e apou 'eramũ etee nipo 'ga pẽ mogyi wemiayuamũ— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽmara'ne kasi pejepytuna 'gã nee ne

21—Ymã te 'ga amũ 'i janeypy 'gã nupe rakue: “Pejuka kasi 'ga amũ ne. Oporojuka ma'e 'ga nipo 'gã weroo amũ 'wyrĩara 'ga upe. A'eramũ nipo 'wyrĩara 'ga oporojuka ma'e 'ga jukaukaa 'gã amũ nupe, 'ga remijukafera repyaawamũ”, 'jau 'ga amũ janeypy 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. 22—A'jea futat 'gã 'eawera. A'ere 'awamũ je 'i pẽ nupe: Pẽmara'ne ekoete kasi pejepytuna 'ga ree ne. Opytuna 'ga ree imara'ne ekoete ma'e 'ga nanẽ nipo 'gã erawau ekoete 'wyrĩara 'ga upe nũ. Opytuna kurapara 'ga nanẽ

nipo 'gã erawau ekoete 'wyriara poara 'gã nupe nũ. “Nene'akwaawi te 'ã ene” 'ga amũ upe 'eramũ Janeruwarete 'ga aipo 'jara 'ga monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ²³—A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe mama'e mũ rerooaw ipe pejejea'aramũ pejepytuna 'ga ree, pejee iporomutare'ema 'gã nee 'jau. ²⁴A'eramũ ki pejee iporomutare'ema 'ga upe ra'ne pejewau 'ga mojrũmũ pejejeupe. Pejejeupe 'ga mojrũ re tãmjẽ pejewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe nũ, mama'e rerawau 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

²⁵—“Mama'e tywera 'ga wapo jee”, pejejeupe 'ga amũ 'eramũ pejewau pejeporogytau 'ga upe, 'ga mota'wau pejejeupe. Kasi a'e pe 'ga pẽ nerooi 'wyriara 'ga upe ne. A'eramũ 'wyriara 'ga pẽ monoukaa jefaruu 'ga upe, pẽ munewukaa ne. ²⁶Moromunepawa pype pejemono re nipo nepe'earũi jui. Mama'e tywera apo mepy re tãmjẽ te pe'ẽ jui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Peko kasi pejejemireko are ne

²⁷—Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i janee rakue: “Peko kasi pejejemireko are ne”, 'ga 'i janee rakue. ²⁸A'jea futat 'ga 'eawera. A'ere 'awamũ je 'i pẽ nupe: Kũjã mũ resag ire nipo pẽẽ mũ 'jau: “Kuu. Ikatura'mĩ te ã nũ'ũ. Ako pa je ã ree kwy”, 'jau nipo pẽẽ pejejeupe. Aipo 'jara 'ga wemirekoe'em are ako ma'ea futat. Wea'aw imũ etee futat aipo 'ga akou wemirekoe'em are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ²⁹—“Jerea je motywet. Ëẽ resage'em ire amunipo 'ã je najerea'ari ã ree teko are”, 'jau nipo pẽẽ pejejeupe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Orereaa ore motywerukat”, 'jau pejejea pemosok imonou imomoa pejewi. Kasi a'e pe pẽnea pẽ motywerukaru'jaw ine— 'jau 'ga 'gã nupe. —Wea mosoga ay futat wea mosokara 'gã nupe numiamũ. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽo te naay teepawi pẽ nui. Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ea te nipo ayay futat aipo pype imonopyra 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰—“Mama'e apoara ore motywerukat”, 'jau pejepoa pemonok imonou imomoa pejewi. Aepo monoga ay futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe imomopora teayramũ. A'eramũ waywayramũ imonopyra 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Peetyg awi pejejemirekoa

(Maku 10.11-12; Luka 16.18)

³¹—Ymã te Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'ga amũ upe ã ree. 'Aetyk je ene tejemirekoferamũ akiko', pe'je ki ikwasiarukaa pejejemirekofera ã ree, imonou ã upe”, 'jau 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³²—A'ere je 'awamũ je 'i pẽ nupe: Peetyk ekoete kasi pejejemirekoa ne. 'Ga amũ ã ree 'ga reko re etee pẽẽ etyka. Kasi a'e pe tekotee 'gã 'i ã upe: “Okou nipo ã amutee 'ga ree ra'e. A'eramũ ã mena 'ga ã retyka”, 'jau nipo 'gã ã upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —A'eramũ 'gã anure kũima'e ã ree amũ remiarũnamũ 'jau ã upe ne: “Kuu. Emã'ẽ 'ga kũjã tywera ã 'ga wereko wemirekoramũ”, 'jau nipo 'gã ã upe. A'eramũ 'ga ã rereko re nipo amutee 'gã 'jau: “Amutee 'ga remireko ã 'ga wereko”, 'jau nipo 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽ'me kasi Jarejuwarete 'ga upe ne

³³—Ymã te Moisesi 'ga 'i janepy 'gã nupe rakue: “Pẽ'me kasi Jarejuwarete 'ga upe ne. 'Taapo mama'e esage ene upe 'jau' Jarejuwarete 'ga upe 'jaramũ pẽẽ aipoa etee futat iapou 'ga upe peje'eawer imũ etee futat. A'ere kasi pẽ'me ne”, 'jau 'ga rakue. ³⁴A'ere je 'i pẽ nupe: “Ywaga teepawe'emamũ je mama'e apoi enee”, 'jau 'ga upe pẽẽ pejejaupe, pejeje'ega rerowiarukaawamũ. Pe'je peje'me'emamũ pejejaupe. Ywag ipe Janeruwarete 'ga rekoi. A'eramũ pẽẽ ywaga mome'wau ekoete'em pejejaupe erowiarukaa futatee. ³⁵Ywya nanẽ pẽẽ imome'wau ekoete'em pejejaupe nũ. Ywya 'ã 'ga py rupawa futat.

A'eramũ pẽẽ peje'me'emamũ ee nũ. Jerusareg are nanẽ peje'me ekoete'emamũ nũ. Jerusarega jane'wyriarareterete 'ga 'wyraretea te. A'eramũ pẽẽ imome'wau ekoete'em pejejaupe erowiarukaa futatee. ³⁶“Mama'ea taapo ene upe 'jau” 'eramũ pẽẽ aipo etee futat iapou peje'eawer imũ etee futat. Pejeje'ega ekoete'em futat pejejemogyau. “Teakag are je 'i enee mama'ea taapo enee 'jau”, 'jawe'em pẽẽ pejejaupe erowiarukaa futatee. Naene rũi e'awa mosigara. Naene rũi nanẽ e'awa moũnara nũ. A'eramũ ki pẽẽ pejeakag are peje'me'emamũ pejejaupe. ³⁷“Mama'ea taapo enee 'jau” 'eramũ pẽẽ aipo etee futat iapou. Mama'e are pejeparuapowere'emamũ pẽẽ “Naani. Najeparuapoweri je ee”, 'jau tãmẽjẽ ki pẽẽ pejejaupe. Pẽ'me kasi pejejaupe ne. Ojeupe pẽ'me'emamũ 'gã pẽje'ega rerowiaa. Ojeupe pẽ'meramũ 'gã pẽje'ega nuerowiari futari. “I'me ma'e 'gã te ako”, 'jau etee 'gã pẽ nupe ne. “Janeruwarete 'ga remianuwamũ je 'i enee: Mama'ea taapo enee 'jau, a'e je enee”, 'jau nipo 'gã o'me rerowiarukaawamũ ajaupe. Mama'eukwaawa 'wyriara i'me ma'ea futat. A'eramũ ki pẽẽ peje'me'emamũ pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Pejepyk kasi 'gã nee ne
(Luka 6.29-30)

³⁸—Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejepyg iki 'gã amũ nee. 'Gã amũ nipo pẽnea mamuka 'eramũ pejepyka 'ga ree, 'ga rea mamuka. 'Ga amũ pejejãja mopen ire pẽẽ 'ga rãja mũ mopena, pejepyka 'ga ree”, 'jau 'ã Moisesi 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁹—A'ere je 'awamũ je 'i pẽ nupe: Pejepyk kasi nanuara 'gã nee ne, a'e je pẽ nupe. 'Ga amũ nipo eneretywape nupãu. A'eramũ ki ejetywape nupãnamũ erowag etee amogaty 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ⁴⁰—Eneraitya mũ futaa nipo 'ga amũ ene rerawau 'wyriara 'ga upe. “Ejaitya emut amũ 'ga upe, 'ga mepyawamũ”, ere ki 'ga upe, 'jau futatee nipo 'ga ene rerawau 'wyriara 'ga upe. A'eramũ ki ejaitya emono etee 'ga upe ejaity poakuwuu reewe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴¹—“Majepei kilometro rupi ene jekaraemã eroo jee”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ ene erawau mukũi kilometro rupi 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴²—“Mama'e mũ emut jee”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ imonou etee futat 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ekaraemã mũ emut jee ra'ne”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ “naani”, ere kasi 'ga upe ne. Emono futat 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽporomutar iki pẽẽ pejee iporomutare'ema 'gã nee
(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³—Pẽmu'jara 'gã 'ã e'i pẽ nupe: “Pẽporomutar ete ki pẽẽ pejekoty'aawa 'gã nee. Pereko esage etee ki 'gã. A'ere ki pejee iporomutare'ema 'gã pereko tywet”, 'jau 'gã pẽ nupe. ⁴⁴A'ere 'ã je 'i pẽ nupe: Pereko esage pejekoty'aawa 'ga. Pejee iporomutare'ema 'gã nee nanẽ pejejekau esage nũ. “Ejejuka esage ki ore rereko tywera 'gã nee”, 'jau etee ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe 'ga nee. ⁴⁵Aipo apo re nipo pẽ nesakara 'gã 'i: “A'jea futat. 'Gã Ku'jywa 'ga remiayuwaretea. A'eramũ 'gã 'ã 'ga 'jawe 'gã ojee iporomutare'ema 'gã nereko esagei”, 'jau nipo 'gã pẽ nesaka. Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo pãwẽ pãwẽ janee. Kwara 'ga imuenyu esage ma'e 'gã nupe, ia'wyre'ema 'gã nupe we. Amana 'ga imogyrukaa mama'e esage apoara 'gã nupe, mama'e tywera apoara 'gã nupe we— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴⁶—Pejee iporomutat ma'e 'gã nereko esagea etee sipo Janeruwarete 'ga afutat? Pejee iporomutare'ema 'gã nereko tywera sipo 'ga afutat? Naani. Pẽ mepy sipo 'ga pejee iporomutat ma'e 'gã nereko esage are? Naani. Nomepyi futari 'ga pẽ nupe. “Itywerete 'wyriara upe ka'aranũũ rerooara 'gã”, 'jau 'ã pẽẽ jepi. A'etea 'gã miamũ wereko esage ojee iporomutat ma'e 'gã. ⁴⁷Pejee iporomutat ma'e 'gã nupe etee oporogyta ma'eramũ 'ã pejejemogyau Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gã miamũ oporogytau ojee iporomutat ma'e 'gã nupe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: 'Gã nupe juejue ki pẽporogyta. Pejee iporomutat ma'e 'gã nupe, pejee iporomutare'ema 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe

pejeporogytau pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴⁸—Janeruwarete 'ga 'ã mama'e esagea etee wapo pãwẽ pãwẽ janee. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau 'ga 'jawe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

6

Pejueape kasi pemono mama'ea Jarejuwarete 'ga upe ne

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau akou 'gã nupe, 'gã mu'jau 'gã neko esage are:

—Jarejuwarete 'ga upe mama'e apou kasi peapo amutee 'gã nupe pejee 'gã moporesakawamũ etee ne. Pẽnemiapo resakara 'gã nipo 'jau: “Kuu. Esage ma'e 'ga ra'e”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ nipo nanuaramũ Janeruwarete 'ga pẽ mepyawe'em pẽnemiapofer are. Aipo 'gã 'ea te futat pẽnemiapofera repya ra'e— 'jau 'ga 'gã nupe. ²—A'eramũ pẽẽ, imama'e'ema 'gã nupe mama'e mono re imonowe'em amutee 'gã neape. Pejuea tywi pejeaupe mama'e mũ monou miamũ pẽẽ imome'wawe'em pejeaupe, pejejerowiaraipe'ema pejemiapofer are. Sã'ã ae mama'e esage apoaramũ. Nan tee futat aipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã iapoi amutee 'gã ojee 'gã moporesakawamũ etee. Judeu 'gã jatykaaw ipe kwaiwete 'gã ajatykau 'upa. A'eramũ 'gã 'gã neape mama'e monou imama'e'ema 'ga amũ upe. Amunawa myter ipe nanẽ 'gã mama'e monou 'gã nupe nũ. Wemiapoa 'gã iapou mytuna 'gã nemiesagamũ. 'Gã nupe esaukaripyramũ te 'gã iapoi. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “Kuu. Esage pa'e 'gã na'e nũ. Mama'ea 'gã omono imama'e'ema 'gã nupe”, 'jau nipo 'gã 'gã nesakawe. A'eramũ nipo 'gã nesakarera 'gã 'eawera etee futat 'gã nemiapofera repya. Janeruwarete 'ga 'gã mepyawe'em anure— 'jau 'gã 'gã nupe. ³⁻⁴—A'eramũ ki pẽẽ, ikaraemãe'ema 'gã amũ nupe mama'e mono re, imonou jemime futat. 'Gã nupe imonou kasi amutee 'gã nupe pejesaukar etee ne. Pejekoty'aawa 'gã nupe miamũ pẽẽ pejemiapofera mome'wawe'em. Jarejuwarete 'ga upe pejesakawamũ futat pẽẽ iapou. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyau pẽnemiapofer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jarejuwarete 'ga upe ki pejeje'ega pemono

(Luka 11.2-4)

⁵ —Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou ki, 'ga upe etee futat peje'eg. A'ere 'ã 'ga upe oporogyta 'me ma'e 'gã porogyta 'mei etee 'ga upe. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga upe oporogytau 'me ajemogyau. Amunawa pyter ipe nanẽ 'ã 'gã oporogytau 'me ajemogyau 'ga upe nũ. A'ere 'gã amutee 'gã nemianuwamũ tee 'gã porogyta 'me 'ga upe. 'Gã wesakawamũ etee 'gã porogyta 'mei 'ga upe. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã mepyawe'em anure— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

⁶ A'eramũ 'ga 'jau wenupara 'gã nupe:

—Pejemogy kasi 'gã 'jawe ne. Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau pejejepe'au'i 'gã nui ra'ne. Pejejetee pejewau peje'ÿina pejeporogytau 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe ete'i futat peporogyta pejemogyau. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mepyau ojeupe pẽporogyta are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

⁷ —Peporogyta ekoete kasi Jarejuwarete 'ga upe ne, 'ga upe pejeporogytau ne. 'Ga rerowiare'ema 'gã oporogyta 'me etee 'ga upe. Oporogytau 'me kwaiwete 'ga upe. “Ojeupe je porogyta kwajamũ nipo 'ga jeje'ega renuwi”, 'jau 'gã ojeupe numiamũ. ⁸ A'ere kasi peporogyta 'ga upe aipo 'gã 'jawe ne. Pejejea'awa etee peenũi 'ga upe. Ojeupe peporogyta enune 'ga pẽnemifutara kwaawi. A'eramũ ki pẽẽ pejemifutara etee enũina 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁹—Nan iki peporogyta 'ga upe:

“Kiapi'ni. Ene 'ã Ooreruwaretea. Ywag ipe 'ã ere'ÿi. A'eramũ ore oroje'ega arajupa enee. Tene muoryp ki 'gã najuejue etee.

¹⁰ Kamẽsĩete ki 'gã najuejue etee tene rerowiat ajemogyau.

Kamẽsĩete tere'ÿi 'wyrriaramũ oree najuejue etee 'jau.

Ywagipewara 'gã 'ã mama'ea wapo eneremifutar imũ etee futat.

Nan tee futat ywy pewara 'gã iapoa ore arafutat.

¹¹ 'Awamũ ki mama'ea emut oree oreremi'uramamũ.

¹² Norerea'aru'jawi ore mama'e tywera orojeupe 'ga iapoawer are.

A'eramũ ki ene ejea'aru'jawe'emamũ oretywer are.

¹³ Ore mamuakat futar iki ape mama'e tywera apoe'em are.

Mama'e tywera jar awi ene ore a'gwau, mama'eukwaawa 'wyriar awi",

pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga upe 'gã porogyta are.

¹⁴ —'Gã amũ pejereko tyweawer are pëë 'gã naykae'emamũ Janeruwarete 'ga nanë nepë naykai pënemiapo tywer are. Imoia etee futat 'ga pëtywera pë nui. ¹⁵ A'ere 'ga pejejuaykapawe'emamũ 'ga nanë pë nakyaupawe'em ee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹⁶ —'Ga upe pejeporogytaawa upe iwaëmauwe pëë pejewau pejemimi'ware'ema pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Aipoa esage. Aipoa Janeruwarete 'ga amuoryp. A'ere kasi pejejeakwara pemu'arasig ee ne. Janeruwarete 'ga remiayup 'me 'gã i'arasig ajemogyau. Weakwara nipo 'gã imotyaipe ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: "Kwe 'ga ty'ara weroporogyta Ku'jywa 'ga upe ra'e", 'jau nipo 'gã nesakara 'gã 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'eawera etee futat 'gã nemiapofera repya. Janeruwarete 'ga nomepyi futari 'gã ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. ¹⁷ —A'eramũ pëë 'ga upe pejeporogytaawa upe iwaëmauwe pejelowaeita, pejemoyma pejeje'wyr awi peje'jãue'ëwe. ¹⁸ A'eramũ pëë nesakara 'gã ty'ara pereko kwaape'ema ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga etee futat ikwaapa 'ũina. A'eramũ 'ga pë mepyau ee anure— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Jarejuwarete 'ga ree 'gã mu'eawet
(Luka 11.34-36; 12.22-34; 16.13)

¹⁹ —Anure nipo Janeruwarete 'ga pë mepyi ojeupe pënemiapofer are. A'eramũ ki pëë pejejea'aramũ pejejeupe imepyram are. 'Au kasi pemomytun pejekaraemã ne. 'Auwara mama'ea teepaw etee. Jypemeruua etee taity a'upap. Itaju apopyrera miamũ eposipopora etee a'upap. Muna'ywa nanë amunarũmũ pëkaraemã are 'jau. A'eramũ ateepawamũ etee pë nui. ²⁰ A'eramũ ki pëë mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe etee. A'eramũ 'ga anure mama'e esage monou pë nupe, ojeupe pënemiapofera mepyawamũ. Peu te mama'ea natepawa'uweri. Nitywi futari mama'e matepaara. Nitywi futari jypemeruua. Naeposipopori futari mama'ea. Nitywi futari amunarũ ma'ea peu. ²¹ Ojeupe pëë mama'e aporamũ 'ga mama'e mũ mÿigatui pë nupe peu ojepyri. Ojeupe pënemiapofer imũ etee futat 'ga pë mepyau peu. Ojeupe kwaiwete mama'ea pëë iapo re 'ga kwaiwete futat mama'e mÿigatui pë nupe. Ojepyri peo re te nipo 'ga wemimÿigatufera muri pë nupe. A'eramũ ki pëë mama'e apou 'ga upe kwaiwete futat. 'Auwara karaemã momytunara 'gã ea'at 'auwara ako ma'e are etee ajemogyau. A'ere ywag ipe karaemã momytunara 'gã nearamũ Jarejuwarete 'ga ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²²⁻²³ —Tata reny 'jawe aereaa. Sã'ã tata enya mama'e resaukara janee. Nan tee futat jarejeau jane mama'e resagi. Ea ma'e 'gã wesak katu katu futat mama'ea. Eawep ma'e 'ga te aje 'ã nuesakatui mama'ea. Nan tee futat pëë. Ea ma'e 'gã 'jawewaramũ pëë pëneapyo pejemogyau jeje'eg are, erowiaa pejemogyau. A'eramũ pëë mama'e apou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere eawep ma'e 'jawewaramũ nepëneapyoi futari jeje'eg are. Neperowiari jeje'ega. A'eramũ pëë pejemifutar imũ etee futat mama'e apou pejemogyau. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe pëë— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴ —Namukũja 'wyriara 'gã nemiayuwamũ rũi 'ga amũ rekoi. Noporowykya'uweri 'ga amũ mukũja 'wyriara upe. Kasi a'e pe 'ga majepeja 'ga ree etee 'ga poromutaramũ akou ne. Ajepeja 'ga ree jëmĩ oporomutare'emamũ ne. Wemifutara 'ga je'eg imũ etee mama'e apou ne. A'eramũ 'ga wemifutare'ema 'ga je'eg imũ mama'e powe'em ne. Nan tee futat

pěẽ. Pejeka'aranũũ kwai are etee ea'at ma'eramũ nepěnea'aru'jawi Jarejuwarete 'ga ree—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁵—Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Pěnea awi mama'e are etee pejemogyau, je 'i pẽ nupe. “Ma'ja je i'wau 'awamũ”, pe'je awi pejejeupe—'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Pěnea'ar awi pejejaity are etee pejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyk pejemogyau, 'jau je 'ã pẽ nupe—'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —'Ga te 'ã pẽ apo rakue. A'eramũ 'ga ojee pejemogypygamũ mama'e mua pẽ nupe. ²⁶ Sã'ã wyra'ia. Wyra'ia 'ã nuapoi agawewi mama'ea. Nitywi agawewi 'ã mama'e tymawa. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga mama'ea omono jupe—'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Niapoi agawewi wyra'ia 'ga upe. A'etea 'ga ojejukau ee. Pěẽ taetu aje 'ã aeramũ 'ga upe. A'etea sipo 'ga nojejukai pẽ nee?—'jau 'ga 'gã nupe. ²⁷—Peko sipo amũ pejeymane'em are ete ea'at ma'eramũ amũ pejeymane'emamũ namutat?—'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Naani. Nia'wyr futari aipoa miamũ pẽ nupe ee pěnea'ara. A'etea te nipo pẽyman pejemogyau. Pejeywyr are tee pejejea'aramũ miamũ pamanũ futat. Mama'e are etee pěnea'at pẽ nekoa nepẽ koga'uweri—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸—A'eramũ ki pẽ pejejea'are'emamũ pejemogyau pejejaity are ete. Sã'ã 'ywotyra jũ mewara. 'Ywa 'ã noporowyki agawewi opoty are. A'ere 'ã ipotyra esageteeramũ—'jau 'ga 'gã nupe. ²⁹—Ymã te janepytunera 'ga, Sarumãu 'ga, ikaraemã kwai ma'ea rakue. 'Ga te 'ã taity esage ma'ea rakue. A'ere 'ã 'ywotyra te 'ga raity esage apyraawi. ³⁰'Ywotyra 'ã majepi 'ara rupi etee wesageramũ. A'eramũ 'ã ai'iwe opỹijagamũ. A'eramũ nipo 'ga amũ iapyau. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga omokaturam ipotyra jupe—'jau 'ga 'gã nupe. —Jupe iapo re sipo 'ga nomonoi mama'e esagea pẽ nupe? Pěẽ taetu aje 'ã pẽnesage 'ywotyra resage apyraapa 'ga upe. Ma'eramũ pẽ 'ga rerowiaripa etee 'ũ? Pe'je 'ga rerowiaa a'jea futat pejemogyau—'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹—Au'je mama'e are etee pěnea'ar ire. Pejemuaẽm awi pejemũ'uram are etee. Pejemuaẽm awi nanẽ pejejaity are etee nũ—'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³²—Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã te ajemuaẽm mama'e are etee. A'ere kasi pẽ 'gã 'jawe peko ne. Janeruwarete 'ga pẽnemifutara okwaap. Ojejuka 'ga pẽ nee—'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³³—Jarejuwarete 'ga remifutar are etee pejejea'aramũ pejemogyau. 'Ga je'ega renuw are ki pěnea'at. “Ga remifutar imũ sipo je mama'e apoi” 'e are etee ki pejejea'aramũ pejemogyau. Wemifutar imũ mama'e apo are pejejuka re 'ga mama'e esage muri pẽ nupe, ojejukau pẽ nee—'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁴—A'eramũ ki pẽ pejemuaẽme'ema ai'iwewar are. “Au'je pa 'awauwewara kwy”, pe'je ki pejemuaẽme'ema ee—'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

7

Pěpota'wa ki pejejee

(Luka 6.37-38, 41-42)

¹—“Nepěa'wyr pẽ Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je kasi 'gã amũ nupe ne. Aipoa 'gã nupe 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo ne'i pẽ nupe. “Mama'e tywerete 'ã ereapo ekou”, pe'je kasi 'gã nupe ne. Aipoa 'gã nupe pẽ 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo ne'i pẽ nupe nũ—'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. ²—'Gã nupe pẽ'eawera 'jawerimũ etee futat nipo Janeruwarete 'ga 'i pẽ nupe. Mama'ea 'gã nupe iapoawera 'jawerimũ etee futat Janeruwarete 'ga iapoi pẽ nupe—'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. ³⁻⁴—Najuejue etee futat petywet. A'eramũ pẽ “Itywet ma'ea pẽ” 'jawarũ'em pejejaupe. A'eramũ ki pẽ pejejaupe aipo 'e enune pejetywera ra'ne etyka. ⁵—“Najetywi je tetywera pyu”, pe'je nipo numiamũ. A'ere petyw futat. A'eramũ pẽ pejetywer awi ra'ne pejepoia. A'ere pejewirera tepepoat 'jau. “Ere epoia etywer awi”, tepe'je pejewirera 'ga upe 'jau—'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Sã'ã ae 'ywa tuwyrera weape i'aramũ ajuea pewara resage'ema ajau. A'eramũ 'ã ae enuẽmukaa ra'ne wea awi. Ojẽwi enuẽm ire 'ã ae ojoma'e resaka ajuea awi. Nan tee futat ae otywer awi ra'ne ae poiri. A'ere ojopoa—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶—Pe'je pejewau kwe pewara 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree, a'e je 'awamũ pẽ nupe. Ee iporenuwiwere'ema 'gã nipo e'i pẽ nupe: “Noreporenuwiweri ore 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ pẽe 'ga mome'wau'jape'ema 'gã nupe. Pejewau kamẽsiete 'gã nui. Amutee 'gã nupe etee pejewau imome'wau nũ. Kasi a'e pe iparuerowiariwere'ema 'gã mara'neramũ pẽ nee ne. Kasuru jarũ 'jawe aipo 'gã. Sã'ã kasuru jarũa ujare'emamũ ae murukare'ema ojepyri. Nan tee futat aipo 'gã. Sã'ã tajaurationa. Ojeupe ita esage momor ire ipyruga etee ee. Nan tee futat aipo 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Esage futat Janeruwarete 'ga
(Luka 11.9-13)

⁷A'eramũ Jejui 'ga 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga upe 'gã porogyta are:

—Ojeupe pẽe mama'e renũjamũ Janeruwarete 'ga imuri pẽ nupe. “Je poar ape” ojeupe 'eramũ 'ga pẽ poari futari. Kamẽsiete 'ga pejepoare'emamũ, pejeje'ega pejemogyau pejejere'emamũ 'ga upe. Sã'ã mama'e 'ara ae wi. A'eramũ 'ã ae ijaramũ awau ekaa. Esag ire tãmẽjẽ 'ã ae opoia ekar awi. Nan tee futat kasi peojet 'ga upe mama'e renũi awi ne. A'eramũ 'ga mama'e mua pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Okwara mopogara 'ga 'jawe ki peko. 'Okwara rawopytymo'wog ire etee 'ga poiri imopog awi. Nan tee futar iki pẽe. Pepoit kasi 'ga upe pejeporogyta awi ne. A'eramũ 'ga pẽ poari futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸—“Mama'e emut amũ jee” 'jara 'gã nupe 'ga imuri futari. “Je poar ape” 'jara 'gã 'ga opoat futat. Ojeupe peje'egamũ 'ga je'egi futari pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹—Pejenosĩ kasi mama'ea 'ga upe enũina ne. Mama'e esage tee te 'ga amut pẽ nupe. Namura'uweri 'ga mama'e tywera pẽ nupe. Sã'ã pẽe. “Mama'ea emut amũ jee, Kiapi'ni”, pejeja'yra pejejeupe i'eramũ mama'e katurama etee imonoa pejeja'yra upe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e esagea etee imuri pẽ nupe, “mama'e esagea emut jee” 'eramũ. Ta'yriaramũ sipo ita pemono pejeja'yra upe, mani'oko'o renũjamũ? Naani.

¹⁰Moja sipo pemono pejeja'yra upe, ipira renũjamũ? Naani. Mama'e esagea etee futat pemono pejeja'yra upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹¹—Pẽe 'ã aetywera agawewi. A'etea 'ã mama'e esagea etee pemono pejeja'yra upe. Nan tee futat ywag ipe 'ũi ma'e 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga taetu 'ã esage te. Ma'eramũ sipo 'ga mama'e esage mure'ema pẽ nupe, ojeupe pẽe enũjamũ? Amut futat 'ga mama'e esagea ojeupe enũinaramũ pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹²—Pẽe 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pefutat 'gã pejereko esagea. A'eramũ pẽe nanẽ pejejekau esage 'gã nee nũ. Aipo are Moisesi 'ga ikwasiari inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ ikwasiaa ee rakue nũ— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

Mukũi pea
(Luka 13.24)

¹³⁻¹⁴—Pe'i'i rupi ki pekwap. Pe'i'ia ywag ipe oo ma'ea. A'ere noko ayeteramũ jupi ae oa. Amume'riramũ etee te peo aipoa pe'i'i rupi. Pe'i'i rupi oo ma'eramũ etee te peo Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ warãu rũi pejemogyau peu. Peuu rupi ae oa te ajee naayi futari numiamũ. Kwaiwete te 'gã oi peuu rupi. A'ere peuu rupi oo ma'e 'gã oi mama'eukwaawa rapyaw ipe te. Peu futat 'gã oi ajemogyau nakwaparimũ warãu rũi. Peu 'gã awau ajemogyau tywet— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

I'me ma'e are 'gã mu'eawet
(Luka 6.43-44)

¹⁵—A'eramũ ki pẽe pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararũare'ema 'gã nui. 'Ga je'ega nipo 'gã omome'u 'me pẽ nupe. 'Ga je'ega mome'wara 'jawe futat nipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i. “Tamomoirukat 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, e'i tee 'gã ajemogyau. A'eramũ pẽe 'gã nerowiare'ema pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁶—'Gã je'eg are ki pekwaap 'gã. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee

'gã mama'e mome'uramũ pëë 'gã kwaapa. “Aipo 'gã a'jea futat 'ga je'ega omome'u”, pe'je ki 'gã je'ega renupa. 'Ga 'eawer imũ moromu'jare'ema 'gã sigaty etee omome'u 'ga je'ega ajemogyau. Sã'ã y'waa 'ywa. Nooi ae ju'yw are maga rekaa. Nopo'oi ae mamãũũa amyneju 'yw awi. Nan tee kasi peo moromu'jat tywera 'gã je'ega renuwu'japane— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷—Y'wa 'yp katurama i'a katuram tãmjê futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. Y'wa 'yp katurama pekwaap i'a esage are. ¹⁸Ni'a katurama'uweri futari y'wa 'ywa tywera. Y'wa a'wyre'ema etee 'ã akã are. Y'wa katurama 'aa o'ywa katurama 'jawe tãmjê futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ¹⁹⁻²⁰—Nan tee futat pëë. Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywera 'gã ia'wyre'ema futat. 'Gã je'eg are pëë moromu'jat tywera 'gã kwaapa tãmjê futat. O'me are 'gã mu'e re nipo moromu'jat tywera 'gã wa'wyre'emamũ. Sã'ã y'wa a'wyre'ema jara 'gã y'wa 'ywa retyga imonoa imomoa tata pe. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga moromu'jat tywera 'gã monoi imomopoa mama'eukwaawa rapyaw ipe anure— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Janeruwarete 'ga remiayuwarete
(Luka 13.25-27)

²¹—“Ore 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, e'i futatee nipo 'gã amũ. “Jejui 'ga Orejararetea”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere 'gã nosei futari ywag ipe. Nuapoi futari 'gã mama'ea Jeruwarete 'ga remifutar imũ. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. A'eramũ 'gã osowe'em ywag ipe. 'Ga je'ega renupara 'gã etee futat oo ajemogyau ywag ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²²—Anure nipo Jarejuwarete 'ga rowase pejemajatykaaw ipe kwaiwete 'gã 'i ekoete jee: “Jarejuwarete 'ga je'eg are ore oi kwe pewara 'gã mu'jau ikue”, 'jau nipo 'gã jee. “Eneremiayuwa 'jawe futat ore mama'eukwaawa moia erekwara 'gã nui. Eneremiayuwa 'jawe futat ore aeremiapoe'ema apou ikue”, 'jau nipo 'gã jee— 'jau 'ga 'gã nupe. ²³—A'ere nipo je 'i 'gã nupe: “Pëë pekwap futat je wi muku. Jeremiayup 'mea te pëë. Mama'e tywera apoarera te pëë”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

I'akwaap ma'e
(Luka 6.47-49)

²⁴—Jeje'ega renuparamũ pë'akwaap pejemogyau. Sã'ã i'akwaap ma'e 'ga 'oga mÿja ywy ãtã pype. ²⁵Kwaiwete agawewi 'ã amana 'ua. Ywytuu agawewi 'ã erua. A'etea 'ã 'oga nu'ari futari ywytuu upe. 'Y ruwiretea miamũ 'ã owaëme'ema jupe. A'eramũ 'ã aipoa 'oga awawe'em ypy pe. Nan tee futat jeje'ega renuparamũ pëë— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶—A'ere jeje'ega renupare'emamũ pejemogy i'akwaawe'ema 'ga 'jawe. I'akwaawe'ema 'ga te ajee 'oga omÿi amũ 'y apopewa pype. ²⁷A'eramũ amanakyr ypy are we 'ga roga awau ypy pe 'ga wi. A'eramũ futat 'ã 'y rypojuaga 'ga roga retyka 'ga wi. A'eramũ nipo jeje'ega renupare'emamũ pëë aipoa 'oga apoara 'ga 'jawe etee futat. Aipo 'ga 'jawewaramũ nipo pëë anure pejepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸⁻²⁹Jejui 'ga porogytapaw ire, 'ga renuparera 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree. —Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe. —NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rũi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree.

8

Ipito'om ma'e
(Maku 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga 'ua ojypa ywytyr awi nũ. Kwaiwete 'gã 'ua ojypa 'ga reewe te futat. ²Poje ipito'om ma'e 'ga amũ 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³ Aipo ojeupe 'erauwe Jejui 'ga opo monou 'ga 'arimũ:

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka. ⁴ 'Ga mokã'ẽ re Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resag ire 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ẽawer are— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyukara ene ekã'ẽawera resaukaawa futat— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ ipito'om ma'efera 'ga awau ojeupe 'ga 'eawer imũ etee futat iapou.

Jefaruu 'ga remiayup

(Luka 7.1-10)

⁵ Kafanaũ pe 'gã waẽm ire jefaruu 'gã 'wyrira'ri 'ga amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Tapy'yi amuteea te 'ã 'ga, romanũa te 'ã 'ga. ⁶ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Jeremiayuwa 'ga ojero'wu 'upa ayrũgatugatu 'ga 'upa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁷ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere iruukwe. Too ene rupi 'ga katu'oka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁸ —Naani nũ'ũ. Ene 'ã kũima'eeteetea te. Je 'ã akotee ma'ea te. Eje'eg imũ etee futat ekatu'ok 'ga. “Ojekatu'ok futat 'ga” ene 'eramũ 'ga jekatu'ogi futari— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁹ —Je 'ã jefaruua. A'eramũ je te'wyrira'ra 'ga je'eg imũ etee futat mama'e apou tekou jepi. Je 'ã jefaruua 'gã 'wyrira'ria. Sẽg jeremiayuwa jefaruu 'gã pytuna. A'eramũ jeremiayuwa 'gã jeje'eg imũ etee futat mama'e apou ajemogyau. 'Ga amũ upe je 'jau: “Ere ewau peu jee”, 'jau je 'ga upe. A'eramũ 'ga awau. Ajepeja 'ga upe je 'jau jepi: “Ere ejua 'au je pyri”, 'jau je 'ga upe jepi. A'eramũ 'ga 'ua je pyri jepi. Tejeupe oporowyky ma'e 'ga amũ upe je 'jau: “Ekwap mama'e apou jee”, 'jau je 'ga upe. A'eramũ 'ga jeje'eg imũ etee futat mama'e apou jee jepi. A'eramũ ene nanẽ eje'eg imũ etee futat jeremiayuwa 'ga katu'oka jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁰ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga oporesagamũ etee 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau wewiri ako ma'e 'gã nupe:

—Israeu juapyrera agawewi 'ã pẽẽ. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe. Inãinãni'ĩ etee futat 'ã pẽẽ je rerowiaa pejemogyau. Ko 'ga judeue'ema agawewi. A'etea 'ga je rerowiat kwaiwete ra'e jepi— 'jau Jejui 'ga wewiri ako ma'e 'gã nupe. ¹¹ —Peapyaka jeje'eg are? Anure nipo kwaiwete 'gã oi osou ywag ipe. Amunap tesirũmer awi we futat nipo 'gã oi ajatykau ore ree ywag ipe. Peu futat 'gã jemi'wari ymãwarera 'gã pyri. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã pyri nipo 'gã awau ojemi'waa. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea 'gã je rerowiat ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã awau ajatykau ore ree peu Jarejuwarete 'ga pyri. ¹² A'ere 'ã judeu 'gã jẽmĩ naani. Ywag ipe oo ma'eramera 'gã futat numiamũ. A'ere 'gã naje rerowiari etee. Amume'ri 'gã etee 'ã je rerowiaa. A'eramũ nipo Jeruwarete 'ga je rerowiare'ema 'gã monou 'gã pe'au muku ojewi. Ypytunaiwayay pype nipo 'ga 'gã monoi. Peu futat nipo 'gã wayrũ ojere'emamũ ajemogyau. Aya nipo 'gã nerekou, 'gã maema 'gã na'jywa mokãina 'gã mogyau— 'jau Jejui 'ga wewiri ako ma'e 'gã nupe.

¹³ A'ere 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrira'ri 'ga upe nũ:

—Ere ewau ejewya eje'wyr ipe nũ. Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ eneremiayuwa 'ga ojekatu'oka enee nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ. Owaẽma ypy we 'ga wemiayuwa 'ga resaka, jaruete 'ga reko esaka. Jejui 'ga 'eawa rupi we etee futat 'ga remiayuwa 'ga ojekatu'oka.

*Pedro 'ga rojo ã**(Maku 1.29-34; Luka 4.38-41)*

¹⁴ A'ere Jejui 'ga awau Pedro 'ga 'wyr ipe nũ. 'Ga roga pype osouwe 'ga Pedro 'ga rojo ã resaka. Iro'y ã 'upa.

¹⁵ A'eramũ 'ga awau ã poppyka. A'erauwe ã ro'ya atee pawamũ ã wi. A'erauwe ã afu'ama okama awi mama'e apou 'ga upe 'ga mojem'i'waa.

¹⁶ Kaaruwamũ peuwara 'gã kwaiwete mama'eukwaawa rerekwara 'gã nerua Jejui 'ga upe. A'eramũ 'ga mama'eukwaawa moia 'gã nui, oje'eg imũ etee futat. Ojero'wu ma'e 'gã nanã 'ga ikatu'oka nũ. ¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Isai 'ga 'ga mome'ui rakue:

“Janekaruara 'ga omoit jane wi, jane katu'oka”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Jejui 'ga remiaporama 'ga imome'wau inuga ka'aran are rakue. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka, Isai 'ga 'eawer imũ etee futat.

*“Too ene rupi 'jau” 'ga 'eawet**(Luka 9.57-62)*

¹⁸ Anure kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. 'Gã nesakawe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Kwe katy soo jareyaapa 'jau, 'y owajara katy 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ 'Gã o enunewe Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Too ene rupi 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe. —Taata tekou ene rewiri kwe pe ene orauwe 'jau— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nipo eneatawet je rupi ki sa? A'ere 'ã je najerogi te tekou a'i kũi. Kasuru'miara te 'ã ok. Ywy kwara 'ã 'ga roga. Wyr'a'i nanã 'ã waityramũ nũ. A'eramũ 'ã kaaruwauwe ojewya 'ua waity pype osea. A'ere je nanarũi. Aset ekoete tee futat je tekou. Tekaarupaw ipe je tesea ekoete tee futat tekou. Je 'ã pãneki'yra agawewi. A'etea 'ã je najerogi tekou. Jeremiayuwamũ nan tee futat pejemogy nũ. A'etea futat te eneatawet je rupi?— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Tene ajee jeruwa manũ ra'ne. Tejuwa 'ga manũ re too ene rupi 'jau. 'Ga manũ re nipo a'jea futat tekou ywyapi ene rewiri. Tejuwa 'ga manũ ra'ne je aesak— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²² A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Ene'me awi. 'Awauwe futat ejot je rupi. Eneruwa 'ga manũ re amutee 'gã totym 'ga enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

*Ywyrũ muojeawet**(Maku 4.35-41; Luka 8.22-25)*

²³ A'ere Jejui 'ga u'aa yaru pype, wemimu'e 'gã netee. ²⁴ 'Gã yaapaw ipe ywyrũ 'ua erujewi 'gã nupe. 'Y ryjuapia yara matyneema imotypywyka ja'wyja'wy 'gã nupe. A'ere Jejui 'ga seri etee futat 'upa. ²⁵ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'ga renũina 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere ejua epaka kũi! Sapap jane kũi!— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁶ Opag ire 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pejekyjau nanimenime 'ũ? Maran ajee nepejemogypygi etee je ree 'ũ? Nepeesagi nipo pejejepype je rekoa ki sa? Je te 'ã areko pã. Je rerowia'ri etee 'ã pejepe pejejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

A'erauwe 'ga fu'ami oje'ega ywyrũ upe, tyjapetega upe nanã nũ. A'erauwe futat ywyrũ wojeramũ. 'Y rajapetega nanã wojeramũ nũ. ²⁷ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Ma'e pājē 'ga te jane sireko jarejeype nū'ū?— 'jau etee 'gā ajaupe. —Ywyrūua te 'ā 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kūi. 'Y rajapetega nanē 'ga 'ā imuojea erujewi nū. Ma'e pājē 'ga te nū'ū? Naesagi pa je 'ga amū je'ega ywytu upe jepi nū, ywytu muojera erujewi jepi nū— 'jau 'gā ajaupe oporesagamū 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nū'ū— 'jau 'gā ajaupe.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Maku 5.1-20; Luka 8.26-39)*

²⁸ Garireja ypiauu owajara katy owaēm ire 'gā oyaruu monou imojekoka Gatarā ywy are. Yaruū awi Jejui 'ga ēm ypyrauwe mukūja 'gā 'ua 'ga rowosōu. Mama'eukwaawa rerekwara 'gā poromū. Tywy 'arimū etee futat 'gā nekoi. A'eramū 'gā 'ua tywy awi Jejui 'ga repejāna. Mama'eukwaawa 'gā muarūukare'ema 'gā mamara'neu 'gā mogyau. Ipojte 'gā ajemogyau. A'eramū 'gā pyriwara 'gā okyjau 'gā nui. Nooi futari 'gā 'gā pyri.

²⁹ A'eramū Jejui 'ga resakawe mama'eukwaawa werekwara 'gā muafukajukaa Jejui 'ga upe:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ā ene. Maran te ore rereko ape? Norowaēmi we ore orojereko tyweawa upe— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

³⁰ Aipo 'eramū mukuu'i tajaarana ajemogyau ojemi'waa. Kwaiwete tajaarana.

³¹ A'eramū mama'eukwaawa 'jau Jejui 'ga upe:

—'Gā nui ore moir ire ore monoukar ape tajaarana ywyterimū ore mojejaga— 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

³² —Pe'je ajee pejewau— 'jau Jejui 'ga jupe.

A'erauwe mama'eukwaawa awau ū'jāu 'gā nui. Awau ojejaga tajaarana pype. A'eramū tajaarana mama'eukwaawa ojepepe ijeagamū erowawaka erajemogyau. A'eramū erawau enujāna ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

³³ A'erauwe tajaaran are omaenun ma'e 'gā awau imome'wau amunaw ipewara 'gā nupe:

—Ekoay Jejui 'ga 'ua tywy 'arimū ako ma'e 'gā pirewara omoit 'gā nui ko, imonou tajaarana pype ko. A'eramū tajaarana opapa ko— 'jau 'gā awau imome'wau amunaw ipewara 'gā nupe.

³⁴ A'erauwe amunaw ipewara 'gā 'uapap Jejui 'ga resaka. A'eramū 'gā 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejepe'au oreywy awi. Nenea'wyri ene ra'e. Orereymawa 'ā ereapisipap— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

A'eramū Jejui 'ga awau 'gā nui.

9

*Iteu ma'e
(Maku 2.1-12; Luka 5.17-26)*

¹ A'eramū Jejui 'ga awau 'gā nui. Awau u'aa yaruū pype, awau oyaapa nū. Oje'wyr ipe 'ga awau ojewya nū. ² A'eramū peuwara 'gā teewi iteu ma'e 'ga rerua Jejui 'ga upe nū. 'Ga rerua 'ga rupia 'ga rupawa reewe Jejui 'ga upe. “Je rerowiat pa 'gā ajemogyau ra'e”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Erekyje awi je wi kūi. Enetywera je amoit ene wi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³ A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā 'ga rerowiare'ema ajemogyau. A'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—Awỹja 'agamū ū? Janeruwarete 'ga etee te janetywera omoit jane wi— 'jau 'gā ajaupe. —Enetywera je amoit ene wi 'eramū 'ga Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi 'ga 'i te janee— 'jau 'gā ajaupe 'upa.

⁴ A'ere Jejui 'ga 'gā kwaawi ojee. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵—Je upe naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanẽ ojotywera moiri ajau nũ kũi— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁶—Pẽneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjẽ resaukaa pẽ nupe. Iteu ma'e 'ga je amafu'am pẽ neape— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga fu'ama resaka taje kwaap pejepe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Aeteufera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanẽ ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjẽ amut jee. A'eramũ je pẽtywera moia pẽ nui, iteu ma'e mafu'ama nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Ere efu'ama jui. Ejupawa pyyka erawau eje'wyr ipe— 'jau 'ga 'ga upe.

⁷ Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga afu'ama 'gã neape. A'eramũ 'ga wupawa pyyka erawau oje'wyr ipe. ⁸ A'eramũ esakarera 'gã ajemogyau okyjau, oporesagamũ 'ga ree. A'e pype 'gã aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe.

—Kuu. Namafu'ami sipo 'ga 'ga pa, a'e ako je ko re'ã— 'jau 'gã ajaupe. —Ku'jywa 'ga 'ga amafu'amukat 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã esage ma'eramũ, ki Ku'jyp. Ene 'ã eremafu'amukat 'ga 'ga upe. Epãjẽa 'ã eremut 'ga upe rai'i— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

Mateu 'ga mo'wyawet

(Maku 2.13-17; Luka 5.27-32)

⁹ A'eramũ Jejui 'ga awau watau nũ. Awaw ipe 'ga Mateuramũ je resaka. 'Wyriararete upe ka'aranũ pyykarera je. Jeporowyky je renamũ Jejui 'ga 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga jee, je mo'wya ojeupi.

A'erauwe je tepoia teporowyky awi ejaa inuga a'e pe te futat. A'eramũ futat je tewau 'ga rupi, 'ga remimu'eramũ. ¹⁰ A'ere je 'ga mo'wya teje'wyr ipe:

—Ere ejua ejemi'waa je pyri. Ere ejemiayuwa 'gã nenũina erua erojemi'waa jerog ipe— 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'gã 'ua ojemi'waa jerog ipe. Orojemi'waaw ipe kwaiwete 'wyriararete 'ga upe ka'aranũ pyykara 'gã 'ua ojemi'waa ore pyri. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ 'ua ojemi'waa ore pyri nũ. ¹¹ Poje fariseu 'gã amũ 'ua ore resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽmu'jara 'ga ojemi'waa 'wyriararete 'ga upe ka'aranũ pyykara 'gã pyri 'ũ? Nia'wyr 'gã kũi. Mama'e tywera apoara 'gã pype nanẽ 'ga reni ojemi'waa kũi. Nojemi'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyr 'gã ajemogyau kũi— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹²⁻¹³ Aipo 'gã 'e renupawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je rekoi 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. Nan tee futat je. Ia'wyre'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri. “Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere je naesage ma'eramũ rui je ruri pẽ katu'oka. Itywet ma'e katu'oka tee je ruri. Pe'je pejewau pejemu'jau Jarejuwarete 'ga 'eawer are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue:

“Je upe mama'e mura esage futat jee.

A'ere pejejee pẽpota'wa esagea taetu esageramũ jee.

Nafutari je tejeupe pẽnemimurera, pejejee pejepota'wa esage'em ire”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gã nupe.

'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet

(Maku 2.18-22; Luka 5.33-39)

¹⁴ Anure Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Juã Batista 'ga remiayuwaamũ ore orojemi'ware'ema futat oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nemiayuwa 'gã nanẽ ojemi'ware'ema futat oje'ega 'ga

upe jepi nū. 'Ga upe oporogytaawa upe iwaẽmauwe ore orojemi'ware'ema Jarejuwarete 'ga upe oroporogytau jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nanarūi. Niojeri agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁵ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akokatu ma'e 'gã nekokaturamū sipo 'gã nekokatu resakara 'gã ty'ara rerajemogyi maraka are? Naani. Maraka teepaw ire tãmējẽ te 'gã py'arayparamū nū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Gã nui akokatu ma'e 'gã jepe'aramū tee esakara 'gã poiri ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gã wojere'emamū ojemi'war awi ojeipyri je rekoramū. Ojewi je o re te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau. Je o re te nipo 'gã 'arasigamū ajemogyau je ree. A'eramū te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau wea'aramū etee je ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ —Ymã te 'ã aeypy 'gã pẽ mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamū pẽ mu'ei nū. Amutee are je 'awamū pẽ mu'ei nū. A'ere nepemojopypea'uweri jeporogyta aeypy 'gã nemimome'ufer are. Jeporogyta are ojemu'e ma'eramū ki a'ea etee futat pejemu'e. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytau mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Naperugi ae taity ymanera taity yau pyu. Kasi a'e pe taity yau opoejamū erojefuapygi etee ne. A'eramū futat taity ymanera otoroka etee nū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ¹⁷ —Y'way yau ae nueko'wogi yrū ymanera pype. Yrū yau pype te ae eko'wogi. Yrū ymana pype sieko'wok 'eramū ajaiwayramū erujewi. A'eramū futat opy'apefugamū wajaiwamū yrū pype. A'eramū futat wyrū kakau. A'eramū ojeko'woka— 'jau 'ga 'gã nupe. —Yrū yau pype eko'wog ire ojeko'woke'ema. Yrūa kawem nanẽ nū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. —Nan tee futat nepemojopypea'uweri jeporogytafera morogyta ymaner are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Kūjã ãẽ mū kūjãmuku ãẽ retee

(Maku 5.21-43; Luka 8.40-56)

¹⁸ 'Ga porogyta 'ga renamū kūima'e 'ga amū 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Judeu 'gã 'wyrira'ri 'ga amū 'ua wapyka wenupy'au 'ga rowase. A'eramū 'ga 'jau 'ga upe:

—Jera'jyr ãẽ amanū 'awamue futat ko. A'eramū ene ejua ãẽ resaka. Epoa ãẽ 'arimū imonoramū nipo ãẽ ferawi nū— 'jau 'ga 'ua 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe. Taesak ãẽ enee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁹ A'eramū Jejui 'ga afu'ama awau 'ga rupi. 'Ga remimu'eramū ore nanẽ arawau 'gã nupi nū.

²⁰ Orewaw ipe kūjã ãẽ mū 'ua Jejui 'ga rupisika, 'ga raity pypireme'ywa ppyka. Ojero'wu ma'e ãẽ. Tusi kwara ãẽ imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ãẽ ry ãẽ wi. Ymã te ãẽ rekoi rakue. ²¹ A'eramū ãẽ 'jau ojeupe etee futat: “Kĩã raity pygamū tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ãẽ ojeupe etee futat. A'eramū ãẽ 'ua 'ga raity pypireme'ywa etee agawewi ippyka. A'etea ãẽ ojekatu'ok 'ga raity pypireme'ywa ppyg ypyrauwe futat. ²² A'erauwe Jejui 'ga ojerowaka amã'jau ãẽ ree. A'eramū 'ga 'jau ãẽ upe:

—Erekyje awi kari. Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramū je ene katu'oka akiko— 'jau 'ga ãẽ upe.

Ëẽ upe aipo 'ga 'erauwe ãẽ ojekatu'oka.

²³ A'ere Jejui 'ga ore reruatau nū. “Jera'jyra ãẽ ree epoa emono” 'jara 'ga 'wyrã upe orowaẽm ire orosou. Orosouwe Jejui 'ga ãẽ ree ajatyka ma'e 'gã nesaka. 'Ga mo'wyrãra 'ga ra'jyra ãẽ rapirūmū ãẽ rerekou. Jumi'ara'nĩ moje'egara 'gã nanẽ 'ga esaka nū* Kwaiwete 'gã 'upa 'oga pype. ²⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

* 9:23 Ajamanūnamū ippyra poromū jumi'ara'nĩa.

—Pe'je peje'jâu pejewau ukupepe. Namanüi ëë. Oset tee ëë 'upa. Peesag iki je ëë momaga— 'jau 'ga 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'ga 'eramü 'gã 'ga rerekoemãu etee.

—Ene'me awi nü'ü. Amanü futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap nipo je ëë re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramü 'ga poromü 'jau 'gã nupe, “oset tee ëë 'upa”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

²⁵ 'Og awi 'gã mü'ë re 'ga amanü ma'efera ëë popyyka.

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau Jejui 'ga ëë upe.

A'erauwe ëë ferawi owa afu'ama. ²⁶ A'eramü 'gã ëë moferapawera mome'wau imuãina ojeperywara 'gã nupe.

Muküi eae'ema 'gã

²⁷ Ëë moferaw ire Jejui 'ga awau pe awi nü. 'Ga remimu'eramü ore arawau 'ga rupi. Orewaw ipe muküja eae'ema 'gã 'ua ore rewiri wafukaita Jejui 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera! Ore resag ape. Epãjë mü ore katu'og ape— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

²⁸ 'Og ipe ore se re, 'gã nanë awau osou nü, Jejui 'ga rerowyka. A'eramü Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je rerowiat te pejepe pejejemogyau jepi? “Ore mamã'ë 'ga nü” 'ea te perowiat pejejemogyau?— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Aruerowiat futat ore ene— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁹ A'eramü Jejui 'ga opo monou 'gã nea are.

—Tejerowiat pejemogyramü je pë mamã'ëi— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe futat 'gã amã'jâu. A'eramü Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe kwe pewara 'gã nupe kamëšiete ne, jerera muãje'ema kamëšiete amunawa pype ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ A'ere 'gã naani. Nuereko katui 'gã 'ga 'eawera, 'ga rera muãina kamëšiete peuwara 'gã nupe.

Ije'ege'ema 'ga

³² Jejui 'ga wi 'gã o ppyrauwe 'gã amü mama'eukwaawa rerekwara 'ga rerua Jejui 'ga upe.

—Mama'eukwaawa mü 'upa 'ga pir are. A'eramü 'ga oje'ege'ema akou. Mama'eukwaawa 'ga nomoje'egukari imogou— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'erauwe Jejui 'ga imoia 'ga wi.

³³ Ojewi Jejui 'ga imoir ire 'ga oje'ega nü. A'eramü 'ga resakara 'gã oporesagamü 'ga ree ajemogyau.

—Niesagi pa jane nanuara Israeu juapyreramü jarewy pe jepi nü— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamü 'ga ree ajemogyau.

³⁴ A'ere fariseu 'gã nuerowiari 'ga. A'eramü 'gã 'jau:

—Naani nü'ü. Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imü tee 'ga 'ga pirewara moiri 'ga wi nü'ü— 'jau futatee 'gã 'gã nupe.

Jejui 'ga ajemuaëma 'gã nee

³⁵ Pe awi Jejui 'ga awau nü. Awau 'ga amunawa moymoyka akou. 'Ga remimu'eramü ore arakou 'ga retee te futat. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga awau 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree:

—Pejetywer awi pëpoiweramü Janeruwarete 'ga pëtywera moiri pë nui. A'eramü 'ga pë mogyau wemiayuwamü— 'jau 'ga 'gã nupe akou, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka akou. ³⁶ Kwaiwete 'gã jatykai 'ga ree, 'ga porogyta renupa. 'Gã nesakawe Jejui 'ga ajemuaëma 'gã nee. “Karupa'mi jare'ema 'jawe 'gã jemogyi. Ojekukawe'emamü nanë nü. Worypawamü 'gã ajemogyau. Nitywi futari 'gã poara 'ga amü”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. ³⁷ A'eramü 'ga 'jau wemimu'eramü ore:

—Ināinānī'i etee Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã jemogyi. A'ere 'ã kwaiwete je te 'gã jemogyi Janeruwarete 'ga kwaape'ema— 'jau 'ga oree. ³⁸ —A'eramũ ki pẽ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe aipo are: “Emonou'jau'jap ejemiayuwa 'gã emome'waramũ kwe pewara 'gã nupe”, pe'je ki 'ga upe aipo are— 'jau Jejui 'ga oree. — Sã'ã juowuurana. Omonookara ae mũ tywe'emamũ 'ã ototokapaw ekoete. Nan tee futat nipo 'gã 'ga je'ega ojeupe 'gã imome'ue'emamũ 'gã pawī etee mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree.

10

Jejui 'ga remimu'e 'gã

(Maku 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Jejui 'ga wemimu'eramũ ore majatykau ojee, tusiramũ ore majatykau ojee. Opãjẽa 'ga imua ore upe ore moporowykyawamũ.

—Tepãjẽa je amono pẽ nupe amutee 'gã poawamũ. Pe'je pejewau mama'eukwaawa moia erekwara 'gã nui. Ojero'wu ma'e 'gã nanẽ pẽ ikatu'oka nũ— 'jau 'ga oree ikue.

²⁻⁴ 'Ga remimonoramũ orepytuna tusi. Simão, Andre, Tiago, Juã, Filipe, Patarumeu, Tome, Mateuramũ je, ajepeja Tiago, Tadeu, ajepeja Simão, Judas. Mĩmeramũ ore Jejui 'ga remimu'eramũ. Simão 'ga mukũ 'ga rera. Pedro 'ga rer irũa. Ajepeja Simão 'ga rera nanẽ mukũ nũ. Serote 'jau 'ga rer irũa. Andre 'ga Pedro 'ga rewirera 'ga. Tiago 'ga rewirera 'ga Juãnamũ. Sepeteuramũ Tiago 'ga ruwa 'ga Juã 'ga retee. Je Mateuramũ 'wyriara upe ka'aranũ pyykareramũ. Ajepeja Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra 'ga. Judas 'ga nanẽ mukũ 'ga rera nũ. Iskariote 'ga rer irũa. Kũima'e tywera 'gã nupe 'ga monoara 'ga poromũ. Mĩmeramũ ore Jejui 'ga remimonoramũ.

Jejui 'ga wemimu'e 'gã monoawet

(Maku 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Wemimu'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. A'ere ki judeu 'gã nupe etee je mome'u pejepe. Judeue'ema 'gã nupe kasi je mome'u pejepe ne. Samari ywy pewara 'gã nupe nanẽ je mome'wawe'em nũ. ⁶ Israeu juapyrera 'gã nupe etee futat pejewau morogyta esage mome'wau. Sã'ã karupa'mĩ ka'jama ujar awi. Nan tee futat Israeu juapyrera 'gã jemogyi. Ymã te 'gã ypya Jarejuwarete 'ga je'ega renuwi rakue. A'eramũ 'gã 'ga kwaapa katu katu rakue— 'jau 'ga oree. —A'ere 'awauwara 'gã nokwaawi futari 'ga. 'Ga remifutara nanẽ 'gã ikwaape'ema nũ. A'eramũ 'gã ajemogyau karupa'mĩ ka'jama 'jawe— 'jau Jejui 'ga oree. ⁷ —“Otywer awi opoit ma'e 'gã Janeruwarete 'ga omogy wemiayuamũ. A'eramũ ki pẽ pejepoia pejetywer awi”, pe'je ki pejewau 'gã nupe. ⁸ Ojero'wu ma'e 'gã pẽ ikatu'oka. Amanũ ma'e 'gã pẽ imoferapa. Ipito'om ma'e 'gã pẽ imokã'jãu. Mama'eukwaawa pẽ imoia mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui— 'jau Jejui 'ga oree. —Tepãjẽa je amono pẽ nupe. A'ere naje mepyi pejepe tepãjẽa pejejeupe imono are. A'eramũ pẽ pejewau 'gã katu'oka ekoete te futat pejemogyau. “Je mepyi pejepe. Pejekatu'okawera pemepyi jee”, 'jawe'em futat pẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

⁹ —Ka'aranũũa kasi peroo ne. ¹⁰ Pejekaraemã nanẽ erawawe'em nũ. Pejejyrũ, pejepyapaap. Mĩmera miamũ kasi peroo ne. Pejepir arewara etee futar iki peroo. Ywyra nanẽ pẽ erawawe'em pejepo pe. Ojeupe peporogytaramũ 'gã pẽ mojemi'waa. Aipoa esage— 'jau Jejui 'ga oree.

¹¹ —'Gã 'wyrarete upe pejewaẽma pejewau pejeseawa rekaa. “Pe'je pejejua pejesea 'au ore pyri” 'jara 'gã noga pype etee futar iki pejup. Peo kasi kwe pe pejemogyau ne. ¹² 'Gã nog ipe pejewau ki “Awamũ Janeruwarete 'ga nepẽ mu'arasigukari pẽ mogyau”, pe'je pejewau pejesou 'gã nupe. “Arafutar ore Jarejuwarete 'ga pẽ muekõẽaja pẽ mogya”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹³ —“Pe'je pejejua pejepyttau ore'wyr ipe” 'gã 'eramũ ki pe'je 'gã nupe: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga aku'i muri pẽ nupe, pẽ mopy'ata'wau

a'jea futat”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. —“Narafutari ore pẽpyta oroje'wyr ipe” 'gã 'eramũ pẽẽ 'jau 'gã nupe: “Janeruwarete 'ga aku'ia namura'uweri pẽ nupe”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁴—A'eramũ nipo pẽẽ pejewau majepeja 'gã amũ 'wyr ipe nũ. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ ki pe'je 'gã nupe “Janeruwarete 'ga 'ã wemiayuamũ pefutat numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mu'arasiga pẽ mogyau”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree u'ama. —A'eramũ pẽẽ 'gã 'wyrarete awi peje'jãu pejepypapaawa nupãnupãu ajuee, 'yja motototoka jui. “Janeruwarete 'ga pẽ katu'og are ifuwet numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga”, pe'je ki pejepypapaawa nupãu ajuee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁵—A'jea futat je 'i. Anure, wowase pẽ majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga Sodom ipewarera 'gã nereko tyweretei Gomora pewarera 'gã netee. Sodom ipewarera 'gã ityweretei Janeruwarete 'ga upe, Gomora pewarera 'ga netee rakue. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are. A'ere “noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are” 'jara 'gã Sodom ipewara 'gã tywera apyraawi. A'eramũ nipo 'ga taetu 'gã nerekou tyweaete etee te nũ Sodom ipewarera 'gã apyraapa— 'jau Jejui 'ga oree.

*Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Maku 13.1-13; Luka 21.12-19)*

¹⁶—Sã'ã kasuraa tajau jarũ pyterimũ isea. A'eramũ 'ã tajaua iu'wau. Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga kwaapare'ema 'gã pyterimũ pese. 'Gã amũ nipo amara'neramũ akou pẽ nee. A'ere ki pẽ'akwaap pejejemogyau 'gã nupe. Pejepota'waramũ etee futar iki 'gã nee— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁷—Pejea'gu te ki ajee pejejerowiare'ema 'gã nui. 'Gã amũ nipo pẽ pyyka pẽ nerawau o'wyrriari 'gã nowase pẽ moporogytaukaa o'wyrriara upe. Judeu 'gã jatykaaw ipe nipo 'gã amũ pẽ pyyka pẽ nupãnupãu. ¹⁸Je rerowiaaramũ pẽ nekoramũ nipo 'gã pẽ pyygi pẽ nerawau judeue'ema 'gã 'wyrriara 'gã nowase. O'wyrriarete 'gã nowase pejejerooramũ pẽẽ je ree morogyta esage mome'wau 'gã nupe. A'eramũ futat nipo o'wyrriara 'gã nowase pẽ nerawarera 'gã morogyta esagea pẽẽ imome'u renuwi o'wyrriara 'gã neewe futat— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁹—A'ere kasi pekyje pejejerooramũ ne. “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei”, pe'je kasi ne, pejekyllau ne. Janeruwarete 'ga te peje'egawa amut pẽ nupe peu pẽ nerooramũ— 'jau 'ga oree. ²⁰—Napẽẽ tee rũi peporogyta 'gã nupe. Pẽnuwarete 'ga 'Agesagea te nipo pẽ mueapyo pẽ'eaw are— 'jau Jejui 'ga oree.

²¹—Je rerowiare'ema 'gã nipo wewirera 'ga miamũ futat omono 'gã nupe, ijukaukaa, wewirera 'ga je rerowiar ire. Wa'yra 'gã miamũ nipo 'gã imonou 'gã nupe iapisaukaa. 'Uwa miamũ, oya miamũ 'jau nipo 'gã imonou iapisaukaa 'gã nupe je rerowiaaramũ 'gã jemogyramũ— 'jau Jejui 'ga oree. ²²—Je rerowiare'ema 'gã oporomutare'emamũ je ree. A'eramũ nipo 'gã je rerowiarãmũ pẽ nee nanẽ oporomutare'emamũ nũ. A'ere Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojeypyri nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau 'ga oree. ²³—Amunaw ipewara 'gã pejejereko tyweramũ, pejeka'jama pejewau 'gã nui. Ajepeja amunaw ipe pejewau je mome'wau. Israeu ywy pypewara amunawa moyge'emauwe nipo je ruri tejewya nũ— 'jau 'ga oree.

²⁴—Ojemu'e yau ma'e 'gã amu'jara 'ga nuapyraawi futari. I'wyrriat ma'e 'gã o'wyrriara 'ga nanẽ nuapyraawi nũ. ²⁵Ojemu'e ma'e 'ga e'i ojeupe: “Tako temu'jara 'ga 'jawe 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe. Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Je rerowiare'ema 'gã je kurapara te ajemogyau. “Mama'eukwaawa 'wyrriara je'eg imũ tee 'ga mama'eukwaawa moia 'gã nui”, 'jau futatee nipo 'gã jee je kurapa ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã pẽẽ taetu je rerowiarãmũ pẽ kurapa— 'jau Jejui 'ga oree.

*Pekyje ki Jarejuwarete 'ga wi
(Luka 12.2-7)*

²⁶—Pekyje awi 'gã nui. Nomima'uweri futari ae mama'ea. Anure te nipo imimipyrrera jesaukari katu katu 'gã nupe. ²⁷'Awamũ je je'egi pẽ nupe etee futat. A'ere tepeo jeje'ega mome'wau 'gã nupe najuejue etee futat 'jau— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁸—Pekyje awi pejejee ifuwet ma'e 'gã nui. Pẽ apisi 'gã numiamũ. A'ere 'gã pẽ'aga nomateepawa'uweri. Jarejuwarete 'ga wi te a'jea futat pekyje ete. 'Ga te a'jea futat pẽ mateepap ywawuje futat werowiare'emamũ. Pẽ'aga we futat 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga oree. —'Ga te a'jea futat mama'e tywera ojeupe iapoaramũ ae apisi— 'jau 'ga oree.

²⁹—Janeruwarete 'ga te 'ã pãjẽrete. A'ere 'ga jejuka esagei futari ae ree. Peesak wyra'ia. Wyra'ia 'ã niapoi agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga imanũnamũ wesak 'ũina. 'Ga remifutarimũ etee te wyra'ia imanũ. ³⁰Ae taetu aje 'ã ae ate 'ga upe. Ma'eramũ 'ã 'ga jejukai ae ree taetu— 'jau 'ga imome'wau oree 'ũina. —Pẽ'awa we futat ojemojopyrũmap ajemogyau pẽakag are. Aeakag are ijemogyu we futat 'ga okwaapap. “Nojejukai nipo 'ga ore ree?” pe'je kasi ne. Naani. Ojejuka futat 'ga pẽ nee. ³¹A'eramũ ki pẽ pejekyjawe'em pejereko tywera 'gã nui— 'jau 'ga oree.

³²—Pejenosĩ kasi je mome'wau 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã nowase pẽ je mome'u renosĩ'em ire je nanẽ najenosĩ pẽ mome'wau nũ. “Je Jejui 'ga remiayuwamũ je” pẽ 'eramũ je ywag ipe peoramũ je nanẽ futat ywagipewara 'gã nowase a'e 'gã nupe nũ: “Koromũ noko jeremiayuwa 'gã 'ja”, 'jau nipo je pẽ nupe ywag ipe peoramũ, ywagipewara 'gã nowase pẽ mome'wau enosõue'em 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ³³—“Je naJejui 'ga remiayuwa rũi” 'jaramũ je ywag ipe peoramũ pẽ 'jawerimũ etee futat nipo je pẽ nenosõu pẽ mome'wau Tejuwarete 'ga rowase: “Najeremiayuwa 'ga rũi noko 'agamũ”, 'jau nipo je pẽ nupe pẽ mome'wau 'ga rowase. A'eramũ je aipo 'jarera 'gã monou muku tejewi— 'jau 'ga oree.

*Jejui 'ga ree nipo ae ajamueu
(Luka 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴—“Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rur ire nipo ore jamuepawi”, pe'je kasi ne. Naani. Je ree taetu nipo pejamue pejemogyau— 'jau 'ga oree. ³⁵—Kũima'e 'ga amũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo 'ga ra'yra naje rerowiari. A'eramũ nipo 'gã ajamueu je ree. Kũjã ãmũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo ã ra'yra ã naje rerowiari. ã ra'ytatya nanẽ nipo je rerowiare'ema nũ. A'eramũ nipo aipo 'gã je rerowiaara ã mueu je ree. ³⁶Amumẽ je rerowiaara 'gã pytuna 'gã we futat nipo 'gã nereko tyweaete je ree. Je rerowiaara 'gã nereko tywera 'gã 'gã pytuna futat— 'jau Jejui 'ga oree.

³⁷—Pẽporomutat 'ã pẽ pejepytuna 'gã nee. A'eramũ pẽ mama'e apou 'gã maku'iu. A'ere je 'i 'awamũ pẽ nupe: Jeremiayuwamũ pejekoweramũ ki pẽporomutat je ree, pejepytuna 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Pejejuw are, pejeje are, pejeja'yr are. Mĩmera 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Je ree pejeporomutaramũ ki mama'e apou jeremifutar imũ etee je muorypawamũ. “Ereapo awi nanuara ki sa”, 'jau nipo pẽpytuna 'gã pẽ nupe. A'ere kasi eremojerowiat 'gã ne. Jeje'eg imũ etee futat pẽ iapou. Kasi a'e pe pẽ najeremiayuwa rũi ne— 'jau 'ga oree.

³⁸—Anure nipo 'gã pẽ nereko tyweretei je ree, pẽ apisau je ree. A'eramũ futat nipo pẽ mũ je rerowiar awi pejepoia. A'ere pẽ je rerowiar awi opoit ma'eramũ najeremiayuwa rũi pejemogy. Jeremiayuwamũ pejekoweramũ jeremifutara etee futat pẽ iapou, pejekyjawe'em 'gã pejereko tywer awi. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau etee ki pẽ— 'jau 'ga oree. ³⁹—“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. “Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara nanẽ awawe'em ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri nũ— 'jau Jejui 'ga oree. —A'ere “tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je 'ga rerowiar awi” 'jara 'gã oi futari ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

*Janeruwarete 'ga jane mepyawam
(Maku 9.41)*

⁴⁰ —“Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe”, a'e ako je pẽ nupe ko. A'jea futat je 'i: Je rerowiarãmũ pẽ nereko esageara 'gã je nanẽ je rereko esage nũ. Je rereko esageara 'gã je muarera 'ga nanẽ wereko esage nũ. ⁴¹ Ojeupe 'ga amũ waẽmamũ nipo 'gã 'jau: “Janeruwarete 'ga 'ga mut janee, ojee jane mu'jawamũ. Ma'eramũ 'ã oreporenuwiwerãmũ 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã. “Torojejuka esage 'ga ree nanẽ 'jau nũ”, 'jau nipo 'gã. A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga oje'eg are moromu'jarera 'gã mepyi. 'Ga ree ojejuka esage ma'e 'gã nanẽ 'ga omepy nũ, moromu'jarera 'ga repy 'jawe etee futat. Ojeupe 'ga amũ waẽm ire nipo 'gã amũ 'jau: “Koromũ esage ma'e 'ga. Ma'eramũ 'ã ore jejuka esagei 'ga ree”, 'jau nipo 'gã. A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga esage ma'e 'gã mepyi. A'eramũ 'ga esage ma'e 'gã nee ojejuka esage ma'e 'gã nanẽ imepyau nũ, esage ma'e 'gã nepy 'jawe etee futat nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴² —A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga je rerowiaara 'gã nereko esageara 'gã mepyi. 'Yro'ysaga etee agawewi nipo 'gã imonou je rerowiaara 'ga amũ upe, i'yuwei ma'eramũ. A'etea Janeruwarete 'ga 'yro'ysaga monoara 'gã mepyau 'ga upe imonoawer are— 'jau 'ga oree, kwe pe omome'wawamũ 'ga ore monoi.

A'eramũ ore arawau kwe pe 'ga mome'wau oropytuna judeu 'gã nupe.

11

*Juã Batista 'ga remiayup
(Luka 7.18-35)*

¹ Ojewi 'ga remimu'e 'gã orauwe Jejui 'ga awau ipyriu'iwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ² A'e pype Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe moromunepawa pype 'ga renaw ipe rakue. A'eramũ Juã 'ga 'gã amũ monou 'gã moporonuwukaa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” pe'je ki pejewau 'ga upe jee— 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

³ A'eramũ 'gã awau oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” e'i Juã 'ga enee ko— 'jau 'gã awau 'ga upe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejemiesagera mome'wau 'ga upe. ⁵ “Eae'ema 'gã 'ga amamã'ẽ akou. Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'am. Ipito'om ma'e 'gã 'ga imokã'jãu. Iapyae'ema 'gã 'ga imuapyau. Amanũ ma'e 'gã 'ga imoferapa. Iporiay'i ma'e 'gã nupe 'ga morogyta esage mome'wau akou” pe'je ki, jeremiapofera mome'wau 'ga upe. ⁶ “Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã niku'ipawi futari ajemogyau”, e'i 'ga enee ko, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁷ Ojewi Juã 'ga remiayuwa 'gã o ppyrauwe Jejui 'ga oporonupa Juã 'ga rekwawer are ojepyriwara 'gã nupe.

—Amunawe'em ipe pejewau te maran peesak 'ga rai'i? Ma'ja 'jawe te 'ga rai'i? Sã'ã juowa ywytua erojetyjetyga erekoa. Nan te 'ga rekoi rai'i? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nanarũi futat 'ga rekoi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Najuejue etee futat 'ga rekoi oje'egawer imũ etee futat 'ga oje'ega 'gã nupe ai'i, wesakara 'gã nupe ai'i. “Pejetywer awi pẽpoiwerãmũ Ku'jywa 'ga imoiri pẽ nui”, 'jau pãwẽ pãwẽ etee futat 'ga akou 'gã nupe. Kũima'eeteete 'gã nupe, akotee ma'e 'gã nupe 'jau 'ga akou 'ga mome'wau 'gã nupe ai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸ —Taity esagea sipo 'ga wereko eruatau pẽnemiesagamũ rai'i? Naani. Taity esage ma'e 'gã ako 'og esage pype etee. A'ere Juã 'ga nanarũi. Taity ekoetea etee futat 'ga wereko imunepa. Nu'ari futari 'ga taity esage rerekwar ipe. Ikaraemã

kwai ma'e 'gã 'ã waity esage etee te wereko imunepa. A'ere Juã 'ga nanarũi— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

⁹—Juã 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga mome'wararete ako rai'i. ¹⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Juã 'ga ree inuga rakue. “Koromũ jeje'ega mome'wara 'ga”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe. —“Tomono 'ga ene renunewe 'jau, kwe pewara 'gã mu'jau ene ree 'jau, ene rura futarukaa 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹¹—Aeypy 'gã porogytafera wesageramũ agawewi. A'ere Juã 'ga porogytafera te 'gã porogytafera resage apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'awamũ je rerowiaara 'gã te Juã 'ga porogytafera apyraawi. Imu'epyre'ema 'gã agawewi 'ã. A'etea 'gã 'ga ma'e apyraapa Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. ¹²—Juã 'ga ra'ne 'ã 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree rakue. “Pejetywer awi pẽporiweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ã Juã 'ga 'gã nupe rakue. 'Awamũ 'ã je nanẽ aipo 'jau pẽ nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'ũina 'gã nupe. —A'eramũ kwaiwete itywet ma'e 'gã oreje'ega rerowiaa. 'Gã ku'ia 'gã nerekou. “Arowiat je 'gã je'ega. A'eramũ Janeruwarete 'ga jetywera moia je wi, je mogou wemiayuwamũ. Tene 'ga rerowiare'ema 'gã je rereko tyweretei kwy. Napoiri futari je 'ga rerowiar awi”, 'jau nipo 'gã aku'iramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹³—Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'gã Moisesi 'ga retee imome'ui pẽ nupe rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga wemimurama 'ga muri, 'ga mogou 'wyriaramũ ae upe. Otywer awi opoit ma'e 'gã nipo 'ga imogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'gã nakue. Juã 'ga nanẽ Janeruwarete 'ga remimureramũ je mome'wau pẽ nupe rai'i nũ. ¹⁴ Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã amũ 'i rakue: “Anure nipo Eliasi 'ga 'jawewaramũ ra'ne ijesaokari pẽ nupe. 'Ga rewiri etee nipo ajee Janeruwarete 'ga remimura 'ga jesaokari”, 'jau 'gã ikwasiaa ee rakue. A'eramũ je ee iparuerowiarwet ma'eramũ pẽ mueapyou 'gã je'eg are. Juã 'ga futat Eliasi 'ga 'jawewara. A'eramũ 'ga 'ua Jarejuwarete 'ga remimuramamũ je renune ai'i. ¹⁵ Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶⁻¹⁷—Ma'ja 'jawe te 'awauwaramũ pẽ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩarũ'e'ema 'jawe futat pẽ. Sã'ã kunumĩa. “Soo jarejerokyau 'jau” 'eramũ, “Naani. Najeataweretei je”, 'jau etee 'ã ajaupe. “Pe'je ajee sajeawotee 'ũ”, 'jau 'ã kunumĩa ajaupe nũ. “Najejeawoteeweri futari je”, a'e ako je ko, 'jau ete 'ã kunumĩa ajaupe. Nan tee futat pẽ. ¹⁸ Juã Batista 'ga 'ã ojemi'ware'ema akou Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'eramũ 'ã pẽ “mama'eukwaawa 'ga wereko opir are ra'e”, 'jau 'ã pẽ 'ga upe, 'ga jemi'ware'emamũ rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹—A'ere 'ã je ruri Juã 'ga rewiri nũ. Je 'ã tekou teojere'emamũ tejemi'waa Jarejuwarete 'ga upe teporogytau. A'eramũ 'ã pẽ “Emi'uu 'ã 'ga ra'e”, 'jau etee jee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e, 'wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e”, 'jau etee 'ã pẽ jee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe pẽ. Juã 'ga ree ra'ne 'ã pẽ pejeporomutare'emamũ rai'i. 'Awamũ 'ã pẽ je ree nanẽ pejeporomutare'emamũ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe 'ã pejemogy. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ mama'ea jane iaporamũ nipo jane pyriwara 'gã 'i janee: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap. Sã'ã 'ga remiayuwa 'gã neko esagea”, 'jau nipo 'gã janee, janereko esage resag ire— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

*Jejui 'ga je'ega moywyrafenawet
(Luka 10.13-15)*

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga oje'ega moywyrafena wemiapofera resakara 'gã nupe. 'Gã 'wyr ipe agawewi Jejui 'ga aeremiapoe'ema apou 'gã nowase. A'etea 'gã nopoiri futari otywer awi. A'eramũ Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe:

²¹—A'e je ki 'ei. Naje moporomutarukari te 'ã pejepe a'i kũi. Pẽporiay'i 'ã pejejemogyau numiamũ a'i kũi. Korasĩ pewaramũ, Pesaita pewaramũ. Mĩmer ipewaramũ 'ã pẽporiay'i

pejejemogyau numiamũ. Pě'wyr ipe ako je Jarejuwarete 'ga mome'ui tekou pě nupe ikue numiamũ. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka ako tekou pě neape ikue numiamũ. A'ere ako nepěporenuwiweri jeje'eg are ikue. Nepěpouriweri ako pejetywer awi ikue. Pejetywera retee ako pěe ikue. Tiro pe 'gã katu'og ire amunipo 'ã peuwara 'gã poiri otywer awi rakue. Sidom ipe. Mĩmer imũ 'gã katu'og ire amunipo 'ã peuwara 'gã poiri futari otywer awi rakue. Tanimuga amunipo 'ã 'gã wereko wapyte'rarimũ otywer awi opoira resaukaawamũ. A'ere ako je 'au agawewi iapoi tekou pě'wyr ipe ikue. A'etea ako nepepoiri pejetywer awi ikue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, wemiapofera resakarera 'gã pyu oje'ega magwamagwapa. ²²—A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pě majatykaawa 'ara rupi Tiro pewara 'gã majatykau wowase. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete. Sidom ipewarera 'gã naně nipo 'ga erekou tyweaete nũ. 'Gã tywer are wejue nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete etee. A'ere nipo 'ga pěe te pě nereko tyweretei kwaiwete. Pěe te 'ã neperowiari 'ga, 'ga pãjě resakareramũ miamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²³—Pěporiay'i pejejemogyau numiamũ, a'e je 'ã pě nupe, Kafanaũ pewaramũ naně nũ. “Ore Kafanaũ pewaramũ oreresage”, pe'je numiamũ. “A'eramũ ore arawau ywag ipe”, pe'je pejejaupe numiamũ. A'ere je 'i pě nupe: Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'eramũ futat pěe, a'e je 'ã pě nupe— 'jau Jejui 'ga Kafanaũ pewarera 'gã nupe. —Nepepoiri te 'ã pejetywer awi. A'eramũ pěe pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Pě neape futat je ako pěnemiapoe'ema apou tekou ai'i. A'ere ako nepěpouriweri pejetywer awi ikue. Sodom ipe iapo re amunipo 'ã peuwara 'gã poiri otywer awi rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'gã 'wyr aateepawe'emamũ futat rakue. 'Upa we futat amunipo 'ã 'gã 'wyr 'awamũ miamũ futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁴—Wowase pě majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga pě nereko tyweretei te futat kwaiwete Sodom ipewarera 'gã nereko tywera apyraapa— 'jau 'ga oje'ega moywyr afena Kafanaũ pewara 'gã nupe.

*Jejui 'ga oporopoariweramũ jane ree
(Luka 10.21-22)*

²⁵ A'ere Jejui 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. Ene 'ã mama'e jararetea. Ene 'ã ywag ipewara mama'e jara. Ywy pewara jara naně 'ã ene nũ. Ene te 'ã mama'e jararetea. Nai'akwaap ma'e 'gã etee rui 'ã eremueapyo jeje'eg are. Akotee ma'e 'gã na'ne 'ã eremueapyo ee nũ. I'akwaap ma'e 'gã jēmĩ 'ã ene imueapyowe'em ee. ²⁶ Ejemifutar imũ etee futat 'ã ene akotee ma'e 'gã mueapyo ee. Nanuara futat te 'ã erefutat rakue— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe nũ:

—Jeruwarete 'ga je mu'akwaap mama'e are ikue. Ma'eramũ je 'ã ikwaawi— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —Jeruwarete 'ga je kwaap katu katu futat. Nitywi 'gã amũ je kwaaparamũ. Jeruwarete 'ga etee te je kwaap. Je 'ã Tejuwa 'ga akwaap katu katu futat. A'ere 'gã nitywi amũ je 'jawewara Jeruwa 'ga kwaapa katu katuara 'gã amũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ je 'ã tejemipyryũmera 'gã mu'ei Tejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga kwaapa je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejejua jee jeje'ega renupawamũ je pyri. Tejerowiar ire je jejuka esagei pě nee. Pěe mũ mama'e poyjuu rupiara 'jawe. Sã'ã ae mama'e poyjuu upiaramũ. Nan tee futat pěfuakapawamũ. Pejepy'a'wyr amũ pejejemogyau mama'e are. A'eramũ pěe pejefuakapawamũ pejejemogyau. Tejerowiar ire je jejukai pě nee. A'eramũ nipo pejepy'a'wyr emamũ mama'e are pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁹—Pejemu'e je ree. Jeje'eg are naně pejejemu'jau nũ. Je te 'ã ajemuaem pě nee. Joporopariwet je tekou pě nee. Je ree pejejemu'e re nipo pěe pejepy'a'wyr emamũ mama'e are pejejemogyau. ³⁰ Naayi futari jeje'ega renuwa. Ay futat numiamũ. Je futat apoat pěe

mama'e apo are teje'eg imũ futat. A'eramũ aye'ema 'jawe akou pẽ nupe. Jeje'ega renuw ire nipo pẽẽ pejeku'iramũ pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

12

*Morowykye'ema are 'gã mu'eawet
(Maku 2.23-28; Luka 6.1-5)*

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ akou. 'Ga rewiri oo ma'e 'gã opy'arayparamũ ajemogyau. A'eramũ 'gã a'ÿja pa'wau erawau opo pe. A'eramũ 'gã ipe'oka i'wau. ² 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Kuu. Emã'ẽ 'gã nee ki sa. Eneremiayuwa 'gã opo'o a'ÿja i'wau ra'e ki sa. “No-porowykya'uweri ae morowykye'ema rupi”, e'i nã'ã Moisesi 'ga jepi re'ã. Juowuuran a'ÿja po'oa aeporowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peporowyky kasi morowykye'ema rupi ne”, 'jau 'ga 'ã rakue a'i kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga remiapofer are? Ymã te 'ã 'ga py'arayparamũ opytuna 'gã netee akou rakue. ⁴ A'eramũ 'ã 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou rakue. A'e pe 'ga 'ã kanape ppyka i'wau opytuna 'gã netee rakue. Pekwaap 'ã aipoa. Na'gã nemi'ua rui poa numiamũ. Mainana 'gã etee te a'u aipoa rakue. A'etea Davi 'ga a'u opytuna 'gã netee rakue. Ipy'araypat 'gã awau osou peu. A'eramũ 'ga amũ “Nepẽa'wryi pẽẽ” 'jawe'em 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵ —Morowykye'ema rupi mainana nanẽ oporowykyau nũ. Nepemogytai nipo Moisesi 'ga remikwasiarera ka'arana mainana 'gã porowyky are ki sa? Morowykye'ema mũ magwamagwapa 'gã wyra rapyau Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'gã amũ “Iro peporowyky morowykye'ema rupi pejejupa” ne'i 'gã 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁶ —A'jea futat je 'i: Esage futat Janeruwarete 'ga mogytaawa. Esage futat 'ga mogytaawa pype 'gã nemiapofera— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere 'awamũ je rekoi. A'eramũ jeje'ega renuwa wesageramũ futat 'ga mogytaawa pype 'gã nemiapofera apyraapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁷ —Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Je upe mama'e mura esage futat jee. A'ere pejejee pẽpota'wa esagea etee esageramũ jee. Nafutari je tejeupe pẽnemimurera, pejejee pejepota'wa esage'em ire”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. Nepẽneapyoi nipo pẽẽ 'ga remikwasiarer are pejejemogyau ki sa. Ee pejejeapyo re amunipo 'ã “Nia'wryi pẽnemiapofera” nepe'jei 'gã nupe, a'ÿja po'wara 'gã nupe. Nuapoi futari 'gã mama'e tywera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸ —Je 'ã pẽneki'yaretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Je 'ã morowykye'ema jara”. A'eramũ je tee pẽ mu'jau morowykye'ema rupi pẽnemiapoe'em are— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Ipoteu ma'e
(Maku 3.1-6; Luka 6.6-11)*

⁹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. ¹⁰ A'e pe ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. A'eramũ Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ morowykye'ema. Maran sipo 'ga 'awamũ ipoteu ma'e 'ga rerekoi nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: “Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga porogytafera ra'e”, sa'e ki 'ga upe a'i kũi— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Esageay te Moisesi 'ga remikwasiarer imũ ae katu'oga morowykye'ema rupi enee?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejejemawa ywy kwara pype i'aramũ sipo nepenuemi ywy kwar awi morowykye'ema rupi? Morowykye'ema rupi agawewi nipo i'ari ywy kwara pype pẽ nui. A'etea nipo penuem futat jui morowykye'ema rupi. Nepeejara'uweri ywy kwara

pype imỹina— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹²—Pẽ nupe pẽneymawa repyramũ futat. A'eramũ pẽ pejejekau esage futat ee. Ae taetu ajee 'ã ae ate Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga ajemuaẽma iteu ma'e 'ga ree taetu pejejeymaw are pejemuaẽma apyraapa. Ma'eramũ sipo jane jarejopoare'ema morowykye'ema rupi? “Pejopoar iki”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ A'eramũ 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo popywau. A'eramũ futat 'ga po ojekatu'oka 'ga po owajara 'jawe etee futat.

¹⁴ A'e resakawe fariseu 'gã awau ã'jãu jui. Morowykye'ema rupi 'ga katu'ogamũ 'gã amara'neramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã afuwereteteramũ 'ga ree.

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Jemime te ra'u jane 'ga jukai nũ?— 'jau 'gã ajaupe.

Janeruwarete 'ga remipyyrũmet

¹⁵ “Fariseu 'gã ifuwerete te ene ree” 'e renupawe Jejui 'ga awau jui. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. A'eramũ 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'okapap. ¹⁶ 'Gã katu'og ire 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega mome'wara 'ga upe ka'arana kwasiarukari Jejui 'ga ree rakue. A'eramũ Jejui 'ga mama'e apou Isai 'ga remikwasiarer imũ etee futat rakue.

¹⁸ “Koromũ je upe oporowyky ma'e 'ga, jeremipyyrũmera 'ga. Jeremifutararete 'ga. A'eramũ je teku'iramũ tekou 'ga ree.

Te'agesagea je amono 'ga upe 'ga rerekwaramũ. A'eramũ nipo 'ga jepãjẽ mũ etee futat mama'e apou akou.

Ywy pewara 'gã nupe nipo 'ga jeremiaporama mome'wau akou.

‘Otywer awi opoit ma'e 'gã nipo 'ga imogyau wemiayuwamũ’, 'jau 'ga 'gã nupe najuejue etee.

¹⁹ Nimara'nei 'ga ae ree. A'eramũ 'ga oje'egayawe'em.

Wafukaite'ema 'ga kwe pewara 'gã nupe. Ojee etee 'ga ojerowiaraipe'ema.

²⁰ Ajemuaẽm te 'ga ae ree. Ojero'wu ma'e 'gã nee 'ga opota'waramũ.

Iku'ipap ma'e 'gã nee 'ga ojejukau esage. A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau nũ.

Afuakaramũ 'ga 'gã nee. ‘Jeruwarete 'ga oje'ega pẽ nupe’, 'jau 'ga 'gã nupe, 'ga je'ega 'gã erowiare'emauwe.

A'eramũ nipo 'gã 'ga je'ega rerowiaa ajemogyau.

²¹ ‘Ga ree nipo judeue'ema 'gã jemogypygi. ‘Anure nipo 'ga jane katu'ogi Jarejuwarete 'ga upe’, 'jau nipo 'gã ajaupe”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa Jejui 'ga ree rakue. A'eramũ Jejui 'ga mama'e apou 'ga remikwasiarer imũ etee futat.

Mama'eukwaawa rerekwat (Maku 3.20-30; Luka 11.14-23)

²² Anure 'gã amũ mama'eukwaawa rerekwara 'ga rerua Jejui 'ga upe. 'Gã nemierurera 'ga noje'egi futari. Mama'eukwaawa 'ga moje'egukare'ema 'ga mogou. Mama'e resagukare'ema nanẽ 'ga upe nũ. A'eramũ 'gã 'ga rerua Jejui 'ga upe. A'erauwe Jejui 'ga 'ga katu'oka, mama'eukwaawa moia 'ga wi. A'erauwe ikatu'ogipyrera 'ga je'egi 'gã nupe. Mama'e resaka nanẽ 'ga akou nũ. ²³ A'e resakarera 'gã oporesagamũ ajemogyau Jejui 'ga ree.

—Tỹỹ. Okatu'ok 'ga 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga te 'ũi? Janeremiapesagera 'ga te 'agamũ 'ũi?— 'jau 'gã ajaupe.

²⁴ A'e renupawe fariseu 'gã 'jau 'gã nupe:

—Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imũ te 'ga 'ga pirewara moiri 'ga wi— 'jau 'gã 'gã nupe. —Pesepu* pãjẽ mũ etee 'ga imoiri 'ga wi— 'jau 'gã 'gã nupe.

²⁵ 'Gã 'eawera kwaapawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã amũ nipo ojo'oka oywy pype ajamueu— 'jau 'ga 'gã nupe. —Maran sipo 'gã amũ a'eramũ ojo'oka oywy pype ajamueu. Ajaupi etee futat ajuapisaupap, ojomateepapa ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Maran sipo a'eramũ majepeja amunaw ipewara 'gã ojo'oka ajaupi tee futat ajuapisawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ²⁶ —Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwa ijomateepawi ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁷ —“Pesepu pãjẽ mũ 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui”, pe'je ako jee ko. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'ja pãjẽ mũ ajee pẽnemiayuwa 'gã mama'eukwaawa moiri 'gã nui jepi? NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rui nipo 'gã imoiri 'gã nui jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁸ —Je nanẽ futat 'ã Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat je amoit 'ga wi nũ. A'eramũ pẽẽ a'e are je kwaapa. “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat ra'e, janeremiapesagera 'ga futat ra'e”, 'jau amunipo 'ã pẽẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ —Ose sipo muna'ywa ifuakat ma'e 'ga rog ipe, 'oga jara 'ga fare'emamũ? Naani. Nosei futari. Ifuakat ma'e 'ga far ire etee isei 'ga rog ipe, 'ga karaemã pojekau 'ga wi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'eukwaawa 'wyriara ifuakat ma'e 'jawe. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽretea, mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽ apyraap. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee mama'eukwaawa moiri 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁰ —Je ree iporomutare'ema 'gã najeremiayuwa rui — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jeporowyky are je poare'ema 'gã nanẽ naje upe rui oporowyky. Mama'eukwaawa upe te 'gã porowykyi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹ —Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Janeruwarete 'ga petywera omoit pẽ nui, jui pẽpouriweramũ, je 'i pẽ nupe. A'ere 'ga nomoiri futari U'agesage kuraparamũ petywera pẽ nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³² —Pẽẽ mũ nipo je kurapa agawewi pejemogyau. A'etea nipo Janeruwarete 'ga petywera moiri pẽ nui, ojeupe peporogytaramũ. A'ere 'ga U'agesage kuraw ire petywera nomoiri futari pẽ nui. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ etee je mama'eukwaawa moiri 'ga wi. “Pesepu pãjẽ mũ te 'ga mama'eukwaawa moiri 'ga wi” 'jaramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga 'Agesage kuraparamũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga petywera moire'ema pẽ nui. 'Awamũ miamũ 'ga namoiri futari petywera pẽ nui. Anure nanẽ nipo 'ga imoire'ema U'agesage kuraparamũ pẽ nui nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Y'wa 'yp

(Luka 6.43-45)

³³ —Y'wa 'ywa 'jawe pẽẽ. Y'wa 'yp katurama i'a katuram tãmẽjẽ futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. A'eramũ ki pẽẽ y'wa katurama resag ire 'jau jupe: “Agamũ 'ywa katurama. Sã'ã i'a katurama tãmẽjẽ”, 'jau ki pẽẽ jupe. A'ere pẽẽ y'wa a'wyre'ema resag ire ki 'jau tãmẽjẽ jupe: “Agamũ 'ywa a'wyre'ema. Sã'ã i'a a'wyre'ema”, 'jau tãmẽjẽ pẽẽ jupe esaka— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁴⁻³⁵ —Esage ma'e 'jawe futat pejemogy numiamũ. A'ere petywet futat pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Maran sipo ajee nanuaramũ pejemogy esage ma'e 'jawe pejeje'ega? Naesage ma'e arui futat pẽẽ. Esage ma'e 'gã ea'at mama'e esage are etee futat. A'eramũ 'gã mama'e esage are etee futat oporogytau. Ia'wyre'ema 'gã ea'at mama'e tywer are etee futat. A'eramũ mama'e tywer are etee futat 'gã oporogytau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁶ —Pẽẽ mũ nipo pejeje'ega ekoete pejemogyau. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure wowase pẽ majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga 'i pẽ nupe: “Ma'eramũ te ereje'eg ekoete ekou rakue?” 'ga 'i pẽ nupe. ³⁷ Pẽ'eawer imũ etee futat nipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyau. Mama'e esage mome'wareramũ te nipo ajee Janeruwarete 'ga 'i pẽ

* **12:24** Mama'eukwaawa 'wyriara rera mukũ tapy'ÿja je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

nupe: “Eneresage jee”, 'jau nipo 'ga pē nupe. A'ere nipo 'ga mama'e tywer are tee nipo peporogyta pejemogyau 'eramū nipo 'ga 'i pē nupe: “Pētywet jee”, 'jau nipo 'ga pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gā enūinawet

(Maku 8.11-12; Luka 11.29-32)

³⁸ A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā oje'ega 'ga upe, fariseu 'gā netee:

—Oreremiapoe'ema eapo amū oree. Taruesak 'jau— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—'Awauwaramū miamū 'ā nepēa'wyri futari pejemogyau 'ga upe. “Oreremiapoe'ema eapo amū oree”, pe'je 'ā jee numiamū. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pē nupe pēnemiesagamū. Juna 'ga ree etee je pē muea'ari pē mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴⁰ —Sā'ā ipira Juna 'ga mokona rakue. A'eramū 'ga 'ā muapyt osea ipira reweg ipe rakue. Nan tee futat nipo pēneki'yramū je seri muapyr etee ywy pe, 'gā tejuka re— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴¹ —Ymā te 'ā Juna 'ga reko'i Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramū rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'ga monou ojemome'waukaa Ninewa pewara 'gā nupe rakue. “Kwe pe ekwap je mome'wau Ninewa pewara 'gā nupe”, 'jau 'ga 'ā 'ga upe rakue. Ipira amun ire te 'ā Juna 'ga awau Jarejuwarete 'ga mome'wau Ninewa pewara 'gā nupe rakue. Juna 'ga je'ega renupawe peuwara 'gā opoia otywer awi rakue. A'eramū nipo 'gā 'jau pē nupe: “Norokwaawi futari ore Ku'jywa 'ga ikue. A'etea ore orojeupe Juna 'ga 'ga mome'u ypyrauwe oropoit orotywer awi ikue”, 'jau nipo 'gā pē nupe, Jarejuwarete 'ga rowase pē majatykaaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Juna 'ga a'jea futat esage ma'ea rakue. A'ere 'ā je te esage ma'ea Juna 'ga apyraapa. A'etea 'ā naje rerowiari pejepe pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴² —Janeruwarete 'ga rowase pē majatykaaw ipe nipo Sepa ywy pewara 'wyriara ēē nanē nipo 'jau pē nupe: “NaKu'jywa kīā remiayuwa rūi agawewi je ikue. A'etea je ojut muku awi Sarumāu kīā je'ega renupa ikue. Sarumāu kīā i'akwaawa agawewi kīā ikue”, 'jau nipo ēē pē nupe. A'eramū je 'jau pē nupe: A'jea futat Sarumāu 'ga i'akwaap ma'ea rakue. A'ere 'ā je te i'akwaawete ma'ea je reko'i. Ma'eramū gatu nipo 'ā naje rerowiari pejepe, a'e je 'ā pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Werekwarera upe mama'eukwaawa jewyawet

(Luka 11.24-26)

⁴³⁻⁴⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Pē nui omoir ire nipo mama'eukwaawa ioi ywy akỹme'ema rupi opytaawa mū rekaa akou. A'eramū nipo opytaawa mū resake'emawe 'jau ojeupe etee futat nū: “Maran te 'ā nooi tejekwawer ipe etee futat tejewya nū 'i?” 'jau nipo ojeupe. A'eramū nipo ojewya 'ua werekwarera 'ga resaka. Erekwarera 'wyriar amuteeramū nipo akowe'em ee. Ijekatu'oguu tuwamū. ⁴⁵ A'eramū nipo opytuna majatykau awau. Sete nipo opytuna rerua. A'ea te nipo itywerete. A'eramū te nipo erekwarera 'ga te'arareteramū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau. —Nan tee pēē. Jeje'ega rerowiare'emamū pētywet pejemogyau jee— 'jau 'ga 'gā nupe.

Jejui 'ga y ēē 'ga rewirera 'gā netee

(Maku 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ 'Ga porogyta pype Jejui 'ga y ēē 'ua, 'ga rewirera 'gā netee. Ukupepewara 'gā nupe owaēma.

—Toroporogyta Jejui kīā upe 'jau— 'jau ēē 'gā amū nupe.

⁴⁷ A'eramū 'ga amū 'jau Jejui 'ga upe:

—Eney ēē 'ut owaēma enerewirera 'gā netee janee. “Toroporogyta kīā upe 'jau”, e'i ēē oree— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau ojepeyriwara 'gã nupe:

—Maranuaramũ te pẽẽ jey 'jawe jee? Maranuaramũ te pẽẽ jerewirera 'gã 'jawe jee?—
'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ A'eramũ 'ga wemimu'eramũ ore mome'wau 'gã nupe:

—Koromũ jey eẽ 'jawewara 'gã, jerewirera 'gã 'jawewara 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁰ —
Jeruwarete 'ga je'ega renuparamũ pẽẽ jepytunamũ pejemogy, jerewireramũ nanẽ peje-
mogy nũ. Kũjãmeramũ pẽẽ jerenyrãmũ pejejemogyau nũ, jeyramũ nanẽ pejejemogyau
nũ. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoaramũ jepytunamũ pejemogy jee— 'jau
Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

13

Mama'e a'yi tymawet

(Maku 4.1-20; Luka 8.4-15)

¹ Aipo 'ara rupiwewe futat Jejuĩ 'ga uẽma 'og awi awau wapyka ypia reme'y'warimũ.
Ajatyka ma'e 'gã nupe oporogytau. ² A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree.
³ A'eramũ 'ga awau u'aa wapyka yaruu pype. A'eramũ 'ga yaruu pype u'ar ire 'gã
oporogytau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe, mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau
'Uwarete 'ga ree. 'Ga renupara 'gã 'upa 'yisiga pype.

—Kũima'e 'ga amũ akou oko pe juowuuran a'ỹja momopoa. ⁴ A'eramũ a'ỹja mũ u'aa pe
pe 'ga wi. A'ere 'ga imomopor ire wyra'i ruri i'wau etee 'ga wi. ⁵ Amumera u'aa ywy
a'wyre'ema pype 'ga wi. Kwaiwete ita. A'eramũ 'yja otywe'emamũ jupe. 'Yi tywe'ria te.
Jarujete futat opopoa numiamũ. ⁶ A'ere nooi apoa kwe pe. A'eramũ kwaraya imomỹijaga
etee. Ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera a'ỹja u'aa juemy pype. A'eramũ jua imoteu
etee 'ga wi. A'eramũ jawaiwa iapisau etee. ⁸ Amumera a'ỹja te ajee u'at ywy katurama
pype. A'eramũ opopoa. A'eramũ ywy esage pype u'at ma'efera te u'aramũ kwaiwete.
Ajepeja 'ywa'aa sẽg i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sesẽta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa— 'jau Jejuĩ
'ga imome'wau 'gã nupe.

⁹ —Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Oporogytapaw ire 'ga uẽma yaruu awi nũ. A'eramũ ore 'ga remimu'eramũ 'ga
rerowyka, oroporonupa ee 'ga upe:

—Ma'eramũ te ereporogyta sigaty etee te 'gã nupe? Ma'eramũ ene 'gã mu'jau morogy-
tau etee ki 'ei?— 'jau ore 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau oree:

—Tejuwarete 'ga je'eg imũ futat je ruri pẽ mu'jau 'ga ree. 'Awamũ Jeruwa 'ga pẽ mogyi
wemiayuwamũ jeje'ega renupa katu katuaramũ, a'e je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga oree. —
A'ere je porogytai sigaty etee te pẽ mu'jau ee. Kasi a'e pe tesirũmera 'gã we ikwaawi
erujewi ne, a'e je— 'jau Jejuĩ 'ga oree. ¹² —Jeje'eg are eapyowet ma'eramũ Janeruwarete
'ga pẽ mueapyoi ee. A'ere 'ga jeje'eg are eapyowere'ema 'gã namueapyoi ee. Ee 'gã
neapyoweramũ etee te 'ga 'gã mueapyoi ee— 'jau 'ga oree. —A'ere ee eapyowere'ema
'gã 'gã amu'eawera moka'jamawi etee. ¹³ Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat
jeje'ega numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi futari ee. Amã'jãu agawewi 'gã jeremiapofer
are. A'etea 'gã naeapyoi ee. Ma'eramũ je 'ã morogytau etee imome'ui pẽ nupe pẽ
mu'jawamũ. Imome'u katu re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne— 'jau Jejuĩ 'ga
oree. ¹⁴ —Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nee Isai 'ga upe rakue:
“Jeje'eg are nipo 'gã apyakai agawewi ajemogyau. A'etea nipo 'gã naeapyoi ee.

Amã'jãu nipo 'gã mama'e are. A'ere nipo 'gã nuesakatui.

¹⁵ U'akwaawe'emamũ nipo 'gã ee. Wapya rawopytyma ete nipo 'gã jui. Wapymĩãu ete
nipo 'gã jui nanẽ nũ. 'Kasi janereapyoramũ ee ne', 'jau nipo 'gã.

Ee weapyo re amunipo 'ã 'gã poiri futari otywer awi. A'eramũ amunipo 'ã je 'gã katu'ogi 'gã tywer awi",
'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga wemimu'eramũ ore.

¹⁶ —'Gã amũ nipo naeapyoweri futari jeje'eg are. A'eramũ 'gã weapyoe'emamũ futat ajemogyau ee. A'ere 'ã na'gã 'jawe rui te pẽẽ. Pẽneapyowet te pẽẽ jeje'eg are pejemogyau. A'eramũ pẽẽ pejejeapyoramũ pejemogyau ee. A'eramũ pẽẽ a'eramũ pejeku'iramũ pejemogyau ee. ¹⁷ Janepy 'gã 'ã iporesagiwet futat jeremiapo are rakue numiamũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã, amumera 'ga remiayuwa 'gã. Mĩmera 'gã iporesagiwet ee rakue numiamũ. Iporenuwiwet jeje'eg are rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã manũi erujewi je rure'emaue rakue— 'jau Jejui 'ga ore.

¹⁸ —Peapyaka ki jeje'eg are. Tamueapyo pẽẽ teje'eg are 'jau— 'jau 'ga ore. ¹⁹ —Sã'ã y'wa a'ỹja. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega. A'ỹja mũ nipo 'ã u'aa pe pe 'ga wi. A'ea nipo 'ã wyra'ia 'ua i'wau etee 'ga wi. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere nipo 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe: "Perowiar awi", 'jau 'ua 'gã nupe. A'eramũ futat 'gã momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga ore.

²⁰ —Sã'ã y'wa a'ỹja mũ 'ara ywy a'wre'ema pype ipopora numiamũ. A'ere nitywi apoa. A'eramũ 'ã opapapa etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ je rerowiaraiwi etee. Kamẽsĩete nipo 'gã je rerowiar. A'ere 'gã poiri kamẽsĩete je rerowiar awi nũ. Ojeupe mama'eay jesaukarauwe nipo 'gã opoia je wi. ²¹ A'ere nipo amumera 'gã "Iro ererowiat aipoa?" 'jau nipo 'gã 'ua 'gã nupe, 'gã nerekou tyweaete je rerowiar are. A'erauwe nipo 'gã poiri je rerowiar awi je upe oporogyta awi. "Nia'wryi 'ga porogyta ra'e", ojeupe 'erauwe nipo 'gã poiri je wi— 'jau Jejui 'ga ore ore mueapyou ee.

²² —Sã'ã y'wa a'ỹja 'ara ju pype. A'eramũ 'ã opopoa futat numiamũ. A'eramũ 'ã jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiwi etee. A'eramũ nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ ajemogyau nũ. Wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ akou. Okaraemã momytun are etee nipo 'gã wea'aramũ akou nũ. A'eramũ futat nipo 'gã wea'aru'jawe'emamũ jeje'eg are. Jeremifutar imũ nipo 'gã mama'e apowe'em futat— 'jau Jejui 'ga ore.

²³ —Sã'ã y'wa a'ỹja ywy katurama pype u'at ma'ea. A'ea nipo awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopaira'uweri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat nipo mama'e esage apou ajemogyau. Sã'ã ywy katurama pype u'at ma'e 'ara. A'eramũ 'ã u'aramũ kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa sãg i'aa. A'ere ajepeja 'ywa'aa sesẽta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa. Nan tee futat jeje'ega renupara 'gã mama'e esage apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga ore, ore mueapyou ee.

Juowuunan

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe najuejue etee futat nũ:

—Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe. Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw are je pẽ mu'ei— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Kũima'e 'ga amũ akou juowuu ra'ỹja tyma oko pe. ²⁵ A'ere ypytun imũ, 'ga seramũ, 'ga ree ipromutare'ema 'ga ruri juowuunana ra'ỹja tyma juowuu ra'ỹja põ'õ me 'ga wi. A'ere 'ga itym ire awau jui nũ. ²⁶ A'eramũ opopoa waranupa awau. Aju'jaju'jawe futat numiamũ. I'ywa nanẽ nũ aju'jaju'jawe etee futat. A'ere i'a oteei ajau. A'eramũ 'gã i'aramũ tãmẽjẽ esaka. ²⁷ A'eramũ ko jara 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe: "Juowuunana nipo eretym eko pype rai'i ki sa. Ma'eramũ nã'ã ipopori eewe re'ã", 'jau 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁸ —A'eramũ ko jara 'ga 'jau 'gã nupe: "Je ree

iporomutare'ema 'ga nipo a'ÿja werut ityma jeko pe rai'i. 'Tamote'at 'ga koa 'jau' e'i nipo 'ga jee rai'i', 'jau 'ga 'gã nupe.

—A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe: “Juowuunana jui ipo'oa te erefutat?” 'jau nipo 'gã 'ga upe.

²⁹ —A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe: “Naani. Pepo'o awi. Kasi a'e pe pemososok eewe te ne. ³⁰ Tene ijuwamũ ra'ne. A'ere tamũ'ẽukat ajai imonookara 'gã nupe 'jau. 'Pemũ'ẽ ra'ne juowuunana jui. A'eramũ pẽẽ imono'oga, iku'afaa, erawau iapyau. Iapy re pẽẽ juowuurete monooka erawau ejaa yrũ pype' ta'e 'gã nupe 'jau”, 'jau ko jara 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jeju 'ga imome'wau 'gã nupe.

Jeju 'ga rerowiaara 'gã jemomytunawam

(Maku 4.30-34; Luka 13.18-21)

³¹⁻³² Imome'upaw ire Jeju 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee:

—Sã'ã y'wa'ÿi'ĩ'ĩa, mostarda 'jawa. A'eramũ 'ã ae ityma. A'eramũ 'ã opopoa awau o'ywuuramũ. A'eramũ 'ã wyra'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee— 'jau Jeju 'ga u'ama 'gã nupe.

Aipo Jeju 'ga 'ea wemiayuwa jemomytunawama upe 'ga 'i poromũ. 'Awamũ 'ga rerowiaara 'gã inãinã'ĩ'ĩ etee. A'ere 'gã anure kwaiwete 'gã jemomytuni nipo ajemogyau.

³³ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee nũ:

—Sã'ã kũjã u'i mojerawa. A'eramũ 'ã imojopypeawa monou ipype. Inãinã'ĩ'ĩ etee agawewi 'ã imonou ipype. A'etea 'ã awua— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe u'ama.

Aipo Jeju 'ga 'ea nanẽ wemiayuwa jemomytunawama upe 'ga 'i poromũ.

³⁴ Mama'e mũ 'ga omome'u 'gã nupe 'gã mu'jawamũ nũ. Mama'e mũ mome'ue'em ire amunipo 'ã 'ga nimu'jawi futari. ³⁵ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee 'ga amũ upe rakue:

“Mama'e mũ je amome'u 'gã nupe Tejuwarete 'ga ree 'gã mu'jawamũ.

Ywy apoe'emauwe 'gã naeapyo' ee. A'eramũ je 'gã mueapyou ee”,

'jau 'ga ikwasiaa Jeju 'ga ree rakue. A'eramũ Jeju 'ga morogyta mome'wau 'gã nupe, ee 'gã mu'jawamũ, 'ga remikwasiarer imũ etee futat.

Jeju 'ga 'gã mueapyoawet

³⁶ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jeju 'ga awau 'gã nui. Awau osou 'og ipe nũ. 'Ga remiayuwamũ nanẽ ore arawau orosou 'ga rupi nũ. A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Ore mueapyo ape eporogyta are, juowuu pype opopot ma'e are— 'jau ore 'ga upe.

³⁷ A'eramũ Jeju 'ga 'jau oree:

—Sã'ã ae a'ÿja esage tyma. Nan tee futat je, Jarejuwarete 'ga remimureramũ. ³⁸ 'Awa ywya ko 'jawewara. Je rerowiaara 'gã a'ÿi esagea 'jawewara. Je rerowiare'ema 'gã a'ÿi esage pype opopot ma'e 'jawewara. Mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa futat aipo 'gã. ³⁹⁻⁴¹ Je ree iporomutare'ema 'gã mama'eukwaawa 'wyriara futat. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara je rerowiare'ema 'gã mokwasi'wau jeremiayuwa 'gã pype. Anure nipo je Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaramũ, Jarejuwarete 'ga remimureramũ ywagipewara 'gã monou kwe pe mama'e tywera apoara 'gã mono'ogukaa. Ojomotywerukaarera 'gã neewe nipo je 'gã mono'ogukaa 'gã nupe, mama'eukwaawa rapyawa pype 'gã momopoawamũ. ⁴² Tata rakuwa pype futat nipo 'gã awau ajemogyau. Eukwere nipo 'gã jemogyi waemamũ. Wa'jykãjamũ nipo 'gã ajemogyau ay upe— 'jau 'ga oree imome'wau. ⁴³ —Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã etee te ywagipewara 'gã weroo ywag ipe 'gã mogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ nipo 'gã najuejue etee 'ga remiayuwa 'gã nesaka, 'ga pyri 'gã jemogyramũ. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “A'jea futat 'gã jemogyi Kũ'jywa 'ga remiayuwamũ”, 'jau nipo 'gã 'gã nesakawe— 'jau Jeju 'ga oree, ore mueapyou ee.

—Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga oree.

Wemiayuwamũ 'gã neko are

'gã mu'eawet

⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Sã'ã 'ga amũ mama'e epy mũ resaga ywy pype. A'eramũ nipo esakarera 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. Ymã te sipo 'ã 'ga amũ imimi imĩina rakue. 'Awa pa je ywy amut teje kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. “A'eramũ jema'ea futat imimipyrrera 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga imĩina gatu ra'ne. A'eramũ nipo 'ga awau okaraemã me'ega ka'aranũ are. A'eramũ nipo 'ga ka'aranũ rerawau ywy jara 'ga upe, ojeupe imuawamũ. Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pejemogyweramũ pẽẽ pejepoia pejemifutar imũ mama'e apo awi— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁵⁻⁴⁶ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ ae rekoa ita epy 'jawe. Sã'ã ita muara 'ga ita epy resaga. Esakawe nipo 'ga 'jau ojeupe: “Koa je afutat”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ nipo 'ga okaraemã me'ega ita epy muawamũ— 'jau Jejui 'ga oree. —Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pejemogyweramũ pẽẽ pejepoia pejemifutar imũ etee mama'e apo awi— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁷ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw are je pẽ mu'ei— 'jau 'ga oree. —Taityuu momoara 'gã 'ã taityuu monou imomoa 'y pe. ⁴⁸ Ipye kwaiwete pira jejag ire 'ã, 'gã imatãu imua nũ. A'eramũ nipo 'gã ipira renũ'jãu jui. Pira esagea etee nipo 'gã imonou yrũ pype. Pira a'wyr'e'ema nipo 'gã imomopoa etee. ⁴⁹ Nan tee futat Janeruwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw ipe ywagipewara 'gã oi mama'e tywera apoara 'gã pe'au esage ma'e 'gã nui, 'gã mojo'oka 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁵⁰ Tata rakuwa pype futat nipo 'gã oi ajemogyau akuekuewamũ. Aya nipo 'gã maema 'gã na'jywa mokãina 'gã mogyau— 'jau 'ga oree imome'wau.

⁵¹ A'eramũ 'ga oporonupa ee oree:

—Pẽneapyo te pejejeupe jeremimome'u are ra'e?— 'jau 'ga oree.

—Orereapyo ore ee arajemogyau— 'jau ore 'ga upe.

⁵² A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pejejeupe jeremimome'ufer are pejejeapyoramũ pejemogyau pejemu'jara 'gã 'jawe etee futat. Jarejuwarete 'ga remikwasiarukarer are pejamu'jaramũ nipo pẽẽ. Ymã we te 'ã pẽneapyo Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'ere 'ã 'awamũ pẽneapyo jeje'eg are nũ. A'eramũ nipo pẽẽ 'gã mu'earũmũ 'ga je'eg ymaner are, jeje'ega reewe— 'jau 'ga oree. —Karaemã jara 'jawe pẽẽ pejemogyau. Sã'ã karaemã jara 'ga okaraemã rerekoa. Iymanera 'ga nuetygi futari. Okaraemã momytuna erekou ipyu. Mama'e pyaua nanẽ 'ga 'ã erekou nũ. Nan tee futat pẽẽ. Pẽneapyo jeje'eg are. Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner are nanẽ 'ã pejejeapyoramũ pejemogyau nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

Nasare pe 'ga oawet

(Maku 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³ Morogyta mome'upaw ire Jejui 'ga awau uẽma amunaw awi. ⁵⁴ Oje'wyr ipe 'ga awau, Nasare pe 'ga awau opytawaipa. Peu wekwaw ipe 'ga peuwara 'gã mu'jau judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ peuwara 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree:

—Awỹja te 'ga amu'akwaap mama'e are nũ'ũ? Ma'ja pãjẽ mũ sipo 'ga aereapipe'ema apoi?— 'jau 'gã ajaupe. ⁵⁵ —Ma'eramũ sipo 'ga jane mu'ei mama'e are? NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga ra'yra rũi agawewi 'ga. A'etea 'ga 'ã ifuwet jane mu'e are. A'ere jane nienuwi 'ga porogytaa— 'jau 'gã 'ga upe. —Yjepana pinara 'ga ra'yra 'ga te 'ã. Mari eẽ te 'ã 'ga ya. Tiago 'ga, Jose 'ga, Simão 'ga, Judas 'ga. Mĩmera 'gã 'ã 'ga

rewirera. ⁵⁶ 'Ga renyra 'gã naně 'ã ajemogyau 'au jane pype nũ. Maran ajee 'ga jane mu'ei 'ũ? Ma'ja pãjě mũ sipo 'ga mama'e apoi akou?— 'jau 'gã ajaupe.

⁵⁷ Nuerowiari futari 'gã 'ga.

A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã oa kwe pe 'ga je'ega mome'ua. A'eramũ 'ã kwe pewara 'gã jěmĩ 'gã je'ega rerowiaa. A'ere 'ã 'gã 'wyr ipewara 'gã jěmĩ nuerowiari 'gã. 'Gã pytuna 'gã miamũ 'ã 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat ajee 'ã kwe pewara 'gã jěmĩ je rerowiari. A'ere 'ã je'wyr ipewaramũ jěmĩ naje rerowiari pejepe pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁸ Nuerowiari wejue 'gã 'ga. A'eramũ 'ga aeremiapoe'ema mama'e apoarũme'em oje'wyr ipe. Inãinãĩĩ'itee 'ga iapoi peu.

14

Juã Batista 'ga jukaawet (Maku 6.14-29; Luka 9.7-9)

¹ Anure Erote 'ga, Garireja ywy pewara 'gã 'wyrriara 'ga, Jejui 'ga rera renupa. 'Ga amũ Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe. ² A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Juã Batista 'ga nipo 'ut oferapa rai'i nũ. A'eramũ nipo a'e 'ga aeremiapoe'em apou— 'jau 'ga 'gã nupe.

Erote 'ga Juã 'ga jukaukaa 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga wea'aramũ 'ga ree, Jejui 'ga remiapofera renupawe.

³⁻⁴ Ymã te Erote 'ga wewirera 'ga remireko ěě pojekai 'ga wi rakue. Erotiasi ěě pojekau 'ga wi rakue, Filipe 'ga wi rakue. A'eramũ 'ga ěě rerekou katu rakue. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe: “Nia'wyrri nanuara. Ejewirera remireko 'ã erepojeka 'ga wi. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: ‘Peko awi pejejuemireko are’, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'etea 'ã ereapo nanuara. A'eramũ ene etywereteramũ ekou Jarejuwarete 'ga upe” 'jau Juã 'ga Erote 'ga upe rakue.

A'eramũ Erote 'ga amara'neramũ Juã 'ga ree, 'ga pofaa, 'ga munewukaa moro-munepawa pype rakue. ⁵ 'Ga jukaa 'ga ifutaa numiamũ. A'ere 'ga kyjei judeu 'gã nui. “Juã 'ga 'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara futat”, e'i te 'ã judeu 'gã ajaupe jepi. A'eramũ Erote 'ga okyjau Juã 'ga juka awi.

⁶ Anure Erote 'ga maraka apou. U'aawera 'ara rupi 'ga maraka apoi. A'eramũ Erotiasi ěě ra'yra ěě ojerokyau maraka are ajatyka ma'e 'gã nowase. A'eramũ Erote 'ga aku'iramũ ěě jeroky are. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau ěě upe:

—Ma'ja te erefutat? Tamono eneremifutara enee 'jau— 'jau 'ga ěě upe. —Ma'ja te erefutat? Na'e ekoetei je enee. “Tamono eneremifutara enee 'jau”, a'e te je enee— 'jau 'ga ěě upe rakue.

⁸ A'erauwe ěě awau ujãna oy ěě upe 'jau:

—“Ma'ja te erefutat?” e'i kĩa jee. “Tomono eneremifutara enee 'jau”, e'i kĩa jee. Ma'ja te je aenũi kĩa upe?— 'jau ěě oy ěě upe rakue.

—“Juã Batista kĩa akagera erurukat imonogukaa paratu pype jee”, ere kĩa upe kyn— 'jau ěě wa'yra ěě upe rakue.

A'eramũ ěě awau ojewya 'jau 'ga upe:

—Juã Batista kĩa akagera erurukat paratu pype imonogukaa wã nupe jee kĩĩ— 'jau ěě 'ga upe rakue.

⁹ Aipo ojeupe ěě 'eramũ Erote 'ga u'arasigamũ 'ũina ěě 'e are. “Ma'eramũ je 'jau ěě upe ra'e 'ũ: ‘Eneremifutara tomono enee 'jau’, 'jau ěě upe ra'e 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamũ 'ũina. A'ere 'ga wemimo'wy'wyrera 'gã nemianuwamũ aipo 'ga 'i ěě upe. A'eramũ 'ga ojenosõu iapoe'em are. “Kasi a'e pe je'me are 'gã nekoi ajaupe ne kwy”, 'jau

'ga ojeupe. A'eramũ 'ga ã remienũiwera apoukaa ojeupe. ¹⁰ A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã amũ monou Juã 'ga ajuwonogukaa rakue.

—Moromunepawa pype Juã 'ga 'ami. Pe'je pejewau 'ga ajuwonoka. A'eramũ pẽẽ 'ga akagera rerua paratu pype ãẽ upe— 'jau 'ga 'gã nupe rakue.

¹¹ A'eramũ 'gã iapou, ojeupe 'ga 'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'gã paratu pype Juã 'ga akagera rerua 'ga upe. A'eramũ Erote 'ga imonou Erotiasi ãẽ ra'yra ãẽ upe. Ojeupe 'gã imurauwe ãẽ imonou oy ãẽ upe.

—Kweramũ, a'ni— 'jau ãẽ oy upe rakue.

¹² “Erote 'ga 'ga jukaukat 'gã nupe” 'e renupawe Juã 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga reumera upe erawau imonou inuga ita kwara pype. A'eramũ 'gã awau imome'wau Jejui 'ga upe.

Kanape'i me'yitawet

(Maku 6.30-44; Luka 9.10-17; Juã 6.1-14)

¹³ Ojeupe Juã 'ga jukaawera mome'urauwe Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ ore:

—Awotywe'eme soo ra'ne 'jau— 'jau 'ga ore.

A'eramũ ore arawau oroyaapa yaruu pype. A'ere 'gã kwaiwete oreo kwaawi.

—Soo 'ga rewiri 'ga porogyta renupa 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau ypia ywyri. ¹⁴ Ojekog ire Jejui 'ga uẽma yaruu awi. Ko'iko'i ete mytuna 'gã 'ua owaẽma ore. 'Gã nesakawe Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. Ojero'wu ma'e 'gã 'gã erua 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka.

¹⁵ Kaaruwamũ ore 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—Kaarup, ki 'ei. A'ere nitywi mama'ea 'au 'gã nemi'uramũ ki 'ei— 'jau ore 'ga upe. —Emono 'gã jarejewi. Too 'gã amunawa mũ pype wemi'urama mua ojeupe 'jau— 'jau ore 'ga upe.

¹⁶ A'ere Jejui 'ga 'i etee ore:

—Naani. Nooi futari 'gã. Pẽẽ te mama'ea pemono 'gã nupe— 'jau etee 'ga ore.

¹⁷ —Nitywi futari mama'ea— 'jau ore 'ga upe. —Siku etee kanape'ia. Mukũ'i'ĩ etee ipira'ia. A'ea niapoi 'gã nupe— 'jau ore 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ 'ga 'jau ore:

—Perut ajee jee— 'jau 'ga ore.

A'eramũ ore erawau 'ga upe. ¹⁹ A'eramũ 'ga ojee ajatyka ma'e 'gã nupe 'jau:

—Pe'je pejeapyka juo'wi 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã wapyka. A'ere Jejui 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramã'jãu ywau opo pe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut ore. Ene te 'ã eneresage ore— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

Aipo 'e re 'ga kanape'i mowowoka ipira reewe 'ga imopẽpena imonou wemimu'eramũ ore. Omowowogamũ ojeme'yita ore. A'eramũ ore imonou wapyk ma'efera 'gã nupe.

²⁰ A'eramũ futat 'gã ojemi'waa. Ojemi'wapaw ire 'gã 'jau:

—Niapoi agawewi akiko. A'etea ojeme'yi 'ga upe 'ga omowowogamũ— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te ome'yi janee. A'eramũ jane jarejewegamũ rẽwẽjẽmĩ jarejemogyau. Janeruwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara rerekoi— 'jau 'gã ajaupe.

'Gã jemi'wapaw ire ore emyrera mono'oga yrũ pype. Tusi yrupemũũ matyneema.

²¹ Kwaiwete 'gã ojemi'waa. Siku miu agawewi kũima'efera 'gã pytuna. A'e pe kũjãmera nũ kunumĩmera 'gã netee. A'etea 'gã na'upawi kumia. Wewegamũ 'gã jui.

'Yrajape 'arimũ 'gã ataawet

(Maku 6.45-52; Juã 6.16-21)

²² A'ere Jejui 'ga wemimu'eramũ ore monou ojewi:

—Pe'je iruukwe je renune. Kwe katy pejewau pejeyaapa— 'jau 'ga oree. —Je apyta ra'ne. Tamono 'gã 'gã 'wyr ipe 'jau nũ. A'eramũ pẽẽ pejewau je renune— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore arawau 'ga wi 'ga rejaa ojetee'i.

²³ Ojewi mytuna 'gã mono re Jejui 'ga awau ojeupia wytyra rupi. Ojetee futat 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe ypytunimũ.

²⁴ A'e pe ore arawau arakou oroyaapa. Mukuu te ore oi. Poje wytuua 'ua oree, 'y ryjuapi retee. ²⁵ Ku'em ja'wyja'wyrãmũ Jejui 'ga 'ua ore rewiri. 'Y rajape 'arimũ etee futat 'ga 'ua watau akou. 'Ua 'ga ore rupisika. ²⁶ 'Y rajape 'arimũ 'ga ata resakawe ore orokyjau 'ga wi. Orekyjea ore pifuaka'roka.

—Ajaga nipo kwe 'ut owaẽma janee kũi— 'jau ore aruafukaita arajaupe.

²⁷ A'erauwe Jejui 'ga 'jau oree:

—Pekyje awi je wi. Je te ojot pẽ newiri— 'jau 'ga oree.

²⁸ A'erauwe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene futat nipo ereko, ki Ku'jyp? Je futat 'jau, je mono ape je muatau 'y rajape 'arimũ eje'jawe— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ajee ejua— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Pedro 'ga awau ojypa yaru awi. A'eramũ futat 'ga awau watau 'y rajape 'arimũ Jejui 'ga repejãna. ³⁰ Poje 'ga wea'aramũ erujewi wyty are. A'erauwe 'ga kyjei. A'eramũ 'ga awau wypywygamũ. A'eramũ 'ga wafukaita Jejui 'ga upe:

—Je poar ape, ki Ku'jyp! Jerypywyk je tekou— 'jau 'ga wafukaita, Jejui 'ga upe.

³¹ A'eramũ Jejui 'ga 'ga popyyka oje'ega 'ga upe:

—Ma'eramũ ene ekyjau ete 'ũ? Ma'eramũ te ene nerejemogypygyi etee je ree? Je rerowia'ri'i tãmẽjẽ 'ã ape— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³² A'eramũ 'ga 'ga rerua eru'aa yaru pype. Ore pype 'gã 'arauwe wyty wojeramũ.

³³ A'erauwe ore 'jau Jejui 'ga upe, yaru pype ajemogy ma'eramũ:

—A'jea futat. Ene te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea— 'jau ore 'ga upe, 'ga muorypa.

Genesare ywy pewat

(Maku 6.53-56)

³⁴ A'eramũ ore arawau oroyaapa orojekoka Genesare ywy are. ³⁵ Jejui 'ga kwaaw ire peuwara 'gã oje'ega monou kwe pewara 'gã nupe:

—Pe'je pejeju Jejui 'ga resaka. Ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe— 'jau 'gã oje'ega monou 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe. ³⁶ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Tene 'gã eneraity pypireme'ywa pygyi etee agawewi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga raity pypireme'ywa pygarera 'gã ojekatu'okapap najuejue etee futat.

15

Judeu 'gã nemiapo

(Maku 7.1-23)

¹ Anure fariseu 'gã amũ 'ua Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee Jerusareg awi oporonupa ee Jejui 'ga upe:

² —Ma'eramũ te eneremiayuwa 'gã nuapoi mama'ea jareypy 'gã je'eg ymaner imũ?— 'jau 'gã 'ga upe. —Ymã te 'ã janepy 'gã 'i ajaupe rakue: “Janeruwarete 'ga janejepoeja afutat. Mama'e 'u enune jarejepoeite'ema 'eramũ janetyweramũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'gã ajaupe rakue. A'eramũ ore orojepoeita orojemi'war enune 'gã 'eawer imũ etee futat jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nojepoei ojemi'war enune 'gã 'eawer imũ— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ ajee nepeenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega pejemogyau 'ũ? Na'ga je'eg imũ rũi nanẽ pẽẽ mama'e apou nũ. Peje'eawer imũ etee 'ã pẽẽ mama'e apou. A'eramũ kasi pẽẽ jeremiyauwa 'gã ago'wau ekoete pejemimu'e tywer are ne— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'ga je'ega. Pejeje eẽ je'ega nanẽ ianupa etee nũ”, 'jau 'ga 'ã rakue. “Ujara 'gã kurapara 'gã ki peapisi”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵—A'ere 'ã pemu'e 'gã 'gã jara 'gã je'ega renuw etee'em are etee pejemogyau. “Pejejara 'gã nupe mama'e are pejeporomonowere'emamũ ki pe'je 'gã nupe: ‘Pẽ nupewara je amono Jarejuwarete 'ga upe ai'i. A'eramũ je mama'e mũ monowe'em pẽ nupe’, pe'je ki pejejara 'gã nupe”, 'jau 'ã pẽẽ 'gã mu'jau tywet pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁶—Aipo apoaramũ pẽẽ pejejar are iporomutare'emamũ futat. A'eramũ pẽẽ aipo apoaramũ Jarejuwarete 'ga je'ega renupare'emamũ futat nanẽ nũ. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jẽmĩ 'ã mama'e apowe'em. Pejejea'aw imũ etee te 'ã pẽẽ mama'e apou ekoete pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁷—“Ore Jarejuwarete 'ga je'eg are oreporenuwiwet jepi”, 'jau futatee 'ã pẽẽ pejemogyau. A'ere pẽ'me ate. Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari inuga ka'aran are Isai 'ga upe pẽ nee rakue:

⁸“Nomỹi agawewi 'gã weaa je ree. A'etea nipo 'gã e'i ekoete futat:

'Arafutar ore Jarejuwarete 'ga. Oroporenuwiweramũ 'ga je'eg are', 'jau futatee nanẽ 'gã ajemogyau nũ.

⁹'Aramuoryw ore Orojuwarete 'ga', 'jau futatee 'gã jee”, 'jau Janeruwarete 'ga. “A'ere 'ã 'gã 'meramũ te.

Nomỹi 'gã weaa je ree. Naje rerowiari tãmẽjẽ 'gã.

U'eawer are etee 'gã jamu'ei. A'ere 'gã 'jau ajaupe:

'Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'ei', 'jau futatee 'gã ajaupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are Isai 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰A'eramũ Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejeapyakau jeje'eg are. Pejejeapyoramũ ee pejemogyau. ¹¹Napẽ pype oo ma'efera rũi pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe pẽ mogyau. Pẽ nui uẽm ma'ea te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe. Pẽje'egaiwa te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹²A'eramũ ore Jejui 'ga remimu'eramũ 'ga rerowyka arajua oroporogytau 'ga upe:

—Nafutari fariseu 'gã eneje'ega ra'e— 'jau ore 'ga upe.

¹³A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei 'gã 'eawer are. Sã'ã koa. Ko jara 'ga 'ã opopot ekoete ma'e ka'a po'oa. Wemitymera etee 'ã 'ga imuaranuwukaa oko pype. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga iapoi. Oje'eg are ajamu'jatyweara 'gã nereko tyweri.

¹⁴A'eramũ pẽẽ pejemuaẽme'ema 'gã nee. Eae'ema 'jawe 'gã. Eae'ema 'gã ojopopyyk ekoete ajuerawau kwe pe. A'ere nipo 'gã ajueru'ari etee ajuerawau ywy kwara pype. Nan tee fariseu 'gã. Naeapyoi 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are. A'etea 'gã ajamu'e ekoete ee. A'eramũ nipo 'gã wemimu'e 'gã nerawau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁵A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore mueapyo ape e'eawer are, ki Ku'jyp. “Napẽ pype oo ma'efera rũi pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe pẽ mogyau. Pẽ nui uẽm ma'ea tee pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe. Pẽje'egaiwa te 'ã pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe” 'eawer are— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pẽẽ nanẽ nipo nepepyygi we pejeakag imũ ra'e ki sa? Ekoay pẽẽ na'e ki 'ei. Pẽẽ nanẽ meewei etee pẽneapyo ee ra'e ki 'ei. ¹⁷Nepẽneapyoi we futat nipo je'eawer are ki sa? Pejemimũ nipo pẽẽ imonou pejejuru pe. A'ere nipo pẽẽ imokona. Pẽnemimũ osou

pēnawyrū pype. A'ere nipo “pēnemi'ufera okwapa pē nui” 'ea miamū pē motywere'ema Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁸—Pēje'egaiwa te a'jea futat pē motywet 'ga upe. Pejejea'aw imū etee pejeje'ega. Pēje'egaiwa te a'jea futat pēwyter a'wyre'ema wesaukat Janeruwarete 'ga upe. ¹⁹Mama'e tywer are etee pejejea'aramū. A'eramū pēē mama'e apou pejejea'ar imū. 'Ga amū nipo wea'aramū akou oporojuka are. A'eramū nipo 'ga oporojukau. 'Ga amū nipo wea'aramū akou wemirekoe'ema kūjā are oko are. A'eramū nipo 'ga okou ēē ree. Kūjā ēē mū nipo wea'aramū akou omene'ema kūima'e are oko are. A'eramū nipo ēē okou 'ga ree. 'Gā amū nipo wea'aramū mama'e tesirū apo are. A'eramū nipo 'ga otyweramū akou Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga amū nipo ojokaraemā futaa akou. A'eramū nipo 'gā amunarūmū ee. Wemifutar imū etee o'meramū nipo. Wea'aw imū etee futat nipo 'gā ajuago'wau ajemogyau. Wea'aw imū etee futat nipo 'gā Jarejuwarete 'ga kurapa. ²⁰Poromū te 'gā jemotyweawa Jarejuwarete 'ga upe. Na'gā nemi'ua rūi futat 'gā motywet 'ga upe. 'Gā jepoeje'ema miamū nomotyweri 'gā Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

*Judeue'ema ēē
(Maku 7.24-30)*

- ²¹ A'ere Jejui 'ga ore rerawau pe awi nū. Tiro 'jawa pyri ore oi, Sidoma 'jawa pyri 'jau.
- ²² Peu ore rekoramū peuwara ēē mū, judeue'ema ēē mū 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:
—Ene 'ā Jarejuwarete kīā remimurera, Ku'jyp. Ejemuaēm iki je ree, Ku'jyp— 'jau ēē 'ua 'ga upe. —Mama'eukwaawa 'up jera'yra kynā pir are. Ojero'wu etee te kynā. Epe'a kynā wi jee, Ku'jyp— 'jau ēē 'ga upe au'jeteramū.
- ²³ A'ere Jejui 'ga ēē je'eg anupare'ema 'jawe etee futat. A'eramū ore 'ga remimu'eramū 'jau 'ga upe:
—Emonō ēē jarejewi. Jane rewiri etee 'ā ēē rekoi wafukaita— 'jau ore 'ga upe.
- ²⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:
—Janeruwarete 'ga je mua Israeu juapyrera 'gā nupe etee. Judeu 'gā karupa'mī ka'jama 'jawe jee. A'eramū 'ga je mua 'gā nupe, 'gā mu'jaukaa ojee— 'jau 'ga oree. —A'ere ēē najudeu arūi. Amutee ēē te— 'jau 'ga oree.
- ²⁵ A'ere 'ā ēē ruri ojea'gwawe'em futat wapyka wenupy'āu 'ga rowase 'jau 'ga upe:
—Je resag ape, Ku'jyp. Ejemuaēm je ree— 'jau ēē 'ga upe.
- ²⁶ A'eramū Jejui 'ga 'jau ēē upe:
—Sā'ā ae kunumīa mama'e 'ue'emamū ae kunumī remi'urama monoe'ema weymawa upe. Nan tee futat je— 'jau Jejui 'ga ēē upe.
- ²⁷ —A'jea futat ere. A'ere ywyu mama'e 'ar ire wā neymawa i'ui futari— 'jau ēē 'ga upe.
- ²⁸ A'eramū Jejui 'ga 'jau ēē upe:
—Je rerowiat ape ekou ra'e ī. A'eramū je enera'yra ēē katu'oka enee— 'jau 'ga ēē upe. Aipo 'ga 'e ppyrauwe futat mama'eukwaawa ojepe'au ēē ra'yra ēē wi.
- ²⁹ A'ere Jejui 'ga wemimu'eramū ore rerawau pe awi nū. Arawau orowaēma Garirei ypiauu reme'y'warimū. A'eramū ore arawau orojeupia ywytyra rupi. A'eramū Jejui 'ga wapyka wewiri oo ma'e 'gā mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ³⁰Kwaiwete 'gā 'ua owaēma 'ga upe. Ojero'wu ma'e 'gā 'gā erua 'ga upe 'gā katu'okawamū. Iteu ma'efet, eae'em, ika'na ma'e, ije'ege'em, ikaruat ma'e. Mīmera 'gā 'gā werut 'ga upe. A'eramū Jejui 'ga 'gā katu'okapap.
- ³¹ 'Gā katu'oga resakara 'gā oporesagamū 'gā nee.
—Kuu. Ije'ege'emera 'gā 'ga omoje'egukat! Iteu ma'e 'gā 'ga amafu'amukat! Ika'na ma'e 'gā 'ga ikatu'oka. Eae'ema 'gā 'ga imamā'jāu. Israeu juapyrera 'gā Nuwarete 'ga 'gā katu'ogukaa 'ga upe— 'jau 'gā ajaupe.
A'eramū 'gā Ku'jywa 'ga muorypa ee.
—Ene te 'ā eneresage oree, ki Ku'jyp. Ojero'wu ma'e 'gā erekatu'ogukat 'ga upe ore reape— 'jau 'gā Ku'jywa 'ga upe, 'ga muorypa ee. —Israeu juapyrera 'gā Nuwareteramū ene 'gā katu'ogukaa 'ga upe oree— 'jau 'gā Ku'jywa 'ga upe, 'ga muorypa 'gā nee.

*Kwaturu miu 'gã mojemi'waawet
(Maku 8.1-10)*

³² Kwaiwete 'gã katu'og ire, Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ ore:

—Ajemuaem je tekou 'gã nee. Muapyt 'ã 'gã kaaruwamũ jane pyri. A'eramũ 'awamũ 'gã nemi'urama atepawamũ 'gã nui. A'ere je najeporomonoweri 'gã nee tejewi, 'gã nupe mama'e monowe'emamũ. Kasi 'gã oje'wyr ipe awau 'gã manũaiwi ty'ara upe ne kwy—'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Amunawe'em ipe jane rekoï nũ'ũ. Nitywi mama'ea 'au. Mõ awi sipo ore mama'e muri 'gã mojemi'waawamũ?— 'jau ore 'ga upe.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau ore:

—Marãmaran te pẽkanape'i pytuna?— 'jau 'ga oporonupa ee ore.

—Sete kanape'i pytuna muapyapy'ri etee pira'ia— 'jau ore 'ga upe.

³⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejeapyka ywyu— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã wapyka. ³⁶ A'eramũ 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut ore. Ene te 'ã eneresage ore, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'eramũ ore. Omowowogauwe ojeme'yita ore. A'eramũ ore imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ³⁷ A'eramũ futat 'gã ojemi'waa wewegamũ.

—Niapoi agawewi akiko re'ã. A'etea ojeme'yi 'ga upe janee 'ga omowowogamũ—'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te 'ã ome'yi janee. A'eramũ 'ã jane jarejewegamũ rẽwẽjẽmĩ jarejemogyau. Janeruwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara rerekoi— 'jau 'gã ajaupe.

'Gã jemi'wapaw ire ore emyrera mono'oga ijaga yrũũ pype. Sete yrupemũ ore imatyneema. ³⁸ Kwaiwete te ojemi'wat ma'efera 'gã pytuna. Kwaturu miu kũima'efera 'gã pytuna. A'e pe 'ã kũjãmera 'gã pytunamũ nũ, kunumĩmera 'gã netee. Kwaiwete ojemi'wat ma'efera 'gã pytuna.

³⁹ 'Gã jemi'wapaw ire Jejui 'ga 'gã monou ojewi:

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã mono re Jejui 'ga ore reru'aa yaruu pype nũ. A'eramũ ore arawau oroyaapa arawau orojekoka Magatã ywy are.

16

*Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(Maku 8.11-13; Luka 12.54-56)*

¹ Anure fariseu 'gã amũ satuseu 'gã amũ netee 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Nuerowiari 'gã 'ga. “NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rũi 'ga mama'e apoi akou”, e'i etee 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'ua 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Aeremiapoe'ema eapo amũ ore reape. Taruesak ene mama'e apoa orojemiesagamũ 'jau ki sa— 'jau 'gã 'ua 'ga upe.

² A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Naapoa'uweri je amũ pẽ neape. Naje rerowiari te 'ã pejepe. A'eramũ je mama'e apowe'em pẽ nemiesagamũ— 'jau ete 'ga 'gã nupe. —Kaaruwamũ ywak piraga resaka ki pe'je pejejaupe: “Ai'iwe nipo 'ã nokyri amana”, pe'je ki ywak piraga resag ire.

³ A'ere nipo ku'emamũ ywak piragamũ resag ire pe'je pejejaupe: “Awamũ amana ra'e”, 'jau nipo pẽẽ ywak piragũũ resag ire. Ywaga resag ire nipo pẽẽ mũ amana kwaapa futat. A'ere nipo naje kwaawi pejepe. Jeremiapofera resaka agawewi nipo pẽẽ. A'etea

nipo naje rerowiari pejepe. “Janeruwarete 'ga futat 'ga mut janee”, 'jawe'em nipo pēē jee jeremiapofera resag ire miamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴—'Awauwaramū miamū 'ā nepēa'wryi futari pejejemogyau 'ga upe. “Oreremiapoe'ema eapo amū oree”, pe'je 'ā jee numiamū. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pē nupe pēnemiesagamū. Juna 'ga ree etee je pē muea'ari pē mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

'Gā nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau pe awi nū. 'Ga remimu'eramū nanē arawau 'ga rupi nū.

*Wemimu'e 'gā momoranupawet
(Maku 8.14-21)*

⁵ Arawau yaru pype aru'aa. A'eramū ore oroyaapa arawau. Garireja ry owajara katy ore arawau. A'ere ore 'ga remimu'eramū kanape'i reroo moka'jami.

⁶ Arawaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—Pejea'gu ki fariseu 'gā nui, 'gā mani'oko'o jopype awi, satuseu 'gā ma'e awi 'jau— 'jau 'ga oree.

⁷ Aipo orojeupe 'ga 'eramū ore 'jau arajaupe:

—Kanape'i rerura jane simoka'jam ra'e. Ma'eramū 'ā 'ga poromū 'ga 'i janee— 'jau ore arajaupe.

⁸ A'ere Jejui 'ga, arajaupe 'e renupawe, 'ga 'i oree:

—Naje rerowiari tāmējē pejepe pejejemogyau ki 'ei. Ma'eramū nā'ā aipo pe'je pejejaupe re'ā “Kanape'i rerure'em are 'ga 'i poromū janee”, pe'je re'ā— 'jau 'ga oree. —Nakanape'i upe rūi je 'i poromū pē nupe. “Pejea'gu ki fariseu 'gā mani'oko'o jopypeaw awi, satuseu 'gā ma'e awi nanē nū”, a'e te je pē nupe kūi. “Morogyta 'gā pejejeupe imowuwut ekoete awi ki pejea'gu”, a'e te je pē nupe kūi— 'jau Jejui 'ga oree. ⁹—Nepēneapyoi we jeje'eg are ra'e. Pemoka'jam nipo jeremiapofera rai'i? Kanape'ia je ime'yitawera rai'i? Sīku etee agawewi ako ai'i. A'etea ako je kanape'ia omowowok imonou sīku miu kūima'e 'gā mojemi'waawamū ai'i. 'Gā jemi'wapaw ire ako pēē emyrera jaga tusi yrū pype ai'i— 'jau 'ga oree. ¹⁰—A'ere ako je sete kanape'i mowowoka kwaturu miu 'gā mojemi'waawamū ai'i nū. 'Gā jemi'wapaw ire marāmaran yrūa ajee pematyneem emyrera pyu rai'i? Sete yrū etee futat ako ai'i. Pemoka'jam te ra'u jeremiapofera rai'i nū? Ma'eramū sipo ajee jerea'aramū kanape'i pyu jaretywe'em are?— 'jau 'ga oree. ¹¹—Nakanape'ia rūi je amome'u pē nupe “Pejea'gu ki fariseu 'gā mani'oko'o jopypeaw awi” je'ea. A'ere 'ā nepēneapyoi je'eawer are— 'jau 'ga oree.

¹² Aipo orojeupe 'ga 'eramū ore orojeapyoramū 'ga 'eawer are.

—“Pejea'gu ki fariseu 'gā 'e awi, satuseu 'gā 'e awi nanē nū” 'e upe te je 'i numiamū— 'jau 'ga oree.

*Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet
(Maku 8.27-30; Luka 9.18-20)*

¹³ Orojekog ire ore arawau ywyu. Sesariafiripai ywy pe ore arawau. Peu orowaēm ire Jejui 'ga oporonupa ee oree:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gā jee, pēneki'yramū jee jepi?— 'jau 'ga oree.

¹⁴—“Juā Batista 'ga te nipo 'ā 'ut oferapa rai'i nū”, e'i 'gā amū enee jepi. Amumera 'gā: “Eiasi 'ga nipo 'ā 'ut ojewya rai'i nū”, 'jau enee jepi. Amumera 'gā: “Jeremi 'ga nipo, 'ga je'ega mome'warera 'ga amū te nipo 'ua oferapa oporogytau akou janee nū”, 'jau 'gā enee jepi— 'jau ore 'ga upe.

¹⁵—Pēē nū. Ma'ja pe'je ajee jee jepi nū'ū?— 'jau 'ga oree.

¹⁶ A'eramū Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat”, aru'e ore jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe. —“Okoteete ma'e 'ga ra'yrarete 'ga futat”, aru'e ore jepi— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ, Simão— 'jau 'ga 'ga upe, Juã 'ga ra'yra 'ga upe. —Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo enee, 'agamũ ene mueapyoukaa je ree. Na'ga amũ rũi ene mueapyo je ree. Ywag ipe ako ma'e 'ga, Jeruwarete 'ga futat ene mueapyo je ree— 'jau 'ga Simão 'ga upe. ¹⁸—Enerer irũa Pedroa. Ita enerer irũa. Sã'ã pẽẽ 'oga apoaramũ ita 'arimũ imỹinaramũ itauu monoa ikokaramũ. Aipoa te itauua 'oga opyygete etygukare'ema. Nan tee futat ene'eawera “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Okoeteete ma'e 'ga ra'yrarete 'ga futat”, ene'eawera. Aipo ene'eawera rerowiaara 'gã je amogy tejemiayuwamũ. Ene 'ã je amogo tejerowiarukaawamũ kwaiwete 'gã nupe. Anure nipo ene je rerowiaara 'gã 'wyririamũ futat ereko. Kwaiwete nipo 'gã je rerowiaa. Je rerowiar ywyapi futat nipo 'gã ajemogyau. Mama'eukwaawa 'wyrira remiayua agawewi nipo afuwereteramũ 'gã nee. A'etea nipo 'gã nopoiri futari je rerowiar awi. Sã'ã 'oga omỹi esage re i'are'ema. Nan tee futat je rerowiaararetea 'gã nopoiru'jawi je wi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁹—Sã'ã saawi rerekwara. 'Wyrirarete 'ga woga saawi monou wemiayua 'ga amũ upe. A'eramũ aipo 'ga mama'e apou o'wyrira 'ga upe, o'wyrira 'gã je'eg imũ etee futat. Nan tee futat je ene mogou 'wyririamũ teje'eg irũnamũ. Ene futat 'awamũ ereko jeremiayua 'gã mu'jau jeremifutar are. “Nan tee siapo 'jau”, 'jau nipo ene ekou 'awamũ. Jeremiayua 'gã nupe aipo ene 'eramũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo 'jau enee nũ. “Nan siapo awi”, 'gã nupe ene 'eramũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo 'jau enee nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau oree nũ:

—Je mome'u kasi pejepe tekotee 'gã nupe ne. “Jejui 'ga Janeruwarete 'ga remimurera”, 'jawe'em pẽẽ 'gã nupe— 'jau 'ga oree.

*Amanũawama mome'uawet
(Maku 8.31-9.1; Luka 9.22-27)*

²¹ A'e pe futat Jejui 'ga amanũawama mome'wau ypy oree:

—Too Jerusareg ipe 'jau. Peu futat nipo judeuramũ jane'wyrira'ri 'gã je rereko tyweri. Jane'wyrira'ri, mainana 'wyrirat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã nipo je rerekou tyweaete je jukaukaa jefaruu 'gã nupe. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi nũ— 'jau 'ga oree.

²² Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'ga rerojepe'au'i ore wi, oje'egayau 'ga upe:

—Ene'me awi nũ'ũ. Nene rereko tywera'uweri 'gã nũ'ũ. Janeruwarete 'ga nene rereko tywerukara'uweri 'gã nupe kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga ojerowaka amã'jãu 'ga ree:

—Ejepe'a je wi, ki Satanasi. Mama'eukwaawa 'wyrira ene mu'eukat poromũ jee, ki Pedro. “Tamomoirukat 'ga 'ga Ruwarete 'ga remifutara apo awi 'jau”, e'i te Satanasi ojeupe. A'eramũ poromũ ene mu'jaukaa jee kũi— 'jau 'ga Pedro 'ga upe. —NaJarejuwarete 'ga remifutar imũ rũi ere aipo 'jau jee. Ejemifutar imũ te ere aipo 'jau jee— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁴ A'ere 'ga 'jau oree:

—Jeremiayuwamũ pejekoweramũ ki jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyjawe'em futat pejekereko tywer awi— 'jau 'ga oree. —Pejemanũ awi miamũ pejekyjawe'em futat. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki— 'jau 'ga oree. ²⁵—“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga oree. —“Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara 'gã nanẽ nooa'uweri ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy. Je napoira'uweri Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau. Aipo 'jara 'gã etee awau ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁶—Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomỹi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri.

Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee 'gã oi. Peu oo re 'gã nuẽmarũi futari jui. Nitywi mama'e mũ mama'eukwaawa rapyaw awi 'gã nẽnũ'jãawamũ— 'jau 'ga oree. ²⁷—Anure nipo pẽneki'yramũ je ruri tejewya nũ. Tejuwarete 'ga renyfuga pype nipo tejua, 'ga pyriwara 'gã netee. A'eramũ futat je pẽ mepyau pẽnemiapofer are najuejue etee futat. Teje'eg imũ mama'ea apoarera 'gã je imonou imogyau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Tejerowiare'ema 'gã nipo je imonou imogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga oree. ²⁸—A'jea futat je 'i. A'eramũ futat nipo je tejua pẽ'wyrarareteramũ te'ỹina pẽ nupe. Pẽẽ mũ nipo je resaka pejemanũ enune, peje'wyrarareteramũ je ruramũ— 'jau 'ga oree.

17

*'Gã neape Jejui 'ga jesowo'gõkawet
(Maku 9.2-13; Luka 9.28-36)*

¹ Anure seis oser ire Jejui 'ga awau ywyty'rarimũ. Ore mũ etee 'ga erawau ojeupi. Muapyyra 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, 'ga rewirera Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau erojeupia ywyty'rarimũ ojeupi. ² Peu Jejui 'ga ojesowo'gõka 'gã neape. 'Ga reakwara wenyfugamũ kwara reny 'jawe. 'Ga raitya nanẽ waparasiagamũ 'ga ree nũ. Iaparasig enyfuk te 'ga raitya 'ga ree.

³ A'erauwe 'gã Moisesi 'ga resaka Eliasi 'ga reewe. Ywag awi 'gã nuri oporogytau Jejui 'ga upe.

⁴ Ywag awi 'ut ma'e 'gã nesakawe Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:
—Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.
—Ere futat te je tapỹja apoa pejejeupe? Muapyyra tapỹja taruapo pẽ nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

⁵ 'Ga porogyta pype ywasiga mũ 'ua ojypa 'gã nee nũ. Enyfug esage te ywasiga. A'e rupi futat Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Koromũ futat jera'yrarete 'ga. Jeremifutararete 'ga. 'Ga 'ã je muorypararetea ojee. A'eramũ ki pẽẽ pejeapyakau 'ga je'eg are— 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywasiga rupi 'gã nupe.

'Ga porogytapaw ire ywasiga ojeupiapap 'gã nui nũ.

⁶ Jarejuwarete 'ga je'ega renupawe Jejui 'ga remimu'e 'gã piryyjamũ jui. 'Ga je'ega 'gã mogyjau etee. A'eramũ 'gã awau wããpyramũ anuruka ywyu. ⁷ A'erauwe Jejui 'ga awau 'gã nepejãna opo mowyka 'gã nee.

—Pekyje awi. Pe'je pejejua pejefu'ama— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'eramũ 'gã wowoyramũ warekou. A'ere 'gã Jejui 'ga etee futat esagi 'ga 'amamũ. Ywag awi 'ut ma'efera 'gã awau ojeupia ywasiga rupi 'gã nui nũ.

⁹ Ywytyr awi 'gã neruaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pemome'ua'ne kasi 'gã nupe ne. Pejejeki'yramũ je feraw ire tãmẽjẽ tepemome'u 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'i 'ũ: Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: “Eliasi 'ga ra'ne nipo ojesaukat 'gã nupe. A'ere nipo 'ga rewiri jeremimonorama 'ga oi ojesaukaa 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue, 'jau 'gã imome'wau oree jepi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹¹⁻¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'gã 'i. Eliasi 'ga 'jawewara 'ga ra'ne futat ako 'ut ai'i. “Au'je ki mama'e tywera apo re. Pe'je ki pejepoia pejetywer awi. Ku'jywa 'ga tepẽ mogy wemiayuamũ 'jau”, 'jau ako 'ga awau pẽ nupe ai'i je renune ai'i. A'ere nepekwaawi futari 'ga. A'eramũ 'gã 'ga rerekou tyweaete wemifutar imũ etee futat. Anure nipo 'gã je miamũ je rerekou tyweaete 'ga 'jawerimũ futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹³ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã weapyoramũ ee ajemogyau.

—Juã Batista 'ga 'ga omome'u janee— 'jau 'gã. —Juã Batista 'ga Eliasi 'ga 'jawewara futat— 'jau 'gã ajaupe.

Kunumĩ 'ga katu'okawet

(Maku 9.14-29; Luka 9.37-43)

¹⁴ Ywytyr awi ojyw ire 'gã kwaiwete 'gã nesaka ywytyra raimy 'wyr ipe. Poje kũima'e 'ga amũ 'ua, wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase.

¹⁵ —Ejemuaëm jera'yra 'ga ree, ki Ku'jyp. Mama'eukwaawa 'up 'ga pir are. A'eramũ 'ga moyypipa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. —Oypiwauwe 'ga 'ari tata pe jepi. 'Y pe nanẽ 'ga u'aa jepi nũ— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe. ¹⁶ —Arut futat je 'ga eneremimu'e 'gã nupe esaukaa ko numiamũ. A'ere 'gã nomoiri etee 'ga wi ko— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Ma'eramũ sipo pẽẽ je rerowiare'ema pejememogyau 'wei? Ymã agawewi nãã je pẽ mu'ei re'ã. A'etea nipo 'ã naje rerowiari tãmẽjẽ 'ã pejepe. “Nokoa'uweri je namutamutat pẽ pype”, a'e agawewi je 'ã pẽ nupe jã'nũ'ũ— 'jau 'ga tesirũmera 'gã nupe nanẽ nũ. —Pe'je 'ga ra'yra 'ga rerua jee— 'jau Jejui 'ga ore mũ upe.

¹⁸ Kunumĩ 'ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga pirewara upe:

—Ejepe'a 'ga wi— 'jau 'ga jupe.

'Ga 'e ypyrauwe ojepe'au 'ga wi. A'eramũ kunumĩ 'ga ajarueteramũ.

¹⁹ A'eramũ ore 'ga remimu'eramũ arawau 'ga repejãna 'ga pyri katu katu. A'eramũ ore 'ga upe etee oroporonupa ee:

—Ma'eramũ ajee ore norope'aarũi 'ga wi ra'e 'ũ?— 'jau ore 'ga upe.

²⁰⁻²¹ —Naje rerowiari wejue te 'ã pejepe. A'eramũ pẽẽ a'eramũ 'ga pirewara moirarũme'em 'ga wi— 'jau Jejui 'ga oree. —Mostarda 'jawa ra'yi 'ã sikõsikõ'i'ĩ agawewi. A'etea 'ã otyim ire waranup. Aipoa aranuwa 'jawe pejemogy re amunipo 'ã pẽẽ peapo futat mama'ea. Je rerowiar etee te te nipo 'eramũ tee pearanup— 'jau 'ga oree. —Je rerowia'ri re amunipo 'ã peapo mama'ea pejemiapoe'ema jepãjẽ mũ. Ywytyra upe amunipo 'ã pẽẽ 'jau: “Ejepe'a 'aw awi. Peu'i ewau e'ỹina”, 'jau amunipo 'ã ywytyra upe. Aipo ojeupe pẽẽ 'erauwe amunipo 'ã ywytyra ojepe'au awau pẽ'eawer imũ etee futat. Tejerowiarãmũ te je tepãjẽ monoi pẽ nupe pẽnemiapoe'ema apoawamũ— 'jau Jejui 'ga oree.

Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa

(Maku 9.30-32; Luka 9.43-45)

²² Anure Jejui 'ga remimu'eramũ ore arajatykau 'ga ree Garireja ywy pe nũ. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je pyygukat anurenure'i je ree iporomutare'ema 'gã nupe. ²³ A'eramũ nipo 'ga je jukaukaa 'gã nupe. A'ere nipo 'ga imuapyra 'ara rupi ete je moferawi nũ— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore aru'arasigamũ arajemogyau. Aipo 'ga 'ea ore mu'arasiga.

Pira juru awi ka'aranũũ ywope'ia renuẽmawet

²⁴ Anure Jejui 'ga wemimu'eramũ ore rerawau Kafanaũ 'jaw ipe nũ. Peu ore waẽmauwe Janeruwarete 'ga mogytaawa upe ka'aranũũ pyykara 'gã 'ua oporonupa ee Pedro 'ga upe:

—Omepy te pẽ mu'jara 'ga ka'aranũũ pyu Jarejuwarete 'ga mogytaawa apokatuawa?— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

²⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Omepy futat 'ga— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga rog ipe osouwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Maran te enereapyo ee, ki Simão? Awỹja te ka'aranũũ amono ywy jara 'ga upe? 'Ga remiayuwa 'gã te omepy ywy jara 'ga upe, ywy are ako ma'e 'gã te ra'u nũ?— 'jau 'ga Simão Pedro 'ga upe.

²⁶ —Ywy are ako ma'e 'gã omepy ywy jara 'ga upe. Naywy jara 'ga remiayuwa 'gã nũ omepy— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

—A'jea futat— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —'Ga remiayuwa 'gã nomepyi futari— 'jau Jejui 'ga. —Janeruwarete 'ga futat omogytaawa jara. Je 'ã 'ga remiayuwa. ²⁷ A'ere 'ã je ka'aranũũ ppykara 'gã mepyi. Kasi a'e pe 'gã je raykai ee ne— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe. — A'eramũ ene ewau ypiauu reme'y'warimũ epinaetyka. Eneremimu'ar ypya pira juru pe ka'aranũũ ywope'ia mũ ruwi. A'ea tereroo 'gã mepyau jarejee 'jau— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga awau iapou 'ga 'eawer imũ etee futat.

18

*Esage ma'e are 'gã mu'eawet
(Maku 9.33-37; Luka 9.46-48)*

¹ Anure Jejui 'ga remimu'eramũ ore arajua oroporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?— 'jau ore 'ga upe.

² Ojeupe aipo ore 'erauwe Jejui 'ga kunumĩ renũina:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe kunumĩ 'ga amũ 'ua 'ga repejãna 'ga rerowyka. ³⁻⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Peesak te kunumĩ 'ga 'ama je pyri?— 'jau 'ga oree. —Kunumĩ 'gã nojerowiaraiwi ojee tee jepi. Ujar are 'gã jemogypygyi. Ujara 'gã je'eg imũ etee 'gã mama'e apoi. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Kunumĩ 'jawewara 'gã etee je amogy 'wyriaramũ tejepyri. Kunumĩ 'gã 'jawe pejemogy re te je pẽ mogyau 'wyriaramũ tejepyri. Kunumĩ 'jawewara 'gã etee esage ma'eramũ jee— 'jau Jejui 'ga oree. ⁵ —Kunumĩ 'gã nee ojejukau esage ma'eramũ je reewe futat pejejuka esage— 'jau 'ga oree.

⁶ —Kwaiwete kunumĩ 'gã je rerowiari ajemogyau. 'Ga amũ nipo je rerowiar awi kunumĩ 'gã momoirukaa 'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei— 'jau 'ga oree. —Sã'ã ae ita mogoa ojojuri. A'eramũ 'ã ae ojomonou ojomomoa 'yẽ'ẽ pype ajajukau. A'ere nipo 'y pe imomoripyrrera 'ga reko tyweri'i etee. A'eramũ futat 'ga amanũmũ. A'ere nipo je rerowiar awi kunumĩ 'gã momoirukarera 'gã Janeruwarete 'ga ereko tyweretei futari— 'jau 'ga oree. ⁷ —Nateepawi futari nipo ajaupe mama'e tywera apoara 'gã. Iporiay'i aipo 'gã numiamũ. Aipo 'gã te nipo Ku'jywa 'ga wereko tywerete futat imojero'wau etee— 'jau 'ga oree.

⁸ —“Jepoa je motywerukat Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera apoukaa jee, je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau ki pejepoa pemonok imonou imomoa pe-jejewi. Kasi a'e pe pẽpoa pẽ motywerukaru'jaw ine. “Tepyu nanẽ je mama'e tywer apoi ra'e” 'jaramũ pejepya nanẽ imonoka nũ. Kasi a'e pe pẽpya pẽ motywerukaru'jaw ine nũ. Pẽpo monoga rayramũ futat pẽ nupe. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoaramũ pẽ momopori pẽ monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa te ayrete ma'ea imomoripyrrera 'gã nupe. “Janepoa jane motywet” 'jau pejepoa pemososopap pejewi. A'eramũ te nipo mama'e tywera nepeapou'jawi. A'eramũ te peo ywag ipe. ⁹ “Jarejea pyu mama'e resaga jane motywet” 'jaramũ pejejea mosoka imonou imomoa pejejewi. Imosog ire te nipo mama'e tywera nepeapou'jawi— 'jau Jejui 'ga oree. —Wea mosoga ay futat wea mosokara 'gã nupe. A'ere nipo Janeruwarete 'ga te mama'e tywera apoara 'gã momopori imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ea te nipo ayay futat aipo pype imonopyrrera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

Oka'jam ma'ea karupa'mĩa
(Luka 15.3-7)

¹⁰⁻¹¹—Kunumĩ 'gã nupe kasi pe'je ne, “nepeapoi pẽẽ kunumĩ'ĩ”, 'jawe'em pẽẽ kunumĩ'ĩ 'gã nupe, 'jau je pẽ nupe. Ywagipewara 'gã futat kunumĩ are ojejuka ma'ea. Weape futat 'gã kunumĩ rerekoi. Ywag ipe futat 'gã nee ojejuka ma'e 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

¹²—Maran te pekwaap? Wyra jara 'ga amũ sêg karupa'mĩ wereko. Poje karupa'mĩa mũ awau oka'jama 'ga wi. Ma'ja sipo ijara 'ga wapo? Wejat futat 'ga weymawa jũ me, juowa 'wawamũ. A'eramũ 'ga awau oka'jam ma'e rekaa akou. ¹³ Esakawe 'ga aku'iramũ oka'jam ma'efer are. A'e pe 'ga aku'iramũ agawewi futat oka'jame'em are. A'eramũ 'ga oka'jam ma'efer are taetu aku'iramũ. ¹⁴ Nan tee futat Janeruwarete 'ga nafutari kunumĩ amũ oa mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree.

Mama'e tywera apoara 'gã

¹⁵—Je rerowiaara 'ga amũ nipo mama'e tywera wapo enee. A'eramũ ki ekwap eporogytau 'ga upe ejete'e ra'ne— 'jau Jejui 'ga oree. —Ojeupe 'ga tywera ene imome'u re nipo 'ga 'jau enee: “A'jea futat ako je mama'e tywera apoi enee ai'i. A'ere je 'awamũ naapou'jawi”, 'jau nipo 'ga enee. A'eramũ ene 'ga mojekoty'aa ejee nũ. ¹⁶ A'ere ki 'ga ejaykapawe'emamũ epytuna 'gã amũ eroo ejeupi eroporogytau 'ga upe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: “Ga upe 'ga remiapo tywera mome'uramũ ki pemome'u 'gã amũ nemianuwamũ 'jau. Majepei 'ga remianuwamũ ki pemome'u maranamũ mukũja 'gã nemianuwamũ. A'eramũ 'gã ene'e kwaapa 'jau”, 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. ¹⁷ A'ere ki mama'e tywera apoara 'ga 'gã je'ega renuwetee'emamũ pẽ mome'u 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'eramũ 'gã oje'ega 'gã nupe Jejui 'ga rerowiaara 'gã je'ega renuwetee'emamũ pẽẽ 'jau 'ga upe: “NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rũi ene. Mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa te ene ra'e”, pe'je ki otywer awi ipoire'ema 'ga upe— 'jau 'ga oree.

¹⁸—A'eramũ je 'jau pẽ nupe: 'Gã amũ nupe “Janeruwarete 'ga petywera omoit pẽ nui”, pẽẽ 'eramũ 'ga imoiri futari 'gã nui. 'Gã amũ nupe te nipo aje pe'je “Nepẽpoiweri 'ã pejetywer awi. A'eramũ 'ga imoire'ema futat pẽ nui”, pẽẽ 'eramũ 'ga nomoiri futari 'gã nui— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁹—A'jea futat je'ea: Ojeupe mukũjamũ pẽẽ mama'e renũjamũ, Jeruwarete 'ga mama'e apoi futari pẽ'eawer imũ. ²⁰ Je rerowiaara 'gã ajatykau 'upa je upe oje'ega. A'eramũ je nanẽ tekou 'gã pype nũ. Maranamũ mukũi etee agawewi. Maranamũ muapy'ri etee agawewi nipo 'gã 'upa. A'ete je ako 'gã pype— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ajaupe 'gã mota'wa are 'gã mu'eawet

²¹ A'eramũ Pedro 'ga awau Jejui 'ga rerowyka oporonupa ee 'ga upe:

—Tepytuna 'ga mama'e tywera tejeupe iapou'jau'jawamũ sipo je maran tejemota'wau 'ga upe? Sete te sipo je teta'waramũ 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe.

²² A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Ejeupe 'ga mama'e tywera apou'jau'jawamũ ene nanẽ ejemota'wau'jau'japa etee futat ekou 'ga upe, au'jeteramũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ²³—Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau pẽmota'wa are— 'jau 'ga oree. —'Wyriara 'ga amũ nipo 'jau ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe: “Pe'je jeremiayuwa 'gã nerua jee. Taje mepy 'gã 'jau. Kwaiwete ako 'gã jekaraemã rerooi imepyawe'em ai'i. A'eramũ 'awamũ pejewau 'gã nerua je mepyawamũ”, 'jau 'ga ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²⁴—A'eramũ 'ga upe oporowyky ma'e 'gã awau 'ga remiayuwa 'ga amũ rerua 'ga upe. Kwaiwete karaemã 'ga weroo imepyawe'em rakue. A'eramũ “Je mepy ape”, ojeupe 'wyriara 'ga 'eramũ 'ga 'jau etee 'ga upe “nitywi futari”, 'jau 'ga o'wyriara 'ga upe.

²⁵ A'eramũ 'wyrriara 'ga 'jau ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe: “Peroo 'ga me'ega tekotee 'gã nupe 'gã nemifajamũ. 'Ga remireko, 'gã na'yt, 'ga karaemã. Mĩmera peroo ime'ega. A'eramũ pẽẽ 'gã nepyfera rerua jee”, 'jau 'ga opoirũ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree. ²⁶ —O'wyrriara 'ga 'e renupawe, 'ga wapyka wenupy'ãu 'ga rowase: “Ejemuaẽm te je ree. Erejeaei awi je ree. Tene je ra'ne. Tamepy ene 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²⁷ —A'eramũ 'wyrriara 'ga ajemuaẽma 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Ajemuaẽm je ene ree. A'eramũ je tejea'aru'jawe'emamũ temepye'em are. Ere ewau”, 'jau 'ga 'ga upe. ²⁸ A'erauwe imepyare'ema 'ga awau uẽma 'ga rog awi. Awaw ipe 'ga opytuna 'ga amũ rowosõu. Inãinãni'ĩ agawewi 'ga pytuna 'ga 'ga mepyawe'em rai'i. A'etea 'ga 'ga ajue'opyyk 'ga majaetyetyka: “Ere je mepyau 'awamũ”, 'jau 'ga oje'ega moywyrarefa 'ga upe.

²⁹ —A'eramũ 'ga pytuna 'ga wapyka wenupy'ãu 'ga rowase: “Ejemuaẽm te je ree. Tene je ra'ne. Tamepypap ene 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

³⁰ —A'ere 'ga 'i etee 'ga upe: “Naani. Napoiri futari je ene wi”, 'jau etee 'ga 'ga upe, 'ga monou imomoa moromunepawa pype. “Je mepye'emamũ nereẽmi jui”, 'jau 'ga 'ga upe.

³¹ —'Wyrriara 'ga poirũ 'gã 'ga resaka. A'eramũ 'gã awau 'ga mome'wau o'wyrriara 'ga upe. “Ene 'ã erejemuaẽm agawewi 'ga ree. A'etea 'ga najemuaẽmi opytuna 'ga ree”, 'jau 'gã imome'wau o'wyrriara 'ga upe.

³² —A'eramũ 'wyrriara 'ga 'ga renũina: “Ere ejua. Taporogyta enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

—Ojepyri 'ga rurauwe 'wyrriara 'ga oje'ega moywyrarefa 'ga upe. “Enetywerete jee 'awamũ. ‘Ejemuaẽm je ree’ ere ako jee ai'i. A'eramũ ako je tejemuaẽma ene ree ai'i.

³³ A'etea 'ã nerejemuaẽmi epytuna 'ga ree rai'i. Ejee je jemuaẽma 'jawe ki ejemuaẽma epytuna 'ga ree”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

³⁴ —Opytun are wemiayuwa 'ga jemuaẽme'emamũ 'wyrriara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Nerejemuaẽmi epytuna 'ga ree. A'eramũ je tejemuaẽmu'jape'ema ene ree”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe 'gã monou imu'ama moromunepawa pype. A'eramũ 'ga 'jau moromunepawa raarana 'gã nupe: “Naje mepyi 'ga. Najemuaẽmi nanẽ 'ga opytuna 'ga ree. A'eramũ pẽẽ 'ga rerekou tyweaete jee, 'ga mayrũmũ jee”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Je mepyawe'em 'ga nuẽma'uweri”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

³⁵ —Nan tee futat Jeruwarete 'ga. Pejepyuna 'gã pẽ nereko tyweawer are pẽẽ au'jeteramũ 'gã nayka re Janeruwarete 'ga nanẽ pẽ naykau pẽtywer are. Pẽnaykaupawe'em pẽtywer are. Nomoiri futari 'ga pẽtywera pẽ nui. A'eramũ 'ga pẽ monou pẽ nereko tyweaete mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mu'jau ee.

19

Peetyg awi pejejemirekoa (Maku 10.1-12; Luka 16.18)

¹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga ore reruatau nũ. Garireja ywy awi arawau oroyaapa. Jotãu ry owajara katywarã rape rupi arawau. A'eramũ ore orojewya oroyaapa nũ, Judeja ywy pe arajua nũ. ² A'eramũ mytuna 'gã awau ore rewiri. Amumera 'gã ojero'wau. A'eramũ Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'okapap.

³ Poje fariseu 'gã amũ 'ua 'ga rerowyka. “Siesak 'ga je'eg amutee jarejee 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. “'Ga je'eg ekoeteramũ, 'Nuenowi 'ga Moisesi 'ga je'ega ra'e, sa'e 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Jarujete sipo kũima'e 'ga amũ wemireko retygi mama'e'emete are we?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽnea'ar iki pejejemimogytafer are. “Mama'e apoawamũ Janeruwarete 'ga kũima'e 'ga apoi, kũjã ãẽ reewe rakue” eawer are pejejea'aramũ pejejemogyau. ⁵ Janeruwarete

'ga te 'ã e'i rakue: “Kūima'e 'ga je aapo kūjã ãẽ reewe. A'eramũ 'ga wemirekoramũ kūima'e 'ga opojo'ogamũ ujara 'gã nui ojemujaa wemireko ãẽ ree etee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. “Ajuee ojemujar ire 'gã jemogyi majepi teewara 'jawe jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. ⁶ Ajuerekoe'ẽwe 'gã mukũi futat 'gã neko. A'ere ajuereko re 'gã majepi teewara 'jawe 'gã neko Jarejuwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga wejue werekoukat 'gã ajaupe. A'eramũ pẽẽ pejemomojo'ogukararũme'em pejejau, pejejuereko re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁷ —Ma'eramũ sipo ajee Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'gã amũ nupe ãẽ ree. ‘Aetyk je ene tejemirekoramũ akiko’, pe'je ki ikwasiarukaa pejemirekofera ãẽ ree, imonou ãẽ upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue— 'jau fariseu 'gã 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat. Niporenuwiweri wejue pẽypy 'gã Jarejuwarete 'ga ree rakue. A'eramũ Moisesi 'ga 'gã mueapyoukaa aipo are rakue. A'ere Janeruwarete 'ga aipo ne'i aepy 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹—A'ere a'jea futat je 'i: 'Ga amũ ãẽ ree 'ga reko re etee ki pejemirekoa peetyk. A'ere kasi ee pejeporetygiwere'emamũ peetyg ine. 'Ga amũ ãẽ ree 'ga reko'emamũ pẽẽ pejemireko retyka ekoete'em. Kasi a'e pe pejemirekoe'em are ako ma'e 'jawe pejemogoukat amutee ãẽ rereko re ne— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ ore Jejui 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ sipo ae wemireko retyke'ema najemogyi nan etee futat— 'jau ore 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—'Gã amũ nauagi ojetee ajemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'gã amũ remirekoramũ. A'ere 'ga amũ naemirekoi, 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau 'ga oree.

¹² —'Gã amũ nipo u'aa oteuramũ. A'eramũ 'gã wemirekoweremamũ. Amumera 'gã nipo ojeapi'a oogukaa 'ga amũ upe. A'eramũ 'gã wemirekoe'emamũ futat ajemogyau. Amumera 'gã te nipo ajee naemirekoweri futari. “Jarejuwarete 'ga upe toporowyky 'jau kwy. A'eramũ je tejemirekoe'emamũ tekou”, 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ emirekowerema 'gã wemirekoe'emamũ futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oree.

Jejui 'ga kunumĩ 'gã netee

(Maku 10.13-16; Luka 18.15-17)

¹³ Anure kūjã 'gã amũ wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga upe nũ:

—Orera'yra apyte'rarimũ epo emono a'i kĩ'ĩ— 'jau 'gã erua 'ga upe. —Jarejuwarete kĩa upe eporogyta wã nee. A'eramũ Janeruwarete kĩa ojejukau esage wã nee, aru'e ore enee kĩ'ĩ— 'jau kūjãmera 'gã 'ga upe.

A'ere ore Jejui 'ga remimu'eramũ ore 'i etee 'gã nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gã 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamũ. Nepemaruukari 'ga porogyta— 'jau ore 'ga remimu'eramũ 'gã nupe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Naani. Peapo awi nanuara. Tene kunumĩ 'gã nuri je pyri— 'jau etee 'ga oree. —Janeruwarete 'ga kunumĩ 'gã afutat wemiayuwamũ. Kunumĩ 'jawewara 'gã nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyraramũ. Kunumĩ 'gã ojemogypyk Jarejuwarete 'ga ree. Ojerekokatuukat 'gã 'ga upe. 'Gã 'jawe peko— 'jau 'ga oree.

¹⁵ A'eramũ 'ga opo monou kunumĩ 'gã apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga ojejuka esage pẽ nee, kunumĩ— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã apyte'rarimũ opo mono re 'ga awau 'gã nui.

Jarejuwarete 'ga pyri oo are

'ga poronupawet

(Maku 10.17-31; Luka 18.18-30)

¹⁶ Anure kūima'e 'ga amũ 'ua Jejui 'ga rerowyka'i oporonupa ee 'ga upe:

—Ma'ja te je aapo esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe tewawamũ ywag ipe temanũ re?— 'jau 'ga oporonupa ee Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene ejua eporonupa ee jee nũ ki 'ei? Mama'e esagerete are ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Janeruwarete 'ga etee futat esage ma'ea. “Ene 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawewara futat”, ere te jee?— 'jau 'ga 'ga upe. —Ywag ipe eoweramũ mama'ea eapo 'ga je'eg imũ etee, Moisesi 'ga upe 'ga remikwasiarukarer imũ etee— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁸ —Maranuara a'eramũ je mama'e apou ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. A'e are ejea'at.

“Peporojuka awi. Peko awi pejejuemireko are.

Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ẽwu'jag kasi 'ga amũ ne.

¹⁹ Pejejara 'gã je'ega ki peanuw etee.

Pereko esage ki 'gã pejejereko esage 'jawe etee futat”,

'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Mĩmera 'ã erekwaapap— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je kunumĩawe futat aipoa akwaap ikue. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futat je mama'e apoi tekou. Ma'ja'ja jee je aapo 'ũ?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo, 'ga ree eparuerowiar wywapiweramũ. Ekaraemã eme'ẽmap. A'ere ene ka'aranũũ monou ika'aranũũe'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi ojeypyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, ekaraemã 'gã nupe imonoawera mepyau enee anure. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²² Aipo ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga u'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga oporome'egiwere'emamũ okaraemã are. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ— 'jau 'ga oree. ²⁴ —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã jekatu'ogukari Jarejuwarete 'ga upe. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rũi 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jarejuwarete 'ga opoara futare'ema ajemogyau. Jeje'ega renupe'ema futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oree. —Sã'ã kawaruu 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariwari futari Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree.

²⁵ Aipo renupawe ore oroporesagamũ etee 'ga ree arajemogyau. A'eramũ ore oroporonupa ee arajaupe etee futat:

—Maranuara 'gã tete Janeruwarete 'ga okatu'ok?— 'jau ore arajaupe.

²⁶ Aipo ore 'eramũ Jejui 'ga amã'jãu ore ree 'jau oree:

—Pẽ nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa pẽ nupe. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Jekatu'og ape” ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga oree.

²⁷ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanẽ futat ako ore ejaa ai'i nũ. Ma'ja te ore mama'e rejaawera repya?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e momyau nũ. Aipoa 'ara rupi nipo je te'ÿina pẽneki'yrareteramũ 'wyriarareteramũ pẽ nupe. A'eramũ nipo je pẽ nanẽ futat pẽ mogyau 'wyriaramũ tejepyri. Israeu 'ga ra'yra 'gã pytuna tusi. A'eramũ je pẽ monou pẽ mogyau 'wyria'riramũ 'gã nupe Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã nipo awau pẽ nowase. A'eramũ nipo pẽ 'jau mama'e esage apoara 'gã nupe: “Mama'e esage ereapo rakue, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ rakue. A'eramũ 'ga ene mepyau eneremiapofer are”, 'jau nipo pẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. —Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo pẽ 'jau: “Mama'e tywera etee ereapo Jarejuwarete 'ga upe rakue. 'Ga je'eg imũ jẽmĩ mama'e apowe'em rakue. A'eramũ 'ga pẽ mepyau pẽnemiapo tywer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁹—Amanũ re je ree omama'e rejaarera 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. Peu te 'ga mama'e teepawe'ema muri 'gã nupe kwaiwete, je ree 'gã mama'e rejaawera repyramũ futat mua 'gã nupe. Oy ẽẽ rejaarera 'gã, 'uwa 'ga rejaarera 'gã, wa'yra 'gã nejaarera 'gã, weki'yra 'gã nejaarera 'gã, wenyra 'gã nejaarera 'gã, okywyra 'gã nejaarera 'gã, wykiera 'gã nejaarera 'gã, woga rejaarera 'gã, oywy rejaarera 'gã. Mĩmera 'gã juejue ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. 'Gã nupe juejue futat Janeruwarete 'ga mama'e esage muri kwaiwete— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁰—'Awamũ 'gã amũ reni 'wyriaramũ ajaupe. A'ere nipo anure aipo 'gã jemogyi akotee ma'eramũ etee nũ. 'Awamũ 'gã amũ jemogyi akotee ma'e 'gã 'jawe. A'ere anure nipo aipo 'gã jemogyi 'wyriara 'jawewaramũ nũ. 'Awamũ omama'e rejaarera 'gã akotee ma'e 'jawe etee futat 'gã jemogyi. A'ere nipo anure, 'wyriarareteramũ je renamũ, je ree omama'e rejaarera 'gã jemogyi 'wyriaramũ je pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

20

Wemifutar imũ etee Janeruwarete 'ga jane mepyawam

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejeupe pẽnemiapofera mepy are. Sãã uwa ko jara 'ga amũ oa ai'iweteteuwe ojeupe oporowyky ma'e 'gã amũ nekara.

² Iporowykye'ema 'gã nesakawe 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejot pejeporowykyau jee”, 'jau 'ga 'gã nupe.

—“Maran sipo ajee ore mepy ape?” 'jau 'gã 'ga upe.

—“Majepeja ka'aranũ ywope'i pyu etee futat je tejeupe pẽporowykyawera mepyi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe.

³ —A'eramũ 'gã awau 'ga rupi oporowykyau 'ga ko pe. Kwarawyruu'iramũ ko jara 'ga awau amunawa pyter ipe nũ, iporowykye'ema 'gã amũ nesaka nũ. ⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejot pejeporowykyau jeko pe. Kaaruwamũ tamepe pẽ 'jau, tejeupe pẽporowykyawer are 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵ A'eramũ 'gã awau oporowykyau 'ga upe.

—Aje kwara kwawamũ ko jara 'ga awau, 'gã amũ nerua 'gã moporowykyaukaa ojeupe nũ. Kwara jerewamũ 'ga awau, 'gã amũ nerua nũ. ⁶ Kaarup ja'wyja'wyrãmũ 'ga awau amunawa pyter ipe nũ. A'eramũ 'ga iporowykye'ema 'gã amũ nesaka nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Ma'eramũ pẽ pejeporowykyawe'em pejemogyau 'ũ?” 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ —“Nitywi 'pe'je pejejua pejeporowykyau jee' 'jara 'ga amũ oree”, 'jau 'gã 'ga upe.

—A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Pe'je ajee pejewau pejeporowykyau jee 'ũ”, 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ —Kaarup katu katuramũ ko jara 'ga 'jau opoirũ 'ga upe: “Emepy ki oporowyky ma'e 'gã jee. Kaarup ja'wyja'wyrãmũ oporowyky ma'e 'gã na'ne ki emepy jee. A'ere aje 'ut ma'efera 'gã, a'ere 'ut ypy ma'efera 'gã maapawamũ 'jau”, 'jau 'ga opoirũ 'ga upe.

—“Nai'i”, 'jau 'ga poirũ 'ga 'ga upe.

⁹ —A'eramũ 'ga ka'aranũ ywope'ia mũ monou kwara ooramũ oporowyky ma'e 'gã nupe. ¹⁰ 'Gã mepy resakawe, oporowyky ypy ma'e 'gã 'jau ajaupe: “Kuu. Ka'aranũ

ywope'ia 'ga omono 'gã nupe jane upe 'ga 'eawera 'jawe etee futat”, 'jau 'gã ajaupe. “Jane upe taetu sipo ajee 'ga imuri kwaiwete'i. Ko'aramuku te ako jane porowykyi ko a'i kũi”, 'jau 'gã ajaupe.

¹¹ —A'ere naani. Kaaruwamũ oporowyky ma'e 'gã mepy 'jawe etee futat 'ga imonoi 'gã nupe. A'eramũ 'gã amara'neramũ ko jara 'ga ree. ¹² “Ko'aramuku agawewi ako ore porowykyi ko, kwaray pype ko. A'etea 'ga 'ã ore mepy kaaruwamũ oporowyky ma'e 'gã 'jawe etee. Nore mepy esagei ako ape ko”, 'jau 'gã oje'egayau ko jara 'ga upe.

¹³ —A'eramũ ko jara 'ga 'jau 'gã nupe: “Naani. Pẽ nupe teporogytau ako je 'i pẽ nupe ko: 'majepi tee ka'aranũ ywope'ia tomono pẽ nupe 'jau, tejeupe pẽporowyky mepyawamũ 'jau', a'e ako je pẽ nupe ko. 'Nai'i', 'jau ako pẽ jee ko. A'eramũ 'ga je'eawer imũ etee futat pẽ mepyau. ¹⁴⁻¹⁵ Pe'je pejeka'aranũ pyyka erawau pejejog ipe”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Jema'ea te 'ã ka'aranũa. A'eramũ je tema'ea etee futat erekou nan oporowyky'i'i ma'e 'gã mepyau pẽ 'jawe etee futat. Mama'e esage te je aapo 'gã nupe. A'e are 'ã pẽmara'ne je ree?” 'jau ko jara 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁶ —Nan tee futat Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã mogyi pãwẽ pãwẽ ojepyri anure— 'jau 'ga oree. —Werowiaar ymanera 'gã, amanũ ja'wyja'wy pype werowiaara 'gã nanẽ 'ga imonou ojepyri futat nũ. Wemifutar imũ etee futat 'ga werowiaaramũ pẽ mogyau ojepyri futat. Aju'jaju'jawe etee futat 'ga 'gã mogyi ojepyri— 'jau Jejui 'ga oree.

Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa

(Maku 10.32-34; Luka 18.31-34)

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga ore rerawau Jerusareg ipe wemimu'eramũ. A'ere mytuna 'gã oi ore rupi. A'eramũ 'ga ore renũina ojeupe:

—Pejepe'a'i 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore orojepe'au'i mytuna 'gã nui. ¹⁸ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. Peu futat nipo 'ga amũ pẽneki'yramũ je monoi mainana 'wyriara 'gã nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee— 'jau 'ga imome'wau oree. —A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Sijukaukat 'ga 'gã nupe 'jau”, 'jau nipo 'gã jee. ¹⁹ A'eramũ nipo 'gã je monou judeue'ema 'gã po pe. A'eramũ nipo judeue'ema 'gã je kurapa, je nupãnupãu, je monou je mu'ama 'ypeywar are jejywa pypiraa je manamamũ futat. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau 'ga oree.

Sepeteu 'ga remireko ãẽ 'eawet

(Maku 10.35-45)

²⁰ A'ere Sepeteu 'ga remireko ãẽ wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga rerowyka'i. A'eramũ ãẽ wããpyramũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Mama'e esagea eapo jera'yra wã nupe, Ku'jyp— 'jau ãẽ 'ga upe.

Tiago, Juã. Mĩnamũ ãẽ ra'yra 'gã.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau ãẽ upe:

—Ma'ja ene ifutaa 'gã nupe je iapoa?— 'jau 'ga ãẽ upe.

A'eramũ ãẽ 'jau 'ga upe:

—Jera'yra wã emuapygukat ejepyri, oree 'wyriarareteramũ e'ỹinaaw ipe. Ejakwatawa katy kĩa amũ emuapygukat. Ajepeja kĩa ejau katy emuapygukat, wã mogyau 'wyriaramũ ejepyri— 'jau ãẽ 'ga upe.

²² A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ ra'yra 'gã nupe:

—Nepẽneapyoi futari nipo ee ki sa. 'Wyriarareteramũ je reko enune nipo 'gã naje rerekoarũi. Je rereko tywerete te nipo 'gã. Pejereko tywerukat sipo je pyri? Pẽnuag sipo pejereko tywera upe?— 'jau 'ga ãẽ ra'yra 'gã nupe.

—Oreruag futat ore jupe nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ —A'jea futat nipo 'gã pẽ nereko tyweri anure. A'ere je miamũ namuapygarũ pẽ tejepyri tepoaawamũ. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. Wemifutar imũ etee 'gã amũ mũ'jãu 'gã muapygukaa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ojepyri wapyk ma'e 'gã nee.

²⁴ 'Gã je'ega renupawe ore amumeramũ Jejui 'ga remimu'eramũ aramara'neramũ mukũja 'gã nee. ²⁵ A'eramũ Jejui 'ga ore renũina ore majatykau ojee. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyrriara 'gã nemiapoa. 'Gã 'wyrriara 'gã wemiayuwa 'gã monou kwe pe mama'e apoukaa ojeupe: “Nan iki peapo jeje'egawer imũ etee futat”, 'jau nipo 'wyrriara oje'ega wemiayuwa 'gã nupe. Iapo esage'emamũ nipo 'gã 'wyrriara 'gã nereko tyweretei. A'etea nipo 'ga 'jau ojeupe: “Je 'ã kũima'eeteeteramũ”, 'jau nipo 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁶⁻²⁷ —A'ere pẽ jeremiyuwamũ na'gã 'jawe rũi pejemogy. 'Wyrriaramũ pejekoweramũ pẽ mama'e apou pejejaupe, pejejopoa etee futat mama'e apou pejejaupe. Pejejaupe oporowyky ma'eramũ etee futat pejemogy. A'eramũ nipo je pẽ mogyau 'wyrriaramũ— 'jau 'ga oree. ²⁸ —Je 'ã pẽneki'yraretea agawewi. A'etea je 'ã ojet 'awa ywy pe mama'e apou pẽ nupe. Natejeupe mama'e apoukaa rũi je ruri. Pẽ nupe mama'e apoawamũ te je ruri. Temanũmũ te 'ã je ruri 'au pẽ nupe. Pẽ katu'okawamũ te je ruri 'awa ywy pe. A'eramũ taetu 'gã taje rerowiat 'jau kwy, a'e te je 'ã— 'jau 'ga oree.

Mukũi eae'ema 'gã

(Maku 10.46-52; Luka 18.35-43)

²⁹ Jerikoa 'jawa amunaw awi ore oramũ mytuna 'gã 'ua ore rewiri. ³⁰ Mukũi eae'ema 'gã 'upa wapyka peyse pe. A'eramũ 'gã kwaiwete 'gã je'ega renupa 'upa.

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau 'gã ojepyriwara 'gã nupe.

—Jejui 'ga okwap akou— 'jau 'gã 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'gã wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Ejemuaẽm ore ree. Epãjẽ mũ ore katu'og ape!— 'jau 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

³¹ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pepije pejejupa. Aereau toko re'ã— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'ere 'gã jero'wuro'wui etee futat wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene te 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaẽm ore ree. Ore resag ape, aru'e ore enee— 'jau 'gã ojero'waro'wau etee wafukaita 'upa.

³² A'eramũ Jejui 'ga opytau pe pe 'gã nee.

—Pe'je ajee pejejua— 'jau 'ga eae'ema 'gã nupe.

A'erauwe eae'ema 'ga 'ua 'ga je'ega repejãna. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te pefutat pejejeupe je iapoa?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ —Taramã'ẽ 'jau nũ, aru'e ore enee, ki Ku'jyp. Orereapaw ore ikue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. A'eramũ 'ga opo monou 'gã nea 'arimũ.

—Amamã'ẽ je pẽẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aipo 'ga 'erauwe 'gã amã'jãu nũ. A'eramũ futat 'gã awau Jejui 'ga rupi.

21

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet

(Maku 11.1-11; Luka 19.28-40; Juã 12.12-19)

¹ Jerusarega pyriu'i ore oropytau amuna'wi pe, Pefaje pe. Pefajea 'upa ywytyra pyri, Oriweira 'jawa pyri. A'eramũ Jejui 'ga 'jau mukũjamũ oree:

² —Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaẽma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pẽẽ kawaru'i mũ resaka. Nuatai we nipo 'gã amũ i'arimũ. A'ea ki perut iamoia jee— 'jau Jejui 'ga oree. ³ —“Ma'eramũ te peko ee?” pejejeupe 'gã 'eramũ

ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pē nupe nū”, pe'je ki 'gā nupe— 'jau 'ga oree.

⁴ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga amū upe ee rakue:

⁵ “Pe'je Jerusareg ipewara 'gā nupe: ‘Owaēm futat pē'wyriararete 'ga ra'e.

Ipota'wa ma'e 'ga. Kawaru'i aranuamueuu 'arimū 'ga ruri akou', pe'je ki Jerusareg ipewara 'gā nupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Sakari 'ga upe rakue. A'eramū Jejui 'ga ore mū monou kawaru'i rerurukaa ojeupe.

⁶ A'eramū 'gā awau 'ga 'eawer imū etee erua 'ga upe. ⁷ A'eramū 'gā kawaru'i rerua ta'yra reewe 'ga upe. A'ere 'ga amū opiara mosoka imonou kawaru'i 'arimū Jejui 'ga apykawamū. A'ere 'gā kawaru'i pyyka Jejui 'ga upe 'ga apykawamū. A'eramū Jejui 'ga awau Jerusareg ipe kawaru'i 'arimū. 'Ga remimu'eramū ore arawau 'ga rupi.

⁸ Kwaiwete 'gā awau ujāna 'ga renune opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamū. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamū 'gā iapou. Pinowa nanē 'gā imonou pe rupi 'ga kwapawamū.

Ymā 'gā aipo apou 'wyriararete upe rakue, 'ga ree ipojejuka resaukaawamū rakue. A'eramū 'gā a'eramū iapou Jejui 'ga upe.

—'Ga nipo ako 'wyriaramū 'awamū janee— 'jau 'gā ajaupe numiamū.

⁹ 'Ga renune oo ma'e 'gā wafukaita 'ga rewiri oo ma'e 'gā netee:

—Au'je katu te 'ā Janeruwarete 'ga resageayramū janee. Ene 'ā 'ga remimurera futat. Ene 'ā ore'wyriar ymanera juapyreramū, Davi 'ga juapyreramū. Janeruwarete 'ga ojejuka esage ene ree. A'eramū ene eku'iramū ekou. Janeruwarete 'ga 'ā esage oree. Ene 'ga 'ā ene mua oree— 'jau 'gā wafukaita Jejui 'ga upe.

Arawau orowaēma Jerusareg ipe. ¹⁰ Jerusareg ipe Jejui 'ga reserauwe peuwara 'gā aku'iaiwamū 'ga ree. A'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—Awŷja te 'agamū?— 'jau peuwara 'gā ajaupe.

¹¹ A'eramū Jejui 'ga rupi oo ma'e 'gā 'jau 'gā nupe:

—'Agamū futat Jejui 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga, Garireja ywy pewarera 'ga. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga futat— 'jau 'gā 'gā nupe.

Wyra me'egara 'gā mū'ēawet

(Maku 11.15-19; Luka 19.45-48; Juā 2.13-22)

¹² Jerusareg ipe owaēmawe Jejui 'ga ojypa kawaru'i awi. A'eramū 'ga awawayayau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe wemimu'eramū ore retee. Irāā 'ā wyra me'egara 'gā jemogyramū. A'eramū Jejui 'ga amara'neramū 'gā nee:

—Pe'je pejewau peje'jāu 'aw awi. Nawyra me'egawa rūi te 'ā. Jeruwarete 'ga mogytaawa te 'ā 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ā pēē nanarūi pereko. Pemŷi wyra me'egawamū etee. Pejejeymawa etee 'ā pēē erua ime'ega erupa 'ga mogytaawa 'oga pype— 'jau 'ga 'gā nupe.

Wyra muara 'gā nanē 'ga imū'jāu jui nū. A'eramū 'ga ka'aranūū mojopy'ruara 'gā 'yjepana monou imuewiwya imojerepa 'gā nui. Aipo ka'aranūū mojopy'ruara 'gā kwe pewara 'gā ka'aranūū mojopy'rau ajaupe. A'eramū Jejui 'ga 'gā 'yjepana monou imuewiwya imojerepa 'gā nui. Ka'aranūū monou imomopomopoa 'gā nui. Pykau me'egara 'gā kanawaa nanē 'ga imojerepa nū. ¹³ A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “'Agamū jemogytaawa 'oga futat. 'Au futat 'gā nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ā pemŷi wyra me'egawamū etee. Pejejeymawa me'ega pejejaupe pejejeymawa repy rowoupia ekoete 'ā pejejupa 'au pejejaupe. Ma'eramū pēē 'ga mogytaawa 'oga mŷina pejemunarūawamū etee 'ū?— 'jau 'ga 'gā nupe, 'gā mū'jāu jui.

¹⁴ 'Ga mogytaaw ipe Jejui 'ga rekoramũ kwaiwete ojero'wu ma'e 'gã 'ua owaẽma 'ga upe. Eae'em, iteu ma'e. Mĩmera 'gã 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka.

¹⁵ Jejui 'ga remiapofera resakawe kunumĩ 'gã amũ wafukaita:

—Eneresage futat. Ene 'ã ore'wryiar ymanera juapyreramũ, Davi 'ga juapyreramũ— 'jau kunumĩ 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

Mainana 'gã nanẽ Jejui 'ga remiapofera resaka nũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'etea 'gã imara'ne Jejui 'ga ree aipo kunumĩ 'gã 'e renupawe.

¹⁶ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Nereenuwi nipo kunumĩ 'gã 'ea ki sa? “Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera” 'gã 'ea ki sa?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

—Aenup futat je te'ama— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pěnea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are 'ga amũ ikwasiaa rakue: “Kunumĩ 'gã nupe Janeruwarete 'ga ene muorywukari, oy popewara 'gã neewe futat. ‘Ene te 'ã eneresage' 'ea 'ga 'gã mu'eukaa”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Pěnea'ar iki ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁷ A'eramũ 'ga awau 'gã nui nũ. 'Ga remimu'eramũ nanẽ ore arawau 'ga rupi nũ. Petani 'jaw ipe ore arawau orosea.

*Y'wa 'ywa upe Jejui 'ga 'eawet
(Maku 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Ai'iwe ore arawau orojewya Jerusareg ipe nũ. Arawaw ipe Jejui 'ga opy'arayparamũ akou. ¹⁹ A'eramũ 'ga y'wa 'ywa repejãna. Peyse pe u'at ma'e repejãna i'a rekaa akã are, figu 'jawa rekaa akã are. A'ere nitywi i'a ee. Oowa etee esaka akã are. A'eramũ 'ga 'jau 'ywa upe:

—Au'je katu katu ki e'a re 'awa y'wa 'ywa mũ— 'jau 'ga y'wa 'ywa upe.

Aipo 'ga 'e ypyrauwe wakã oypiwamũ amanũmũ osiniga. ²⁰ Esakawe ore 'ga remimu'eramũ oroporesagamũ ee.

—Kuu. Kaměšiete nipo imanũi osiniga ki sa— 'jau ore arajaupe esakawe. —Ma'eramũ sipo oypiwamũ erujewi 'wei?— 'jau ore arajaupe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pěnea'ar iki je'ewer are. Je rerowiar ire nanẽ pejemiapoe'ema peapo je 'jawe nũ. 'Ywa nipo pěẽ imosinigukaa je 'jawe je rerowiar ywyapiramũ— 'jau 'ga oree. —Ywytyra miamũ futat nipo pěẽ imojepe'aukaa tenaw awi imonou 'yě'ẽ rypyter ipe imĩina. “Ekwap 'aw awi 'yě'ẽ rypyter ipe e'ĩina”, ojeupe pěẽ 'eramũ nipo awau pě'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga oree. ²² —Je rerowiar ire Janeruwarete 'ga mama'e monou pě nupe, “Mama'ea emut amũ oree”, ojeupe pěẽ 'eramũ— 'jau Jejui 'ga oree, Jerusareg ipe arawaw ipe.

*“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet
(Maku 11.27-33; Luka 20.1-8)*

²³ Jerusareg ipe orowaẽmawe Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ore retee. Peu wekwaw ipe Jejui 'ga ojepyriwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. 'Gã mu'jau mainana 'wryiara 'gã 'ua judeu 'gã 'wryia'ri 'gã netee oporonupa ee 'ga upe:

—Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjẽ mũ te mama'ea ereapo? Awỹja te ene mut oree rakue?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee pěẽ na'ne imome'wau jee 'ũ. Tejeupe pěẽ imome'u re je nanẽ tajemome'u pě nupe 'jau nũ— 'jau etee 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Awỹja je'eg imũ ajee Juã Batista 'ga ruri ae pymĩau 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe?— 'jau 'gã ajaupe etee futat. —“Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, ojeupe jane 'eramũ te 'ga 'i janee nũ a'i kũi, “A'etea neperowiari 'ga”, 'ga 'i janee nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ²⁶ —“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, jane 'eramũ te tekotee 'gã jane apisi etee ita pyu nũ a'i kũi. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee”, e'i 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã aipo jane 'eramũ amara'neramũ jane ree ne nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'gã o'meramũ 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—A'eramũ je nanẽ temuarera 'ga mome'wawe'em pẽ nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mukũja 'ga ra'yra 'gã

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Morogyta je amome'u amũ pẽ nupe. Maran te pẽnea'at pejejemogyau ee? Kũima'e 'ga amũ mukũi 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga 'jau tuwi ma'e 'ga upe: “Ekwap eporowykyau ko pe jee 'awamũ, kisit”, 'jau 'ga 'ga upe. ²⁹ A'ere nipo 'ga 'i 'uwa 'ga upe: “Naani. Nooi je. Najeporowykyweri je enee ko pe 'awamũ”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. A'ere nipo anure 'ga 'arasigamũ 'uwa 'ga upe u'eawer are. A'eramũ nipo 'ga awau anure oporowykyau 'ga ko pe akou. ³⁰ Ajepeja wa'yra 'ga upe nanẽ nipo 'ga 'jau nũ: “Ekwap eporowykyau jeko pe, kisit”, 'jau nipo 'ga wa'yra 'ga upe. A'eramũ 'ga ra'yra 'ga 'jau 'ga upe: “Nai'i. Too teporowykyau enee 'jau”, 'jau nipo 'ga 'uwa 'ga upe. A'ere 'ga nooi futari— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³¹ —Maranuara te 'ga ra'yra 'ga wapo mama'ea 'uwa 'ga remifutar imũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Tuwi ma'e 'ga.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat ere poromũ. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Nia'wryri agawewi 'wryriararete 'ga upe ka'aranũũ pyykara 'gã, kũjãmene'ema 'gã netee. Nuerowiari futari 'gã Jarejuwarete 'ga rakue. A'etea 'gã jẽmĩ je rerowiat ajemogyau 'awamũ. Tejerowiarãmũ je 'gã tywera moia 'gã nui. A'eramũ nipo 'gã awau ywag ipe ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'ere 'ã pẽẽ naani. “Jarejuwarete 'ga ore aruerowiat arajemogyau”, 'jau futat te 'ã pẽẽ pejejemogyau numiamũ. A'ere 'ã naje rerowiari pejepe pejejemogyau. A'eramũ nipo pẽẽ pejewawe'em ywag ipe. ³² Juã Batista 'ga 'ã pẽ mu'jau agawewi Jarejuwarete 'ga remifutar are rakue. “Pe'je pejepeoia pejetywer awi. Au'je ki mama'e tywera apo re. Mama'e esagea etee futar iki peapo Jarejuwarete 'ga remifutar imũ”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue. “A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue numiamũ. A'ere 'ã neperowiari 'ga 'eawera rai'i. Ia'wyre'ema 'gã etee 'ã 'ga rerowiaa rai'i, opoia otywer awi rai'i. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ. A'ere 'ã neperowiari 'ga. Ia'wyre'ema 'gã otywer awi 'gã poira resag ire miamũ 'ã pẽẽ 'ga rerowiare'ema pejejemogyau rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ko raaran a'wyre'ema 'gã

(Maku 12.1-12; Luka 20.9-18)

³³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka jeje'eg are. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee pẽ mueapyoawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym oko pe, uwa 'jawa 'ywa rakã otym oko pe. Kwaiwete 'ga uwa rakã tyma. A'ea tee futat 'ga ityma ipype. A'eramũ 'ga oko osõu. A'ere 'ga y'wa apikawa apou. Y'wa tyarũnamũ 'gã iapikau y'wayramũ. A'eramũ futat 'ga y'wa apikawa apou. A'ere 'ga 'og ywate apou iaarana 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã amũ monou oko raaranamũ imỹina ojeupe. “Y'waa mũ jema'ea

futat. Emyreramũ te aje pẽma'e futat pẽporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga awau watau 'gã nui. A'eramũ 'ga namutamutat awau akou muku 'gã nui. ³⁴ Y'wa tyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga wemiayuwa 'gã amũ monou oma'ea uwa 'a piaramũ. ³⁵ A'ere ko raarana 'gã 'gã pyygi etee 'gã nerekou tyweaete. 'Ga amũ 'gã inupãnupãu etee. 'Ga amũ 'gã ijukau etee. 'Ga amũ 'gã ijukau ita pyu. ³⁶ A'eramũ ko jara 'ga wemiayuwa 'gã monou kwaiwete. A'ere ko raarana 'gã nãñewẽjẽmĩ 'gã nerekoi nũ 'gã pyygi etee 'gã apisau. ³⁷ A'eramũ ko jara 'ga 'jau ojeupe: “Teja'yra 'ga pa je omono kwy. 'Ga nipo 'gã opojeup re'ã. Jera'yra 'ga ree nipo 'gã pojyramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe—'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸—A'eramũ 'gã 'ga ra'yra 'ga resakawe 'jau ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramũ ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramũ 'uwa 'ga manũ re. A'eramũ jane 'ga jukau jui. A'eramũ janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manũ re kũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe. ³⁹ A'eramũ 'gã 'ga pyyka 'ga rerawau enuẽma ko awi 'ga jukau—'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga oporonupa ee mainana 'wyriara 'gã nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gã nerekoi?—'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ga futat oo ko raarana 'gã apisau nũ'ũ. A'ere nipo 'ga 'gã amũ monou 'gã py'rau oko raaranamũ nũ. Aipo 'gã te nipo y'wa mono ijara 'ga upe y'wa tyarama rupi—'jau 'gã 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat pe'je poromũ. Pẽnea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amũ upe rakue:

“Mĩa ita nia'wyruui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gã ajaupe, ita monou imomoa ajau.

A'ere nipo 'ga amũ aipoa ita eroyrũmyrera ita pyygi etee imonou imỹina tenawera pype 'oga ypywotypawamũ.

Janeruwarete 'ga imỹjukaa 'gã nupe rakue.

A'eramũ 'ga remiapofera wesageayramũ futat ore”,

'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are inuga rakue—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴³—A'jea futat je 'i. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Israeu juapyreramũ pẽ mũ'ẽi wemiayuamũ rakue. A'ere 'ã nepeenuwi futari 'ga. Nepefutari 'ga peje'wyriarareteramũ. A'eramũ nipo 'ga wenupara 'gã mogyau wemiayuamũ pẽ py'rau—'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁴—'Ga amũ nipo u'aa ita 'arimũ. A'e 'ga open futat. A'ere 'ga amũ 'arimũ ita 'ar ire a'e 'ga ku'jo'jogi futari. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'emamũ pẽ nereko tyweretei—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁵ 'Ga je'ega renupawe mainana 'wyriara 'gã fariseu 'gã netee 'jau ajaupe:

—Mama'e mũ mome'uramũ 'ga 'i janee poromũ—'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã amara'neramũ akou 'ga ree. ⁴⁶ A'eramũ 'gã oporopyygiweramũ 'ga ree. A'ere 'gã kyjei mytuna 'gã nui.

—“Jejui 'ga te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararetea ra'e”, 'jau 'gã ajemogyau ajaupe. A'ere nipo 'gã jane apisi etee Jejui 'ga jane ipyygamũ—'jau 'gã ajaupe, okyjau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nui.

22

Maraka pe imo'wy'wyripyrera 'gã

(Luka 14.15-24)

¹ Mama'e mũ Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau nũ:

² —Morogyta mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jawamũ Tejuwarete 'ga rerowiaara 'gã nee. Janeruwarete 'ga 'ã 'wyriararete 'ga 'jawe janee—'jau 'ga 'gã nupe. —Sã'ã 'wyriararete 'ga maraka apoa wa'yra 'ga remirekoramũ. Kwaiwete 'ga 'ã kumi apoukaa wemiayuwa 'gã nupe. ³ Erojyw ire 'ga 'jau wemiayuwa 'gã amũ nupe: “Pe'je pejewau 'gã

nupe kwe pe, jeremimo'wy'wyrera 'gã nerua jee", 'jau 'ga 'gã nupe 'gã monou kwe pe. A'ere 'wyrriara 'ga remimo'wy'wyrera 'gã nioweri maraka pe. ⁴ A'eramũ nipo 'wyrriara 'ga amumera 'gã wemiayuwa 'gã monou wemimo'wy'wyrera 'gã nupe. "Pe'je jeje'ega rerawau 'gã nupe. 'Pe'je pejejua pejejemi'waa ore pyri, e'i 'ga pẽ nupe ko. Kwataua je aapisiukat ai'i. A'eramũ je eyrukaa 'gã nupe. A'eramũ pẽ pejejua pejejemi'waa ore pyri, e'i 'ga pẽ nupe ko', pe'je ki 'gã nupe", 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe oje'ega rerawaukaa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵—A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga remimo'wy'wyrera 'gã nupe. A'ere 'gã ojeupe aipo 'gã 'eramũ 'gã 'i etee 'gã nupe: "Naani. Najeoweri je", 'jau etee 'gã 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau etee oporowykyau 'gã nui. ⁶ Amumera 'gã 'wyrriara 'ga remiayuwa 'gã pyyka inupãnupãu 'gã apisau. ⁷ A'eramũ 'wyrriara 'ga amara'neramũ akou 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã amũ monou wemiayuwa 'gã apisara 'gã apisau. 'Gã apisi re 'gã 'gã 'wyrri rapyau. ⁸ A'eramũ 'wyrriara 'ga wemiayuwa 'gã amũ nenũina nũ. "Mama'ea ako je aapo maraka are ko numiamũ. A'ere 'ã jeremimo'wy'wyrera 'gã nia'wyrri futari. ⁹ A'eramũ pẽ pejewau 'gã 'wyrarete rukawõ'õ rupi ajemogy ma'e 'gã mo'wy'wya jemaraka are", 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁰—A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã awau amunawarete rukawõ'õ rupi ajemogy ma'e 'gã majatykau erawau werekwara 'ga maraka pe. Esage ma'e 'gã 'gã erawau ia'wyrre'ema 'gã netee. 'Gã waẽmauwe 'wyrriara 'ga remiayuwa 'ga amũ taity esage monou imunewukaa 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau ojejaga 'wyrriara 'ga roga matyneema. ¹¹ Poje 'wyrriara 'ga 'ua ajatyka ma'e 'gã nesaka. A'eramũ 'ga taity esage rerekware'ema 'ga resaka. ¹² A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: "Ma'eramũ te neremunewi taity esagea?" 'jau 'ga 'ga upe.

—Taity esage rerekware'ema 'ga noje'egi 'ga upe.

¹³—A'eramũ 'wyrriara 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe: "Pepyyk 'ga, 'ga po faa 'ga py faa 'jau. A'ere pẽ 'ga monou imomoa ukupepe. Ypytunaiwa pype pẽ 'ga momoa. Peu ajemogyaw ipe nipo 'ga waemamũ akou wa'jywa mokãina akuwa rerekou", 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁴—Aipoa morogyta je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jau Jarejuwarete 'ga remiayuwarete 'gã nee. Mytuna 'gã nupe Jarejuwarete 'ga 'i: "Tejerowiar ire je pẽ mogyi tejemi-ayuwamũ", 'jau 'ga mytuna 'gã nupe. A'ere inãinãni'ĩ etee 'gã 'ga rerowiar. A'eramũ 'ga inãinãni'ĩ etee 'gã mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga upe fariseu 'gã 'eawet

(Maku 12.13-17; Luka 20.20-26)

¹⁵ A'eramũ fariseu 'gã amũ awau 'ga wi.

—Siesak Jejui 'ga ra'ne 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —Tesirũgatu 'ga rekoramũ sipyyk 'ga 'jau. 'Gã amũ simono imoporogytaukaa 'ga upe ra'ne 'jau. Morogyta 'gã nupe imowuwuramũ sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶ A'eramũ 'gã wemimu'e 'gã amũ monou Jejui 'ga upe imoporogytaukaa. Erote 'ga remiayuwa 'gã amũ netee Jejui 'ga upe 'gã monou imoporonuwukaa ee:

—A'jea futat 'ã ereporogyta a'jeteetewi— 'jau 'gã 'ga upe. —Nereporogyta ekoetei futari te 'ã. A'jea futat 'ã erejejuka pãwẽ pãwẽ ae ree. A'jea futat te 'ã ore mu'e ape mama'e are. Eneje'eg are 'gã amũ oporenuwiwere'emamũ agawewi. A'ere 'ã mama'e a'jea etee eremome'u— 'jau 'gã oporonupa 'me Jejui 'ga upe. ¹⁷—A'eramũ ene 'awamũ 'jau oree: Jane 'ã judeua. Simono te jane ka'aranũua 'wyrriararete 'ga upe, Sesa 'ga upe? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'gã 'ga upe. —Najudeu arũi te 'ã 'wyrriararete 'ga. Tapy'yi amuteea te 'ã 'ga. Romanũa te 'ã 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. "Jeje'ega renupa 'gã nuri numiamũ. 'Siesak 'ga mama'e mũ mome'ua sigaty jarejee 'jau' e'i 'gã jee numiamũ", 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepeporonuwi tee pejejua ee jee. “Simowuwut ekoete jarejaupe 'ga 'eawera jarejaupe 'jau”, pe'je te jee— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —Ka'aranũ ywope'ia pemut amũ jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mũ jee ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ imonou 'ga upe.

—Kweramũ ajee 'wei— 'jau 'ga imonou 'ga po pe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga ka'aranũ ywope'i resaukaa 'gã nupe:

—Awỹja ra'agawa te 'up ee? Awỹja rera ajee 'awamũ 'up ee nũ'ũ?— 'jau 'ga esaukaa 'gã nupe.

²¹ —'Wyriararete 'ga ma'ea futat— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramũ pëë imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²² A'e renupawe 'ga upe ee oporonup ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree:

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

Oferap ma'e are 'gã mu'eawet

(Maku 12.18-27; Luka 20.27-40)

²³ Ko'iko'i satuseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe ee nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe: “Amanũ re ae noferawu'jawi nũ. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gã ajaupe jepi. A'etea 'gã 'ut oporonupa ee Jejui 'ga upe. ²⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga”, e'i 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyou katu mama'e are. Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emauwe. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera ëë rerekou. A'eramũ nipo 'ga aja'yrapyau ëë pype. A'eramũ nipo 'ga ra'yr ypy 'ga amanũ ma'efera 'ga ra'yre'era 'jawe futat”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—A'ere nipo kũima'e 'ga amũ 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'at ypy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emauwe 'ga manũ jui. A'eramũ wemireko ëë rejaa wewirerera 'gã nupe. ²⁶ A'eramũ nipo imanũ re a'e rewirerera 'gã amũ ëë rerekou ipy'rau nũ. A'ere a'ea nanë imanũ nũ wa'yre'emauwe nũ, ëë rejaa wewirerera 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã ojopy'rapy'rau etee ëë ree, ajamanũnamũ. A'ere 'gã nata'yri'i futari ëë pype. ²⁷ Ojee 'gã jomoypaw ire nipo ëë nanë amanũmũ nũ. ²⁸ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo ëë menaretea?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —'Gã juejue futat ëë wereko kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pë'me awi. Nanarũi. Nepëneapyoi Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are ra'e. 'Ga pãjëa nanë 'ã pëë ikwaape'ema ra'e nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũi. A'ere 'gã oferaw ire naemirekou'jawi kũi. Ywagipewara 'gã 'jawe etee futat 'gã jemogyi. Niporerekoweru'jawi 'gã kũjã are. Kũjãmera 'gã nanë omenariwere'emamũ futat nũ kũi, kũima'e 'gã 'jawe etee futat nũ kũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹⁻³² —Nepëneapyoi nipo Jarejuwarete 'ga 'eawer are. Ymã te 'ã 'ga 'i rakue: “Je te 'ã 'gã Nuwaretea ako. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã Nuwaretea je ako”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa rakue. 'Gã manũ re 'ga poromũ 'jau rakue. A'ere 'gã 'aga namanũi futari, atee'pawe'emamũ futat 'gã 'aga. A'eramũ Janeruwarete 'ga poromũ 'jau Moisesi 'ga upe. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga aeruwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

³³ Aipo 'ga 'e renupawe mytuna 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Kuu. Nomoryteea'uweri futari ae 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

Janeruwarete 'ga 'eaweraretea
(Maku 12.28-34; Luka 10.25-28)

³⁴ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ satuseu 'gã ajemogyau etee futat. Noporonuwu'jawi futari 'gã ee 'ga upe nũ. A'eramũ fariseu 'gã amũ 'jau ajaupe: “Satuseu 'gã noporonuwu'jawi futari ee 'ga upe nũ”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'ga amũ awau oporonupa aipo 'ga 'eawer are Jejui 'ga upe. ³⁵ Moisesi 'ga je'eager are moromu'jara 'gã poromũ awau oporonupa Jejui 'ga 'eawer are 'ga upe: “Je pa 'ga omorytee kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

³⁶ A'eramũ 'ga poromũ awau oporonupa 'ga 'eawer are 'ga upe:

—Ene te 'ã ore mu'e ape Jarejuwarete 'ga ree. A'ere 'ã kwaiwete Janeruwarete 'ga u'eawera kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue. Maranuara te ajee 'ga 'eaweraretea?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

“Tomojenosĩ Jejui 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

A'ere Jejui 'ga ikwaawi futari ojee. “Tamu'akwaawukar eme 'ga, e'i 'ga jee numiamũ”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

³⁷ —“Je te 'ã Pëjararetea. Pëporomutat je ree pejepytuna 'gã apyraapa”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga pë nupe rakue. “Mama'ea peapo jee, jeremifutar imũ. Pejejea'aramũ pejejemogyau je ree 'gã nee pejejea'ara apyraapa. Aipo aporamũ nipo pejeporomutaramũ je ree”, e'i futat Janeruwarete 'ga pë nupe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ³⁸ —Aipoa te 'ga 'eaweraretea— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ³⁹ —Ajepeja 'ga 'eaweraretea nanë nũ. “Pëporomutat pejepyriwara 'gã nee pejejee pejeporomutara 'jawe”, e'i 'ga 'ã ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ⁴⁰ —Aipoa 'ga remikwasiarera renupara 'gã wenup katu katu 'ga remikwasiarera ajemogyau. Ajepeja 'ga remikwasiarera moromu'jau ajuee aejejuka esage are etee futat. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanë oporomu'jau aipo are nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret
(Maku 12.35-37; Luka 20.41-44)

⁴¹ Ojee fariseu 'gã jatykaramũ Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

⁴² —Maran te pëneapyo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ree? Awỹja juapyrera te 'ga?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Davi 'ga juapyrera 'ga— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

⁴³ —Ma'eramũ sipo ajee Janeruwarete 'ga 'Agesagea Davi 'ga mu'eukari “Jejara 'ga” 'ga mu'eukari ajuapyrera 'ga upe? ⁴⁴ Ymã te 'ã Davi 'ga ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Jeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

'Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjēretea je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyriaramũ 'gã nupe najuejue etee futat.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ je ene magwawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Janejararete 'ga upe”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁵ —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee 'ga 'i, “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁶ Aipo 'ga 'e renupawe 'gã ajemogymogyau etee futat. Ojenosũu 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã oporonuwu'jape'ema ee 'ga upe.

23

Moisesi 'ga remikwasiarar are moromu'jat
(Maku 12.38-40; Luka 11.39-52; 20.45-47)

¹ A'eramũ Jejuĩ 'ga oje'ega wemimu'eramũ oree, mytuna 'gã nupe we futat:

² —Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã weapyoramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are fariseu 'gã netee. ³ A'eramũ ki pẽẽ 'gã je'ega renupa etee futat 'gã pejemu'eramũ. A'eramũ ki pẽẽ mama'e apou 'gã pejemu'eawer imũ etee futat. A'ere kasi pejemu'e 'gã nemiapo are ne. Nuapoi futari 'gã pẽ mu'eawer imũ mama'ea. A'eramũ pẽẽ pejemu'jawe'em 'gã nemiapo are. ⁴ “Nan iki peapo”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe numiamũ. A'ere nipo 'gã nepẽ poari mama'e apo are u'eawer imũ. ⁵ Tekotee 'gã nupe ojesaukaawamũ te 'gã mama'e apoi. “Je te 'ã a'jea futat kũima'eeteetea”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou ekoete ajemogyau ojesaukaawamũ 'gã nupe. “Tiporesagete 'gã je ree 'jau”, 'jau nipo 'gã ajemogyau. Jane 'ã kũima'eferamũ juejue Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiaa ka'ara'nĩ pe ree. A'eramũ jane imonou yrũ'ĩĩ pype ifaa jareakag are. A'eramũ jane jarejeapykag are erekou, jarejywaypy are nanẽ erekou nũ. A'ere 'ã fariseu 'gã imonoi yrũũũ pype. Aipo 'gã erekou ifaa imỹina weapykag are, ogywa are 'jau. “Tiporesak 'gã ore ree 'jau kwy”, 'jau 'gã 'ã ajemogyau. “Gã te a'jea futat Jarejuwarete 'ga ree iporomutarete ma'ea ra'e, te'i 'gã janee jane resaka 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Jane 'ã kũima'eramũ juejue taity pẽũ'ĩ sireko jarejasi'y'warimũ. A'e pyu jane 'ã jareakaga au'jau Jarejuwarete 'ga upe jareporogytauwe. A'ere 'ã fariseu 'gã imopypireme'ytyra fukui oma'ea. “Tiporesagete 'gã jane ree 'jau”, 'jau 'gã 'ã ajaupe. A'eramũ 'gã taity pypireme'ytyra fuku rerekou— 'jau Jejuĩ 'ga oree.

⁶ —Maraka apoaw ipe ojemi'waaw ipe nanẽ 'gã na'ne wẽjẽmĩ awau wapyka. Kũima'eeteete 'gã apykaw ipe etee 'gã wapygiweramũ. Jarejatykaaw ipe nanẽ 'gã kũima'eeteete 'gã apykaw ipe etee wapygiweramũ nũ. ⁷ Amunawa pyterimũ awaw ipe nanẽ 'gã kũima'eeteete 'gã 'jawe wapeje'ega 'gã ifutaa. “Moromu'jara 'ga” ojeupe 'ga amũ 'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau— 'jau Jejuĩ 'ga oree. ⁸ —A'ere kasi pejemogy 'gã 'jawe ne. “Ga 'ã ore mu'jara”, 'gã mu'eukare'ema pejejeupe. Majepi tee tup ma'e 'jawe futat pẽẽ pejeju'jau'jawe etee pejemogy. Majepi tee futat je pẽ mu'jaramũ— 'jau 'ga oree. ⁹ —Kiapi'ni pe'je nanẽ kasi pejejuwe'ema 'ga amũ upe ne. Majepi tee Pẽnuwaretea. Ywag ipe ako ma'eramũ etee futat Pẽnuwaretea. ¹⁰ “Ga nanẽ 'ã ore'wryiara”, 'gã amũ mu'eukare'ema nanẽ pejejeupe nũ. Janeruwarete 'ga remimureramũ etee te je pẽ'wryiaramũ je rekoi— 'jau Jejuĩ 'ga oree. ¹¹ —A'jea futat je 'i. Pejejaupe mama'e apoaramũ pẽẽ eteete ma'ea Jarejuwarete 'ga upe. ¹² “Je te 'ã kũima'eeteetea” 'jara Janeruwarete 'ga imogyau tywet. A'ere 'ga “Je nakũima'eeteete arũi” 'jara 'gã etee 'ga mogyau kũima'eeteeteramũ 'gã nupe— 'jau Jejuĩ 'ga oree.

¹³⁻¹⁴ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau fariseu 'ga nupe nũ, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe we futat:

—Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ. Esage ma'e 'jawe futat nipo pẽẽ numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweri futari. Nepefutari te 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pejemogy. A'eramũ nipo pẽẽ 'ga remiayuwamũ 'gã jemogy futare'ema nanẽ nũ. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ— 'jau Jejuĩ 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ 'ga 'jau nũ. —Kwe pe 'ã peo amunawa moyoyka kwe pewara 'gã amũ mu'jau pejee etee. Pejemiamiapo are te 'ã pemu'e 'gã. A'eramũ nipo pẽẽ 'gã mu'jau pejemiamiapo are te. “Pe'je pejemu'jau je ree”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga wowase pẽ majatykaaw ipe nipo 'ga 'i pẽ nupe: “Je rerowiat 'me etee pejepe. A'eramũ pẽẽ pejea'wyre'emamũ jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe, pẽ monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'eramũ nipo 'ga pẽ nee ojemu'e ma'efera 'gã nupe 'jau: “Je rerowiat 'me are etee pejemu'e. A'eramũ pẽẽ pejea'wyre'emamũ jee. A'eramũ je mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽ momopoa”, 'jau

nipo 'ga pē nee ojemu'e ma'e 'gã nupe, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ —Pēporiay'i futat pejemogyau numiamū. A'ere pēē Jarejuwarete 'ga ree moromu'jat tyweramū pejemogy. Nepēneapyoi agawewi 'ga je'eg are. A'etea nipo pēē 'gã mu'jau 'me ee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Jarejuwarete 'ga mogytaawa renamū je mama'e apoi enee 'e ekoete re nepeapoi futari mama'ea ee pejeparuapowere'emamū”, 'jau pēē 'gã nupe. “A'ere ki Jarejuwarete 'ga mogytaawa pypiara ouru apopyrera renamū je mama'e apoi enee peje'e re mama'ea peapo futat peje'eawer imū. Kasi a'e pe pejemotywet Jarejuwarete 'ga upe ne, mama'e apoe'em ire ne”, 'jau 'ã pēē pejemogyau pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —A'eramū taetu nipo peje'akwaawe'emetyg etee te. Maranuara sipo esage ma'eramū Janeruwarete 'ga upe? 'Ga mogytaawa tee esage ma'eramū 'ga upe. Ouru apopyrera 'ūi 'ga mogytaawa pype. A'eramū wesageramū 'ga upe. Omogytaawa pype tene'em ire amunipo 'ã 'ga naea'ari ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ —“Jarejuwarete 'ga upe wyra rapyawa ruwamū je mama'e apoi enee 'e ekoete re nepeapoi futari mama'ea peje'eawer imū ee pejeparuapowere'emamū”, 'jau pēē pejemogyau. “A'ere ki Janeruwarete 'ga upe jeremimonofera 'up wyra rapyawa 'arimū 'e re mama'ea peapo futat peje'eawer imū. Kasi a'e pe pejemotywet Jarejuwarete 'ga upe ne”, 'jau 'ã pejemogyau 'gã mu'jau tywet. ¹⁹ Peje'akwaawe'emamū futat nipo pēē pejemogyau. Maranuara ajee esage ma'eramū Janeruwarete 'ga upe? Mama'ea jane imyina wyra rapyawa 'arimū Jarejuwarete 'ga upe imonopyramū. A'eramū 'ã wyra rapyawa i'arimū 'up ma'e retee wesageramū 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁰ —“Janeruwarete 'ga upe wyra rapyawa ruwamū je mama'e apoi enee” 'jaramū pēē i'arimū 'up ma'e upe nanē futat pe'je poromū nū. ²¹ “Jarejuwarete 'ga mogytaawa renamū je mama'e apoi enee” 'jaramū pēē Jarejuwarete 'ga upe nanē futat pe'je poromū. Omogytaawa pype futat 'ga reni. A'eramū pēē aipo 'jaramū 'ga upe futat 'jau pejemogyau aipo 'jaramū— 'jau 'ga 'gã nupe. ²² —“Ywaga ruwamū je mama'e apoi enee” 'ga upe 'jaramū nanē Jarejuwarete 'ga renawa upe futat pe'je nū. Ywag ipe futat 'ga renawaretea. A'eramū aipo 'jara 'gã 'ga renawa upe futat 'jau poromū. 'Ga renawa renūinara 'gã Jarejuwarete 'ga futat wenūi. Wenawa 'arimū futat 'ga reni. A'eramū 'ga renawa renūinara 'gã 'ga futat enūina— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²³ —Pēporiay'i pejemogyau numiamū— 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanē nū. —Pēē 'ã esage 'me ma'ea te. A'eramū nipo anure Janeruwarete 'ga pē nerekou tyweaete pētywer are. Nepekoarūi futari te 'ã 'ga upe. A'eramū nipo 'ga pē nerekou tyweaete pētywer are. Mama'ea pēē imojo'oka pejepo 'jawe pejejeupe. Ko pypiara nanē pēē imojo'oka nū. A'eramū pēē majepeja monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū emyrera pēma'ea. Kumi kasiga miamū pēē imojo'oka imonou Jarejuwarete 'ga upe. Nanuara te esage 'ga upe numiamū. A'ere namia etee rūi peapo. “Mama'ea pemojo'ok amū imonou jee” 'ga 'eawera 'ã pēē enupa. Aipoa pēē iapoa Janeruwarete 'ga afutat. A'ere 'ã ajepeja 'ga 'eawera nepeenuwi futari. “Pejuereko esage ki” 'ga 'eawera nepeenuwi. “Pēpota'wa esage ki pejejee” 'ga 'eawera nepeenuwi. “Pejejaupe peje'eawer imū etee futat pēē mama'e apou pejejaupe” 'ga 'eawer imū jēmī 'ã mama'e apowe'em— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Pejuereko esagea te esage Janeruwarete 'ga upe. 'Gã nee pēpota'wa esagea nanē esage 'ga upe nū” 'ea te esage ete 'gã upe. Mīmera pēē iapoa Janeruwarete 'ga afutarete. Peenupaw iki 'ga 'eawera 'ga je'ega— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴ —'Ga 'eawera jēmī 'ã nepeapoi. A'eramū 'ã pēē 'ga 'eawere'ema jēmī iapou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Pēporiay'i pejemogyau numiamū— 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanē nū. —Pēē 'ã esage 'me ma'ea te. A'eramū nipo anure Janeruwarete 'ga pē nerekou tyweaete pētywer are. Sã'ã ae y'a kupe pireja futat numiamū. A'ere 'ã ae waipy katy nokatu'ogi. Nan tee futat 'ã pēē. Pēpira esageay futat

numiamũ. Pejauk futat pejepiky'a awi numiamũ. A'eramũ 'ã pẽpira ojekatu'oka futat numiamũ. A'ere pẽwytera nia'wyri. Nepepouri futari mama'e tywera apo awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina. ²⁶—Pẽ'akwaawe'ema pẽ nereko, a'e je 'ã pẽ nupe jã'nũ'ũ. Janeruwarete 'ga 'ã pẽ katu'oga futaa numiamũ. Napẽpira katu'og are tee rũi 'ga fuew-eramũ. Pẽwytera katu'oga we futat 'ã 'ga afutat numiamũ. Pẽporiay'i 'ã pejemogyau numiamũ— 'jau 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe. —Pejetywer awi pepoir ire amunipo 'ã 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ amunipo 'ã pẽ pejejesageramũ pejemogyau 'ga upe, a'e je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁷—Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ. Pẽ 'ã esage 'me ma'ea te— 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe. Fariseu 'ga nupe nanẽ 'ga 'jau nũ. —A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. Sã'ã teumera rupawa ita kwara. A'eramũ 'ã pẽ ita pitupa ipitupawa parasiga pyu. A'eramũ 'ã i'arimũ etee okaturaturamamũ. A'ere 'ã ita kwara pype teumera nema ete. ²⁸ Nan tee futat pẽ. Esage ma'e 'jawe futat pejemogy numiamũ. A'ere mama'e tywera peapo, o'meramũ te pe'je pejemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe.

²⁹—Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ— 'jau Jejui 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ nũ. —Esage 'me ma'e ate pẽ. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. Pẽypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga mome'wara 'gã je'ega nuenuwi etee rakue. Ma'eramũ 'ã 'gã 'gã apisi rakue. A'eramũ 'ã pẽ iapisipyrera rywy mojewaka. Ita esage apopyrera pyu imogyau ekoete iapisipyrera 'arimũ. “Ita esagea simowyt esage ma'efera 'gã nee jarejea'awamũ 'jau”, 'jau futatee 'ã pẽ pejejaupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰—“Ymã we jarejeko re amunipo 'ã jane nipoari jareypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi are. Niapisiukari amunipo 'ã jane 'gã”, 'jau futatee 'ã pẽ pejejaupe, pejejerowiaraipe 'ã pejejee. ³¹ A'ere 'ã pẽ me ate. A'ere 'ã pejeypy 'gã 'jawerimũ etee futat pejemogy— 'jau 'ga 'gã nupe. ³²—Pejeypy 'gã 'jawerimũ etee pejemogy re nipo pejemogy mama'e apou 'gã 'jawerimũ etee futat. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete 'gã 'jawerimũ etee futat. ³³ Moja 'jawe pẽ. Sã'ã moja ae u'ua ae jukau 'ã. Nan tee futat pejomomoirukat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ monou pẽ mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽtywer are— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe. ³⁴—Anure nipo je teje'ega mome'wara 'ga monoi pẽ nupe. I'akwaap ma'e 'gã, pẽ mu'jara 'gã. Mĩmera 'gã nipo je imonou pẽ nupe. A'ere nipo pepyyg etee 'gã amũ iapisau. Amumera 'gã nipo pẽ imonou imu'ama 'ypeywar are iapisau. Amumera 'gã nipo pẽ inupãnupãu etee pejejatykaaw ipe. A'eramũ nipo 'gã oka'jama awau kwe pe. Ajepeja amunaw ipe nipo 'gã awau. A'ere nipo peo etee 'gã newiri 'gã nerekou tyweru'japa nũ. ³⁵ A'eramũ nipo a'e are futat Janeruwarete 'ga werowiaara 'gã nepyaa pẽ nerekou tyweaete. Pẽypy 'gã nemiapofer are we futat nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete. Pẽypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisau ekoete rakue. Ywy apo ypyrauwe 'ã 'gã 'ga rerowiaara 'gã apisi rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Apeu 'ga ra'ne 'ã 'gã ijukau ypy ypy rakue. Nuapoi agawewi 'ga 'ã mama'e tywera rakue. A'etea 'ga 'ã 'ga jukau ekoete rakue. Ma'eramũ 'gã 'ã 'awamũ taetu Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gã apisi kwaiwete. 'Awamue 'gã 'ã Sakari 'ga, Pereki 'ga ra'yra 'ga jukau rai'i nũ. Jarejuwarete 'ga rukawõ'õ me agawewi 'ga 'ami. A'etea 'ã 'gã 'ga jukau rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁶—A'jea futat je'ea. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweretei 'gã nepyaa, iapisipyrera 'gã juejue epyaa— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe.

*Jejui 'ga u'arasigamũ Jerusareg ipewara 'gã nee
(Luka 13.34-35)*

³⁷ A'eramũ 'ga 'jau Jerusareg ipewara 'gã nupe:

—Jerusareg ipewaramũ futat te 'ã pëẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisaramũ pejup— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã wyrasokwëa kwanũ resakawe wa'yra renũja imajatykau wakape 'wyripe. Nan tee futat je— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Tajejuka esage Jerusareg ipewara 'gã nee 'jau, je 'i pë nupe numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee.
³⁸ A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga opoia futat pë nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. — A'eramũ nipo pë nee iporomutare'ema 'gã 'ua pë'wyrarete pojekau pë nui. ³⁹ 'Awamũ 'ã je nanë tewau pë nui nũ. A'eramũ pëẽ 'awamũ je resagu'jape'ema. “Èsageay Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, 'jawe'ëwe pëẽ je resagu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

24

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e

(Maku 13.1-37; Luka 21.5-33; 17.26-30, 34-36)

¹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga wemimu'eramũ ore renũ'jãu Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi. Jui aru'ë re ore 'jau 'ga upe:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ— 'jau ore 'ga upe.

² A'eramũ 'ga 'jau oree:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nom'yi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga oree.

³ Arawau wytyr ipe. Oriweira 'jaw ipe ore arawau orojeupia wytyra 'arimũ. A'eramũ Jejui 'ga wapyka opytu'wau. Nitywi futari 'ga amũ ore pyri. A'eramũ ore 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—“Jane ree iporomutare'ema 'gã 'ut Janeruwarete 'ga mogytaawa monou etyka”, ere ako oree ko. Maranime te 'gã nuri imonou etyka? Maranime sipo ene ejua nũ? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oree ene rur enune? Maranime sipo mama'e teepawamũ?— 'jau ore 'ga upe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. ⁵ Anure nipo kwaiwete 'gã nuri “Janeruwarete 'ga je mut pë katu'okaramũ”, 'jau nipo 'gã 'ua pë nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. O'meramũ te nipo 'gã 'i. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteu ojee— 'jau Jejui 'ga oree. ⁶⁻⁷ —Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyrararete 'ga rowajaa, 'ga remiayuwa 'gã neewe futat. A'ere kasi aipo renupa pëpiryyi ne. Nan futat nipo mama'e teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rüi mama'e mateepaawa. Naporomũ etee rüi futat nipo mama'e rekoi— 'jau Jejui 'ga oree. —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea. Amunap tesirümera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Ty'ara nipo amunawa pype peu peu 'jau. A'eramũ 'gã nipo kwaiwete ty'ara rerekou. ⁸ Sã'ã kũjã wa'yra ray ypyrauwe wa'yra 'a ja'wyja'wy kwaawa. Ayypeyperauwe 'ã i'ara kwaapa. Èë wi u'aa ja'wyja'wy taetu 'ã wayreteramũ èë upe. Nan tee futat nipo pëẽ. Aipo ijeapo resakawe je rura pekwaap. “Owaëm 'ga ruawa upe ra'e”, 'jau nipo pëẽ pejejaupe. A'ere nipo je rur enune mama'e tywera jeapoi kwaiwete— 'jau 'ga oree.

⁹ —Je rure'emaue nipo 'gã je rerowiaaramũ pë nerekou tyweaete. Oporomutare'emamũ jeremiayuwamũ pë nee. A'eramũ nipo pë nee iporomutare'ema 'gã pë pyyka pë monou pë munepa moromunepawa pype. A'eramũ nipo 'gã pë nerekou tywerukaa 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã pë apisaukaa 'gã nupe. ¹⁰ Aipo jeaporamũ nipo 'gã kwaiwete opoia je rerowiar awi. Je wi opoir ire nipo 'gã oporomutare'emamũ je wi ipoire'ema 'gã nee. A'eramũ nipo 'gã 'gã monou 'gã nee ifuewerete ma'e 'gã po pe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹¹ —A'ere nipo 'gã kwaiwete 'ua o'meramũ tekotee 'gã nupe. “Je te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'gã moryteu

ojee. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete 'gã nerowiaa. ¹² A'eramũ nipo mama'e tywera apoara 'gã ojeme'yita ajemogyau. Mama'e tywera etee nipo 'gã iapou'jau'japa nũ. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete opoia je ree oporomutar awi. ¹³ A'ere nipo Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojepeyri nakwaparimũ warãu rũi futat— 'jau 'ga oree.

¹⁴ —Mama'e teepawe'emauwe nipo pẽẽ je rerowiaaramũ pejewau je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga rerowiaara 'gã Janeruwarete 'ga 'gã omogy wemiayuamũ”, 'jau nipo pẽẽ pejewau je mome'wau 'gã nupe, amunawa moymoyka. Kwe pewara 'gã jerera renupaw ire te nipo mama'e teepawamũ. A'eramũ futat nipo tejua— 'jau 'ga oree.

¹⁵ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ijeaporama kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Danieu 'ga upe rakue. “Anure nipo 'gã amũ mama'e tywetywera apoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. A'eramũ nipo 'gã anurenure'i iapou Danieu 'ga 'eawer imũ etee futat. (A'eramũ je 'ga remikwasiarera ka'arana mogytaaramũ ee pẽneapyoa futaa)— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁶⁻²¹ A'ere Jejui 'ga 'jau oree nũ:

—Anure nipo 'gã amũ nuri 'auwara rerekou tyweaete. Ywy apo ypyramũ nitywi futari ae rereko tywera aipo 'jawe rakue. A'ere nipo anure mama'earũe'em ete jesaukari. 'Auwara 'gã nipo ajemogyau tywetywet futat. A'eramũ pẽẽ Judeja ywy pe ako ma'eramũ 'gã nesakawe pejeka'jama pejewau ywytyr ipe. Kasi a'e pe 'gã pẽ apisi ne. Pejejopewuu apyte'rarimũ wapyk ma'eramũ pẽẽ pejewawe'em pejesowe'em pejekaraemã pyyke'ema. Pejeka'jamayayau etee futat pejejemima 'gã nui. Ko pewaramũ nanẽ pẽẽ pejewe'yre'ema pejejog ipe pejejaity mojopy'rawe'em— 'jau Jejui 'ga oree. —Iporiay'i nipo ta'yryrũ ma'e kũjã ajemogyau, ta'yky'ri ma'ea nanẽ nipo nũ. Nujãnarũi eweguu ma'ea. Ta'y'ri'i ma'ea nanẽ nujãnarũi nũ— 'jau 'ga oree. —A'eramũ ki nanuar are pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ee: “Eremurukat kasi 'gã 'ara ro'ysaga rupi oree ne. Morowykye'ema rupi nanẽ ene 'gã murukare'ema nũ. Morowykye'ema rupi ore noroka'jama'uweri. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i oreyppy 'gã nupe rakue: ‘Peata kasi morowykye'ema rupi ne’, 'jau 'ã 'ga rakue. A'eramũ ore oroka'jamarũme'em morowykye'ema rupi 'gã nui”, pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe ee— 'jau Jejui 'ga oree. ²² —A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera 'gã nupe iapoukaru'jau'jaw ire nipo 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ. Kasi a'e pe ywy pewaramũ pepap najuejue etee ne. A'ere Janeruwarete 'ga pẽẽ mũ mũ'jãu 'gã nui pẽ katu'oka. Wemimũ'ẽmeramũ pẽ nee Janeruwarete 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

²³⁻²⁴ —Je jewyre'emauwe nipo kwaiwete 'gã nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã 'ua pẽ nupe. Amumera 'gã nipo 'ua 'jau “Janeruwarete 'ga je mut. Je 'ga remimurera futat”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Pẽnemiapoe'ema we futat nipo 'gã iapou pẽ neape je rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ. “Simomoirukat 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar awi 'jau”, e'i te 'gã pẽ nupe. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou pẽ neape ojerowiarukaawamũ pẽ nupe. A'ere kasi a'e are miamũ perowiat 'gã ne. Pẽ nupe nipo 'gã amũ 'jau: “Koromũ Křistu 'ga”, 'jau nipo 'gã amũ pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. “Kwe pe Křistu 'ga oi”, 'gã 'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema. ²⁵ Pemoka'jam kasi je'eawera ne. Ijeapoe'emauwe je imome'ui pẽ nupe, ee pẽ mueapyoawamũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

²⁶ —“Jũ me Křistu 'ga rekoi. Pe'je pejewau 'ga resaka”, 'gã 'eramũ kasi peo jũ me ne. O'meramũ te 'gã 'i pẽ nupe. “Pe'je pejeju Křistu 'ga resaka. 'Au 'ga jemimi 'ũina ore pyri”, 'gã 'eramũ kasi perowiar ine. O'meramũ te 'gã 'i. ²⁷ Pejejeky'ramũ je jewyramũ nipo najuejue etee je resak pejepe. Sã'ã tupã werawa. A'eramũ 'ã ae najuejue etee esaka. Nan tee futat nipo je jewyramũ najuejue etee je resak pejepe. Najemimi futari je tejewya tejua nũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue. ²⁸ —Je rura nipo pẽẽ najuejue etee ikwaapa. Sã'ã uruwua mama'e nema kwaawa. A'eramũ 'ã 'ua ajatykau ee. Nan tee futat nipo

pěẽ ikwaapa. Je jewyru'jawamũ nipo pěẽ je kwaapa katu katu futat— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau ikue.

²⁹ —Ae rereko tyweawa 'ara kwaw ire nipo kwara owepa. Jaya naně nipo owepa nũ. Jaytataa nipo ototoka ywag awi 'ua. Ywag ipewara nipo oyyita nũ. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera nipo oyyita— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau ikue. ³⁰ —Ywag ipe naně nipo mama'e ojesaukaa pẽ nupe nũ. Aipo resaga nipo pěẽ je rura kwaapa. “Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri”, 'jau nipo pěẽ pejejaupe. Aipo resaka nipo je rerowiare'ema 'gã okyjau. 'Gã kyjea nipo 'gã nerekou— 'jau Jejui 'ga oree. —A'erauwe nipo pẽneki'yramũ je tejua tejewya. Ywasiga rupi nipo tejua tejypa. A'eramũ nipo ywy pewara 'gã je resaka najuejue etee futat. Tepājẽ mũ nipo je ruri, tejenyfuga pype futat nipo tejua tejypa— 'jau 'ga oree ikue. ³¹ —A'e pype futat nipo pěẽ jumi'aranũ py renupa. Jumi'aranũ pyrauwe nipo Janeruwarete 'ga ywagipewara 'gã monou wemiayuwa 'gã majatykaukaa. “Pe'je pejewau amunawa moy moyka jeremiyauwa 'gã majatykau 'gã nerua jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã awau 'gã nerua 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

³² A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ, ore mu'jau ee:

—Mama'ea je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejuaw are— 'jau 'ga oree. —Sã'ã ae siaka'gywa potyramũ amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ã ae amana jewyt ja'wyja'wy kwaapa. ³³ Nan tee futat ki je'eawer imũ mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wyriaramũ akou ra'e”, pe'je ki pejejaupe. ³⁴ A'jea futat je 'i. Je'eawer imũ mama'e jeapo resakara 'gã papawe'emauwe nipo je ruri tejewya nũ— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁵ —Ywaga nipo atepawamũ futat. Ywya naně nipo atepawamũ futat nũ. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imũ etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

³⁶ —Nitywi futari je ruawa kwaapara 'gã amũ. Nepekwaawi futari je ruawa. Ywagipewara 'gã miamũ nokwaawi. Je miamũ naně nakwaawi tejuawa 'ara. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. ³⁷⁻³⁸ A'ere nipo anure je ruru'jawi erujewi pẽ nupe. Je kwaapare'ema 'gã nipo aipoa 'ara rupi ajemogyau oporowykyau. Ojem'i'waa, wemirekoramũ 'jau nipo ajemogyau. Wemiapo apo are tee futat wea'aramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Janeruwarete 'ga ree jẽmĩ nipo 'gã wea'are'emamũ ajemogyau. Sã'ã Nue 'ga rekoramũ 'gã jemogya rakue. Janeruwarete 'ga ree 'gã 'ã wea'are'emamũ ajemogyau rakue. ³⁹ Nokwaawi futari 'gã Janeruwarete 'ga remiaporama rakue. Poje 'ga 'ã amana mua erujewi 'gã nupe rakue, 'gã apisaukaa 'y pyu rakue. Nan tee futat nipo je ruri erujewi 'gã nupe. Wemiapo are etee 'gã nea'at 'gã jemogyramũ nipo je tejua erujewi 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴⁰ —Je jewyramũ nipo mukũja 'gã akou oporowykyau oko pe. A'eramũ nipo majepeja 'ga je rerowiaa. A'eramũ nipo 'ga awau ojeupia je repejãna. Ajepeja 'ga nipo naje rerowiari. A'eramũ nipo a'e 'ga awawe'em. ⁴¹ Kũjãmera 'gã naně nipo 'upa mukũi ygu'ai nũ. A'eramũ nipo majepeja eẽ awau je repejãna. A'eramũ nipo ajepeja eẽ awawe'em. ⁴² Je ruawa 'ã nepekwaawi futari. A'eramũ ki pěẽ pejetywer awi pejepoia pejemogyau je rapesaka— 'jau Jejui 'ga oree ikue. ⁴³ —Sã'ã 'oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Muna'ywa rura kwaaw ire amunipo 'ã 'oga jara 'ga woga rarũi 'ũina. A'ere 'ga nokwaawi futari muna'ywa rura wog ipe. ⁴⁴ Nan tee futat nepekwaawi pejekeki'yramũ je ruawa. A'eramũ ki pěẽ pejemogyau au'jeteramũ je rapesaka pejeojere'emamũ futat je rerowiaramũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴⁵ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree, ore mu'jau 'uaw are nũ.

—'Wyriara 'ga remiayuw esage 'ga i'akwaap ma'ea. O'wyriara 'ga je'eg imũ etee futat 'ga mama'ea wapo. A'eramũ 'wyriara 'ga wata enune wemiayuw esage 'ga mĩina wemiayuwa 'gã nesakawamũ. “Aata je. A'eramũ je ene mĩina 'gã nesakawamũ”, 'jau 'wyriara 'ga wemiayuw esage 'ga upe. “Mama'ea ki emono 'gã nupe 'gã nemi'uramamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'wyriara 'ga awau watau 'gã nui. Anure nipo 'ga

ojewya 'ua nũ. ⁴⁶ 'Ga 'eawer imũ etee mama'e apo re nipo 'wyrriara remiayuw esage 'ga aku'iramũ 'ũina o'wyrriara 'ga resakawe. ⁴⁷ 'Wyrriara 'ga nanẽ nipo aku'iramũ wemiayuw esage 'ga ree nũ. 'Ga porowyky resag ire nipo 'ga 'ga m̃ina okaraemã are ojejuka ma'eramũ. ⁴⁸ A'ere nipo ajepeja 'wyrriara 'ga remim̃imera 'ga 'i ojeupe: “Mukuu nã'ã je'wyrriara 'ga oi re'ã, oporomukuramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe. ⁴⁹ A'eramũ nipo 'ga opytuna 'gã nupã are etee futat 'ũina. A'eramũ nipo 'ga awau ojemi'waa kawĩajaiwa 'wara 'gã pyri. A'eramũ nipo 'ga kawĩajaiwa rykua 'gã pyri. ⁵⁰ Aipo aporamũ nipo 'ga 'wyrriara 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. Wapesage'emeteramũ nipo 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. ⁵¹ A'eramũ nipo 'wyrriara 'ga wemiayup tywera 'ga mopẽpẽpẽpena 'ga monou tata pe i'me ma'e 'gã pyri. Peu nipo 'ga waemamũ akou wa'jywa mokãina akuwa rerekou— 'jau Jejuĩ 'ga imome'wau oree.

—Jeje'eg imũ etee futat mama'e apoaramũ pẽẽ 'wyrriara remiayuw esage 'ga 'jawe jee. Jeje'eg imũ etee mama'e apoare'emamũ pẽẽ 'wyrriara remiayup tywera 'ga 'jawe jee. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau 'ga remiayuw esage 'ga 'jawe. A'eramũ nipo je tejua 'jau pẽ nupe: “Pẽẽ 'ã jeremiayuw esageramũ. Pe'je pejejuia pejesou jeruwa 'ga rog ipe je rupi”, 'jau nipo je pẽ nupe— 'jau Jejuĩ 'ga oree ikue.

25

Teis kũjãmuku 'gã mome'uawet

¹ A'ere Jejuĩ 'ga mama'e mũ mome'wau oree ore mu'jawamũ nũ. 'Wyrriaramũ Jarejuwarete 'ga omogo are 'ga ore mu'jau.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga je mogoi 'wyrriaramũ pẽ nupe— 'jau 'ga oree. —A'eramũ nipo pẽẽ je ruramũ pejewau je rupi, Jeruwarete 'ga pyri. A'ere nipo 'gã amũ nooi futari. Sã'ã maraka apoaw ipe oo ma'e 'gã. Opytuna 'gã nekokaturamũ 'gã 'ã maraka apoa. A'eramũ 'ã kũjãmuku 'gã awau akokatu ma'e 'ga rapesaka maraka pe okwap ma'e 'gã napesaka. Teis 'ã kũjãmuku 'gã awau 'gã napesaka 'upa. “Ko rupi nipo wã kwawi”, 'jau 'gã 'upa. “A'eramũ jane jarejupa 'au wã napesaka. Wã nuramũ soo wã nupi maraka pe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe 'upa. A'eramũ 'gã 'upa peyse pe. ² Sĩku nipo i'akwaap ma'e 'gã kũjãmuku 'gã. Sĩku wẽjẽmĩ i'akwaawe'ema 'gã 'upa nũ. ³ I'akwaawe'ema 'gã arãparĩna pyyka erawau. A'ere 'gã nuerooi miarakawenana tyramũ ojeupe. ⁴ I'akwaap ma'e 'gã te ajee miarakawenana weroo tyramũ ojeupe. ⁵ A'ere nipo akokatu ma'e 'gã poromukuramũ 'ua 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã wopejamũ 'upa— 'jau Jejuĩ 'ga imome'wau oree.

⁶ —A'eramũ nipo ppyaje 'ga amũ 'ua wafukaita 'gã nupe. “Kwe 'gã nuri. Pe'je pejejuia pejepaka pejewau 'gã nowosõu”, 'jau nipo 'ga 'ua 'gã nupe. ⁷ A'erauwe nipo kũjãmuku 'gã opaka arãparĩna monyka. ⁸ A'eramũ nipo i'akwaawe'ema 'gã 'jau: “Miarakawenana pemut ara oree. Orema'ea owep ja'wyja'wy ore wi”, 'jau nipo 'gã miarakawenana rerekwara 'gã nupe. ⁹ A'ere nipo miarakawenana rerekwara 'gã 'i etee 'gã nupe: “Naani. Pẽ nupe ore imono re orema'e wewi ne. Pekwap ara mua pejejeupe”, 'jau etee nipo 'gã 'gã nupe— 'jau Jejuĩ 'ga imome'wau oree.

¹⁰ —A'eramũ nipo i'akwaawe'ema 'gã awau miarakawenana mua. A'ere nipo miarakawenana muaw awi 'gã jewyra'ne'emauwe akokatu ma'e 'gã nuri. A'eramũ nipo miarakawenana ojeupe erawarera 'gã etee awau akokatu ma'e 'ga rowosõu. A'eramũ nipo 'gã osou maraka apoaw ipe 'gã nupi. 'Gã nesepaw ire nipo maraka'ywa 'ga 'okwara motypa 'gã nee.

¹¹ —A'ere'ere'i nipo miarakawenana muaw awi ojewyt ma'efera 'gã 'ua owaẽma. A'eramũ nipo 'gã 'upa wafukaita ukupepe 'ga upe. “Ku'jyp. 'Okwara eawopytymo'wok oree. Torose orosou ore nanẽ 'jau nũ”, 'jau nipo 'gã 'upa 'ga upe.

¹² —A'ere nipo akokatu ma'e 'ga 'i etee 'gã nupe: “Pe'je pejewau ore wi. Najepytuna rũĩ pẽẽ”, 'jau etee nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejuĩ 'ga oree imome'wau.

¹³ Imome'upaw ire Jejuĩ 'ga 'jau oree:

—Nan tee futat nipo nepekwaawi je ruawa 'ara. A'eramũ ki pẽẽ pejemomoita etee pejemomyau je rur are— 'jau 'ga oree.

*Kũima'e 'ga remiayuwa 'gã mome'uawet
(Luka 19.11-27)*

¹⁴ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree, ore mu'jawamũ nũ, 'wyrriaramũ Jarejuwarete 'ga omogoram are wẽjẽmĩ nũ.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga je mogoi 'wyrriaramũ pẽ nupe. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee— 'jau Jejui 'ga oree. —Kũima'e 'ga amũ nipo awau watau oje'wyr awi. Oo enune nipo 'ga wemiayuwa 'gã nenũina 'gã mua oporogytau 'gã nupe. “Oo je teatau pẽ nui”, 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe. “Jekaraemã pearũ jee”, 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe. ¹⁵ A'eramũ nipo 'ga ka'aranũũ ywope'i monou 'gã nupe. I'akwaap ma'e 'ga upe nipo 'ga imonou kwaiwete. Sĩku ka'aranũũ ywope'i monou 'ga upe. Mukũi tee nipo 'ga ka'aranũũ ywope'i monou i'akwa'wi ma'e 'ga upe. I'akwaawe'ema 'ga upe 'ga majepi tee imonou. “Pemomytun jeka'aranũũa jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. 'Gã nupe imonopaw ire nipo 'ga awau watau 'gã nui.

¹⁶ —'Ga o ypyrauwe sĩku ka'aranũũ ywope'i rerekwara 'ga ojeupe 'ga remimurera rerawau mama'e mua ipyu. A'ere 'ga imuripyra rerawau kwe pe ime'ega. Epyfera apyraapa ime'ega 'gã nupe. Aipo aporamũ 'ga o'wyrriara 'ga ka'aranũũ ywope'i momytuna 'ga upe. ¹⁷ Mukũi ka'aranũũ ywope'i rerekwara 'ga nanẽ nãnwẽjẽmĩ futat iapou nũ. Ojeupe 'ga remimurera momytuna 'ga upe nũ. ¹⁸ A'ere majepi tee erekwara 'ga nanarũi iapoi. Uẽma ypy we 'ga ywy rywykaita 'ga poroywera mimawamũ. A'ere 'ga ityma imonou imỹina— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

¹⁹ —Anure wata ma'efera 'ga 'ua ojewya 'gã nupe nũ. A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. “Maran sipo 'gã jeka'aranũũ rerekoi rai'i? Ome'yi sipo 'gã nai'i?” 'jau 'ga ojeupe.

²⁰ —A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'ua ajatykau 'ga ree, 'ga ka'aranũũ mome'wau 'ga upe. Sĩku rerekwara 'ga tãmẽjẽ 'ua 'jau 'ga upe: “Sĩku ako ka'aranũũ ywope'i eremut jee ikue. A'eramũ je erawau imomytuna enee ikue kũi. 'Awamũ teis eneka'aranũũ ywope'ia”, 'jau nipo 'ga erua 'ga upe.

²¹ —A'eramũ nipo 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe: “A'jea futat. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Inãinãni'ĩ agawewi je ako imonoi enee ikue. A'ere 'ã ereme'yi jee rai'i. A'eramũ je ene mogou teka'aranũũ pykaramũ tejeupe. Ere ejua eku'iramũ je pyri”, 'jau nipo 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²² —A'ere mukũja rerekwara 'ga 'ua nũ: “Mukũi ako ka'aranũũ ywope'ia eremut jee ikue. A'eramũ je ime'yita enee ikue. 'Awamũ irũpãwẽ eneka'aranũũ ywope'ia”, 'jau 'ga 'ga upe imome'wau.

²³ —A'eramũ 'ga 'jau aipo 'ga wemiayuwa 'ga upe: “A'jea futat. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat ra'e”, 'jau 'ga 'ga upe. “Mukũi agawewi ako je imonoi enee ikue. A'ere 'ã ereme'yi jee rai'i. A'eramũ je ene mogou teka'aranũũ pykaramũ tejeupe. Ere ejua eku'iramũ je pyri”, 'jau nipo 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²⁴⁻²⁵ —A'ere majepi tee ka'aranũũ ywope'i rerekwara 'ga 'ua 'jau 'ga upe nũ: “Kweramũ eneka'aranũũa. Namomyi etee je eneka'aranũũa. Akyje etee je ene wi. Akwaap je ene jepi. Enemara'ne 'ã ene. Emepy ekoetea te te 'ã erefutat ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ. A'eramũ je tekyjau ene wi ai'i, eneka'aranũũ momyawe'em ene wi ai'i. A'eramũ je eneka'aranũũ ywope'i auwana imima ywy kwara pype ai'i”, 'jau 'ga 'wyrriararete 'ga upe.

²⁶ —A'eramũ nipo ka'aranũũ jara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Nenea'wyrri futari te 'ã ene. Nenepokagi tãmẽjẽ futat te 'ã ene”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Erekwaap futat te 'ã jemara'nea jepi. A'jea futat ere aipo 'jau jee. 'Emepya te 'ã erefutat ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ', ere ako jee ko. A'jea futat

ere jee. Ka'aranũña etee je afutat”, 'jau 'wyriararete 'ga aipo 'ga upe. ²⁷ “Ma'eramũ sipo ene imomytune'ema jee rai'i? Je upe imomytun are efuewere'emamũ amunipo 'ã eremono ka'aranũũ rerekwara 'gã nupe rai'i kũi? A'eramũ amunipo 'ã 'gã jeka'aranũũ momyawera mepyau enee jee rai'i kũi”, 'jau 'wyriararete 'ga aipoa kũima'e 'ga upe.

²⁸ —A'eramũ 'ga 'jau ajepeja wemiayuwa 'gã nupe: “Pe'je jeka'aranũũ ppyka 'ga wi. Imonou teis ka'aranũũ ywope'i rerekwara 'ga upe. ²⁹ 'Ga je'eg imũ ereko esageara 'gã opyygu'jap futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Ga je'eg imũ ereko esageare'ema 'gã te ajee wemirerekofera miamũ futat nopyygu'jawi”, 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁰ “Nia'wuri futari 'ga. A'eramũ pẽẽ 'ga ppyka 'ga monou imomoa ypytunaiwa pype. Peu futat nipo 'ga 'ũina waemamũ wa'jykãjamũ”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

Werowiare'ema 'gã nui werowiaara 'gã moja'okawam

³¹ A'ere Jejui 'ga 'uawa mome'wau oree:

—Anure nipo Pẽneki'yramũ je reko'i 'wyriaramũ pẽ nupe. A'eramũ nipo je tejua tejewya nũ. Tejenyfuga pype futat nipo tejua nũ. Ywagipewara 'gã juejue nipo 'ua je rupi. A'eramũ nipo je teapyka 'wyriararete renawa 'arimũ. ³² A'eramũ nipo 'awa ywy pewarera 'gã najuejue etee futat 'ua ajatykau je rowase. A'eramũ nipo je tejerowiaara 'gã moja'oka tejerowiaare'ema 'gã nui. Sã'ã wyra jara 'ga weymawa moja'oga. Karupa'mĩ moja'oga karupana'nĩ awi. Nan tee futat nipo je ywy pewarera 'gã moja'ogi ajau. ³³ Tejerowiaaramũ pẽ nupe nipo je 'i: “Ko katy pekwap, jejakwatawa katy”, 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe. A'eramũ nipo je tejerowiaare'ema 'gã nupe nipo je 'jau: “Kwe katy pekwap je wi”, 'jau nipo je 'gã nupe.

³⁴ —A'eramũ nipo je 'jau tejerowiaaramũ pẽ nupe: “Je rerowiaara pejemogy. A'eramũ Jeruwarete 'ga pẽ maku'iu. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejua 'au je pyri. Ymã te 'ã, ywy apoe'ẽwe, Janeruwarete 'ga 'i jee ikue: ‘Anure nipo je ene rerowiaara 'gã mogyi 'wyriaramũ ene pyri’, 'jau 'ga jee ikue. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejeapyka 'au je pyri. 'Ga 'ã pẽ mogy 'wyriaramũ je pyri”, 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe. ³⁵ “Jepy'arayparamũ ako pẽẽ je mojemi'waa ai'i. Je'yuwejamũ ako pẽẽ 'y mua jee ai'i. Napẽpytuna rũi agawewi futat je. A'etea ako pẽẽ je mua pejeje'wyr ipe ai'i. ³⁶ Jeraitye'emamũ ako pẽẽ taity mua jee ai'i. Jekaruaramũ ako pẽẽ je fuanuga ai'i. Moromunepawa pype je renamũ ako pẽẽ pejewau je pyri ai'i”, 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe.

³⁷ —A'eramũ nipo pẽẽ pejeporonupa ee jee: “Maranime sipo ore ene mojemi'wari rai'i? Maranime sipo ore 'y monoi enee nanẽ rai'i nũ? ³⁸ Maranime sipo ore ene muri oroje'wyr ipe rai'i nũ? Maranime sipo ore taity monoi enee rai'i? ³⁹ Maranime sipo ore ene fuanugi rai'i? Maranime sipo ore arawau ene resaka moromunepawa pype ene renamũ rai'i?” 'jau nipo pẽẽ pejeporonupa ee jee— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁰ —A'eramũ nipo je 'wyriarareteramũ te'ĩina 'jau pẽ nupe: “A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gã amũ ako okaraemãe'emamũ ikue. A'eramũ ako pẽẽ mama'e monou 'gã nupe ikue. Je rerowiaara 'gã nupe mama'e mono re pẽẽ je upe mama'e muara 'jawe futat jee”, 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴¹ —A'eramũ nipo je 'jau tejerowiare'ema 'gã nupe: “Pe'je pejewau je wi. Janeruwarete 'ga pẽ mono pẽ mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata 'ga wapo mama'eukwaawa 'wyriara upe tee rakue numiamũ, emiayuwa reewe numiamũ. A'ere 'ã pẽẽ je rerowiare'emamũ mama'eukwaawa remiayuwaamũ futat pejemogy. A'eramũ Janeruwarete 'ga pẽ monou pẽ mogyau eewe futat iapyaw ipe”, 'jau nipo je 'gã nupe.

⁴² “Nepemuri 'ã mama'ea jee. Naje mojemi'wari nanẽ ako pejepe jepy'arayparamũ ai'i. Je'yuwejamũ nanẽ ako pẽẽ 'y mure'ema jee ai'i. ⁴³ Naje muri nanẽ ako pejepe pejeje'wyr ipe ai'i, pejejepyri je ruramũ ai'i. Jeraitye'emamũ nanẽ ako pẽẽ taity pe mure'ema jee ai'i. Jekaruaramũ nanẽ ako pẽẽ je fuanuge'ema ai'i. Moromunepawa pype je renamũ nanẽ ako pẽẽ pejewawe'em je pyri ai'i”, 'jau nipo je 'gã nupe.

⁴⁴ —A'eramũ nipo 'gã oporonupa ee jee: “Maranime sipo ore ene resagi enepy'arayparamũ rai'i? Maranime sipo ore ene resagi ene'yuwejamũ rai'i nũ? Maranime sipo ore ene mure'ema oroje'wyr ipe rai'i? Maranime sipo ore ene resagi eneraitye'emamũ rai'i? Maranime sipo ore ene resagi enekaruaramũ rai'i? Maranime sipo ore ene resagi moromunepawa pype ene renamũ rai'i?” 'jau nipo 'gã oporonupa ee jee.

⁴⁵ —A'eramũ nipo je 'wyrirareteramũ te'ŷina 'jau 'gã nupe: “A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gã ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'e monoe'em ire pëe je upe mama'e muare'ema 'jawe futat”, 'jau nipo je 'gã nupe.

⁴⁶ —A'eramũ nipo aipo 'gã awau ajemogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Je rerowiaara 'gã etee te nipo oo osou ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ rũi — 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

26

Jejui 'ga ree ifuewet ma'e 'gã

(Maku 14.1-2; Luka 22.1-2; Juã 11.45-53)

¹ Imome'upaw ire Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

² —Ikoai'i maraka apoawa 'ara rekoi, Pasikwa 'jawa rekoi. Aipo rupi futat nipo 'gã Pëneki'yramũ je pyygi je jukaawamũ. Je rekoa futat nipo 'gã ipokutuka je monou je mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga oree.

³ A'e pe a'eramũ peramũ mainana 'wyrara 'gã 'upa ajatykau judeu 'gã 'wyrari 'gã netee. Mainana 'wyrirarete 'ga rog ipe 'gã 'upa, Kaifasi 'ga rog ipe 'gã ajatykau 'upa.

⁴⁻⁵ —Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Jemime te jane 'ga pyygi?— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —Jerusareg ipewara 'gã iporomutat 'ga ree. A'eramũ jane 'gã nowase jarekowe'em 'ga ree maraka apoaw ipe— 'jau 'gã ajaupe. —Kasi a'e pe wowase 'ga rerekoramũ 'ga remiayuwa 'gã jane apisi ne. Jemime te sireko 'ga 'jau. 'Gã nowase atywi te jane 'ga jukai— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet

(Maku 14.3-9; Juã 12.1-8)

⁶ Petani pe Jejui 'ga akou, Simão 'ga rog ipe, ipito'om ma'efera 'ga 'wyr ipe. ⁷ Poje kũjã ãẽ mũ 'ua 'ga rerowyka. Jany kasiga ryrũa ãẽ erua. Itasiga apopyra aipo yrũnamũ, aripasi 'jawa apopyra. Jany kasig epy epy ete poromũ. 'Ga jemi'wat 'ga renamũ ãẽ ojany kasiga rerua eko'woka 'ga akag are. ⁸ ãẽ remiapo resakawe ore Jejui 'ga remimu'eramũ aramara'neramũ ee. A'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Ma'eramũ sipo ãẽ imomy ekoetei 'wei? ⁹ Epy te 'ã 'aga jany kasiga a'i kũi. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ ime'ega ka'aranũũ are janee. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ epyfera mua janee. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe 'jau kũi— 'jau ore arajaupe.

¹⁰ A'ere Jejui 'ga arajaupe ore'eawera kwaawi. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Ma'eramũ pejemara'neramũ ãẽ ree 'ũ? Mama'e esagea te ãẽ wapo jee— 'jau 'ga oree.

¹¹ —Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pë nui. A'eramũ pëe anure mama'e monou 'gã nupe. A'ere je te nako fukui futari pë pype— 'jau 'ga oree. ¹² —Je tymaw ipe je ree eko'wogipyrama futat jany kasiga numiamũ. A'ere ãẽ 'awauwe eko'wogi je ree, je manũ'emauwe. Tene ãẽ iapoi jee— 'jau Jejui 'ga oree.

¹³ —A'jea futat je 'i. Anure nipo 'gã je mome'ui kwe pewara 'gã nupe. Amunawa tesirũmera moyka nipo 'gã awau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Je mome'uramũ nipo 'gã ãẽ remiapofera nanë imome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã anure najuejue etee futat wea'aramũ ãẽ remiapofer are— 'jau Jejui 'ga oree.

Mainana 'wyrara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet

(Maku 14.10-11; Luka 22.3-6)

14 A'ere Jejui 'ga remimu'eramũ ore mũ oi oporogytau mainana 'wyriara 'gã nupe. Judas Iskariote 'ga futat poromũ oo oporogytau 'gã nupe:

15 –Taesaukat Jejui 'ga pẽ nupe 'jau. A'eramũ sipo pẽẽ ma'ja mua jee 'ga resaukara repyramũ?– 'jau 'ga awau 'gã nupe.

–Trĩta prata apopyrera ka'aranũ ywope'ia simono enee 'jau– 'jau 'gã 'ga upe.

–Nai'i– 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã trĩa ka'aranũ ywope'ia monou 'ga upe, Jejui 'ga ojeupe esaukaawamũ.

16 A'eramũ Judas 'ga wea'aramũ akou ee. “Ojetee 'ga rekoramũ tomono 'ga 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Ae a'wyre'ema 'gã nupe

'ga monoara 'ga

(Maku 14.12-21; Luka 22.7-13, 21-23; Juã 13.21-30)

17 Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. A'eramũ Jejui 'ga remimu'eramũ ore 'jau 'ga upe:

–Ma'ape te jane jemi'wari? karupa'mĩ ro'o reyri jarejee?– 'jau ore 'ga upe. –Awỹja rog ipe ore erawau eya ki 'ei?– 'jau ore 'ga upe.

18 A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

–Pe'je pejewau Jerusareg ipe jarejekoty'aawa 'ga rog ipe. A'e futat je 'ga upe ai'i. A'eramũ pẽẽ pejewau 'jau 'ga upe: “Ku'jywa 'ga ore mut 'au. 'Nako fukui je 'gã nupe. A'eramũ je enerog ipe tejemi'wariweramũ tejemimu'e 'gã netee. Karupa'mĩ eyr are jeporo'uweramũ tejemimu'e 'gã netee enerog ipe’, e'i 'ga enee”, pe'je ki 'ga upe– 'jau Jejui 'ga oree.

19 A'eramũ ore arawau iapou Jejui 'ga 'eawer imũ etee futat. Maraka are ore iapou, Pasikwa 'jawa maraka are.

20 Kaaruwamũ Jejui 'ga awau ojemi'waa wemimu'eramũ ore retee. 21 Orojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

–A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pẽẽ mũ je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'ga nupe je jukaukaa– 'jau 'ga oree.

22 Aipo renupawe ore aru'arasigamũ 'ga je'eg are. A'eramũ ore oroporonupa majepeinume ee 'ga upe aipo 'ga 'eramũ:

–Je upe te ere poromũ?– 'jau ore 'ga upe.

Majepeinumenume ore oroporonupa ee 'ga upe.

23 A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

–Je pyri ojemi'wat ma'eramũ futat nipo pẽẽ mũ je monou 'gã nupe– 'jau 'ga oree.

24 –Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe rakue, jemanũ are rakue. Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea je ree iporomutare'ema 'gã je jukaukat 'gã nemikwasiarer imũ etee futat. A'ere 'gã nupe je monoara 'ga tywereteramũ te akou. Iporiay'i 'gã po pe je monoara 'ga numiamũ. A'ere nipo Janeruwarete 'ga rereko tyweretei. Ma'eramũ gatu nipo 'ã 'ga jeuwi rakue 'ja– 'jau Jejui 'ga oree.

25 A'eramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe 'ga monoarama 'ga, Judas 'ga, oporonupa ee 'ga upe:

–Je upe te ere poromũ, ki Ku'jyp?– 'jau futatee Judas 'ga 'ga upe.

–Eẽ. Ene upe futat je 'i– 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Mani'oko'o'ia y'way reewe 'gã nupe imonoawet

(Maku 14.22-26; Luka 22.14-23; 1 Korĩtu 11.23-25)

26 Orojemi'waaw ipe Jejui 'ga mani'oko'o'i pyyka. A'ere 'ga eramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

–Au'jete mani'oko'o'ia eremut oree, Kiapi'ni– 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga mani'oko'o'i mowoka imonou oree.

—Mani'oko'o'ia pepyyk i'wau. Koromũ jero'oa— 'jau 'ga oree.

²⁷ A'ere 'ga y'way ryrũ ppyka nũ, eramã'jãu ywau nũ. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Au'jete y'waya eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga imua oree.

—Pe'je itykua pãwẽ pãwẽ. ²⁸ Koa y'way jerya futat. A'ere'ere'i nipo 'gã amũ je jukai jery reko'woka. Aipoa jery jeko'woga pëtywera omepy. Jemanũ are futat Jeruwarete 'ga pë katu'ogi kwaiwete. 'Awamũ karupa'mãa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat ako 'ga je'eg ymanera ai'i. A'ere 'awamũ 'ga je'eg yaua. 'Awamũ jerya tee pë pirei pëtywer awi— 'jau 'ga oree. —Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pëtywera moia pë nui je rerowiaaramũ. 'Awamũ poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nimojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga oree.

²⁹ —A'jea futat je 'i. Je natykuru'jawi futari 'aga y'waya pë pyri. Anure tãmëjẽ te nipo je itykuri pë pyri, Tejuwarete 'ga pyri pë neroo re tãmëjẽ nũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

³⁰ 'Ga porogytapaw ire ore aramaraka'aga 'ga retee Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Aramaraka'ag ire ore arawau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Maku 14.27-31; Luka 22.31-34; Juã 13.36-38)

³¹ Arawaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—'Awamũ futat nipo pekwasi'o je wi je rejaa je mu'ama ojetee'i— 'jau 'ga oree. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue: “Tajuka karupa'mã are omaenun ma'e 'ga 'jau kwy. A'eramũ 'ga reymawera 'gã awau okwasi'wau kwe pe 'jau kwy”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee futat nipo pekwasi'o pejewau je wi— 'jau 'ga oree. ³² —A'ere je temanũ re je ferawi nũ. Teferaw ire nipo je oi Garireja ywy pe pë nenune— 'jau 'ga oree.

³³ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—'Me te pa 'ga poromũ 'jau nũ. Je naejara'uweri futari ene mogou ojetee'i kũi. 'Gã te nipo opyamũ ene wi ene rejaa ojetee'i kũi. A'ere je naejara'uweri ene kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁴ —A'jea futat sipo ere— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Je te a'jea futat a'e enee nũ'ũ: 'Awa ypytuna rupi nipo je kwakuw ape muapyapyt katu 'gã nupe. “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene wyrasokwẽ je'ege'emaue— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³⁵ A'ere Pedro 'ga fuakaramũ 'ga upe:

—Naani futari nũ'ũ. Na'ea'uweri futari je aipo 'jau nũ'ũ. “Nakwaawi je 'ga”, na'ea'uweri je. “Tene 'gã je jukai 'ga reewe futat”, a'e ete nipo je. Nakwakuwa'uweri futari je ene— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

Ore juejue nanẽ Pedro 'ga 'eawera rupi etee futat 'jau 'ga upe.

'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet

(Maku 14.32-42; Luka 22.39-46)

³⁶ Jejui 'ga awau owaẽma Getsemani 'jaw ipe, wemimu'eramũ ore retee. A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—'Au ete pejup ra'ne. Iruupeu'i je oi teporogytau Tejuwarete 'ga upe ra'ne— 'jau 'ga oree.

³⁷ A'ere 'ga muapyra 'gã etee erooi ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Tiago 'ga, Juã 'ga retee Sepeteu 'ga ra'yra 'gã. Jejui 'ga 'arasiga 'ga mopy'aywyrafenayau 'ga mogou. ³⁸ A'eramũ 'ga 'jau muapyra 'gã nupe:

—Je'arasiga nipo 'ã je juka. Peser awi ete pejejupa. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'ga ojepe'au'i 'gã nui. Awau 'ũina peu'i wenupy'ãu wapyka weakwara rerawau enũina ywy are futat erujaa oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴⁰ Oporogytapaw ire 'ga afu'ama awau muapyra 'gã pyri. A'ere 'gã seri 'upa. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Peset te pejejupa? Pejeje'ega te nepemonoi'i Jarejuwarete 'ga upe je pyri? A'e'ja'wiramũ miamũ sipo nepeporogytai Jarejuwarete 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe. ⁴¹ — Peser awi. Peoporogyta Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em. Kasi a'e pe nepẽfuakari ne. A'eramũ pẽẽ mama'e tywera etee iapou 'ga upe ne. Nepẽparupoweri agawewi nipo mama'e tywer are. A'etea nipo peapo. 'Ga upe pejeoporogytawe'em 'eramũ mama'e tywera etee futat peapo pejekou— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴² Aipo 'ga upe 'e re Jejui 'ga awau 'gã nui nũ oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Kiapi'ni. Je ree iporomutare'ema 'gã ifuwet je ree. 'Gã te nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoi. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴³ A'ere 'ga awau ojewya wemimu'e 'gã pyri nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ 'gã 'upa nũ. Osea etee 'gã 'upa nũ. Wopeypeyjamũ etee 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã osea 'upa 'ga ruramũ nũ. ⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga awau oporogytau'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. ⁴⁵ 'Uwarete 'ga upe oporogyta re 'ga 'ua nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ 'gã osea 'upa nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peser etee futat nipo pejejupa nũ ki sa? Au'je pejeser ire. 'Awamũ futat 'gã Pẽneki'yramũ je monoi ae a'wyre'ema 'gã po pe. ⁴⁶ Pe'je iruukwe soo 'gã nekoaa 'jau. Kweramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga ruri— 'jau 'ga oree.

Jejui 'ga pyykawet

(Maku 14.43-50; Luka 22.47-53; Juã 18.3-11)

⁴⁷ Jejui 'ga porogytapawe'emaue Judas Iskariote 'ga 'ua. Jejui 'ga remimu'eferamũ ore mũ poromũ. Kwaiwete 'gã nerua erojemorypa Jejui 'ga ree. A'eramũ mainana 'wyriara 'gã kwaiwete 'gã mua Judas 'ga rupi. Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã nanẽ kwaiwete 'gã mua 'ga rupi. Jyua 'gã erua muap. Mĩmera 'gã erua erojemorypa 'ga ree. ⁴⁸ Mainana 'wyriara 'gã nupe oporogytau Judas 'ga 'jau 'gã nupe rai'i: “Oo nipo je Jejui 'ga retywape pytea pẽ neape. A'eramũ pẽẽ a'e are 'ga kwaapa 'ga retywape pyteramũ. A'erauwe futar iki pẽẽ pejewau 'ga pyyka 'ga rerawau”, 'jau 'ga 'gã nupe rai'i. ⁴⁹ A'eramũ 'ga owaẽma ypy we awau Jejui 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—'Au te ereko, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'ga retywape pytea.

⁵⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ejemifutara eapo etee futat— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'erauwe Judas Iskariote 'ga remireroofera 'gã 'ua Jejui 'ga pyyka, 'ga pofaa. ⁵¹ A'ere Jejui 'ga remimu'eferamũ ore mũ ogyu rekyyita kũima'e 'ga amũ ree, 'ga namĩ monoka. Furuk. Mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ yypa.

⁵² Aipo 'ga namĩ yywamũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ereapo awi nanuara. Ere ejy monou imunepa yrũ pype kũi— 'jau 'ga 'ga upe. —Jyuu pyu ajajukaara 'ga te anure 'gã tajuka jyuu pyu 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. ⁵³ —“Nopoari nipo 'ga ruwa 'ga 'ga”, pe'je nipo kũi. Ojeupe je enũi re amunipo 'ã Jeruwarete 'ga je poari futari. Kwaiwete amunipo 'ã 'ga ywagipewara 'gã mua je poaa— 'jau 'ga 'ga upe. ⁵⁴ —A'ere je naenũi 'ga upe. Wemifutar imũ 'ga iapoa etee futat je afutat. Ymã te Jeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe je pyyg are rakue. A'eramũ je 'gã nemikwasiarer imũ etee futat mama'e jeapo futaa tejee— 'jau 'ga oree.

⁵⁵ A'ere 'ga 'jau opyykara 'gã nupe:

—Ma'eramũ pëe ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ? muna'ywa 'jawe 'ũ? Ma'eramũ pëe muawa we erua jyu reewe jepiara rupi 'ũ? Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã mu'e je rekoramũ miamũ ako naje pyygi pejepe ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁶ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe jemanũ are ikue. A'eramũ 'ã pëe iapou 'ga remikwasiarer imũ etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'e renupawe ore Jejui 'ga remimu'eramũ orokwasi'wau 'ga wi, 'ga rejaa, oroka'jama 'gã nui. Orokyjau 'gã oropyyg awi. A'eramũ ore oroka'jama 'gã nui.

Anasi 'ga rog ipe 'ga rerooawet

(Maku 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Juã 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ A'ere Jejui 'ga pyykara 'gã 'ga rerawau mainana 'wyriararete 'ga rog ipe, Kaifasi 'ga rog ipe. Peu futat judeu 'gã 'wyria'ri 'gã ajatykau Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau 'gã nupe. ⁵⁸ Pedro 'ga awau 'gã newiri. A'ere 'ga nuerowygi Jejui 'ga. Mukuu etee futat 'ga akou 'ga wi. Awau 'ga owaëma mainana 'wyriararete 'ga roga upe. A'ere Pedro 'ga nooi osou. Ukupepe etee futat 'ga awau akou 'oga osoma pype mainana 'ga remiayuwa 'gã pyri, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã pyri nanë nũ. Jejui 'ga rereko renuw are Pedro 'ga oporenuwiweramũ akou. A'eramũ 'ga akou mukuu'i etee futat 'ga rereko renupa.

⁵⁹ Ojeupe 'gã Jejui 'ga reruramũ mainana 'wyriara 'gã oje'ëma'e 'gã netee 'ga remiapo tywera mome'waramũ rekaa. Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã ajatykau 'gã nee nũ.

—Sijuka futat 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere jane nijuka ekoetei 'ga. Kasi a'e pe mytuna 'gã mara'neramũ jane ree ne. A'eramũ pëe i'me ma'e 'gã amũ nerua. Jejui 'ga remiapo tywera 'gã tomome'u 'me janee 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

⁶⁰ A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua o'meramũ Jejui 'ga ree. A'ere 'gã naju'jaju'jawe rüi imome'ui 'gã nupe. ⁶¹ Poje mukũja 'gã 'ua o'meramũ 'gã nupe:

—Ore aruenup 'ga je'ega ai'i. “Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi etee imowyri nũ”, 'jau 'ga oreremianuwamũ ai'i— 'jau 'gã imome'wau mainana 'wyriararete 'ga upe.

⁶² Aipo ojeupe 'gã 'e renupawe mainana 'wyriararete 'ga afu'ama 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja ere te 'gã nupe? Nereje'egi te 'ã 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ ai' kũi?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶³ A'ere Jejui 'ga pigi etee u'ama. A'eramũ mainana 'wyriararete 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remianuwamũ ere jee: Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? Ene futat te 'ga ra'yraretea?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶⁴ —A'jea futat ere poromũ. Je te 'ã Pëneki'yraretea. Anure nipo je apygi Pãjërete 'ga yse katy, 'ga jakwatawa katy. Peu je renamũ nipo pëe je resaka. Anure nipo je ruri tejewya ywag awi ywasiga rupi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶⁵ A'erauwe mainana 'wyriararete 'ga waity monoroka amara'nea resaukaawamũ.

—A'jea futat 'ga Jarejuwarete 'ga kurawi akou ra'e— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat te 'ã Jarejuwarete 'ga kurawa sienup 'awamũ jarejemogyau. Na'gã amũ rüi futat 'ã omome'u janee— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁶⁶ —Ma'ja pe'je te 'ga upe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sujukaukat futat jane 'ga— 'jau 'gã 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga te 'ã 'ga akurap.

⁶⁷ A'eramũ futat 'gã onymuna 'ga reakwar are, opo afuapyka erofaa 'ga ree.

⁶⁸ Amumera 'gã 'jau 'ga nupã re 'ga upe:

—“Je te 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera”, ere 'ã oree. A'eramũ ene 'jau oree: Awÿja ene nupãu 'awamũ 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu erekou.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Maku 14.66-72; Luka 22.56-62; Juã 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ A'e pe Pedro 'ga 'ũina ukupepe. Poje mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa ãẽ mũ 'ua 'ga pyri 'jau 'ga upe:

—Ene Garireja ywy awi 'ut ma'efera kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã, Jejui kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã— 'jau ãẽ 'ga upe.

Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã pyri 'ga renamũ ãẽ 'jau 'ga upe.

⁷⁰ —Tee. Naani nũ ã. Nakwaawi je 'ga nũ ã. A'eramũ awỹja upe ene 'jau ekou ã— 'jau futatee 'ga ãẽ upe, ojeypyriwara 'gã nemianuwamũ. —Nakwaawi je ene'ea nũ ã— 'jau 'ga ãẽ upe.

⁷¹ A'erauwe 'ga afu'ama awau 'oga osoma rokware katy. Poje peu oporowyky ma'e ã mũ 'ga resaka nũ. A'eramũ ãẽ 'jau ojeypyriwara 'ga upe:

—Ko kĩa Jejui kĩa rewiri ako ma'efera kĩa futat. Nasare pe waranup ma'efera kĩa rewiri ako ma'efera kĩa futat— 'jau ãẽ 'ga upe.

⁷² A'eramũ Pedro 'ga 'jau nũ:

—Kuu. Ene'me awi ã. Manamũ te je aipoa kũima'e 'ga kwaawi 'i ã— 'jau futatee 'ga ãẽ upe.

⁷³ A'ere peu u'am ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe nũ:

—A'jea futat ãẽ 'i enee. Ene futat 'ga rewiri ako ma'eferamũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Sã'ã ene Garireja ywy pewara 'gã je'ega rerekoa. A'eramũ ene 'ga rewiri ako ma'efera futat— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

⁷⁴ —“Nakwaawi je 'ga” a'e je akiko. Janeruwarete 'ga remianuwamũ te 'ã je 'eu'jawi. Nakwaawi je 'ga, 'jau. Nakwaawi je aipo pẽ'ea nũ'ũ. A'eramũ pẽẽ ma'ja upe 'jau pejemogyau 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Te'me re je Jarejuwarete 'ga tejereko tywera futari tejee nũ'ũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe wyrasokwẽ je'egi. ⁷⁵ A'erauwe Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'eawer are. “Wyraokwẽ je'ege'emauwe nipo ‘Nakwaawi je 'ga’ ereu'jau'jap 'gã nupe” 'eawer are Pedro 'ga wea'aramũ. A'eramũ 'ga ojenosõu aipo u'eawera rerawau enujãna pe awi. A'eramũ futat 'ga u'arasigamũ wea'aramũ ee.

—Ma'eramũ je aipo 'jau ra'e 'ũ?— 'jau 'ga 'ũina u'arasigamũ. —Mama'e esage na'ga 'ã wapo jee jepi re'ã. A'etea pa je 'ã aipo a'e ekoete 'gã nupe ra'e nũ— 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

27

Piratu 'ga upe Jejui 'ga rerooawet

(Maku 15.1; Luka 23.1-2; Juã 18.28-32)

¹ Ai'iwetetewe mainana 'wyriara 'gã judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee oje'ega ajaupe:

—“Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea”, e'i ako Jejui 'ga janee ko. A'eramũ jane 'ga jukaukaa 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe.

² A'eramũ 'gã 'ga faa, 'ga rerawau Piratu 'ga rog ipe. Romanũ 'gã opytuna 'ga amũ monou 'wyriaramũ 'ga mỹina judeu 'gã nupe rakue, Piratu 'ga monou 'wyriaramũ 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau Piratu 'ga upe.

Judas 'ga jejukaawet

(Atos 1.18-19)

³ “Sijukaukat Jejui 'ga 'gã nupe 'jau” 'e renupawe Judas Iskariote 'ga u'arasigamũ 'gã nupe 'ga monoawer are. A'eramũ 'ga Jejui 'ga resaukaawera repyfera rerawau erojewya mainana 'wyriara 'gã nupe, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã nupe nanẽ nũ.

—Kweramũ trĩa ywope'ia je upe pẽnemimurera. ⁴ Mama'e tyweretea je aapo ai'i. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'etea je 'ga omono ekoete pẽ nupe ijukaukaa ai'i— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

—Tee. Ene te futat te 'ã ere 'gã nupe rai'i— 'jau etee 'gã 'ga upe.

⁵ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Judas Iskariote 'ga ka'aranũũ ywope'i monou imomopoa ywyu 'gã nowase. A'eramũ 'ga uẽma awau ojejukau tupaama pyu.

⁶ Judas Iskariote 'ga ẽmauwe mainana 'wyriara 'gã wowase 'ga remimomoporera ka'aranũũ ywope'i mono'oga.

—Koa ako jane ka'aranũũa simono Jejui 'ga resaukaawamũ 'ga upe ai'i. A'eramũ koromũ 'ga repyfera futat— 'jau 'gã ajaupe. —“Aerepyfera perur awi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, e'i 'ã Moisesi 'ga rakue. A'eramũ jane imonowarũe'em Jarejuwarete 'ga mogytaawa ka'aranũũ ryrũ pype— 'jau 'gã ajaupe. —Maran ajee jane erekoi 'ũ?— 'jau 'gã ajaupe.

—Ywya simut ape judeue'ema 'gã nywyrãmũ kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁷ Oporogytapaw ire 'gã erawau japepo apoara 'ga upe, 'ga ywy muawamũ.

—Awa ywya judeue'ema 'gã nywya— 'jau 'gã ajaupe.

⁸ Ka'aranũũ ae repyfera 'gã imonou 'gã nupe ywy muawamũ ojeupe. A'eramũ 'gã aipo ywy re'roka, “wy rupap” 'jau 'gã e'roka.

⁹⁻¹⁰ Ymã te 'ã Jeremi 'ga oje'ega kwasiari aipo are rakue:

“Ywya pemut 'ga repyfera pyu. Japepo apoara 'ga ywya pemut, ere ki 'gã nupe”, 'jau Ku'jywa 'ga jee ikue.

“A'eramũ je 'ga 'eawera mome'wau 'gã nupe.

'Trĩta ka'aranũũ ywope'ia simono 'ga muawamũ 'jau', 'jau 'ga rakue.

A'eramũ 'gã 'ga repyfera pyu ywy mua, Ku'jywa 'ga 'eawer imũ etee futat”,

'jau Jeremi 'ga ikwasiaa rakue.

A'jea futat 'ga remikwasiarera. Ywya 'gã imua Jejui 'ga repyfera pyu, Jeremi 'ga 'eawer imũ etee futat.

*Jejui 'ga upe Piratu 'ga poronupawet
(Maku 15.2-5; Luka 23.3-5; Juã 18.33-38)*

¹¹ Ojeupe Jejui 'ga rerurãmũ Piratu 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—A'jea te ene 'wyriaramũ judeu 'gã nupe?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

—A'jea futat— 'jau 'ga 'ga upe.

¹² A'eramũ mainana 'wyriara 'gã 'ga je'ẽwu'jaga judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee. A'ere 'ga noje'egi futari oje'ẽwu'jagamũ.

¹³ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Nereenuwi te 'gã je'ega? Ma'eramũ nã'ã nereje'egi 'gã nupe re'ã?— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁴ A'ere Jejui 'ga noje'egi futari 'gã nupe. O'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ 'ga oje'ege'ema 'gã nupe. A'eramũ Piratu 'ga oporesagamũ etee 'ga ree. “Ma'eramũ sipo 'ga noje'egi?” 'jau 'ga ojeupe.

*'Gã nupe Jejui 'ga monoawet
(Maku 15.6-15; Luka 23.13-25; Juã 18.39-19.16)*

¹⁵ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyrera 'ga amũ muẽma judeu 'gã nupe jepi, 'gã nemienũiwera 'ga 'ga imuẽma 'gã nupe jepi. ¹⁶ A'e pe a'eramũ Parapasi 'ga 'ũina moromunepawa pype. Oporojuka ma'e 'ga. Judeu 'gã nemiesagete 'ga. ¹⁷ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranuara te je amuẽm pẽ nupe? Jejui 'ga, Ku'jywa 'ga remimurera 'jawa 'ga te ra'u pefutat nũ? Parapasi 'ga te ra'u pefutat nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ Piratu 'ga mainana 'wyriara 'gã kwaapa futat. “Werekoay pa 'gã 'ga ra'e. A'eramũ pa 'gã a'eramũ 'ga rerua jee ra'e”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. “A'ere mytuna 'gã poromutaramũ 'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'jau: 'Jejui 'ga emut oree', 'jau nipo 'gã jee”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. ¹⁹ Wyriara kanawa 'arimũ Piratu 'ga 'ũina oporogytau 'gã nupe. Poje 'ga amũ 'ua 'ga remireko ẽẽ je'ega rerua 'ga upe: “Epoit kĩa wi. Nuapoa'uweri kĩa mama'e tywera.

Afayup je kĩa ree ko. Jefayuwa je mopiryi ko. A'eramũ ene epoia kĩa wi. Erereko tywet kasi kĩa ne”, 'jau eẽ oje'ega mua omena 'ga upe, Piratu 'ga upe.

²⁰ A'e pype mainana 'wyrara 'gã judeu 'gã 'wyrara'ri 'gã netee mytuna 'gã mojerowiarukaa oje'eg are.

—“Parapasi 'ga ki emuẽm imua oree”, sa'e 'ga upe 'jau. “A'eramũ ene Jejui 'ga jukaukaa jefaruu 'gã nupe”, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã mytuna 'gã nupe, 'gã mojerowiarukaa ee.

²¹ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranuara 'ga te pefutat je imuẽma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Parapasi 'ga te ki emuẽm imua oree— 'jau 'gã 'ga upe.

²² A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? “Ku'jywa 'ga remimurera” 'jawa 'ga rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ejukaukat 'ga 'ypeywar are— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja te 'ga wapo ajukaawamũ pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai tee ajemogyau:

—Ejukaukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gã nupe— 'jau 'gã wojere'emamũ futat wafukaita 'ga upe.

²⁴ Niporenuwiwari 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'gã ojopy'rapy'rau etee futat wafukaita Piratu 'ga upe. A'eramũ Piratu 'ga 'jau ojeupe: “Amono pa ajee je 'ga 'gã nupe kwy. Kasi a'e pe 'gã ore apisi ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga amũ upe:

—'Ya erut ara jee— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'y rerua 'ga upe. A'eramũ Piratu 'ga ojepoeita mytuna 'gã nowase.

—Peesak je jepoeja. Je najeporujukawari 'ga ree. “Nuapoi 'ga mama'e tywera”, a'e je ako pẽ nupe ko— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe. —Je apoit futat 'ga wi, 'ga monou pẽpo pe. A'eramũ je tejepoeita pẽ nowase 'ga wi tepoiawa resaukaawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'ga upe:

—“Ejukaukat 'ga”, aru'e ore enee. Ore te 'ã arajukaukat 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo a'e are Janeruwarete 'ga ore rerekou tyweaete orera'yra 'gã neewe— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Piratu 'ga Parapasi 'ga muẽmukaa moromunepaw awi 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'jau jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je Jejui 'ga rerawau 'ga nupãu jea'gue'em futat. 'Ga nupãmaw ire pẽẽ 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ga peu etee futat amanũmũ u'ama 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jefaruu 'gã Jejui 'ga rerekoemãawet
(Maku 15.16-20; Juã 19.2-3)*

²⁷ 'Ga nupã jea'gue'em ire jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ga rerosou Piratu 'ga rog ipe nũ. A'eramũ 'gã opytuna 'gã majatykau 'ga ree. ²⁸ A'eramũ 'gã 'ga raity mosoka 'ga wi. 'Wyrara raity piraga pyu 'gã 'ga kupe paa. ²⁹ A'ere 'gã juapekagũũ muapỹina akagyrũnamũ iapou 'ga upe. A'eramũ 'gã imonou imunepa 'ga akaga pype. A'ere 'gã ywyrã'i'i monou 'ga po pe. A'ere 'gã wapyka wenupy'ãu 'ga rowase 'ga rerekoemãawamũ etee.

—Pemã'ẽ judeu 'gã 'wyrararete 'ga ree ki sa. 'Wyrara raity piraga 'ga wereko imunepa 'awamũ. 'Wyrara akagyrũa nanẽ 'ga wereko nũ. Ywyrã'i'ia nanẽ 'ga wereko opo pe. 'Wyrararete 'ga nipo ki sa— 'jau 'gã ajaupe 'ga jaita 'ga rerekoemãu.

A'ere 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene te 'ã 'wyrararetea judeu 'gã nupe ra'e. 'Awamũ ereko 'wyrarareteramũ nakwaparimũ rũi futat 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe, 'ga rerekoemãu erekou.

³⁰ A'ere 'gã onymuna 'ga ree. Ywyrã'i'i 'gã ekyita 'ga po awi, 'ga akaga nupãu ipyu.
³¹ A'ere 'gã 'ga rerekoemã re taity piraga moia 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga raity munepa 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga rerawau 'ga jukaaw ipe.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet
(Maku 15.21-32; Luka 23.26-43; Juã 19.17-27)

³² Jerusareg awi Jejui 'ga renuẽma ypy we 'gã Simão 'ga rekoa, Sirene ywy pewara 'ga rekoa. A'eramũ jefaruu 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ypeywara erokwap 'ga upe— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã iupirukaa 'ga upe. ³³ Awau 'gã owaẽma *Gogata* 'jaw ipe. ('Gã je'eg imũ *Gogata* 'ea Aeakagera 'jawewara 'ea futat poromũ).

³⁴ 'Ga rerowaẽm ire 'gã muaga monou y'way pype 'ga upe numiamũ. A'ere 'ga reapyoramũ ee. A'eramũ 'ga itykure'ema. ³⁵ A'ere 'gã 'ga jywa pypiraa 'ypeywar are. A'ere 'gã itaju pyu 'ga pokutuka 'ypeywar are. A'ere 'gã 'ga py maju'aa aju'arimũ ikutuka itaju pyu. A'ere 'gã 'ga mafu'ama 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywara reewe futat. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka. 'Ypeywar are 'ga mu'am ire 'gã 'ga raityfera mojo'oka ajaupe. Ita'i 'jawewara 'gã imomopoa 'upa ywyu. A'eramũ 'gã ijewag are 'ga raity mojo'oka. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ. ³⁶ 'Ga raityfera mojo'og ire 'gã wapyka 'upa 'ga rarũmũ. ³⁷ A'ere 'gã 'yjepa'nĩ are ikwasiaripyreera monou inuga ikutuka 'yw are 'ga apyte'rarimũ. “Koromũ futat judeu 'gã 'wyriararetea” 'ea 'gã imonou ikwasiaa 'yjepa'nĩ are. A'ere 'ga resakara 'gã 'ga jukaawera kwaawi.

³⁸ 'Ga reewe 'gã mukũja muna'ywa 'gã monou imu'ama 'ypeywar are. Muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama. ³⁹ 'Gã pyu okwap ma'e 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa:

⁴⁰ —“Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi imowyri nũ”, ere 'ã rai'i. A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi. Ejepoat ejetee futat— 'jau 'gã 'ga upe. —“Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je”, ere 'ã jepi. A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴¹ Mainana 'wyriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã. Mĩmera 'gã nanẽ 'ga rerekoemãu 'upa nũ.

⁴² —Opoat 'ga 'gã jepi. A'ere 'ga nojepoara'uweri futari. Israeu juapyreramũ jane'wyriararetea e'i na a'e 'ga jepi re'ã? Siesag iki ajee 'ga rura 'ga jywa 'wei. 'Ga jyp 'ga ruramũ sirowiat 'ga 'jau 'wei— 'jau 'gã ajaupe.

⁴³ —“Jarejuwarete 'ga ree je jemogypygyi”, e'i 'ga 'ã akou jepi. Siesak 'ga 'ga poara 'jau. “Je 'ã 'ga ra'yra”, e'i 'ga 'ã akou jepi— 'jau 'gã 'ga rerekoemãu 'upa 'ga jaita.

⁴⁴ 'Ga pyri imu'amipyreera 'ga amũ nanẽ 'ga kurapa nũ.

Jejui 'ga manũawet
(Maku 15.33-41; Luka 23.44-49; Juã 19.28-30)

⁴⁵ Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat oypyntunaiwamũ. Kwara ajerewamũ tãmẽjẽ awau weny jesagamũ nũ.

⁴⁶ Kwara renye'emaue Jejui 'ga wafukaita oje'eg imũ futat.

—*Eli eli lama sabactani*— 'jau 'ga oje'eg imũ.

Oje'eg imũ 'ga 'eawera: “Kiapi'ni, Kiapi'ni, ma'eramũ te erepoit je wi?” 'ga 'ea futat poromũ 'ga afukaja.

⁴⁷ Aipo 'ga 'e renupara 'gã amũ 'jau:

—Eliasi 'ga 'ga wenũ— 'jau 'gã ajaupe.

⁴⁸ 'Ga pyriwara 'gã amũ ujãna amynejuranũ ppyka imonou imunepa y'waynana pype. A'ere 'ga imonou iupia 'ywa rapefã are imonou Jejui 'ga upe 'ga remipyteramũ.

⁴⁹ A'ere amumera 'gã 'i:

—Tene ra'ne. Siesak Eliasi 'ga rura 'ga mosoga 'ypeywar awi ra'ne 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁵⁰ A'ere Jejui 'ga wafukaju'japa nũ. A'eramũ futat 'ga amanũmũ.

⁵¹ A'eramũ futat Janeruwarete 'ga mogytaawa my'jawa rowopypea taitya otoroka opojo'ogamũ mytera rupi. Ywate awi we futat 'ua opojo'ogamũ wyyu. Ywya otomoga 'ga manũnamũ, itauu nanẽ ojekajekau nũ. ⁵² Teumera monoawera nanẽ ojeawopytymo'woka nũ. Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã kwaiwete oferapa ũ'jãu ita kwar awi. ⁵³ A'ere oferap ma'efera 'gã Jejui 'ga feraw ire etee te 'gã oi osou Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe, Jerusareg ipe. Kwaiwete Jerusareg ipewara 'gã 'gã nesaka.

⁵⁴ Jejui 'ga manũnamũ 'ga rarũarera 'gã 'ga manũ resaka. Jefaruu 'gã, o'wyrara 'ga retee 'ga manũ resaka. Mama'e tesirũgatua nanẽ 'gã esaka ywy yyja reewe. A'eramũ 'gã okyjau ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau:

—A'jea futat 'ga Ku'jywa 'ga ra'yra futat ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

⁵⁵ A'e pype nanẽ Jejui 'ga rewiri ako ma'efera 'gã kũjãmera 'gã 'upa muku'i 'ga manũ resaka nũ. Garireja ywy awi 'ga rupi 'ut ma'efera 'gã futat. 'Ga rewiri futat 'gã akou mama'ea 'ga upe iapoaramũ. Poromũ kũjãmera 'gã 'up 'ga manũ resaka. ⁵⁶ Ëẽ mũ rera Mari Matarena, ajepeja ãẽ rera Mari. Aipoa Mari ãẽ Tiago 'ga y ãẽ Jose 'ga retee. Sepeteu 'ga ra'yra 'gã y ãẽ nanẽ akou 'gã pyri nũ.

Ita kwara pype Jejui 'ga monoawet

(Maku 15.42-47; Luka 23.50-56; Juã 19.38-42)

⁵⁷⁻⁵⁸ Kaaruwamũ Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau Jejui 'ga reumera renũina Piratu 'ga upe.

—Amanũ Jejui 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga awau Piratu 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere 'ga rerawau inuga ipype— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga oje'ega monou jefaruu 'gã nupe: “Pemut Jejui 'ga reumera imojypa 'ypeywar awi imonou Jose 'ga upe”, 'jau 'ga oje'ega monou 'gã nupe. Jose 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'ga futat. Ika'aranũ kwai ma'e 'ga. ⁵⁹ 'Ga poromũ Jejui 'ga reumera weroo iauwana inuga taity yau pyu, linu 'jawa pyu. ⁶⁰ A'eramũ 'ga 'ga reumera monou inuga ita kwara pype. Ita kwar yaua poromũ. Jose 'ga futat iapoukaa rakue. Ojeupe futat 'ga iapoukaa rakue numiamũ. A'ere 'ga Jejui 'ga reumera monoi inuga oma'eramera pype futat. 'Ga mono re 'ga itapewuu mojerapa imonou imỹina ita kwara rawopytymawamũ. A'ere 'ga awau jui. ⁶¹ Mari Matarena ãẽ ajepeja Mari ãẽ retee wapyka 'upa ita kwara rowase.

Ita kwara raarana 'gã

⁶² Ai'iwe mainana 'wyrara 'gã fariseu 'gã netee awau oporogytau Piratu 'ga upe:

⁶³ —Orerea'ar ore Jejui 'ga 'meawer are. Amanũme'ẽwe 'ga 'meramũ ore ikue: “Anure nipo je manũi. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi je ferawi nũ”, e'i futatee 'ga ikue— 'jau 'gã imome'wau Piratu 'ga upe. ⁶⁴ —A'eramũ jefaruu 'gã amũ iarũmũ ore. Kasi a'e pe 'ga remiayuwera 'gã nuri 'ga reumera rerawau imima kwe pe ne. A'eramũ 'gã 'jau ne: “Oferap futat 'ga u'eawer imũ etee futat ra'e”, 'jau futatee nipo 'gã 'ga reumera mim ire ne. Aipo 'e re taetu 'gã 'mea 'ga 'meawera apyraawi ne— 'jau 'gã Piratu 'ga upe. —“Je te ã Ku'jywa 'ga remimurera”, e'i futatee 'ga ako ikue. A'ere 'ga 'me ate 'ga rekoramũ rakue. A'eramũ 'ga reumera mimarera 'gã 'mea 'ga 'meawera apyraapa ne— 'jau 'gã Piratu 'ga upe.

⁶⁵ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee jefaruu 'gã amũ rerawau iaaranamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶⁶ A'eramũ 'gã jefaruu 'gã nerawau ita kwar ipe. A'ere 'gã ita kwara rawopytymawa mojewaka. “Gã amũ ipe'aramũ torokwaap 'gã iawopytymo'wokawera imojewakawer

are 'jau", 'jau 'gã jefaruu 'gã nupe. A'ere judeu 'gã awau imojewag ire. Jefaruu 'gã etee ejaa iarũmũ.

28

Jejui 'ga ferapawet

(Maku 16.1-10; Luka 24.1-12; Juã 20.1-10)

¹ Ikoai'i, ku'emaiw are, Mari Matarena eẽ awau ajepeja Mari eẽ retee ita kwara resaka. ² Poje ywy oyyita 'gã nee. Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga amũ 'ua ojypa ywag awi 'gã nupe, ita kwara rawopytymawa pe'au jui 'gã nupe. A'ere 'ga 'ũina i'arimũ 'gã nupe. ³ Wenyfugamũ 'ga tupã werawa 'jawe. 'Ga ryrũa nanẽ waparasiyayramũ 'ga ree nũ. ⁴ Ywag awi 'ut ma'efera 'ga resakawe ita kwara rarũara 'gã okyjau oyyita 'ga wi. A'eramũ 'gã ajemogymogyau etee amanũ ma'e 'jawe. ⁵ A'eramũ ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jau kũjãmera 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga resaka te 'ã pejot, 'ypeywar are amanũ ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot. ⁶ A'ere 'ga nitywi 'au. Oferap ako 'ga ko, u'eawer imũ etee futat ko. Pe'je pejejua 'ga rupawera resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau osou esaka. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejewau pejejãna imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe. “Oferap kĩa awau Garireja ywy pe pẽ nenune. Peu nipo kĩa peesak”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga kũjãmera 'gã nupe. —A'jea futat je imome'ui pẽ nupe— 'jau 'ga kũjãmera 'gã nupe.

⁸ A'erauwe kũjãmera 'gã awau ù'jãu ita kwar awi. Awau ujãna Jejui 'ga remimu'eferamũ orepiara rupi. “Pekwap imome'wau” e ypyrauwe 'gã ujãna awau orepiara rupi. Okyjau futat 'gã ywag awi 'ut ma'e 'ga wi numiamũ. A'ere 'gã ku'iramũ etee ajemogyau awau ujãna. ⁹ Gã waw ipe Jejui 'ga 'ua 'gã nekoaa.

—'Au te peko ra'e? Pẽpy'ata'waawa owaẽm pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe kũjãmera 'gã 'ua 'ga rerowyka anuruka 'ua 'ga py pyyka opou. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree, Ku'jyp— 'jau 'gã 'ga upe 'ga rowase wããpyramũ 'upa.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi. Pe'je pejewau je mome'wau jeremimu'efera 'gã nupe. “Pe'je pejewau Garireja ywy pe. Peu tajesaukat pẽ nupe 'jau”, e'i kĩa pẽ nupe ko, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹¹ A'e pype ita kwara rarũarera 'gã amũ awau osou Jerusareg ipe. Mainana 'wyriara 'gã nupe 'gã awau, wemiesagera mome'wau 'gã nupe. ¹² Ojeupe 'gã imome'u re mainana 'wyriara 'gã judeu 'gã 'wyria'ri 'gã majatykau ojee. A'eramũ 'gã ojeupe imome'upyrera mome'wau ajaupe:

—Ma'ja te jane siapo 'awamũ?— 'jau 'gã ajaupe.

—Simono kwaiwete ka'aranũũa iarũarera 'gã nupe kũi— 'jau 'gã ajaupe.

¹³⁻¹⁴ A'ere 'gã iarũarera 'gã nenũina oporonupa ee 'gã nupe. Imome'u re 'gã 'jau 'gã nupe: —Pemome'u kasi 'gã nupe ne. Pẽ'me oree. “Ypytunimũ ore serauwe Jejui 'ga remiayuwa 'gã amũ nuri amunarũmũ 'ga ree ra'e”, pe'je oree peje'meramũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ esakarera 'gã 'jau 'gã nupe:

—Tee nũ'ũ. Mama'e rarũaramũ ae nosera'uweri nũ'ũ. “Oroser ore jui ra'e” e renuw ire 'wyriara 'ga amara'neramũ ore ree ne nũ'ũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Naani. 'Wyriara 'ga pẽ nenuw ire ore je'egi 'ga upe pẽ nupe. A'eramũ 'ga amara'ne'emamũ pẽ nee— 'jau etee 'gã 'gã nupe nũ. —Simepy pẽẽ pẽ'meramũ 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ 'gã aipo 'gã 'eramũ 'gã mojerowiaa etee.

—Nai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ka'aranũ ppyka 'gã nui.

A'eramũ 'gã awau o'me mokwasi'wau kwe pe. A'eramũ kwaiwete judeu 'gã 'gã 'me rerowiaa ajemogyau.

Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka

(Maku 16.14-18; Luka 24.36-49; Juã 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ “Garireja ywy pe pekwap Jejui 'ga resaka”, 'jau ywagipewara 'ga kũjãmera 'gã nupe rai'i. A'eramũ ore Jejui 'ga remimu'eferamũ arawau Garireja ywy pe. Peu oroo re ore arawau ywytyr ipe, 'ga 'eawer ipe etee futat. ¹⁷ Jejui 'ga resakawe ore 'ga muorypa arajemogyau.

—Ene te 'ã eneresage, ki Ku'jyp— 'jau ore 'ga upe 'ga resakawe.

'Ga resaka agawewi ore arajemogyau. A'etea 'gã amũ nuerowiari 'ga.

¹⁸ Jejui 'ga 'ua ore rerowyka oje'ega oree:

—Janeruwarete 'ga je mogo 'wyriaramũ najuejue etee futat pẽ nupe 'awamũ. Ywagipewara 'gã nupe, ywy pewaramũ pẽ nupe nanẽ nũ— 'jau 'ga oree. ¹⁹ —A'eramũ je 'jau 'awamũ pẽ nupe: Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe najuejue etee futat. Amunawa moymoyka pejewau je mome'wau 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe. Je rerowiar ire pẽẽ 'gã pymĩãu 'y pe. 'Gã pymĩãu pẽẽ iapou Jarejuwarete 'ga rer imũ, 'Ga ra'yrareteramũ je rer imũ, 'Ga 'Agesage 'ga rer imũ. Mĩmeramũ ore rer imũ ki pẽẽ 'gã pymĩãu 'y pe. ²⁰ A'eramũ pẽẽ 'gã mu'jau jeje'eg are. “Peenup katu katu ki 'ga je'ega”, pe'je ki 'gã nupe. Kwe pe pejewau pejejemogyau pejejea'aramũ je'e are. “Ywy teepawe'emamũ je rekoi pẽ pyri au'jeteramũ futat” je'e are pejejea'aramũ pejejemogyau au'jeteramũ futat— 'jau 'ga oree.

Maku

Maku 'ga Jejui 'ga rerowiaara. A'ere 'ga kunumĩũũa te ywy pe Jejui 'ga rekoramũ rakue. A'eramũ 'ga watawe'em Jejui 'ga rupi. Na'ga remimu'efera rũi 'ga. A'ere ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Maku 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga remiapofer are rakue.

*Juã Batista 'ga remimome'ufet
(Mateu 3.1-12; Luka 3.1-18; Juã 1.19-28)*

¹⁻² Jejui Kristu 'ga je amome'u pẽ nupe. 'Ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ je morogyta esage mome'wau pẽ nupe 'ga ree. Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe wa'yra 'ga ree rakue:

“Teje'ega mome'wara 'ga ra'ne nipo je amono ene renune, ene raperugawamũ.

³ Amunawe'em ipe nipo 'ga amũ awau akou wafukaita 'gã nupe:

'Pe'je Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou jarejeupe 'ga ruawamũ', 'jau nipo 'ga akou wafukaita amunawe'em ipe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. “Jarejararete 'ga rapea pekatu'ok 'ga renunewe”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipo upe 'ga 'i “pejetywer awi pepoit” 'e upe te 'ga 'i.

⁴ Isai 'ga remikwasiarer imũ etee futat ajee 'ã Juã Batista 'ga rekoi amunawe'em ipe Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe rakue:

—Pe'je pejepoia pejetywer awi. Jui pepoir ire je pẽ pymĩãu 'y pe, pejetywer awi pẽpoiawera resaukaawamũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga petywera moia pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga akou 'gã nupe amunawe'em ipe rakue.

⁵ Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã netee awau Juã 'ga je'ega renupa. Otywer awi 'gã poir ire, Juã 'ga 'gã pymĩãu 'y pe. Jotãuy pe 'ga 'gã pymĩãu. “Awamũ mama'e esage etee taapo 'jau, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'jau”, 'jau 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. ⁶ Juã 'ga kameru rawa apopyrera rerekou waityramũ imunepa. Wyrã pirera 'ga erekou aku'afaawamũ. 'Ga remi'ua tukut, eit. Mĩmera 'ga remi'ua rakue. ⁷ Jejui 'ga ree 'ga aipo 'jau rakue:

—Je rewiri te nipo 'ga amũ ruri. 'Ga te kũima'eeteetea. Je nakũima'eeteete rũi. Akotee'i ma'ea te je— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. —Apoat te je 'ga tekou. ⁸ Je 'ã a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou. A'ere 'ga te nipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea amut pẽ nupe— 'jau Juã 'ga wenupara 'gã nupe rakue.

*'Ype Jejui 'ga pymĩawet
(Mateu 3.13-17; Luka 3.21-22; Juã 1.31-34)*

⁹ Jotãuy pe Juã Batista 'ga rekoramũ Jejui 'ga 'ua owaẽma 'ga upe rakue. Garireja ywy awi, Nasare 'jaw awi 'ga 'ua owaẽma 'ga upe. A'e pe 'ga ojepymĩãukaa 'y pe Juã 'ga upe rakue. ¹⁰ 'Y awi awua ypy we Jejui 'ga amã'jãu ywau ywaga woga resaka. A'e awi Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua ojypa 'ga ree. Pykau 'jawe 'ua ojypa 'ga ree. ¹¹ U'agesage jyw ire Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi wa'yra 'ga upe:

—Ene te 'ã Jera'yraretea. Ene 'ã jeremifutararetea. Ene 'ã je muorypararetea ejee— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi 'ga upe.

*Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet
(Mateu 4.1-11; Luka 4.1-13)*

¹² Aipo re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerawau amunawe'em ipe 'ga rerekou. ¹³ Kwarẽta 'ara magwapa Jejui 'ga akou jũ me. Aipo pe 'ga rekwaw ipe futat mama'eukwaawa 'wyrãra 'jau 'ga upe: “Tamotywerukat 'ga 'jau kwy”, 'jau

mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga upe numiamũ. A'ere Jejui 'ga nomojerowiari futari mama'eukwaawa 'wyrriara akou rakue. Aipo jũ me wyra jarũa kwaiwete agawewi. A'etea wyra nokoi 'ga ree. Omojerowiare'emauwe mama'eukwaawa 'wyrriara ojepe'au 'ga wi. A'eramũ ywagipewara 'gã amũ 'ua ojejukau Jejui 'ga ree.

Jejui 'ga porowyky ypyruga

(Mateu 4.12-22; Luka 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Anure Jejui 'ga Juã Batista 'ga rera renupa. “Juã Batista 'ga 'gã opyyk imonou imunepa imỹina moromunepawa pype ai” 'e renupawe Jejui 'ga awau jui, awau ojewya Garireja ywy pe nũ. Morogyta esagea 'ga awau imome'wau peuwara 'gã nupe, Jarejuwarete 'ga wi 'ut ma'efera morogyta esage mome'wau 'gã nupe. ¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Wemiayuwamũ pẽ mogy are Janeruwarete 'ga fueweramũ. A'eramũ ki pẽ pejepoia pejetywer awi. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimureramũ je mỹi 'wyrriaramũ pẽ nupe. “Pejetywer awi pepoir ire 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ”, aipo 'ea ki perowiat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ Garireja ypiauu reme'y'warimũ wataaw ipe Jejui 'ga pira rewara 'gã nesaka, mukũja 'gã nesaka. Simão Pedro 'ga taityuu momoa wewirera 'ga, Andre 'ga retee. ¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je rupi. Simu'e pẽ 'jau. Naipira rewara rũi pẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te nipo pẽ 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ A'erauwe 'gã taityuu rejaa awau 'ga rupi. ¹⁹ Iruupeu'i Jejui 'ga 'gã amũ nesaka nũ, Tiago 'ga 'ga rewirera 'ga, Juã 'ga retee nũ. Sepeteu 'ga ra'yra 'gã poromũ. Yaru pype 'gã 'upa 'uwa 'ga pyri, taityuu momyka. ²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'gã mo'wya nũ:

—Pe'je pejejua je rupi pẽ nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ua ã'jãu yaru awi. 'Uwa 'ga 'gã ejaa, 'ga upe oporowyky ma'e 'gã neewe. A'eramũ 'gã awau Jejui 'ga rupi.

Mama'eukwaawa rerekwat

(Luka 4.31-37)

²¹ Jejui 'ga wemimu'e 'gã nerekou eruatau. Awau 'gã owaẽma Kafanaũ pe. Morowykye'ema rupi 'gã awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ Jejui 'ga ajatyka ma'e 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. ²² 'Ga renupara 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree. 'Wyrriara 'jawe 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'gã moporesagukaa etee ojee.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ. NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rũi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ Jejui 'ga ree.

²³ A'e pype mama'eukwaawa rerekwara 'ga amũ 'ua owaẽma 'gã nupe. Mama'eukwaawa 'ga wereko. A'eramũ 'ga muafukaita:

²⁴ —Jejui! Nasare pe waranup ma'eramũ je 'i ene upe: Ma'ja are te ereko ki sa?— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe. —Ore momapa te erejot ra'e? Akwaap je ene. Jane 'arimũwara 'ga remimurera te 'ã ene— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Epije ene ekou. Ere ejepe'au 'ga wi— 'jau Jejui 'ga jupe.

²⁶ A'eramũ 'ga pirewara 'ga wi uẽmawamũ 'ga monou 'ga moyyita nanimenime. A'eramũ 'ga pirewara waemamũ ojepe'au 'ga wi. ²⁷ A'eramũ esakarera 'gã opiryyjamũ 'ga pirewara pe'aramũ. A'eramũ taetu 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Maran te 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'ga wi nũ'ũ? Mama'e yau are te 'ga jane mu'ei? Mama'eukwaawa miamũ 'ga je'ega wenup a'i kũi. Oje'eg imũ etee futat 'ga mama'eukwaawa mojepe'aukari erekwara 'ga wi— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ Jejui 'ga ree.

²⁸ Mama'eukwaawa wejue 'ga imonou 'ga wi. A'eramũ taetu Jejui 'ga rera okwasi'wau Garireja ywy pype kamẽsĩete.

Pedro 'ga rojo ẽẽ

(Mateu 8.14-15; Luka 4.38-39)

²⁹ A'ere Jejui 'ga uẽma judeu 'gã jatykaaw awi wemimu'e 'gã netee. A'eramũ Simão Pedro 'ga, wewirera Andre 'ga retee 'ga mo'wya oje'wyr ipe. A'eramũ Jejui 'ga awau. Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã 'ga erawau. ³⁰ Simão 'ga rojo ẽẽ oro'yramũ 'upa okama pype. Jejui 'ga rerowaẽmawe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jerojo ẽẽ iro'y. Esak ẽẽ ẽẽ ro'y awi— 'jau 'ga 'ga upe.

³¹ A'erauwe Jejui 'ga awau ẽẽ resaka. A'eramũ 'ga ẽẽ popyyka, ẽẽ ro'ya moia ẽẽ wi. A'eramũ 'ga ẽẽ mowya ẽẽ kama awi. A'eramũ futat ẽẽ afu'ama mama'e apou 'gã nupe, 'gã mojemi'waa.

Ojero'wu ma'e

(Mateu 8.16-17; Luka 4.40-41)

³² Kwara rese re, peuwara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua Jejui 'ga upe. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanẽ 'gã erua nũ. ³³ Amunaw ipewara 'gã ajatykaupap futat ukaripe. ³⁴ A'eramũ Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã majarueteupap. Mama'eukwaawa nanẽ 'ga ipe'au kwaiwete 'gã nui. Mama'eukwaawa Jejui 'ga okwaap futat numiamũ. A'ere Jejui 'ga nomoje'egukari, erekwara 'gã nui ipe'au.

Garireja ywy pype Jejui 'ga reko

(Luka 4.42-44)

³⁵ Ypytu'nĩnauwe Jejui 'ga afu'ama awau awotywe'eme oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. ³⁶ Simão Pedro 'ga, opytuna 'gã netee awau kwe pe Jejui 'ga rekaa. ³⁷ 'Ga rekoar ire 'gã 'jau 'ga upe:

—Mytuna 'gã ene rekat, ki Ku'jyp. Soo jarejewya 'gã pyri 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je iruukwe. 'Awamũ jane oi ajepeja amunaw ipe te— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga je mono kwe pe nũ. “Kwe pe ekwap je mome'wau 'gã nupe”, e'i 'ga jee ikue. “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, ta'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kwe pewara 'gã nupe aipo mome'wawamũ nanẽ je ruri nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ Jejui 'ga awau watau Garireja ywy raapa. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga 'gã mu'jau morogyta esage are. “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. Mama'eukwaawa nanẽ 'ga imoia erekwara 'gã nui nũ.

Ipito'om ma'e

(Mateu 8.1-4; Luka 5.12-16)

⁴⁰ Ipito'om ma'e 'ga 'ua Jejui 'ga pyri. Wenupy'ãu 'ga wapyka 'jau Jejui 'ga upe:

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴¹ Aipo ojeupe 'ga 'erauwe Jejui 'ga ajemuaẽma 'ga ree. A'eramũ 'ga opo monou ipito'om ma'e 'ga 'arimũ.

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴² Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka.

⁴³⁻⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resaka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ

rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ẽawer are— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyaukara ene ekã'ẽawera resaukaawa futat— 'jau Jejui 'ga ipito'om ma'efera 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'ga monou mainana 'ga pyri. ⁴⁵ A'ere ipito'om ma'efera 'ga omokã'ẽawera nomimi futari, Jejui 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype. A'eramũ Jejui 'ga rera renupara 'gã aku'iramũ 'ga ree.

—Kuu. Jejui 'ga 'ga pito'oma omokã'ẽ 'ga wi. Niesagi futari jane 'ga amũ 'gã pito'oma mokã'ẽa jepi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã oporesagiweramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga oowe'em amunawa pype. Amowapirukare'emamũ 'ga nosei amunawa pype. Awotywe'em ipe etee futat 'ga akou. A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua 'ga rekaa. Tesirũmer imũwara 'gã 'ua 'ga rekaa.

2

Iteu ma'e 'ga

(Mateu 9.1-8; Luka 5.17-26)

¹ Ko'iko'i ete Jejui 'ga awau ojewya Kafanaũ pe nũ. A'erauwe 'ga rera okwasi'wau amunawa pype kamẽsĩete. “Ut Jejui 'ga owaẽma ra'e”, 'jau 'gã ajaupe. ² A'eramũ mytuna 'gã awau ajatykau 'ga ree, ojejaga 'ga rekwawa 'oga pype. A'eramũ 'gã 'oga matyneema. Nitywi futari ae pyrugawa. 'Okwar ipe miamũ futat nitywi ae pyrugawa. A'eramũ Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe. ³ A'e pype irũpãwẽ 'gã iteu ma'e 'ga rerua, 'ga rupia. 'Ga rupawa pype 'gã 'ga rerua 'ga upe. ⁴ A'ere 'oga nijumpykwari ae pyu. A'eramũ 'gã 'ga rerosowarũ'em. A'eramũ 'gã 'ga rerawau 'ga rojeupia 'opewuu apyte'rarimũ. A'eramũ 'gã 'oga pyrau'jaw ape mopoka jui. Imopog ire 'gã iteu ma'e 'ga monou imojypa. 'Ga rupawa reewe futat imonou tupaama pyu Jejui 'ga rowase. ⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Enetywera je amoit ene wi ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶ Jejui 'ga 'e renupawe Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ 'jau ojeupe etee futat. ⁷ “Kuu. Maran te 'ga nokyjei aipo 'e awi nũ'ũ? Jarejuwarete 'ga 'ga akurap ra'e. Janeruwarete 'ga etee te janetywera omoit jane wi. A'ere 'ga 'Enetywera je amoit ene wi' 'eramũ 'ga 'Je Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi' 'ga 'i”, 'jau 'gã ojeupe etee futat.

⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹ —Je upe naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanẽ ojotywera moiri ajauĩ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —Pẽneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjẽ resaukaa pẽ nupe. Iteu ma'e 'ga je amafu'am pẽ neape. 'Ga fu'ama resaka tajekwaap pejepe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Aeteufera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanẽ ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjẽ amut jee. A'eramũ je pẽtywera moia pẽ nui, iteu ma'ea mafu'ama nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

¹¹ —Ere efu'ama jui. Ejupawa ppyka erawau eje'wyr ipe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹² Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga afu'ama 'gã neape. A'eramũ 'ga wupawa ppyka erawau enuẽma 'og awi. A'eramũ 'ga resakarera 'gã 'jau:

—Kuu. Amafu'am 'ga 'ga ki 'ei— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage. Naruesagi ore nanuara mama'ea jepi— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

*Levi 'ga mo'wyawet**(Mateu 9.9-13; Luka 5.27-32)*

¹³ A'ere Jeju'i 'ga awau Garireja ypi'au upe nū. Kwaiwete 'gā awau 'ga rewiri 'ga rekaa. Wekoaramū 'ga 'gā mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. ¹⁴ Awaw ipe Jeju'i 'ga Levi 'ga resaka. A'feu 'ga ra'yra 'ga. 'Wyriararete upe ka'aranūū pyykara 'ga poromū Leviramū. 'Ga porowyky 'ga renamū Jeju'i 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Levi 'ga afu'ama awau Jeju'i 'ga rupi. ¹⁵ Anure Jeju'i 'ga ojemi'waa Levi 'ga 'wyr ipe wemimu'e 'gā netee. 'Gā neewe 'wyriararete upe ka'aranūū pyykara 'gā ojemi'waa. Mama'e tywera apoara 'gā nanē ojemi'waa 'gā pyri nū. Jeju'i 'ga rewiri oo ma'e 'gā poromū. ¹⁶ A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā Jeju'i 'ga resaka, mama'e tywera apoara 'gā pyri 'ga jemi'waa 'ga renamū. Aipo moromu'jara 'gā fariseua. Jeju'i 'ga resakawe 'gā 'jau 'ga remimu'e 'gā nupe:

—Kuu. Ma'eramū pē mu'jara 'ga ojemi'waa 'wyriararete upe ka'aranūū pyykara 'gā pyri 'ū? Nia'wyri 'gā kūi. Mama'e tywera apoara 'gā pype nanē 'ga reni ojemi'waa kūi. Nojemi'wari noko ae 'gā pyri 'ja. Nia'wyri 'gā ajemogyau kūi— 'jau 'gā 'gā nupe.

¹⁷ Aipo 'ga 'e renupawe Jeju'i 'ga 'jau 'gā nupe:

—'Gā pyri je reko'i 'gā poaawamū te nū'ū. Je 'ā morofuanugara 'jawewara te ako 'gā nupe. Sā'ā morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gā nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gā nupe muaga. Nan tee futat je. Ia'wyre'ema 'gā katu'okawamū te je ruri ikue. “Je jeresage”, pe'je 'ā. A'ere je naesage ma'eramū rūi je ruri pē katu'oka. Itywet ma'e 'gā katu'okawamū tee je ruri ikue— 'jau 'ga 'gā nupe.

*'Gā jemi'ware'em are 'gā mu'eawet**(Mateu 9.14-17; Luka 5.33-39)*

¹⁸ Juā Batista 'ga remiayuwa 'gā oporogytau Jarejuwarete 'ga upe ojemi'ware'eme. Fariseu 'gā nanē 'gā 'jawe ete iapou nū. A'eramū 'gā amū 'jau Jeju'i 'ga upe:

—A'jea futat nū'ū. Juā Batista 'ga remiayuwa 'gā ojemi'ware'ema futat oje'ega Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gā nanē ojemi'ware'ema oporogytau 'ga upe nū. Ma'eramū ajee eneremiayuwa 'gā nanarūi 'ū? Niojeri agawewi 'gā 'ā ojemi'war awi. A'etea 'ā 'gā oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gā Jeju'i 'ga upe.

¹⁹ A'eramū Jeju'i 'ga 'jau 'gā nupe:

—Akokatu ma'e 'gā nekokaturamū sipo 'gā nekokatu resakara 'gā ty'ara rerajemogyi maraka are? Naani. Sā'ā akokatu ma'e 'gā nekoramū ae poire'ema ojemi'war awi.

²⁰ A'eramū 'gā ore tāmējē opoia ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jeju'i 'ga oje'ega 'gā nupe. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gā niojeri ojemi'war awi oje'pyri je rekoramū. Ojewi je o re te nipo 'gā nojemi'wari ajemogyau. Je o re nipo 'gā 'arasigamū ajemogyau je ree. A'eramū nipo 'gā ojemi'ware'ema ajemogyau wea'aramū je ree— 'jau Jeju'i 'ga 'gā nupe.

²¹ —Ymā te 'ā aepy 'gā pē mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ā 'awamū pē mu'ei nū. Amutee are je 'awamū pē mu'ei nū. A'ere nepemojopypea'uweri jeporogyta aepy 'gā nemimome'ufer are. Jeporogyta are ojemu'e ma'eramū ki a'ea etee futat peapo. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gā nuapoi jeporogytau mama'ea— 'jau Jeju'i 'ga 'gā nupe. —Naperugi ae taity ymanera taity yau pyu. Kasi a'e pe opoejamū taity yau erojefuapygi etee ne. A'eramū futat taity ymanera otoroka etee nū. ²² Y'way yau ae nueko'wogi yrū ymanera pype. Yrū yau pype te ae eko'wogi. Yrū ymana pype sieko'wok 'eramū ajaiwamū erujewi. A'eramū futat opy'apefugamū wajaiwamū yrū pype. A'eramū futat wyrū kakau. A'eramū ojeko'woka. Yrū yau pype eko'wog ire ojeko'woke'ema. Wyrūa kawe'em nanē nū. Nan tee futat nepemojopypearūi jeporogytafera morogyta ymanera pyu— 'jau Jeju'i 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

*Morowykye'em are 'gã mu'eawet
(Mateu 12.1-8; Luka 6.1-5)*

²³ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ wemimu'e 'gã netee. Wataaw ipe 'ga remimu'e 'gã a'ÿja pa'wau opo pe erawau. ²⁴ Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Kuu. Emã'ẽ 'gã nee ki sa. Eneremiayuwa 'gã opo'o a'ÿja i'wau ra'e ki sa. “Noporowyky'a'uweri ae morowykye'ema rupi”, e'i nã'ã Moisesi 'ga jepi re'ã. Juowuurana a'ÿja po'oa aeporowyky'a futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peporowyky kasi morowykye'ema rupi ne”, 'jau 'ga 'ã rakue a'i kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja ajee Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga remiapofer are? Davi 'ga 'ã opy'arayparamũ opytuna 'gã netee akou rakue. ²⁶ A'eramũ 'ã 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe rakue. Ymã Apiata 'ga 'ũina 'wyrriaramũ mainana 'gã nupe rakue. 'Ga renaw ipe Davi 'ga osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe rakue. A'e pe 'ga kanape pyyka ojeupe rakue. A'eramũ 'ga i'wau. Opytuna 'gã nupe nanẽ 'ga imonou 'gã i'wawamũ rakue. Na'gã nemi'ua rũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee aipo a'u. A'etea Davi 'ga opy'araypara rerekou a'u opytuna 'gã netee rakue— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'gã mueapyou morowykye'em are:

—Ymã Janeruwarete 'ga morowykye'ema mogoi janepyy 'gã nupe rakue, 'gã pytu'wawamũ rakue. Omuorypawamũ nanẽ 'ga iapou rakue nũ. Namorowykye'ema rũi 'ga wapo tenune. Aeypy 'gã na'ne tee 'ga wapo rakue. A'ere te 'ga morowykye'ema apoi 'gã nupe rakue. ²⁸ Je 'ã pẽneki'yraretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Je 'ã morowykye'ema jara”, 'jau je pẽ nupe. A'eramũ je tee pẽ mu'jau morowykye'ema rupi pẽnemiapoe'em are— 'jau 'ga 'gã nupe.

3

*Ipoteu ma'e 'ga
(Mateu 12.9-14; Luka 6.6-11)*

¹ Anure Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'e pe ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. ² Ga resakawe Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã amũ 'jau ajaupe nũ:

—Awamũ 'ã morowykye'ema. Maran sipo 'ga 'awamũ ipoteu ma'e 'ga rerekoi nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: “Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga porogytafera ra'e”, sa'e ki 'ga upe a'i kũi— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

³ A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ Jejui 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ 'ga 'jau wesakara 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga morowykye'ema upe rakue? “Esage ma'ea etee ki peapo”, e'i te 'ga janee rakue? “Ia'wyre'ema etee ki peapo”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ? “Pejokatu'og iki”, e'i te 'ga janee rakue, “Tene imanũi”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã noje'egi futari amũ. ⁵ A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee ra'ne 'gã moyka. Amara'neramũ 'ga 'gã nee. A'ere 'ga 'arasigamũ nanẽ 'gã nee nũ. Naeapyoweri wejue 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'ga 'gã neru'arasiga. A'ere 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat ipoteu ma'e 'ga opo popywau. A'eramũ futat 'ga po ojekatu'oka.

⁶ A'e resakawe fariseu 'gã ã'jãu Erote 'ga remiayuwa 'gã netee. Amara'neramũ 'gã Jejui 'ga ree, morowykye'ema rupi 'ga 'ga katu'ogamũ. A'eramũ 'gã afueweramũ 'ga ree.

—Maran te jane Jejui 'ga jukai?— 'jau 'gã ajaupe.

Ojero'wu ma'e

⁷ A'ere Jeju 'ga awau wemimu'e 'gã netee Garireja ypiauu pe nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. Garireja ywy pewara 'gã, ⁸ Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã, Itumeja ywy pewara 'gã, Jotãu ry owajara katywarã 'gã, Tiro 'jawa pyriwarã 'gã, Sidoma 'jawa pyriwarã 'gã. Mĩmer ipewara 'gã awau Jeju 'ga pyri. 'Ga rera wejue 'gã wanup. A'eramũ 'gã awau 'ga pyri. ⁹⁻¹⁰ Kwaiwete 'gã nuri 'ga pyri. Kwaiwete wejue 'ga ojero'wu ma'e 'gã majarueteu. A'eramũ ojero'wu ma'e 'gã ajamuajãna 'ga ree 'ga pyyg are.

—Ery'gi je wi. Je pa'e nũ, ene py'rau nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ Jeju 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Yara perut amũ jee. Yar ipe too te'aa 'gã nui 'jau. Kasi a'e pe 'gã naje moporogy-taarũukari ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹ 'Ga resakawe mama'eukwaawa rerekwara 'gã u'aa ojenuga Jeju 'ga rowase. A'eramũ 'gã wafukaita:

—Ene 'ã Ku'jywa 'ga ra'yraretea— 'jau mama'eukwaawa rerekwara 'gã wafukaita.

Mama'eukwaawa 'gã muafukaita.

¹² A'eramũ Jeju 'ga 'jau jupe:

—Pěẽ we aipo pe'je awi. Pěẽ we 'ã aipo pe'je ekoete— 'jau 'ga mama'eukwaawa rerekwara 'gã nupe, oje'ega moywyrafena.

*Jeju 'ga remimonorama 'gã
(Mateu 10.1-4; Luka 6.12-16)*

¹³ Anure Jeju 'ga awau ojeupia ywyty'rarimũ. Wemifutara 'gã 'ga enũina:

—Pe'je pejeju 'au je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga repejãna 'ga rerowyka. ¹⁴ A'eramũ 'ga 'gã amũ mũ'jãu 'gã nui. 'Ga remimũ'ẽmera 'gã pytuna tusi.

—Pěẽ je amũ'ẽ 'gã nui tejepyriwaramũ. Anure nipo je pẽ monoi kwe pe morogyta esage mome'waramũ 'gã nupe, “Pejetywer awi pẽpoiriwaramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ” 'e mome'waramũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ: “Jeremimonorama 'gã”, 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵ 'Gã nupe nanẽ 'ga opãjẽ monoi.

—Tepãjẽa je amono pẽ nupe mama'eukwaawa pe'aawamũ erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ Aipo 'gã 'ga imũ'jãu wemimonoramamũ: Simão 'ga. Anure Jeju 'ga 'ga re'roka Pedroa pyu. ¹⁷ Tiago 'ga, Juã 'ga retee. Aipo 'gã nuwa Sepeteu. Oje'eg imũ Jeju 'ga 'jau 'gã nupe *Puanerigi* 'jau 'ga 'gã nupe. Aeje'eg imũ *Puanerigi* 'ea Tupã ra'yra 'ea poromũ.

¹⁸ Andre 'ga, Filipe 'ga, Patarumeu 'ga, Mateu 'ga, Tome 'ga, Tiago 'ga. Ajepeja 'ga, Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra. Tadeu 'ga, Simão Serote 'ga, ¹⁹ Judas Iskariote 'ga. Kũima'e tywera 'gã nupe 'ga me'egara 'ga poromũ.

*Mama'eukwaawa 'wyriara mome'uawet
(Mateu 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)*

²⁰ 'Og ipe 'ga oramũ mytuna 'gã ajatykau 'ga ree. Kwaiwetewete wejue 'gã. A'eramũ Jeju 'ga ojemi'wararũme'em wemimu'e 'gã netee. ²¹ Aipo renupawe Jeju 'ga jara 'gã 'jau 'ga upe. “'Ga jemuarũ'e'ema te 'ga wereko”, 'jau 'gã Jeju 'ga upe. A'eramũ 'gã awau 'ga upe.

—Ere ejua 'gã nui— 'jau 'gã awau 'ga upe.

A'ere 'ga nooi. ²² Jerusareg awi Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nuri rai'i. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imũ etee 'ga mama'e apoi. Pesepu* pãjẽ mũ etee 'ga 'gã pirowara pe'ai 'gã nui— 'jau 'gã 'ga upe.

* 3:22 Mama'eukwaawa 'wyriara rera mukũ tapy'jãa je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

²³ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'gã nenũina ojeypyri. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee. Mama'ea 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

—Maran sipo mama'eukwaawa 'wyrriara a'eramũ wemiayuwa pe'ai 'gã nui? Nope'ai futari. ²⁴ Sã'ã ywy pypewara 'gã ajuee amara'neramũ 'gã jo'oga ajauĩ. A'eramũ 'gã amunipo ajuapisau. A'eramũ futat 'gã amunipo ojomateepapa— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Sã'ã majepeja amunaw ipewara 'gã. Ajauĩ ojo'og ire majepeja amunaw ipewara 'gã nãñewẽjẽmĩ ajuapisau nũ. ²⁶ Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwa jomateepawi ajaupi etee futat. Mama'eukwaawa 'wyrriara nomonoi futari wemiayuwa erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Ose sipo muna'ywa ifuakat ma'e 'ga rog ipe, 'oga jara 'ga fare'em ire? Naani. Nosea'uweri. Ifuakat ma'e 'ga far ire etee iseĩ 'ga rog ipe, 'ga karaemã pojekau 'ga wi. Mama'eukwaawa 'wyrriara ifuakat ma'e 'jawe futat. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽrete, mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽ apyraapa. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Pënea'at ki pëẽ je'e are. Janeruwarete 'ga pëtywera moia pë nui, jui pëpouriweramũ. Akuraparamũ miamũ 'ga pëtywera moiri pë nui ojeupe pëẽ enũjamũ. ²⁹ A'ere 'ga U'agesage kuraparamũ 'ga naekatu'ogu'jawi. 'Ga 'Agesage kurapara 'gã ojereko tywerukaa 'ga upe. Nomoiri futari 'ga aipo 'gã tywera 'gã nui— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

³⁰ “Mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽ mũ te 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui” 'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga 'Agesage kurawi. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee.

Jejuĩ 'ga y ëẽ, 'ga rewirera 'gã netee
(Mateu 12.46-50; Luka 8.19-21)

³¹ Jejuĩ 'ga y ëẽ 'ut owaẽma 'gã nupe 'ga rewirera 'gã netee. A'ere 'gã noseĩ. A'eramũ 'gã ukupepe etee 'upa. A'eramũ 'ga y ëẽ 'jau ukupepewara 'gã nupe:

—Peenũĩ kiã jee. Toroporogyta kiã upe 'jau— 'jau ëẽ 'gã nupe.

³² Kwaiwete 'gã 'upa Jejuĩ 'ga pyri. A'eramũ 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Eney ëẽ 'ut owaẽma enerewirera 'gã netee. Ukupepe 'gã nuri 'upa. “Toroporogyta kiã upe 'jau”, e'i eney ëẽ oree— 'jau 'ga Jejuĩ 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau ojeypyriwara 'gã nupe:

—Maranuaramũ te pëẽ jey 'jawe jee? Maranuaramũ te pëẽ jerewirera 'gã 'jawe jee nanë nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'eramũ 'ga amã'jãũ wenupara 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Aga jey ëẽ 'jawewara 'gã, jerewirera 'gã 'jawewara 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵ —Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamũ pëẽ jepytuna 'jawe pejemogy, jerewirera 'jawe pejemogyau nũ. Kũjãmeramũ jerenyra 'jawe pejemogy, jey 'jawe nanë nũ pejemogyau nũ. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoaramũ jepytuna 'jawe pejemogy jee— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

4

Mama'e a'ÿi tymawet
(Mateu 13.1-23; Luka 8.4-15)

¹ Anure Jejuĩ 'ga awau Garireja ypia reme'y'warimũ nũ. Kwaiwete 'gã ajatykau 'ga ree. A'eramũ 'ga awau u'aa wapyka yaruu pype. A'eramũ 'ga yaruu pype u'ar ire oporogytau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe. 'Ga renupara 'gã 'upa 'yisiga pype. ² Mama'e mũ 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³ —Kũima'e 'ga amũ awau juowuuran a'ÿja momopoa oko pe. ⁴ A'eramũ a'ÿja mũ u'aa pe pe 'ga wi. A'ere 'ga imomopor ire wyra'i ruri i'wau etee 'ga wi. ⁵ Amumera u'aa ywy

a'wyre'ema pype 'ga wi. Kwaiwete ita. A'eramũ 'yja otywe'emamũ jupe. 'Yi tywe'ria te. Jaruete futat opopoa numiamũ. ⁶ A'ere nooi apoa kwe pe. A'eramũ kwaraya imomỹijaga etee. Ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera a'ỹja u'aa juemy pype. A'eramũ jua imoteu etee 'ga wi. A'eramũ jawaiwa iapisau etee. A'eramũ u'ae'emamũ 'ga upe. ⁸ Amumera a'ỹi te aje u'at ywy katurama pype. A'eramũ opopoa. A'eramũ ywy esage pype u'at ma'efera te u'aramũ. Kwaiwete u'aramũ. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sesēta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sēg i'aa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁹ —Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Ojeupe 'ga porogytapaw ire mytuna 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ. A'ere 'gã amũ pytai oporonupa ee 'ga upe. A'eramũ opyta ma'e 'gã awau 'ga repejãna oporonupa 'ga remimome'u are 'ga remimu'e 'gã netee:

—Ma'ja are te ore mu'e ape poromũ morogytau ra'e? Norereapyoi ete ore ee ki 'ei— 'jau 'gã 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Tejuwarete 'ga je'eg imũ futat je ruri pẽ mu'jau 'ga ree. 'Awamũ Jeruwa 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ jeje'ega renupa katu katuarãmũ, a'e je pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je morogytau etee pẽ mu'jau ee. Nomome'uayayi tãmẽjẽ je pẽ nupe.

¹² Kasi a'e pe tesirũmera 'gã we ikwaaw ekoete ne, a'e je pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi futari ee. Wesak agawewi 'gã 'ã mama'ea jeremiapoa. A'etea 'gã naeapyoi ee. Ma'eramũ je 'ã morogyta etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jawamũ. Imome'u katu re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne. Ee weapyo re amunipo 'ã 'gã poiri otywer awi. A'eramũ te amunipo 'ã Janeruwarete 'ga 'gã katu'ogi 'gã tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹³ —Ee pejejeapyoe'em ire maran amusipo 'ã pẽ pẽneapyo mama'e are pejejeupe je imome'uramũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporonupa ee.

¹⁴ A'eramũ 'ga 'gã mueapyou ee:

—Sã'ã y'wa a'ỹja. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega. 'Ga je'ega mome'wara 'gã y'wa a'ỹi tymara 'gã 'jawe. ¹⁵ A'ỹja mũ 'ã u'aa pe pe 'ga wi. A'ea 'ã wyra'ia 'ua i'wau etee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe: "Perowiar awi", 'jau 'ua 'gã nupe. A'eramũ futat 'gã momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶⁻¹⁷ —Sã'ã y'wa a'ỹja mũ 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamũ. A'ere nitywi apoa. A'eramũ opapapa etee nũ. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. Enupawe 'gã erowiaa. A'ere 'gã naeapyoi ee. A'eramũ 'gã opoia kamēsiete erowiar awi. Erowiaramũ nipo 'gã amũ 'gã nerekou tyweaete ee. A'eramũ 'gã opoia 'ga je'ega renuw awi. ¹⁸ Sã'ã y'wa a'ỹja 'ara ju pype. A'eramũ 'ã opopoa futat numiamũ. A'eramũ 'ã jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiwi etee. ¹⁹ A'eramũ nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ ajemogyau nũ. Ojeka'aranũũrug are etee wea'aramũ ajemogyau. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ ajemogyau. A'eramũ 'gã wea'aru'jawe'emamũ nipo 'ga je'eg are.

²⁰ —Amumera 'gã te nipo ajee. Sã'ã y'wa a'ỹja ywy katurama pype u'at ma'ea. A'ea awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopoirauweri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat mama'e esage apou ajemogyau. Sã'ã ywy katurama pype u'at ma'e 'ara. A'eramũ 'ã u'aramũ kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa. A'ere ajepeja 'ywa'aa sesēta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sēg i'aa. Nan tee futat jeje'ega renupara 'gã mama'e esage apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mueapyou 'Uwarete 'ga je'ega renuw are.

*Arāparīn**(Mateu 5.14-16; Luka 8.16-18; 11.33)*²¹ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Nomonyga'uweri ae arāparīna mū imyina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi imyina ajuesawamū te. A'eramū ose ma'e 'gā esaka tenamū. Nan tee futat ki pēē. Ee eapyo ma'eramū ki pēē tekotee 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. ²² Mama'e jemima pēē ikwaape'ema. A'ere nipo anure te pekwaap. ²³ Ee pejejeapyoweramū ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁴ A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Pejejuka ki je'e are. Pejejaupe pēē mama'e apo 'jawerimū etee futat nipo Janeruwarete 'ga mama'e apoi pē nupe. A'ere 'ga taetu aipo mama'e apoi pē nupe. ²⁵ Mama'e rereko esageara 'gā ajeteetewi mama'ea wereko. A'eramū taetu 'ga mama'e pyygu'japa ojeupe. A'ere mama'e rereko esageare'ema 'gā nuerekou'jawi futari mama'ea. Erekopyrera miamū futat 'ga erekou'jape'ema— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Nan tee pēneapyo Jarejuwarete 'ga je'eg are. Oje'ega pēē enuw ire 'ga pē mueapyou oje'eg are. Oje'ega pēē enuwe'emamū 'ga nepē mueapyou'jawi oje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

*Y'wa a'yi*²⁶⁻²⁹ A'ere 'ga mama'e mū mome'wau 'gā nupe 'gā mu'jau nū:

—Sā'ā ko jara 'ga y'wa a'yi tyma oko pe. A'ere 'ga 'ā awau jui. Wea'aru'jawe'emamū futat a'yi'ja tymawer are. “Ko sipo 'wei”, 'jawe'em futat 'ga 'ā y'wa a'yi'ja upe. Opopoa nā'ā ojetee futat re'ā, u'aramū 'jau nā'ā re'ā 'jau 'ga. Weapyoe'emamū agawewi itymarera 'ga ee. Ywy pype otym ire 'ā awau u'aramū, otyarūmū ko jara 'ga upe. A'eramū 'ga 'ā ipa'wau. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiayuwa. Oje'ega rerowiarāmū Janeruwarete 'ga 'gā mogyau wemiayuwamū. Jane 'ā 'ga je'ega te simome'u. A'ere 'ga te 'gā mueapyoi ee erowiarukaa 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

*'Ga rerowiaara 'gā momytunawam**(Mateu 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)*³⁰ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Ma'ja 'jawe ajee Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gā?— 'jau 'ga 'gā nupe. ³¹ —Sā'ā y'wa a'yi'ī'īa, mostarda 'jawa. ³² A'ere 'ā otym ire 'ā opopoa awau o'ywuoramū. A'eramū 'ā wya'ia aja'yrapyau akā are, waity mogyau ee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe nū.

Aipo upe Jejui 'ga wemiayuwa jemomytunawama te imome'ui 'gā nupe. 'Awamū 'ga rerowiaara 'gā ināinānī'ī etee. A'ere 'gā anure kwaiwete 'gā jemomytuni nipo ajemogyau.

³³ Morogytau Jejui 'ga mytuna 'gā mu'jau 'Uwarete 'ga ree. A'eramū 'gā weapyoramū 'ga ree. ³⁴ Mytuna 'gā nupe 'ga morogytau etee imome'wau. A'ere 'ga wemimu'e 'gā mueapyoi oje'eg are, wemiayuwa 'gā etee erekou.

*Ywyrū muojeawet**(Mateu 8.23-27; Luka 8.22-25)*³⁵ Aipo 'ara rupi, ypytunimū, Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gā nupe:

—Pe'je soo jareyaapa 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁶ A'eramū 'ga remimu'e 'gā mytuna 'gā monou ojewi.

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe— 'jau 'gā 'gā nupe.

Yarū pype 'ga renamū 'ga remimu'e 'gā awau u'aa yarū pype Jejui 'ga pyri. A'eramū 'gā awau 'ga rupi. A'ere amumera 'gā oi oyarū pype 'gā newiri. ³⁷ 'Gā yaapaw ipe ywyrūua 'ua erujewi 'gā nupe. 'Y ryjuapia yara matyneema imotypywyka ja'wyja'wy 'gā nupe. ³⁸ A'ere Jejui 'ga seri etee futat 'upa yara ku'a pe. Wakaga rerupa akagyta'pawa 'jawewara 'arimū. A'eramū 'ga remimu'e 'gā 'ga renūina 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere epaka kũ! Sapap jane kũ— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'erauwe Jejui 'ga fu'ami oje'ega wyruu upe, 'y rajapetega upe naně nũ:

—Peojet ki 'y rajapetek wyruu retee— 'jau 'ga jupe.

A'erauwe wyruua wojeramũ. 'Y rajapetega naně wojeramũ nũ. ⁴⁰ A'ere 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Ma'eramũ pejegyau nanimenime 'ũ? Naje rerowiari tãmějě 'ã pejepe pejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

⁴¹ A'eramũ 'gã kyjea 'gã nerekou.

—Kuu. Ma'e pãjě 'ga te jane sireko jarejepype nũ'ũ?— 'jau etee 'gã ajaupe. —Ywyruga te 'ã 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kũ. 'Y rajapetega naně 'ga 'ã imuojea erujewi nũ. Ma'e pãjě 'ga te nũ'ũ? Naesagi pa je 'ga amũ je'ega wytu upe jepi nũ, wytu muojera erujewi jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ ete 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

5

Mama'eukwaawa rerekwat (Mateu 8.28-34; Luka 8.26-39)

¹ Garireja ypiauu raapaw ire 'gã awau ojekoka Gerasa ywy are. ² A'e pe Jejui 'ga uẽma yaruu awi. Yar awi 'ga ẽm ppyrauwe kũima'e 'ga amũ 'ua 'ga repejãna. Mama'eukwaawa rerekwara 'ga poromũ. ³⁻⁴ Tywy 'arimũ ete futat 'ga rekoi. A'eramũ 'ga 'ua tywy awi Jejui 'ga repejãna. Ipoju te 'ga akou. A'eramũ 'ga pyriwara 'gã okyjau 'ga wi 'ga rekoramũ. Apo fat agawewi futat 'gã 'ga, 'ga kupy faa itaju pyu agawewi. A'etea 'ga omonoonoog etee futat. A'eramũ 'gã 'ga pofaa, 'ga pyfaa 'jau itaju pyu. A'ere 'ga imopeni etee. A'ere 'ga nipoje'okawi futari 'gã nupe. ⁵ Ywytyra rupi 'ga awau akou awotywe'eme. Opytawaipe etee peu. A'ere 'ga awau tywy pe nũ. Mama'eukwaawa 'ga maema. Ita pyu 'ga ojekysau. ⁶ Jejui 'ga resakawe 'ga ujãna u'aa wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. ⁷ A'eramũ mama'eukwaawa 'ga muafukaita:

—Jejui. Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. Maran te ore rereko ape 'awamũ? Ore rereko tywer awi ape— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

⁸ “Ejepe'a 'ga wi”, e'i Jejui 'ga mama'eukwaawa upe ra'e. A'eramũ mama'eukwaawa aipo werekwara 'ga mu'eukaa 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Ma'ja te enerera?— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa upe.

A'erauwe 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete ore 'ga pirowaramũ. A'eramũ 'gã ore renũina “kwai” 'jau oree— 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

¹⁰ A'ere mama'eukwaawa 'jau Jejui 'ga upe:

—'Ga wi ore monou kasi muku ore monoukar ape ne— 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

¹¹ Mama'eukwaawa rerekwara 'ga upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ tajaurana ojemi'waa 'upa wyty'rarimũ. ¹² A'eramũ mama'eukwaawa 'jau 'ga upe:

—Tajaurana wytyripe ore mono ape ore mogyau— 'jau 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Pe'je ajee pejewau— 'jau 'ga jupe.

Tajaurana pytuna tois miu. A'erauwe mama'eukwaawa ã'jãu werekwarera 'ga wi awau ojejaga tajaurana pype. A'eramũ tajaurana mama'eukwaawa ojepype ijeagamũ erowawaka erajemogyau. A'eramũ erawau enujãna erojypa ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

¹⁴ A'eramũ tajauran are omaenun ma'e 'gã awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe, jũ mewara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe 'gã 'ga rera mokwasi'wau. A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua 'ga resaka. ¹⁵ Jejui 'ga pyri 'uawe 'gã mama'eukwaawa rerekwarera

'ga resaka. 'Ga resakawe 'gã oporesagamũ etee 'ga ree ajemogyau. Jejui 'ga pyri 'ga reni wapyka. Mama'e tywera ojewi iêm ire 'ga 'ũina wapyka ojeyrũwunepa. I'akwaap 'ga a'eramũ futat. A'eramũ amunaw awi 'ut ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

¹⁶ A'erauwe 'ga katu'oga resakarera 'gã imome'wau 'gã nupe:

—Jejui 'ga mama'eukwaawa ope'a 'ga wi ko. A'eramũ 'ga imonoukaa tajaurationa pype ko. Ojepype mama'eukwaawa reseramũ tajaurationa awau opopoa wypy'awygamũ 'y pe ko— 'jau 'gã imome'wau 'ut ma'efera 'gã nupe.

¹⁷ Weymawa manũ re 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejepe'au ore wi kũi. Ene nenea'wyrri ra'e kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁸ A'erauwe 'ga awau u'aa yaruu pype nũ. A'e pype mama'eukwaawa rerekwarera 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Tene je oi ene rupi, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Eje'wyr ipe te ekwap ejemome'wau epytuna 'gã nupe. Janeruwarete 'ga ajemuaēm ene ree. A'eramũ 'ga mama'e esage apou ene upe. A'eramũ ene ewau imome'wau epytuna 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ A'ere mama'eukwaawa rerekwarera 'ga awau amunawa moymoyka okatu'okawera mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Tekapuru ywy pe 'ga awau Jejui 'ga remiapofera mome'wau. A'eramũ enuparera 'gã oporesagamũ 'ga ree, okatu'okawera 'ga imome'uramũ.

Jairo 'ga ra'jyt

(Mateu 9.18-19; Luka 8.40-42)

²¹ A'ere Jejui 'ga awau ypiauu raapa wemimu'e 'gã nupi nũ. 'Gã jekog ire mytuna 'gã 'ua ajatykau 'ga ree 'yisiga pype. ²² A'eramũ Jairo 'ga 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Aipo 'ga judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga. 'Ga 'ut wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase.

²³ —Jera'jyra ēē amanũ ja'wyja'wy 'upa ki 'ei. A'eramũ je ene poreawua kũi. Teresak ēē jui 'jau, 'jau je tejua enee kũi— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁴ A'erauwe Jejui 'ga awau 'ga rupi. Kwaiwete 'gã awau 'gã newiri. Ojopyppypyk te 'gã awau.

Ojero'wu ma'e kũjã ēē

(Mateu 9.20-22; Luka 8.43-48)

²⁵ Poje kũjã ēē mũ 'ua Jejui 'ga rakyfet katy 'ga repejãna. Ojero'wu ma'e ēē. Tusi kwara ēē imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ēē rya ēē wi. Ymã te 'ã ēē rekoï rakue. ²⁶ Morofuanugara upe ojesaukaa numiamũ. A'ere morofuanugara mepyetea ēē ka'aranũũ mateepapa ekoete ēē wi. A'ere ēē nojekatu'ogi futari akou. A'ere ēē jero'wu jerekoetei ēē ree. ²⁷⁻²⁸ A'eramũ ēē Jejui 'ga rera renupawe 'jau ojeupe etee futat: “Kĩã raity ppygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ēē ojeupe etee futat. A'eramũ ēē 'ua 'ga rewiri. 'Ga rupisikawe ēē 'ga raity ppyka. ²⁹ A'erauwe ēē ry uoka ēē wi. A'eramũ ēē 'jau ojeupe etee futat: “A'jea futat kĩa pãjã ra'e”, 'jau ēē ojeupe. “Jejaruete je 'awamũ nũ”, 'jau ēē ojeupe etee futat akou.

³⁰ A'erauwe Jejui 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Ga amũ ijaruete jepãjẽ mũ”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga ojerowaka 'jau mytuna 'gã nupe:

—Awÿja te owyk jeraity are ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naje rũi— 'jau 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'ga upe.

³¹ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete agawewi 'gã 'ã. A'etea 'ã ere “Awÿja te owyk jeraity are ra'e?” ere ore— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —Nereesagi nipo 'gã jopyppypyga?— 'jau 'gã 'ga upe.

³² A'erauwe Jejui 'ga amã'jãu 'gã moyka ojee owyk ma'efera rekaa. ³³ A'erauwe ijaruete ma'efera ãẽ 'jau ojeupe: “Najemima'uwere je kĩa wi. Okwaap futat kĩa”, 'jau ãẽ ojeupe. A'eramũ ãẽ awau wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. Oyyita ãẽ ojemome'wau 'ga upe:

—Je ako awyk eneraity are ko. Ymã te jerya nuogi je wi. A'ere eneraity are je wygauwe iogi je wi ko— 'jau ãẽ 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—Je rerowiat wejue te ape. A'eramũ je ako ene katu'oka ko— 'jau 'ga ãẽ upe. —A'eramũ ki ene epy'ata'waramũ ekou. Enejaruete ene ekou— 'jau 'ga ãẽ upe.

Jairo 'ga ra'jyra ãẽ ferapawet
(Mateu 9.23-26; Luka 8.49-56)

³⁵ ãẽ upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ Jairo 'ga remiayuwa 'gã amũ 'ua 'ga rewiri:

—Amanũ katu enera'jyra ãẽ ki 'ei. Au'je 'ga reruri re— 'jau 'gã 'ua 'ga upe.

³⁶ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Ene'arasig awi. Je rerowiat ki ape— 'jau ete Jejui 'ga 'ga upe.

³⁷ A'ere Jejui 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—'Au etee ki pejup. Ore tee oroo orosou ãẽ resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga muapyra 'gã etee erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, 'ga rewirera Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi. ³⁸ Jairo 'ga 'wyr ipe owaẽmawe 'gã amanũ ma'efera ãẽ ree ajatyka ma'e 'gã nesaka. Jairo 'ga ra'jyra ãẽ rapirũmũ ãẽ rerekou. Wafukaita 'gã ajemogyau. ³⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te pejoo'o ãẽ ree? Namanũi futari ãẽ. Oset tee ãẽ 'upa— 'jau 'ga ajatyka ma'efera 'gã nupe.

⁴⁰ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã 'ga rerekoemãu etee:

—Ene'me awi nũ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap je ãẽ”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe “Oset tee ãẽ 'upa”, 'jau ete 'ga 'gã nupe.

A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau peje'jãu ukupepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga muapyra 'gã nerawau, kũjãmuku'i ãẽ jara 'gã neewe. A'eramũ 'gã awau osou imy'ja'wi pype. ⁴¹ A'eramũ 'ga amanũ ma'efera ãẽ popyyka oje'ega ãẽ upe:

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau 'ga ãẽ upe.

(Oje'eg imũ 'ga 'i: *Tarita kumi. Tarita kumi* 'ea ere ejua efu'ama jui 'ea poromũ.)

⁴² A'erauwe kũjãmuku'i ãẽ afu'ama okama awi, afu'ama awau watau. Tusi kwara ãẽ amu'at. A'eramũ ãẽ watau 'gã neape. A'eramũ 'gã oporesagamũ etee ãẽ ree. A'eramũ futat ãẽ ruwa 'ga 'jau ojeupe: “Amanũ ako jera'jyra ako re'ã. A'ere pa 'ga 'ã jera'jyra moferawi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

⁴³ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe kwe pe 'gã nupe ne, 'au je iapoawera ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga 'jau ãẽ jara 'gã nupe:

—Pe'je ãẽ mojemi'waa— 'jau 'ga ãẽ jara 'gã nupe.

6

Nasare pe 'ga oawet
(Mateu 13.53-58; Luka 4.16-30)

¹ Anure Jejui 'ga awau ojewya Nasare pe nũ, waranupawer ipe nũ. Wemimu'e 'gã 'ga erawau ojeupi. ² Morowykye'ema rupi 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga porogyta are. A'eramũ enupara 'gã amũ oporesagamũ 'ga ree.

—Ma'ape te 'ga jemu'ei mama'e are nũ'ũ? Awÿja te 'ga amu'akwaap mama'e are nũ'ũ? —'jau 'gã ajaupe. —Ma'ja pãjẽ mũ ajee 'ga aeremiapoe'ema apoi?— 'jau 'gã ajaupe. —Maran ajee 'ga mama'e apoi mĩnamũ nũ, aeremiapoe'ema mama'e apou nũ?— 'jau 'gã

ajaupe. ³—Ma'eramũ sipo 'ga jane mu'ei mama'e are? NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara rũi agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ga jane mu'e are ifuwet— 'jau 'gã ajaupe. —'Yjepana pinara agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ga 'ã jane mu'e are ifuwet. Mari êê ra'yra 'ga te 'ã. 'Ga rewirera 'gã ako 'au jane pyri. Tiago 'ga, Jose 'ga, Judas 'ga, Simão 'ga. Mĩmera 'gã 'ga rewirera. 'Ga renyra 'gã nanẽ 'ã ajemogyau 'au jane pype nũ. Ma'eramũ sipo 'ga jane mu'e are afuweramũ? Nienuwa'uweri jane 'ga porogytaa— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã oa kwe pe 'ga je'ega mome'ua. A'eramũ 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ 'gã je'ega rerowiaa. A'ere 'ã 'gã 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gã miamũ 'ã 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat ajee 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ je rerowiari. A'ere 'ã je'wyr ipewaramũ jẽmĩ naje rerowiari pejepe pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ Nuerowiari wejue 'gã 'ga. A'eramũ 'ga aeremiapoe'ema mama'e apoarũme'em 'gã pype. Ojero'wu ma'e 'gã amũ etee 'ga imajarueteu, opo monou 'gã 'arimũ. ⁶ “Naje rerowiari te 'gã 'ã. A'eramũ je 'gã poararũme'em”, 'jau 'ga ojeupe, oporesagamũ 'gã nee.

Jejui 'ga wemimu'e 'gã monoawet

(Mateu 10.5-15; Luka 9.1-6)

Aipo awi Jejui 'ga awau Nasare pyri 'ut ma'e amunaw ipe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ⁷ Anure 'ga wemimu'e 'gã majatykau, tusi 'gã majatykau. A'eramũ 'ga opãjẽ monou 'gã nupe mama'eukwaawa pe'aawamũ erekwara 'gã nui. A'eramũ 'ga 'gã mokwasi'wau mukũ juejue 'gã monou kwe pe.

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jerer imũ ki pẽẽ mama'eukwaawa pepe'a erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁸ —Pejemama'ea te kasi ajee peroo ne. Ywyrã etee pẽẽ erawau pejepo pe. Pejemim'ua miamũ pẽẽ erawawe'em. Mama'e ryrũ, ka'aranũ. Mĩmera nanẽ pẽẽ erawawe'em nũ. ⁹ Pejepyapaawunepa ete. A'ere pejejyrũa miamũ pẽẽ erawawe'em. Pejepir arewara etee futat pẽẽ erawau. Nan tee futar iki pekwap— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —'Gã 'wyrarete upe pejewaẽma pẽẽ majepeja 'oga pype etee futat pejepupa. Peo kasi kwe pe pejekou ne. ¹¹ Pejeporogyta renuwe'emamũ kamẽsiete pejewau 'gã 'wyr awi. 'Gã nui pejewau ki pẽẽ pejepytyry'wory'woka. “Nepeenuwi ete oreporogyta. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga amara'neramũ pẽ nee”, 'jau ki pẽẽ 'gã nupe, pejepytyry'woka 'gã neape— 'jau Jejui 'ga wemimono 'gã nupe.

¹² A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã awau peuwara 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree:

—Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui. “Je katu'og ape”, pẽẽ 'eramũ 'ga pẽ katu'ogi futari, pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'gã awau 'gã nupe.

¹³ Mama'eukwaawa 'gã ipe'au erekwara 'gã nui. Miarakawenana 'gã imonou ojero'wu ma'e 'gã akag are. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã katu'oka 'gã jero'wu awi.

Juã Batista 'ga jukaukaawet

(Mateu 14.1-12; Luka 9.7-9)

¹⁴ Jejui 'ga rera okwasi'wasi'wau kwe pe. A'eramũ Erote 'ga nanẽ 'ga rera renupa nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Awỹja te poromũ? Aeremiapoe'ema te a'e 'ga wapo a'i kũi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—Juã Batista 'ga nipo 'ut oferapa rai'i nũ. A'eramũ nipo 'ga a'eramũ janeremiapoe'ema resaukaa janee— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁵ A'ere amumera 'gã 'i:

—Eliasi 'ga nipo 'ut ojewya rai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

Amumera 'gã 'jau:

—Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, ymãwarera 'jawewara 'ga futat— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶ Aipo ajaupe 'gã 'e renupawe, Erote 'ga 'jau:

—Juã Batista futat 'ut oferapa rai'i nũ. Ajuwonogukat agawewi ako je 'ga ikue. A'etea sipo 'ga oferawu'jap nũ— 'jau Erote 'ga 'gã nupe.

¹⁷⁻¹⁸ Ymã Erote 'ga wewirera 'ga remireko ãẽ pojekai 'ga wi rakue. Erotiasi ãẽ pojekau 'ga wi rakue, Filipe 'ga wi rakue. A'eramũ 'ga ãẽ rerekou katu rakue. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe:

—Nia'wyri nanuara. Ejewirera remireko 'ã erepojeka 'ga wi. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Peko awi pejejuemireko are”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ã ereapo “Peapo awi” 'jawera rai'i. A'eramũ ene etywereteramũ ekou Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Juã 'ga Erote 'ga upe rakue.

A'eramũ Erote 'ga amara'neramũ Juã 'ga ree, 'ga pofaa, 'ga munewukaa moro-munepawa pype.

¹⁹ Erotiasi ãẽ Juã 'ga raykau 'ga 'eawer are. A'eramũ ãẽ afuwereteramũ 'ga ree.

²⁰ A'ere Erote 'ga kyjei 'ga juka awi. “Esage ma'e 'ga, Ku'jywa 'ga remiayuwa 'ga”, 'jau Erote 'ga Juã 'ga upe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga juka awi. A'eramũ 'ga 'ga jukaukare'ema Erotiasi ãẽ upe. 'Ga je'egamũ Erote 'ga wapyakau Juã 'ga je'eg are. 'Ga je'ega renupawe 'ga 'jau ojeupe: “Maran je 'ga rerekou 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga nokwaawi futari.

²¹ A'ere Erotiasi ãẽ Juã 'ga juka rapesagi etee futat akou.

U'aawera 'ara rupi Erote 'ga maraka apou. A'eramũ 'ga kwaiwete 'gã mo'wy'wya omaraka are. Opoirũ, jefaruu 'wyriat, Garireja ywy pewara 'gã 'wyria'ri. Mĩmera 'gã 'ga imo'wy'wya oje'wyr ipe. A'eramũ 'gã wemimo'wyrera 'gã mojemi'waa. ²² 'Gã jemi'waaw ipe Erotiasi ãẽ ra'yra ãẽ awau osou ojerokyau maraka are ajatyka ma'e 'gã nowase. A'eramũ Erote 'ga aku'iramũ ãẽ jeroky are wemimo'wy'wyrera 'gã netee. A'eramũ Erote 'ga 'jau ãẽ upe:

—Ma'ja te erefutat? Tamono eneremifutara enee 'jau— 'jau 'ga ãẽ upe.

²³ A'eramũ 'ga 'jau nũ:

—“Ma'ja te erefutat?” a'e ako je enee ko. Eneremifutara etee futat tamono enee 'jau, a'e ako je enee ko. Na'e ekoetei je enee. Jarejuwarete 'ga remianuwamũ je 'i. Amono futat je enee— 'jau 'ga ãẽ upe.

²⁴ A'erauwe ãẽ awau imome'wau oy ãẽ upe. A'eramũ ãẽ 'jau ãẽ upe:

—Ma'ja te je aenũi kĩa upe?— 'jau ãẽ oy ãẽ upe.

—“Juã Batista kĩa akagera erurukat imonogukaa wã nupe jee”, ere ki kĩa upe— 'jau ãẽ wa'yra ãẽ upe.

²⁵ A'erauwe ãẽ ra'yra ãẽ awau ojewya 'jau 'ga upe:

—Juã Batista kĩa akagera erurukat paratu pype imonogukaa wã nupe jee ki'ĩ. 'Awauwe je ifutari— 'jau ãẽ 'ga upe.

²⁶ A'erauwe Erote 'ga u'arasigamũ aipo ãẽ 'erauwe. Niporojukaweri 'ga Juã 'ga ree. A'eramũ 'ga a'eramũ u'arasigamũ. “Ma'eramũ je 'jau ãẽ upe ra'e 'ũ: Eneremifutara tamono enee 'jau, 'jau ãẽ upe ra'e 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamũ. A'ere 'ga wemimo'wy'wyrera 'gã nemianuwamũ aipo 'ga 'i ãẽ upe. A'eramũ 'ga ojenosõu. “Kasi 'gã a'e pe je iapoe'emamũ naje rerowiari ne kwy, 'gã nekoi je'me are ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. ²⁷ A'eramũ 'ga a'eramũ jefaruu 'gã amũ monou Juã 'ga juwonogukaa.

—Moromunepawa pype Juã 'ga 'amamũ. Pe'je pejewau 'ga ajuwonoka. A'eramũ pẽẽ 'ga akagera rerua paratu pype ãẽ upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau 'ga ajuwonoka. ²⁸ A'eramũ 'gã paratu pype 'ga akagera rerua ãẽ upe. A'eramũ ãẽ erua oy ãẽ upe rakue.

—Kweramũ a'ni— 'jau ãẽ oy upe.

²⁹ “Erote 'ga 'ga jukaukat 'ga upe” 'e renupawe Juã 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga reumera upe erawau imonou inuga ita kwara pype rakue.

A'eramũ Erote 'ga wea'aramũ Juã 'ga ree, Jejui 'ga rera renupawe.

*Kanape'i me'yitawet**(Mateu 14.13-21; Luka 9.10-17; Juã 6.1-14)*

³⁰ Ko'iko'i ete Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya nũ. A'eramũ 'gã wemiapofera mome'wau Jejui 'ga upe. Oporogyta nanẽ 'gã imome'wau 'ga upe nũ. ³¹ Kwaiwete 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga ojemi'wararũme'em wemimu'e 'gã netee. A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimonofera 'gã nupe:

—Pe'je soo awotywe'eme jarepytu'wau ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³² A'eramũ 'gã tee awau u'aa yaruu pype. ³³ A'ere kwaiwete 'gã 'gã oa resagi.

—Oo Jejui 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ amunaw ipewara 'gã ojeko'woka 'ga piara rupi awau ujãna ypia ywyrri owaẽma 'gã nenune.

³⁴ Ojekog ire Jejui 'ga uẽma yaruu awi. Wenune 'ut ma'efera 'gã nesakawe, Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. “Karupa'mĩ jare'ema 'jawe pa 'gã jemogyi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe. Ni'wyrriari 'gã. A'eramũ 'gã omogytawe'emamũ. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaẽma 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³⁵ Kaaruwamũ Jejui 'ga remimonofera 'gã 'jau 'ga upe:

—Kaarup ki 'ei. Nitywi futari mama'ea 'au 'gã nemi'uramamũ— 'jau 'gã 'ga upe. ³⁶ —Emono 'gã jarejewi. Too 'gã amunawa mũ pype wemi'urama mua ojeupe 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁷ A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Pẽẽ te mama'ea pemono 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—Kuu. Mytuna 'gã nũ'ũ. Tusẽtu ka'aranũũ oo kanape'i muawamũ 'gã nupe kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Marãmaran te kanape'i pyu pẽtyp? Pe'je pejewau esaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau esaka. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Sĩku etee kanape'ia. Mukũ'i'ĩ etee ipira'ia 'jau ra'e— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'ga 'jau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe:

—Pe'je pejepojo'oka'i pejejau pejeapyka juo'wi 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe 'gã opojo'ojo'o'giramũ wapyka juo'wi 'arimũ. Peu sẽg 'gã wapyka. Peu sĩkwẽta 'gã wapyka. Peu sẽg 'gã wapyka nũ. Nan tee futat 'gã wapyka juo'wi 'arimũ.

⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramã'jãu ywau opo pe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'erauwe 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'e 'gã nupe. Omowowogamũ ojeme'yita 'gã nupe. Ipira'ia nanẽ ojeme'yita 'gã nupe. A'eramũ 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁴² A'eramũ wapyk ma'e 'gã juejue ojemi'waa wewegamũ jui.

—Janeruwarete 'ga kumia ome'yi janee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ã jane jarejewegamũ jarejupa. Jarejuwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara reruwi— 'jau 'gã ajaupe.

⁴³ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã emyrera mono'oga ijaga yrũ pype. Tusi yrupemũũa 'gã imatyneema emyrera pyu. ⁴⁴ Sĩku miu agawewi kũima'e 'gã pytuna. A'etea 'gã na'upawi kumia. Wewegamũ 'gã jui.

*'Yrajape 'arimũ Jejui 'ga ataawet**(Mateu 14.22-33; Juã 6.16-21)*

⁴⁵ Emyrera 'gã ijag ire Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejewau peje'aa yaruu pype. Pesaita pe pejewau pejeyaapa je renune. Je apyta ra'ne. Tamono 'gã 'gã 'wyr ipe 'jau nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga wi 'ga rejaa ojetee'i.

⁴⁶ Ojewi 'gã o re Jejui 'ga awau ojeupia ywytyra rupi. 'Uwarete 'ga upe 'ga awau oporogytau. Ojete'e 'i futat 'ga awau akou. ⁴⁷⁻⁴⁸ Ypytunimũ Jejui 'ga wemimu'e 'gã nesaka. Ypiauu pyter ipe 'gã 'upa. A'ere ywytua napywurukari 'gã nupe. A'eramũ Jejui 'ga ku'em ja'wyja'wyrãmũ awau 'gã nepejãna. 'Y rajape 'arimũ 'ga awau watau. "Tafen 'gã 'jau kwy", 'jau 'ga ojeupe. Ojepyu 'ga kwap ja'wyja'wyrãmũ 'gã 'ga resaka.

⁴⁹ —Ma'ja katu 'ut kweramũ janee?— 'jau 'gã ajaupe. —Ajaga nipo kwe 'ut owaẽma janee kũi— 'jau 'gã amũ wafukaita ajaupe.

⁵⁰ A'eramũ 'gã okyjau ajemogyau. 'Gã kyjea 'gã pifuaka'roka.

A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi. Je tee ojet pẽ newiri— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵¹ A'erauwe 'ga awau yaruu pype u'aa 'gã pyri. A'erauwe ywytua wojeramũ 'gã nupe. A'ere 'ga remimu'e 'gã yyi ajemogyau. ⁵² Naeapyoi 'gã kanape'i jeme'yitawer are. Naeapyoi wejue 'gã Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã okyjau 'ga wi.

Genesare ywy pewat (Mateu 14.34-36)

⁵³ A'eramũ Jejui 'ga awau oyaapa wemimu'e 'gã netee. Awau 'gã ojekoka Genesare ywy are. ⁵⁴ Yaruu awi 'ga ẽmauwe peuwara 'gã Jejui 'ga kwaapa. ⁵⁵ A'eramũ 'gã awau ujãna ojero'wu ma'e 'gã nerua amunaw awi. Amunawa moy moyka ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nupawa pype Jejui 'ga upe. ⁵⁶ Jejui 'ga waw ipe 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nuga 'ga kwapaw ipe. Amuna'wi'i pewara 'gã, amunawarete pewara 'gã, jũ mewara 'gã. Mĩmer awi 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nuga 'ga rape pe.

—Tene 'gã eneraity pypireme'ywa pyygi ene wi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga raity pypireme'ywa pyygarera 'gã ajaruete pawamũ najuejue etee futat.

7

Judeu 'gã nemiapo (Mateu 15.1-9)

¹ Anure fariseu 'gã amũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee ajatykau Jejui 'ga ree. Jerusareg awi 'ut ma'efera 'gã poromũ. ² Jejui 'ga remimu'e 'gã jemi'wara resaka ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Nojepoei 'gã ojemi'war enune jareypy je'egawer imũ— 'jau 'gã ajaupe. —Nuapoi 'gã jarejemiapoa ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

³ Judeu 'gã mama'ea wapo oypy je'egawer imũ etee futat. Fariseu 'gã taetu iapou. Ojemi'war enune 'gã ojepoeipoeita. ⁴ Wemimurera kumia nanẽ 'gã ipireipireita nũ. Oypy 'gã je'egawer imũ etee futat kumi'wawa nanẽ 'gã ipireita nũ. Kaneeku, 'y ryrũ, japepo. Mĩmera 'gã opirei. Oypy 'gã je'egawer imũ etee futat 'gã iapou.

⁵ A'eramũ fariseu 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee eneremiayuwa 'gã nuapoi mama'ea jareypy 'gã je'eg ymaner imũ 'ũ? Nojepoei nanẽ 'gã 'ã jareypy je'egawer imũ ojemi'war enunewe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽẽ 'ã "mama'e esagea ore aruapo", pe'je numiamũ. A'ere 'ã pẽ'me ate pejemogyramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

"Aramuoryw ore Orojuwarete 'ga, 'jau futatee 'gã jee", 'jau Janeruwarete 'ga.

"A'ere 'ã 'gã 'meramũ te. Nomỹi 'gã weaa je ree. Naje rerowiari tãmẽjẽ 'gã.

⁷ U'eawer are etee 'gã jamu'ei. A'ere 'gã 'jau ajaupe: Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'ei, 'jau futatee 'gã ajaupe",

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyrafena.

8—Nepeenuwi agawewi 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega pejemogyau. Na'ga je'eg imũ rũi nanẽ pẽẽ mama'e apou nũ. Tesirũmera 'gã je'eg imũ etee 'ã pẽẽ mama'e apou— 'jau 'ga 'gã nupe. 9—Pejepoia 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega renuw awi. A'eramũ 'ã pẽẽ pejemifutar imũ etee mama'e apou. 10 Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'ga je'ega. Pejey eẽ je'ega nanẽ ianupa etee nũ”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. “Ujara 'gã kurapara 'gã ki peapisi”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. 11 A'ere 'ã pemu'e 'gã 'gã jara 'gã nee 'gã je'ega renuw etee'em are. “Pejajara 'gã nupe mama'e are pejeporomonowere'emamũ ki pe'je 'gã nupe: ‘Pẽ nupewara je amono Jarejuwarete 'ga upe ai'i. A'eramũ je mama'e mũ monowe'em pẽ nupe’, 'jau futatee ki pẽẽ pejajara 'gã nupe. 12 A'eramũ ki pẽẽ imonowe'em pejajara 'gã nupe”, 'jau 'ã pẽẽ 'gã mu'jau tywet pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 13—Aipo 'jaramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema pejemogyau. Tesirũmera 'gã je'egawer imũ te 'ã pẽẽ mama'e apou. Namĩmera etee rũi futat pẽẽ iapou. Amumeramũ taetu ajee 'ã pẽẽ mama'e tywera peapo— 'jau Jejui 'ga fariseu 'ga nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã neewe.

Ae motyweawa 'ga imome'uawet
(Mateu 15.10-20)

14 A'ere Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejeapyakau jeje'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ pejejeapyoramũ ee pejemogyau. 15-16 Napẽ pype oo ma'efera rũi pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe pẽ mogyau. Pẽ nui uẽm ma'ea te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe. Pẽje'egaiwa te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

17 A'ere Jejui 'ga mytuna 'gã nejaa awau osou 'og ipe wemimu'e 'gã netee. 'Og ipe ose re 'ga remimu'e 'gã oporonupa 'ga upe:

—A'eramũ ene ma'ja upe poromũ 'jau ra'e 'ũ? Norereapyoi ore ene 'e are ki 'ei— 'jau 'gã 'ga upe.

18 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽẽ nanẽ nipo nepẽneapyoi we ee ra'e ki sa? Ekoay pẽẽ na'e ki 'ei. Pẽẽ nanẽ meewei etee pẽneapyo ee ra'e ki 'ei? Nepẽneapyoi ymani te 'ã pẽẽ je'eawer are ai kũi. Pejemim'waa nipo pẽẽ. A'eramũ nipo pẽẽ pejemim'u monou pejejuru pe. A'ere nipo pẽẽ imokona. 19 Pẽnemi'ua osou pẽnawyrũ pype etee futat. Nokwasi'oi pẽwytera pype. Pẽnawyrũ pype etee futat mama'e oi. A'eramũ okwapa etee pẽ nui. A'eramũ mama'ea pẽ motywerukare'ema Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aiporamũ futat Jejui 'ga 'i 'gã nupe: “Nitywi futari pẽnemi'ue'ema mũ mama'ea” 'e upe futat 'ga 'i poromũ.

20 A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽwyter awi 'ut ma'efera tee pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe. 21 Mama'e tywer are etee pẽẽ pejejea'aramũ. A'eramũ pẽẽ mama'e apou pejejea'ar imũ etee futat. 'Ga amũ wea'aramũ mama'e are amunarũ are. A'eramũ 'ga amunarũmũ ee. 'Ga amũ wea'aramũ oporojuka are. A'eramũ 'ga oporojukau. 22 'Ga amũ wea'aramũ wemirekoe'em are ako are. A'eramũ 'ga akou kũjã eẽ ree. 'Ga amũ wea'aramũ okaraemã momytun are etee. A'eramũ 'gã okaraemã momytuna ekoete. 'Ga amũ wea'aramũ mama'e tesirũ apo are te. A'eramũ nipo 'ga otyweramũ akou Jarejuwarete 'ga upe. Wemifutar imũ etee o'meramũ. Wea'ar imũ etee ajuago'wau ajemogyau. 'Gã amũ ajuerekoayau. 'Gã amũ ojerowiaraipe etee ojee. 'Gã amũ ojemuarũme'em. 23 Mĩmera 'ã pẽẽ iapou pejemifutar imũ etee futat. A'eramũ pẽẽ mĩmera apoaramũ te pejemotywea Jarejuwarete 'ga upe. Napẽnemi'ua rũi pẽ motywet 'ga upe. Pejepoeje'ema miamũ nepẽ motyweri 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'gã motyweawa mama'e are etee.

Judeue'ema eẽ
(Mateu 15.21-28)

²⁴ A'ere Jejui 'ga awau pe awi. Tiro 'jawa pyri 'ga awau. Awau osou peuwara 'gã amũ 'wyr ipe.

—Je mome'u kasi pejepe ne. “Au 'ga ruri akou”, pe'je kasi ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga rera nimimawi futari. ²⁵ A'eramũ kũjã ãẽ mũ 'ga rera renupa. Mama'eukwaawa 'up ãẽ ra'yra ãẽ pir are. A'eramũ ãẽ 'ua wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase, 'ga rera renupawe. ²⁶ Najudeu arũi agawewi ãẽ. Sirufenisi pewara ãẽ te. Poromũ 'ut oporogytau Jejui 'ga upe:

—Mama'eukwaawa epe'a jera'yra kynu wi, a'e je tejua enee— 'jau ãẽ 'ga upe.

²⁷ A'ere 'ga 'i etee ãẽ upe:

—Sã'ã ae kunumãa mama'e 'ue'emamũ ae kunumã remi'urama monoe'ema weymawa upe. Nan tee futat je. Judeu 'gã poaawamũ je ruri 'au ywy pe ikue— 'jau Jejui 'ga ãẽ upe.

²⁸ A'eramũ ãẽ 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere ywyu mama'e 'ar ire wã neymawa i'ui futari— 'jau ete ãẽ 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—Je rerowiat ape ekou ra'e a'i ã. Ere ewau ejewya eje'wyr ipe nũ. Mama'eukwaawa ojepe'a 'awamũ enera'yra ãẽ wi— 'jau 'ga ãẽ upe.

³⁰ A'eramũ kũjã ãẽ awau ojewya oje'wyr ipe nũ. ãẽ ra'yra ãẽ 'upa anuruka okama pype. Jaruete ãẽ 'upa. ãẽ pirowara ojepe'au awau ãẽ wi ra'e.

Iapyae'ema 'ga

³¹ Jejui 'ga awau pe awi. Sidoma pyu 'ga okwapa. A'ere 'ga awau Tekapuru ywy raapa awau owaẽma Garireja ypiauu upe. ³² A'e pe kũima'e 'gã amũ iapyae'ema 'ga rerua Jejui 'ga upe. Nuenuwi 'ga mama'ea. Nije'ẽkarakatui nanẽ 'ga nũ. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Epo emono 'ga 'arimũ. Tajekatu'ok 'ga 'jau— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³³ A'eramũ Jejui 'ga 'ga pe'au mytun awi. A'erauwe 'ga ofã monou 'ga apya rupi. 'Ga apya rupi ofã mono re 'ga onymuna opo are. A'ere 'ga weny monou 'ga kũ are. ³⁴ 'Ga kũ are weny mono re Jejui 'ga wowowyramũ ywau ojeptyuekyjayau. A'e pe 'ga 'jau:

—Ejeawopytymo'wok 'ga wi— 'jau 'ga.

(Oje'eg imũ 'ga 'i *Efata*. *Efata* 'ea ejeawopytymo'wok 'ga wi 'ea futat poromũ.)

³⁵ A'erauwe iapyae'ema 'ga wapyakwafugamũ. 'Ga kũa nanẽ ojekatu'oka nũ. A'eramũ 'ga oje'eg esageayramũ. ³⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau esakarera 'gã nupe:

—Pemome'u kasi ne— 'jau 'ga 'gã nupe numiamũ.

A'ere 'ga rera nikokawi futari. A'ere 'gã 'ga rera muãi kwe pe.

³⁷ 'Ga rera renupara 'gã wea'aramũ 'ga ree ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—A'jeteetewi 'ga mama'e apoi ki sa! Iapyae'ema 'gã miamũ 'ga imuapyau. Ije'ege'ema 'gã nanẽ 'ga imoje'egukaa— 'jau 'gã ajaupe.

8

Kwaturu miu 'gã mojemi'waawet (Mateu 15.32-39)

¹ Anure 'gã awau ajatykau Jejui 'ga ree nũ. Kwaiwete 'gã awau ajatykau 'ga ree. Temi'u teepawamũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

² —Ajemuaẽm je tekou 'gã nee. Muapyt 'ã 'gã kaaruwamũ jane pyri. A'eramũ 'awamũ 'gã nemi'urama ateeepawamũ 'gã nui. ³ A'eramũ je teporomonowere'emamũ 'gã nee 'gã nemi'urame'eme. Kasi a'e pe ty'ara 'gã pifuaka'rogi woga piara rupi 'gã oramũ ne, a'e je. A'eramũ je teporomonowere'emamũ 'gã nee tejewi, 'gã nupe mama'e monowe'emamũ. Kasi 'gã oje'wyr ipe awau 'gã manũaiwi ty'ara upe ne. Amumera 'gã taetu nã'ã muku awi 'ut re'ã, a'e je— 'jau Jejui 'ga wemimu'e 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Amunawe'em ipe jane rekoi nũ'ũ. Nitywi mama'ea 'au. Mõ awi sipo ore mama'e muri 'gã mojemi'waawamũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Marãmaran pẽkanape'i pytuna?— 'jau 'ga oporonupa ee 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Sete ete ipytuna— 'jau 'gã 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejeapyka ywyu— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã wapyka.

A'ere 'ga kanape'i pyyka opo pe. A'ere 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete 'ã mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'e 'gã nupe. Omowowogamũ ojeme'yita 'gã nupe. A'eramũ 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁷ İpira'ia nanẽ niapoi nũ. A'ere Jeju'i 'ga eroje'ega opo pe 'Uwarete 'ga upe nũ, 'ga muorypa ee. A'eramũ 'ga ipira'i monou wemimu'e 'gã nupe. A'erauwe ipira'ia ojeme'yita nũ. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁸ A'eramũ 'gã ojemi'waa wewegamũ. Weweg ire Jeju'i 'ga remimu'e 'gã emyrera mono'oga imonou yrũũ pype. Sete yrupemũũa 'gã imatyneema.

⁹ Kanape'i 'warera 'gã pytuna kwaturu miu agawewi 'gã pytuna.

'Gã jemi'war ire Jeju'i 'ga 'gã monou 'gã 'wyr ipe nũ. ¹⁰ A'eramũ 'ga u'aa yaruu pype wemimu'e 'gã netee. Awau 'gã oyaapa awau ojekoka Taumanuta ywy are.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet

(Mateu 16.1-4)

¹¹ Peu fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jeju'i 'ga upe. Nuerowiari 'gã 'ga. “NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rũi 'ga mama'e apoi”, e'i etee 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'ua 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jeju'i 'ga upe:

—Aeremiapoe'ema eapo amũ ore reape. Taruesak ene mama'e apoa orojemiesagamũ 'jau. “Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ futat 'ga aeremiapoe'ema apoi ra'e”, taru'e enee 'jau. A'eramũ ene mama'e apou 'ga pãjẽ resaukaawamũ oree— 'jau 'gã 'ga upe.

¹² A'eramũ Jeju'i 'ga ojepytuekyita 'gã nee. A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Naapoa'uweri je pẽnemiapoe'ema pẽ neape. Naje rerowiari futari pejepe. A'eramũ je mama'e apowe'em pẽnemiesagamũ— 'jau ete Jeju'i 'ga 'gã nupe.

¹³ A'eramũ Jeju'i 'ga awau 'gã nui nũ. Yaruu pype 'ga awau u'aa wemimu'e 'gã netee. A'eramũ 'gã awau oyaapa.

Wemimu'e 'gã momoranupawet

(Mateu 16.5-12)

¹⁴ A'ere 'ga remimu'e 'gã nuerooi kanape'i ojeupi. Amoka'jam 'gã erooa. Majepẽ'ia te 'gã erawau. ¹⁵ A'e pype Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejea'gu ki fariseu 'gã nui, 'gã mani'oko'o jopypeaw awi. Erote 'ga ma'e awi 'jau ki pejejea'gwau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kanape'i rerura ako jane simoka'jam ko. A'eramũ 'ga poromũ 'jau janee kũi— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁷ A'ere Jeju'i 'ga 'gã 'e renuwi. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naje rerowiari tãmẽjẽ pejepe pejejemogyau ki sa. Ma'eramũ nã'ã aipo pe'je pejejaupe re'ã. “Kanape'i rerure'em are 'ga 'i poromũ janee”, pe'je re'ã— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ sipo pẽẽ pejejeapyoe'emamũ je'eawer are pejejemogyau 'wei?

¹⁸ Pẽnẽa 'ã pẽnẽ numiamũ. A'ere 'ã nepeesagi mama'ea. Pejeapyaramũ 'ã numiamũ. A'ere 'ã nepeanuwi jeje'ega. ¹⁹ Pemoka'jam nipo jeremiapofera rai'i? Kanape'ia je

ime'yitawera rai'i? Sīku etee agawewi ako ai'i. A'etea ako je kanape'ia omowowok imonou sīku miu kūima'e 'gã mojem'i'waawamũ ai'i. 'Gã jemi'wapaw ire marãmaran ajee yrũa pematyneem emyrera pyu rai'i?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Tusi yrũa ako tyneema ai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga oporonuwu'japa ee 'gã nupe nũ:

—A'ere ako je sete kanape'i mowowoka kwaturu miu 'gã mojem'i'waawamũ ai'i nũ. 'Gã jemi'wapaw ire marãmaran yrũa ajee pematyneem emyrera pyu rai'i nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sete yrũa ako tyneema ai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Nepēneapyoi we tãmjē pēē ee? “Pejea'gu ki fariseu 'gã mani'oko'o mojojopyeaw awi”, a'e ako je pē nupe ko. A'ere ako je nakanape'i upe rũi je 'i ko. “Gã nemimu'e morogyta awi ki pejea'gu”, a'e te je ako pē nupe ko— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Eae'ema 'ga

²² A'ere Jejui 'ga awau owaēma Pesaita 'jawa upe wemimu'e 'gã netee. A'eramũ peuwara 'gã amũ eae'ema 'ga rerua Jejui 'ga upe.

—Epoa emono 'ga rea 'arimũ. 'Ga rea tajekatu'ok 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'erauwe Jejui 'ga eae'ema 'ga popyyka 'ga rerawau 'ga renuēma amunaw awi. A'erauwe 'ga onymuna opo are. A'ere 'ga weny monou 'ga rea are. A'ere 'ga opo monou 'ga 'arimũ. A'ere 'ga 'jau 'ga upe:

—Ereesak te mama'ea 'awamũ?— 'jau 'ga 'ga upe oporonupa ee 'ga upe.

²⁴ A'eramũ eae'ema 'ga 'jau 'ga upe:

—Aesak futat je numiamũ. A'ere 'gã 'ywa 'jawe etee jee wesagamũ— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁵ A'ere Jejui 'ga opo monou'japa 'ga rea 'arimũ nũ. A'eramũ te 'ga mama'e resagi katu.

²⁶ A'erauwe Jejui 'ga eae'emera 'ga monou 'ga 'wyr ipe nũ.

—Eje'wyr ipe ekwap. Ereo kasi amunaw ipe ne— 'jau 'ga 'ga upe, 'ga monou 'ga 'wyr ipe nũ.

Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet

(Mateu 16.13-20; Luka 9.18-20)

²⁷ A'ere Jejui 'ga awau Sesariafiripai ywy pe wemimu'e 'gã netee. Awaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gã jee jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe oporonupa ee 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—“Juã Batista 'ga te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, e'i amumera 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Eliasi 'ga nipo 'ã 'ut ojewya rai'i nũ”, 'jau enee. Amumera 'gã: “Jarejuwarete 'ga je'ega mome'warera 'gã amũ te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ. 'Agamũ 'ua oporogytau akou janee nũ”, 'jau 'gã enee jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁹ —Pēē nũ. Ma'ja pe'je ajee jee jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ene Jarejuwarete 'ga remimurera, aru'e ore jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pemome'u kasi ajee aipoa 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

Amanũawama mome'uawet

(Mateu 16.21-28; Luka 9.22-27)

³¹ Aipo pe futat Jejui 'ga ajukaawama mome'wau ypy ypy wemimu'e 'gã nupe.

—Je 'ã pēneki'yr ymanera. A'ere nipo 'gã anurenure'i je rereko tyweretei. 'Wyriara 'gã nipo je reroyrũmũ. Judeuramũ jane 'wyria'ri, mainana 'wyriat, Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã nipo je reroyrũ. A'eramũ nipo 'gã je jukaukaa 'gã nupe. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janerwarete 'ga je moferawi nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² Jejuí 'ga ajukaawama mome'wau katu tãmějë 'gã nupe. A'eramũ Pedro 'ga 'ga rerojepe'au'i 'gã nui. A'eramũ 'ga oje'egayau 'ga upe:

—Ene'me awi nũ'ũ. Nene rereko tywera'uweri 'gã nũ'ũ. Janeruwarete 'ga nene rereko tywerukara'uweri 'gã nupe kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³³ A'erauwe Jejuí 'ga ojerowaka amã'jãu wemimu'e 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Ejepe'a je wi, ki Satanasi. Mama'eukwaawa 'wyriara ene mu'eukat poromũ jee, ki Pedro. “Tamomoirukat 'ga 'ga Ruwarete 'ga remifutara apo awi 'jau”, e'i te Satanasi jee. A'eramũ poromũ ene mu'eukaa jee kũi. NaJarejuwarete 'ga remifutar imũ rũi ere aipo 'jau jee. Ejemifutar imũ te ere aipo 'jau jee— 'jau Jejuí 'ga Pedro 'ga upe.

³⁴ A'ere Jejuí 'ga mytuna 'gã majatykau ojee, wemimu'e 'gã neewe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jeremiayuamũ pejekoweramũ ki pẽẽ jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyjawe'em futat pejekereko tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pejemanũ awi miamũ pejekyjawe'em futat. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejuí 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵ —“Najemanũweri je Jejuí 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. “Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejuí 'ga remifutar imũ” 'jara 'gã nanẽ nooa'uweri ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy. Je napoira'uweri 'ga mome'u awi”, 'jau. Aipo 'jara 'gã etee awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

³⁶ —Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã nanẽ ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomỹi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. Okaraemã me'yi are etee 'gã fueweramũ. A'ere 'gã je rerowiar are jẽmĩ wea'are'emamũ. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee nanuara 'gã awau. Peu oo re 'gã nuẽmarũi futari jui. ³⁷ Nitywi mama'e mũ mama'eukwaawa rapyaw awi 'gã nenũ'jãawamũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ³⁸ —'Awamũ ete 'gã naje rerowiar futari. Nomỹi futari 'gã weaa je ree. Kwaiwete 'gã mama'e tywera etee iapou. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã o'meramũ je rerowiare'ema 'gã nupe. “Na'ga rerowiaara rũi je”, 'jau futatee nipo 'gã ajemogyau 'gã nupe. Ojenosĩ 'gã jeje'ega mome'u awi. “Je 'ã Jejuí 'ga remiayuwa”, 'jawe'em 'gã. Aipo 'ea 'gã enosõu. A'eramũ nipo je anure tejewya je nanẽ futat aipo 'gã nui tejenosõu. Tejuawa rupi je ruri Tejuwarete 'ga renyfuga pype, ywagipewara 'gã nenyfuga pype 'jau. A'eramũ je aipo 'ara rupi tejenosõu tekwaparera 'gã nui— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

9

¹ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Anure nipo pẽẽ mũ je resak pejepe pejemanũme'ẽwe peje'wyriaramũ je rekoa. Jarejuwarete 'ga pãjẽa nipo pẽẽ mũ esaka— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe oporogytau.

'Gã neape Jejuí 'ga jesowo'gõkawet

(Mateu 17.1-13; Luka 9.28-36)

² Anure seis oser ire Jejuí 'ga awau ywyty'rarimũ. Muapyra 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau erojeupia ywyty'rarimũ ojeupi. Peu Jejuí 'ga ojesowo'gõka 'gã neape. ³ 'Ga raitya waparasi gamũ 'ga ree. Iaparasi g enyfuk te 'ga raitya 'ga ree. ⁴ A'erauwe 'gã Moisesi 'ga resaka Eliasi 'ga reewe. Ywag awi 'gã 'ua oporogytau Jejuí 'ga upe. ⁵ Ywag awi 'ut ma'e 'gã nesakawe Pedro 'ga 'jau Jejuí 'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau Pedro 'ga Jejuí 'ga upe. —Muapyra tapỹja taruapo pẽ nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau Pedro 'ga Jejuí 'ga upe.

⁶ Jejuí 'ga remimu'e 'gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ Pedro 'ga u'akwaawe'emamũ poromũ 'jau Jejuí 'ga upe. ⁷ 'Ga porogytapaw ire ywasiga 'ua ojypa 'gã nee nũ. A'e rupi futat Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Koromũ futat Jera'yrarete 'ga. Jeremifutararete 'ga. A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'eg are pejeapyakau— 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywasiga rupi 'gã nupe.

⁸ A'erauwe 'gã warekou. A'ere 'gã Jejuí 'ga etee futat esagi 'ga 'amamũ. Ywag awi 'ut ma'efera 'gã awau ojeupia ywasiga rupi 'gã nui nũ. ⁹ Ywytyr awi 'gã neruaw ipe Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pemome'ua'ne kasi 'gã nupe ne. Pejejeki'yramũ je feraw ire tãmẽjẽ tepemome'u 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Aipoa 'gã nomome'ui futari 'gã nupe. A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are, “Je feraw ire” 'eawer are. A'eramũ 'gã imome'waukaa ajaupe:

—Ma'ja upe 'ga aipo 'jau janee nũ'ũ? Ma'ja are sipo 'ga jane mu'ei? Ma'ja upe sipo 'ga 'i “jeferaw ire tepemome'u 'jau”, 'jau janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹¹ A'eramũ 'gã oporonupa ee Jejuí 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'i 'ũ: “Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: ‘Eliasi 'ga ra'ne nipo ojesaukat 'gã nupe. A'ere nipo 'ga rewiri jeremimonorama 'ga oi ojesaukaa 'gã nupe’, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue”, 'jau 'gã imome'wau ore— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

¹²⁻¹³ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'gã 'i. Eliasi 'ga 'jawewara 'ga ra'ne futat ako 'ut ai'i. “Au'je ki mama'e tyw- era apo re. Pe'je ki pejepoia pejetywer awi. Janeruwarete 'ga tepẽ mogy wemiayuwamũ 'jau”, 'jau ako 'ga awau pẽ nupe ai'i, je renune ai'i. Juã Batista 'ga futat Eliasi 'ga 'ut 'jawamũ. A'ere nepekwaawi futari 'ga. A'eramũ 'gã 'ga rerekou tyweaete wemifutar imũ etee 'ã rai'i. Anure nipo 'gã je miamũ je rereko tyweretei 'ga 'jawerimũ futat. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe je rereko tyweaw are rakue. A'eramũ nipo 'gã je rerekou tyweaete je reroyrũmũ 'ga 'eawer imũ etee futat— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

Kunumĩ 'ga katu'okawet

(Mateu 17.14-21; Luka 9.37-43)

¹⁴ Ywytyr awi ojoyw ire 'gã 'gã nesaka kwaiwete wemimu'e 'gã ywuri. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ oporogytau 'gã nupe. ¹⁵ A'ere 'ga resakawe my- tuna 'gã oporesagamũ Jejuí 'ga ree. A'eramũ 'gã awau ujãna 'ga rapeje'ega. ¹⁶ A'erauwe Jejuí 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja are te pejamue pejejupa ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ A'eramũ kũima'e 'ga amũ mytuna 'gã pyter awi oje'ega mua 'ga upe:

—Teja'yra 'ga je arut enee, ki Ku'jyp. Mama'eukwaawa 'up 'ga pir are. A'eramũ mama'eukwaawa 'ga moje'egukare'ema. ¹⁸ Mama'eukwaawa 'ga pyykwawe 'ga moy- wyrupãu 'ga monou 'ga retyka. A'eramũ 'ga moyypipa, 'ga mua'jykã'jykãina 'ga motyjuita. A'eramũ 'ga mopifuakare'ema 'ga mogou. “Pepe'a 'ga wi”, a'e futat je eneremimu'e 'gã nupe ko numiamũ. A'ere 'gã nope'ai ete 'ga wi ko— 'jau 'ga Jejuí 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranime gatu nipo 'ã je rerowiat pejepe pejejemogyau? Ymã agawewi 'ã je pẽ mu'ei. A'etea nipo 'ã naje rerowiar ymani pejepe 'ja. “Nakoa'uweri je namutamutat pẽ pype”, a'e agawewi je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe, tesirũmera 'gã neewe futat. —Pe'je 'ga ra'yra 'ga rerua jee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

²⁰ A'erauwe 'gã 'ga rerua. A'ere Jejuí 'ga resakawe 'ga pirewara 'ga moyyita 'ga monou 'ga retyka 'ga mojerejerepa ywyu. 'Ga motyjuita 'ga juru rupi.

²¹ A'eramũ Jejuí 'ga oporonupa ee kunumĩ 'ga ruwa 'ga upe:

—Maranime te mama'eukwaawa ruwi enera'yra 'ga pir are rai'i 'ũ?— 'jau 'ga 'ga upe.
A'eramũ 'ga ruwa 'ga 'jau 'ga upe:

—'Ga kunumĩa we futat mama'eukwaawa wereko opir are ikue— 'jau 'ga ruwa 'ga 'ga upe. ²²—Amumẽ mama'eukwaawa 'ga monoukaa 'ga retyka tata pe jepi. Amumẽ 'ga momorukaa 'y pe, 'y pe 'ga jukaawamũ jepi numiamũ. A'eramũ ore 'ga rerua enee. Maran gatu nipo ene nanẽ ipe'awe'em 'ga wi nũ. Ejemuaẽm ore ree jera'yra 'ga retee— 'jau 'ga 'ga upe.

²³—Tejerowiamũ je mama'e apoi pẽ nupe. Nitywi futari mama'ea jeremiapoe'ema, pẽẽ je rerowiaa 'eramũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Arowiat je ene. Ejerowiar ywyapiukat jee— 'jau 'ga wafukaita 'ga upe.

²⁵ A'eramũ mytuna 'gã 'ua ajatykau 'gã nee. 'Gã nesakawe Jejui 'ga 'jau mama'eukwaawa upe:

—Ejepe'a 'ga wi. Erejewyt kasi 'ga upe ne— 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

'Ga pirewara aipo 'ga kunumĩ 'ga muapyaukare'ema, 'ga moje'egukare'ema 'jau.

²⁶ Ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga pirewara 'ga mopapaga, 'ga maema. A'eramũ ojepe'au 'ga wi. Amanũ ma'e 'jawe 'ga monou 'ga retyka. A'eramũ esakara 'gã 'jau ajaupe:

—Amanũ ete nipo kwe 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga kunumĩ 'ga popyyka 'ga mafu'ama. ²⁸ A'ere Jejui 'ga wemimu'e 'gã nerawau 'gã nerousou 'og ipe. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Maran ajee ore norope'aarũi 'ga wi ra'e 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepeporogytai tãmẽjẽ Jarejuwarete 'ga upe pejejemogyau. A'e are nepẽfuakari'i nanuara apou. A'eramũ 'ã pẽẽ a'eramũ 'ga pirewara pe'aarũme'em 'ga wi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Amanũawama 'ga imome'wau'japa

(Mateu 17.22-23; Luka 9.43-45)

³⁰⁻³¹ A'eramũ Jejui 'ga awau aipo awi, wemimu'e 'gã netee. Garireja ywy raapa 'gã awau. Wemimu'e 'gã mu'ea 'ga ifutaa. “Nafutari je mytuna 'gã tejeko kwaawa. Tamu'e tejemimu'e 'gã etee tejee 'jau”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea nipo 'ga amũ anurenure'i je mono ae a'wyre'ema 'gã po pe. Janeruwarete 'ga nipo je pyygukaa je ree iporomutare'ema 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga je jukaukaa 'gã nupe. A'ere nipo 'ga imuapyra 'ara rupi je moferawi nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã “simome'uukat 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe numiamũ. A'ere 'gã jenosĩ 'ga upe imome'uukar are.

Esageay ma'e are 'gã mu'eawet

(Mateu 18.1-5; Luka 9.46-48)

³³ Anure Jejui 'ga awau owaẽma Kafanaũ 'jawa upe wemimu'e 'gã netee. 'Og ipe ose re Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja are te peporogyta pejejaupe pe rupi ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'ere 'gã pigi etee. “Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?” 'jau 'gã ajaupe, ajamueu ee. A'eramũ 'gã ojenosõu imome'u awi.

³⁵ A'ere Jejui 'ga 'gã 'eawera kwaawi. A'eramũ 'ga wapyka oporogytau 'gã nupe:

—'Wyriaramũ pejejekoweramũ mama'ea peapo etee futat, pejejopooa— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ Aipo 'e re 'ga kunumĩ 'ga pyyka 'ga mafu'ama wemimu'e 'gã pyter ipe. A'ere 'ga kunumĩ 'ga mana imome'wau wemimu'e 'gã nupe:

³⁷ —Kunumĩ 'gã nee ijejuka esage ma'eramũ je reewe futat pejejuka esage. Je ree ijejuka esage ma'eramũ je muarera 'ga reewe futat pejejuka esage— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jane poara 'gã janepytuna 'jawe futat
(Luka 9.49-50)*

³⁸ A'eramũ Juã 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Kũima'e 'ga amũ ore aruesak mama'eukwaawa pe'aa 'gã nui ko, enerer imũ ko. A'ere norepytuna 'ga rui. A'eramũ ore 'jau 'ga upe ko: “Ereapo awi nanuara”, 'jau ore 'ga upe ko— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

³⁹ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo pe'je awi 'gã nupe. “Peapo awi nanuara”, pe'je awi 'gã nupe. Jerer imũ aeremi-apoe'ema apoara 'gã naje kurawa'uweri. ⁴⁰ Najanepytuna 'gã nũi numiamũ. A'ere 'gã jane poari te jane porowyky are. A'eramũ 'gã janepytuna 'jawe futat ajemogyau. ⁴¹ 'Yro'ysaga etee agawewi nipo 'gã imonou jeremiayuwamũ pẽẽ mũ nupe i'yuwei ma'eramũ. A'etea Janeruwarete 'ga 'yro'ysaga monoarera 'gã mepyau ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga rerowiar awi 'gã momoirukaat
(Mateu 18.6-9; Luka 17.1-2)*

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Kunumĩ'ĩ'ĩ 'gã etee te a'jea futat je rerowiat ajemogyau. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga je rerowiar awi kunumĩ'ĩ'ĩ 'gã momoirukaara 'gã nerekou tyweaete. Nanuara apoara 'gã amunipo 'ã ita mogou tãmẽjẽ 'ga jur are. A'ere 'ga monou 'ga momoa 'y pe 'ga mateepawamũ. 'Y pe imomoripyra 'ga ako tywet futat numiamũ. A'ere je rerowiar awi kunumĩ'ĩ'ĩ 'gã mosĩara 'gã te ia'wyre'emaretea. Janeruwarete 'ga miamũ najemuaẽmi nanuara 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴³⁻⁴⁴ —“Jepoa je motywerukat Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera apoukaa jee, je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau ki pejepoa pemonok imonou imomoa pejewe. Aepo monoga ay futat numiamũ. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽoa te ayrete ma'ea. Peu tataa nowewa'uweri. Nateepawa'uweri mama'eukwaawa rapyawa tataa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁵⁻⁴⁶ —“Jepya je motywet Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pẽẽ pejepy upe. A'eramũ pẽẽ imonoka imonou imomoa pejewe. Aepy monoga ay futat numiamũ. A'ere mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã oa te ayramũ. A'jea futat ay ma'ea. A'eramũ nipo waywayramũ futat aipo pe imonopyrera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁷ —“Jerea je motywet. Ëẽ resage'em ire amunipo 'ã je najerea'ari ã ree tekou”, 'jau nipo pẽẽ pejejeupe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Orereaa ore motywerukat”, 'jau pejejeaa pemosok imonou imomoa pejewe. Kasi a'e pe pẽnea pẽ motywerukaru'jaw ine nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pẽnea mosoga ay futat. A'ere mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã oa te ayramũ. A'jea futat ayay aipo pype imonopyrera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁸ —Mama'eukwaawa rapyaw ipe merua'yra amanũme'em futat peuwara 'gã no'o 'u awi. Nowewi futari tataa mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ —Anure nipo Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere 'ga wemiayuwamũ pẽ nupe mama'eay resaukari mama'e tywera pẽẽ iapoe'em are pẽ mu'jawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵⁰ —Esage jukyra numiamũ. A'ere mama'e tywer are imojopype re jane imote'ari. Imote'ar ire jane imuesageu'jape'ema. A'ere mama'e tywera ojepepe imojopype re nia'wyr'u'jawĩ janee a'eramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pẽẽ ki pejemogy jukyr esage 'jawe. Pejejomojyrũmũ pejejaupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

10

Peetyg awi pejemirekoa

(Mateu 19.1-12; 5.31-32; Luka 16.18)

¹ A'ere Jejui 'ga awau Judeja ywy pe. Jotãuy raapa 'ga oramũ mytuna 'gã 'ua ajatykau'japa Jejui 'ga ree. 'Uwarete 'ga ree 'ga 'gã mu'ei jepi. A'eramũ 'ga 'awamũ nanẽ 'gã mu'jau 'ga ree nũ. ² A'eramũ fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. “Siesak 'ga je'eg amuteea jarejee 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. “'Ga je'eg amuteeramũ, sa'e 'ga upe 'jau: Nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'ega ra'e, sa'e 'ga upe 'jau jaremu'e amuteeramũ 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Jaruate sipo kũima'e 'ga wemireko retygi?— 'jau 'gã 'ga upe oporonupa ee.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i Moisesi 'ga rakue?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Pejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'ga amũ upe eẽ ree. ‘Aetyk je ene tejemirekoramũ akiko’, pe'je ki ikwasiarukaa pejemirekofera eẽ ree, imonou eẽ upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵ —A'jea futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Niporenuwiweri wejue pẽypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramũ Moisesi 'ga 'gã mueapyoukaa aipo are rakue.

⁶ A'ere Janeruwarete 'ga aipo ne'i aepy 'gã nupe rakue. “Kũima'e 'ga je aapo kũjã eẽ reewe. ⁷ A'eramũ 'ga wemireko re kũima'e 'ga opojo'ogamũ ujara 'gã nui ojemujaa wemireko eẽ ree etee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. ⁸ “Ajuee ojemujar ire 'gã jemogyi majepi teewara 'jawe jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Ajuerekoe'ema 'gã mukũi futat 'gã nekoi. A'ere 'gã ajueroko re 'gã majepi 'jawe etee 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga upe. ⁹ Janeruwarete 'ga wejue 'ga werekoukat 'gã ajaupe. A'eramũ pẽẽ pejejo-mojo'ogarũme'em pejejau, pejejuereko re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ 'Og ipe ose re Jejui 'ga remimu'e 'gã oporonupa ee 'ga upe nũ. ¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Wemireko retykarera 'gã kũima'e 'gã ajemogoukat kũjã wemirekoe'em are ako ma'e 'jawewara eẽ ree amutee eẽ rerekou nũ. ¹² Kũjã nanẽ nũ. Omena retykarera eẽ ajemogoukaa kũjãmene'ema 'jawe amutee 'ga etee erekou nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Jejui 'ga kunumĩ 'gã netee

(Mateu 19.13-15; Luka 18.15-17)

¹³ Anure 'gã amũ wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga upe nũ:

—Orera'yra apyte'rarimũ epo emono a'i kĩ'ĩ— 'jau 'gã erua 'ga upe. —Jarejuwarete kĩa upe eporogyta wã nee. A'eramũ Janeruwarete kĩa ojejukau esage wã nee, aru'e ore enee kĩ'ĩ— 'jau kũjãmera 'gã 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga remimu'e 'gã 'i etee 'gã nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gã 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamũ. Nepemaruukari 'ga porogyta— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁴ A'ere Jejui 'ga nafutari. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Peapo awi nanuara. Tene kunumĩ 'gã nuri je pyri— 'jau ete 'ga wemimu'e 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga kunumĩ 'gã afutat wemiayuwamũ. Kunumĩ 'jawewara 'gã nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wriaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵ —Pẽnea'ar iki je'e are. Kunumĩ 'gã ojemogypyk te Jarejuwarete 'ga ree. Ojereko katuukat 'gã 'ga upe. 'Gã 'jawe pejemogyramũ 'ga pẽ katu'ogi. Kunumĩ 'jawewara 'gã etee te Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamũ. A'ere 'ga ojee ijemogypyke'ema 'gã Janeruwarete 'ga nomogyi wemiayuwamũ. Nakunumĩ 'jawe rũi 'gã. A'eramũ 'ga 'gã mogyawe'em wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹⁶ A'eramũ Jejuĩ 'ga kunumĩ 'gã mana enu'ama, opo monou kunumĩ 'gã apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga ojejuka esage pẽ nee, kunumĩ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jarejuwarete 'ga pyri oo are 'ga poronupawet
(Mateu 19.16-30; Luka 18.18-30)

¹⁷ Jejuĩ 'ga 'wyt 'ga rekoramũ kũima'e 'ga amũ 'ua ujãna wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene 'ã eneresage. Ma'ja te je aapo 'awamũ tejeupe, temanũ re ywag ipe tejesawamũ, Jarejuwarete 'ga pyri tewawamũ?— 'jau 'ga 'ua Jejuĩ 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ te aipo ere jee? Janeruwarete 'ga etee te esage. “Ene 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawewara futat”, ere te jee?— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe. ¹⁹—Erekwaap nipo Moisesi 'ga remik-wasiarera. “Peporojuka awi. Peko awi pejejuemireko are. Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ẽwu'jag kasi 'ga amũ ne. Pẽ'me kasi pejejaupe ne. Pejejomoryteewe'em 'jau. Pejeara 'gã je'ega anupa etee 'jau”, 'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Mĩmera 'ã erekwaapap— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Je kunumĩawe futat aipoa akwaap ikue. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futat je mama'e apoi tekou— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ Aipo 'ga 'eramũ Jejuĩ 'ga amã'jãu 'ga ree, iporiaa 'ga 'ga ree. A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo. Ekaraemã eme'ẽmap. A'ere ene ka'aranũũ monou ika'aranũũe'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi ojeypyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, ekaraemã monoawera mepyau enee anure nũ. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe.

²² Aipo ojeupe Jejuĩ 'ga 'eramũ 'ga u'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga oporome'egiwere'emamũ ee. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau Jejuĩ 'ga aipo ojeupe 'eramũ. ²³ A'eramũ Jejuĩ 'ga amã'jãu wemimu'e 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴ Aipo 'ga 'erauwe 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau'japa:

—Ayay te 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rũĩ 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jeje'ega 'gã nuenuwi futari ajemogyau— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. ²⁵—Sã'ã kawaruu 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

²⁶ Aipo renupawe 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ etee Jejuĩ 'ga ree ajemogyau. A'eramũ 'gã oporonupa ee ajaupe etee futat:

—Maranuara 'gã tete Janeruwarete 'ga okatu'ok?— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽ nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa pẽ nupe. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Je katu'og ape”, ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanẽ futat ako ore ejaa ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga Jejuí 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi omama'e rejarera 'gã nupe. Je mome'u are woga rejaarera 'gã, weki'yra rejaarera 'gã, wewirera rejaarera 'gã, wenyra rejaarera 'gã, oy rejaarera 'gã, 'uwa rejaarera 'gã, wa'yra rejaarera 'gã, oywy rejaarera 'gã. ³⁰ Mĩmera 'gã nupe nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi. 'Awamũ futat 'ga mama'e monoi 'gã nemiejarera apyraapa jẽmĩ nũ. Woga rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'oga monoi, sẽg 'oga monou 'gã nupe. Weki'yra rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã neki'yra 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã neki'yra 'jawewaramũ. Wewirera rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã newirera 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã newirera 'jawewaramũ. Wenyra rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã nenyra 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã nenyra 'jawewaramũ. Oy rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã y 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã y 'jawewaramũ. Oywy rejaarera 'gã Janeruwarete 'ga imogyau kwaiwete ywy jaramũ, sẽg ywy jaramũ. Je rerowiare'ema 'gã nanẽ 'gã nerekou tyweaete je mome'u are nũ. A'ere nipo je mome'wara 'gã anure 'gã oi ajemogyau ywag ipe nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ³¹—'Awamũ 'gã amũ reni 'wyriaramũ ajaupe. A'ere anure nipo aipo 'gã jemogyi akotee ma'eramũ etee nũ. 'Awamũ 'gã amũ ajemogyau akotee ma'e 'gã 'jawe. A'ere nipo anure aipo 'gã jemogyi 'wyriara 'jawewaramũ nũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

Amanũawama Jejuí 'ga imome'wau'japa
(Mateu 20.17-19; Luka 18.31-34)

³² A'ere Jejuí 'ga awau watau wemimu'e 'gã nupi nũ. Jerusareg ipe 'gã awau. A'eramũ Jejuí 'ga awau tenune, 'ga remimu'e 'gã awau akou 'ga rewiri. “Jerusareg ipe nipo 'gã je jukai anure”, 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã wea'aramũ ojeupe Jejuí 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'ere tekotee 'ga rewiri oo ma'e 'gã oi 'gã newiri. Opy'a'wyrãmũ 'gã awau. A'ere Jejuí 'ga 'i wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejejepe'au 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojepe'au 'gã nui. A'eramũ Jejuí 'ga ajukaawa mome'wau 'gã nupe nũ.

³³ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. Peu futat nipo 'ga amũ pẽneki'yramũ je monoi mainana 'wyriara 'gã nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Sijukaukat 'ga 'gã nupe 'jau”, 'jau nipo 'gã jee. A'eramũ nipo 'gã je monou judeue'ema 'gã po pe. ³⁴ A'eramũ nipo judeue'ema 'gã je kurapa, je rerekoemãu. A'eramũ nipo 'gã onymuna je ree, je nupãnupãu, je monou, je mu'ama 'ypeywar are jepo kutuka je manamamũ futat. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

Juã 'ga Tiago 'ga retee Jejuí 'ga upe 'gã 'eawet
(Mateu 20.20-28)

³⁵ A'ere Sepeteu 'ga ra'yra 'gã 'ua Jejuí 'ga pyri katu katu 'jau 'ga upe:

—Mama'e esagea eapo oree, ki Ku'jyp— 'jau Tiago 'ga 'ua, Juã 'ga retee 'ga upe.

³⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja pẽẽ ifutaa pejejeupe je iapoa?— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

³⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ore muapygukar iki ape ejepyri, 'wyriarareteramũ e'yi re. 'Wyriarareteramũ ene renamũ nipo 'gã 'ua ene muorypa najuejue etee. A'eramũ ore aruapygiweramũ ene

pyri. Ore mũ ki emuapygukat ejakwatawa katy. Ajepejamũ ki ore muapygukat ape ejau katy. 'Wyriaramũ ore mogo ape ejepyri— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepēneapyoi futari ee. 'Wyriarareteramũ teko enune nipo je jerayrũnamũ ra'ne kwaiwete. Je rerekou tyweaete te nipo 'gã. Pejereko tywerukat sipo je pyri? Pēnuag sipo pejejereko tywera upe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Oreruag futat nipo ore jupe nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat nipo 'gã pē nereko tyweri anure. ⁴⁰ A'ere je miamũ namuapygarũi pē tejepyri tepoaawamũ. Je pyriwara 'gã Jeruwarete 'ga te okwaap. 'Ga etee te okwaap. Wemifutar imũ etee 'gã amũ mũ'jãu 'gã muapygukaa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ojepyri wapyk ma'e 'gã nee.

⁴¹ 'Gã je'ega renupawe amumera 'gã Jejui 'ga remimu'e 'gã amara'neramũ Tiago 'ga ree, Juã 'ga ree nanē nũ. ⁴² A'ere Jejui 'ga 'gã nenũi 'gã majatykau ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyriara 'gã nemiapoa. 'Gã 'wyriara 'gã wemiayuwa 'gã amono kwe pe mama'e apoukaa ojeupe. ⁴³⁻⁴⁴ A'ere pēē jeremiyuwamũ na'gã 'jawe rũi pejemogy. 'Wyriaramũ pejejekoweramũ pēē mama'e apou pejejaupe, pejejopoa etee futat mama'e apou pejejaupe. Pejejaupe oporowyky ma'eramũ etee futat pejejemogyau. A'eramũ nipo je pē mogyi 'wyriaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁵ —Je 'ã pēneki'yraretea agawewi. A'etea je 'ã ojot 'awa ywy pe mama'e apou pē nupe. Natejeupe mama'e apoukaa rũi je ruri. Pē nupe mama'e apoawamũ etee te je ruri. Temanũmũ te 'ã je ruri 'au pē nupe. Pē katu'okawamũ te je ruri 'awa ywy pe. A'eramũ taetu 'gã taje rerowiat 'jau kwy, a'e te je 'ã— 'jau 'ga 'gã nupe.

Eae'ema 'ga

(Mateu 20.29-34; Luka 18.35-43)

⁴⁶ Jeriko pe Jejui 'ga awau wemimu'e 'gã netee. Pe awi 'gã oramũ mytuna 'gã awau 'gã nupi. Awaw ipe 'gã eae'ema 'ga amũ resaka, Patimeu 'ga resaka. Aipo 'ga ruwa 'ga Timeua. Peyse pe eae'ema 'ga 'ũina ka'aranũũ renũina ojepyru okwap ma'e 'gã nupe.

⁴⁷ Poje 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Jejui 'ga okwap 'awamũ, Nasare pe waranup ma'efera 'ga okwap akou nũ— 'jau 'ga amũ 'ga upe.

A'erauwe 'ga Jejui 'ga rera renupawe wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Erejemuaēm te je ree? Epājē mũ je katu'og ape!— 'jau 'ga wafukaita Jejui 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'ga upe:

—Epije e'ỹina kũi— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga afukai 'ga renamũ.

A'ere 'ga jero'wuro'wui etee wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene te 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaēm je ree. Je resag ape!— 'jau 'ga wafukaita ojero'waro'wau etee 'ũina, Jejui 'ga upe wafukaita.

⁴⁹ A'erauwe Jejui 'ga opytau pe pe 'ga ree.

—Peenũi 'ga— 'jau Jejui 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga renũina.

—“Ere ejua”, e'i 'ga enee. A'eramũ ene ekyjawe'em efu'ama ejua ore rupi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵⁰ A'erauwe Patimeu 'ga opiara momoa ywyu kamēsĩete afu'ama awau Jejui 'ga repejãna.

⁵¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te erefutata ejeupe je iapoa?— 'jau 'ga 'ga upe.

—Tamã'ê 'jau nũ, a'e te je enee, ki Ku'jyp. Jereapap je ikue— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵² A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ je ene mamã'jãu nũ— 'jau Jejuí 'ga 'ga upe.

Aipo 'ga 'erauwe 'ga amã'jãu nũ. A'eramũ futat 'ga awau Jejuí 'ga rewiri.

11

Kawaru'i 'arimũ Jejuí 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Luka 19.28-40; Juã 12.12-19)

¹ Jerusarega pyriu'i owaẽmamũ 'gã awau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe. Mukũi amunawa 'upa ywytyra pyri. Pefaje, Petani. Mĩmera amunawa 'upa ywytyra pyri.

² A'eramũ Jejuí 'ga 'jau wemimu'e 'gã amũ nupe, mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaẽma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pẽẽ kawaru'i mũ resaka. Nuatai we 'ga amũ i'arimũ. A'ea ki perut iamoiã jee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ³ —“Ma'eramũ te peko ee?” pejejeupe 'gã 'eramũ ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pẽ nupe nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'gã awau. Awau 'gã kawaru'i resaka. 'Oga rokwar ipe 'upa ojeamogou. ⁵ 'Gã iamoiramũ 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ pejekou ee ki 'ei? Ma'eramũ pẽẽ iamoiã ki 'ei?— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁶ A'eramũ 'gã 'jau 'gã nupe, ojeupe Jejuí 'ga 'eawer imũ etee futat:

—Janejara 'ga te e'i oree ko: “Kawaru'ia pekwap amũ rerua jee ra'ne”, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri nũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ ee 'gã nupe oporonup ma'efera 'gã kawaru'i rerawaukaa 'gã nupe.

—A'jea. Pe'je ajee erawau 'ga upe— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã kawaru'i rerawau Jejuí 'ga upe. A'eramũ 'gã amũ opiara mososoka imonou kawaru'i 'arimũ Jejuí 'ga apykawamũ. A'ere Jejuí 'ga wapyka i'arimũ.

⁸ Kwaiwete 'gã awau 'ga renunewe opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamũ. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamũ 'gã iapou. Pinowa nanẽ 'gã imonou pe rupi 'ga kwapawamũ. ⁹ 'Ga renune oo ma'e 'gã wafukaita 'ga rewiri oo ma'e 'gã netee:

—Au'je katu te 'ã Janeruwarete 'ga resageayramũ janee. Ene 'ã 'ga remimurera futat.

¹⁰ Ene 'ã ore 'wyriar ymanera juapyreramũ, Davi 'ga juapyreramũ. 'Awamũ nipo 'ã ene e'ỹina 'wyriarareteramũ oree. Janeruwarete 'ga ojejuka esage ene ree. Janeruwarete 'ga 'ã esage oree. Ene 'ã 'ga imua oree— 'jau 'gã wafukaita Jejuí 'ga kawaru'i 'arimũ 'ga rut 'ga rekoramũ.

¹¹ Jerusarega upe owaẽmawe Jejuí 'ga ojypa kawaru'i 'ar awi awau osou 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe. A'eramũ 'ga peu ose re amã'jãu mama'e are, mama'ea ipypewar are. A'ere 'ga noje'egi 'gã nupe. Kaaruwamũ futat. A'eramũ 'ga uẽma jui, awau Petani pe wemimu'e 'gã netee.

Y'wa 'ywa upe Jejuí 'ga 'eawet

(Mateu 21.18-19)

¹² Ai'iwe 'gã awau ojewya Jerusareg ipe nũ. Jejuí 'ga opy'arayparamũ akou aipo pe. ¹³ Awaw ipe 'ga y'wa 'ywa resaka, figu 'jawa 'ywa resaka, kwaiwete oowa resaka. A'eramũ 'ga epejãna i'a rekaa. A'ere nitywi i'aa. Oowa etee esaka akã are. Nowaẽmi we i'aawa upe. ¹⁴ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'ywa upe:

—Au'je katu katu ki e'a re 'awa y'wa 'ywa mũ— 'jau 'ga y'wa 'ywa upe.

Aipo 'ga 'ea 'ga remimu'e 'gã enupa.

Wyra me'egara 'gã mũ'ẽawet

(Mateu 21.12-17; Luka 19.45-48; Juã 2.13-22)

¹⁵ Jerusareg ipe owaēmawe Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaawa osoma pype wemimu'e 'gã netee. Irãã'ã wyra me'egara 'gã jemogyramũ. A'eramũ Jejui 'ga amara'neramũ 'gã nee:

—Pe'je pejewau peje'jãu 'aw awi. Nawyra me'egawa rũi te 'ã. Janeruwarete 'ga mogytaawa te 'ã 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ã pẽẽ nanarũi pereko. Pemỹi wyra me'egawamũ etee. Pejejeymawa etee 'ã pẽẽ erua ime'ega erupa 'ga mogytaawa 'oga pype— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Wyra muara 'gã neewe futat 'ga 'gã mũ'jãu jui. Ka'aranũũ mojopy'ruara 'gã 'yjejana 'ga imonou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Aipo ka'aranũũ mojopy'ruara 'gã kwe pewara 'gã ka'aranũũ mojopy'rau ajaupe. A'eramũ Jejui 'ga 'gã 'yjejana monou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Ka'aranũũ monou imomopomopoa 'gã nui. Pykau me'egara 'gã kanawaa nanẽ 'ga imojerepa nũ. ¹⁶ Jarejuwarete 'ga mogytaawa rukara 'ga iaawukare'ema mama'e reroora 'gã nupe. ¹⁷ A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Agamũ jemogytaawa 'oga futat. 'Au futat 'gã nuri oporogytau jee, najuejue etee 'gã nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ã pemỹi wyra me'egawamũ etee. Pejejeymawa me'ega pejejaupe pejejeymawa repy rowoupia ekoete 'ã pejejupa 'au pejejaupe. Ma'eramũ pẽẽ 'ga mogytaawa 'oga mỹina pejemunarũawamũ ete 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyradena.

¹⁸ Jejui 'ga remiapofera rera renupawe mainana 'wyrara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ taetu 'gã afuew-ereteramũ 'ga ree.

—Maran tete jane Jejui 'ga jukaarũi?— 'jau 'gã ajaupe.

Okyje wejue 'gã mytuna 'gã nui. A'eramũ 'gã poromũ 'jau. Kwaiwete wejue 'gã porenuwiweramũ Jejui 'ga 'e are. A'eramũ 'gã okyjau 'gã nui. “Ga jukaramũ te 'gã jane apisi ete nũ a'i kũi”, 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ Kaaruwamũ Jejui 'ga awau uẽma Jerusareg awi wemimu'e 'gã netee.

Jupe Jejui 'ga 'eawera y'wa 'ywa oypiwamũ

(Mateu 21.20-22)

²⁰ Ai'iwe 'gã awau okwapa y'wa 'ywa pyu nũ, jupe Jejui 'ga 'eawera 'ywa pyu nũ. A'eramũ 'gã esaka nũ. Amanũmũ osiniga u'ama. Apoa we futat oypiwamũ. ²¹ A'eramũ Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'e are. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Esak, ki Ku'jyp. Jupe ene'eawera ay y'wa 'ywa rai'i. Iypip u'ama amanũmũ ojeupe ene je'eg ire rai'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²²⁻²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽnea'ar iki je'e are. Jarejuwarete 'ga rerowiar ire pẽẽ nanẽ pejejemiapoe'ema peapo nũ. Ywytyra miamũ futat nipo pẽẽ imojepe'auckaa tenaw awi imonou 'yẽ'ẽ rypyter ipe imỹina. “Ekwap 'aw awi 'yẽ'ẽ rypyter ipe e'ỹina”, ojeupe pẽẽ 'eramũ nipo awau pẽ'eawer imũ etee futat. A'ere pẽẽ nepeapoa'uweri pejejemiapoe'ema Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapie'em ire— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴ —A'eramũ je ako 'jau pẽ nupe jepi: Werowiar ire Janeruwarete 'ga mama'e monoi pẽ nupe, “mama'ea emut amũ oree”, ojeupe pẽẽ 'eramũ. “Amut 'ga jee” 'e rerowiar ire 'ga mama'e monoi pẽ nupe ojeupe pẽ'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵⁻²⁶ —Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytaramũ nipo pẽẽ pejejea'aramũ pejejeupe 'gã amũ mama'e tywera apoawer are. A'eramũ ki pẽẽ pejejeateeramũ jui. A'eramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moia pẽ nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet

(Mateu 21.23-27; Luka 20.1-8)

²⁷ A'eramũ 'gã awau owaẽma Jerusareg ipe nũ. Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'gã ata 'gã nekoramũ, 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Mainana 'wyrat, Moisesi 'ga

remikwasiarer are moromu'jat, judeu 'gã 'wyria'ri. Mĩmera 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe:

²⁸—Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjẽ mũ te mama'e ereapo? Awỹja te ene mut oree rakue?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee pẽẽ na'ne imome'wau jee 'ũ. Tejeupe pẽẽ imome'u re je nanẽ tajemome'u pẽ nupe 'jau nũ— 'jau ete Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰—Awỹja je'eg imũ Juã Batista 'ga ruri ae pymĩau 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

³¹ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe? “Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri” ojeupe jane 'eramũ te 'ga 'i janee nũ a'i kũi, “A'etea neperowiari 'ga”, 'ga 'i etee janee nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

³²—“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, jane 'eramũ nipo tekotee 'gã jane apisi ita pyu nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

Okyje 'gã mytuna 'gã nui. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee”, e'i 'gã jepi. A'eramũ 'gã okyjau 'gã nui. ³³ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—A'eramũ je nanẽ temuarera 'ga mome'wawe'em pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

12

Ko raaran a'wyre'ema 'gã

(Mateu 21.33-46; Luka 20.9-18)

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jauwamũ.

—Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym oko pe, uwa 'jawa 'ywa rakã otym oko pe. Kwaiwete 'ga uwa rakã tuma. A'eramũ 'ga oko osõu. A'ere 'ga y'wa apikawa apou. A'ere 'ga 'og ywate apou iaarana 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã amũ monou oko raaranamũ imỹina ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau “Y'waa mũ jema'ea futat. Emyreramũ te ajee pẽma'e futat pẽporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga awau watau 'gã nui. ² Y'wa tyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga wemiayuwa 'ga amũ monou oma'ea uwa 'a piaramũ.

³ A'ere ko raarana 'gã 'ga pyygi ete 'ga nupãnupãu etee 'ga mojewya 'ga monou. Nan etee futat 'gã 'ga monou nũ. ⁴ A'ere ko jara 'ga 'ga amũ monou nũ, oma'e piaramũ te 'ga 'ga monou numiamũ. A'eramũ ko raarana 'gã nãñewẽjẽmĩ 'ga rerekoi nũ. 'Ga pyygi etee 'ga akãnupãu 'ga rerekou nũ. A'erauwe 'ga ojewya awau nũ. ⁵ A'eramũ ko jara 'ga 'ga amũ monou nũ. A'ere ko raarana 'gã 'ga jukai etee. A'eramũ ko jara 'ga 'gã amũ monou nũ. A'ere ko raarana 'gã 'gã pyygi ete 'gã nerekou tyweaete. 'Gã amũ 'gã iapisau.

⁶ Nitywi futari ko jara 'ga remimonorama. Wa'yra etee 'ga wereko. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Teja'yra 'ga pa je omono ipiaramũ kwy. 'Ga 'ã jeremifutararetea re'ã. A'etea je 'ga amono tey'wa piaramũ tejeupe”, 'jau 'ga ojeupe. “Jera'yra 'ga nipo 'gã opojeup re'ã. Jera'yra 'ga ree nipo 'gã pojyramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁷—A'ere 'gã 'ga ra'yra 'ga resakawe 'jau ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramũ ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramũ 'uwa 'ga manũ re. A'eramũ jane 'ga jukau jui. A'eramũ janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manũ re kũi”, 'jau nipo 'gã ajaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁸—A'eramũ 'gã 'ga pyyka 'ga jukau. 'Ga juka re 'ga reumera rerawau enuẽma ko awi inuga— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mainana 'wyriara 'gã nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gã nerekoi? 'Ga futat oo ko raarana 'gã apisau. A'ere nipo 'ga 'gã amũ monou 'gã py'rau oko raaranamũ nũ. Aipo 'gã te nipo

y'wa mono ijara 'ga upe y'wa tyarūnamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁰—Pēnea'ar iki 'ga amū remikwasiarer are. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amū upe rakue. “Mīa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gā ajaupe, ita monou imomoa ajai. A'ere 'ga amū aipoa ita eroyrūmyrera ita ppygi etee imonou imyina tenawera pype 'oga ypywotypawamū.

¹¹ Janeruwarete 'ga imyūjkaa 'gā nupe rakue.

A'eramū 'ga remiapofera wesageayramū futat ore”,
'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹² 'Ga je'ega renupawe mainana 'wyrara 'gā 'jau fariseu 'gā nupe:

—Mama'e mū mome'uramū 'ga 'i janee poromū— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū taetu amara'neramū Jejui 'ga ree. Afuweramū 'ga ppyg are. A'ere 'gā kyjeetei mytuna 'gā nui.

—“Jejui 'ga te 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararetea ra'e”, 'jau 'gā ajemogyau ajaupe. A'eramū nipo 'gā jane apisi ete. Jejui 'ga jane ipygamū nipo 'gā jane ppygi nanē nū— 'jau 'gā ajaupe, okyjau Jejui 'ga rerowiaara 'gā nui.

A'eramū 'gā 'ga ppyke'ema. A'eramū 'gā awau 'ga wi.

Jejui 'ga upe fariseu 'gā 'eawet
(Mateu 22.15-22; Luka 20.20-26)

¹³ A'eramū judeu 'gā 'wyrana'nī 'gā 'jau ajaupe:

—'Gā amū simono imoporogytaukaa 'ga upe 'jau. Morogyta 'ga imome'u tyweramū sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā fariseu 'gā amū imonou Erote 'ga remiayuwa 'gā netee Jejui 'ga upe imoporogytaukaa. ¹⁴ A'eramū 'gā awau 'jau Jejui 'ga upe:

—A'jea futat 'ā ereporogyta a'jeteetewi ra'e. Nereporogyta ekoetei te 'ā. A'jea futat te 'ā erejeka pāwē pāwē ae ree. A'jea futat te 'ā ore mu'e ape mama'e are. Eneje'eg are 'gā amū oporenuwiwere'emamū agawewi. A'etea ene mama'e a'jea etee eremome'u— 'jau 'gā Jejui 'ga upe. —A'eramū ene 'awamū 'jau ore: Jane 'ā judeua. Simono te jane ka'aranūūa 'wyrararete 'ga upe, Sesa 'ga upe? Naani te ra'u nū? Ma'ja e'i te Moisesi 'ga ee rakue? Najudeu arūi te 'ā 'wyrararete 'ga. Tapy'yi amuteea 'ga. Romanūa te 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gā oporonupa 'me Jejui 'ga upe ee.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'gā kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gā nuri numiamū. ‘Siesak 'ga mama'e mū mome'ua sigaty jarejee 'jau', e'i te 'gā jee numiamū”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Nepeporonowi tee pejejua ee jee. “Simosimot ekoete jarejaupe 'ga 'eawera 'jau”, pe'je te jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Ka'aranūū ywope'ia pemut amū jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mū jee ra'ne— 'jau ete Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁶ A'eramū 'ga amū imonou 'ga upe.

—Kweramū ajee 'wei— 'jau 'ga imonou 'ga po pe.

A'eramū Jejui 'ga ka'aranūū ywope'i resaukaa 'gā nupe:

—Awyja ra'agawa te 'up ee 'ga rera retee?— 'jau 'ga esaukaa 'gā nupe.

—'Wyrararete 'ga ma'ea futat— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramū pēē imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

A'e renupawe 'ga upe imome'uukarera 'gā oporesagamū etee 'ga ree.

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nū'ū— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā awau 'ga wi.

Oferap ma'e are 'gā mu'eawet
(Mateu 22.23-33; Luka 20.27-40)

¹⁸ Ko'iko'i ete satuseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe ra'e jepi: “Amanũ re ae noferawu'jawi nũ. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gã ajaupe ra'e jepi. A'etea 'gã 'ut oporonupa ee Jejui 'ga upe. ¹⁹ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga” 'jau 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyou katu mama'e are. Ymã 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emauwe. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera ãã rerekou. A'eramũ nipo 'ga aja'yrapyau ãã pype. A'eramũ nipo 'ga ra'yr ypy 'ga amanũ ma'efera 'ga ra'yre'era 'jawe futat”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁰ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—A'ere nipo kũima'e 'ga amũ 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'ar ypy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emauwe 'ga manũ jui. A'eramũ nipo 'ga amanũmũ ãã wi ãã rejaa ãã mogou wewirerera 'gã nupe. ²¹ A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirerera 'ga amũ ãã rerekou 'ga py'rau nũ. A'ere nipo 'ga nanẽ 'ga manũ wa'yre'emauwe nũ, ãã rejaa ete wewirerera 'gã nupe nũ. ²² A'eramũ nipo 'gã ojopy'rapy'rau etee 'gã ãã ree, ajamanũnamũ. A'ere nipo 'gã nata'yri'i futari ãã pype. Ojee 'gã jemoypaw ire nipo ãã nanẽ amanũmũ nũ. ²³ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo ãã menaretea? 'Gã juejue futat ãã wereko kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pẽ'me awi. Nanarũi. Nepẽneapyoi Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are ra'e. 'Ga pãjã nanẽ pẽẽ ikwaape'ema. ²⁵ 'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũi. A'ere 'gã oferaw ire naemirekou'jawi kũi. Ywagipewara 'gã 'jawe etee futat 'gã jemogyi. Niporerekoweru'jawi 'gã kũjã are. Kũjãmera 'gã nanẽ omenariwere'emamũ futat nũ, kũima'e 'gã 'jawe etee futat nũ kũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶ —Nepẽneapyoi nipo Jarejuwarete 'ga 'eawer are. Nepemogytai nipo Moisesi 'ga remikwasiarera, ae feraw are 'ga ka'arana kwasiaripyre'era rai'i? Ka'a'i ikai are 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramũ 'ga 'jau: “Ka'a'ia je upe imueny re Janeruwarete 'ga oje'ega jee ikue. 'Je te 'ã Eneruwaretea. Enepytunera 'gã Nuwaretea 'jau. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã Nuwaretea je ako', 'jau 'ga jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ymã te je 'gã Nuwaretea ikue”, 'jawe'em Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'i: “Je te 'ã 'gã Nuwaretea ako”, 'jau 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁷ —Aipo 'gã amanũ futat rakue numiamũ, Moisesi 'ga tywe'emauwe futat rakue numiamũ. A'ere 'gã 'aga namanũ futari. A'eramũ Janeruwarete 'ga poromũ 'jau Moisesi 'ga upe rakue. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe rakue. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga Aeruwaretea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —A'eramũ 'ã pẽẽ 'gã mu'jau tywet aipo are. “Noferawu'jawi aea amanũ re” 'e are pẽẽ 'gã mu'jau tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Janeruwarete 'ga 'eaweraretea

(Mateu 22.34-40; Luka 10.25-28)

²⁸ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga amũ 'gã je'ega renupa. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “A'jea futat 'ga 'i. Tamoporogytaukat 'ga mama'e are”, 'jau 'ga ojeupe etee futat.

—Maranuara te ajee Janeruwarete 'ga 'eaweraretea?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—'Awamũ futat 'ga 'eaweraretea. “Peapyaka jeje'eg are ki Israeu juapyreramũ. Je te 'ã pẽjararetea. Nitywi futari 'ga amũ je 'jawe pẽ nupe”,— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —“Pẽporomutat je ree pejepyutuna 'gã apyraapa”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga pẽ nupe rakue. “Mama'ea peapo jee jeremifutar imũ. Pejejea'aramũ pejejemogyau je ree 'gã nee

pejejea'ara apyraapa. Je upe mama'e apou pëë iapou etee futat. Pejefuakara pyu pëë mama'e apou je upe. Aipo aporamũ nipo pejeporomutaramũ je ree a'jea futat 'gã nee pejeporomutara apyraapa pejemogyau", e'i Janeruwarete 'ga pë nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Poromũ te 'ga 'eaweraretea. ³¹ Ajepeja 'ga 'eaweraretea nanë nũ. “Pëporomutat pejepyriwara 'gã nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Amumera 'ga 'eawera nuapyraawi futari aipo 'ga 'eaweraretea— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³² A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ. Majepei tee futat te 'ã Janeruwarete 'ga. Nitywi futari 'ga amũ 'ga 'jawe. ³³ A'eramũ ki jane jareporomutaramũ 'ga ree jarepytuna 'gã jareporomutara apyraapa. A'eramũ jane a'jea futat jareporomutaramũ 'ga ree. 'Ga upe mama'e apou ki jane iapou 'ga remifutar imũ etee futat. 'Ga ree ki jane jarejea'aramũ jarejemogyau. 'Ga upe mama'e apou ki jane iapou a'jea futat. 'Ga remifutar imũ ki jane jarejepyriwara 'gã nerekou esage jarejereko esage 'jawe etee futat— 'jau 'ga 'ga upe. —Aipo 'ga 'eawera renuwa wesageramũ 'ga upe mama'e rapya apyraapa. 'Ga je'ega renuwa esage 'ga upe mama'e monoa apyraapa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³⁴ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeupe: “I'akwaap ma'e 'ga pa ra'e”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ga resaka. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eerowyk Jarejuwarete 'ga ekou ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

Aipo 'ga 'e renupawe mytuna 'gã ajemogymogyau etee futat. Ojenosõu 'ga wi. A'eramũ 'gã imome'waukaru'jape'ema 'ga upe.

*Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret
(Mateu 22.41-46; Luka 20.41-44)*

³⁵ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype akou Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'eramũ te Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'i pë nupe: “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyrera”, 'jau 'gã pë mu'jau ee. ³⁶ A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari ee Davi 'ga upe rakue:

“Jeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

'Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene. Enepãjêrete je 'jawe.

A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyrriaramũ 'gã nupe najuejue etee futat.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ je ene magwawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Jarejararete 'ga upe”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁷ —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee Davi 'ga 'i “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat
(Mateu 23.1-36; Luka 20.45-47)*

Mytuna 'gã oporenuwiweramũ Jejui 'ga porogyta are. 'Ga remimome'uferu 'gã muekõëãina.

³⁸ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejea'gu ki Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nui. 'Gã 'ã e'i ajemogyau ojeupe: “Je 'ã kũima'eeteetea”, 'jau 'gã 'ã ajemogyau ojeupe, waity fuku rerekou. A'eramũ 'gã ataramũ 'gã naitya ajasimana 'gã nee. “Tiporesagete 'gã je ree 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Wapeje'ega tãmêjê 'gã ifutaa. 'Wyrriara apykawa 'arimũ etee wapyka awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ³⁹ Ojemi'waaw ipe nanë nũ 'wyrriara renawa 'arimũ etee wapygiweramũ ojemi'waa. ⁴⁰ Kũjã men manũ ma'efera 'gã nupe nanë 'gã 'jau nũ: “Je tamaenun tekou enekaraemã are 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. “Je te nipo ako esage temaenuna enekaraemã are”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere 'ga etee 'gã karaemã pyygi ojeupe, ka'aranũã nanë nũ. A'eramũ 'gã 'jau ojeupe etee futat: “Kwakwai'i teje'ega

monoi Jarejuwarete 'ga upe. Kasi a'e pe 'gã je kwaawi mama'e tywera je iaporamũ ne kwy", 'jau 'gã ojeupe etee futat. A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou fuku o'meramũ akou Jarejuwarete 'ga upe, wemiapo tywera mimawamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweri 'gã nemiapo tyweawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Imen manũ ma'efera ãẽ remimonofet
(Luka 21.1-4)*

⁴¹ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype Jejui 'ga wapyka 'ũina Jarejuwarete 'ga upe ka'aranũ ryrũ pyri. A'eramũ 'ga ose ma'e 'gã nesaka 'ũina, yrũ pype 'gã nemimonoa nanẽ 'ga esaka nũ. Ika'aranũ kwai ma'e 'gã ka'aranũ monou Jarejuwarete 'ga ma'e yrũ pype 'ga upe kwaiwete. ⁴² 'Gã nesepaw ire majawera ãẽ mũ 'ua osou 'og ipe. Nika'arani ãẽ akou. Itywerete ãẽ akou. A'etea ãẽ oka'aranũ ywope'i omono ipype. Mukũ'i'ĩ etee ãẽ imonou ipype. Naepyi agawewi ãẽ remimonofera. ⁴³ ãẽ resakawe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Kweramũ kũjãa ãẽ imen manũ ma'efera ãẽ. Nitywa'uweri agawewi ãẽ mama'ea. A'etea ãẽ oka'aranũ monoupap futat yrũ pype. A'eramũ ãẽ otywe'emamũ futat mama'ea ojeupe imuawamũ. ãẽ remimonofera ika'aranũ kwai ma'e 'gã ma'e wapyraap futat Janeruwarete 'ga upe. ⁴⁴ 'Gã kwaiwete agawewi omono 'ga upe. A'etea 'gã kwaiwete wẽjẽmĩ wereko ojeupe nũ. A'ere ãẽ ma'ea nitywi futari. Omonopap futat ãẽ 'ga upe. Naemyreri futari ãẽ upe. Wemi'urama muawa we futat ãẽ omonopap 'ga upe— 'jau Jejui 'ga ãẽ mome'wau 'gã nupe.

13

*Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Mateu 24.1-28; Luka 21.5-24)*

¹ Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi ã'ẽ re Jejui 'ga remimu'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ. Sã'ã itauu esagea epy ete ma'ea. Mytuna 'gã ka'aranũãa rerua kwaiwete Jarejuwarete 'ga mogytaawa 'oga muesageawamũ— 'jau 'ga 'ga upe.

² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nomỹ'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³ Anure Jejui 'ga wapyka 'ũina ywytyr apyte'rarimũ, Oriweira 'jawa apyte'rarimũ wemimu'e 'gã netee. Jarejuwarete 'ga mogytaaw are 'gã amã'jãu 'upa. Poje Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga, Andre 'ga, mĩmera 'gã oporonupa 'ga 'eawer are 'ga upe:

⁴—Maranime sipo aipo 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa monoi etyka? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oree iapo enune?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. ⁶ Anure nipo kwaiwete 'gã nuri "Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ. Je Janeruwarete 'ga remimurera ako", 'jau futatee nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. O'meramũ te nipo 'gã 'i. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁷—Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyriararete rowajaa, 'ga remiayuwa reewe futat. A'ere kasi aipo renupa pẽpiryyi ne. Nan futat nipo mama'e teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rũi mama'e matepaawa. Naporomũ etee rũi futat nipo mama'ea rekoi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸—Akou'jau'jap futat nipo mama'ea. Amunap tesirũmera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Ty'ara nipo amunawa pype peu peu 'jau. A'eramũ 'gã nipo kwaiwete ty'ara rerekou. Sã'ã kũjã wa'ya ray ypyrauwe wa'ya 'a ja'wyja'wy kwaawa. Ayyypeyperaue 'ã ãẽ i'ara kwaapa.

Ëẽ wi u'aa ja'wyja'wy taetu 'ã wayreteramũ ãẽ upe. Nan tee futat nipo pẽẽ. Aipo ijeapo resakawe ki je rura pekwaap. “Owaẽm 'ga ruawa upe ra'e”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe.

⁹ —Pejea'gu ki 'gã nui. Je rura'ne'emaue nipo 'gã je rerowiaaramũ pẽ nereko tyweretei. Pẽẽ mũ nipo 'gã ipyyka imopimopika ae mopikawa pyu. Judeu 'gã jatykaawa pype miamũ nipo 'gã pẽ mopimopigi. Amumeramũ je ree nipo 'gã pẽ nerawau 'wyriara upe. A'eramũ pẽẽ 'wyriararete upe pejejerooramũ pẽẽ je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga iporokatu'ogiwet pẽ nee”, 'jau ki pẽẽ 'wyriara 'gã nupe. ¹⁰ Teepaw enune nipo 'gã je mome'ui amunawa moymoyka. Tesirũmera 'gã jeje'ega renuw ire te nipo mama'e atee-awamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹¹ —Pẽ pygamũ, 'wyriara 'gã nowase pejejerooramũ kasi pẽpy'a'wyt ne. “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei?” pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga te peje'egawa amut pẽ nupe peu pẽ nerooramũ. A'eramũ pẽẽ 'ga 'ea etee imome'wau 'gã nupe. Napejejea'ar imũ rui pẽẽ peje'eg 'gã nupe. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage 'eawera etee pẽẽ imome'wau 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹² —Kwaiwete nipo je rerowiare'ema 'gã weki'yra 'gã, wewirera 'gã we 'gã monou ia'wyre'ema 'gã nupe 'gã apisaukaa. 'Ga ruwa 'gã miamũ wa'yra 'gã monou 'gã nupe 'gã apisaukaa. 'Ga ra'yra 'gã nanẽ ujara 'gã imonou 'gã nupe 'gã apisaukaa. ¹³ Je rerowiare'ema 'gã nipo oporomutare'emamũ je rerowiarawamũ pẽ nee. A'ere Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojeypyri nakwaparimũ ete rui futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te Janeruwarete 'ga ijeaporama kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Danieu 'ga upe rakue. “Anure nipo 'ga amũ mama'e tywerete apoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. A'eramũ nipo 'ga amũ anure iapou Danieu 'ga 'eawer imũ etee futat. (A'eramũ je 'ga remikwasiarera ka'arana mogytaaramũ ee pẽneapyo futaa)— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ Judeja ywy pewara ako ma'eramũ 'gã nesakawe pejejea'iteramũ pejewau pejeka'jama ywytyr ipe. ¹⁵ Opewuu apyte'rarimũ ako ma'eramũ pẽẽ pejewawe'em pejesowe'em pejekaraemã pyyke'ema. Pejeka'jamayayau etee futat pejewau. ¹⁶ Ko pewaramũ nanẽ pẽẽ pejejewyre'ema pejejog ipe pejejaity mojopy'rawe'em— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Kũjãmera 'gã nipo ta'yryrũ ma'e 'gã iporiay'i ajemogyau. Ta'yky'ri ma'ea nanẽ nipo nũ. Nujãnarũ eweguu ma'ea. Ta'yky'ri ma'e nanẽ nujãnarũ nũ. ¹⁸ A'eramũ ki nanuar are pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ee: “Eremurukat kasi 'gã 'ara ro'ysaga rupi oree ne”, 'jau ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —Aipoa kwara rupi 'gã 'gã nerekou tyweaete. Ywy apo pyyamũ nitywi futari ae rereko tywera aipo 'jawe rakue. Anure nanẽ nipo nitywi futari ae rereko tywera 'jawe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁰ —A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera 'gã nupe iapoukaru'jau'jaw ire 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ. Kasi a'e pe ywy pewaramũ juejue 'gã papawi ne. A'ere Janeruwarete 'ga pẽẽ mũ mũ'jãu 'gã nui pẽ katu'oka. A'eramũ 'ga wemimũ'ẽmeramũ pẽ nee Janeruwarete 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²¹ —“Koromũ Kristu 'ga”, pejejeupe 'gã amũ 'eramũ kasi perowiat 'gã ne. “Kwe pe 'ga oi”, 'gã 'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema pejejemogyau. ²² Jejewyt ja'wyja'wyrãmũ nipo kwaiwete 'gã nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Amumera 'gã nipo 'ua 'jau pẽ nupe: “Janeruwarete 'ga je mut. Je 'ga remimureraretea futat”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Pẽnemiapoe'ema miamũ nipo 'gã iapou pẽ neape je rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ. “Simomoirukat Ku'jywa 'ga remimũ'ẽmera 'gã 'ga rerowiar awi 'jau”, e'i te nipo 'gã pẽ nupe numiamũ. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou pẽ neape. Ojerowiarukaawamũ te nipo 'gã iapoi pẽ nupe numiamũ. A'ere kasi a'e are miamũ perowiat 'gã ne. ²³ Perowiar iki aipoa je'eawera. Ijeapoe'emaue je imome'ui pẽ nupe, ee pẽ mueapyoawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Janereki'yra 'ga ruawam**(Mateu 24.29-44; Luka 21.25-33)*²⁴ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽ nereko tyweawa kwaw ire nipo ywag awi nanẽ mama'e jesaukari pẽ nupe nũ. Kwara nipo owepa. Jaya nanẽ nipo owepa nũ. ²⁵ Jaytataa nipo ototoka ywag awi 'ua. Ywag ipewara nipo oyyita nũ. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera nipo oyyita— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ²⁶ —A'ere nipo pẽneki'yramũ je tejua tejewya ywasiga rupi. Tepãjẽ mũ nipo je ruri, tejenyfuga pype futat tejua nũ. ²⁷ A'eramũ nipo je tejeupe oporowyky ma'e ywagipewara 'gã monou tejemiayuwa 'gã majatykaukaa. “Pe'je pejewau amunawa moyoyka jeremiayuwa 'gã majatykau 'gã nerua jee”, 'jau nipo je 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã awau 'gã nerua jee— 'jau Jejuí 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁸ Anure Jejuí 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee:

—Mama'ea je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejuawa 'ar are— 'jau 'ga 'gã nupe. — Sã'ã ae siaka'gywa potyramũ amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ã ae amana jewyra kwaapa. ²⁹ Nan tee futat ki je'eawer imũ mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejuí 'ga janee 'wyrĩaramũ akou”, pe'je ki pejejaupe. ³⁰ A'jea futat je 'i. Je'eawer imũ mama'e jeapo resakara 'gã papawe'emauwe nipo tejua tejewya nũ. ³¹ Ywaga nipo ateepawamũ futat. Ywya nanẽ nipo ateepawamũ futat nũ. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imũ etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

³² A'ere Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Nitywi futari je ruawa kwaapara 'gã amũ. Nepekwaawi futari je ruawa. Ywagipewara 'gã miamũ ikwaape'ema. Je miamũ nanẽ nakwaawi tejuawa 'ara. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. ³³ A'eramũ ki pẽẽ je rapesaka pejejemogyau. ³⁴ Sã'ã kũima'e 'ga amũ ooa iataa muku oje'wyr awi. A'eramũ 'ã 'ga oo enunewe 'jau wemi-ayuwa 'gã nupe: “Aata je tewau. A'eramũ pẽẽ pejeporowykyau je'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. 'Oga raarana 'ga upe 'ga 'jau: “Earũ jeroga ra'ne muku je rekoramũ. Je rura nanẽ ene apesaka nũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ 'ga awau watau muku oje'wyr awi. ³⁵ Nan tee futat pẽẽ je rura rapesakaramũ pejejemogyau. Nepekwaawi je ruawa. A'eramũ ki pẽẽ pejeporowykyau pejejeupe je'eawer imũ, je rura rapesaka pejejemogyau. Meewei 'ur ire ako re nipo wata ma'e 'ga 'ua ypyaje owaẽma. Maranamũ kwara ajerewamũ, maranamũ ai'iwe. Nokwaawi 'gã 'ga ruawa. ³⁶ A'eramũ nipo 'oga jara 'ga 'ua erujewi ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe. Opak sipo 'gã ajemogyau 'ga rapesaka? ³⁷ Aipo are je 'i pẽ nupe: Je rura ki peapesak pejejemogyau— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

14*Jejuí 'ga ree ifuewet ma'e**(Mateu 26.1-5; Luka 22.1-2; Juã 11.45-53)*

¹ Egitu ywy awi judeu ypyfera 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka upe iwaẽm ja'wyja'wyraruwe mainana 'wyrĩara 'gã ajatykau Moisesi 'ga remikwasiarer are romu'jara 'gã nee.

—Maran te jane Jejuí 'ga pyygi 'ga jukau?— 'jau 'gã ajaupe. —Jemime sipyyk 'ga 'jau.

² Jerusareg ipewara 'gã iporomutat 'ga ree. A'eramũ jane 'gã nowase jarekowe'em 'ga ree maraka apoaw ipe. Kasĩ a'e pe jane 'ga remiayuwa 'gã mamara'nei ne— 'jau 'gã ajaupe.

*Jejuí 'ga ree jany kasiga reko'wokawet**(Mateu 26.6-13; Juã 12.1-8)*

³ Petani pe Jejuí 'ga akou, Simão 'ga rog ipe, ipito'om ma'efera 'ga 'wyr ipe. 'Gã jemi'waa 'gã nuwamũ kũjã ẽẽ mũ 'ua ojany kasiga ryrũ rerua opo pe. Itasiga apopyrera aipo yrũnamũ, aripasi 'jawa apopyrera poromũ. A'eramũ ẽẽ yrũ mopena, jany kasiga

reko'woka Jejui 'ga akag are. “Naritu” 'jau 'gã aipoa jany kasiga upe. Epy ete aipoa jany kasiga. ⁴ A'eramũ wapyk ma'e 'gã amũ amara'neramũ jany kasiga ãẽ eko'wog are.

—Ma'eramũ sipo ãẽ imomy ekoetei 'wei? ⁵ Epy te 'ã 'aga jany kasiga a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. —A'eramũ amunipo 'ã ãẽ ime'ega ka'aranũũ are janee. Tresẽtu ka'aranũũa 'ut ee. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ epyfera mua janee. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe 'jau kũi— 'jau 'gã ajaupe, kũjã ãẽ ago'wau.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Tene ãẽ iapoi. Ma'eramũ pejemara'neramũ ãẽ ree 'ũ? Mama'e esagea te ãẽ wapo jee. ⁷ Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pẽ nui. A'eramũ pẽẽ anure mama'e monou 'gã nupe pejemifutar imũ. A'ere je te ajee nako fukui pẽ pype. ⁸ Je tymaw ipe je ree eko'wogipyrama futat jany kasiga numiamũ. A'ere ãẽ 'awauwe eko'wogi je ree, je manũe'emaue. Tene ãẽ iapoi jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹ —A'jea futat je 'i. Anure nipo 'gã je mome'ui kwe pewara 'gã nupe. Amunap tesirũmera moyka nipo 'gã awau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Je mome'uramũ nipo 'gã ãẽ remiapofera nanẽ imome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã anure najuejue etee futat wea'aramũ ãẽ remiapofer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Mainana 'wyriara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet
(Mateu 26.14-16; Luka 22.3-6)*

¹⁰ A'ere Jejui 'ga remimu'e 'ga amũ awau oporogytau mainana 'wyriara 'gã nupe. Judas Iskariote 'ga futat poromũ oo oporogytau 'gã nupe:

—Jejui 'ga je apyygukat pẽ nupe. Je apoat pẽẽ 'ga pyyka pẽ pyri— 'jau Judas Iskariote 'ga awau 'gã nupe.

¹¹ Ojeupe 'ga 'eramũ mainana 'wyriara 'gã aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ka'aranũũa nipo ore oromono ene upe 'ga pyyga repyramũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Judas 'ga wea'aramũ akou ee. “Ojetee 'ga rekoramũ tomono 'ga 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Ae a'wyre'ema 'gã nupe

'ga monoara 'ga

(Mateu 26.17-25; Luka 22.7-13, 21-23; Juã 13.21-30)

¹² Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. Karupa'mĩ jukaawa 'ara upe 'gã owaẽma. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ape te jane jemi'wari, karupa'mĩ ro'o reyri jarejee?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga mukũja 'gã monou amunawarete pe.

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe. Peu nipo 'y ryrũ rerekwara 'ga peekoat. A'eramũ pẽẽ pejewau 'ga rewiri. ¹⁴ 'Og ipe 'ga seramũ pejeporogytau 'oga jara 'ga upe:

—Jarejara 'ga ore mut imome'waukaa enee: “Ma'ape te je karupa'mĩ eyra 'ui tejemimu'e 'gã netee?’ e'i 'ga. ‘Ma'ape te ore kumi apoi? Ma'ape te je tejemimu'e 'gã nerojemi'wari’ e'i 'ga enee kũi”, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁵ —Aipo ojeupe pẽẽ 'e re 'ga tepẽ neroo ywatewara imy'jawa pype 'jau. Ityp futat aejemi'waawa peu. Ae renawa nanẽ otywamũ futat nũ. A'eramũ pẽẽ pejejeupe 'ga esaukar ire peu futat iapou ewara reewe jarejeupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ mukũja 'gã awau amunawarete pe. A'eramũ 'gã mama'e resaka ojeupe Jejui 'ga 'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'gã kumi apou maraka are.

¹⁷ Kaaruwamũ Jejui 'ga awau ojemi'waa wemimu'e 'gã netee. ¹⁸ Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pẽẽ mũ je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'gã nupe je jukaaukaa— 'jau 'ga 'gã nupe.

19 Aipo renupawe 'ga remimu'e 'gã u'arasigamũ ojeupe 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã oporonupa majepeinume ee 'ga upe:

—Je upe te ere poromũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

Majepeinumenu 'gã oporonupa ee 'ga upe.

20 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je pyri ojemi'wat ma'eramũ futat pẽẽ mũ nipo je monoi 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

21 —Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe rakue, jemanũ are rakue. Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea je ree iporomutare'ema 'gã je jukaukat 'gã nemikwasiarer imũ etee futat. A'ere 'gã nupe je monoara 'ga tywereteramũ te akou. Iporiay'i 'gã po pe je monoara 'ga numiamũ. A'ere nipo Janeruwarete 'ga 'ga rereko tyweretei. Ma'eramũ gatu nipo 'ã 'ga jeuwi rakue 'ja— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mani'oko'o'ia y'way reewe 'gã nupe imonoawet

(Mateu 26.26-30; Luka 22.14-23; 1 Korĩtu 11.23-25)

22 Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga mani'oko'o'i pyyka. A'ere 'ga eramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mani'oko'o'ia eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga mani'oko'o'i mowoka imonou 'gã nupe.

—Mani'oko'o'ia pepyyk i'wau. Koromũ jero'oa— 'jau 'ga 'gã nupe.

23 A'ere 'ga y'way ryrũ pyyka nũ, eramã'jãu ywau nũ. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Au'jete y'waya eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga imonou 'gã nupe. A'erauwe 'gã itykua pãwẽ pãwẽ. 24 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Koa y'waya jerya futat. A'ere'ere'i nipo 'gã amũ jejukai jery reko'woka. Aipoa jery jeko'woga pẽtywera omepy. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pẽ katu'ogi kwaiwete. 'Awamũ karupa'mĩa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat 'ga je'eg ymanera numiamũ. A'ere 'awamũ 'ga je'eg yauramũ. 'Awamũ jery tee pẽ pirei pẽtywer awi. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui je rerowiarãmũ. Poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nomojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. 25 —A'jea futat je 'i. Je natykuru'jawi futari 'aga y'waya pẽ pyri. Anure tãmẽjẽ te nipo je itykuri pẽ pyri, Tejuwarete 'ga pyri pẽ neroo re tãmẽjẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

26 Oporogytapaw ire 'gã amaraka'aga Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Amaraka'ag ire 'gã awau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Mateu 26.31-35; Luka 22.31-34; Juã 13.36-38)

27 Awaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—'Awamũ futat nipo pekwasio je wi je rejaa je mu'ama ojetee'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue: “Tajuka karupa'mĩ are omaenun ma'e 'ga 'jau kwy. A'eramũ 'ga reymawera 'gã awau okwasi'wau kwe pe 'jau kwy”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee futat nipo pekwasio pejewau je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. 28 —A'ere je temanũ re je ferawi nũ. Teferaw ire nipo je oi Garireja ywy pe pẽ nenune— 'jau 'ga 'gã nupe.

29 A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—'Me te pa 'ga poromũ 'jau nũ. Je naejara'uweri futari ene imogou ojetee'i kũi. 'Gã te nipo opyamũ ene wi ene rejaa ojetee'i kũi. A'ere je naejara'uweri ene kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁰ —A'jea futat sipo ere— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Je te a'jea futat a'e enee nũ'ũ: 'Awa ypytuna rupi nipo je kwakuw ape muapyapyt katu 'gã nupe. “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene mukũi wyrasokwẽ je'egauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³¹ A'ere Pedro 'ga fuakaramũ 'ga upe:

—Naani futari nũ'ũ. Aipo na'ea'uweri futari je. “Nakwaawi je 'ga”, na'ea'uweri je. “Tene 'gã je jukai futari 'ga reewe futat”, a'e ete nipo je. Nakwakuwa'uweri futari je ene— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

'Ga remimu'e 'gã nanẽ Pedro 'ga 'eawer imũ etee futat 'jau 'ga upe nũ.

'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet

(Mateu 26.36-46; Luka 22.39-46)

³² Jejui 'ga awau owaẽma Getsemani 'jaw ipe, wemimu'e 'gã netee. A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au ete pejup ra'ne. Iruupeu'i je oi teporogytau Tejuwarete 'ga upe ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'ga muapyra 'gã etee erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã 'ga erawau ojeupi. 'Ga 'arasiga 'ga mopy'aywyrafenayau 'ga mogou. ³⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je'arasiga nipo 'ã je juka. Peser awi etee. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵⁻³⁶ A'eramũ 'ga ojepe'au'i 'gã nui. Awau pe'u wenupy'ãu wapyka weakwara rerawau enũina ywy are futat erujaa oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

³⁷ Oporogytapaw ire 'ga afu'ama awau ojewya muapyra 'gã nupe nũ. Osea 'gã 'upa. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Ereset te ejupa? Eje'ega te neremonoi'i Jarejuwarete 'ga upe je pyri? A'e'ja'wiramũ miamũ sipo nereporogytai Jarejuwarete 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ —Peser awi. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em. Kasi a'e pe nepẽfuakari ne. A'eramũ pẽẽ mama'e tywera etee iapou 'ga upe ne. Nepẽparuapoweri agawewi nipo mama'e tywer are. A'etea nipo peapo pejeporogytawe'em 'ga upe 'eramũ mama'e tywera etee futat peapo pejekou— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ Aipo 'ga upe 'e re Jejui 'ga awau 'gã nui nũ oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga upe u'eawera 'ga 'jau'japa. ⁴⁰ A'ere 'ga awau ojewya wemimu'e 'gã nupe nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ nũ. Osea 'gã 'upa. Wopeypeyjamũ etee 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã osea 'upa. Opag ire 'gã oporesagamũ etee 'ga ree. Ojenosõu 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã 'jawe'em 'ga upe.

⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga awau oporogytau'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Uwarete 'ga upe oporogyta re 'ga 'ua nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ nũ, 'gã set 'gã nuwamũ nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Peser ete futat nipo pejajupa nũ ki sa?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Au'je pejeser ire. 'Awamũ futat 'gã pẽneki'yramũ je monoi ae a'wyre'ema 'gã po pe. ⁴² Pe'je iruukwe soo 'gã nekoaa 'jau. Kweramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga ruri— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Luka 22.47-53; Juã 18.3-11)

⁴³ Jejui 'ga porogytapawe'emaue Judas Iskariote 'ga, Jejui 'ga remimu'efera 'ga futat, kwaiwete 'gã nerua erojemorypa Jejui 'ga ree. Mainana 'wyriara 'gã kwaiwete 'gã muri Judas 'ga rupi. Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã nanẽ kwaiwete 'gã mua 'ga rupi. Jyuua 'gã erua muap. Mĩmera 'gã erua erojemorypa 'ga ree. ⁴⁴ Mainana 'wyriara 'gã nupe oporogytaaw

ipe Judas 'ga 'jau 'gã nupe rai'i: “Oo nipo je Jejui 'ga retywape pytea pë neape. A'eramũ pëe a'e are 'ga kwaapa 'ga retywape pyteramũ. A'erauwe futar iki pëe pejewau 'ga pyyka 'ga rerawau”, 'jau Jejui 'ga monoara 'ga 'gã nupe rai'i. ⁴⁵ A'eramũ 'ga owaëma ypy we awau Jejui 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—'Au te ereko, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'ga retywape pytea.

⁴⁶ A'erauwe Judas 'ga remireroofera 'gã 'ua Jejui 'ga pyyka 'ga pofaa. ⁴⁷ A'ere Jejui 'ga remimu'efera 'ga amũ ogyuu rekyita kũima'e 'ga amũ ree, 'ga namĩ monoka. Furuk. Mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ yypa. ⁴⁸ A'ere Jejui 'ga 'jau opyykara 'gã nupe:

—Ma'eramũ pëe ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ, muna'ywa 'jawe 'ũ? Ma'eramũ pëe muawa we erua jyu reewe jepiara rupi 'ũ? ⁴⁹ Pejejepype je rekoramũ miamũ ako naje pyygi pejepe ai'i. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ako je oi ai'iwe, ai'iwe 'jau ai'i. Peu futat ako je reni 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree ai'i. A'ete ako naje pyygi pejepe ai'i. A'ere jemanũawa upe iwaëmi. A'eramũ Jeruwarete 'ga je pyygukaa rëwëjëmĩ pë nupe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari jemanũ are ikue. A'eramũ 'ã pëe iapou 'ga remikwasiarera 'eawer imũ etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁰ A'e renupawe Jejui 'ga remimu'e 'gã okwasi'wau 'ga wi, 'ga rejaa, oka'jama 'gã nui. Okyjau 'gã opyyg awi. A'eramũ 'gã oka'jama 'gã nui.

⁵¹ Kunumũũ 'ga amũ 'ua Jejui 'ga rewiri. Taity fuku pyu etee 'ga ojeuwana akou. ⁵² 'Ga amũ 'ga pyyka numiamũ. A'ere 'ga raity etee ipyygi. Waity pyygamũ 'ga opoia etee jui. A'eramũ 'ga awau ujãna taitye'eme.

Anasi 'ga rog ipe 'ga reroawet

(Mateu 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Juã 18.13-14, 19-24)

⁵³ A'ere Jejui 'ga pyykara 'gã 'ga rerawau mainana 'wyriararete 'ga rog ipe, Kaifasi 'ga rog ipe. Peu futat judeu 'gã 'wyria'ri 'gã ajatykau mainana 'wyriara 'gã nee. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nanë ajatykau 'gã nee nũ.

⁵⁴ Pedro 'ga awau 'gã newiri. A'ere 'ga nuerowygi Jejui 'ga. Mukuu etee futat 'ga akou 'ga wi. Awau 'ga owaëma mainana 'wyriararete 'ga roga upe. A'ere Pedro 'ga nooi osou. Ukupepe etee futat 'ga awau akou 'oga osoma pype ojepe'jau mainana 'ga remiayuwa 'gã pyri.

⁵⁵ Ojeupe 'gã Jejui 'ga reruramũ mainana 'wyriara 'gã oje'ëma'e 'gã netee 'ga remiapo tywera mome'waramũ rekaa.

—Awỹja te 'ga remiapo tywera wesak rai'i? Ma'ja ajee 'ga wapo ajukaawamũ rai'i?— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere nitywi 'ga amũ. ⁵⁶ Kwaiwete 'gã 'ua o'meramũ Jejui 'ga ree. A'ere 'gã naju'jaju'jawe rũi imome'ui 'gã nupe.

⁵⁷⁻⁵⁸ Poje 'gã amũ 'ua o'meramũ 'gã nupe:

—Ore aruenup 'ga je'ega ai'i. “Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. 'Awa 'ga mogytaawa kũima'e 'gã nemiapofera tee. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi ajepeja 'ga mogytaawa mowya nũ. Aipo 'ga mogytaawa nakũima'e 'gã nemiapofera rũi”, 'jau 'ga oreremianuwamũ ai'i— 'jau 'gã imome'wau 'gã nupe.

⁵⁹ A'ere aipo 'gã nanë naju'jawe rũi imome'ui 'gã nupe.

⁶⁰ A'eramũ mainana 'wyriararete 'ga afu'ama 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja ere te 'gã nupe? Nereje'egi te 'ã 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ a'i kũi?— 'jau 'ga oporonupa ee 'ga upe.

⁶¹ A'ere Jejui 'ga pigi etee u'ama. A'eramũ mainana 'wyriararete 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remimurera te ene? 'Ga ra'yra te ene?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ajea futat ere poromũ. Je te 'ã pñeki'yraretea. Anure nipo je apygi Pãjẽrete 'ga yse katy, 'ga jakwatawa katy. Peu je renamũ nipo pẽẽ je resaka. Anure nipo je ruri tejewya ywag awi ywasiga rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶³ A'erauwe mainana 'wyriararete 'ga amara'neramũ. 'Ga mara'nea 'ga rerekou 'ga raity monorogukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ajea futat 'ga Jarejuwarete 'ga kurawi akou ra'e— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat 'awamũ sienup 'ga kurawa jarejowase— 'jau 'ga 'gã nupe. —Na'gã amũ rũi 'ã omome'u janee. ⁶⁴ Ma'ja pe'je ajee 'ga upe 'awamũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sijukaukat futat jane 'ga. Jarejuwarete 'ga te 'ã 'ga akurap.

⁶⁵ A'eramũ 'gã amũ onymuna 'ga ree. A'eramũ 'gã 'ga reakwapiaa taity pyu, opo afuapyka erofaa 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Awỹja te ene nupã?— 'jau 'gã 'ga upe. —Ene 'ã i'akwaawete ma'ea. A'eramũ ene enupãara 'ga mome'wau oree— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe jefaruu 'gã nanẽ 'ga pyyka opo rerofaa 'ga ree nũ.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Mateu 26.69-75; Luka 22.56-62; Juã 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ A'e pe Pedro 'ga 'ũina ukupepe. Poje mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa ãẽ mũ 'ua 'ga pyri. ⁶⁷ Tata are 'ga jepe'eramũ ãẽ 'ga resaka 'jau 'ga upe:

—Jejui kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã, Nasare pe waranup ma'efera kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã— 'jau ãẽ 'ga upe.

⁶⁸ A'eramũ 'ga 'jau ãẽ upe:

—Tee. Naani nũĩ. Nakwaawi je 'ga nũĩ. A'eramũ awỹja upe ene 'jau ekouĩ— 'jau futatee 'ga ãẽ upe.

A'erauwe 'ga afu'ama awau 'oga osoma pyri. A'erauwe wyrasokwẽa oje'ega. ⁶⁹ Peu oporowyky ma'e ãẽ mũ 'ga resaka nũ. A'eramũ ãẽ 'jau oje'pyriwara 'gã nupe:

—Koromũ futat Jejui kĩa rewiri ako ma'efera kĩa mũ— 'jau ãẽ 'gã nupe.

⁷⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'ga kwakupa nũ. A'ere'ere'i peu u'am ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe nũ:

—Ajea futat ãẽ 'i enee. Garireja ywy pewaramũ futat ene, 'ga 'jawe futat ene ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

⁷¹ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Nakwaawi je 'ga, a'e je akiko. Jarejuwarete 'ga remianuwamũ te 'ã je 'eu'jawi. Nakwaawi je 'ga, 'jau. Te'me re je Jarejuwarete 'ga tejereko tywera futari— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷² A'e pype wyrasokwẽ oje'ega nũ. A'erauwe Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'eawer are. “Wyrasokwẽ je'egu'jaw enunewe nipo ereu'jau'jap, nakwaawi je 'ga, 'jau 'gã nupe” 'eawer are Pedro 'ga wea'aramũ. A'eramũ 'ga aipo u'eawera rojenosõu. A'eramũ 'ga awau ujãna Jejui 'ga kwakupawera renosõu. A'eramũ futat 'ga u'arasigamũ wea'aramũ ee. A'eramũ 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

15

Piratu 'ga upe 'ga rerooawet

(Mateu 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Juã 18.28-38)

¹ Ai'iwetetewe mainana 'wyriara 'gã ajatykau judeu 'gã 'wyrari 'gã nee, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã neewe. Opytuna 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã nanẽ ajatykau 'gã nee nũ. A'eramũ 'gã oje'ega ajaupe:

—“Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea”, e'i ako Jejui 'ga janee ko. A'eramũ jane 'ga jukaukaa 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'ga pofaa itaju pyu, 'ga rerawau Piratu 'ga upe. ² A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—A'jea te ene 'wyriaramũ judeu 'gã nupe?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat ere poromũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³ A'eramũ taetu mainana 'wyriara 'gã 'ga je'ẽwu'jawu'jaga etee futat. ⁴ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Nereenuwi te 'gã je'ega? Nerewawagi te 'ã aipo 'e are a'i kũi?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁵ A'ere Jejui 'ga noje'egi futari 'gã nupe. O'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ Jejui 'ga oje'ege'ema 'gã nupe. A'eramũ Piratu 'ga oporesagamũ etee 'ga ree. “Ma'eramũ sipo 'ga noje'egi?” 'jau 'ga ojeupe.

'Gã nupe 'ga monoawet

(Mateu 27.15-26; Luka 23.13-25; Juã 18.39-19.16)

⁶ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyrera 'ga amũ muẽma judeu 'gã nupe jepi, 'gã nemienũiwera 'ga 'ga imuẽma 'gã nupe jepi. ⁷ Jejui 'ga pyykawa rupi Parapasi 'ga 'ũina moromunepawa pype. Parapasi 'ga futat amunaw ipewara 'gã mamara'neukaa 'wyriara 'ga ree. Opytuna 'gã netee 'ga 'gã mamara'neukaa 'wyriara 'ga ree rakue. Oporojuka ma'efera 'gã wejue nũ. A'eramũ 'gã 'gã monou 'gã munepa 'gã mu'ama rakue. ⁸ A'eramũ mytuna 'gã 'ua 'jau Piratu 'ga upe:

—Ejemiapou moromunepawa pypewara 'ga amũ emuẽmukat oree— 'jau 'gã 'ga upe.

⁹ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pefutat te judeuramũ peje'wyriararete 'ga je imuẽma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Piratu 'ga mainana 'wyriara 'gã kwaapa futat. “Werekoay pa mainana 'wyriara 'gã Jejui 'ga. A'eramũ pa 'gã 'ga rerua jee ra'e”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. “A'ere mytuna 'gã poromutaramũ 'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'jau, Jejui 'ga emut oree, 'jau nipo 'gã jee”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. ¹¹ A'ere mainana 'wyriara 'gã afuakaramũ 'ga ree.

—Parapasi 'ga ki emuẽm imua oree, sa'e 'ga upe 'jau. Jejui 'ga kasi eremuẽm oree ne, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã mytuna 'gã nupe.

'Ga rerure'emauwe 'gã mogyau 'gã mu'akwaapa. A'eramũ 'gã afuakaramũ 'ga ree.

A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Pefutat te judeuramũ peje'wyriararete 'ga je imuẽma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã 'i etee 'ga upe:

—Naani. Parapasi 'ga te ki emuẽm imua oree— 'jau 'gã 'ga upe.

¹² A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi, “judeuramũ pẽẽ 'wyriararete 'ga” 'jawa 'ga rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ —Emu'amukat 'ga 'ypeywar are 'ga pokutuka 'ga jukaawamũ futat— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

A'eramũ 'ga:

¹⁴ —Ma'ja te 'ga wapo ajukaawamũ pẽ nupe rai'i, a'e te je a'i kũi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai etee ajemogyau:

—Emu'amukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gã nupe— 'jau 'gã wojere'emamũ futat wafukaita 'ga upe.

¹⁵ Piratu 'ga oporomaku'iweramũ mytuna 'gã nee. A'eramũ 'ga Parapasi 'ga muẽmukaa moromunepaw awi 'ga monou 'gã nupe. Jejui 'ga jẽmĩ 'ga imopigukaa jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mopika 'ga a'gwawe'em futat. Pẽporia kasi 'ga nupãu ne. 'Ga mopig ire pẽẽ 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are. A'eramũ 'ga peu etee futat amanũmũ u'ama— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jefaruu 'gã Jejui 'ga rerekoemãawet

(Mateu 27.27-31; Juã 19.2-3)

¹⁶ 'Ga mopig ire jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ga rerosou Piratu 'ga rog ipe. A'ere 'gã opytuna 'gã majatykau 'ga ree. ¹⁷ A'ere 'gã 'wyriara raity piraga munepa 'ga wi. A'ere 'gã

juapekagũũ muapỹina 'ga akagyrũnamũ iapou 'ga upe. A'eramũ 'gã imonou imunepa 'ga akaga pype. ¹⁸ A'ere 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene 'ã judeu 'gã 'wyriararetea 'gã nupe ra'e jepi. 'Awamũ ereko 'wyriarareteramũ nakwaparimũ rũi futat 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe 'ga rerekoemãu erekou.

¹⁹ A'e pype 'gã 'ga akaga nupãu ywyrã'i'i pyu. Onymuna 'gã 'ga ree. A'ere 'gã wapyka wenupy'ãu 'ga rowase, 'ga muorypa 'me. A'ere 'gã 'jau ajaupe:

—Pemã'ẽ judeu 'gã 'wyriararete 'ga ree ki sa— 'jau 'gã ajaupe. —'Wyriara raity piraga 'ga wereko imunepa 'awamũ. 'Wyriara akagyrũa nanẽ 'ga wereko nũ. 'Wyriararete pype tãmẽjẽ 'ga 'arĩ ra'e— 'jau 'gã ajaupe 'ga rerekoemãu. 'Ga jaita nanẽ 'gã nũ.

²⁰ 'Ga rerekoemã re 'gã taity piraga mosoka 'ga wi nũ. 'Ga raity munepa 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga rerawau 'ga jukaaw ipe.

*'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet
(Mateu 27.32-44; Luka 23.26-43; Juã 19.17-27)*

²¹ 'Ga jukaawa piara rupi 'gã Simão 'ga rowosõu. Jũ awi 'ga 'ua akou awau amunawarete pe. Sirene ywy pewara 'ga poromũ Simãoramũ. Mukũi Simão 'ga ra'yra 'gã. Aresãri 'ga, Rufu 'ga. Mĩmera 'gã Simão 'ga ra'yra. Simão 'ga resakawe jefaruu 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ypeywara erokwap 'ga upe— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã iupirukaa 'ga upe. ²² A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau *Gogata* 'jaw ipe. ('Gã je'eg imũ *Gogata* 'ea Aeakagera 'jawewara 'ea futat poromũ). ²³ 'Ga rerowaẽm ire 'gã muaga monou y'way pype 'ga upe numiamũ. Mira 'jawa 'gã imonou y'way pype 'ga upe numiamũ.

—Koa etyikut ejayrũ upe— 'jau 'ga 'ga upe numiamũ.

A'ere 'ga notykuri.

²⁴ A'ere 'gã 'ga jywaa pypiraa 'ypeywar are. A'ere 'gã itaju pyu 'ga pokutuka 'ypeywar are. A'ere 'gã 'ga py maju'aaaju'arimũ ikutuka itaju pyu. A'ere 'gã 'ga mafu'ama 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywara reewe futat. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka. 'Ypeywar are 'ga mu'am ire 'gã 'ga raityfera mojo'oka ajaupe. Ita'i 'jawewara 'gã imomopoa 'upa ywyu 'ga raityfera mojo'okawamũ. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ. ²⁵ Kwara awyruu'iramũ etee 'gã 'ga mu'ama 'ypeywar are. ²⁶ A'ere 'gã 'yjepa'nĩ are ikwasiaripyrera monou inuga ikutuka 'yw are 'ga apyte'rarimũ. “Koromũ futat judeu 'gã 'wyriararetea” 'ea 'gã amũ ikwasiaa 'yjepa'nĩ are rai'i. A'eramũ 'gã imonou inuga 'yw are 'ga apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga resakara 'gã 'ga jukaawera kwaapa.

²⁷ 'Ga reewe 'gã mukũja 'gã muna'ywa 'gã imonou imu'ama 'ypeywara mũ ree. Muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama. ²⁸ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee rakue: “Mama'e tywera apoara pyri 'ga 'ami”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. A'eramũ 'gã 'ga monou imu'ama muna'ywa põ'õ me, Janeruwarete 'ga je'egawer imũ etee futat.

²⁹ 'Gã pyu okwap ma'e 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa nanẽ nũ.

—“Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapya 'ara rupi imowyri nũ”, ere 'ã rai'i. ³⁰ A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi— 'jau 'ga pyu okwap ma'e 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu.

³¹ Mainana 'wyriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã. Mĩmera 'gã nanẽ 'ga rerekoemãu 'upa nũ:

—Opoat 'ga 'gã jepi. A'ere 'ga najepoara'uweri futari. ³² Israeu juapyreramũ jane'wyriararetea e'i na a'e 'ga re'ã. Siesag iki ajee 'ga rura 'ga jywa 'wei. 'Ga jyp 'ga ruramũ sirowiat 'ga 'jau 'wei— 'jau 'gã ajaupe.

'Ga pyri imu'amipyrera 'gã, muna'ywa 'gã amũ nanẽ 'ga kurapa nũ.

*Jejui 'ga manūawet**(Mateu 27.45-56; Luka 23.44-49; Juā 19.28-30)*

³³ Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat oypytonaiwamū. Kwara ajerewamū tāmējē awau weny jesagamū nū. ³⁴ Kwara renye'emaue Jejui 'ga wafukaita oje'eg imū futat.

—*Eli eli lama sabactani*— 'jau 'ga oje'eg imū.

Oje'eg imū 'ga 'eawera: “Kiapi'ni, Kiapi'ni. Ma'eramū te erepoit je wi?” 'ga 'ea futat poromū 'ga afukaja.

³⁵ Aipo 'ga 'e renupara 'gā amū 'jau:

—Eliasi 'ga 'ga wenūi!— 'jau 'gā ajaupe.

³⁶ 'Ga pyriwara 'ga amū ujāna amynejuranūū ppyka imonou imunepa y'waynana pype. A'ere 'ga imonou iupia 'ywa rapefā are imonou Jejui 'ga upe 'ga remipyteramū. A'ere 'ga 'i etee esakara 'gā nupe:

—Tene jane 'ga resagi ra'ne. Siesak Eliasi 'ga rura 'ga mosoga 'ypeywar awi ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁷ A'ere Jejui 'ga wafukaita amanūmū.

³⁸ A'eramū futat Janeruwarete 'ga mogytaawa my'jawa rowopypea taity otoroka opojo'ogamū imytera rupi. Ywate awi we futat 'ua opojo'ogamū ywyu. ³⁹ 'Ga manūnamū jefaruu 'gā 'wyria'ri 'ga 'ga manū resaka. 'Ypeywara rowase 'ga u'ama Jejui 'ga afukajamū. A'eramū 'ga 'jau ojeupe:

—A'jea futat pa 'ga Ku'jywa 'ga ra'yra futat ra'e!— 'jau 'ga u'ama.

⁴⁰ Kūjāmera 'gā amū 'upa muku'i 'ga manū resaka nū. Ēē mū rera Mari Matarena, ajepeja ēē rera Sarume, ajepeja ēē rera Mari. Poromū Mari ēē ra'yra 'gā Jose 'ga, Tiago 'ga. Aipoa Tiago 'ga kunumūūū. Mīmera 'gā 'ga manū resaka amumera 'gā netee.

⁴¹ Poromū kūjāmera 'gā Jejui 'ga rewiri ako ma'efera 'gā futat poromū. Garireja ywy pype 'ga rekoramū 'gā awau watau 'ga rupi, 'ga poaa mama'e apo are rakue. Amumera kūjāmera 'gā 'upa 'ga manū resaka. Aipo 'gā nanē 'ua 'ga rupi Garireja ywy awi Jerusareg ipe 'ga oramū rai'i nū.

*Ita kwara pype Jejui 'ga monoawet**(Mateu 27.57-61; Luka 23.50-56; Juā 19.38-42)*

⁴²⁻⁴³ Kaaruwamū Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau oporogytau Piratu 'ga upe. Opytuna 'gā nupe oje'ēma'e 'ga poromū. A'ere 'ga Jejui 'ga rerowiari. “Anure nipo Jejui 'ga 'ūina 'wyriaramū janee”, 'jau 'ga ojeupe. Morowykye'ema piara rupi 'gā Jejui 'ga jukaukaa ra'e. A'eramū Jose 'ga awau “Jejui 'ga reumera emut jee”, 'jau Piratu 'ga upe:

—Amanū Jejui 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga Piratu 'ga upe.

Morowykye'ema rupi judeu 'gā nojotymi rakue. “Morowykye'ema piara rupi futat sitym 'ga 'jau”, 'jau Jose 'ga ojeupe etee futat. A'eramū 'ga Piratu 'ga pojeupe'ema futat awau Jejui 'ga reumera renūina 'ga upe.

⁴⁴ —Amanū te 'ga ra'e?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

—Amanū ako 'ga ko nū'ū— 'jau 'ga 'ga upe.

—Kuu. Kamēsiēte nipo 'ga manūi ra'e— 'jau Piratu 'ga oporesagamū 'ga ree.

A'erauwe 'ga 'jau jefaruu 'gā 'wyria'ri 'ga upe:

—Maranime te 'ga manūi ra'e?— 'jau 'ga imome'waukaa 'ga upe.

⁴⁵ —Kwara jerewamū ako 'ga manūi ko— 'jau 'ga 'ga upe.

Aipo ojeupe jefaruu 'gā 'wyria'ri 'ga 'e re 'ga 'jau Jose 'ga upe:

—Ere 'ga rerawau inuga ita kwara pype— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁶ A'erauwe Jose 'ga awau taity fuku mua Jejui 'ga reumera auwanawamū. Linu 'jawa apopyrera 'ga imua. A'eramū 'ga Jejui 'ga reumera mosoka imua 'ypeywar awi 'ga reumera auwana aipoa taity pyu. A'ere 'ga 'ga reumera monou inuga ita kwara pype.

A'ere 'ga itapewuu mojerepa imonou imyina ita kwara rawopytymawamũ. ⁴⁷ Kũjãmera 'gã amũ awau 'ga imono resaka. Mari Matarena ãẽ, Mari ãẽ. Aipoa Mari ãẽ Jose 'ga ya. Mĩmera 'gã Jejui 'ga reumera rupawa resaka.

16

Jejui 'ga ferapawet

(Mateu 28.1-8; Luka 24.1-12; Juã 20.1-10)

¹⁻² Ikoai'i, ku'emaiw are, kũjãmera 'gã jany kasiga mua erawau Jejui 'ga reumer are eko'wogipyramũ. Mari Matarena ãẽ, Sarume ãẽ, Mari ãẽ. Poromũ Tiago 'ga y ãẽ. Mĩmera 'gã jany kasiga amut erawau. Ku'emaiw are 'gã erawau Jejui 'ga rupaw ipe. ³ Awau 'gã 'jau:

—Awỹja sipo itaa ope'a jui janee?— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ Tuwuu wejue itauua. A'eramũ 'gã poromũ 'jau ajaupe. Awau 'gã owaẽma ja'wyja'wy jupe itauu resaka, ita kwara rawopytymawera resaka.

—Tỹỹ. Ojepe'a jui ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

⁵ A'erauwe kũjãmera 'gã awau osou ita kwara pype. Peu 'gã ywagipewara 'ga resaka kunumĩũũ 'jawe. 'Ga raitya waparasi gamũ. Jejui 'ga rupawera jakwatawa katy 'ga wapyka. 'Ga resakawe kũjãmera 'gã okyjau 'ga wi. ⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga resaka te 'ã pejot, Nasare pe waranup ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot, 'ypeywar are amanũ ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot— 'jau ywagipewara 'ga kũjãmera 'gã nupe. —A'ere 'ga nitywi 'au. Oferap ako 'ga ko. Pe'je pejejuu 'ga rupawera resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau esaka. ⁷ A'eramũ ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejewau imome'wau Pedro 'ga upe, amumera 'ga remimu'e 'gã nupe we: “Oferap kĩa awau Garireja ywy pe pẽ nenune. Peu te nipo 'ga peesak nũ, pejejeupe 'ga 'eawer imũ etee futat nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'erauwe kũjãmera 'gã awau ujãna ita kwar awi. 'Gã kyjea 'gã nerekou 'gã moyyita. A'eramũ 'gã ojeupe 'ga 'eawera mome'wawe'em awau 'gã nupe.

Mari Matarena ãẽ Jejui 'ga resaka

(Mateu 28.9-10; Juã 20.11-18)

⁹ Domingo rupi Jejui 'ga ferawi rakue. Ku'em enune 'ga ferawi rakue. Mari Matarena ãẽ upe ra'ne 'ga ojesaukaa. ãẽ pirowara 'ga imoia ãẽ wi rakue. Sete ãẽ pirowara pytuna. ¹⁰ Ojeupe 'ga jesaukar ire ãẽ awau imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe rakue. U'arasigamũ 'gã ajemogyau ajaa'wau Jejui 'ga ree. A'eramũ Mari Matarena ãẽ awau imome'wau 'gã nupe:

—Oferap kĩa ra'e. Ojesaukat kĩa jee ko— 'jau ãẽ 'gã nupe.

¹¹ A'ere 'gã nuerowiari etee ãẽ ojeupe 'ga mome'uramũ.

Mukũja 'gã Jejui 'ga resaka

(Luka 24.13-35)

¹² A'ere Jejui 'ga ojesaukaa mukũja werowiaara 'gã nupe. Jũ me 'ga awau watau akou. Poje Jejui 'ga ojesaukaa 'gã nupe. A'ere 'ga jesowo'gõgi 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga kwaape'ema. ¹³ A'ere 'gã 'ga kwaaw ire awau ojewya 'ga mome'wau amumera 'ga remimu'e 'gã nupe. A'ere 'ga remimu'e 'gã nuerowiari etee 'gã 'ea.

Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka

(Mateu 28.16-20; Luka 24.36-49; Juã 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴ Poje Jejui 'ga ojesaukaa wemimu'e 'gã nupe. 'Gã jemi'waaw ipe 'ga ojesaukaa 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te neperowiari 'gã, “oferap 'ga” pejejeupe 'gã 'eramũ ra'e 'ũ? Ma'eramũ sipo ajee neperowiari je'eawera ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe oje'ega moywyräfena 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe najuejue etee futat. Amunawa moytoyka pejewau je mome'wau 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe pejemogyau. ¹⁶ Je rerowiaara 'gã ki pepymĩ 'y pe, otywer awi 'gã poira resaukaawamũ. A'eramũ je tejerowiaara 'gã katu'oka. Tejerowiare'ema 'gã nipo je nakatu'ogi. A'eramũ nipo 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe amanũ re— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Tepãjẽa nipo je imonou tejerowiaaramũ pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ mama'eukwaawa moia erekwara 'gã nui jerer imũ. Pejemikwaawe'ema pejeje'ega nipo pẽẽ iapou. ¹⁸ Moja pyyka miamũ nepemanũ. Ae jukaara muaga 'wau miamũ nanẽ nepẽ jukai. Oje'arimũ je rerowiaaramũ pejepo mono re ojero'wu ma'e 'gã ojekatu'oka ajemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ywag ipe Jejui 'ga jeupiawet
(Luka 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹ 'Gã nupe oje'ẽmaw ire Janeruwarete 'ga Janejararete 'ga, Jejui 'ga monoukaa 'ga mojeupirukaa ywag ipe. Ywag ipe 'ga waẽmawe Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe: “Ene 'ã je 'jawe futat. A'eramũ ene eapyka jejakwatawa katy”, 'jau Janeruwarete 'ga Jejui 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga awau wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy. ²⁰ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã awau 'ga mome'wau kwe pe. “Werowiaramũ Jejui 'ga pẽtywera moia pẽ nui, pẽ katu'oka”, 'jau 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe. Janejararete 'ga 'gã opoat. Aeremiapoe'ema 'ga wapoukat 'gã nupe. A'eramũ 'gã nenupara 'gã 'gã 'eawera rerowiaa. “A'jea futat 'gã 'ea. Sã'ã Ku'jywa 'ga janeremiapoe'ema apoukara 'gã nupe”, 'jau enupara 'gã ajaupe, aipo 'gã 'e rerowiaa.

Luka

Jejui 'ga rekwawera Luka 'ga omome'u ka'aran are inuga janee rakue.

Luka 'ga nuatai futari Jejui 'ga rupi rakue. Najudeu arūi 'ga. A'ere 'ga Jejui 'ga rerowiari. Morofuanugara 'ga. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Luka 'ga upe. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree.

¹⁻⁴ Teofiru. Ene 'ã kūima'eeteetea. A'eramū je ene upe ka'arana kwasiaa inuga. Je Luka. Jejui 'ga ree je ka'arana kwasiari inuga ene upe. A'eramū ene jeremikwasiarera mogytau. A'eramū ene “Na pa je 'gã a'jea futat imome'ui jee ra'e”, 'jau ene jeremikwasiarera mogyta re.

Ae pype akou 'ã Jejui 'ga awau watau kwe pe akou rakue, mama'eukwaawa pe'au 'gã nui rakue. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka 'ga awau kwe pe akou rakue. 'Gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramū 'gã 'awamū kwaiwete 'ga renuparera 'gã 'ga rera mome'wau awau kwe pe ajemogyau 'gã nupe. Amumera 'gã ka'arana kwasiaa 'ga ree, 'ga rekwawer are. A'ere 'gã nomome'upawi 'ga rekwawera rakue.

A'eramū je “amome'upap pa je ikwasiaa inuga ka'aran are 'gã nupe kwy”, 'jau je tejeupe. A'eramū je a'eramū tewau Jejui 'ga resakarera 'gã nupe teporogytau tekou ai'i. Je naesagi futari Jejui 'ga. A'eramū je tewau 'ga resakarera 'gã nupe teporogytau tekou. Namajepei'i 'gã nupe etee rūi futat je porogytai. Kwaiwete je porogytai 'ga resakarera 'gã nupe tewau tekou ai'i. “Pemome'upap pejemiesagera jee”, 'jau je 'gã nupe tewau tekou ai'i. “Jejui 'ga remiapofera pemome'upap jee”, 'jau je tewau tekou 'gã nupe ai'i.

A'eramū 'gã imome'waupap jee. Wemiesagera 'gã imome'wau jee. A'eramū je 'awamū ka'arana kwasiaa inuga 'gã nemimome'ufer are pē nupe.

A'eramū ene jeremikwasiarera resaka ka'aran are. “A'jea futat 'gã Jejui 'ga mome'ui jee rakue”, tere jeremikwasiarera mogyta re 'jau.

Sakari 'ga upe ywagipewara 'ga 'eawet

⁵ A'ere je Juã Batista 'ga ra'ne imome'ui enee. Juã 'ga rekoramū Erotē 'ga rekoi 'wyriaramū judeu 'gã nupe rakue. Juã 'ga ruwa 'ga rera Sakari. Sakari 'ga mainana. Apiasi 'ga remiayuwa 'gã pyri 'ga oporowykyau Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype. Mainana 'gã juejue Arão 'ga juapyrera. Sakari 'ga remireko ēē nanē Arão 'ga juapyrera ēē nū, Isapeu ēē. ⁶ ēē mama'e tywera nuapoi futari Jarejuwarete 'ga upe. Sakari 'ga nanē nuapoi futari 'ga upe nū. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gã apyakai. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat 'gã mama'e apou akou namutamutat 'ga upe. ⁷ Isapeu ēē nata'yri futari 'gã nupe. ēēmena 'ga nanē futat osawa'eramū. Nokoi'i futari 'gã na'yra mū. Namanūi futari 'gã na'yra mū. ēē ra'yre'em teea futat.

⁸ Jarejuwarete 'ga upe 'ga porowykyaw ipe Sakari 'ga roramū 'ga pytuna 'gã 'jau 'ga upe:

⁹ –'Awamū ene ekwap esou 'au myter ipewara pype jany kasiga rapyau, Jarejuwarete 'ga muorypawamū— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau osou jany kasiga rerawau iapyau. Awau osou imy'ja'wi pype. ¹⁰ Jany kasiga 'ga upe eroo iapyramū tekotee 'gã 'upa oporogytau ukupepe Jarejuwarete 'ga upe, 'ga ēma poromukuran.

¹¹ Jany kasiga imonygauwe ywagipewara 'ga 'ua ojesaukaa 'ga upe. 'Ua u'ama tata eny pyri. Jany kasiga 'ga iapyramū 'ga 'ua u'ama ojesaukaa 'ga upe. Iapyawa rowajara katy ojesaukaa 'ga upe. ¹² 'Ga resakawe Sakari 'ga okyjau etee 'ga wi.

—Kuu. Ma'ja te 'wei? Ma'ja te koromū 'ut ojesaukaa jee 'wei?— 'jau 'ga okyjau etee futat u'ama ywagipewara 'ga wi, ojeupe 'ga jesaukaramū.

¹³ Ojewi 'ga kyjeramū ywagipewara 'ga oje'ega 'ga upe:

—Erekyje awi. Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup 'ũina— 'jau 'ga 'ga upe ojewi 'ga kyjeramũ. —“Kunumĩa emut amũ jee”, ere ako 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'awamũ eneremifutara mua enee— 'jau 'ga 'ga upe. —Anurenure'i nipo eneremireko eẽ ra'yramũ— 'jau 'ga Sakari 'ga upe. —Eja'yra 'ga 'ar ire ki Juã enug 'ga ree. 'Ga 'aramũ nipo eneku'i 'ga ree. ¹⁴ Enepytuna 'gã we futat nipo aku'iramũ ene pyri 'ga 'aramũ 'ga ree. ¹⁵ Waranuw ire nipo enera'yra 'ga kũima'eeteetea Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe u'ama. —'Ga aranuw ire ene kawĩajaiwa rykurukare'ema 'ga upe. Y'way ajaiwaye'ema miamũ futat itykurukare'ema 'ga upe. 'Ga 'ar ypyrauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekoi— 'jau 'ga 'ga upe imome'wau.

¹⁶ —Waranuw ire nipo enera'yra 'ga awau akou kwe pe oporogytau Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga 'gã mojewyrukaa Jarejuwarete 'ga rerowiara upe nũ— 'jau 'ga 'ga ruwa 'ga upe u'ama. ¹⁷ —Sã'ã ymã Eliasi 'ga rekoa Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee mama'e apoa rakue. Nan tee futat nipo enera'yra 'ga rekoi, 'ga 'jawerimũ etee futat. Jarejararete 'ga rur enune nipo enera'yra 'ga rekoi 'gã mu'jau. 'Gã na'yra mota'waukaa 'gã nuwa 'gã nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —A'ere te nipo Janejararete 'ga ruri enera'yra 'ga rewiri. Kwaiwete te 'ã 'gã Janeruwarete 'ga je'ega nuenuwi. A'eramũ enera'yra 'ga a'eramũ 'ua Janeruwarete 'ga je'ega renuwukaa 'gã nupe. Janejararete 'ga rura futarukaa 'gã nupe kwaiwete— 'jau ywagipewara 'ga Sakari 'ga upe u'ama imome'wau.

¹⁸ A'ere aipo 'eramũ Sakari 'ga nuerowiari 'ga je'ega.

—Ene'me awi jee kũi. Iwãiwĩ jeremireko eẽ nũ'ũ. Je nanẽ 'ã tesawa'eramũ nũ. A'jea futat sipo eẽ wãiwĩ pype eẽ ra'yramũ?— 'jau 'ga ywagipewara 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ ywagipewara 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani. Ereapo awi aipoa. Je 'ã Gaprieua futat. Je 'ã Ku'jywa 'ga pyriwara futat. 'Ga te 'ã je mut je moporogytaukaa enee. 'Ga te 'ã moranuw esage werurukat imome'waukaa enee jee. ²⁰ A'ere 'ã 'ga nererowiari etee ejeupe je 'ga mome'uramũ. A'eramũ nipo 'ga ene je'ẽwoka'jama. Ije'ege'ema 'jawe nipo ekou. Enera'yra 'are'emauwe nipo nereje'egi. 'Ga 'ar ire te ereje'eg nũ— 'jau ywagipewara 'ga Sakari 'ga upe. —Eja'yra 'aramũ te nipo ejeupe jeporogytawera ererowiat. A'eramũ te nipo ereje'eg nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ ukupepewara 'gã Sakari 'ga rapesaka 'upa.

—Ma'ja te 'ga wapo 'ũina oporomukuramũ 'i?— 'jau 'gã ajaupe 'upa.

²² Ojeupe ywagipewara 'ga porogytapaw ire Sakari 'ga 'ua uẽma ukupepewara 'gã nupe. A'ere 'ga noje'egi futari 'ua. Opoa etee futat 'ga imowawaka 'gã nupe. A'eramũ ukupepewara 'gã 'jau:

—Ywagipewara 'gã nipo kwe ojesaukaa 'ga upe ra'e. A'eramũ 'ga oje'ẽka'jamamũ ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

²³ Oporowykypaw ire Sakari 'ga awau ojewya oje'wyr ipe. ²⁴ Kamẽsĩete 'ga remireko eẽ wa'yramũ. A'eramũ eẽ 'ũina wog ipe etee futat. Watawe'em futat kwe pe awau. Sĩku jaya moka'jama 'ũina wog ipe watawe'em. ²⁵ A'eramũ eẽ 'jau ojeupe etee futat 'ũina: “Janeruwarete kĩa esage jee”, 'jau eẽ 'ũina. “Teja'yre'ema je anosĩ jepi. A'ere 'ã je 'awamũ jera'yramũ. Jemena agawewi je 'ã. A'etea je najera'yri jepi. A'ere 'ã 'awamũ jera'yramũ. A'eramũ je 'awamũ tejenosõumap”, 'jau eẽ 'ũina ojeupe.

Mari eẽ upe ywagipewara 'ga 'eawet

²⁶⁻²⁷ Isapeu eẽ ra'yryrũnamũ, Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua Mari eẽ upe, Nasare pewara eẽ upe. Gaprieua ywagipewara 'ga rera. Gaprieu 'ga 'ua, Janeruwarete 'ga je'ega rerua Mari eẽ upe. Nimeni we Mari eẽ. Eẽmẽrama 'ga Jose 'ga. Jose 'ga Davi 'ga juapyrera. Ippy we 'gã nupe 'wyriarareteramũ 'ũi ma'efera 'ga futat poromũ, Daviramũ.

²⁸ A'eramũ Gaprieu 'ga 'jau Mari eẽ upe:

—Ere eku'iramũ ekou 'awamũ, kari. Janeruwarete 'ga nipo 'ã ojejuka ene ree 'awamũ ã— 'jau 'ga eẽ upe 'ua.

²⁹ A'ere ãẽ naeapyoi ojeupe 'ga 'e are. “Ma'eramũ kãã aipo 'jau jee 'ũ?” 'jau ãẽ ojeupe.

³⁰ A'eramũ 'ga 'jau ãẽ upe:

—Erekyje awi, kari. Janeruwarete 'ga te ene rereko. Iku'i 'ga 'ũina ene ree. ³¹ Enera'yt nipo ene. Kũima'e 'ga nipo enera'yra 'ga. Jejui 'jau ki ene eja'yra 'ga renũina— 'jau 'ga ãẽ upe. ³²⁻³³ —Kũima'eeteete 'ga te nipo. Janeruwarete 'ga te'i pẽ nupe 'jau: “Koromũ jera'yra 'ga”, te'i pẽ nupe 'ga resaukaa 'jau— 'jau 'ga ãẽ upe. —'Ga futat nipo anure Janeruwarete 'ga omogo 'wyriarareteramũ pẽ nupe, judeuramũ pẽ nupe, Jako 'ga juapyreramũ pẽ nupe— 'jau 'ga ãẽ upe. —Ymã we te ako Davi 'ga juapyrera 'ga peapesak pejejemogyau ikue. “Maranime gatu nipo Davi 'ga juapyrera 'ga ruri 'wyriarareteramũ akou janee?” pe'je 'ã pejejemogyau jepi. A'ere 'awamũ 'ga ruri pẽ nupe. Enera'yramũ 'ga 'ga muri pẽ nupe, pẽnemiapesagera 'ga. Namutat 'ga rekoi 'wyriarareteramũ pẽ nupe. Nipy'ruawi futari 'ga akou. Nateepawa'uweri futari nipo 'ga akou— 'jau 'ga ãẽ upe.

³⁴ A'eramũ Mari ãẽ 'jau 'ga upe:

—Kũjãmukua we te 'ã je ako. Nokoi we te 'ã kũima'ea je ree. Ma'eramũ je kũima'e tejee ekoe'emauwe teja'yr ekoeteramũ nũrã?— 'jau ãẽ 'ga upe.

³⁵ A'eramũ 'ga 'jau ãẽ upe nũ:

—Ku'jywa 'ga 'Agesagea te nipo ene rereko ã. 'Ga te kunumã amut enee ã. A'eramũ nipo ene eja'yramũ. Ku'jywa 'ga te wa'yra 'ga amut enee. A'eramũ nipo 'ga wesageramũ. Nitywi'i futari 'ga tywera 'ga ree— 'jau 'ga ãẽ upe. ³⁶ —Nenerea'ari nipo epytuna ãẽ ree, Isapeu ãẽ ree? “Ta'yre'ema kynã”, 'jau 'gã 'ã ãẽ upe jepi. A'ere 'awamũ ãẽ ra'yramũ. Ta'yryrũũ ãẽ. Owãiwĩ pype ãẽ ra'yramũ ai'i. ³⁷ Wapo katu katu te 'ã Ku'jywa 'ga mama'ea. A'eramũ 'ga ãẽ mena 'ga ra'yra pyygukaa ãẽ upe. Nokoi'i te 'ã Ku'jywa 'ga remiapoe'ema mama'e mũ— 'jau 'ga ãẽ upe.

³⁸ A'eramũ ãẽ 'jau 'ga upe:

—Nai'i. A'jea futat Janeruwarete kãã jejararetea futat. Tene kãã iapoi jee wemifutar imũ etee futat— 'jau Mari ãẽ ywagipewara 'ga upe.

Aipo 'epaw ire 'ga awau ãẽ wi ywag ipe nũ.

Isapeu ãẽ pyri Mari ãẽ oawet

³⁹⁻⁴⁰ A'eramũ Mari ãẽ ikoai'i awau Isapeu ãẽ 'wyr ipe. “Oo pa je kynã resaka tekou kwy”, 'jau ãẽ ojeupe. A'erauwe futat ãẽ okaraemã mogatyrũmũ awau. Isapeu ãẽ Judeja ywy pewara. Ywytyra pyte'rarimũ 'gã 'wyrã ruwi. A'eramũ Mari ãẽ awau peu. Amunaw ipe owaẽmawe Mari ãẽ awawayayau osou Isapeu ãẽ 'wyr ipe.

⁴¹ Mari ãẽ resakawe Isapeu ãẽ 'jau ãẽ upe:

—Tereko?

—Je rekoi 'we. Ene pyri je ruri tekou— 'jau Mari ãẽ ãẽ upe.

Mari ãẽ je'ega renupawe Isapeu ãẽ ra'yra 'ga omỹina ãẽ reweg ipe. A'erauwe futat Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri osou Isapeu ãẽ pype. ãẽ rerekwaramũ futat 'ua.

⁴² A'eramũ ãẽ 'jau Mari ãẽ upe:

—Janeruwarete kãã ojejuka ene ree kyn. Janeruwarete kãã esage janee. Ma'eramũ 'ã ereko eku'iramũ. Eneku'i 'ã ekou tekotee wã ku'i apyraapa— 'jau Isapeu ãẽ Mari ãẽ upe. —Enera'yra kãã ree taetu nipo kãã jejukai ene ree. ⁴³ Janeruwarete kãã esage jee. Ene 'ã jejara kãã ya— 'jau ãẽ Mari ãẽ upe. —Je te 'ã nakũjãeteete rũi te pẽ nupe. A'etea te 'ã erejot je resaka rai'i— 'jau ãẽ Mari ãẽ upe. ⁴⁴ —Ene te 'ã jarejara kãã ya. A'eramũ jera'yra kãã omỹina aku'iramũ jereweg ipe eneje'ega renupawe ko— 'jau ãẽ ãẽ upe. ⁴⁵ —“Tene ki kãã iapoi jee”, ere 'ã kãã upe rai'i. “Tene ki kãã kunumĩ muri jee”, ere 'ã kãã upe rai'i. A'eramũ taetu kãã tojejuka ene ree 'jau— 'jau Isapeu ãẽ Mari ãẽ upe.

⁴⁶ A'eramũ Mari ãẽ 'jau:

—Janejara kãã esage janee, a'e je jepi.

⁴⁷ Janeruwarete kãã jane katu'okara.

A'eramũ je a'eramũ teku'iramũ tekou.

48-49 Je 'ā nakūjāeteetea rūi agawewi.

A'etea kīā 'ā ojejuka je ree je rekoramū.

Janeruwarete kīā 'ā pājēreteā. Kīā 'ā aeremiapoe'ema wapo jee.

Anure nipo je manū re je rewiri 'ut ma'e wā 'jau jee:

“Janeruwarete kīā ojejuka kynā ree”, 'jau nipo wā 'ā jee je manū re.

Anure taetu nipo wā aipo wā 'i jee.

Janeruwarete kīā tekatu futat 'ā eteete ma'eramū akou.

Nokoi futari wā amū kīā 'jawe.

Kīā etee futat Okoeteete ma'eramū—

'jau Mari ēē Isapeu ēē upe 'ūina imome'wau.

⁵⁰—Kīā 'ā ajemuaēm ojee iporomutat ma'e wā nee.

Ymā we te 'ā kīā jemuaēmi wā nee rakue.

Opoire'ema futat nipo kīā jane ree ajemuaēm awi.

Anure taetu nipo kīā jemuaēmi wā nee—

'jau ēē imome'wau ēē upe.

⁵¹—'Awamū taetu 'ā kīā opājē resaukaru'jau'japa wā nupe.

Ojee ojerowiaraip ma'e wā kīā imomapa nipo.

Wā nemiaporama nipo kīā imateepapa wā nui—

'jau ēē 'ūina ēē upe.

⁵²—'Wyriara wā nipo kīā imuēma.

'Wyriare'ema wā etee nipo kīā im'ina 'wyriara py'rau nū.

⁵³ Ikaraemāe'ema wā nupe etee nipo kīā mama'e esage monou nū—

'jau ēē imome'wau ēē upe.

—A'ere nipo kīā ikaraemā kwai ma'e wā momoirukari wā karaemā awi.

A'eramū nipo kīā wā monou kwe pe, wā karaemāe'eme futat.

⁵⁴ Janeypy upe kīā 'jau rakue: “Ajemuaēm je pē nee.

A'eramū je pē poaa mama'e apo are”, 'jau kīā rakue.

A'eramū kīā u'eawer imū etee mama'e apou wā nupe, wā poaa, Israeu kīā juapyrera wā poaa.

Wenuparera wā kīā ipoaa.

Nomoka'jami futari kīā u'eawera.

⁵⁵ Wea'aramū etee futat kīā akou wā nee.

Kīā 'ā ajemuaēma janeypy wā nee rakue.

Abraão kīā ree, kīā juapyrera wā nee nanē futat kīā 'ā ojejukau rakue.

Oje'eg imū etee futat kīā 'ā iapoi—

'jau Mari ēē Isapeu ēē upe.

⁵⁶ Muapyra jay magwapa Mari ēē akou peu Isapeu ēē 'wyr ipe. A'ere ēē ojewya 'ua oje'wyr ipe nū.

Juā Batista 'ga 'aawet

⁵⁷ Oje'wyr ipe Mari ēē o re Isapeu ēē ra'yra 'ga u'aa ēē wi. Kūima'e 'ga futat ēē ra'yra.

58-59 A'eramū ēē pytuna 'gā aku'iramū 'ga ree. Kwaiwete futat 'gā aku'iramū 'ga ree. Ēē pyriwara 'gā nanē aku'iramū 'ga ree nū.

—Janeruwarete kīā 'ā esage kynā upe. Ajemuaēm kīā kynā ree. A'eramū kīā kynā mena ra'yra pyygukaa kynā upe— 'jau kūjāmera 'gā.

Kūima'efera 'gā we futat 'jau ēē upe:

—Esage te 'ā Janeruwarete 'ga 'gā nupe— 'jau 'gā ajaupe ēē ra'yra 'aramū. —Iwāiwī agawewi 'ā ēē. A'etea 'ā ēē ta'yt owāiwī pype— 'jau 'gā ēē upe ēē ra'yramū.

Majepeja etee kunumī 'ga morowykye'ema magwapa. A'ere 'gā 'ua 'ga mojewaga resaka. 'Ga mojewaga resaka 'ut ma'e 'gā 'jau ajaupe:

—'Ga ruwa 'ga rera etee futat sinug 'ga ree kūi, Sakari kūi— 'jau 'gā ajaupe.

⁶⁰ A'ere 'ga y eë:

—Naani. Nafutari je. Juã te je afutat kĩa reramũ— 'jau eë 'gã nupe. —Juã te je anug kĩa ree— 'jau etee eë 'gã nupe.

⁶¹ Aipo 'ga y eë 'eramũ 'gã 'jau eë upe:

—Ma'eramũ a'i i? Nitywi te 'ã enepytuna Juã pyu era a'i i— 'jau 'gã eë upe. —Ma'eramũ ene inuga ekoete 'ga ree a'i i?— 'jau 'gã eë upe.

'Ga ruwa 'ga peu futat 'ũina. A'ere 'ga noje'egi 'ũina. Ije'ëka'jam 'ga. ⁶² A'eramũ 'gã 'jau 'ga ruwa 'ga upe:

—Ma'ja pyu te jane 'ga renũi?— 'jau 'gã 'ga upe.

Opou etee futat 'gã oje'ega Sakari 'ga upe 'ga 'jawe. ⁶³ A'erauwe 'ga iapoi 'gã 'jawe etee futat 'gã nupe. Opo warawarau etee 'gã nupe.

—Ka'arana perut jee— 'jau 'ga.

Opou etee futat 'ga 'jau 'gã nupe.

A'erauwe 'gã ka'arana rerua 'ga upe. Ka'arana 'ga ikwasiaa wa'yra 'ga rer are 'gã nupe. Ka'aran are 'ga rera kwasiaramũ 'gã esaka.

—'Ga rera Juã futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁶⁴ Aipoa 'ga ikwasiaa 'ga renamũ futat 'ga je'ega ojewya 'ga upe. A'eramũ futat Janeruwarete 'ga 'ga je'ega mamuka 'ga wi, ywagipewara 'gã 'eawer imũ etee futat. A'eramũ futat 'ga imome'ui oje'eg imũ 'gã nupe, 'ga oporogytau 'ũina 'gã nupe.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee— 'jau 'ga oje'ega fug ire 'ũina, Jarejuwarete 'ga mome'wau 'gã nupe.

⁶⁵ 'Ga je'egauwe futat peuwara 'gã ajemogymogyau etee futat 'ga renupa.

—Kuu. Maran te 'ga je'egi nũ 'wei?— 'jau 'gã ajemogyau etee futat 'ga je'ega rerowiare'ema 'ga je'egamũ.

A'eramũ futat 'gã awau kwe pe eë rera mokwasi'wau ajaupe.

—Iwãiwĩ agawewi 'ã Isapeu eë. A'etea eë ta'yt. Eë mena 'ga oje'ëka'jamamũ ai'i. 'Ga ra'yra 'ga 'arauwe 'ga je'ega fugi 'ga wi ai'i nũ. A'eramũ futat 'ga oporogytau 'ũina Jarejuwarete 'ga upe oree ai'i— 'jau 'gã imome'wau ajaupe.

Amunawa moyka awau imome'wau 'gã nupe. ⁶⁶ A'eramũ 'ga je'ega renupara 'gã 'jau:

—Ma'e kũima'e 'ga sipo 'i? Kũima'e esage 'ga nipo kũi— 'jau 'gã ajaupe, 'gã na'yra rera renupa.

A'eramũ Juã 'ga 'ar ypyrauwe Janeruwarete 'ga ojejukau esage 'ga ree.

Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uawet

⁶⁷ 'Ga je'ega mamug ire Janeruwarete 'ga U'agesage mua Juã 'ga ruwa 'ga upe, Sakari 'ga upe. 'Ga 'Agesagea 'ga rerekou 'ga moje'egukaa 'gã nupe. Janeruwarete 'ga remimurama 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe, wa'yra 'ga rewiri 'ut ma'e 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁶⁸ —Ene 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp.

Nitywi 'ga amũ ene 'jawe oree.

Ene etee futat te 'ã eneresage oree, sa'e ki Jarejuwarete 'ga upe.

Janepy 'gã 'ã, Israeu juapyrera 'gã 'ã, werowiat futat Jarejuwarete 'ga rakue.

Janeruwarete 'ga te 'ã wemiayuwa 'gã wenũ'ëukat Egitu ywy awi rakue.

Anure nipo 'ga jane katu'okara 'ga muri janee.

⁶⁹ Jane katu'okara 'ga 'ã pãjēretea.

Jane katu'okara 'ga 'ã Davi 'ga juapyrera, Janeruwarete 'ga upe oporowyky ma'efera 'ga juapyrera 'ga.

⁷⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga je'egi oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue.

A'eramũ 'ã 'ga 'eawera 'ga je'ega mome'wara 'gã imome'wau awau kwe pewara 'gã nupe rakue.

⁷¹ “Tajejuka pẽ nee 'jau,

pẽ jukaukare'ema pẽ nee iporomutare'ema 'gã nupe 'jau,
pẽ nereko tywerukare'ema 'gã nupe 'jau, e'i 'ã Janerwarete 'ga janee rakue”,
'jau 'gã awau 'ga 'eawera mome'wau 'gã nupe rakue.

⁷² Janerwarete 'ga 'ã ajemuaẽm futat nanẽ janepytunera 'gã nee rakue.
U'eawer imũ etee futat Janerwarete 'ga iapoi 'gã nupe rakue.

⁷³⁻⁷⁵ Ymã te 'ã 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue:

“Amuẽm je ene ene ree iporomutare'ema 'gã nui”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

“A'eramũ ene ekyjawe'em jeje'ega renupa.

Je'eawer imũ etee futar iki ene mama'e apou ekou.

A'eramũ ene etywere'emamũ ekou jee.

Mama'e tywera apoare'ema ene.

A'eramũ ene nan etee futat ewau emanũmũ jee”, 'jau Janerwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue.

Aipo 'jau 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue.

A'ere 'ga na'ga upe etee rũi 'ga 'i.

Abraão 'ga juapyreramũ jane upe juejue nanẽ futat 'ga 'i nũ—

'jau Sakari 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁷⁶ A'ere Sakari 'ga 'jau wa'yra 'ga upe:

—Ene 'ã Janerwarete 'ga remimurera 'ga renunewara, kisit.

Ene aranuw ire nipo Janerwarete 'ga 'jau enee:

“Je te 'ã pãjẽrete”, 'jau nipo Janerwarete 'ga enee.

“Juã 'ga jeje'ega mome'wara 'gã nupe”, 'jau nipo 'ga enee ene rekoramũ.

Ene nipo kũima'eeteete futat ereko 'gã nupe.

Ene nipo ereo Jarejararete 'ga renunewe kwe pe 'gã mu'jau ekou Jarejararete 'ga rura futarukaa 'gã nupe.

Janerwarete 'ga ajemuaẽm ae ree.

A'eramũ 'ga ene monou kwe pe ene moporogytaukaa 'gã nupe.

⁷⁷⁻⁷⁹ “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ Janerwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemi-ayuwamũ pẽ katu'oka”, 'jau nipo ene ewau ekou 'gã nupe.

“Janerwarete 'ga ajemuaẽma jane ree.

Ipota'wa te 'ã 'ga jane ree”, 'jau nipo ene ewau ekou 'gã nupe—

'jau 'ga wa'yra 'ga upe 'ũina oporogytau.

—Janejararete 'ga 'ara 'jawe futat.

Sã'ã ae kwara poromũ mama'e resak katu katua.

Ypytunaiwa pypewara 'gã tee ajemogy okyjau mama'e awi.

'Arimũ wata ma'e 'gã nokyjei futari ajemogyau.

Nan tee Janejararete 'ga 'ur ire jane mu'ei 'Uwarete 'ga ree.

A'eramũ jane 'ga kwaaw ire jarekyjawe'em.

'Ga kwaapare'ema 'gã tee okyje ajemogyau. Amanũ awi 'gã kyjea 'gã nerekou.

A'ere 'ga kwaapara 'gã nokyjei.

Okwaawamũ Janerwarete 'ga janekyje mateepawi.

Ojeupe jane porogytaramũ Janerwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane monou wemiayuwamũ.

A'eramũ jane a'eramũ jarekyjawe'em jaremanũ awi—

'jau Sakari 'ga wa'yra 'ga upe.

⁸⁰ Waranuw ire Juã 'ga awau akou kwe pe. Janerwarete 'ga 'Agesagea futat 'ga rerekou. Ojetee'i futat 'ga awau akou amunawe'em ipe namutamutat. A'ere Israeu juapyrera 'gã awau ajatykau 'ga porogyta renupa. A'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

2

*Jejui 'ga 'aawet
(Mateu 1.18-25)*

¹ 'Wyriararete 'ga Augusto 'ga. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Marãmaran te jeremiayuwa pytuna nũ?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'gã nera kwasiarukaa ojeupe.

—Pekwap pejeje'wyr ipe pejejera kwasiarukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega monou wemiayuwa 'gã nupe. —A'ere simojopyrũ pëë 'jau, pënera kwasiarukar ire 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

² Aipoa 'ga iapoukaramũ Sireniu 'ga 'ũina 'wyriaramũ Siria ywy pewara 'gã nupe.

³ A'eramũ 'gã awaupap wera kwasiarukaa wamÿja jeupawer ipe etee futat. ⁴ A'eramũ Jose 'ga nanë awau Garireja ywy awi. Nasare awi 'ga awau Judeja ywy pe, wamÿja 'ga Davi 'ga 'wyrer ipe. Perëi me Davi 'ga 'ari rakue. A'eramũ 'ga awau peu, wamÿja jeupawer ipe.

⁵ Wemirekoram ëë rerawau, Mari ëë rerawau ojeupi wera kwasiarukaa 'gã nupe. Ëë ra'y'ra ja'wyja'wyrãmũ 'ga ëë rerawau Perëi me. A'ere kwaiwete 'gã oi peu. A'eramũ 'gã wawa 'oga ojumypykware'emamũ 'gã nupe. A'eramũ Jose 'ga ëë rerawau wyra jagawa pype erosou 'ara ro'ysag awi. ⁶⁻⁷ Peu 'gã nekoramũ Mari ëë ra'yr ypy 'ga u'aa. 'Ga 'ar ire 'ga auwana taity pyu, 'ga monou 'ga nuga ywya'ri pype*

Ywagipewara 'gã jesaukaawet

⁸⁻⁹ Jejui 'ga 'aramũ ywagipewara 'ga 'ua ojypa ojesaukaa wyra jara 'gã nupe. Mukuu'i 'gã nekoï Perëi awi. Jũ me 'gã nekoï weymawa pyri. Karupa'mĩa 'gã neymawa. Ypytunimũ agawewi. A'etea 'ara 'jawe imojesaka 'gã nupe. Tata eny 'jawewara rerua erojypa 'gã nupe. Janeruwarete 'ga ojemuenuy 'gã nupe. A'eramũ 'gã okyjau 'ga reny awi.

¹⁰ A'eramũ jui 'gã kyjeramũ ywagipewara 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi. Moranuw esagea te je arut amũ imome'wau pë nupe. A'ea moranuwa pyu tamaku'i pëë 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ea nipo 'gã amaku'i imogyau najuejue etee.

¹¹ Awa 'ara rupi pë katu'okara 'ga 'ari Perëi me ko. Janeruwarete 'ga remimurera 'ga 'ari ko. Pëjararete 'ga 'ari ko, pënemiapesagera 'ga 'ari ko— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Taity pyu 'ga jeuwani 'upa ywya'ri pype. A'eramũ pëë 'awamũ pejewau 'ga resaka. Jeremimome'ufer imũ etee futat nipo peesak 'ga ruwamũ. “A'jea futat jane esagi 'ga remimome'ufer imũ etee futat”, 'jau nipo pëë pejejaupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ Ojetee'i ra'ne ywagipewara 'ga 'ua. A'ere kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ur ypy ma'e 'ga ree.

—Nitywi 'ga amũ Janeruwarete 'ga 'jawe.

'Ga te 'ã esage—

'jau 'gã ajaupe.

¹⁴ —Ywagipewaramũ ore 'jau: “Ene te 'ã eneresage jepi.”

Ywy pewara 'gã nanë 'jau nũ: “Ene te 'ã eneresage jepi” 'jau 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ 'ga ojee oryp ma'e 'gã mopy'ata'wau—

'jau 'gã ajemogyau.

¹⁵ A'ere ywagipewara 'gã awau ojewya ywag ipe nũ. A'eramũ wyra jara 'gã 'jau ajaupe:

—Pe'je ajee soo Perëi me 'ga resaka 'ũ. “Pe'je pejewau 'ga resaka, e'i Janeruwarete 'ga pë nupe”, e'i ako ywagipewara 'ga jane ko. A'eramũ jane jarewau 'ga resaka— 'jau 'gã ajaupe.

* 2:6-7 Ymã nitywi taityrete 'ga nugawa rakue. A'eramũ 'gã 'ga monou ywya'ri pype.

¹⁶ A'eramũ futat 'gã awau jupiwewe futat kunumĩakyrã 'ga resaka. Owaẽm ire 'gã 'ga resaka. Mari ãẽ resaka Jose 'ga reewe. Kunumĩakyrã 'ga resaka ywya'ri pype 'ga ruwamũ. ¹⁷⁻¹⁸ 'Ga resag ire 'gã awau 'ga mome'wau amunaw ipewara 'gã nupe:

—Ywagipewara 'ga 'ut ojesaukaa ore ko. “Pẽ katu'okara 'ga u'at Perẽi me ko”, e'i 'ga ore ko. A'eramũ ore arajua 'ga resaka. A'ere a'jea'jea futat 'ga 'i ra'e. 'Ga 'eawer imũ etee futat ore kunumĩakyrã 'ga resagi— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã aipo ojeupe 'gã 'eramũ ajemogyau oporesagamũ 'gã nee.

¹⁹ Mari ãẽ 'upa etee enupa 'gã porogytaramũ. Wapyakau 'upa 'gã je'eg are. Wea'aramũ etee 'upa wa'yra 'ga ree.

²⁰ A'ere wyra jara 'gã awau ojewya nũ.

—Ene te 'ã eneresage ore— 'jau 'gã awau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa akou. —Mama'e esagea te 'ã eremome'u ore. Nitywi 'ga amũ ene 'jawe— 'jau 'gã awau akou pe rupi 'ga upe. —Ywagipewara 'gã nemimome'ufer imũ etee futat jane esagi— 'jau 'gã ajaupe, awau akou pe rupi.

Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã oawet

²¹ 'Ga 'ar ire 'gã majepeja etee morowykye'ema magwapa. A'ere 'gã 'ga mojewagukaa 'ga upe. Ywagipewara 'ga je'egawer imũ etee futat 'gã 'ga re'roka, Jejui 'jau 'ga upe.

²²⁻²³ 'Ga mojewag ire 'ga ru'wyrã 'ga 'ga rerawau Jerusareg ipe 'ga y ãẽ retee. 'Ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe. Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã 'ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe Jarejuwarete 'ga rowase. Ymã te Moisesi 'ga 'i 'gã nupe rakue: “Pẽna'yr ypya nipo Janeruwarete 'ga remiayuwa futat. A'eramũ pẽẽ 'ga 'ar ire 'ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe, Jarejuwarete 'ga rowase”, 'jau 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga rerawau esaukaa 'ga upe, Moisesi 'ga je'egawer imũ etee futat.

²⁴ Ymã te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga ee rakue. “Mukũja ki pykaua peroo mainana 'ga upe iapyaukaa Jarejuwarete 'ga upe pejeja'yra 'arauwe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. “Pykau tywe'emamũ mukũja wyra'i rerawau iapyau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramũ Jejui 'ga ru'wyrã 'ga 'ga rerawau erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Mukũja pykaua 'ga erawau erosou ojeupi mainana 'ga upe.

²⁵⁻²⁷ Poje Janeruwarete 'ga 'Agesage oje'ega Simeão 'ga upe:

—Ere ewau esou peu, jemogytaaw ipe— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau osou 'ga mogytaawa pype. Awau osou Jejui 'ga ru'wyrã 'ga resaka 'ga y ãẽ retee. Jejui 'ga nanẽ 'ga esaka nũ. 'Ga resakawe 'ga 'ga rupia 'ga mua ojywa pe. A'erauwe 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Jerusareg ipewara 'ga futat Simeão 'ga. Esage ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'e 'ga te poromũ, Simeãonamũ. Simeão 'ga akou ae katu'okara 'ga rura rapesaka rakue. Janeruwarete 'ga remimura 'ga rapesaka 'ga akou. ²⁸ A'eramũ 'ga Jejui 'ga wuja rupia ojywa pe. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe:

²⁹⁻³¹ —Kũ'jyp. Ene te 'ã mama'ea ereapo ore rakue.

Ene te 'ã mama'e jararetea.

Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawewara.

Ene te 'ã mama'ea ereapo katu katu ore upe rakue.

Ymã te ako Ene'agesage je'egi jee ikue:

“Emanũme'ẽwe nipo ae katu'okara 'ga ereesak”, 'jau ako ene jee ikue.

A'efer imũ etee je 'ã 'ga resagi.

'Awamũ je 'ga resagi tejeau.

A'eramũ je 'awamũ temanũarũmũ.

Aesak je 'ga enu'ama 'awamũ.

A'eramũ je tewau ene pyri 'awamũ.

³² 'Ga nipo 'ara 'jawe futat.

Sã'ã ae najuejue etee mama'e resaga 'arimũ.

Nan tee futat nipo 'ga Jarejuwarete 'ga kwaawukari 'gã nupe, 'ga je'ega mome'wau judeue'ema 'gã nupe.

Jejui 'ga 'ã judeua.

A'eramũ nipo tesirũmera 'gã Jejui 'ga ree te judeu 'gã pojeupa ajemogyau.

Eneremiayuwa 'gã pojeupa ajemogyau—

'jau 'ga oje'ega Jarejuwarete 'ga upe u'ama.

³³ Aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga jara 'gã oporesagamũ Simeão 'ga ree.

—Ma'eramũ 'ga aipo 'jau janera'yra upe 'ũ?— 'jau 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree, 'ga porogyta 'ga 'amamũ.

³⁴⁻³⁵ A'ere Simeão 'ga 'jau Jarejuwarete 'ga upe nũ:

—Ejejuka esage ki 'ga jara 'gã nee, 'gã nekoramũ— 'jau 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ futat Jejui 'ga monou 'ga y ãẽ upe nũ. A'eramũ futat Simeão 'ga 'jau Mari ãẽ upe:

—Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ã kunumãa amut enee rai'i— 'jau 'ga ãẽ upe. —A'ere nipo 'ga aranuw ire amumera 'gã niporomutari 'ga ree. 'Ga rerekou tyweaete nipo 'ga rekoramũ— 'jau 'ga imome'wau ãẽ upe. —Aipo resaga nipo wayeteramũ enee. Sã'ã ae jepokysia tuwuu raya. Nan futat nipo ayramũ enee— 'jau 'ga imome'wau ãẽ upe u'ama. —'Ga rereko tywearera 'gã nipo Janeruwarete 'ga omomap. Amumera 'gã etee te nipo iporomutat enera'yra 'ga ree— 'jau 'ga ãẽ upe imome'wau. —A'eramũ futat nipo 'gã aku'iramũ ajemogyau 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nerekou— 'jau 'ga ãẽ upe.

A'eramũ Simeão 'ga 'jau 'gã nupe:

—Anure te nipo Janeruwarete 'ga janerea'awa kwaap katu katuukari janee. Ae nokwaawa'uweri ajuea'awa. 'Ga tee okwaap katu katuukat aerea'awa ae upe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

³⁶⁻³⁸ 'Ga porogyta 'ga 'amamũ kũjã ãẽ mũ 'ua 'gã nerowyka. Wãiwĩ ãẽ 'ua 'gã nerowyka. Jejui 'ga resakawe wãiwĩ ãẽ oje'ega Jarejuwarete 'ga upe:

—Ku'jyp. Eneresage 'ã oree. Ore katu'okara kãã eremut oree rai'i— 'jau Ana ãẽ 'ga upe u'ama.

A'eramũ ãẽ 'jau oje'epyriwara 'gã nupe:

—Awamũ nipo 'ã kãã rekoj janee. Janeruwarete kãã remimurera kãã futat u'at rai'i— 'jau ãẽ oje'epyriwara 'gã nupe imome'wau. —Kãã futat nipo jane katu'ok, Jerusareg ipewaramũ— 'jau ãẽ 'gã nupe.

Ana ãẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat. ãẽ ruwa 'ga rera Fanueu. Aseri 'ga juapyrera ãẽ. ãẽ iwãiwĩ gatu gatu te. Oitëtai kwaturu kwara amu'at. Ana ãẽ omenaat rakue. A'ere sete kwara magwaw ire, ãẽ mena manũ ãẽ wi. A'eramũ ãẽ akou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Jarejuwarete 'ga upe oje'ega 'ga muorypa akou.

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau ãẽ 'ga upe 'ũina. —Nitywi futari kãã amũ ene 'jawe. Ene tee futat te 'ã eneresage oree— 'jau ãẽ oje'ega 'ga upe akou.

Ojemi'ware'ema ãẽ 'ga upe oje'eg enune. Ojety'ajaga etee te futat akou 'ga upe oje'egaw ipe. Aipo kũjã ãẽ futat Jejui 'ga mome'wau oje'epyriwara 'gã nupe.

Ojewya 'gã awau Nasare pe nũ

³⁹ ãẽ porogytapaw ire Jejui 'ga jara 'gã 'ga rerawau mainana 'ga upe mukũja pykaua retee. Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã erawau imonou mainana 'ga upe. A'eramũ mainana 'ga pykau apyau Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. A'ere Jose 'ga Mari ãẽ retee wa'yra 'ga rerawau erojewya Nasare pe nũ. Nasare 'jawa amunawa 'upa Garireja ywy pype. ⁴⁰ Peu futat Jejui 'ga waranupa. 'Ga wujawuja'ia we futat u'akwaakwaawamũ. 'Ga Ruwarete 'ga ojejukau 'ga ree.

Jejui 'ga opytau Jerusareg ipe

⁴¹ Maraka apoawa upe iwaẽmauwe Jejui 'ga jara 'gã awau Jerusareg ipe. Wea'aramũ awau ajatykau. “Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Ymã te 'ga 'ã janepytuna 'gã nenũ'ëi Egitu ywy awi rakue”, 'jau 'gã ajaupe wea'aramũ ee.

Aipoa aejatykaawa rera pasikwa. Kwara 'arauwe 'gã awau ajatykau wea'aramũ opytunera 'gã nenũ'ëawer are. ⁴² Tusi kwara Jejui 'ga imu'ar ire 'ga jara 'gã 'ga rerawau poromũ ojeupi. Majepeja etee 'gã morowykye'ema magwapa peu ajatykaaw ipe.

⁴³ Maraka teepaw ire 'gã okwasi'wau awau oje'wyr ipe. A'ere Jejui 'ga nooi 'gã nupi. A'e pe 'ga pytai 'gã nui. Nokwaawi 'ga jara 'gã 'ga pytaa. ⁴⁴ Ojewyaw ipe Mari eẽ 'ga resake'ema. A'eramũ eẽ 'jau ojeupe: “Kũima'efera wã nupi nipo turi re'ã”, 'jau etee eẽ ojeupe. A'eramũ eẽ weae'emamũ 'ga ree. Awau akou ko'aramuku watau. Awau 'gã peu okaaruwamũ pe aje. Okaaruwamũ ipe 'gã 'ga rekaa.

—Peesak te jera'yra kĩa ra'e?— 'jau eẽ opytuna 'gã nupe.

—Naani nũ ã— 'jau etee 'gã eẽ upe.

⁴⁵ 'Ga resake'emawe 'ga jara 'gã awau ojewya 'ga rekaa Jerusareg ipe nũ. ⁴⁶ Mukũi 'gã osea 'ga rekaa. Imuapya rupi 'gã awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga rekaa. A'e pe 'gã 'ga resaka. Moromu'jara 'gã nupe 'ga 'ũina oporogytau. A'eramũ 'gã a'e pe 'ga renamũ, awau owaẽma 'ga upe. ⁴⁷ A'eramũ moromu'jara 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree:

—Tete 'ga 'akwaaweteramũ, oporogytau 'ũ— 'jau 'gã ajaupe ajemogyau.

⁴⁸ 'Ga jara 'gã nanẽ oporesagamũ etee 'ga ree nũ. A'eramũ 'ga y eẽ oje'ega 'ga upe:

—Ma'eramũ ene epytau rai'i rã? Erejekarukat ore kĩa— 'jau eẽ 'ga upe. —Arajemuaẽm ore ene ree kĩa— 'jau 'ga y eẽ 'ga upe. —“Oka'jam nipo 'ã rai'i”, aru'e ore arakou ene rekaa kĩa— 'jau 'ga y eẽ 'ga upe.

⁴⁹ —Ma'eramũ pẽẽ je rekaa ã? 'Au te je rekoi Tejuwarete 'ga rog ipe tepytanu ã— 'jau 'ga oy eẽ upe oje'ega wekat eẽ rekoramũ.

⁵⁰ A'ere 'gã naeapyo'i 'ga je'eg are aipo 'eramũ. ⁵¹ A'eramũ futat 'gã 'ga rerawau oje'wyr ipe Nasare pe nũ. Mari eẽ akou wea'aramũ wa'yra 'ga ree, 'ga muawer are. ⁵² 'Ga ru'wyr 'ga futat 'ga muaranupa 'ga y eẽ retee. Jejui 'ga awau waranupa, 'gã je'eg imũ etee futat mama'e apou akou. Wenuw etee futat 'ga 'gã je'ega. U'akwaawa 'ga erawau eruaranupa. A'eramũ 'gã najuejue etee futat 'ga futaa. Janeruwarete 'ga nanẽ 'ga futaa nũ.

3

Juã Batista 'ga remimome'ufet

(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; Juã 1.19-28)

¹⁻² Amunawe'em ipe Juã 'ga rekoramũ Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe rakue:

—Ekwap jeje'ega mome'wau 'gã nupe— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue, Sakari 'ga ra'yra 'ga upe rakue. —Ikwaapare'ema 'gã nupe jeje'ega mome'wau ewau— 'jau 'ga 'ga upe.

Tiperiu 'ga te futat 'wyriarareteramũ 'ũina romanũ 'gã nupe. Kĩsi kwara magwapa 'ũina 'wyriar ymanamũ 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'wyriarareteramũ 'ga renauwe futat tesirũmera 'gã 'ga imogyau 'wyria'riramũ 'gã nupe. Põsiu Piratu 'ga 'ũina 'wyriaramũ Judeja ywy pewara 'gã nupe. Erote 'ga 'ũina 'wyriaramũ Garireja ywy pewara 'gã nupe. Erote 'ga rewirera 'ga, Filipe 'ga 'ũina 'wyriaramũ Iturea ywy pewara 'gã nupe. Trakoniki ywy pewara 'gã nupe nanẽ nũ. Lisaniyas 'ga 'ũina 'wyriaramũ Apireni ywy pewara 'gã nupe. Aipo 'gã jemogyramũ Anasi 'ga akou 'wyriaramũ mainana 'gã nupe Kaifasi 'ga retee.

Aipo 'gã jemogyramũ Janeruwarete 'ga oje'ega Juã 'ga upe:

—Ekwap jeje'ega mome'wau 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe, Sakari 'ga ra'yra 'ga upe.

³ Ojeupe 'ga porogytapaw ire Juã 'ga awau akou kwe pe. Jotãuy pewara 'gã nupe 'ga awau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau akou.

—Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit tāmējē pejetywer awi. A'eramū je pejetywer awi pepoir ire je pē pymīāu 'y pe. A'eramū Janeruwarete 'ga pētywera moia pē nui— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁴ Isai 'ga je'eger imū etee futat Juā 'ga awau imome'wau 'gā nupe nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga je'egi Isai 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ojeupe 'ga 'e kwasiaa inuga ka'aran are 'gā nupe rakue:

“Peu 'ga amū rekoi wafukaita amunawe'em ipe.

Janeruwarete 'ga porogyta are ae mu'jau, Jarejararete 'ga rura futarukaa 'gā nupe.

'Pe'je Janejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou imojewarawe'em.

Ywyaty'ria nanē ene imomēmōumap nū.

⁵ Ywyperewa ene imatyneema 'jau. A'eramū akware'emamū futat pe awau ywy kwara matyneem ire.

Ikwakwara ene imomēmōu', 'jau 'ga wafukaita.

⁶ A'eramū nan ene iaporamū, 'gā najuejue etee futat ae katu'okara 'ga kwaapa, 'A'jea futat Janeruwarete 'ga ae katu'ogi ra'e', e'i nipo 'gā 'gā nupe najuejue etee”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa Juā 'ga ree inuga 'gā nupe.

⁷ A'eramū 'gā awau kwaiwete ajatykau Juā 'ga ree numiamū ojepymīāukaa 'ga upe numiamū. “Y pe 'ga je pymī re nipo Janeruwarete 'ga je rerekou tywere'ema jetywer are”, 'jau 'gā ojeupe numiamū. A'ere Juā 'ga 'i etee 'gā nupe:

—Naani. Pejetywer awi ra'ne pepoit. A'ere te je pē pymī— 'ga 'i etee 'gā nupe ojee 'gā jatykaramū.

A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Janeruwarete 'ga imara'ne pē nee. Pētywer are 'ga mara'neramū pē nee. A'eramū nipo 'ga pē nerekou tyweaete pētywer are. “Ene'me awi”, pe'je awi jee. A'jea futat nipo 'ga pē nereko tyweretei. “Nore rereko tywera'uweri 'ga”, pe'je awi. A'jea futat 'ga pē nereko tyweri nipo— 'jau Juā 'ga 'gā nupe. ⁸—Pe'je pejewau mama'e esage mū apou pejetywer awi pejepoira resaukaawamū kūi— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gā nupe.

—“O'meramū 'ga 'i”, pe'je kasi jee ne. “Je 'ā Abraão 'ga juapyrera te. A'eramū 'ga a'eramū je rerekou tywere'em”, pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga ifutar ire amunipo 'ā 'ga ita mu'jagi Abraão 'ga juapyreramū. ⁹ Sā'ā ae 'ywa i'a a'wyre'ema iypy mosoga. A'eramū erawau imonou imomoa tata pe. Nan tee futat 'ga pē nereko pejetywer awi pepoire'emamū— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁰ A'eramū 'gā 'jau Juā 'ga upe:

—Ma'ja ajee ore aruapo a'eramū orotywer awi oropoiawamū 'ū?— 'jau 'gā 'ga upe.

—Au'je ki pejejee etee pejejea'ar ire. Najuejue etee ki 'awamū pejejuka esage pejejee.

¹¹ Taity kwaiwete ma'eramū pemono ape taitye'ema 'gā nupe. Emi'uram kwaiwete ma'eramū pēē mama'e monou emi'urame'ema 'gā nupe nū— 'jau 'ga 'gā nupe, aipoa ojeupe 'gā 'eramū.

¹² A'eramū 'wyriara upe ka'aranūū ppykara 'gā oje'ega Juā 'ga upe nū:

—Ma'ja ajee ore aruapo orojee, orotywer awi oropoiawamū nū'ū?— 'jau 'gā 'ga upe.

¹³ A'eramū Juā 'ga 'jau ka'aranūū ppykara 'gā nupe:

—Au'je ki ka'aranūū muruu re 'gā nui. 'Wyriara je'eg imū etee futar iki ka'aranūūa pepyyk pejekou 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe, aipo ojeupe 'gā 'eramū.

¹⁴ A'eramū jefaruu 'gā 'jau 'ga upe nū:

—Ore nū'ū? Ma'ja ajee ore aruapo orotywer awi oropoiawamū 'ū?— 'jau 'gā 'ga upe.

A'eramū Juā 'ga 'jau jefaruu 'gā nupe:

—“Ka'aranūūa tejeupe imure'emamū je ene nupāi ne”, ere kasi 'awamū 'gā nupe ne, 'gā je'ēwu'jage'ema ne. Mama'ea a'jea etee futat imome'wau ekou. “Temepy'i'ia je nafutari”, 'jawe'em pēē pejekou. “Temepyuuu te je afutat”, 'jawe'em futat pejekou— 'jau 'ga jefaruu

upe. —Pejeporowyky repy are etee futat pĕnekõĕãi pejekou— 'jau 'ga 'gã nupe. “Topoit tetywer awi 'jau” 'jara 'gã jefaruu 'gã nupe 'ga 'jau poromũ.

¹⁵ Aipo 'gã nupe Juã 'ga 'eramũ 'gã amũ 'upa 'ga porogyta renupa.

—Janeruwarete 'ga remimurera 'ga nipo kweramũ ki sa— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —'Ga futat nipo ae katu'okara— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

¹⁶ Aipo 'gã 'eramũ Juã 'ga enupa. A'eramũ 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Naani. Naae katu'okara rũi je. Naje rũi 'ga remimurera— 'jau 'ga 'gã nupe, aipo ojeupe 'gã 'eramũ. —Naani. Janeruwarete 'ga remimura 'ga 'ã kũima'eeteetea te— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Je naani. Je akotee'i ma'ea te. Apoat te je 'ga tekou— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Je 'ã a'jea futat apymĩ pĕĕ 'y pe tekou. A'ere je rewiri 'ut ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri pĕ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —'Ga te amut 'Uwarete 'ga 'Agesagea werowiaaramũ pĕ nupe. Werowiare'ema 'gã nupe te ajee 'ga namuri futari U'aga. Wereko tywerete futat nipo 'ga 'gã. ¹⁷ Sã'ã ae juowuuran ape 'oga. A'eramũ 'ã ae a'yi esage imũ'jãu jui. A'eramũ 'ã ae iapefera monou tata pe. Nan tee futat nipo 'ga werowiare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata nowewi futari. Nitywi futari imowepara 'ga amũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁸ A'eramũ Juã 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit pejetywer awi. Pejetywer awi pĕpoiriweramũ Janeruwarete 'ga imoia pĕ nui— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁹⁻²² A'eramũ 'gã a'eramũ kwakwai'i opoia otywer awi. A'eramũ Juã 'ga otywer awi 'gã poiramũ 'gã pymĩau 'y pe.

'Y pe Jejui 'ga pymĩawet

(Mateu 3.13-17; Maku 1.9-11; Juã 1.31-34)

'Gã pymĩaw ire Jejui 'ga 'ua 'gã pymĩaw ipe owaĕma 'ga upe. A'eramũ Juã 'ga Jejui 'ga monou ipymĩau 'y pe.

Juã 'ga opymĩ re Jejui 'ga oje'ega monou u'ama 'Uwarete 'ga upe. Ojeupe 'ga je'ega monoramũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua 'ga upe. Pykau 'jawe 'ua ojypa 'ga jasi'y'warimũ wapyka. Ywag awi 'ga upe U'agesage jywamũ Janeruwarete 'ga oje'ega Jejui 'ga upe.

—Ene te 'ã Jera'yraretea. Ene 'ã jeremifutararetea. Ene 'ã je muorypararetea ejee— 'jau 'ga wa'yra 'ga upe oje'ega mua.

Anure Erote 'ga Juã 'ga munewukaa 'gã nupe. Erote 'ga 'wyriaramũ peuwara 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'ga munewukaa. Erote 'ga wewirera 'ga remireko ĕĕ pojekau 'ga wi, Erotiasi ĕĕ pojekau 'ga wi. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe:

—Nia'wyri nanuara. Ejewirera remirekoa 'ã erepojeka 'ga wi. Nenea'wyri ene ra'e. Kwaiwete enetywera ra'e— 'jau Juã 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga a'eramũ Erote 'ga mamara'neukaa ojee. A'eramũ 'ga Juã 'ga munewukaa 'gã nupe.

Jejui 'ga pytunet

(Mateu 1.1-17)

²³ Trĩta kwara magwaw ire Jejui 'ga awau 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga porogyta are.

Jose 'ga Jejui 'ga ru'wyrã.

Eli 'ga Jose 'ga ruwa.

²⁴ Matate 'ga Eli 'ga ruwa.

Levi 'ga Matate 'ga ruwa.

Meki 'ga Levi 'ga ruwa.

Janai 'ga Meki 'ga ruwa.

Jose 'ga Janai 'ga ruwa.

²⁵ Matatiasi 'ga Jose 'ga ruwa.

Amosi 'ga Matatiasi 'ga ruwa.

Naum 'ga Amosi 'ga ruwa.
Esi 'ga Naum 'ga ruwa.
Nagai 'ga Esi 'ga ruwa.
²⁶Maate 'ga Nagai 'ga ruwa.
Matatiasi 'ga Maate 'ga ruwa.
Semei 'ga Matatiasi 'ga ruwa.
Jose 'ga Semei 'ga ruwa.
Jota 'ga Jose 'ga ruwa.
²⁷Joanã 'ga Jota 'ga ruwa.
Resa 'ga Joanã 'ga ruwa.
Soropapeu 'ga Resa 'ga ruwa.
Saratieu 'ga Soropapeu 'ga ruwa.
Neri 'ga Saratieu 'ga ruwa.
²⁸Meki 'ga Neri 'ga ruwa.
Ati 'ga Meki 'ga ruwa.
Kosã 'ga Ati 'ga ruwa.
Ematãu 'ga Kosã 'ga ruwa.
Eri 'ga Ematãu 'ga ruwa.
²⁹Josue 'ga Eri 'ga ruwa.
Eriese 'ga Josue 'ga ruwa.
Jorim 'ga Eriese 'ga ruwa.
Matate 'ga Jorim 'ga ruwa.
Levi 'ga Matate 'ga ruwa.
³⁰Simeão 'ga Levi 'ga ruwa.
Juda 'ga Simeão 'ga ruwa.
Jose 'ga Juda 'ga ruwa.
Jonã 'ga Jose 'ga ruwa.
Eriakī 'ga Jonã 'ga ruwa.
³¹Merea 'ga Eriakī 'ga ruwa.
Mena 'ga Merea 'ga ruwa.
Matata 'ga Mena 'ga ruwa.
Natã 'ga Matata 'ga ruwa.
Davi 'ga Natã 'ga ruwa.
³²Jese 'ga Davi 'ga ruwa.
Opete 'ga Jese 'ga ruwa.
Poasi 'ga Opete 'ga ruwa.
Sara 'ga Poasi 'ga ruwa.
Nasom 'ga Sara 'ga ruwa.
³³Aminatape 'ga Nasom 'ga ruwa.
Amin 'ga Aminatape 'ga ruwa.
Arni 'ga Amin 'ga ruwa.
Esrom 'ga Arni 'ga ruwa.
Peres 'ga Esrom 'ga ruwa.
Juda 'ga Peres 'ga ruwa.
³⁴Jako 'ga Juda 'ga ruwa.
Isaki 'ga Jako 'ga ruwa.
Abraão 'ga Isaki 'ga ruwa.
Tera 'ga Abraão 'ga ruwa.
Nako 'ga Tera 'ga ruwa.
³⁵Seruki 'ga Nako 'ga ruwa.
Ragau 'ga Seruki 'ga ruwa.

Faleki 'ga Ragau 'ga ruwa.

Eperi 'ga Faleki 'ga ruwa.

Sara 'ga Eperi 'ga ruwa.

³⁶ Kainã 'ga Sara 'ga ruwa.

Arfasate 'ga Kainã 'ga ruwa.

Sem 'ga Arfasate 'ga ruwa.

Nue 'ga Sem 'ga ruwa.

Lameki 'ga Nue 'ga ruwa.

³⁷ Metusarem 'ga Lameki 'ga ruwa.

Enoki 'ga Metusarem 'ga ruwa.

Jarete 'ga Enoki 'ga ruwa.

Maleleu 'ga Jarete 'ga ruwa.

Kainã 'ga Maleleu 'ga ruwa.

³⁸ Enosi 'ga Kainã 'ga ruwa.

Sete 'ga Enosi 'ga ruwa.

Atãu 'ga Sete 'ga ruwa.

Janeruwarete 'ga Atãu 'ga ruwa. Atãu 'ga ae ypy ypya. Janeruwarete 'ga remiapo ypyfera 'ga. A'eramũ 'ga a'eramũ Atãu 'ga ruwa Jarejuwaretea futat.

4

Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet

(Mateu 4.1-11; Maku 1.12-13)

¹ 'Y pe 'ga jepymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerawau amunawe'em ipe 'ga rerekou. ² Kwarëta 'ara 'ga imagwapa akou ojemi'ware'ema. A'eramũ 'ga opy'arayparamũ akou.

A'e pe 'ga rekwaw ipe mama'eukwaawa 'wyriara 'ua 'ga resaka. “Taesak 'ga poira 'uwa 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau ojeupe etee futat. “Teje'ega taenuwukat esaka 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ũina ojeupe etee futat numiamũ.

³ A'eramũ oje'ega Jejui 'ga upe:

—“Ku'jywa 'ga ra'yra je”, ere 'ã. A'eramũ ene ita mu'jaga ejemi'uramamũ— 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe.

⁴ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Naene rũi je arowiat tekou. Tejuwarete 'ga etee te je arowiat tekou. Jeruwarete 'ga e'i oree: “Nawemi'uram are tee rũi ae rekoĩ”, 'jau oree jepi— 'jau 'ga jupe. —Oreruwarete 'ga te 'ã ae mogoara— 'jau etee 'ga jupe.

⁵ A'ere mama'eukwaawa 'wyriara 'ga rerawau 'ga rerojeupia ywytyr apyte'rarimũ nũ. Peu 'ga rerowaëm ire mama'eukwaawa 'wyriara ywy resaukaa 'ga upe. Mama'ea ipype ajemogy ma'e reewe futat esaukaapap 'ga upe. Kamëšiete futat ywy pypewara resaukaa 'ga upe.

⁶⁻⁷ —Ejuwarete 'ga rerowiar awi ene poir ire 'agera tomonopap enee 'jau— 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe. —Tejerowiarãmũ tomonopap enee 'jau— 'jau 'ga upe oporogytau, mama'e resaukaa 'ga upe. —Ymã te ako 'ga 'agera muri jee ikue. A'eramũ je ene tejerowiarãmũ 'agera monoupap enee nũ. A'eramũ je ene mogou 'wyriarareterãmũ 'agera mama'e upe. A'eramũ ene e'ÿina jeje'eg imũ etee futat 'wyriarãmũ 'gã nupe. Je te omono enee temuoryw ire— 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe.

⁸ A'eramũ aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Ymã Jeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'ga amũ upe rakue. “Je te 'ã Pëjararetea. Je te 'ã Pënuwaretea. A'eramũ ki pëë jeje'ega etee enupa pejejemogyau.

Je te ki je muoryp pejepe pejemogyau”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue— 'jau etee 'ga jupe.

⁹ A'ea wwyty'rar awi mama'eukwaawa 'wryiara Jejui 'ga rerawau Jerusareg ipe nũ. Janeruwarete 'ga mogytaawa apyte'rarimũ 'ga rerawau erojeupia. Ywatewate 'ga mogytaawa. A'eramũ 'jau 'ga upe nũ:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. A'eramũ ene ewau epoa 'aw awi. Nerepena'uweri ewau. Jaruete ereo e'aa. ¹⁰⁻¹¹ Eneruwa 'ga futat oje'ega okwasiarukat pẽ nee rakue: “Tejepyriwara 'gã je omono enee.

A'eramũ 'gã ojejukau ene ree. A'eramũ ene ejemokanãje'ema ewau e'aa.

Epya miamũ ene imokanãje'ema ita are”,

'jau ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukaa wa'yra 'ga ree ikue— 'jau mama'eukwaawa 'wryiara Jejui 'ga upe.

“Omorytee pa je 'ga kwy”, 'jau ojeupe numiamũ.

¹² A'ere Jejui 'ga 'i etee jupe:

—A'jea futat aipo 'ea numiamũ. A'ere je narowiari futari eneje'ega. Jeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat 'ga amũ upe nanẽ nũ: “A'jea futat sipo ajee 'ga jejukai je ree, pe'je kasi jee ne, je rerowiare'ema ne”, e'i 'ga ikwasiarukaa ajepeja 'ga upe rakue— 'jau 'ga jupe. —A'eramũ je eneje'ega mojerowiare'ema— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wryiara upe.

¹³ A'eramũ mama'eukwaawa 'wryiara awau Jejui 'ga wi. “Anurenure'i nipo tomorytee 'ga 'jau kwy”, 'jau awau ojeupe etee futat.

Jejui 'ga porowyky ypyruga

(Mateu 4.12-17; Maku 1.14-15)

¹⁴⁻¹⁵ Mama'eukwaawa 'wryiara ojewi io re Jejui 'ga ojewya awau Garireja ywy pe nũ. 'Ga Ruwarete 'ga Agesagea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga a'eramũ awau kwe pe watau akou. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga awau akou 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. A'eramũ 'ga renuparera 'gã 'jau ajaupe:

—Ae mu'e katuram 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga porogyta are pa 'ã jeporenuwiweramũ nũ. Esage te 'ã 'ga porogyta ra'e a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'ga rera mokwasi'wau.

—Esage 'ga porogyta ra'e— 'jau 'gã 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype.

Nasare pe Jejui 'ga oawet

(Mateu 13.53-58; Maku 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ A'ere Jejui 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ, Nasare pe nũ. Waranupawer ipe 'ga awau ojewya nũ opytuna 'gã nesaka. Morowykye'ema rupi 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe wapyka oporogytau 'gã nupe. Wemiapo etee futat 'ga iapou 'gã nupe. 'Gã jatykapaw ire 'ga awau afu'ama 'gã mogytaawa rowase katy. A'eramũ ajatykaawa raarana 'ga ka'arana monou 'ga po pe. A'ere 'ga ipypekau esaka. A'eramũ 'ga Isai 'ga remikwasiarer ipe ipypekau esaka. Isai 'ga Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera rakue. A'eramũ 'ga oje'ega Isai 'ga upe rakue. A'eramũ Isai 'ga ojeupe 'ga je'egawera kwasiaa inuga ka'aran are. Aipoa ka'arana kwasiaripywera Jejui 'ga imogytau 'gã nupe:

¹⁸ “Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko”,

'jau 'ga u'ama imogytau.

“Ga 'ã je mono morogyta esage mome'waramũ itywerete ma'e 'gã nupe.

'Ga 'ã je mono moromunepawa pypewara 'gã mũ'jãukaa jee.

'Ga 'ã je mono eae'ema 'gã mamã'ẽukaa.

'Ga 'ã je mono 'gã nemirereko tywerete 'gã mũ'jãukaa 'gã nui jee.

¹⁹ 'Ga futat 'ã je mono, “Awamũ Janeruwarete 'ga ae katu'ogi' 'e mome'waukaa jee 'gã nupe”,

'jau 'ga imogytau u'ama 'gã nupe. ²⁰ Imogytapaw ire 'ga ka'arana mamana nũ. A'ere 'ga ka'arana monou ojeupe imuarera 'ga po pe nũ. 'Ga po pe imono re 'ga awau wapyka 'ũina.

A'eramũ peuwara 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree.

—Awÿi are te Isai 'ga ka'arana kwasiari rakue? “Je ree 'ga ikwasiari inuga rakue”, e'i sipo kwe 'ga 'i?— 'jau peuwara 'gã ajaupe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Ga remikwasiarer imũ etee futat je ruri— 'jau 'ga 'ũina wapyka oporogytau 'gã nupe.

²² A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Ae mu'e katuram 'ga ra'e nũ'ũ. Jane 'jawewara 'ga agawewi 'ã. A'etea 'ga morogyta esagea omome'u janee— 'jau 'gã aipo 'ga 'e 'ga renamũ.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—NaJose 'ga ra'yra 'ga rũi nipo ki sa? Maran ajee 'ga ae mu'ei aipo 'jau ki 'ei— 'jau amumera 'gã ajaupe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Aeremiapoe'ema 'awamũ eapo amũ oree”, pe'je 'ã jee. “Kafanaũ pe 'ã ereapo futat. A'eramũ ene 'au nanẽ iapou nũ”, pe'je 'ã jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Earanupawer ipe eapo oree”, pe'je 'ã jee. “Ojero'wu ma'e 'gã 'ã erekatu'ok rai'i. A'ere 'awamũ ene ejete futat erejekatu'ok”, 'jau nipo pẽẽ jee. “Kafanaũ pe 'ã ojero'wu ma'e 'gã erekatu'ok rai'i. A'eramũ ene 'awamũ earanupawer ipe taetu nanuara apou oree. Ore 'ã enepytuna futat. A'eramũ ene epytunamũ taetu ore katu'oka. Taruesak orokatu'oga 'jau”, 'jau nipo pẽẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴ —Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amũ oo kwe pe 'ga je'ega mome'wau. A'eramũ kwe pewara 'gã jẽmĩ 'ga je'ega rerowiaa. A'ere 'ga 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gã miamũ 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat kwe pewara 'gã je rerowiari. A'ere je'wyr ipewaramũ jẽmĩ naje rerowiari pejepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵⁻²⁶ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga monoi ajepeja amunaw ipe rakue, Sarepata pe rakue. Sidoma ywy pe aipo 'upa. Peu futat 'ga 'ga monou kũjã eẽ upe rakue, imen manũ ma'efera eẽ upe rakue. NaIsraeu juapyrera rũi eẽ. A'etea Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga monoukat imoporogytaukaa eẽ upe. “Ene ejot ekou jeremi'urama rerua jee”, 'jau 'ga eẽ upe. Muapyyra kwara u'aa amana okyre'ema. A'eramũ 'gã nemi'urama opapa 'gã nui. A'eramũ 'gã a'eramũ ty'ara rerajemogyau— 'jau 'ga imome'wau ojeppyriwara 'gã nupe. —Kwaiwete agawewi futat judeu 'gã jemogyi peu ty'ara rerajemogyi. A'etea Janeruwarete 'ga eẽ upe etee futat mama'e nomateepawukari. ²⁷ Nãnẽwẽjẽmĩ futat Janeruwarete 'ga judeue'ema 'ga amũ katu'oka 'ga pito'om awi nũ, Naamã 'ga katu'oka 'ga pito'om awi nũ. Kwaiwete agawewi futat ipito'om ma'e 'gã Israeu juapyrera 'gã jemogyi peu. A'etea 'ga judeue'ema 'ga etee okatu'ok 'gã nui. Siria ywy pewara 'ga 'ga ikatu'ogukaa Eliseu 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. ²⁸ —Najudeu 'gã etee rũi 'ga opoat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'e renupawe 'gã amara'neramũ Jejui 'ga ree. ²⁹ A'eramũ 'gã 'ga rerawau ywytyra rupi 'ga rerojeupia 'ga rerawau iapye'rarimũ. 'Ga rerawau 'gã iããpyraya 'arimũ 'ga rerawau.

—Simono 'ga imomoa ijukau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

³⁰ A'ere 'ga kwawi 'gã pyterimũ awau kwe pe 'gã nui.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Maku 1.21-28)*

³¹ Ajepeja 'gã 'wyrarete pe Jejui 'ga awau, Kafanaũ pe. Garireja ywy pype Kafanaũ 'jawa amunawa 'upa. A'e pe 'ga awau 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. Morowykye'ema rupi judeu 'gã mu'jau akou 'ga ree. ³² 'Wyriara 'jawe 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'gã moporesaka etee ojee.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe. —NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rũi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree.

'Ga porogyta renupa etee ajemogyau, ojeupe 'ga 'eramũ. Judeu 'gã jatykaawa pype 'ga oporogytau 'gã nupe. ³³ A'e pype mama'eukwaawa rerekwara 'ga amũ akou. A'eramũ 'ga muafukaita:

³⁴ —Jejui! Nasare pe waranup ma'eramũ je 'i ene upe: Ma'ja are te ereko ki sa?— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe. —Ore momapa te erejot ra'e? Akwaap je ene. Jane 'arimũwara 'ga remimurera te 'ã ene— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

³⁵ A'eramũ 'ga 'jau jupe:

—Epije ene ekou. Ere ejepe'au 'ga wi— 'jau Jejui 'ga jupe.

A'eramũ 'ga pirewara 'ga wi uẽmawamũ 'ga moywyrupãu. A'ere namuayrũi 'ga uẽma 'ga wi. ³⁶ A'eramũ esakarera 'gã opiryyjamũ 'ga pirewara pe'aramũ. A'eramũ taetu 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Opãjẽ mũ futat ako 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'ga wi ko— 'jau 'gã ajaupe. —Mama'eukwaawa miamũ 'ã pãjẽa. Jejui 'ga taetu pãjẽrete. Sã'ã 'ga mama'eukwaawa pe'aa 'ga wi— 'jau 'gã ajaupe.

³⁷ Mama'eukwaawa wejue 'ga imonou 'ga wi. A'eramũ taetu Jejui 'ga rera okwasi'wau Garireja ywy pype kamẽsĩete, amunawa moymoyka.

Pedro 'ga rojo ẽẽ

(Mateu 8.14-17; Maku 1.29-39)

³⁸ Judeu 'gã jatykaaw awi uẽm ire Jejui 'ga awau Simão 'ga rog ipe. Simão 'ga rojo ẽẽ oro'yramũ 'upa. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Waiwa ẽẽ iro'y 'upa. Ejot ẽẽ resaka ẽẽ ro'y awi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'erauwe Jejui 'ga awau ẽẽ resaka. A'eramũ 'ga 'jau ẽẽ ro'y upe:

—Ejepe'a ẽẽ wi— 'jau 'ga ẽẽ ro'y upe.

A'erauwe ẽẽ ro'ya oia ẽẽ wi. A'erauwe ẽẽ afu'ama awau mama'e apou 'gã nupe 'gã mojemi'waa.

⁴⁰ Kaaruwamũ peuwara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua esaukaa Jejui 'ga upe. Opoa etee agawewi 'ga imonou 'gã 'arimũ. A'etea ojero'wu ma'e 'gã ojekatu'okapap. ⁴¹ Kwaiwete 'gã nui 'ga mama'eukwaawa pe'au.

—Pejepe'a 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã pirewara upe.

A'eramũ mama'eukwaawa awau wafukaita:

—Jane 'arimũwara 'ga ra'yra te 'ã ene— 'jau wafukaita 'ga upe. —Orokwaaw ore ene— 'jau mama'eukwaawa wafukaita 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ 'ga 'jau mama'eukwaawa upe:

—Peafukai awi pejewau— 'jau 'ga jupe.

⁴² Ai'iwe, ypytu'nĩnauwe, Jejui 'ga afu'ama awau awotywe'eme oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. A'ere Kafanaũ pewara 'gã nuri 'ga rekaa. 'Ua owaẽma 'ga upe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ereo awi. Taruenup eneporogyta 'jau— 'jau 'gã 'ga upe numiamũ.

⁴³ A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Peuwara amunaw ipe je oi nũ— 'ga 'i etee 'gã nupe, “Epyta” ojeupe 'gã 'eramũ. —Janeruwarete 'ga je mono kwe pe nũ. “Kwe pe ekwap je mome'wau 'gã nupe”, e'i 'ga jee. “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, ta'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁴ Najuejue etee futat 'ga awau akou imome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaaw ipe etee te futat 'ga awau akou imome'wau. Amunawa moyka imome'wau akou.

—'Awamũ Janeruwarete 'ga 'wyriarareteramũ janee. Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ— 'jau 'ga awau akou imome'wau 'gã nupe.

5

Jejui 'ga remimu'e ypy 'gã

(Mateu 4.18-22; Maku 1.16-20)

¹ Genesare ypia reme'y'warimũ Jejui 'ga 'amamũ kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree, 'ga porogyta renupa. Ojopyypypyka 'gã 'ua. ² A'eramũ Jejui 'ga yaruu resaka. Mukũ yaruua 'ua ojekoka 'upa. Yara jara 'gã ũ'jãumap yar awi. Taityuua 'gã ipireita 'upa. ³ A'eramũ Jejui 'ga awau u'aa Simão 'ga yara pype.

—Ty pyteripe'i eyara emono jee— 'jau 'ga Simão 'ga upe.

A'erauwe 'ga imonou ty pyteripe'i 'ga upe. A'erauwe Jejui 'ga wapyka oporogytau 'yisiga pypewara 'gã nupe 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

⁴ Oporogytapaw ire 'ga 'jau Simão 'ga upe:

—Typpyu'i pype eyara emono— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'eramũ ene eirũ 'gã netee taityuu imomoa esaka— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁵ —Arueygy ore koypytunamuku arakou ko nũ'ũ. A'ere nojejagi'i amũ oree ko nũ'ũ. A'ere 'ã ene te ere oree. A'eramũ ore imomoa esaka nũ'ũ— 'jau Simão 'ga 'ga upe. —Ko ajee ore imonoi esaka nũ.

⁶ Etyg ypyrauwe ipira ojejaga taityuu pype 'gã nupe imatyneema. Kwaiwete ipira ojejaga ipype 'gã nupe. A'eramũ imonoroka werewi. Omonorok ja'wyja'wy futat. Ipira rarefe'ria te. ⁷ A'eramũ 'gã ojepoetyka opytuna 'gã nupe:

—Pejot imatãu ore pyri 'wei. Kwaiwete ipiraa. Norefuakari ore ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ua 'gã nepejãna. 'Ua owaẽma 'gã nupe. A'eramũ 'gã imatãu 'gã pyri, mukũja yaruu matyneema ipira pyu. Ipira poyja yara motypywyka werewi 'gã nupe.

⁸⁻⁹ Ipiraa ojeupe i'aramũ 'gã ajemogymogyau etee 'gã kyjea 'gã nerekou. Ipiraa 'gã moporesaka etee ojee.

—Kuu. Kwaiwete ipiraa. Awỹja te koromũ ako nũ'ũ? Ae rekoetea nuapoa'uweri nanuara. Ku'jywa 'ga te nipo 'ã ako nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ Simão Pedro 'ga awau wenuy'ãu wapyka Jejui 'ga rowase.

—Eryy'gi je wi. Jetywet noko je jepi 'ja. Ene te 'ã eneresage. A'eramũ ene je pyri epytawe'em— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁰ Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã Pedro 'ga porowyky irũa. 'Gã nuwa rera Sepeteu, Tiago 'ga ruwa, Juã 'ga retee. Mĩmera 'gã ajemogyau oporesagamũ ipira are. A'eramũ Jejui 'ga 'jau Simão 'ga upe, 'ga poirũ 'gã neewe:

—Pẽporesag awi ee. 'Awamuete je 'ã pẽ mu'ei. Naipira rewara rũi pẽẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te pẽẽ 'awamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹¹ A'erauwe 'gã yaruu mojekoka imonou 'yisig are. Peu etee futat 'gã yaruu rejaa inuga taityuu reewe. A'eramũ 'gã awau Jejui 'ga rupi.

Ipito'om ma'e 'ga

(Mateu 8.1-4; Maku 1.40-45)

¹² Amunawaretea mũ pype Jejui 'ga rekoramũ, ipito'om ma'e 'ga amũ 'ua owaẽma 'ga upe. Ymã te ipito'om ma'e 'gã nokoi futari opytuna 'gã pype rakue. Okyje 'gã ipito'om ma'e 'gã nui. 'Gã pito'oma pyyg awi 'gã kyjei. A'eramũ 'gã muku 'gã mỹina ojewi. A'eramũ aipo ipito'om ma'e 'ga Jejui 'ga resakawe awau ojenuga 'upa ywyu 'ga rowase.

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga 'ga upe.

¹³ Aipo ojeupe 'erauwe Jejui 'ga opo monou 'ga 'arimũ:

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka.

¹⁴ A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resaka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ẽawer are— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyaukara ene ekã'ẽawera resaukaawa futat— 'jau Jejui 'ga ipito'om ma'efera 'ga upe.

¹⁵ 'Ga mokã'ẽnamũ Jejui 'ga rera okwasi'wau amunawa moy moyka. A'eramũ futat 'gã ojeko'woka 'ga piara rupi ajatykaupap 'ga ree. 'Ga porogyta renupa 'ua, ojekatu'ogukaa nanẽ 'ua 'ga upe nũ. ¹⁶ A'eramũ futat Jejui 'ga uẽma etee 'gã nui. Awotywe'eme 'ga awau oporogytau 'Uwarete 'ga upe 'ũina.

Iteu ma'e 'ga

(Mateu 9.1-8; Maku 2.1-12)

¹⁷ Anure 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. Jerusareg awi, Garireja ywy awi, Judeja ywy awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. Fariseu 'gã amũ 'ua, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee ajatykau 'ga porogyta renupa. Janeruwarete 'ga pãjẽa 'ga rerekou. A'eramũ 'ga oporogytau 'gã nupe.

¹⁸ A'e pype 'gã iteu ma'e 'ga rerua Jejui 'ga upe. Wupawa pype 'ga 'upa ojenuga.

—Soo 'ga rerawau Jejui 'ga upe 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'ga rupia 'ga rupawa reewe 'ga rerua 'ga upe.

¹⁹ A'ere 'gã nuerosearũi 'ga. Nijumypykwari'i 'oga 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga rerosowe'em. A'eramũ 'gã 'opewuu apyte'rarimũ 'ga rerawau 'ga rerojeupia. 'Oga pyrape mopoka 'ga upe. Imopog ire 'gã 'ga monou imojypa tupaama pyu Jejui 'ga rowase.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Enetywera je omoit 'awamũ ene wi ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, fariseu 'gã netee 'jau ajaupe:

—Kuu. Awỹja 'agamũ 'ũina Jarejuwarete 'ga kurapa 'ũ? Janeruwarete 'ga etee te 'ã janetywera omoit jane wi. “Enetywera je amoit ene wi” 'eramũ 'ga 'i “Je Jarejuwarete 'ga 'jawe” 'jau— 'jau 'gã ajaupe 'upa.

²² A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²³ —Je upe te naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanẽ ojotywera moiri ajau nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴ —Pẽneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjẽ resaukaa pẽ nupe iteu ma'e 'ga mafu'ama pẽ neape— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga fu'ama resaka taje kwaap pejepe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“A'efera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanẽ ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjẽ amut jee. A'eramũ je pẽtywera moia pẽ nui, iteu ma'e mafu'ama nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Efu'ama jui. Eatau ewau eje'wyr ipe nũ. Jaruete ene 'awamũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere ewau. Ere ejupawa rerawau eje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁵ A'erauwe 'ga afu'ama. A'eramũ futat 'ga awau. 'Gã nowase 'ga afu'ama. Najuejue etee futat 'gã 'ga resaka. A'eramũ 'ga wupawa rerawau oje'wyr ipe nũ.

—Esage ete Janeruwarete 'ga. Je mafu'am 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe awau, Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

²⁶ A'eramũ peuwara 'gã oporesagamũ 'upa 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Ku'jywa 'ga 'ga amafu'am. Iteu ma'efera 'ga wata nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Siesak ako jane 'ga mafu'ama akiko! A'eramũ nipo 'ga aetywera moia nanẽ ae wi nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

Levi 'ga mo'wyawet

(Mateu 9.9-13; Maku 2.13-17)

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga awau jui. Awau pe aje kũima'e 'ga amũ resaka, Levi 'ga resaka. Levi 'ga 'wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'ga. 'Ga porowyky 'ga renamũ Jejui 'ga awau owaẽma 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁸ A'erauwe 'ga opoia oporowyky awi ejaa inuga a'e pe te futat. A'eramũ futat 'ga awau akou Jejui 'ga remiayuwamũ.

²⁹ A'ere Levi 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejemiayuwa 'gã nerua erojemi'waa je pyri— 'jau 'ga oje'ega Jejui 'ga upe.

A'erauwe 'ga wemiayuwa 'gã nerawau erojemi'waa 'ga rog ipe. Kwaiwete 'gã jatykai ojemi'waa 'gã pyri 'wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'gã netee.

³⁰ Ae tywera pype 'gã jemi'wara resakawe fariseu 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee 'jau Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽẽ pejem'i'waa 'wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'gã pype 'ũ? itywet ma'e 'gã pype 'ũ? Nojem'i'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyri 'gã ajemogyau kũi— 'jau 'gã 'gã nupe, oje'ega moywyradena.

³¹ Aipo wemiayuwa 'gã nupe 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je rekoi 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. ³² Nan tee futat je. Ia'wyre'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere naesage ma'eramũ rui je ruri pẽ katu'oka. Itywet ma'e katu'oka tee je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nan tee 'ã je rekoi, “Pejetywer awi pepoit”, 'jau 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpouriweramũ Jeruwarete 'ga tomoit pẽ nui 'jau”, 'jau je 'ã tekou 'gã nupe. “Pẽ nui imoir ire 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau je 'ã tekou 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet

(Mateu 9.14-17; Maku 2.18-22)

³³ Anure amumera 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe nũ:

—Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã ojemi'ware'ema futat oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nemiayuwa 'gã nanẽ ojemi'ware'ema futat oje'ega monou 'ga upe jepi. Oporogytaawa upe iwaẽmawe 'gã awau ojemi'ware'ema oporogytau Jarejuwarete 'ga upe jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nanarũi. Niojeri agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Ojepyri je rekoramũ 'gã niojeri futari ojemi'waa. Sã'ã ae ajuekokaturamũ ty'ara rerekoe'ema. Nan tee futat 'gã ojepyri je rekoramũ jeremiayuwa 'gã niojeri ojemi'waa. Akokatu ma'e 'gã nekokaturamũ sipo 'gã nekokatu resakara 'gã opy'araypara rerajemogyi maraka are? Naani. Maraka teepaw ire te nipo 'gã nojem'i'waru'jawi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁵ —Pe awi akokatu ma'e 'gã jepe'a re tee esakarera 'gã poiri ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gã niojeri ojemi'waa ojepyri je rekoramũ. Je jepe'a re te nipo 'gã nojem'i'wari ajemogyau. U'arasigamũ ajemogyau je ree je o re. A'eramũ nipo 'gã ojemi'ware'ema ajemogyau je ree, wea'aramũ ajemogyau je ree— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ —Ymã te 'ã aepy 'gã pẽ mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamũ pẽ mu'ei nũ. Amutee are je 'awamũ pẽ mu'ei nũ. A'ere nepemojopypea'uweri jeporogytafera aepy 'gã nemimome'ufer are. Jeporogytafer are ojemu'e ma'eferamũ ki a'ea etee futat pejemu'e. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytafer imũ mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Taity yaua ae nomonoroga'uweri taity ymanera perugawamũ. Nia'wryri taity yaua awau taity ymanera perugawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷⁻³⁸ —Y'way yau ae nuko'wogi yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ wajaiwamũ kamẽsiete. A'eramũ futat opy'apefugamũ wyrũ kakau. A'eramũ futat ojeko'woka— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ —Y'waya ajai'wi tykur ire ae notykuri futari y'way yaua. Nan tee 'ã pẽẽ mũ. Pejemu'e morogyta ymaner are tee. Pẽnea'at aepy 'gã pejemu'eawer are etee. Pejemu'e yau are jẽmĩ 'ã nepẽjemu'eweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

6

Morowykye'ema are 'gã mu'eawet

(Mateu 12.1-8; Maku 2.23-28)

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ. 'Ga rewiri oo ma'e 'gã a'ỹja pa'wau erawau opo pe. A'eramũ 'gã ipe'oka i'wau. ² 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te pepo'o a'ỹja? Nepeporowyky'a'uweri morowykye'ema rupi. A'ỹja po'oa aeoporowyky'a futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peoporowyky awi morowykye'ema rupi”, 'jau 'ga 'ã rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga ree? Ymã te 'ã 'ga py'arayparamũ opytuna 'gã netee rakue. ⁴ A'eramũ 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou rakue. A'e pe 'ga kanape pyyka ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'ã ape monou opytuna 'gã nupe rakue. Pekwaap 'ã aipoa. Na'gã nemi'u arũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee te a'u aipoa rakue. A'etea Davi 'ga a'u opytuna 'gã netee rakue. Ipy'araypat 'gã awau osou peu. A'eramũ 'ga amũ “Nepẽa'wryri pẽẽ” 'jawe'em 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yaretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Je 'ã morowykye'ema jara. A'eramũ je te amunipo 'ã “peapo awi”, 'jau pẽ nupe. Iapoare'emamũ nepeje'eg ekoetei 'gã nupe. Je te 'ã iapoarera— 'jau 'ga fariseu 'gã nupe.

Ipoteu ma'e 'ga

(Mateu 12.9-14; Maku 3.1-6)

⁶ Ajepeja morowykye'ema rupi Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'e pe futat ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. 'Ga jakwatawa nia'wryri. ⁷ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã fariseu 'gã netee Jejui 'ga resaka 'upa. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ 'ã morowykye'ema. 'Awamũ nipo 'ga 'ga katu'ogi 'ja? Ma'ja e'i sipo 'ga 'awamũ oje'ega ipoteu ma'e 'ga upe? 'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga remikwasiarera ra'e, sa'e ki 'ga upe. Sã'ã 'ga porowyky'a morowykye'ema rupi. 'Ga poa 'ga wapokatu morowykye'ema rupi, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi etee ojee. A'eramũ 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Efu'am e'ama 'gã pyteripe. Tene resak 'gã 'jau— 'jau 'ga ipoteu ma'e 'ga upe.

A'erauwe 'ga afu'ama. ⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau moromu'jara 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga rakue? morowykye'ema upe rakue? “Esageay etee ki peapo”, e'i te 'ga janee rakue? “Ia'wryre'ema etee ki peapo”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ? “Pejokatu'og iki”, e'i te Moisesi 'ga janee rakue nũ? “Tene imanũi”, e'i te ra'u 'ga janee

nũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Pekwaap futat 'ã. “Esageay etee ki peapo”, e'i 'ã Moisesi 'ga janee rakue. “Pekatu'og iki 'gã”, e'i 'ã 'ga janee rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Aipo 'e re Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee ra'ne 'gã moyka. A'ere 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe: —Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo popywau. A'erauwe futat 'ga poa ojekatu'oka.

¹¹ Morowykye'ema rupi 'ga katu'ogamũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Sijuka te jane 'ga? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'gã ajaupe.

Jejui 'ga remimu'e 'gã

(Mateu 10.1-4; Maku 3.13-19)

¹² Aipo 'gã nupe 'epaw ire Jejui 'ga awau ojeupia ywyty'rarimũ. Awau oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Koypytunamuku 'ga oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Noseri futari 'ga.

¹³ Ai'iwetete 'ga wewiri oo ma'e 'gã majatykau ojee. Kwaiwete 'ga rewiri oo ma'e 'gã. A'ere 'ga tusi 'gã etee imũ'ei 'gã pytuna 'gã nui. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pëe te 'ã jeremimu'ea. Je te 'ã amu'e pëe— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je anure pë monou kwe pe tejemome'waukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁴⁻¹⁶ Simão, Andre, Tiago, Juã, Filipe, Patarumeu, Mateu, Tome, ajepeja Tiago, ajepeja Simão, Judas, ajepeja Judas. Mĩmera 'gã Jejui 'ga imũ'jãu wemimu'eramũ. Simão 'ga mukũ 'ga rera. Pedro 'jau Jejui 'ga inuga 'ga ree. Ajepeja Simão 'ga mukũ 'ga rera nanë nũ. Serote 'jau 'ga rer irũa. Andre 'ga Pedro 'ga rewirera. Tiago 'ga Auefu 'ga ra'yra 'ga. Judas 'ga Tiago 'ga ra'yra 'ga. Ajepeja Judas 'ga mukũ 'ga rera. Iskariote 'jau 'ga rer irũa. Kũima'e tywera 'gã nupe 'ga monoara 'ga poromũ.

Jarejuwarete 'ga remifutar are

'gã mu'eawet

(Mateu 4.23-25)

¹⁷ Jejui 'ga 'ua ojypa ywytyra apyte'rar awi nũ. Wemimu'e 'gã nerua erojypa ojeewe. Waimy 'wyr ipe 'gã 'ua. Kwaiwete 'gã 'upa 'ga rapesaka. Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã, Tiro pewara 'gã, Sidom ipewara 'gã 'jau 'ua. Tiroa 'upa 'yë'ë pyri Sidoma nanë nũ. Mĩmer amunaw awi 'gã 'ua ajatykau 'ga rapesaka 'upa. ¹⁸ Kwaiwete 'gã 'ua. 'Ga porogyta renupa ajatykau 'ga ree. Ojero'wu ma'e 'gã nanë 'ua ajatykau 'ga ree. Ojekatu'ogukaa 'ua 'ga upe. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanë nũ. Ojekatu'ogukaa 'ua 'ga upe. ¹⁹ 'Ga Ruwarete 'ga opãjẽ mua Jejui 'ga upe. A'eramũ 'ga 'Uwa 'ga pãjẽ mũ te 'gã katu'oka. Opokoka etee agawewi 'gã Jejui 'ga ree. A'etea 'gã ojekatu'ok.

Iku'i ma'e

(Mateu 5.3-12)

²⁰ Ojero'wu ma'e 'gã katu'opaw ire Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee, ojeypyri ajatyka ma'e 'gã nee. A'eramũ 'ga oje'ega 'gã nupe:

—“Jetywerete je tekou. Ejejuka je ree” 'jaramũ Janeruwarete 'ga pë poari futari.

“Jetywerete je. Je katu'og ape” 'jaramũ Janeruwarete 'ga pë katu'ogi futari.

A'eramũ pëe pejeku'iramũ pejemogyau.

Pëe 'ã 'ga remiayuwamũ 'awamũ pejemogy.

A'eramũ pëe anure nipo pejewau 'ga pyri.

²¹ Pëe 'ã “torokwaap 'ga 'jau”, pe'je.

A'eramũ pëe a'jea futat 'awamũ 'ga kwaapa katu katu pejemogyau.

A'eramũ nipo pëe pejeku'iramũ pejemogyau.

Nanamũ pejetywera peru'arasig erajemogyau.

A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga imoiri pë nui.

Pejewewi imoir ire pejemogyau pejeku'iramũ nipo.

²² Jeremiayuwamũ pejemogyamũ nipo je rerowiare'ema 'gã niporomutari pë nee.

Je 'ã pĕneki'yraretea agawewi.
 A'etea 'gã je rerekou tyweaete.
 A'eramũ nipo jeremiayuwe'ema 'gã pĕ nee taetu oporomutare'emamũ ajemogyau. Je ree nipo 'gã pĕ ago'wau ajemogyau.
 A'etea nipo pejeago'oramũ nepĕku'ipawa'uweri pejejemogyau.
²³ Pĕ nereko tywerete agawewi nipo 'gã.
 A'etea ki pĕku'i etee pejejemogyau.
 Pĕĕ 'ã pejemogy esage pejejemogyau jeje'eg imũ etee.
 A'eramũ pĕĕ pejewau je rupi ywag ipe.
 Peu te Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pĕ nupe.
 Peu te 'ga pĕneko esageawera repy monoi pĕ nupe.
 Ymã te 'ã 'gã ypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nereko tyweretei rakue.
 A'ere 'ã nãnĕwĕjĕmĩ 'gã pĕ nereko nũ.
 'Awamũ ojeup ma'e 'gã nanĕ pĕ nereko tyweretei nũ.
 A'ere 'ã nãnĕwĕjĕmĩ pĕku'i etee pejejemogyau nũ—
 'jau Jejui 'ga oje'ega renupara 'gã nupe u'ama oporogytau.
²⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe, “nafutari je Jarejuwarete 'ga tepoara” 'jara 'gã nupe:
 —'Awamũ etee futat pĕkaraemã pejejemogyau. “Akwaap futat je Jarejuwarete 'ga”, pe'je numiamũ.
 A'ere 'ga anure namuru'jawi mama'ea pĕ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.
²⁵ —Pĕporiay'i pejejemogyau numiamũ.
 'Awamũ etee te pĕku'i pejejemogyau pejekaraemã kwaiwete are numiamũ.
 A'ere nipo anure peko tywet etee nũ, pejekaraemã are pĕku'iawera rayramũ etee pĕ nupe nũ.
 Nepekwaawi futari Jarejuwarete 'ga.
 Nepĕporomutari te 'ã 'ga je'eg are.
 A'eramũ pĕĕ 'ga resake'ema futat pejewau.
 Pĕporiay'i pejejemogyau numiamũ.
 'Awamũ pefuka etee pejejemogyau numiamũ.
 Pejetywera etee 'ã pefutat.
 A'ere nipo anure pejoo'o pejejemogyau.
 A'eramũ nipo pĕĕ pejejemogyau, “Ma'eramũ je tetywer are etee teku'iramũ tekou rakue 'ũ?” 'jau nipo pĕĕ pejejemogyau pejejaa'wau.
 Anure peo futat pejejemogyau tyweaete mama'eukwaawa rapyaw ipe.
²⁶ Pĕporiay'i numiamũ.
 'Awamũ kwaiwete 'gã poromutaramũ pĕ nee numiamũ.
 Ymã te 'ã kũima'e 'gã amũ 'i 'gã nupe rakue: “Je 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara”, 'jau futatee 'gã nupe o'meramũ rakue.
 A'etea 'ã pĕypy 'gã 'gã nerowiaa rakue.
 “Esage ma'e 'gã”, 'jau 'gã 'ã i'me ma'e 'gã nupe 'gã nekoramũ rakue.
 Nan tee 'awamũ pĕporiay'i pejejemogyau numiamũ.
 A'eramũ nipo 'gã najuejue etee pĕ futaa ajemogyau numiamũ.
 A'eramũ pĕĕ najeremiayuwa rũi. Jeremiayuwamũ nipo 'gã amũ niporomutari pĕ nee—
 'jau 'ga 'gã nupe.

*Pĕporomutar iki pejeeje iporomutare'ema 'gã nee
 (Mateu 5.38-48)*

²⁷ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe, oje'eg are wapyaka ajemogy ma'e 'gã nupe:

—'Awamũ je je'egi pẽ nupe najuejue etee teje'ega renuparamũ. Pejejuka esage ki pejejee iporomutare'ema 'gã nee. Niporomutari nipo 'gã pẽ nee numiamũ. A'ere ki 'gã pereko esage etee futat. Pẽmara'ne kasi 'gã nee ne— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

²⁸—Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega ki pe'je 'ga upe: “Ejejuka esage ki 'gã nee, ore ree iporomutare'ema 'gã nee”, pe'je ki 'ga upe pejeje'ega. ²⁹'Ga amũ nipo pẽnetywape nupãu. A'eramũ ki pejejetywape nupãnamũ perowag etee pejejetywape owajara 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —'Ga amũ nipo pẽnaity poakuwuu rerawau pẽ nui. A'ere kasi pẽnea ee ne. Tene ki 'ga erooi pẽnetyrũa nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰—“Mama'e mũ emut jee”, pejejeupe 'ga amũ 'eramũ imonou etee futat 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —'Ga amũ nipo pẽkaraemã pyyka erawau pẽ nui. A'ere kasi “pe'je imua jee nũ”, pe'je 'gã nupe ne, pejeje'egayau ne. ³¹Pefutat te 'gã pejejereko esagea? A'eramũ pẽẽ nanẽ pejejeyukau esage 'gã nee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

³²—Pejejee te iporomutat ma'e 'gã nereko esagea etee sipo Janeruwarete 'ga afutat? Pejejee iporomutare'ema 'gã nereko tywera sipo 'ga afutat? Naani. Oporojuka ma'e 'gã miamũ futat ipota'wa ajuee, ojee iporomutat ma'e 'gã nee. A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. Pejejee iporomutare'ema 'gã nee miamũ futat pejepeporomutaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. ³³—Pejejereko esageara 'gã nee etee pejepeporomutaramũ sipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyi? Naani. Aetywera 'gã miamũ futat nanuara wapo ojekoty'aawa upe. A'ere ki najuejue etee futat pẽpota'wa 'gã nee— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau. ³⁴—A'ere “Nipo 'gã imepyi jee re'ã” 'jara 'gã nupe etee kasi ekaraemã eremono ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere 'ã aipoa miamũ futat aetywera 'gã iapoi. A'ere kasi pẽẽ nan ine. Nanarũi pẽẽ. Pemono ekoete tee futar iki ikaraemãe'ema 'gã nupe. Karaemã mepye'ema 'gã nupe nanẽ pemono ekoete tee nũ. Mama'ea 'gã nupe itywe'emamũ ki pemono ekoete tee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ³⁵—Nan pẽẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga pẽporowyky repy muri pẽ nupe anure. A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuamũ. 'Ga te 'ã Janeruwaretea janee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

—Kwaiwete te 'ã Janeruwarete 'ga upe iporogytae'ema 'gã jemogyi. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga esage 'gã nupe, ojeupe oje'eg ma'e 'jawe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Itywerete ma'e 'gã nupe nanẽ 'ga 'ã mama'e esage monou nũ, ajemuaẽma 'gã nee nũ. ³⁶A'eramũ ki pẽẽ nanẽ pejejemuaẽma 'gã nee nũ, Jarejuwarete 'ga 'jawe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau u'ama.

Pejejuago'wawe'em (Mateu 7.1-5)

³⁷—“Nepẽa'wyri pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je kasi 'gã amũ nupe ne. Aipo 'gã nupe 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo ne'i pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —“Mama'e tywerete ereapo”, pe'je kasi 'gã nupe ne. Aipo pẽẽ 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo ne'i pẽ nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —'Gã pejejereko tywearer are kasi pẽnea'at pejejemogyau au'jeteramũ ne. Ee pẽnea'aru'jawe'emamũ Janeruwarete 'ga nanẽ futat naea'aru'jawi pẽtywer are nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁸—Mama'ea 'gã nupe pẽẽ imonoramũ Janeruwarete 'ga nanẽ mama'e muri pẽ nupe nũ. Inãinãni'ĩ nipo pemono 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga nanẽ imua inãinãni'ĩ etee pẽ nupe nũ. Imonoawera 'jawerimũ etee futat imua pẽ nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'ea 'gã nupe imonouu re te amunipo 'ã Janeruwarete 'ga i'jawerimũ etee futat imuri pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe 'gã mu'jau.

³⁹—Eae'ema 'gã nokoi ajuee ojopopyyke'ema. Kasi 'gã a'e pe ajuerooi ajueru'aa ywy kwara pype ne. Nan tee pẽẽ. Mama'e tywera apoaramũ pẽẽ najuejue etee. A'eramũ pẽẽ a'eramũ “Mama'e tywera ereapo”, 'jawe'em futat pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁰—Ojemu'e yau ma'e 'gã amu'jara nuapyraawi futari. Amu'jara 'ga amu'e re tee 'ga ka'arana kwaawi. 'Ga 'jawe etee futat ikwaapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

41-42 —Najuejue etee te 'ã pëtywet. A'eramũ pëë “Itywet ma'ea pëë”, 'jawarũ'em pejejaupe. A'eramũ pejepoia futat pejetywer awi. “Nitywi oretywera”, pe'je futat numiamũ. A'ere pëë pëtyp futat. Pejetywer awi ra'ne pepoit. A'ere pejewisirera tepepoat 'jau. “Ere epoia etywer awi”, tepe'je pejewisirera 'gã nupe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

—Sã'ã ae 'ywa tuwyrera weape i'aramũ ajuea pewara resake'ema ajai. A'eramũ 'ã ae weapewara ra'ne enuëm. Ojewi enuëm ire 'ã ae ojoma'e resaka ajuea awi. Nan tee futat ae otywer awi ra'ne ae poiri. A'ere ojopoa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Y'wa 'yp katuram

(Mateu 7.16-20; 12.33-35)

43 —Y'wa 'ywa 'jawe ae. Y'wa 'yp katurama i'a katuram tãmëjë futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. 44 A'e are y'wa 'ywa pekwaap i'a esage are. Sã'ã y'wa mũ i'ae'ema ojo'yw ekoete are. O'yw are etee i'aa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

45 —A'eramũ ae nan tee futat. Aeywyter esagea mama'e esagea etee futat imome'wau akou ojopoa. Aeywyter a'wyre'ema mama'e tywera etee futat imome'wau akou. Mama'e katurama jëmĩ imome'wawe'em— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

I'akwaap ma'e

(Mateu 7.24-27)

46 —Ma'eramũ ajee je renũi pejepe, “Jejara 'ga”, pe'je jee. A'etea 'ã nepeenuwi pejejeupe jeje'ega. “Jejara 'ga” 'jaramũ pëë jeje'ega renupa katu katu. Jeje'ega renupare'emamũ kasi pe'je jee ne, “Jejara 'ga”, pe'je jee ne— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. 47-48 —Jeje'ega renuparamũ pë'akwaap pejemogyau. Sã'ã i'akwaap ma'e 'ga 'oga mÿja ywy ãtã pype. A'eramũ 'y ruwiretea miamũ 'ã owaëme'ema 'ga roga upe. A'eramũ 'ã aipo 'oga awawe'em ypy pe. Aipo 'og apoara 'ga i'akwaap. Nan tee pëë jeje'ega renuparamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 49 —A'ere jeje'ega renupare'emamũ pejemogy i'akwaawe'ema 'ga 'jawe. I'akwaawe'ema 'ga te ajee 'oga omÿi 'y apopewa pype. A'eramũ 'ã 'y ruwia 'ga roga rupia 'ga wi, imonou ypy pe 'ga wi. Ni'akwaawi 'ga akou. Nan pëë jeje'ega renupare'emamũ. Aipo 'ga 'jawewaramũ nipo pëë anure pejepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

7

Jefaruu 'ga remiayup

(Mateu 8.5-13)

1 Aipoa 'gã nupe imome'upaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui Kafanaũ pe. 2 A'e pe futat jefaruu 'gã 'wyriri'ri 'ga reni. Amutee 'ga romanũa 'ga. 'Ga remiayuwa 'ga ojero'wu 'upa. Kwaiwete 'ga jero'wui 'upa. Amanũ ja'wyja'wy futat 'ga 'upa. Aipo 'ga ree 'wyrira 'ga oporomutaramũ. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaëma 'ga ree. 3 A'eramũ 'ga Jejui 'ga rera renupawe, oje'ega judeu 'gã 'wyriri'ri 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jejui 'ga rerua jee. Jeremiayuwa 'ga tomoferap 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

4 A'eramũ judeu 'gã 'wyriri'ri 'gã awau Jejui 'ga renũina:

—“Ejot”, e'i 'ga enee ko. “Jeremiayuwa amanũ ja'wyja'wy amũ 'upa”, e'i 'ga enee ko— 'jau judeu 'gã 'wyriri'ri 'gã awau Jejui 'ga upe. —Ejot 'ga remiayuwa resaka 'ga upe. Ore muara 'ga esageay te. 5 'Ga futat judeuramũ janejatykaawa apoawera omepy ai'i. A'eramũ ene ejua 'ga resaka ore rupi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

6 A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nupi, ojero'wu ma'e 'ga resaka. 'Ga waëm ja'wyja'wyraruwe jefaruu 'gã 'wyrira 'ga oje'ega ojekoty'aawa 'gã nupe:

—Pe'je pejewau 'jau 'ga upe: “Tut kasi 'ga osou 'au jerog ipe ne”, e'i 'ga enee ko, pe'je pejewau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

7 A'erauwe 'gã awau 'jau Jejui 'ga upe:

—“Tut kasi 'ga osou 'au ne”, e'i 'ga enee ko. “Naesage ma'ea rūi je. Nakūima'eteete rūi te 'ā je”, e'i 'ga enee ko— 'jau 'wyriara 'ga jekoty'aawa 'gā awau oje'ega Jejui 'ga upe. —“Ojenosī je 'ga wi”, e'i 'ga enee ko. “Naesage ma'ea rūi te 'ā je”, e'i 'ga enee ko. “A'eramū je a'eramū tejenosōu 'ga wi tejog ipe 'ga reseramū ne”, e'i 'ga enee ko. “Ga te 'ā esageay ma'ea”, e'i 'ga enee ko. “Peu etee futat pejewau pejeje'ega 'ga upe jee”, 'jau 'ga oree ko. “A'eramū 'ga oje'eg imū etee futat jeremiayuwa moferapa jee 'jau”, e'i 'ga enee ko— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

⁸—“Je 'ā jefaruua. A'eramū je 'ā te'wyriara 'ga je'eg imū etee futat mama'e apou tekou jepi. Je 'ā 'gā 'wyria'ria. Ma'eramū 'ā jeremiayuwa 'gā jeje'eg imū etee futat mama'e apoi ajemogyau. 'Ga amū upe je 'jau: Kwe pe ekwap ajepi amunaw ipe. A'eramū 'ga awau ojeupe je'eawer imū. Amumera 'gā nupe je 'jau jepi: 'Au pejot je pyri, 'jau je 'gā nupe”, e'i 'ga oree ko. “Ma'eramū 'gā 'ā jeje'eg imū etee futat 'gā je'egi ajemogyau ajaupe. Tejeupe oporowyky ma'e 'gā nupe je 'jau: Pekwap mama'e apou jee, 'jau je 'ā 'gā nupe. A'erauwe 'gā jeje'eg imū etee futat mama'e apou jee jepi. A'eramū 'ga nan tee futat jeje'ega ojeupe imome'uramū jeremiayuwa 'ga moferapa oje'eg imū etee futat jee 'jau”, e'i 'ga enee ko— 'jau aipo 'gā awau Jejui 'ga upe.

⁹ Aipo ojeupe 'gā 'eramū Jejui 'ga oporesagamū 'gā nee. A'eramū 'ga 'jau ojepyriwara 'gā nupe:

—Israeu juapyrera agawewi 'ā pēē. A'etea 'ā naje rerowiari pejepe. Ināinānī'ī etee 'ā pēē je rerowiari pejemogyau. Ko 'gā muarera 'ga judeue'ema agawewi. A'etea 'ga je rerowiat kwaiwete ra'e jepi— 'jau Jejui 'ga ojepyriwara 'gā nupe.

¹⁰ O'wyriara 'ga je'ega Jejui 'ga upe eroo re aipo 'gā ojewya 'ua nū. Owaēma ypy we 'gā ojero'wu ma'efera 'ga resaka:

—Kuu. Oferap nipo 'ga ra'e ki sa. Oje'eg imū etee futat 'ga 'ga moferawi ra'e— 'jau Jejui 'ga upe oporogyta ma'efera 'gā.

Majawera ēē ra'yra 'ga moferapawet

¹¹ Anure Jejui 'ga awau ajepija amunaw ipe nū. Naī me 'ga awau, wemimu'e 'gā nerawau. Mytuna 'gā nanē awau 'gā nupi nū. Ojoywyywyr ipe 'gā awau watau.

¹² Aipoa amunawa ojeosōu. Awau 'gā owaēma iosoma rokwara upe. 'Gā waēm ja'wyja'wyramū, Naī mewara 'gā amanū ma'e rerawau ityma numiamū. Majawera ēē ra'yra 'ga amanūmū. Ēē mena amanū rakue. A'eramū ēē omene'emamū akou. Majepi tee ēē ra'yra 'ga. A'e 'ga amanū ēē wi. Ēē ra'yra 'ga rerawau ityma numiamū. Kwaiwete 'gā awau ēē rupi. ¹³ Ēē resakawe Jejui 'ga ajemuaēma ēē ree.

—Erejoo'o awi ī— 'jau Jejui 'ga ēē upe.

¹⁴ Awau 'ga erowyka. A'erauwe 'ga pokogi ae rupiaw are. Erawara 'gā opytau imuapyka 'ga upe. A'eramū futat 'ga 'jau teumera upe:

—Ere ejua ewya— 'jau 'ga amanū ma'efera 'ga upe.

¹⁵ A'eramū futat amanū ma'efera 'ga owya oporogytau. A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga y ēē upe:

—'Agamū enera'yra 'ga reni owya nū— 'jau 'ga ēē upe.

¹⁶ 'Ga ferawa resakara 'gā oporesagamū etee 'ga ree.

—Janeruwarete 'ga 'ā esage janee. Oje'ega mome'wara 'ga 'ga amut ojemome'waukaa janee— 'jau 'gā ajaupe. —Janeruwarete 'ga 'ga amut imojekaukaa jane ree— 'jau 'gā ajaupe.

¹⁷ Amanū ma'e 'ga imoferaw ire 'ga rera okwasi'wau amunawa pype. Amunawa pypiarugamap.

*Juā Batista 'ga remiayup
(Mateu 11.2-19)*

¹⁸ Moromunepawa pype Juã Batista 'ga renamũ 'ga remimu'e 'gã awau Jejui 'ga mome'wau 'ga upe:

—Ekoay 'ga aeremiapoe'ema apou akou. Majawera eẽ ra'yra 'ga omoferap imanũ re ko— 'jau Juã 'ga remimu'e 'gã awau imome'wau 'ga upe, moromunepawa pype 'ga renamũ.

¹⁹ A'erauwe Juã 'ga 'jau mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejeje'ega 'ga upe jee. “Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” pe'je ki 'ga upe jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Ymã we te 'ã ore Jarejuwarete 'ga remimura 'ga rapesagi arajemogyau. Ene te? Naani te ra'u nũ?” pe'je ki 'ga upe jee— 'jau Juã 'ga 'gã nupe, 'gã monou 'gã oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'gã awau oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” e'i Juã 'ga enee ko— 'jau 'gã 'ga upe.

²¹ Aipo ojeupe 'e re 'ga ojepeyriwara 'gã katu'oka. Kwaiwete 'gã katu'oka. Eae'ema 'gã mamã'jãu. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui mama'eukwaawa pe'au. Iteu ma'e 'gã katu'oka. ²² 'Gã katu'og ire Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Peesak te je iapoa ra'e?— 'jau 'ga Juã 'ga remimonofera 'gã nupe. —Pe'je pejewau 'awamũ pejemiesagera mome'wau 'ga upe. “Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'am ko. Ipito'om ma'e 'gã 'ga imokã'jãu. Eae'ema 'gã 'ga imamã'jãu”, pe'je ki pejewau imome'wau Juã 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Iapyae'ema 'gã 'ga imuapyau ko. Amanũ ma'efera 'gã nanẽ 'ga imoferapa ko nũ”, pe'je ki imome'wau 'ga upe. “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui. Pejejewi imoiri 'ga remiayuwamũ tepeko 'jau”, e'i 'ga 'gã nupe, “Jarejuwarete 'ga takwaap 'jau” 'jara 'gã nupe 'ga 'i ko, pe'je ki 'ga upe. ²³ “Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã niku'ipawi futari ajemogyau”, e'i 'ga enee ko, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Gã amũ te nipo ajee mama'eaya ojeupe ijesaokaramũ opoit je rerowiar awi”, e'i 'ga, pe'je ki 'ga upe. “Nakwaawi je 'ga iapoa. A'eramũ je tepoia 'ga wi 'jara 'gã te nipo ajee niku'i futari ajemogyau”, e'i 'ga, pe'je ki 'ga upe imome'wau— 'jau Jejui 'ga ojeupe Juã 'ga remimurera 'gã nupe. —“Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã a'jea futat iku'i ajemogyau”, 'jau ki pẽẽ imome'wau 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴ A'erauwe Juã 'ga remimonofera 'gã awau ojewya nũ. 'Gã orauwe Jejui 'ga Juã 'ga ree oporonupa ojepeyriwara 'gã nupe:

—Amunawe'em ipe pejewau te maran peesak 'ga rai'i? Ma'ja jawe te 'ga rai'i? Sã'ã juowa ywytua erojetyjetyga erekoa. Nan tee 'ga rai'i? Naani te ra'u rai'i nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nanarũi futat 'ga. Ae 'jawe etee futat 'ga oje'ega nanẽ nũ 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ 'ga imoiri futari pẽ nui”, 'jau 'ga pãwẽ pãwẽ 'gã nupe ai'i. Kũima'eeteete 'gã nupe, akotee ma'e 'gã nupe 'jau 'ga akou imome'wau ai'i— 'jau Jejui 'ga Juã 'ga mome'wau 'gã nupe.

²⁵ —Taity esagea sipo 'ga wereko eruatau pẽnemiesagamũ rai'i? Naani. Taity esage ma'e 'gã ako 'og esage pype etee. A'ere Juã 'ga nanarũi. ²⁶ Juã 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga mome'wararetea ako rai'i. ²⁷ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari inuga Juã 'ga rur are rakue. “Koromũ jeje'ega mome'wara 'ga” 'ea 'ga ikwasiarukaa inuga 'gã nupe rakue. “Je tomono 'ga ene renunewe kwe pewara 'gã mueapyou ene ree ene rura futarukaa 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁸ —Aeppy 'gã wesageramũ agawewi rakue. A'ere 'ã Juã 'ga 'gã nesagea apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'awamũ je rerowiaara 'ga amũ Juã 'ga apyraawi. Imu'epyre'ema 'ga agawewi. A'etea 'ga je rerowiarãmũ 'ga apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga je rerowiarãmũ ojejukau 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

²⁹ Aipo renupa 'gã amũ 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree. Nitywi 'ga amũ ene 'jawewara esage ma'eramũ— 'jau 'gã 'ga maku'iu.

Aipo 'ga renupara 'gã amũ ka'aranũũ pyykarera. Mytuna 'gã nanẽ 'ga renupa nũ. Aipo 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega renupa rakue. A'eramũ 'gã ojepymĩãukaa 'y pe Juã 'ga upe rakue. Mĩmera 'gã juejue Jarejuwarete 'ga muorypa ajemogyau.

³⁰ A'ere amumera 'gã mara'neramũ 'ga ree ojeupe Juã 'ga mome'uramũ:

—Iro Juã 'ga eremome'u oree— 'jau 'gã amara'neramũ 'ga ree.

Fariseu 'gã amara'neramũ 'ga ree, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nanẽ amara'neramũ 'ga ree nũ. Aipo 'gã nuapoi futari mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. A'eramũ 'gã wemifutar imũ etee futat oporowykyau ajemogyau.

“Pejetywer awi pepoit”, Juã 'ga ojeupe 'eramũ amara'neramũ etee 'ga ree. Nopoiri futari 'gã otywer awi. A'eramũ 'gã awawe'em futat ojepymĩãukare'ema Juã 'ga upe. Jejui 'ga remimome'ua miamũ futat 'gã nafutari. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

³¹ —Ma'ja 'jawe te aipo 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe. ³² —Kunumĩarũe'ema 'jawe 'gã niapyai ajemogyau. Nuenuwi 'gã ujara je'ega. Sã'ã kunumĩa “soo jarejerokyau 'jau” 'eramũ, “Naani. Najeataweretei je”, 'jau etee 'ã ajaupe. “Pe'je ajee sajeawotee 'ũ”, 'jau 'ã kunumĩa ajaupe nũ. “Najejeawoteeweri futari je, a'e ako je ko”, 'jau ete 'ã kunumĩa ajaupe. Nan tee futat aipo 'gã niapyai— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe. ³³ —Juã 'ga 'ã ojemi'ware'ema akou Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'eramũ 'gã 'ã “Mama'eukwaawa 'ga wereko opir are ra'e”, 'jau 'gã 'ã 'ga upe, 'ga jemi'ware'emamũ rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁴ —A'ere 'ã je ruri Juã 'ga rewiri nũ. Je 'ã tekou teojere'emamũ tejemi'waa Jarejuwarete 'ga upe teporogytau. A'eramũ 'gã 'ã “Emi'uu 'ã 'ga ra'e”, 'jau etee jee nũ. “Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e, 'wyriararete upe ka'aranũũ pyykara 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e”, 'jau etee 'gã jee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe 'gã. Juã 'ga ree ra'ne 'gã 'ã oporomutare'emamũ rakue. 'Awamũ 'gã 'ã je ree nanẽ oporomutare'emamũ nũ. Kunumĩ 'jawe 'ã 'gã jemogyi— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵ —Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jane mama'e aporamũ, jane pyriwara 'gã nipo 'jau: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap. Sã'ã 'ga remiayuwa 'gã neko esagea”, 'jau nipo 'gã janee, janereko esage resag ire— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet

³⁶ Anure fariseu 'ga amũ 'ua, Simão 'jawa 'ga 'ua Jejui 'ga upe oje'ega:

—Ekwaw iki ejemi'waa ore pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁷ A'erauwe Jejui 'ga wemiayuwa 'gã nerawau ojemi'waa Simão 'ga rog ipe. A'eramũ kũjã tywera eẽ 'ga rera renupa. “Au 'ga ruri 'ũina ojemi'waa 'ga pyri” 'e renupa. A'erauwe eẽ ojany kasiga pyyka erua. Itasiga apopyra aipo jany kasiga ryrũa, aripasi 'jawa apopyra. A'eramũ eẽ ipyyka erua enafu'ama Jejui 'ga py pyri. ³⁸ 'Ua ajaa'wau 'ga ree. A'eramũ eẽ 'ga py pireita weay pyu etee futat. A'ere eẽ 'ga py mukagi u'awa pyu etee futat. A'ere eẽ 'ga py sĩmytea. A'ere 'ga py sĩmyter ire jany kasiga reko'woka 'ga py are 'ga pyeita ipyu. Werowiamũ Jejui 'ga eẽ tywera moia eẽ wi. A'eramũ eẽ 'ua otywera moiawamũ eẽ 'ga py sĩmytea, jany kasiga reko'woka 'ga py are. Eẽ ku'ia eẽ rerekou.

³⁹ A'eramũ “ekwaw iki ejemi'waa ore pyri”, 'ga upe 'jarera 'ga 'jau ojeupe: “A'jea futat sipo 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga? Ma'eramũ sipo ajee 'ga kũjã tywera nokwaawi?” 'jau 'ga 'ũina ojeupe.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga ikwaapa aipo 'ga 'e 'ga renamũ. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Morogyta mũ je amome'u enee, ki Simão. A'eramũ ene ikwaapa 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

—Ere ki ajee imome'wau jee 'wei— 'jau Simão 'ga Jejui 'ga upe.

⁴¹ A'erauwe Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'ga upe aipo ojeupe 'erauwe:

—Kũima'e 'gã amũ ka'aranũũ jara 'ga upe 'jau: “Ka'aranũũa emut ape oree”, 'jau 'gã awau 'ga upe. A'erauwe ka'aranũũ jara 'ga ka'aranũũ muri 'gã nupe. Majepeja 'ga “kwaiwete emut jee”, 'jau 'ga upe. Ajepeja 'ga “inãinãĩ'ĩ etee emut jee”, 'jau 'ga upe.

—Ko'iko'i ete nipo ka'aranũũ jara 'ga ruri ojewi erawarera 'gã nupe 'jau: “Pe'je je mepyyau. Teka'aranũũa ako je omono pẽ nupe ai'i”, 'jau 'ga awau 'gã nupe.

⁴² —A'ere 'ga wi ka'aranũũ rerawarera 'ga 'i etee 'ga upe: “Nitywi ka'aranũũa. Noreka'aranũũi we ore”, 'jau etee erawarera 'gã ka'aranũũ jara 'ga upe.

—A'eramũ ka'aranũũ jara 'ga 'jau 'gã nupe: “Au'je nipo ajee 'ja. Nafutari je ka'aranũũa. Nafutaru'jawi je tejeupe pēē imepya nanē nũ. Najerea'aru'jawi je 'awamũ ka'aranũũ are”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga Simãõ 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau Simãõ 'ga upe:

—Mõ 'ga te ka'aranũũ jara 'ga afutarete?— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —Inãinãĩĩ erawarera 'ga? Tuwuu erawarera 'ga te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴³ A'erauwe Simãõ 'ga 'i:

—Tuwuu erawarera 'ga te 'ga futarete. Inãinãĩĩ erawarera 'ga 'ga inãinãĩĩ etee afutat— 'jau Simãõ 'ga Jejui 'ga upe.

—A'jea futat ere. Kwaiwete te 'ã ēē tywera. Ma'eramũ 'ã ēē ojewi je imoiramũ je futari nanimenime. Inãinãĩĩ etee itywet ma'e 'gã inãinãĩĩ etee je futaa otywera moir ire— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'ga upe.

⁴⁴ Aipo 'e re Jejui 'ga ojerowaka kũjã ēē ree. Ēē ree ojerowag ire 'ga oje'ega Simãõ 'ga upe:

—Ereesak te 'aga kũjã ēē ra'e?— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —Sipokwaap te 'ã jane jarejuog ipe jaresea 'oga jara 'ga remiayuwa jarejepyeja— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —A'ere ako nereapoi jee nan ko. A'ere 'ã ko kũjã ēē ruri weay pyu je pyeita. A'ere 'ã ēē jepy pirei re u'awa pyu etee futat jepy mukaga nũ. ⁴⁵ Eje'wyr ipe je waēmamũ ako najeretywape pyteri ape ko. Jarejemiapo 'ã nereapoi jee— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —A'ere 'ã koa kũjã ēē ruri owaēma jee jepy sĩmytea. Jepy sĩmyteru'jau'japa. ⁴⁶ Janya ako ene imonowe'em jeakag are ko. A'ere 'ã ēē jēmĩ jany monoi jepy are— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. ⁴⁷ —Ēē tywera 'ã kwaiwete ēē rekoramũ ra'e jepi. Ma'eramũ 'ã ēē otywera ojewi je imoiramũ je futari je rerekou— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe imome'wau.

⁴⁸ A'ere Jejui 'ga 'jau kũjã ēē upe:

—Enetywera ako je omoit ene wi ko— 'jau 'ga ēē upe.

⁴⁹ Aipo Jejui 'ga 'eramũ 'ga pyriwara 'gã 'jau ajaupe:

—Awŷja a'eramũ ēē tywera moia ēē wi 'ũ?— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga etee te wapo nanuara aetywera omoit ae wi— 'jau 'gã ajaupe, “omoit je ako enetywera ene wi ko” 'e renuw ire 'gã 'jau.

⁵⁰ A'ere Jejui 'ga 'jau ēē upe:

—Je rerowiat te 'ã ape ekou rai'i. A'eramũ je 'agamũ tejerowiamũ ene katu'oka enetywera pe'au ene wi— 'jau 'ga kũjã ēē upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau ēē upe:

—Ere ewau eje'wyr ipe nũ. Jaruete ene 'awamũ. Ere ewau ejewya eje'wyr ipe. Enepy'a'wyt kasi ewau ekou ne— 'jau 'ga ēē upe oje'ega.

8

Kũjãmera 'gã Jejui 'ga rupi 'gã ataawet

¹ Anure Jejui 'ga awau akou watau amunawa moyka 'gã mu'jau:

—Pejetywer awi pēpouriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pē nui. A'eramũ 'ga pē mogyau wemiayuamũ— 'jau 'ga awau akou 'gã nupe oporogytau. —Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe akou.

'Ga remimu'e 'gã awau 'ga rupi. Tusi 'gã awau 'ga rupi. Tusi 'gã etee 'ga amũ'ē wemiayuamũ rakue. A'eramũ 'gã akou 'ga rewiri etee futat. ² Kũjãmera 'gã nanē awau 'ga rewiri nũ. Kũjãmera 'gã nanē 'ga ikatu'oka rakue nũ. Ojero'wu ma'e 'gã nanē 'ga ikatu'oka rakue, mama'eukwaawa rerekwara ēē retee rakue. A'eramũ 'gã awau 'ga rupi. Okatu'og ire 'gã awau 'ga rupi, mama'e apoawamũ akou 'ga upe, 'ga poaa akou. Ajepeja ēē rera Maria. Mari ēē rera mukũi. Matarena 'jau ēē upe. Janeruwarete 'ga

okatu'oge'emamũ ãẽ pirewara kwaiwete ãẽ ree rakue, sete ãẽ tywera rakue. A'ere Jejui 'ga imoia ãẽ wi. A'eramũ ãẽ awau 'ga rewiri. ³ Ajepeja ãẽ rera Juana. ãẽ mena 'ga rera Kusa. Erote 'ga roga raarana 'ga poromũ Kusaramũ. Jejui 'ga okatu'og ire Juana ãẽ awau 'ga rupi. Ajepeja ãẽ rera Susana. 'Gã pytuna 'gã awau 'gã nupi. Kwaiwete futat kũjãmera 'gã pytuna awau 'gã nupi.

Okaraemã 'gã imonou Jejui 'ga upe. Ka'aranũũ, taity, temi'uram. Mĩnamũ kũjãmera 'gã imonou 'ga upe 'ga poaa.

Mama'e a'ÿi tymawet

(Mateu 13.1-23; Maku 4.1-20)

⁴ Kwaiwete 'gã 'ua ajatykau Jejui 'ga resaka. Amunap tesirũmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. 'Gã jatykapaw ire Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamũ:

⁵ —Kũima'e 'ga amũ juowuuran a'ÿja momopoa oko pe. A'eramũ a'ÿja mũ u'aa pe pe 'ga wi. A'eramũ pe rupi oo ma'e 'gã a'e are opyruga 'ga wi. Wyrã'ia nanẽ futat 'ua ojypa i'wau 'ga wi nũ. ⁶ Amumera ywy a'wyre'ema pype u'aa 'ga wi. A'eramũ nipo opopoa futat numiamũ. A'ere nipo ita rakuwa ijukai etee. Nitywi wejue 'yja jupe. A'eramũ awau owaẽma kamẽsĩetei ita upe. A'eramũ ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera u'aa juemy pype. A'eramũ jua imoteu etee 'ga wi. Ikaapire'ema pype u'aa 'ũina. A'eramũ jawaiwa iapisau etee. ⁸ Amumera a'ÿja te aje u'aa ywy katurama pype. A'eramũ opopoa. A'eramũ futat nipo awau u'aramũ. Kwaiwete u'aramũ. Aipo 'ywa sãg i'aa 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Norokwaawi ore. Ma'ja are te ore mu'e ape poromũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jeruwarete 'ga je mut pẽ mu'jau morogyta yau are. 'Awamũ Jeruwa 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ jeje'ega renupa katu katuaramũ, a'e je pẽ nupe. A'ere je morogytai etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jaawamũ ee. Kasi a'e pe tesirũmera 'gã we, ikwaawi erujewi ne, a'e je. Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi futari ee. Amã'jãu agawewi 'gã jeremiapofer are. A'etea 'gã naeapyoi ee. Ma'eramũ je 'ã morogytau etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jawamũ. Imome'u esage re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹¹ —Peapyaka jeje'eg are. Tamueapyo pẽẽ teje'eg are 'jau. Sã'ã y'wa a'ÿja mũ 'ara pe pe 'ga wi. A'ea 'ã wyrã'ia 'ua i'wau etee. ¹² Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere nipo 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe. “Perowiar awi”, 'jau nipo 'ua 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹³ —Sã'ã amumera y'wa a'ÿja 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamũ. A'eramũ 'ã jawaiwa ijukau etee nũ. Nan tee futat nipo 'gã amũ je rerowiaa numiamũ. A'ere nipo amumera 'gã nuri, “Iro ererowiat aipoa?” 'jau nipo 'ga 'ua 'gã nupe. A'erauwe nipo 'gã poiri je rerowiar awi, je upe oporogyta awi. “Nia'wyri 'ga porogyta ra'e”, ojeupe 'erauwe nipo 'ga poiri je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁴ —Amumera y'wa a'ÿja u'aa ju pype. A'eramũ opopoa futat numiamũ. A'ere jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ jeje'ega renuwaiwi etee. A'ere nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ akou nũ. Wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ akou. Okaraemã momytun are etee nanẽ nipo 'gã wea'aramũ akou nũ. A'eramũ futat 'gã wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Jeremifutar imũ nipo mama'e apowe'em futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁵ —Amumera y'wa a'ÿja mũ nipo u'aa ywy katurama pype. A'ea nipo awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat nipo Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau

ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopoirauweri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat nipo 'gã mama'e esage apou ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'ega renuw are.

Arãparĩn

(Mateu 5.14-16; Maku 4.21-25)

¹⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peenup katu katu ki je'ea. Nomonyga'uweri ae arãparĩna mũ imỹina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi jakatupe te imỹina ajuesawamũ te. A'eramũ ose ma'e 'gã esaka tenamũ. Nan tee futat kasi jeje'ega pemim ine. ¹⁷ Mama'e jemima 'ã nepekwaawi. A'ere nipo anure te pekwaap. Sã'ã ae mama'e monoa imima imỹina. A'eramũ 'ã ae mũ esake'ema. A'ere 'ã ae anure esaka ajaupe. Nan tee futat pẽẽ. 'Awamũ jeje'ega nepekwaawi. A'ere anure te nipo pekwaap ikwaapare'emamũ. ¹⁸ Peenup katu katu ki je'ea. Jeje'eg are eapyowet ma'eramũ Janeruwarete 'ga pẽ mueapyoi ee. A'ere 'ga jeje'eg are eapyowere'ema 'gã namueapyoi ee. Ee 'gã neapyoweramũ etee te 'ga 'gã mueapyoi ee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere ee eapyowere'ema 'gã amu'eawera moka'jamawi etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

Jejui 'ga y ẽẽ, 'ga rewirera 'gã netee

(Mateu 12.46-50; Maku 3.31-35)

¹⁹ 'Ga porogyta 'ga 'amamũ 'ga y ẽẽ 'ua, 'ga rewirera 'gã netee 'ua owaẽma 'ga upe. A'ere mytuna 'gã nuwi 'ga porogyta renupa. A'eramũ 'ga y ẽẽ 'ure'ema 'ga rerowyka.

²⁰ A'eramũ 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Eney ẽẽ 'ut owaẽma janee. “Taporogyta kĩa upe 'jau”, e'i eneya. Enerewirera 'gã netee ẽẽ ruri ra'e— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau ojeypyriwara 'gã nupe:

—Jeruwarete 'ga je'ega renuparamũ jerewirera 'jawe futat pejemogy jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũjãmeramũ nanẽ Jeruwarete 'ga je'ega renuparamũ jey 'jawe pejejemogyau jee nũ— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

Ywyrũ muojeawet

(Mateu 8.23-27; Maku 4.35-41)

²² Jejui 'ga wemimu'e 'gã neru'aa erawau erekou eroyaapa yaru pype.

—Soo jareyaapa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã awau oyaapa.

²³ Oyaapaw ipe Jejui 'ga osea 'upa yaru pype. 'Ga set 'ga ruwamũ ywyrũua 'ua 'gã nupe. A'eramũ 'y monou yara pype 'gã nupe. Yaru matyneema werewi 'y pyu 'gã nupe.

²⁴ A'eramũ 'gã Jejui 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere ejua epaka kũi! Sapap jane kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga fu'ami oje'ega ywyrũ upe, 'y rajapetega upe nanẽ nũ. A'eramũ futat ywyrũua wojeramũ. 'Y rajapetega nanẽ wojeramũ nũ.

²⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te nepejemogypygi etee je ree? Nepeesagi nipo pejejepype je rekoa ki sa? Je te 'ã areko pẽẽ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Ma'e pãjẽ 'ga te jane sireko jarejepype nũ'ũ?— 'jau etee 'gã ajaupe. —Ywyrũua te 'ã 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kũi. 'Y rajapetega nanẽ 'ga 'ã imuojea nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Ma'e pãjẽ 'ga te nũ'ũ? Naesagi pa je 'ga amũ je'ega wytytu upe jepi nũ, wytytu muojera

erujewi jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Mateu 8.28-34; Maku 5.1-20)*

²⁶ Garireja ypiauu raapa 'gã awau akou. Kwe katywara 'gã 'wyrā katy 'gã awau akou. Gerasa 'jau 'gã oje'wyrā upe. ²⁷ Peuwara 'ga amũ 'ua yar awi 'ga ěm ypyrauwe 'ga repejāna. Mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'ua 'ga repejāna. Aipo 'ga akou imara'ne ma'e 'jawe. Waitye'eme 'ga akou. Namutat 'ga akou. Nokoi 'ga 'og ipe. Tywy 'arimũ etee futat 'ga akou.

²⁸⁻²⁹ Mama'eukwaawa 'ga pyyka 'ga rerekou. A'eramũ peuwara 'gã okyjau 'ga wi. A'eramũ 'gã 'ga kupyfaa itajuu pyu. A'ere 'ga imopeni etee. A'eramũ mama'eukwaawa 'ga rerawau ejaa imyina ae rekwawe'em ipe. A'e 'ga poromũ 'ut Jejui 'ga resakawe u'aa 'ga rowase. A'eramũ 'ga pirowara wafukaita Jejui 'ga upe:

—Jejui. Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. Maran te ore rereko ape? Ore rereko tywet kasi ape ne— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

Kũima'e 'ga wi uĕme'emawe 'jau poromũ 'ga upe, “ore rereko tywet kasi ape ne”, 'jau 'ga upe.

³⁰ —Ma'ja te enerera?— 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

—Kwai 'jau 'gã oree— 'jau etee 'ga upe.

Kwaiwete 'ga pirowara. A'eramũ 'gã 'ga renũina, Kwai 'jau etee 'gã 'ga upe.

³¹ —Ore monoukat kasi ape ore rereko tyweaw ipe ne— 'jau 'ga pirowara Jejui 'ga upe. —Tajaurana ywyteripe ore mono ape ore mogyau— 'jau 'ga upe.

³² Aipo 'eramũ tajaurana ajemogyau muku'i te ojemi'waa. “Tajaurana pype ore mono ape ore mogyau” 'erauwe 'ga 'jau jupe:

—Pe'je ajee pejewau— 'jau 'ga 'ga pirowara upe.

A'erauwe awau.

³³ A'eramũ tajaurana mama'eukwaawa ojepype ijejagamũ erowawaka erajemogyau. A'eramũ erawau enujāna erojypa ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

³⁴ A'ere tajauran are omaenun ma'e 'gã awau imome'wau 'gã nupe:

—Jejui 'ga 'ga pirowara omono tajaurana pype ko. A'eramũ opapa ko— 'jau 'gã awau imome'wau 'gã nupe 'gã moymoyka.

³⁵ A'eramũ 'gã awau esaka. Awau 'gã amã'jāu mama'eukwaawa rerekwarera 'ga ree. Irāã'ā 'ga renamũ 'ga apygamũ. A'eramũ futat 'gã mopy'a'wya etee.

—Nanarũi 'ga rekoi jepi— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere 'ga 'ã ojewi imoir ire 'ga rekoi ojekatu'oka. Ojeyrũwunepa 'ga 'ã akou 'awamũ— 'jau 'gã ajaupe.

³⁶ 'Ga resakarera 'gã imome'wau tesirũmera 'gã nupe:

—Jejui 'ga mama'eukwaawa omoit 'ga wi ai'i. A'eramũ 'ga 'awamũ ojekatu'oka akou— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁷ A'eramũ peuwara 'gã okyjau Jejui 'ga wi. Nokwaawi wejue 'gã 'ga porowykya. 'Ga pājēa nanē 'gã nokwaawi nũ. A'eramũ 'gã okyjau Jejui 'ga wi. A'eramũ 'gã 'ga monou ojewi.

—Ere ejepe'au ore wi, ki Ku'jyp— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau u'aa yar ipe nũ. A'eramũ futat 'ga awau oyaapa nũ.

³⁸ —Too ene rupi 'jau— 'jau mama'eukwaawa rerekwarera 'ga Jejui 'ga upe.

A'ere 'ga nuerooi 'ga.

³⁹ —Naani. Ere ewau eje'wyr ipe nũ. Ekatu'okawera ekwap imome'wau ekou 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe. —“Janeruwarete 'ga je katu'ok”, ere ki epytuna 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga ojewya awau oje'wyr ipe nũ. A'eramũ futat 'ga okatu'okawera mome'wau akou 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga je katu'ok ai'i. A'eramũ 'ga 'agamũ je katu'oka je mogou— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je tejua tekou pẽ pype nũ, mama'eukwaawa tejewi enuẽm ire nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga awau akou amunawarete pyterimũ imome'wau peuwara 'gã nupe.

Kũjã ẽẽ mũ kũjãmuku ẽẽ retee

(Mateu 9.18-26; Maku 5.21-43)

⁴⁰ A'eramũ Jejuĩ 'ga awau ojewya oyaapa nũ. Mytunũũ 'gã ajatykau 'upa 'ga renune. A'eramũ 'gã aku'iramũ 'ga ree, 'ga ruramũ. ⁴¹ A'eramũ kũima'e 'ga amũ 'ua owaẽma Jejuĩ 'ga upe. Jairo 'ga 'ua wapyka wenupy'ãũ 'ga rowase. Esage ma'e 'ga te Jairo 'ga. Judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga. Jejuĩ 'ga porogyta 'ga erowiaa. A'eramũ 'ga 'ua wapyka wenupy'ãũ 'ga rowase, oje'ega 'ga upe.

—Ejot je'wyr ipe. Jera'jyra nipo 'ã amanũ. ⁴² Ejot ẽẽ resaka jee. Nirũi jera'jyra ẽẽ. Kũjãmuku'ia ẽẽ— 'jau 'ga Jejuĩ 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe. Taesak ẽẽ enee 'jau— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau 'ga rupi. Kwaiwete 'gã awau 'gã newiri. Ojopypypypyka 'gã awau.

⁴³ Nan 'gã waw ipe kũjã ẽẽ mũ 'ua Jejuĩ 'ga rupisika. Ojero'wu ma'e ẽẽ 'ua 'ga rewiri. Tusi kwara ẽẽ imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ẽẽ rya ẽẽ wi. Ymã te ẽẽ rekoi rakue. Morofuanugara 'gã nupe ojesaukaa rakue numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi ẽẽ karuara. Ajepeja 'ga upe ẽẽ awau ojesaukaa nũ. A'ere 'ga nãñewẽjẽmĩ nokwaawi ẽẽ wi nũ. A'eramũ morofuanugara mepyetea ẽẽ ka'aranũũ mateepapa ekoete ẽẽ wi. A'ere ẽẽ nojekatu'ogi futari. Nitywi futari muaga ẽẽ upe. ⁴⁴ A'eramũ ẽẽ 'ua 'gã ata pype Jejuĩ 'ga rewiri. “Kĩã raity ppygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ẽẽ ojeupe. A'eramũ ẽẽ 'ua 'ga rupisika, 'ga raity ppyreme'ywa ppyka. A'erauwe ẽẽ rya uoka ẽẽ wi.

⁴⁵ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Awỹja te owyk jeraity are ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naje rũi— 'jau tee 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete te 'gã 'ã ki jã. A'eramũ 'gã okwaapawe'emamũ. Ojopypypypyk te 'gã 'ã— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

⁴⁶ A'ere Jejuĩ 'ga 'i 'ga upe:

—Naani. Akwaap je 'ga amũ tepyyga. Jepãjẽa oo oporokatu'oka— 'jau etee Jejuĩ 'ga.

⁴⁷ A'erauwe ijaruete ma'efera ẽẽ 'jau ojeupe: “Najemima'uweri je kĩa wi. Okwaap futat kĩa”, 'jau ẽẽ ojeupe. A'eramũ ẽẽ awau wapyka wenupy'ãũ 'ga rowase. Oyyita ẽẽ ojemome'wau 'ga upe:

—Je ako awyk eneraity are ko. Ymã te jerya nuogi je wi. A'ere eneraity are je wygauwe iogi je wi ko— 'jau ẽẽ 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Je rerowiat wejue te 'ã ape ra'e jepi. A'eramũ je ako ene katu'oka ko— 'jau 'ga ẽẽ upe. —A'eramũ ki ene epy'ata'waramũ ekou. Enejaruete ene ekou— 'jau 'ga ẽẽ upe.

⁴⁹ Ẽẽ upe Jejuĩ 'ga porogyta 'ga 'amamũ, Jairo 'ga remiayuwa 'ga amũ 'ua 'ga rewiri.

—Amanũ enera'jyra ko. Au'je 'ga reruri re— 'jau 'ga 'ua 'ga upe.

⁵⁰ A'ere Jejuĩ 'ga enuwi 'ga upe 'ga 'ea. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene'arasig awi. Tejerowiarãmũ je enera'jyra moferawi enee nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau 'ga rupi.

⁵¹ 'Og ipe owaẽmawe Jejuĩ 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—Peu etee futar iki pejup. Ore tee futat oroo orosou ẽẽ resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga rupi oo ma'efera 'gã ukupepe etee futat 'upa. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga, kũjãmuku ẽẽ y ẽẽ, ẽẽ ruwa 'ga. Mĩmera 'gã etee awau osou Jejuĩ 'ga rupi ẽẽ resaka. ⁵² Ẽẽ pytuna 'gã ajaa'wau ẽẽ ree. A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejoo'o awi ẽẽ ree. Oset tee ẽẽ 'upa.

⁵³ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene'me awi nũ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap nipo je eẽ re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga poromũ 'jau 'gã nupe, “Oset tee eẽ 'upa”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'gã mũ'jãu ojewi. ⁵⁴ A'eramũ 'ga awau amanũ ma'efera eẽ poppyka.

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau 'ga eẽ upe.

⁵⁵ A'eramũ futat eẽ oferapa. A'erauwe futat eẽ afu'ama. A'ere 'ga 'jau eẽ y eẽ upe:

—Pe'je eẽ mojemi'waa— 'jau 'ga eẽ upe.

A'erauwe eẽ wa'yra eẽ mojemi'waa. ⁵⁶ Eẽ ferawamũ eẽ jara 'gã oporesagamũ eẽ ree. A'eramũ futat eẽ ruwa 'ga 'jau ojeupe: “Amanũ ako jera'jyra ako re'ã. A'ere pa 'ga 'ã jera'jyra moferawi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi ape kwe pe 'gã nupe ne, 'au je iapoawera ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

9

Jejui 'ga wemimu'e 'gã monoawet

(Mateu 10.5-15; Maku 6.7-13)

¹⁻² Anure 'ga wemimu'e 'gã majatykau, tusi 'gã majatykau. A'eramũ 'ga opãjẽ monou 'gã nupe:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Mama'eukwaawa ki pemoit 'gã nui jeje'eg imũ. Pekatu'og iki 'gã je 'jawe futat. “Je katu'og ape” 'eramũ Ku'jywa 'ga pẽ katu'ogi pẽ monou wemiayuwamũ, pe'je ki tesirũmera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³ —Pejemama'e mũ rerawawe'em futat pejejeupe. Ywyrãa miamũ futat erawawe'em pejepo pe. Ka'aranũ ryrũa nanẽ erawawe'em nũ. Pejejemiu'urama nanẽ pẽ erawawe'em futat nũ. Ka'aranũ miamũ pẽ erawawe'em. Pejejyrũmũ rerawawe'em futat 'jau. Pejepit arewara etee futar iki peroo. Nan etee te futar iki pekwap. ⁴ 'Gã 'wyrarete upe pejewaẽma majepeja 'oga pype etee futat ki pejup. Peo kasi kwe pe pejejemogyau ne. ⁵ Pejeporogyta renuwe'emamũ pẽ kamẽsĩete pejewau amunaw awi. Ajepeja 'gã 'wyrarete pe pejewau nũ. 'Gã nui pejewau ki pejepyapaawa penupãnupã, 'ya motototoka jui. “Janeruwarete 'ga 'ã pẽ katu'og are ifuwet numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee,” 'jau ki pẽ pejewau pejejemogyau pejepyapaawa nupãu ajuee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶ A'eramũ 'ga wemimu'e 'gã monou mukũi juejue amunawa moymoyka. Jejui 'ga ree morogyta esagea 'gã awau imome'wau 'gã nupe. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka nanẽ nũ.

Juã Batista 'ga ree Erote 'ga rea'aawet

(Mateu 14.1-12; Maku 6.14-29)

⁷⁻⁹ Anure Erote 'ga, Garireja ywy pewara 'gã 'wyrara 'ga, Jejui 'ga rera renupa. 'Ga amũ Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe. A'eramũ 'ga opy'a'wyrãmũ 'ga rer are. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—Amanũ ma'efera 'ga amunipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ amumera 'gã 'jau:

—Nipo ajee Juã Batista 'ga 'ut oferapa rai'i nũ 'ja. Maranamũ nipo Eliasi 'ga kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—Tee nũ'ũ. Amutee 'ga te nipo nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe. —Naokoiwera 'gã nũi nipo nũ'ũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amũ te nipo nũ'ũ— 'jau 'gã 'upa 'ga rera renupa.

Aipo 'gã 'e 'gã jemogyramũ Erote 'ga 'ũina etee futat 'gã je'ega renupa. A'eramũ 'ga 'jau:

—Tee. A'jea futat nipo. NaJuã Batista 'ga rõi. Je te ako 'ga ajukaukat ai'i. Ajuwonogukat 'ga ai'i. A'eramũ sipo awỹja 'wei?— 'jau 'ga 'ũina aipo 'eramũ.

“Aesak werewi pa je 'ã 'ga nũ”, 'jau 'ga 'ga rera renupa 'ũina. A'ere 'ga nuesagi 'ga.

Kanape'i me'yitawet

(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Juã 6.1-14)

¹⁰ Anure Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya nũ. Imome'wau 'ua Jejui 'ga upe:

—Kwe pe ako ore mono ape ejemome'waukaa 'gã nupe ai'i. A'eramũ ore ojero'wu ma'e 'gã katu'oka arakou ene 'jawe ai'i. Mama'eukwaawa nanẽ ore imoia arakou 'gã nui ai'i nũ— 'jau 'gã 'ua wekwawera mome'wau Jejui 'ga upe.

Imome'upaw ire 'ga 'gã nerawau ajepeja amunaw ipe, Pesaita 'jaw ipe nũ. Kwaiwete tekotee 'gã nejaa. 'Gã tee awau. Wemimu'e 'gã tee futat 'ga erawau numiamũ.

A'ere tekotee 'gã 'ga o kwaawi futari. ¹¹ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Oo futat 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je soo 'gã newiri— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'gã newiri. Ojeupe 'gã waẽmamũ Jejui 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga afutat pejetywer awi pepoira. Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pẽ monoi wemiayuwamũ. Najuejue etee futat 'ga pejetywer awi pepoira futari— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã nupe oporogytapaw ire, 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'oka nũ.

¹² Kaaruwamũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Emono 'gã amunaw ipe 'gã nemi'urama murukaa 'gã nupe. Nitywi mama'ea 'au. “Pe'je pejewau mama'e mua pejejeupe. Peu pekwap pejesea”, ere 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹³ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Pẽẽ futat mama'ea pemono 'gã nupe— 'jau etee 'ga 'gã nupe.

—Nitywi mama'ea. Mukũ'i'ĩ etee ipira'ia. Sĩku etee nanẽ kanape'ia nũ. A'ea niapoi 'gã nupe. Eneporomuriwet nipo mama'e mua 'gã nupe? Kwaiwete te 'ã 'gã a'i kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁴ Kwaiwete 'gã. Sĩku miu te kũima'efera 'gã nuri 'upa 'ga porogyta renupa. A'eramũ 'gã poromũ 'jau 'ga upe: “Niapoi mama'ea 'gã nupe”, 'jau 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Pemojo'ok 'gã. Kwaiwete 'gã 'ã. A'eramũ pẽẽ 'gã mojo'oka. 'Au sĩkwẽta 'gã pemuapyk. Peu sĩkwẽta 'gã muapyka 'jau. Peu nanẽ nũ. Peu nanẽ nũ 'jau 'gã muapykapap— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ A'erauwe futat 'gã 'ga je'ega rupiwewe futat 'gã muapyka. ¹⁶ A'ere Jejui 'ga kanape'i ppyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramã'jãu ywau opo pe. A'eramũ 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka ipira reewe imopẽpena 'gã nupe. A'ere 'ga imonou wemimu'e 'gã nupe.

—Pe'je imonou 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã imonou 'gã nupe. 'Gã nupe omonorauwe ojeme'yita. ¹⁷ A'eramũ 'gã ojomoyka kanape'i are ipira'i reewe. A'eramũ futat 'gã wewegamũ.

—Janerewekjane ki 'ei— 'jau 'gã ajaupe. —Niapoi agawewi akiko. A'etea ojeme'yi janee 'ga omowowogamũ— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te ome'yi janee. A'eramũ 'ã jarejewegamũ jarejemogyau— 'jau 'gã ajaupe.

Ojemi'wapaw ire 'gã emyrera monou ijaga yrũ pype. Tusi yrupemũũ matyneema. 'Gã jemi'wapaw ire 'ga 'gã monou 'gã 'wyr ipe nũ. Opy'araypare'emamũ 'gã awau ajemogyau oje'wyr ipe nũ.

Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet

(Mateu 16.13-20; Maku 8.27-30)

18 A'ere anurenure'i Jejui 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe ojetee'i. 'Ga porogytaaw ipe 'ga remimu'e 'gã 'ua owaëma 'ga upe. A'eramũ 'gã 'ga rerowyka. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gã jee jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

19 —“Amanũ ma'efera 'gã amũ te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, e'i 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Juã Batista 'ga te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, 'jau 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Eliasi 'ga nipo 'ã 'ut ojewya rai'i nũ”, 'jau enee jepi. Amumera 'gã: “Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'gã amũ nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, 'jau 'gã enee jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

20 —Pëë nũ. Ma'ja pe'je ajee jee jepi nũ'ũ?— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

A'eramũ Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, aru'e ore enee jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

—Je mome'u kasi ajee pejepe 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

Amanũawama mome'uawet
(Mateu 16.21-28; Maku 8.31-9.1)

21 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat pe'je. 22 Je 'ã a'jea futat pëneki'yraretea— 'jau 'ga 'gã nupe aipo ojeupe 'eramũ. —Anure nipo 'gã je rereko tyweretei. Kwaiwete nipo je ree iporomutare'ema 'gã. A'eramũ nipo 'gã je rerekou tyweaete. Judeu 'gã 'wyria'ri, mainana 'wyriat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã nipo oporomutare'emamũ je ree— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe. —'Gã nipo je juka. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Jeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe.

23-24 —Jeremiayuamũ pejekoweramũ pëë jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyjawe'em futat pejekereko tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pejemanũ awi miamũ pejekyjawe'em futat. Amumera 'gã nipo “Jejui 'ga rerowiaara je” 'eramũ ifuwet pë apisi are. A'ere kasi “naJejui 'ga rerowiaara rüi je”, pe'je 'gã nupe ne— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —“Tene 'gã je jukai kwy”, pe'je etee ki. “Napoirauwari je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki. Jeremiayuamũ pejekoweramũ ki jeje'eg imũ etee futat peko— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Najemanũwari je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uwari futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Je naapoa'uwari futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara nanë awawe'em ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy”, e'i ajemogyau. “Napoirauwari je 'ga rerowiar awi” 'jara 'gã etee awau ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. 25 —Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã nanë ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomÿi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. Okaraemã me'yi are etee 'ga fuweweramũ. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee 'gã awau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

26 —Temome'u awi 'ga amũ jenosĩ re je nanë nipo tejenosõu 'ga wi tejewya nũ. “Je naJejui 'ga remiayuwa rüi” 'jara 'gã nipo okyjau je ree amanũ awi. A'eramũ je 'jau aipo 'jarera 'gã nupe: “Najeremiayuwa rüi 'ga”, 'jau nipo je 'gã nupe tejewya nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Amanũ awi ikyje'ema 'gã te nipo 'jau, “Je te 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, 'jau 'gã 'gã nupe. Aipo 'jarera 'gã te nipo je anure tejewya naenosĩ 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. —Anure je ruri tejewya ywagipewara 'gã netee 'awa ywy pe nũ. Mama'e tywera apoare'ema 'gã netee nipo tejua tejewya 'awa ywy pe nũ. Tejuwarete 'ga renyfuga pype je tejua tejewya anure. A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Nitywi 'ga amũ ene 'jawe esage ma'e 'gã. Ene tete 'ã eneresageay oree”, 'jau nipo 'gã jee anure je jewyt je ruramũ— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Aipo 'ara rupi futat nipo je 'i 'gã nupe, 'gã nowase. “Agera 'gã jeje'ega wanuwa ajemogyau rai'i”, 'jau nipo je 'gã nupe 'gã nowasewase— 'jau 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Tejewyru'japa te nipo je ruri pë nupe pë'wyriat

pāwē pāwēnamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁷ —Anure nipo pēē mū je resak pejepe pejemanūme'ēwe peje'wyraramū je rekoa. Jarejuwarete 'ga pājēa nipo pēē mū esaka— 'jau 'ga u'ama 'gā nupe oporogytau.

'Gā neape Jejui 'ga jesowo'gōkawet
(Mateu 17.1-13; Maku 9.2-8)

²⁸ Majepeja morowykye'ema magwaw ire, Jejui 'ga awau ywyty'rarimū oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Muapyra 'gā etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Juā 'ga, Tiago 'ga. Mīmera 'gā etee 'ga erawau ojeupi. ²⁹ 'Uwarete 'ga upe 'ga porogytaramū 'ga reakwara ojesowo'gōka. 'Ga reakwara wenyfugamū. 'Ga raitya nanē waparasi gamū 'ga ree nū. Iaparasig enyfuk te 'ga raitya 'ga ree.

³⁰⁻³¹ A'eramū futat mukūja 'gā 'ua oporogytau 'ga upe. Ywag awi 'gā 'ua oporogytau 'ga upe. Moisesi 'ga, Eliasi 'ga retee 'ua oporogytau 'ga upe. Tata enyfuga 'jawewara ywyteripe 'gā u'ama oporogytau. Jejui 'ga manūawama mome'wau 'ga upe:

—Jerusareg ipe nipo ereo emanūmū Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat. “Ga manūa 'gā tywera tomepey 'jau”, e'i Janeruwarete 'ga enee— 'jau 'gā 'ga upe. —“A'eramū 'ga 'gā katu'okaramū akou 'jau”, e'i Janeruwarete 'ga enee— 'jau 'gā 'ga upe imome'wau.

³² 'Gā porogytaramū 'ga rupi oo ma'efera 'gā osea 'upa. Poje 'gā opaka. Amā'jāmayayau Jejui 'ga renyfug are. Irāā'ā mukūja 'gā 'amamū 'gā porogytaramū 'ga upe. ³³ Mukūja 'gā oja'wyja'wyrāmū Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe. —'Au etee tapŷja taruapo amū pē nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Osera 'ga enafu'ama. A'eramū 'ga u'akwaawe'emamū oporogytau tyweruu 'gā nupe.

³⁴ 'Ga porogytarauwe ywasiga mū 'ua ojypa 'gā nee. A'eramū futat ywasiga 'gā mīma 'gā nui. Ywasiga etee 'gā mopiryyita ojypa 'gā nee nū. ³⁵ A'erauwe futat Janeruwarete 'ga oje'ega muri imojypa ywasiga rupi 'gā nupe:

—Koromū je ra'yrarete 'ga, jēremimurera 'ga. A'eramū ki pēē pejeapyakau 'ga je'eg are— 'jau 'ga 'gā nupe, oje'ega mua.

³⁶ 'Ga porogytapawauwe ywasiga ojeupi pap 'gā nui nū. Irāā'ā Jejui 'ga etee 'ga 'amamū ojetee. Ywasiga rupi mukūja 'gā ojeupia awau. A'eramū futat 'ga remimu'e 'gā opika etee futat. Nomome'ui futari 'gā tekotee 'gā nupe, miamū ojewyr ire.

Kunumī 'ga katu'okawet
(Mateu 17.14-21; Maku 9.14-27)

³⁷ Ai'iwe 'gā 'ua ojypa ywyty'rar awi nū. A'eramū futat kwaiwete 'gā 'ua Jejui 'ga rowosōu. 'Ga porogyta renupa 'gā 'ua. ³⁸ Jejui 'ga resakawe kūima'e 'ga amū 'ua wafukaita 'ga upe:

—Jejui! Esak jera'yra 'ga jee. Majepei tee jera'yra 'ga. Nirūi 'ga jee. A'eramū ene ejua 'ga resaka jee. ³⁹ Mama'eukwaawa 'ga opyyk 'ga moypiwukaa 'ga muafukajukaa 'ga motyjuita 'ga juru rupi. A'ere 'ga pikapikapikau 'ga rerekou. Nopoiri futari 'ga wi. Esak 'ga jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. ⁴⁰ —“Pemoit 'ga wi”, a'e futat je eneremimu'e 'gā nupe ko. A'ere 'gā nomoiri etee 'ga wi ko— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ma'eramū sipo pēē je rerowiare'ema pejejemogyau 'ū? Ymā agawewi nā'ā je pē mu'ei re'ā. A'etea nipo 'ā naje rerowiari tāmējē 'ā pejepe. “Nokoa'uweri je pē pype namutamutat”, a'e je pē nupe jepi— 'jau 'ga tesirūmera 'gā nupe nanē nū.

A'ere 'ga 'jau kunumī 'ga ruwa 'ga upe:

—Ere 'ga rerua 'au jee. Taesak 'ga 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴² A'erauwe futat 'ga wa'yra 'ga rerua. 'Ga upe 'ga waēm ja'wyja'wyrāmū mama'eukwaawa 'ga pyyka nū. A'eramū futat 'ga retyka ywyu.

A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga pirowara upe:

—Ejepe'a 'ga wi— 'jau Jejuĩ 'ga jupe.

A'eramũ futat 'ga imoia 'ga wi. A'ere Jejuĩ 'ga 'jau kunumĩ 'ga ruwa 'ga upe:

—Kweramũ enera'yra 'ga nũ. Jaruete 'ga nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴³ A'eramũ esakarera 'gã oporesagamũ etee futat 'ga ree.

—Mama'eukwaawa miamũ 'ã pãjẽa. Ku'jywa 'ga taetu te 'ã pãjẽrete— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

Amanũawama 'ga imome'wau'japa

(Mateu 17.22-23; Maku 9.30-32)

Aipo resakarera 'gã oporesagamũ 'ga ree kunumĩ 'ga katu'ogamũ.

—Janeruwarete 'ga 'ã pãjẽrete futat. Nitywi 'gã amũ 'ga 'jawe— 'jau 'gã ajaupe.

⁴⁴ Aipo 'gã 'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je pyygukat anurenure'i je ree iporomutare'ema 'gã nupe— 'jau Jejuĩ 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

⁴⁵ A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are. Janeruwarete 'ga namueapyoi 'gã ee. A'ere 'gã jenosĩ 'ga upe oporonuw are.

Esageay ma'e are 'gã mu'eawet

(Mateu 18.1-5; Maku 9.33-37)

⁴⁶ A'ere 'ga remimu'e 'gã 'jau ajaupe:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?— 'jau 'ga remimu'e 'gã 'upa.

Ajaupe etee futat oporogytau. ⁴⁷ A'ere Jejuĩ 'ga 'gã kwaawi. Ajaupe 'gã 'e kwaawi. Nuenuwi futari 'ga numiamũ. A'ere 'ga ikwaawi futari ajaupe 'gã 'ea. A'eramũ 'ga 'jau kunumĩ 'ga amũ upe:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe kunumĩ 'ga amũ 'ua 'ga repejãna 'ga rerowyka.

⁴⁸ —Peesak te kunumĩ 'ga 'ama je pyri?— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. —'Ga ree pejejejuka esageramũ je ree we futat pejejuka esage. Je ree pejejejuka esageramũ je muarera 'ga ree we futat pejejuka esage— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe u'ama. —Aipo apoara 'gã esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—“Je jeresage” na'jara 'gã nũi esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe. A'ere ajuee ojejuka esage ma'eramũ te ae esage ma'eramũ 'ga upe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau esage ma'e 'gã nee.

Jane poara 'gã janepytuna 'jawe futat

(Maku 9.38-40)

⁴⁹ A'eramũ Juã 'ga 'jau Jejuĩ 'ga upe:

—Kũima'e 'ga amũ ore aruesak mama'eukwaawa pe'aa 'gã nui ko, enerer imũ ko. A'ere norepytuna 'ga rũi ko. A'eramũ ore 'jau 'ga upe ko: “Ereapo awi nanuara”, 'jau ore 'ga upe ko— 'jau Juã 'ga imome'wau Jejuĩ 'ga upe.

⁵⁰ Aipo 'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo pe'je awi 'gã nupe. “Peapo awi nanuara”, pe'je awi 'gã nupe. Najanepytuna 'gã nũi numiamũ. A'ere 'gã jane poari te janeporowyky apo are. A'eramũ 'gã janepytuna 'jawe futat ajemogyau— 'jau Jejuĩ 'ga u'ama 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ.

Samari ywy pewara 'gã

⁵¹ Ywag ipe awawa upe iwaẽm ja'wyja'wyrauwe Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe futat too 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵² A'ere 'ga wemiayuwa 'gã mũ ra'ne imonou wenune Samari ywy pe.

—Amunaw ipe pekwap 'oga mũ resaka jarejee jarseawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau. Awau 'ga owaëma amunawa mû upe. A'eramû 'gã oporogytau peuwara 'gã nupe:

—Jejui 'ga ore mut 'au oroseawa mû rekarukaa orojee ko— 'jau 'gã peuwara 'gã nupe. —A'ere nipo 'ga ruri ore rewiri. Ityp te oreseawa 'au?— 'jau 'gã peuwara 'gã nupe.

⁵³ A'ere peuwara 'gã 'i etee 'gã nupe:

—Nitywi pëseawa 'au nû'û. Jerusareg ipe etee futat pekwap. Nepesera'uweri 'au— 'jau etee 'gã 'gã nupe.

Samari ywy pewara 'gã najudeu joporemûremûa rûi. Ojopypepype 'gã. A'eramû 'gã judeu 'gã futare'ema peu ojepepe.

A'eramû 'gã ojewya 'ua Jejui 'ga pyri nû.

—“Nitywi pëseawa 'au”, e'i 'gã oree ko— 'jau 'gã 'ua Jejui 'ga upe.

⁵⁴ A'e renupa Tiago 'ga 'jau Juã 'ga retee Jejui 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga upe tee pa ore 'i “Tata emut 'gã nupe 'gã apisaupap”, aru'e te pa ore 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵⁵ A'eramû Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee:

—Ma'eramû pëë aipo 'jau ki 'ei. Naani. Aipo pe'je awi— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyrafena. ⁵⁶ —Pe'je ajee soo ajepeja amunaw ipe etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramû 'gã awau.

*“Too ene rupi 'jau” 'gã eawet
(Mateu 8.19-22)*

⁵⁷ 'Gã waw ipe kûima'e 'ga amû 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Too ene rupi 'jau— 'jau 'ga 'ua 'ga upe. —Taata tekou ene rewiri kwe pe ene orauwe 'jau— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

⁵⁸ A'eramû Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nipo eneatawet je rupi ki sa? A'ere 'ã je najerogi te tekou a'i kûi. Kasuru'miara te 'ã ok. Ywy kwara 'ã 'ga roga. Wyra'i nanë 'ã waityramû nû. A'eramû 'ã kaaruwauwe ojewya 'ua waity pype osea. A'ere je nanarûi. Aset ekoete te futat je tekou. Tekaarupaw ipe je tesea ekoete te futat tekou. Je 'ã pëneki'yra agawewi. A'etea 'ã je najerogi tekou. Jeremiayuamû nan tee futat pejemogy. A'etea futat te eneatawet je rupi?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵⁹ A'ere Jejui 'ga oje'ega ajepeja 'ga upe nû:

—Erejot te je rupi? Naani te ra'u nû?— 'jau 'ga 'ga upe.

—Naani. Nooi je 'awauwe ene rupi. Tene jeruwa 'ga manûi ra'ne. Tejuwa 'ga manû re too ene rupi 'jau. 'Ga manû re nipo a'jea futat tekou ywyapi ene rewiri. Tejuwa 'ga manûa ra'ne je aesak— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶⁰ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Ene'me awi. 'Awauwe futat ejot je rupi. Eneruwa 'ga manûnamû amutee 'gã totym 'ga enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. —Ene tereko “Pe'je pejepoia pejetywer awi” 'gã nupe 'jaramû 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —“Pejetywer awi pepoiramû Janeruwarete 'ga pë monoi wemiayuamû” 'gã nupe 'jaramû tereko 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶¹ A'ere 'ga amû 'jau Jejui 'ga upe nû:

—Tene ajee je ra'ne. Too ene rupi 'jau— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. —A'ere je oi tepytuna 'gã momoranupa ra'ne, “Oo je 'ga rupi”, 'jau 'gã nupe ra'ne— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶² A'eramû Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je rupi iatawet ma'eramû pejot ekoete te futat je rupi pejejea jewyre'emamû futat pejejemiejarera mama'e are. Wemiejarer are eajewyt ma'e 'gã nooi futari je rupi. Eajewyt ma'e 'gã nokoarûi je mome'waramû kwe pewara 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

10

Setētai tois 'gã monoawet

¹ Anure Jejuí 'ga kwaiwete 'gã mũ'jãu 'gã pytuna 'gã nui. Setētai tois etee 'ga 'gã mũ'jãu. 'Gã mũ'ẽ re 'ga 'gã mokwasi'wau. Mukũí juejue Jejuí 'ga 'gã monou amunaw ipe wenune.

—A'ere too pẽ newiri 'jau— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ² —Inãinãní'ĩ etee Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã. Kwaiwete je 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga kwaape'ema— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe: “Emuru'jap ejemiayuwa 'gã amũ emome'waramũ”, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. —Sã'ã juowuurana. Omonookara tywe'emamũ 'ã ototokapaw ekoete. Nan tee futat nipo 'gã 'ga je'ega ojeupe 'gã imome'ue'emamũ 'gã pawí etee mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

³ —Ma'eramũ je 'ã pẽ monoi kwe pe, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waukaa 'gã nupe, ikwaapare'ema 'gã nupe. Sã'ã kasuraa tajau jarũa pyterimũ isea. A'eramũ 'ã tajaua iu'wau. Nan tee futat pẽ. Jarejuwarete 'ga kwaapare'ema 'gã pyterimũ pese. 'Gã amũ nipo amara'neramũ akou pẽ nee. A'ere nipo je jejukai pẽ nee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

⁴ —Peroo kasi karaemã ne. Ka'arana nanẽ kasi peroo ne. Pejejemi'urama nanẽ kasi peroo ne. Pejepypapaawa nanẽ pẽ erawawe'em nũ. Pejepytawe'em nanẽ pe aje pejeporogytau 'gã nupe nũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama.

⁵ —Amunaw ipe pejewaẽmawe ki pe'je 'gã nupe: “Awamũ Janeruwarete 'ga pẽ mopy'ata'wai pẽ mogyau”, pe'je ki pejesou pejewau 'gã nog ipe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama. ⁶ —Pẽ nee 'gã ku'iramũ Janeruwarete 'ga aku'i monoi 'gã nupe. Pẽ nee 'gã ku'ie'emamũ 'ga aku'ia nomonoa'uweri 'gã nupe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

⁷ —Pejejeupe 'oga resaukaripyra pype etee futat ki pejup. Pejejejyite'ema ajepeja 'oga pype. Pejejeupe imuripyra 'wau etee futat— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama. —Sã'ã ae ojeupe ojomoporowyky re ojomepya. Nan tee futat nipo 'gã pẽnemi'urama muri pẽ nupe ojeupe pẽporogyta repyramũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama.

⁸ —'Gã 'wyrarete upe pejewaẽmawe ki pe'je 'gã nupe: “Au ore ruri Jarejuwarete 'ga porogyta mome'wau pẽ nupe”, pe'je ki 'gã nupe. “Pe'je aje pejejua 'ga imome'wau ore” 'eramũ peu pejepyttau pejejupa imome'wau 'gã nupe. 'Gã 'wyr ipe etee futat pejejemogyau pejejeupe mama'e muripyra 'wau etee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

⁹ —Ojero'wu ma'e 'gã ki pekatu'ok. Jarejuwarete 'ga ree pẽ 'gã mu'jau. “Werowiaramũ 'ga pẽ mogoi wemiayuwamũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁰⁻¹¹ —Pejewau nipo 'gã 'wyrarete mũ upe pejewaẽma. A'eramũ nipo 'gã “noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ ki pe'je 'gã nupe: “Janeruwarete 'ga 'ã wemiayuwamũ pẽ futat numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga”, pe'je ki 'gã nupe. “A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mu'arasiga pẽ mogyau”, 'jau ki pẽ 'gã nupe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramũ pẽ 'gã 'wyrarete pyterimũ pejewau pejejemogyau pejepypapaawa nupãnupãu, 'yja mototoka jui. “Janeruwarete 'ga 'ã ifuwet pẽ katu'og are futat numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee”, pe'je ki pejewau— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama.

¹² —A'jea futat je 'i. Anure, wowase pẽ majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga Sodom ipewarera 'gã nereko tyweretei nũ. Sodom ipewarera 'gã itywetywet Janeruwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'gã nereko tyweaete 'gã tywer are nipo. A'ere “Noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are” 'jara 'gã Sodom ipewara 'gã tywera apyraawi. A'eramũ 'ga a'eramũ nipo 'gã nereko tyweaete nũ Sodom ipewarera 'gã apyraapa— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama.

Jejuí 'ga je'ega moywyrafenawet

(Mateu 11.20-24)

¹³ A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga ree oporomutare'ema 'gã nupe:

—A'e je ki 'ei pēporiay'i 'ā pejejemogyau numiamū a'i kūi. Korasī pewaramū, Pesaita pewaramū. Mīmer ipewaramū 'ā pēporiay'i pejejemogyau numiamū. Pē'wyr ipe ako je Jarejuwarete 'ga mome'ui tekou pē nupe ikue numiamū. Ojero'wu ma'e 'gā katu'oka ako tekou pē neape ikue numiamū. A'ere ako nepēporenuwiwiri jeje'eg are ikue. Nepēpouriwiri ako pejetywer awi ikue. Pejetywera retee ako pēē ikue. Tiro pe 'gā katu'og ire amunipo 'ā peuwara 'gā pōiri otywer awi rakue. Sidom ipe nanē je iapo re amunipo 'ā peuwara 'gā pōiri futari otywer awi rakue. Tanimuga amunipo 'ā 'gā wereko wapyte'rarimū otywer awi opōira resaukaawamū. A'ere ako je 'au agawewi iapo tekou pē'wyr ipe ikue. A'etea ako nepēpōiri pejetywer awi ikue— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gā nupe.

¹⁴ —A'eramū nipo Jarejuwarete 'ga pē majatykaawa 'ara rupi Tiro pewara 'gā majatykau wowase. A'eramū nipo 'ga 'gā nerekou tyweaete. Sidom ipewarera 'gā nanē nipo 'ga erekou tyweaete nū. 'Gā tywer are wejue nipo 'ga 'gā nerekou tyweaete etee. A'ere nipo 'ga pēē te pē nereko tyweretei kwaiwete. Pēē te 'ā neperowiari 'ga, 'ga pājē resakareramū miamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

¹⁵ —Pēporiay'i pejejemogyau numiamū, a'e je 'ā pē nupe, Kafanaū pewaramū nanē nū. “Ore Kafanaū pewaramū oreresage. A'eramū ore arawau ywag ipe”, pe'je pejejaupe numiamū. A'ere je 'i pē nupe: Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'eramamū futat pēē, a'e je 'ā pē nupe— 'jau Jejui 'ga Kafanaū pewara 'gā nupe. —Nepepōiri te 'ā pejetywer awi. A'eramū pēē pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁶ A'eramū 'ga 'jau wemimu'e 'gā nupe:

—Pe'je pejewau jeporogyta mome'wau kwe pe 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —A'eramū pē nee wapyaka ma'e 'gā je ree nanē futat wapyakau nū. Pēje'ega renupara 'gā futat jeje'eg are nanē wapyaka nū— 'jau 'ga 'gā nupe. —Pēje'ega renupare'ema 'gā je ree nanē nuapyakai nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Je renupare'ema 'gā nanē futat je muarera 'ga nuenuwi nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

Setētai tois 'gā wekwawera mome'uawet

¹⁷ A'eramū Jejui 'ga wemimū'ēmera 'gā monou kwe pe, 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. Setētai tois 'gā awau kwe pe 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. Anure 'gā 'ua ojewya nū. 'Gā ku'ia 'gā nerekou. A'eramū 'gā 'ua 'jau Jejui 'ga upe:

—Mama'eukwaawa miamū futat ore oromoit arakou 'gā nui ai'i— 'jau 'gā 'ua 'ga upe imome'wau. —“Jejui 'ga rer imū ore pē moiri 'gā nui”, 'jau ore mama'eukwaawa upe ai'i— 'jau 'gā 'ua imome'wau Jejui 'ga upe.

¹⁸ Aipo ojeupe 'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—A'jea— 'jau etee futat 'ga 'gā nupe ojeupe imome'uramū. —Ymā te je mama'eukwaawa 'wyrriara resagi ikue, ywag awi tut i'ara resagi ikue, Satanasi turi 'ara resagi ikue. Sā'ā tupā werawa 'ara. Nan tee futat i'ari. Janeruwarete 'ga imuēma imua imomoa ikue. A'eramū je a'eramū esaka ikue. Janeruwarete 'ga ipājē renuēma jui ikue. A'eramū ināinānī'ī etee erekou. Ma'eramū 'ā emiayuwa pemoit 'gā nui rai'i. Tepājēa te ako je omono pē nupe ai'i. A'eramū 'ā pēē imoia pejejemogyau 'gā nui rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁹ —Ma'eramū 'ā mama'eukwaawa 'wyrriara ipājēa niapoa'uweri pē nupe. Jeje'eg imū peata pē nekoramū mama'eukwaawa 'wyrriara nepē apisiukari mama'e tywera upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —A'eramū nipo pēē pejepyruga agawewi futat moi are. A'eramū nipo pē u'wau agawewi. A'etea nipo nepemanūi jupe. Jawa'jyra nipo pē piau agawewi. A'ere nipo naya'uweri pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama oporogytau. —Jeje'eg imū peata pē nekoramū nitywa'uweri mama'e tywera pē nupe. Ma'eramū 'ā a'jea futat mama'eukwaawa pemoit pejejemogyau 'gā nui. ²⁰ A'ere kasi a'e are pejerowiaraip pejejee pejejemogyau ne. Jeremiayuamū wejue te pejemogy. Ma'eramū 'ā pēku'i pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gā nupe oporogytau. —Jeremiayuamū pēnera jekwasiari 'upa jeka'aran are ywag ipe. A'e are ki pēku'i pejejemogyau jeremiayuamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

*Jejui 'ga ku'iawet
(Mateu 11.25-27)*

²¹ Janeruwarete 'ga pājēa Jejui 'ga rerekou. A'eramū 'ga a'eramū aku'iramū akou oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. Ene 'ā mama'e jararetea. Ene 'ā ywag ipewara mama'e jara. Ywy pewara jara nanē 'ā ene nū. Ene te 'ā mama'e jararetea. Nai'akwaap ma'e 'gā etee rūi 'ā eremueapyo jeje'eg are. Akotee ma'e 'gā na'ne 'ā eremueapyo ee nū. I'akwaap ma'e 'gā jēmī 'ā ene imueapyowe'em ee. Ejemifutar imū etee futat 'ā ene akotee ma'e 'gā mueapyo ee. Nanuara futat te 'ā erefutat rakue— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe. —Ma'eramū 'ā itywera 'gā etee futat eremueapyo ee— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²² 'Uwarete 'ga upe oje'eg ire Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gā nupe:

—Jeruwarete 'ga je mu'akwaap mama'e are ikue. Ma'eramū je 'ā ikwaawi— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

—Jeruwarete 'ga je kwaap katu katu futat. Nitywi 'ga amū je kwaapara mū. Jeruwarete 'ga etee te je kwaap— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama imome'wau. —Je 'ā Tejuwa 'ga akwaap katu katu futat. A'ere 'ga nitywi amū je 'jawewara Jeruwa 'ga kwaapa katu katuara 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Ma'eramū je 'ā tejemipyyrūmera 'gā mu'ei Tejuwarete 'ga ree. A'eramū 'gā a'eramū 'ga kwaapa je pyri— 'jau 'ga 'gā nupe.

²³ A'eramū Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gā nupe etee:

—Jeporokatu'okawera 'ā peesak. Mama'eukwaawa rerekwara 'gā katu'oga nanē 'ā pēē esaka nū. Ma'eramū 'ā pēku'i pejejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gā nupe. ²⁴ —Janepyy 'gā 'ā iporesagiwet futat jeremiapo are rakue numiamū. A'ere 'ā 'gā manūi erujewi je rure'emauwe rakue. 'Gā 'ā oporenuwiweramū jeje'eg are rakue numiamū. A'ere 'ā 'gā manūi erujewi je rure'emauwe rakue— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gā nupe. —Pēē 'ā jeremiapoa peesak katu katu. Ma'eramū 'ā 'gā ku'ia peapyraap— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

Ajuee ajemuaēm ma'e

²⁵ A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga amū 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe. “Tomojenosī Jejui 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamū.

—Maran ae awau Jarejuwarete 'ga pyri ki 'ei? Emome'u jee 'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁶ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja e'i Moisesi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga rakue? Eremogyta nipo jepi? Maran enereapyo ee?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁷ —Aipo e'i futat 'ā Moisesi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga rakue. “Peenup Jarejuwarete 'ga je'ega. Pēporomutat Jarejuwarete 'ga ree a'jea futat. Mama'ea peapo 'ga upe, 'ga remifutar imū. Pejejea'aramū pejejemogyau 'ga ree 'gā nee pejejea'ara apyraapa. Aipo aporamū nipo pejeporomutaramū 'ga ree a'jea futat”, e'i 'ga ka'aran are rakue. “Pēporomutat pejepyriwara 'gā nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat”, e'i 'ga 'ā ka'aran are inuga janee rakue— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁸ —A'jea futat aipo 'ea— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Namutar iki peapo. A'eramū pejewau Jarejuwarete 'ga pyri pejemanū re— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁹ A'eramū 'ga 'jau Jejui 'ga upe nū:

—A'eramū je maranuara 'gā nee tepota'waramū ki 'ei? Awŷja je pyriwaramū ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³⁰ A'eramū kwe pe etee Jejui 'ga mama'e mū mome'wau 'gā nupe nū, 'gā mu'jau ajuee 'gā pojejuka are.

—Kūima'e 'ga 'ut amū akou ojypa Jerusareg awi. Ajepeja amunaw ipe 'ga 'ua numiamū, Jeriko pe 'ga 'ua numiamū. A'ere 'ga ruaw ipe muna'ywa 'gā 'ga rekoari. A'eramū muna'ywa opokoka 'ga ree. 'Ga raitya mosoka 'ga wi 'ga nupānupāu 'ga monou 'ga nuga. 'Ga jukaaipe 'ga rejaa inuga peyse pe. ³¹ A'eramū mainana 'ga amū awau akou pe rupi. Awau owaēma 'ga upe. Irāā 'ā 'ga ruwamū peyse pe. Amā'jāu etee 'ga ree. Okwapa etee

'ga pyu. A'ere mainana 'ga nokoi 'ga ree. Awau etee 'ga pyu. ³² A'ere 'ga amũ 'ua nũ. Levi 'ga juapyrera 'ga amũ 'ua 'ga pyu nũ. 'Gã pytuna 'ga futat numiamũ. A'ere nãñewějẽmĩ 'ga nokoi 'ga ree. Okwapa etee 'ga pyu nũ— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

³³ —A'ere Samari ywy pewara 'ga 'ua pe rupi akou. Na'ga jekoty'aawa 'ga rũi agawewi. 'Ga ree iporomutare'ema 'ga agawewi.* Inupãmyrera 'ga judeua. A'etea Samari ywy pewara 'ga inupãmyrera 'ga resakawe ajemuaẽm 'ga ree. ³⁴ A'eramũ 'ga opytau 'ga ree. Na'ga remiesaga 'ga rũi agawewi. A'etea 'ga opytau 'ga ree. Oporiaramũ 'ga ree. Iporiay'i 'ga 'upa 'ga upe. “Maran poko ene 'i?” 'jau 'ga 'ga upe.

—“Muna'ywa opokok je ree ki 'ei, jekaraemã areewi ki 'ei”, 'jau 'ga 'ga upe.

—A'eramũ futat 'ga muagy monou 'ga ree, 'ga pi'rokawer are. Muaga 'ga ree imono re ifaa 'ga wi. A'ere 'ga 'ga monou kawaru'i 'arimũ, weymawa 'arimũ 'ga rupia. A'eramũ futat 'ga 'ga rerua erowaẽma ae seawa 'og ipe. A'e pe futat 'ga 'ga fuanuga 'ga rerekou.

³⁵ —A'i'we 'ga, oo enune, oka'aranũũ monou 'oga jara 'ga upe. “Efuanug 'ga jee. Maran gatu nipo owaẽme'ema ka'aranũũa jupe. Jupe iwaẽme'emamũ tejewya tamepypap ene 'jau”, 'jau 'ga 'oga jara 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁶ Imome'upaw ire Jejui 'ga oje'ega moromu'jara 'ga upe nũ:

—Muapyra 'gã inupãmyrera 'ga resaka. Maranuara 'ga ajemuaẽma 'ga ree? 'Ga pytuna 'ga te ajemuaẽm 'ga ree?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Naani. 'Ga pytune'ema 'ga futat ajemuaẽm 'ga ree, ojejukau 'ga ree— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat. 'Ga pytune'ema 'ga futat ojejuka 'ga ree. A'eramũ pẽẽ nanẽ iapou nan— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Nan aeresage jekukai ajuee. Namutar iki pẽẽ nanẽ peapo nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ moromu'jara 'ga awau nũ.

Jejui 'ga awau Marta ãẽ 'wyr ipe

³⁸ Aipo mome'upaw ire Jejui 'ga wemimu'e 'gã nerawau ajepeja amunaw ipe nũ. Marta ãẽ rog ipe awau osou. ³⁹ ãẽ kypy'yra ãẽ, Mari ãẽ awau wapyka Jejui 'ga pyri, 'ga porogyta renupa 'ũina. ⁴⁰ A'eramũ Marta ãẽ kumi apou erekou. A'eramũ ãẽ 'jau ojeupe: “Koo. Je tee 'i nipo aje ako mama'e apou jarejee”, 'jau ãẽ. “Maran tete Mari kynu nuapoi mama'ea je pyri. Wapyg etee pa 'ã kynu 'ũina kĩa pyri nũ”, 'jau ãẽ ojeupe.

A'eramũ ãẽ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Emut kynu je poaa. Je etee ako teporowykyau. “Ekwap ãẽ poaa mama'e apou”, ere kynu upe jee— 'jau ãẽ Jejui 'ga upe.

⁴¹ —Naani. Ene te 'ã eporowyky are etee enerea'at. Epytu'u'i jui. Erejemuaẽm awi eporowyky are etee— 'jau 'ga ãẽ upe. —Tene Mari ãẽ reni. Jeporogyta are ãẽ porenuwiweramũ. Jaruete ãẽ reni je renupa, jeporogyta are wea'aramũ— 'jau 'ga ãẽ upe. ⁴² —Ene te 'ã mama'e apoawamũ etee ereko rakue. ãẽ jeje'ega renuparamũ etee ako. ãẽ te 'ã oporowyky esagea wesak ojeupe. Nomomoirauweri 'gã ãẽ jui— 'jau Jejui 'ga ãẽ upe 'ũina.

11

Jarejuwarete 'ga upe 'gã je'eg are

'gã mu'eawet

(Mateu 6.9-15; 7.7-11)

¹ Anure Jejui 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe. 'Ga pig ire 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe:

—Ore mu'e ape Jarejuwarete 'ga upe oroje'eg are ki jã— 'jau 'gã 'ga upe. —Sã'ã Juã Batista 'ga wemiayuwa 'gã mu'ea rakue. Nan ore mu'e ape, ene taetu— 'jau 'gã 'ga upe.

* **10:33** Ymã judeu 'gã niporomutari Samari ywy pewara 'gã nee rakue.

² Aipo ojeupe 'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nan iki peporogyta 'ga upe:

Kiapi'ni. Oroje'eg ore arajupa enee.

Tene muoryp ki 'gã najuejue etee.

Kamẽsĩete ki 'gã najuejue etee tene rerowiat ajemogyau.

Kamẽsĩete tere'yi 'wyrĩaramũ oree najuejue etee 'jau.

³ 'Awamũ ki mama'ea emut oree oreremi'uramamũ.

⁴ Norerea'aru'jawi ore mama'e tywera orojeupe 'ga iapoawer are.

A'eramũ ki ene ejea'aru'jawe'emamũ oretywer are.

Ore mamuakat futar iki ape mama'e tywera apoe'em are,

pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

⁵ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Jarejuwarete 'ga upe pejeporogyta awi kasi pepoit futar ine. Ojewi pepoire'emamũ nipo 'ga mama'e esage muri pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ:

—Sã'ã nipo kũima'e 'ga amũ rura iwaẽma opytuna 'ga upe ppyaje. A'eramũ nipo 'gã osea ajemogyau. A'eramũ nipo 'ga 'ga momaka. ⁶ “Kanape'ia emut amũ jee. Muapyra kanape'ia emut jee. Jepyntuna 'ga 'ut amũ owaẽma jee. A'ere nitywi mama'ea 'ga upe. A'eramũ je tejua, emut amũ mama'ea jee, 'jau enee”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. ⁷ A'eramũ nipo oset ma'e 'ga 'jau ajaupe: “Aset je tejupa. Najefu'amiweri je. Jera'yra 'gã oset 'upa. Awopytym je 'okwara ko”, 'jau nipo ta'yt ma'e 'ga ajaupe.

⁸ —A'ere nipo 'ga pyntuna ojero'waro'wau etee 'okwara mopoga u'ama 'ga upe wjere'emamũ. Pog pog pog. A'eramũ nipo 'ga omogerukare'emamũ afu'ama, kanape'i monou 'ga upe, opytuna 'ga omogerukare'emauwe.

⁹ —A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Nan tee futar iki pejemogy pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe pejeojere'emamũ. A'eramũ 'ga pẽnemifutara mua pẽ nupe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe u'ama.

—Ojeupe pẽẽ mama'e renũjamũ Janeruwarete 'ga imuri pẽ nupe. “Je poar ape” ojeupe 'eramũ 'ga pẽ poari futari. Kamẽsĩete 'ga pejepoare'emamũ, pejeje'ega pejejemogyau pejeojere'emamũ 'ga upe. Sã'ã mama'e 'ara ae wi. A'eramũ 'ã ae ijaramũ awau ekaa. Esag ire tãmẽjẽ 'ã ae opoia ekar awi. Nan tee futar iki pẽẽ, pejeje'ega pejeojere'emamũ futat 'ga upe mama'e renũi awi. A'eramũ 'ga mama'e mua pẽ nupe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

—'Okwara mopogara 'ga 'jawe ki peko. 'Okwara rawopytymo'wog ire etee 'ga poiri imopog awi. Nan tee futar iki pẽẽ. Pepoit kasi 'ga upe pejeporogyta awi ne. A'eramũ 'ga pẽ poari futari— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

¹⁰ —“Mama'e emut amũ jee” 'jara 'gã nupe 'ga imuri futari. “Je poar ape” 'jara 'gã 'ga opoat futat. Ojeupe peje'egamũ 'ga je'egi futari pẽ nupe— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe oporogyta.

—Pejenosĩ kasi mama'ea 'ga upe enũina ne. Mama'e esage tee te 'ga amut pẽ nupe. Namura'uweri 'ga mama'e tywera pẽ nupe. ¹¹ Sã'ã pẽẽ. “Mama'e emut amũ jee, Kiapi'ni”, pejeja'yra pejejeupe i'eramũ mama'e katurama etee imonoa pejeja'yra upe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e esagea etee imuri pẽ nupe, “mama'e esagea emut jee” 'eramũ. Moja sipo pemono pejeja'yra upe, “ipira emut jee” 'eramũ? Naani. Mama'e esagea etee te pemono pejeja'yra upe. ¹² “Wyraupi'a emut amũ jee” 'eramũ sipo jawa'yra pemono pejeja'yra upe? Naani. Nepemonoa'uweri jawa'yra pejeja'yra upe. Nan tee futat Ku'jywa 'ga— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe u'ama.

¹³ —Pẽẽ 'ã aetywera agawewi. A'etea 'ã mama'e esagea etee pemono pejeja'yra upe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. —Nan tee futat peapo numiamũ. A'ere Ku'jywa 'ga te mama'e esagerete muri pẽ nupe “mama'e esagea emut oree” ojeupe pẽẽ 'eramũ— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe u'ama. —U'agesagea miamũ futat 'ga amut pẽ nupe, “Emut E'agesagea jee” ojeupe 'eramũ— 'jau 'ga oporogyta 'gã nupe.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Mateu 12.22-30; Maku 3.20-27)*

¹⁴ Oporogytapaw ire Jejui 'ga mama'eukwaawa pe'au erekwara 'ga wi. A'ea 'ga moje'egukare'ema 'ga mogou. Ije'ege'ema 'jawe 'ga pirewara 'ga mogou. A'eramũ 'ga ojewi ipe'a re oje'ega nũ. A'e resakarera 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree.

¹⁵ A'ere 'gã amũ “o'meramũ te 'gã 'i”, 'gã 'i etee ajaupe:

—Mama'eukwaawa 'wyrara je'eg imũ te 'ga 'ga pirewara moiri 'ga wi— 'jau 'gã ajaupe.
—Pesepu je'eg imũ te 'ga imoiri 'ga wi— 'jau etee esakarera 'gã ajaupe.*

¹⁶ A'eramũ peuwara 'gã 'jau 'ga upe:

—Oreremiesage'ema eapo amũ oree. A'e resaka “A'jea futat ra'e”, taru'e enee 'jau. “Janeruwarete 'ga opãjẽ muri 'ga upe ra'e”, taru'e enee 'jau— 'jau 'gã 'ga upe numiamũ.

A'ere 'ga nuapoi 'gã nupe. “Mama'e tywera siapoukat esaka 'ga upe jarejee 'jau”, 'jau 'gã ajaupe numiamũ. A'ere 'ga nuapoi 'gã nupe. ¹⁷ Okwaap 'ga 'gã je'eg jemima ojee. A'eramũ Jejui 'ga aipo 'jau etee 'gã nupe:

—Maran sipo 'gã amũ a'eramũ ojo'oka oywy pype ajamueu? Ajaupi etee futat ajuapisaupap, ojomateepapa ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Maran sipo a'eramũ ajepeja amunaw ipewara 'gã ojo'oka ajaupi etee futat ajuapisawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁸ —Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwã ojomateepawi ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —“Pesepu pãjẽ mũ 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui”, 'jau ako pẽ jee ko. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'ja pãjẽ mũ ajee pẽnemiayuwã 'gã mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui? NaJaneruwarete 'ga pãjẽ mũ rũi nipo 'gã imoiri 'gã nui?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁰ —Je nanẽ futat 'ã Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee je 'ã imoiri 'gã nui. A'eramũ pẽ a'e are je kwaapa. “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga te nipo 'ã”, 'jau amunipo 'ã pẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

²¹ —Ifuakat ma'e 'ga 'ã u'ywa renu'ama 'okwar ipe woga rarũmũ. A'eramũ 'ã muna'ywa osowe'em. ²² A'eramũ ifuakararete ma'e 'ga 'ua 'ga muajãna 'ga monou 'ga retyka u'ywa pojekau 'ga wi. A'eramũ futat osou 'ga karaemã upe. A'eramũ futat 'ã erawau ime'ega ajaupe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Mama'eukwaawa 'wyrara ifuakat ma'e 'jawe. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽreteã. Mama'eukwaawa 'wyrara pãjẽã te 'ga wapyraap. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama, oporogytau.

²³ —Je ree iporomutare'ema 'gã najeremiayuwã rũi — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. — Je porowyky are je poare'ema 'gã naje upe rũi oporowyky. Mama'eukwaawa upe te 'gã porowykyi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Werekwarera upe mama'eukwaawa jeryawet
(Mateu 12.43-45)*

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽ nui omoir ire mama'eukwaawa nipo ioi ywy akỹme'ema rupi opytaawa mũ rekaa akou. A'eramũ nipo opytaawa mũ resake'emawe 'jau ojeupe etee futat nũ: “Maran te 'ã nooi tejekwawer ipe etee futat tejewya nũ 'i?” 'jau nipo ojeupe. ²⁵ A'eramũ nipo ojewya 'ua werekwarera 'ga resaka. Erekwarera 'wyrar amuteeramũ nipo akowe'em ee. Ijekatu'oguu tuwamũ. ²⁶ A'eramũ nipo opytuna majatykau awau. Sete nipo opytuna rerua. A'ea te nipo itywerete. A'eramũ te nipo erekwarera 'ga te'arareteramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesageã mama'eukwaawa rerekwarera pype ose re mama'eukwaawa noseu'jawi 'ua nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã ku'ia

* **11:15** Mama'eukwaawa 'wyrara rera mukũ tapy'ÿja je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

²⁷ A'ere Jejui 'ga oporogytapaw ire kũjã ãẽ mũ mytun awi wafukaja mua 'ga upe:
—Iku'i nipo eney kynananimenime ene ree— 'jau ãẽ wafukaja mua 'ga upe.

²⁸ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—A'jea futat nũ ã. Iku'i futat ãẽ je ree nũ ã— 'jau 'ga ãẽ upe. —Je rerowiaara 'gã taetu nipo ãẽ ku'i wapyraap— 'jau 'ga ãẽ upe.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(*Mateu 12.38-42; 16.1-4; Maku 8.11-13*)

²⁹ Ojee 'gã jatykapaw ire Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—'Awauwaramũ miamũ 'ã nepẽa'wyri futari pejejemogyau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Oreremiapoe'ema eapo amũ ore, pe'je 'ã jee numiamũ. A'e resaka “A'jea futat Janeruwarete 'ga opãjẽ muri 'ga upe ra'e”, taru'e enee 'jau, pe'je 'ã jee numiamũ. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pẽ nupe pẽnemiesagamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Juna 'ga ree etee je pẽ muea'ari pẽ mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —Sã'ã ipira Juna 'ga mokona rakue. A'eramũ 'ã imuapya 'ara rupi 'ga rerua eropy'apojyau rakue. Nan tee futat je ferawi imuapya 'ara rupi. Je manũ re nipo Janeruwarete 'ga futat je moferapa imuapya 'ara rupi Juna 'ga 'jawerimũ etee futat. Aiporamũ tãmẽjẽ te nipo pekwaap. “Na pa je Janeruwarete 'ga 'ga muri rakue”, 'jau nipo pẽẽ jee je feraw ire— 'jau 'ga 'gã nupẽ.

³¹ —Wowase pẽ majatykaaw ipe Janeruwarete 'ga 'jau pẽẽ mũ nupe. “Ko 'gã esage ra'e. Werowiat wejue 'gã jera'yra 'ga. A'eramũ je 'gã mua tejemiayuamũ. A'eramũ 'awamũ 'gã 'ua osou ywag ipe je pyri. Jera'yra 'ga 'gã werowiat rakue”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe. “Ko 'gã te aje nia'wyri. Nuerowiari 'gã jera'yra 'ga rakue”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Aipo 'eramũ nipo Sepa ywy pewara 'wyriara ãẽ 'jau pẽ nupe: “NaKu'jywa kĩa remiayuwa rũ agawewi je ikue. A'etea je ojet muku awi Sarumãu kĩa je'ega renupa ikue”, 'jau nipo ãẽ pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“A'ere 'ã Jejui kĩa reko agawewi pẽ pype rakue. I'akwaap ma'e kĩa jẽmĩ. A'etea 'ã nepeanuwi kĩa je'ega rakue”, 'jau nipo ãẽ oje'ega 'ua pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'jea futat ãẽ 'i. Sarumãu 'ga a'jea futat okwaap numiamũ. A'ere 'ga nokwaapawi. Je te 'ã a'jea futat okwaap katu katu. A'etea 'ã jeje'ega nepeanuwi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² —Janeruwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw ipe nipo Ninewa pewara 'gã afu'ama pẽ nupe. “Ore nanẽ nũ. Norokwaawi ore Ku'jywa 'ga ikue. A'etea ore orojeupe Juna 'ga 'ga mome'u ypyrauwe oropoit orotywer awi ikue”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. “A'ere 'ã nepeanuwi futari Jejui 'ga je'ega rakue”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Juna 'ga a'jea futat esage ma'ea rakue. A'ere 'ã je te 'ga apyraawi. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Arãparĩn
(*Mateu 5.15; 6.22-23; Maku 4.21-23*)

³³ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—Arãparĩna monyg ire ae nomima'uweri mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi jakatupe te imỹina ajuesawamũ te— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

³⁴ —Tata eny 'jawe aereaa. Sã'ã tata enya mama'e resaukara janee. Nan tee futat jarejeau jane mama'e resagi. Ea ma'e 'gã wesak katu katu futat mama'ea. Eawep ma'e 'ga te aje 'ã nuesakatui mama'ea. Nan tee futat pẽẽ. Ea ma'e 'gã 'jawewaramũ pẽ pẽnepyo pejejemogyau jeje'eg are, erowiaa pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere eawep ma'e 'jawewaramũ nepẽnepyo futari jeje'eg are. Neperowiari jeje'ega. A'eramũ pẽẽ pejejemifutar imũ etee futat mama'e apou pejejemogyau. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe pẽẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁵ —A'eramũ pẽẽ jeje'ega renupa futat. Jeje'ega tata eny 'jawe. Sã'ã tata enya pe resaukara pẽ nupe. Nan tee futat jeje'ega pẽ mu'ei ywaga piar are. ³⁶ A'eramũ pẽẽ

jeje'ega renuparamũ tata eny pype futat pejemogyau pejeatau. Jeje'ega renupara 'gã a'jea futat ajemogyau mama'e apou esage Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Judeu 'gã nemiapo

(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

³⁷ Jejui 'ga porogytapaw ire fariseu 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Ere ejua ejemi'waa je'wyr ipe— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga awau 'ga rupi.

'Ga rog ipe owaẽm ire Jejui 'ga awau osou. Awau wapyka. ³⁸ A'eramũ 'ga mo'wyarera 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. Nojepoei futari nipo ajee 'ga ki sa”, 'jau 'ga ojeupe. “Najane 'jawe rũi 'ga jepoei ojemi'war enune”, 'jau 'ga 'ga ago'wau ojeupe etee futat.

³⁹ A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee.

—Ene 'ã jarejamiapou etee futat mama'ea ereapo ekou numiamũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'jeteetewi 'ã ene mama'e apou ekou numiamũ. A'etea 'ã nenea'wyr. Pẽẽ 'ã y'a kupe pireita futat numiamũ. A'ere 'ã nepekatu'ogi waipy katy. Nan tee futat 'ã pẽẽ. Pẽpir esageay futat numiamũ. Pejauk futat pejepiky'a awi numiamũ. A'eramũ 'ã pẽpira ojekatu'oka numiamũ. A'ere pẽkurasãu nia'wyr futari. Iky'auuramũ futat pẽkurasãu. A'ere 'ã pejekurasãu nepekatu'ogi futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina.

⁴⁰ —Pẽ'akwaawe'ema pẽ nereko kũi— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyr afena 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga 'ã pẽ apoarera. A'eramũ 'ga afuweramũ pẽ katu'og are numiamũ. Napẽpira katu'og are rũi 'ga fuweramũ. Pẽkurasãu katu'og are tee 'ga fuweramũ numiamũ— 'jau 'ga oje'ega moywyr afena 'gã nupe. —Pejetywer awi pepoir ire amunipo 'ã 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ amunipo 'ã pẽẽ pejesageramũ pejemogyau 'ga upe, 'jau je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴¹ —Pejekate'em awi pepoit. Ikaraemãe'ema 'gã nupe pejekaraemã pemono amũ. Nan pẽẽ iaporamũ pejekatu'ok, pẽpira we futat pẽwyter ipe nanẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴² —Pẽporiay'i pẽẽ numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweri pejejee pejeporomutare'em are. Fariseu 'ã pẽẽ. A'eramũ pẽẽ mama'e mojo'oka pepo 'jawe pejejeupe. Ko pypiara nanẽ imojo'oka nũ. A'eramũ pẽẽ majepeja monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ emyrera pẽma'ea. Kumikasiga miamũ pẽẽ imojo'oka imonou Jarejuwarete 'ga upe. Nanuara te esage futat 'ga upe numiamũ. A'ere namãa etee rũi peapo. Pejejee nanẽ futar iki pejekuka esage nũ. Mĩmera apoa esageay Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —A'ere 'ã pẽẽ nanarũi. Pẽẽ 'ã pejuereko tywerete. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pejejee pejeporomutare'em are pẽ nereko tyweate— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —Pejepytuna 'gã nereko esagearamũ Jarejuwarete 'ga ree we futat pejekuka esage— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'ere pejepytun are pejekuka'emamũ Jarejuwarete 'ga we futat pereko tywerete— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina oporogytau.

⁴³ —Pẽporiay'i nipo pẽẽ numiamũ. “Je jeresage” pe'je numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweretei. Pejetykaaw ipe pejewau 'ã kũima'eteete 'gã apykaw ipe etee pẽpygiwet. Ukawõ'õ me pejeatau pejemogyau miamũ 'ã pejejeapeje'ega futaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁴ —Judeuramũ jane nipyruga'uweri tywy are. Tywya nia'wyr. Aeto'omera ajemogy. A'eramũ jane jarepyruga'ema futat ee. A'eramũ jane mama'e monou tãmẽjẽ futat imỹina tywy 'arimũ imojewakawamũ ajaupe. A'eramũ ae tywy 'arimũ opyruga'ema. Tywya 'ã 'ũina ojewage'emamũ. A'eramũ 'ã ae okwapa i'arimũ. Ikwaape'ema rerekou. Nan tee futat pẽẽ. Nepẽwyter a'wyr pejemogyau. A'ere 'gã nokwaawi te. Tywy jewage'ema 'jawe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Oreresageay” pe'je 'ã jepi numiamũ. A'ere 'gã nepekwaawi te. Pẽwyter a'wyr'ema nokwaawi te— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

⁴⁵ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe, aipo 'ga 'eramũ.

—'Gã nupe aipo 'jau te ore nanẽ futat ore ago'o ape e'ÿina nũ— 'jau 'gã 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

⁴⁶ —Pěẽ nanẽ nipo moromu'jaramũ pejemogy tywet 'gã 'jawe futat nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Napejemimu'efer imũ etee rũi te 'ã mama'ea peapo. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete futat. Sã'ã 'gã amũ mama'e poyja monoa aju'arimũ. A'eramũ 'gã ojopoare'ema iupia. Nan etee pẽẽ. Pěẽ 'ã Moisesi 'ga remikwasiarer are pemu'e katu katu 'gã numiamũ. “Peko esage 'ã pejemogyau Moisesi 'ga je'eger imũ. Pepoit kasi 'ga je'eger awi ne”, pe'je 'ã 'gã nupe pejemogyau numiamũ. A'ere 'ã pẽẽ te nepeko esagei pejemogyau Moisesi 'ga je'eger imũ— 'jau 'ga 'gã mu'jara 'gã nupe.

⁴⁷ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pěporiay'i pẽẽ pejemogyau numiamũ. Nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete futat. Pěypy 'gã 'ã Janeruwarete 'ga mome'wara 'gã je'ega nuenuwi etee rakue. Ma'eramũ 'ã 'gã 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi rakue. Pěẽ nanẽ 'ã 'gã je'egera renupe'ema nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁸ —Pejypy 'gã 'gã apisi re 'ã pẽẽ ita esage monou 'gã nywy 'arimũ peje'arasiga resaukaawamũ. A'ere 'ã pẽ'arasig 'mea te pẽ nerekoi. Pěku'ia te pẽ nereko 'gã apisiawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ —Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap tãmějẽ futat. A'eramũ 'ga jane kwaapa. A'eramũ 'ga 'jau “Teje'ega mome'wara 'gã tomono 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga rakue. “Amumera 'gã te nipo 'gã wereko tywerete. Amumera 'gã te nipo ajee 'gã wapisi”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵⁰ —A'eramũ Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete werowiaara 'gã nepyaa. Nepẽ'arasigi te 'ã pejetywer are. Pejetywer are, jareypy 'gã tywer are. Mĩmer are 'ga pẽ nereko tyweretei. Janepy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisau ekoete rakue. Ywy apo ypyrauwe te 'ã 'gã 'ga rerowiaara 'gã apisi rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. ⁵¹ —Apeu 'ga ra'ne te 'ã 'gã ajuka ypy ypy rakue. A'ere 'gã 'ã 'awamũ taetu 'ga rerowiaara 'gã apisi kwaiwete. 'Awamue 'gã 'ã Sakari 'ga jukau rai'i nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga rukawõ'õ me 'ga 'amamũ 'gã 'ã 'ga jukau rai'i. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete iapisipyrera 'gã nepyaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵² —Moromu'jara pẽẽ numiamũ. Pěporiay'i pejemogyau numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweri futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã neperowiari futari. A'eramũ 'ã pẽẽ erowiarukare'ema 'gã nupe. Pẽ'me etee 'ã 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'jea futat ikwaape'ema. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵³ Oporogytapaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui. Fariseu 'gã amũ awau 'ga rupi Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'eramũ 'gã awau akou oporogytau pe rupi. Ajamueu awau akou. Oje'ega moywyräfena 'ga upe, 'ga rerawau 'ga rerekou, 'ga moporogytaukaa ojeupe. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Pe'je ajee 'ga simoporogytaukat jarejee 'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Siesak 'ga mama'e tywera mome'ua jarejee 'jau 'ũ— 'jau 'gã ajaupe, ajuerawau ajuerekou. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga moporogytaukaa 'ga rerawau 'ga rerekou pe rupi. A'ere 'ga morogyta a'jea etee imome'ui 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou. Nomome'ui futari 'ga mama'e tywera.

⁵⁴ —'Ga je'eg ekoete 'ga rekoramũ sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

A'ere 'ga morogyta a'jea etee imome'ui 'gã nupe 'gã nerekou.

12

Pekyje ki Jarejuwarete 'ga wi (Mateu 10.26-31)

¹ A'eramũ 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. 'Ga porogyta renupa 'ua ajatykau. Kwaiwete 'gã. A'eramũ 'gã opyruga pãwẽ gatu etee te futat ojopy are. Opyrugawe'ema rerekou 'gã opyruga ajuee.

A'ere Jejui 'ga je'egi wemimu'e 'gã nupe etee ra'ne:

—Peko kasi fariseu 'gã 'jawe ne— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —“Ore 'ã oreresageay”, e'i 'gã numiamũ. A'ere o'meramũ te 'gã 'i ajemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nepeesagi te 'gã tywera. A'ere 'gã tywereteramũ futat. Mama'e tywera 'gã wapo ajemogyau. A'ere 'gã imimi te. Kanape'i jopypeawa 'jawe 'gã tywera. Nuesaga'uweri ae kanape'i jopypeawa. A'ere imopy'apirupaw ire ae imopy'apiruawa kwaawi futari. Nan tee 'gã tywera. Ae nuesaga'nei nipo 'gã tywera. A'ere anure te nipo ae esagi futari. Pejemogy kasi 'gã 'jawe ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ²—Nomima'uweri futari mama'e tywera. Anure te nipo imimipyrera jesaukari 'gã nupe. ³Awamũ 'gã amũ jemogyi jemime oje'ega ajaupe. A'ere aipo 'ara rupi te nipo 'gã amũ imome'ui 'gã nupe wafukaita. A'eramũ te nipo najuejue etee futat pekwaap— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pekyje awi pejeapisi are ifuwet ma'e 'gã nui. Pẽ apisi 'gã numiamũ. A'ere 'gã pẽ'aga nomateepawa'uweri. ⁵Jarejuwarete 'ga wi te pekyje ete. 'Ga te a'jea futat pẽ mateepap ywawuje tee werowiare'emamũ. Pẽ'aga we futat 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —'Ga te a'jea futat mama'e tywera ojeupe iaporamũ ae apisi— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶ —Janeruwarete 'ga te 'ã pãjẽrete. A'ere 'ga jejukai esagei futari ae ree. Peesak wyra'ia. Wyra'ia 'ã niapoi agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga imanũnamũ wesak 'ũina. ⁷ Ae taetu aje 'ã ae ate 'ga upe. Ma'eramũ 'ã 'ga jejukai ae ree taetu— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama. —Pẽ'awa we futat ojemojopyrũmawa ajemogyau pẽakag are. Aeakag are ijemogya we futat 'ga okwaapap. “Nojejukai nipo 'ga ore ree?” pe'je kasi ne. Naani. Ojejuka futat 'ga pẽ nee. A'eramũ ki pẽ pejekyjawe'em pejereko tywera 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

Pejenosĩ kasi Jejui 'ga mome'u awi ne (Mateu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yraretea. Pejenosĩ kasi je mome'wau 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe. — 'Gã nowase pẽe je mome'u renosĩ'em ire je nanẽ najenosĩ pẽ mome'wau nũ. “Je Jejui 'ga remiayuwamũ”, pẽe 'eramũ je ywag ipe peoramũ je nanẽ futat ywag ipewara 'gã nowase a'e 'gã nupe nũ: “Koromũ noko jeremiayuwa 'gã 'ja”, 'jau nipo je pẽ nupe ywag ipe peoramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ —Pẽe mũ nipo 'jau 'gã nupe: “Je naJejui 'ga remiayuwa rũi”, 'jau nipo pẽe. A'eramũ nipo je nanẽ futat ywag ipe peoramũ “Najeremiayuwa rũi koromũ”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ —Ojeupe peporogyta re Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui. Je kuraw ire pẽtywerete futat. A'ere nipo anure 'ga 'Agesage je'egi pẽ nupe, pẽtywera resaukaa pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽe pejepoia pejetywer awi. Jui pepoir ire Janeruwarete 'ga imoia pẽ nui— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'ere 'ga 'Agesage kuraw ire nitywi 'ga amũ pẽtywera resaukaawamũ pẽ nupe. A'eramũ pẽe jui pejepoire'ema. Nan tee futat pejemogyau. Pejetywer awi pẽpoiriwere'emamũ Janeruwarete 'ga nomoiri futari pẽ nui. A'eramũ aipo 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

11 —Anure nipo 'gã amũ je rerowiaaramũ pẽ pyygi pẽ nerawau pejejatykaaw ipe 'wyriara rowase pẽ moporogytaukaa jupe. “Ekoay 'ga akou mama'e tywera apou”, 'jau nipo 'gã pẽ nerawau 'wyriara upe pẽ mome'wau 'me jupe. A'eramũ kasi pekyje pejejerooramũ ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ “Ma'ja 'jau sipo je 'gã nupe teporogytau 'wei”, pe'je kasi ne, pejekyllau ne. 12 Janeruwarete 'ga peu pẽ nerooramũ 'gã nupe peje'egawa amut pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

Ika'aranũũ kwai ma'e 'ga

13 A'ere kũima'e 'ga amũ mytun awi wafukaja mua Jejui 'ga upe:

—Jeruwa amanũ ai'i. A'ere jereki'yra 'ga arajuwa karaemãmera nomojo'ogi jee ai'i— 'jau 'ga wafukaja mua 'ga upe. —A'eramũ ene eje'ega 'ga upe jee: “Eemojo'ok pejejuwa karaemãmera ejewirera 'ga upe”, ere ki 'ga upe jee— 'jau 'ga oje'ega mua Jejui 'ga upe.

14 A'eramũ Jejui 'ga 'jau etee 'ga upe:

—Naejeki'yra ene iago'o anupa rũi je ruri ai'i— 'ga 'i etee 'ga upe, aipo ojeupe 'ga 'eramũ. —Naamanũ ma'e karaemã mojo'oka rũi je ruri ai'i— 'jau etee 'ga 'ga upe.

15 A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—“Kwaiwete je karaemã futari”, pe'je awi. Nakaraemã rũi pẽ mogeukat ywag ipe. Tejerowiarãmũ te je pẽ mogeukari ywag ipe Tejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

16-17 A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ ikaraemã kwaiwete ma'e 'ga amũ e'i ojeupe: “Kwaiwete te 'awamũ jeko pypiara 'wei. Kwaiwete jeremi'ua 'awamũ 'wei” 'jau 'ga ojeupe. “A'ere ijagawa niapoi jupe. A'eramũ je ma'ja apou jupe nũ'ũ. Najeporomonoweri je ee 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe. 18 “Sikõ'i'ĩ ma'ea pa je omono etyka kwy. Taapo tee amũ tuwiiuu ma'e tejemi'u ryrũnamũ 'jau kwy. Tekaraemã reewe tomono inuga tupaw yau pype 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. 19 “A'ere ta'e tejeupe 'jau kwy: Kwaiwete te jeremi'ua 'wei. Noporowykyi futari te je 'awamũ 'wei. Ajemi'wat etee futat te je 'awamũ te'ỹina 'wei” ta'e tejeupe etee futat 'jau kwy. “Teku'iramũ tejemi'u are te'ỹina 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

20 —A'eramũ nipo aipo 'ga upe Janeruwarete 'ga 'jau: “Eremut ekoete eje'ega e'ỹina ra'e”, 'jau nipo 'ga 'ga upe, amara'neramũ 'ga ree. “Ene manũ re awỹja ma'ea eneremi'ua ki 'ei? 'Awauwe futat eremanũ ejemi'u awi kũi”, 'jau nipo 'ga oje'ega mua 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

21 —Pẽẽ mũ nipo pejekaraemã are etee futat pejejea'aramũ. A'eramũ Jarejuwarete 'ga ree jẽmĩ nipo pejejea'are'emamũ futat— 'jau 'ga 'gã nupe. —Aipoa kũima'e 'ga 'jawe futat nipo pẽẽ. 'Ga 'jawe futat nipo pejemama'ea peetypap pejemanũnamũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

Pejemogypyk ki Jarejuwarete 'ga ree

(Mateu 6.25-34)

22-23 A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe nũ:

—Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Pẽnea awi mama'e are etee pejejemogyau, je 'i pẽ nupe. “Ma'ja je i'wau 'awamũ”, pe'je awi pejejeupe. Pẽnea'ar awi pejejaity are etee pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyk pejejemogyau, 'jau je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga te 'ã pẽ apo. A'eramũ 'ga ojee pejemogypygamũ mama'e mua pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau. 24 —Sã'ã wya'ia. Wya'ia 'ã nuapoi agawewi mama'ea. Nitywi agawewi 'ã mama'e tymawa. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga mama'ea omono jupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Niapoi agawewi wya'ia 'ga upe. A'etea 'ga ojejukau ee. Pẽẽ taetu aje 'ã aeramũ. A'etea sipo 'ga nojejukai pẽ nee?— 'jau 'ga 'gã nupe. 25 —Peko sipo amũ pejeymane'em are ete ea'at ma'eramũ amũ pejeymane'emamũ namutat?— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Naani. Nia'wya futari aipoa miamũ pẽ nupe ee pẽnea'ara. A'etea te nipo pẽyman pejejemogyau. Pejeywyr are tee pejejea'aramũ miamũ pamanũ futat. Mama'e are etee pẽnea'at pẽ nekoa nepẽ koga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gã

nupe. ²⁶—Ma'eramũ pẽẽ pejejea'aramũ mama'e are etee pejejemogyau ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁷—Sã'ã 'ywotyra. 'Ywa 'ã noporowykyi agawewi futat opotyr are. A'ere ipotyra esageteeramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te janepytunera 'ga, Sarumãu 'ga, ikaraemã kwai ma'ea rakue. 'Ga te 'ã taity esage ma'ea rakue. A'ere 'ã 'ywotyra te 'ga raity esage apyraawi. ²⁸'Ywotyra 'ã majepi 'ara rupi etee wesageramũ. A'eramũ 'ã ailiwe opỹijagamũ. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga omokaturam ipotyra jupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jupe iapo re sipo 'ga nomonoi mama'e esagea pẽ nupe? Pẽẽ taetu aje 'ã pẽnesage 'ga upe. Ma'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaraipe etee 'ũ? Pe'je 'ga rerowiaa futat nanimenime. Perowiaraiw awi etee 'ga. ²⁹Au'je mama'e are etee pẽnea'ar ire. Pejemuaẽm awi pejejemi'uram are etee. Pejemuaẽm awi nanẽ pejejaity are etee nũ. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee pejejuka ete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰—Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã te 'ã ajemuaẽm mama'e are etee. A'ere kasi pẽẽ 'ga 'jawe peko ne. Janeruwarete 'ga pẽnemifutara okwaap. Ojejuka 'ga pẽ nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹—Jarejuwarete 'ga je'ega peenup katu katu. 'Ga je'eg imũ peko esage. A'eramũ 'ga mama'e esage mua pẽ nupe, pẽnemifutara mua pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

*Nateepawi futari ywag ipe ako ma'ea
(Mateu 6.19-21)*

³²—Pekyje futat kasi mama'ea pejejewi teepap ja'wyja'wyrãmũ ne. Pejemogypyk futar iki pejejemogyau 'ga ree. Janeruwarete 'ga ojee pejemogypygamũ iku'i futat 'ũina pẽ nee. A'eramũ 'ga mama'e esage mua pẽ nupe. Anure ywag ipe pẽ nesaka 'ga aku'iramũ futat pẽ nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³³—Pejekaraemã ki peme'eg amũ ka'aranũ are. A'e repyfera monou ikaraemãe'ema 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga ka'aranũ'ã 'gã nupe imonoramũ ywag ipe mama'e mua pẽ nupe. Mama'ea pejejaupe imonoawera mepyaupẽ nupe. Peu mama'e nateepawa'uweri. Nitywi mama'e mateepaara. Nitywi agu'jaa peu. Nitywi jypemeruaa. Nitywi muna'ywa. A'eramũ mama'ea ateepawe'emamũ futat peu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁴—Pejekaraemã are etee pẽnea'aramũ 'au ywy pe etee futat pejekaraemã pereko. A'ere Janeruwarete 'ga ojee pẽnea'aramũ, ywag ipe nanẽ mama'e esage muri pẽ nupe nũ. 'Auwara karaemã momytunara 'gã ojejuka 'au ojeapo ma'e are etee ajemogyau. A'ere ywag ipe karaemã momytunara 'gã jejukai Jarejuwarete 'ga ree te— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

“Je rura ki peapesak” Jejui 'ga 'eawet

³⁵⁻³⁶—Anurenure'i nipo je oi Jarejuwarete 'ga pyri pẽ nui. Anure te nipo je ruri nũ. A'eramũ pẽẽ je ruru'jawa rapesaka pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina. —Sã'ã aeporowykyia 'wyrriara upe. A'eramũ 'ã 'wyrriara 'ga awau watau wemiayuwa 'gã nui, maraka pe 'ga awau 'gã nui. A'eramũ 'gã 'ã 'upa tata monyka imỹina 'ga rura rapesaka. Owaẽmawe 'ga 'ã 'okwara mopoga wemiayuwa upe. A'erauwe 'ã 'wyrriara 'ga remiayuwa iawopytymo'woka 'ga upe. ³⁷A'eramũ 'gã aku'iramũ 'upa. 'Ga waẽma rapesakara 'gã aku'iramũ. “Au'je katu pa 'ga ruri jane sere'emauwe nũ”, 'jau 'gã ajaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'ere nipo 'ga opiara mosoka, oje'ega wemiayuwa 'gã nupe: “Pe'je pejejua pejejemi'waa”, 'jau nipo 'ga ojewyra rapesakara 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁸—Meewei 'ur ire nipo 'ga ypyaje 'ua owaẽma. A'etea nipo 'gã ajemogyau 'ga rapesaka. 'Ga waẽmamũ nipo 'gã aku'iramũ. ³⁹⁻⁴⁰Nan tee futat nipo pẽẽ je rura rapesakaramũ pejejemogyau au'jeteramũ je rapesaka— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Nepekwaawi futari je jeyawa. A'eramũ pẽẽ pejejemogyau au'jeteramũ je rapesaka— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Sã'ã 'oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Muna'ywa rura kwaaw ire

amunipo 'ã 'oga jara 'ga awawe'em 'og awi. A'ere 'ga nokwaawi futari muna'ywa rura wog ipe. Nan tee futat nepekwaawi pejejek'i'yramũ je jewyawa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Kũima'e 'ga remiayuwa 'gã
(Mateu 24.45-51)

⁴¹ Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore upe te ere aipo 'jau? Najuejue etee te 'ã ere oree nũ?— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Je rerowiaaramũ etee futat pejemogy najuejue etee futat je rapesaka, je jewyra rapesaka— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'uaw are nũ:

—'Wyriara 'ga remiayuw esage 'ga i'akwaap ma'ea. O'wyriara 'ga je'eg imũ etee futat mama'ea wapo. A'eramũ 'wyriara 'ga wata enune wemiayuw esage 'ga mĩina wemiayuwa 'gã nesakawamũ. “Aata je. A'eramũ je ene mĩina 'gã nesakawamũ”, 'jau 'wyriara 'ga wemiayuw esage 'ga upe. “Mama'ea ki emono 'gã nupe 'gã nemi'uramamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'wyriara 'ga awau watau 'gã nui. Anure nipo 'ga ojewya 'ua nũ. ⁴³ 'Ga 'eawer imũ etee mama'e apo re nipo 'wyriara remiayuw esage 'ga aku'iramũ ajemogyau o'wyriara 'ga resakawe. ⁴⁴ A'eramũ 'wyriara 'ga we futat aku'iramũ 'ga ree wemifutar imũ etee 'ga porowykyramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo 'ga a'jea futat 'ga monou 'ga mĩina okaraemã are ojejuka ma'eramũ. ⁴⁵ A'ere nipo imĩimyrrera 'ga amũ 'i ojeupe: “Mukuu nã'ã je'wyriara 'ga oi re'ã, oporomukuramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ nipo 'ga opytuna 'gã amũ nupãnupãu. A'ere nipo 'ga awau ojemi'waa, kawĩajaiwa rykuu. A'eramũ nipo 'ga weawyrywamũ akou. Oporowykyawe'em nipo 'ga 'ũina. ⁴⁶ A'e pype nipo 'ga 'wyriara 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. Wapesage'emeteramũ nipo 'ga 'ua owaẽma erujewi 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga 'ga rekoarũ'ema resakawe 'ga mopimopika. A'ere nipo 'ga 'ga monou tata pe imomoa 'ga rerekou tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁴⁷ —'Gã amũ nipo 'wyriara remifutara kwaapa futat numiamũ. A'ere nipo 'gã nuapoi jupe. A'eramũ nipo 'ga 'wyriara 'gã nupãnupãukaa tesirũmera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴⁸ —Amumera 'gã te nipo ajee nokwaap katui 'wyriara remifutara. A'e 'gã 'gã nonupãuui. Nonupãi kwaiwete. Inãinãnĩ'ĩ etee nipo 'gã nupãi, mama'e tywera apo re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—'Gã amũ nipo 'wyriara remifutara kwaapa katu katu futat. 'Gã a'jea futat oporowyky jupe. Wemiesaga 'gã nee ojemogypyka etee. Wemiesage'ema 'gã nee 'ga nojemogypyga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

Jejui 'ga ree nipo ae ajamueu
(Mateu 10.34-36)

⁴⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mama'e mateepapa je ruri. Sã'ã tata mama'e tywera mateepawa. Nan tee futat nipo je ruri mama'e tywera mateepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga nipo je rerekou tywerukaa pẽtywer are 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga werowiaara 'gã nerekou tywerukare'ema. A'ere je anure 'ga rerowiaare'ema 'gã etee ereko tyweretei— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵⁰ —Anurenure'i nipo je rerowiaare'ema 'gã je rerekou tyweri. A'e are etee je rea'aramũ tekou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵¹ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rur ire nipo ore jamuepawi”, pe'je kasi ne. Naani. Je ree taetu nipo pejamue pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. ⁵² —Je ree naju'jaju'jawe tee rũi pẽnea'at mama'e are. Mukũja 'gã nipo pẽpytuna 'gã oporomutaramũ je ree. Muapyra 'gã tee nipo ajee pẽpytuna 'gã niporomutari je ree. A'eramũ

nipo 'gã naju'jaju'jawe tee rõi wea'aramũ je ree— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵³—Kũima'e 'ga amũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo 'ga ra'yra naje rerowiari. Kũjãmuku ãẽ mũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo ãẽ ya naje rerowiari. A'eramũ nipo 'gã ajamueu je ree— 'jau 'ga 'gã nupe.

Naje kwaawi pejepe 'ga 'eawet

(Mateu 16.2-3)

⁵⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ywagũna resakawe 'ã pẽẽ mũ 'jau pejejaupe: “Amana nipo 'ã 'ja”, 'jau 'ã pẽẽ pejejaupe. A'eramũ a'jea futat amana. ⁵⁵ Ywytu ruramũ 'ã pẽẽ, “Arasimiũna nipo 'ã”, 'jau 'ã pẽẽ pejejaupe. A'eramũ 'arasimiũna futat— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁶—Ywagũna resakawe 'ã pẽẽ amana kwaapa pejemogyau. Ywytu ro'ysag are 'ã pẽẽ 'arasimiũna kwaapa— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tejuwarete 'ga remiaporama je amome'u pẽ nupe. Ma'eramũ sipo nepekwaawi? Nepẽporokwaawiweri te 'ã ee. Ma'eramũ 'ã nepekwaawi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Pemota'wa pejee iporomutare'ema 'gã

(Mateu 5.25-26)

⁵⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ ajee mama'e esagea pejejeupe iapoa nepekwaawi pejemogyau 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

⁵⁸ —“Mama'e tywera 'ga wapo jee”, pejejeupe 'ga amũ 'eramũ pejewau pejeporogytau 'ga upe, 'ga mota'wau pejejeupe. Kasi a'e pe 'ga pẽ nerooi 'wyriara 'ga upe ne. A'eramũ 'wyriara 'ga pẽ monoukaa jefaruu 'ga upe, pẽ munewukaa ne. ⁵⁹ Moromunepawa pype pejemono re nipo nepe'earũi jui. Mama'e tywera apo mepy re tãmẽjẽ te pe'ẽ jui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —Nan tee futat ki pẽẽ. Mama'e tywera apo re peje'eg tãmẽjẽ futat Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga pẽ katu'oka tãmẽjẽ pẽ mogyau nũ. Ojeupe peje'ega'ne'emamũ 'ga pẽ nereko tyweretei aipo are— 'jau 'ga 'gã nupe.

13

Otywer awi ipoire'ema 'gã

¹ Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ 'gã amũ 'ua owaẽma 'ga upe.

—Ekoay 'wyriara 'ga, Piratu 'ga Garireja ywy pewara 'gã apisaukaa Jarejuwarete 'ga upe 'gã porogyta 'gã nupawamũ. Itywerete nipo 'gã. Ma'eramũ nipo 'ã Janeruwarete 'ga 'gã apisaukaa 'gã nupe, aru'e ore kũi— 'jau 'gã 'ua u'ama imome'wau 'ga upe.

²⁻³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Nityweri 'gã kwaiwete. Ajepeja Garireja ywy pewara 'gã tywera 'gã nuapyraawi. Pẽẽ nanẽ petywerete futat nũ. Pejetywer awi pejeipoire'ema pẽẽ nanẽ futat pemanũ 'gã 'jawe. Pemanũ re nipo, Janeruwarete 'ga pẽ'aga monou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴ —'Awamũ 'ã 'og ywate u'aa Sirue pewara 'gã 'arimũ rai'i, 'gã apisau rai'i. Tesoitu 'gã pytuna. Itywerete ma'e 'gã sipo poromũ rai'i? Petywera sipo 'gã wapyraap rai'i? ⁵ Naani. Pẽẽ juejue futat pepapap pejetywer awi pejeipoire'emamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Y'wa 'yp

⁶ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ 'ũina. A'eramũ y'wa 'ywa u'ama 'ga ko pe. Y'wa 'aawa rupi 'ga awau y'wa 'ywa resaka. A'ere nokoi'i futari i'a mũ akã are 'ga upe. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe: “Muapyra kwara 'ara rupi je ruri 'au y'wa 'ywa resaka ai'i. A'ere je naesagi amũ i'aa ai'i. A'eramũ ene etyka”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe.

⁸ —Aipo 'ga 'eramũ 'ga remiayuwa 'ga 'jau 'ga upe: “Tene i'ami ra'ne, 'awa kwara rupi tee ra'ne”, 'jau 'ga 'ga upe. “Taypywykai 'jau. A'ere 'yja esage tarut ara iypy are esaka 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe. “Siesag i'a 'jau, 'yi esage oypy are erur ire 'jau. ⁹ I'aramũ simu'am

gatu etee 'jau. A'jea futat i'ae'emamũ sietyk 'jau", 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

—A'jea futat i'ae'emamũ ijetygi futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e tywera apo awi pepoira rapesagi ra'ne. Jui pepoire'emamũ 'ga nan tee futat pê netygi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Iteu ma'ea kūjã

¹⁰ Morowykye'ema rupi Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe oporogytau 'gã nupe. ¹¹ A'e pe ojero'wu ma'e ãẽ mũ 'ua 'gã pyri. Ymã ãẽ jero'wui akou rakue. Tesoitu te ãẽ kwara mu'ari akou ojero'wau. Mama'eukwaawa ãẽ erekou opir are. Iteu ma'e 'jawe ãẽ mogoukaa. Najepyoï futari ãẽ watau. ¹² ãẽ resakawe Jejui 'ga oje'ega ãẽ upe:

—Erefu'am ã. Enejaruete ene 'awamũ ã— 'jau 'ga ãẽ upe.

¹³ A'ere 'ga opo monou ãẽ 'arimũ. ãẽ 'arimũ etee agawewi opo monou. A'erauwe ãẽ u'ama gatu. Ojepywau.

—Au'jete je katu'og ape wa'iko. Ene te 'ã eneresage jee— 'jau ãẽ Jarejuwarete 'ga upe.

¹⁴ A'ere judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga amara'neramũ 'ga ree. Morowykye'ema rupi Jejui 'ga ãẽ mafu'ami. “Ae katu'oga ae porowykyia futat”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga amara'neramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ 'ga a'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pejor awi pejejekatu'ogukaa morowykye'ema rupi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Morowykye'ema rupi kasi peporowyky ne”, 'jau 'ga 'ã janee rakue. Ma'eramũ 'ã pejot morowyky rupi etee pejejekatu'ogukaa— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Morowykye'ema rupi kasi peporowyky ne”, pe'je awi oree. Pẽẽ nanẽ te 'ã peporowyky pejemogyau morowykye'ema rupi. Wyrã jara agawewi 'ã pẽẽ. ¹⁶ A'etea 'ã “ereporowyky awi morowykye'ema rupi”, pe'je jee. A'etea pejejemawã pemoy'u morowykye'ema rupi. ãẽ taetu aea. Abraão 'ga juapyrera ãẽ. Janepytuna futat ãẽ. Ma'eramũ sipo je mama'eukwaawa moire'ema morowykye'ema rupi ãẽ wi? Ymã te 'ã ãẽ mama'eukwaawa rerekoi opir are rakue. Ma'eramũ je imoire'ema ãẽ wi morowykye'ema rupi 'ũ, a'e te je nũ a'ĩ kũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Aipo 'eramũ 'gã opoyje'emamũ ajemogyau 'ga wi. 'Ga ree iporomutare'ema 'gã opoyje'emamũ. A'ere tesirũmera 'gã ku'iramũ 'ga ree, ãẽ wi imoiramũ.

'Ga rerowiaara 'gã jemomytunawam

(Mateu 13.31-33; Maku 4.30-32)

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ma'ja 'jawe ajee je rerowiaara 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ —Sã'ã y'wa'yi'ĩ'ia, mostarda 'jawa. A'eramũ 'ã ae ityma. A'eramũ 'ã opopoa awau 'ã o'ywuuramũ. A'eramũ 'ã wyrã'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee. Nan tee futat je rerowiaara 'gã— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —'Awamũ 'gã inãinãĩ'ĩ etee. A'ere nipo 'gã anure kwaiwete je rerowiaara 'gã jemomytuni awau— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

²⁰ —Ma'ja'ja 'jawe ajee je rerowiaara 'gã?— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe nũ.

²¹ —Sã'ã kūjã u'ĩ mojerawa. A'eramũ 'ã imojopypeawa monou ipype. Inãinãĩ'ĩ etee agawewi 'ã imonou ipype. A'etea 'ã awua. Nan tee futat je rerowiaara 'gã jemomytuni nipo— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —'Awamũ 'gã inãinãĩ'ĩ etee je rerowiari. A'ere nipo anure je rerowiaara 'gã jemomytuni kwaiwete— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ywag ipe oo ma'e

(Mateu 7.13-14, 21-23)

²² Jejui 'ga awau akou Jerusarega repejãna. Awaw ipe 'ga awau pe rupiwara 'gã mu'jau akou.

²³ A'eramũ kũima'e 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Inãinãĩĩ'ĩ etee sipo ore oi ywag ipe?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁴ Aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pěnea'at kasi pejejemogyau tesirũmera 'gã nee ne. Pejetywer awi pepoit. A'eramũ pěe pejeporowykyau esage pejejemogyau pejejeupe ywag ipe pejejesawamũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ywaga rokwarara nokwaruui. Je rerowiaara 'gã etee te oo osou ywaga rokwarara rupi— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Jeje'ega renupare'ema 'gã nipo e'i “Ywag ipe je oi”, 'jau nipo 'gã numiamũ. A'ere jeje'ega renupare'ema 'gã nosea'uweri ywag ipe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe u'ama nũ:

²⁵ —'Okwara motyw ire 'oga jara 'ga nuawopytymo'wogi tekotee 'gã nupe. A'ere 'gã amũ nipo 'ua 'okwara mopoga 'ga upe. “Toroo orosou 'jau”, 'jau nipo 'gã numiamũ. A'eramũ 'oga jara 'ga awau oje'ega 'gã nupe: “Pe'je pejewau je wi. Nakwaawi je pěe”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

²⁶ —Nan tee futat nipo peo peu ywag ipe jeje'ega renupare'emamũ 'okwara mopoga jee. A'ere nipo je “Najeremiayuwa rũi pěe”, je 'i etee pě nupe. “Pe'je pejewau pejejewya je wi”, je 'i etee pě nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramũ nipo pěe 'jau jee: “Orojemi'wat ako ore ene pyri ikue. Ore'wyr ipe futat ako ore mu'e ape ikue”, 'jau nipo pěe jee. ²⁷ A'ere nipo je 'i etee pě nupe: “Najeremiayuwa rũi pěe. Pe'je pejewau je wi”, 'jau etee nipo je pě nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —“Nepeenuwi futari jeje'ega. Pe'je pejewau je wi”, 'jau nipo je pě nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Aipoa 'ara rupi nipo pěe jareypy 'gã nesaka. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga, Jeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã. Mĩmera 'gã nipo peesak ywag ipe numiamũ. A'ere nipo pěe nepesei futari. A'eramũ nipo pěe pejejaa'wau pejejupa pejese'ema rerekou. “Ma'eramũ ore 'ga rerowiare'ema arakou rakue 'ũ?” 'jau nipo pěe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

²⁹ —A'ere nipo kwe pewara 'gã 'ua ajatykau je ree. Najuejue etee nipo 'gã 'ua ajatykau je ree. Awau ojejaga ywag ipe ojemi'waa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau. ³⁰ —Akotee nipo 'gã amũ numiamũ. A'etea nipo 'gã oo ojejaga ywag ipe je pyri ojemi'waa— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere amumera 'gã nosea'uweri ywag ipe je pyri. “Je ika'aranũũ kwaiwete ma'ea. Je kũima'eeteetea 'jau. A'eramũ je Jejui 'ga tepoara futare'ema” 'jara 'gã nosea'uweri ywag ipe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

*Jerusareg ipewara 'gã nee 'ga 'arasigawet
(Mateu 23.37-39)*

³¹ A'e pype fariseu 'gã amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Eka'jam 'aw awi ewau. Erote 'ga ene juka are ifuewet. A'eramũ ene ewau 'aw awi eka'jama kwe pe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³² A'eramũ Jejui 'ga wea'aramũ ojeupe 'gã 'e are: “Mõ. Siesak 'ga poira oporowyky awi 'jau, e'i nipo 'gã jee”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Naka'jama'uweri je tewau. Tejuwarete 'ga remifutara 'ara rupi te je manũi. Nopaira'uweri je teporowyky awi. Erote 'ga 'me ate 'ga renamũ. Pekwap 'jau 'ga upe: “Nopaira'uweri je teporowyky awi. Mama'eukwaawa je omoit tekou 'gã nui. Ojero'wu ma'e 'gã je akatu'ok tekou, e'i etee 'ga”, pe'je 'ga upe pejewau— 'jau etee Jejui 'ga aipo 'gã nupe. —“Namateepawi we je Tejuwarete 'ga porowykya, e'i 'ga”, pe'je 'ga upe pejewau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³³ —Tejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat je porowykyi tekou. Oporowykya je iapopaw ire te nipo 'ga je jukaukari 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Jerusareg ipe futat nipo tewau temanũmũ. Peu futat Jeruwarete 'ga je'ega mome'wara

'gã apisara 'gã nuwi. A'eramũ je peu futat tewau temanũmũ nipo— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau Jerusareg ipewara 'gã nupe:

—Jerusareg ipewaramũ futat te 'ã pëë Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisaramũ pejup— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã wyrasokwëa wa'yra majatyka wakape 'wyripe imonoa kwanũ awi. Nan tee futat je— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Tajejuka esage Jerusareg ipewara 'gã nee”, 'jau je 'ã pë nupe numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee.

³⁵ A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga opoia futat pë nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo pë nee iporomutare'ema 'gã 'ua pë'wyrarete pojekau pë nui. 'Awamũ 'ã je nanë tewau pë nui nũ. A'eramũ pëë je resagu'jape'ema 'awamũ. “Esageay Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, 'jawe'ëwe pëë je resagu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

14

Awuwut ma'e 'ga

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau osou fariseu 'ga amũ rog ipe ojemi'waa. 'Wyria'ri 'ga rog ipe awau osou. A'eramũ fariseu 'gã amũ 'ua Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. 'Gã 'ua osou 'ga resaka.

—Pe'je soo 'ga resaka. Mama'e tywera 'ga iapo re sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

² Poje kũima'e 'ga amũ 'ua osou Jejui 'ga pyri. Awuwut ma'e 'ga 'ua osou 'ga pyri. A'eramũ fariseu 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ 'ã morowykye'ema. A'etea sipo 'ga awuwut ma'e 'ga okatu'ok?— 'jau 'gã ajaupe. —Ae katu'oga ae porowykya futat morowykye'ema rupi. Nokatu'oga'uweri nipo 'ga 'awauwe 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga rakue? “Pekatu'ok kasi 'gã morowykye'ema rupi ne”, e'i te 'ga janee rakue? Naani. Aipo ne'i 'ga rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'ere 'ga ree ajatyka ma'e 'gã noje'egi futari. Ojenosĩ 'gã 'ga wi aipo ojeupe 'ga 'eramũ.

A'eramũ Jejui 'ga opo monou awuwut ma'e 'ga 'arimũ 'ga katu'oka. A'ere 'ga oje'ega 'ga upe 'ga katu'og ire:

—'Awamũ enejaruete. A'eramũ ene ewau eje'wyr ipe— 'jau 'ga awuwut ma'efera 'ga upe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau esakarera 'gã nupe:

—Pejeja'yra ywy kwara pype i'aramũ sipo nepenuëmi jui morowykye'ema rupi? Pejejeymawa ywy kwara pype i'aramũ sipo nepenuëmi jui morowykye'ema rupi?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nepeejara'uweri pejeja'yra imyina ywy kwara pype. A'ea 'ara rupi pëë iaporamũ je nanë ojero'wu ma'e 'ga katu'ogi morowykye'ema rupi nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶ A'ere 'gã noje'egi futari ajemogyau ojeupe 'ga 'eramũ.

'Gã neko esage are 'gã mu'eawet

⁷ Ojemi'war enune Jejui 'ga awau afu'ama wewiri oo ma'e 'gã nesaka. 'Gã apyga resaka u'ama. “Naakotee ma'e 'gã nenawa 'arimũ rũi pa 'gã apygiweramũ ra'e. Esage ma'e 'gã apykawa 'arimũ etee pa 'gã apygiweramũ ra'e”, 'jau 'ga ojeupe 'gã nesaka.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamũ:

⁸⁻⁹ —'Ga amũ nipo 'ua ene mo'wya, “Ere ejua ejemi'waa jerog ipe”, 'jau enee. A'eramũ nipo ene ewau eapyka esage ma'e 'gã apykawa 'arimũ. A'eramũ nipo esage ma'e 'ga amũ 'ua wapykawa 'arimũ ene renamũ osou. A'eramũ nipo ene mo'wyarera 'ga “Eyryk 'ga renaw awi”, 'jau enee. A'eramũ nipo ene ejenosõu ekou 'gã nowase— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe. ¹⁰ —A'eramũ ene 'gã amũ emo'wyr amũ eapyka akotee ma'e 'gã apykawa 'arimũ te. A'eramũ nipo ene mo'wyarera 'ga 'ua osou. A'eramũ 'ga te 'jau enee: “Au te ejot eapyka

je pyri”, 'jau enee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ ene ekou 'wyrria'ri 'jawe 'gã nowase— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹—“Je 'ã kũima'eeteetea” 'jara Janeruwarete 'ga imogyau tywet. A'eramũ Janeruwarete 'ga “Nakũima'eeteete rũi je” 'jara 'gã etee 'ga imogyau kũima'eeteeteramũ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau omo'wyarera 'ga upe:

—Eremo'wy'wyt kasi esage ma'e 'gã etee ne, epytuna etee ne. Ajemogy tee ma'e 'gã we futar iki emo'wyt imojemi'waa ejepyri— 'jau 'ga 'ga upe u'ama. —Esage ma'e 'gã etee ene imo'wy'wyrãmũ 'gã nanẽ ene mo'wyrri ene rerawau oje'wyr ipe nũ. ¹³ Itywetywet ma'e 'gã nanẽ ki emo'wy'wyt imojemi'waa ejepyri nũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Iteu ma'e, eae'em. Mĩmera 'gã nanẽ ki emo'wy'wyt eje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'ga upe. ¹⁴—'Gã nene mepya'uweri. A'eramũ anure Janeruwarete 'ga 'gã mojem'i'waawera mepya'u enee— 'jau 'ga 'ga upe.

Maraka pe imo'wy'wyrripyrera 'gã

(Mateu 22.1-10)

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga pyri ojemi'wat ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—'Au aejemi'wara miamũ pa 'ã esage nũ. Peu ywag ipe taetu 'ã aeku'iawa te— 'jau 'ga 'ga upe, 'gã nemianuwamũ 'ũina. —Jarejuwarete 'ga pyri ojemi'wat ma'e 'gã taetu aku'iramũ nanimenime— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nũ'ũ. A'jea futat ere poromũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ kumia wapoukat 'gã nupe. Kwaiwete 'ga iapoukaa. ¹⁷ A'ere 'ga erojyw ire oje'ega wemiayuwa 'ga amũ upe: “Ere ewau 'gã nupe kwe pe, jeremimo'wy'wyrera 'gã nerua”, 'jau 'ga 'ga upe oje'ega. A'eramũ 'ga awau. ¹⁸ Awau 'ga owaẽma 'ga remimo'wy'wyrera 'ga amũ upe: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau 'ga upe.

—A'ere aipo 'ga 'i etee 'ga upe: “Naani ki 'ei. Ywya je amut ape ko ki 'ei. A'eramũ je tewau esaka ki 'ei”, 'jau etee 'ga 'ga upe.

¹⁹—Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga awau ajepeja 'ga upe etee 'jau nũ, 'ga remimo'wy'wyrera 'ga upe 'jau nũ: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau 'ga upe.

—“Tee. A'ere nipo je nooi nũ'ũ. Teis kwataua je amut ko. A'eramũ je tewau tejemimurera resaka ra'ne”, 'jau etee 'ga 'ga upe nũ.

²⁰—Awau 'ga aipo 'ga wi nũ. Awau 'ga ajepeja 'ga upe 'jau nũ: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau ajepeja 'ga upe etee nũ. A'ere “Je nooi ki 'ei. Jeremireko je 'awamue ko. A'eramũ je a'eramũ ejararũme'em. Nooi je”, 'jau etee 'ga 'ga upe nũ.

²¹—A'eramũ 'ga remiayuwa 'ga ojewya awau imome'wau 'ga upe. “Nuri etee 'gã je rupi ki 'ei”, 'jau 'ga awau imome'wau 'ga upe. A'eramũ 'ga a'eramũ amara'neramũ akou 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—A'eramũ 'ga oje'ega 'ga upe nũ, aipo 'ga upe wẽjẽmĩ futat nũ. “Ekwap ajemogy tee ma'e 'gã mo'wy'wya. Erut ekoete te futar iki 'gã. Eae'ema 'gã we futat ki erut. Iteu ma'e 'gã miamũ futar iki erut. Itywet ma'e 'gã nanẽ ki erut. Mĩmera 'gã futar iki erut”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe nũ.

²²—A'erauwe 'ga awau nũ. A'eramũ 'ga 'gã nerua, kwaiwete. A'ere 'gã nomatyneemi 'ga roga. A'eramũ 'ga wemiayuwa 'ga mojewyru'japa nũ.

²³—“Ere ajee ewau kwe pe nũ. Kwe pe ekwap pe rupi nũ. Pe rupiwara 'gã nerua imajatykau jee. Tejoga ryneem gatu gatu te je afutat”, 'jau 'ga 'ga upe.

—A'erauwe 'ga ojewya awau nũ. Ojewya awau 'gã nupe nũ. A'eramũ 'ga 'gã nerua, kwaiwete nũ. A'eramũ te 'ga 'ga roga matyneemi 'gã nerua.

²⁴ —“Amo'wy'wyt futat je 'gã ai'i numiamũ, kwaiwete ai'i numiamũ. A'ere 'ã 'gã jẽmĩ nuri ojemi'waa je pyri. A'eramũ 'gã 'awamũ jeremi'u 'wawe'em futat. Nomono'i futari je tejemi'ua 'gã nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

Jejui 'ga remiayup
(Mateu 10.37-38)

²⁵ Anure Jejui 'ga awau watau akou nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. A'eramũ 'gã awau akou oporogytau pe rupi.

²⁶ —Pẽporomutat pẽ pejepytuna 'gã nee. Pejey are, pejejuw are, pejewisirer are, pejejenyr are, pejepytun are, pejee nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou pe rupi. —A'ere je 'i pẽ nupe: Jeremiayuamũ pejekoweramũ ki pẽporomutat je ree pejepytuna 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Je ree pejeporomutamũ ki pẽ mama'e apou jeremifutar imũ je muorypawamũ. “Ereapo awi nanuara ki sa”, 'jau nipo pẽpytuna 'gã pẽ nupe. A'ere kasi eremojerowiat 'gã ne. Jeje'eg imũ etee futat pẽ iapou. Kasi a'e pe pẽ najeremiayuwa rui ne— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou. ²⁷ —Jeremiayuamũ pejekoweramũ jeremifutara etee futat pẽ iapou, pejekyjawe'em 'gã pejereko tywer awi. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau etee ki pẽ— 'jau 'ga 'gã nerawau 'gã nerekou pe rupi.

²⁸ —Kũima'e 'ga amũ nipo 'og ywate are aparupoweramũ. A'eramũ 'ga ka'aranũua ra'ne imojopyrũmũ 'ũina. “Taesak ka'aranũua i'jawe jooa 'jau kwy, 'oga apoa 'jawe jooa 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga 'ũina imojopyrũmũ. ²⁹⁻³⁰ “Kasi 'gã a'e pe 'oga je imateepawe'emamũ je jai ne kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau 'gã nerawau 'gã nerekou.

—Nan tee futat nipo pẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽ je rerowiaaramũ pejemogyau pejejea'aramũ ra'ne. “A'jea futat sipo je rekoi 'ga rerowiarareteramũ 'wei?” 'jau ki pẽ pejemogyau pejejea'aramũ ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —“A'jea futat sipo je 'ga porowykya etee futat iapoi 'wei”, 'jau ki pẽ pejejeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³¹ —'Wyriara 'ga amũ remiayuwa nipo amara'neramũ ajepeja 'wyriara 'ga remiayuwa 'gã nee te. A'eramũ nipo 'gã 'jau o'wyriara 'ga upe: “Soo 'gã apisau 'jau” 'jau nipo 'gã 'ga upe. A'eramũ nipo 'wyriara 'ga 'jau 'gã nupe: “Tee. Tene ra'ne. Kwaiwete 'ga remiayuwa pytuna. Wĩti miu 'ga remiayuwa pytuna. Jane najanepytuni. Teis miu etee te 'ã janepytuna. Siapisipap sipo jane 'gã?” 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

—“Tee. Naani nipo nũ'ũ. 'Gã etee nipo jane apisipap”, 'jau 'ga remiayuwa 'gã 'ga upe. A'eramũ nipo 'wyriara 'ga oje'ega ra'ne imonou ajaupe. ³² A'eramũ 'gã oje'ega pyu etee futat ojomojyrũmũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

³³ —Nan tee futar iki pẽ. Jeremiayuamũ pejekoweramũ pejejea'aramũ ra'ne pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pẽ je rerowiaaraipa etee. A'ere etyka 'ea nia'wyr— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁴ —Sã'ã jukyra resagea futat numiamũ. A'ere kumi pype omonoramũ nomẽ'ẽi futari. Aipoa jukyra nia'wyr futari. ³⁵ A'ea jukyra numiamũ. A'ere namuei mama'ea. A'eramũ ae imonou imomoa yty apy'rarimũ. Nan tee futat je rerowiar awi opoit ma'e 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Ga amũ te nipo ajee mama'eaya ojeupe ijesaukaramũ opoit je rerowiar awi. 'Gã je rerowiaa numiamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou.

15

Oka'jam ma'ea karupa'mĩa
(Mateu 18.12-14)

¹ Anure itywet ma'e 'gã 'ua Jejui 'ga renupa 'upa. 'Wyriararete upe ka'aranũ pyykara 'gã nanẽ kwaiwete nũ.

² Gã nesakawe fariseu 'gã amũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee Jeju 'ga ago'wau 'upa:

—Kuu. Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —Ojemi'waa nanẽ 'ga 'gã pyri ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'e renupawe Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—Itywet ma'e 'gã werowiara we futat Janeruwarete 'ga afutat— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

⁴ —Kũima'e 'ga amũ nipo wyra jara. Karupa'mĩa nipo 'ga reymawa. Kwaiwete nipo 'ga reymawa. Sëg nipo 'ga reymawa pytuna. A'ere nipo karupa'mĩ amũ ka'jami opytun awi ka'a pe. A'eramũ nipo ijara 'ga ipytuna jaga ukaja pype inuga. Ipytuna jãmaw ire nipo 'ga awau oka'jam ma'efera rekaa akou. A'eramũ nipo 'ga awau owaẽma jupe. ⁵ Esakawe aipo 'ga iupia imonou imopeywaa ojas'i'y'warimũ erua. Aku'iramũ 'ga oka'jam ma'efera rerua oje'wyr ipe nũ. ⁶ Wog ipe owaẽmawe nipo 'ga oje'ega monou opytuna 'gã nupe: “Pe'je pejeju pejeku'iramũ je pyri. Tejeymawa je aesak ko”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁷ —Nan tee futat Jeruwarete 'ga ku'iramũ 'ũina. Otywer awi itywet ma'e 'ga poiramũ 'ga ku'iramũ 'ũina ywag ipe, ywagipewara 'gã netee— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee otywer awi opoit ma'e 'gã nee 'ga ku'iramũ 'ũina. Esage ma'e 'gã nee aku'ia 'ga iapyraapa 'ũina itywet ma'efera 'gã nee— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree 'ũina.

Ka'aranũ 'ywope'i etygyret

⁸ A'ere Jeju 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũjã ãẽ mũ 'ywope'ia wereko, ka'aranũ 'ywope'ia. Teis ãẽ ka'aranũ 'ywope'ia pytuna. Epyuu ma'ea juejue ãẽ upe. A'ere nipo amũ 'ari ãẽ wi. A'eramũ ãẽ tata monyka esakawamũ 'oga peia imua imono'oga esaka. ⁹ Esakawe ãẽ oje'ega oje'pyriwara 'gã nupe: “Pe'je pejeju je pyri pejeku'iramũ. Aesak je teka'aranũã ko”, 'jau ãẽ 'gã nupe— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁰ —Nan tee futat Janeruwarete 'ga ku'iramũ otywer awi 'gã poiramũ. Ywagipewara 'gã netee 'ga aku'iramũ 'ũina— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau.

Oka'jam ma'ea kunumũũ 'ga

¹¹ A'ere Jeju 'ga 'ũina mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree:

—Kũima'e 'ga amũ mukũi tee 'ga ra'yra 'gã. Kũima'ea jue 'ga ra'yra 'gã. ¹² Iwujaa 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Anure ki ekaraemã emut ore. A'ere je tema'ea 'awauwe ifutari. Emanũme'ẽwe jema'ea emut jee”, 'jau iwujaa 'ga 'uwa 'ga upe.

—A'erauwe 'ga okaraemã mojo'oka wa'yra 'gã nupe. Kwaiwete 'ga ka'aranũã. A'eramũ 'ga okaraemã kwajamũ.

¹³ —Anurenure'i 'ga ra'yra 'gã awau 'ga wi, iwujaa 'ga awau muku 'ga wi. Tapy'ÿja mũ 'wyrarete pe 'ga awau 'ga wi. Peu 'ga oka'aranũũ momyaupap. Kũjãmene'em are, kawãajaiw are 'jau. Mĩmer are 'ga oka'aranũũ momyaupaw ekoete. Nan etee etee 'ga akou nũ. Ika'aranũũe'ema 'jawe akou nũ. Oka'aranũũ momypaw ire 'ga akou ty'ara upe. ¹⁴ Aman ipe agawewi. A'etea amana nokyri 'gã nupe. A'eramũ temi'ua opapapap. A'eramũ peuwara 'gã ty'ara upe ajemogyau. Peu oo ma'efera 'ga nanẽ akou ty'ara upe nũ.

¹⁵ —A'eramũ 'ga 'jau peuwara 'gã nupe: “Jeporowykywet je tekou”, 'jau 'ga akou 'gã nupe, morowyky rekaa ojeupe. A'eramũ 'ga amũ 'jau 'ga upe: “Peu ekwap ekou, tajaurana poitawamũ”, 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶ —A'erauwe 'ga awau akou tajaurana poitawamũ. A'eramũ 'ga ty'ara rerekou. Tajaurana futawa resaka 'ũina. A'eramũ 'ga tajaurana futawa uweita jui numiamũ. A'ere teymajara 'ga a'ea miamũ na'uukari 'ga upe. ¹⁷ Ty'ara rerekou 'ga aipo 'jau. “Kwaiwete agawewi nã'ã jeruwa 'ga remiayuwã jepi re'ã. A'etea nã'ã kumia emyret

jepi re'ã. A'ere pa je 'ã 'au ty'ara rerekoi nũ. Maran te 'ã nooi tekou tejewya tejuwa 'ga resaka nũ 'i", 'jau 'ga akou ojeupe. ¹⁸“Tajemome'u tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina u'arasigamũ. “Jetywerete je tekou jarejee ai'i, Jarejuwarete 'ga upe nanẽ ai'i nũ, ta'e imome'wau tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga akou ojeupe. ¹⁹“Eja'yra 'jawe kasi je rereko ape 'awamũ ne, ta'e 'ga upe 'jau kwy. Au'je je rereko ape eja'yramũ je rekoramũ jepi, ta'e 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina. “A'eramũ ene 'awamũ je moporowykyau etee ejee, ta'e tejuwa 'ga upe 'jau kwy. Tejemi'ua tamepy tekou 'jau, ta'e tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁰—A'erauwe 'ga afu'ama o'wya. Pe awi etee futat 'ga awau. Ojewya awau owaẽma 'uwa 'ga upe. Muku 'ga rekorauwe 'ga ruwa 'ga 'ga resaka. “Kweramũ nipo jera'yra ruri akou nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

—'Ga resakawe 'ga awau ujãna 'ga rowosõu awau 'ga mana.

²¹—A'eramũ 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Jetywerete je tekou jarejee ai'i, Kiapi'ni. Jarejuwarete 'ga upe nanẽ ai'i nũ, Kiapi'ni”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. “Eja'yra 'jawe kasi je rereko ape 'awamũ ne”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. “Au'je je rereko ape eja'yramũ je rekoramũ jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe oje'ega.

²²—A'ere 'ga ruwa 'ga 'i etee 'ga upe: “Ene'me awi. Eremur awi aipoa ki sira ko. Jera'yra futat ene kũ”, 'jau etee 'ga ruwa 'ga 'ga upe. “Nafutari je nanuara. Wesaga'uwe'emamũ te ae poromũ ae 'i ujara upe”, 'jau tee 'ga wa'yra 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—A'ere 'ga ruwa 'ga 'jau wemiayuwa 'ga amũ upe: “Ekwap taity esage pe rerua kamẽsĩete imunepa 'ga wi. Fãyrũ reewe futar iki erut 'ga upe. Myapaawa nanẽ amũ rerua 'ga pyapaawamũ”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe. ²³“Wyra pejuka amũ jera'yra 'ga upe. Kwatau ra'yru'ia, oreremimoky'rafera ki perut ijukau. Janeroryp jarejupa 'jau”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe.

²⁴—“Jera'yra nipo 'ã amanũ rakue”, a'e je tekou jepi. A'ere 'ã jaruete jera'yra rekoi ra'e jepi— 'jau 'ga 'gã nupe, ojeupe wa'yra 'ga poromũ. “Oka'jam 'ga ako je wi ikue. A'ere 'ã ekoje ra'e jepi. A'ere 'ã turi opoa akou jee nũ. A'eramũ jane jarejemuekõẽãina 'ga rur are”, 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵—Wewirera 'ga waẽmamũ tuwi ma'e 'ga akou ko pe oporowykyau. A'ere 'ga 'ua. Oporowykypaw ire 'ua, maraka renupa. ²⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã amũ nupe: “Ma'ja poromũ nũ?” 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷—“Enerewirera 'ut ojewya akou ra'e. A'eramũ eneruwa 'ga kwatau ra'yru'i jukaukaa oree ko. 'Sajemuekõẽãi jera'yra 'ga ree', 'jau 'ga oree ko”, 'jau 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁸—A'erauwe tuwi ma'e 'ga amara'neramũ. A'eramũ 'ga osowe'em. 'Ga mara'nea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga ruwa 'ga uẽma 'ga resaka. “Ere ejua esou, kisit”, 'jau 'ga 'ga upe.

²⁹⁻³⁰—A'eramũ 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Je ree jẽmĩ 'ã nenerorywi jepi. Nerejemogypygyi 'ã je ree jepi. Je etee agawewi 'ã oporowyky tekou enee. Tekotee 'jawe je 'ã eneje'ega oware'ema jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. Wewirera 'ga ree 'uwa 'ga rorywamũ 'ga aipo 'jau 'ga upe. “Majawer are etee agawewi 'ga 'ã ka'arana momypaw ekoetei rai'i. A'etea 'ã eneporia 'ga ree. Je ree jẽmĩ 'ã eporia'e'emamũ jepi. Je upe jẽmĩ 'ã jarejeymawa mũ jukawe'e'mĩ jarejee jepi. Wyrasokwẽ miamũ 'ã amũ jukaukare'ema jarejee jepi, oporowyky ma'eramũ jẽmĩ jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Wyra jukaramũ amara'neramũ 'uwa 'ga ree. ³¹ A'ere 'ga ruwa 'ga 'i etee 'ga upe: “Ene 'ã jepir are ereko. Nereoi 'ã muku je wi. Janemama'ea enemama'ea futat”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe, aipo ojeupe 'ga 'eramũ. ³²“Omomot sipo 'gã jera'yra rakue pa”, a'e je tekou jepi. A'ere 'ã turi akou opoa janee. A'eramũ je 'jau 'gã nupe ko: “Sajemuekõẽãi 'ga ree 'jau, 'jau je 'gã nupe ko”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

—Saa'e kũima'e 'ga ku'ia. Wa'yra ojeupe ijewyt turamũ 'ga ku'ia rakue. Nan tee futat Janeruwarete 'ga ku'iramũ 'ũina otywer awi opoit ma'e 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe.

16

'Gã neko esage are 'gã mu'eawet

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ wemiayuwa 'ga omono okaraemã pyykaramũ numiamũ. A'ere aipo 'ga nia'wryi. Ka'aranũ jara 'ga wi ka'aranũ momyaupap ekoete etee futat 'ũina 'ga wi. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga amũ 'ua imome'wau 'ga upe. “Enekaraemã pyykara 'ga nia'wryi ra'e ki 'ei. Ekoay 'ga enekaraemã mateepapa ekoete ki 'ei”, 'jau 'ga 'ua imome'wau karaemã jara 'ga upe.

² —A'eramũ karaemã jara 'ga 'ga renũina, okaraemã raarana 'ga renũina. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “A'jea te jekaraemã eremomypap ekoete e'ỹina?” 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Ere ajee ewau ikwasiaa jee ka'aran are inuga”, 'jau 'ga okaraemã pyykara 'ga upe. “Gã nera ki ekwasiat inuga jee ka'aran are. Erararera 'gã nera ki ekwasiat inuga jee. 'Gã nemireroofera nanẽ ki ekwasiat inuga jee ka'aran are”, 'jau karaemã jara 'ga 'ga upe. “Aipo apo re tomono 'ga amũ imỹina ene py'rau 'jau nũ”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³ —A'eramũ 'ga awau 'ga wi. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Tỹỹ. Maran je tekou 'awamũ 'ũ? Ma'ja je iapou mama'ea tejeupe imuawamũ 'ũ? Najefuakara'uweri je teporowyky apou”, 'jau 'ga ojeupe. “Ajenosĩ je tekou mama'e renũina 'gã nupe ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ũina. “Ma'ja ajee je aapo 'awamũ 'ga upe 'ũ? Je muẽm are 'ga fueweramũ 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe. ⁴ “Amorytee pa je tejara 'ga kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “Ga karaemã rerararera 'gã pa je apoat kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “A'eramũ 'gã je muẽmamũ 'Ere ejua 'au ore pyri. Mama'e toromono ene upe 'jau', 'jau jee kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ũina— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ —A'eramũ 'ga 'ga karaemã rerararera 'gã nenũina: “Ma'ja te ereroo rai'i?” 'jau 'ga 'ga amũ upe.

—“Miara kawera ako je aroo ai'i”, 'jau erararera 'ga 'ga upe. ⁶ “Marana te ereroo rai'i?” 'jau 'ga erararera 'ga upe.

—“Kwaiwete je erooi ai'i. Sẽg yrũũ te je aroo ai'i”, 'jau erararera 'ga imome'wau 'ga upe.

—A'eramũ 'ga 'jau erararera 'ga upe: “Ekwasiat 'au. Sĩkwẽta etee ki ekwasiat inuga ka'aran are”, 'jau 'ga erararera 'ga upe. “Jane'me ijara 'ga upe 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

⁷ —A'ere 'ga ajepeja 'ga renũina nũ: “Ma'ja te ene ereroo rai'i?” 'jau 'ga 'ga upe nũ.

—“Juowuuran ako je aroo ai'i, miu yrũ ai'i”, 'jau 'ga 'ga upe.

—“Ere ajee inuga ikwasiaa 'au oito sētu etee ka'aran are”, 'jau 'ga 'ga upe.

⁸ —Aipo kwaapawe karaemã jara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Ene 'ã muna'ywa. Jekaraemã are 'ã eremunarũ ekou. A'etea 'ã ene'akwaap. 'Awamũ nipo 'gã jejukai ene ree numiamũ”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat. Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã i'akwaap futat numiamũ. A'ere 'ga rerowiaara 'gã nanẽ nokwaawi katu 'ga remiapoa. ⁹ A'eramũ je pẽ mu'jau 'ga remifutar are. Pejekaraemã pemono amũ ikaraemã'e'ema 'gã nupe. Nanuara 'ga afutat 'ũina, a'e je 'ã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —Nanuara pẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga pẽ monoi peu ojepyri. Nanuaramũ 'ga pẽ napesagi 'ũina peu ywag ipe 'jau agawewi je 'ã pẽ nupe imome'wau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ —Ika'aranũũ'e'ema 'gã amũ nipo oka'aranũũa wereko esage, mama'e esage are etee imomyau. A'e 'ga nanẽ oka'aranũũ kwajamũ wereko esage futat nũ, mama'e esage are

etee imomyau. Imomyau ekoete'ema akou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ika'aranũũ'ema 'gã amũ oka'aranũũ'ĩnamũ imomyau ekoete etee futat. A'e 'ga nan tee futat oka'aranũũ kwajamũ omomy ekoete te futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. ¹¹ — Nan pēē iaporamũ Janeruwarete 'ga namura'uweri omama'ea pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

¹² —Janeruwarete 'ga ma'e ete ate 'agamũ mama'ea. 'Ga te 'ã jane mogy 'agamũ oma'ea ywy pype— 'jau 'ga 'gã nupe. —Oma'ea mama'ea are ae jejuka esage'emamũ 'ga namura'uweri mama'ea ae upe peu— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

¹³ —Namukũja 'wyrriara 'gã nemiayuwa rũi 'ga amũ rekoi. Noporowykya'uweri 'ga amũ mukũja 'wyrriara upe. Kasi a'e pe 'ga ajepeja 'ga ree etee 'ga poromutaramũ akou ne. Majepeja 'ga ree jēmĩ oporomutare'emamũ ne. Wemifutara 'ga je'eg imũ etee mama'ea apou ne. A'eramũ 'ga wemifutare'ema 'ga je'eg imũ mama'ea apowe'em ne. Nan tee futat pēē. Pejeka'aranũũ kwaiwete are etee ea'at ma'eramũ nepēnea'aru'jawi Jarejuwarete 'ga ree. Nepejemogyppyyga'uweri ka'aranũũ are Jarejuwarete 'ga reewe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁴ Aipo 'ga 'erauwe fariseu 'gã 'ga rerekoemãu etee. Ka'aranũũa tee 'gã afutat. A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega jēmĩ futare'ema. A'eramũ 'gã a'eramũ Jejui 'ga rerekoemãu etee.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pēē 'ã ka'aranũũa pemono ika'aranũũ'ema 'gã nupe jepi. “Esage ma'e 'ga ra'e. Ka'aranũũa 'ga omono itywet ma'e 'gã nupe”, te'i etee 'gã oree 'jau, pe'je 'ã jepi. Ma'eramũ 'ã ka'aranũũa pemono 'gã nupe jepi. A'ere naJaneruwarete 'ga rũi imonoukari pē nupe. Pemono ekoete te 'gã nupe. “Tore futarete 'gã 'jau”, pe'je tee jepi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'ere Janeruwarete 'ga pē kwaawi futari. Janeruwarete 'ga naea'ari pē 'jawe mama'ea are etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Aeremifutara 'ga nafutari— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁶ —Ymã te 'ã Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. Moisesi 'ga manũ re 'ã, 'ga amũ ete akou 'ga py'rau rakue. 'Ga upe nanē 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega rakue nũ. A'eramũ 'ga nanē futat 'ã 'ga je'ega kwasiaa inuga ka'aran are janee rakue. Ymã we 'gã 'ã ajamu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —'Awamũ 'ã Juã 'ga nanē pē mu'jau 'ga je'eg are rai'i nũ. “Pejetywer awi pepoiramũ Janeruwarete 'ga pē monoi wemiayuwamũ”, 'jau 'ã Juã 'ga pē nupe rai'i. A'eramũ 'ã mytuna 'gã wekoweramũ Janeruwarete 'ga remiayuwamũ rai'i. A'eramũ 'ã 'gã opoia otywer awi rai'i. Juã 'ga ojeupe 'ga mome'uramũ 'gã 'ã opoia kwaiwete otywer awi rai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã monou wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

¹⁷ —A'jea futat 'gã nemikwasiarer ymanera resageramũ janee 'awamũ miamũ futat. A'jea futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega jane wi. Ywaga teepawamũ ywy retee 'eramũ miamũ futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁸ —“Kũima'e 'ga amũ nipo wemireko retyka awau amutee rerekou nũ” 'ea nia'wyrri Janeruwarete 'ga upe. Itywerete a'e 'ga akou Janeruwarete 'ga rowase. Etygipyrer are, kũjã are nanē kasi peko ne nũ. Imen futat aipoa kũjã akou. “Pejemogyau nipo pejejemireko are” 'ea Janeruwarete 'ga nafutari— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

Ika'aranũũ kwai ma'e 'ga imama'e'ema 'ga retee

¹⁹ A'ere Jejui 'ga mama'ea mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ:

—Kũima'e 'ga amũ akou waity esagea te imunepa rakue, ika'aranũũ kwai ma'e 'ga rakue. A'eramũ 'ga maraka apou 'gã nupe au'jeteramũ akou rakue. Maraka apoaw ipe 'ga mama'ea monou 'gã nupe. Kwaiwete 'gã mojemi'waa rakue.

20-21 —Ajepeja 'ga ipito'om ma'e 'ga otywereteramũ. Lasaru 'ga rera. A'eramũ 'ga pytuna 'gã 'ga rerawau 'ga mĩina ika'aranũũ kwai ma'e 'ga pyri 'ga rejaa. “Siesak 'ga mama'e'i mũ mura 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã numiamũ. A'ere 'ga namuri'i mama'ea 'ga upe. Kasurua etee 'ua 'ga pira rerepa 'ga wi, 'ga pito'oma rerepa. ²² Anure ipito'om ma'e 'ga amanũmũ. A'eramũ 'ga manũ re ywagipewara 'gã 'ua 'ga rerawau ojepyri. Abraão 'ga pyri 'ga rerawau imĩina, 'ga muapyka 'ga mojem'i'waa. A'ere ika'aranũũ kwai ma'e 'ga amanũmũ nũ. A'eramũ 'ga pytuna 'gã 'ga rerawau 'ga tyma. ²³ 'Ga 'aga nanẽ awawayayau mama'eukwaawa rapyaw ipe nũ. A'eramũ 'ga 'ũina akou tyweaete. Tata rakuwa 'ga mĩina 'ga rerekou tyweaete. A'eramũ 'ga Abraão 'ga piresaka. Ipito'om ma'efera 'ga resaka Abraão 'ga pyri. Mukuu 'ga 'ũina Abraão 'ga resaka. ²⁴ A'eramũ 'ga wafukaita 'ga upe: “Abraão! Ene 'ã jeramĩja! Ejemuaẽm iki je ree. 'Y'ia erurukat ara jee Lasaru 'ga upe, 'ga fã'ĩ are etee jekũ muakỹmawamũ. Ekoay jekũ osinisiniga”, 'jau ika'aranũũ kwai ma'efera 'ga oje'ega Abraão 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁵ —A'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani nũ'ũ. 'Auwaramũ ore 'ã norooarũa'uweri peu enerekwaw ipe. Pẽẽ nanẽ pe awi pejejorarũme'em 'au orerekwaw ipe nũ”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe. “Nenerea'ari nipo ejekwawer are? Eka'aranũũ are etee ako ejerowiaraipe ikue. A'eramũ ene 'awamũ e'ĩina eko tyweaw ipe” 'jau 'ga 'ga upe. “A'ere ako Lasaru 'ga nitywi mama'ea ikue. A'eramũ 'ga 'awamũ akou 'au futat je pyri wekõẽãjamũ. Wekõẽãimawe'emamũ futat 'ga akou 'awamũ je pyri. A'eramũ je a'eramũ 'ga monowe'em futat kwe pe tejewi”, 'jau Abraão 'ga oje'ega 'ga upe. ²⁶ “Nerekwaawi nipo 'ga oarũe'ema kwe katy ki sa”, 'jau 'ga 'ga upe. “Maran 'ga awau kwe katy ene pyri ki 'ei? Maran 'ga awau ikwara apyraapa ene pyri ki 'ei? Nooarũi 'auwara 'gã kwe katy. Peuwaremũ nanẽ pejejorarũme'em futat 'au nũ”, 'jau Abraão 'ga oje'ega monou 'ga upe.

²⁷⁻²⁸ —A'eramũ mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ũi ma'e 'ga 'jau Abraão 'ga upe: “Ère ajee 'ga monou jepytuna 'gã nupe, 'ga moporogytaukaa 'ũ”, 'jau 'ga 'ga upe. “Sĩku futat jerewirera 'gã. Kasi 'gã nuri je pyri ne. Ekoay je tejua te'ĩina 'au tekou tywet, e'i enereki'yra pẽ nupe, te'i 'ga awau 'gã nupe peu ywyu jeruwa 'ga rog ipe 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega Abraão 'ga upe. “Kasi 'gã nuri je pyri ne”, 'jau 'ga 'ga upe.

²⁹ —Aipo 'ga 'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani. Okwaap futat 'gã 'ã Moisesi 'ga remikwasiarera numiamũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera nanẽ 'ã ityp futat. Tene 'gã aipo etee erowiari”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe.

³⁰ —Aipo 'eramũ 'ga 'jau Abraão 'ga upe: “Naani. Moisesi 'ga je'egeera 'gã nuerowiari futari jepi”, 'jau etee 'ga 'ga upe. “Amanũ ma'efera 'ga je'ega te nipo 'gã werowiat. A'eramũ te nipo 'gã poiri otywer awi”, 'jau etee 'ga Abraão 'ga upe.

³¹ —A'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani nũ'ũ. Moisesi 'ga je'egeera renuwe'em ire 'gã amanũ ma'efera 'ga je'ega taetu nuerowiara'uweri futari. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera mogytaw miamũ te 'gã 'ã nuerowiari. Oferap ma'e 'ga je'ega taetu 'gã nuenuwi futari nũ'ũ”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

17

*Iporiay'i ajaupe mama'e tywera apoukaara 'gã
(Mateu 18.6-7; Maku 9.42)*

¹ A'ere Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe nũ:

—Natepawĩ futari nipo ajaupe mama'e tywera apoukaara 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe oporogytau. —Iporiay'i aipo 'gã numiamũ. Aipo 'gã te nipo Ku'jywa 'ga wereko tywerete futat— 'jau 'ga 'gã nupe. ² —Sã'ã ae ita mogoa ojojuri. A'eramũ 'ã ae ojomonou ojomomoa ajajukau 'yẽ'ẽ pype nũ. 'Y pe imomoripywera 'ga ako tywe'ri etee. Amanũ etee 'ga. A'ere nipo kunumĩ upe mama'e tywera apoukaara 'gã te Janeruwarete 'ga ereko tyweretei.

³ A'eramũ pëe pejejea'gwau pejejemogyau. Mama'e tywera kasi peapoukat 'gã nupe ne—'jau Jejui 'ga oporogytau 'gã nupe.

—Je rerowiaara 'ga amũ nipo mama'e tywera wapo pë nupe. A'eramũ ki peje-porogytau 'ga upe. “A'jea futat ako je mama'e tywera apoi ene upe ai'i. A'ere je 'awamũ naapou'jawi nũ”, pejejeupe 'ga 'eramũ pëe 'ga rerekou esage etee. Peje-jea'aru'jawe'emamũ futat ee— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴—Majepeja 'ara rupi etee mama'e tyw-era pejejeupe kwaiwete 'ga iaporamũ pejewau pejeporogytau 'ga upe. “Mama'e tywera ereapo jee. A'eramũ je ene raykau tekou. Au'je ki je rayka re ekou”, pe'je ki 'ga upe peje-porogytau. “Naapou'jawi je 'awamũ”, pejejeupe 'gã 'eramũ pejejea'aru'jawe'emamũ ee. Pejepota'waramũ 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau u'ama.

Perowiat Jarejuwarete 'ga

⁵ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Jejui. Ejerowiarukat oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Inãinãni'i etee pëe 'ga rerowiaa 'eramũ miamũ Janeruwarete 'ga mama'e muri pë nupe— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe. —Pëe inãinãni'i etee Jarejuwarete 'ga rerowiaa 'eramũ miamũ peje'eg 'ywu upe. “Ejemosok ywy awi jee. A'eramũ ene ewau e'ama 'y rypyter ipe jee”, pe'je ki jupe. Janeruwarete 'ga pëe erowiarãmũ 'ywa sozi pë nupe. Peje'eg imũ etee futat awau u'ama peu pë nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ajaupe oporowyky ma'e

⁷ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe:

—Sã'ã ae kũima'eramũ ae wemiayuwamũ monoa ko pe. Ajepejamũ 'ã awau wyra poita. A'eramũ 'ã ae kaaruwamũ 'ua ojewya oporowyky re. 'Gã nur ire sipo ijara 'ga 'gã nenũi 'gã muapyka 'gã mojemi'waa ra'ne? ⁸ Naani. Nanarũi. A'ere 'gã monoarera 'ga 'i etee 'gã nupe: “Je upe ra'ne mama'ea peapo. Je ra'ne je muewek pejepe. A'ere tepejemi'wat 'jau, je mueweg ire 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe. ⁹ Mĩnamũ futat 'gã porowykya. A'e apoawamũ futat 'ga 'gã mepyi— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'ga nupe. ¹⁰—Nan tee futat pëe. Jarejuwarete 'ga remiapo apo re “Ore resageramũ”, pe'je kasi ne. “Ore arujara 'ga remiapo etee aruapo”, pe'je etee ki— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Teis ipito'om ma'e 'gã

¹¹ Jerusareg ipe Jejui 'ga awau. Garireja ywy 'upa Samari ywy are oje'aa etee futat. A'eramũ 'ga awau ipõ'õ rupi ¹² owaëma amuna'wi'i mũ upe. 'Ga waëmauwe ipito'om ma'e 'gã 'ua 'ga rowosõu. Teis 'gã 'ua 'ga rowosõu. ¹³ Mukuu we 'gã 'ua opytau wafukaita Jejui 'ga upe:

—Ipito'om ma'eramũ ore rekoi, aruafukaita enee. A'eramũ ene ejemuaëma ore ree, ore mokã'jãu— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁴ 'Gã nesakawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mainana 'ga upe pekwap, pejejesaukaa ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ mainana 'ga repejãna 'gã orauwe 'gã pito'oma okã'jãu 'gã nui. ¹⁵ Esakawe 'gã 'jau ajaupe:

—Tÿÿ. Jane mokã'ëmap 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'ga amũ ojewya 'gã nui. Samari ywy pewara 'ga ojewya.

—Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

¹⁶ 'Ua 'ga wenupy'ãu wapyka Jejui 'ga rowase.

—Ene te 'ã eneresage oree. Au'jete ore mokã'ë ape— 'jau 'ga 'ga upe.

'Ga ku'ia 'ga rerekou.

¹⁷⁻¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Mytuna 'gã te je 'ã amokã'ë. Ma'ape ajee enepytuna 'gã ki 'ei? Maran ajee ene tee erejewyt ejua ki 'ei? Maran ajee 'gã nojewyri ene rupi 'ũ?— 'jau 'ga ojewyt ma'e 'ga upe.

A'ere Jeju'i 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—'Agamũ Samari ywy pewara 'ga. Najanepytuna rũi agawewi 'ga. A'etea 'ga ojetee futat ojewyt 'ua oje'ega jee. Ajepeja 'gã juejue janepytuna futat numiamũ, judeu 'gã futat numiamũ. A'etea 'gã nojewyri 'ua, “Au'jete ore mokã'ẽ ape”, 'jawe'em jee— 'jau 'ga wewiri oo ma'e 'gã nupe.

¹⁹ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau ojewyt ma'e 'ga upe nũ:

—Ere ewau nũ. Mainana 'ga upe ekwap ejesaukaa. Je rerowiat wejue 'ã ape ra'e jepi. A'eramũ je ene mokã'jãu— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere efu'ama. Erekã'ẽ futat ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

Werowiaara upe Jeju'i 'ga reni 'wyriaramũ
(Mateu 24.23-28, 37-41)

²⁰⁻²¹ Poje fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jeju'i 'ga upe:

—Maranime te Janeruwarete 'ga wemipyyrũmera 'ga muri imogou oree 'wyriaramũ? — 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jeju'i 'ga upe.

A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga remimureramũ je na'awa ywy pewara 'wyriara 'jawe rũi. Inãinã'nĩ te je reko'i 'wyriaramũ pẽ nupe— 'jau Jeju'i 'ga aipo 'gã nupe. —'Awa ywy pewara 'wyriaramũ te 'ã ae ojo'wyriat pãwẽ pãwẽnamũ ae reko'i. A'ere je Jarejuwarete 'ga remimureramũ je reni 'wyriaramũ tejerowiaaramũ pẽ nupe. Namajepei ywy pype tee rũi jeremiayuamũ pejemogy. Ywy tesirũmera pype we futat jeremiayuwa 'gã jemogyi okwasi'wasi'wau najuejue etee. Na'au etee rũi te je 'ã 'wyriara. A'eramũ pẽẽ “auwaramũ etee 'ga 'wyriaramũ janee”, 'jawe'em pejejaupe. Najuejue etee futat je reko'i 'wyriaramũ tejerowiaaramũ pẽ nupe. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga remimureramũ je reko'i pẽ pype— 'jau Jeju'i 'ga fariseu 'gã nupe.

²² A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Anure nipo pe'je pejejaupe. “Ma'ape te 'ga? Taesak 'ga 'jau”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. A'ere nipo naje resagi pejepe. A'eramũ pẽẽ pejejemogyau je jewyra rapesaka. A'eramũ te nipo je resak pejepe najuejue etee— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe. ²³ —Je ruru'jawa'ne'emamũ nipo amumera 'gã 'jau pẽ nupe: “Peu futat 'ga reko'i”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. ²⁴ Je ruru'jawamũ nipo najuejue etee je resak pejepe. Sã'ã tupã werawa. A'eramũ 'ã ae najuejue etee esaka. Nan tee futat nipo je jewyramũ najuejue etee je resak pejepe— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe. ²⁵ —A'ere nipo je o enune itywerete ma'e 'gã je rereko tyweretei ra'ne. Niporomutari nipo 'gã je ree. A'eramũ nipo 'gã je monou je jukaukaa 'wyriara 'ga po pe. ²⁶⁻²⁷ A'ere nipo anure je ruru'jawi erujewi pẽ nupe. Je kwaapare'ema 'gã nipo aipoa 'ara rupi ajemogyau oporowykyau. Ojemĩ'waa, wemirekoramũ 'jau nipo. Wemiapo apo are tee futat wea'aramũ ajemogyau— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe u'ama. — Janeruwarete 'ga ree jẽmĩ nipo 'gã wea'are'emamũ ajemogyau. Sã'ã Nue 'ga rekoramũ 'gã jemogya rakue. Janeruwarete 'ga ree 'gã 'ã wea'are'emamũ rakue. Nan nipo 'ga ajemogyau. Poje 'ga 'ã amana mua 'gã nupe, 'gã apisaukaa jupe rakue. Nan tee futat nipo je kwaapare'ema 'gã jemogyi— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Sã'ã Lo 'ga rekoramũ nanẽ 'gã 'ã iapou rakue nũ. Sodom ipewara 'gã awau kwe pe ojemĩ'waa ojekoty'aawa 'gã pyri. Oporowykyau akou oko tymba, amumera 'gã 'ã oga apou 'jau rakue. ²⁹ A'ere 'ã ywagipewara 'gã Lo 'ga renuẽmi 'gã nui rakue. 'Ga ãm ire Janeruwarete 'ga tata mua 'gã nupe rakue, itatata reewe rakue, ẽsõfyri 'jawa reewe rakue. Itywerete 'gã ajemogyau. Naea'ari futari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã apisau rakue. ³⁰ Nan tee futat nipo pejemogy je ruramũ— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe. ³¹ —Aipo 'ara rupi je jewyramũ nipo ko pewara 'gã ojewyre'ema futat okaraemã pyyka. Ko pewara 'gã nanẽ nipo nooi futari osou okaraemã pyyka nũ. Okaraemã are tee ea'at ma'e 'gã okaraemã reewe futat teepap.

³²—Pënea'at Lo 'ga remireko ãẽ manũawer are. Niporejariweri ãẽ okaraemã are rakue. A'eramũ ãẽ awawayayawe'em. A'eramũ ãẽ amanũmũ rakue. ³³ Pejekaraemã are tee ea'at ma'eramũ nepei futari Jarejuwarete 'ga pyri. Jarejuwarete 'ga ree ea'at ma'eramũ te peo 'ga pyri pejeferapa— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. ³⁴—Je jewyru'jawamũ nipo 'gã amũ ajuerosea ajuerupa. A'ere nipo 'ga amũ ãmi ajau. Ajepeja 'ga nipo opyta. Naje rerowiari 'ga. A'eramũ 'ga awawe'em je rupi nipo. ³⁵ Kũjãmera 'gã nipo 'upa mukũi ygu'ai. A'ere nipo majepeja ãẽ oi je repejãna. A'eramũ nipo ajepeja ãẽ te awawe'em. ³⁶'Gã amũ nipo awau oporowykyau ko pe akou mukũi. A'ere nipo majepeja 'ga etee 'ga oi je rowosõu. Ajepeja 'ga awawe'em nipo. Je rerowiare'ema 'gã nooi je rowosõu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ojewyru'jaw are.

³⁷ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ape sipo erejot poromũ ejewyr ire?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

—Je ruramũ te nipo pekwaap katu katu— 'jau etee 'ga 'gã nupe. —Sã'ã uruwua mama'e nema kwaawa. A'eramũ 'ã 'ua ajatykau ee. Nan tee futat nipo pãẽ. Je jewyru'jawamũ je kwaap katu katu pejepe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

18

Peojet kasi pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe ne

¹ Anure Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Peojet kasi pejejemogyau pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

² A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Tapy'ÿja 'wyrarete pe 'wyrriara 'ga amũ rekoi. 'Gã ago'o anupawe 'ga 'jau 'gã nupe: “Ene te 'ã mama'e tywera ereapo 'ga upe. A'eramũ ene te 'ga mepyau”, 'jau 'ga itywet ma'e 'gã nupe. “Ga mepye'emamũ 'gã ene munewi ne”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipoa 'wyrriara nopojeuwi futari Jarejuwarete 'ga. Aea nanẽ futat nopojeuwi futari nũ.

³—Aipo amunawa pype majawera ãẽ mũ akou. 'Wyrriari 'ga upe ãẽ awau 'jau: “Jekaraemã rerawarera wã nomepyi jee”, 'jau ãẽ awau 'ga upe. “A'eramũ ene je mepyukaa wã nupe”, 'jau ãẽ 'ga upe. ⁴ A'ere 'ga naani. Noje'egi futari aipo 'gã nupe. A'eramũ ãẽ ojewya 'ga ree nũ. A'ere ãẽ ojewyru'japa 'ga ree nũ. Ojewyjewya akou 'ga ree, oporogytau 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Ku'jywa 'ga miamũ je 'ã napojeuwi jepi re'ã. Ae 'gã taetu je 'ã napojeuwi jepi re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. ⁵ “A'ere pa 'ã koa majawera ãẽ je mopiro'ysã'ysagi nũ”, 'jau 'ga ojeupe. “A'eramũ pa je ãẽ karaemã rerawarera 'gã nupe ãẽ karaemã mepyukaa kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe. “Kasi a'e pe ãẽ ruru'jau'jawi 'au je marukare'ema ne nũ kwy”, 'jau 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁶—Aipoa 'wyrriari 'ga nia'wyrri. Nakamẽsĩete rũi 'ga ãẽ mepyukari 'gã nupe. A'etea 'ã pejemu'e 'ga ree. ⁷ Aipo 'ga kũima'e 'ga nia'wyrri agawewi futat. A'etea 'ga opoat ãẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga taetu 'ã esage futat. A'eramũ 'ga 'ã wemiayuwa 'gã poari futari. Ojeupe oporogyta ma'e 'gã ojere'emamũ 'ga 'gã poari futari. ⁸ 'Ga niporomukui futari ae poaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Tejoru'japa sipo je tejerowiaara 'gã amũ nesagi? Je ruru'jawa poromukuran sipo 'gã jemogyi kwaiwete je rerowiaa? Kwaiwete tejerowiaara 'gã nesaga je afutat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pãẽ je rerowiaarareteramũ pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega pejeojere'emamũ futat pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mukũja 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe

⁹ A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ. “Je jeresageay. Tekotee 'gã nia'wyrri. A'ere 'ã je jeresage” 'jara 'gã nupe te 'ga 'i.

¹⁰ —Mukūja kūima'e 'gā awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporogytau 'ga upe. Majepeja 'ga fariseua. A'eramū ajepeja 'ga 'wyrriara upe ka'aranūū pyykara 'ga. ¹¹ A'eramū fariseu 'ga ojemome'wau u'ama Ku'jywa 'ga upe. “Na'gā 'jawe rūi je rekoi ene reape, ki Ku'jyp”, 'jau 'ga 'ga upe u'ama. “Amumera 'gā te aje 'ā muna'ywamū ako ene reape. A'ere je 'ā nanarūi. Naapoa'uweri je 'ā mama'e tywera ene reape tekou, ki Ku'jyp. 'Gā 'ā nako esagei futari ene reape. A'ere 'ā je te je reko esagei ene reape”, 'jau 'ga oporogytau u'ama Jarejuwarete 'ga upe. “Gā 'ā okou futat ajuemireko are. A'ere je 'ā nanarūi. Noko'uweri je 'gā nemireko are. Je 'ā na'gā 'jawe rūi futat. Kwe 'ga te 'ā 'wyrriara upe oreka'aranūū pyykara te”, 'jau 'ga, ajepeja 'ga kūima'e 'ga mome'wau u'ama Ku'jywa 'ga upe. “Nia'wyrri 'ga. A'ere je na'ga 'jawe rūi. ¹² Mukūi 'ara rupi je 'ā teporogytau tekou enee ty'ara rerekou. Teka'aranūūa miamū je 'ā imonou ene upe jepi. Teis ka'aranūū je majepeja monou enee jepi”, 'jau 'ga u'ama oporogytau Jarejuwarete 'ga upe numiamū. A'ere Janeruwarete 'ga nuenuwi. Ojeupe etee futat 'ga 'i u'ama— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

¹³ —A'ere 'wyrriara upe ka'aranūū pyykara 'ga awau u'ama ojetee oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Aipo 'ga kūima'e 'ga werojenosī otywera enu'ama. A'eramū 'ga a'eramū wowowyre'emamū u'ama oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. “Je 'ā jetywerete tekou enee jepi. Ejemuaēm je ree, ki Ku'jyp”, 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū aipo 'ga 'eramū Janeruwarete 'ga 'ga tywera moia 'ga wi. A'eramū 'ga a'eramū 'ga katu'oka. Otywera renosīarera 'ga Ku'jywa 'ga ikatu'oka. ¹⁴ Aipo 'ga ikatu'ogipyra 'ga esage akou Janeruwarete 'ga upe. Ajepeja 'ga naani. Nia'wyrri 'ga 'ga upe. Wog ipe 'gā jewyramū 'ga remikatu'ogera 'ga etee futat wesageramū akou 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

—“Je jeresage” 'jara 'gā Janeruwarete 'ga nafutari. Aipo 'jara 'gā nojekatu'ogukari Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ga “je 'ā jetywerete” 'jara 'gā katu'ogi. Aipo 'jara 'gā etee ojekatu'ogukat Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau u'ama, 'gā mu'jau ee.

Jejui 'ga kunumī 'gā netee

(Mateu 19.13-15; Maku 10.13-16)

¹⁵ Anure amumera 'gā wa'yra 'gā nerua Jejui 'ga upe:

—Orera'yra apyte'rarimū epo emono a'i kī'ī— 'jau 'gā erua 'ga upe. —Jarejuwarete kīā upe eporogyta wā nee. A'eramū Janeruwarete kīā ojekau esage wā nee, aru'e ore enee kī'ī— 'jau kūjāmera 'gā 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga remimu'e 'gā 'gā nesakawe 'gā 'i 'gā nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gā 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamū. Nepemaruukari 'ga porogyta 'ga 'amamū— 'jau 'ga remimu'e 'gā 'gā nupe.

Aipo 'gā 'eramū Jejui 'ga oje'ega wemimu'e 'gā nupe:

—Naani. Peapo awi aipoa. Tene kunumī 'gā nuri je pyri— 'jau 'ga wemimu'e 'gā nupe.

¹⁶ A'eramū futat 'ga kunumī'ī 'gā nenūina:

—Pe'je pejejua je pyri— 'jau 'ga kunumī 'gā nupe.

A'eramū 'ga 'jau:

—Janeruwarete 'ga kunumī 'gā afutat wemiayuwamū— 'jau 'ga 'gā nupe. ¹⁷ —Kunumī 'jawewara 'gā nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyrriaramū. Kunumī 'gā ojemogypyk te Jarejuwarete 'ga ree. Ojerekokatuukat 'gā 'ga upe. 'Gā 'jawe pejemogyramū 'ga pē katu'ogi. Kunumī 'jawewara 'gā etee te Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamū. A'ere 'ga ojee ijemogypyke'ema 'gā Janeruwarete 'ga nomogyi wemiayuwamū. Nakunumī 'jawe rūi 'gā. A'eramū 'ga 'gā mogyawe'em wemiayuwamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

Jarejuwarete 'ga pyri oo are 'ga poronupawet

(Mateu 19.16-30; Maku 10.17-31)

¹⁸ A'ere judeu 'gã 'wyrria'ri 'ga amũ awau oporogytau Jejui 'ga upe:

—Jejui. Ene 'ã eneresage. Ma'ja te je aapo 'awamũ tejee, temanũ re ywag ipe tejesawamũ, Jarejuwarete 'ga pyri tewawamũ?— 'jau 'ga oporonupa ee 'ua Jejui 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ “Ene 'ã eneresage” 'jau jee ejua 'ũ? Janeruwarete 'ga etee te esage ma'ea kũi. “Ene 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawewara”, ere te jee?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ²⁰ —Ymã te 'ã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. A'ea 'ã erekwaap. “Peko awi pejejuemireko are” 'ea 'ã erekwaap. “Peporojuka awi. Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ẽwu'jag kasi 'ga amũ ne. Peanuw etee ki pejejara 'gã”. Mĩmera 'ea 'ã erekwaap— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je kunumĩawe futat aipo aapopap ikue, Moisesi 'ga je'eger imũ etee futat ikue— 'jau aipoa kũima'e 'ga Jejui 'ga upe oje'ega.

²² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo. Ekaraemã eme'ẽmap. A'ere ene ka'aranũũ monou ika'aranũũ'e'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi oje'pyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, enekaraemã monoawera mua enee anure. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²³ A'ere 'ga aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga 'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga okaraemã me'ega futare'ema. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau, Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ awau.

²⁴ 'Ga 'arasiga resakawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

²⁵ —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ ajemogyau. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rũi 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jarejuwarete 'ga opoara futare'ema ajemogyau. Jeje'ega 'gã nuenuwi futari ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã kawaruua 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ A'eramũ 'ga renupara 'gã 'jau 'ga upe:

—Maranuaramũ ajee 'ga ae katu'ogi ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽ nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa numiamũ. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema amũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Je katu'og ape” ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanẽ futat ako ore ejaa ai'i nũ. Ma'ja te ore mama'e rejaawera repya?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi pẽ nupe pẽnemiejarera apyraapa. Je mome'u are woga rejaarera 'gã, wemireko rejaarera 'gã, weki'yra rejaarera 'gã, wewirera rejaarera 'gã, wenyra rejaarera 'gã, ujara rejaarera 'gã, wa'yra rejaarera 'gã. ³⁰ Mĩmera 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e monoi. 'Awamũ futat 'ga mama'e monoi 'gã nemiejarera apyraapa. Amanũ re je ree omama'e rejaarera 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

Amanũawama Jejuí 'ga imome'wau'japa
(*Mateu 20.17-19; Maku 10.32-34*)

³¹ Aipo 'gã nupe 'e re Jejuí 'ga wemimu'e 'gã nenũina:

—Pejepe'a'i 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojepe'au mytuna 'gã nui 'ua. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. A'eramũ je pẽ muea'aa Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarer are— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

—Ymã te 'ã 'gã ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue, “Anure tamut teja'yra 'ga pẽ nupe 'jau” 'e are rakue. “A'eramũ ia'wyre'ema 'gã jera'yra 'ga rerekou tyweaete nipo. ³² A'eramũ nipo 'gã 'ga monou romanũ 'wyrara 'ga po pe 'ga jukaukaa. A'eramũ nipo jefaruu 'gã 'ga kurapa, onymuna 'ga ree, 'ga nupãnupãu, 'ga monou, 'ga mu'ama 'ypeywar are 'ga jywa pypiraa 'ga manũawamũ futat”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue— 'jau Jejuí 'ga 'gã muea'aa ikwasiaripyre are. ³³ —“A'ere nipo je imuaprya 'ara rupi 'ga moferawi etee nũ”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga 'gã nupe, ikwasiarukaa inuga rakue— 'jau Jejuí 'ga 'gã muea'aa ee.

A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yraretea. Janeruwarete 'ga je mut pẽ nupe. A'eramũ 'gã je ree futat poromũ ka'arana kwasiaa inuga rakue— 'jau Jejuí 'ga 'ga nupe.

³⁴ A'ere 'gã nokwaawi 'ga 'ea. Naeapyoi 'gã 'ga 'e are.

—Ma'ja are te 'ga jane mu'ei?— 'jau etee 'gã ajaupe. —Ma'eramũ 'ga aipo mome'wau jane?— 'jau 'gã ajaupe.

—Tee. Je nakwaawi ki 'ei— 'jau etee 'gã amũ ajaupe.

Eae'ema 'ga

(*Mateu 20.29-34; Maku 10.46-52*)

³⁵ Jeriko 'jawa amunawa upe iwaẽm ja'wyja'wyuuramũ eae'ema 'ga amũ 'ũina wapyka peyse pe:

—Ka'aranũũ'ĩa pemut ape jee— 'jau 'ga 'ũina pe rupi okwap ma'e 'gã nupe.

³⁶ Peyse pe 'ũinaw ipe 'ga 'ũina wapykau 'gã fu are. Kwaiwete 'gã fu renupa 'ũina. A'eramũ 'ga 'jau:

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau 'ga wafukaita 'gã nupe.

³⁷ —Jejuí 'ga ako, Nasare pe waranup ma'efera 'ga okwap akou— 'jau 'ga amũ 'ga upe.

³⁸ A'eramũ eae'ema 'ga wafukaita Jejuí 'ga upe:

—Jejuí! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Erejemuaẽm te je ree? Epãjẽ mũ je katu'og ape, ki Jejuí— 'jau 'ga wafukaita 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'ga pyu okwap ma'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Epije e'ỹina kũi. Aereau toko re'ã— 'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'ga jero'wuro'wui etee wafukaita 'ga upe:

—Jejuí! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaẽm je ree. Je resag ape, a'e je enee— 'jau 'ga ojero'waro'wau etee wafukaita 'ũina.

⁴⁰ A'eramũ Jejuí 'ga awau opytau pe pe.

—Pe'je ajee eae'ema 'ga rerua jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ga rerua 'ga upe. ⁴¹ Ojeupe 'ga rerurauwe Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te erefutut ejeupe je iapoa?— 'jau Jejuí 'ga 'ga upe.

—Tamã'ẽ 'jau nũ, a'e je enee, ki Ku'jyp. Jereapap je ikue— 'jau 'ga Jejuí 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremã'ẽ futat nũ. Je rerowiar ape ekou ra'e. A'eramũ je ene mamã'jãu nũ— 'jau Jejuí 'ga 'ga upe.

⁴³ A'eramũ 'ga opo monou 'ga reakwara 'arimũ 'ga mamã'jãu nũ. A'erauwe 'ga amã'jãu awau Jejuí 'ga rupi.

—Ene te 'ã eneresage jee— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa amamã'ẽawer are.

'Ga resakara 'gã naně oje'ega Jarejuwarete 'ga upe nũ:
—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe.

19

Sakeu 'ga

¹ Jeriko 'jawa amunawa upe owaēmawe Jeju 'ga awau amunawa pyterimũ akou. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. ² A'eramũ Sakeu 'ga oporesagiweramũ Jeju 'ga ree. Sakeu 'ga ika'aranũũ kwai ma'ea. 'Wyriararete upe ka'aranũũ ppykara 'gã nupe 'ga reni 'wyriaramũ. ³ 'Ga poromũ iporesagiwet Jeju 'ga ree. A'ere 'ga nifukui. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga resake'ema. ⁴ A'eramũ 'ga awau ujãna 'ga renune awau ojeupia 'ywa rupi. Figu 'ywa rakã 'arimũ 'ga awau ojeupia 'ũina, Jeju 'ga kwapawa 'arimũ. “Ko rupi futat nipo 'ga kwawi re'ã”, 'jau Sakeu 'ga ojeupe, awau 'ũina 'ywa rakã 'arimũ 'gã nenune.

⁵ 'Ua Jeju 'ga owaēma 'ga upe. A'eramũ Jeju 'ga amã'jãu 'ga ree. A'eramũ Jeju 'ga 'jau 'ga upe:

—Sakeu. Ere ejua ejypa. Too ene rupi ene'wyr ipe 'jau— 'jau Jeju 'ga 'ga upe.

⁶ A'erauwe 'ga 'ua ojypa. A'eramũ 'ga Jeju 'ga rerawau oje'wyr ipe. A'eramũ futat Sakeu 'ga aku'iramũ 'ga rerawau oje'wyr ipe.

⁷ A'eramũ aipo resakarera 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Nokwaawi 'ga Sakeu 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe. —Sakeu 'ga 'ã 'wyriararete upe janeka'aranũũ ppykara. A'eramũ 'ga ia'wyre'emamũ akou. Nia'wyr ka'aranũũ ppykara 'gã najuejue etee. Amunarũ ma'e 'gã juejue te 'ã. A'etea Jeju 'ga oo 'ga 'wyr ipe jã'nũ'ũ— 'jau 'gã Jeju 'ga ago'wau 'upa.

⁸ Ojemi'war ire Sakeu 'ga 'jau Jeju 'ga upe:

—Apoit je tetywer awi 'awamũ. A'eramũ je tekaraemã mojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe. Amumera 'gã nui je ka'aranũũ reroouu re je ka'aranũũ monoi 'gã nupe nũ. Irũpãwẽ juejue je imonoi 'gã nupe nũ, 'gã nui eruripyrrera mepyau 'gã nupe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jeju 'ga 'jau wesakara 'gã nupe:

—Ko 'ga kũima'e 'ga judeua futat. A'etea 'ga mama'e tywera wapo akou rai'i. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga 'ga katu'ogi— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —Je 'ã pñeki'yraretea futat. Ma'eramũ 'ã je ruri oka'jam ma'e 'jawewara 'gã nekaa tekou. Jeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã oka'jam ma'e 'jawewara futat ajemogy. A'eramũ je 'gã nekaa te tejua etee. 'Gã katu'okawamũ tejua etee— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe.

Kũima'e 'ga remiayuwa 'gã mome'uawet

(Mateu 25.14-30)

¹¹ Jerusarega pyri awauwe 'ga rupi oo ma'e 'gã 'jau ajaupe:

—Sawaēm ja'wyja'wy jane Jerusarega upe ra'e. 'Awamũ futat nipo 'ga rekoi 'wyriaramũ janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹² A'ere Jeju 'ga nuenuwi agawewi futat 'gã 'ea. A'etea 'ga okwaap aipo 'gã 'ea ajaupe. A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

—'Wyriararete 'ga ika'aranũũ kwai ma'e 'ga renũina. “Ere ejua 'au je pyri. Tomono ene 'wyriaramũ 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe. Mukuu 'wyriararete 'ga rekoi.

¹³ —A'eramũ 'ga oo enunewe wemiayuwa 'gã nupe oporogytau. Teis 'ga remiayuwa 'gã pytuna. A'eramũ 'ga ka'aranũũ 'ywope'i monou 'gã nupe. “Oo je teatau pñ nui. A'eramũ je ka'aranũũ 'ywope'ia monou pãwẽ pãwẽ pñ nupe. A'eramũ pñ pejewau imomytuna jee je ruru'jawe'emaue”, 'jau 'ga 'gã nupe, ka'aranũũ monou 'gã nupe. Oporogytapaw ire 'ga awau 'gã nui.

¹⁴ —A'eramũ 'ga 'wyr ipewara 'gã amũ 'ga futare'ema 'wyriaramũ 'ga rekoa. “Kuu. Nia'wyr 'ga. Nifutari jane 'ga 'wyriaramũ 'ga rekoa jarejee”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã

'gã amũ monou imoporogytaukaa 'wyrirarete 'ga upe. “Narafutari ore 'ga 'wyriraramũ orojeupe 'ga ruwa”, 'jau 'gã oje'ega monou 'wyrirarete 'ga upe.

15 —A'ere 'wyrirarete 'ga nomojerowiari 'gã je'ega. A'eramũ 'ga 'ga mogou 'wyriraramũ 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'wyriraramũ omogo re 'ua ojewya oje'wyr ipe nũ. Owaẽm ire 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. “Maran gatu nipo 'gã jeka'aranũũa rerekoi rai'i?” 'jau 'ga ojeupe. “Ika'aranũũ kwaiwete sipo 'gã nai'i?” 'jau 'ga ojeupe.

16 —A'ere 'ga amũ 'ua owaẽma 'ga upe nũ: “majeppei'i etee agawewi ako ka'aranũũa eremut jee ikue. A'ere 'awamũ je imomytuni teis enee ai'i”, 'jau 'ga 'ga upe erua.

17 —“A'jea futat. Majeppei'i etee agawewi ako je imonoi enee ai'i. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat. A'eramũ je a'eramũ ene monou teis amunawa mo'wyrjaa”, 'jau 'ga 'ga upe.

18 —A'ere 'ga amũ 'ua nũ. “Majeppei'i etee ako eka'aranũũa eremut jee ikue. A'ere je imomytuna sũku 'awamũ ene upe”, 'jau 'ga o'wyrjara 'ga upe.

19 —“A'jea. 'Awamũ je ene monoi 'wyrjara'nĩnamũ sũku amunawa mo'wyrjaa”, 'jau 'ga 'ga upe.

20 —A'ere 'ga remiayuwa 'ga amũ 'ua nũ. “Kweramũ eneka'aranũũa. Namomyi etee je. Akyje te je ene wi. A'eramũ je iauwana taity pirera pype imima erekou muna'aw awi ai'i. 21 Akwaap je ene jepi. Enemara'ne 'ã ene. Ejemepya te 'ã erefutut ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ eja'are'emamũ. A'eramũ je tekyjau ene wi ai'i, eneka'aranũũa momyawe'em ene wi ai'i”, 'jau 'ga 'wyrjara 'ga upe.

22 —A'eramũ 'wyrjara 'ga amara'neeteeramũ 'ga ree. “Nenea'wyrj futari te 'ã ene. Erekwaa futat te 'ã jemara'nea jepi. A'jea futat ere aipo 'jau jee. 'Emepy ekoete ate te 'ã erefutut ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ eja'are'emamũ', ere ako jee ko. A'jea futat ere jee. Ka'aranũũa etee je afutat”, 'jau 'wyrirarete 'ga aipo 'ga upe.

23 “Ma'eramũ sipo ene imomytune'ema jee rai'i? Je upe imomytuna ene ifutare'emamũ amunipo 'ã eremono ka'aranũũ rerekwara 'gã nupe rai'i kũi. A'eramũ amunipo 'ã 'gã jeka'aranũũ momyawera mepyau enee jee rai'i kũi”, 'jau 'wyrjara 'ga aipoa kũima'e 'ga upe.

24 —A'eramũ 'ga 'jau ojeypyriwara 'ga upe: “Ere ka'aranũũ pyyka 'ga wi. Imonou teis ka'aranũũ pyykarera 'ga upe”, 'jau 'ga 'ga upe.

25 —A'eramũ 'ga 'jau 'wyrjara 'ga upe: “Naani kũi. Kwaiwete 'ga ma'ea kũi. Teis 'ga ma'e pytuna kũi”, 'jau 'ga 'ga upe.

26 —A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “A'jea futat. Ereko esageara 'gã opyygu'jap futat nũ”, 'jau etee 'ga 'gã nupe. “Ereko esage'emara 'gã te ajee nuerekoi futari. Erekoypyrrera miamũ futat 'ga erekowe'em”, 'jau 'ga 'ga upe.

27 —A'ere 'ga 'jau 'gã nupe nũ: “A'eramũ pẽẽ 'awamũ je ree iporomutare'ema 'gã nerua iapisaupap 'au je rowase. Narafutari ore 'wyriraramũ 'ga rekoa 'jarera 'gã nerua iapisau je rowase”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Juã 12.12-19)

28 Aipo mome'upaw ire Jejui 'ga watau wemiayuwa 'gã nenune. A'eramũ futat 'gã awau 'ga rewiri. 29 A'eramũ 'gã awau owaẽma ywytyra upe. Oriweira 'jawa upe owaẽma. Kwaiwete aipoa 'ywa oriweira 'jawa peu. A'eramũ 'gã a'eramũ ywytyra renũina, Oriweira 'jau jupe.

Mukũja amunawa 'upa aipoa ywytyra pyri. Pefaje, Petani. Mĩmera amunawa 'upa ywytyra pyri. 30 A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã amũ nupe, mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaẽma iruuepuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pẽẽ kawaru'i mũ resaka. Nuatai we 'gã amũ i'arimũ. A'ea ki perut iamoiã jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 31 —“Ma'eramũ te peko ee?” pejejeupe 'gã 'eramũ ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pẽ nupe nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² A'eramũ 'gã awau kawaru'i resaka. 'Ga je'eg imũ etee futat 'gã kawaru'i resaka.

³³ Kawaru'i amoiramũ, ijara 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pëë pejekou ee ki 'ei? Ma'eramũ pëë iamoia ki 'ei?— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Janejara 'ga te e'i oree ko: “Kawaru'ia pekwap amũ rerua jee ra'ne”, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri nũ— 'jau 'gã 'ga upe.

—A'jea. Pe'je ajee erawau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵ A'eramũ 'gã erawau Jejui 'ga upe. A'ere 'gã amũ opiara mososoka imonou kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga upe. A'ere 'gã kawaru'i ppyka Jejui 'ga upe 'ga apykawamũ. ³⁶ A'eramũ Jejui 'ga awau Jerusareg ipe kawaru'i 'arimũ. A'ere 'ga rupi oo ma'e 'gã awau ujãna 'ga renunewe opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamũ. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamũ 'gã iapou.

Ymã 'gã aipo apou 'wyriararete upe rakue, 'ga ree opojejuka resaukaawamũ rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ iapou Jejui 'ga upe.

—'Ga nipo ako 'awamũ 'wyriaramũ janee— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

³⁷⁻³⁸ Ywytyra awau wããpyramũ Jerusarega upe. Jerusarega 'upa ywytyray 'arimũ. Jerusarega rerowykawe 'gã ajatykau wafukaita ajaupe:

—Janeruwarete 'ga esage futat ra'e. Koromũ futat Jejui 'ga, Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Kwaiwete 'ga 'gã moferawi. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanë 'ga okatu'ok nũ— 'jau 'gã ajaupe wafukaita. —A'ea ore aruesak ai'i. Janeruwarete 'ga 'ã ene mua— 'jau 'gã ajaupe.

Kwaiwete 'gã awau Jejui 'ga repejãna. A'eramũ 'gã a'eramũ awau akou meewei. A'eramũ 'gã amũ 'jau 'ga upe wafukaita:

—Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera.

Ene ree 'ã Janeruwarete 'ga ta'waramũ akou oree.

Ywagipewara 'gã najuejue etee opy'ata'waramũ ajemogyau nũ.

'Ga te 'ã ene mut ore'wyriarareteramũ.

Ene 'ã eneresage ekou oree.

A'eramũ ene 'awamũ ekou 'wyriarareteramũ oree—

'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'gã amũ 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree jepi. Ene 'ã Jejui 'ga eremut oree. Eneje'eg imũ futat 'ga ruri. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa Jejui 'ga ree.

³⁹ A'eramũ fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Jejui! “Aipo pe'je awi”, ere 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga upe te aipo jane 'i jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. 'Gã je'ege'em ire amunipo 'ã itaa we futat ije'egi jee je muorypa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga ajemuaëma Jerusareg ipewara 'gã nee

⁴¹ Jerusarega pyri katu katu awauwe Jejui 'ga amã'jãu amunaw are. A'eramũ 'ga u'arasigamũ. A'eramũ futat 'ga ajaa'wau. “Jerusareg ipewara 'gã Jeruwarete 'ga je'ega renupare'ema”, 'jau 'ga ojeupe.

⁴² —Je 'ã ae katu'okara futat. Je 'ã Jarejuwarete 'ga mota'waara pë nupe. Je rerowiarãmũ nipo 'ga ota'waramũ akou pë nupe. Aipo pëë ikwaawa je afutat numiamũ. A'ere 'ã nepekwaawi futari. Ikwaaw ire amunipo 'ã ia'wyre'ema 'gã nepë nereko tyweri— 'jau 'ga amã'jãu Jerusareg are. ⁴³ —A'ere 'ã Jerusareg ipewaramũ nepëporomutari je ree. A'eramũ nipo ia'wyre'ema 'gã anure 'ua pë'wyrã osõu pë nee. A'eramũ nipo pëë mũ pejeka'jame'ema futat. Tujugeyra pyu pë osõu. ⁴⁴ A'eramũ nipo 'gã pë'wyrarete ma-teepapa pë nui— 'jau 'ga 'ũina. —Pëë nanë futat pë apisaupap katu katu nũ. Nepeka'jami

futari nipo pēē mū. Kunumĩaky'ria we futat nipo 'gã wapisipap katu katu. Pēnoga we futat etyka nipo pē nui. Iku'jo'joka pē nui imuãmuãina pē nui. Janeruwarete 'ga 'ã je mut ae katu'oka. A'ere 'ã nepēporomutari je ree. A'eramū 'awamū mama'e tywera ojeapou pē nupe— 'jau 'ga 'ũina amã'jãu 'gã 'wyr are.

A'eramū futat 'ga ajaa'wau.

Wyra me'egara 'gã mū'ēawet

(Mateu 21.12-17; Maku 11.15-19; Juã 2.13-22)

⁴⁵ 'Gã 'wyrarete upe owaēmawe Jejui 'ga ojypa kawaru'i awi. A'eramū 'ga awawayayau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Irãã'ã wyra me'egara 'gã nuwamū. A'eramū Jejui 'ga amara'neramū 'gã nee:

—Pe'je pejewau peje'jãu 'aw awi. Nawyra me'egawa rūi te 'ã. Jeruwarete 'ga mogytaawa te 'ã 'oga— 'jau 'ga wyra me'egara 'gã nupe, 'gã karaemã muãina, 'gã neymawa mopyamãu 'gã nui. A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

⁴⁶ —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. “Jemogytaawa 'og ipe 'gã nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa rakue. 'Au futat Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ã pemỹi pejemunarūawamū ete. Pejejemawa etee 'ã pēē erua ime'ega erupa 'au. “Pe'je pejejua jereymawa mua iapyau Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ã pēē 'gã nupe pejejupa. A'ere 'ã pemepyuukat pejejaupe epy apyraapa. Pejemunarūmū 'ã pejejupa pejejoka'aranū are— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyräfena 'gã nupe. —A'eramū pēē pejewau 'aw awi peje'jãu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, amara'neramū 'gã nee.

⁴⁷ A'eramū Jejui 'ga awau ai'iwe ai'iwe 'jau, 'ga awau 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Kwaiwete 'ga ree iporomutare'ema 'gã. Mainana 'wyrriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, 'wyrriari 'gã. Mĩmera 'gã amara'neramū 'ga ree. 'Ga juka are 'gã afuweramū.

⁴⁸ A'ere 'gã najukaarūi 'ga. Kwaiwete wejue Jejui 'ga ree iporomutat ma'e 'gã jemogyi. A'eramū 'gã okyjau 'gã nui, 'ga juka ekoete awi. Nokoi wejue Jejui 'ga tesirūgatu 'gã nupe. A'eramū 'gã a'eramū 'ga jukawarūe'em.

—'Ga ree janereko ekoeteramū 'ga ree iporomutat ma'e 'gã jane apisi ne— 'jau 'ga ree imara'ne ma'e 'gã ajaupe.

20

“Awỹja rer imū te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet

(Mateu 21.23-27; Maku 11.27-33)

¹ 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga akou 'gã mu'jau 'ga ree:

—Pejetywer awi pēpouriweramū Janeruwarete 'ga pē katu'ogi futari, pē mogyau wemi-ayuwamū— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

² A'e pype mainana 'wyrriara 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee, judeu 'gã 'wyrriari 'gã. Mĩmera 'gã 'ua oje'ega 'ga upe:

—Awỹja rer imū te erejot rakue? Awỹja pãjē mū te mama'ea ereapo? Awỹja te ene mut oree rakue?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

³ A'eramū Jejui 'ga nanē 'jau 'gã nupe nū:

—Pe'je ajee pēē na'ne imome'wau jee 'ũ. ⁴ Awỹja je'eg imū ajee Juã Batista 'ga ruri ae pymĩãu 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imū te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amū je'eg imū te ra'u nū?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

⁵ A'eramū 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe?— 'jau 'gã ajaupe etee futat. —“Jarejuwarete 'ga je'eg imū 'ga ruri” ojeupe jane 'eramū te 'ga “te a'etea neperowiari 'ga” 'ga 'i janee nū a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ⁶ —“Kũima'e 'ga je'eg imū 'ga ruri”, 'ga upe jane 'eramū nipo tekotee 'gã jane apisi ete ita pyu nū'ũ. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee” e'i 'gã jepi.

A'eramũ nipo 'gã aipo jane 'eramũ amara'neramũ jane ree ne nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁷ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'ga o'meramũ 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—Je nanẽ temuarera 'ga namome'ui futari pẽ nupe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ko raaran a'wyre'ema 'gã

(Mateu 21.33-46; Maku 12.1-12)

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka jeje'eg are. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee, pẽ mueapyou ee— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym. Kwaiwete uwa 'jawa 'ywa rakã 'ga otym oko pe. A'eramũ ijara 'ga 'gã amũ monou uwa ko raaranamũ ojeupe. “Y'wa mũ jema'ea futat. Emyreramũ te ajee pẽma'e futat pẽporowykawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga awau watau 'gã nui. A'eramũ 'ga namutamutat akou muku 'gã nui. ¹⁰ Uwa atyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga wemiayuwa 'ga amũ monou oma'e uwa 'a piaramũ. A'ere ko raarana 'gã 'ga nupãnupãi etee 'ga monou 'ga mojewya. Nan etee futat 'ga monou. ¹¹ Aipo 'ga waẽm ire ko jara 'ga 'ga amũ monou nũ, oma'e piaramũ 'ga 'ga monou numiamũ. A'eramũ 'ga awau owaẽma uwa ko pe. “Uwa pemut amũ jee, e'i ijara 'ga pẽ nupe”, 'jau 'ga iaarana 'gã nupe. A'ere 'gã nãñewẽjẽmĩ 'ga rerekoi nũ. 'Ga pyygi etee 'ga nupãnupãu 'ga rerekou nũ. A'erauwe 'ga ojewya awau nũ. “Namuri etee 'gã amũ jee ki 'ei. Je nupãnupã etee 'gã je mua je mojewya nũ ki 'ei. Ene agawewi ako je mono ape ai'i. A'etea 'gã nojepojeuwi etee ki 'ei”, 'jau 'ga 'ua ijara 'ga upe imome'wau.

¹² —A'eramũ 'ga 'ga amũ monou nũ. A'ere 'gã nãñewẽjẽmĩ 'ga rerekoi nũ. ¹³ A'eramũ ko jara 'ga 'jau ojeupe: “Ma'ja ajee je aapo 'gã nupe 'ũ? Teja'yra 'ga pa je omono nũ kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “Jera'yra 'ga nã'ã jeremifutararetea re'ã. A'etea pa je 'ga omono 'gã nesaka kwy. 'Ga nipo 'gã ojeupe re'ã. Jera'yra 'ga ree nipo 'gã pojyramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁴ —A'ere nipo 'gã 'ga ra'yra 'ga resakawe 'gã 'i ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramũ ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramũ 'uwa 'ga manũ re. A'eramũ jane 'ga jukau jui. A'eramũ janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manũ re”, 'jau nipo 'gã ajaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —A'eramũ 'gã 'ga pyyka 'ga rerawau enuẽma ko awi 'ga jukau— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gã nerekoi? ¹⁶ 'Ga futat oo ko raarana 'gã apisau. A'ere nipo 'ga 'gã amũ monou 'gã py'rau oko raaranamũ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

A'eramũ aipo renupara 'gã 'jau 'ga upe:

—A'jea futat sipo 'gã 'ga ra'yra 'ga jukai?— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. Je ree futat 'gã ka'arana kwasiari rakue.

“Mĩa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gã ajaupe, ita monou imomoa ajai.

A'ere 'ga amũ aipoa ita eroyrũmyrera ita pyygi etee imonou imỹina tenawera pype 'oga ppywotypawamũ”,

'jau 'gã ka'arana kwasiaa je ree rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁸ —'Ga amũ nipo u'aa ita 'arimũ. A'e 'ga open futat. A'ere 'ga amũ 'arimũ ita 'ar ire a'e 'ga ku'jo'jogi futari. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'emamũ iapoi pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga upe fariseu 'gã 'eawet
(Mateu 22.15-22; Maku 12.13-17)*

¹⁹ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, mainana 'wyriara retee amara'neramũ Jejui 'ga ree.

—Jane upe futat nipo ajee 'ga 'i u'ama— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sipyyk 'ga 'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'gã kyjei etee Jejui 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nui. A'eramũ 'gã 'ga ppyke'ema.

²⁰ A'eramũ 'gã 'ga rerekou weape etee. 'Gã amũ 'gã imepyau imonou 'ga rewiri 'ga resakawamũ:

—Pe'je pejewau 'ga renupa pejejemogyau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga rewiri akou 'ga renupa.

—Tepeenup 'ga 'wyriararete 'ga kurawa 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe. —'Wyriararete 'ga kurawamũ sipyyk 'ga 'jau. A'eramũ 'wyriara 'ga 'ga jukaukaa janee 'jau— 'jau 'gã aipo 'gã nupe, 'ga rewiri imonopyra 'gã nupe.

²¹ A'eramũ imeppyyra 'gã awau oporonupa ee 'ga upe:

—Jejui. A'jea futat 'ã ereporogyta esage. Nereporogyta ekoetei 'ã ekou. A'jea futat 'ã erejejuka pãwẽ pãwẽ ore ree. A'jea futat te ore mu'e ape mama'e are— 'jau 'gã Jejui 'ga upe oporonupa 'me ee. ²² —A'eramũ ene 'awamũ 'jau oree. Jane 'ã judeua. Simono te jane ka'aranũña 'wyriararete 'ga upe? Naani te ra'u nũ? Najudeu arũi te 'ã 'wyriararete 'ga. Tapy'yi amuteea 'ga. Romanũa te 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gã oporonupa 'me Jejui 'ga upe.

²³ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gã nuri numiamũ. Siesak 'ga 'wyriararete 'ga kurawa 'jau, e'i 'gã jee numiamũ”, 'jau 'ga ojeupe. ²⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ka'aranũũ 'ywope'ia pemit amũ jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mũ ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ imonou 'ga upe:

—Kweramũ ajee 'wei— 'jau 'gã imonou 'ga po pe.

A'eramũ 'ga esaukaa 'gã nupe:

—Awỹja ra'agawa te 'up ee?

—'Wyriararete 'ga ra'agawa 'up ee!— 'jau 'gã 'ga upe.

—Awỹja rera ajee 'awamũ ojekwasiat 'upa ikupe katy nũ?— 'jau 'ga esaukaa 'gã nupe.

—'Wyriararete 'ga rera futat 'up ee— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁵ —'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramũ pẽẽ imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ A'eramũ 'ga upe ee oporonup ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree:

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nũ'ũ. Nakurawi futari 'ga 'wyriararete 'ga janee jã'nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã ajemogyau etee futat.

*Oferap ma'e are 'gã mu'eawet
(Mateu 22.23-33; Maku 12.18-27)*

²⁷ Ko'iko'i ete satusu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe: “Amanũ re ae noferawu'jawi. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satusu 'gã ajaupe jepi. A'etea 'gã 'ut imome'waukaa Jejui 'ga upe. ²⁸ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga” e'i 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyo katuu mama'e are. Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emaue. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera eẽ rerekou nũ. A'eramũ nipo 'ga wa'yramũ eẽ pype. A'ere nipo 'ga ra'yr pypa amanũ ma'efera 'ga ra'yrrera 'jawe futat”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ A'eramũ 'gã oporogytau'japa nũ:

—Kũima'e 'ga amũ nipo 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'ar ypy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emauwe 'ga manũĩ jui. A'eramũ 'ga wemireko ẽẽ rejaa wewirerera 'gã nupe. ³⁰ A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirerera 'ga amũ ẽẽ rerekou 'ga py'rau nũ. ³¹ Ojopy'rapy'rau etee 'gã ẽẽ ree, ajamanũ re. A'ere 'gã nata'yri'i futari ẽẽ pype. ³² Ojee 'gã jomoy paw ire ẽẽ nanẽ amanũmũ nũ. ³³ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo ẽẽ menaretea?— 'jau 'gã Jejuĩ 'ga upe. —'Gã juejue futat ẽẽ wereko kũĩ — 'jau 'gã Jejuĩ 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũĩ. ³⁵ A'ere oferap ma'e 'gã nuerekou'jawi kũjãa. Niporerekoweru'jawi 'gã kũjã are. Kũjãmera 'gã nanẽ omenariwere'emamũ futat nũ— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. ³⁶ —Ywagipewara 'gã 'jawe futat 'gã jemogyi amanũu'jape'ema futat. Janeruwarete 'ga 'gã omoferap imogyau nũ. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga ra'yramũ futat ajemogyau. ³⁷ Ymã te 'ã Moisesi 'ga jane mu'ei ae feraw are rakue— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. —“Ka'a'ia je upe imueny re Janeruwarete 'ga oje'ega jee ikue: Je 'ã Eneruwaretea, 'jau 'ga oje'ega jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga imome'wau rakue. “Je te 'ã Eneruwaretea. Enepytuna 'gã Nuwaretea je. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã Nuwaretea je ako, 'jau 'ga jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue— 'jau Jejuĩ 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸ —Aipo 'gã amanũ futat rakue numiamũ, Moisesi 'ga tywe'emauwe futat rakue numiamũ. A'ere 'gã 'aga namanũĩ futari. Ateepawe'emamũ futat 'gã 'aga. A'eramũ Janeruwarete 'ga poromũ 'jau Moisesi 'ga upe. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga ae ruwamũ— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

³⁹ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—A'jea futat— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴⁰ A'ere amumera 'gã noje'egi futari ajemogyau. Ojenosĩ 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã oje'ege'ema futat 'ga upe.

Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret

(Mateu 22.41-46; Maku 12.35-37)

⁴¹ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran sipo ajee Ku'jywa 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyreramũ wějẽmĩ 'ga rekoĩ nũ? Ymã te Davi 'ga manũĩ rakue. ⁴²⁻⁴³ Davi 'ga futat ka'arana okwasiat inuga janee rakue, Saumu 'jawa ka'aran are 'ga ikwasiari inuga janee rakue:

“Ga te eteetea. Janeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe:

'Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjẽrete je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wriaramũ 'gã nupe najuejue etee.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ je ene magwawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Jejararete 'ga upe ai'i”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. ⁴⁴ —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee Davi 'ga 'i “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ?— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat

(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

⁴⁵ Mytuna 'gã ajemogyau Jejuĩ 'ga porogyta renupa. A'ere 'ga ojerowaka oje'ega wemimu'e 'gã nupe:

⁴⁶—Pejea'gu ki Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã 'ã e'i ojeupe: “Je kũima'eeteetea”, e'i 'gã 'ã ojeupe ajemogyau, waity fuku rerekou. A'eramũ 'gã ataramũ 'gã naitya ajasimana 'gã nee. “Tiporesag ete 'gã je ree 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Wapeje'ega tãmējē 'gã ifutaa. 'Wyriara apykawa 'arimũ etee wapyka awau pejejatykaaw ipe. Ojemi'waaw ipe nanē nũ 'wyriara renawa 'arimũ etee wapygiweramũ ojemi'waa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁷—Kũjã men manũ ma'e 'gã nupe nanē 'gã 'jau: “Je tamaenun tekou enekaraemã are 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. “Je tareko esage enekaraemã enee 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere 'ga etee 'gã karaemã ppygi ojeupe, ka'aranũua nanē nũ. A'eramũ 'gã 'jau ojeupe etee futat: “Kwakwai'i teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe. Kasi a'e pe 'gã je kwaawi mama'e tywera je iaporamũ ne kwy”, 'jau 'gã ojeupe etee futat. A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou fukuu 'me futat Jarejuwarete 'ga upe, wemiapo tywera mimawamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweri 'gã nemiapo tyweawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

21

Imen manũ ma'efera ãẽ remimonofet (Maku 12.41-44)

¹ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'ũinaw ipe Jejui 'ga ose ma'e 'gã nesaka 'ũina. Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ka'aranũũ monou yrũ pype Jarejuwarete 'ga upe kwaiwete. ² 'Gã nesepaw ire majawera ãẽ mũ 'ua osou 'og ipe. Nika'arani ãẽ akou. Itywerete ãẽ akou. A'etea ãẽ oka'aranũũ ywope'i omono ipype. Mukũi'ĩ etee ãẽ imonou ipype. Naepyi agawewi ãẽ remimonofera. ³⁻⁴ ãẽ resakawe Jejui 'ga 'jau ojeupi oo ma'efera 'gã nupe:

—Kweramũ kũjãa ãẽ imen manũ ma'efera ãẽ. Nitywa'uweri agawewi ãẽ mama'ea. A'etea ãẽ oka'aranũũ monoupap futat yrũ pype. A'eramũ ãẽ otywe'emamũ futat mama'ea ojeupe imuawamũ. ãẽ remimonofera ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ma'e wapyraap futat Janeruwarete 'ga upe. 'Gã kwaiwete agawewi omono 'ga upe. A'etea 'gã kwaiwete wējēmĩ wereko ojeupe nũ. A'ere ãẽ ma'ea nitywi futari. Omonopap futat ãẽ 'ga upe. Naemyreri futari ãẽ upe. Wemi'urama muawa we futat ãẽ omonopap 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e (Mateu 24.1-14; Maku 13.1-13)

⁵ Anure Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'jau:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Sã'ã ita esagea. Mytuna 'gã ka'aranũũ momyi Jarejuwarete 'ga mogytaawa 'oga apoawamũ— 'jau 'gã.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nomyi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Maranime sipo aipo 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa monoi etyka? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oree iapo enune?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. Anure nipo kwaiwete 'gã nuri, “Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ”, 'jau nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. “O'meramũ 'gã 'i”, pe'je etee ki 'gã nupe. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹—Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyriararete rowajaa 'ga remiayuwa 'gã neewe futat. A'ere kasi aipo renupa pekyje ne. Nan futat nipo teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rui imatepaawa. Naporomũ etee rui futat nipo mama'e rekoi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea.

¹⁰ Amunap tesirūmera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat. ¹¹ A'eramū nipo jero'wua ojeupa kwaiwete. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Amumera 'gã nipo opapa kwaiwete ty'ara rerekou. Ywag ipe nanē nipo mama'e mū ojesaukaa pē mogyjawamū. ¹² Jeremiayuwamū nipo 'gã amū pē nereko tyweretei. Pē monou nipo pē munepa pē mu'ama moromunepawa pype. Teepaw enune nipo 'gã pē monoi pē munepa pē mu'ama moromunepawa pype. Pē pyyka nipo 'gã pē nerawau judeu 'gã jatykaaw ipe pē moporogytaukaa. Amumeramū nipo 'gã pē nerawau 'wyrriara upe. ¹³ 'Wyrriararete upe pejejerooramū ki pēē je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga iporokatu'ogiwet pē nee”, 'jau ki pēē 'wyrriara 'gã nupe, moromunepawa pypewara 'gã nupe. Mīmera 'gã nupe ki je mome'wau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁴ —A'eramū “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei”, pe'je kasi ne. ¹⁵ Je te 'gã nupe peje'egawa amut pē nupe peu pē nerooramū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramū 'gã “i'me 'ga ra'e”, 'jawe'em pē nupe. ¹⁶ Pēpytuna 'gã we futat nipo pē mono amū ia'wyre'ema 'gã po pe, pē munewukaa. Pējara 'gã, pēnewirera 'gã, pēneki'yra 'gã, pējekoty'aawa 'gã. Mīmera 'gã miamū nipo pē monou ia'wyre'ema 'gã nupe pē munewukaa. A'eramū nipo 'gã pēē mū jukau futat. ¹⁷ Je rerowiaara 'ā pēē. A'eramū nipo je rerowiare'ema 'gã najuejue etee futat oporomutare'emamū pē nee. ¹⁸ A'ere nipo je nopoiri futari pē nui. Tejejukau esage etee pē nee. ¹⁹ A'eramū ki pēē je rerowiaa pejejemogyau. Pejepoire'ema futat je rerowiar awi. A'eramū pēē pejemanū re pejewau ywag ipe je pyri— 'jau Jejui 'ga oporogytau 'ūina 'gã nupe.

Jerusarega retygawam

(Mateu 24.15-21; Maku 13.14-19)

²⁰ —Anure nipo pē nee iporomutare'ema 'gã nuri Jerusarega osōu. Aipo resakawe ki pe'je pejejaupe: “Awamū nipo 'ā 'gã Jerusarega retygi 'ja”, 'jau ki pēē pejejaupe. ²¹ A'eramū ki pēē Judeja ywy pe ako ma'eramū 'gã nesakawe pejeka'jama pejewau ywytyr ipe. Jerusareg ipe ako ma'eramū nanē pēē pejeka'jamayayau jui. Jū me ako ma'eramū pejewawe'em Jerusareg ipe. Jerusareg awi ki peka'jamap futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²² —Jefaruua Jerusarega upe iwaēmauwe futat ki pe'je pejejaupe “owaēm Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweawa upe ra'e”, pe'je ki. Ymā te 'ā 'gã ka'arana kwasiari ee rakue. “A'ere 'ga 'awamū ikwasiaripyrrer imū etee futat iapoi”, 'jau ki pēē— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²³ —Oporiay'iramū nipo ta'yryrū ma'e kūjā ajemogyau, ta'yky'ri ma'ea nanē nipo nū. Nujānarūi eweguu ma'ea. Ta'y'ri'i ma'e nanē nujānarūi nū— 'jau 'ga 'gã nupe. —Imara'ne te nipo Janeruwarete 'ga 'ūina. Ika'jame'ema 'gã nipo ako tywerete futat. ²⁴ Ika'jame'ema 'gã 'ga wapisiukat jyuu pyu 'gã nupe. Amumera 'gã nipo 'ga ipofarukaa 'gã nupe. A'eramū nipo 'gã 'gã nerawau kwe pe. Ajepeja ywy pe 'gã nerawau imunepa. Jerusareg ipe judeue'ema 'gã 'wyrriara 'gã jemogyramū nipo ojeapou, kwaiwete futat. Janeruwarete 'ga remifutar imū etee futat nipo 'gã 'ūina. Awau nipo owaēma 'ga muēmawa upe. A'erauwe nipo Janeruwarete 'ga 'ga muēmukari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

Janereki'yra 'ga ruawam

(Mateu 24.29-35; Maku 13.24-31)

²⁵ —Ywag ipe nanē nipo mama'e mū jesaukari pē nupe nū. Jay are, jaytata are, kwar are. Mīmer are nipo ojesaukaa pē mogyjawamū. 'Yē'ēa nanē nipo oyyita nū. A'eramū futat nipo wyjapetegamū. A'eramū nipo pēē pejekyllau ipyamu awi. ²⁶ Ywag ipewara nanē nipo oyyita nū. Kwat, jay, jaytata. Mīmera nipo oyyita— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'eramū nipo pēē ywy pewaramū najuejue etee pejekyllau jui. Amumera 'gã nipo amanūaipa okyje rerekou. 'Gã kyjea nipo 'gã apisawaipa 'gã mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁷ —Aipo pēē esag ire nipo pēneki'yramū je tejua tejewya. Ywasiga rupi nipo tejua tejypa. A'eramū nipo ywy pewara 'gā je resaka, je ruramū. Tepājē mū nipo je ruri, tejenyfuga pype futat tejua nū. A'eramū nipo 'gā 'jau jee: “Nitywi 'ga amū ene 'jawe. Ene te 'ā pājēreteā. Ene te 'ā esage ma'eramū. Nitywi futari 'ga amū ene 'jawe”, 'jau nipo 'gā jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁸ —Aipoa mama'ea pejejeupe ijesaugar ypyrauwe ki pejemogy pejeku'iramū. Aipo pēē esag ire nipo je anurenure'i je ruri pē nerawau 'aw awi— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁹⁻³⁰ A'ere Jejui 'ga mama'e mū mome'wau 'gā nupe, 'gā mu'jau ee ikue:

—Mama'ea je amome'u pē nupe pē mu'jawamū tejuawa 'ar are— 'jau 'ga 'gā nupe. — Sā'ā ae siaka'gywa potyramū amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ā ae amana jewyt ja'wyja'wy kwaapa. ³¹ Nan tee futat ki je'eawer imū mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wyriramū akou ra'e”, pe'je ki pejejaupe. ³² A'jea futat je 'i. Je'eawer imū mama'e jeapo resakarera 'gā papa katu katue'emauwe nipo tejua tejewya— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³³ —Ywaga nipo atepawamū futat. Ywya nanē nipo atepawamū futat nū. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imū etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe ikue.

“Je rura ki peapesak” Jejui 'ga 'eawet

³⁴ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gā nupe nū:

—Pe'je pejemogyau je ruru'jawa rapesaka au'jeteramū futat. Pēnea'at kasi pejemogyau 'auwara mama'e are etee ne. Maraka apo are etee kasi pejemogy pejeje'aramū ne. Kasi a'e pe je rura pē mopiryyi erujewi ne— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³⁵ —Sā'ā ae ywy kwara resage'ema. A'eramū 'ā ae u'aa erujewi ipype. A'eramū 'ā ae opiryyjamū jui. Nan tee futat nipo pēē je jewyra rapesakare'emamū pēpiryyi erujewi aipoa mama'e resaka— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³⁶ —A'eramū pēē pejemogyau pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe, pejejere'emamū. “Ku'jyp. Je momoirukat kasi ape eja'yra 'ga rerowiar awi ne. Je poar ape, 'ga rerowiarukaa jee”, pe'je ki 'ga upe. “Mama'e tywera je aesak kwaiwete. A'ere je jemogypygyi 'ga ree”, pe'je ki 'ga upe. “Najepoiriweri je 'ga wi”, pe'je ki 'ga upe. Kasi a'e pe aipo pe'je'emamū nepeēma'uweri mama'e tywer awi ne— 'jau Jejui 'ga 'gā mu'jau ee. —Je rerowiar awi pejejoire'ema pejemogyau je ruramū tepēku'i 'jau. Pejejua pejeku'iramū je rowase je jewyramū 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ūina 'gā nupe.

³⁷ Aipo are 'ga 'gā mu'jau akou. Ai'iwe, ai'iwe 'jau 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'gā mu'jau. A'ere 'ga kaaruwauwe awau ojepe'au Jerusareg awi. Awau osea Oriweira 'jaw ipe. ³⁸ Ai'iwe 'ga 'gā nerawau nū. Tekotee 'gā nanē awau 'ga rupi nū. Kwaiwete 'gā awau 'ga porogyta renupa nū. Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype awau 'ga je'ega renupa ajatykau.

22

Jejui 'ga ree ifuwet ma'e 'gā

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Juā 11.45-53)

¹⁻² Egitu ywy awi judeu ypy ypy 'gā nenū'ēawer are wea'awa maraka upe iwaēm ja'wyja'wyraruwe mainana 'wyrira 'gā ajatykau Moisesi 'ga remikwasiarer are romu'jara 'gā nee.

—Maran te jane Jejui 'ga pygyi 'ga jukau?— 'jau 'gā ajaupe.

A'ere 'gā kyjei 'ga remiayuwa 'gā nui.

—Jerusareg ipewara 'gā iporomutat 'ga ree. Soko kasi 'ga ree mytuna pype ne— 'jau 'gā ajaupe. —Wowase 'ga rerekoramū 'ga remiayuwa 'gā jane apisi ne. Awotywe'eme te sireko 'ga 'jau— 'jau 'gā ajaupe.

Mainana 'wyrira 'gā nupe Judas 'ga 'eawet

(Mateu 26.14-16; Maku 14.10-11)

³ A'ere 'ga remimu'e 'ga amũ ree mama'eukwaawa 'wyriara ruwi, Judas Iskariote 'ga ree. Jejui 'ga remimu'e 'ga futat numiamũ. A'ere mama'eukwaawa 'wyriara namu'akwaawukari 'ga imogou. ⁴ A'eramũ 'ga awau oporogytau mainana 'wyriara 'gã nupe:

—Je oo Jejui 'ga resaukaa pẽ nupe. Tepepyyk 'ga 'jau. Je akwaap 'ga rekwawa. A'eramũ je pẽ nerawau 'ga rekwaw ipe— 'jau Judas 'ga 'gã nupe. —'Ga upe jarewaẽmawe nipo je 'ga retywape pyteri 'ga resaukaawamũ pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ mainana 'gã aku'iramũ 'ga ree, aipo 'ga 'eramũ.

—'Ga resaukaramũ toromepy ene 'jau— 'jau 'gã Judas 'ga upe.

⁶—Pe'je ki ajee 'wei— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—Tene 'ga jepe'ai ra'ne. Emaenun etee ekou ee ra'ne. Ojete 'ga rekoramũ toropyyk 'ga 'jau. Jemime toropyyk 'ga 'jau, awotywe'eme 'jau. A'eramũ 'ga rewiriwara 'gã ikwaape'ema 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Jejui 'ga 'gã monou kumi apoawamũ

(Mateu 26.17-25; Maku 14.12-21; Juã 13.21-30)

⁷ Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. Maraka fukua te poromũ. A'e awi awau owaẽma karupa'mĩ jukaawa 'ara upe. A'e 'ara rupi futat judeu 'gã karupa'mĩ jukau i'wau. ⁸ Aipo 'ara rupi Jejui 'ga oje'ega Pedro 'ga upe Juã 'ga retee:

—Pe'je pejewau karupa'mĩ mũ jukau eya jarejee— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ma'ape ki 'ei? Awỹja rog ipe ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe. Peu nipo 'y ryrũ rerekwara 'ga peekoat. ¹¹ A'eramũ pẽ pejewau 'ga rewiri. 'Og ipe 'ga seramũ pejeporogytau 'oga jara 'ga upe: “Janejara 'ga ore mut imome'waukaa enee: ‘Ma'ape te je karupa'mĩ eyra 'ui tejemimu'e 'gã netee?’ e'i 'ga kũi. ‘Ma'ape te ore kumi apoi?’ e'i 'ga enee kũi”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Tajemi'wat tejemiayuwa 'gã pyri 'jau, e'i 'ga enee ko”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Aipo ojeupe pẽ 'e re 'ga tepẽ neroo ywatewara imy'jawa pype 'jau. Ityp futat aejemi'waawa peu. Ae renawa nanẽ otywamũ futat nũ. A'eramũ pẽ pejejeupe 'ga esaukar ire peu futat iapou ewara reewe jarejeupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ Ojeupe Jejui 'ga 'e re 'gã awau. Awau 'gã 'ga 'eawer imũ etee futat esaka. A'eramũ 'gã kumi apou maraka are wea'awamũ. A'ere Jejui 'ga awau 'gã newiri, wemimu'e 'gã nerawau.

Mani'oko'o'ia y'waya reewe 'gã nupe imonoawet

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; 1 Korĩtu 11.23-25)

¹⁴ Kumi apopaw ire Jejui 'ga awau wapyka kumi'wawa pyri wemiayuwa 'gã netee.

¹⁵ —Karupa'mĩa je auwei tekou pẽ pyri jepi. Ko'iko'i ete 'gã nuri je ppyka je rerekou tyweaete. ¹⁶ Awamũ 'ã maraka apoawa. Maraka apoawa upe iwaẽmauwe 'ã peapo maraka jepi. A'ere je 'awamũ etee futat iapoi pẽ pyri. Pẽ'wyriat pãwẽ pãwẽnamũ tejewya te nipo je iapou'jawi pẽ pyri nũ. 'Aga maraka teepap kamẽšiete. Aipo te nipo marakareteretea futat— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

¹⁷ A'ere 'ga y'way ppyka, yrũ pypewara reramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwa 'ga upe:

—Ene te 'ã mama'ea eremut oree— 'jau 'ga 'Uwa 'ga upe.

'Uwa 'ga upe oje'eg ire 'ga itykurukaa 'gã nupe najuejue etee.

¹⁸ —Je natykuru'jawi pẽ pyri. Tejewyru'japa tãmẽjẽ tatykuru'jap pẽ pyri 'jau nũ— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

¹⁹ A'ere 'ga mani'oko'o'i ppyka nũ. A'eramũ 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga upe oje'eg ire 'ga imonou imo'jau 'gã nupe. 'Gã moykapap mani'oko'o'i pyu.

—Koromũ futat jero'oa. Sã'ã mani'oko'o'i jemo'ia. Nan futat nipo jero'oa jemo'i—'jau 'ga 'gã nupe. —Amanũ je pẽ nupe pẽ katu'okawamũ. A'eramũ pẽẽ jemanũawer are pejejea'aramũ mani'oko'o'i 'wau pejejemogyau pejeojere'emamũ. Pejejea'aramũ jemanũawer are mani'oko'o'i 'wauwe futat— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

²⁰ Ojemi'wapaw ire 'ga kaneeku ppyka nũ.

—Sã'ã y'waya. Nan futat nipo jery jeko'wogi pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —A'ere'ere'i futat nipo 'gã amũ jery reko'wogi. A'eramũ nipo jery reko'wog ire Janeruwarete 'ga pẽ katu'oka jery pyu— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jery jeko'woge'em ire amunipo 'ã Janeruwarete 'ga nepẽ katu'ogi futari. A'eramũ 'ga pẽ nee futat jery reko'wogukaa. 'Awamũ karupa'mã nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat 'ga je'eg ymanera numiamũ. 'Awamũ jerya tee pẽ pirei petywer awi. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga petywera moiri pẽ nui je rerowiamũ. Poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nimojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²¹ —'Au futat ia'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga reni wapyka je pyri. ²² Amanũ futat je Tejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. Iporiay'i ia'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga numiamũ. Anure nipo Janeruwarete 'ga aipo 'ga rereko tyweretei kwaiwete— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

²³ Aipo 'ga 'eramũ 'ga remimu'e 'gã amã'jãmã'jãu etee ajueakwar are:

—Awÿja sipo 'ga monou poromũ ia'wyre'ema 'gã po pe 'wei?— 'jau 'gã ajaupe.

Kũima'eeteete are 'gã mu'eawet

²⁴ A'ere 'ga remimu'e 'gã eewi ajamueu nũ:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?— 'jau 'gã ajaupe.

²⁵ A'e are 'gã ajamueramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyriara 'gã nemiapoa. 'Gã 'wyriara 'gã wemiayuwa 'gã amũ monou mama'e apoukaa ojeupe: “Nan iki peapo jeje'egawer imũ etee futat”, 'jau nipo 'wyriara oje'ega wemiayuwa 'gã nupe. Iapo esage'emamũ nipo 'gã 'wyriara 'gã nereko tyweretei. A'etea nipo 'ga 'jau ojeupe: “Je 'ã 'gã nee ojejuka esage ma'ea”, 'jau nipo 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶ —A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. 'Wyriaramũ pejekoweramũ ki pẽẽ mama'e apou etee futat pejejaupe, pejejopoa etee futat— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Manamũ te pẽ nupe kũima'eeteete 'ga? Kumi'wawa pyri wapyk ma'e 'ga, kumi apoara 'ga te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Kumi'wawa pyri wapyk ma'e 'ga futat— 'jau 'gã 'ga upe.

—A'jea futat. A'ere 'ã je kumi apoara 'jawe futat je rekoi pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Ia'wyre'ema 'gã ako je rereko tywerete agawewi ai'i. A'etea 'ã naje rejari pejepe je mogou ojetee'i. A'eramũ je a'eramũ anure pẽ mepyau. ²⁹⁻³⁰ Tejuwarete 'ga 'wyriaramũ pẽ nupe temonoramũ tomono pẽẽ 'wyria'riramũ imogyau 'jau, tepoaawamũ 'jau. Israeu 'ga ra'yra 'gã pytuna tusi. A'eramũ je pẽ monou pẽ mogyau 'wyria'riramũ Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã nipo awau pẽ nowase. A'eramũ nipo pẽẽ 'jau mama'e esage apoara 'gã nupe: “Mama'e esage ereapo rakue, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ rakue. A'eramũ 'ga ene mepyau eneremiapofer are”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo pẽẽ 'jau: “Mama'e tywera etee ereapo Jarejuwarete 'ga upe rakue. 'Ga je'eg imũ jẽmĩ mama'e apowe'em rakue. A'eramũ 'ga ene mepyau eneremiapo tywer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Aipo 'ara rupi nanẽ nipo pejewau pejemewaa je pyri nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Pedro 'ga momoranupawet**(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Juã 13.36-38)*³¹ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau Simão Pedro 'ga upe:

—Mama'eukwaawa 'wyriara oje'eg jee ai'i. “Taesak eneremimu'efera 'gã poira ene rerowiar awi 'jau”, e'i mama'eukwaawa 'wyriara jee ai'i. Sã'ã ae juowuu apefera renũ'ëa a'yi esage awi. Nan tee futat nipo mama'eukwaawa 'wyriara pẽ nenuêm are ifueweramũ jeremiayuwa 'gã nui. ³² A'ere 'ã je 'i Tejuwarete 'ga upe tekou ene ree. “Epoar iki Simão 'ga. 'Ga momoirukare'ema je rerowiar awi”, 'jau je 'ã 'ga upe tekou ene ree— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe imome'wau. —A'eramũ nipo ene epoiraipã etee je wi. A'ere nipo erejewyt je rerowiaa nũ. A'eramũ te nipo nerepoiru'jawi je rerowiar awi— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe. —A'eramũ ene ejewirera 'gã poaa je rerowiarukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe.

³³ Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'jau:

—Naani kũi. Napoira'uweri je ene wi kũi. Moromunepaw ipe miamũ futat je oi ene pyri ene munewamũ kũi. Ene reewe futat temanũmũ kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁴ —Ene'me awi kũi. 'Awa ypytuna rupi nipo ene'me 'gã nupe kũi. Muapyapyt katu nipo ene 'jau 'gã nupe: “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene 'gã nupe je kwakupa wyrasokwẽ je'ege'emaue— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³⁵ A'ere Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te ako je pẽ monoi kwe pe tejemome'waukaa 'gã nupe ai'i. “Peroo kasi pejekaraemã ne”, 'jau ako je pẽ nupe ai'i. “Ka'aranũũa miamũ futat pẽẽ erawawe'em. Pejepyapaawa miamũ futat kasi peroo ne”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i. Kwe pe je pẽ monoramũ te mama'ea nitywi pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani nũ'ũ— 'jau 'ga remimu'e 'gã 'ga upe.

³⁶ —A'jea futat nũ'ũ. A'ere 'awamũ nanarũi. Pejejemi'urama peroo 'awamũ. Ka'aranũũa peroo 'awamũ. Jyuu tywe'emamũ pẽẽ pejejaity poakuwuu mũ me'ega jyuu muawamũ. ³⁷ Ymã te 'gã 'ã ka'arana kwasiari inuga je ree rakue: “Wereko tywerete nipo 'gã 'ga oporojuka ma'e 'jawe”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga je ree rakue— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe 'ũina. —Ikwasiaripyrrer imũ etee futat nipo 'gã je rereko tyweretei. 'Awamũ futat 'gã je rereko tyweri— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

³⁸ A'eramũ 'ga remimu'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—'Awamũ mukũi jyuu ruwi kũi— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau:

—Au'je ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

*'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet**(Mateu 26.36-46; Maku 14.32-42)*

³⁹ Ojemi'wapaw ire Jejuĩ 'ga awau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe. Awawete pe 'ga awau. 'Ga remimu'e 'gã awau 'ga rupi. ⁴⁰ Owaëmawe 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ pejetywera apowe'em— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ Ojepe'au'i 'ga awau 'gã nui. A'ere 'ga awau wenupy'ãu wapyka, oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

⁴² —Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴³ A'e pype ywag ipewara 'ga 'ua ojypa 'ga pyri, 'ga mojemogypygykaa 'ua ojee.

⁴⁴ A'eramũ Jejuĩ 'ga oje'egu'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga 'arasiga 'ga py'a moywyrafe-nayau 'ga mÿina. A'eramũ 'ga ry'aja otykya 'ga ry 'jawe ywyu. ⁴⁵ Oporogytapaw ire Jejuĩ

'ga afu'ama awau wemimu'e 'gã pyri. A'ere 'gã seri 'upa. I'arasig 'gã 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ osea ajemogyau.

⁴⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ua 'gã nupe:

—Ma'eramũ te peset etee pejejupa? Pefu'am jui. “Pe'je pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pëë pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em”, a'e je ako pë nupe ko. “Kasi a'e pe nepëfuakari mama'e tywer awi ne”, a'e je ako pë nupe ko— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Juã 18.3-11)

⁴⁷ Aipo 'gã nupe 'ga 'e 'ga 'amamũ 'ga pyykara 'gã 'ua owaëma 'gã nupe. Judas 'ga 'gã nerua pe resaukaa 'gã nupe.

—'Au 'ga ruri jepi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'gã nerawau peu. Tenune 'ga 'upa 'gã nupe. A'eramũ 'gã ojekyita 'ga rewiri. 'Ga porogyta 'ga 'amamũ 'gã 'ua owaëma Jejui 'ga upe. A'eramũ Judas 'ga awau 'ga rerowyka 'ga retywape pytea.

⁴⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je resaukaawamũ te 'ã jeretywape pyter ape jejekoty'aawa 'jawe?— 'jau 'ga Judas 'ga upe.

⁴⁹ Aipo resakawe 'ga remimu'e 'gã ikwaapa.

—'Ga pyyka 'gã nuri ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene pyyka 'gã nuri ra'e. Erefutat te ore jyuu pyu 'gã apisia?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵⁰ A'erauwe 'ga amũ ogy rekyita kũima'e 'ga amũ namĩ monoka. Mainana 'ga remiayuwa 'ga namĩ monoka 'ga wi. Furuk. Mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ 'ga iyya. ⁵¹ Aipo 'ga namĩ yywamũ Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Peapo awi nanuara— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'ga namĩ pyyka imonou imĩina 'ga ree nũ, 'ga namĩ renawer ipe nũ.

⁵² A'eramũ Jejui 'ga oje'ega opyykara 'gã nupe. Mainana 'wyriara 'gã, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'wyriara 'gã, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã. Mĩmera 'gã 'ua 'ga pyyka. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pëë ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ, muna'ywa 'jawe 'ũ? ⁵³ Pejejepype je rekoramũ miamũ ako naje pyygi pejepe ai'i. A'ere jemanũawa upe iwaëmi 'awamũ. A'eramũ Jeruwarete 'ga je pyygukaa rëwëjëmĩ pë nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Mateu 26.57-58, 69-75; Maku 14.53-54, 66-72; Juã 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ A'eramũ futat 'gã Jejui 'ga pyyka 'ga rerawau mainana 'wyriararete 'ga rog ipe. Pedro 'ga awau 'ga rewiri. A'ere 'ga mukuu etee 'ga rekoi 'ga wi. Awau 'ga owaëma mainana roga upe. A'ere 'ga oi akou ukupepe etee mainana 'ga remiayuwa pyri etee.

⁵⁵ Ukupepe mainana 'ga remiayuwa 'gã tata mojopy'wau 'upa 'ga roga pyri. A'eramũ Pedro 'ga awau wapyka ojepe'jau 'gã pyri.

⁵⁶ A'eramũ mainana 'ga remiayuwa ëë mũ 'ga resaka.

—Mĩnamũ kĩa rewiriwara kĩa amũ reni ra'e— 'jau ëë, 'ga resaka tata ypyu 'ga renamũ.

⁵⁷ Aipo ëë 'eramũ Pedro 'ga 'jau ëë upe:

—Tee. Naani nũ ï. Nakwaawi je 'ga nũ ï— 'jau futatee 'ga ëë upe.

Okyjau 'ga opyyg awi. A'eramũ 'ga o'meramũ ëë upe.

⁵⁸ A'ere kũima'e 'ga amũ 'ga resaka nũ.

—Ene futat 'ga rewiri ako ma'efera, 'jau je 'ũ— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

A'ere Pedro 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Naje rũi kũi— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe nũ.

⁵⁹ A'ere'ere'i ajepeja 'ga 'jau 'ga upe nū:

—Ene futat 'ga rewiriwarera kūi. Garireja ywy pewara ene. A'eramū ene a'jea futat kūi, 'ga rewiriwara futat ene kūi— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

⁶⁰ —Nakwaawi je aipo ene'ea nū'ū— 'jau futatee Pedro 'ga 'ga upe, Jejui 'ga kwakupa 'gā nui.

Aipo 'ga 'e 'ga renamū wyrasokwē oje'ega. ⁶¹ A'erauwe Jejui 'ga ojerowaka amā'jāu Pedro 'ga ree. A'eramū Pedro 'ga wea'aramū 'ga 'eawer are. “Wyrasokwē je'ege'emauwe nipo je kwakuw ape 'gā nupe muapyt”, 'ga 'eawer are.

—A'eferupi tee pa 'ā je 'ga kwakuwi nū— 'jau 'ga wea'aramū 'ga je'egawer are.

⁶² Aipo 'e re Pedro 'ga awau ujāna ojenosōu. A'eramū futat u'arasigamū wea'aramū ee.

—Ma'eramū je aipo 'jau ra'e 'ū?— 'jau 'ga awau 'ūina u'arasigamū. —Mama'e esage na'ga 'ā wapo jee jepi re'ā. A'etea pa je 'ā aipo a'e ekoete 'gā nupe ra'e nū— 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamū u'eawer are.

A'eramū 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

Jejui 'ga rerekoemāawet

(Mateu 26.67-68; Maku 14.65)

⁶³ 'Ga pyykara 'gā Jejui 'ga nupāu. 'Ga kurapa kypyre'emete futat 'ga rerekou 'ga nupā pype. ⁶⁴ A'eramū 'gā 'ga reakwapiaa taity pyu. A'ere 'gā 'jau 'ga upe:

—Ene 'ā i'akwaap ma'ea. Awŷja te ene nupā?— 'jau 'gā 'ga upe 'ga rerekoemāu erekou.

⁶⁵ A'e pype 'ga nupāara 'gā 'ga kurapa ajemogyau.

'Wyriara 'gā Jejui 'ga moporogytaukaa

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Juā 18.19-24)

⁶⁶ Ku'emamū mainana 'gā ajatykau 'wyria'ri 'gā, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā netee:

—Perut 'ga 'au oree. Toromoporogytaukat 'ga 'au orojee 'jau— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū 'gā 'ga rerua 'gā nupe.

⁶⁷ A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Ene futat te Jarejuwarete 'ga remimurera?— 'jau 'gā 'ga upe.

—“A'jea futat” je 'eramū naje rerowiari pejepe ne— 'jau etee Jejui 'ga 'gā nupe. ⁶⁸ —Pejejeupe mama'e mū ree jeporonuwamū, nepemome'ui jee ne. ⁶⁹ A'ere anurenure'i je apygi Tejuwa 'ga yse katy. Tejuwarete 'ga 'jawe futat nipo je rekoi pājēreteramū. A'eramū nipo je 'ga yse katy te'ŷina teapyka 'awamū— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁷⁰ —Koromū futat nipo ajee ene Jarejuwarete 'ga ra'yramū?— 'jau 'gā 'ga upe.

—A'jea futat poromū pe'je— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁷¹ Aipo 'ga 'eramū taetu 'gā amara'neramū 'ga ree kwaiwete.

—Aruenuw ore 'ga 'awamū. “Tejuwa 'ga 'jawe futat je rekoi nipo”, e'i 'ga oree— 'jau 'gā ajaupe. —Pe'je ajee sijuka 'ga 'ū— 'jau 'gā ajaupe. —Narafutari ore 'ga je'ega mome'wara 'gā. 'Ga futat 'awamū ojemome'u esage oree— 'jau 'gā ajaupe, amara'neramū 'ga ree.

23

Piratu 'ga rowase Jejui 'ga rekoi

(Mateu 27.1-2, 11-14; Maku 15.1-5; Juā 18.28-38)

¹ Aipo 'e re 'gā 'ga rerawau 'wyriara 'ga upe, Piratu 'ga upe. Najuejue etee futat 'gā 'ga rerawau. ² A'eramū 'gā 'ga je'ēwu'jaga 'ga upe:

—Koromū 'wyriararete 'ga ree 'gā mamara'neukaara. “Pemepy awi 'wyriararete 'ga”, e'i 'ga oree ai'i— 'jau futatee 'gā, Jejui 'ga je'ēwu'jaga Piratu 'ga upe. —Koromū futat “Je Jarejuwarete 'ga remimureramū”, 'jau nanē 'ga oree ai'i nū. “A'eramū je 'awamū 'wyriarareteramū pē nupe. 'Ga py'rau tejua”, e'i 'ga oree ai'i. A'eramū ore 'ga pyyka 'ga rerua— 'jau futatee 'gā Jejui 'ga je'ēwu'jaga Piratu 'ga upe.

³ A'eramũ Piratu 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene futat nipo ajee judeu 'gã 'wyriraretea?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat ere poromũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Agamũ ae kũima'e tywere'emamũ, a'e je 'ã pẽ nupe jepi. Ma'eramũ ajee jane 'ga jukai 'ũ? Ma'ja 'ga iapou pẽ nupe rai'i 'ũ?— 'jau etee Piratu 'ga 'gã nupe.

⁵ A'ere mainana 'gã 'i etee futat 'ga upe:

—Pe'je 'ga jukau futat. Kwe pe te 'ã 'ga oi ae mu'jau tyweruu akou. A'ere 'ga remimome'ufera nia'wuri futari. Amunawa moyka oporogyta tywera pyu. Pẽnemiyuwa 'gã 'ga amu'e 'wyrirarete 'ga rerowiarukare'em are. Garireja ywy pe ra'ne ako 'ga rekoi 'gã mu'jau ai'i. A'ere 'ã 'ga ruri akou 'au nũ— 'jau futatee 'gã 'ga upe.

Erote 'ga upe 'ga reroowet

⁶ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Garireja ywy awi 'ut ma'efera 'ga nipo ajee?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ —Pe awi futat 'ga ruri— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee 'ga rerawau Erote 'ga upe. Ako je nipo 'ga 'au. Garireja ywy pewara 'gã 'wyrira 'ga. A'eramũ pẽẽ 'ga rerawau imome'wau 'ga upe— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau Erote 'ga upe.

⁸ Jejui 'ga resakawe Erote 'ga aku'iramũ 'ga ree. Jejui 'ga rera renupawe 'ga 'jau ojeupe: “Ymã we 'ã jeporesagiweramũ 'ga ree numiamũ. A'ere 'awamũ 'ga ruri 'au je resaka. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga okatu'ok. Amanũ ma'e 'gã nanẽ 'ga omoferap nũ, 'jau 'gã jee jepi. Ma'ja sipo ajee 'ga wapo jee wesagamũ?” 'jau 'ga ojeupe, oporesagiweramũ 'ga ree.

⁹ A'eramũ Erote 'ga Jejui 'ga moporogytaukaa ojeupe numiamũ. A'ere Jejui 'ga noje'egi Erote 'ga upe. ¹⁰ A'eramũ mainana 'wyrira 'gã 'ua, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. Jejui 'ga je'ẽwu'jaga Erote 'ga upe nũ. ¹¹ A'eramũ Erote 'ga 'ga kurapa jefaruu 'gã netee. A'ere 'ga 'wyrira raity piraga pyu 'ga kupe piari, 'ga rerekoemãawamũ.

—“Je 'wyrira” e'i 'ga. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejemã'jãu 'ga raity esage are. 'Wyrira 'jawe futat 'ga— 'jau 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa.

A'ere Erote 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je 'ga rerawau 'ga rerojewya Piratu 'ga upe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã 'ga rerawau erojewya Piratu 'ga po pe nũ. ¹² Aipoa 'ara rupi Piratu 'ga akou Erote 'ga jekoty'aawamũ. Imara'ne 'gã akou ajee. A'ere aipo 'ara rupi 'gã ta'waramũ ajaupe nũ.

'Gã nupe 'ga monoawet

(Mateu 27.15-26; Maku 15.6-15; Juã 18.39-19.16)

¹³ A'eramũ Piratu 'ga 'gã majatykau. Mainana 'gã, judeu 'gã 'wyrira'ri 'gã, tekotee 'gã. Mĩmera 'gã 'ga imajatykau 'gã mua oporogyta anupa.

¹⁴ —Perur ete 'ã Jejui 'ga. Erojewya jee nũ. Pẽẽ te 'ã perut ekoete 'ga rai'i. “Ekoay 'ga akou 'wyrirarete 'ga rerowiare'em are 'gã mu'jau”, 'jau 'ã pẽẽ 'ga upe. A'eramũ je ako teporonupa ee pẽ nowase 'ga upe ai'i. A'ere 'ã 'ga nuapoi futari mama'e tywera rai'i. O'meramũ te 'ã pe'je. Peje'ẽwu'jag ekoete 'ã 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵ —Erote 'ga nanẽ 'ã 'jau rai'i nũ: “Nuapoi 'ga mama'e tywera ajukaawamũ”, 'jau 'ga 'ã 'ga upe rai'i nũ. A'eramũ 'ga 'ã 'ga mua imojewya 'au rai'i nũ— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe. —Najeporujukaweri je 'ga ree. Nia'wuri je upe 'ga jukaa ekoetea. ¹⁶ A'eramũ je 'ga nupãukaa etee 'gã nupe ra'ne. A'ere 'ga tomono imuẽma 'jau nũ, 'ga nupã re 'jau nũ— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyre'era 'ga amũ muẽma judeu 'gã nupe jepi. A'eramũ Piratu 'ga 'jau ojeupe: “Jeju 'ga wi jepoiriweramũ”, 'jau 'ga ojeupe.

¹⁸ A'ere tesirũmera 'gã afukai etee 'ga upe:

—Erepor awi 'ga wi. Ejukaukat tãmẽjẽ 'ga oree. Moromunepawa pypewara 'ga te erejukaukar awi. Epoi etee 'ga wi oree. Parapasi 'ga te emuẽm moromunepaw awi oree. A'eramũ ene Jeju 'ga jukaukaa oree— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

¹⁹ Parapasi 'ga futat 'gã mamara'neukaa 'wyriara 'ga ree rakue. “Simuẽm 'ga 'wyr-iaramũ 'ga ren awi 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mamara'neukaa 'ga ree. Oporojuka ma'efera 'ga wejue nanẽ poromũ nũ. A'eramũ 'gã 'ga monou 'ga munepa 'ga mu'ama rakue.

²⁰ A'ere Piratu 'ga 'ga muẽm are nifueweri. A'eramũ 'ga oje'egu'japa 'gã nupe nũ:

—Naani futari. Jeju 'ga wi futat je poiri— 'jau etee 'ga 'gã nupe numiamũ.

²¹ A'ere 'gã afukai etee 'ga upe nũ:

—Naani futari. Erepor awi futat 'ga wi. Ere 'ga jukaukaa futat oree. Ere 'ga monoukaa futat imu'ama 'ypeywar are oree— 'jau judeu 'gã Piratu 'ga upe.

²² A'ere Piratu 'ga je'egu'jawi etee 'gã nupe nũ:

—Natesirũgatu 'ga rekorãu rũi 'ã pejukaukat 'ga jee. Kũima'e esagea te 'ga 'ã. Anupãukat etee futat je 'ga 'gã nupe. A'ere je 'gã momoirukaa 'ga wi— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe numiamũ.

²³ A'ere 'gã jopy'rupy'rui etee futat wafukaita 'ga upe nũ:

—Naani futari. “Ere 'ga jukaukaa futat oree”, aru'e ako ore ko— 'jau etee 'gã wafukaita 'ga upe afuakaramũ futat Piratu 'ga ree.

Wojere'emamũ futat 'gã wafukaita 'ga upe aipo 'jau.

²⁴⁻²⁵ —Nepeenuwi etee 'ã jeje'ega. “Ere ki 'ga jukaukaa futat oree”, pe'je 'ã jee. A'eramũ je 'ga jukaukaa pẽ nupe— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe ojee 'gã fuakarauwe.

A'eramũ Piratu 'ga oporojuka ma'efera 'ga jẽmĩ imuẽmukaa moromunepaw awi 'gã nupe. Aipoa imuẽmipyra kũima'e 'ga futat 'wyriara 'gã ajuee 'gã mamara'neukarera. A'etea 'ga 'ga omomoirukat 'ga wi.

'Ypeywar are Jeju 'ga monoawet

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Juã 19.17-27)

²⁶ A'eramũ futat jefaruu 'gã Jeju 'ga rerawau 'ypeywar are 'ga pokutukaw ipe. A'eramũ 'gã pe aje Simão 'ga rekoa, Sirene ywy pewara 'ga rekoa.

—'Ypeywar erokwap 'ga upe. Ifuakapap 'ga ee— 'jau jefaruu 'gã Simão 'ga upe, oje'ega moywyrafena.

A'eramũ futat 'gã imonou 'ga 'arimũ, 'ypeywar rupirukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga erawau erekou 'gã newiri. ²⁷ Kwaiwete 'gã ojekyita 'gã newiri awau.

—Siesak 'ga jukaa 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã ojekyita 'ga rewiri awau. Kũjãmera 'gã nanẽ awau Jeju 'ga rewiri. Awau 'gã ajaa'wau 'ga ree:

—Esage ma'e kĩa. Janepytuna ako kĩa okatu'ok ai'i. A'ere wã 'awamũ kĩa rerooi ijukau— 'jau 'gã ajaupe ajaa'wau 'ga ree.

²⁸ A'eramũ Jeju 'ga ojerowaka 'gã nee, oje'ega 'gã nupe:

—Pejoo'o awi je ree. Pejeja'yra 'gã nee tepejoo'o pejeje nanẽ futat pejejaa'wau nũ.

²⁹ Anure nipo pe'je pejejaupe: “Ta'yre'ema wã jaruete ajemogy. Jane te aje 'ã ta'yt ma'eramũ jareja'yra eko tywera siesak jarejemogyau”, 'jau nipo pẽ pejejaupe. ³⁰ Anure nipo peko tywet futat. Ywytyra upe nipo pẽ 'jau: “Ejot e'aa ore 'arimũ. Noreruagi ore arako tywera upe”, 'jau nipo pẽ ywytyra upe. A'ere nipo nuri futari u'aa pẽ 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ —Je 'ã Tejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat aporowyky. A'etea 'gã 'ã je jukau ekoete. Pëë taetu aje 'ã mama'e tywera peapo. Na'ga remifutar imũ etee rũi pejemogy pejeporowykyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Je miamũ te 'ga 'ã je rereko tywerukat wa'yramũ miamũ. Pëë taetu aje 'ã 'ga rerowia'ria te. A'eramũ 'ga pë taetu pë nerekou tyweaete futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² Mukũja muna'ywa 'gã nanë 'gã erawau iapisau Jejui 'ga reewe nũ. ³³ Aeakagera 'jawewat 'jau ae apisawa rera. Mukũja muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama 'ypeywar are. 'Ga ryrũ mosoka 'ga wi. A'ere 'gã 'ga monou imu'ama muna'ywa 'gã põ'õ me. Itaju pyu 'gã 'ga pokutuka ajuowai. 'Ga py maju'aa ikutuka. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka.

³⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Enemara'ne kasi 'gã nee ne, Kiapi'ni. Je repyat kasi ape ne, Kiapi'ni. Nokwaawi 'gã je rekoa— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega.

A'ere 'ga pokutukarera 'gã 'ga raityfera me'egawamũ, ita'i 'jawewara momopoa 'upa ywyu. A'eramũ ijewag are, 'ga raity mojo'oka. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ.

³⁵ A'eramũ judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã 'gã nesaka 'upa. 'Ga momoria 'ga rerekoramũ 'gã 'upa 'ga rerekoemãu etee 'upa.

—“Janeruwarete 'ga te ako je mut ikue”, e'i 'ga jepi. Opoat 'ga 'gã jepi. Siesak 'ga jepoara 'jau— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

—Ere ejua ejypa. Taruesak ene rura ene jywa 'jau kũi. Ene jyp ene ruramũ taruerowiat ene 'jau kũi. “Na pa je 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat ra'e”, taru'e enee 'jau kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe 'upa.

³⁶ Jefaruu 'gã nanë 'ga kurapa 'upa nũ 'ypeywar are 'ga 'amamũ nũ. Y'way ajaiwaya 'gã erawau erojeupia itykurukaa 'ga upe numiamũ. A'ere 'ga notykuri.

³⁷ —“Wyriara je” ere 'ã. A'eramũ ene ejua ejypa esaka oree— 'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'ga nojywi futari. Enupare'ema 'jawe etee futat 'ga u'ama 'ypeywar are werekoemãnamũ.

³⁸ A'ere Piratu 'ga 'yjepa'nĩ kwasiaa 'gã nupe: “Koromũ futat 'wyrriararetea judeu 'gã nupe” 'ea 'ga ikwasiaa 'yjepa'nĩ are. A'ere 'gã erawau ikutuka inuga 'ga apyte'rarimũ 'yw are.

³⁹ 'Ga pyri u'am ma'ea mũ muna'ywa oje'egayau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera je”, ere 'ã. A'eramũ ene ewau ejypa jarejee, tore mososog ape 'ypeywar awi 'jau— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴⁰⁻⁴¹ Aipo 'eramũ ajepeja muna'ywa 'ga amara'neramũ aipo 'jara 'ga ree.

—Nerekyjei nipo 'ã Jarejuwarete 'ga wi? Ene we 'ã aipo ere e'ama 'ga upe. Noporojukai 'ga 'ã. A'etea nipo 'ga 'ã amanũ. Au'je katu te 'gã jane taetu jane apisi. A'eramũ jane 'awamũ jaretywera mepyau. 'Ga tywere'ema miamũ 'ã amanũ— 'jau 'ga ajaupe.

⁴² A'ere 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ejea'ar iki je ree, ki Jejui, 'wyrriaramũ ejewya— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Awauwe futat ereo je rupi jerupaw ipe. Esage te 'ã jerupawa. 'Awauwe futat jane oi peu— 'jau 'ga 'ga upe.

Jejui 'ga manũawet

(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Juã 19.28-30)

⁴⁴ Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat oypyunaiwamũ. Kwara ajerewamũ tãmëjë awau weny jesagamũ nũ.

⁴⁵ Janeruwarete 'ga mogytaawa rowopypea my'jawa taity otoroka Jejui 'ga manũnamũ.

⁴⁶ A'e pype Jejui 'ga wafukaita 'Uwarete 'ga upe:

—Amanũ je. Te'aga je omono enepo pe, Kiapi'ni. Eneremifutar imũ etee futat je manũ 'gã tywera mepyau, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga amanũmũ. Aipo 'e re 'ga opika amanũmũ.

⁴⁷ A'eramũ jefaruu 'gã 'wyriara 'ga enupa u'ama 'ga manũ resaka. A'eramũ 'ga 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—A'jea futat 'ga kũima'e esagea rai'i— 'jau 'ga u'ama.

⁴⁸ 'Ga manũ resakara 'gã u'arasigamũ awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

—Ma'eramũ jane 'ga jukaukaa ekoete rai'i 'ũ? Esage futat 'ga rai'i— 'jau 'gã ajaupe pe rupi awau akou.

A'eramũ u'arasigamũ awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

⁴⁹ 'Ga pytunera 'gã, kũjãmera 'gã. Mĩmera 'gã muku'i 'upa 'ga manũ resaka. Kũjãmera 'gã 'ua Garireja ywy awi Jejui 'ga rupi rakue. A'eramũ 'gã 'upa 'ga manũ resaka nũ.

Ita kwara pype 'ga monoawet

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Juã 19.38-42)

⁵⁰ Kũima'e 'ga amũ 'ũina Jejui 'ga manũ resaka. Josea 'ga rera. Arimateja pewarera 'ga. Arimateja 'jawa amunawa 'upa Judeja ywy pype. Jose 'ga esage ma'ea. “Jejui 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat”, 'jau 'ga akou ojeupe etee jepi. Jejui 'ga 'ga werowiat. Opytuna 'gã nupe oje'ẽma'e 'ga poromũ. A'eramũ 'ga ajatykau ajepeja oje'ẽma'e 'gã nee rakue. ⁵¹ Ajatykaaw ipe 'gã 'jau rakue: “Sijuka Jejui 'ga”, 'jau 'gã ajaupe rakue. A'ere Jose 'ga 'i 'gã nupe: “Naani. Nafutari je 'ga jukaa”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue numiamũ.

⁵² Aipo 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—Amanũ Jejui 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga Piratu 'ga upe.

—Ere 'ga rerawau inuga ipype— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵³ A'eramũ 'ga awau Jejui 'ga reumera mosoka 'ypeywar awi. A'ere 'ga 'ga reumera auwana taity pyu. Iauwan ire 'ga erawau inuga ita kwara pype. Jejui 'ga reumera erawau inuga ita kwara pype, teumera monoawe'ema pype. Jejui 'ga tãmẽjẽ futat 'ga imonou aipoa ita kwara pype. Ymã te 'gã kwaiwete 'gã neumera monoi ita kwara pype ra'e jepi. A'ere aipoa nipa'ruawi we. Ita kwar yaua te poromũ. A'eramũ 'ga Jejui 'ga reumera tãmẽjẽ imonou ipype. ⁵⁴ Sexta feira kaaruwa rupi 'ga 'ga monou ita kwar yau pype. Sabado morowykye'ema judeu 'gã nupe. A'eramũ morowykye'ema piara rupi 'gã 'ga monou ita kwara pype. ⁵⁵ Kũjãmera 'gã 'ua Garireja ywy awi 'ga rupi rakue. Aipo 'gã awau 'ga rupi ita kwara pype 'ga rerooramũ.

—Taruesak ene imonoa 'jau— 'jau 'gã Jose 'ga upe.

—A'jea— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁶ Jejui 'ga reumera mono resag ire 'gã awau wog ipe nũ. Jany kasiga mogatyrũmũ imogyau Jejui 'ga reumer are imonopyramũ. A'ere 'gã sabado rupi 'gã noporowykyi. “Sabado rupi peporowyky awi”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã oporowykyawe'em. Opytu'wau ajemogyau.

24

Jejui 'ga ferapawet

(Mateu 28.1-10; Maku 16.1-8; Juã 20.1-10)

¹ Ikoai'i, ku'emaiw are, kũjãmera 'gã awau. Mari Matarena ãẽ, Juana ãẽ, ajepeja Mari ãẽ, Tiago 'ga y ãẽ. Amumera 'gã nanẽ awau 'gã nupi nũ. Mĩmera 'gã jany kasiga rerawau eko'woka Jejui 'ga auwanawa taity are. Ita kwar ipe 'gã erawau numiamũ. ² Owaẽmawe 'gã itauu resaka. Ita kwara rawopytymawera 'gã esaka. Ojepe'au jui. Ita ojepe'au ikwar awi.

—Koo. Awỹja ita pe'au jui ra'e nũrã?— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'eramũ 'gã awau ita kwara pype osou. A'ere 'gã nuesagi Jejui 'ga reumera.

⁴ A'eramũ 'gã 'jau:

—Ma'eramũ kiã maran akou rai'i nūrã? Nitywi ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

Poje mukũ i ywagipewara 'gã 'ua ojesaukaa kũima'eramũ etee 'gã nupe. 'Gã naitya wenyfugaiwayramũ 'gã nupe. ⁵ A'eramũ kũjãmera 'gã okyjau etee ajemogyau. Wããpyramũ ajemogyau. 'Gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ 'gã nupe ojesaukat ma'e 'gã 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te peekat 'ga 'au ita kwara pype? Oferap ako 'ga ko. ⁶⁻⁷ 'Au 'ga nitywi. 'Ga Ruwarete 'ga 'ga moferap ko nũ. Nepēnea'ari nipo 'ga 'eawer are? “Je 'ã pēneki'ya. A'eramũ nipo 'gã jejywaa pypiraa 'ypeywar are. A'eramũ nipo je temanũmũ futat”, 'ga 'eawer are?— 'jau 'gã 'gã nupe. —“A'ere nipo mukũ i etee je seri. Imuapyra 'ara rupi teferapa nũ”, pejejeupe 'ga 'eawer are nipo pejejea'are'emamũ pejejemogyau? A'eferupi tee 'ã 'ga ferawi nũ. Sã'ã 'ga 'amamũ nũ— 'jau 'gã kũjãmera 'gã nupe.

'Gã ããpyt 'gã jemogyramũ 'gã aipo 'jau 'gã nupe.

⁸ A'eramũ futat 'gã wea'aramũ ee. Ojeupe Jejui 'ga 'eawer are wea'aramũ ajemogyau.

⁹⁻¹⁰ A'eramũ futat 'gã ojewya awau imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe.

¹¹ A'ere 'gã nuerowiari 'gã.

—Pē'me nipo nũ ã. Naruerowiari ore pēē— 'jau etee 'gã 'gã nupe, ojeupe 'gã imome'uramũ.

A'ere 'gã fuakaramũ etee.

—A'jea futat kiã ferawi ra'e— 'jau etee 'gã 'gã nupe.

¹² A'ere Pedro 'ga fu'ami uēma awau esaka. Jejui 'ga monoawer ipe owaēmawe 'ga anuruka amã'jãu 'ga rupawer are. Irãã'ã taitya etee tuwamũ 'ga rupawera pype. A'ere nitywi 'ga reumera. A'ere Pedro 'ga 'ua wog ipe nũ. “A'jea sipo 'ga ferawi ra'e? Ma'ape sipo ajee 'ga rekoi? Aesak werewi pa 'ã je 'ga nũ”, 'jau 'ga 'ũina. Ojeupe etee futat wea'aramũ 'ũina.

Emausi pe oo ma'e 'gã Jejui 'ga resaka

(Maku 16.12-13)

¹³ Aipo 'ara rupiwe mukũja 'gã awau ajapeja amunaw ipe. Emausi pe 'gã awau. Jejui 'ga rewiriwarera 'gã futat poromũ. Jerusareg ipyriuu Emausi 'upa. ¹⁴ Jejui 'ga ree 'gã awau akou wea'aramũ. Oporogytau akou ajaupe. ¹⁵ 'Gã porogyta 'gã nekoramũ Jejui 'ga 'ua 'gã nupisika pe aje. A'eramũ futat 'ga oporogytau 'gã nupe. ¹⁶ 'Ga resakarera 'gã futat numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi 'ga. ¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pēē ma'ja 'jau pejejemogyau 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã opytau. Ojeupe 'ga je'egauwe 'gã opytau. U'arasigamũ opytau 'upa.

¹⁸ A'eramũ Kreopas 'ga 'jau 'ga upe:

—Nerekwaawi nipo ekou ki sa? Jerusareg awi 'ut ma'e agawewi nã'ã ene re'ã. A'etea nipo nerekwaawi ekou ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ —Ma'eramũ maran ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Jejui 'ga Nasare pe waranup ma'efera 'ga. 'Ga poromũ Jarejuwarete 'ga je'eg are ore mu'jarera. Jarejuwarete 'ga pãjãa 'ga wereko ai'i kũi. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka 'jau ai'i kũi. ²⁰ A'ere mainana 'wyriara, ore'wyria'ri 'gã netee 'ga monou Piratu 'ga po pe, 'ga jukaukaa ai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

'Ga jukaawera mome'wau Jejui 'ga upe.

²¹ —“Israeu juapyreramũ jane'wyriara 'ga”, 'jau ore 'ga upe jepi numiamũ. “'Ga 'awamũ jane pojeka tapy'jãmũ te 'wyriar awi”, 'jau ore ai'i numiamũ. A'ere ako 'gã ikokaru'wi futat 'ga jukai ai'i. ²²⁻²³ A'eramũ 'awamue futat orepytuna 'gã awau ita kwar ipe wyrasokwē je'egauwe ra'e. A'ere 'gã nuesagi 'ga reumera ra'e. “Ywagipewara wã etee ore aruesak ita kwara pype”, 'jau 'gã ko. “Oferap 'ga ko, 'jau wã oree”, 'jau kũjãmera 'gã imome'wau oree ko. A'eramũ aipo 'gã 'ea ore moporesaka etee ore mogyau ko,

ore ikwaape'ema arajemogyau ko. ²⁴ A'eramũ orepytuna 'gã amũ awau esaka ko nũ. A'ere 'gã miamũ nuesagi 'ga ra'e. “A'jea futat ra'e”, 'jau 'gã oree ko— 'jau 'gã 'ga upe, imome'wau.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ sipo pēē Jarejuwarete 'ga porogytafera mome'wara 'gã je'ega rerowiara'ne'ema pejemogyau? ²⁶ Nepekwaawi we nipo. Wemimurera 'ga manũ'em ire amunipo 'ã Janeruwarete 'ga nepē katu'oga'uweri futari. A'eramũ 'ga amanũmũ futat 'au. A'ere 'ga ferawi nũ. A'ere 'ga awau ojeupia ywag ipe nũ. Nan nipo “'ga reko i pē katu'okaramũ” 'eawera— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ 'Gã mu'jau amanũawer are.

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari 'ga manũ are rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanē futat, ka'arana kwasiaa 'ga manũ are rakue— 'jau 'ga 'gã mu'jau, wataaw ipe 'gã nerekou.

²⁸ Emausi 'jawa amunawa upe owaēm ire Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Iruupeu'i je oi— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ A'ere 'gã fuakaramũ 'ga ree:

—Naani. 'Au etee futat eko ore pyri. Kaarup. Ipyytunaiway enee ne— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga awau osou 'gã nog ipe. ³⁰ A'eramũ 'gã awau wapyka ojemi'waawa pyri. A'ere 'gã ojemi'war enune Jejui 'ga kanape'i pyyka oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree. Mama'ea eremut oree eojere'emamũ— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga eruapyka kanape'i mopena 'gã nupe. ³¹ Kanape'i mopena resakawe 'gã 'ga kwaapa.

—Kuu. 'Ga futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

Okwaawauwe 'ga ojemoteu 'gã nui. ³² A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Jarejeupe 'ga je'egamũ janepy'ata'waramũ akiko kũi. A'eramũ jareku'iramũ 'ga ree. Jarejuwarete 'ga je'eg are ako 'ga jane mu'jau jane reruaw ipe ko kũi. Jarepy'ata'waramũ akiko, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'urauwe— 'jau 'gã ajaupe.

³³ A'eramũ futat 'gã afu'ama ojewya awau imome'wau Jejui 'ga remimu'e 'gã nupe Jerusareg ipe. ³⁴ A'ere 'gã imome'ue'emaue 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'ga ferawi rai'i kũi. Simão 'ga “aesak je 'ga ko”, e'i ko kũi— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁵ A'eramũ Emausi 'jaw ipe oo ma'efera 'gã wemiesagera mome'wau 'gã nupe:

—Emausi pe ore oi ko. A'eramũ 'ga ipiara rupi ojesaukaa oree ko. A'ere ore norokwaawi 'ga ko. 'Og ipe orowaēm ire 'ga kanape'i mopena oree ko. A'eramũ te ore 'ga kwaawi ko— 'jau 'gã 'gã nupe.

Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka

(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Juã 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶ Aipoa 'gã imome'u 'gã nuwamũ Jejui 'ga ojesaukaa 'gã pyter ipe.

—Pēpy'ata'waawa owaēm pē nupe ki 'ei. Pēpy'ata'wa 'awamũ ki 'ei— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Ajaga nipo 'ã 'ja— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã okyjau 'ga wi.

³⁸ —Ma'eramũ ajee pekyje etee je wi ki 'ei? Naje rerowiari nipo pejepe?— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁹ —Jepo are pemã'ē, jepy are 'jau. Jepo kutukawera peesak. A'e are je kwaap pejepe. Je ete ako. Pepokok je ree esaka. Taje rerowiat pejepe 'jau. Ajaga no'oi. Je futat ako. Pepokok je ree esaka. Tepeesak jero'oa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe 'ga opo kutukawera resaukaa 'gã nupe. Opya nanē nũ. Opy resaukaa 'gã nupe.

—Kuu. 'Ga futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁴¹ Aku'iramũ 'ga ree. A'ere 'gã a'eramũ miamũ nuerowiari katu 'ga. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ityp te 'au i'upyra?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ityp futat nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴²⁻⁴³ A'eramũ 'gã ipira eyra monou 'ga upe. A'eramũ 'ga ojemi'waa 'gã neape.

⁴⁴ Ojemi'war ire 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari jemanũ are rakue. “Imara'ne ma'e 'gã nipo 'ga ajuka”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ nũ, Saumu 'jaw are ikwasiaa inuga jemanũ are rakue. A'ea ako je amome'u pẽ nupe ai'i. A'eferupi te ako 'gã je rerekoi ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁵ A'eramũ futat Jejui 'ga 'gã mueapyou ee, ikwasiaripyre are.

⁴⁶ —'Awamũ tepekwaap. 'Gã nemikwasiarer imũ etee futat je manũi. Imuapyra 'ara rupi etee teferapa nũ. ⁴⁷ 'Awamũ pe'je pejewau je mome'wau 'gã nupe. Jerusareg ipewara 'gã nupe ra'ne je mome'wau. “Jejui 'ga amanũ futat. A'ere imuapyra 'ara rupi 'ga ferawi nũ, jane katu'okaramũ. A'eramũ pẽ pejepoia pejetywer awi”, pe'je ki 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpouriweramũ Jejui 'ga ipe'ai pẽ nui pẽ katu'oka”, pe'je ki 'gã nupe. Anure kwe pe pejewau tekotee 'gã momoranupa— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁸ —Peesak futat ako je manũa ai'i. 'Awamũ 'ã pẽ je ferawa resaka nũ. Je kwaap 'ã pejepe. “Janeruwarete 'ga je mut ae katu'okawamũ” 'ea 'ã pekwaap. A'eramũ pẽ pejewau je mome'wau 'gã nupe, amunawa moykoyka— 'jau 'ga 'gã nupe, oporogytau. ⁴⁹ —A'ere 'awamũ 'au etee futat pejemogy ra'ne. 'Au futat nipo je tepãjẽ muri pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Jeruwa 'ga 'i jee: “Simono jarepãjẽa jarejerowiaara 'gã nupe 'jau”, e'i 'ga jee ikue. A'ere anure tomono oropãjẽa pẽ nupe 'jau. Pejejeupe imure'emamũ 'au etee futat iapesaka pejejeupe ra'ne. Pejejeupe je imono re tãmẽjẽ tepeata je mome'wau 'gã nupe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ywag ipe Jejui 'ga jeupiawet

(Maku 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰ Aipo 'e re Jejui 'ga 'gã nerawau Petani pe. A'eramũ 'ga opo monou 'gã 'arimũ oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Ejejuka 'gã nee jee, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁵¹ Oporogytau u'ama Jejui 'ga ojepe'au'i awau akou 'gã nui. A'ere 'ga Ruwarete 'ga 'ga mojeupirukaa 'ga monou ywag ipe 'gã nui. ⁵² 'Ga jeupira resakarera 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage. Naene 'jawe rũi 'ga amũ— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa.

A'ere 'gã awau ojewya Jerusareg ipe nũ. Worywamũ 'gã awau. ⁵³ Namutamutat 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe.

—Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni. Naene 'jawe rũi 'ga amũ. Nitywi futari 'ga amũ kwe pe ene 'jawe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa.

Juã

Juã 'ga ka'arana okwasiat inuga janee Jejui 'ga kwaawukaawamũ rakue.

Juã 'ga Jejui 'ga remimu'efera mũ. Jejui 'ga rupi wata ma'efera 'ga. Jejui 'ga rupi o enune Juã 'ga oporowykyau 'uwa 'ga pyri, weki'yra 'ga pyri 'jau. Pira 'gã ipyyka taityuu pyu. A'eramũ 'gã ime'ega ka'aranũ are. A'ere Juã 'ga, Jejui 'ga omo'wyr ire 'uwa 'ga rejari awau watau Jejui 'ga rupi.

Ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Juã 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree.

Jarejuwarete 'ga kwaawukaat

¹ Ywy apoe'emauwe Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga akou rakue. Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga futat 'ga kwaawukaara janee. 'Uwarete 'ga retee futat 'ga akou rakue. 'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga rekoi. ² Ywy apoe'emauwe futat 'ga akou 'ga pyri rakue. ³ Janeruwarete 'ga mama'e apoukaa 'ga upe. Nitywi futari 'ga amũ 'ga poaawamũ mama'e are rakue. Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga etee futat mama'e apou rakue. ⁴ 'Ga futat 'ara resaukaa ae upe. Jarejuwarete 'ga 'ga ikwaawukaa nanẽ ae upe nũ. Mama'e reny 'jawe 'ga. Sã'ã ae mama'e renyamũ mama'e resak katu katua. Nan futat 'ga Jarejuwarete 'ga kwaawukaa ae upe. ⁵ Ypytunimũ 'ã ae tata monyka. A'ere 'ã ypytunaiwa nomowewa'uweri tataa. Nan tee futat aetywera nomateepawa'uweri Janeruwarete 'ga kwaawa.

⁶ Janeruwarete 'ga 'ga amũ mua oje'ega mome'waramũ rakue. Aipo 'ga rera Juã. ⁷ Aipo 'ga upe Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Ere ewau je kwaawukaara 'ga mome'wau 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

A'eramũ Juã 'ga awau 'ga mome'wau 'gã nupe, 'ga rerowiarukaa 'gã nupe rakue.

⁸ NaJuã 'ga rũi Janeruwarete 'ga kwaawukaara 'ga. A'ere 'ga ruri 'ga mome'wau te 'gã nupe rakue.

—Janeruwarete 'ga kwaawukaara 'ga mome'wau je ruri pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe rakue. ⁹ —'Au futat 'ga ruri. 'Ga ae mu'e oje'eg a'je are futat. Janeruwarete 'ga je'eg are nipo 'ga awau ae mu'jau. A'eramũ nipo 'ga Jarejuwarete 'ga kwaawukaa ae upe— 'jau Juã 'ga 'gã nupe rakue.

¹⁰ Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga 'ut 'au ywy pe rakue. 'Au futat 'ga oporogytau ywy pewaramũ ae upe. Ymã te 'ga ywy pewaramũ ae apoi rakue. A'etea 'ã 'gã 'ga rerowiare'ema. ¹¹ Opytuna 'gã ywy pe 'ga ruri. A'etea 'ã 'ga pytuna 'gã 'ga rerowiare'ema futat. ¹² A'ere 'gã amũ 'ga rerowiari. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ.

¹³ Naywy pewara 'gã na'yra 'jawe rũi aipo 'gã. Omenar ire te 'ã kũjã wa'yramũ. A'eramũ 'ã eẽ mena ra'yra u'aa eẽ wi. A'ere nanarũi ae rekoi Jarejuwarete 'ga ra'yramũ. Wemifutar imũ etee futat Janeruwarete 'ga jane mogyau wa'yramũ. Wa'yrarete 'ga rerowiaara 'gã etee te 'ga imogyau wa'yramũ.

¹⁴ Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga ojemu'jaga aeramũ rakue. Jane pype 'ga akou rakue. Jane ree 'ga oporomutaramũ. 'Ga 'ã mama'e a'jea mome'wara te. Jarejuwarete 'ga nanẽ 'ga ikwaawukaa janee nũ. 'Ga futat Janeruwarete 'ga ra'yraretea. Nirũi futari 'ga. A'eramũ Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga mogou oje'jawewaramũ.

¹⁵ Aipoa 'ga Juã 'ga imome'wau oje'pyriwara 'gã nupe rakue:

—Je rewiri 'ga ruri, a'e je ako pẽ nupe ikue. Jejeuwe'emauwe futat 'ga rekoi rakue. A'eramũ 'ga a'eramũ kũima'eeteeteramũ akou. Je apyraapa akou kũima'eeteeteramũ— 'jau Juã 'ga 'gã nupe rakue.

¹⁶ Iporomutat 'ga nanimenime jane ree. A'eramũ 'ga opota'waramũ jane ree. Mama'e esagea 'ga iapou'jau'japa janee. ¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega monou Moisesi 'ga upe rakue. A'eramũ Moisesi 'ga janeypy 'gã mu'jau 'ga je'eg are. “Ga je'ega renup katu katuaramũ pënesageay Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe rakue. A'ere Jejui 'ga 'i janee: “Pëtywerete agawewi 'ã pëẽ. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga iporomutat pë nee”, 'jau Jejui 'ga janee. Jejui 'ga amanũmũ janetywera mepyau. A'e pyu 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau jane upe. 'Uwarete 'ga je'eg are nanẽ 'ga jane mu'jau nũ. ¹⁸ Nitywi 'ga amũ Janeruwarete 'ga resakara mũ. 'Ga ra'yrarete 'ga etee te 'ga wesak. A'eramũ 'ga etee futat 'Uwarete 'ga kwaawukaa janee.

Juã Batista 'ga

(Mateu 3.1-12; Luka 3.15-16)

¹⁹ Judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã amũ akou Jerusareg ipe. A'e 'gã 'jau mainana 'gã amũ nupe, Levita 'gã amũ netee:

—Pe'je pejewau pejeporonupa Juã Batista 'ga upe. “Maranuaramũ te ereko?” pe'je ki pejewau 'ga upe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'yrete pe, Jotãuy pe. Ty owajara katy 'gã awau. Amunawa mũ pyri 'gã awau, Petani 'jawa pyri. Owaẽmawe 'gã 'jau Juã 'ga upe:

—Maranuaramũ te ereko, aru'e ore enee kũi?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Juã 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jarejuwarete 'ga remimura 'ga rapesakara nipo peko. Naa'eramũ rũi je rekoi— 'jau etee Juã 'ga aipo 'gã nupe.

²¹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—Maranuaramũ ajee ereko ki 'ei? Eliasiramũ nipo ereko? Saa'e ene rekoa 'ager imũ Jarejuwarete 'ga mome'ua 'gã nupe rakue. A'eramũ nipo ene?— 'jau 'gã 'ga upe.

—Naani. Na'ga rũi je— 'jau etee Juã 'ga 'gã nupe aipo 'ga 'eramũ.

—Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ te ra'u ene nũ? Oreremiapesaga 'ga futat te ra'u ene nũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

—Naani. Naaipo arũi je— 'jau etee Juã 'ga 'gã nupe nũ.

²² A'eramũ 'gã 'jau Juã 'ga upe nũ:

—Ejemome'u oree. Maran ajee ore aramuara 'gã nupe ene mome'ui ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Juã 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ajemome'u je pë nupe. Pënea'at nipo Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga je'eger are? Isai 'ga je'eger are? Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Amunawe'em ipe 'ga amũ rekoi wafukaita. 'Pekwap Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune', 'jau 'ga amũ wafukaita akou”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

“Pekwap Jarejararete 'ga rape katu'ok imonou 'ga renune” 'ea “pejetywer awi pepoit” 'ea. A'eramũ Juã 'ga aipo 'ga 'eawer imũ etee futat 'ua wafukaita ojepyriwara 'gã nupe.

—Pejetywer awi pepoit. Pe'je pejekatu'oka Jarejararete 'ga ruawamũ, 'jau je 'ã pë nupe tekou— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

²⁴ Aipo 'erauwe fariseu 'gã nemimurera 'gã 'jau nũ:

²⁵ —Ma'eramũ ajee 'gã erepymĩ ekoete ekou 'ũ? “NaJarejuwarete 'ga remimurera rũi je. NaEliasi 'ga rũi je. Napënemiesaga rũi je”, ere te 'ã oree— 'jau 'gã Juã 'ga upe.

²⁶ Ojeupe aipo 'erauwe Juã 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je futat 'ã apymĩ 'gã 'y pe. A'ere 'ga amũ rekoi pë pype. Nepekwaawi we te 'ga. ²⁷ Je rewiri te nipo 'ga ruri. 'Ga te kũima'eeteetea. Je nakũima'eeteete rũi. Je akotee'i ma'ea te— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

²⁸ Jotãuy pe Juã 'ga otywer awi opoit ma'e 'gã pymĩnamũ 'gã 'ua oporonupa ee 'ga upe.

Jejui 'ga janetywera mepyyat

²⁹ Ai'iwe Juã 'ga Jejui 'ga resaka. Wepejãn 'ga ruramũ 'ga 'ga resaka. A'eramũ Juã 'ga 'jau tekotee 'gã nupe:

—Pe'je pejemã'jãu 'ga ree. Kwe 'ga ako je amome'u pẽ nupe ai'i. Kweramũ Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ruri. Sã'ã mainana 'gã karupa'mĩ jukaa iapya Jarejuwarete 'ga upe. A'e resag ire 'ã Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi. Nan tee futat nipo kwe 'ga. Anure 'ga manũ janetywera moiawamũ. 'Ga manũ are nipo Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. ³⁰—Kaaruwamũ ako je 'ga mome'ui pẽ nupe ai'i. “Je rewiri 'ga ruri”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i. “Ga kũima'eeteetea. Naje 'jawe rũi 'ga”, 'jau je ako pẽ nupe te'ama kaaruwamũ ai'i. “Je rewiri 'ut ma'e 'ga jejeuwe'emaue 'ga rekoi rakue”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

³¹⁻³⁴—Ymã te Janeruwarete 'ga 'i jee ikue: “Ere ewau 'gã pymĩãu 'y pe, otywer awi 'gã poira resaukaawamũ tekotee 'gã nupe. Anure 'ga amũ ruri ojepymĩãukaa enee. 'Ga ree teresak je 'Agesage jywa pykau 'jawe 'jau”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ai'i— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. —“Aipo 'ga anure nipo je 'Agesage omono pẽ nupe pẽnerekwaramũ”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ai'i— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. —“Je 'Agesagea tepẽ momyau 'jau”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ikue— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. —A'ea je aesak 'ga ree ai'i. 'Ga pymĩ re 'ua ojypa pykau 'jawe ai'i— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. —A'eramũ “'ga futat Jarejuwarete 'ga ra'yra”, a'e je ako pẽ nupe ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te je 'i te'ÿina tejeupe ikue: “Awÿja sipo poromũ Aeruwarete 'ga amut oreo oretywera moiawamũ?” 'jau je te'ÿina tejeupe ikue. Je nanẽ 'ga kwaape'ema futat ikue nũ. A'etea ako je ojot pẽ pymĩãu 'y pe tekou ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ae pymĩãu je ruri Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga kwaawukaawamũ Israeu 'ga juapyreramũ pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga remiayuw ypy 'gã

³⁵ Ai'iwe Juã 'ga oporogytau u'ama wemiayuwa 'gã nupe nũ. Mukũja 'gã nupe oporogytau u'ama. ³⁶ Poje Jejui 'ga okwapa 'gã pyu. 'Ga resakawe Juã 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Kweramũ Janeruwarete 'ga remimurera 'ga kwawi. Karupa'mĩ 'jawe futat nipo 'ga manũ janetywera moiawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷ Ojeupe 'ga mome'urauwe Juã 'ga remiayuwa 'gã awau Jejui 'ga rewiri. A'eramũ futat 'gã Jejui 'ga ree ojemojo'okaipa Juã 'ga wi. ³⁸ Wewiri 'gã orauwe Jejui 'ga ojerowaka 'gã nee:

—Ma'ja are te peko?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani. Ma'ape te ene'wyrã, aru'e tee ore enee— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹—Pe'je pejejua je rupi. Tepeesak 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau Jejui 'ga rupi. Awau 'gã owaẽma 'ga rekwawa upe 'ga pyri. Kwara jerewamũ 'gã awau owaẽma. Owaẽm ire 'gã 'upa oporogytau kwara rese poromukuran.

⁴⁰⁻⁴¹ Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'ga amũ rera Andrea. Juã 'ga Jejui 'ga mome'ua renuparera poromũ. A'eramũ Andre 'ga awau 'ga rewiri. A'ere Andre 'ga awau weki'yra 'ga rog ipe, Simão 'ga rog ipe:

—Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ore aruesak ai'i— 'jau 'ga weki'yra 'ga upe awau.

Kristu 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga upe.

⁴² A'eramũ Andre 'ga weki'yra 'ga rerawau Jejui 'ga upe. 'Ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Simão nipo enerera. Eneruwa 'ga rera Juã. 'Awamũ je ene re'rogi. *Sefa* je anug ene ree— 'jau 'ga 'ga upe.

'Gã je'eg imũ *Sefa* 'ga inuga 'ga ree. Pedro 'ea futat poromũ. Pedroa 'ea itaa.

Natanaeu 'ga upe Jejui 'ga 'eawet

⁴³ Ai'iwe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Garireja ywy pe je oi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Wata enunewe Jejui 'ga awau Filipe 'ga rekaa. 'Ga resakawe 'ga Filipe 'ga mo'wya:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁴ Filipe 'ga Pesaita pewara. Simão Pedro 'ga, Andre 'ga. Mīmera 'gã aipo pewara.

⁴⁵ Omo'wrauwe Filipe 'ga awau Natanaeu 'ga rekaa. 'Ga resakawe 'ga 'jau:

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga 'ga amũ ree rakue. Aipo 'ga ore aruesak. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga nanë ka'arana kwasiaa 'ga ree rakue nũ— 'jau 'ga 'ga upe awau. —'Ga futat ore aruesak ai'i. Jose 'ga ra'yra 'ga. Jejui 'ga. Nasare awi 'ga ruri— 'jau 'ga Natanaeu 'ga upe.

⁴⁶ Aipo 'ga 'eramũ Natanaeu 'ga 'jau:

—A'jea sipo? Nasare awi sipo mama'e esage ruri?— 'jau Natanaeu 'ga Filipe 'ga upe, aipo 'eramũ.

—Ere ejua 'ga resaka— 'jau Filipe 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau 'ga resaka 'ga rupi. ⁴⁷ Werowygauwe Jejui 'ga Natanaeu 'ga resaka.

—Koromũ esage ma'e 'ga. Israeu 'ga juapyrerarete 'ga— 'jau 'ga 'ga resakawe. —Ni'mei 'ga. Mama'e a'jea te tee noko 'ga omome'u. Niporerekoemã 'ga— 'jau Jejui 'ga 'ga upe u'ama.

⁴⁸ —Kuu. 'Awamue te 'ã je resag ape kũi. Maran ene a'eramũ je kwaapa ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe aipo 'eramũ.

—Figueira 'ywa 'wyr ipe ene renamũ je ene resagi ai'i. Ene upe Filipe 'ga porogyta enunewe je ene resagi ai'i— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴⁹ —Kuu. Jarejuwarete 'ga ra'yraretea futat nipo ajee ene ki sa— 'jau Natanaeu 'ga Jejui 'ga upe. —Ene 'ã 'wyrararetea oree, Israeu 'ga juapyreramũ oree— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵⁰ —Figueira 'ywa 'wyr ipe je ene resagi 'erauwe te je rerowiar ape ra'e?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Anure nipo mama'e esagea pënemiapoe'ema futat je iapo. Aipoa tereesak 'jau— 'jau Jejui 'ga Natanaeu 'ga upe u'ama.

⁵¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe najuejue etee:

—Mama'e a'jea te tee je amome'u pẽ nupe. Je 'ã pëneki'yraretea. Anure nipo pëẽ ywaga woga resaka. Ywagipewara 'gã jywa je ree tura nipo pëẽ esaka. 'Gã jeupira nanë nipo pëẽ esaka nũ. A'eramũ nipo pëẽ 'jau: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ra'e”, 'jau nipo pëẽ jee aipo resag ire— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

2

'Ya Jejui 'ga imu'jaga y'wayramũ

¹⁻² Mukũi oser ire Jejui 'ga awau ajepeja amunaw ipe, Kana 'jaw ipe. Peu 'gã amũ akoukatu. A'eramũ 'gã maraka apou 'gã ajuerekokatuawamũ. A'eramũ akokatu ma'e 'ga Jejui 'ga y ëẽ mo'wya wekokatu resaka. Jejui 'ga nanë imo'wya nũ. 'Ga remimu'eramũ nanë ore mo'wy'wya 'jau. ³ A'ere maraka teepawe'emauwe y'way teepawamũ 'gã nui, 'gã nekokatuawa rewara teepawamũ 'gã nui. A'eramũ Jejui 'ga y ëẽ 'jau 'ga upe:

—Si'ri. Y'waya teepap— 'jau ëẽ 'ga upe.

⁴ Aipo 'eramũ ëẽ ra'yra 'ga 'jau ëẽ upe:

—Tene ra'ne. Nowaëmi we futat Janeruwarete 'ga pãjẽ resaukaawa upe jee— 'jau 'ga oy ëẽ upe.

⁵ Aipo 'ga 'eramũ 'ga y ëẽ 'jau maraka'ywa 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Jera'yra kĩa 'eawer imũ etee ki peapo mama'ea— 'jau ëẽ 'gã nupe.

⁶ Aipoa 'gã jatykaaw ipe 'y ryrũa 'upa. Tuwiiu ma'ea. Aipoa 'y ryrũa 100 litro ppyka. Itakanafũa poromũ. 'Gã jepoeitawa yrũa futat. Judeu 'gã au'jeteramũ ojepoeita ojekatu'okawamũ Jarejuwarete 'ga upe. ⁷ A'ere Jejui 'ga oje'ega maraka'ywa 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Pe'je pejewau 'y rerua 'y ryrũ pype imatyneema— 'jau 'ga 'gã nupe.

Aipo 'ga 'erauwe maraka'ywa 'ga remiayuwa 'gã 'y rerawau 'y ryrũ matyneema. ⁸ 'Y ryrũa 'gã imatyneem ire Jejui 'ga oje'ega imatyneemarera 'gã nupe:

—Pe'je ara jaraa erawau maraka'ywa 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã ara jaraa erawau 'ga upe. ⁹ Ojeupe ererauwe maraka'ywa 'ga itykua esaka. A'ere 'ga itykure'emauwe ijemu'jagi y'wayramũ, uwayramũ. Maraka'ywa 'ga nokwaawi 'y jemu'jaga y'wayramũ. A'ere 'ga remiayuwa 'gã ikwaawi futari. 'Ga itykura resakawe 'ga akokatu ma'e 'ga renũina.

¹⁰ —Esageay ma'ea ra'ne te 'ã y'waya neretykurukari jarejee rai'i. 'Gã itykupaw ire amunipo 'ã y'waynana rykurukaa 'gã nupe rai'i. A'ere 'ã ene y'waynana ra'ne eretykurukat 'gã nupe. Y'wayrete mÿina mapawamũ itykurukaripyramũ 'gã nupe rai'i— 'jau 'ga akokatu ma'e 'ga upe.

¹¹ Aipo resaka taetu ore, 'ga remimu'eramũ, 'ga rerowiaa.

—Jarejuwarete 'ga pãjẽa futat 'ga wereko ra'e— 'jau ore arajaupe.

Kana 'jawa amunaw ipe ra'ne Jejui 'ga aeremiapoe'ema apo ypy ypy ore ikue. 'Uwarete 'ga pãjẽ resaukaa ore ikue. Aipoa amunawa 'upa Garireja ywy pe.

¹² Aipo apo re Jejui 'ga awau ajepeja amunaw ipe nũ, Kafanaũ pe nũ. 'Ga y eẽ, 'ga rewirera 'gã, 'ga remimu'eramũ 'jau ore arawau 'ga rupi ikue. Peu oropytawaipa nũ.

Wyra me'egara 'gã mũ'ẽawet

(Mateu 21.12-13; Maku 11.15-17; Luka 19.45-46)

¹³ Egitu ywy awi oropypy ypy 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka apoawa upe iwaẽm ja'wyja'wyrauwe ore arawau Jerusareg ipe. Peu ore arawau orosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ¹⁴ 'Ga mogytaaw ipe osouwe Jejui 'ga wyra me'egara 'gã nesaka. Kwaiwete wyra me'egara 'gã 'upa peu. Kwatau, karupa'mĩ, pykau. Mĩmera 'gã ime'ega 'upa. Amumera 'gã ajemogyau 'yjepana pyri ka'aranũũ mojopy'rau judeu ka'aranũũ are. ¹⁵ 'Gã nesakawe Jejui 'ga tupaama pyyka wyra mopikawamũ. A'eramũ 'ga ipyu imonou imũ'jãu jui. Kwatau, karupa'mĩ. Mĩmera 'ga imonou imũ'jãu jui. Ka'aranũũ mojopy'ruara 'ga 'yjepana 'ga imonou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Ka'aranũũ monou imomopomopoa futat 'gã nui. ¹⁶ Pykau me'egara 'gã nupe 'ga oje'ega:

—Pe'je pykau rerawau enũ'jãu. Au'je Jeruwarete 'ga mogytaawa mÿi re pykau me'egawamũ— 'jau 'ga oje'ega moywrafena 'gã nupe. —Au'je Jeruwarete 'ga mogytaawa mÿi re wyra me'egawamũ. 'Ga muorypawa te 'ã 'aga 'oga— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Aipo renupawe orojea'aramũ ikwasiaripyre are. A'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe aipo are rakue— 'jau ore arajaupe. —“Ku'jyp. Mama'e tywera 'gã wapo enemogytaawa 'og ipe. A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee. A'eramũ je tejejukau enerog are”, 'jau 'ga amũ ikwasiaa inuga ymã rakue— 'jau ore arajaupe.

¹⁸ A'e pype judeu 'gã 'wyrã'ri 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ene 'gã mũ'jãu 'ũ? Awÿja 'gã mũ'jãukaa enee ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga emur ire aeremiapoe'ema eapo amũ ore 'ga pãjẽ mũ kũi. A'e resag ire taru'e enee 'jau: “A'jea futat 'ga 'gã mũ'ẽi Ku'jywa 'ga je'eg imũ ra'e”, taru'e enee 'jau kũi — 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁹ —'Aga 'oga retyg ire je imuapyra 'ara rupi etee imowyri kũi— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁰ —Kuu. Ereapo ekoete awi nũ'ũ. Namuapyra 'ara rupi etee rũi 'gã 'aga 'oga apoi rakue kũi. Kwarẽtai seis te 'gã kwara magwawi 'aga 'oga apoupap rakue kũi— 'jau 'gã 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

²¹ A'ere 'ga naoga tee rũi imome'ui 'gã nupe. 'Aga 'oga 'eramũ 'ga wetete are te 'ga oje'ega rerekoi. ²² A'eramũ ore anure Jejui 'ga remimu'eramũ 'ga 'eawer are orojea'aramũ, 'ga feraw ire ikue. “A'jea futat Jejui 'ga imome'ui ikue”, 'jau ore arajaupe. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiaa. Jejui 'ga 'eawera nanẽ ore erowiaa nũ.

Jejui 'ga jane kwaapa katu katu

²³ Jerusareg ipe Jejui 'ga kwaiwete aeremiapoe'ema apou 'Uwarete 'ga pãjẽ mũ ikue. Aipo resag ire kwaiwete 'gã 'ga rerowiaa. A'ere amumera 'gã 'ga rerowiat 'mei etee. ²⁴ A'eramũ Jejui 'ga ojemogypyke'ema 'gã nee. Okwaap 'ga 'gã. Wereko tywearama 'gã 'ga ikwaapa. A'eramũ 'ga ojerowiare'ema 'gã nee. ²⁵ A'eramũ Jejui 'ga oporonupe'ema ee: “Ma'ja e'i sipo 'gã ajaupe?” 'jawe'em Jejui 'ga 'gã nupe. Jejui 'ga ae kwaapa. Aerea'awa miamũ 'ga okwaap katu katu.

3

Nikutemu 'ga upe Jejui 'ga 'eawet

¹ Poje Nikutemu 'ga 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Nikutemu 'ga opytuna 'gã nupe oje'ẽma'ea. Fariseua nanẽ 'ga nũ. ² Ypytunimũ Nikutemu 'ga 'ua oporogytau Jejui 'ga upe:

—Janeruwarete 'ga 'ga amut jane mu'jawamũ, aru'e ore arajaupe ene ree jepi. Janeruwarete 'ga remiayuwamũ etee ae aeremiapoe'ema apoi. 'Ga remiayuwe'emamũ ae nuapoa'uweri. A'eramũ ore 'jau enee: Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ futat 'ga mama'e apoi. A'eramũ ore 'jau arajaupe: Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat ra'e, 'jau ore arajaupe— 'jau Nikutemu 'ga Jejui 'ga upe.

³ Aipo 'erauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Mama'e a'jea je amome'u amũ enee. 'Ga amũ nipo u'aru'jape'ema. A'eramũ 'ga nosea'uweri Jarejuwarete 'ga rupaw ipe awau— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe.

⁴ A'eramũ Nikutemu 'ga 'jau:

—Maran ae kũima'eramũ u'aru'japa nũ ki 'ei? Maran ae waranuw ire osou awau oy reweg ipe nũ ki 'ei?— 'jau Nikutemu 'ga Jejui 'ga upe aipo 'eramũ.

⁵⁻⁶ —Pejey awi peje'aa pẽẽ ẽẽ mena ra'ya futat. A'ere Janeruwarete 'ga werowiar ire te pẽ mogyi wa'yramũ. A'eramũ 'ga U'agesage mua pẽ nupe pẽnerekwaramũ. A'eramũ pẽẽ pejemogyau u'aru'jap ma'e 'jawe. 'Ga 'Agesage rerekware'ema 'gã nu'aru'jawi— 'jau 'ga Nikutemu 'ga upe.

⁷ —Eneporesag awi je ree aipo ejeupe 'eramũ. A'jea futat je 'i enee. E'aru'jaw iki, a'e je enee. Aipoa a'jea futat. ⁸ Sã'ã ywytua. Neresaga'uweri 'ã ywytua. Ifua etee 'ã ereenup. Nerekwaawa'uweri tuawa. Nerekwaawi nanẽ iwawa nũ. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea. Neresaga'uweri 'ga 'Agesagea. Wemifutar imũ etee te Janeruwarete 'ga U'agesage monoi 'gã amũ nupe, 'gã mu'aru'japa nũ. A'ere nenereapyoi ee— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe.

⁹ —Maran poa ojeapou ki 'ei? Nakwaawi je ene'ea ki 'ei— 'jau Nikutemu 'ga 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Ene 'ã moromu'jara agawewi Israeu 'ga juapyrera 'gã nupe. A'etea 'ã ene jeje'ega kwaape'ema? ¹¹ Mama'e a'jea te je amome'u pẽ nupe. Orojemikwaawa 'ã ore oromome'u pẽ nupe, orojemiesaga retee. A'etea 'ã neperowiari oreje'ega— 'jau 'ga Nikutemu 'ga upe.

¹² —Ywy pewara agawewi je 'ã amome'u mama'ea pẽ nupe. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe. Maran sipo ajee je rerowiat pejepe ywag ipewara mama'ea je imome'uramũ?— 'jau 'ga 'ga upe. ¹³ —Nitywi ae ywag ipe oo ma'eferamũ. Je tee te 'ã ojot ywag awi ikue. A'eramũ je tejemiesagera mome'wau pẽ nupe. Je 'ã pẽneki'ya futat.

¹⁴ —Enerea'at nipo ene jareppy are? Moja a'agawa apoawer are? Ymã te janeypy 'gã atai awau jũ me rakue. A'ere 'gã kwaiwete nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'ga oje'ega renupare'ema 'gã u'waukaa moja upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau Moisesi 'ga upe: “Ita eapo moja a'agawamũ. A'ere imonou imu'ama ikutuka 'yw are”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe rakue. A'eramũ Moisesi 'ga ita apou moja a'agawamũ rakue. Aipo apo re 'ga imonou imu'ama 'yw are rakue. A'eramũ moja remiu'ufera 'gã amã'jãu aipo itamoi

a'agaw are. A'eramũ futat moja remiu'ufera 'gã oferapap. Namanũi futari 'gã. Nan tee futat nipo imara'ne ma'e 'gã je monoi 'ypeywar are je mu'ama— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ¹⁵—A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanũu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe, 'ga mu'jau ojee.

¹⁶—Janeruwarete 'ga iporomutat nanimenime pẽ nee. A'eramũ 'ga a'eramũ wa'yramũ je mua 'au ywy pe ikue. Majepei tee agawewi je 'ga ra'yramũ. A'etea 'ga je mut 'awa ywy pe je jukaukaa pẽ nupe. A'eramũ je rerowiaara 'gã amanũmũ numiamũ. A'ere 'gã oi oferapa Jarejuwarete 'ga rupaw ipe 'ga pyri amanũu'jape'ema futat. Peu futat 'gã jemogyi nakwaparimũ ete rũi— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe. ¹⁷—Napẽ nereko tyweawamũ rũi 'ga je muri 'au ywy pe. Pẽ katu'okawamũ te 'ga je muri— 'jau 'ga Nikutemu 'ga upe.

¹⁸—Jeruwarete 'ga je rerowiaaramũ pẽ nerekou tywere'em. A'ere 'ga je rerowiare'ema 'gã nupe 'ga 'i: “Pejerekoukat tywet futat nipo”, 'jau. Naje rerowiari 'gã. A'eramũ 'ga aipo 'jau 'gã nupe. ¹⁹ Janeruwarete 'ga ra'yramũ je tejua 'au ywy pe pẽ mu'jau Tejuwarete 'ga ree. A'ere pẽẽ mũ nepẽporokwaawiwere 'ga ree. 'Ga remifutar are nanẽ pẽẽ pejeporokwaawiwere'emamũ nũ. Mama'e tywera etee pẽẽ iapou. A'eramũ pẽẽ mama'e esage are pejeporokwaawiwere'emamũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerekou tyweaete 'gã manũ re— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰—Mama'e tywera apoara 'gã nioweri Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je pyri. Naapoi futari je mama'e tywera. A'eramũ mama'e tywera apoara 'gã ojenosõu je pyri oo awi. “Omo'gõguu je 'ga tewau 'ga pyri ne”, 'jau itywet ma'e 'gã ojenosõu je wi. ²¹ A'ere mama'e esage apoara 'gã nuri Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je pyri katu katu futat. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “A'jea futat. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã werowiat”, 'jau nipo 'gã 'gã nemiapofera resag ire— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe, 'ga mu'jau ojee.

Jejui 'ga Juã Batista 'ga imome'wau'japa

²² A'e awi Jejui 'ga wemimu'eramũ ore rerawau Judeja ywy pe nũ. Peu ore oropy-tawaipa. Peu futat 'ga 'gã amũ pymĩãu 'y pe, otywer awi 'gã poira resaukaawamũ.

²³ Juã 'ga nanẽ 'gã amũ pymĩãu akou ajepēja amunaw ipe, Enom 'jaw ipe. Enom 'jawa 'upa Salim 'jawa pyri. Peu typyu'iramũ 'ya. A'eramũ 'ga 'gã pymĩãu akou peu.

²⁴ Moromunepawa pype amunewe'emauwe Juã 'ga 'gã pymĩãu akou aipo pe.

²⁵ A'eramũ Juã 'ga remimu'e 'gã amũ oje'ega moywyrafena judeu 'ga amũ upe. Ae pymĩ are 'gã ajamueu.

²⁶ A'eramũ Juã 'ga remimu'e 'gã amũ awau oporogytau 'ga upe:

—Enerea'at te ene ejemimome'uawera 'ga ree? Jotãu tyowajara katy 'ga rekoi ene retee rakue. 'Awamũ nanẽ 'ga akou 'gã pymĩãu 'y pe nũ. A'eramũ 'gã awaupap 'ga rewiri ojepymĩãukaa 'ga upe. Ene rewiri ako ma'efera 'gã we futat awau ojepymĩãukaru'japa 'ga upe nũ— 'jau 'gã awau imome'wawayau Juã 'ga upe.

²⁷ A'eramũ Juã 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Je nanẽ jerekõẽãi 'ga ree nũ. Sã'ã Janeruwarete 'ga je monoa je moporowykyukara ojeupe ikue. Nan tee futat 'ga Jejui 'ga monoi imoporowykyukaa ojeupe. Ojeupe Janeruwarete 'ga ore moporowykyukare'em ire amunipo 'ã ore noroporowykyi 'ga upe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁸—A'e je ako pẽ nupe ai'i: “NaJarejuwarete 'ga remimurera rũi je. 'Ga renunewara te je”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

²⁹—Sã'ã aeku'ia ajuee kũjãmuku rerekokaturamũ. Nan tee futat jeku'iramũ tekou 'ga ree. “Kwaiwete 'gã oi 'ga rewiri” 'e renupa jeku'iramũ— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. ³⁰—Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã ojeme'yi kwaiwete futat. Je rewiri oo ma'e 'gã te ajee nojeme'yi futari. Jema'e 'gã inãinãĩĩ etee futat— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. —Nanuara futat esage je upe— 'jau etee Juã 'ga.

Ywag awi 'ut ma'efet

³¹ Ywy pewara 'gã akotee ma'ea futat. Wemiapo'i are tee 'gã porogytai. A'ere ywag awi 'ut ma'e 'ga nanarũi. 'Ga a'jea futat 'ga kũima'eteetea. 'Ga ree te a'jea futat ae jemogyppyy-garetei. ³² Ywag ipe wemiesagera ywag awi 'ut ma'e 'ga imome'wau. Wemienuwera nanẽ 'ga imome'wau nũ. A'ere 'gã inãinãñ'ĩ etee 'ga rerowiari. Nuerowiari 'gã kwaiwetewete 'ga. ³³ 'Ga je'ega rerowiaara 'gã 'jau ajaupe:

—A'jea futat 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwaawukaara 'ga ra'e— 'jau 'gã ajemogyau ajaupe.

³⁴ Janeruwarete 'ga U'agesage muapap wemimurera 'ga upe. A'eramũ 'ga amuarera 'ga je'ega mome'wau katu 'gã nupe. ³⁵ Janeruwarete 'ga oporomutaramũ wa'yra 'ga ree. A'eramũ 'ga opãjẽ mua wa'yra 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau:

—Tepãjẽa je omono teja'yra 'ga upe. A'eramũ 'ga mama'e esage apou jee— 'jau 'ga.

³⁶ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga rerowiaara 'gã ajemogyau ipyauramũ. Amanũ re 'gã awau Jarejuwarete 'ga pyri. Peu futat 'gã ajemogyau namutat. A'ere 'ga je'ega renupare'ema 'gã nanarũi. Nooi futari 'gã Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. Nuenuwi 'gã 'ga ra'yra 'ga je'ega. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete wojere'emamũ futat.

4

Samari pewara kũjã ãẽ

¹ Anure 'gã amũ awau Jejui 'ga mome'wau fariseu 'gã nupe:

—Ekoay Jejui 'ga kwaiwete 'gã pymĩau 'y pe. Wemiayuwamũ 'ga 'gã pymĩ kwaiwete— 'jau 'gã awau imome'wau fariseu 'gã nupe. —Juã 'ga 'ã kwaiwete agawewi 'gã opymĩ. A'ere Jejui 'ga te Juã 'ga remipymĩera 'gã apyraawi— 'jau 'gã awau imome'wau fariseu 'gã nupe.

² (Na'ga rũi agawewi 'gã pymĩau 'y pe. 'Ga remimu'eramũ agawewi ore 'gã pymĩ. A'etea 'gã “Jejui 'ga 'gã opymĩ 'y pe”, e'i imome'wau fariseu 'gã nupe). ³ Fariseu 'gã nupe omome'u kwaaw ire, Jejui 'ga awau Judeja ywy awi.

—Garireja ywy pe soo jarejewya 'jau nũ— 'jau 'ga ore. ⁴ —A'ere jeoweramũ Samari ywy pyterimũ. Kwe rupi futat jarewau jarewaẽma Garireja ywy pe— 'jau Jejui 'ga ore.

⁵ A'eramũ ore arawau Samari ywy rupi. Arawau orowaẽma amunawa mũ upe. Sika 'jawa upe orowaẽma. Peu ore oropytawai. Ymã te janeypy 'ga, Jako 'ga ywy pe monoi wa'yra 'ga upe, Jose 'ga upe rakue. Sika 'jawa 'upa aipo ywya pyri. ⁶ Peu Jako 'ga remiywykaiwera ywy kwawukuua 'ũina, 'ymuawa. Aje kwara kwawamũ arawau orowaẽma 'ymuawa upe. A'eramũ Jejui 'ga afuakapawamũ. A'eramũ 'ga wapyka 'ũina 'ymuawa reme'y'warimũ. ⁷⁻⁸ 'Ga pytu'uramũ ore arawau amunaw ipe orojemi'urama mua.

Orojemi'urama mua ore orauwe Samari pewara ãẽ mũ 'ua 'y piaramũ. A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—Emut ara 'ya jee— 'jau 'ga ãẽ upe.

⁹ A'eramũ ãẽ 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene eje'ega jee rã, judeuramũ rã?— 'jau ãẽ 'ga upe. —Je Samari pewara— 'jau ãẽ 'ga upe.

Judeu 'gã niporomutari Samari pewara 'gã nee ra'e jepi. A'eramũ ãẽ judeu ojeupe ije'egamũ aipo 'jau 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe nũ:

—“Ya emut ara jee”, a'e ako je enee ko. A'ere 'ã naje kwaawi te ape. Jarejuwarete 'ga remimurama nanẽ nerekwaawi nũ— 'jau 'ga ãẽ upe. —Je kwaaw ire amunipo 'ã “Ya emut ara jee”, ere jee ra'e. 'Ya tejeupe ene enũi re amunipo je 'ã 'y monoi enee ra'e— 'jau 'ga ãẽ upe 'ũina. —Je remimonoa amunipo 'ã ene mogou nakwaparimũ warãu rũi— 'jau 'ga ãẽ upe.

¹¹ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ ãẽ 'jau 'ga upe:

—Nenetywi 'y muawa pyu. Ikwawukuu 'ymuawa. A'eramũ ene imuawa pyu etywe'emamũ, maran sipo ene 'y mua jee?— 'jau ēē 'ga upe.

Naeapyoi ēē ojeupe 'ga 'e are.

¹² —Janeramỹiwera kĩa Jako te 'ã kũima'eeteetea ako rakue. Ymã kĩa futat ywy kwawukuu ywykajukari 'ymuawamũ rakue. 'Aga 'ymuawa pypewara 'ya futat kĩa itykua rakue. Kĩa ra'yra wã, kĩa reymap. Mĩmera oy'wau 'au rakue. 'Awamũ kĩa remiapofera orema'ea futat 'ũina— 'jau ēē 'ga upe. —“Je te jarejamỹja aapyraap”, ere te jee poromũ?— 'jau ēē Jejui 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ēē upe:

—Aga 'y rykuara 'gã oo o'yuweju'jawa futat nũ— 'jau 'ga ēē upe. ¹⁴ —A'ere 'gã jema'e tykur ire ni'yuweju'jawi akou. Jema'ea 'ywu'ywura 'jawe tee 'ũi itykuara 'gã ywyteripe, 'gã mogyau nakwaparimũ rũi futat— 'jau 'ga ēē upe. —Sã'ã 'ywu'ywura rypawe'ema. Nan futat jema'ea. Jema'ea ae mogyau namutat. Jema'ea rykur ire nene'yuweju'jawi futari— 'jau 'ga ēē upe. —Jeporoywera ene mogo nakwaparimũ rũi futat— 'jau Jejui 'ga ēē upe.

¹⁵ A'eramũ kũjã ēē 'jau 'ga upe:

—Ere ajee ema'e ara mua jee rã. A'eramũ je te'yuweju'jawe'emamũ, tejoru'jape'ema 'au 'y piaramũ— 'jau ēē 'ga upe.

¹⁶ —Ere ajee ewau emena 'ga rerua 'au jee ra'ne— 'jau Jejui 'ga ēē upe.

¹⁷ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ ēē 'jau:

—Najemeni je tekou— 'jau ēē 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau ēē upe:

—A'jea futat ere nũ ĩ. Nenemeni futari ene nũ ĩ. ¹⁸ Nenemenu'jau'jawi tãmějē futat ene nũ ĩ. Nomoygi tãmějē futat sĩku pyu nũ ĩ— 'jau Jejui 'ga ēē upe, aipo 'eramũ. —A'jea futat 'awamũ nenemeni futari. Ene pyri ako ma'e 'ga naenemena rũi futat— 'jau 'ga ēē upe.

¹⁹ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ ēē 'jau 'ga upe:

—Koo. Maran ene je kwaapa a'i rã? Ene futat nipo Jarejuwarete kĩa je'ega mome'wara.

²⁰ Ymã te oreypya Jarejuwarete kĩa muorywi 'au futat rakue. A'ere pēē judeuramũ “Jerusareg ipe tee futat Jarejuwarete 'ga simuoryp”, pe'je ra'e jepi— 'jau ēē 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ēē upe nũ:

—Anure nipo 'gã 'jawe'em 'aga ywytyra upe: “Agamũ futat 'ga muorypawa ywytyra”, 'jawe'em futat 'gã. Jerusarega upe nanē nipo 'gã aipo 'jawe'em futat nũ— 'jau 'ga ēē upe.

²² —“Ore Samari pewaramũ Jarejuwarete 'ga aramuoryp”, 'jau pēē na'e jepi numiamũ. A'ere nepekwaawi 'ga. A'ere ore judeuramũ 'ga kwaawi futari. 'Ga ojekwaawukaa ore. Judeuramũ 'ga ore mũ mogoĩ ae katu'okaramũ— 'jau 'ga 'ũina ēē upe imome'wau.

²³ —Anure nipo Jarejuwarete 'ga muorypara 'gã 'ga muorypa a'jea futat. 'Awamuete 'gã 'ga kwaawi ramue. 'Ga 'Agesagea 'ga muorywukaa 'gã nupe. Omuorypararetea Janeruwarete 'ga wekat ojeupe— 'jau 'ga ēē upe. ²⁴ —Naae 'jawe rũi Janeruwarete 'ga. Nuesaga'uweri ae 'ga. No'oi 'ga ae 'jawe. A'eramũ 'ga muorypara 'gã ojepoarukaa 'ga 'Agesage upe. A'eramũ 'gã 'ga muorypa futat, 'ga kwaapa futat— 'jau 'ga ēē upe.

²⁵ A'eramũ ēē 'jau 'ga upe:

—A'jea futat aipoa. Anure nipo Jarejuwarete kĩa remimurama kĩa ruri futari, Kristu kĩa. Kĩa futat nipo jane mueapyou mama'e are— 'jau ēē Jejui 'ga upe.

²⁶ —Je futat aipoa. Je futat Kristua. Je futat aje'eg te'ỹina enee— 'jau 'ga ēē upe.

²⁷ —Eē upe aipo 'epawa pype ore arajua orojewya amunaw awi nũ. Eē upe 'ga porogyta 'ga renamũ ore oroporesagamũ etee 'ga ree. Judeu 'gã noje'egarũi futari kũjã upe ra'e jepi. A'ere ore a'eramũ miamũ noroporonuwi ee 'ga upe: “Ma'eramũ te ereporogyta e'ỹina ēē upe?” naru'ei futari ore 'ga upe.

²⁸ A'erauwe ēē awau ojewya amunaw ipe. 'Y ryrũa ēē ejaa imỹina awau peuwara 'gã nupe Jejui 'ga mome'wau.

²⁹ —Pe'je pejejua soo kĩa resaka 'jau. Jerekwawera kĩa omome'upap jee ko— 'jau ã peuwara 'gã nupe. —Kristu kĩa ra'u 'ut 'ũina pe ko. Janeruwarete kĩa remimurera kĩa ra'u 'ũi pe ko— 'jau ã awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe 'gã nuri ojekyita amunaw awi 'ga resaka.

³¹ Ëẽ o ypyrauwe ore 'jau Jejui 'ga upe:

—Kweramũ janeremi'urama. Ere ejemi'waa— 'jau ore 'ga upe.

³² —Naani. Irãinã'nĩ te 'ã jeremi'ua. Nepekwaawi futari jeremi'ua mama'ea— 'jau etee 'ga oree.

³³ —'Ga amũ sipo mama'ea werut 'ga upe pa ra'e?— 'jau etee ore arajaupe.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pẽẽ te 'ã pejemim'urama tywamũ etee pẽnẽkõẽã pejemogyau. A'ere je temuarera 'ga remifutar imũ mama'e apo are te jerekõẽãjamũ. 'Ga porowyky apoupap te je ruri ikue— 'jau etee 'ga oree. ³⁵ —“Irũpãwẽ jay magwaw ire oreko pypiara sinigi”, 'jau pẽẽ 'ã jepi. A'ere 'awamũ je 'i pẽ nupe: Pemã'ẽ pejeko are esaka. Osinig futat ra'e. A'ere je napeko arũi imome'ui pẽ nupe. 'Awamũ futat 'gã kwaiwete je rerowiari ja'wyja'wy. 'Awamũ futat 'gã je rerowiari ojeupe pẽẽ je mome'u re. Sã'ã pẽẽ pejeko pypiara sinigamũ peoa imono'oga. Nan tee futat 'awamũ iwaẽmi je rerowiarukaawa upe. Pẽporomuku awi pejewau je mome'wau 'gã nupe— 'jau 'ga 'ũina oree. ³⁶ —Sã'ã kojara 'ga wemiayuwa 'gã mepya. A'yi tymara 'gã 'ga 'ã imepyau imono'ogara 'gã neewe. A'eramũ 'gã 'ã wekõẽãjamũ. Nan tee futat jeremiayuwa 'gã. A'yi tymara 'gã 'jawe je mome'wara 'gã. Ko pypiara mono'ogara 'gã 'jawe je rerowiarukaara 'gã— 'jau Jejui 'ga oree. —Najuejue etee futat nipo 'gã wekõẽãjamũ 'ga amũ je rerowiamũ. Je rerowiaara 'gã juejue nipo awaupap ywag ipe ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁷⁻³⁸ —Amono je pẽẽ kwe pe tejerowiarukaa kwe pewara 'gã nupe ikue. A'jea futat aipo jane'ea, “Ga amũ nipo awau ityma. A'ere isinig ire nipo ajepeja 'ga 'ua imono'ogaramũ”, 'jau jane jepi— 'jau 'ga oree. —Nan futat je pẽ monoi tejemome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Gã amũ 'ã awau pẽ nenunewe je mome'wau 'gã nupe rai'i. A'eramũ kwaiwete 'gã a'eramũ je rerowiat eneje'ega anupawe ikue— 'jau 'ga oree.

³⁹ Ore upe 'ga porogytapaw ire, Samari pewara 'gã 'ua kwaiwete 'ga resaka. “Jejui kĩa jerekwawera amome'u jee”, kũjã ãẽ 'eramũ 'gã awau kwaiwete Jejui 'ga resaka, 'ga rerowiaa kwaiwete. ⁴⁰ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Epyta 'au ore pype ra'ne, 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ ore oropytau 'gã pyri. Mukũi etee orosea.

⁴¹ 'Gã pype akou Jejui 'ga ojemome'wau 'gã nupe. A'eramũ tekotee 'gã nanẽ 'ga rerowiaa kwaiwete nũ. ⁴² A'eramũ 'gã 'jau kũjã ãẽ upe:

—Eneje'ega ra'ne ako ore aruerowiat ai'i. A'ere ore 'awamũ 'ga je'ega rerowiari. Ojemome'u 'ga oree— 'jau 'ga ãẽ upe. —“Ga futat 'ã ae katu'okara”, 'jau ore jepi— 'jau 'gã ãẽ upe.

Oje'eg imũ etee 'ga katu'okawet

⁴³ Mukũi oroser ire ore arawau Garireja ywy pe nũ. ⁴⁴ Jejui 'ga retea futat 'jau ikue: “Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga oa kwe pe 'ga je'ega mome'wau. A'eramũ 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ erowiaa. A'ere 'ã 'ga 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gã miamũ 'ã 'ga rerowiare'ema ajemogyau”, 'jau 'ga ikue. ⁴⁵ A'eramũ ore arawau Garireja ywy pe nũ, Jejui 'ga ywy pe nũ. 'Ga resakawe peuwara 'gã wekõẽãjamũ ajemogyau. 'Gã nanẽ awau Jerusareg ipe maraka magwapa rai'i. Peu 'gã Jejui 'ga remiapofera resaka rai'i. A'e resakarera 'gã wekõẽãjamũ ajemogyau oywy pe 'ga resakawe.

⁴⁶ Kana 'jawa amunaw ipe, Garireja ywy pype 'up ma'e pe, ore arawau orojewya nũ. Peu futat 'ga 'y mu'jaga y'wayramũ ai'i. A'e pe ore rekoramũ 'wyriara 'ga remiayuwa 'ga 'ua Jejui 'ga renũina.

—Ejot jera'yra 'ga resaka jee— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

'Ga upe 'ut ma'e 'ga ra'yra futat ojero'wu ete 'upa, tapojete 'upa ajepei amunaw ipe 'upa, Kafanaū pe 'upa. ⁴⁷“Judeja ywy awi Jejui 'ga ruri ojewya akou 'au nū” 'e renupawe ta'yjero'wu ma'e 'ga awau Kana 'jaw ipe Jejui 'ga poreawua:

—Ejot jera'yra 'ga resaka jee. Tapojete 'ga 'upa. Amanū ja'wyja'wy 'ga. A'eramū ene ejua 'ga resaka jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴⁸ A'eramū Jejui 'ga 'jau:

—Aeremiapoe'ema apo resag ire tāmējē te je rerowiat pejepe. Je iapoe'emamū neperowiari futari— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁴⁹ A'ere ta'yjero'wu ma'e 'ga 'iu'jawi etee futat Jejui 'ga upe nū:

—Ere ejua futat je rupi jera'yra 'ga manūe'emaue— 'jau etee 'ga 'ga upe.

⁵⁰ Aipo 'eramū Jejui 'ga oje'ega 'ga upe:

—Ere ewau ejewya eje'wyr ipe. Namanūi futari enera'yra 'ga— 'jau 'ga ta'yriara 'ga upe. Aipo ojeupe 'eramū 'ga Jejui 'ga rerowiaa. A'eramū 'ga awau ojewya wa'yra 'ga resaka.

⁵¹ 'Ga waw ipe 'ga remiayuwa 'gā 'ua 'ga rowosōu.

—Namanūi futari enera'yra kūi. Ijaruete 'ga ai'i kūi— 'jau 'gā 'ga upe.

⁵² Aipo 'ga 'eramū ta'yriara 'ga oporonupa ee 'gā nupe:

—Ma'ape kwara kwawamū 'ga ajarueteramū rai'i ki 'ei?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Aje kwara kwawamū futat ai'i— 'jau 'gā 'ga upe.

⁵³ A'eramū 'ga ikwaapa:

—Aje kwara kwawamū futat Jejui 'ga 'i jee ai'i— 'jau 'ga Jejui 'ga mome'wau wemi-ayuwa 'gā nupe.

A'eramū ta'yriara 'ga Jejui 'ga rerowiaa nanimenime opytuna 'gā netee.

⁵⁴ Aiporamū futat Jejui 'ga aeremiapoe'ema apou'japa ikue. Garireja ywy pewara 'gā nupe ra'ne 'ga 'y mu'jaga y'wayramū ikue. A'ere 'ga poromū 'wyriara 'ga remiayuwa 'ga ra'yra majarueteu 'gā nupe nū. Judeja ywy awi 'ur ire 'ga aipo apou Garireja ywy pewara 'gā nupe ikue.

5

Iteu ma'e 'ga

¹ Anure Jejui 'ga awau Jerusareg ipe nū. Judeu 'gā maraka apou peu. A'eramū Jejui 'ga awau maraka apo resaka. ² Jerusarega ojeosōu futat. Kwaiwete iosoma rokwarā. Iosoma rokwarā mū rupi 'gā karupa'mī rerawau. A'eramū 'gā karupa'mī okwat 'jau jupe. Aipo okwara pyri 'yupawu'ia mū 'upa. Judeu 'gā aipo 'yupawu'ia renūina, Peseta 'jau jupe. Iywyri tapŷi'ia ajemogyau, sīku tapŷja ajemogyau iywyri. ³ Aipoa tapŷja 'wyr ipe futat 'gā ojero'wu ma'e 'gā majatykau erua. Eae'em, ika'na ma'e, iteu ma'e. Mīmera 'gā 'gā imajatykau, 'gā katu'okawa rapesaka 'gā nerua imogyau tapŷja 'wyr ipe. Kwaiwete 'gā 'upa iapesaka peu. ⁴ 'Y ryjuapirauwe ipyriwara 'gā 'jau ajaupe:

—Ywagipewara 'ga nipo kwe 'ut 'y motyjuapiau jā'nū— 'jau 'gā ajaupe.

Tyjuapi ypyrauwe ojero'wu ma'e 'gā awau ojemunepa 'y pe ajemogyau. A'ere ipype ose ypy ypy ma'e 'ga etee 'ga jekatu'ogi. ⁵ Iteu ma'e 'ga amū 'ūina peu namutat. Trītai oito 'ga kwara magwapa oteuramū 'ūina. A'ere 'ga nojekatu'og ymani.

⁶ Poje Jejui 'ga awau peu. A'eramū Jejui 'ga 'ga resakawe 'jau ojeupe: “Ymā we te 'ga teuramū rakue pa”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau 'ga upe:

—Erefutat te je ekatu'oga?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁷ —Ēē. Afutat futat je tekatu'oga nū'ū— 'jau 'ga 'ga upe. —Naje poari'i 'gā amū ki 'ei. 'Y ryjuapirauwe je rerawawe'em je munepe'ema 'y pe ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe 'ūina. —'Y repejān je orauwe 'gā amū na'ne 'gā oi je renunewe opo 'y pe jepi— 'jau 'ga 'ga upe 'ūina imome'wau.

⁸ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Efu'am ejupaw awi. Efu'am ejupawa pyyka erawau eruatau. Akatu'ok je ene 'awamū— 'jau 'ga iteu ma'e 'ga upe.

⁹ Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga ojekatu'oka. A'eramū 'ga afu'ama wupawa pyyka erawau eruatau.

Judeu 'gã morowykye'ema rupi Jejui 'ga 'ga katu'ogi. ¹⁰ A'eramū judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã 'jau 'ga upe:

—'Awamū morowykye'ema. Ejupawa kasi ereroo ne. “Mama'e rerooa ae porowykyia futat”, e'i 'ã janeypya rakue— 'jau 'gã wupawa 'ga eroramū.

¹¹ A'eramū 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je katu'okara 'ga, “ejupawa epyyk erawau eruatau”, e'i 'ga jee ko— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹² —Awỹja te aipo e'i enee ra'e?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹³ A'ere 'ga nokwaawi 'ga. 'Ga katu'oka ypy we Jejui 'ga oi mytuna 'gã wyterimū. Kwaiwete ajatyka ma'e 'gã peu. A'eramū Jejui 'ga 'ga katu'oka ypy we awawayayau ojepe'au 'ga wi.

¹⁴ A'ere Jejui 'ga iteu ma'efera 'ga resaka nū, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe nū.

—Erejekatu'ok futat 'awamū. Au'je ki mama'e tywera apo re— 'jau 'ga 'ga upe. —Kasi mama'e tywera jeapoi enee ne, kwaiwete enee ne— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁵ A'eramū ikatu'ogipyrrera 'ga awau Jejui 'ga mome'wau judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã nupe:

—Jejui 'ga je katu'ok ko— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

¹⁶ Morowykye'ema rupi Jejui 'ga 'ga katu'oka. A'eramū judeu 'gã Jejui 'ga rerekou tyweramue morowykye'ema rupi ae katu'ogamū.

¹⁷ —Jeruwarete 'ga mama'e esage wapo ae upe au'jeteramū. A'eramū je nanē aipo apou nū— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ Aipo ojeupe 'ga 'eramū 'gã amara'neramū 'ga ree.

—Sijuka 'ga 'jau. Morowykye'ema rupi 'ga porowykyi akou, 'gã katu'oka awau kwe pe— 'jau 'wyrria'ri 'gã ajaupe. —Morowykye'ema rupi oporowyky re 'ã 'ga aipo 'jau wějēmī nū. “Ku'jywa 'ga Jeruwaretea”, 'jau 'ga 'ã 'ga upe nū— 'jau 'gã ajaupe. —“Je 'ã Ku'jywa 'ga 'jawe”, 'jau wějēmī aipo 'ga janee nū. Aipo taetu itywetywet— 'jau 'gã ajaupe amara'neramū 'ga ree.

'Uwarete 'ga je'eg imū etee mama'e apoawet

¹⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nū:

—A'jea futat je 'i. Je 'ã Ku'jywa 'ga ra'yra futat. Nateje'eg imū rūi je mama'e apoi. 'Ga je'eg imū etee te je mama'e apoi. 'Ga remiapoa je aesak. A'eramū je nanē aipo apou 'ga 'jawe nū— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁰ —Jeruwarete 'ga iporomutat nanimenime je ree. A'eramū 'ga wemiapo resaukaa jee. A'eramū je tewau ojero'wu ma'e 'gã katu'oka. Ae katu'oga esage futat. A'ere je anure mama'e esageay apoi futari tejuwa 'ga remifutar imū. A'eramū nipo pēē pejeporesagamū pejemogyau ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

²¹ —Amanū ma'efera 'gã nipo Jeruwarete 'ga imū'jāu imowywya tywy awi 'gã mogyau nū. 'Ga 'jawe futat je tejemimū'ē 'gã mogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. ²² —NaJeruwarete 'ga rūi pē mojo'ok. 'Ga te 'ã pē mojo'ogukaa jee. A'eramū nipo je ia'wyre'ema 'gã nupe 'jau: “Pēē nepēa'wyrri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe pekwap”, 'jau nipo je ia'wyre'ema 'gã nupe. Tejerowiaara 'gã nupe nipo je 'jau: “Je rerowiat pejepe ra'e. A'eramū je pētywera moia pē nui. Pe'je pejejua 'au ore pyri”, 'jau nipo je tejerowiaara 'gã nupe. Mīmera 'gã nupe nipo je 'jau, je retea futat. Jeruwarete 'ga nipo je mu'eukaa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²³ —A'eramū nipo aipo are 'gã najuejue etee je pojeupa. 'Awamū 'gã Jeruwarete 'ga pojeuwi. A'eramū 'gã, 'ga 'jawe futat, je pojeupa nū. Je pojeupare'ema 'gã nanē Jeruwarete 'ga nopojeuwi futari, je muarera 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴ —A'jea futat je 'i. Jeje'ega rerowiaara 'gã ojemomyauu jeje'eg imū. Je muarera 'ga nanē 'gã erowiaa nū. Tejerowiaryauramū je 'gã mogyau namutat. A'eramū 'gã najuejue etee futat awau akou Janeruwarete 'ga pyri amanū re. Na'gã nupe rūi je 'i: “Enetywerete

Ku'jywa 'ga upe" 'jau. Natata pe oo ma'e 'gã nũ ore rerowiaara. Ywag ipe oo ma'e tee aipo 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁵—A'jea futat je 'i. Je te 'ã Ku'jywa 'ga ra'yra. Amanũ ma'e 'jawe futat mama'e tywera apoara 'gã. A'etea nipo 'gã anure jeje'ega wanup akou. 'Awamũ futat 'gã enuwi. Jeje'ega renuw ire te nipo 'gã jemogyi oferapa— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁶—Nitywi 'ga amũ Ku'jywa 'ga mogoaramũ. Ojete futat 'ga jemogoi. A'eramũ 'ga ae nanẽ ae mogyau nũ. Je nanẽ nũ. Je Ku'jywa 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga ae mogyaukaa jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷—Je futat 'ã pẽneki'yra. A'eramũ Jeruwarete 'ga 'jau jee: “Ene 'ã 'gã neki'yra. A'eramũ ene 'gã mojo'oka. Itywet ma'e 'gã nupe ki ere: Pẽtywerete pẽẽ Ku'jywa 'ga upe, 'jau. Tata pe pekwap, 'jau ki ene 'gã nupe”, 'jau 'ga jee. “Ejerowiaara 'gã nupe ki ere: Je rerowiat 'ã pejepe. A'eramũ pẽẽ pejejua ywag ipe ore pyri, 'jau ki ene ejerowiaara 'gã nupe”, 'jau 'ga jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸⁻²⁹—Pẽporesag awi je ree. A'jea futat je 'i. Anure nipo amanũ ma'efera 'gã we jeje'ega renupawe 'gã nuri ù'jãu tywy awi. Mama'e esage apoara 'gã nipo awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo je 'jau: “Naje rerowiari futari pejepe. Nepẽpoiriweri futari pejetywer awi. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejekwapa tata pe”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁰—Nateje'eg imũ rũi je mama'e mome'ui. Ku'jywa 'ga je'eg imũ tee je 'i. 'Ga ra'ne 'ã oje'eg jee. A'eramũ je 'ga 'eawera rupi etee futat imome'wau pẽ nupe. Natejemifutar imũ rũi je je'egi. Ku'jywa 'ga, temuarera 'ga remifutar imũ etee te je je'egi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ je 'ã a'jea futat mama'e mome'ui tekou pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe oporogytau.

³¹—Je tee tejemome'u re taetu amunipo 'ã naje rerowiari pejepe— 'jau 'ga 'gã nupe. ³²—A'ere nanarũi. 'Ga amũ nanẽ je mome'wau nũ. Ku'jywa 'ga je mome'wau. A'jea futat 'ga 'i— 'jau 'ga 'gã nupe. ³³—'Awamueuu pẽẽ 'gã amũ monou 'ga moporogytaukaa Juã Batista 'ga upe rai'i nũ. 'Ga remimome'ua a'jea futat. ³⁴A'ere je naekari futari “a'jea futat 'ga 'ea” 'jara 'gã. Juã 'ga 'eawera je amome'u pẽ nupe tejerowiarukaawamũ. Tejerowiar ire je pẽ katu'ogi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁵—Sã'ã tataranãa mama'e resaukara ae upe. Nan tee Juã 'ga. Juã 'ga pẽ mueapyou je ree. 'Ga 'eawer are pẽnekõẽãi numiamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁶—Juã 'ga ra'ne je mome'u pẽ nupe. A'ere je pẽnemiapoe'ema apoi pẽ neape. Jeruwarete 'ga aipo apoukaa jee. A'eramũ pẽẽ 'jau: “A'jea futat. Ku'jywa 'ga 'ga muri janee”, 'jau pẽẽ jeremiapofera resag ire— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁷—Jeruwarete 'ga nanẽ je mome'u nũ, je muarera 'ga. Nepeesaga'uweri 'ga. 'Ga je'ega miamũ futat nipo nepekwaawi pejeapyau. ³⁸“Je 'ã 'ga remimurera”, 'jau agawewi je 'ã pẽ nupe. A'ere 'ã aipo je'ea miamũ neperowiari. A'eramũ pẽẽ 'ga je'eg are taetu pejejea'are'emamũ pejejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁹—Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are pejejemu'jau. “Aipo are jarejeapyoramũ jane oi ywag ipe jarepytau”, 'jau 'ã pẽẽ na'e jepi. 'Gã amũ 'ã ka'arana kwasiaa agawewi je ree. ⁴⁰A'etea 'ã pẽẽ je rerowiare'ema. Je upe pẽẽ 'jawe'em, “Ore mogy ape eje'jawe”, 'jawe'em 'ã pẽẽ jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴¹—“Esage ma'e 'ga”, pe'je ki jee, na'ei je pẽ nupe. “Je muoryp ki pejepe”, 'jawe'em je 'ã pẽ nupe. ⁴²A'ere je pẽ kwaawi. “Niporomutari pa 'gã Ku'jywa 'ga ree ra'e”, 'jau je 'ã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴³—Tejuwarete 'ga je'eg imũ agawewi je ruri. A'etea jeje'ega nepeenuwi futari. A'ere anure nipo tekotee 'ga amũ ruri oje'eg imũ etee futat oje'ega pẽ nupe. A'ea nipo peanup, erowiaa pejejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴⁴—Akotee ma'e 'gã “ga esage”, pejejeupe 'gã 'eramũ nipo pejeku'iramũ futat pejejemogyau. A'ere nipo nepẽnea'ari pejejeupe Ku'jywa 'ga 'e are. Ku'jywa 'ga etee te Janeruwaretea. Nirũi futari 'ga. A'etea nipo nepẽnea'ari pejejeupe Ku'jywa 'ga 'e are. A'jea futat neperowiari 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁵—Naje rũi pẽtywera mome'u

Ku'jywa 'ga upe. Moisesi 'ga te 'ã pëtywera mome'u 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. — “Moisesi 'ga je'egera ore aruenup. A'eramũ 'ga ore mome'wau Ku'jywa 'ga upe”, 'jau pëẽ numiamũ. A'jea futat 'ga pë mome'ui Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'ga pëtywera tee imome'ui 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁶—Moisesi 'ga remikwasiarera rerowiar ire amunipo 'ã je nanë je rerowiari pejepe nũ. Moisesi 'ga ka'arana okwasiat je ree futat rakue. ⁴⁷ A'ere 'ã 'ga remikwasiarera neperowiari pejejemogyau. A'eramũ pëẽ je rerowiare'ema futat pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'wyria'ri 'gã nupe.

6

Kanape'i me'yitawet

(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Luka 9.10-17)

¹⁻⁴ Anure Jejui 'ga ore rerawau ore reroyaapa Garireja ry owajara katy. Tiperia 'jau nanë 'gã aipo ypiauu upe. Egitu ywy awi oreypy renũ'ëawer are wea'awa maraka apoawa upe iwaëm ja'wyja'wyrauwe ore arawau oroyaapa. Kwaiwete 'gã awau ore rewiri. 'Gã nemiapoe'ema Jejui 'ga iapou 'gã neape. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka. A'eramũ 'gã awau 'ga rewiri, kwaiwete.

—Siesak 'ga iapou'jawa jarejeape— 'jau 'gã ajaupe.

Ty owajara upe orowaëmawe ore arawau orojeupia ywyty'ri rupi Jejui 'ga rupi. Peu ore aruapyka arajupa. ⁵ Oree Jejui 'ga porogyta 'ga renamũ mytuna 'gã 'ua owaëma oree nũ. Poje Jejui 'ga ojerowaka 'gã nesaka. 'Gã nesakawe 'ga 'jau Filipe 'ga upe:

—Maran maran te jane mama'e muri 'gã mojem'i'wawamũ?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶ “Tamojem'i'wat 'gã 'jau”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga poromũ 'jau “Ma'ja 'i sipo Filipe 'ga oje'ega jee?” 'jau 'ga ojeupe.

⁷—Kuu. Mytuna 'gã nũ'ũ. 'Gã nemi'urama murawa niapoi 'gã nupe. Tusëtu agawewi futat ka'aranũ rerooi. A'etea nowaëmi futari mama'e muawamũ 'gã nupe— 'jau Filipe 'ga 'ga upe, aipo ojeupe 'eramũ.

⁸⁻⁹ A'eramũ Andre 'ga 'jau 'ga upe:

—Koromũ kunumĩ 'ga kanape'i rerekoi wemi'ura'mĩnamũ numiamũ kũi. Sĩku kanape'ia mukũi pira'i 'jau 'ga erekou numiamũ kũi. A'ere mytuna 'gã nupe niapoi nũ'ũ— 'jau Andre 'ga Jejui 'ga upe.

Aipoa Andre 'ga Simão Pedro 'ga rewirera. Jejui 'ga remimu'e nanë 'ga nũ.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejewau 'gã muapyka. Peapyk, e'i 'ga, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore arawau 'gã muapyka. Kwaiwete juo'wia peu. A'eramũ ore a'e 'arimũ 'gã muapyka 'gã mogyau. Kwaiwete kũima'e 'gã. Sĩku miu kũima'e 'gã. ¹¹ A'eramũ Jejui 'ga kunumĩ 'ga remi'urama pyyka enafu'ama, eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega.

A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ëmaw ire kunumĩ 'ga remi'urama erawaukaa oree 'gã nupe. Ore 'gã nupe omonorauwe ojeme'yita aipoa kanape'ia ipira'i reewe. A'eramũ ore erawau imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ¹² Kwaiwete agawewi 'gã. A'etea 'gã omoyk. Wewegamũ 'gã jui.

'Gã jemi'wapaw ire Jejui 'ga 'jau oree nũ:

—Pe'je pejewau emyrera rerua imono'oga yrũ pype. Pemomy kasi emyrera ne— 'jau 'ga oree.

¹³ A'eramũ ore arawau emyrera rerua ijaga yrũ pype. Tusi yrupemũũa ore imatyneema emyrera pyu. Aipo kanape'i apopyra sewata.

¹⁴ Jejui 'ga wemi'u me'yita opãjẽ mũ. A'eramũ aipo resakara 'gã 'jau:

—Jejui 'ga 'ã ome'yi janee. 'Ga te nipo 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara. Janeremi-apesaga 'ga nipo 'ã— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'gā kwaawi ojee. “Je futat 'gā je mogou 'wyrriaramū”, 'jau 'ga ojeupe. “A'ere je na'awauwe rūi je rekoi 'gā nupe”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga awau ojepe'au ore wi. Ore rejaa peu futat. Ojetee 'ga awau ojeupia ywytyra rupi.

Yrajape 'arimū Jejui 'ga ataawet
(Mateu 14.22-33; Maku 6.45-52)

¹⁶ Ypytu'nīnauwe Jejui 'ga remimu'eramū ore arawau orojypa ypiauu pe nū. ¹⁷ “Pe'je pejewau 'aw awi Kafanaū pe”, 'jau 'ga oree ai'i. A'erauwe ore arawau aru'aa yaruu pype nū.

—Soo Kafanaū pe 'jau— 'jau ore arajaupe.

A'eramū ore arawau oroyaapa nū. Ypytunimūwe futat ore arawau. A'ere Jejui 'ga nuri ore rupi. ¹⁸ Poje ywytuua 'ua erujewi oree, 'y muorypa ore ree. ¹⁹ Mukuu ore wawa. Sīku kilometro ore arawau oroyaapa. Poje ore 'y rypyter ipe arakou Jejui 'ga resaka. Jejui 'ga 'ua akou 'y rajape 'arimū, watau ore katy. 'Ga resakawe ore oropifuakare'emamū. Orekyjea ore rerekou, ore pifuaka'roka.

—Ma'ja katu nipo kwe kweramū 'ut 'ja?— 'jau ore arajaupe.

²⁰ Aipo ore 'eramū 'ga 'jau oree:

—Pekyje awi je wi. Je tee ojet pē newiri— 'jau Jejui 'ga oree.

²¹ Aipo orojeupe 'gā 'eramū araku'iramū 'ga ree.

—Ere ejua e'aa ore pype— 'jau ore 'ga upe.

Ore pype 'ga 'arauwe yaruua ojekoka erujewi ywy'am are.

Mytuna 'gā Jejui 'ga rekaa

²² Ai'iwe kwe katy opyta ma'e 'gā Jejui 'ga rekaa.

—Kaaruwamū ako majepe tee yara ruwi 'au ai'i. A'ere ako Jejui 'ga remimu'e 'gā erooi ai'i— 'jau 'gā ajaupe. —A'ere nipo 'ā 'ga ma'ja pype katu 'ga oi 'gā newiri ra'e? Nooi 'ga 'gā nupi ai'i. Marupi ajee 'ga oi ra'e ki 'ei?— 'jau 'gā 'ga rekaa. —Ma'ape sipo ajee 'ga oi ra'e?— 'jau 'gā ajaupe.

²³ 'Gā 'ga rekaramū tekotee 'gā 'ua ojekoka ajepaja amunaw awi oyaruu pype. Tiperia 'jaw awi 'gā 'ua owaēma. Kanape'i 'waw ipe 'gā oyaruu mojekoka. Peu futat Jejui 'ga porogytai 'Uwarete 'ga upe ai'i. Oporogytapaw ire Jejui 'ga kanape'i monou 'gā nupe ai'i.

²⁴ 'Gā jekog ire 'yisiga pypewara 'gā 'jau 'gā nupe:

—Nitywi 'ga 'au. 'Ga remiayuwa 'gā nanē nitywi 'au nū— 'jau 'gā 'gā nupe. —Pēyara pype soo 'gā nekaa Kafanaū pe 'jau— 'jau 'gā 'gā nupe.

—Nai'i— 'jau yaruu jara 'gā aipo 'gā nupe.

Kanape'i 'jawewat

²⁵ Ty owajara katy ojekog ire 'gā Jejui 'ga resaka. A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Maran te erejet rai'i, ki Ku'jyp?— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁶ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Nepēneapyoi we jeremiapofer are. “Jejui 'ga 'ā Jarejuwarete 'ga remimurera”, pe'je amunipo 'ā jee rai'i, jeremiapofera resag ire rai'i. Kwaiwete agawewi 'ā jeremiapofera. A'etea 'ā naje rerowiari pejepe. Kaaruwamū ako je kanape'i me'yi pē nupe ai'i, pē mueweka ai'i. Aipo are nipo je rekat pejepe— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁷ —Pēpy'a'wyt kasi pejememi'u are etee ne. Pēnea'at kasi pejememi'u are etee ne. Pēnemi'ua pē mueweka 'au etee. A'ere mama'e mū rekoi temi'u 'jawe pē pype. A'ea pē mogy nakwaparimū rūi. Jeje'ega renuw ire pejemomyauu. Jeje'eg are ki pēnea'at pejemogyau. Janeruwarete 'ga je mut 'au aeremi'u 'jawewara monoukaa pē nupe jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Ku'jywa 'ga 'ā Jeruwaretea. Opājē mū 'ga 'ā pēnemiapoe'ema apoukari jee, pē nupe je resaukaawamū. “Jejui 'ga jera'yraretea. Je 'ā 'ga mua pē nupe”, 'jau 'ga 'ā pē nupe jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁸ A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te Ku'jywa 'ga afutat ore iapoa?— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁹ —Je 'ā 'ga remimurera. A'eramū ki pēē je rerowiaa. A'ea te 'ga amaku'i— 'jau 'ga 'gā nupe aipo 'eramū.

³⁰ —Ma'ja te ereapo epājē resaukaa oree? Aipo resakawe taruerowiat ene 'jau— 'jau 'gā 'ga upe. ³¹ —Ymā te janeypy oi watau amunawe'em ipe rakue. Peu wataaw ipe 'gā kanape'i 'jawewara 'wau rakue, mana 'jawa 'wau rakue. Aipo are 'ga amū ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. “Kanape'i 'ga amut ywag awi 'gā nemi'uramamū rakue”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. Moisesi 'ga aipo kanape'i monou 'gā nupe rakue. Ma'ja te eremut jarejee 'awamū?— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

³² A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—A'jea futat je'ea. NaMoisesi 'ga rūi kanape'i omono 'gā nupe rakue. Jeruwarete 'ga te 'ā amut 'gā nupe rakue. 'Awamū 'ga poromuriweramū kanape'irete 'jawewar are pē nupe. ³³ 'Ga remimurera futat aipoa kanape'i 'jawewara. Ywag awi 'ga 'ga muri ae mogyaukaa nakwaparimū rūi futat— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁴ A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Aipoa emut ekou oree— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁵ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Tejeupe je aipo je 'i. Je te 'ā 'ga remimurera. Tejerowiar ire je pē momyau pē mogyau namutat. Je rerowiaaramū pēnekōēāi pejemogyau. Ipy'araypare'ema 'jawe, i'yuweje'ema 'jawe 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁶ —“Je resak agawewi 'ā pejepe pejemogyau. A'etea pēē je rerowiare'ema pejemogyau”, a'e ako je pē nupe ko. ³⁷ Jeruwarete 'ga je rerowiarukaa 'gā amū nupe. A'eramū nipo 'gā je rerowiaa futat. Namonoi futari je tejerowiaara 'gā amū tejewi.

³⁸ Natejemifutara apou rūi je ruri ywag awi. Temuarera 'ga remifutara apou etee je ruri— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³⁹ —A'eramū je tejerowiaara 'gā momoirukare'ema tejerowiar awi. Tejerowiarukaa 'gā nupe. A'eramū je 'gā mū'jāu tywy awi 'gā mowywya 'gā mogyau tejua nū. Aipoa je aapo futat 'ga remifutar imū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴⁰ —Tejerowiaara 'gā juejue nipo je imonou tejemiayuwamū. A'eramū je tejoru'japa tejerowiaara 'gā mowywya 'gā mogyau nakwaparimū warāu rūi. Aipoa Jeruwarete 'ga afutat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴¹ Aipo 'erauwe judeu 'gā oje'egaiwamū 'ga ree:

—Kuu. “Ywag awi 'urete ma'ea je 'ā. Aeremi'uretea je”, e'i 'ga 'ā janee— 'jau 'gā ajaupe.

⁴² —NaJose 'ga ra'yra rūi te 'ga jepi? Naaipo rūi te Jejui 'ga ako? 'Ga jara 'gā ore orokwaap. Ma'eramū gatu nipo 'ā 'ga 'i poromū “ywag awi je ruri”, 'jau ekoete?— 'jau 'gā ajaupe.

⁴³ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Au'je ki je ree pejeje'egaiw ire. ⁴⁴ Jeruwarete 'ga te 'gā nupe je rerowiarukaara. 'Gā etee te je rerowiararū. Tejerowiaara 'gā etee te je amū'ē tywy awi 'gā mogyau nū tejoru'japa— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁴⁵ —Ymā te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga ka'arana kwasiari inuga 'ga je'eg are rakue. “Janeruwarete 'ga tamu'e 'gā najuejue etee 'jau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Amu'eramū Jeruwarete 'ga je'ega renupara 'gā juejue je rerowiari. ⁴⁶ Nitywi 'ga amū Jeruwarete 'ga resakara 'ga. Je tee te 'ga aesak. 'Ga wi je ruri ikue. A'eramū je 'ga resaka— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴⁷ —A'jea futat je'ea. Tejerowiaara 'gā je amomyau imuesageu imogyau nakwaparimū warāu rūi futat. ⁴⁸ Ywag awi te 'ga kanape'i muri pē nupe rakue, a'e je akiko. Je te 'ā aipoa. Je te 'ā amogy pēē nakwaparimū warāu rūi. ⁴⁹ Ymā te 'ā pēypya mana 'jawa 'ui akou amunawe'em ipe rakue. A'ere 'ā po 'u re 'gā manūi etee rakue— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁵⁰ —'Awamū ako Janeruwarete 'ga kanape'irete muri ywag awi ai'i. Aipo 'u re ae namanūi futari. ⁵¹ Je te 'ā aipoa kanape'ia. Ywag awi 'ut ma'ea te 'ā je. Je rerowiaara 'gā aipoa kanape'i 'wara 'jawe futat. 'Awamū kanape'i 'waramū pejemogy futat. A'ere je rerowiaara 'gā jemogyi namutat. Aipoa kanape'i 'jawewara jero'oa futat.

Tejo'oa tomono pē nupe 'jau, pēnemi'uramamū 'jau. Anure nipo je temanūmū namutat pē mogyukari. Temanūawa 'ara rupi je tejo'oa monoi pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁵² Aipo ojeupe 'erauwe judeu 'gā amara'neramū 'ga ree. A'eramū 'gā oje'egayau ajaupe:

—Maran sipo 'ga poromū wo'o muri janee, janeremi'uramamū?— 'jau 'gā ajaupe.

⁵³ —A'jea futat je'ea. Jero'o 'ware'emamū nepejemogyi namutat. Jerya nanē nū. Jerya tykuare'emamū nepejemogyi je pyri. ⁵⁴ Jero'oa nipo 'gā amū i'wau, jerya retee. 'Gā etee futat nipo ajemogy a'jea futat. A'eramū je tejoru'japa 'gā mowywya— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁵⁵ —Jero'oa nipo aeremi'urama a'jea futat jerya retee. ⁵⁶ Jero'oa 'gā amū i'wau jerya retee. 'Gā etee futat je rerekou. Je nanē 'gā nerekou nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁵⁷ —Jeruwarete 'ga 'ā okoeteete ma'ea. 'Ga 'ā je mut. 'Ga 'ā je mogou. Nan tee futat je tejo'oa 'wara 'gā mogyi— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁵⁸ —Koromū kanape'ia. Ywag awi 'ut ma'ea futat. Pēypy 'gā 'ā mana 'jawa a'u akou rakue. A'ere 'ā 'gā manūi etee rakue. Koa kanape'i 'wara 'gā te nipo ajemogyau namutat— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁵⁹ Aiporamū futat Jejui 'ga 'gā mu'ei ojee 'gā jatykaaw ipe. Kafanaū pe 'ga 'gā mu'jau.

Jejui 'ga rerowiaara 'gā jemogy

⁶⁰ Aipo renupawe Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gā 'jau ajaupe:

—Kuu. Janereapyoa'nei jane aipo are ra'e nū'ū. Nikwaapawi 'ga je'ega ra'e nū'ū. Sirowiar awi nū'ū— 'jau 'gā ajaupe.

⁶¹ Noje'egi agawewi 'gā 'ga upe. A'etea Jejui 'ga aipo 'gā 'ea okwaap. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Aipo are nipo pēmara'ne je ree? ⁶² Je te 'ā pēneki'yra. Ma'ja 'jau sipo pēē ywag ipe jejeupira resaka nū? Pe awi futat je ruri— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁶³ —Janeruwarete 'ga 'Agesagea te pē mogy. Naae rūi ojomogy. Jeje'ega renuw ire te Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē monoi 'ga remiayuwamū pē mogyau namutat. ⁶⁴ A'ere 'ā naje rerowiari pejepe— 'jau 'ga 'gā nupe.

Jejui 'ga 'gā kwaapa. Ymā we 'ga werowiare'ema 'gā kwaawi akou rakue. A'eramū 'ga ia'wyre'ema 'gā nupe omonoara 'ga kwaapa futat akou.

⁶⁵ —Pēē nū jeje'ega rerowiare'emamū pejemogy. A'eramū je 'jau pē nupe akiko: “Jeruwarete 'ga je rerowiarukaa 'gā amū nupe. 'Gā etee futat nipo je rerowiaa”, 'jau ako je pē nupe ko— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁶⁶ A'eramū 'ga rewiri oo ma'e 'gā oporenuwiwere'emamū 'ga je'eg are ojewya 'gā wi kwaiwete. Noou'jawi 'gā 'ga rewiri. ⁶⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau wemimu'eramū oree:

—Pēē nanē te pējewyriwet je wi nū?— 'jau 'ga oree.

⁶⁸ A'eramū Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Awŷja rewiri ore arawau nū ki 'ei? Ene tee te 'ā ore mu'e ape ore jemogy are. Eneje'ega rerowiaaramū te 'ā ore mogyi namutat. ⁶⁹ Aruerowiar ore ene. Ene kwaaparamū 'ā ore. Ene rerowiaaramū 'ā ore rekoi. “Ga te 'ā Janeruwarete 'ga remimurera. 'Ga te 'ā esageay ma'ea”, aru'e ore enee jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

⁷⁰ —Amū'ē je pēē 'gā nui, tejemimu'eramū. Tusi 'ā pēē— 'jau Jejui 'ga oree. —A'ere pēē mū mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa peko amū— 'jau 'ga oree.

⁷¹ Aipo ore upe 'jau 'ga Judas 'ga upe te 'ga 'i numiamū. Judas 'ga Simão Iskariote 'ga ra'yra. Judas 'ga Jejui 'ga remimu'ea agawewi. A'etea 'ga Jejui 'ga monou ia'wyre'ema 'gā po pe 'ga jukaukaa 'gā nupe.

7

Jejui 'ga rewirera 'gā nuerowiari 'ga

¹ Anure Jejui 'ga awau watau Garireja ywy pype etee. Judeja ywy pe 'ga awawe'em. “Judeja ywy pewara 'gā ifuewet je juka are”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga peu awawe'em.

² A'ere maraka apoawa upe iwaëmi ja'wyja'wy.* Aipo maraka upe 'gã tapÿi apou oseawamũ. A'eramũ 'gã 'jau tapÿi 'jawa maraka 'jau jupe. ³ A'eramũ Jejui 'ga rewirera 'gã 'jau 'ga upe:

—Ere ki ekwapa Judeja ywy pe. A'eramũ peuwara 'gã, ene rewiri oo ma'e 'gã netee eneremiapoa resaka 'jau. ⁴ Ajaupe ojekwaawukaa ae mama'e apoi ajueape. A'eramũ ene ewau aeremiapoe'ema apou 'gã neape, ejesaukaa 'gã nupe— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu. ⁵ 'Ga rewirera 'gã miamũ nuerowiari 'ga.

⁶ —Naani. Nowaëmi we je wawa upe. A'eramũ je tewawe'em. A'ere pëë peoarũ je renune. ⁷ Napë nee rüi Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã amara'neramũ ajemogyau. Je ree tee 'gã mara'neramũ. 'Gã tywera je 'ã amome'u 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ã oporomutare'emamũ je ree— 'jau 'ga wewirera 'gã nupe. ⁸ —Pe'je pejewau maraka pe. Nooa'nei je— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga opytau peu futat, Garireja ywy pe.

Jejui 'ga awau maraka pe

¹⁰ Maraka apoaw ipe wewirera 'gã o re Jejui 'ga awau wewirera 'gã newiri. A'ere 'ga oi jemime, ojetee'i akou 'gã newiri. ¹¹ Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã Jejui 'ga rekaa. Maraka apoaw ipe 'gã 'ga rekaa ajemogyau.

—Ma'ape te 'ga? Nuri te 'ga ra'e?— 'jau 'gã ajaupe 'ga rekaa.

¹² Kwaiwete 'gã ajamueu Jejui 'ga ree. Amumera 'gã 'jau ajaupe:

—Esage ma'ea futat 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

Amumera 'gã:

—O'meramũ 'ga 'i. Nia'wyrri 'ga. I'me 'ga akou— 'jau etee 'gã ajaupe.

¹³ A'ere 'gã nueropori futari oje'ega. 'Gã kyjea 'gã nerekou. 'Wyria'ri awi 'gã kyjei. A'eramũ 'gã oje'ega meewere'i etee ajemogyau ajaupe.

¹⁴ Majepeja tee 'gã morowykye'ema magwapa maraka apou. Muapyra oser ire, Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. A'eramũ futat 'ga peuwara 'gã mu'jau.

¹⁵ Jejui 'ga je'ega renupawe, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree.

—Maran 'ga aipo kwaapa ki 'ei? Nojemu'euui agawewi te 'ga 'ã a'i kûi. A'etea te 'ga 'ã okwaap aipoa a'i kûi— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nateje'eg are rüi je 'gã mu'jau. Temuarera 'ga je'eg are futat je 'gã mu'ei— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoara 'gã te'i 'jau: “A'jea futat. Jarejuwarete 'ga je'eg are futat 'ga ore mu'jau. Noje'eg ekoetei 'ga”, te'i 'gã jee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁸ —Oje'eg ekoete ma'e 'gã “tajepojeuwukat 'gã nupe”, 'jau 'gã numiamũ. A'ere Jarejuwarete 'ga rer imũ oje'eg ma'e 'gã nanarüi. “Jarejuwarete 'ga tapojeuwukat 'ga 'gã nupe 'jau”, 'jau 'gã. Aipo 'gã 'ea a'jea futat— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —Ymã te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'ere nepeenuwi'i futari 'ga je'ega. 'Ga je'ega renuw ire amunipo 'ã pejefuwere'emamũ je ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁰ —Kuu. Mama'eukwaawa aipo ene mu'eukat. Awÿja sipo a'eramũ ifuwet ene ree?— 'jau ajatyka ma'e 'gã 'ga upe.

²¹⁻²² —Morowykye'ema rupi je aeremiapoe'ema apoi. A'e resakawe 'ã pëë 'jau: “Ma'eramũ 'ga nanuara apou morowykye'ema rupi ra'e ki 'ei?” 'jau 'ã pëë. A'ere 'ã pëë nanë futat peapo mama'ea morowykye'ema rupi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i pë nupe rakue: “Majepeja etee ki morowykye'ema pemagwap. A'ere pejeja'yra 'ga rerawau imojewagukaa”, 'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga rakue. A'eramũ morowykye'ema rupi pejeja'yra 'ar ire iko morowykye'ema rupi pejeja'yra rerawau imojewaka. A'ere naMoisesi 'ga rüi pë mu'e ypy aipo are rakue. Pëypy 'gã na'ne futat pë mu'e aipo are

* 7:2 Jerusareg ipe 'gã maraka wapo jepi. Jerusarega 'upa Judeja ywy pype futat.

rakue. A'ere Moisesi 'ga 'jau rakue nū. ²³ 'Ga je'eg imū 'ã pēē pejeja'yra 'ga mojewaka morowykye'ema rupi. Aipo apo re 'ã ma'eramū ajee je ree pēmara'ne pejejemogyau morowykye'ema rupi kūima'e 'ga amū katu'ogamū?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁴—Mama'e tywera etee 'ã ereapo ekou, pe'je 'ã jee. Au'je aipo 'e re. Pēneapyo ra'ne ki jeremiapo are. Jeremiapo are pejejeapyo re te mama'e a'jea 'ga wapo, pe'je jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

Janeruwarete 'ga remimurete

²⁵ Jejui 'ga resaka Jerusareg ipewara 'gã 'jau ajaupe:

—Na'ga ree rūi nipo jane'wyriara 'gã afueweramū ki sa?— 'jau 'gã ajaupe. ²⁶—Esak 'ga 'ama 'ga porogytaa janee. A'ere 'gã noje'egayi 'ga upe. “Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga futat”, e'i te ra'u 'gã 'ga upe nū?— 'jau 'gã amū ajaupe.

²⁷ A'ere amumera 'gã 'i:

—NaJarejuwarete 'ga remimurera rūi 'ga. Nitywi ae amū Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ruawera kwaapara mū. A'ere jane Jejui 'ga ruawera kwaawi. Garireja ywy awi futat 'ga ruri— 'jau 'gã ajaupe.

²⁸ A'ere Jejui 'ga oje'ega momoa 'gã nupe nū. 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe akou 'ga oje'ega 'gã nupe:

—A'jea'jea futat sipo je kwaap pejepe? A'jea futat sipo je ruawera pekwaap? Nateje'eg imū rūi je ruri. Temuarera 'ga je'eg imū tee je ruri. 'Ga te 'ã mama'e a'jea etee futat omome'u. A'ere nepekwaawi 'ga. ²⁹ 'Ga wi futat je ruri. 'Ga futat 'ã je muarera. A'eramū je 'ga kwaapa futat— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

³⁰ Aipo 'ga 'e 'ga 'amamū 'gã 'ga pyyg are afueweramū numiamū. A'ere 'gã noppygi 'ga. Nowaēmi we 'ga pyykawa upe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga pyygukare'ema 'gã nupe.

³¹ A'eramū 'gã kwaiwete 'ga rerowiaa. A'eramū 'gã 'jau ajaupe:

—'Au 'ur ire 'ã Janeruwarete 'ga remimurera 'ga aeremiapoe'ema apoi, 'ga pājē resaukaa janee. Jejui 'ga 'ã nanuara wapo jepi. A'eramū 'ga futat 'ga remimurera ra'e— 'jau 'gã ajaupe, Jejui 'ga rerowiaa.

³² Aipo renuw ire fariseu 'gã 'jau mainana 'wyriara 'gã nupe:

—Soo 'ga pyygukaa jefaruu 'gã nupe 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramū 'gã jefaruu 'gã monou Jejui 'ga pyygukaa numiamū.

³³ A'e pype Jejui 'ga oporogytau akou wenupara 'gã nupe:

—Pē pype je pytaaiwi etee. Anurenure'i je oi tejewya temuarera 'ga pyri nū. ³⁴ A'eramū nipo pēē je rekaa. A'ere nipo naje resagi pejepe. Nepeoa'uweri je waw ipe. Nepekwaawi je wawa piara— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵ A'eramū judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ape te 'gã oi poromū? Ma'ape te jane niesagi 'ga? Judeue'ema 'gã 'wyrarete pe te ra'u 'ga oi nū? Janepytuna 'gã kwasi'ofera 'gã pyri te ra'u 'ga oi nū?— 'jau 'gã ajaupe. —Judeue'ema pypewara 'gã pyri nū? Judeue'ema 'gã mu'jau te ra'u 'ga oi nū? ³⁶ Maran ajee poromū 'ga 'i ki 'ei: “Naje resagi pejepe”, 'ga 'i ki 'ei. “Nepeoa'uweri je waw ipe”, 'ga 'i ki 'ei— 'jau 'gã ajaupe.

³⁷ Majepeja morowykye'ema poromukuran 'gã maraka apou. Maraka apo maapawa 'ar esagea 'gã nupe. Aipo 'ara rupi Jejui 'ga afu'ama oje'ega momoa 'gã nupe:

—Pē'yuwei te pēē mū? A'eramū pēē i'yuwei ma'eramū pejejua je pyri. Mama'ea tomono pē nupe pēnemi'uramamū 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁸—Aipo are janeypya ka'arana kwasiari rakue. “Je rerowiaara 'gã pype 'y 'jawewara tujān 'gã ywyterimū 'jau”, 'jau 'gã ikwasiaa Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are rakue— 'jau 'ga 'gã nupe. —Aipoa 'y 'jawewara 'gã mu'jaga Janeruwarete 'ga remiayuwamū. A'eramū itykuara 'gã ajemogyau namutat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁹ 'Uwarete 'ga 'Agesage upe 'ga poromū 'jau. A'ere Jejui 'ga 'ga 'Agesage muri werowiaara 'gã nupe, 'gã nerekwaramū. A'ere aipo 'eramū nuri we Janeruwarete 'ga

'Agesagea 'gã nupe. Jejui 'ga nojewyri we 'Uwarete 'ga pyri. A'eramũ Jejui 'ga 'ga 'Agesage mure'ema we werowiaara 'gã nupe.

⁴⁰ Aipo renupawe 'gã amũ 'jau:

—A'jea futat. 'Ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

⁴¹ Amumera 'gã 'jau:

—'Ga 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere tekotee 'gã 'i ajaupe:

—Garireja ywy awi sipo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ruri?— 'jau 'gã ajaupe. ⁴² —Janeypy 'gã 'ã ka'arana okwasiat Jarejuwarete 'ga remimurama 'ga ree rakue: “Davi 'ga juapyrera futat Jarejuwarete 'ga remimurama 'ga. Perëi me nipo 'ga 'ari, Davi 'ga jeupawer ipe”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau 'gã 'gã nupe.

Nokwaawi wejue 'gã Jejui 'ga 'aawera. Perëi me futat 'gã 'ari rakue. A'ere 'gã nokwaawi te 'ga.

⁴³ A'eramũ 'gã amũ Jejui 'ga rerowiaa. A'ere amumera 'gã nuerowiari 'ga. ⁴⁴ 'Gã amũ oporopyygiweramũ 'ga ree. A'ere 'gã nopyygi 'ga.

Judeu 'gã 'wyrri'ri 'gã

⁴⁵ 'Ga je'ega renuw ire jefaruu 'gã awau ojewya amuarera 'gã nupe. A'eramũ mainana 'wyrriara 'gã 'jau 'gã nupe, fariseu 'gã netee:

—Ma'eramũ te neperuri 'ga oree?— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁴⁶ A'eramũ 'gã 'jau amuarera 'gã nupe:

—Naruanuwi ore 'ga amũ je'ega 'ga 'jawe jepi— 'jau 'gã awau amuarera 'gã nupe.

⁴⁷ —Pëë nanë nipo 'ga pë morytee rai'i nũ? Pë nupe nanë nipo 'ga jerowiarukari rai'i nũ?— 'jau 'gã 'gã nupe. ⁴⁸ —Fariseuramũ te ore mũ 'ga rerowiari ra'e nũ? Jane'wyrri'ri 'gã amũ te werowiat 'ga ra'e nũ?— 'jau 'gã 'gã nupe. —Naani. ⁴⁹ 'Auwara 'gã 'ga werowiat kwaiwete. A'ere 'gã Moisesi 'ga remikwasiarera nokwaawi. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã momapa etee— 'jau fariseu 'gã jefaruu 'gã nupe.

⁵⁰ Aipo 'gã nupe 'e re Nikutemu 'ga oje'ega 'gã nupe. Fariseu 'ga amũ Nikutemu 'ga. Ypytunimũ Jejui 'ga upe oporogyta ma'efera 'ga poromũ. Aipo 'ga 'jau 'gã nupe:

⁵¹ —Ymã te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Naaipo kũima'e 'ga je'ega renupa rũi 'ã 'nia'wyrri 'ga', pe'je ekoete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Nikutemu 'ga 'gã nupe. —A'eramũ jane 'ga je'ega renupe'emawe “Nia'wyrri 'ga”, 'jawe'em 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵² —Kuu. Enejekoty'aawa te 'ga? Garireja ywy awi te erejot 'ga 'jawe?— 'jau 'gã aipo 'ga 'eramũ. —Ikwasiaripyrrer are ejemu'e. A'eramũ ene ikwaapa. Nuri futari Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara mũ Garireja ywy awi— 'jau etee 'gã Nikutemu 'ga upe.

⁵³ Oporogytapaw ire 'gã okwasi'wau awau oje'wyr ipe nũ.

8

Kũjãmene'ema ãã

¹ 'Gã kwasi'opaw ire Jejui 'ga awau ywytyr ipe. Oriweira 'jaw ipe 'ga awau osea.

² Ai'iwetetewe Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. 'Ga serauwe peuwara 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. A'eramũ 'ga wapyka 'ũina 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³ 'Gã mu'e 'ga renamũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'ua fariseu 'gã netee kũjã ãã mũ rerua erosou. Omene'em are ãã rekoi. A'eramũ 'gã ãã ppyka ãã rerua ãã mafu'amukaa 'gã nowase. ⁴ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Koa kũjã ãã oko omene'em are ko. A'eramũ ore ãã ppyka ãã rerua esaukaa enee, ki Ku'jyp— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. ⁵ —Ymã te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue: “Pejuka ki omene'em are oko ma'ea kũjã”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. “Ita ki

pemomot imonou aipo apoara akag are ijukau”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã.

A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja ere te jupe?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁶—Siesak 'ga je'ega amuteea te 'jau. 'Ga je'eg amuteeramũ “nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'ege ra'e”, sa'e 'ga upe 'jau, 'ga mome'wau 'wyrria'ri upe 'jau— 'jau 'gã ajaupe, kũjã ã rerua 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga wããpyramũ 'ũina ywy kwasiaa ofã mũ. ⁷ A'ere 'gã nopigi futari aipo 'jau 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã pige'emamũ wowowyramũ 'gã nee, amã'jãu 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mama'e tywera apoare'emamũ ra'ne pemomot ita ã ree, ã jukau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ Aipo 'e re 'ga wããpyramũ nũ. A'eramũ futat 'ga 'ũina ywy kwasiaa ofã mũ nũ. ⁹ Aipo ojeupe 'ga 'e re 'ga pyriwara 'gã awau 'ga wi majepeinume. Sawa'e 'gã na'ne futat awaupap tenune 'ga wi. A'ere kunumũũ 'gã awaupap. A'eramũ 'gã ã rejaã ã tee'i ã mu'ama Jejui 'ga rowase. ¹⁰ 'Gã o re Jejui 'ga wowowyramũ ã ree nũ, oje'ega ã upe:

—Ma'ape ajee ene ree ifuwet ma'e 'gã? Nopytai te 'ga amũ ra'e?— 'jau 'ga ã upe.

¹¹—Naani kĩ'ĩ— 'jau ã 'ga upe.

—Je miamũ naereko tyweri ene. Ere ewau. Ereapou'jap kasi mama'e tywera ne— 'jau 'ga ã upe.

'Ara renyfuga 'jawewat

¹² Aipo re Jejui 'ga 'jau peuwara 'gã nupe nũ:

—Je te 'ã ywy pewaramũ pã nupe 'ara renyfuga 'jawewaramũ. Sã'ã jane 'ara kujaurauwe mama'e resaga. Nan tee futat je Jarejuwarete 'ga kwaawukaa pã nupe. Jeje'ega renupara 'gã nokoa'uweri pytunaiwa pype. “Nakwaawi je Jarejuwarete 'ga remifutara”, 'jawe'em. Jeje'ega renupara 'gã Jarejuwarete 'ga remifutara okwaapap. 'Ara kujau pype futat 'gã nekoĩ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ A'eramũ fariseu 'gã amũ 'jau 'ga upe nũ:

—Kuu. Ejee futat nipo ajee ereporogyta. Natekotee 'gã nũi ene mome'u 'awamũ oree. Ereje'eg ekoete etee 'ã ekou oree— 'jau etee 'gã 'ga upe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat. Je jemome'ui pã nupe. A'ere je mama'e a'je are tee futat je je'egi. Nepekwaawi futari jeruawera. Je wawa nanã pã ikwaape'ema nũ. A'ere je ikwaawi tejuawera. Tewawa nanã je ikwaapa nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵—Pejuesak 'ã pejejemogyau. Nepejokwaawi futari. A'eramũ pã 'jau ekoete pejejemogyau, “Nenea'wyrri futari”, 'jau ekoete pejejaupe. A'ere je aipo na'ei pã nupe. ¹⁶ Aipo 'e re amunipo 'ã a'jea futat je'ea. Najetee rũi amunipo 'ã aipo a'e pã nupe. Jeruwarete 'ga we futat amunipo 'ã aipo e'i pã nupe. Jeruwarete 'ga je muarera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷—Ymã te 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga pã nupe rakue: “Mukũja 'gã nipo oje'ega aju'jawe etee futat 'eramũ ki sirowiat 'gã”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ¹⁸ Je 'ã ajemome'u pã nupe. Jeruwa 'ga nanã 'ã je mome'wau pã nupe nũ. 'Ga 'ã je muarera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina.

¹⁹—Ma'ape ajee eneruwa 'ga ki'ei?— 'jau 'gã aipo 'ga 'eramũ 'ga upe.

—Naje kwaawi 'ã pejepe. Jeruwa 'ga nanã 'ã pã ikwaape'ema nũ. Je kwaaw ire amunipo 'ã pekwaap 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁰ Aipoa Jejui 'ga imome'wau 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã nupe 'gã mu'jau. 'Ga mogytaawa pype ka'aranũ pykawa 'upa. A'e pype judeu 'gã ka'aranũ monou Jarejuwarete 'ga upe. Aipo pyri Jejui 'ga 'gã mu'jau 'ũina. 'Ga pyyg are 'gã amũ afuweramũ numiamũ. A'ere nowaãmi we 'ga pykawa upe. A'eramũ 'gã 'ga pyyke'ema.

Jejui 'ga ojemome'wau 'gã nupe

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Anure nipo je oi 'aw awi. Je rekat nipo pejepe numiamũ. A'ere nipo naje resaga'uweri pejepe. Anure nipo peramanũ amũ pejetywera. A'eramũ nipo pẽẽ pejewawe'em je waw ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²² A'eramũ judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'eramũ sipo 'ga aipo 'jau nũ 'wei? Ma'ape sipo 'ga oi? Ojejuka te ra'u 'ga nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —Ma'eramũ sipo 'ga 'i poromũ “Nepeoa'uweri je waw ipe”, 'jau nũ 'wei?— 'jau 'gã ajaupe.

²³ A'eramũ aipo 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽẽ 'awa ywy pewara futat. A'ere je na'auwara rũi. Ywag awi je ruri. A'eramũ je mama'e tywer are tejea'are'emamũ. ²⁴ A'eramũ je ako aipo 'jau pẽ nupe ko: “Pera-manũ nipo pejetywera”, 'jau je ako pẽ nupe ko. Ajemome'u je ako pẽ nupe ko. Je rerowiare'ema peramanũ futat pejetywera— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Ma'jaramũ ene ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

—Ymã we te ako je jemome'ui pẽ nupe ikue. Aipo je'ea a'jea futat. ²⁶ Pẽnekoarũe'ema pẽ nupe imome'u re amunipo 'ã je a'jea futat imome'wau pẽ nupe, “Nepẽa'wyrri futari te 'ã”, 'jau amunipo 'ã je pẽ nupe. Je muarera 'ga mama'e a'jea tee omome'u. Tejeupe 'ga remimome'ufera etee te je amome'u ywy pewaramũ pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ 'Uwarete 'ga upe 'ga 'i, “Je muarera 'ga”, 'jau. A'ere 'gã naeapyoi 'ga je'eg are aipo 'ga 'eramũ. ²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yra. 'Ypeywar are je mu'am ire nipo pẽneapyo je ree. “A'jea futat 'ga 'i. Janeruwarete 'ga je muarera, 'ga 'i rai'i”, 'jau nipo pẽẽ jee. “A'jea futat 'ga nuapoi mama'ea oje'eg imũ etee futat. 'Uwarete 'ga omu'e are futat 'ga jane mu'ei rai'i”, 'jau nipo pẽẽ jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁹ —Je muarera 'ga ako je pyri etee futat namutamutat. 'Ga muorypawa etee je mama'e apou jepi. A'eramũ 'ga akou je pyri etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ Aipo 'ga 'e 'ga renamũ kwaiwete 'gã 'ga rerowiaa.

Abraão 'ga juapyret

³¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau werowiaara 'gã nupe:

—Jeje'ega rerowiar ire pẽẽ jeremiayuwa futat. ³² A'jea futat je Jarejuwarete 'ga mome'ui. Aipoa jeje'ega renuparamũ pẽẽ na'wyrriara tywera remiayuwa 'jawe rũi pejemogy— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã 'wyrriara tywera wemiayuwa rereko tyweretea. Aipo 'wyrriara remiayuwa 'jawe 'ã pejemogy rakue. A'ere a'jea futat je 'i Jarejuwarete 'ga ree. Aipo kwaaw ire pejemũ'jãu pejemogyau aipoa 'wyrriara tywera remiayuwa 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ te aipo ere oree ki 'ei? Na'wyrriara tywera remiayuwa rũi ore. Ore 'ã Abraão 'ga juapyrera te. Na'gã amũ nemifaja rũi 'ã ore arajemogy— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat je'ea. Mama'e tywera apoara 'gã juejue mama'e tywera remifaja futat. 'Gã tywera 'gã nerekou. ³⁵ Wemifutar imũ nipo 'gã 'wyrriara 'ga wemifaja 'gã monou ojewi. A'ere nipo aipoa 'wyrriara 'ga wa'yra 'ga nomonoi futari ojewi. ³⁶ Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea futat. Pẽ katu'og ire je pẽ mũ'ei mama'e tywera apoara 'gã nui. A'eramũ te nipo pejetywer awi pẽneatee— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁷ —Abraão 'ga juapyreramũ pẽẽ numiamũ. A'etea 'ã je juka are pẽfuewet. Nepefutari jeje'ega. ³⁸ Tejeupe tejuwa 'ga remimome'ua tee je 'ã amome'u pẽ nupe. A'etea 'ã mama'e apou pejejuwa pejemu'eawer imũ etee rai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'gã 'jau:

—Abraão 'ga juapyreramũ ore— 'jau 'gã 'ga upe.

—Abraão 'ga juapyreramũ ore 'e re amunipo 'ã mama'e esagea te peapo 'ga 'jawe.
⁴⁰ Pejeporojukawere'emamũ amunipo 'ã je ree. Tejeupe Tejuwarete 'ga remimome'ua te je amome'u pẽ nupe. A'jea futat aipoa. A'ere 'ã pẽporojukawet etee je ree. Nanarũi Abraão 'ga iapoi rakue. ⁴¹ Pejejuwa 'jawe futat pẽẽ mama'ea peapo— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ku'jywa 'ga tee futat oreruwaretea. Ore futat 'ga ra'yraretea— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ku'jywa 'ga oreruwaretea 'e re amunipo 'ã pẽporomutat je ree. Ku'jywa 'ga 'wyr awi futat je ruri. Nateje'eg imũ rũi je ruri 'au ywy pe. 'Ga je'eg imũ etee je ruri. 'Ga futat je muri ikue— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴³ —Ma'eramũ sipo ajee nepẽneapyoi jeje'eg are? Nepẽporenuwiwieri 'ã ee. A'eramũ pẽẽ pejejeapye'emamũ jeje'eg are. ⁴⁴ Mama'eukwaawa 'wyrara ra'yra futat pẽẽ. A'eramũ pẽẽ emifutar are etee pejeparuapoweramũ pejejemogyau. Ywya Janeruwarete 'ga iapo ypy ypyrauwe mama'eukwaawa 'wyrara oporojuka ma'e futat. Nuenuwi futari mama'e a'jea. Mama'e a'jea miamũ futat nafutari. Wemifutar imũ etee futat e'i. I'me ma'ea futat. A'eramũ emiayuwa nanẽ i'jawe etee futat o'meramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁵ —A'eramũ pẽẽ i'me are etee pejeparuenuwiweramũ. A'eramũ pẽẽ a'eramũ je rerowiare'ema pejejemogyau. Mama'e a'jea etee je 'ã omome'u numiamũ. ⁴⁶ Awỹja te jeremiapo a'wyr'e'ema wesak? Nitywi futari 'ga amũ. Naapoi futari je mama'e tywera. Mama'e a'jea etee te je amome'u. Ma'eramũ sipo pẽẽ je rerowiare'ema?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁷ —Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã wenup katu katu 'ga je'ega. A'ere pẽẽ na'ga remiayuwa rũi. A'eramũ pẽẽ 'ga je'ega renupe'ema— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga ojemome'wau 'gã nupe

⁴⁸ A'eramũ judeu 'gã 'jau:

—A'jea futat ore 'i. “Mama'eukwaawa 'ga wereko opir are”, ore 'i enee jepi 'ja. Esak ene je'eg ekoetea ene rekoa. “Nia'wyr'i 'ga. Samari ywy pewara nipo 'ga”, 'jau ore enee jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴⁹ Aipo 'gã 'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Narekoi je mama'eukwaawa tepir are. Tejuwarete 'ga tee je amuoryp tekou. A'ere 'ã nepẽporomutari je ree— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁰ —Peje'eg esage ki je ree, na'ea'uweri je pẽ nupe. A'ere Jeruwarete 'ga je ree pẽporomutara futari. “Nepẽa'wyr'i pẽẽ”, 'jau nipo 'ga je ree iporomutare'ema 'gã nupe. ⁵¹ A'jea futat je 'i. Jeje'ega renupara 'gã amanũme'em futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵² —Kuu. 'Awamũ taetu ore “mama'eukwaawa 'ga wereko”, ore 'i enee ki 'ei. Ymãwarera 'gã amanũ futat rakue kũi. Abraão 'ga miamũ amanũmũ rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã 'jau amanũmũ rakue kũi. Ma'eramũ sipo aipo ere oree, “Jeje'ega renupara 'gã namanũi futari”, ere ekoete oree a'i kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵³ —Janepy 'ga, Abraão 'ga amanũ futat rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã 'jau amanũmũ rakue. “Je te eteete ma'e 'gã aapyaap”, ere te ra'u ekou nũ?— 'jau 'gã 'ga upe. —Ma'jaramũ sipo je rekoi 'jau ene 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵⁴ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—“Je te 'ã aereteretea”, je 'e re taetu amunipo 'ã aipo pe'je. A'ere 'ã je natejee rũi agawewi je jerowiaraiwi. Jeruwarete 'ga 'ã aipo e'i jee. Pẽẽ 'ã “Janeruwaretea 'ga” pe'je futatee Jeruwarete 'ga upe. ⁵⁵ Nepekwaawi agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ã pẽẽ “ore 'ga ra'yra”, pe'je futatee. A'ere je a'jea futat je 'i: “Je akwaap futat 'ga”, 'jau. “Nakwaawi je 'ga” je 'e re amunipo 'ã je nanẽ je'meramũ pẽẽ 'jawe nũ. A'ere je 'ga kwaawi. 'Ga je'ega renupa je 'ã tekou. ⁵⁶ Abraão 'ga 'ã oporesagiweramũ je rur are rakue. A'eramũ 'ga je rura resakawe aku'iramũ akou ikue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Neremagwawi we agawewi 'ã sîkwêta kwara. Maran sipo ene a'eramũ Abraão 'ga resaka? Ymã te 'ga manũ rakue!— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵⁸—A'jea futat je 'i. Abraão 'ga 'are'emauwe je rekoi ikue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵⁹Aipo ojeupe 'eramũ 'gã itauu ppyka 'ga ree.

—Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —“Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi”, e'i 'ga janee ra'e— 'jau 'gã ajaupe. —Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere Jejui 'ga jemimi 'gã nui, awau uẽma 'gã nui, Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi.

9

Eae'ema 'ga

¹ Pe rupi aruatau arawau Jejui 'ga eae'ema 'ga resaka. U'aa ypy we futat aipo 'ga weae'emamũ u'aa rakue. Ka'aranũũ renũina 'ũina peyse pe 'gã nupe. ² 'Ga resakawe ore 'jau Jejui 'ga upe:

—Awỹja tywera sipo 'ga namamã'ẽukari? 'Ga tywera te 'ga namamã'ẽukari? 'Ga jara 'gã tywera te ra'u nũ?— 'jau ore 'ga upe.

³—Naani. Na'ga jara 'gã tywera rũi 'ga namamã'ẽukari. Na'ga tywera rũi nanẽ nũ. Jarejuwarete 'ga pãjẽ resaukaawamũ te 'ga naeai— 'jau 'ga ore. ⁴—Sã'ã jane porowykya 'arimũ etee. Ypytunaiwauwe jareporowykyawe'em. Nan tee futat jane porowykyi temuarera 'ga upe jarejemogywe. Jaremanũ re jane niporowykyu'jawi 'ga upe— 'jau Jejui 'ga ore. ⁵—Ywy pe tekou je 'ara 'jawe futat. 'Arimũ etee te jane mama'e resagi. A'eramũ 'ã jane mama'e kwaapa. Nan tee futat je Tejuwarete 'ga kwaawukari pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga ore.

⁶ Aipo 'e re 'ga onymuna ywyu imajakuanana 'yi are. Weny are imajakuanan ire 'ga imonou 'ga ropepir are. ⁷ 'Ga ropepir are imono re 'ga 'ga monoukaa 'ga mojawaejukaa 'ymua'wi pe, *Siloe* 'jaw ipe. (Oje'eg imũ 'gã 'i *Siloe*. *Siloe* 'ea imuripyrrera 'ea futat poromũ.)

A'eramũ eae'ema 'ga awau peu ojowaeita jui. Ojowaeita ypy we 'ga mama'e resaka katu katu. Ojekatu'okawe 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ. ⁸ 'Ga resakawe 'ga pyriwara 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Najane upe ka'aranũũ renũinarera 'ga rũi nipo kweramũ ra'e ki sa?— 'jau 'gã ajaupe.

⁹ 'Gã amũ 'jau ajaupe:

—'Ga futat kũi— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere amumera 'gã 'i ajaupe:

—Tee nũ'ũ. Naani nũ'ũ. 'Ga 'jawewara 'ga te nũ'ũ— 'jau etee 'gã 'ga upe.

A'eramũ eae'emera 'ga 'jau:

—Je futat. Ka'aranũũ renũinareramũ futat je rekoi— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰—A'eramũ ene maran mama'e resaka 'awamũ ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹¹—Tee. Kũima'e 'ga amũ te 'ut je resaka ko nũ'ũ, Jejui 'jawa 'ga ko nũ'ũ. Onymuna ywyu ko. A'ere 'ga imajakuanana 'yi are ko. A'ere 'ga imonoi jeropepir are ko. A'ere 'ga 'jau jee ko: “Ekwap ejowaeita *Siloe* 'jaw ipe”, 'jau 'ga jee ko. A'eramũ je tewau peu tejowaeita ko. A'eramũ je 'agamũ mama'e resaka katu katu tekou— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹² Aipo 'ga 'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ma'ape ajee 'ga ki 'ei?

—Tee. Ma'ape katu nipo 'ga rekoi? Nakwaawi je 'ga rekoa nũ'ũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ A'eramũ 'gã eae'emera 'ga rerawau fariseu 'gã nupe. ¹⁴ Morowykye'ema rupi Jejui 'ga 'yja mo'omi weny pyu imonou 'ga ropepir are ra'e. A'eramũ 'ga 'agamũ amã'jãu ra'e. A'eramũ 'gã 'ga rerawau 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ fariseu 'gã 'jau 'ga upe:

—Maran te eremã'ẽ ra'e?

—Tee. Kūima'e 'ga amū tujururua omono jeropepir are ko nū'ū. A'ere je tewau tejowaeita jui 'y pyu ko. A'eramū je 'agamū mama'e resaka tekou nū— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁶ A'eramū fariseu 'gā amū 'jau 'ga upe:

—NaJarejuwarete 'ga rerowiaara 'ga rūi te aje ra'e. Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga remikwasiarera ra'e. Sā'ā 'ga morowykye'ema rupi 'ga mamā'ēukara ra'e. Enuw ire amunipo 'ā 'ga namamā'ēukari 'ga morowykye'ema rupi— 'jau 'gā ajaupe 'upa.

A'ere amumera 'gā fariseu 'gā 'i:

—Tee. Namama'e tywera apoara rūi 'ga. Itywet ma'eramū ae nuapoi futari nanuara— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā aipo 'eramū ajamueu 'ga ree.

¹⁷ A'eramū 'gā 'jau imamā'ēpyrera 'ga upe nū:

—“Je katu'ok 'ga”, ere 'ā oree. Maran te eremome'u 'ga 'awamū oree nū?— 'jau 'gā 'ga upe.

—Tee. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amū futat nipo nū'ū— 'jau etee 'ga 'gā nupe.

¹⁸ A'ere judeu 'gā 'wyrria'ri 'gā nuerowiari 'ga.

—A'jea futat sipo 'ga 'ari weae'emamū rakue?— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū 'gā eae'emera 'ga jara 'gā nerurukaa, 'gā moporogytaukaa ojeupe.

¹⁹ 'Ga jara 'gā nurauwe 'gā 'jau 'gā nupe:

—Pēna'yra te 'ga? A'jea te 'ga naeai u'aa iypy we futat rakue?— 'jau 'gā oporonupa 'ga ree. —Maran ajee 'awamū 'ga mā'ēi akou?— 'jau 'gā 'ga jara 'gā nupe.

²⁰ —A'jea futat 'ga orera'yra. A'jea futat 'ga 'ari weae'emamū ikue. ²¹ A'ere ore norokwaawi 'ga mā'ēawera. 'Ga mamā'ēara 'ga nanē ore ikwaape'ema nū— 'jau 'ga jara 'gā 'gā nupe. —Pe'je pēē futat pejepononupa ee 'ga upe. Nakunumīa rūi te 'ga 'ā. A'eramū 'ga futat imome'wau pē nupe— 'jau 'ga jara 'gā 'gā nupe.

²² 'Ga jara 'gā kyjea 'gā nerekou, aipo 'gā mu'eukaa 'gā nupe. 'Wyrria'ri 'gā nui 'gā okyjau akou. “Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga remimurera futat 'jara 'gā simū'ē jarejatykaaw awi 'jau”, 'jau 'wyrria'ri 'gā ajaupe 'upa rai'i. “Pejoru'jap futat kasi pejesou ne, 'jau jane 'gā nupe”, 'jau 'gā ajaupe 'upa rai'i. ²³ A'eramū 'gā okyjau 'gā nui. A'eramū 'ga jara 'gā 'jau 'gā nupe: “Nakunumīa rūi futat 'ga 'awamū. A'eramū 'ga futat imome'wau pē nupe”, 'jau 'ga jara 'gā.

²⁴ A'eramū fariseu 'gā eae'emera 'ga renūina nū:

—“Janeruwarete 'ga rowase je 'ami. A'eramū je mama'e a'jea etee imome'wau pē nupe”, ere ki oree— 'jau 'gā 'ga upe. —Ene mamā'ēara 'ga itywet ma'ea ra'e. Aipoa ore orokwaap— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁵ —Tee. Nakwaawi je. Itywet ma'ea futat nipo 'ga ra'e? Nakwaawi je. A'jea futat ako je najereai ikue. A'ere je 'ā 'awamū mama'ea resagi tekou— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁶ A'eramū 'gā 'jau nū:

—Maran 'ga ene rerekou ra'e ki 'ei? Maran te 'ga ene mamā'ēi ra'e?— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁷ —Amome'u futat te ako je pē nupe ko. A'ere ako nepēparuerowariweri etee jeje'eg are ko. Ma'eramū sipo je imome'wau'japa pē nupe nū? Pēfuewet te ra'u pēē nanē pejemogyau 'ga remiayuwamū nū?— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁸ —Kuu. Ene'me awi kūi. Ene tee futat 'ga remiayuwamū eko. Ore 'ā Moisesi 'ga je'egea renupararetea te— 'jau 'gā amara'neramū 'ga ree. ²⁹ —Janeruwarete 'ga oje'ega Moisesi 'ga upe rakue. A'ea ore orokwaap. A'ere ore aipo 'ga norokwaawi. 'Ga muarera nanē ore ikwaape'ema nū— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁰ —Kuu. Nepekwaawi nipo ajee 'ga. 'Ga muarera nanē nepekwaawi ra'e nū. A'ere 'ga je mamā'ēi ko nū'ū— 'jau 'ga 'gā nupe. ³¹ —Ojeupe itywet ma'e 'gā porogytaramū Janeruwarete 'ga nuenuwi. Aipoa 'ā jane sikwaap. A'ere 'ga werowiaara 'gā je'ega renuwi. Afutaara 'gā je'ega nanē 'ga enupa nū. ³² Ywy apo ypy we “'ga amū u'ar ypy

we eae'ema 'ga mamã'ëi" 'ea jane nienuwi jepi. ³³ Jarejuwarete 'ga je'eg imũ iapoe'em ire nuapoarũi ae remiapoe'ema— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴—U'aa ypy we itywet ma'eramũ nipo aea jamu'ei mama'e are ki sa?— 'jau 'gã 'ga upe, amara'neramũ 'ga ree.

A'eramũ 'gã 'ga muẽma ajatykaaw awi.

—Ere eẽma 'aw awi. Erejoru'jap kasi esou 'au ne— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁵ A'ere Jejui 'ga 'ga rera renuwi. “Eneremimamã'ëfera 'ga 'gã amuẽm ajatykaaw awi” 'e renupa. A'eramũ Jejui 'ga 'ga rekaa. 'Ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga te ererowiat ekou?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³⁶—Awÿja te 'ga? 'Ga ree jeparuerowiarieramũ tekou— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Awamũ futat te 'ã ereesak 'ga 'ama. 'Ga je'ega nanẽ 'ã ene enupa nũ. Je futat 'awamũ oje'eg te'ama enee. Je te 'ã 'ga remimurera— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸—Arowiat je ene, ki Ku'jyp. Ene 'ã jejararetea— 'jau 'ga wapyka 'ũina wenupy'ãu 'ga rowase.

³⁹ A'eramũ Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—Ywy pe je ruri Jarejuwarete 'ga kwaapara 'gã mojo'oka 'ga ree iporokwaawi-were'ema 'gã nui. Pẽẽ 'ã pekwaaw'wi 'ga. A'eramũ je 'ga kwaawukaa pẽ nupe tejua. A'ere amumera 'gã o'meramũ te 'ga 'i. “Akwaap futat je Jarejuwarete 'ga”, 'jau futatee 'gã 'ã. A'ere 'gã niporokwaawiweri 'ga ree. A'eramũ je 'gã mogyau eae'ema 'jawe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ Aipo renupa fariseu 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—Ore upe te poromũ ere? Norereai nipo ore arajemogyau enee?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau nũ:

—Pejejeae'em ire amunipo 'ã nepejekwai te pejejemogyau. A'ere 'ã “Orerea futat ore”, pe'je. “Jarejuwarete 'ga ore orokwaap futat”, pe'je 'ã. A'ere aipo pe'je ekoete te. Nepekwaawi Jarejuwarete 'ga. A'eramũ pẽẽ aipo pyu pejejeupi te futat pejejekwau pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

10

Weymaw are omaenun ma'e 'ga 'jawewat

¹⁻² A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau ojee:

—Sã'ã karupa'mĩ a'gwara 'gã kaaruwamũ erura ijaga ukaja pype. A'eramũ 'ga amũ akou peu ypytunimũ iarũmũ 'miara mara'ne awi. Muna'yw awi 'jau 'ga akou omaenuna ee. Ia'gwara 'gã osou iosoma kwara rupi etee futat. Okwara rupi ise'ema 'gã ose ekoete futat. Iosoma 'arimũ awau osou amunarũmũ karupa'mĩ are— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. ³—Ai'iwetetewe karupa'mĩ jara 'gã 'ua ojewya ukai pe nũ. A'eramũ karupa'mĩ raarana 'ga 'ua okwara rawopytymo'woka jupe. Ose re ijara 'gã weymawa renũina. 'Ga reymawa 'ga je'ega kwaapa. A'eramũ futat 'ga je'ega kwaapara etee futat 'ua 'ga repejãna. ⁴ Weymawa renũ'ẽ re 'ga awau enune. A'eramũ 'ga reymawa awau 'ga rewiri. Awau 'ga oporogytau weymawa upe. A'eramũ 'ga je'ega kwaapara etee awau 'ga rewiri. ⁵ 'Ga rewiri etee futat ajemogyau. Tekotee 'ga amũ wenũjamũ 'ure'ema 'ga repejãna. 'Ga je'ega kwaape'ema. A'eramũ awau okwasi'wasi'wau 'ga wi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã weapyoe'emamũ 'ga je'eg are.

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat je'ea. Wosoma kwara rupi etee te karupa'mĩa oi osou wosoma pype. A'eramũ je karupa'mĩ osoma kwara 'jawewara futat. Je rupi etee te ywy pewara 'gã oi osou Jarejuwarete 'ga rupaw ipe. Je rerowiaara 'gã etee te ajemogy Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸—Je renunewe 'ut ma'ëfera 'gã 'ã e'i pẽ nupe

rakue: “Ore Jarejuwarete 'ga remimurera”, 'jau futatee 'gã pẽ nupe rakue. O'meramũ te 'gã 'i rakue. Muna'ywa 'jawewara 'gã futat poromũ. A'ere Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã nuenuwi 'gã je'ega rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ —Iosoma kwara 'jawe je rekoi. A'eramũ pẽẽ pejejorarũmũ 'jau jee: “Too ene rupi Jarejuwarete 'ga rupaw ipe 'jau”, 'javarũ jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tejeupe aipo 'eramũ je 'gã mogyi Jarejuwarete 'ga remiayuwa. A'eramũ je 'gã mopy'ata'wau, 'gã a'gwau 'jau. A'eramũ 'gã opy'a'wyre'emamũ ajemogyau. ¹⁰ Muna'ywa 'jawewara Janeruwarete 'ga remiayuwa opyyk, imomapa. A'ere je nanarũi. Jarejuwarete 'ga kwaawukaa te je ruri pẽ nupe. Pẽ mogyau nakwaparimũ rui je ruri, pẽ mopy'ata'wau pẽ mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹¹ —Wyra jara 'ga ojejukau esage weymaw are. 'Miara mara'ne ruramũ 'ga weymawa a'gwau jui. A'eramũ je weymaw are ipojejuka esage ma'e 'gã 'jawe. Tejemiyauwa 'gã je ia'gwau mama'e tywer awi. Temanũmũ 'gã nekwawer ipe. A'eramũ 'gã amanũarũme'em ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹²⁻¹³ —Tekotee 'gã omeypyramũ etee omaenuna ajueymaw are. A'ere na'gã neymawa rui karupa'mãa. A'eramũ 'gã 'miara mara'nea jupe turamũ ujãna etee awau jui, karupa'mã reja jupe. Najemuaẽmi 'gã ee. Na'gã ma'e arui. A'eramũ 'gã ia'gwawe'em. A'eramũ 'miara 'ua karupa'mãa mũ pyyka, ipytuna mokwasi'wasi'wau ajau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁴⁻¹⁵ —A'ere je naaipo 'jawe rui. Je 'ã karupa'mã are ipojejuka esage ma'e 'jawewara te. Sã'ã Jeruwarete 'ga je kwaawa. Je nanẽ 'ã 'ga kwaapa nũ. Nan tee futat je tejemiayuwa 'gã kwaawi. 'Gã nanẽ 'ã je kwaapa nũ. Anure nipo je manũi 'gã nupe. ¹⁶ A'eramũ nipo tekotee 'gã nanẽ jeremiayuwa mũ ajemogyau nũ. Najudeu arui 'gã. A'ere je te je jerowiarukari 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã ajemogyau jeremiayuwa mũ. Teje'ega 'gã enuw ire nipo je 'gã nerua 'gã mojoyypeukaa ajuee. A'eramũ nipo majepeĩ tee 'ga jara 'gã nee ojejuka ma'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ojee.

¹⁷ —Je te nipo 'ã ajejukaukat 'gã nupe. A'ere je temanũ re je ferawi etee nũ. A'eramũ nipo Jeruwarete 'ga oporomutaramũ nanimenime je ree. ¹⁸ 'Gã nupe tejejukaukare'em ire amunipo 'ã nitywi futari je jukaara 'ga amũ. A'ere je 'gã tejukaa futari. Tejejukaukaa nipo je 'gã nupe Tejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat. Teferawa nanẽ je afutat nũ. Ymã te Jeruwarete 'ga 'i jee ikue: “Ere ewau ejejukaukaa 'gã nupe. Ene manũ re je ene moferawi etee nũ”, 'jau Jeruwarete 'ga jee ikue. A'eramũ je tejua tejejukaukaa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ojee.

¹⁹ Aipo renuw ire peuwara 'gã ajamueu 'ga je'eg are. ²⁰ —Mama'eukwaawa nipo 'ga 'ã wereko— 'jau 'gã ajaupe. —Mama'eukwaawa nipo 'ã 'ga amoje'egukat ite'at ma'e 'jawe janee kũi. Ma'eramũ sipo ajee pẽporenuwiwet 'ga je'eg are pejejupa?— 'jau 'gã ajaupe.

²¹ A'ere amumera 'gã 'i:

—Nanarũi mama'eukwaawa rerekwara 'gã je'egi. Ae mamã'ẽ sipo mama'eukwaawa? Nana'uweri— 'jau 'gã ajaupe, ajamueu 'ga ree.

Judeu 'gã nuerowiari futari 'ga

²²⁻²³ Anure Jejui 'ga awau Jerusareg ipe nũ. Janeruwarete 'ga mogytaawa 'ogeikwara pakuja 'wyr ipe 'ga akou, Sarumãu 'ga ma'ea 'jawa 'wyr ipe 'ga akou. Judeu 'gã maraka wapo Jerusareg ipe rakue. Ymã te 'gã ypy 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa apoi rakue. Iapopaw ire 'gã 'jau “Agamũ ene mogytaawa, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'gã maraka apou aipo are wea'awamũ. 'Ara ro'ysagũũ rupi 'gã aipoa maraka apou wea'awamũ. ²⁴ Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga rekoramũ, kwaiwete 'gã ajatykau 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Maranime te erejemome'u oree? Ene futat te Jarejuwarete 'ga remimureramũ ereko?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ajemome'u futat ako je pẽ nupe ko. A'ere ako naje rerowiari etee pejepe ko— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tejuwarete 'ga je'eg imũ 'ã je mama'e apou tekou. Kwaiwete

je 'ã 'gã katu'ogi tekou. Aipoa amunipo 'ã je kwaawukat pẽ nupe. ²⁶ A'ere 'ã naje rerowiari etee pejepe. Najeremiayuwa rũi tãmẽjẽ 'ã pẽẽ. A'eramũ pẽẽ je rerowiare'ema futat pejemogyau. ²⁷ Jeremiayuwa 'gã wenup jeje'ega. Okwaap je tejemiayuwa 'gã. A'eramũ 'gã je rerowiaa. ²⁸ 'Gã te je amogy namutat. A'eramũ nipo je anure 'gã nerawau Tejuwarete 'ga pyri. Nitywi futari 'ga amũ je wi 'gã pojekaara 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁹ —Jeruwarete 'ga 'ã pãjẽeteetea. 'Ga te 'ã opãjẽa amut jee. A'eramũ 'gã amũ je wi jeremiayuwa 'gã pojekawe'em futat. ³⁰ Je te 'ã Tejuwarete 'ga 'jawewara. Majepei tee ako ma'e 'jawe ore rekoi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³¹ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ, 'gã ita pyyka 'ga ree.

—Simono imomoa 'ga ree 'jau— 'jau numiamũ.

³² A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Mama'e esagea etee te je 'ã aapo tekou kwaiwete. Tejuwarete 'ga je'eg imũ je iapoi. Maranuara jeporowyky are te je juka are pẽfuewet?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³³ —Naani. Naeneremiapofer are rũi ofefueweramũ ene ree. Janeruwarete 'ga te 'ã erekurap ekou. A'eramũ ore oroporojukaweramũ ene ree— 'jau 'gã 'ga upe. —Kũima'e teea te ene. A'ere 'ã ene “Je Jarejuwarete 'ga 'jawewara”, ere oree. Aipo ene'ea 'ga kurapara te ereko— 'jau 'gã Jejui 'ga upe amara'neramũ 'ga ree.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã pẽypy 'gã ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. “Pẽẽ 'ã Ku'jywa 'ga 'jawewara”, 'jau 'ga 'ã 'gã nupe rakue. Aipo ojeupe 'ga 'e are 'gã ka'arana kwasiaa inuga rakue. ³⁵ Ni'mei futari Janeruwarete 'ga. A'eramũ 'ga je'ega rerekwara ka'arana nanẽ o'me'emamũ nũ. Aipoa 'ã jane sikwaap. A'eramũ 'ga a'jea futat aipo 'jau 'gã nupe rakue. ³⁶ Ma'eramũ sipo ajee je aipo 'jawarũe'em pẽ nupe, “Je 'ã Ku'jywa 'ga ra'yra”, 'jawarũe'em pẽ nupe? Maran sipo je a'eramũ aipo 'eramũ 'ga ago'wau tekou? 'Ga te 'ã je mut ywy pe ikue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁷ —Tejuwa 'ga porowykya je iapoe'emamũ kasi je rerowiat pejepe ne. ³⁸ A'ere ki 'ga remiapo je iapo re je rerowiat pejepe. Je rerowiare'emamũ miamũ ki jeremiapoa perowiat. A'eramũ nipo pẽẽ ore kwaapa. Tejuwarete 'ga rewiri etee futat je rekoi. 'Ga nanẽ akou je rewiri etee futat nũ. Norojepe'ai futari ore arajau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁹ Aipo 'e are 'gã 'ga pyyg are afueweramũ nũ. A'ere 'ga jepe'ai 'gã nui.

⁴⁰ A'eramũ ore arawau oroyaapa Jejui 'ga reewe, Jotãu ry owajara katy. Juã 'ga ae pymãawer ipe ore arawau oropytau. ⁴¹ A'e pe kwaiwete 'gã awau Jejui 'ga rekaa.

—Juã 'ga nuapoi futari aeremiapoe'ema ako ikue. A'ere a'jea futat 'ga 'eawer imũ etee futat Jejui 'ga iapoi 'awamũ— 'jau 'gã ajaupe.

⁴² A'eramũ peu oo ma'e 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa nũ.

11

Lasaru 'ga moferapawet

¹ Lasaru 'ga ojero'wau wenyra 'gã nupe rakue. 'Ga renyra ãẽ rera Maria. Ajepeja ãẽ rera Marta. Petani pe 'gã 'wyrã. ² Aipo Mari ãẽ futat jany kasiga reko'woka Jejui 'ga py are, 'ga py pireita ipyu. A'ere ãẽ 'ga py pirei re u'awa pyu etee futat 'ga py mukaga 'ga wi. A'e ãẽ kywyrã 'ga poromũ ojero'wu. ³ A'eramũ 'ga renyra 'gã 'ga amũ monou Jejui 'ga renũina:

—“Enejekoty'aawa 'ga ojero'wu 'upa, ki Ku'jyp, ere ki kĩa upe”, e'i 'ga renyra 'gã jee ai'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe awau.

⁴ A'eramũ aipo ojeupe oporeawuara 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—A'jea futat 'ga jero'wui 'upa. A'ere 'ga namanũi futari ojero'wu upe. 'Ga jero'wu are nipo pẽẽ 'awamũ Jarejuwarete 'ga pãjẽa peesak. “A'jea futat Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga pãjẽrete ra'e”, 'jau nipo pẽẽ jee— 'jau Jejui 'ga oree.

⁵ Jejuí 'ga jekoty'aawa Marta êê, êê kypy'yra êê, 'gã kywyrá 'ga, Lasaru 'ga. Mĩmera 'gã Jejuí 'ga jekoty'aawa. ⁶ A'etea 'ga 'ga rera renuw ire miamũ opytau etee 'upa peu, mukũí 'ga osea peu. ⁷ Mukũí oser ire Jejuí 'ga oje'ega wemimu'eramũ oree:

—Pe'je iruukwe. Soo Judeja ywy pe 'jau nũ— 'jau Jejuí 'ga oree.

⁸ A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Tee nũ'ũ. 'Awamueuu ako peuwara 'gã fueweramũ ita pyu ene juka are ai'i nũ'ũ. Te maran a'e pe jane oi etee jarejewya peu nũ?— 'jau ore 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau oree:

—'Arimũ wata ma'eramũ ae nitesirũgatui. Nu'ara'uweri ae 'arimũ wata ma'eramũ ywy kwara pype. 'Arimũ wata ma'eramũ ae nokyjei watau akou. Nan tee futat je rekoi tekyjawe'em. Je manũawa upe iwaême'emamũ 'gã naje pyyga'uweri. A'eramũ je tekyjawe'em. ¹⁰ Ypytunimũ wata ma'eramũ te ae 'ari ywy kwara pype otesirũgaturamũ— 'jau 'ga oree.

¹¹ Aipo 'e re Jejuí 'ga 'jau oree nũ:

—Janejekoty'aawa 'ga, Lasaru 'ga oset 'upa. A'eramũ je tewau 'ga momaka 'ga ser awi— 'jau 'ga oree.

¹² A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Oser ire sipo ajee 'ga pagi, ojekatu'oka nũ— 'jau ore 'ga upe.

¹³ “Lasaru 'ga amanũ 'upa” 'ea futat 'ga poromũ imome'wau oree numiamũ. A'ere ore norereapyoi te ee aipo 'ga 'eramũ. “Ga set tee upe sipo 'ga 'i pa”, 'jau etee ore. ¹⁴ A'eramũ 'ga imome'wau katu oree:

—Amanũ Lasaru 'ga 'upa, a'e je pẽ nupe kũí. ¹⁵ A'ere aipoa je upe esageramũ 'ga pyri jane rekoe'ema. Jeroryp je 'awamũ tepãjêa pẽ nupe esaukar are. Taje rerowiar ete ete pejepe 'awamũ taetu 'jau. A'eramũ jane jarewau 'ga resaka— 'jau 'ga oree.

¹⁶ Aipo 'erauwe kunumĩ jopewa 'jau, Tome 'ga 'jau:

—Pe'je jane nanẽ. Soo jaremanũmũ 'ga rupi— 'jau 'ga oree. —Peu 'ga oramũ nipo 'gã 'awamũ 'ga jukai. A'eramũ jane nanẽ jarewau jaremanũmũ 'ga rupi— 'jau 'ga oree. A'eramũ ore arawau Petani pe Jejuí 'ga rupi.

¹⁷ Petani pe ore waêm ire peuwara 'gã 'jau Jejuí 'ga upe:

—Amanũ enejekoty'aawa ai'i. A'eramũ ore erawau inuga ita kwara pype ai'i. Irũpãwẽ iseri 'awamũ— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

¹⁸ Aipoa amunawa Petani 'jawa 'upa Jerusarega pyriuu. Tres kilometro etee mukua jui. ¹⁹ A'eramũ Jerusareg ipewara 'gã 'ua 'ga renyrera 'gã pyri. Mari êê, Marta êê. Mĩmera 'gã nesaka 'gã 'ua 'gã mojemogypyyka'i 'gã kokare'em awi. ²⁰ A'eramũ 'gã amũ awau Jejuí 'ga mome'wau Marta êê upe:

—Jejuí 'ga 'ut owaêma ra'e— 'jau 'gã amũ awau êê upe.

A'erauwe Marta êê awau ore rowosõu. A'ere Mari êê reni oje'wyr ipe futat. ²¹ A'eramũ Marta êê etee awau, u'arasiga êê erawau Jejuí 'ga rowosõu.

A'eramũ êê 'jau 'ga upe:

—'Au ene reko re amunipo 'ã jekywyra kĩa namanũi rai'i— 'jau êê 'ga upe. ²² —A'ere 'awamũ ojeupe ene porogytaramũ miamũ Janeruwarete kĩa mama'e apoi enee. Akwaap je aipoa— 'jau Marta êê Jejuí 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau Marta êê upe:

—Oferap futat enekywyra 'ga enee nũ ã— 'jau 'ga Marta êê upe.

²⁴ A'eramũ Marta êê 'jau 'ga upe:

—A'jea futat aipoa. “Janeruwarete kĩa 'awa ywy mateepaawa 'ara rupi ae mũ'êi tywy awi nũ” 'ea a'jea futat— 'jau êê 'ga upe. —A'ea 'ara rupi tãmêjê te nipo jekywyra kĩa ferawi nũ— 'jau Marta êê 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau Marta êê upe nũ:

—Je 'ā a'jea futat ae moferapara. Je futat 'ā ae mogyara. Je rerowiaaramū pemañū agawewi. A'ere peferaw etee nū. ²⁶ Je rerowiaara 'gā, jeje'eg imū etee mama'e apoara 'gā nooi futari mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jarejuwarete 'ga pyri te je rerowiaara 'gā oi oferapa amanū'u'jape'ema. Ererowiat ajee aipoa ī?— 'jau Jejui 'ga Marta ēē upe.

²⁷ A'eramū ēē aipo 'ga 'e re 'jau 'ga upe:

—Ma'eramū rā. Arowiat futat je ene kī'ī. A'jea futat ene Jarejuwarete kīā remimur-eramū ereko. A'jea futat ene kīā ra'yrareteramū ereko. Ymā te 'ā kīā “ywy pewara 'gā nupe ekwap”, kīā 'i enee rakue— 'jau ēē Jejui 'ga upe.

²⁸ Aipo 'e re Marta ēē awau ojewya oje'wyr ipe nū. Okypy'yra ēē renūina ēē awau. Owaēmawe ēē 'jau okypy'yra ēē upe, Mari ēē upe:

—Moromu'jara kīā, Jejui kīā, 'ut owaēma kyn. “Tene ēē ruri oje'ega jee”, e'i kīā enee ko kyn— 'jau ēē meewere'i weweworamū okypy'yra ēē upe.

²⁹ Aipo ojeupe ēē 'erauwe Mari ēē weaiteramū awau Jejui 'ga repejāna. ³⁰ Norojori we ore orowaēma katu amunawa upe. Marta ēē ore rowosi'awer ipe etee arajupa oropytu'wau. ³¹ Mari ēē orauwe ēē pyri ajatyka ma'efera 'gā awau ēē rupi.

—Tywy pe nipo kwe ēē oi ajaa'wau. Pe'je soo ēē rewiri— 'jau 'gā ajaupe awau ēē rewiri.

³² Ore upe owaēmawe Mari ēē awau wapyka wenupy'āu Jejui 'ga rowase.

—Ku'jyp. 'Au ene reko re amunipo 'ā jekywyra kīā namanūi rai'i— 'jau Mari ēē Jejui 'ga upe.

³³ A'eramū Jejui 'ga Mari ēē joo'o resaka. Eē rewiri oo ma'e 'gā joo'o resaka nanē nū. A'eramū 'ga u'arasigamū ajemuaēma 'gā nee. ³⁴ A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ma'ape ajee pemono rai'i?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe oje'ega.

—Ere ejua esaka— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁵ A'eramū Jejui 'ga ajaa'wau u'ama.

³⁶ 'Ga joo'o resakawe 'gā 'jau ajaupe:

—Kuu. Noko 'ja. Noko Lasaru 'ga 'ga jekoty'aawaretea futat rai'i 'ja. Esak 'ga joo'oa 'ga ree kūi— 'jau 'gā ajaupe.

³⁷ A'eramū amumera 'gā 'jau:

—Maran ajee 'ga a'etea eae'ema 'ga amū mamā'ēi rai'i, a'e te je a'i kūi. Maran ajee 'ga Lasaru 'ga nuesagi 'ga jero'wu awi rai'i 'ū. 'Ga jukaukare'ema amunipo 'ā 'ga 'ga jero'wu upe rai'i— 'jau 'gā ajaupe.

³⁸ A'eramū ore arawau 'gā nupi. Jejui 'ga u'arasiga rerawau erowaēma ita kwara upe. Ita kwara rawopytymawamū 'gā itauu monou imyina iawopytyma. ³⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau:

—Pe'je itauu pe'au jui— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū Marta ēē 'jau:

—Koo. Naani nūrā. Ipysogay nipo nūrā. Irūpāwē 'awamū iseri nūrā— 'jau etee ēē 'ga upe.

⁴⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau ēē upe nū:

—Maran ajee je 'i enee ra'e a'i ī. “Je rerowiar ire nipo ereesak Jarejuwarete 'ga pājēa”, je 'i enee ra'e a'i ī— 'jau 'ga Marta ēē upe.

⁴¹ A'eramū 'gā ita kwara rawopytymawa pe'au jui 'ga upe. A'erauwe Jejui 'ga amā'jāu ywau:

—Kiapi'ni. Aje'eg je enee. ⁴² Ene 'ā jeje'ega ereenup e'yina— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe. —Jeje'eg are ako eneporenuwiwet jepi. A'eramū je aipo 'jau enee 'auwara 'gā nemianuwamū. Kasi a'e pe 'gā naje rerowiarī ne. “A'jea futat Janeruwarete 'ga 'ga muri janee rai'i”, te'i 'gā jee 'jau. 'Awa 'ara rupi 'gā enepājē resagi— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'Uwa 'ga upe.

⁴³ 'Uwarete 'ga upe oje'ēmaw ire Jejui 'ga wafukaita Lasaru 'ga upe:

—Ere ejua eēma, ki Lasaru— 'jau Jejui 'ga oje'ega Lasaru 'ga upe.

⁴⁴ A'erauwe Lasaru 'ga ferawi 'ua uēma ita kwar awi. Wauwanawa taity rerua enafu'ama enuēma ita kwar awi wakaga auwanawa reewe. 'Ga ēmauwe Jejui 'ga oje'ega 'ga resakara 'gā nupe:

—Pe'je 'ga piara rapa 'ga wi. Tuata 'ga 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Jejui 'ga ree ifuwet ma'e

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Luka 22.1-2)

⁴⁵ A'eramū 'ga moferawa resakara 'gā Jejui 'ga rerowiaa kwaiwete. Mari ēē rupi oo ma'efera 'gā 'ga rerowiaa kwaiwete. ⁴⁶ A'eramū 'gā amū awau imome'wau fariseu 'gā nupe:

—Jejui 'ga Lasaru 'ga omoferap ko, irūpāwē 'ga ser ire ko— 'jau 'gā awau Jejui 'ga mome'wau fariseu 'gā nupe.

⁴⁷ A'eramū fariseu 'gā ajatykau mainana 'wyriara 'gā netee. Opytuna 'gā nupe oje'ēma'e 'gā nanē ajatykau 'gā nee nū. Ajatykau oporogytau Jejui 'ga ree:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? 'Awamū 'ga tee te 'ā mama'ea janeremiapoe'ema wapo akou kwaiwete a'i kūi— 'jau 'gā oporogytau Jejui 'ga ree. ⁴⁸ —Nanuar awi 'ga momige'emamū nipo 'gā najuejue etee 'ga rerowiari. A'eramū futat nipo 'gā 'ga mogou 'wyriaramū ojeupe. A'eramū futat nipo jane'wyriararete 'ga Roma pewara 'gā 'wyriara 'ga wemiayuwa 'gā mua jane apisau, Janeruwarete 'ga mogytaawa retygukaa 'jau nipo 'ga 'gā murukaa— 'jau 'gā ajaupe.

⁴⁹ A'eramū mainana 'wyriararete 'ga, Kaifasi 'ga oje'ega 'gā nupe. Kaifasi 'ga 'wyriaramū 'ūina 'gā nupe aipoa kwara rupi rakue. A'eramū 'ga a'eramū oje'ega 'gā nupe:

—Nepēneapyoi we futat 'ga ree? ⁵⁰ 'Ga futat ijukapyramū. A'eramū 'ga etee futat amanūmarūmū najuejue etee jane apisiukare'ema— 'jau Kaifasi 'ga oje'ega wemiayuwa 'gā nupe.

⁵¹ A'ere Kaifasi 'ga naoje'eg imū etee rūi aipo 'ga 'i. Janeruwarete 'ga te aipo amu'eukat 'ga. Ojetee oje'ēma'e 'jawe 'ga poromū oje'ega ajaupe. “Jejui 'ga etee futat amanūarū jane apisiukare'ema”, 'ga mu'eukaa ajaupe. ⁵² Judeu 'gā tywera upe futat 'ga manūi. A'ere na'gā tywera upe etee rūi Janeruwarete 'ga 'ga jukaukari. Judeue'ema 'gā nupe nanē 'ga manūi nū, majepe 'ywetee jane mogyau.

⁵³ Aipoa ojeupe Kaifasi 'ga 'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—Maran te jane Jejui 'ga pyygi 'ga jukau?— 'jau 'gā ajaupe oporogytau.

⁵⁴ A'eramū Jejui 'ga awawe'em Judeja ywy pe. Arawau Efraī 'jaw ipe etee. Aipoa 'upa jūmire'ema pyri. Aipo pe ore oropytau.

⁵⁵ Oreypy 'gā Egitu ywy awi enū'ēawer awi wea'awa maraka upe iwaēm ja'wyja'wrauwe judeu 'gā awau ajatykau peu Jerusareg ipe kwaiwete. Oje'wyr awi 'gā awau ajatykau Jerusareg ipe. Maraka apoawa upe iwaēme'emauwe 'gā mama'e apou Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee ojekatu'okawamū Jarejuwarete 'ga upe. ⁵⁶ A'eramū 'gā Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe awau Jejui 'ga rekaa numiamū. A'ere 'gā nuekoari 'ga. A'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—'Ut sipo 'ga 'au maraka are jane pyri?— 'jau 'gā ajaupe.

—Too. Maran gatu nipo 'ga 'ure'ema— 'jau 'gā ajaupe.

⁵⁷ A'eramū mainana 'wyriara 'gā 'jau fariseu 'gā netee:

—Jejui 'ga resakaramū ki pejot 'ga mome'wau oree— 'jau 'gā maraka are 'ut ma'e 'gā nupe.

Jejui 'ga pyyg are 'gā afuweramū. A'eramū 'gā poromū 'jau, “pemome'u ki 'ga oree”, 'jau 'ga 'gā nupe.

12

Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet

(Mateu 26.6-13; Maku 14.3-9)

¹ Egitu ywy awi oroypyfera 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka apoawa upe iwaẽm ja'wyja'wyräuwe ore arawau Petani pe.

A'eramũ Jejuĩ 'ga ore rerawau wemimoferauera 'ga 'wyr ipe, Lasaru 'ga 'wyr ipe. ² A'eramũ peu ore waẽm ire, peuwara 'gã mama'e apou oree, ore mojemi'waawamũ. Marta ẽẽ mama'e rerua mama'e 'wawa 'arimũ oree. A'eramũ Lasaru 'ga nanẽ 'ua wapyka ojemi'waa Jejuĩ 'ga pyri. ³ A'eramũ Mari ẽẽ jany kasiga ryrũ pyyka erua. Aipoa jany kasiga wepyeteramũ agawewi. A'etea Mari ẽẽ aipoa jany kasiga werut eko'woka Jejuĩ 'ga py are. Naritu 'jau 'gã aipo jany kasiga upe. 'Ga py pireita ipyu. 'Ga py pirei re ẽẽ u'awa pyu etee futat 'ga py mukaga. Jany kasiga okwasi'wau 'gã noga raipy pype. ⁴ A'ere Jejuĩ 'ga remimu'eramũ ore mũ narafutari. Judas Iskariote 'ga nafutari aipoa. Judas 'ga futat ia'wre'ema 'gã nupe Jejuĩ 'ga monoara. 'Ga futat poromũ nafutari jany kasiga pyu Jejuĩ 'ga py pireja.

⁵ —Kuu. Ma'eramũ sipo ẽẽ ime'ege'ema ka'aranũũ are 'wei. Epy te 'ã 'aga jany kasiga. Tresẽtu ka'aranũũ 'ua ee. A'eramũ amunipo 'ã ẽẽ ime'ega ka'aranũũ are ojeupe. A'eramũ amunipo 'ã ẽẽ epyfera mua janee. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe— 'jau 'ga 'ũina.

⁶ Judas 'ga najemuaẽmi agawewi ikaraemãe'ema 'gã nee. O'meramũ te 'ga 'i. Jejuĩ 'ga remimu'ea futat 'ga numiamũ. 'Ga futat ka'aranũũ yrũ rerekwara. A'eramũ 'ga amunarũmũ ka'aranũũ are ojeupe jepi. Muna'ywa futat 'ga. A'eramũ 'ga poromũ jany kasiga me'eg are afuweramũ. “Amojo'ok amunipo 'ã je epyfera tejeupe”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

⁷ Aipo 'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga upe:

—Tene ẽẽ iapoi. 'Aga jany kasiga ẽẽ omỹigatu je manũnamũ je ree eko'wogipyramũ te rai'i numiamũ. A'ere ẽẽ 'awauwe eko'wogi je ree. Tene ẽẽ iapoi jee— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe.

⁸ —Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pẽ nui. A'eramũ ene anure mama'e monou 'gã nupe ejemifutar imũ 'jau. Je te nako fukui futari pẽ pype— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ judeu 'gã Jejuĩ 'ga rekwawa kwaapa.

—Petani pe 'ga oi akou ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã kwaiwete awau Jejuĩ 'ga rewiri. Lasaru 'ga resaka nanẽ 'gã awau nũ. Jejuĩ 'ga remimoferauera 'ga futat poromũ Lasaruramũ. ¹⁰⁻¹¹ Lasaru 'ga moferauwamũ 'gã kwaiwetewete Jejuĩ 'ga rerowiaa. Mainana 'wyrriara 'gã nerowiar awi 'gã opoia. A'eramũ 'gã Jejuĩ 'ga rerowiaararetea futat ajemogyau. A'eramũ mainana 'wyrriara 'gã amara'neramũ 'gã nee. Lasaru 'ga resaka 'gã oramũ mainana 'gã Lasaru 'ga juka are afuweramũ.

Kawaru'i 'arimũ Jejuĩ 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Luka 19.28-40)

¹²⁻¹⁸ Ai'iwe ore arawau Jerusareg ipe Jejuĩ 'ga rupi. Kawaru'i aranuuwamueuu 'arimũ Jejuĩ 'ga 'ua akou. A'eramũ muku awi maraka are 'ut ma'e 'gã 'ga rera renupa.

—Aipo Jejuĩ 'ga ruri akou— 'jau peuwara 'gã Jerusareg ipe 'ut ma'efera 'gã nupe. —'Ga futat 'awamue Lasaru 'ga omoferap ai'i. Ita kwara pype 'ga ruwamũ 'ga wafukaita 'ga reumera upe ai'i. A'erauwe futat Lasaru 'ga ferawi 'ua uẽma ita kwar awi ai'i— 'jau Lasaru 'ga ferawa resakarera 'gã imome'wau kwe awi 'ut ma'efera 'gã nupe. —Pe'je ajee soo Jejuĩ 'ga resaka 'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã kwaiwete awau 'ga rowosõu. 'Gã ku'ia 'gã nerekou. A'eramũ 'gã a'eramũ pinowa rerawau imowawaka 'ga repejãna. 'Ga resakawe 'gã wafukaita 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga 'ã esageay. Ene 'ã 'ga remimurera futat. Ene futat 'ã Israeu juapyreramũ ore upe 'wyrriarareteramũ. A'eramũ ki Janeruwarete 'ga ojejukau esage ene ree— 'jau 'gã wafukaita Jejuĩ 'ga upe.

Kawaru'i 'arimũ Jejuí 'ga 'ua owaẽma Jerusareg ipe. Ymã Sakari 'ga ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue. “Pekyje kasi Jerusareg ipewaramũ ne. Kwe pẽ'wyrirarete ruri kawaru'i 'arimũ”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are rakue.

A'ere aipo are ore norereapyoi, aipoa 'ga waẽmaw ipe iaporamũ. A'ere anure ywag ipe Jejuí 'ga o re tãmẽjẽ te orereapyoramue 'ga remikwasiarera ka'aran are ikue. “A'jea futat. 'Ga remikwasiarer imũ etee futat 'gã iapoi rai'i”, 'jau ore arajaupe, ywag ipe 'ga o re.

¹⁹ Jejuí 'ga repejãna 'gã oo resakawe, fariseu 'gã 'jau:

—Kuu. 'Gã juejue nipo oo Jejuí 'ga repejãna ki sa, “perowiar awi 'ga” 'eramũ etee pa 'gã 'ã nũ— 'jau 'gã ajaupe.

Amanũawama Jejuí 'ga imome'uawet

²⁰ Grego 'gã amũ awau judeu 'gã nupi Jerusareg ipe. Janeruwarete 'ga muorypa 'gã awau 'gã nupi maraka pe. ²¹ A'eramũ 'gã awau oje'ega Filipe 'ga upe. Pesaita pewara Filipe 'ga. Garireja ywy pe aipoa amunawa Pesaita 'upa. A'eramũ grego 'gã 'jau Filipe 'ga upe:

—Oreporesagiwer ore Jejuí 'ga ree, ki Filipe— 'jau 'gã 'ga upe.

²² A'eramũ Filipe 'ga Andre 'ga upe ra'ne awau imome'wau. A'eramũ Andre 'ga Filipe 'ga rerawau Jejuí 'ga upe.

—Grego 'gã 'ut amũ ene resaka, ki Jejuí— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ nipo anurenure'i je manũ re 'gã 'jau kwaiwete jee: “Eteete ma'e 'gã apyraapara 'ga ra'e”, 'jau nipo 'gã jee, je manũ resaka— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ²⁴ —Sã'ã juowuu a'ỹja otyme'emamũ ipytune'ema. Majepei tee futat a'ỹja. A'eramũ futat ojemoteu otym ire te ipori. A'eramũ futat waramũ ojeme'yita wa'ỹja pyu. A'eramũ te nojemoteei a'ỹja. Nan tee futat je manũ re jeremiayuwa 'gã jeme'yi. Je manũ re kwaiwetewete ajemogyau namutamutat— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Janeruwarete 'ga remifutara apoare'ema 'gã a'yi tyme'ema 'jawe. 'Gã nekoí ekoetei tee. Amanũ re awawe'em futat Jarejuwarete 'ga pyri. A'ere Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoara 'gã itymipyrera 'jawe. Nokyjei 'gã amanũ awi. A'eramũ nipo anure 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina.

²⁶ —Jeremiayuwanũ pejekoweramũ ki jeje'ega peenup, jeremifutar imũ etee futat mama'e apou. Nan pejemogy je pyri namutat a'jea futat. A'eramũ nipo jeremiayuwa 'gã nupe Jeruwarete 'ga 'jau: “Gã esageay jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe jee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Jepy'a'wyt je tekou. Maran te je rekoi, na'ea'uweri je Jarejuwarete 'ga upe. “Je rereko tywerukar awi ape 'gã nupe”, na'ei futari je 'ga upe nũ. Nanuaramũ futat je ruri ikue. Ijukapyramũ futat 'ga je muri ikue. A'eramũ nipo 'gã je rerekou tyweaete futat je jukau— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

²⁸ Aipo 'e re Jejuí 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Mama'ea eapo ejemuorywukaa 'gã nupe, Kiapi'ni— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga oje'ega mua 'ga upe ywag awi:

—Mama'e mũ futat ako je aapo tejemuorywukaa 'gã nupe ko. Anure tãmẽjẽ te nipo je iapou'jawi nũ— 'jau Ku'jywa 'ga oje'ega mua wa'yra 'ga upe.

²⁹ Aipo renupawe peuwara 'gã amũ 'jau ajaupe:

—Kuu. Ma'ja te poromũ?

—Aman aunuga nipo aipo kũi— 'jau 'gã ajaupe.

—Naani nũ'ũ. Ywagipewara 'ga amũ te nipo aipo oje'ega amut 'ga upe nũ'ũ— 'jau amumera 'gã ajaupe.

³⁰ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau ore upe juejue:

—Naje ree rūi 'ga je'egi jee. Pě nee te 'ga je'egetei— 'jau 'ga ore upe imome'wau. ³¹ —'Awamũ nipo Jeruwarete 'ga 'i: “Neperowiari jera'yra 'ga. A'eramũ pěẽ pejejekwau jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'awamũ futat je rerowiare'ema 'gã 'wyrara pãjẽ mateepapa jui— 'jau Jejui 'ga oree. ³² —'Ypeywar are temono temu'am ire te nipo je tejerowiaarama 'gã murukari tejepyri— 'jau Jejui 'ga oree.

³³ Aiporamũ futat 'ga amanũawama mome'ui oree.

³⁴ A'eramũ 'ga je'ega renupara 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ene poromũ 'jau ki 'ei. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa wemimurama 'ga ree rakue: “Namanũi futari Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Namutat 'ga rekoĩ amanũme'em”, 'jau 'ga 'ã inuga ikwasiaa ka'aran are rakue: Ma'eramũ ajee poromũ ere oree, aru'e etee ore enee. 'Ypeywar are nipo 'gã je mu'ama, ere poromũ nũ, aru'e te ore enee a'i kũi. NaJarejuwarete 'ga remimurera rūi tãmẽjẽ futat nipo 'ã ene nũ'ũ?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

³⁵ A'eramũ aipo 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jarejuwarete 'ga je'eg are pẽ mu'jawamũ nanẽ je ruri ikue. A'eramũ ki pěẽ jeje'ega rerowiaa pejejepype je rekoramũ. Jeje'ega renuparamũ pěẽ pejejemogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe. Sã'ã ae 'arimũ mama'e resaga katu katu. Nan tee futat je Tejuwarete 'ga re-saukaa pẽ nupe. A'ere je anurenure'i je oi pẽ nui nũ. Je o re taetu nipo nepẽneapyoa'uweri ee. Ee pejejeapyoe'em ire nipo pěẽ iseraip ma'e 'jawe pejejemogyau. Iseraip ma'e 'jawe etee nipo pěẽ pejejemogyau peje'akwaawe'emamũ. Ypytunimũ iseraip ma'e 'gã mama'e nuesagi. 'Gã seraiwa mama'ea nuesaukari 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁶ —A'eramũ ki pěẽ je rerowiamũ pejejepype je rekorauwe pejejeapyoramũ jeje'eg are. A'eramũ je tejerowiamũ pẽ monou tejemiayuwamũ. Aiporamũ pěẽ iserauwe'ema 'gã 'jawe. Mama'ea peesak katu katu pejejemogyau. A'eramũ 'arimũ wata ma'e 'jawe futat pěẽ— 'jau Jejui 'ga 'ũina 'gã nupe.

Nuerowiari futari 'gã 'ga

Aipo 'gã nupe 'e re Jejui 'ga awau ojepe'au ajemima 'gã nui. ³⁷ Opãjẽ mũ Jejui 'ga 'gã nemiapoe'ema apou'jau'japa agawewi 'gã neape. A'etea 'gã nuerowiari 'ga ajemogyau. ³⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga Isai 'ga ka'arana kwasiari inuga jee rakue. “Ene 'ã Orejararetea. A'ere 'gã nitywi oreje'ega rerowiaara. Ene 'ã pãjẽrete agawewi. A'etea 'gã enepãjẽa nuerowiari futari”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Aipoa a'jea futat Isai 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue. A'eramũ a'jea futat Isai 'ga 'eawer imũ etee futat poa.

³⁹ Isai 'ga ka'arana kwasiaru'japa 'gã nee wẽjẽmĩ rakue nũ:

⁴⁰ “Janeruwarete 'ga 'gã namueapyoukari ee.

A'eramũ 'gã wapyakwafuge'emamũ weapyoe'emamũ ee.

A'eramũ 'gã a'eramũ opoiriwere'emamũ otywer awi. Jekatu'og ape, 'jawe'em 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga a'eramũ 'gã katu'oke'ema futat”,

'jau Isai 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁴¹ Jejui 'ga rurawam are Isai 'ga ka'arana kwasiaa inuga rakue. Isai 'ga weapyoramũ Jejui 'ga rurawam are. Esageay ma'e 'ga. Kũima'eeteete 'ga 'ea 'ga ikwaapa. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'ga rurawam are rakue.

⁴² A'etea 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa. 'Wyrari 'gã amũ miamũ futat 'ga rerowiaa. A'ere 'gã aipo 'eramũ ewi nojemome'ui ajaupe. Fariseu 'gã wejue “Jejui 'ga rerowiaara 'gã simũ'ẽ jarejatykaaw awi 'jau. A'eramũ futat imũ'ẽmyrera 'gã osou'jape'ema jarejatykaawa pype 'jau”, e'i fariseu 'gã ajaupe rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ wejue oje-mome'wawe'em 'gã nemianuwamũ. ⁴³ Ajuowase ako esage are etee 'gã wea'aramũ. Janeruwarete 'ga rowase ako esage are jẽmĩ 'gã wea'are'emamũ.

⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga oje'ega momorayau ojee ajatyka ma'eramũ juejue oree:

—Je rerowiaara 'gã je muarera 'ga nanë futat werowiat— 'jau Jejui 'ga oree. ⁴⁵ —Araju'jawe etee futat ore. A'eramũ je resakara 'gã nanë je muarera 'ga resaka futat— 'jau Jejui 'ga oree. ⁴⁶ —'Awa ywy pe ako je ruri pë mueapyoawamũ ai'i. A'eramũ je rerowiaara 'gã weapyoramũ je ree ajemogyau. Naypytunimũ wata ma'e 'jawe rui 'gã. Ypytunimũ wata ma'e 'gã mama'e tywera nuesagi wape awi. A'ere je rerowiaara 'gã nanarui. 'Arimũ wata ma'e 'jawe te 'gã. Je 'ã mama'ea aesaukat 'gã nupe. Mama'e are 'gã mueapyou— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁷ —'Gã amũ nipo jeje'ega renupa ekoete akou. A'ere nipo 'gã nuerowiari jeje'ega. A'etea nipo je “nepëa'wyrì pëë Jarejuwarete 'ga upe”, na'ea'uweri 'gã nupe. Naaipo 'gã nupe 'jaramũ rui je ruri. Pëtywer awi pë katu'okawamũ te je ruri 'awa ywy pe ikue— 'jau Jejui 'ga oree. ⁴⁸ —Pëë mũ nipo jeje'ega rerowiare'ema 'eramũ naje rui areko tywet pëë. Janeruwarete 'ga te nipo wowase pë majatykaawa 'ara upe iwaëmamũ e'i pë nupe: “Neperowiari Jera'yrarete 'ga je'ega rakue. A'eramũ je pë nerekou tyweaete”, e'i nipo 'ga pë nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁹ —Najetee rui te 'ã ojot ikue. Jeruwarete 'ga te je mut pë mu'jaukaa jee ikue. 'Ga 'eawer imũ etee futat je tekou teje'ega pë nupe, 'ga je'ega mome'wau. ⁵⁰ 'Ga je'ega renuparamũ 'gã jemogyi namutat. 'Au amanũ re 'gã awau oferapa ywag ipe Ku'jywa 'ga pyri amanũ'jape'ema. A'eramũ futat 'gã awau ajemogyau peu. A'ea te je 'ã akwaap. A'eramũ je a'eu etee futat imome'wau pë nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

13

Wemimu'e 'gã py pireitawet

¹ Maraka apoawa upe iwaëm ja'wyja'wyräuwe Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Awamũ iwaëmi 'gã maraka apoawa upe, Egitu ywy awi oypyfera 'gã nenũ'ëawer are wea'awa maraka upe. A'eramũ 'awamũ futat owaëma ja'wyja'wy je manũawa upe. Temanũ re nipo je oi tejewya ywag ipe Tejuwa 'ga pyri nũ”, 'jau Jejui 'ga akou ojeupe etee futat.

Wemiayuwamũ 'ga oporomutaramũ ore ree ikue. Amanũ enunewe 'ga mama'e apou oree, ore ree oporomutaawa resaukaawamũ ikue.

² Jejui 'ga 'ũina ojemi'waa ore pyri, wemimu'eramũ. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrìara Judas 'ga mu'akwaawukare'ema 'ga mogou. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Oo pa je Jejui 'ga monou mainana 'gã po pe kwy”, 'jau 'ga ojeupe.

³ Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Ku'jywa 'ga opãjëa amut jee. A'eramũ je pãjëreteramũ tekou”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina. “Ku'jywa 'ga wi futat te ako je ruri ikue. A'eramũ je 'awamũ tewau tejewya 'ga pyri nũ”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe. “A'ere je teo enune 'gã mu'ei mama'e mũ ree”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina.

⁴ A'ere Jejui 'ga afu'ama weteyrũ mosoka ojewi. A'ere 'ga ae piryypawa pyyka ojeku'afaa ipyu. ⁵ A'ere 'ga 'y reko'woka y'asiga pype. A'ere 'ga orepy pireita. Orepy pirei re 'ga imukaga ae piryypawa pyu, aku'au imamanipyrera pyu. ⁶ Ore mũ py pirei re 'ga ajepeja 'ga py pireita nũ. A'ere ajepeja mũ nũ. A'ere ajepeja mũ nũ. Awau owaëma Simão Pedro 'ga upe:

—Ere epy mua. Sipirei enepya 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'ere Pedro 'ga 'i etee 'ga upe:

—Kuu. Naani nũ'ũ. Najeremiayuwa rui te 'ã ene. A'eramũ ene jepy pireitarũ'em— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe.

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—'Awamũ nenereapyoi futari jeremiapo are. Anure te nipo enereapyo ee— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

⁸ —Naani futari. Nerepirei futari jepya— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe.

—Naani. Je enepy pireite'emamũ ene najeremiayuwa rui ereko— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

⁹ A'eramũ aipo ojeupe 'ga 'erauwe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jepya etee kasi ajee erepirei ne nũ. Jepoa we futar iki ajee epirei 'ũ, jeakaga 'jau a'i kũi— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁰ —Naani. Sã'ã ojauk ma'e 'gã piky'ae'ema. 'Gã pya etee 'ã oky'aramũ. A'eramũ 'ã 'gã opya etee ipireita. Nan tee futat pëtywera Janeruwarete 'ga imoiri pë nui. A'eramũ pëẽ ipiky'ae'ema 'jawewaramũ 'ga upe. Pëẽ mũ te ajee 'ã nepëpouriweri pejetywer awi rai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga nanẽ imoire'ema 'ga wi. Aipo 'ga ipiky'a ma'e 'jawe ako ojekatu'oge'ema futat— 'jau Jejui 'ga oree.

¹¹ Jejui 'ga Judas 'ga kwaapa ojee. “Ga futat nipo je mono kũima'e tywera 'gã po pe” 'ea 'ga ikwaapa. A'eramũ 'ga poromũ 'jau oree: “Pëẽ mũ nipo ipiky'a ma'e 'jawe futat”, 'jau 'ga oree.

¹² Orepý pìreipaw ire 'ga afu'ama waity munepa nũ. A'ere 'ga wapyka. Wapyg ire 'ga oje'ega oree:

—Nepëneapyoi futari jeremiapofer are. ¹³ A'eramũ je pë mueapyou ee. “Ga jane mu'jara”, pe'je 'ã jee jepi. “Ga Janejararetea”, 'jau 'ã pëẽ. A'jea futat pe'je. Namutat je rekoi pë nupe. ¹⁴ Je te 'ã pë mu'jara. Je futat pëjararetea. A'etea ako je pëpy pìreita ko, pënemaiyuwa 'jawe ko. Mama'ea je 'ã aapo pë nupe. A'eramũ ki pëẽ nan tee futat mama'e apou pejejaupe je 'jawe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁵ —Pëpy ako je apirei pë mu'jawamũ pejejaupe mama'e apo are ko. “Je 'ã kũima'eeteetea. A'eramũ je mama'e apowarũ'em pë nupe”, pe'je kasi pejejaupe ne. Je 'jawe futar iki mama'ea peapo pejejaupe pejejopoa— 'jau 'ga oree, orepý pìrei re.

¹⁶ —A'jea futat je 'i. 'Wyriara 'gã kũima'eeteetea. 'Ga remiayuwa 'gã o'wyriara nuapyaawi. Moranuwa reroora 'ga nanẽ nuapyaawi omonoara 'ga. A'eramũ je 'wyriara 'jawe futat pë nupe. Jeremiyuwa futat pëẽ. A'eramũ pëẽ je 'jawe futat mama'e apou 'awamũ. ¹⁷ 'Awamũ pekwaap. A'eramũ pëẽ je'eawer imũ etee futat mama'e apou. “Pejopoar iki mama'e apo are”, je'eawer imũ mama'e aporamũ nipo pëẽ pejeku'iramũ pejemogyau— 'jau 'ga oree ore mu'jau.

¹⁸ —A'ere je napë nupe juejue rũi je 'i. Akwaap je pëẽ. Tejemimu'eramũ je pë mũ'ëi. Pëẽ mũ futat nipo kũima'e tywera 'gã po pe je monou. Ymã we te 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga je ree rakue. “Je pyri ojemi'wat ma'e 'ga amũ nipo je juka are ifuwet”, 'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee nipo pëẽ mũ je monou 'gã po pe. ¹⁹ A'eramũ je tejukae'emauwe aipo mome'wau pë nupe. A'eramũ pëẽ je'eawer imũ etee ijeapo re je'eawera rerowiaa. A'eramũ nipo pëẽ 'jau jee: “A'jea futat. Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ra'e”, 'jau nipo pëẽ jee— 'jau 'ga oree. ²⁰ —A'jea futat je 'i jeremimokwasi'o 'gã nereko esageramũ 'gã je nanẽ je rereko esage ajemogyau nũ. Je rereko esageara 'gã je muarera 'ga nanẽ erekou esage ajemogyau nũ— 'jau 'ga oree.

Ae a'wyre'ema upe 'ga monoara 'ga

(Mateu 26.20-25; Maku 14.17-21; Luka 22.21-23)

²¹ Aipo 'e re Jejui 'ga u'arasigeteteramũ. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pëẽ mũ je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'gã nupe je jukaukaa— 'jau 'ga oree.

²² A'eramũ ore arajemogymogyau etee aramã'jãu arajuee.

—Awÿja upe sipo 'ga 'i poromũ?— 'jau ore arajemogyau.

²³ A'eramũ je te'ÿina 'ga pyri katu katu teapyka, 'ga jekoty'aawaretea je. ²⁴ A'eramũ Simão Pedro 'ga ojepoetyka jee.

—“Awÿja upe te ere poromũ?” ere 'ga upe— 'jau 'ga jee ojepoetyka.

²⁵ A'eramũ je tejeupe Pedro 'ga 'eramũ tejua 'ga rerowyka katu katu.

—Awÿja upe te ere poromũ, ki Ku'jyp?— 'jau je 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Peesag iki je mani'oko'o'i akÿma monoa 'ga po pe— 'jau 'ga jee aipo ojeupe je 'eramũ.

'Ga mani'oko'o'i pyyka imuakỹma tyfera pype. A'ere 'ga imonou Judas 'ga po pe. Simão Iskariote 'ga ra'yra 'ga poromũ. ²⁷ Mani'oko'o'ia 'ga po pe imono ypyrauwe mama'eukwaawa 'wyrara 'ua osou 'ga pype. A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ewau ejemiaporama apou tãmējē kamēsīete— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁸ A'ere ore 'ga pyri ojemi'wat ma'eferamũ norereapyoi 'ga je'eg are.

—Ma'eramũ sipo 'ga aipo 'jau 'ga upe 'wei?— 'jau ore arajaupe.

²⁹ —Mama'e mũ mua nipo kwe 'ga 'ga monoi kũi. Ikaraemãe'ema 'gã nupe ka'aranũũ monou nipo kwe 'ga 'ga monoi kũi— 'jau etee ore arajaupe. “Ga futat nã'ã ka'aranũũ yrũ rerekwara re'ã”, 'jau ore. A'eramũ ore poromũ 'jau “mama'e mũ nipo 'ga oo imua”, 'jau ore ee orojeapyo'e'ema rerekou.

³⁰ Jejui 'ga wi mani'oko'o'i pyyka ypy we Judas 'ga afu'ama awau uẽma ore wi. Awau 'ga oporogytau mainana 'wyrara upe, 'gã nupe Jejui 'ga mono are. Ypytunimũ futat 'ga awau ore wi.

Pedro 'ga momoranupawet

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Luka 22.31-34)

³¹⁻³² Judas 'ga ãm ire Jejui 'ga 'jau oree:

—Je pñeki'yraretea. 'Awamũ futat nipo je manũi. Anurenure'i nipo pñe je manũ re Jeruwarete 'ga pãjẽ resaka. Jepãjẽa nanẽ nipo pñe esaka nũ. A'eramũ nipo pñe aipo resag ire 'jau oree: “Pñe te 'ã pãjẽrete. Pñesage 'ã oree”, 'jau nipo pñe oree orepãjẽ resag ire, ore muorypa— 'jau Jejui 'ga oree.

³³ —Kunumĩmet. Nakoa'uweri je namutat pẽ pype. Ko'iko'i ete je oi pẽ nui. Je o re nipo pñe pejewau je rekaa numiamũ. A'ere nipo “nepeoa'uweri je waw ipe”, 'jau ako je judeu 'gã 'wyrari 'gã nupe ikue. A'ere je 'awamũ pẽ nupe nanẽ je 'i aipo 'jau nũ— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁴ —A'eramũ je mama'e yau mũ mome'wau pẽ nupe. Jeporomutat te je 'ã pẽ nee kwaiwete. A'eramũ ki pñe nanẽ pejeporomutamũ pejejee. Pejejuerekou esage ki je 'jawe. ³⁵ A'eramũ pejejuereko esage resakara 'gã 'jau pẽ nupe: “Jejui 'ga remiayuwa 'gã futat. A'eramũ 'gã oporomutamũ ajuee 'ga 'jawe. A'jea futat 'gã 'ga remiayuwa ra'e”, 'jau nipo 'gã pẽ nesaka— 'jau Jejui 'ga oree.

³⁶ Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Ma'ape ene ewau poromũ, ki Ku'jyp?— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Nereoa'uweri je rupi 'awamũ. Anure te nipo ereo je rewiri— 'jau etee 'ga 'ga upe.

³⁷ —Ma'eramũ je tewawe'em ene rupi ki 'ei? Ene reewe futat je manũi tewau kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—“Ene reewe futat je oi temanũmũ”, 'jau ene kũi. A'ere je te a'jea futat je 'i enee kũi. 'Awa ypytuna rupi futat nipo ene'me 'gã nupe muapyt, je kwakupa nipo 'gã nupe wyrasokwẽ je'eg enunewe kũi— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

14

Janeruwarete 'ga rupap

¹ Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree ikue:

—Pẽ'arasig kasi ne. Pejepy'a'wyre'emamũ nanẽ pejejemogyau nũ. Jarejuwarete 'ga ree etee pejejemogypyka pejejemogyau. Je ree nanẽ pejejemogypyka pejejemogyau nũ.

² Jeruwarete 'ga rupaw ipe kwaiwete 'oga. A'eramũ je pñupawa mogatyrũmũ tewau. Aipo tywe'em ire amunipo 'ã je aipo na'ea'uweri pẽ nupe. ³ Pñupawa mogatyrũmaw ire nipo je tejua pẽ nupe, pẽ nerawau peu tejepyri pẽ mogyau. ⁴ Pekwaap futat 'ã je wawa piara— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁵ A'eramũ Tome 'ga 'jau 'ga upe:

—Norokwaawi ore ene wawa, ki Ku'jyp. Maran sipo ore ene wawa piara kwaawi?—
'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je futat 'ã pe 'jawewara. Je rupi etee te peo Jeruwarete 'ga pyri. Je 'ã mama'e a'jea etee omome'u. Je futat ae mogyara. Je futat omonoukat pëë imogyau Jarejuwarete 'ga pyri, a'e je 'ã pë nupe jepi. ⁷ Je kwaaw ire Jeruwarete 'ga nanë pekwaap nū. 'Awamū 'ã pekwaap 'ga futat. A'eramū nipo pëë 'ga resaka futat— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁸ A'eramū Filipe 'ga 'jau 'ga upe:

—Eesaukat Jarejuwarete 'ga oree, ki Ku'jyp. 'Ga resag ire torerekōëäi arajemogyau 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Naje kwaawi we nipo ape ki sa? Ymã agawewi te 'ã je rekoi pë pype a'i kõi? Je resakara 'gã Jeruwarete 'ga nanë wesak futat nū kõi. Ma'eramū ene poromū “Jarejuwarete 'ga eesaukat oree”, 'jau jee 'ü? ¹⁰ Jeruwarete 'ga je 'jawe futat kõi. Je nanë 'ga 'jawe futat kõi. Majepi teewara 'jawe futat ore rekoi kõi. Nererowiari nipo aipoa ki sa?— 'jau Jejui 'ga Filipe 'ga upe.

A'eramū 'ga 'jau oree:

—Nateje'ega etee rūi je amome'u pë nupe 'agamū. Tejuwarete 'ga je'ega te je amome'u pë nupe kõi. Opãjẽ mū futat 'ga mama'e apoukari jee. ¹¹ Je rerowiat pejepe. Je futat ako Tejuwarete 'ga pir are. 'Ga nanë akou jepir are nū. Aipoa ki perowiat. Jeje'ega rerowiare'ema ki jeremiapofer are je rerowiat pejepe. ¹² A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gã nipo mama'e apou je 'jawe etee futat. Tejuwarete 'ga pyri je oi 'awamū. A'eramū nipo je rerowiaara 'gã mama'e apou je apyraapa— 'jau Jejui 'ga oree. ¹³ —A'eramū pëë je rerowiaaramū je renūina “mama'ea eapo oree”, 'jau ki pëë jee. A'eramū je pë nemienūja apou pë nupe tejer imū pëë enūi re. A'eramū pëë mama'ea pejejeupe je iapo re Jarejuwarete 'ga muorypa, pejejeupe iapoawer are. ¹⁴ A'jea futat je'ea. “Mama'ea eapo oree”, tejer imū tejeupe pëë 'eramū je iapo futari pë nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

Janeruwarete 'ga 'Agesage

¹⁵ —Je ree pejeporomutar ire nipo pëë jeje'ega renupa. ¹⁶ A'eramū je teje'ega renuw ire 'jau Tejuwarete 'ga upe: “E'agesagea emono je rerowiaara 'gã nupe 'gã poaawamū je 'gã poawera 'jawe”, 'jau nipo je 'ga upe. “Namutar iki E'agesagea emogo 'gã pype imoire'ema futat 'gã nui”, 'jau nipo je 'ga upe. ¹⁷ 'Ga 'Agesagea mama'e a'je are etee futat pë mueapyo Jarejuwarete 'ga ree. Je rerowiare'ema 'gã 'ga 'Agesage kwaape'ema futat. A'eramū 'ga 'gã nupe U'agesage monowe'em futat. A'ere 'ã pëë 'ga 'Agesagea pekwaap. Pë pyri futat 'ga 'Agesagea rekoi. A'eramū anurenure'i futat akou pë pype, pënerekwaramū. Janeruwarete 'ga 'Agesagea akou je rerowiaaramū pë pype— 'jau 'ga oree.

¹⁸ A'eramū Jejui 'ga 'jau nū:

—Anure nipo je ruri tejewya pë nupe nū. Naetyga'uweri je pëë imogyau— 'jau 'ga oree. ¹⁹ —Anurenure'i nipo je rerowiare'ema 'gã naje resagu'jawi. A'ere pëë je resagu'jap futat pejepe. Temanū re miamū je ferawi etee nū. A'eramū nipo je pë mogyau teje'jawe etee futat. ²⁰ Pë nupe 'ga 'Agesage rur ire pë mueapyou Jeruwa 'ga ree, je ree 'jau. “Uwarete 'ga pyri 'ga rekoi. Jane pyri nanë 'ga rekoi futari nū” 'e are pë mueapyoukaa. “'Ga pyri nanë ore rekoi nū” 'e are nanë pë mueapyoukaa nū— 'jau 'ga oree ikue.

²¹ —A'eramū ki pëë jeje'ega renupa katu pejejemogyau. Jeje'ega renup katuara 'gã iporomutat futat je ree. Aipo 'gã nee Jeruwarete 'ga poromutaramū futat. Je nanë 'gã nee teporomutaramū nū. 'Gã nupe je jekwaawukari futat— 'jau 'ga oree ikue.

²² A'eramū Judas 'ga oporonupa ee 'ga upe. NaJudas Iskariote 'ga rūi. Ajepeja 'ga Judas 'ga te oporonup ee 'ga upe:

—Ma'eramū ene ejekwaawukaa ore upe etee 'ū? Ma'eramū sipo ene ejekwaawukare'ema ejerowiare'ema 'gā nupe?— 'jau Judas 'ga oporonupa ee 'ga upe.

²³ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je ree iporomutat ma'e 'gā jeje'ega wenup futat. A'eramū Jeruwarete 'ga oporomutaramū aipo 'gā nee. Tejuwarete 'ga retee futat je rekoi 'gā nupe. ²⁴ Je ree iporomutare'ema 'gā jeje'ega nuerowiari futari. Nateje'ega rūi te 'ā je amome'u pē nupe. Tejuwarete 'ga je'ega te je 'ā amome'u, temuara 'ga je'ega etee futat— 'jau 'ga 'ga upe ikue.

²⁵ —Pē pype tekou je 'ā a'e mome'wau pē nupe. ²⁶ Anure nipo 'ga U'agesage muri jerekwawer ipe pē poaawamū, pē mu'jau mama'e a'je are, pē muea'aa je'eawer are— 'jau Jejui 'ga oree.

²⁷ —Je 'ā jepy'ata'wa futat. A'eramū je teje'jawe etee futat pē mogyau pē mopy'ata'wau. Je rerowiare'ema 'gā nojomopy'ata'wai futari. A'ere je nanarūi. Je te a'jea futat pē mopy'ata'waara. A'eramū ki pē pejepy'ata'waramū pejemogyau je ree. Pekiye kasi mama'e awi ne— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁸ —“Awamū je oi pē nui. A'ere anure je ruri nū”, a'e je ako pē nupe ko. A'ea peenup je'eawera. Je ree iporomutat ma'eramū nipo pēku'i pejemogyau je o re je ree. Tejuwarete 'ga pyri je oi. 'Ga 'ā je apyaraapararete futat. A'eramū nipo pē pejeku'iramū je o are— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁹ —Teoa je amome'u pē nupe 'awamū. A'eramū pē je o re jeje'ega rerowiaa. ³⁰ Amogytaaiw etee je pē na'ne. Je rerowiare'ema 'gā 'wyriara 'ut ja'wyja'wy jee. A'ere nuapoukara'uweri mama'ea jee. ³¹ Tejuwarete 'ga 'eawer imū etee futat je mama'e apoi tekou. A'ere je rerowiare'ema 'gā anure 'gā neapyoramū Jeruwarete 'ga ree jeporomutar are— 'jau 'ga oree.

Aipo 'epaw ire 'ga 'jau oree:

—Pe'je iruukwe 'aw awi. Soo 'jau— 'jau 'ga oree wemimu'eramū.

A'eramū futat ore arawau aipo awi.

15

Uwa 'ywarete 'jawewat

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mū mome'wau oree, ore mu'jawamū:

—Je 'ā uwa 'ywarete 'jawe. A'eramū pē je rerowiaaramū akā 'jawe. A'eramū Jeruwarete 'ga uwa 'ywa jara 'jawe. ² Sā'ā uwa 'ywa tymara 'gā. I'aawa rupi 'gā awau esaka. A'ere amumera akā ni'ai. Amume'ria etee u'a'iramū. A'eramū ijara 'ga i'ae'ema akā monoka jui. I'a'i ma'ea etee 'ga imogatyrumū imogyau. A'ere imogatyrumyera akā u'aramū kwaiwete. Nan tee futat nipo je rerowiaara 'gā. Jeje'ega renupare'ema 'gā akā'ae'ema 'jawe. “Je te 'ā Jejui 'ga remiyuwaretea”, 'jau nipo 'gā numiamū. A'ere nipo 'gā nuapoi Jeruwarete 'ga remifutar imū mama'ea. Nuenuwi 'gā 'ga je'ega. A'e 'gā 'ga ope'a je wi imonou muku. Amumera 'gā te nipo ajee akā mogatyrumyera 'jawe. A'e 'gā a'jea futat Jeruwarete 'ga amu'akwaap 'gā mama'e tywera apoe'em are 'gā mogyau. Aipo 'gā akā mogatyrumyera 'jawe i'a kwaiwete ma'e 'jawe ajemogy jee. 'Gā a'jea futat 'ga remifutar imū etee mama'e wapo ajemogyau. ³ A'ere 'ga ako pē mogatyrūi ko. Jeje'ega a'jea futat peenup katu katu. A'eramū 'ga ako pē katu'oka ko— 'jau 'ga oree. ⁴ —Sā'ā akāa o'yw are u'ama etee i'aa. O'yw awi akā open ire ni'au'jawi. Nan tee futat jepir are ajemogy ma'eramū etee Jeruwarete 'ga remifutar imū mama'ea peapo pejemogyau. A'eramū je pē nerekou tejeape futat— 'jau 'ga oree.

⁵ —Je uwa 'ywarete 'jawe futat. Pē akā 'jawe. Jepir are pejemogyau. Je tekou pē nee 'jau. A'eramū je pē poaa mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imū. Peje-poare'emamū nepeapoa'uweri mama'ea— 'jau 'ga oree. ⁶ —Sā'ā uwa 'ywa jara 'ga akā ypiwera monoga imonoa iapya jui. Nan tee futat Jeruwarete 'ga jepir areware'ema 'gā monoi muku je wi. ⁷ Je ree ajemogy ma'eramū pē jeje'ega renuparamū futat. A'eramū Jeruwarete 'ga “mama'e mū eapo jee”, ojeupe 'eramū iapou futat pē nupe— 'jau Jejui 'ga

oree. ⁸—Jeruwarete 'ga remifutar imũ pejemogy re pēē mama'e apou 'ga 'eawer imũ etee. A'eramũ pē nesakara 'gā 'jau pē nupe: “Janeruwarete 'ga 'ā esageay”, 'jau nipo 'gā pē nupe pē nesag ire. “Gā 'ā a'jea futat Jejui 'ga remiayuwa”, 'jau nipo 'gā pē nesag ire—'jau 'ga oree ikue.

⁹—Jeruwarete 'ga iporomutat je ree. A'eramũ je nan tee futat teporomutaramũ pē nee. A'eramũ ki pēē jeje'ega renuparamũ jeje'ega anupa ywyapi pejemogyau. A'eramũ je taetu teporomutaramũ pē nee. ¹⁰Sā'ā je Tejuwarete 'ga je'ega renup katu katua je rekoa. A'eramũ 'ga a'eramũ oporomutaramũ a'jea futat je ree. Nan tee futar iki jeje'ega peenup pejemogyau. A'eramũ te jeporomutaramũ pē nee pejemogyaramũ—'jau 'ga oree.

¹¹—Aipoa je amome'u pē nupe pē muekōēāinawamũ. Je 'ā ekōēāi ma'eramũ. A'eramũ je teje'jawe pēnekōēāja futaa. ¹²Jeporomutat je pē nee. A'eramũ je tejejukau esage pē nee. A'eramũ je 'jau pē nupe: Pēporomutar iki pejejee. Pejejuka esage ki pejejee, je 'jawe futat—'jau 'ga oree ikue. ¹³—Ojekoty'aaw are iporomutat ma'e 'gā amanũmũ ojekoty'aawa 'gā nekwawer ipe. Nitywi 'ga amũ aipo 'ga apyraapara 'gā, ojekoty'aaw are iporomutara apyraapara 'gā. ¹⁴Jeje'ega renuw ire pejemogyau jejekoty'aawamũ.

¹⁵—Naje upe oporowyky ma'e rūi pēē. Jejekoty'aawa te pēē. I'wyriat ma'e 'gā o'wyriara porowykyrama nokwaawi. Mama'e eapo amũ 'eramũ etee te 'gā o'wyriara porowyky apoi. A'eramũ pēē 'awamũ pejemogyau jejekoty'aawamũ. A'eramũ je tejeupe Tejuwarete 'ga remimome'u mome'waupap pē nupe. ¹⁶Napēē nũi ako je pyyrũ pejepe ikue. Je te apyyrũ pēē kwe pe imonopyramũ mama'e esage apoukaawamũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. Aipoa pēnemiapoa nateepawa'uweri futari. Nan-uaramũ Jeruwarete 'ga mama'e muri futari pē nupe jeje'eg imũ ojeupe mama'e renũi re. ¹⁷Ma'eramũ 'ā je 'i poromũ pē nupe. Pēporomutar iki pejejee pejemogyau, je 'i pē nupe—'jau Jejui 'ga oree.

'Ga rerowiaara 'gā nee iporomutare'ema 'gā

¹⁸—Je rerowiare'ema 'gā pejejee iporomutare'emamũ ki pēnea'at je ree. Je ree ra'ne te 'ā 'gā niporomutari. ¹⁹Oje'jawe pejemogy re amunipo 'ā 'gā poromutaramũ pē nee. A'ere 'ā na'gā 'jawe rūi tāmējē tepejemogy. Je 'ā amũ'ē pēē 'gā nui pē mogyau tejemiayuamũ. A'eramũ 'gā oporomutare'emamũ pē nee pejemogyaramũ—'jau Jejui 'ga oree. ²⁰—Je'eawer are ki pēnea'at, “I'wyriat ma'e 'gā o'wyriara nuapyaawa'uweri” 'e are. A'eramũ 'gā je rereko tywer ire pēē nanē pē nerekou tyweaete futat nũ. Jeje'eg are wapyaka re ki 'gā peje'eg are nanē tuapyaka nũ. ²¹Pēē 'ā je rerowiaara. A'eramũ 'gā pē nerekou tyweaete. Je muarera 'ga 'gā nokwaawi. A'eramũ 'gā a'eramũ pē nerekou tyweaete futat—'jau Jejui 'ga oree. ²²—'Au ako tejua 'gā mu'jau Tejuwarete 'ga je'eg are ai'i nũ. Je amu'e'em ire taetu amunipo 'ā 'gā 'jau: “Norokwaawi ore Jarejuwarete 'ga porogytaa. A'eramũ ore orotywera kwaape'ema nanē nũ”, 'jau amunipo 'ā 'gā. A'ere 'gā 'ga porogyta kwaawi futari. A'eramũ 'gā o'mearũ'emamũ 'ga upe. ²³Je ree iporomutare'ema 'gā Jeruwarete 'ga ree nanē niporomutari nũ. ²⁴Gā nemiapoe'ema ako je iapou'jau'japa agawewi 'gā neape ai'i. Nitywi 'ga amũ aipo apou je 'jawe. Aipo resage'em ire amunipo 'ā 'gā 'iarũ “Naruesagi ore Jejui 'ga remiapofera. A'eramũ ore 'ga rerowiare'ema” e'iarũ amunipo 'ā 'gā jee. A'ere ako 'gā esagi agawewi futat ai'i. Je ree 'gā poromutare'em tee ate. Jeruwarete 'ga ree nanē nanuara 'gā niporomutari nũ—'jau Jejui 'ga oree. ²⁵—Ymā te 'ga amũ ka'arana kwasiaa je ree rakue: “Naapoi agawewi je mama'e tywera. A'etea je ree 'gā poromutare'em tee ate”, 'jau 'ga amũ inuga ikwasiaa rakue. Aipoa 'gā ikwasiaa inuga je ree rakue—'jau 'ga oree.

²⁶—Tejuwarete 'ga pyri tewaēm ire ta'e 'ga upe 'jau: “E'agesagea emono je rerowiaara 'gā nupe”, ta'e Tejuwarete 'ga upe 'jau. A'eramũ nipo 'ga imua pē nupe je ree pē mu'jawamũ. Mama'e a'je are etee te 'ga pē mu'ei. ²⁷A'eramũ pēē je mome'wau 'gā nupe.

Pejejepype je reko ypyrauwe ako pejeatau pejejemogyau je rewiri jeje'ega renupa ai'i. A'eramū pēē 'awamū pēē nanē 'gā mu'jau je ree nū— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

16

¹ A'ere Jejui 'ga oporogytau oree nū:

—Aipoa je amome'u pē nupe tejerowiar awi pē momigukaawe'emamū. ² Anure nipo je rerowiare'ema 'gā pē mū'ēi janejatykaaw awi. “Jejui 'ga rerowiaara pēē. A'eramū pēē pejewau peje'jāu ore wi”, 'jau nipo 'gā pē nupe. Pēē mū juka re nipo 'gā 'jau ajaupe: “Jarejuwarete 'ga remifutar imū jane 'gā apisi”, 'jau futatee nipo 'gā ajemogyau. ³ Jeruwarete 'ga nipo 'gā ikwaape'ema agawewi. Je nanē nipo 'gā je kwaape'ema nū. A'eramū nipo 'gā pē nerekou tyweaete. ⁴ A'eramū je 'awamū 'gā nemiaporama mome'wau pē nupe. A'eramū pēē anure 'gā iaporamū pejejea'aramū je'eawer are. “Omome'u tāmējē ako Jejui 'ga janee ikue”, 'jau nipo pēē— 'jau 'ga oree.

Janeruwarete 'ga 'Agesage

—Pē pype tekou ako je aipo mome'wawa'ne'em pē nupe ai'i. ⁵ A'ere je 'awamū je oi pē nui. Temuarera 'ga pyri je oi tejewya nū. A'e are ako je pē mu'ei ko. A'etea 'ā pēē mū “Ma'ape te ereo?” 'jawe'em jee. ⁶ Peje'arasigamū etee 'ā aipo pejejeupe je 'eramū. ⁷ A'ere a'jea futat aipo je'ea. Je oe'em ire amunipo 'ā pē poara 'ga nura'uweri pē nupe. Teo re te je 'ga 'Agesage muri pē nupe pē poaawamū. A'eramū pēē pejeku'iramū je o are. ⁸ 'Ga 'Agesagea 'ut ywy pewara 'gā mueapyou 'gā tywer are. Mama'e a'je are 'gā mueapyou 'ua. “Pētywer are Ku'jywa 'ga pē nereko tyweri” 'e are 'gā mueapyoawamū 'ga U'agesage muri pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ⁹ —Je rerowiare'ema 'gā naeapyoi “Jejui 'ga rerowiare'emamū ae ia'wyre'emamū juejue ae jemogyi Ku'jywa 'ga upe” 'e are weapyoe'emamū. Aipo are te 'ga 'Agesagea 'gā mu'akwaawi. ¹⁰ Mama'e esage are nanē 'ga 'Agesagea 'gā mueapyou nū. Je 'ā mama'e esagea etee iapou. A'eramū je tewau Tejuwarete 'ga pyri. Naje resagu'jawi pejepe. ¹¹ Ku'jywa 'ga ajuereko tywerete are nanē 'gā mueapyou. Mama'eukwaawa 'wyriara upe Ku'jywa 'ga 'i ikue: “Anure nipo ereo tata pe”, 'jau 'ga mama'eukwaawa 'wyriara upe ikue. Je rerowiare'ema 'gā mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwā futat. A'eramū nipo 'gā awau tata pe o'wyriara rupiwewe futat— 'jau Jejui 'ga oree.

¹² —A'ere kwaiwete je pē nupe je remimome'urama. A'ere 'awamū nepēneapyoi we ee. A'eramū je imome'wawe'em pē nupe. ¹³ 'Ur ire te nipo Ku'jywa 'ga 'Agesagea pē mu'ei mama'e a'je are etee te. 'Ga je kwaawukari pē nupe. Naoje'eg imū rūi 'ga pē mu'ei. Wemienuwer are te 'ga pē mu'ei. Ijeaporam are nanē 'ga pē mu'ei nū. ¹⁴ Jeruwarete 'ga 'Agesagea jeje'ega renuw ire 'ga pē mu'ei ee. A'eramū te nipo pēneapyo je ree. “Jejui 'ga esage” pē mu'eukaa pejejaupe. ¹⁵ Tejuwarete 'ga 'jawe futat jerea'aramū mama'e are. A'eramū je 'jau pē nupe: Ku'jywa 'ga 'Agesagea nipo pē mu'e je'eawer are, enuw ire, a'e je 'ā pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

“Tejuwarete 'ga pyri je oi” 'ga 'eawet

¹⁶ —Anurenure'i nipo pēē je resake'ema pejejemogyau. Anure tāmējē te nipo je resagu'jap pejepe nū— 'jau 'ga oree.

¹⁷ Aipo orojeupe 'ga 'eramū ore 'jau arajaupe:

—Ma'eramū te 'ga 'i poromū janee? “Anurenure'i nipo naje resagu'jawi pejepe. Anure tāmējē te nipo je resak pejepe nū”, e'i 'ga 'ā janee. “Tejuwarete 'ga pyri je oi, tejewya nū. A'eramū pēē a'eramū je resagu'jape'ema”, e'i 'ga 'ā janee. Ma'eramū 'ga poromū 'jau nū'ū?— 'jau ore arajaupe. ¹⁸ —Maranime sipo anurenure'ia? Maranime sipo anurea? Janereapyoi jane 'ga porogyta are nū'ū— 'jau ore arajaupe.

¹⁹ Jejui 'ga aipo arajaupe 'e kwaapa 'ūina. “Iporonuwiwet 'gā je'e are”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau oree:

—“Anurenure'i nipo pēē je resake'ema. Anure tāmējē te nipo je resagu'jap pejepe”, a'e ako je pē nupe ko kūi. A'e are nipo nepēneapyoi?— 'jau 'ga oree. ²⁰—A'jea futat je 'i. Anure nipo pēē je rapirūmū je manū re. Je manū re nipo pē'arasig je ree. Je rerowiare'ema 'gā te nipo ajee iku'i etee ajemogyau je manūnamū. Pēē te nipo ajee pē'arasigaip je ree. A'ere nipo anure pejeku'iramū nū. ²¹ Sā'ā kūjāa wa'yray reru'arasiga ojewi wa'yra rayramū. A'ere 'ā ojewi wa'yra 'ar ire aku'iramū nū. Wea'aru'jawe'emamū 'ā wa'yra rayfer are. Aku'iramū etee 'ā wa'yr are nū. ²² Nan tee futat nipo pēē 'awamū peje'arasigamū pejejemogyau. A'ere nipo pēē anure je resagu'jaw ire pēku'i pejejemogyau nū. A'eramū nipo 'gā amū pēku'i mateepawarūme'em pē nui— 'jau 'ga oree.

²³—Aipoa 'ara rupi nipo pēē 'jawe'em je upe, “ore mu'e ape aipo are”, 'jawe'em nipo pēē jee. Ku'jywa 'ga 'Agesagea te nipo pē mu'e mama'e are. A'jea futat je 'i. Pēē 'ā je rerowiaaramū. A'eramū 'ga “mama'ea eapo amū jee”, jerer imū ojeupe 'eramū Ku'jywa 'ga iapou pē nupe. ²⁴ Nepeenūi we te 'ā mama'ea 'ga upe jerer imū. A'eramū ki pēē 'awamū mama'e renūina 'ga upe. A'eramū 'ga imua pē nupe. A'eramū te nipo pēku'i a'jea'jea futat pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga oree.

²⁵—Mama'e mū ako je amome'u pē nupe pē mu'jawamū ai'i. A'ere anure nipo je Tejuwarete 'ga mome'ui katu katu pē nupe. ²⁶ Naje rūi futat mama'e aenūi Ku'jywa 'ga upe pē nupe. Je rerowiat 'ā pejepe. A'eramū pēē futat mama'e renūina Jarejuwarete 'ga upe pejejeupe. ²⁷ Jeruwarete 'ga iporomutat pē nee. Je ree pēporomutaramū. “Ga wi je ruri” 'ea 'ā perowiat. A'eramū 'ga oporomutaramū pē nee. A'eramū 'ga mama'e apou pē nupe ojeupe pēē 'eramū. ²⁸ A'jea futat je ruri Tejuwarete 'ga wi 'au ywy pe ikue. A'ere 'awamū je oi tejewya ywag ipe 'ga pyri nū— 'jau 'ga oree.

²⁹ A'eramū ore 'ga remimu'eramū 'jau 'ga upe:

—'Awamū namorogytau rūi ore mu'e ape. Orereapyo ore 'awamū eneporogyta are ki 'ei— 'jau ore 'ga upe. ³⁰—Ene 'ā a'jea futat enereapyo katu katu mama'e are. Arajaupe oreporogyta jemima we 'ā ene ikwaapa. A'eramū ene ore mueapyou ee, ee ore poronuwe'emauwe. A'eramū ore “Ku'jywa 'ga wi je ruri” 'e rerowiaa— 'jau ore 'ga upe.

³¹ A'eramū 'ga 'jau oree:

—A'jea futat sipo je rerowiat pejepe 'awamū?— 'jau 'ga oree. ³²—A'ere'ere'i futat nipo pēē pekwasio pejewau pejepe'wyr ipe je wi. Nepepytai'i futari nipo amū je pyri. A'ere Jeruwarete 'ga te 'ga rekoi je pyri. A'eramū je natejetee'i rūi tekou. ³³ Aipoa je 'ā omome'u pē nupe pē mopy'ata'waawamū. A'eramū pēē pejekyllawe'em pejejemogyau. Je rerowiaara pēē. A'eramū pēē pejepya'awyre'emamū je ree pejejemogyau. Je rerowiare'ema 'gā nipo pē nerekou tyweaete. A'ere kasi pepojeuw ine. Je te 'ā 'gā 'wyriara pājēa 'arimū akwap— 'jau Jejui 'ga oree.

17

'Uwarete 'ga upe oje'ega monoawet

¹ Wemimu'eramū ore upe oporogytapaw ire, 'ga amā'jāu ywau oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Awamū iwaēmi jeresage resaukaawa upe. Jeresagea eesaukat 'gā nupe. A'eramū je nanē eneresage resaukararūmū 'gā nupe nū. ² Eneje'eg imū ako je ruri ikue. Ene futat 'ā je rerowiarukaa 'gā nupe. A'eramū je tejerowiaara 'gā mogyau nakwaparimū rūi futat. Je futat 'gā amomyau 'gā mogyau. ³ A'eramū jeremimomyaufera 'gā ene kwaapa. “Ga etee futat Janeruwaretea”, 'jau nipo 'gā enee. A'eramū nipo 'gā a'eramū je nanē je kwaapa nū. “Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat”, 'jau nipo 'gā jee je kwaaw ire. ⁴ Eneporowykya je aapopap 'gā nupe ene'eawer imū. Eneresagea nanē je esaukaa 'gā nupe nū. ⁵ Ymā ako ywy apoe'emauwe jeresagea

ereesaukat jarejepyriwara 'gã nupe ikue. A'eramũ ene 'awamũ nanẽ esaukaa ejepyri je o re nũ— 'jau Jejui 'ga oje'ega monou 'Uwa 'ga upe.

⁶ A'ere Jejui 'ga wemimu'eramũ ore mome'wau 'Uwarete 'ga upe:

—Ene 'ã je rerowiarukar ape 'gã nupe. A'eramũ je ene kwaawukaa tejerowiaara 'gã nupe ai'i. 'Gã 'ã eneremiayuwa rakue. A'eramũ ene 'gã mua jee, jeremiayuwamũ. Eneje'ega 'gã wanup. ⁷ A'eramũ 'gã 'awamũ ikwaapa, “tejuwa 'ga je'eg imũ tee je pẽ mu'ei” 'ea 'gã erowiaa. ⁸ Eneje'eg are je 'ã 'gã mu'ei. A'eramũ 'gã “Jeruwarete 'ga te 'ã je mut” 'ea 'gã erowiaa.

⁹ —'Gã nee je porogytai enee. Natejerowiare'ema 'gã nee rũi je porogytai enee. Tejeupe eneremimurera 'gã nee te je porogytai enee. Eneremiayuwa futat 'gã. A'eramũ je a'eramũ teje'ega monou ene upe 'gã nee. ¹⁰ Je rerowiaara 'gã juejue janeremiayuwamũ. Enema'eramũ, jema'eramũ 'jau. A'eramũ nipo 'gã neko esage resakara 'gã 'jau jee: “A'jea futat Jejui 'ga resageramũ ra'e. Sã'ã 'ga remiayuwa 'gã jemogy esagea”, 'jau nipo 'gã nesakara 'gã jee.

¹¹ —Kiapi'ni, Ene te 'ã eneresageay. A'ere'ere'i futat je oi peu ene pyri nũ. Napytai je 'au ywy pe. A'ere janeremiayuwa 'gã pytai 'au. A'eramũ ene epãjẽ mũ 'gã a'gwau mama'e tywer awi jarejeupe. Je upe ejemimurera 'jawerimũ etee futat 'gã a'gwau mama'e tywer awi jarejeupe. Majepei teewara 'jawe te 'ã jane rekoi. A'eramũ ene majepei 'yweteewara 'jawe 'gã mogyau jareje'jawe.

¹² —'Gã pype tekou je 'gã a'gwau mama'e tywer awi. Tejeupe ene epãjẽ muawer imũ etee futat je 'gã a'gwau. Noka'jami 'ga amũ je wi. Majepeja 'ga etee te ajee jeremiayuwa 'ga naje rerowiari. Nitywi 'ga amũ je rerowiarukararũmũ 'ga upe. Tata pe oo ma'e 'ga wejue te. Ymã te 'gã ka'arana kwasiari inuga 'ga ree rakue. A'eramũ nipo tata pe 'ga o re ka'arana mogytaara 'gã 'jau “a'jea futat ra'e. Mama'e a'je are 'gã ka'arana kwasiari inuga rakue”, 'jau nipo 'gã— 'jau Jejui 'ga u'ama 'Uwa 'ga upe.

¹³ —A'ere'ere'i futat je oi ene pyri. A'eramũ je 'au tekouwe aipo 'jau enee 'gã nemianuwauwe, 'gã maku'iwamũ. Afutat je 'gã ku'ia teje'jawe. ¹⁴ Eneje'ega je imome'wau'jau'japa 'gã nupe 'gã nerekou. Je najerea'ara'uweri mama'e tywer are. Jeremimu'efera 'gã nanẽ wea'are'emamũ mama'e tywer are nũ. Natejerowiare'ema 'gã 'jawe etee rũi ore jemogyi mama'e tywera apou. A'eramũ nipo eneje'ega rerowiare'ema 'gã oporomutare'emamũ 'gã nee 'gã jemogyramũ. ¹⁵ Eroo jeremiayuwa 'gã je reewe 'awa ywy awi, na'ea'uweri je enee. Ea'gu ki 'gã mama'eukwaawa 'wyriar awi, a'e te je enee— 'jau Jejui 'ga oporogytau u'ama 'Uwarete 'ga upe.

¹⁶ —Na'auwara rũi te 'ã je. A'eramũ je ree ojemu'e ma'e 'gã nanẽ wea'are'emamũ mama'e tywer are ajemogyau 'jau. Mama'e esage apo are etee 'gã taea'at ajemogyau 'jau. Naje rerowiare'ema 'gã 'jawe rũi 'gã jemogyi— 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe u'ama oporogytau. ¹⁷ —Emogy 'gã ejemiayuwamũ. Eneje'ega a'jea futat. Eje'eg imũ ejekwaawukat 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'Uwa 'ga upe u'ama. ¹⁸ —Ene te 'ã je mur ape 'au ywy pe eje'ega mome'waramũ. A'eramũ je nan tee futat 'gã mokwasi'wau eneje'ega mome'waramũ. ¹⁹ 'Awamũ je jemonoi enepo pe. Ene'eawer imũ etee futat nipo 'ã temanũmũ. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã ajemogyau eneremiayuwamũ je 'jawe, mama'e apou enee je 'jawerimũ— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe u'ama.

²⁰ —A'ere je natejewiriwara 'gã nee etee rũi je porogytai enee. Anure nanẽ nipo 'gã oi okwasi'wau kwe pe je mome'wau 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã nenupara 'gã amũ je rerowiaa nanẽ nũ. A'eramũ je tejerowiaarama 'gã nee nanẽ teje'ega enee nũ. ²¹ Afutat je majepei tee tup ma'e 'jawe 'gã jemogya. Sã'ã ae majepei tee aeruwa. Nan tee 'gã tojekoty'ar esage jane ree 'jau. Sã'ã jane majepei teewara 'jawe jane rekoa. Nan 'gã nekoa je afutat nanẽ jarejepyri. A'eramũ nipo majepei 'yweteewara 'jawe 'gã jemogyramũ 'gã nesakara 'gã je rerowiaa— 'jau Jejui 'ga 'Uwa 'ga upe. ²² —Je 'ã esage ma'ea. A'eramũ ako ene je muorywukaa jarejepyriwara 'gã nupe ikue, ywagipewara

'gã nupe ikue. A'eramũ je nan tee futat 'gã muesageu tejesage 'jawe. A'eramũ 'gã ajemogyau majepe 'yweteewara 'jawe jane 'jawe— 'jau Jejui 'ga oporogytau u'ama 'Uwa 'ga upe. ²³—Je 'ã ako 'gã pype. Ene nanẽ 'ã ekou je pyri nũ. A'eramũ je rerowiaara 'gã majepe 'yweteewara 'jawe etee futat ajemogyau. A'eramũ nipo je rerowiare'ema 'gã weapyoramũ ee. “A'jea futat 'ga Ruwarete 'ga poromutaramũ nanimenime 'ga ree ra'e. A'eramũ nipo nan tee futat 'gã oporomutaramũ jane ree nũ” 'e are nanẽ nipo 'gã weapyoramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²⁴—Kiapi'ni. Eneporomutat ako je ree ywy apoe'emauwe futat ikue. Ma'eramũ 'ã ako je muorywukar ape ywagipewara 'gã nupe ikue. Jeresagea ako ywagipewara 'gã esaka ikue. 'Awamũ 'ã ene 'auwara 'gã nupe je rerowiarukaa nũ. A'eramũ je ywag ipe tejerowiaara 'gã neroo futaa. A'eramũ 'gã jeresagea resaka— 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe u'ama oje'ega.

²⁵—Kiapi'ni. Eneresageay te 'ã. Ene rerowiare'ema 'gã nenekwaawi futari. A'ere 'ã je ene kwaawi futari. A'eramũ 'ã 'awamũ jeremimu'e 'gã ene kwaapa futat. “A'jea futat 'ga Ruwarete 'ga 'ga muri rakue” 'ea 'gã ikwaapa 'awamũ— 'jau Jejui 'ga 'Uwa 'ga upe. ²⁶—Je akwaawukat ene 'gã nupe ai'i. 'Awamũ miamũ futat je tekou ene kwaawukaa 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã je ree eneporomutara 'jawe etee futat 'gã oporomutaramũ ajuee. A'eramũ nipo je 'ã tekou 'gã pype— 'jau Jejui 'ga oje'ega monou u'ama 'Uwarete 'ga upe.

18

Jejui 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Luka 22.47-53)

¹ 'Uwarete 'ga upe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau jui. Wemimu'eramũ etee ore rerawau. A'eramũ ore arawau 'yekwa'wi raapa, Setrõ 'jawa raapa. Y'wa 'ywa tymaw ipe ore orowaẽma. ² Ore wawetea futat aipo jepi. Aipo pe futat Jejui 'ga ore rerawau ore mogytaw jepi. A'eramũ Judas 'ga aipoa arawawera kwaapa. ³ A'eramũ Judas 'ga peu futat jefaruu 'gã nerawau Jejui 'ga pyygukaa.

'Gã oe'emauwe mainana 'wyriara 'gã, fariseu 'gã netee 'jau jefaruu 'gã nupe: “Pe'je pejewau 'ga rupi Jejui 'ga pyyka”, 'jau 'ga 'gã nupe rai'i. Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã nanẽ 'ga imonou 'gã nupi nũ. A'eramũ Judas 'ga 'gã nerawau Jejui 'ga resaukaa 'gã nupe. Muawa 'gã erawau. Tata nanẽ 'gã erawau wape resakaawamũ nũ. 'Ua 'gã owaẽma Jejui 'ga upe. ⁴⁻⁵ Judas 'ga akou jefaruu 'gã pype, 'gã po pe Jejui 'ga monoara 'ga poromũ.

Opyyk 'gã nura Jejui 'ga ikwaapa ojee. A'eramũ 'ga awau 'gã nowosõu.

—Awỹja te peekat pejemogyau?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Jejui 'ga ore aruekat arakou, Nasare pe waranup ma'efera 'ga ore aruekat arakou— 'jau 'gã 'ga upe.

—Koromũ futat je rekoi— 'jau 'ga 'gã nupe aipo 'eramũ.

⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ, 'ga upe 'ut ma'efera 'gã ojewya akupeu, awau u'aa ywyu.

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Awỹja rekaa te pejot?— 'jau 'ga 'gã nupe nũ.

—Jejui 'ga ore aruekat, Nasare pe waranup ma'efera 'ga ore aruekat arakou— 'jau 'gã 'ga upe.

⁸—Koromũ futat je rekoi, a'e je ako pẽ nupe ko. Je ree pejeporopygiweramũ ki je etee futat je pyyk pejepe. Pekok kasi jeremimu'efera 'gã nee ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ 'Uwarete 'ga upe oje'ega monopyyawer are futat 'ga 'i rai'i. “Tejeupe eneremimurera 'gã a'gui, Kiapi'ni. Noka'jami futari 'ga amũ je wi”, 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe rai'i. A'eramũ 'ga a'e are 'jau jefaruu 'gã nupe “Tene ki 'gã oi”, 'jau jupe.

¹⁰ Aipo Jejui 'ga je'ega renupawe Simão Pedro 'ga ogyuu rekyita yrũ awi. A'eramũ 'ga mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa namĩ monoka ogyuu pyu. Furuk. 'Ga jakwatawa katywara 'ga namĩ yypa. Inamĩ yywipywera 'ga rera Mauku.

¹¹ —Ereapo awi nanuara! Ere egyuu munepa epy ryrũ pype nũ— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe. —Jeruwarete 'ga remifutar imũ futat 'gã nuri je ppyka. A'eramũ je tejereko tywerukaa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Anasi 'ga rog ipe 'ga rerooawet

¹² A'eramũ jefaruu 'gã, o'wyriara 'ga retee Jejui 'ga ppyka ifaa. Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã nanẽ 'gã poaa Jejui 'ga far are. ¹³ 'Ga far ire 'gã 'ga rerawau Anasi 'ga rog ipe ra'ne. Aiporamũ Kaifasi 'ga mainana 'wyriararetea. Anasi 'ga Kaifasi 'ga ratyuwa. ¹⁴ Aipo Kaifasi 'ga futat 'jau judeu 'gã 'wyrria'ri upe rai'i: “Tene Jejui 'ga manũ. 'Ga manũ re nipo romanũ 'gã jane apisawe'em”, 'jau 'ga 'wyrria'ri upe rai'i.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Mateu 26.57-58, 69-70; Maku 14.53-54, 66-80; Luka 22.54-57)

¹⁵ Anasi 'ga rog ipe 'gã Jejui 'ga rerooramũ, Simão Pedro 'ga awau 'ga rewiri. 'Ga amũ nanẽ awau 'ga rewiri nũ, Jejui 'ga remimu'efera 'ga nanẽ awau 'ga rewiri nũ. Mainana 'wyriararete remiesapytera 'ga poromũ. A'eramũ 'ga awau osou Jejui 'ga rupi, mainana 'wyriara 'ga roga osoma pype. ¹⁶ A'ere Pedro 'ga nosei 'gã nupi. Iosoma rokwar ipe te 'ga pytai. A'eramũ ose ma'e 'ga awau ojewya oje'ega iosoma rokwar raarana eẽ upe:

—Tene jejekoty'aawa 'ga resei i— 'jau 'ga awau eẽ upe.

A'eramũ eẽ Pedro 'ga mogeu.

¹⁷ A'ere eẽ Pedro 'ga upe eẽ 'i:

—Nawã nemipygya kĩa remiayuwa rũi nipo ene?— 'jau eẽ 'ga upe.

—Naani nũ i— 'jau Pedro 'ga eẽ upe.

¹⁸ Iro'ysagay 'gã nupe. A'eramũ mainana 'wyriara remiayuwa 'gã, Jarejuwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã netee 'upa ojepe'jau tata are. A'eramũ Pedro 'ga ojepe'jau u'ama 'gã pyri.

Mainana 'wyriara 'ga poronupawet

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Luka 22.66-71)

¹⁹ A'eramũ mainana 'wyriararetefera 'ga, Anasi 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja are te 'gã eremu'e jepi? Awỹja te eremu'e jepi?— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Pẽ neape futat te 'ã je porogytai 'gã nupe jepi. Judeu 'gã jatykaaw ipe, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Mĩmer imũ je 'ã 'gã mu'jau pẽnemiesagamũ jepi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²¹ —Ma'eramũ sipo je moporogytaukar ape ejeupe? Je renuparera 'gã tomome'u enee kũi. 'Gã okwaap futat je'eawera kũi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe u'ama.

²² Aipo 'ga 'eramũ jefaruuna'nĩ 'ga amũ Jejui 'ga reakwapeteka.

—Aipo ere te nipo mainana 'wyriararete 'ga upe ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Mama'e tywera mũ je imome'u re amunipo 'ã mama'e tywera ere jee 'auwara 'gã nemianuwamũ. Mama'e a'jea je 'eramũ ma'eramũ ene je reakwapetegukaa 'ga upe ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga Anasi 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Anasi 'ga Jejui 'ga rerawaukaa Jarejuwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã nupe. 'Ga faa 'gã erawau Kaifasi 'ga upe. Mainana 'wyriararete 'ga poromũ Kaifasiramũ.

Pedro 'ga 'ga kwakuwu'japa

(Mateu 26.71-75; Maku 14.69-72; Luka 22.58-62)

²⁵ A'e pype Pedro 'ga ojepe'jau u'ama. A'e pe ojepe'e ma'e 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—Na'ga remimu'ea rũi nipo ene ki sa?— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga 'jau:

—Naani nũ'ũ.

²⁶ A'eramũ mainana 'wyrararete remiayuwa 'ga amũ oporonupa ee Pedro 'ga upe nũ. 'Ga upe ee oporonup ma'e 'ga inamĩ yywipywera 'ga pytuna 'ga.

—Naene rũi nipo ore aruesak Jejui 'ga pykaw ipe ra'e ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁷ —Tee. Naani nũ'ũ. Nakwaawi je 'ga nũ'ũ. Awỹja upe pẽẽ 'jau 'ũ?— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe nũ.

A'erauwe wyrasokwẽ oje'ega.

Piratu 'ga upe Jejui 'ga reroowet

(Mateu 27.1-2, 11-14; Maku 15.1-5; Luka 23.1-5)

²⁸ Ai'iwetetewe 'gã Jejui 'ga rerawau Kaifasi 'ga rog awi. 'Wyrararete 'ga rog ipe 'gã 'ga rerawau, Piratu 'ga rog ipe. Ku'emaiaiw are futat 'gã 'ga rerawau 'ga rog ipe. Judeu 'gã 'wyrari'ri 'gã Piratu 'ga roga pype osowe'em. Piratu 'ga judeue'ema. Judeu 'gã osowarũ'em judeue'ema 'gã nog ipe ra'e jepi. “Ga roga pype jarese re jane jemoky'ai Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ jane mama'e 'wawarũ'em jarejatykaaw ipe”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã osowe'em. ²⁹ A'eramũ Piratu 'ga uẽma oje'ega 'gã nupe:

—Mama'e tywera te 'ga wapo pẽ nupe ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ —Mama'e tywera 'gã iapoe'em ire amunipo 'ã ore narueruri 'ga ene upe— 'jau 'gã 'ga upe.

³¹ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee 'ga rerawau erekou tyweaete pejeypy 'gã nemikwasiarer imũ etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani. 'Ga juka are ofefueweramũ. A'ere 'ã pẽẽ romanũnamũ pe'je oree jepi: “Pejuka kasi 'ga amũ ne. Ore tee arajukaarũ 'gã amũ”, 'jau 'ã pẽẽ oree jepi. A'eramũ ore 'ga jukawarũ'em— 'jau 'gã 'ga upe. —Ere eje'ega mỹina oree. Toromono 'ga imu'ama 'ga jywa pypiraa 'ypeywar are 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

³² Ymã Jejui 'ga amanũawama mome'ui oree ai'i. “Ypeywar are nipo 'gã je monoi je mu'ama”, 'jau 'ga ai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga te “ypeywar are 'ga monoukaa 'ga jukaukaa oree” e are 'gã mu'eukaa.

³³ Aipo 'erauwe Piratu 'ga awau osou wog ipe nũ. Jejui 'ga rerurukaa 'gã nupe.

—A'jea te ene judeu 'gã 'wyraramũ?— 'jau Piratu 'ga Jejui 'ga upe.

³⁴ —Ene futat te aipo ere? Amutee 'ga aipo 'ea te ra'u ere futat nũ?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³⁵ —Judeua sipo je ako enee? Enepytuna 'gã futat te 'ã 'au ene murukat ene moporo-gytaukaa jee. Maran ene ekou 'gã nupe ra'e, a'e te je a'i kũi?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

³⁶ —Na'awa ywy pewara 'wyrara 'jawe rũi te 'ã je. 'Gã 'jawe je reko re amunipo 'ã jeremiayuwa 'gã 'gã nowajaa je monoukare'ema judeu 'gã 'wyrari'ri 'gã po pe. A'ere je na'auwara 'wyraramũ rũi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³⁷ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—'Wyrararetea futat nipo ajee ene ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat je 'wyraretea je rekoi. Mama'e a'je are 'gã mu'jaawamũ je ruri ywy pe te'aa tey eẽ wi ikue. Mama'e a'je renupara 'gã jeje'ega wenup. A'eramũ 'gã ajemogyau jeremiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³⁸ —Ma'ja a'eramũ mama'e a'jea ki 'ei?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

'Gã nupe Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.15-31; Maku 15.6-20; Luka 23.13-25)

Aipo 'erauwe Piratu 'ga awau uẽma, ukupepe oje'ega 'gã nupe nũ:

—Nuapoi futari 'ga mama'e tywera ra'e. A'eramũ je 'ga jukaukare'ema. ³⁹ Awa maraka apoawa upe iwaẽmauwe je 'ã pẽnemifutara 'ga renuẽma moromunepaw awi jepi. Pefutat te je judeuramũ peje'wyrararetea muẽma?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁰—Naani— 'jau 'gã wafukaita. —Naani. Na'ga rüi emuëm oree. Parapasi 'ga te emuëm oree— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

Aipo Parapasi 'ga oporojuka ma'ea futat.

19

¹ Aipo ojeupe 'erauwe Piratu 'ga 'jau jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mopimopika.

² A'erauwe 'gã 'ga rerawau 'ga mopika. A'ere 'gã juapekagũũ muapỹina 'ga ak-agyrũnamũ iapou 'ga upe. A'eramũ 'gã imonou imunepa 'ga akaga pype. A'eramũ 'gã 'wyriararete raity piraga munepa 'ga wi, 'ga rerekoemãawamũ. ³ Ojewyjewya 'gã 'ga rerekoemãu 'ga rerekou:

—Ene te 'ã judeu 'gã 'wyriararetea ra'e jepi. A'ere 'awamũ ereko 'wyriarareteramũ nakwaparimũ rüi futat 'gã nupe ki 'ei— 'jau 'gã 'ga upe.

'Ga jaita 'ga rerekou opo afuapyka erofaa 'ga ree.

⁴ A'ere Piratu 'ga awau uẽma oje'ega ukupepewara 'gã nupe nũ:

—Peapyka ki je ree. Arurukat je 'ga 'au nũ. “Nuapoi futari 'ga mama'e tywera ra'e”, a'e je tekou pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ A'e pype 'gã Jejui 'ga rerua enuẽma 'gã nupe nũ. 'Wyriararete raitya 'gã imunepa 'ga wi juakagyrũa reewe. 'Ga ẽmauwe Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pemã'ẽ 'ga ree— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe.

⁶ Jejui 'ga resakawe 'gã 'jau:

—Emu'amukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gã nupe— 'jau 'gã Piratu 'ga upe, wafukaita.

Aipo wafukai ma'e 'gã mainana 'wyriara 'gã neewe Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã neewe wafukaita Piratu 'ga upe.

—Pẽẽ futat te aipo pe'je. Je najeporojukaweri 'ga ree. “Nuapoi 'ga mama'e tywera”, a'e je ako pẽ nupe ko— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe. —Pẽẽ te pejuka 'ga. Je najukaa'uweri 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ —Naani. “Je futat Jarejuwarete 'ga ra'yra”, e'i 'ga oree ikue. A'eramũ ore oroporojukaweramũ 'ga ree. Oreypy 'gã ka'arana okwasiat aipo are rakue. A'eramũ ore oroporojukaweramũ 'ga ree, 'gã nemikwasiarer imũ etee futat— 'jau 'gã 'ga upe.

⁸ Aipo renupawe Piratu 'ga okyjau kwaiwete u'ama. ⁹ A'eramũ Piratu 'ga awau osou wog ipe nũ. A'ere 'ga oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Mõ awi ene ejua rai'i ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga noje'egi 'ga upe.

¹⁰ —Ma'eramũ ene eje'ege'ema jee ki 'ei? Nerekwaawi nipo ejewi je 'gã momoirukara ki 'ei? Enemanũwet te ra'u nũ?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

¹¹ —Jeruwarete 'ga te 'ã wapoukat rẽwẽjẽmĩ enee. A'eramũ 'ã ene mama'e apou rẽwẽjẽmĩ je ree 'agamũ. Jeruwarete 'ga tywe'em ire amunipo 'ã nereapoa'uweri nanuara jee. A'ere 'ã Jeruwarete 'ga te nan je rerekoukari enee— 'jau 'ga 'ga upe. —A'eramũ 'agamũ ejeupe je reruara 'gã mama'e tywera apou ene apyraapa— 'jau Jejui 'ga Piratu 'ga upe.

¹² Aipo renupa taetu Piratu 'ga Jejui 'ga wi opoir are afuweramũ.

—Apoit je 'ga wi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã 'i etee Piratu 'ga upe:

—'Ga wi epoir ire nipo naRoma ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga jekoty'aawa rüi ereko— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe. —“Je futat 'wyriararetea”, e'i te 'ã Jejui 'ga oree. A'eramũ 'ga akou jane'wyriara 'ga ree iporomutare'emamũ. A'eramũ nipo jane'wyriara 'ga, Sesa 'ga, amara'neramũ ene ree 'ga wi ene poiramũ— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

¹³ Aipo 'erauwe Piratu 'ga Jejui 'ga rerurukaa enuẽma morogyta apoaw ipe. Piratu 'ga wapyka awau 'ũina morogyta apoaw ipe. Peu 'gã itapewa monou ipypekau te'yjupawa

py'apykawamũ. Judeu 'ga je'eg imũ 'gã enũina *Gapata* 'jau jupe. ¹⁴ Sexta feira rupi aje kwara kwawamũ Piratu 'ga wapyka oje'ega 'gã nupe. Sabadoa maraka apoawa judeu 'gã nupe. A'eramũ Piratu 'ga 'jau:

—Koromũ pẽ'wyriararetea 'awamũ!— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —Naani. Ere ki 'ga mu'amukaa futat 'gã nupe 'ypeywar are, 'ga jywa pypirarukaa 'ga manũawamũ— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

—Pẽfuewet futat nipo ajee peje'wyriararetea je ijukaukar are?— 'jau 'ga 'gã nupe. A'eramũ mainana 'wyriara 'gã 'jau 'ga upe:

—Sesa 'ga tee futat jane'wyriararetea— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ Piratu 'ga Jejui 'ga monou jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Luka 23.26-43)

¹⁷ Jejui 'ga futat 'ypeywaruu rerawau erekou. Erawau 'gã erowaẽma ae apisawa upe, aeakagera 'jawewara 'jawa upe. Judeu 'gã je'eg imũ era *Gogata*.

¹⁸ Peu futat 'gã 'ga monou imu'ama 'ypeywar are. 'Ga jywaa 'gã ipypiraa 'ypeywar are. Itajuu pyu 'gã 'ga pokutuka, 'ga pya nanẽ nũ. A'ere 'gã 'ga monou imowya imu'ama 'ypeywar are futat. Mukũja 'gã põ'õ me Jejui 'ga mu'ama 'ypeywar are. 'Gã nekoa futat 'gã imonou imu'ama. ¹⁹ A'ere Piratu 'ga 'yjepa'nĩ kwasiaa imonoukaa inuga Jejui 'ga apyte'rarimũ. Jejui 'ga Nasare pe waranup ma'efera 'ga. “Judeu 'gã 'wyriararetea” 'ea 'ga imonou inuga 'yjepa'nĩ are. Muapya 'gã je'eg imũ 'ga ikwasiaa inuga. Judeu 'gã je'eg imũ, romanũ 'gã je'eg imũ, grego 'gã je'eg imũ 'jau 'ga inuga ikwasiaa.

²⁰ Ae apisawa namukui 'upa Jerusareg awi. A'eramũ 'gã kwaiwete okwapa ipyu. A'eramũ 'gã Piratu 'ga remikwasiarera mogytau.

²¹ Ikwasiaripyra resakawe mainana 'wyriara 'gã 'jau Piratu 'ga upe:

—“Judeu 'gã 'wyriararetea 'ga” 'ea ereapo awi. “Je te 'ã judeu 'gã 'wyriararete” 'ea te enug 'yjepa'nĩ are— 'jau 'gã Piratu 'ga upe.

²² —Naani. Anug ako je ikwasiaa ko. Tene a'ea etee futat tuwi— 'jau etee Piratu 'ga 'gã nupe.

²³ 'Ypeywar are Jejui 'ga mu'am ire jefaruu 'gã 'ga raity me'ega ajaupe. Irũpãwẽ 'gã ime'ega 'upa ajaupe. A'eramũ 'gã juejue 'ga raity mũ ppyka ojeupe. A'ere 'ga raity pe nojemomygi futari. Ipirugipyra etee. ²⁴ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Simonog awi. Ita'i 'jawewara simomot esaka ee 'jau, “Awỹja sipo weroo” 'e are 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe 'ga raity are rakue: “Jeraitya nipo 'gã imojo'ojo'oka ajaupe.

Ita'i 'jawewara nipo 'gã imomoa jeraityfer are”,

'jau 'gã ikwasiaa rakue. A'eramũ jefaruu 'gã aipo apou 'ga raityfera mojo'okawamũ.

²⁵ A'e pype Jejui 'ga y ãẽ u'ama wa'yra 'ga pyri, 'ypeywar are 'ga 'amamũ. 'Ga y'yra ãẽ, Mari Matarena ãẽ, Kriopasi 'ga remireko ãẽ. ãẽ rera Mari nanẽ nũ. Mĩmera 'gã u'ama 'ga pyri katu katu. ²⁶ Wemimutaramũ je pyri oy ãẽ resakawe Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—'Awamũ 'ga enera'yra 'jawe enee, a'ni— 'jau 'ga oy ãẽ upe.

²⁷ A'ere 'ga 'jau jee:

—Eney 'jawe ãẽ 'awamũ enee. Ejejuka esage ki ãẽ ree— 'jau 'ga jee.

A'eramũ je 'ga y ãẽ rerawau teje'wyr ipe, tejejukau ãẽ ree.

Jejui 'ga manũawet

(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Luka 23.44-49)

²⁸ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Teporowykya je aapopap”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je'yuwei je.

Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiaa 'ga 'yuwei are rakue. A'eramũ 'ga aipo 'jau.

²⁹ Peu futat y'way ajaiwa 'ũina y'a pype. A'eramũ jefaruu 'ga amũ amynejuranũũ monou ipymĩãu y'way ajaiwa pype. A'ere 'ga imonou 'ywa rapefã are, isipu 'jawa rapefã are imonou 'ga upe.

³⁰ Ipyter ire Jejui 'ga 'jau:

—Aapopap je teporowykya— 'jau 'ga.

Aipo 'e re 'ga wakaga muããpya. A'eramũ futat amanũmũ.

Jejui 'ga ywỹi kutukawet

³¹ A'ere'ere'i judeu 'gã 'wyria'ria awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—'Ypeywar arewara 'gã netymakaga emopẽpenukat jefaruu 'gã nupe. Tamanũ 'gã kamẽsĩete wetymakaga mopenamũ 'jau— 'jau 'gã 'ga upe. —Kwara rese'emaue 'gã netefera simut imojypa 'jau— 'jau 'gã awau 'ga upe.

Ai'iwe sabado. Sabado morowykye'ema 'gã nupe. Aipoa morowykye'ema 'gã maraka apoawa nanẽ nũ. A'eramũ 'gã 'gã neumera mu'amukare'ema peu.

³² Aipo ojeupe 'erauwe Piratu 'ga jefaruu 'gã monou 'ypeywar arewara 'gã netymakaga mopẽpenukaa 'gã nupe. A'erauwe 'gã awau ajepeja 'ga retymakaga mopena se'. Ajepeja 'ga ma'e nũ se' imopẽpena 'gã 'gã nui. ³³ A'ere 'gã Jejui 'ga ma'ea nomopeni. Amanũ 'ga 'gã nura renunewe. A'eramũ 'gã 'ga retymakaga mopene'ema.

—Tỹỹ. Amanũ 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

³⁴ A'eramũ 'ga amũ Jejui 'ga ywỹi kutuka etee jyyu pyu. A'eramũ 'ga rya ojeko'woka 'ga kutukawera rupi 'y reewe futat.

³⁵⁻³⁷ Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiaa Jejui 'ga ree rakue: “Nomopeni futari 'gã 'ga kaga mũ”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eferupi tee Janeruwarete 'ga 'ga retymakaga mopenukare'ema 'gã nupe. Ajepeja 'ga ikwasiaa ka'aran are: “Anure nipo 'gã wemiywỹikutugera 'ga resagi”, 'jau nanẽ 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue nũ.

Jejui 'ga manũa je aesak. A'eramũ je ikwasiaa ka'aran are pẽ nupe, Jejui 'ga rerowiarukaawamũ pẽ nupe. Mama'e a'jea etee te je amome'u. Aesak futat je 'ga manũa. A'eramũ je 'ga mome'wau futat pẽ nupe.

Ita kwara pype Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Luka 23.50-56)

³⁸ A'ere Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—Tene je Jejui 'ga reumera muri imojypa 'ypeywar awi— 'jau 'ga awau 'ga upe.

Aipoa 'ga Jose 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'ga futat. A'ere 'ga nojemome'ui tee 'gã nupe rai'i. Okyje 'ga judeu 'gã 'wyria'ri 'gã nui rai'i. Aipoa 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe.

Aipo ojeupe 'erauwe Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Nai'i. Ere ajee ewau 'ga mosoka erawau ita kwaruu pype inuga— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Jose 'ga awau 'ga mosoka 'ypeywar awi 'ga rerawau inuga ita kwaruu pype.

³⁹ Nikutemu 'ga nanẽ awau Jose 'ga rupi. Ypytunimũ Jejui 'ga upe oporogyta ma'efera 'ga futat poromũ Nikutemuramũ. 'Ga awau Jose 'ga rupi. Kwaiwete 'gã jany kasiga rerawau. Trĩtai sĩku kirua 'gã jany kasiga rerawau. Aipoa jany kasiga imojopypepyrera. Mira 'jawa 'gã imojopypeu aloes 'jaw are jany kasigamũ. ⁴⁰ Aipoa 'gã erawau taity fuku are eko'woka. Aipoa ee eko'wog ire 'gã 'ga reumera mamana taity fuku pyu. Aipoa judeu 'gã nemiapoa futat. A'eramũ 'gã ipokwaapa.

⁴¹ Ae apisawa pyri y'wa 'ywa tymawera 'upa. Itymawer ipe ita kwaruu 'ũina, aereumera ma'ea 'ũina. Aipoa ita kwaruua ipyau ate. Nomonoi we futat 'gã aereumera

ipype. Jejui 'ga tāmējē futat 'gā omono aipo ita kwara pype. ⁴² A'e pe te futat 'gā 'ga monou. Namukui futari 'ga manūawer awi. A'eramū 'gā peu etee futat 'ga monou.

—Kwara rese'emauwe simateepap 'jau, morowykye'ema upe iwaēme'emauwe 'jau—'jau 'gā ajaupe.

20

Jejui 'ga rupawet

(Mateu 28.1-8; Maku 16.1-8; Luka 24.1-12)

¹ Ikoai'i, Mari Matarena ēē awau ita kwaruu pe, ypytu'nīnauwe. Domingo rupi ēē awau esaka. Ita kwaruu rawopytymawera ēē esaka. Ita ojepe'au ikwar awi. ² Esakawe ēē 'ua ujāna imome'wau oree. Simāo Pedro 'ga retee je tekou. A'eramū ēē 'ua imome'wau oree:

—Janejara kīā reumera wā wenuēm erawau rai'i. Nikwaawi jane 'awamū wā imonoawera—'jau ēē oree 'ua imome'wau.

³ Orojeupe aipo 'erauwe ore arawau arujāna ita kwaruu repejāna. ⁴ A'ere je Pedro 'ga feni. A'eramū je ra'ne tewau tewaēma jupe. ⁵ Tewaēmawe je tewau teāāpyramū temā'jāu ikwara rupi. 'Ga auwanawera etee je esaka. A'ere je nasei esaka. ⁶ A'ere Simāo Pedro 'ga ruri owaēma osowayayau awau ikwara pype. A'eramū 'ga nanē 'ga auwanawera etee esaka nū. Irāā'ā tuwamū. ⁷ 'Ga akaga auwanawera 'jau 'ga esaka. Aipoa taitya 'upe'ema 'ga reumera auwanawera pyri. ⁸ A'eramū je tesou esaka. Taity resakawe je Jejui 'ga ferapawera rerowiaa. ⁹ 'Ga auwanawera resake'ema ore orojeapyoe'emamū 'ga feraw are. Ymā 'gā amū ka'arana kwasiari Jejui 'ga feraw are rakue. A'ere ore norereapyoi ee rai'i. A'ere je 'ga auwanawera resag ire 'ga ferapawera rerowiari. ¹⁰ A'eramū ore arawau orojeuya orojog ipe nū.

Mari Matarena ēē Jejui 'ga resaka

(Mateu 28.9-10; Maku 16.9-11)

¹¹ A'eramū Mari Matarena ēē awau ojewya ajaa'wau u'ama ita kwaruu pyri. Ajaa'waw ipe ēē wāāpyramū amā'jāu ita kwara raipy are. ¹² Mukūja ēē ywagipewara 'gā nesaka. 'Gā naitya waparasiayramū 'gā nee. Majepeja 'ga 'ūina 'ga akaga rupawer ipe. Ajepeja 'ga 'ūina 'ga py renawer ipe. ¹³ A'eramū 'gā oje'ega Mari ēē upe:

—Ma'ja are ene ejaa'wau ra'e ī?—'jau 'gā ēē upe.

A'eramū ēē 'jau:

—Jejararete kīā reumera wā weroo 'aw awi ra'e. Marupi katu nipo wā erooi ra'e?—'jau ēē 'gā nupe.

¹⁴ A'e pype ēē ojerowaka'i wea yse'iramū Jejui 'ga ree numiamū. ēē pyri agawewi 'ga u'ama. A'etea ēē nuesagi katu 'ga.

¹⁵ —Ma'ja ene iapirūmū ekou ī? Awỹja ene ekaa ī?—'jau 'ga ēē upe.

A'eramū ēē 'jau ojeupe: “Itymipyrrera raarana kīā sipo 'ā 'i”, 'jau ēē ojeupe. A'eramū ēē 'jau 'ga upe:

—Ene nipo kīā reumera ererojyi ra'e. Emome'u etee jee. Too kīā reumera rerua tejepyri 'jau—'jau ēē 'ga upe.

¹⁶ A'eramū Jejui 'ga ēē renūina:

—Maria.

Wenūjamū ēē ojerowaka 'ga ree. Amā'jāu 'ga ree, 'ga resaka katu.

—Koo. Ene futat te ra'u nū, Ku'jyp!—'jau ēē 'ga upe.

(Judeu 'gā je'eg imū ēē 'jau *Raponi*. Amu'jara 'gā nupe judeu 'gā aipo 'jau.)

¹⁷ —Je kog awi ape—'jau 'ga ēē upe. —Nooi we je tejeupia Tejuwarete 'ga pyri. Ere ewau jeje'ega mome'wau je rerowiaara 'gā nupe: “Tejuwarete 'ga pyri je oi. Pēnuwaretea 'ga nanē nū. A'eramū je tewau Jarejuwarete 'ga pyri, e'i kīā oje'ega rerurukaa pē nupe ko”, ere ki 'gā nupe—'jau 'ga ēē upe.

¹⁸ A'eramū Mari Matarena ēē awau imome'wau oree:

—Jarejararete kīā je aesak ko nū— 'jau ēē oreē.
A'eramū ēē Jejui 'ga je'ega mome'wau oreē.

'Ga remimu'efera 'gā 'ga resaka
(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Luka 24.36-49)

¹⁹ Aipo 'ara, ypytuna rupi, ore Jejui 'ga remimu'eramū arajatykau 'og ipe arajupa. Orokyje ore judeu 'gā 'wyrīa'ri 'gā nui. A'eramū ore 'okwara motypa orojee. Poje Jejui 'ga ojesaukaa ore pyter ipe:

—Pēpy'ata'wa etee te 'awamū ki 'ei— 'jau 'ga oreē.

²⁰ Aipo 'e re 'ga opo kutukawera resaukaa oreē. Oywŷi kutukawera nanē 'ga esaukaa. Orojararete 'ga resakawe ore orojekōēājamū nū. ²¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau'japa oreē nū:

—Pēpy'ata'waawa owaēm pē nupe. Janeruwarete 'ga je mut 'au ojemome'waukaa pē nupe ikue. Nan tee futat je pē monoi kwe pewara 'gā nupe tejemome'waukaa— 'jau 'ga oreē.

²² Aipo 'e re 'ga opytuu ore pyau.

—'Awamū je Jarejuwarete 'ga 'Agesage monoi pē nupe. Pejeku'iu 'ga pemut pejepepyri— 'jau 'ga oreē. ²³ —'Gā amū nupe pēē 'jau, “Janeruwarete 'ga pētywera omoit pē nui”, pēē 'eramū 'ga imoiri futari 'gā nui. 'Gā amū nupe “Pētywera 'ga nomoiri futari pē nui”, 'gā nupe pēē 'eramū 'ga nomoiri futari 'gā nui— 'jau Jejui 'ga oreē ikue.

Tome 'ga nuerowiara'nei 'ga

²⁴ Ore upe Jejui 'ga jesaukaramū 'ga remimu'efera 'ga amū otywe'emamū ore pype. Tome 'ga, kunumī jopewera 'ga, otywe'emamū. ²⁵ A'eramū ore Tome 'ga rekoa 'jau 'ga upe:

—Jarejararete 'ga ore aruesak ko— 'jau ore 'ga upe.

A'ere Tome 'ga nuerowiari tee oreje'ega.

—'Ga pokutukawera resake'ema je narowiari futari 'ga ferawa. Tefāa 'ga pokutukawer are imonowe'em je narowiari futari 'ga ferawa. 'Ga ywŷi kutukawer are tepo monowe'em je narowiari futari 'ga ferawa— 'jau etee 'ga oreē, ojeupe ore imome'uramū.

²⁶ Ikwara morowykye'ema rupi ore Jejui 'ga remimu'eramū arajatykau nū. Aiporamū Tome 'ga akou ore pype. Orojeawopytyma wējēmī futat arajupa arajatykau peu nū. Poje Jejui 'ga 'ua u'ama ore pype nū.

—Pēpy'ata'waawa 'ut pē nupe nū ki 'ei— 'jau 'ga oreē.

²⁷ A'eramū 'ga 'jau Tome 'ga upe:

—Efā erut imowyka jepo kutukawer are. Jeywŷi kutukawer are nanē ene epo mujaa nū— 'jau 'ga Tome 'ga upe. —Au'je ki je ferapawera rerowiare'em ire. Je ferapawera ki erowiat katu katu 'awamū— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁸ A'eramū Tome 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene te jejararetea. Ene te 'ā Jarejuwarete 'ga 'jawe futat— 'jau Tome 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ —Je resag ire etee 'ā je rerowiar ape? Je resake'ema miamū 'gā amū je rerowiari futari ajemogyau. Aipo 'gā ekōēāi futat ajemogyau— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁰ Aeremiapoe'ema Jejui 'ga iapou kwaiwete ore reape ikue. A'ere je nomome'upawi pē nupe. ³¹ A'ere je mama'e mū mome'ui ikwasiaa ka'aran are inuga pē nupe, “Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga futat” 'e rerowiarukaawamū pē nupe. “Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea futat” 'ea nanē je erowiarukaa pē nupe nū. Werowiar ire 'ga pē mogyi ojepepyri nakwaparimū ete rūi futat.

21

'Yisiga pype 'ga jesaukaawet

¹ Anure Jejui 'ga ojesaukaru'japa oreē ikue nū, ypia reme'y'warimū ikue. Tiperia 'jawa reme'y'warimū 'ga ojesaukaru'japa oreē ikue nū.

² Jejuī 'ga resakaw ipe ore arakou pāwē pāwē. Simão Pedro 'ga, Tome 'ga. Kunumī jopewet 'jau ore Tome 'ga upe. Natanaeu 'ga. Aipo 'ga 'ua Kana 'jawa amunaw awi. Garireja ywy pype Kana 'jawa 'upa. Sepeteu 'ga ra'yramū ore, mukūi tekotee 'gā 'jau. Mīmeramū ore arakou pāwē pāwē.

³ A'eramū Simão Pedro 'ga 'jau:

—Oo je pira pyyka— 'jau 'ga oree.

—Ore nanē oroo futat ene rupi nū— 'jau ore 'ga upe.

A'eramū ore arawaupap aru'aa yaruū pype. Koopytunamuku ore taityuu momoa arakou. A'ere ore noropyygi'i amū. ⁴ Kwara por ypyrauwe Jejuī 'ga 'ua u'ama peu ypia reme'y'warimū 'yisiga pype. A'ere ore norokwaawi 'ga. ⁵ A'eramū 'ga 'jau oree:

—Pepyy'gi te amū?— 'jau 'ga oree.

—Naani etee ki 'ei. Noropyygi'i etee ore amū ki 'ei— 'jau ore 'ga upe.

⁶ A'eramū 'ga 'jau oree:

—Pe'je ajee imomoru'japa nū. Pejejakwatawa katy pemono imomoa esaka nū. A'eramū te nipo pira pepyyk— 'jau 'ga oree.

A'erauwe ore taityuu pypekau imonou imomoa nū. Etyg ypyrauwe kwaiwete ipira ojejaga ipype. A'ere ore noroupirarūi imua yara pype etyka. Ipoyi tee ipiraa. ⁷ A'erauwe je 'jau Pedro 'ga upe:

—Janejararete 'ga te nipo kwe u'am ra'e nū'ū!— 'jau je 'ga upe.

Aipo renupawe Pedro 'ga waity munepa, ojefaa ipyu. Ojefar ire Pedro 'ga opoa 'y pe awau Jejuī 'ga repejāna. ⁸ A'eramū ore arajua yaruū pype, taityuu rerua imatāu erekou. 'Y ywyrī futat ore rekoi, sēg metro futat ore rekoi 'y ywyr awi.

⁹ Yaruū awi aru'ē re ore ipira resaka. Jejuī 'ga ipira reya u'ama. Kanape'ia nanē ore esaka nū. ¹⁰ A'eramū Jejuī 'ga 'jau oree:

—Pejejemimu'arera perut amū jee— 'jau 'ga oree.

¹¹ A'eramū Simão Pedro 'ga u'aa yaruū pype nū. A'eramū 'ga taityuu matāu map imua. Kwaiwete pira ojejaga ipype. Sētū sīkwētai tres ipira, tuwīuu ma'ea. A'etea taityuuā otoroke'ema jupe.

¹² A'eramū Jejuī 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejejuā pejejemi'waa— 'jau 'ga oree.

A'etea ore mū noroporonuwi futari 'ga upe: “Awỹja te ene?” 'jawe'em futat ore 'ga upe. Orokwaaw ore 'ga. A'eramū ore oroporonupe'ema ee 'ga upe.

¹³ A'eramū Jejuī 'ga awau kanape'i pyyka imowowoka imua oree, pira eyra reewe.

¹⁴ Oferaw ire futat Jejuī 'ga poromū ojesaukaru'jau'japa oree kwaiwete ikue. Poromū futat ore upe 'ga jesaukara muapyra.

Pedro 'ga upe Jejuī 'ga 'eawet

¹⁵ Ore jemi'war ire Jejuī 'ga 'jau Simão Pedro 'ga upe, Juā 'ga ra'yra 'ga upe:

—Eneporomutat te ene nanimenime je ree, ki Simão?

—Ēē. Ene te 'ā jejekoty'aawaretea futat. Aipo 'ā erekwaap futat— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramū Jejuī 'ga 'jau 'ga upe:

—Karupa'mī jara 'gā ojejuka esage karupa'mī ra'yr yau are. Nan tee futat ejejuka esage je rerowīaar yau 'gā nee. Jeje'eg are ene 'gā mu'jau— 'jau Jejuī 'ga 'ga upe.

¹⁶ A'eramū Jejuī 'ga 'jau'japa 'ga upe nū:

—Eneporomutat te ene je ree ra'e, ki Simão?

—Ēē. “Erekwaap futat 'ā ejee jeporomutara”, a'e ako je enee ko— 'jau 'ga 'ga upe nū.

A'eramū Jejuī 'ga 'jau 'ga upe:

—Karupa'mī jara 'gā ojejuka esage weymaw are. Nan tee futat ejejuka esage je rerowīaara 'gā nee— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'eramū Jejuī 'ga 'jau nū:

—Eneporomutat te ene a'jea futat je ree ra'e, ki Simão?— 'jau 'ga 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eu'jawauwe Pedro 'ga u'arasigamũ. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene poromũ 'jau'japa jee ki 'ei? Orejararetea 'ã ene. Mama'ea 'ã erekwaap futat. Erekwaap futat 'ã ejee jeporomutara je rekoa— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Karupa'mĩ jara 'gã ojejuka esage futat weymaw are. Nan tee futat ejejuka esage je rerowiaara 'gã nee. ¹⁸ A'jea futat je'ea. Eywyrãmũ ene ejaity munepa eatau ewau ejemifutar imũ. A'ere nipo enesawa'e re 'gã amũ ene pofari enejoywa pypiraa ene rerawau eneremifutare'em ipe— 'jau Jejui 'ga Simão Pedro 'ga upe.

¹⁹ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'ga manũawama mome'wau 'ga upe. 'Ga manũnamũ nipo 'ga manũ resakara 'gã 'jau: “Nopoiri futari 'ga Jarejararete 'ga rerowiar awi ra'e”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ nipo 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga manũ resakawe.

²⁰ Aipo ojeupe 'eramũ Pedro 'ga ojerowaka je resaka. Je futat Jejui 'ga upe 'jarera: “Awỹja te ene mono ia'wyre'ema 'gã po pe?” 'jarera 'ga manũe'emauwe orojemi'waaw ipe 'ga upe 'jarera. Je futat te'ama Pedro 'ga atykupe katy. ²¹ Je ree ojerowakawe Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Maran sipo ajee 'ga rekoi nũ, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²² —Je ifutar ire amunipo 'ã 'ga rekoi nan etee futat je rura resaka. Erejemuaẽm awi 'ga ree. Ene 'ã je renuw ape— 'jau 'ga 'ga upe.

²³ Anure Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'jau futatee ajaupe:

—“Ko 'ga nipo namanũi futari je ruru'jawe'emauwe”, e'i 'ga 'ga upe ikue— 'jau futatee nipo 'gã imome'wau.

A'ere naporomũ rũi 'ga je'ega. Wapo ekoete nipo 'gã ajemogyau. “Je ifutar ire amunipo 'ã 'ga jemogoi je ruru'jawa resaka. Maran aipoa enee?” 'jau 'ga Pedro 'ga upe ikue.

²⁴ Je 'ã Juãnamũ. “Ga nipo namanũi” 'gã 'jawamũ nipo je. Je te 'ã Jejui 'ga remiapofera amome'u pẽ nupe. Je 'ã ka'arana kwasiaa aipo are pẽ nupe. A'jea futat aipo je'ea.

²⁵ Kwaiwete Jejui 'ga remiapofera. Aipo are 'ga amũ ka'arana kwasiaapaw ire amunipo 'ã kwaiwete ka'arana 'au ywy pe. A'eramũ nipo 'ã ywya nipyty'ẽi jupe.

Atos

Jejui 'ga remimonofera 'gã nekwawer are Luka 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire, Janeruwarete 'ga U'agesage monou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'eramũ 'ga remimu'efera 'gã awau watau Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea aeremiapoe'ema apoukaa 'gã nupe. A'eramũ esakara 'gã Jejui 'ga rerowiaa kwaiwete.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'awa ka'arana kwasiarukaa Luka 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'ga 'Agesage remiapofer are rakue.

¹ Je ako Lukaramũ ka'arana akwasiat inuga pẽ nupe ikue, ki Teofiru. Jejui 'ga remiapofer are je ka'arana kwasiari. 'Ga remimu'efer are nanẽ ako je ikwasiapawi inuga pẽ nupe ikue. Jejui 'ga porowyky ypy ppyawer are futat je ka'arana kwasiari inuga pẽ nupe ikue. ² Ywy pe akou Jejui 'ga mama'e esage apou kwaiwete rakue. A'efer are je ikwasiapawi inuga ka'aran are pẽ nupe ikue.

Ywag ipe ojeupir enune Jejui 'ga porogytai wemimu'efera 'gã nupe rakue. Ymã te 'ã 'ga 'gã amũ mũ'jãu imogyau wemimu'eferamũ rakue. A'eramũ Jejui 'ga ojeupir enune oje'ega 'gã nupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'eg imũ rakue. A'e 'gã 'ga imonou kwe pe: “Kwe pe pekwap je mome'wau pejemogyau 'gã nupe”, 'jau Jejui 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã 'jau “Jejui 'ga remimonofera 'gã” 'jau 'gã 'gã nupe. ³ 'Ga manũ re Janeruwarete 'ga Jejui 'ga moferawi nũ. A'eramũ Jejui 'ga oferaw ire oje-saukaru'jau'japa wemimonofera 'gã nupe. Wemiapo resaukaa 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã 'jau: “Jejui 'ga futat ra'e. Koromũ futat 'ga ferawi rai'i nũ. Sã'ã 'ga wemiapoa etee futat iapoa 'ga rekoa”, 'jau 'gã ajaupe rakue.

Kwarẽta 'ara rupi etee Jejui 'ga jesaukaru'jaru'jawi wemimonofera 'gã nupe, 'gã mu'jau akou 'Uwarete 'ga ree rakue.

—Janeruwarete 'ga 'ã 'ũi 'wyriarareteramũ pẽ nupe. Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pẽ monoi wemiayuwamũ rakue— 'jau Jejui 'ga oporogytau wemimu'efera 'gã nupe rakue.

⁴ 'Gã pype akou 'ga 'gã mu'jau aipo are rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au pejup Jerusareg ipe Jarejuwarete 'ga 'Agesage rapesaka. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri pẽ nupe rakue: “Te'agesagea je anure omono pẽ nupe”, 'jau 'ã 'ga rakue. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejupa Jerusareg ipe 'ga 'Agesage rapesaka ra'ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵ —Juã 'ga 'ã 'y pe ae pymĩ ikue. A'ere Janeruwarete 'ga nanarũi. U'agesagea te 'ga amut pẽ nupe pẽ nerekwaramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe rakue.

*Ywag ipe Jejui 'ga jeupiawet
(Maku 16.19-20; Luka 24.50-53)*

⁶ A'eramũ 'gã ojepype 'ga rekoramũ 'ga remimonofera 'gã oporonupa ee 'ga upe:

—Ymã te 'ã tapy'ÿja 'wyriar amuteea etee ekoi oree jepi. 'Awamũ futat te ene ereko 'wyriaramũ Israeu juapyreramũ oree 'ga py'rau? 'Awamũ futat te ene, “Je futat Jarejuwarete 'ga remimureramũ ako 'awamũ 'wyriarareteramũ pẽ nupe”, ere oree?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani nũ'ũ. Meewei tee te nipo je ruri pẽ'wyriaramũ. Janeruwarete 'ga te okwaap. Jane te 'ã nikwaawi. 'Ga te okwaap je ruawa nũ— 'jau etee 'ga 'gã nupe. ⁸ —A'ere nipo anurenure'i Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri ojypa osou pẽ pype. Opãjẽa Janeruwarete 'ga imua pẽ nupe. A'eramũ futat nipo pẽẽ pejemogyau je mome'waramũ 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ pejejepype ise re pejewau kwe pe je mome'wau 'gã nupe. Pẽẽ 'ã je resak pejepe. A'eramũ pẽẽ pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. 'Auwara 'gã nupe ra'ne je mome'wau, Jerusareg ipewara 'gã nupe ra'ne. A'ere Judeja ywy pewara

'gã nupe, Samari ywypewara 'gã nupe, mukuwara 'gã nupe 'jau pejewau je mome'wau— 'jau 'ga 'gã nupe.

Aipo 'gã nupe 'e re Jejui 'ga ojeupia 'gã nui awau ywag ipe.

⁹⁻¹¹ A'eramũ 'ga remimonofera 'gã 'upa amã'jãu ywau 'ga jeupira resaka. A'ere ywasiga 'ga mimi 'gã nui. A'eramũ 'gã 'upa 'ga wawera rupi amã'jãu. A'e pype mukũja ywagipewara 'gã 'ua ojypa 'gã nupe Jejui 'ga panekwapa. Waity aparasiga rerua erojypa enu'ama 'gã pyri.

—Ma'ja te peesak pejejupa?— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Naani. Jejui 'ga jeupira te ore aruesak arajupa— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ ywagipewara 'gã 'jau 'gã nupe:

—Oo futat 'ga ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. Anure te nipo 'ga ruri ojewya nũ. Ojeupiawera 'jawerimũ etee futat nipo 'ga ruri ojewya nũ— 'jau ywagipewara 'gã imome'wau Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe.

*Matias 'ga Judas 'ga py'rawarera
(Mateu 27.3-10)*

¹² Ywagipewara 'gã porogytapaw ire Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya Jerusareg ipe nũ. Ywytyr awi 'gã 'ua ojewya, Oriweira 'jaw awi. Namukui Jerusareg awi Oriweira 'jawa 'upa. Majepi tee kilometro imukua jui.

¹³ A'eramũ 'gã Jerusareg ipe owaẽm ire awau 'og ywate pype 'upa. Pedro, Juã, Tiago, Andre, Filipe, Tome, Patarumeu, Mateu, ajepeja Tiago, Simão Serote, Judas. Mĩmera 'gã awau 'upa 'og ywate pype. Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra 'ga. Simão 'ga judeu 'gã etee ifutaa o'wyrriaramũ. Judas 'ga Tiago 'ga ra'yra 'ga. ¹⁴ 'Gã ajatyka 'upa Jerusareg ipe. Jarejuwarete 'ga upe oje'ega monou 'upa. Kũjãmera 'gã nanẽ ajatykau 'ua 'gã nee 'og ywate pype. Jejui 'ga y eẽ we futat akou 'gã pype, Mari eẽ. Jejui 'ga rewirera 'gã nanẽ akou 'gã pype nũ.

¹⁵ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau 'ua 'gã nee kwaiwete. Sõtui wĩti 'gã pytuna. A'eramũ Pedro 'ga afu'ama oporogytau 'gã nupe:

¹⁶ —Peapyaka jeporogyta are. Ymã te Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Davi 'ga upe Judas 'ga ree rakue, ae a'wyre'ema upe Jejui 'ga monoarama 'ga ree rakue— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe. ¹⁷ —Aipo Judas 'ga ako jane pype ikue numiamũ. Wemimu'eferamũ ako Jejui 'ga 'ga mogou ikue numiamũ. A'ere ako mainana 'wyrriara 'gã ka'aranũũ monoi Judas 'ga upe rai'i, Jejui 'ga resaukaawamũ rai'i. A'eramũ ako 'ga Jejui 'ga monou 'gã po pe 'ga jukaukaa 'gã nupe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

¹⁸ Ka'aranũũa ojeupe imur ire Judas 'ga awau ywy mua. A'ere 'ga rea'aramũ etee nũ. “Ma'eramũ je ma'eramũ Jejui 'ga monou 'gã nupe 'ũ?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga a'eramũ ajejukau. 'Ga 'arasiga 'ga rerekou. A'eramũ ywy mur ire awau ojeupia. A'eramũ 'ga pe awi 'ua opoa. Wewega mowoka erua. Wye momopomopoa erua amanũmũ rakue. ¹⁹ A'ea Jerusareg ipewara 'gã ikwaapa najuejue etee rakue. A'eramũ 'gã Aketema 'jau Judas 'ga manũawera upe. Aketema 'ea wy rupap 'ea 'gã je'eg imũ.

²⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ymã te Davi 'ga ka'arana kwasiari aipo Judas 'ga ree inuga janee rakue.

“Ga 'wyrer ipe nipo nitywi futari ae mũ”,

'jau Davi 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaru'japa 'ga ree rakue:

“Ga porowykyawer ipe ae nitywi futari amũ.

A'eramũ nipo 'ga amũ etee akou 'ga rekwawer ipe nũ, 'ga porowykyawera apou nũ”,

'jau Davi 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. Mĩa ka'arana Saumu 'jawa— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²¹ —A'eramũ jane 'awamũ 'ga amũ mogou Judas 'ga rekwawer ipe 'jau nũ, Jejui 'ga mome'waramũ jarejypyri 'jau. Jarejypewarera etee jane imogou. Awỹja te ako

jane pype au'jeteramũ? ²² Awỹja te wesak 'y pe Juã 'ga Jarejararete 'ga pymĩa rakue? Awỹja te 'ga jeupira wesak rai'i? 'Gã etee futat jane simogo amũ jarejepyri Jejui 'ga mome'waramũ 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga ferapawera 'ga tomome'u jane pyri 'jau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²³ A'eramũ 'gã mukũja 'gã mua. 'Ga amũ rera Jose Barsabas. Justo 'ga rer irũa. Ajepeja 'ga rera Matias. ²⁴ A'ere 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee:

—Kiapi'ni. Ene te 'ã erekwaap. Ejemifutara 'ga ekwaawukat oree. ²⁵ Judas 'ga ajejuka rai'i. A'ere 'ga 'agera oi ako tyweaw ipe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe. —Mõ 'ga te ore oromogo 'ga rekwawer ipe nũ?— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe.

²⁶ A'ere 'ga upe oporogytapaw ire ita'i 'jawewara momopoa 'upa. A'eramũ Matias 'ga remimojewagera katu 'gã ipyyka. A'eramũ 'gã Matias 'ga mogou Judas 'ga rekwawer ipe Jejui 'ga mome'waramũ ojepyri nũ.

2

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua

¹ Pêtekosti 'jawa 'ara rupi 'gã jatyka 'gã nuwamũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua ojypa Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe rakue. Pêtekosti 'jawa judeu 'gã jatykaawa rera.

² Poje ywytuu 'jawewara fua opo erujewi 'ua 'gã pyri 'og ywate pype 'gã nuwamũ. Ywag awi 'ua osou 'og ipe. A'ere 'ga 'Agesagea 'gã nupe ise re tata'i 'jawewara ajemogyau 'gã apyte'rarimũ. Wenyfu'giramũ futat ajemogyau 'gã apyte'rarimũ. ³ Nan Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua osou 'gã nupe rakue. Opyamuramũ 'ua 'gã nupe. ⁴ 'Ga 'Agesagea 'ua osou 'gã pype 'gã nerekwaramũ. 'Gã pype ose re 'gã je'ega mojopy'rau, 'gã moje'eg amuteeukaa. 'Gã nemikwaawe'ema 'gã je'ega apoukaa 'gã nupe. Naju'jawe rũi 'gã je'egi. Wemifutar imũ etee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã moje'egukaa.

⁵ Kwaiwete judeu 'gã 'ua ajatykau muku awi Jerusareg ipe rakue. Ajatykaaw are 'ut ma'e 'gã nanẽ ifu renupa nũ. Ifu renupara 'gã Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'e 'gã najuejue etee. ⁶ Ifu renupawe 'gã ajatykau ukupepe 'og ywate pyri oporesagamũ ee. Oporenuwaimũ 'gã imome'u are. Jejui 'ga remimonofera 'gã 'gã je'ega apou.

⁷ A'e renupawe enupara 'gã 'jau:

—Ma'eramũ 'gã janeje'egawe apou 'ũ? Garireja ywy pewara 'gã juejue nã'ã re'ã— 'jau 'gã ajaupe. ⁸ —Janeje'eg imũ etee 'ã 'gã Jejui 'ga mome'ui janee— 'jau 'gã ajaupe. —'Auwara 'gã je'ega etee 'gã 'ã wapo jepi. A'ere 'gã 'awamũ kwe pewaramũ janeje'ega we iapoi. Kwe awi 'ã jane ruri. ⁹ Partia ywy awi jane mũ ruri. Ajepejamũ Media ywy awi. Ajepejamũ Elam ywy pewara. Ajepejamũ Mesopotami ywy pewara. Ajepejamũ Judeja ywy pewara. Ajepejamũ Kapatosi ywy pewara. Põtu ywy awi jane mũ ruri. Asia ywy pewarera jane mũ. ¹⁰ Frigia ywy awi, Pãfiria ywy awi, Egitu ywy awi jane mũ ruri. Ajepejamũ Libia ywy awi. Sirene 'jawa pyriwara poromũ. Ajepejamũ Roma pewara. ¹¹ Jane mũ judeua futat. Ajepejamũ judeue'ema 'gã futat. A'ere 'gã judeuramũ jane 'jawerimũ 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari. Kreta 'ypõ'õ awi amũ ruri. Ajepeja 'gã 'ua Arabia ywy awi. A'eramũ 'gã maran janeje'eg imũ oje'ega ki 'ei?— 'jau 'gã ajaupe 'gã je'ega renupa. —Janeje'eg imũ futat 'gã Jarejuwarete 'ga remiapofer esage mome'ui janee— 'jau 'gã ajaupe. —'Auwara 'gã je'ega etee 'gã 'ã wapo jepi. ¹² A'ere 'gã 'ã kwe pewara 'gã je'eg imũ Jejui 'ga mome'ui 'upa— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã wapyakau 'upa. A'eramũ 'gã amũ 'jau ajaupe:

—Maran te nũ 'wei?— 'jau 'gã ajaupe.

¹³ A'ere amumera 'gã nuerowiari futari. A'eramũ 'gã 'gã nerekoemãu etee 'upa.

—Kawĩajaiwa 'gã otykut 'upa. A'eramũ 'gã oje'ëran ekoeteramũ 'upa— 'jau etee 'gã ajaupe 'gã nerekoemãu.

Mytuna 'gã nupe Pedro 'ga 'eawet

¹⁴ A'eramũ aipo 'gã 'eramũ Pedro 'ga 'ua uẽma oporogytau 'gã nupe u'ama ukupepe. Ajepeja Jejui 'ga remimonofera 'gã netee futat 'ga 'ua oporogytau 'gã nupe, ajatyka ma'efera 'gã nupe.

—Jerusareg ipewaramũ, kwe awi 'ut ma'eferamũ nanẽ peapyaka je ree. “Kawĩajaiwa 'gã otykut 'upa”, pe'je ete 'ã oree. ¹⁵ Norereawrywi ore. Nakwarawryruu'irãu rũi kawĩajaiwa 'wara 'gã kawĩajaiwa rykuri— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama. —“Maran te 'gã janeje'ega apoi?” pe'je 'ã pejejupa pejejaupe. A'eramũ je imome'wau pẽ nupe. ¹⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Jueu 'ga upe rakue:

¹⁷ “Anure nipo je mama'e teepaw enune Te'agesage muri imojypa pẽ nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jueu 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau.

—“A'eramũ nipo pẽna'yra 'gã pẽna'jyra 'gã netee jeje'ega mome'wau ojeypyriwara 'gã nupe. A'eramũ nipo je kunumũũ 'gã momayupa sawa'e 'gã netee.

¹⁸ Te'agesagea nipo je imua tejemiayuwa 'gã nupe. Kũima'e 'gã nupe, kũjãmera 'gã nupe nanẽ nũ. Mĩmera 'gã nupe nipo je imua.

A'eramũ nipo 'gã jeje'eg imũ etee futat je mome'wau kwe pewara 'gã nupe.

¹⁹ Tepãjẽa nipo je esaukaa 'gã nupe. 'Gã nemiesage'ema mama'ea nipo je esaukaa 'gã nupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jueu 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga imome'wau.

—“Ywag ipe, ywy pe nanẽ taesaukat 'jau nũ. Wy, tata, tatasig. Mĩmera taesaukat pẽ nupe 'jau.

²⁰ Kwara nipo je omopyytunaip. Jaya nipo je imowyau. A'ere nipo pẽjararete 'ga ruri ojewya nũ. Ae mojo'oka 'ga ruri. Ae werowiamũ nipo 'ga 'jau:

Ere ejua 'au je pyri, 'jau nipo 'ga werowiaaramũ ae upe.

A'ere nipo 'ga werowiare'ema 'gã nupe 'ga 'i:

Pẽẽ naani. Naje rerowiari pejepe. A'eramũ pẽẽ mama'eukwaawa rapyaw ipe pejewau, 'jau nipo 'ga 'gã nupe.

²¹ Je katu'og ape 'jara 'gã etee te je akatu'ok. A'eramũ je 'gã mogyau tejepyri ajemogy ma'eramamũ”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²² A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Israeu juapyreramũ peapyaka jeje'eg are. Jejui 'ga futat Janeruwarete 'ga remimurera. A'eramũ ako Janeruwarete 'ga opãjẽ resaukaa pẽ nupe ai'i. Pẽnemiapoe'ema ako 'ga iapoukaa Jejui 'ga upe ai'i. Ojero'wu ma'e, mama'eukwaawa rerekwat. Mĩmera 'gã ako 'ga ikatu'ogukaa 'ga upe ai'i, kwaiwete. A'e resakarera 'gã oporesagamũ ee. A'ea 'ã pekwaap najuejue etee. Pẽ pype futat ako 'ga iapoi akou ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

²³ —A'ere ako Janeruwarete 'ga wea'aramũ 'ga mono are pẽ nupe ai'i. Wemifutar imũ etee futat ako 'ga 'ga monou pẽ nupe ai'i, 'ga pyygukaa ako pẽ nupe ai'i. A'eramũ pẽẽ ako 'ga pyygukaa ia'wyre'ema 'gã nupe ai'i. A'eramũ ako 'gã 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywar are ai'i. Pẽẽ futat ako 'ga jukaukaa 'gã nupe ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

²⁴ —Amanũ futat ako 'ga ai'i. A'ere ako 'ga ruwa 'ga 'ga moferawi ete ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Ymã te 'ã Davi 'ga ka'arana kwasiari inuga Jejui 'ga ree rakue— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

—“Akwaap je Tejararete 'ga. 'Ga 'ã ako je pyri.

Jejakwatawa katy 'ga rekoi. A'eramũ je tekyjawe'em tekou.

²⁶ Teku'iramũ etee tekou. Tepy'ata'waramũ etee tekou. Temoferawa rapesaka nipo je te'ĩina.

A'eramũ je teje'ega Jarejuwarete 'ga upe: Ene te 'ã eneresage jee, Kiapi'ni.

²⁷ Je manũ re nerepoiiri futari je wi. Jereumera neremonemukari.

Je 'ã eneremiayuwaretea futat. A'eramũ ene je moferapa etee nũ. Ene pyri nipo tewau ywag ipe.

²⁸ Ene 'ã ywaga piara ereesaukat jee. A'eramũ je ene pyri tewau.

Jepy'ata'wa je ene ree tekou, 'jau je 'ga upe",

'jau Davi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama, Davi 'ga remikwasiarera mome'wau 'gã nupe u'ama.

²⁹ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Davi 'ga janeypya futat rakue. 'Ga je amome'u pẽ nupe. Ymã te 'ã Davi 'ga manũ rakue. A'ere 'gã 'ga monoi ita kwara pype rakue. Namukuu rũi futat ita kwara 'ũina rakue— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁰ —Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'ga Daviramũ rakue. Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe 'ga rekoramũ rakue. “Ene juapyrama mũ nipo 'wyririamũ ako ene 'jawe. Jeremimurama 'ga futat nipo 'ũina enerenawer ipe”, 'jau 'ga Davi 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama.

³¹ —A'eramũ Davi 'ga ikwaapa, “Wemimurama 'ga nipo Janeruwarete 'ga omoferap ete nũ” 'e kwaapa rakue. A'eramũ 'ga a'eramũ ka'arana kwasiaa inuga 'ga ree. “Janeruwarete 'ga nipo nopoiiri futari wemimurera 'ga wi. 'Ga reumera mone-mukare'ema futat nipo”, 'jau Davi 'ga rakue— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe.

³² —'Ga poromũ Janeruwarete 'ga omoferap rai'i. Jejui 'ga omoferap futat. Ore 'ga aruesak 'ga feraw ire ai'i. A'eramũ ore a'eramũ imome'wau pẽ nupe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ³³ —A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferaw ire 'ga monou ywag ipe ojepyri ai'i. Peu 'ga ywag ipe 'ga monou imuapyka oyse katy. 'Ga 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga 'ga muapyka oyse katy. A'eramũ futat 'ga U'agesage mua katu 'ga upe. Ojeupe 'Uwa 'ga imur ire 'ga imua ae upe nanẽ imojypa nũ. 'Ga 'Agesagea te 'ga amut oree. A'ea peenup poromũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri janee rakue: “Anure nipo je Te'agesage monoi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'eramũ 'ga 'awamũ futat imua oree. 'Agamũ pẽnemienuwamũ 'ga 'Agesagea iapoukaa oree— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe. ³⁴ —Davi 'ga nooi ywag ipe rakue. Nuapygi 'ga Jarejuwarete 'ga yse katy. A'etea 'ga e'i rakue:

“Ymã te Janeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

'Ere ejua eapyka 'au je pyri. Je 'jawe futat ene. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

³⁵ Anure tamỹi ene 'wyririamũ 'gã nupe 'jau, ene rerowiaara 'gã nupe 'jau.

Ene rerowiare'ema 'gã we futat te'i enee 'jau, koromũ futat 'wyriararete 'ga, te'i enee 'jau', 'jau Janeruwarete 'ga Jejararete 'ga upe rakue”,

'jau Davi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga janee rakue. Jejui 'ga upe te 'ga 'i rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

³⁶ —A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau: “Je te 'ã Jejui 'ga omono pẽ nupe. Jeremimurera futat 'ga”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. A'e 'ga poromũ pepokutuk, imonou, imu'ama 'ypeywar are 'ga manũawamũ. A'e 'ga Janeruwarete 'ga omogo Israeu juapyreramũ jane'wyririamũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'ea 'ã judeuramũ juejue pekwaap.

³⁷ A'e renupawe 'gã u'arasigamũ ajemogyau. 'Ga jukaawer are 'gã u'arasigamũ ajemogyau kwaiwete. A'eramũ 'gã 'jau Pedro 'ga upe 'ga pytuna 'gã netee:

—Maran te ore iapoi? Ma'ja te ore aruapo orojee, orojekatu'okawamũ?— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁸ —Pejetywer awi pepoit— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ga pejetywer awi pẽpoiireramũ pẽ katu'oka. “Jejui 'ga rerowiaaramũ ore rekoi 'awamũ”, pe'je 'gã nupe. A'eramũ 'gã pẽ pymãu 'y pe. A'eramũ pẽ pymĩ re Janeruwarete 'ga U'agesage mua pẽ nupe pẽnerekwaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁹ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega

kwasiarukari inuga janee rakue: “Pejetywer awi pēpoiweramū je pē katu'ogi. Pē katu'og ire je Te'agesage monou pē nupe”, 'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa rakue— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe. —Aipo e'i 'ga pē nupe. Pēna'yt, tesirūmet, wemimū'ēmet 'jau. Mīmeramū 'ga aipo 'ga 'i pē nupe— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe imome'wau. —A'eramū 'ga 'awamū u'eawer imū futat U'agesage mua imojypa janee— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

⁴⁰ A'eramū Pedro 'ga 'gā mu'jau afuakaramū etee futat aipoa morogyta are u'ama. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pe'je pejejepe'au 'ga rerowiare'ema 'gā nui. Anure nipo Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiare'ema monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe ojewi. Peo kasi 'gā newiri ne. Pēē 'ā Jejui 'ga perowiat. “Je mogo ape ejemiayuwamū”, 'jau ki pēē 'ga upe— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe u'ama.

⁴¹ Aipoa 'ga porogyta renupawe 'gā kwaiwete Pedro 'ga je'ega rerowiaa. Jejui 'ga nanē 'gā erowiaa ajemogyau nū. Tres miu 'gā 'ga rerowiaa. A'eramū 'gā 'gā nerawau ipymīāu 'y pe Jejui 'ga 'gā erowiara resaukaawamū. ⁴² A'ere 'gā awau ajatykau Jejui 'ga remimonofera 'gā nee, 'gā porogyta are wapyakau. A'eramū futat 'gā ajemogyau Jejui 'ga rerowiaareteramū. A'eramū futat Jejui 'ga rerowiaaramū opojujukaramū ajuee. Ajamajatykau kumi 'wau. Jarejuwarete 'ga upe oporogytau nanē 'gā ajatykau nū.

⁴³ Jejui 'ga remimonofera 'gā Janeruwarete 'ga pājē rerekou. A'eramū 'gā 'ga pājē resaukaa 'gā nupe, aeremiapoe'ema apou 'ga pājē mū, kwaiwete. A'eramū a'e resakara 'gā oporesagamū ajemogyau ee. ⁴⁴ Jejui 'ga rerowiaara 'gā juejue ajatykau ajemogyau. Ikaraemā ma'e 'gā okaraemā me'ega ka'aranūū are. ⁴⁵ Iywy ma'e 'gā nanē oywy me'ega ka'aranūū are nū. A'ere 'gā ka'aranūū rerua imojo'oka ajaupe. Ta'yt kwaiwete ma'e 'gā nupe 'gā kwaiwete imojo'oka. Ta'yre'ema 'gā nupe 'gā imojo'oka ināinānī'ī etee. ⁴⁶ Ai'iwe nū, ai'iwe nū, ai'iwe nū 'jau 'gā ajatykau ajemogyau peu. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ajatykau. Wog ipe nanē ajatykau ojemi'waa nanē nū. Mani'oko'o'i 'wau Jejui 'ga manūawer are wea'aramū ajemogyau. A'e pype opy'ata'waramū ajemogyau.

⁴⁷—Ene te 'ā eneresage oree— 'jau 'gā oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā miamū oporomutaramū 'ga rerowiaara 'gā nee ajemogyau.

Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarukaa 'gā nupe. Ai'iwe, ai'iwe, ai'iwe. A'eramū 'gā ojemomytuna. Kwaiwete Jejui 'ga rerowiaara 'gā ajatykau ajuee.

3

Iteu ma'e 'ga

¹ Poje Pedro 'ga awau Juā 'ga retee Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Kwara jerewamū 'gā awau. Aipo pe kwara kwawauwe 'e'e'emi 'gā awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oje'ega monou 'ga upe.

² A'e pe iteu ma'e 'ga 'ūina Jarejuwarete 'ga mogytaawa rokwar ipe. 'Okwar esage 'jaw ipe wapyka. A'e pe 'ga 'ūina. Iteu 'ga u'aa rakue. A'eramū 'ga pytuna 'gā 'ga rerawau imyina 'okwar ipe ka'aranūū are.

—Ka'aranūū'īa pemut ape jee— 'jau 'ga 'ūina 'gā nupe, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ose ma'e 'gā nupe.

A'eramū amumera 'gā imonou 'ga upe.

³ Poje Pedro 'ga 'ua Juā 'ga retee. A'eramū iteu ma'e 'ga 'gā nupe ka'aranūū renūina nū. A'ere 'gā 'i etee 'ga upe:

⁴—Emā'ē ore ree kūi— 'jau etee 'gā 'ga upe.

⁵ A'erauwe iteu ma'e 'ga amā'jāu 'gā nee. “Ka'aranūūa sipo 'gā amut jee pa”, 'jau 'ga ojeupe amā'jāu 'gā nee.

⁶⁻⁷ A'eramū Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Nitywi ka'aranũũa ki 'ei. A'ere je mama'e esage apoi enee— 'jau etee Pedro 'ga iteu ma'e 'ga upe. —Jejuí Kristu 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga 'ã ore mogo wekwawer ipe ai'i. A'eramũ je 'jau enee: Efu'am jui— 'jau 'ga 'ga upe.

⁸ A'erauwe futat Pedro 'ga 'ga popyyka 'ga mafu'ama. A'eramũ futat iteu ma'efera 'ga pyju'ã oywyrafenamũ. A'erauwe 'ga po 'ga pori awau wafukafukaita:

—Au'je katu pa, Ku'jywa 'ga je katu'ogi nũ— 'jau 'ga wafukafukaita awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã netee.

⁹⁻¹⁰ A'eramũ mytuna 'gã 'ga resaka.

—Kuu. Iteu ma'efera 'ga afu'am ra'e— 'jau 'ga resakara 'gã ajaupe.

Oporesagamũ 'ga ree, 'ga po 'ga po 'ga rekoramũ.

Pedro 'ga 'eawet

¹¹ Amafu'am ire iteu ma'efera 'ga rekoi Pedro 'ga pir are. 'Ogeikwara pakuja 'wyr ipe 'gã oi Juã 'ga retee. A'erauwe Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe ose ma'efera 'gã 'ëi awau 'ogeikwara pakuja 'wyr ipe esaka, Sarumãu 'ga ma'e 'jawa 'wyr ipe awau esaka.

—Maran 'ga ako ra'e 'ũ? Najema'uma'uwi'i te 'ga afu'am are jepi a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe, ma'upawe'eme 'ga mafu'amamũ.

A'eramũ

—Awỹja 'ga mafu'ama ki 'ei?

—Pedro 'ga 'ga amafu'am kũi— 'jau 'gã ajaupe.

¹² 'Ga mafu'ama 'gã mopiryyita. A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga upe mama'e apoara 'ga te 'ga amafu'am nũ'ũ, Jejuí 'ga nũ'ũ. Naore rũi 'ga aramafu'am. Noropãjẽ mũ rũi ore 'ga mafu'ami. Norojesageu rũi te 'ã ore 'ga mafu'ami. Jejuí 'ga te 'ã 'ga mafu'amara te— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ.

¹³ A'erauwe 'gã ajemogyau etee oporesagamũ 'gã nee.

—Janeruwarete 'ga te ako wa'yra 'ga amut opoaawamũ ikue. 'Ga te 'ga amafu'am— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga omogo ipojeuwipyramũ. Jarejuwarete 'ga te 'ã jane sirowiat. Ymã we te 'ã janeypy 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari rakue. Na'awamue rũi futat te 'ã jane 'ga rerowiari. Ymã we futat te 'ã Abraão 'ga 'ga rerowiari rakue. Isaki, Jako. Mĩmera 'gã 'ga rerowiaa rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ jane 'agamũ 'ga rerowiaa jarejemogyau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

—Janeruwarete 'ga ako wa'yra 'ga mua janee ikue numiamũ. A'ere ako pẽẽ futat pejukaukat 'ga ikue. A'eramũ ako pẽẽ 'ga monou ekoete peje'wyrriara upe ikue, Piratu 'ga upe ijukaukaa ekoete ikue. 'Ga ako “Opoit je 'ga wi”, 'jau ikue numiamũ. A'ere ako pẽẽ “Ere 'ga jukaukaa futat oree”, 'jau ako pẽẽ ai'i. ¹⁴ Oporojuka ma'ea jẽmĩ ako pẽẽ imuẽmukaa 'ga upe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Oporojuka ma'ea te amunipo 'ã pejukaukat rakue. A'ere ako mama'e tywera apoare'ema 'ga jẽmĩ pejukaukat ikue. 'Ga Jarejuwarete 'ga remifutara etee te wapo. A'etea ako pẽẽ 'ga jukaukaa ekoete ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe, oporogytau u'ama. ¹⁵ —'Ga te 'ã ae mogyara futat. A'ere ako pẽẽ futat 'ga pejukaukat ikue numiamũ. A'ere ako Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ. Ore futat 'ga moferaw ire 'ga resaka ai'i nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁶ —'Ga pãjẽ mũ te ore 'agamũ 'ga mafu'ami. Naore rũi 'ga aramafu'am. Aruerowiat te 'ã ore 'ga. A'eramũ 'ga 'ga mafu'amukaa oree pẽ nowase— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe oporogytau.

¹⁷ —Nepekwaawi nipo 'ga— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Nepekwaawi nipo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga. Pẽ'wyrriari 'gã nanẽ nokwaawi nũ. Ajee ako 'ga pejukaukat ekoete ikue, peje'wyrriara upe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe, Jejuí 'ga mome'wau.

¹⁸ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. A'e are 'gã ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ruri. A'ere 'ga pyriwara 'gã 'ga rerekou tyweaete 'ga mayrũmũ”, 'jau 'ã 'gã ka'arana kwasiaa inuga janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —Ajee 'ã 'ga je'egawer imũ etee futat 'ga rayrũnamũ amanũmũ janee. ¹⁹ A'eramũ pẽẽ

'awamũ pejepoia pejetywer awi. A'eramũ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. “Jetywera epe'a je wi, ki Ku'jyp”, pe'je ki 'ga upe. Ojeupe pẽje'ega monorauwe, 'ga pẽtywera tomoit pẽ nui 'jau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²⁰ —Pẽtywera pẽ nui imoir ire 'ga opãjẽa tamut pẽ nupe 'jau. A'eramũ futat 'ga pẽ maku'iu pẽ mogyau. A'eramũ pejetywer awi pejepoia. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Teja'yra 'ga tomono 'gã nupe 'jau, 'gã katu'okawamũ 'jau”, 'jau 'ga 'ã ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'ã Jejui 'ga mua janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau.

²¹ —'Awamũ 'ga 'ũina ywag ipe, mama'e katu'okawa 'ara upe iwaẽma rapesaka 'ũina. Anure te nipo 'ga ruri ojewya nũ, 'awa ywy pe nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ futat 'ga ruwa 'ga ywy katu'oka nipo nũ. A'eramũ futat ipyau 'jawe iapou nũ, ywy apou nũ. Saa'e ymã rakue. Nan futat iapou nũ, ikatu'oka nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue:

²² “Anure te nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri pẽ nupe, oje'ega mome'waramũ pẽ nupe.

Je 'jawerimũ futat 'ga 'ua pẽ nupe oje'ega, Janeruwarete 'ga je'ega mome'wau pẽ nupe. Sã'ã 'ga je mura. Nan futat nipo 'ga pẽpytuna 'ga amũ muri pẽ nupe oje'ẽma'eramũ.

²³ 'Ga nipo oje'ega renupare'ema 'gã omojo'ok wemiayuwa 'gã nui anure.

A'eramũ nipo 'ga oje'ega renupare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'eramũ ki pẽe enupa etee 'ga je'ega”,

'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²⁴ —Moisesi 'ga ra'ne akou oje'ega 'gã nupe rakue. A'ere Samueu 'ga oje'ega 'gã nupe nũ. A'ere 'gã newiriwarera 'gã 'gã nemimome'ufer imũ etee futat oporogytau 'gã nupe. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã juejue. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga porogytai 'gã nupe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ 'ã 'gã ka'arana kwasiari inuga 'ga je'eg are rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eferupi te futat ajee 'ã Jejui 'ga manũi, 'Uwarete 'ga je'eg imũ etee futat— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁵ —A'ere 'ã 'ga na'gã nupe etee rũi 'ga porogytai rakue. Pẽ nupe nanẽ nũ 'ga porogytai. “Enejuapyrama 'gã teje'ega anuwamũ jeresageramũ 'gã nupe, najuejue etee futat”, 'jau 'ã Ku'jywa 'ga Abraão 'ga upe rakue. Pẽẽ 'ã Abraão 'ga juapyrera. Ma'eramũ 'ã Ku'jywa 'ga porogytafera resageramũ pẽ nupe nanẽ nũ— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁶ —Ma'eramũ 'ã Ku'jywa 'ga 'awamũ ojeupe mama'e apoara 'ga muri pẽ nupe ra'ne, wa'yra 'ga muri pẽ nupe ra'ne— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Mama'e esagea 'ga wapo pẽ nupe, mama'e tywer awi pẽ momoirukaawamũ— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

4

'Gã nee 'wyrriara 'gã mara'neawet

¹ 'Gã nupe Pedro 'ga oje'ega Juã 'ga retee 'gã nuwamũ 'gã amũ 'ua owaẽma 'gã nupe. Mainan, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã 'wyrriat, satuseu. Mĩmera 'gã 'ua owaẽma 'gã nupe 'gã je'egamũ.

² —Jejui 'ga ako amanũ ai'i— 'jau Pedro 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. —A'ere ako 'ga ferawi etee ai'i nũ. A'eramũ nipo jane nan tee futat jaremanũ re jareferapa etee futat 'ga 'jawerimũ. Jejui 'ga jewyramũ te nipo jane 'ẽi tywy awi jareferapa nũ— 'jau Pedro 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

A'e renupawe aipo 'ut ma'efera 'gã amara'neramũ 'gã nee.

³ A'eramũ 'gã 'gã pyyka 'gã monou 'gã munepa moromunepawa pype. Kaaruweteramũ 'gã 'gã pyyka 'gã monou 'gã munepa moromunepawa pype. Peu etee futat 'gã osea 'upa. Peu futat 'gã aku'emamũ. ⁴ A'ere kwaiwete 'gã nenuparera 'gã Jejui 'ga rerowiari. 'Ga rerowiaara 'gã ojeme'yita. A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã pytuna síku miu.

⁵ A'eramũ ai'iwe 'gã 'ua ajatykau Jerusareg ipe. Judeu 'gã 'wyrriari, 'gã nupe oje'ẽma'e, Moisesi 'ga je'eger are moromu'jat. Mĩmera 'gã 'ua ajatykau ajuee. ⁶ Anasi 'ga, mainana

'wyriararete 'ga ajatykau 'gã nee. Kaifasi, ajepeja Juã, Aresãri, Anasi 'ga pytuna mû. Mîmera 'gã ajatykau ajuee.

⁷ A'eramû 'gã moromunepawa pypewara 'gã, Jejui 'ga remimonofera 'gã nerurukaa jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je pejewau 'gã nerua 'au ore rowase— 'jau 'gã jefaruu 'gã nupe.

A'eramû 'gã 'gã nerua. A'ere ajatyka ma'efera 'gã oporonupa 'gã nupe iteu ma'efera 'ga ree.

—Maran te iteu ma'efera 'ga pemafu'am rai'i?— 'jau 'gã oporonupa ee Pedro 'ga upe Juã 'ga retee. —Ma'e pãjê mû pëê 'ga mafu'ama rai'i ki 'ei? Awÿja je'eg imû rai'i ki 'ei?— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁸ A'eramû Pedro 'ga oje'ega 'gã nupe. Ku'jywa 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramû 'ga mogyjeukare'ema 'gã nui. A'eramû 'ga 'jau 'gã nupe:

⁹ —Maran te 'ga pemafu'am rai'i, pe'je 'ã ore. A'eramû je imome'wau pë nupe. Mama'e tywera nipo ore aruapo rai'i? Naani nû'û. Mama'e esagea te ore aruapo ai'i nû'û. A'etea 'ã ore rerurukat ekoete pejepe ore moporogytaukaa pejejeupe ki 'ei. A'eramû je imome'wau pë nupe— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe.

¹⁰ —Naoropãjê mû rûi ore 'ga mafu'ami. Jejui Kristu 'ga te 'ã 'ga amafu'am. Nasare pe waranup ma'efera 'ga, pënemijukafera 'ga. Ako 'ga poromû Janeruwarete 'ga omoferap ai'i nû— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. —'Ga te 'ga amafu'am opãjê mû ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹ —A'etea ako pëê 'ga futare'ema ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ã Janeruwarete 'ga 'ga muri janee, jane katu'ogukaa ete 'ã. Sã'ã ae 'oga aporamû kwaiwete 'ywa rerura tupaa'mywamû. A'eramû 'ã ae 'ywa mû reroyrûmû. A'ere 'ã eroyrûmyrera jêmî 'yweteetea. A'eramû 'ã ae ijaramû, pea te futat pemono, ae 'i ajaupe. Nan tee futat 'ga 'i Jejui 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ga amut janee. A'ere ako pëê peroyrû ete 'ga ai'i. “Nia'wyrî 'ga ra'e”, pe'je 'ga upe ikue. “Narafutari ore 'ga”, pe'je Jejui 'ga upe ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ã 'ga ruwa 'ga te 'ga futari. A'eramû 'ga 'ga mogou jane katu'okaramû etee nû. Afutare'em ire 'ã 'ga pë katu'oka etee 'ua nû— 'jau Pedro 'ga u'ama, 'gã nupe.

¹² —'Ga te 'i futat Janeruwarete 'ga amut janee. Nirûi futari 'ga. 'Ga te 'i futat ae katu'oka akou. Janetywera pe'aara 'ga poromû 'ut janee— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe.

Pedro 'ga Juã 'ga retee oporogytau 'gã nupe. Iteu ma'efera mafu'amawera mome'wau 'gã nupe. ¹³ A'eramû ajatyka ma'e 'gã oporesagamû 'gã nee:

—Kuu. Maran te 'gã nokyjei oporogytau janee nû'û? 'Gã te te 'ã nojemu'ei agawewi a'i kûi. A'etea te 'ã 'gã nojenosî imome'wau a'i kûi— 'jau 'gã ajaupe.

—Naani nû'û— 'jau ajepeja 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga rewiri ako ma'efera 'gã tee nû'û. A'eramû 'gã a'eramû 'agamû ojenosõe'em jane wi— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁴ A'ere iteu ma'efera 'ga oi 'gã nupi. 'Gã nemimafu'amera 'ga oi 'gã nupi. A'eramû 'wyriara 'gã 'ga resaka 'gã newiri 'ga rekoramû. A'eramû 'gã a'eramû oje'egarûme'em 'gã nupe: “Pë'me pëê”, 'jawe'em futat 'gã 'gã nupe.

¹⁵ A'eramû peuwara 'gã amû oje'ega Pedro 'ga upe Juã 'ga retee:

—Pë'ë pejewau ore wi ra'ne. Peu pekwap ore wi ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ëi awau 'gã nui.

'Gã 'ë re 'gã oje'ega ajaupe:

¹⁶ —Maran te jane 'gã nerekoî 'awamû?— 'jau 'gã ajaupe.

—Tee.

—Okwaapap te 'ã 'gã a'i kûi, 'auwara Jerusareg ipewara 'gã a'i kûi. A'eramû jane “i'me 'gã”, 'jawe'em futat 'gã nupe. Okwaapap te 'gã 'ã. ¹⁷ A'eramû jane, “Au'je Jejui 'ga mome'u mokwasi'o re”, sa'e 'gã nupe jareje'ega moywyräfena 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —“'Ga mome'uu'jawamû ore pë monoi pë munewu'japa ne nû”, sa'e 'gã nupe jareje'ega moywyräfena 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁸ A'ere 'gã 'gã nenũina nũ. A'erauwe Pedro 'ga 'ua Juã 'ga retee 'ua osou. A'erauwe 'gã 'jau 'gã nupe:

—Au'je ki 'awamũ Jejuí 'ga mome'u re. 'Ga mome'uu'jawamũ ore pẽ munewi ne nũ. Narafutareteeti futari ore 'ga mome'ua 'awamũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁹ A'ere Pedro 'ga Juã 'ga retee 'gã je'egi etee 'gã nupe:

—Ma'ja te Janeruwarete 'ga afutat? Peje'eg are oreapyaka te 'ga afutat? Oje'eg are oreapyaka te ra'u 'ga afutat nũ? Napeje'eg are rũi te 'ã ore apyakai. Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã ore aruenup— 'jau etee Pedro 'ga Juã 'ga retee 'gã nupe. ²⁰—Amanũ ako Jejuí 'ga ai'i numiamũ. A'ere ako 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ. A'eramũ ore 'ga resaka ai'i. Oje'ega 'ga oree ai'i. A'eramũ ore 'agamũ 'ga resag ire te imome'wau arakou pẽ nupe. Noropoirauweri futari ore 'awamũ 'ga mome'u awi— 'jau etee Juã 'ga 'gã nupe.

²¹ Aipo 'gã 'eramũ 'wyriara 'gã oje'ega moywyrafena 'gã nupe nũ:

—“Au'je Jejuí 'ga mome'u re”, aru'e ako ore pẽ nupe ko. 'Ga mome'uu'jawamũ ore pẽ pyygi pẽ nupãnupãu nũ'ũ— 'jau 'gã oje'ega moywyrafena 'gã nupe.

'Gã nupe oje'ega moywyrafen ire opoia 'gã nui. A'ere 'gã nanupãi 'gã. Okyje 'gã mytuna 'gã nui. A'eramũ 'gã a'eramũ opoia esage te 'gã nui. Iteu ma'efera resakara 'gã wejue 'upa Jarejuwarete 'ga muorypa ee:

—Ene te 'ã eneresage oree. Ene te ako iteu ma'efera 'ga eremafu'am ai'i— 'jau 'gã 'ga upe 'ga muorypa ee 'upa.

²² Nakunumĩ arũi te 'ã iteu ma'efera 'ga. Sawa'ea te 'ã iteu ma'efera 'ga. Kwarẽta kwara te 'ã 'ga amu'at.

Jarejuwarete 'ga upe 'gã 'eawet

²³ Ojewi 'gã poir ire Pedro 'ga Juã 'ga retee ojewya awau opytuna 'gã pyri. A'eramũ 'gã opytuna 'gã nupe werekwawera mome'wau:

—Ekoay mainana 'wyriara 'ga oje'ega moywyrafena oree ai'i. “Au'je ki Jejuí 'ga mome'u re”, e'i 'gã oree. “'Ga mome'uu'jawamũ ore pẽ pyygi pẽ nupãnupãu ne”, e'i 'gã oree ai'i— 'jau Pedro 'ga mainana 'wyriara 'gã 'eawera mome'wau ajaupe.

²⁴ Aipo Pedro 'ga imome'upaw ire 'gã oje'ega monou 'upa Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa.

—Ene te 'ã ore'wyriararetea, ki Ku'jyp— 'jau 'gã 'upa 'ga upe. —Ene te 'ã mama'ea ereapo oree rakue. 'Y, ywy, ywak. Mĩmera 'ã ereapo oree rakue, ipypewara reewe rakue. Ore nanẽ 'ã ene iapou rakue nũ. Ene te 'ã Orewarete— 'jau 'gã oje'ega monou 'ga upe 'upa 'ga muorypa. ²⁵—Ymã te 'ã ka'arana erekwasiarukat oreypy 'ga upe rakue, Davi 'ga upe rakue, ejeupe mama'e apoara 'ga upe rakue— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. —Ene'agesagea oje'ega 'ga upe rakue, 'ga mu'akwaapa rakue. A'eramũ 'ga eneje'ega kwasiaa inuga oree rakue— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe 'upa.

—Aipo 'jau 'ga ikwasiaa inuga oree rakue:

“Ma'eramũ te judeue'ema 'gã mara'neramũ etee ajemogyau?

Ma'eramũ te 'gã mama'e tywer are etee 'gã nea'aramũ ajemogyau?

²⁶ 'Wyriararete 'gã ajatykau 'wyria'ri 'gã netee aparuwajaa ene ree eneremimurera 'ga ree nanẽ nũ”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga oree rakue— 'jau 'gã 'upa Jarejuwarete 'ga upe.

²⁷—Mama'e a'je are futat 'ga ka'arana kwasiari inuga oree rakue— 'jau 'gã 'ga upe. —'Ga remikwasiarer imũ etee futat kwaiwete 'gã jatykai enera'yra 'ga ree. Enera'yra 'ga ree 'gã mara'neramũ. A'eramũ 'gã ajatykau 'ga ree. “Sijuka 'ga”, 'jau 'gã ajaupe. Erote, Põsiu Piratu. Mĩmera 'gã judeu 'gã werajatyka judeue'ema 'gã netee enera'yra 'ga ree. Nokoi agawewi 'ga tesirũgatu. A'etea 'gã ajatykau 'ga ree 'ga rerekou tyweaete— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. —Eneremimurera 'ga ree 'gã jatykai. Ene futat 'ã 'ga erepyyrũ oree rakue, ore katu'okawamũ rakue. A'e 'ga ree ako 'gã jatykai kwaiwete ai'i— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

²⁸ —Davi 'ga remikwasiarer imũ etee futat 'gã iapoi. Ene te 'ã pãjēretea. Nitywi 'ã 'ga amũ ene 'jawe. A'etea 'ã ene eja'yra 'ga jukaukaa ako 'gã nupe ai'i. Eneremifutar imũ etee futat 'gã iapoi— 'jau 'gã oje'ega monou 'ga upe. —Nan futat te 'ã erefutat rakue— 'jau 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

²⁹ —Eapyaka ki 'gã je'egay are e'ÿina, ki Ku'jyp. Imara'ne 'gã ore ree. A'eramũ ene E'agesage mua ore, ore mogyjaukare'ema 'gã nui. Eje'ega mome'waukaa ore 'gã nui ore mojenosõukare'ema futat— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. ³⁰ —Epãjēa emut ore, Kiapi'ni. Oreremiapoe'ema eapoukat ore. Ojero'wu ma'e 'gã ekatu'ogukat ore. A'eramũ nipo tesirũmera 'gã oporesagamũ ajemogyau ee— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. —Esage ma'e 'ga futat enera'yra 'ga. Ipojeuwipyra 'ga futat. 'Ga je'eg imũ futat toroo 'gã katu'oka arakou 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'gã 'ga upe, oje'ega monou 'upa.

³¹ Ojeupe 'gã je'ēmaw ire 'ga 'oga motomoga 'gã nupe, opãjē resaukaa 'gã nupe. A'eramũ futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã nerekou. A'eramũ futat 'gã ojenosõue'em Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau awau ajemogyau.

Okaraemã me'egawet

³²⁻³⁵ Jeju 'ga remimonofera 'gã 'ga manũawera mome'wau akou 'gã nupe:

—Amanũ ako Janejararete 'ga ai'i numiamũ, Jeju 'ga ai'i numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ— 'jau 'gã akou imome'wau ojeypyriwara 'gã nupe.

A'eramũ Ku'jywa 'ga opãjē monou wa'yra 'ga rerowiaara 'gã nupe. 'Ga nanē futat akou 'gã newiri nũ. A'eramũ Ku'jywa 'ga ojejukau wa'yra 'ga rerowiaara 'gã nee.

Nitywi'i futari “peapo awi mama'ea mũ nan” 'gã nupe 'jara 'gã. Aju'jaju'jawe futat 'gã wea'aramũ mama'e apo are. Nitywi'i futari mama'e mimara 'gã. Mama'ea 'gã imua pãwē etee futat ajaupe. Ka'aranũña 'gã erua Jeju 'ga remimonofera 'gã nupe. A'eramũ 'gã ka'aranũũ mojo'oka etee futat 'gã nupe. Ika'aranũũe'ema 'gã nupe nanē imonou nũ. Ta'yt kwaiwete ma'e 'gã nupe kwaiwete imonou. Ta'yre'ema 'gã nupe imonou inãinãni'ĩ etee. Mama'e muawamũ 'gã imonou 'gã nupe. Ywy jara 'gã ywy me'ega amumera 'gã nupe. 'Oga jara 'gã nanē woga me'ega ka'aranũũ are nũ. A'e repyfera 'gã erua Jeju 'ga remimonofera 'gã nupe ajaupe imojo'ogipyramũ. A'eramũ ikaraemãe'ema 'gã amũ akowe'em futat 'gã pype rakue.

³⁶⁻³⁷ Jose 'ga nanē oywy me'ega nũ. A'eramũ 'ga oywy repyfera rerua imonou Jeju 'ga remimonofera 'gã nupe. Jose 'ga u'at 'ypõ'õũũ pype rakue. Sipiri 'jau 'gã aipo 'ypõ'õũũ upe. Levi 'ga juapyrera poromũ. Aipo Jose 'ga rera mukũi. Panapea 'ga rer irũa. Jeju 'ga remimonofera 'gã Panape nuga 'ga ree. Aemaku'iara 'ga. A'eramũ 'gã poromũ inuga 'ga ree.

5

Ananiasi 'ga Safira ãẽ retee

¹ Anure 'ga amũ nanē oywy me'ega nũ. 'Ga rera Ananiasi. 'Ga remireko ãẽ rera Safira. Ananiasi 'ga oywy me'ega. A'ere 'ga ka'aranũũ mojo'ogi ojeupe.

² —Simim ape jarejee 'jau— 'jau 'ga wemireko ãẽ upe. —A'ere soo jare'meramũ 'gã nupe 'jau. “Koromũ etee oreywy repyfera”, sa'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga wemireko ãẽ upe.

A'eramũ Ananiasi 'ga awau o'meramũ Pedro 'ga upe:

—Koromũ etee futat ka'aranũũa jeywy repyfera— 'jau futatee 'ga awau Pedro 'ga upe.

³ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene mama'eukwaawa 'wyriara je'ega renupa 'ũ? Ma'eramũ te ene'me Jarejuwarete 'ga upe ra'e? Ywy repyfera eremim ape ejeupe. A'ere 'ã ene'me ejua.

⁴ Enema'ea futat ywya. A'eramũ ime'eg ire enema'ea futat epyfera. Ma'eramũ ene e'me

ekoeteramũ ejua jee 'ũ? A'ere naje upe rõi ene'me. Jarejuwarete 'ga upe te ene'me— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

⁵ Aipo ojeupe 'eramũ 'ga u'aa tii too awau amanũmũ. A'eramũ 'gã “o'me re Ananiasi 'ga manũ” 'e renupara 'gã okyjau ajemogyau. ⁶ A'eramũ kunumĩũũ 'gã 'ga auwana taity pyu, 'ga rerawau inuga ita kwara pype.

⁷ A'eramũ kaaruwamũ 'ga remireko ãẽ 'ua owaẽma Pedro 'ga upe. Nokwaawi ãẽ omena 'ga manũ. ⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau ãẽ upe:

—A'jea futat te koromũ etee futat ka'aranũũa rai'i?— 'jau 'ga ãẽ upe.

—A'jea futat kweramũ etee futat ai'i— 'jau ãẽ 'ga upe.

⁹ A'eramũ Pedro 'ga 'jau ãẽ upe:

—Ma'eramũ te pẽ'me Jarejuwarete 'ga upe? Nepekwaawi sipo “Janeruwarete 'ga ae'mea okwaap” 'ea? Kweramũ futat enemena ita kwara pype erawarera 'gã nuri. A'eramũ 'gã 'awamũ ene nanẽ ene rerawau nũ— 'jau Pedro 'ga ãẽ upe.

¹⁰ Aipo ojeupe 'eramũ ãẽ amanũmũ u'aa Pedro 'ga rowase nũ. A'erauwe kunumĩũũ 'gã 'ua osou nũ. Irãã'ã ãẽ reumera etee tuwamũ nũ. A'eramũ 'gã ãẽ rerawau inuga ãẽ mena ywyrì pe.

A'eramũ 'gã nera okwasi'wau.

—Ananiasi 'ga i'me Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga amanũmũ u'aa Pedro 'ga rowase. A'ere 'ga remirekofera ãẽ nanẽ amanũmũ o'me are nũ— 'jau 'gã imokwasi'wau.

¹¹ A'erauwe 'gã ajemogyau okyjau najuejue etee futat. Jejui 'ga rerowiaara 'gã, tesirũmera 'gã taetu okyjau.

—Kuu. Peenup te rai'i? “O'me re 'ga manũ” 'ea rai'i? Noje'eg ekoetei ae Jarejuwarete 'ga upe! Ni'mea'uweri ae 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe.

Aeremiapoe'ema apoawet

¹² A'eramũ taetu Jejui 'ga remimonofera 'gã Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã nemiapoe'ema apoukaa 'gã nupe. Ojero'wu ma'e katu'ogukaa 'gã nupe. Opãjẽ resaukaa werowiare'ema 'gã nupe. A'eramũ 'gã oporesagamũ ajemogyau ee.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã ako ajatykau 'ogeikwara pakuja 'wyripe, Sarumãu 'ga ma'e 'jawa 'wyripe jepi. Amaraka'aga 'gã Jarejuwarete 'ga upe, oje'ega 'gã imonou 'ga upe 'jau. ¹³ Amumera 'gã oje'ariweramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee numiamũ. A'ere 'gã kyjei etee 'wyriara 'gã nui.

—Esage futat Jejui 'ga rerowiaara numiamũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'wyriara 'gã nui 'gã kyjea ete 'gã nomoje'arukari Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee.

¹⁴ A'ere amumera 'gã nokyjei futari. A'eramũ 'gã etee Jejui 'ga rerowiaa. Kũjã nanẽ nũ. A'eramũ futat 'gã ojemomytuna kwaiwete ajemogyau, Jejui 'ga rerowiamũ.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã nemikatu'ogera resakarera 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua imajatykau. 'Gã nerua inuga pe yse pe pinosiga pype. A'eramũ Pedro 'ga kwawamũ 'ga 'aga okwapa ojero'wu ma'e 'gã 'arimũ. Janeruwarete 'ga 'Agesagea Pedro 'ga rerekou. A'eramũ 'gã 'arimũ Pedro 'ga 'aga kwawamũ Janeruwarete 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'oka. ¹⁶ A'eramũ Jerusareg ywyrìwara 'gã nanẽ ojero'wu ma'e 'gã nerua nũ. Jerusarega pytepyter ipe katu 'gã nerua imajatykau mama'eukwaawa rerekwara 'gã netee. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã katu'ogukaapap Pedro 'ga upe.

Jejui 'ga remimonofera 'gã nereko tyweawet

¹⁷ A'eramũ mainana 'wyriararete 'ga amara'neramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã nee.

—Ojerowiarukapap futat nipo 'ã 'gã 'gã nupe— 'jau 'ga opytuna 'gã nupe.

A'eramũ 'ga a'eramũ amara'neramũ 'gã nee. 'Ga pytuna 'gã, satuseu 'gã nanẽ amara'neramũ 'gã nee nũ.

¹⁸ A'eramũ 'ga 'gã pyygukaa 'gã munewukaa moromunepawa pype. Oje'wyrarete pyteripewara pype 'gã nerawau imunewukaa.

¹⁹ A'ere ypytunimũ Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga amũ muri 'okwara rawopytymo'woka 'gã nupe. A'erauwe 'ga 'gã nenũ'jãu 'gã nerawau jui.

²⁰ —Pe'je pejewau peu Ku'jywa 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe— 'jau ywagipewara 'ga Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe.

Aipo 'gã nupe 'epaw ire ywagipewara 'ga awau ojewya ywag ipe nũ. A'erauwe 'gã 'ga mojerowiaa.

²¹ Ai'iwetetewe Jejui 'ga remimonofera 'gã awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. A'ere mainana 'wyriararete 'ga nokwaawi. A'eramũ 'gã ojeupe oje'ẽma'e 'gã majatykau. A'ere 'gã 'jau jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je pejewau 'gã nerua. Saporogyta 'gã nupe 'jau— 'jau 'gã jefaruu 'gã nupe.

²² A'erauwe jefaruu 'gã awau moromunepaw ipe, iawopytymo'woka. A'ere 'gã nitywi. Ojeawopytym agawewi futat. A'etea 'gã nitywi. 'Gã nesage'emawe 'gã awau ojewya imome'wau mainana 'wyriara 'ga upe nũ.

²³ —Nitywi etee 'gã ki 'ei. Ũ'ẽ 'gã na'e ki 'ei. Peu agawewi futat iaarana 'ga rekoi. A'etea 'gã nitywi etee. Marupi katu nipo 'gã 'ẽi ra'e? Ojeawopytym agawewi futat. A'etea nipo marupi katu ũ'ẽ ra'e— 'jau 'gã imome'wau mainana 'wyriara 'ga upe.

²⁴ Aipo ojeupe 'eramũ mainana 'wyriara 'gã okyjau jefaruunana 'gã 'wyrria'ri retee. Ajemogymogyau etee worekorekou ekoete etee futat. 'Gã ikwaawe'ema 'gã nerekou.

²⁵ Aipo 'gã 'eramũ kũima'e 'ga amũ 'ua imome'wau 'gã nupe:

—Pẽnemimunewera 'gã ako oo Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype ojeypyriwara 'gã mu'jau ko— 'jau 'ga 'ua imome'wau 'gã nupe.

²⁶ A'erauwe jefaruu 'gã 'wyriara 'ga jefaruu 'gã nerooi peu Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'gã nerua nũ. A'ere 'gã nuereko'i 'gã tesirũgatu. Okyje 'gã tesirũmera 'gã nui.

—Werowiat 'gã 'gã. 'Gã nupãnamũ 'gã jane apisi ita pyu ne— 'jau 'wyriara 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'gã nerekou esage etee. ²⁷ A'eramũ 'gã 'gã nerawau oje'ẽma'e 'gã nupe nũ. A'eramũ mainana 'wyriara 'ga 'jau 'gã nupe:

²⁸ —Maran ajee ore 'i pẽ nupe rai'i? “Au'je ki 'ga mome'u re”, ore 'i pẽ nupe rai'i 'ũ. 'Ga rera 'ã pemokwasi'o pejejemogyau amunawa pype— 'jau mainana 'wyriara 'ga Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe. —Pemokwasi'o 'ã 'ga rera amunawa pype. Jerusareg ipe taetu 'ã kwaiwete 'ga rera— 'jau mainana 'wyriara 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —Ore kwa pejepe 'ga juka are. “Pẽẽ futat ako 'ga pejukaukat ai'i”, 'jau 'ã pẽẽ ore— 'jau mainana 'wyriara 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe.

²⁹ A'eramũ Pedro 'ga nanẽ oje'ega jupe nũ:

—Peje'ega nipo ore aruenup ki sa? Naani. Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã ore aruenup. Ma'eramũ 'ã ore Jejui 'ga mome'ui arakou 'gã nupe— 'jau 'gã mainana 'wyriara 'ga upe.

—Pẽẽ futat ako 'ga pemonoukat ipokutugukaa 'ypeywar are, 'ga jukaukaa 'gã nupe ai'i. A'ere ako 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga mainana 'gã nupe.

³⁰ —Ymã we te ako jane Jarejuwarete 'ga rerowiari ikue. 'Ga futat ako Jejui 'ga moferapa ai'i. ³¹ Jane katu'okawamũ 'ga 'ã akou 'awamũ. Ita kwar awi omoferaw ire 'ga 'ã akou ae katu'okaramũ— 'jau 'ga mainana 'gã nupe. —Israeu juapyreramũ jane'wyriaramũ nanẽ 'ga 'ã akou nũ. Janeruwarete 'ga te 'ã 'ga omogo oje'jawe. 'Ga te 'ã 'ga wapo jane katu'okawamũ— 'jau Pedro 'ga mainana 'gã nupe.

—Judeua 'ã pẽẽ, pejetywer awi pẽ poira Janeruwarete 'ga afutat. Ma'eramũ 'ã 'ga 'ga mafu'ami ita kwar awi jane katu'okawamũ. Otywer awi aepoiriweramũ 'ga ipe'ai jane wi. ³² Ore 'ã Jejui 'ga manũawera aruesak. 'Ga feraw ire nanẽ ore 'ga resaka ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. —A'eramũ 'ã ore a'eramũ 'ga mome'wau arakou pẽ nupe. Noropoiru'aweri ore 'ga mome'u awi. Janeruwarete 'ga 'Agesagea nanẽ Jejui

'ga kwaapa nũ. Oje'ega renupara 'gã nupe Janeruwarete 'ga U'agesage mua. Ma'eramũ 'ã ore 'ga mome'ui arakou— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

³³ Aipo Pedro 'ga 'eramũ 'gã amara'neramũ 'gã nee.

—Aruapisi ore pẽẽ. Nanamũ aipo pe'je oree— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁴ Aipo 'eramũ 'ga amũ afu'ama oje'ega opytuna 'gã nupe. Fariseu 'ga, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga, kũima'eeteetea 'ga. Gamarieua 'ga rera. 'Ga oje'ega opytuna 'gã nupe:

—Peroo 'gã ukupepe ore wi ra'ne. Toroporogyta ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'gã nerawau enũ'jãu 'gã nui. ³⁵ 'Gã neroo enũ'ẽ re 'ga oje'ega opytuna 'gã nupe:

—Pejea'gu ki 'gã nui. Peapisia'ne kasi 'gã ne. ³⁶ 'Awamueu ako kũima'e 'ga amũ 'ua 'gã nupe ai'i. Teutasi 'jara 'ga ako. “Awamũ je rekoi 'wyrriaramũ pẽ nupe”, 'jau ako 'ga 'gã nupe ai'i. A'erauwe ako 'gã ajatykau 'ga ree kwaiwete. 400 'gã ako ajatykau 'ga ree rai'i. 'Ga remiayuwamũ 'ga ree 'gã jatykaramũ ako jefaruu 'gã 'ga jukau ai'i. A'erauwe futat 'ga juka re 'ga remiayuwera 'gã okwasi'waupap ajau. Too.

³⁷ —Aipo 'ga juka re 'ga amũ 'ua nũ. Judas 'ga 'ua nũ. Garireja ywy pewarera 'ga. 'Wyrriara ae mojoyrũukaawa rupi 'ga 'ua 'gã nupe. A'erauwe 'gã jatykai 'ga ree nũ. A'ere nãñewẽjẽmĩ futat 'gã 'ga jukai. A'erauwe ako 'ga remiayuwera 'gã okwasi'wau ajau ai'i nũ.

³⁸ —'Awamũ ako 'ga amũ 'ua janee ai'i nũ, Jeju 'ga ai'i nũ. A'ere ako 'gã 'ga jukai etee ai'i nũ. A'eramũ jane 'ga remiayuwera 'gã kwasi'o rapesaka ra'ne. Ikwasi'oe'emamũ jane “A'jea futat 'ga Janeruwarete 'ga ma'ea ra'e”, sa'e 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁹ —'Ga remiayuwera kwasi'oe'emamũ nipo Jarejuwarete 'ga we futat peowajat. A'eramũ pẽẽ 'gã apisawa'ne'em— 'jau Gamarieu 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã erowiari.

—A'jea futat nipo— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee siapesak ra'ne— 'jau mainana 'wyrriara 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'ere 'gã Jeju 'ga remimonofera 'gã mogei nũ 'gã nupãnupãnupãu.

—Au'je ki Jeju 'ga mome'u re pejejeko re 'gã nupe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'ere 'ga opoia 'gã nui, 'gã nupã re.

⁴¹ Onupã re 'gã ã'jãu mainana rog awi. Aku'iramũ etee awau.

—Janeruwarete 'ga te 'ã iku'i 'ũina jane ree— 'jau etee 'gã ajaupe. —'Ga ra'yra 'ga te jane 'ã sirowiat. A'e are te 'ã 'gã jane nupãi. Namama'e tywera apo are rũi te 'gã 'ã jane nupãi. Jeju 'ga rerowiarãmũ te 'gã jane nupãi— 'jau 'gã ajaupe aku'iramũ etee.

⁴² A'eramũ taetu 'gã ojero'waro'wau etee futat ajemogyau Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou imome'wau 'gã nupe.

—Jeju 'ga jane katu'okara. Janeruwarete 'ga ako 'ga amut jane katu'okaramũ ikue— 'jau 'gã 'gã nupe imome'wau.

'Gã nog ipe nanẽ awau imome'wau 'gã nupe nũ.

—Jeju 'ga jane katu'okara. 'Ga te ako Janeruwarete 'ga amut janee ikue, jane katu'okaramũ ikue. Ma'eramũ 'ga 'ã ae katu'ogi akou— 'jau 'gã ajemogyau imome'wau 'gã nupe.

6

Majawera 'gã nupe mama'e monoat

¹ Anure Jeju 'ga rerowiaara 'gã awau ajemogyau ojeme'yita, kwaiwete. Judeu 'gã juejue. A'ere 'gã amũ grego je'ega apoi. Amumera 'gã epyreu je'ega apou. A'eramũ grego je'ega apoara 'gã amara'neramũ epyreu je'ega apoara 'gã nee.

—Nepemojo'og esagei 'ã majawera 'gã nupe kumia. Pejepyntuna imen manũ ma'e 'gã nupe ete 'ã kumia kwaiwete pemono. A'ere 'ã orepyntuna majawera 'gã nupe kumi tuwyre'ria etee pemono— 'jau 'gã ajaupe, amara'neramũ ajuee.

² A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã 'gã majatykau.

—Ore noromojopypea'uweri Jejui 'ga mome'ua. Nia'wyri 'ga mome'u awi ore poira.

³ A'eramũ pẽe futat 'gã amũ nesaka. Sete 'gã pemogy kumia majawera 'gã nupe imonoaramũ. Ore noropaira'uweri Jejui 'ga mome'u awi. 'Ga mome'wara te 'ã ore. A'eramũ pẽe futat 'gã amũ mũ'jãu imua pejewi— 'jau Jejui 'ga remimonofera 'ga amũ u'ama 'gã nupe. —Esage ma'e 'gã etee. I'akwaap ma'e 'gã etee futat ki pemono imũ'jãu 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwara 'gã etee ki pemũ'ẽ imonou kumia 'gã nupe imonoaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ —A'eramũ ore oropoire'ema Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u awi. Jarejuwarete 'ga upe oroporogyta awi nanẽ oropoire'ema nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ —A'jea futat. A'jea futat te 'ã 'ga je'ega resageramũ— 'jau 'gã ajaupe. —Ko ajee ore 'gã amũ muri etee imogyau, majawera 'gã nee ojejuka ma'eramũ. Pẽe 'ã 'ga je'ega mome'wara te. A'eramũ ore 'gã amũ mua te imogyau majawera upe kumi monoawamũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'ga 'gã amũ muri 'gã mogyau majawera upe kumi monoawamũ. 'Gã nemipyyrũ 'gã nera Estevão, Filipe, Prokaro, Nikanu, Timãu, Pamenasi, Nikorau. Poromũ 'gã nemipyyrũmera 'gã nera. 'Gã 'gã imonou imogyau majawer are ojejuka ma'eramũ.

Jarejuwarete 'ga Estevão 'ga erowiar ywyapiau. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou nũ.

Nikorau 'ga najudeu arũi. A'ere 'ga Janeruwarete 'ga rerowiari judeu 'jawe. Ātioki pewarera 'ga Nikorauramũ.

⁶ 'Gã mũ'ẽ re 'gã 'gã nerawau Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe.

—Koromũ ore 'gã muri majawera 'gã nee ojejuka ma'eramũ ai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

—A'jea. Nanuara futat esage. Au'jete 'gã pemut rai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'gã je'egi Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee:

—Koromũ 'gã 'gã muri majawera 'gã nee ojejuka ma'eramũ rai'i. Ejejuka ki 'gã nee. Esag iki 'gã kumi monoa majawera upe. Emu'akwaap 'gã— 'jau 'gã oje'ega Ku'jywa 'ga upe.

'Ga upe 'epaw ire 'gã opo monou 'gã apyte'rarimũ.

—'Awamũ majawera 'gã nee ojejuka ma'ea pẽe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã kumi monoaramũ ajemogyau majawera 'gã nupe.

⁷ A'eramũ futat 'gã Jejui 'ga mome'u mokwasi'wau kwe pewara 'gã nupe. Kwaiwete amunawa pypiarũpiaruga. A'eramũ Jerusareg ipewara 'gã nanẽ Jejui 'ga rerowiaa, kwaiwete. Mainana 'gã amũ nanẽ 'ga rerowiaa 'gã pyri nũ.

Estevão 'ga pyykawet

⁸ Estevão 'ga ako esage ma'ea. A'eramũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ Janeruwarete 'ga opãjẽ mua 'ga upe, 'ga remiapoe'ema apoukaa 'ga upe. A'eramũ esakarera 'gã oporesagamũ ee ajemogyau. ⁹ A'ere 'gã amũ nuerowiari Estevão 'ga. Aipo 'gã judeua futat numiamũ. Sirene pewaret, Aresãri pewaret. Mĩmer awi 'gã nuri rakue. 'Gã jatykaawa rera “noporowykyu'jawi 'gã amuarera 'gã nupe” 'ea. Aipo 'gã ojemajatykau Sirisia ywy pewarera 'gã nee, Asia ywy pewarera 'gã netee. A'eramũ 'gã Estevão 'ga mueue. ¹⁰ A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea te Estevão 'ga mu'akwaawi 'ga mogou. A'eramũ 'gã a'eramũ wejue oje'egawarũnamũ futat 'gã nupe.

¹¹ A'eramũ 'gã 'gã amũ mepyau Estevão 'ga je'ẽwu'jagawamũ.

—Koa kũima'e 'ga nia'wyri. Jarejuwarete 'ga 'ga akurap akou. Moisesi 'ga nanẽ 'ga ikurapa nũ. Ore 'ga 'eawera aruenup— 'jau 'gã o'meramũ 'gã nupe.

¹² Nan etee 'gã 'gã mamara'neu Estevão 'ga ree. 'Wyria'ri, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã 'gã amamara'neukat Estevão 'ga ree. A'eramũ 'gã Estevão 'ga pyyka erawau oje'ẽma'e 'gã nupe. A'erauwe i'me ma'e 'gã nuri osou oje'ega 'wyriara upe.

¹³⁻¹⁴—A'jea futat 'ga 'ga kurawi akou. “Nia'wyri ako Janeruwarete 'ga mogytaawa ra'e”, e'i 'ga oree akou ai'i. “Moisesi 'ga taetu ako o'meramũ akou ikue, oporogytau 'me akou ikue”, e'i 'ga oree akou. “Jejui 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga nipo 'ã Jarejuwarete 'ga mogytaawa omateepap”, e'i Estevão 'ga oree ai'i— 'jau futatee i'me ma'e 'gã 'wyriara upe. —“Moisesi 'ga je'ega nanẽ simojopy'rupap 'jau nũ”, 'jau 'ga oree— 'jau futatee 'gã 'gã nupe o'meramũ, Estevão 'ga je'ẽwu'jaga.

¹⁵ Aipo 'eramũ ajatyka ma'e 'gã amã'jãu Estevão 'ga reakwar are.

—Kuu. Maran te 'ga reakwara nũ'ũ. Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga reakwara 'jawe futat 'ga jã'nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

'Ga reakwara renyfuga resakawe ajatyka ma'e 'gã oporesagamũ etee 'ga ree 'upa.

7

Estevão 'ga 'eawet

¹ A'eramũ mainana 'wyriararete 'ga 'jau Estevão 'ga upe.

—A'jea futat nipo ajee ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

² A'erauwe Estevão 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Peapyaka jeje'eg are— 'jau 'ga mainana 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga te 'ã esage janee nũ'ũ. Ymã te 'ga jesaukari janyepy upe rakue, Abraão 'ga upe rakue— 'jau 'ga 'gã nupe. —Mesopotami ywy pe Abraão 'ga rekoramũ Janeruwarete 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue: ³ “Kwe pe ekwap epytuna 'gã nui ajepeja ywy pe. Jeremiesaukaram ipe ekwap”, 'jau 'ga 'ga upe rakue, 'ga muẽma 'ga pytuna 'gã nui rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe. ⁴—Kautei 'jawa ywy awi Abraão 'ga awau akou kwe pe. Awau owaẽma Rarã 'jawa amunaw ipe. Peu 'ga opytawaipa. Peu futat 'ga ruwa amanũmũ 'ga wi rakue. A'ere 'ga ruwa manũ re Janeruwarete 'ga 'ga rerawau 'ga pytuna 'gã netee futat 'ga rerua erowaẽma Kanaã 'jaw ipe rakue. 'Agamũ 'ã jarejemogyau 'ga reruawer ipe etee futat— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ —NaAbraão 'ga upe etee rũi 'ga ywya muri rakue. 'Ga juapyrera 'gã nupe nanẽ 'ga ywya muretei rakue. Aipo 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe: “Ene manũ re enejuapyrera 'gã ajemogyau ipype”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe. Nata'yri we agawewi Abraão 'ga aiporamũ rakue. A'etea Janeruwarete 'ga e'i poromũ 'ga upe. ⁶ “A'ere nipo enejuapyra 'gã neko'i tapy'yi amutee ywy pe oporowykyau jupe”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. “A'eramũ nipo ywy jara 'gã 'gã mogyau wemifajamũ, 'gã moporowykyau ojeupe. A'ere nipo 'gã nomepyi 'gã. A'eramũ nipo 'gã 'gã nerekou tyweaete. Kwaturu sētu kwara mũ rupi nipo enejuapyrera 'gã ajemogyau oporowykyau jupe”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe— 'jau Estevão 'ga u'ama 'gã nupe.

⁷ —“Anure te nipo je enejuapyrera 'gã nereko tywearera 'gã nereko tyweretei”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe. “Anure te nipo enejuapyrera 'gã nuri ojewya 'au je muorypa”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama 'gã nupe, oypy 'gã nekwawera mome'wau u'ama 'gã nupe.

⁸ —Aipo 'e re Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue nũ: “Eja'yramũ ki eja'yra 'ga emojewak”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ Abraão 'ga 'ga je'ega rerekou katu wapya pe. A'eramũ 'ga anure wa'yra 'ga 'aramũ wa'yra 'ga mojewaka. Wea'aramũ Janeruwarete 'ga je'eg are wa'yra 'ga mojewag ire. “Eja'yra jewaga resakawe ki ejea'at jeporogytafer are ekou”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga akou wea'aramũ 'ga porogytafer are rakue. Majepei tee Abraão 'ga morowykye'ema magwapa wa'yra 'ga 'ar ire. A'ere 'ga ajepeja rupi 'ga mojewagi rakue. Isaki 'ga Abraão 'ga ra'yra 'ga. A'ere anure Isaki 'ga wa'yramũ nũ. 'Ga ra'yra 'ga rera Jako. A'eramũ 'ga nãñewẽjẽmĩ

futat wa'yra 'ga mojewaka nũ. Anure Jako 'ga wa'yramũ nũ. Tusi 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga wa'yra mojewaka oje'jawe etee futat. Imojewakapap rakue. Jako 'ga ra'yra 'gã janeypya rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

⁹—Janeypy 'gã oporerekoaywereteramũ wewirera 'ga ree, Jose 'ga ree rakue. A'eramũ 'gã wewirera 'ga me'ega kũima'e 'gã amũ nupe, 'ga monou ka'aranũũ are. A'eramũ aipo kũima'e 'gã Jose 'ga rerawau Egitu ywy pe rakue. Mukuu te Egitu ywya 'gã ywy awi. Peu 'gã Jose 'ga me'ega nũ. A'eramũ Jose 'ga muarera 'ga 'ga moporowykyaukaa 'ga mepyawe'em. A'ere Janeruwarete 'ga Jose 'ga rerekoi weape futat.

¹⁰—A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga muekõẽina etee mama'e apoukaa 'ga upe. A'eramũ Jose 'ga u'arasige'emamũ akou. 'Ga mu'akwaapa etee Janeruwarete 'ga. A'eramũ Farao 'ga 'ga futaa. Farao 'ga Egitu ywy pewara 'gã nupe 'wyriararetea. A'eramũ 'ga 'jau Jose 'ga upe: “Ene je amogo tejemiayuwa rerekwaramũ, jeroğa raaranamũ, jekaraemã raaranamũ nanẽ nũ”, 'jau 'ga Jose 'ga upe, 'ga mogou opoirũnamũ rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

¹¹—A'ere anure Egitu ywy pewara 'gã ty'ara rerajemogyi. Nitywi mama'ea 'gã nupe. A'eramũ ty'ara 'gã mu'arasiga 'gã mogyau. A'eramũ Jose 'ga juowuurana monou 'gã nupe, 'gã nemi'uramamũ. A'ere naEgitu ywy pewara etee rũi ty'ara rerekoi rakue. Kanaã pewara 'gã nanẽ nitywi mama'e pyu rakue, janeypy 'gã futat rakue. ¹² A'ere 'ga amũ 'jau Jako 'ga upe rakue: “Egitu ywy pe mama'e tywamũ. 'Gã 'wyriara 'ga juowuuran anugatu ime'egipyramamũ”, 'jau 'ga amũ imome'wau Jako 'ga upe rakue. A'erauwe Jako 'ga wa'yra 'gã monou Jose 'ga pyri juowuurana murukaa. A'ere 'gã nokwaawi Jose 'ga. A'eramũ 'gã juowuurana mua 'ga wi. A'eramũ 'gã erawau erojewya oje'wyr ipe nũ— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

¹³—Wemi'urama ojewi teepawauwe 'gã ojewya awau imua rakue nũ. Aiporamũ 'gã oramũ futat 'gã newirera 'ga ojemome'wau 'gã nupe. “Je ako pẽnewirera ikue”, 'jau 'ga 'gã nupe. A'eramũ Jose 'ga reki'yra 'gã nesakara 'gã awau imome'wau 'wyriararete 'ga upe. “Jose 'ga reki'yra 'gã 'au ako 'ga pyri”, 'jau 'gã 'wyriara 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁴⁻¹⁶—A'erauwe 'wyriara 'ga oje'ega Jose 'ga upe rakue: “Ere ajee ejuwa rerurukaa 'au ejepyri”, 'jau 'ga Jose 'ga upe rakue. A'erauwe Jose 'ga oje'ega weki'yra 'gã nupe: “Pe'je ajee jarejuwa 'ga rerua 'au pejepytuna 'gã neewe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'erauwe 'ga reki'yra 'gã oi. 'Ga 'eawera mome'wau 'uwa 'ga upe. “Ere ejua 'au je pyri”, pe'je ki jarejuwa 'ga upe, e'i 'ga oree. “Pejepytuna 'gã juejue perut”, e'i 'ga oree, 'jau 'gã 'uwa 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

—A'erauwe 'gã 'uwa 'ga rerawau Egitu ywy pe, wewirera 'ga rekwaw ipe rakue. Opytuna 'gã netee futat 'gã awaupap Egitu ywy pe rakue. Kwaiwete te 'gã nakue. Setẽtai sũku te 'gã pytuna. A'eramũ 'gã peu futat awau ajemogyau rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

—Peu futat Jako 'ga amanũmũ rakue. 'Ga manũ re 'ga ra'yra 'gã 'ga rerua 'ga tyma Abraão 'ga remimurera ywy pe. Aipo ywya 'ga amut teumera rupawamũ futat rakue, Sikwẽ 'jawamũ rakue. Emora 'ga ra'yr awi imua rakue. Ka'aranũũ pyu futat 'ga imua rakue. Janeypy 'gã manũ re nanẽ 'gã peu futat 'gã nerooi ityma aipoa ywy pe rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

¹⁷—Peu Egitu ywy pe futat janeypy 'gã ojeme'yita rakue. Kwaiwete 'gã ojeme'yita ajemogyau rakue. 'Au ojewyre'emauwe 'gã jeme'yita. 'Gã jeme'yi re Janeruwarete 'ga 'gã nerua erojewya 'au. U'eawer imũ etee futat 'ga 'gã nerua erojewya 'gã ywy pe rakue nũ.

¹⁸—'Gã neroo ja'wyja'wyrãmũ futat 'wyriara tywera osou 'gã nupe. A'ere aipoa 'wyriara Jose 'ga nokwaawi. Jose 'ga manũ re tee aipo 'wyriara reni 'gã nupe. A'eramũ 'ga Jose 'ga kwaape'ema. ¹⁹ A'eramũ aipoa 'wyriara janeypy 'gã nerekou tyweaete,

janeypy 'gã mayrũmũ. A'eramũ aipoa 'wyriararũ'ema 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejeja'yra pemomopot. I'ar ypyrauwe peroo ejaa kofera pype inuga. A'eramũ amanũmũ”, 'jau 'wyriararũ'ema 'ga 'gã nupe. A'ere 'gã jejukai wa'yr are. Imimi etee jui, imonou, imuaranupa. A'eramũ 'gã ojemomytuna kwaiwete. A'eramũ 'wyriara amara'neramũ 'gã nee— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

²⁰ —Aipo 'wyriara renamũ futat Moisesi 'ga u'aa. A'eramũ 'ga y ãẽ 'ga mima 'ga rerekou. Muapyra jay maka'jam ire 'ga y ãẽ yrupenana apou 'ga upe. A'ere ãẽ 'ywynga pyu iperuga wa'yra 'ga upe. A'e pype 'ga y ãẽ 'ga rerawau 'ga nuga 'ga rejaa juowukuu pyteripe 'y pe. ²¹ A'eramũ 'wyriara 'ga ra'jyra ãẽ 'ua 'ga joo'o renupa, Farao 'ga ra'jyra ãẽ 'ua 'ga renupa. A'eramũ ãẽ 'ga rerawau ojeupe imuaranupa. 'Ga aranuw ire ãẽ 'jau 'ga upe: “Je te 'ã amuaranuwukat ene. A'eramũ ene jera'yra futat ekou”, 'jau ãẽ Moisesi 'ga upe. ²² A'eramũ Moisesi 'ga ojemu'jau Egitu ywy pe 'gã nemikwaaw are. A'jeteetewi te 'ga porogytai. Oporowyky esage te 'ga— 'jau Estevão 'ga u'ama 'ga mome'wau 'gã nupe.

²³ —Kwarẽta kwara mu'ar ire Moisesi 'ga 'jau ojeupe: “Maran te 'ã nooi tepytuna resaka tekou 'i?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ Moisesi 'ga awau. ²⁴ 'Ga waẽmamũ Egitu ywy pewara 'ga amũ 'ga pytuna 'ga rerekou tywea 'ga rowase. A'eramũ Moisesi 'ga osou 'gã pyterimũ 'gã pe'au ajau. A'ere 'ga Egitu ywy pewara 'ga jukau opytuna 'ga repyaa. ²⁵ “Jepytuna 'gã nipo je kwaap. 'Awa ywy awi 'gã nenũ'jãwamũ je ene monoi Jarejuwarete 'ga 'ea nipo 'gã ikwaapa”, 'jau Moisesi 'ga ojeupe numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi. “Janeruwarete 'ga 'ga mut 'gã nenũ'jãu Egitu ywy awi” 'ea kwaape'ema ajemogyau.

²⁶ —Ai'iwe Moisesi 'ga oi opytuna 'gã pyri nũ. A'eramũ 'gã amũ ajuerekou ajuowajaa nũ. A'eramũ Moisesi 'ga 'jau 'gã nupe: “Ma'eramũ pẽẽ pejepokoka ekoete pejejuere pejejuerekou ki 'ei? Israeu juapyrera jue agawewi pẽẽ”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe. ²⁷ A'ere ojonupãara 'gã Moisesi 'ga muajãni etee. A'eramũ 'ga 'jau: “Awỹja 'wyriaramũ ene mogou oree ki 'ei? Awỹja ene mua mama'e tywera apoukare'ema oree ki 'ei? ‘Tajuka 'ga amũ kaaruwauwarera 'jawe', ere te? Kaaruwamũ ako Egitu ywy pewara 'ga erejuka ai'i. ²⁸ “Ga 'jawe tajuka amũ nũ', ere te?” 'jau 'ga 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁹ —Aipo ojeupe 'erauwe Moisesi 'ga ojepe'au 'gã nui oka'jama awau ajepeja ywy pe Mitiã 'jaw ipe akou. Peu futat 'ga wemirekoramũ. Wemireko re 'ga wa'yramũ. Mukũi 'ga ra'yra 'gã— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

³⁰ —Kwarẽta kwara magwaw ire Moisesi 'ga awau akou jũ myterimũ watau. Ywytyra pyri 'ga awau watau, Sinai 'jawa pyri 'ga awau. Peu jũ pype tata wenyramũ erujewi 'ga upe. Ka'a'ia wenyramũ 'ga upe. A'ea tata eny ywyteripe ywagipewara 'ga ojesaukaa 'ga upe. ³¹ “Kuu. Ma'ja te nũ'ũ?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga epejãna esaka. A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe: ³² “Je te ako eneruwaretea jepi”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe. “Enepytuna 'gã ako je rerowiat iypy we ikue. A'eramũ je 'ã eneruwaretea tekou”, 'jau 'ga 'ga upe. “Abraão, Isaki, Jako. Mĩmera 'gã ako je rerowiat ikue”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe oje'ega— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

—A'ere Moisesi 'ga kyjei etee 'ga je'eg awi. Oyyita u'ama. Awawe'em 'ga 'ga pyri katu katu. 'Ga kyjea 'ga mamã'jãukare'ema ee. ³³ A'eramũ Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe: “Ere epyapaawa mososoka. Je te 'ã pãjẽrete. A'eramũ pẽẽ je pyri pejejua pejepyapaawa mososoka. A'eramũ je pẽ nerowiaa. Na pa je 'gã je rerowiari ra'e, ta'e pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁴ —“Aenup je tejemiayuwa wayrũ rerofaema te'ỹina. Egitu ywy pewara 'gã jeremiayuwa 'gã wereko tywerete. A'eramũ je 'au tejua tejyapa teporogytau enee. Tomono ene 'gã nenũ'jãukaa peuwara 'gã nui 'jau”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe— 'jau Estevão 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

³⁵ —Ymã te 'ga amũ Moisesi 'ga upe 'ga 'i rakue: “Awỹja ene mut 'wyriaramũ oree? Awỹja ene mua mama'e tywera apoukare'ema oree ki 'ei?” 'jau 'ga amũ 'ga upe rakue, 'ga reroyrũmũ rakue. A'ere 'ga futat Janeruwarete 'ga imogoi 'ga pytuna 'gã nenũ'ẽawamũ Egitu ywy awi. Janeruwarete 'ga futat 'ga omogo 'wyriaramũ pẽ nupe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

—Janeruwarete 'ga 'jau ywagipewara 'ga upe: “Ekwap eje'ega Moisesi 'ga upe. 'Jeremi-ayuwa 'gã 'ga too erua enũ'jãu jee Egitu ywy awi 'jau', e'i 'ga enee, ere ewau 'ga upe”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ ywagipewara 'ga 'ua tata eny 'jawewara ywyteripe ojesaukaa oje'ega Moisesi 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁶ —Moisesi 'ga futat janeypy 'gã nenũ'jãu Egitu ywy awi rakue. Peu futat Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukaru 'jau 'japa Moisesi 'ga upe, opãjẽ resaukaawamũ. A'eramũ Egitu ywy pewara 'gã oporesagamũ ajemogyau ee. 'Y pytag ipe nanẽ 'ga iapou 'gã nupe nũ. Amunawe'em ipe nanẽ 'ga aeremiapoe'ema apou akou 'gã nupe. Awau 'gã akou watau. Kwarẽta kwara rupi 'gã awau akou watau.

—Peu 'ga 'gã ataaw ipe mama'e apou 'gã nupe, aeremiapoe'ema apou 'gã nerekou pe rupi. ³⁷ Ymã te Moisesi 'ga poromũ oje'ega opytuna 'gã nupe rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri jerekwawer ipe pẽ nupe oje'ega mome'waramũ pẽ nupe. Sã'ã 'ga je mura pẽ nupe. Nan tee futat nipo 'ga 'ga amũ muri pẽ nupe. Pẽpytuna 'ga futat nipo 'ga poromũ amut pẽ nupe”, 'jau 'ga opytuna 'gã, Israeu juapyrera 'gã nupe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸ —Moisesi 'ga futat opytuna 'gã nerawaara rakue. Awau 'gã owaẽma ywytyra upe, Sinai 'jawa upe. Ywytyra upe owaẽm ire 'gã opytanu. A'eramũ futat 'gã ajatykau. A'ere Moisesi 'ga ojeupia ywytyra rupi 'gã nui. Awau oporogytau Jarejuwarete 'ga upe ywytyra apyte'rarimũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua 'ga moporogytaukaa Moisesi 'ga upe: “Tajuowajat kasi 'gã nee ne. Amunarũme'em nanẽ nũ. Mama'e tywera nanẽ 'gã iapowe'em. Akowe'em nanẽ 'gã ajuemireko are”, 'jau ywagipewara 'ga Moisesi 'ga upe rakue. Natepawa'uweri futari Janeruwarete 'ga je'ega. Namutamutat 'ga je'ega rekoi— 'jau Estevão 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

—Ojeupe ywagipewara 'ga imome'upaw ire Moisesi 'ga ojewyraipa 'ua ywytyra apyte'rar awi 'ga je'ega mome'wau opytuna 'gã nupe. ³⁹ A'ere janeypy 'gã niporenuwiveri Moisesi 'ga je'eg are rakue. 'Ga reroyrũmũ etee 'gã nakue. “Pe'je ajee soo jarejewya jarejemogyau Egitu ywy pe nũ”, 'jau 'gã ajaupe rakue.

⁴⁰ —Ojewyru'jaw ire 'ga oporomukuramũ 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã oporonupa Arão 'ga upe ee: “Manamũ ajee jane reruarera 'ga ki 'ei? Moisesi 'ga ki 'ei?” 'jau 'gã Moisesi 'ga reki'yra 'ga upe rakue. “Tee. Maran gatu nipo 'ã 'ga rekoi rai'i”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Amanũ nipo 'ã 'ga rai'i. Ere ajee itaa siapo jaremairamũ 'ũ, jarejee jarejerekwaramũ 'ũ, pea jarejeupe esaukaawamũ 'awamũ 'ũ”, 'jau 'gã 'ga reki'yra 'ga upe, Arão 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

⁴¹ —A'erauwe 'gã opo'yra mua 'ga upe. Ita mo'yra rerekwara 'gã imua 'ga upe. A'eramũ 'ga kwataua'yra a'agawa apou mairamũ 'gã nupe. A'ere 'gã weymawa apisi iapyau jupe. Saa'e 'gã Janeruwarete 'ga upe weymawa rapya rakue. Nan futat 'gã kwataua'yra a'agawa upe weymawa rapyau ekoete. A'eramũ 'gã maraka apou jupe. ⁴² A'eramũ Janeruwarete 'ga opoiraipa 'gã nui. Sã'ã ae Janeruwarete 'ga rerowiara. Nan futat 'gã kwataua'yt maira'me rerowiari jaytata retee. Jay, kwat. Mĩmera 'gã erowiaa imuorypa— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

—A'eramũ Janeruwarete 'ga opoiraipa 'gã nui. A'ere anure 'ga ojewya 'gã nupe nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga nupe inuga janee rakue.

“Israeu juapyreramũ pẽẽ jeremiayuwa futat numiamũ. A'ere naje upe rũi pejejeymawa peapy rakue.

Kwarēta kwara rupi amunawe'em ipe pejekou maira'me a'agawa upe etee pejejeymawa peapy rakue, pejejemiapofera upe etee futat rakue, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe rakue.

Pēmaira mū rera Moroki. Ajepeja rera Rēfã. Rēfã jaytata.

⁴³ Moroki ro'gi erawau Rēfã a'agawa retee futat. Naje muorywi pejepe rakue.

A'eramū je futat pē monou kwe pe, Papironi atykupe katy pē monou.

A'eramū je pē nerekou tyweaete, 'jau 'ga janeypy upe rakue”,

'jau 'ga 'gã nupe, ka'arana kwasiari inuga janee rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

⁴⁴ —Amunawe'em ipe watau awau taityoga rerawau wogamū najuejue etee. Jarejuwarete 'ga upe nanē amū rerawau nū 'ga mogytaawamū. 'Ga je'eg imū etee futat Moisesi 'ga taityoga apoukaa 'gã nupe. A'e pype 'gã oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga resaka 'gã 'jau ajaupe: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga rekoi jane pype. 'Aga taityoga pype 'ga resei oporogytau janee”, 'jau 'gã ajaupe.

⁴⁵ Nuetygi futari 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga. Moisesi 'ga manū re Josue 'ga akou Moisesi 'ga rekwawer ipe. A'etea 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga nuetygi futari. Erawau Kanaã ywy pe erowaēma. Peu owaēm ire 'gã judeue'ema 'gã nesaka. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã ywy pojekaukari janeypy 'gã nupe. A'eramū 'gã judeue'ema 'gã mū'jāu ojewi. A'eramū 'gã etee futat 'upa peu. Janeruwarete 'ga mogytaawa taityoga 'gã peu etee futat imyina ojepyri Jarejuwarete 'ga mogytaawamū. Nuetygi futari 'gã 'ga mogytaawa taityoga— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴⁶ —Kanaã ywy pe janepytuna 'gã nekoramū Davi 'ga akou 'wyriaramū 'gã nupe rakue. Janeruwarete 'ga oporomutaramū nanimenime Davi 'ga ree. A'eramū Davi 'ga 'jau 'ga upe: “Awamū ore naruatau'jawi”, 'jau 'ga 'ga upe. “A'eramū je 'oga mū apou Enemogytaawamū”, 'jau 'ga 'ga upe. “Jako 'ga jeypya rakue. 'Ga 'ã ene rerowiat rakue. 'Awamū je nanē ene rerowiaa tekou”, 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. “Ma'eramū je 'ã 'oga mū apoi enee, Enemogytaawamū, ki Ku'jyp”, 'jau Davi 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

⁴⁷ A'ere Davi 'ga 'oga nuapoi. 'Ga ra'yra 'ga te wapo rakue. Mama'e tesirūmera etee 'ga imajatykau wa'yra 'ga upe, Sarumāu 'ga upe. A'eramū 'ga manū re 'ga ra'yra 'ga iapou rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴⁸ —A'ere Janeruwarete 'ga nokoa'uweri 'oga pype, aeremiapofera pype— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe imome'wau. —'Ga te 'ã Janeruwaretea futat. 'Ga te 'ã eteetea. Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue:

⁴⁹ “Napytaa'uweri je pēnemiapofera 'oga pype. Ywaga jeapykawa. Ywya jepyrugawa”, e'i 'ga rakue.

“Maran a'e pe je rekoi pēnemiapofera pype nū?

Maranuara katu nipo 'oga peapo jee?

Ma'ape a'eramū jepytu'wawa?

⁵⁰ Naje rūi nipo 'agera mama'ea aapo rakue ki sa?

Jeremiapofera te 'ã 'agera mama'ea.

Je te 'ã 'agera mama'ea aapo katu katu”, 'jau Ku'jywa 'ga 'gã nupe rakue,

'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau mainana 'wyriara 'gã nupe.

⁵¹ —A'ere nipo 'ã pēē nanē nepeenuwi etee Jarejuwarete 'ga je'ega nū. Jareypy 'gã 'jawerimū etee futat nipo 'ã nepeenuwi etee 'ga je'ega. Nepēapyai futari nipo 'ã pēē. “Naani. Narafutari ore”, 'jau etee 'ã pēē 'ga 'Agesage upe— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe.

⁵² —Janeypy 'gã na'ne 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nerekou tyweaete rakue, 'gã apisau rakue. Anure nipo Ku'jywa 'ga ojepyriwara 'ga muri pē nupe. Pēnemiapesaga 'ga muri pē nupe 'eramū 'gã 'gã nerekou tyweaete rakue— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe, u'ama imome'wau. —A'ere ako Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri janee ai'i. A'ere ako

'ga pejuka ai'i. Mama'e tywer apoare'ema 'ga te ako ai'i numiamũ. A'etea ako 'ga pemonoukat ipokutugukaa 'ypeywar are ai'i— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga ako pëë imonou 'ga ree iporomutare'ema 'gã nupe ijukaukaa ai'i. ⁵³ Ymã te 'ã ywagipewara 'ga Janeruwarete 'ga je'ega reruri janyepy 'gã nupe rakue. A'ea 'gã 'ã omome'u pë nupe numiamũ. A'etea nipo 'ã nepeenuwi futari 'ga je'ega— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe u'ama.

Estevão 'ga jukaawet

⁵⁴ Aipo ojeupe Estevão 'ga 'eramũ 'gã amara'neeteeteramũ 'ga ree kwaiwete. 'Gã mara'nea 'gã nerekou. ⁵⁵ A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea Estevão 'ga rerekoi. A'eramũ 'ga amã'jãu ywau. Tata eny 'jawewara resaka ywag ipe. Owerapa 'ga upe. Sã'ã tupã werawa ypytunaiwayay pype. A'eramũ 'ã ae ajuesaka aju'amamũ. Nan 'ga Janeruwarete 'ga renyfuga pype Jejuí 'ga resaka 'ga jakwatawa katy 'ga 'amamũ. Enyfunyfuk 'ga upe. Janeruwarete 'ga wi te turi. ⁵⁶ A'e resakawe 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pemã'ë ywau. Ywaga ojeawopytymo'wok jee— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe. —Jejuí 'ga, Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga je aesak. 'Uwarete 'ga yse katy 'ga fu'ami u'ama— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe.

⁵⁷ A'ere aipo 'ga 'eramũ 'gã joywaemi etee. A'eramũ futat wapyra rawopytyma 'ga je'eg awi.

—Kasi ore 'ga je'ega renuwi ne— 'jau 'gã wapyra rawopytyma 'ga je'eg awi. —O'meramũ futat.

⁵⁸ A'erauwe 'gã jãni awau 'ga repejãna ojepejopepa awau 'ga pyyka 'ga jywa are. 'Ga rerawau 'ga reroyryryryka amunaw awi. 'Ga rerawau 'gã muku'i amunawarete awi. A'erauwe 'ga je'ega renupara 'gã waity ju'ara mososoka imonou kunumũũ 'ga upe, Saulo 'ga upe. Niaturi 'gã naitya. A'eramũ 'gã imososoka imonou 'ga upe.

—Earũ oreraitya oree— 'jau 'gã Saulo 'ga upe.

A'eramũ 'gã ita pyyka imomopoa imonou 'ga ree ojeme'yita.

⁵⁹ Ita ojee imomopor ppyrauwe Estevão 'ga 'jau Jejuí 'ga upe:

—Ene 'ã jejararetea. Ere ejua je'ega rerawau ejepeyri— 'jau 'ga Jejuí 'ga upe.

⁶⁰ A'erauwe Estevão 'ga apygi wenupy'ãu wafukaita oje'ega monou Jejuí 'ga upe:

—Je repyat kasi ape ne. Tene ki 'gã jemogyi nan etee futat. Ejejuka etee ki 'gã nee. Nafutari je tejepeyara, ki Ku'jyp— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

'Ga upe oje'ëmaw ire 'ga amanũmũ. Saulo 'ga upe nanë Estevão 'ga manũa esageramũ rakue.

8

Saulo 'ga 'gã nereko tyweawet

¹⁻² 'Ga manũ re Jejuí 'ga rerowiaara 'gã amũ Estevão 'ga reumera rerawau imonou inuga ita kwara pype. A'eramũ 'gã ajaa'wau 'ga ree.

Estevão 'ga manũawa rupi we futat Jerusareg ipewara 'gã Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ 'gã okwasi'wau awau Jerusareg awi. Jejuí 'ga remi-monofera 'gã ajemogyau 'wyririamũ 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'eramũ 'gã etee futat opytau Jerusareg ipe. 'Ga rerowiar yau 'gã te ajee okwasi'opap 'gã nui. Amumera 'gã awau okwasi'wau Judeja ywy pe. Amumera 'gã awau Samari ywy pe. ³ A'ere Saulo 'ga 'jau ojeupe: “Oo pa je Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete kwy. A'eramũ 'gã opoia Jejuí 'ga rerowiar awi kwy”, 'jau 'ga ojeupe.

A'erauwe 'ga awau Jejuí 'ga rerowiaara 'gã amũ nog ipe 'ga rerowiaara 'gã pyyka. 'Gã noga moymoyka akou 'gã pyyka. Kũima'efera 'gã kũjãmera 'gã we futat erua ipyyka ijaga moromunepawa pype. A'eramũ 'gã opytuna ppygamũ oka'jama Saulo 'ga wi.

Samari ywy pe Filipe 'ga oawet

⁴ Jerusareg ipe Saulo 'ga rekoramũ kwaiwete 'gã awau oka'jama 'ga wi. A'eramũ futat okwasi'o ma'efera 'gã awau kwe pe akou Jejuĩ 'ga mome'wau tesirũmera 'gã nupe. Janeruwarete 'ga je'ega retee futat 'gã imome'wau 'gã nupe. ⁵ Estevão 'ga 'gã ijuka re 'gã okwasi'wau awau. 'Gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ Filipe 'ga awau Samari ywy pe, Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. ⁶⁻⁷ A'eramũ 'gã kwaiwete wapyakau 'ga je'eg are ojeupe Jejuĩ 'ga mome'uramũ. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'ogamũ 'gã nesakara 'gã ajemogyau oporesagamũ 'gã nee. Iteu ma'e 'gã katu'oka. Werekwara 'gã nui omoiramũ mama'eukwaawa wafukaita ũ'jãu 'gã nui. Mĩmera 'gã esaka 'gã nui imoiramũ. ⁸ A'eramũ Samari ywy pewara 'gã aku'iramũ ee.

⁹ A'e pe futat kũima'e 'ga amũ ako. Simão 'jawa 'ga. Pãjetywera 'ga poromũ.

—Je pãjẽreteã 'ũ— 'jau futatee akou 'gã nupe rakue.

¹⁰ A'eramũ Samari ywy pewara 'gã 'ga rerowiaa.

—Janepãjẽreteã koromũ. Janeruwarete 'ga remiapoa 'ga wapo— 'jau 'gã ajaupe 'ga rerowiaa.

¹¹ Namutamutat 'ga mama'e apoi opãjẽ mũ 'gã neape. A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree.

¹² A'ere Filipe 'ga Jejuĩ 'ga mome'ui 'gã nupe:

—Ymã we te 'ã jane Jarejuwarete 'ga remimura 'ga rapesagi jarejemogyau ikue. A'eramũ ako 'ga 'awamũ 'ga mua janee ai'i. Jejujamũ futat ako 'ga ai'i. A'ere ako 'gã 'ga jukai ai'i. Amanũmũ 'ga janetywera mepyawamũ etee ai'i. A'ere 'ga mukũja 'ara rupi etee 'ga ruwi ita kwara pype. Imuapya 'ara rupi Janeruwarete 'ga 'ga moferapa nũ— 'jau Filipe 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'eramũ ki pẽẽ 'awamũ 'ga rerowiaa. Werowiamũ 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau Filipe 'ga 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'ga imome'uramũ 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete. A'eramũ 'gã 'jau:

—Jejuĩ 'ga rerowiaaramũ je rekoĩ 'awamũ. Arowiat je 'ga tekou 'awamũ— 'jau 'gã najuejue etee Filipe 'ga upe.

Aipo 'e re 'gã ojepymĩãukaa 'y pe Filipe 'ga upe. Jejuĩ 'ga rerowiara resaukaawamũ 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. Kũima'efera 'gã, kũjãmera 'gã nanẽ ojepymĩãukaa 'y pe Jejuĩ 'ga rerowiara resaukaawamũ. ¹³ A'eramũ ipãjẽ ma'efera 'ga, Simão 'ga nanẽ Jejuĩ 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga nanẽ ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. Opymĩ re 'ga akou Filipe 'ga rewiri etee futat. Filipe 'ga remiapoa 'ga esaka. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oga 'ga esaka nũ. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui mama'eukwaawa moira nanẽ 'ga esaka nũ. A'eramũ 'ga oporesagamũ akou ee. “Kuu. Okwaap futat nipo 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'oga”, 'jau 'ga ojeupe.

¹⁴ A'eramũ Jejuĩ 'ga remimonofera 'gã 'gã nera renupa Jerusareg ipe. “Samari ywy pewara 'gã nanẽ Jejuĩ 'ga werowiat nũ” 'e renupa. Najudeu joporemũ arũi Samari ywy pewara 'gã. Ojopypepype 'gã. A'eteã 'gã Jejuĩ 'ga werowiat. A'eramũ Jejuĩ 'ga remimonofera 'gã aja mũ monou 'gã nesaka. Pedro 'ga 'gã imonou Juã 'ga retee. A'eramũ 'gã awau owaẽma 'gã nupe.

¹⁵ Owaẽm ire 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe:

—E'agesage emut 'gã nupe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁶ —Ene'agesagea nitywi we 'gã nee. “Ore arako Jejuĩ 'ga rerowiaaramũ”, e'i 'gã nai'i. A'eramũ 'ga 'gã pymĩãu 'y pe rai'i. A'ere Ene'agesagea nuri we 'gã nupe. ¹⁷ A'eramũ ene 'awamũ E'agesage mua 'gã nupe, 'gã nerekwaramũ— 'jau Pedro 'ga Juã 'ga retee oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

Aipo 'ga upe 'e re 'gã opo monou Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã apyte'rarimũ. A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri osou 'gã pype 'gã nerekwaramũ.

¹⁸ 'Ga 'Agesagea 'gã pype isea Simão 'ga esaka. “Kuu. 'Gã apyte'rarimũ 'gã opo monorauwe Ku'jywa 'ga U'agesage mua imogeũ 'gã pype”, 'jau 'ga ojeupe.

¹⁹ A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe, Juã 'ga retee:

—Afutat je nanẽ Jarejuwarete 'ga pãjẽã pẽ 'jawe. Ka'aranũũa je omono ape pẽ nupe ee. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea je nanẽ tajag 'gã pype tekou 'jau— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

²⁰ Aipo ojeupe 'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Ka'aranũ pyu nipo 'ga Janeruwarete 'ga 'Agesage jagi ae pype”, ere nipo kũi. Janeruwarete 'ga tene mono mama'eukwaawa rapyaw ipe, eneka'aranũ reewe 'jau 'ũ— 'jau Pedro 'ga 'ga upe oje'ega moywrafena'i. —Ae ifutaramũ te Janeruwarete 'ga U'agesage muri ae upe. Naka'aranũ pyu rũi 'ga U'agesage muri ae upe. ²¹ A'ere nerekoï ore rewiri ra'e nũ'ũ. Nerepouri we etywer awi ra'e nũ'ũ. ²²⁻²³ Akwaap je enetywera, ene porerekoaywera nanẽ nũ. Epoit eporerekoaywer awi. Eporogyta Jarejuwarete 'ga upe ejee ra'ne: “Jetywera emoit je wi”, ere 'ga upe ra'ne kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²⁴ “Mama'eukwaawa rapyaw ipe Janeruwarete 'ga tene mono eneka'aranũ reewe 'jau 'ũ”, ojeupe Pedro 'ga 'erauwe 'ga ajemuaẽma.

—Naani. Peapoukat kasi aipoa Jarejuwarete 'ga upe jee ne— 'jau Simão 'ga 'gã nupe, ajemuaẽma rerekou.

²⁵ A'ere Pedro 'ga Juã 'ga retee awau ojewya Jerusareg ipe nũ. A'eramũ 'gã awau pe wwyriwara amunawa pype Jejui 'ga mome'wau akou 'gã nupe.

Etiopi ywy pewara 'ga upe Filipe 'ga 'eawet

²⁶ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau Filipe 'ga upe:

—Ekwap ajepaja pe jo'okawa rupi. 'Yẽ'ẽ katy oo ma'e rupi ekwap— 'jau Janeruwarete 'ga 'Agesagea oje'ega 'ga wwyteripe 'ga upe. —Jerusareg ipyriuu ijo'ogi. A'e awau Gasa 'jaw ipe. Nuataypepei 'gã aipoa pe rupi. A'ea pe rupi ekwap— 'jau Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga upe.

²⁷⁻²⁸ A'erauwe Filipe 'ga awau akou aipoa pe rupi. Pe rupi kũima'e 'ga amũ rekoa, Etiopi ywy pewara 'ga rekoa. Jerusareg ipe 'ga awau oporogytau Jarejuwarete 'ga upe rai'i. A'efera 'ga 'ut akou oje'wyr ipe nũ. 'Ga ywy pewara 'gã 'wyrara kũjã ẽẽ. Kãtasi ẽẽ rera. A'eramũ 'ga ẽẽ remiayuwa. 'Ga futat ka'aranũ are omaenuna ẽẽ upe. A'e 'ga Filipe 'ga wekoat pe aje. 'Ga 'ywa'yata 'arimũ 'ga 'ua akou ka'arana mogyttau. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana rerua erekou imogytau pe rupi. Isai 'ga remikwasiarera rerua erekou imogytau.

²⁹ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau Filipe 'ga upe nũ:

—Ere emyẽmĩina'ĩ ewau 'ga rupisika— 'jau 'ga 'Agesagea 'ga upe.

³⁰ A'erauwe 'ga awau 'ga rupisika 'ga ka'arana 'ga imogyta renupa. A'erauwe Filipe 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—Enereapyo te ejemimogyta are?— 'jau Filipe 'ga 'ga upe.

³¹ —Naani nũ'ũ. Nakwaawi je nũ'ũ. Nitywi ee je mueapyoara 'ga amũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Terejot je rupi? Ere ejua e'aa 'au eapyka je pyri. Tajemu'e ape ee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Filipe 'ga awau ojeupia 'ywa'yata 'arimũ wapyka 'ga pyri. A'eramũ 'ga 'ga mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

³² Aipo 'jau ka'aran are 'upa:

“Sã'ã karupa'mĩ raeme'ema weroo ajukaramũ.

Amumera 'ã wawa monoogamũ miamũ waeme'emamũ.

Nan tee futat nipo 'ga.

Noje'egi wereko tywereteramũ.

³³ “Ga te futat te 'ã nia'wyr akou’, 'jau nipo 'gã ajaupe.

A'ere nipo 'gã 'me ate.

Nokoi'i futari nipo 'ga amũ jaruete 'ga 'jara 'ga.

Nitywi 'ga amũ 'ga ra'yra mome'wara. 'Kweramũ 'ga ra'yra’, na'jawi nipo 'ga upe.

'Ga ra'yre'emauwe 'gã 'ga jukai”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue, aipoa 'ga imogytau Filipe 'ga wupisigamũ erekou.

³⁴ A'eramũ 'ga oporonupa ee Filipe 'ga upe:

—Ojee futat te 'ga ka'arana kwasiari inuga rakue? 'Gã amũ nee te ra'u nũ?— 'jau 'ga Filipe 'ga upe.

³⁵—Naani. Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga ree te 'ga ikwasiari inuga janee rakue. Jejuu 'ga ree te 'ga ikwasiari inuga rakue— 'jau Filipe 'ga 'ga upe imome'wau.

A'eramũ futat Filipe 'ga 'ga mu'jau Jejuu 'ga ree 'ga rerawau erekou pe rupi.

³⁶ Poje 'gã awau 'y upe owaẽma.

—Koromũ 'y rakwawi ra'e kũi. Eneporopymĩwet te 'y pe je ree?— 'jau 'ga Filipe 'ga upe.

³⁷—Jejuu 'ga rerowiamũ je 'y pe ene pymĩ futari nũ'ũ— 'jau Filipe 'ga 'ga upe.

—A'jea futat je 'ga rerowiari. A'jea futat Jejuu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yra— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe:

—Emory'we oree— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'ywa'yata mory'weukaa 'y 'arimũ. A'erauwe 'gã awau ojypa 'y pe. Peu futat Filipe 'ga 'ga pymĩau 'y pe rakue. ³⁹ 'Ga pymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Filipe 'ga rerawau 'ga wi. A'eramũ ipymĩmyrera 'ga 'ga resagu'jape'ema. A'eramũ 'ga awau akou nũ. Aku'iramũ 'ga awau akou pe rupi oje'wyr ipe nũ. A'eramũ 'ga tee awau oporogytau akou pe rupi Jarejuwarete 'ga upe.

—Nitywi 'ga amũ ene 'jawe jee. Ene etee te 'ã eneresage— 'jau 'ga awau akou oporogytau pe rupi 'ga upe.

⁴⁰ 'Ga pymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Filipe 'ga rerawau pe awi. A'eramũ Filipe 'ga ajepeja amunaw ipe ojesaukaa erujewi 'gã nupe, Asoto 'jaw ipe nũ. Peu 'ga akou 'gã mu'jau Jejuu 'ga je'eg are nũ. A'eramũ 'ga awau akou pe rupi, pe ywyriwara amunaw ipe 'gã mu'jau Jejuu 'ga je'eg are. Awau Sesaria upe owaẽma.

9

Saulo 'ga upe Jejuu 'ga jesaukaawet

¹ Kwe pe Filipe 'ga rekoramũ, Saulo 'ga akou Jerusareg ipe Jejuu 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. 'Gã apisi are 'ga afuweramũ. A'eramũ 'ga awau oporogytau mainana 'wyriararete upe:

—Oo je kwe pewara 'gã nerua ipyykapap. ² A'eramũ ene ka'arana kwasiaa jee. Toroo Damasco pe 'jau. Judeu 'gã jatykaawa raarana 'gã nupe, 'gã 'wyrari 'ga upe toroo esaukaa 'jau. “Saulo 'ga oreremiyuwa. A'eramũ pẽẽ Jejuu 'ga rerowiaara 'gã nerawau esaukaa 'ga upe” 'ea ene ikwasiaa inuga ka'aran are jee. A'eramũ 'gã ka'arana mogyta re Jejuu 'ga rerowiaara 'gã nesaukaa jee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. —A'eramũ je 'gã pyyka imunepa moromunepawa pype 'jau. A'eramũ je tejeupe 'gã pyypaw ire, 'gã pofaa, 'gã nerua 'au ene upe 'jau. Kũima'efera 'gã, kũjãmera 'gã we futat nipo je erua— 'jau Saulo 'ga mainana 'wyriararete 'ga upe.

—Nai'i. Takwasiat enee 'jau— 'jau mainana 'wyriararete 'ga Saulo 'ga upe.

A'erauwe 'ga ka'arana kwasiaa. A'ere 'ga imonou Saulo 'ga upe. Ojeupe imono re Saulo 'ga awau.

³ Damasco pe 'ga waẽm ja'wyja'wyraruwe tata eny 'jawewara 'ua ojypa 'ga upe. A'ere natata arũi. Ywag awi 'ua wenyramũ 'ga upe. ⁴ A'e reny awi Saulo 'ga okyjau u'aa ywyu. Awau 'ũina oyyita ywyu. A'eramũ weny awi 'ga kyjeramũ Jejuu 'ga oje'ega mua 'ga upe:

—Ma'eramũ te je rereko tywerete ape, ki Saulo?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵ A'eramũ

—Awỹja poromũ oje'ega jee 'ũ?— 'jau Saulo 'ga.

—Jejuamũ je je'egi enee. Je te 'ã je rereko tywerete ape— 'jau Jejuu 'ga 'ga upe. —Ma'eramũ te nanuara ereapo ekou? ⁶ Ere efu'ama ewau amunaw ipe. Peu 'ga amũ tene mu'e eneremiaporam are jee 'jau— 'jau Jejuu 'ga 'ga upe.

⁷⁻⁸ A'eramũ Saulo 'ga afu'ama amã'jãu numiamũ. A'ere 'ga rea wewi.

'Ga rupi oo ma'e 'gã enupa futat numiamũ. A'ere 'gã nuesagi Jeju'i 'ga. A'eramũ 'gã Saulo 'ga popyyka 'ga rerawau eruatau. Erawau erowaẽma amunaw ipe. ⁹ Muapyra 'ara rupi 'ga nuesagi futari mama'ea. Mama'e resake'ema 'ga ojemi'ware'ema futat. 'Ya miamũ futat 'ga itykure'ema.

¹⁰ Aipo amunaw ipe kũima'e 'ga amũ akou. Jeju'i 'ga rerowiaara 'ga. 'Ga upe Jeju'i 'ga ojesaukaa.

—Ananiasi.

—Ma'ja 'ũ?

¹¹ —Peu ekwap ukawõ'õ esage katy kũima'e 'ga amũ rekaa. Judas 'ga rog ipe 'ga ruwi. Sauloa 'ga rera. Tarsu pewarera 'ga. Peu 'ga reni oporogytau jee. ¹² A'ea 'ga renaw ipe futat Ananiasi 'jawa 'ga ojesaukaa 'ga upe opo monou 'ga reakwara 'arimũ. A'eramũ 'ga amã'jãu nũ— 'jau Jeju'i 'ga 'ga upe imome'wau. —A'eramũ ene ewau 'ga resaka— 'jau Jeju'i 'ga Ananiasi 'ga upe.

¹³ —Tee nũ'ũ. Akwaap je 'ga rera nũ. Kwaiwete 'gã 'ga rera mome'ui jee jepi nũ'ũ. “Jerusareg ipe 'ga Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã Saulo 'ga opyyk imunepa moromunepawa pype” 'ea je aenup jepi nũ'ũ. ¹⁴ A'ere 'ã 'ga ruri 'auwaramũ ore pyyka ore rerawau Jerusareg ipe. Mainana 'wyrriara 'gã 'ã 'ga mut ene rerowiaaramũ ore pyyka— 'jau Ananiasi 'ga Jeju'i 'ga upe.

¹⁵ A'ere Jeju'i 'ga 'i etee 'ga upe:

—A'jea futat aipoa. A'ere 'ã je te Saulo 'ga pyyrũi tejeupe. Toporowyky 'ga jee 'jau. Jeje'ega 'ga tomome'u Israeu juapyrera 'gã nupe 'jau. Judeue'ema 'gã nupe, 'gã 'wyrriara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe 'ga toje mome'u 'jau— 'jau Jeju'i 'ga Ananiasi 'ga upe. ¹⁶ —Sã'ã ene je rerowiaara 'gã nereko tyweretea. Nan tee futat nipo je rerowiare'ema 'gã ene rereko tyweretei, ta'e 'ga upe 'jau. 'Awamũ ene jeremiayuwa. A'eramũ 'gã ene rerekou tyweaete nipo ene je rerowiaara 'gã nereko tyweawera 'jawerimũ etee futat, ta'e 'ga upe 'jau— 'jau Jeju'i 'ga Ananiasi 'ga upe. —A'eramũ ene ewau 'ga katu'oka— 'jau Jeju'i 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'erauwe Ananiasi 'ga awau 'ga upe:

—'Au je ruri ene resaka ki 'ei. Janejararete 'ga je mut ene resaka ki 'ei. Jeju'i 'ga 'ã Janejararetea. Saa'e ene 'ga resaga pe aje rai'i. A'e 'ga je mut ene resaka ki 'ei. 'Awamũ ene Jeju'i 'ga rerowiaaramũ ereko je 'jawe— 'jau Ananiasi 'ga Saulo 'ga upe. —Ojeupe je porogyta re Janeruwarete 'ga ene mamã'ẽi. U'agesagea nanẽ 'ga imua ene upe nũ, enererekwaramũ nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga opo monou 'ga reakwara 'arimũ. ¹⁸ A'erauwe ipirapefera 'jawewara u'aa 'ua Saulo 'ga rea awi. A'eramũ futat 'ga amã'jãu nũ. Janeruwarete 'ga 'Agesage osou 'ga pype 'ga rerekwaramũ. 'Ga mã'ẽ re 'ga 'ga rerawau 'ga pymãu 'y pe, Jeju'i 'ga 'ga erowiara resaukaawamũ. ¹⁹ Opymĩ re 'ga ojemi'waa. A'eramũ futat opifuakaramũ nũ.

Damasco pewara 'gã nupe Saulo 'ga 'eawet

A'eramũ 'ga akokou'i peu Jeju'i 'ga rerowiaar ymanera 'gã pyri. ²⁰ A'eramũ 'ga judeu 'gã jatykaaw ipe awau Jeju'i 'ga rerowiaar ymanera 'gã netee. A'e pe Saulo 'ga 'jau:

—Jeju'i 'ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²¹ —Kuu. Poromũ nipo Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã apisi are ifuwet ma'efera 'ga 'i ki sa— 'jau 'gã ajaupe. —Jerusareg ipe 'gã apisi are ako 'ga fuweweramũ ikue re'ã. A'e reewi pa 'ã aipo 'ga 'i nũ 'ĩ— 'jau 'gã ajaupe. —'Au na'e 'ga ruri 'gã pofaa 'gã neroo are afuweweramũ mainana 'wyrriara 'gã nupe rai'i re'ã. A'e reewi pa 'ã aipo 'ga 'i nũ 'ĩ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ 'ga ree.

²² Janeruwarete 'ga opãjẽ monou 'ga upe. A'eramũ taetu Saulo 'ga ojero'waro'wau etee futat 'ga mome'wau.

—A'jea futat. Jejui 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat. 'Ga futat Janeruwarete 'ga amut janee, janetywera moiawamũ rakue. U'eawer imũ etee futat 'ga 'ga muri janee rakue— 'jau Saulo 'ga judeu 'gã nupe u'ama.

A'ere aipoa amunaw ipewara judeu 'gã nije'egawarũ 'ga upe.

²³ A'eramũ 'gã anurenure'i ojemajatykau Saulo 'ga ree numiamũ.

—Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

²⁴ A'eramũ 'gã amunawa osoma rokvara rarũmũ 'ga ree numiamũ. Wojere'emamũ 'gã iarũmũ 'ga ree. A'ere Saulo 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ 'ga uẽme'ema.

²⁵ Poje 'ga jekoty'aawa 'gã 'jau 'ga upe:

—Paneru pype ese. Toromono ene kwe katy iosoma apyraapa 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga resei paneru pype. A'erauwe 'gã 'ga monoi iupia 'ga monou 'ga mojjypa kwe katy iosoma atykupe katy.

A'eramũ 'ga awau Jerusareg ipe 'gã nui.

Jerusareg ipe 'ga oawet

²⁶ Damasco awi Saulo 'ga awau oka'jama Jerusareg ipe. “Too teje'aa Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee”, 'jau 'ga numiamũ. A'ere 'gã kyjei 'ga wi.

—O'meramũ te 'ga 'i. “Too etee 'gã nerekou tyweaete 'jau”, e'i te 'ga janee— 'jau etee 'gã ajaupe.

Okyjau etee 'gã Saulo 'ga wi. ²⁷ A'ere Panape 'ga 'ga rerooi Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe, 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Damasco pe 'ga waw ipe Janejararete 'ga jesaukari 'ga upe rai'i, oje'ega 'ga 'ga upe rai'i. A'eramũ 'ga a'eramũ akou Jejui 'ga rerowiaa rai'i— 'jau Panape 'ga 'ga mome'wau 'gã nupe. —A'eramũ 'ga a'eramũ Jejui 'ga mome'wau Damasco pewara 'gã nupe. Nokyjei futari 'ga imome'wau 'gã nupe— 'jau Panape 'ga 'ga mome'wau 'gã nupe.

A'erauwe futat 'gã okyjawe'em 'ga wi. ²⁸ A'eramũ futat Saulo 'ga oje'aa Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. A'erauwe futat Saulo 'ga akou Jejui 'ga mome'wau Jerusareg ipewara 'gã nupe. 'Gã moy moyka imome'wau 'gã nupe. Nokyjei futari 'ga Jejui 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe, Jarejararete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

²⁹ Grego je'ega apoara 'gã nupe nanẽ 'ga Jejui 'ga je'ega mome'wau akou nũ. Judeu 'gã futat. A'ere 'gã grego je'ega tee iapoi. Saulo 'ga nanẽ grego 'gã je'ega apou nũ. A'eramũ 'ga a'eramũ Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe akou. A'ere aipo 'gã mara'neramũ etee Saulo 'ga ree. Niporenuwiweri 'gã 'ga ree.

—Iro 'ga Jejui 'ga mome'ui oree. Pe'je ajee sijuka 'ga— 'jau 'gã ajaupe, Saulo 'ga ree amara'neramũ.

³⁰ A'e renupawe Jejui 'ga rerowiaara 'gã Saulo 'ga rerawau Sesaria pe. Pe awi 'gã 'ga monou Tarsu pe.

—E'aawer ipe, Tarsu pe ekwap ra'ne— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Saulo 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

³¹ A'eramũ peuwara 'gã opota'waramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. Nuereko tywera'uweri futari 'gã 'gã. Judeja ywy pewat, Garireja ywy pewat, Samari ywy pewat. Mĩmera 'gã opota'waramũ 'gã nee.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã poaa akou, Jejui 'ga rerowiarukaa peuwara 'gã nupe. A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ojemomytuna kwaiwete. Kwaiwete 'gã 'ga rerowiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea wejue 'gã poaa. A'eramũ 'gã a'eramũ ojemomytuna kwaiwete.

Pedro 'ga ataawet

³² Pedro 'ga watau akou amunawa moyka akou. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka akou. Poje 'ga awau Lida 'jaw ipe. ³³ Peu ika'na ma'e 'ga amũ 'upa kama pype. Oito 'ga kwara mu'aa 'upa kama pype. Nuatai futari 'ga. Nojywi futari 'ga okama awi.

³⁴ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jejui 'ga ene majaruete, ki Eneiasi. Ere efu'ama, ekama nuga gatu— 'jau Pedro 'ga Eneiasi 'ga upe.

A'erauwe Eneiasi 'ga afu'ama. ³⁵ A'eramũ 'ga majaruete resakara 'gã Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau. Lida pewara 'gã, Saron ipewara 'gã 'jau Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau.

³⁶ Jope 'jaw ipe kũjã ãẽ mũ akou, wesageramũ. ãẽ rera Tabita. Grego je'eg imũ Torika ãẽ rera. Jejui 'ga rerowiaara ãẽ. A'eramũ ãẽ mama'e apou imonou ikaraemãe'ema 'gã nupe. ³⁷ Poje ãẽ ojero'wau. A'eramũ ãẽ amanũmũ. A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ãẽ reumera pireita iauwana taity pyu. A'ere 'gã ãẽ rerawau inuga 'og ywate pype.

³⁸ Poje 'gã Pedro 'ga rera renupa.

—Lida 'jaw ipe Pedro 'ga rekoĩ— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sienũi 'ga— 'jau 'gã ajaupe. Ipyriuu'i Lida ruwi. A'eramũ 'gã mukũja kũima'e 'gã monou 'ga renũina. Awau 'gã owaẽma 'ga upe:

—Ene poreawua ore ruri, ki Pedro. “Emỹemỹi'ĩ ejua Jope 'jaw ipe, ere ki 'ga upe”, e'i 'ga oree— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'eramũ Pedro 'ga awau 'gã nupi. Jope pe 'ga rerowaẽm ire 'gã 'ga rerawau erojeupia 'og ywate pype. Peu imen manũ ma'efera 'gã 'upa taity resaukaa ajaupe, ajaa'wau 'upa.

—Sã'ã jeraitya. Tabita kynu wapo imua jee ikue— 'jau 'gã ajaa'wau 'upa, ãẽ remi-
apofera resaukaa Pedro 'ga upe.

⁴⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwap peje'jãu ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau ã'jãu. 'Gã 'ẽ re Pedro 'ga wapyka wenupy'ãu oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ga amã'jãu amanũ ma'efera ãẽ ree.

—Ere ewya nũ— 'jau Pedro 'ga ãẽ upe.

A'erauwe ãẽ wopejerawamũ Pedro 'ga resaka. A'eramũ futat ãẽ owya. ⁴¹ A'eramũ Pedro 'ga ãẽ powatãu ãẽ mojypa kama awi.

A'erauwe Pedro 'ga wafukaĩta ã'ẽ ma'efera 'gã nupe:

—Pe'je pejejua ãẽ resaka. Koromũ ãẽ ferawĩ nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

⁴² A'eramũ 'ga rera okwasi'wau amunawa pype. “Kũjã ãẽ Pedro 'ga omoferap Jejui 'ga rer imũ” 'ea okwasi'wau Jope pe. A'eramũ kwaiwete 'gã Jejui 'ga rerowiaa.

⁴³ A'e pe futat Pedro 'ga opytawaipa Simão 'ga rog ipe. Simão 'ga wyra pirera apoara. 'Ga rog ipe 'ga opytawaipa.

10

Koneriu 'ga Pedro 'ga renũinawet

¹ Sesaria 'jawa amunaw ipe kũima'e 'ga amũ akou. Koneriu 'ga rera. Jefaruu 'gã 'wyrĩa'ria poromũ. Itari ywy pewara 'gã 'jau 'gã aipo jefaruu 'gã nupe. ² Najudeu arũi 'ga. A'etea 'ga oje'ega monou akou Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga pytuna 'gã nanẽ Jarejuwarete 'ga muorypa nũ. Ikaraemãe'ema 'gã nupe nanẽ 'ga mama'e monou nũ.

³ Kwara jerewamũ ywagipewara 'ga ojesaukaa oje'ega 'ga upe:

—Koneriu!— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

⁴ Koneriu 'ga okyjau ywagipewara 'ga resaka. A'etea 'ga 'jau:

—Ma'ja?— 'jau 'ga.

—Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup. Ene kwaap 'ga ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'e monoramũ. A'eramũ 'ga wea'aramũ ene ree. ⁵ A'eramũ ki ene 'gã amũ monou Jope pe. Simão Pedro 'ga rerurukaa 'gã nupe. ⁶ Ajepeja Simão 'ga rog ipe 'ga rekoĩ, wyra pirera apoara 'ga rog ipe. 'Yẽ'ẽ pyri teni— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

⁷⁻⁸ A'erauwe ywagipewara 'ga awau 'ga wĩ. A'erauwe Koneriu 'ga wemiayuwa 'gã amũ nenũina. A'eramũ 'ga ojeupe ywagipewara 'ga jesaukaawera mome'wau 'gã nupe:

—Ywagipewara 'ga ojesaukat jee ko. “Kũima'e 'gã amũ emono Jope pe. Peu Pedro 'ga rekoĩ Simão 'ga rog ipe”, e'i 'ga jee ko. “A'eramũ ene 'gã amũ monou 'ga rerua”, e'i

ywagipewara 'ga jee ko. A'eramũ pẽẽ pejewau 'ga rekaa, 'ga rerua jee— 'jau Koneriu 'ga 'gã nupe.

A'erauwe muapyra 'gã oi. Mukũja 'gã 'ga remiayuwa etee 'gã. Ajepeja 'ga jefaruua. Jefaruu 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaara. A'eramũ 'ga awau 'gã nupi.

⁹ Ai'iwe 'gã waẽm enune Pedro 'ga awau ojeupia 'og ywate 'arimũ 'ũina oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Aje kwara ruwamũ 'ga 'ũina oporogytau 'ga upe.

¹⁰ Opy'arayparamũ Pedro 'ga awau 'ũina oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. No-jemi'wari we 'ga. Kumia 'gã wapo je erekou. A'eramũ 'ga opy'arayparamũ 'ũina. ¹¹ A'e pype mama'e resaka. Taity aparasiga 'ua ojypa ywag awi 'ga upe. Tuwiiu taitya. Taity apou imotatusĩmũ. ¹² A'e pype 'ga wyra tesirũmera resaka. Wata ma'e, owewe ma'e, oyryryk ma'e. Mĩmera 'ga esaka kwaiwete. Judeu 'gã nupe i'upyre'ema juejue 'ua ojypa taity pype 'ga upe. A'e pype 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega renupa.

¹³ —Ere amũ jukau i'wau, ki Pedro— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe.

¹⁴ —Naani nũ'ũ. Na'ui je mama'e tywera jepi nũ'ũ.

¹⁵ Aipo 'ga 'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani. Oremi'ue'ema ere awi jeremiapofera upe— 'jau Ku'jywa 'ga 'ga upe.

¹⁶ Muapyr etee 'ga oje'ega 'ga upe. A'ere taitya ojewya awau ywag ipe 'ga wi nũ.

¹⁷ A'eramũ 'ga 'ũina wea'aramũ ee. “Ma'eramũ sipo Janeruwarete 'ga esaukari jee 'wei? Ma'ja are sipo 'ga poromũ 'eweramũ je ree 'wei?” 'jau 'ga ojeupe.

A'e are Pedro 'ga rea'at 'ga renamũ Koneriu 'ga remimonofera 'gã 'ua pe rupi.

¹⁸ —Ma'ape te Simão 'ga roga reni?— 'jau 'gã 'gã amũ nupe.

—Peu teni— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ua owaẽma. Owaẽm ire oporonupa 'ga ree:

—'Au te Simão Pedro 'ga rekoi?— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Ëẽ. 'Au futat 'ga rekoi— 'jau peuwara 'gã 'gã nupe.

¹⁹⁻²⁰ A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega Pedro 'ga upe:

—Pedro, ekwap ejypa. Muapyra kũima'e 'gã 'ut akou ene rekaa. Ere ewau ejypa emỹemỹina'ĩ. Tereo 'gã nupi 'jau. Ere ki ewau ejuãge'emamũ futat. Je te 'ã 'gã amut 'au enee— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'erauwe 'ga awau ojypa kamẽsĩete futat.

—Koromũ je pẽnemiekaramũ je rekoi— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Ma'ja are te peko?— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²² —Naani. Ore'wyriara 'ga te ore mut. Koneriu 'ga te ore mut ene upe. 'Ga nanẽ Jarejuwarete 'ga werowiat nũ. 'Ga esage ma'ea. Judeu 'gã juejue 'ga opojeup. A'eramũ Janeruwarete 'ga ojepyriwara 'ga mua 'ga moporogytaukaa 'ga upe rai'i. A'eramũ 'ga ore mua enee— 'jau 'gã 'ga upe imome'wau.

²³ A'erauwe Pedro 'ga 'i 'gã nupe:

—Pe'je ajee pejejua pejesou pejesea 'au. Ai'iwe soo 'jau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau osou. Ai'iwe 'gã Pedro 'ga rerawau aipo awi. Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nanẽ awau 'gã nupi nũ. Awau 'gã osea pe aje. ²⁴ Ai'iwe 'gã awau nũ. Awau 'gã owaẽma Sesaria pe. Peu judeue'ema 'gã 'upa ajatykau kwaiwete, 'gã waẽma rapesaka.

²⁵ Gã waẽm 'gã oramũ Koneriu 'ga 'ua wenupy'au wapyka Pedro 'ga rowase. A'ere Pedro 'ga 'i 'ga upe:

²⁶ —Naani. Ereapo awi nanuara. Ku'jywa 'ga rowase etee te ae nan iapoi. Aerefetee te je pẽ 'jawe. NaJejui 'ga rũi je— 'jau Pedro 'ga Koneriu 'ga upe. —Ere efu'ama etee— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

A'erauwe Koneriu 'ga fu'ami. ²⁷ Oporogyta pype 'ga 'gã nerawau erosou wog ipe. Kwaiwete Pedro 'ga 'gã nesaka 'gã jatyka 'gã nuwamũ. ²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ore 'ã judeuramũ norosearũi judeue'emamũ pẽ'wyr ipe. Najudeuramũ ore-jekoty'aawa rũi agawewi judeue'emamũ pẽẽ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'ere

'ã Janeruwarete 'ga te 'ga 'i jee. A'eramũ je 'ã 'agamũ tejua tesou pẽ'wyr ipe. “Norosea'uweri ore pẽ'wyr ipe”, ere kasi 'gã nupe ne, 'jau Janeruwarete 'ga jee. “Nepẽa'wyr i pẽ”, 'jawe'em nanẽ ene 'gã nupe nũ, 'jau Janeruwarete 'ga jee— 'jau Pedro 'ga oporogytau 'gã nupe. ²⁹ —A'eramũ je 'ã tejua pẽ tejenũjamũ pẽ nesaka. Tefere'emamũ tejua— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'eramũ ajee je renũi pejepe rai'i ki 'ei? Pe'je imome'wau jee— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe Koneriu 'ga imome'wau 'ga upe:

—Ikokaru'wi je teje'ega monoi te'ÿina Jarejuwarete 'ga upe, kwara jerewamũ ai'i— 'jau 'ga 'ga upe. —A'eramũ ywagipewara 'ga amũ ojesaukaa erujewi jee. Waity enyfuga rerua erojypa jee. ³¹ A'eramũ 'ga 'jau jee: “Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup. Ene kwaap 'ga ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'e monoramũ”, 'jau 'ga jee. ³² “Jope pe kũima'e 'ga amũ rekoi, Simão Pedro 'ga rekoi. Ajepeja Simão 'ga rog ipe 'ga rekoi, wyra pirera apoara 'ga rog ipe 'ga rekoi. 'Yẽ'ẽ pyri 'ga roga reni. A'eramũ ene 'gã amũ monou 'ga upe”, e'i ywagipewara 'ga jee ai'i— 'jau Koneriu 'ga imome'wau Pedro 'ga upe. ³³ —A'eramũ je 'gã monou kamẽsĩete enee ai'i. Au'je katu ajee 'ã erejot. A'eramũ 'ã 'awamũ jarejupa jarejatykau Jarejuwarete 'ga ree— 'jau 'ga 'ga upe. —Maran ajee ene ma'ja ki emome'u 'gã nupe, e'i ajee Janeruwarete 'ga enee rai'i?— 'jau Koneriu 'ga Pedro 'ga upe. —Ere imome'wau oree. Taruenup 'jau— 'jau Koneriu 'ga Pedro 'ga upe.

'Gã nupe Pedro 'ga 'eawet

³⁴ —A'jea futat rai'i— 'jau Pedro 'ga Koneriu 'ga upe. —Ymã te ako Janeruwarete 'ga judeuramũ etee 'ga jejukai ore ree ikue. ³⁵ A'ere 'awamũ 'ga jejukai pãwẽ pãwẽi ae ree. A'jea futat ae wemifutara apoaramũ 'ga a'jea futat 'ga jejukai ae ree. Wemifutara apoare'ema 'gã nee te aje 'ga nojejukai futari— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'ga upe, 'ga pytuna 'gã netee futat. ³⁶⁻³⁷ —Pẽẽ 'ã judeue'ema agawewi. A'etea 'ã pekwaap “Jarejuwarete 'ga oje'eg judeuramũ oree” 'ea. Jejui Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga mota'wau werowiaaramũ janee. 'Awamũ ore Jejui 'ga rerowiaa nanẽ nũ. A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga amara'ne'emamũ ore ree. Jejui 'ga futat te 'ã Janejararetea— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

—Pẽnea'at te Juã Batista 'ga rekwawer are, Judeja ywy pe ako ma'efera 'ga rekwawer are? 'Ga ra'ne futat ako akou oje'ega 'gã nupe ikue: “Pejetywer awi pepoit. Jarejuwarete 'ga je'ega peenup”, 'jau ako 'ga akou Judeja ywy pe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ³⁸ —'Ga futat ako Jejui 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga pymĩ 'y pe ikue. A'eramũ ako Janeruwarete 'ga 'ga pymĩ re U'agesage mua 'ga upe ikue. Opãjẽ esage mua ako imojypa Jejui 'ga upe ikue. A'eramũ ako 'ga watau amunawa moyka akou ikue. Aeteu katu'oka. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui 'ga mama'eukwaawa moia. 'Uwa 'ga pãjẽ mũ te ako 'ga mama'e apoi ikue. ³⁹ Aipoa ajee je 'ã amome'u pẽ nupe. Je 'ã 'ga resakarera— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —'Ga poromofera pawera nanẽ je 'ã esaka nũ. Israeu juapyreramũ oreywy pe 'ga iapou futat. Jerusareg ipe nanẽ 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'ogi kwaiwete nũ. A'ere ako 'gã 'ga monoi imu'ama 'ypeywar are 'ga jukau ikue— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe, Jejui 'ga rekwawera mome'wau 'gã nupe.

⁴⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'jau nũ:

—Jejui 'ga manũ re ako 'ga ruwa 'ga 'ga moferawi etee ikue nũ. Imuapyra 'ara rupi 'ga 'ga moferapa. A'eramũ 'ga 'ga resaukaa oree. ⁴¹ Najuejue etee rũi 'gã 'ga resagi poromũ ikue. Wemiayuamũ etee te 'ga jesaukari oree ikue. Oferaw ire 'ga 'ua ojemi'waa ore pyri ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ⁴² —A'ere 'ga 'jau oree ikue: “Morogyta esagea pemokwasi'o 'gã nupe”, 'jau 'ga oree ikue. “Tejerowiaramũ je 'gã katu'ogi”, e'i 'ga pẽ nupe ai'i, pe'je ki 'gã nupe imome'wau— 'jau 'ga oree ikue. —“Pejetywer awi pẽpõiriweramũ je imoiri pẽ nui”, e'i 'ga pẽ nupe, pe'je ki 'gã nupe, 'jau 'ga oree ikue— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

—Jejui 'ga futat Janeruwarete 'ga imogou ae mojo'okaramũ. Amanũ ma'eferamũ, ajemogy ma'eramũ. Mĩmeramũ 'ga jane mojo'oka jarejau. 'Ga futat nipo anure 'ut ojewya 'awa ywy pe nũ. A'eramũ nipo 'ga ae mojo'oka. “Agera 'gã oo ywag ipe je pyri. Ko 'gã te ajee oo mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau nipo 'ga. Werowiaaramũ nipo 'ga ae monou ywag ipe ojepyri. Werowiare'ema 'gã nipo 'ga imonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

⁴³ —Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ 'ga mome'wau 'gã nupe rakue. “Werowiararamũ Jejui 'ga aetywera moiri ae wi opãjẽ mũ”, 'jau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã Jejui 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga imome'wau u'ama.

Judeue'ema 'gã nupe U'agesage monoawet

⁴⁴⁻⁴⁶ Pedro 'ga porogyta 'ga 'amamũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua imogeu 'gã pype 'gã nerekwaramũ. A'erauwe 'gã oje'eg amuteeramũ Jarejuwarete 'ga muorypa.

—Nitywi 'ga amũ ene 'jawe. Ene etee te 'ã eneresage ore— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe 'ga muorypa.

'Gã nemikwaawe'ema je'ega 'ga 'Agesage iapoukaa 'gã nupe. A'eramũ judeu 'gã, Jope awi Pedro 'ga rupi 'ut ma'efera 'gã erowiaa.

—Kuu. Jane upe etee te sipo 'ga U'agesage muri pa, sa'e nã'ã jane re'ã. A'ere pa 'ga 'ã judeue'ema 'gã nupe we U'agesage muri nũ— 'jau judeu 'gã ajaupe, oporesagamũ ee.

A'eramũ Pedro 'ga 'jau opytuna 'gã nupe:

⁴⁷ —Jane upe 'ga U'agesage muawera 'jawerimũ 'ga U'agesage muri 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'awamũ jane 'jawe futat ajemogyau— 'jau 'ga opytuna 'gã nupe. —Nepefutari nipo pẽẽ mũ 'gã pymĩa 'y pe jareje'jawe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani nũ'ũ. Jaruete futari nũ'ũ— 'jau 'gã Pedro 'ga upe. —Jejui 'ga 'gã erowiar ire jane 'gã pymĩãu 'y pe, Jejui 'ga rerowiara resaukaawamũ— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—A'jea futat ore Jejui Kristu 'ga rerowiari— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'gã pymĩãukaa 'y pe 'ga amũ upe. Opymĩ re 'gã 'jau Pedro 'ga upe:

—'Au ekoeko'i ore pyri— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga akokou'i 'gã pyri.

11

Pedro 'ga wekwawera mome'uawet

¹ Poje judeue'ema 'gã nera okwasi'wasi'wau Judeja ywy pe. Jejui 'ga rerowiaara 'gã, Jejui 'ga remimonofera 'gã netee 'gã nera renupa. “Judeue'ema 'gã nanẽ 'awamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ” 'e renupa. ² A'eramũ 'gã amũ ifutare'ema. Jerusareg ipe 'ga jewyramũ peuwara 'gã amũ oje'egayau Pedro 'ga upe:

³ —Ma'eramũ sipo ene ewau esou judeue'ema 'gã nog ipe rai'i? Imojewagipyre'ema 'gã nog ipe rai'i?— 'jau 'gã Pedro 'ga upe. —Jane 'ã nisearũi judeuramũ judeue'ema 'gã nog ipe. Ma'eramũ sipo ene ejemi'waa 'gã pyri rai'i ki 'ei? Imojewagipyramũ etee sipo Ku'jywa 'ga ae katu'ogi pa, sa'e nã'ã jane re'ã. A'ere 'ã ereo ijewage'ema 'gã pype ekou rai'i— 'jau 'gã Pedro 'ga upe oje'ega 'upa.

⁴ A'erauwe Pedro 'ga wekwawera mome'waupap 'gã nupe u'ama.

⁵ —Naani. Jope pe tekou je teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe te'ỹina ai'i. A'e pype je taityuu resaka ai'i. Ae fayuwa 'jawe etee futat je esaka. Ywag awi ijyp turamũ. Tuwi te taitya. Taity apou imotatusĩmũ. A'e pype je wyra tesirũmera resaka. ⁶ Wata ma'e, oyryryk ma'e, owewe ma'e 'jau je esaka ipype ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau. ⁷ —A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega jee: “Ere efu'ama amũ jukau i'wau”, 'jau 'ga jee. ⁸ A'ere je 'i 'ga upe: “Naani. Wyraiwa 'agamũ jee. Nara'ui ore 'aga wyra jepi”, 'jau je 'ga upe— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe. ⁹ —A'eramũ 'ga aipo je 'eramũ oje'egu'japa jee nũ: “Naani.

Aipo ere awi jeremiapofera mama'e upe. Je te 'ã aapo eneremi'uramamũ. A'eramũ ene aipo 'jawarũ'em jeremiapofera mama'e upe. Wyraiwa ere awi jeremiapofera upe", 'jau 'ga jee ai'i— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁰ —Muapyr etee 'ga oje'ega jee. Muapyt je upe 'ga je'eg ire taityuua wyra rerojewya erawau ywag ipe je wi nũ— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Tejewi ijeupir ire je te'ÿina tejea'aramũ ee. ¹¹⁻¹² A'e pype Janeruwarete 'ga 'Agesagea oje'ega jeywyter ipe. “Muapyr 'gã 'ut owaẽma enee”, 'jau 'ga oje'ega jee. “Ekwaw iki 'gã nupi, ejuãge'emamũ futat. 'Oo te je judeue'ema 'gã nupi?” ere kasi ne. Ere ki ewau futat 'gã nupi”, 'jau 'ga jee. A'e pype muapyr kũima'e 'gã 'ua owaẽma jee— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe. —Sesaria awi Koneriu 'ga 'gã mua jee. A'eramũ je tewau 'gã nupi, tejuãge'emamũ futat. Jope pewara 'gã amũ awau ore rupi. Seis 'gã awau ore rupi. Jejui 'ga rerowiaara 'gã, judeu 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. —Sesaria pe orowaẽm ire arawau orosou Koneriu 'ga rog ipe. ¹³⁻¹⁴ Oje'wyr ipe ore waẽmauwe 'ga wemiesagera mome'wau oree:

—“Ywagipewara 'ga 'ut amũ ojypa jee ai'i”, 'jau Koneriu 'ga imome'wau jee. “Jope pe 'gã amũ emono Simão Pedro 'ga rekaa. 'Ga tene mu'e Jejui 'ga ree 'jau”, 'jau 'ga jee. “A'eramũ ene ejekatu'oka epytuna 'gã netee”, 'jau ywagipewara 'ga jee. “A'eramũ je 'gã amũ monou ene rekaa ai'i”, 'jau Koneriu 'ga jee imome'wau— 'jau Pedro 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

¹⁵ —A'erauwe je Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea je amome'u 'ga 'gã nupe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —'Gã nupe je porogyta je 'amamũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua imogeu 'gã pype 'gã nerekwaramũ. Sooko 'ga jane upe imura ikue. Nan futat 'ga imua 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'awamũ Jejui 'ga rerowiaa— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. ¹⁶ —A'erauwe je tejea'aramũ Jarejararete 'ga je'eg are. “Juã 'ga ako pẽẽ mũ pymĩãu 'y pe ikue. A'ere nipo je anure te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri imogeu pẽ pype pẽnerekwaramũ” 'ga 'eawer are. “Nanuara upe pa 'ga 'i rakue”, 'jau je esaka ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

¹⁷ —A'jea futat ajee 'ga U'agesage muri judeue'ema 'gã nupe nanẽ ai'i nũ. Sooko 'ga wa'yra 'ga rerowiaaramũ U'agesage mura janee ikue. Nan tee futat 'ga U'agesage muri 'gã nupe ai'i— 'jau Pedro 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe. —Je na'earũi Jarejuwarete 'ga upe “Ereapo awi nan”, na'ea'uweri je 'ga upe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

¹⁸ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ Pedro 'ga upe oje'ega moywyrafenarera 'gã opika etee futat ajemogyau.

A'ere 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree. Judeue'ema 'gã agawewi 'ã. A'etea 'ã 'gã tywera eremoit 'gã nui— 'jau 'gã 'ga upe. —Otywer awi 'gã poiriweramũ 'ã ene 'gã katu'oka. A'eramũ 'gã nanẽ awau amanũ re ene pyri nũ. Ore 'jawe futat 'gã ajemogyau ene pyri nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, Pedro 'ga aipo mome'u re.

Panape 'ga Saulo 'ga reroawet

¹⁹ Estevão 'ga 'gã ijuka re Jejui 'ga rerowiaara 'gã okwasi'wau amunawa pype Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe rakue. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã wereko tywereterauwe futat 'gã okwasi'wau awau 'gã nui. Fenisia ywy pe, Sipiri 'ypõ'õ me, Ætioki 'jawa amunaw ipe. Mĩmera pype 'gã okwasi'wau awau Jejui 'ga mome'wau. Judeu 'gã nupe etee futat 'gã awau ajemogyau imome'wau. ²⁰ A'ere amumera 'gã oi imome'wau Judeue'ema 'gã nupe we. Sipiri pewarera 'gã, Sirene pewarera 'gã netee 'gã oi imome'wau Judeue'ema 'gã nupe.

—Werowiaramũ Jejui 'ga pẽ katu'ogi— 'jau 'gã 'gã nupe.

²¹ Jarejuwarete 'ga pãjẽa wejue te 'gã wereko. A'eramũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiarukaa peuwara 'gã nupe. Kwaiwete Ætioki pewara 'gã Jejui 'ga rerowiaa, ajemogyau 'ga remiayuwamũ.

²² Anure Jerusareg ipewara 'gã Jejuí 'ga rerowiaar ypyarera 'gã 'gã nera renupa. “Kwaiwete Ātioki pewara 'gã nanē Jejuí 'ga rerowiari nū. Judeue'ema 'gã nanē 'ga rerowiaa nū” 'e renupa. A'eramū 'gã Panape 'ga monou Ātioki pe 'gã nesaka. ²³⁻²⁴ Esage ma'e 'ga te poromū, Panaperamū. Werowiat te 'ga Jejuí 'ga. A'eramū Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramū 'ga a'eramū wesageramū akou.

A'eramū 'ga awau Ātioki pe Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nesaka etee ra'ne 'ga akou. “A'jea futat Janeruwarete 'ga esageramū 'gã nupe”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga aku'iramū 'gã nee. A'eramū futat Panape 'ga 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

—Pe'je Jejuí 'ga rerowiaa a'jea futat pejejemogyau. Pepoit kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne— 'jau Panape 'ga Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nupe.

Peu Panape 'ga rekoramū amumera 'gã nanē Jejuí 'ga rerowiaa nū, kwaiwete. ²⁵ A'eramū Panape 'ga awau Tarsu pe Saulo 'ga rekaa. ²⁶ 'Ga rekoar ire 'ga 'jau Saulo 'ga upe:

—Ere iruukwe je rupi Ātioki pe. Najepoirūi je teje'ega 'gã nupe— 'jau Panape 'ga Saulo 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe— 'jau Saulo 'ga Panape 'ga upe.

A'erauwe 'gã awau ojewya Ātioki pe nū. Peu 'gã kwara mū mu'aa Ātioki pe. Peuwara 'gã 'gã imu'jau Jejuí 'ga je'eg are. A'eramū Ātioki pe ra'ne 'gã 'jau “Kristu 'ga remiayup” 'jau 'gã Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nupe rakue.

²⁷ Peu 'gã nekoramū 'gã amū awau Jerusareg awi Ātioki pe. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã awau. A'eramū 'gã ajatykau 'gã nee. ²⁸ Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amū rera Agapu. A'eramū 'ga afu'ama oporogytau 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramū 'ga 'Agesagea 'ga mu'eukaa Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nupe:

—Anure nipo mama'ea teepawamū jane wi. A'eramū nipo jane najuejue etee futat ty'ara rerekou— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

'Ga 'eawer imū etee futat ojeapou 'gã nupe anure. Krautiu 'ga 'wyriaramū 'ga renamū ojeapou 'gã nupe rakue.

²⁹ A'eramū Jejuí 'ga rerowiaara 'gã 'jau ajaupe:

—Janepytuna 'gã ty'ara wereko, Judeja ywy pewara 'gã. A'eramū jane ka'aranūū monou jarepytuna 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramū 'gã ka'aranūū mono'oga 'gã nupe imonopyramū. Ika'aranūūe'ema 'gã ināinānī'ī etee imonou. Ika'aranūū kwai ma'e 'gã e'yjuu imonou 'gã nupe.

³⁰ A'eramū 'gã 'jau Panape 'ga upe Saulo 'ga retee:

—Pe'je jareka'aranūū rerawau 'gã nupe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramū 'gã ka'aranūū rerawau Jejuí 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã nupe Jerusareg ipe.

12

Tiago 'ga jukaawet

¹ Anure Erote 'ga teewi Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete nū. Erote 'ga judeu 'gã 'wyriara. ² A'eramū 'ga Tiago 'ga ajuwonogukaa jjuu pyu. Juā 'ga reki'yra 'ga Tiagoramū. ³ Judeu 'gã nupe Tiago 'ga jukaa esage futat. A'eramū Erote 'ga “esage nā'ā judeu 'gã nupe re'ā”, 'jau 'ga ojeupe. ⁴ A'eramū 'ga Pedro 'ga pyygukaa imunewukaa jefaruu 'gã nupe. Irūpāwēa jefaruu 'gã 'ga rarūmū ajemogyau. A'ere 'gã py'rawara 'gã 'ga rarūmū. A'ere 'gã py'rawara 'gã 'ga rarūmū nū. A'ere 'gã py'rawara 'gã 'ga rarūmū nū. Ojopy'rapy'rau etee futat 'ga ree 'ga rarūmū.

Judeu 'gã ajatykau 'araiwa rupi, mani'oko'o jopype'ema 'wawa rupi. A'eramū Erote 'ga 'jau ojeupe: “Judeu 'gã maraka teepaw ire Pedro 'ga tarurukat 'gã nupe 'gã nowase

'jau kwy. Tomogyta 'ga 'gã neape 'jau kwy. Nia'wyrì 'ga, 'gã 'eramũ je 'ga jukaukaa", 'jau Erote 'ga ojeupe numiamũ.

⁵ A'eramũ 'ga Pedro 'ga munewukaa moromunepawa pype. 'Ga pofaa itaju pyu. Mukũja itaju pyu 'gã 'ga pofaa 'ga nuga. Kwaiwete jefaruu 'gã 'ga resakara. Tesiseis jefaruu 'gã 'ga resakara. A'eramũ ojopy'rapy'rau etee futat 'ga ree 'ga resaka 'ga rerekou.

—Kasi iẽmi ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gã nuwi oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe Pedro 'ga ree.

—Emuẽmukat 'ga oree, ki Ku'jyp. Kasi 'gã a'e pe 'ga jukai ne. Narafutari ore 'ga jukaa— 'jau 'gã 'upa, oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

Moromunepaw awi Pedro 'ga renuẽmawet

⁶⁻⁸ “Ai'iwe pa je Pedro 'ga rerurukari 'gã nowase kwy” Erote 'ga 'eawera ypytuna rupi Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua Pedro 'ga renuẽmukaa jui. Tata 'jawe futat ywagipewara 'ga wenyfugamũ 'ua Pedro 'ga upe. Jefaruu põ'õ me Pedro 'ga 'ũina moromunepawa pype osea. Mukũi itaju pyu 'gã 'ga pofaa 'gã nee. Moromunepawa rokwar ipe nanẽ jefaruu 'ga 'ami iarũmũ nũ. A'etea ywagipewara 'gã 'ut ojesaukaa Pedro 'ga upe. A'eramũ ywagipewara 'ga Pedro 'ga jasi'ywyyka 'ga momaka 'jau 'ga upe:

—Ere ejua, ki Pedro— 'jau ywagipewara 'ga Pedro 'ga upe.

A'erauwe futat Pedro 'ga pofaawa jerawi 'ga wi ojetee futat.

—Ere epyapaawa munepa, eku'afaawa nanẽ nũ— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

A'erauwe Pedro 'ga iapou.

—Epiara munepa ere ejua je rupi— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

⁹⁻¹¹ A'eramũ Pedro 'ga afu'ama awau jefaruu põ'õ awi futat, awau ywagipewara 'ga rewiri. Tuwuu moromunepawa. A'erauwe ywagipewara 'ga 'upa tenune Pedro 'ga upe, 'ga rerokwapa jefaruu pyu. A'eramũ 'gã awau okwapa ajepeja jefaruu pyu. Awau 'gã owaẽma itaju 'okwara upe. Pook. Ojeawopytymo'woka ojetee futat 'gã nupe. Awau 'gã uẽma ukawõ'õ me. Ukawõ'õ mũ rupi awauwe ywagipewara 'ga opojo'ogamũ 'ga wi awau ojeupia ywag ipe nũ.

A'erauwe Pedro 'ga apyakwafugamũ. “Kuu. A'jea futat nipo ajee je ãmi ra'e. Afayup sipo je pa a'e nakwe je re'ã”, 'jau Pedro 'ga ojeupe. “Janeruwarete 'ga pa ywagipewara 'ga amut je renuẽma ra'e, Erote 'ga wi ra'e”, 'jau Pedro 'ga ojeupe. “Toroo 'ga ijukau 'jau, e'i Erote 'ga jee numiamũ. Judeu 'gã nanẽ je juka are ifuwet nũ. A'ere Ku'jywa 'ga naje jukaukari 'gã nupe”, 'jau Pedro 'ga ojeupe.

¹² Ee weapyo re Pedro 'ga awau Mari ãã rog ipe, Juã Maku 'ga y ãã rog ipe. Peu 'gã kwaiwete 'upa Jarejuwarete 'ga mogytaw Pedro 'ga ree.

—Emuẽm 'ga imua oree— 'jau 'gã 'upa Jarejuwarete 'ga upe.

¹³ A'e pype Pedro 'ga 'ua 'okwara mopoga 'gã nupe u'ama. Pog pog pog. A'eramũ 'gã nemiayuwa ãã, Rode ãã awau 'okwar ipe.

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau ãã.

A'ere ãã 'okwara nuawopytymo'wogi esaka.

Aipo ojeupe 'eramũ Pedro 'ga oje'ega ãã upe:

—Je ako Pedroramũ— 'jau 'ga ãã upe.

¹⁴ Aipo ojeupe 'eramũ ãã 'ga je'ega kwaapa. A'eramũ ãã aku'iramũ 'ga ree awau ujãna 'ga mome'wau 'gã nupe.

—Pedro kĩa 'ut u'ama 'okwar ipe— 'jau ãã 'gã nupe.

A'ere 'gã nuerowiari etee ãã.

¹⁵ —Ene'me awi i— 'jau etee 'gã ãã upe.

—A'jea futat— 'jau etee ãã 'gã nupe.

—Ywagipewara 'ga nipo! Pedro 'ga ree ojejuka ma'e 'ga nipo!— 'jau etee 'gã ãã upe.

—Naani. Pedro kĩa futat— 'jau etee ãã 'gã nupe.

¹⁶ A'ere Pedro 'ga niojeri futari u'ama 'okwara mopoga pog pog pog.

Poje 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. A'jea futat nipo aipo kũi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'okwara rawopytymo'woka 'ga resaka.

—Kuu. A'jea futat ra'e kũi. Pedro 'ga futat ra'e kũi. O'meramũ sipo ãẽ 'i pa, sa'e nãã jane re'ã— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁷ A'erauwe Pedro 'ga opo mowyri 'gã nupe, 'gã momika.

—Pe'je pejepika. Jeje'ega tepeenup 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga uẽmawera mome'wau 'gã nupe. Imome'upaw ire

—Enupare'ema 'gã nupe nanẽ ki pemome'u nũ. Ajepeja Tiago 'ga upe nanẽ ki pemome'u pejewau nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

Imome'upaw ire Pedro 'ga awau 'gã nui.

¹⁸ Ai'iwetetewe jefaruu 'gã opaka. 'Ga faawera etee esaka.

—Tỹỹ. Marupi 'ga uẽma ra'e 'ũ?— 'jau 'gã. —Uẽm 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'erauwe 'gã 'ga rekaa.

—Ojeawopytym agawewi futat nãã re'ã— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ A'eramũ 'gã 'wyriara 'ga, Erote 'ga 'gã monou 'ga rekaa. A'ere 'gã nuesagi 'ga. A'eramũ 'ga resake'emamũ Erote 'ga jefaruu 'gã apisaukaa.

Erote 'ga manũawet

Jefaruu 'gã apisiukar ire Erote 'ga awau Judeja ywy awi. Sesaria pe 'ga awau ajakawau.

²⁰ A'ere Erote 'ga mara'neramũ Tiro pewara 'gã nee, Sidom ipewara 'gã nee we ra'e jepi. A'eramũ 'gã awau oporogytau 'ga upe. Sidom ipewat, Tiro pewat. Mĩmera 'gã awau oporogytau. Sidom ipe nitywi mama'ea. Tiro pe nanẽ nitywi nũ. A'eramũ peuwara 'gã amũ awau Erote 'ga upe.

Erote 'ga roga raarana 'ga upe ra'ne, Parasitu 'ga upe ra'ne 'gã awau oporogytau, 'ga mojrũmũ ojee. Parasitu 'ga esage 'gã nupe. Nimara'nei 'ga 'gã nee. A'eramũ 'gã 'ga upe ra'ne awau oporogytau.

—Ma'eramũ te 'wyriara 'ga mama'ea namurukari oree? Nitywi mama'ea ore'wyr ipe. Ekwap eje'ega e'wyriara 'ga upe oree— 'jau 'gã awau 'ga upe.

A'eramũ Parasitu 'ga awau oje'ega Erote 'ga upe:

—Sidom ipewara 'gã, Tiro pewara 'gã netee 'ut oporogytau enee ra'e numiamũ— 'jau 'ga awau 'ga upe.

²¹ —A'jea. “Ikoai'i 'gã tut oporogytau jee 'jau, e'i 'ga pẽ nupe”, ere ewau 'gã nupe— 'jau etee Erote 'ga 'ga upe.

A'erauwe Parasitu 'ga ruri 'jau 'gã nupe nũ:

—“Ikoai'i 'gã tut oporogytau jee 'jau”, e'i etee 'ga pẽ nupe ko— 'jau 'ga awau 'gã nupe nũ.

A'eramũ 'gã awau etee nũ. Muapyt oser ire 'gã 'ua nũ. 'Gã nurauwe Erote 'ga 'wyriara raity munepa. 'Wyriara raity munew ire 'ga awau 'wyriara renawa 'arimũ wapyka 'ũina oporogytau 'gã nupe. ²² Peu Erote 'ga pyriwara 'gã kwaiwete futat ajemogyau. 'Ga porogyta 'ga renamũ 'ga pyriwara 'gã wafukaita.

—Maira futat 'ga. Naae 'jawewara 'ga rũi. Maireteete 'ga 'jawewara te nipo 'ã 'ũi oporogytau janee— 'jau 'gã ajaupe wafukaita.

Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Erote 'ga aku'iramũ etee futat 'ũina. “Naani. Aipo pe'je awi. Namaira rũi je. Aerefetee te je pẽ 'jawe”, 'jawe'em futat 'ga 'gã nupe. Aku'iramũ etee 'ũina 'gã 'eawer are.

²³ A'erauwe Janeruwarete 'ga ojeypyriwara 'ga mua. Ewo'iuu upe 'ga py'a monoogukaapap 'ga wi furuk furuk furuk. A'eramũ 'ga monou 'ga retyka wenawa 'ar awi põpẽn amanũmũ awau. “Ku'jywa 'ga 'jawewara 'ga futat 'ga” 'e are Erote 'ga

ku'iramũ, Janeruwarete 'ga amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ ewo'iuu upe Erote 'ga py'a monoogukaapap.

²⁴ A'eramũ 'gã Janeruwarete 'ga mome'u mokwasi'wau, kwaiwete. A'eramũ amumera 'gã a'eramũ futat Janeruwarete 'ga rerowiaa kwaiwete. Erote 'ga manũnamũ 'gã Jarejuwarete 'ga pojeupa ajemogyau.

—Nia'wyri 'ga aipo 'eramũ ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã Erote 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype. “Erote 'ga amanũ erujewi” 'ea 'gã imokwasi'wau amunawa pype, amunawa moyka.

²⁵ Erote 'ga manũ re Panape 'ga Saulo 'ga retee awau ojewya Jerusareg ipe. Ka'aranũũ rerawau Jerusareg ipewara 'gã nupe.

—Ātioki pewara 'gã ka'aranũũa werurukat oree pẽ nupe— 'jau 'gã 'gã nupe. —“Ty'ara upe 'gã nekoj” 'ea 'gã wanup. A'eramũ 'gã ka'aranũũ rerurukaa oree pẽ nupe— 'jau 'gã imonou 'gã nupe.

Jejuj 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara upe ka'aranũũ mono re Panape 'ga ojewya awau Ātioki pe Saulo 'ga retee nũ. Pe awi 'gã kunumĩũũ 'ga rerawau ojeupi, Juã Maku 'ga rerawau.

13

Saulo 'ga retee Panape 'ga ataawet

¹ Peu Ātioki pe Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ajemogyau. 'Ga je'eg are moromu'jara 'gã nanẽ nũ. Panape 'ga, Saulo 'ga, Simão 'ga, Lusu 'ga, Manaẽ 'ga. Mĩmera 'gã Janeruwarete 'ga je'eg are moromu'jara 'gã ajemogyau Ātioki pe, Jejuj 'ga rerowiaara 'gã pype. Simão 'ga ipiũnũũ. A'eramũ 'gã Piũnũũ 'jau 'ga upe. Lusu 'ga Sirene pewarera. Manaẽ 'ga waranupa Erote 'ga retee rakue. Aipo Erote 'ga 'ũina 'wyriaramũ Garireja ywy pewara 'gã nupe rakue.

² Aipo 'gã ajatykau oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Ojemi'ware'ema futat 'gã Jarejuwarete 'ga upe oporogyta enune. A'e pype Janeruwarete 'ga 'Agesage oje'ega 'gã nupe:

—Pemũ'ẽ 'gã amũ jee, je upe oporowyky ma'eramũ— 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega 'gã nupe. —Panape 'ga, Saulo 'ga. Mĩmera 'gã etee ki pemũ'ẽ jee. Toporowyky 'gã jee 'jau— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe.

³ Ojemi'ware'emawe futat 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'gã opo monou 'gã apyte'rarimũ. A'ere 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau kwe pe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe Panape 'ga awau Saulo 'ga retee. ⁴⁻⁵ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã monou kwe pe.

—Pe'je pejewau kwe pe Jejuj 'ga mome'wau 'gã nupe— 'jau Ku'jywa 'ga 'Agesagea 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau. Serusia pe 'gã awau. Juã Maku 'ga awau 'gã nupi 'gã poaawamũ. A'e awi 'gã awau yaru pype u'aa 'ypõ'õũũ me awawamũ, Sipiri pe awawamũ. 'Gã awau Saramina 'jawa amunaw ipe ra'ne ra'ne awau ojekoka. Owaẽm ire 'gã awau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'gã awau osou imome'wau. ⁶ 'Gã nupe imome'upaw ire 'gã awau 'ypõ'õũũ raapa. Awau owaẽma Pafusi 'jawa amunaw ipe nũ. Peu owaẽm ire 'gã pãjetywera 'ga rekoa. Barjesusi 'ga rera. Judeua 'ga. A'ere grego 'gã je'eg imũ Erimasi 'ga rer irũa.

—Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ— 'jau futatee o'meramũ 'gã nupe ra'e jepi.

⁷ Aipoa pãjetywera 'ga Sergiu Paulo 'ga jekoty'aawa. Sergiu Paulo 'ga 'wyriaramũ 'ypõ'õ mewara 'gã nupe. 'Wyriara esage 'ga te poromũ. I'akwaap te 'ga.

A'eramũ 'wyriara 'ga Panape 'ga renũina Saulo 'ga retee.

—Pe'je pejejua 'au je pyri Jarejuwarete 'ga porogyta mome'wau jee. Taenup Jarejuwarete 'ga porogytafera 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'ere pãjetywera 'ga nafutari 'gã nura 'gã porogytaa 'ga upe. Nafutari 'ga Sergiu 'ga Jeju 'ga rerowiara. A'eramũ 'ga oporenuwiwere'emamũ 'gã nee.

—Ereapyaka awi 'gã nee. O'meramũ te 'gã 'i akou— 'jau pãjetywera 'ga ojekoty'aawa 'ga upe.

⁹ Aipo 'ga 'eramũ Saulo 'ga amã'jãu 'ga ree. Saulo 'ga mukũ 'ga rera. 'Ga rer irũa Paulo. A'eramũ Paulo 'ga 'ga resaka katu katu u'ama. Amara'neramũ 'ga ree.

—Ma'eramũ ene aipo 'jau ki 'ei— 'jau Paulo 'ga 'ga upe, 'ga reakwara resaka u'ama.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea Paulo 'ga rerekou. A'eramũ 'ga 'ga pojeupe'ema futat oje'ega 'ga upe:

¹⁰ —Ene mama'eukwaawa 'wyrriara upe oporowyky ma'eramũ epije ete ekou kũ— 'jau Paulo 'ga pãjetywera 'ga upe. —Ene te 'ã mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa. Enetywerete ene ekou— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ene te 'ã e'me are te ereko. Ajee 'ã nerefutari esage ma'ea. Nereapoa'uweri futari 'ã esage ma'ea ekou— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Mama'e tywera etee tãmējē 'ã ereapo ekou. Jarejuwarete 'ga 'ã ereje'ewu'jag ekoete ekou— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ma'eramũ ene epoire'ema etywer awi 'ũ?— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. ¹¹ —Ma'eramũ nipo 'ã Janeruwarete 'ga ene rereko tyweri. Enerea mowewaiwi ene wi— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

Aipo ojeupe 'erauwe 'ga weawewamũ. A'eramũ futat 'ga akou ojerowarowaka etee futat.

—Tÿÿ. Maran te 'awamũ je rekoi nũ? Pe'je pejejua je popyyka je rerawau je'wyr ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga amũ 'ga rerawau 'ga 'wyr ipe. ¹² Aipo 'ga rea wewa resaka Sergiu 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa akou. Jarejuwarete 'ga je'eg are amu'eramũ 'ga 'jau: "Janeruwarete 'ga esage", 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga rerowiaa.

¹³ Aipo re Paulo 'ga awau pe awi nũ, Pafusi 'jaw awi nũ, opytuna 'gã netee. Yaruu pype 'gã u'aa awau Periga 'jaw ipe. Pãfiria ywy pe Periga 'upa.

A'ere Juã Maku 'ga nooi kwe pe 'gã nupi. Pãfiria ywy awi futat 'ga jewyri 'gã nui, 'ua oje'wyr ipe nũ, Jerusareg ipe nũ. ¹⁴ A'eramũ Paulo 'ga etee awau Panape 'ga retee Ātioki pe. Pisiri ywy pe aipoa Ātiokia amunawa 'upa.

Morowykye'ema rupi 'gã awau judeu 'gã jatykaaw ipe. 'Gã awau osou wapyka enupa. 'Ga amũ Moisesi 'ga remikwasiarera pe mogyttau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera pe nanē imogyttau 'gã nupe nũ.

¹⁵ Imogyttau ire peuwara 'gã 'wyrriara 'gã oje'ega monou 'gã nupe:

—Ityp te mama'e mũ pēnemimome'ua oree ore muekōēãjawamũ? Pejejemikwaawa pemome'u oree— 'jau 'gã oje'ega monou 'gã nupe.

¹⁶ Aipo 'eramũ Paulo 'ga afu'ama opo mowya 'gã momika.

—Pe'je pejeapyakau jeje'eg are. Pēē mũ judeua. Judeue'ema pēē mũ nanē nũ. Najuejue etee futat 'ã perowiat Jarejuwarete 'ga. Judeue'emamũ nanē 'ã perowiat 'ga nũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama. ¹⁷ —Ymã te Janeruwarete 'ga judeuramũ oreypy 'gã mũ'ēi 'gã nui rakue. Ojeupe futat 'ga 'gã mũ'jãu, 'gã momytuna. Egitu ywy pe 'gã nekoramũ 'ga 'gã momytuna ojeupe wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —Na'gã ywya rũi agawewi peu Egitu ywya. A'etea 'gã ajemogyau peu. Pe awi Janeruwarete 'ga 'gã nerua opãjē mũ futat rakue. A'ere 'gã awau watau kwe pe ajemogyau. ¹⁸ Kwarēta kwara mu'aa 'gã awau ajemogyau watau amunawe'em ipe futat. Nitywi amunawa 'gã waw ipe. Nia'wyr agawewi futat 'gã Jarejuwarete 'ga upe. A'etea Janeruwarete 'ga ojejuka 'gã nee rakue— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁹ —Kanaã ywy pe 'gã waēm ire Janeruwarete 'ga peuwara 'gã apisaukaa 'gã nupe. Sete amunawa pype Janeruwarete 'ga 'gã motaukarukaa rakue, mama'e tywera apoaramũ

rakue. 'Gã ywy pojekaukaa 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga aipo ywy monou judeu 'gã nupe, wemiayuwa 'gã nupe, 'gã nupawamũ. A'eramũ 'gã ma'ea futat aipo ywya. Namutamutat 'gã ajemogyau aipo ywy pe. ²⁰ Kwaturu sêtu sîkwêta kwara mu'aa ajemogyau aipo ywya ojeupe imonopyrera pype. 'Awamũ je judeuramũ oreypy 'gã nee Jarejuwarete 'ga jejukaawera mome'ui pê nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—A'ere Janeruwarete 'ga 'gã amũ monou imogou 'wyria'riramũ 'gã nupe. Anure Janeruwarete 'ga Samueu 'ga mogou 'wyria'riramũ 'gã nupe. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Samueu 'ga. ²¹ 'Ga sawa'erauwe 'ga pytuna 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe: “Ga amũ emÿi 'wyriaramũ oree”, 'jau 'gã 'ga upe rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama.

—A'erauwe Janeruwarete 'ga Sau 'ga mogoi 'wyriarareteramũ 'gã nupe. Sau 'ga Kisi 'ga ra'yra 'ga. Pêjamĩ 'ga juapyrera 'ga. Kwarêta kwara rupi 'ga akou 'wyriaramũ. A'ere 'ga nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ Janeruwarete 'ga opoia Sau 'ga wi. A'eramũ 'ga Davi 'ga etee imogou 'ga py'rau nũ. Davi 'ga 'ga imogou 'ga renawer ipe nũ. ²² “Davi 'ga Jese 'ga ra'yra 'ga. 'Ga jeremifutara wapo a'jeteetewi jee”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe. “Ma'eramũ je 'ã jeporomutaramũ 'ga ree. Jeje'ega 'ga 'ã wenup akou. A'eramũ je 'ga mogou 'wyriaramũ pê nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe.

²³ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe rakue: “Davi 'ga juapyrama nipo je amut amũ pê nupe, pêtywera moiawamũ”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'eferupi te aje ako 'ga Jejui 'ga muri rakue, Israeu juapyreramũ oree rakue, oretywera moiawamũ rakue. U'eawer imũ etee futat ako 'ga Jejui 'ga muri rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

²⁴ —Jejui 'ga rur enune 'ã Juã Batista 'ga awau judeu 'gã mu'jau rakue. “Pejetywer awi pepoit. Pejetywer awi pepoiramũ tapymĩ pêẽ 'y pe 'jau”, 'jau 'ga 'ã 'gã nupe rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. ²⁵ —Oporowykypaw enune 'ã Juã 'ga oporonupa ee 'gã nupe rakue: “Je kwaap te pejepe? Naje rũi Janeruwarete 'ga remimurera. A'ere te 'ga ruri je rewiri”, 'jau 'ã Juã 'ga 'gã nupe rakue. “Je rewiri te 'ga rekoi. Kũima'eeteete 'ga. Je akotee ma'ea te. A'ere 'ga te kũima'eeteetea. Apoat te je 'ga tekou”, 'jau 'ã Juã 'ga 'gã nupe rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

²⁶ —Nan Janeruwarete 'ga oje'ega mua janee. Abraão 'ga juapyreramũ, judeuramũ oree 'ga imua rakue. Pê nupe judeue'emamũ nanê 'ga oje'ega mua 'awamũ nũ. A'eramũ pêẽ 'awamũ pêẽ nanê 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ pejejemogyau ore 'jawe. A'eramũ 'ga oje'ega mua janee: “Pejetywer awi pêpouriweramũ je imoiri pê nui”, 'jau 'ga janee rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama. ²⁷ —A'ere Jerusareg ipewara 'gã nokwaawi “Jejui 'ga aetywera moiara” 'ea. 'Gã 'wyria'ri miamũ futat nokwaawi 'ga imoira. Morowykye'ema rupi 'gã ajatykau, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera mogytau. A'ere 'gã naeapyoï futari 'gã porogytafer are. Ymã te 'gã Jejui 'ga juka are ka'arana kwasiari inuga janee rakue. A'eferupi tee futat ajeje ako 'gã 'ga jukaukari Piratu 'ga upe rai'i. Jarejuwarete 'ga je'egawer imũ etee futat 'gã 'ga jukau rai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

—'Ga 'ã esage agawewi futat. A'etea 'ã 'gã amũ “nia'wyri 'ga akou” 'gã e'i futatee Jejui 'ga upe rai'i. ²⁸ A'eramũ 'gã 'jau Piratu 'ga upe: “Ejukaukat 'ga”, 'jau 'gã 'ã Piratu 'ga upe 'ga jukaukaa ekoete rai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁹ —A'ere Janeruwarete 'ga oje'egawer imũ etee futat 'ga jukaukari. Ymã we futat te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are inuga janee rakue. A'eramũ 'gã a'eferupi tee futat 'ga jukau 'awamũ rai'i. 'Ga manũ re 'gã 'ga mua 'ga mojypa 'ypeywar awi. 'Ga mojoyw ire 'gã 'ga rerawau ita kwara pype 'ga nuga. ³⁰ A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee nũ. Amanũ agawewi futat 'ga. A'etea 'ga oferaw etee futat. Janeruwarete 'ga 'ga moferapa etee futat nũ— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gã nupe imome'wau.

³¹ —Omoferaw ire 'ga ojesaukaa ojeupi Garireja ywy awi 'ut ma'efera 'gã nupe. Kwarêta 'ara rupi 'ga ojesaukaru'jau'japa akou 'gã nupe. 'Awamũ 'ga resakarera 'gã

awau akou 'ga mome'wau judeu 'gã nupe. ³² Ore naně nũ arajua 'awamũ 'ga mome'wau pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. ³³ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Ga manũ re je te 'ã teja'yra 'ga amoferap”, e'i 'ga janeypy 'gã nupe rakue. “A'eramũ 'ga amanũu'jape'ema”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'gã nupe rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau. —U'eawer imũ etee futat 'ga Jejui 'ga moferawi. Ymã 'ga amũ Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue, Saumu 'jaw are rakue: “Awamũ je ene mogoi teja'yramũ.

'Awamũ je rekoi eneruwamũ”,

'jau 'ga ikwasiarukaa inuga Saumu 'jaw are rakue. Jejui 'ga upe 'ga aipo nuga rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ —A'ere Janeruwarete 'ga oje'ega wa'yra 'ga feraw are rakue nũ.

“Amoferaw etee nipo je ene nũ eneme'emamũ futat nipo”, 'jau 'ga 'ga upe,

'jau 'ga 'ã inuga ka'aran are janee rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

—“Ymã te je 'i Davi 'ga upe ikue: Mama'e esagea tomono ene upe 'jau, a'e je 'ga upe ikue. A'eramũ je 'awamũ mama'e esage monou 'ga juapyreramũ pẽ nupe te'eawer imũ etee futat”,

'ea naně Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. Aipoa naně 'ga Jejui 'ga ree inuga rakue nũ.

³⁵ —A'ea Davi 'ga inuga rakue nũ:

“Ene te 'ã ejemiayuwa 'ga reumera neremonemukari, esage ma'e 'ga reumera neronemukari”,

'jau Davi 'ga inuga ikwasiaa rakue nũ— 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

³⁶ —Amanũme'ẽwe Davi 'ga akou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat oporowykyau rakue. A'ere 'ã Davi 'ga manũi rakue. A'eramũ 'gã 'ga rerawau ityma rakue, 'ga pytuna pyri rakue. Onemamũ 'ã 'ga opytunera 'gã 'jawe etee futat rakue. A'eramũ 'ga naojee rũi ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. ³⁷ Jejui 'ga ree te 'ga ikwasiari inuga janee rakue. Jejui 'ga manũ re 'ã Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rakue. A'eramũ 'ga 'ã oneme'emamũ rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

³⁸⁻³⁹ —Peenuw esage ki je 'ga mome'ua pejejeupe. 'Ga etee futat aetywera ope'a ae wi. Ae werowiarãmũ 'ga ipe'ai ae wi— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gã nupe.

—Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. A'ea Moisesi 'ga okwasiat inuga janee rakue. A'ere 'ga remikwasiarera nomoiri aetywera ae wi. Jejui 'ga etee werowiarãmũ aetywer awi ae katu'ok— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴⁰⁻⁴¹ —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga amũ upe rakue, Apakuki 'ga upe rakue.

“Je te 'ã Pẽnuwaretea.

Oporowyky agawewi je ako tekou pẽ pype ikue.

A'etea 'ã naje rerowiari pejepe.

Pẽ mu'e agawewi nipo 'ga amũ.

A'etea nipo jeje'ega neperowiari futari.

Perekoemã etee nipo jeje'ega.

A'eramũ nipo pẽ pejemanũmũ futat je rerowiare'emamũ. Naje rerowiaara rũi pẽ.

A'eramũ ki pẽ pejekyjau pejemogyau pejemanũ awi”,

'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga janee rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

—Pejea'gu ki pejemogyau 'ga je'ega rerekoemã awi. 'Ga je'ega rerekoemã awi pejea'gue'emamũ ywawuje futat pemanũ, 'ga 'eawer imũ etee futat— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gã nupe.

⁴² Oporogytapaw ire Paulo 'ga uẽma Panape 'ga retee judeu 'gã jatykaaw awi nũ. Jui 'gã emamũ 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—Iko morowykye'ema rupi ki pejot 'au nũ, aipo morogyta mome'wau ore nũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Nai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁴³ A'eramũ aipo mome'u renuparera 'gã amũ awau 'gã nupi. Judeu 'gã awau 'gã nupi. Judeue'ema 'gã nanẽ amũ awau 'gã nupi nũ. Janeruwarete 'ga 'gã werowiat. A'eramũ 'gã a'eramũ awau 'gã porogyta renupa 'gã nupi. 'Gã nerawaw ipe Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe Panape 'ga retee.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Werowiaaramũ 'ga ojejukau esage jane ree. Werowiare'ema 'gã nee te ajee 'ga 'ã nojejukai futari. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaa a'jea futat pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau pe rupi 'gã nerekou.

⁴⁴ Iko morowykye'ema rupi 'gã ojewya 'ua nũ, Judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'eramũ peuwara 'gã ajatykau 'gã nee, 'gã porogyta renupa nũ. A'eramũ 'gã awaupap ja'wyja'wy 'gã nupi Jarejuwarete 'ga porogyta renupa.

⁴⁵ A'eramũ 'gã ojewi opytuna 'gã opap ja'wyja'wyrãmũ judeu 'gã amũ 'gã nerekoayau. —O'meramũ 'gã 'i akou pẽ nupe. Nia'wyri 'gã. Pẽ mu'e tyweruu 'gã akou. O'meramũ te 'gã 'i akou— 'jau judeu 'gã opytuna 'gã nupe, ojewi 'gã opap ja'wyja'wyrãmũ 'gã poromũ 'jau.

⁴⁶ A'ere aipo ojeupe 'eramũ Paulo 'ga je'egi etee 'gã nupe, Panape 'ga retee.

—Neperowiari 'ã Jarejuwarete 'ga. Nepẽoweri etee 'ã 'ga pyri. Pẽ nupe ra'ne agawewi ako ore 'ga mome'ui ai'i. A'ere 'ã 'ga neperowiari etee ako ai'i— 'jau Paulo 'ga oje'ega judeu 'gã nupe, 'gã pojeupe'ema futat. —Au'je ajee ore pẽ nupe imome'u re. Oropoir ore 'awamũ pẽ nui. Judeue'ema 'gã nupe te ore oi 'ga mome'wau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁷ —Ymã te Janeruwarete 'ga 'i janee rakue:

“Amũ'ẽ je pẽẽ 'gã nupe teje'ega mome'waramũ, judeue'ema 'gã nupe teje'ega mome'waramũ.

'Ga 'ã ae katu'ok, pe'je ki 'gã nupe.

Oje'ega rerowiaaramũ 'ga ae katu'ogi, pe'je ki 'gã nupe”,

'jau 'ga ikwasiarukaa inuga janee rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁴⁸ A'e renupa judeue'ema 'gã wekõẽãjamũ ajemogyau.

—Esage te 'ã Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ futat 'gã aku'iramũ ajemogyau 'ga je'eg are. A'eramũ 'gã amũ Jarejuwarete 'ga rerowiaa. Jarejuwarete 'ga remipyryrũmera 'gã 'ga rerowiaa. 'Gã amũ Janeruwarete 'ga ipyryrũmũ ojepyriwaramũ nakwaparimũ warãu rũi. Aipo 'gã futat 'ga rerowiaaramũ ajemogyau.

⁴⁹ A'eramũ futat 'gã awau Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jarejararete 'ga je'ega mokwasi'wau awau 'gã nupe. ⁵⁰ A'ere judeu 'gã amũ mara'neramũ Paulo 'ga ree Panape 'ga retee. A'eramũ 'gã awau 'wyria'ri 'gã nanẽ imamara'neukaa 'gã nee nũ. Peu 'gã pyri kũjãmera 'gã amũ ajemogyau. Ka'aranũũ kwai ma'e 'gã. Judeue'ema agawewi. A'etea 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa. 'Gã nanẽ 'gã imamara'neukaa Paulo 'ga ree nũ. A'eramũ 'gã a'eramũ 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau ore wi— 'jau 'gã Paulo 'ga upe Panape 'ga retee.

⁵¹ A'erauwe 'gã awau. O'wyawe 'gã opyapaawa mososoka opy awi inupãnupãu ajuee, 'yja motototoka jui. 'Gã nee Janeruwarete 'ga jejukae'ema resaukaawamũ 'gã opyapaawa nupãnupãu ajuee 'gã nupe.

—Jejui 'ga 'ã ore oromome'u arakou pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã 'ga neperowiari etee. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga amara'neramũ pẽ nee. Werowiare'emamũ 'ga pẽ katu'oke'ema futat— 'jau 'gã 'gã nupe. —A'eramũ nipo pẽẽ mama'eukwaawa rapyaw ipe futat pejewau— 'jau 'gã 'gã nupe opyapaawa nupãnupãu ajuee.

A'eramũ futat 'gã awau Ikoniũ 'jaw ipe.

⁵² A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gã ku'iramũ ajemogyau, Ātioki pewara 'gã. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã nerekou.

14

¹ Ikoniu 'jaw ipe nãñewējēmĩ nũ. Ikoniu 'jaw ipe owaēm ire 'gã awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerowiaa, kwaiwete. Judeu 'gã judeue'ema 'gã netee Jejui 'ga rerowiaa nũ. ² A'ere judeu 'gã amũ Jejui 'ga nuerowiari. A'eramũ 'gã Paulo 'ga je'ēwu'jaga futatee 'gã nupe. Panape 'ga nanē 'gã ije'ēwu'jaga nũ. Judeue'ema 'gã nupe 'gã je'ēwu'jaga. A'eramũ judeue'ema 'gã nanē 'gã futare'ema nũ. ³ A'etea futat 'gã ako namutamutat peu Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe, okyjawe'em futat akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Janejararete 'ga 'ã ojejuka esage jane ree. Werowiamũ 'ga ae katu'ogi— 'jau 'gã imome'wau 'gã nupe.

A'eramũ taetu Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'gã nee. “A'jea futat 'gã jeje'ega mome'ui ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ taetu 'ga opãjē esage mua 'gã nupe. A'eramũ taetu 'gã aeremiapoe'ema apou akou. A'e resakara 'gã oporesagamũ 'gã nee. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—A'jea futat 'gã 'ea. Sã'ã Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukara 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ A'ere naju'jaju'jawe tee rũi 'gã poromutaramũ Paulo 'ga ree Panape 'ga retee. A'eramũ amumera 'gã etee oporomutaramũ judeu 'gã nee.

⁵ A'eramũ 'gã ajatykau ojemoywyräfena 'gã nee. Judeu, judeue'em. Mĩmera 'gã ajatykau o'wyrria'ri 'gã netee. Ita pyu 'gã juka are 'gã afuweramũ.

—Pe'je ajee ita pyu sijuka 'gã 'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

⁶ A'ea 'ga amũ enupa. A'eramũ 'ga awau imome'wau Paulo 'ga upe.

—Ita pyu pē juka are 'gã fuweramũ ki 'ei— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga 'jau Panape 'ga upe:

—Pe'je ajee soo jareka'jama 'gã nui— 'jau 'ga 'ga upe.

—Nai'i. Ere ajee iruukwe— 'jau Panape 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'gã oka'jama jui. Likonia ywy pe 'gã awau oka'jama. Listra 'jawa 'upa Likonia ywy pe. Teripe 'jawa nanē 'upa Likonia ywy pe futat nũ. ⁷ Kwe pe 'gã awau akou morogyta esage mome'wau 'gã nupe.

—Werowiamũ Jejui 'ga aetywera pe'ai ae wi— 'jau 'gã awau akou imome'wau 'gã nupe.

⁸ Listra 'jaw ipe ipyteu ma'e 'ga 'ũina wapyka. Nuatai futari 'ga u'aa ypy we futat.

Peuwara 'gã nupe Paulo 'ga Jejui 'ga mome'uramũ ipyteu ma'e 'ga nanē 'ũina enupa nũ.

⁹ A'eramũ ipyteu ma'e 'ga 'jau ojeupe 'ũina. “Kuu. Arowiat pa je 'ga kwy. Tajekatu'ok 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe tee futat.

Poje Paulo 'ga amã'jãu iteu ma'e 'ga ree. “Werowiat pa ipyteu ma'e 'ga Jejui 'ga 'ũina ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. ¹⁰ A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Efu'am jui— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

A'erauwe ipyteu ma'e 'ga pori pym afu'ama awau watau. ¹¹ A'eramũ futat 'ga fu'ama resakara 'gã wafukaita:

—Kuu. Nakũima'e 'gã nũi ra'e nũ'ũ. Maira 'gã te 'ut owaēma janee ra'e— 'jau 'gã Paulo 'ga upe, iteu ma'e 'ga mafu'amamũ.

Oje'eg imũ etee 'gã ajemogyau wafukaita. A'eramũ Paulo 'ga 'gã afukaja kwaape'ema.

¹² A'eramũ 'gã omaira rera nuga 'gã nee. Jupete 'gã inuga Panape 'ga ree. Paulo 'ga oje'ega u'ama 'gã nupe. A'eramũ 'gã Mekuriu nuga 'ga ree.

¹³ Gã maira roga, Jupete roga, 'ũina amunawa rowase. 'Gã maira rog are omaenun ma'e 'ga mukũja kwatau rerawau 'ywyotyra reewe. 'Ywyotyra monou kwatau are.

—Simuoryp Paulo 'ga Panape 'ga retee 'jau. Maira futat 'gã na'e. Sijuka kwataua iapyau 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

¹⁴ A'e resakawe Paulo 'ga 'jau Panape 'ga upe:

—Kuu. Maran te 'gã “kwataua sijuka 'gã nupe”, 'gã 'i janee 'wei?— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga upe etee te 'ã ae kwatau jukai iapyau rakue. Jane upe niapyawarũi— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga upe.

A'erauwe 'gã awau ujãna wafukaita 'gã nupe.

¹⁵ —Pẽ'me eteete awi nũ'ũ. Pẽ 'jawewara te ore. Namaira rũi ore— 'jau 'gã 'gã nupe.

Waity monoroka awau 'gã nepejãna wafukaita. 'Gã jemuaẽma 'gã nerekou 'gã naity monorogukaa 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau kwatau apisi are ifuwet ma'e 'gã nupe:

—Jeju 'ga je'eg are te ore ruri pẽ mu'jau— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —Au'je ki maira'me rerowiar ire 'awamũ. Jeju 'ga 'ã ako ma'ea. A'eramũ pẽẽ 'ga etee erowiaa ete Jarejuwarete 'ga retee. 'Gã te ako ma'ea. 'Gã nupe etee peporogyta etee. 'Gã te aeje'ega wanup— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —'Aga maira'me a'agawa peje'ega nuenuwa'uweri. A'eramũ pẽẽ pejepeoia jui. Jarejuwarete 'ga te perowiat. 'Ga te namanũa'uweri. Aeje'ega wanup ojeupe aeje'egamũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —'Ga te 'agamũ ywya wapo rakue. Mama'ea wapo katu katu rakue. Ywaga 'ga iapou. Wyra, wyra'i, ipira, 'y. Nitywi futari mama'e mũ 'ga remiapoe'emera. Ma'eramũ 'ã ae 'ga remiapofer imũ etee futat 'ga kwaawi— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. ¹⁶ —Ymã te Janeruwarete 'ga janeremifutara apoukari etee janee rakue. ¹⁷ A'ere jane 'awamũ 'ga remiapofera esage resagi. A'eramũ jane 'ga remiapofer imũ etee futat 'ga kwaapa. 'Ga te 'ã amana amut janee. 'Ga te 'ã mama'e motyarũmũ ityarama rupi etee futat. Aeremi'ua nanẽ nũ. 'Ga te 'ã imua janee nanẽ nũ. Mĩmera 'ga 'ã iapou katu katu ae maku'iawamũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

¹⁸ A'ere aipo 'gã 'eramũ miamũ 'gã kwatau juka are 'gã fieweramũ etee futat. ¹⁹ A'e pe judeu 'gã amũ 'ua owaẽma 'gã nupe. Ātioki 'jaw awi 'gã 'ua. Ikoniu 'jaw awi 'jau. Ikoniu 'jaw ipe 'gã nekoramũ judeu 'gã amara'neramũ 'gã nee rai'i. A'eramũ Paulo 'ga ojee 'gã mara'neramũ awau ajepeja amunaw ipe Panape 'ga retee. A'ere 'gã nee imara'ne ma'e 'gã oi tee 'gã newiri. A'e 'gã poromũ 'ut o'meramũ 'gã nekwaw ipewara 'gã nupe.

—Nia'wyri noko 'gã— 'jau futatee 'gã 'gã nupe.

A'eramũ aipo amunaw ipewara 'gã nanẽ amara'neramũ 'gã nee nũ. “Nia'wyri noko 'gã”, 'ga 'e futateeramũ.

A'eramũ 'gã Paulo 'ga apiau ita pyu 'ga rerekou. A'eramũ 'gã Paulo 'ga jukawaipa ita pyu.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau eroyryryka amunaw awi. 'Ga rerawau inuga yty apy'rarimũ. “Amanũ nipo 'ga re'ã”, 'jau 'gã 'ga rerawau inuga ejaa.

²⁰ A'ere Jeju 'ga rerowiaara 'gã oi 'ga ywyrĩ ajatykau. Ojeywyri 'gã jatykaramũ 'ga oferapa 'gã nupe nũ. Afu'ama awau amunaw ipe osou nũ, Panape 'ga retee nũ. Ai'iwe Paulo 'ga Panape 'ga retee awau pe awi. Ajepeja amunaw ipe Teripe 'jaw ipe awau ajukaaiw ire nũ.

²¹ Peu Teripe 'jaw ipe Paulo 'ga Panape 'ga retee Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe nũ:

—Jeju 'ga werowiaramũ 'ga ae katu'ok— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe, Teripe 'jaw ipewara 'gã nupe.

A'eramũ kwaiwete 'gã Jeju 'ga rerowiaa.

A'ere 'gã awau ojewya wekwawera amunaw ipe nũ. Listra, Ikoniu, Ātioki. Mĩmera amunaw ipe 'gã awau ojewya nũ. Ātioki 'upa Pisiri ywy pe. ²² A'ea wekwaw ipewara 'gã nupe oporogytau, Jeju 'ga rerowiaara 'gã nupe.

—Pẽẽ 'ã Jeju 'ga rerowiaara. A'eramũ pẽẽ pejeku'iramũ, peje'arasige'emamũ. Jeju 'ga rerowiaare'ema 'gã nipo “O'meramũ te 'gã 'i”, e'i pẽ nupe. “Nia'wyri Jeju 'ga

rerowiaara”, e'i pē nupe, pē nerekou tyweaete— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama. —A'ere kasi Jeju 'ga rerowiaara peetyg ine. Pejejemogypyka etee Jeju 'ga ree. “Ga rerowiar awi oropoire'em ire ore oi ywag ipe anure”, pe'je etee ki pejejaupe— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga retee 'gā nupe. —“Janeruwarete 'ga ore'wyrara”, pe'je ete ki pejejaupe, aipo 'gā 'eramū— 'jau Paulo 'ga 'gā nupe.

Akou amunawa moyka, awawera amunaw ipe etee te futat 'gā awau akou 'gā mu'jau nū.

²³ A'eramū futat 'gā amunaw ipe owaēmawe 'gā 'ga amū muēma imogou 'wyraramū Jeju 'ga rerowiaara 'gā nupe, pastor 'jawa mogou 'gā nupe. Peu amunaw ipe owaēmawe nanē nū nānēwējēmī futat imuēma imogou 'gā nupe. Aipo apo re 'gā ojemi'ware'ema Ku'jywa 'ga upe oporogytaawamū:

—Ku'jyp. Jeju 'ga rerowiaara 'gā 'wyrara 'gā nee ore oroje'ega monoi enee. Ojemogypyk 'gā ene ree. A'eramū ene ejejukau 'gā nee— 'jau 'gā oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gā nee.

²⁴ A'ere Jarejuwarete 'ga upe oje'ega mono re awau nū. Awau Pisiri ywy raapa. Awau Periki 'jawa amunaw ipe, Pāfiria ywy pe 'up ma'e pe.

²⁵ A'e pe 'gā Jeju 'ga mome'wau peuwara 'gā nupe nū. A'e awi 'gā awau Ataria 'jawa amunaw ipe nū. Ataria 'upa 'yē'ē 'arimū. ²⁶ A'e pe 'gā yaru pype u'aawa mepyau. Awau ojewya 'uawera amunaw ipe Ātioki pe nū, Siria ywy pe 'up ma'e nū. A'ea amunaw awi 'gā o enune Jeju 'ga rerowiaara 'gā oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rai'i: “Ejejuka esage ki 'gā nee 'gā nerekou. Eneje'ega 'gā oo imome'wau akou kwe pe. A'eramū ene ejejukau 'gā nee”, 'jau 'gā oje'ega Ku'jywa 'ga upe rai'i. Aipo Jarejuwarete 'ga upe 'gā 'e re Paulo 'ga awau watau Panape 'ga retee akou Jeju 'ga mome'wau rai'i. A'ere 'gā aipo 'gā porowyky teepawamū 'awamū. A'eramū 'gā 'ua ojewya nū Ātioki pe nū. ²⁷ A'eramū 'gā owaēm ire Jeju 'ga rerowiaara 'gā majatykau. A'eramū futat 'gā wekwawera mome'wau, Jarejuwarete 'ga ojeupe iapoawera mome'wau 'gā nupe:

—A'jeteetewi te 'ga iapoi oree. Judeue'ema 'gā we futat werowiat— 'jau 'gā 'gā nupe. —Nanuara futat te 'ā Ku'jywa 'ga afutat Jeju 'ga rerowiaara. Najudeu 'gā etee rūi erowiaara futat te 'ā 'ga afutat. Judeue'ema 'gā erowiaara nanē futat te 'ā 'ga afutat nū. Nanuara futat te 'ā esage 'ga upe— 'jau 'gā ajaupe, worrywamū 'gā imome'u are.

²⁸ A'eramū Paulo 'ga Panape 'ga retee akou fukuu 'gā pyri peu.

15

Jerusareg ipe 'gā oawet

¹ Anure judeu 'gā amū 'ua oje'wyr awi, Judeja ywy awi. Ātioki pe awau. A'e pe 'gā Jeju 'ga rerowiaara 'gā mu'jau tyweruu.

—“Pe'je pejewau pejejemojewagukaa 'gā nupe. Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee futat peapo. Kasi a'e pe Ku'jywa 'ga nepē katu'ogi ne”, e'i Moisesi 'ga rakue— 'jau 'gā 'gā nupe.

² A'eramū Paulo 'ga Panape 'ga retee 'jau 'gā nupe:

—Naani. O'meramū te 'gā 'i. Perowiat kasi 'gā ne. Judeu 'gā nupe etee te Moisesi 'ga 'i rakue— 'jau 'ga 'gā nupe. —A'ere pēē naani. Nepemojewakawi. Judeu 'gā 'jawe 'e re amunipo 'ā nan tee futat pejemojewak. A'ere naani. Niapoawi aipoa. Jeju 'ga ae erowiarāmū te Janeruwarete 'ga ae katu'ogi— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga retee 'gā nupe.

A'eramū 'gā ajamueu kwaiwete aipoa morogyta are. A'ere 'gā nojomojerowiar ipe etee. A'eramū Paulo 'ga awau Panape 'ga retee Jerusareg ipe oporonupa ee Jeju 'ga remimonofera 'gā nupe. A'eramū peuwara 'gā 'gā amū monou 'gā nupi. Peu Jerusareg ipe 'gā 'gā monou aipoa morogyta are 'gā momoranuwukaa.

—Pe'je pejewau peu Jeju 'ga remimonofera 'gā nupe pejeporonupa ee. “A'jea te ae judeuramū etee aejemojewagi?” tepe'je 'gā nupe 'jau. “A'jea te ae ijewak ma'eramū etee

ae jekatu'ogi?" pe'je pejewau Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã nupe nanē pēē pejeporonupa ee nū— 'jau 'gã 'gã nupe 'gã monou peu.

³ A'eramū 'gã awau Jerusareg ipe oporonupa ee. Ātioki 'jaw awi 'gã awau. Awau 'gã Fenisia ywy raapa. A'ere Samari ywy raapa nū. Awaw ipe 'gã akou oporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Amunawa moyka.

—Ymāwarera 'gã 'awamū wetypap. Jejui 'ga ete 'gã 'awamū werowiat. Judeue'ema 'gã we futat 'ga werowiat— 'jau 'gã Samari ywy pewara 'gã nupe imome'wau.

Aipo ojeupe imome'uramū 'gã aku'iramū.

—A'jea futat. Nanuara futat te 'ã Janeruwarete 'ga afutat— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁴ Nan futat awau akou kwe pe imome'wau. Awau 'gã owaēma Jerusareg ipe. Jerusareg ipe 'gã waēm ire Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'gã napeje'ega. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriat, Jejui 'ga remimonofet. Mīmera 'gã 'gã napeje'ega.

A'eramū Paulo 'ga Panape 'ga retee wekwawera mome'wau 'gã nupe.

—Kwe pe ore oi arakou Jejui 'ga mome'wau amunawa moyka ikue. A'eramū 'gã Jejui 'ga rerowiaa kwaiwete. Judeue'ema 'gã we futat erowiaa. Ymāwarera 'gã etykapap. A'eramū 'gã 'awamū Jejui 'ga rerowiaa ojekatu'okawamū— 'jau 'gã 'gã nupe, wekwawera mome'wau.

⁵ A'eramū fariseu 'gã amū afu'ama oje'ega 'gã nupe:

—Naani. Jejui 'ga rerowiar ire judeue'ema 'gã we futat 'awamū 'gã jemojewagi Moisesi 'ga je'eger imū etee futat. 'Ga 'eawer imū etee futat 'gã nanē mama'e apoi ore 'jawe nū— 'jau fariseu 'gã 'gã nupe.

⁶ A'ere Paulo 'ga nafutari etee futat. A'eramū 'gã oporogytau kwaiwete aipoa morogyta are. “Simu'e wējēmī futat nipo aje jane 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer are nū? Naani futari te ra'u nū?” 'e are 'gã ajamueu kwaiwete. ⁷ A'eramū kwaiwete 'gã jamue re Pedro 'ga afu'ama oporogytau 'gã nupe:

—Kunumīmet, Peapyaka je ree. Je te ako Jejui 'ga je mogo judeue'ema 'gã nupe morogyta esage mome'waramū ikue. A'eramū pēē ikwaapa 'ga 'eawera. “Tejerowiamū te je 'gã katu'ogi”, e'i 'ga ikue. A'eramū 'ga werowiamū te ae katu'oka— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ⁸ —Janeruwarete 'ga okwaap katu katu mama'ea. A'eramū 'ga ikwaapa werowiamū. A'eramū ako 'ga U'agesage mua judeue'ema 'gã nupe nanē futat ai'i nū. Sooko 'ga judeuramū imura janee ikue. Nan futat ako 'ga imua 'gã nupe ai'i. ⁹ A'eramū 'ga werowiamū te ae katu'oka— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga upe jane aju'jaju'jawe etee futat. A'eramū ako 'ga 'gã werowiar ypyrauwe 'gã katu'oka ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe, u'ama oporogytau.

—Sooko 'ga jane upe iapoa ikue nū. Nan futat ako 'ga iapoi 'gã nupe ai'i. ¹⁰ Ma'eramū sipo ajee Jarejuwarete 'ga je'ega erekoemāpyra 'jawe etee pereko? “Simamara'neukat 'ga jarejee”, pe'je 'ã— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

—Ymā miamū 'ã janepy 'gã nuenupawa'uweri Moisesi 'ga je'egera rakue. Jane nanē nienupawa'uweri nū. A'etea 'ã pēē “Simu'e 'gã 'ga je'eger are”, pe'je 'gã nupe. ¹¹ Na'ga je'egera renuparamū rūi Jejui 'ga ae katu'ogi. Jejui 'ga ipota'wata'wa ae ree. A'eramū 'ga ae werowiamū etee ae katu'oka— 'jau Pedro 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama.

¹² A'eramū 'gã opika etee ajemogyau Pedro 'ga je'ega renupa. Wea'aramū ajemogyau aipoa morogyta are.

A'eramū Paulo 'ga Panape 'ga retee wekwawera mome'wau nū:

—Kwe pe Janeruwarete 'ga ore monoi ai'i. A'eramū judeue'ema 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete. Aeremiapoe'ema nanē 'ga iapoukaa oree 'gã neape ai'i— 'jau 'gã 'gã nupe imome'wau.

¹³ 'Gã porogytapaw ire Tiago 'ga afu'ama oporogytau 'gã nupe nū:

—Peapyaka je ree nanē nū. ¹⁴ Simão Pedro 'ga je'ega jane ako sienup ko. Janeruwarete 'ga a'jea futat opājēa wesaukat judeue'ema 'gã nupe. A'eramū 'ga opota'waramū 'gã nee. A'eramū 'ga 'gã amū mū'jāu werowiamū a'jea futat— 'jau Tiago 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo are oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue:

¹⁶ “Je Pēnuwaretea.

Ymā te je Davi 'ga mogoi 'wyrriaramū tejemiayuwa 'gã nupe ikue.

A'ere 'ga manū re jeremiayuwa 'gã poiri je wi.

A'eramū je 'gã mokwasi'waukaa.

A'ere nipo je anure 'gã majatykai nū”, 'jau 'ga rakue.

¹⁷ “Omajatykaramū te nipo 'gã je rerowiari nū.

Towajat tesirūmeretea we futat nipo je rerowiaa.

Tejemipyrrūmera 'gã tejerowiaara futat, te je 'ã afutat”,

¹⁸ 'jau Janeruwarete 'ga rakue— 'jau Tiago 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

¹⁹ —Ma'eramū je 'ã aipo je 'i pē nupe: Tene judeue'ema 'gã jemogyi. Jarejuwarete 'ga 'gã werowiat. Nanuara futat te 'ã esage Ku'jywa 'ga upe. ²⁰ A'eramū jane ka'arana etee amū monou ikwasiaa 'gã nupe aipo 'jau:

—Pe'u kasi maira'me a'agawa upe eroopyrera kumia ne. Ajepeja aipo 'jau. Wyrā rya ki pemonykyt jui. Wy monykyr ire etee ki miaro'o peeyt i'wau. Pe'u kasi wya ne. Wy monykyre'ema nanē pēē i'wawe'em nū. Ajepeja aipo 'jau. Kūima'eramū ae ajuemireko are akowe'em. Kūjā nanē nū. Ojomen are akowe'em. Omena etee futat erekou. Ae nanē wemirekoa etee futat erekou nū. Aipoa sa'e imonou ikwasiaa ka'aran are 'gã nupe— 'jau Tiago 'ga 'gã nupe.

²¹ —Ymā we futat 'gã 'ã Moisesi 'ga remikwasiarera mogyta renuwi ajemogyau judeu 'gã jatykaaw ipe rakue, morowykye'ema momagwamagwapa rakue. A'eramū 'gã ikwaapa futat Jarejuwarete 'ga je'ega— 'jau Tiago 'ga u'ama 'gã nupe.

A'eramū 'ga pytuna 'gã Tiago 'ga 'e futaa. A'eramū 'gã 'jau ajaupe:

—A'jea futat aipo resageramū. A'eramū jane nan iapou— 'jau 'gã ajaupe.

Judeue'ema 'gã nupe 'gã 'eawet

²² A'eramū Jejui 'ga remimonofera 'gã amū, Jejui 'ga rerowiaara 'gã, 'gã 'wyrriara 'gã netee ajatykau oporogytau ajaupe:

—Simono jarepytuna 'gã amū 'gã nupi Ātioki pe 'jau— 'jau 'gã ajatykau oporogytau.

A'eramū 'gã 'gã monou 'gã nupi. Paulo, Panape. Mīmera 'gã nupi 'gã 'gã monoi. 'Ga amū rera Judas. Mukūi aipo 'ga rera. Pasapasi 'ga rer irūa. Ajepeja 'ga rera Silasi. Aipo kūima'e 'gã nee Jerusareg ipewara 'gã ojemogypyka. A'eramū 'gã 'gã mū'jāu Ātioki pe 'gã monoawamū.

²³ A'eramū 'gã najuejue etee futat ka'arana kwasiaa imonou Ātioki pewara 'gã nupe:

Ore mū Jejui 'ga remimonofera, ore mū 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriara, ore mū 'ga rerowiarypya. A'eramū ore ka'arana kwasiaa imonou pē nupe. Oropytuna 'gã amū nanē ore imonou pē nupe nū. “Jarujete te pejemogy” 'ea ore imonou pē nupe, 'ga rerowiaar yauramū Ātioki pewaramū, Siria ywy pewaramū, Sirisia ywy pewaramū nanē nū. Pēē judeue'ema juejue.

²⁴ Morogyta mū ore aruenup. Oropytuna judeu 'gã amū a'e oo peu Ātioki pe pē mu'jau tyweruu rai'i. A'eramū 'gã a'e “pejemojewag iki”, 'jau pē nupe rai'i. “Kasi a'e pe Janeruwarete 'ga nepē katu'ogi ne”, 'jau 'gã a'e pē nupe rai'i. A'ere 'gã naoreje'eg imū rūi 'gã oi. Ojetee futat 'gã oi ekoete pē mu'jau tyweruu akou rai'i.

²⁵⁻²⁷ A'eramū ore a'eramū oropytuna 'gã amū monou 'gã moporogytaukaa pē nupe. Paulo 'ga futat ako 'ut Panape 'ga retee rai'i. 'Gã 'ã jarejekoty'aaw esagea futat.

A'eramũ 'gã nupi ore oropytuna 'gã monou. Silasi 'ga, Judas 'ga. Mĩmera 'gã ore imonou 'gã nupi. Oroporogytafera nipo 'gã imome'wau pẽ nupe nũ, 'jau 'gã imonou ikwasiaa ka'aran are.

Paulo 'ga Panape 'ga retee akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Afueweramũ agawewi 'gã 'gã nee rai'i. A'etea 'gã Jejui 'ga omome'u amunawa moyka rai'i. A'eramũ a'e 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa rai'i. ²⁸ A'eramũ ore porogyta ore ruwamũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore poaa, ore mu'akwaapa. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ imonou ikwasiaa ka'aran are pẽ nupe.

²⁹ Pe'u kasi maira'me a'agawa upe eroopyrera kumia ne. Wyrã rya ki pemonykyt jui. Wy monykyr ire etee ki miaro'o peeyt i'wau. Pe'u kasi wya ne. Wy monykyre'ema nanẽ pẽẽ i'wawe'em nũ. Kũima'eramũ ae ajuemireko are akowe'em. Kũjã nanẽ nũ. Ojomen are akowe'em. Omena etee futat erekou. Ae nanẽ wemirekoa etee futat erekou nũ.

Aipo renuw ire nipo a'jea futat pejemogy esage. Pejejuka esage ki pejejee. Teepap ore 'ea.

Aipo e'i ete ore je'ega ka'aran are.

³⁰ A'ere 'gã wemimuẽmera 'gã monou judeue'ema 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau Paulo 'ga rupi, Panape 'ga reewe. 'Gã ka'arana rerawau Ātioki pewara 'gã nupe.

Ātioki pe owaẽm ire 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã majatykau. Ka'arana monou 'gã 'wyrãra 'ga upe. ³¹ A'eramũ 'gã 'wyrãra 'ga imogytau 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga je'ega renupa. A'eramũ futat 'gã aku'iramũ ajemogyau. Kwaiwete 'gã ku'iramũ.

³² Imogytapaw ire Judas 'ga Silasi 'ga retee oporogytau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã poromũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejemogypyyka Jejui 'ga je'eg are. 'Ga je'ega peenup. A'eramũ pẽẽ erowiaa futat. Peetyk futat kasi 'ga rerowiaara ne— 'jau Judas 'ga Silasi 'ga retee 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'gã akou fukuu'i 'gã pype. A'ere 'gã pype ako fukuu'i re 'gã o'wya akou 'gã nui nũ.

—Ko ore oi arakou pẽ nui nũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Pe'je 'wei. Jaruete nipo peo pejekou 'ja. “Jaruete te pejemogy” 'ea 'gã amut pẽ nupe, pe'je ki jarejewirera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

³⁴⁻³⁵ A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee ete akou fukuu'i peu, 'gã mu'jau nũ, opytuna Jejui 'ga rerowiaara 'gã netee. A'eramũ 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau.

Panape 'ga wi Paulo 'ga pojo'okawet

³⁶ Anure Paulo 'ga 'jau Panape 'ga upe:

—Soo jarewawera amunawa momyrũmũ jarekou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka 'jau nũ. “Werowiat je sipo 'gã 'ga ajemogyau” 'e resaka 'jau— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga upe.

³⁷ A'eramũ Panape 'ga 'jau 'ga upe:

—Juã Maku 'ga ki ajee siroo jarejeupi nũ— 'jau Panape 'ga Paulo 'ga upe.

³⁸ A'ere Paulo 'ga niparurooweri Juã Maku 'ga ree.

—Nanuara ako 'ga ojewyt etee jane wi ikue. Pãfiria ywy pe jane rekoramũ ako 'ga jowyri jane wi ikue— 'jau etee Paulo 'ga Panape 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'gã a'eramũ ajamueu Juã Maku 'ga rerooe'em are. A'eramũ 'gã opojo'ogamũ ajau. A'eramũ Panape 'ga Juã Maku 'ga retee awau yaru pype. 'Ypõ'õũũ me 'gã awau, Sipiri pe.

⁴⁰ A'eramũ Paulo 'ga Silasi 'ga etee erawau oirũnamũ nũ. A'eramũ 'gã pytuna 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee:

—Ku'jyp. Kwe pe 'gã oi watau akou. Esag iki 'gã e'ỹina. Emu'akwaaw iki 'gã imogyau— 'jau 'gã oje'ega Jarejuwarete 'ga upe, 'gã o enune 'gã nee.

⁴¹ A'ere Paulo 'ga Silasi 'ga rerawau erekou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe eroporogytau. Awau 'gã Siria ywy raapa. A'eramũ 'gã awau Sirisia ywy raapa nũ. Jejui 'ga rerowiaara 'gã maku'iu 'gã awau oporogytau 'gã nupe.

16

Paulo 'ga rupi Timoteo 'ga oawet

¹ A'ere Paulo 'ga Silasi 'ga retee awau owaẽma Teripe 'jaw ipe, Listra 'jaw ipe 'jau. Listra 'jaw ipe Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ akou. 'Ga rera Timoteo. 'Ga y eẽ judeua. Eẽ nanẽ Jejui 'ga rerowiaa nũ. A'ere 'ga ruwa 'ga gregoa. ² Listra 'jaw ipe ajemogy ma'e, Ikoniu 'jaw ipewara 'gã netee oporomutaramũ Timoteo 'ga ree. A'eramũ 'gã oporogytau esage Timoteo 'ga ree Paulo 'ga upe.

³ A'eramũ Paulo 'ga Timoteo 'ga reroo are afuweramũ ojeupi. A'eramũ 'ga 'ga mojewaka judeu 'jawe. Peu ajemogy ma'e 'gã judeu 'gã okwaapap, “Gregoa Timoteo 'ga ruwa 'ga” 'e kwaapa. A'eramũ 'ga ruwa 'ga Timoteo 'ga mojewake'ema rakue.

—Judeu 'gã pyri soo 'jau. A'eramũ je ene mojewaka ra'ne— 'jau Paulo 'ga Timoteo 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga 'ga mojewaka. 'Ga y eẽ judeua wejue. A'eramũ 'gã 'ga mojewaka.

⁴ 'Ga mojewag ire 'gã awau. Paulo, Silasi, Timoteo. Mĩmera 'gã awau akou amunawa moyka Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka. Jerusareg ipewara 'gã 'eawer are 'gã 'gã mu'jau awau akou. Jejui 'ga remimonofera 'gã 'eawera mome'wau 'gã nupe.

—Pěẽ 'ã judeue'ema. A'ere 'ã pěẽ jẽmĩ Jejui 'ga perowiat. A'eramũ ki pěẽ 'gã 'eawera renupa pejemogyau— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã opoire'ema futat 'ga rerowiar awi. Ywawuje futat 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ futat 'gã awau ajamu'jau Jejui 'ga je'eg are. A'eramũ futat 'gã Jejui 'ga rerowiaa, kwaiwete. Ai'iwe amũ nũ, ai'iwe amũ nũ, ai'iwe amũ nũ. Kamẽsĩete futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã awau ojemomytuna.

Masetoni ywy pewara 'ga Paulo 'ga mo'wyawet

⁶ 'Gã mu'epaw ire 'gã awau ajepeja ywy pe nũ. Frigia ywy raapa awau. Garasi ywy pe nanẽ 'gã awau nũ, peuwara 'gã mu'jau nũ. Asia ywy pe te 'gã awau etee numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage je'egi 'gã nupe:

—Kwe pe peo awi— 'jau 'ga 'Agesagea oje'ega 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awawe'em Asia ywy pe. Misia ywy pe etee 'gã awau. ⁷ Pe awi 'gã o'wya Pitinia 'jaw ipe numiamũ. A'ere nanẽwẽjẽmĩ Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe nũ:

—Peo awi kwe pe— 'ga 'i etee 'gã nupe nũ. —Ajepeja amunaw ipe te pekwap— 'jau etee 'ga 'gã nupe nũ.

A'eramũ 'gã awau ajepeja ywy pe etee nũ. ⁸ Awau 'gã Misia ywy raapa etee. Awau 'gã owaẽma Troate 'jawa amunaw ipe. Peu etee Janeruwarete 'ga 'gã oo futari. 'Yẽ'ẽ 'arimũ aipoa 'gã wawa 'upa.

⁹ Ypytunimũ kũima'e 'ga amũ ojesaukaa Paulo 'ga upe, Masetoni ywy pewara 'ga ojesaukaa 'ga upe.

—Ejot ore pyri 'au. Ejot 'au ore mu'jau— 'jau 'ga u'ama 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga wea'aramũ wemiesager are. “Janeruwarete 'ga 'ga wesaukat jee. Masetoni ywy pe ekwap Jejui 'ga mome'wau peuwara 'gã nupe, e'i 'ga jee”, 'jau 'ga ojeupe wea'aramũ ee. ¹⁰ “Janeruwarete 'ga pa je renũi ra'e. Jejui 'ga ekwap imome'wau 'gã nupe, e'i pa 'ga jee ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga wemiesagera mome'wau opytunamũ oree. Imome'u re, Paulo 'ga 'jau:

—“Werowiarãmũ Jejui 'ga petywera moiri pẽ nui, ere ewau imome'wau 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ai'i— 'jau Paulo 'ga oree imome'wau.

Troate 'jaw ipe Lukaramũ je rekoi ikue. A'eramũ je tewau 'gã nupi, pe awi 'gã oramũ.

Firiposi pe 'ga Jejui 'ga mome'uawet

¹¹ Ai'iwetetewe Paulo 'ga ore reru'aa yaruu pype. Arawau 'yē'ē raapa. Arawau orowaēma 'ypō'ōūū mū pe, Samutrasia 'jaw ipe. Peu ore orosea yara pype etee futat. Ai'iwetetewe ore arawau 'y raapa nū. Arawau 'y owajara katy orojekoka. Neaporisi 'jaw ipe orojekoka. Peu ore yara rejaa arawau ywyrī etee futat nū. ¹² Arawau ore orowaēma amunawa upe, Firiposi 'jawa upe. Amunawaretea futat poromū. Nitywi peu amunaw amū nū. Aipoa tāmējē futat 'up rakue. Roma pewara 'gā poromū iapou rakue, oje'wyrarete apou rakue. 'Gā 'wyrareteretea te poromū. Peu futat ore arakorakou'i ikue.

¹³ Morowykye'ema rupi ore aruēma arawau 'y 'arimū oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

—Jarejatykaawa tywe'emamū 'ā jane judeuramū jane porogytai 'y 'arimū 'ga upe jepi— 'jau ore arajaupe.

A'eramū ore arawau 'y 'arimū oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Peu ore arawau aruapyka oroporogytau kūjāmera 'gā nupe. Nitywi kūima'e 'gā. Kūjāmera 'gā etee futat 'up. A'eramū ore kūjāmera 'gā nupe etee futat ore Jejui 'ga mome'wau. ¹⁴ Paulo 'ga renupara mū, Lidia ēē. Jarejuwarete 'ga muorypara mū ēē. Taity esage me'egara ēē. Tiatira pewarera ēē. ēē poromū 'ūina Paulo 'ga Jejui 'ga mome'u renupa 'ūina. A'erauwe futat Jejui 'ga ēē mueapyou Paulo 'ga je'eg are. A'eramū ēē Jejui 'ga rerowiaa. ¹⁵ 'Gā nupe oroporogytapaw ire ore Lidia ēē pymīāu 'y pe, ēē pytuna 'gā netee futat.

—Pēē 'ā Jejui 'ga perowiat. A'eramū ore pē pymīāu 'y pe— 'jau ore 'gā nupe, 'gā pymīnamū.

Opymī re ēē oje'ega oree:

—Pe'je iruukwe jerog ipe. “A'jea futat sipo ēē Jejui 'ga rerowiari ra'e”, pe'je jee ne. Jejui kīā rerowiaara futat je 'awamū. A'eramū pēē pejejua jerog ipe 'awamū pejepytu'wawaipa ore'wyr ipe. Tepekopeko'i ore pyri 'jau— 'jau ēē oree.

A'erauwe ore oi ēē rog ipe.

Paulo 'ga Silasi 'ga retee

¹⁶ Poje ore arawau arajemogyau Jarejuwarete 'ga upe oroporogytaaw ipe. Pe aje kūjāmuku ēē ore rowosōu 'ua. ēē mama'eukwaawa wereko opir are. ēē rupiwara ēē mū'jau mama'e jeaporam are. A'eramū tesirūmera 'gā 'ua oporonupa ijeaporam are ēē upe. A'eramū ēē rupiwara imome'waukaa ēē upe 'gā nupe. Kūima'e 'gā amū ēē jara. Ojeupe imome'u re ee oporonup ma'e 'gā ēē mepyau. ēē futat ka'aranūū pyyka imonou ujara 'gā nupe. ¹⁷ ēē poromū 'ut ore rowosōu. 'Ua ēē ore rewiri wafukaita ekoete.

—Koa kūima'e wā Ku'jywa kīā amut ae katu'oga mome'wau janee. “Jejui 'ga futat aetywera omoit ae wi, ae katu'oka”, e'i wā akou imome'wau. “Werowiarāmū Jejui 'ga janetywera moiri jane wi, jane katu'oka”, e'i wā akou imome'wau janee— 'jau ēē akou wafukaita 'gā nupe, 'ua ore rewiri.

¹⁸ Namutat ēē rekoi iapou. Ai'iwe nū, ai'iwe nū, ai'iwe nū.

Poje Paulo 'ga amara'neramū ēē ree. Omopiro'ysā'ysagamū 'ga ojerowaka ēē ree 'jau ēē upe:

—Jejui 'ga rer imū je 'i enee: Ere ejepe'au ēē wi, ēē tyweramū, 'jau je enee— 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

A'erauwe mama'eukwaawa ojepe'au ēē wi.

¹⁹ A'eramū ēē jara 'gā amara'neramū Paulo 'ga ree.

—ēē pirowara eremoit ēē wi ra'e. 'Awamū pa ajee 'gā ka'aranūū namuri oree ra'e— 'jau 'gā amara'neramū Paulo 'ga ree.

A'eramū aipoa kūjā ēē jara 'gā Paulo 'ga pyyka Silasi 'ga retee 'gā nerawau ajatykaaw ipe 'wyrīara rowase.

²⁰ —Ko 'gã 'ã kũima'e 'gã a'jea futat judeua ra'e— 'jau kũjã ãẽ jara 'gã 'gã nerawau 'gã mome'wau 'wyrriara 'gã nupe. —A'ere 'ã 'gã nur ekoetei 'au mama'e tywera apou jane'wyr ipe— 'jau 'gã 'gã nupe. —'Gã 'ut ajamamara'neukaa. 'Gã nemimu'ea 'gã mamara'neukat 'gã nee— 'jau futatee 'gã 'wyrriara 'gã nupe. ²¹ —Wemiapo are 'ã 'gã nuri jane mu'jau ekoete. Jane 'ã romanũ 'wyrriara 'ga remiayuwa. A'eramũ jane jarejemu'jawe'em 'gã nemiapo are. 'Gã nemiapo are jane jemu'eramũ jane 'wyrriararete 'ga amara'neramũ jane ree. A'eramũ jane jarejemu'jawe'em 'gã nemiapo are— 'jau 'gã 'wyrriara 'gã nupe.

²² A'erauwe futat peu ajatyka ma'e 'gã afukai:

—A'jea futat te 'ã 'gã mama'e tywera apo ekoetei 'ua 'au— 'jau 'gã wafukaita. —Pe'je ajee sinupã 'gã— 'jau 'gã wafukaita.

A'erauwe 'wyrriara 'gã fu'ami 'gã naity monorogukaa 'gã nui. ²³ A'ere 'gã 'gã mopimopika ywyrã'i pyu. 'Gã mopig ire 'gã 'gã nerawaukaa imunewukaa moromunepawa pype. A'ere 'gã 'jau moromunepawa jara 'ga upe:

—Esag iki 'gã. Eremũ'ëukat kasi 'gã ne— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga rekoi peu moromunepaw ipe 'gã nesaka. ²⁴ Aipo ojeupe 'erauwe, 'ga 'gã nerawau myter ipewara pype 'gã munepa. 'Gã pyju'ã munepa 'yjepanũ kwara pype. A'ere 'ga imotywi 'gã nee. Tyyp 'jau agawewi futat. 'Gã pofaa itaju pyu. Typ.

²⁵ Awau ppyajeaje katu. A'eramũ 'gã 'upa oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Amaraka'aga nanẽ 'gã 'upa 'ga upe nũ. Ajepeja moromunepawa pypewara 'gã enupa 'upa. ²⁶ Poje ywy oyyita. Moromunepawa otomoga. Toomog. A'erauwe 'okwara ojeawopytymo'woka. 'Gã pofaawa nanẽ oia 'gã nui nũ. Wit.

A'ere moromunepawa jara 'ga seri 'upa. ²⁷ Poje 'ga opaka amã'jãu moromunepawa 'okwar are.

—Tỹỹ. Te i'ëi ra'e 'ũ— 'jau 'ga ojeupe.

A'erauwe 'ga fu'ami jyuu rekyita ojee.

—Ajejuka pa je kwy!— 'jau 'ga.

²⁸ A'eramũ Paulo 'ga wafukaita 'ga upe:

—Naani. Ereapo awi. Erejejuka ekoete awi. Naru'ëi ore mũ ko— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁹ A'erauwe moromunepawa jara 'ga je'egi wemiayuwa 'ga upe:

—Tata erut amũ jee 'wei— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe moromunepawa jara tata rerooi 'gã nepejãna. Ojeyyamũ 'ga Paulo 'ga wi. 'Ga kyjea 'ga moyyita 'gã nui. Te 'ga oi ty'y wenupy'ãu wapyka 'gã nowase. ³⁰ A'erauwe moromunepawa jara 'ga 'i 'gã nupe:

—Pe'je pejejua ukupepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga ukupepe 'gã neroo re 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja je iapou tejee 'ũ, tejekatu'okawamũ 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ —Jeju 'ga erowiat. Janejararete 'ga futat. Werowiarãmũ 'ga tene katu'ok 'jau enepytuna 'gã netee 'jau— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

³² A'erauwe Paulo 'ga Jeju 'ga je'ega mome'ui moromunepawa jara 'ga upe, 'ga pytuna 'gã netee futat. A'eramũ 'gã najuejue etee futat Jeju 'ga rerowiaa.

³³ A'erauwe moromunepawa jara 'ga Paulo 'ga kupe pirei 'ga ry awi. Silasi 'ga kupe nanẽ ipireita nũ. A'ere 'ga muaga monou 'gã kupe are. 'Gã kupe peruga muaga pyu.

Okupe pireipaw ire Paulo 'ga moromunepawa jara 'ga pymãu 'y pe, 'ga pytuna 'gã netee. Ojemu'jagamap 'gã Jeju 'ga remiayuwamũ.

³⁴ 'Y pe opymĩ re moromunepawa jara 'ga 'gã nerawau wog ipe 'gã mojemi'waa. A'erauwe futat moromunepawa jara 'ga ku'iramũ akou. 'Ga pytuna 'gã nanẽ aku'iramũ nũ. Jarejuwarete 'ga 'gã maku'iukaa ojee.

³⁵ Ai'iwetetewe 'wyrriara 'gã oje'ega jefaruu 'gã amũ nupe:

—Pekwap 'jau moromunepawa jara 'ga upe: Topoit 'ga 'gã nui 'jau— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'erauwe jefaruu 'gã oi.

—“Ere epoia 'gã nui”, e'i 'wyrriara 'gã enee ko— 'jau 'gã moromunepawa jara 'ga upe.

³⁶ A'erauwe moromunepawa jara oje'ega Paulo 'ga upe:

—“Epoit esage ki 'gã nui, e'i 'wyrriara 'ga enee”, e'i 'gã 'ua jee ra'e. A'eramũ pẽẽ pejewau. Nepẽ mujãni futari 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Naani nũ'ũ. Norooi futari ore nũ'ũ. Jemime nipo 'gã ore mogeukari rai'i? Naani. 'Gã neape 'gã ore mogeukari ai'i— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'gã nupe. —Naruapoi agawewi ako ore mama'e tywera ai'i. Romanũa agawewi ore, pẽ 'jawe. A'etea ako 'ga ore nupãnupãukat 'gã neape ai'i. A'eramũ 'ga 'gã neape futat 'ua ore renũ'jãu nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga oje'ega moywyrrafa'ni jefaruu 'gã nupe.

³⁸ Aipo ojeupe 'erauwe jefaruu 'gã awau ojewya 'wyrriara 'gã nupe 'jau:

—“Tene 'gã nuri. 'Gã futat ore monou”, e'i etee 'ga pẽ nupe ko— 'jau 'gã 'wyrriara 'gã nupe. —“Ore 'ã romanũ 'wyrriara 'ga remiayuwa agawewi. A'etea 'gã 'ã ore nupã ekoete ako ai'i”, e'i etee 'ga ko— 'jau 'gã 'wyrriara 'gã nupe.

Romanũ 'wyrriara 'ga remiayuwa 'gã ae nanupã ekoetei. A'eramũ 'gã okyjau etee 'gã nui nũ. ³⁹ A'erauwe 'wyrriara 'gã awau moromunepaw ipe 'gã pyri:

—Ma'ja ere te ra'e?— 'jau 'gã awau 'gã nupe.

—Pe'je pejewa ore renũ'jãu pẽẽ futat, aru'e ore pẽ nupe ko— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—A'jea. Pe'je ajee pejewau— 'jau 'wyrriara 'ga 'gã nupe. —Pe'je pejewau kwe pe ore wi. Ajepeja amunaw ipe pekwap nũ— 'jau 'gã 'gã nupe. —Ore 'ã aruereko tywerete pẽẽ. A'ere kasi pẽmara'ne ore ree ne. Pe'je pejewau ore wi— 'jau 'wyrriara 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe Paulo 'ga jewyri awau Silasi 'ga retee Lidia ãẽ 'wyr ipe nũ. Peu 'ga wekwawera mome'wau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'erauwe 'gã aku'iramũ ajemogyau 'gã nee 'gã nekwawera renupawe.

'Gã nupe oporogytapaw ire Paulo 'ga awau ajepeja amunaw ipe Silasi 'ga retee nũ. A'eramũ 'gã a'eramũ aku'iramũ ajemogyau.

17

Amunawa moyka Paulo 'ga oawet

¹⁻² A'ere mukũja amunawa pyu 'gã kwawi etee. Anfiopolisi 'jawa pyu, Apolonia 'jawa pyu. Awau 'gã Tesarũna 'jaw ipe etee opytau. Muapya 'gã morowykye'ema magwapa aipo pe akou. A'e pe 'gã awau judeu 'gã jatykaaw ipe morowykye'ema rupi. Namutat 'ga akou Jarejuwarete 'ga mogytaawa upe owaẽmawe iapou jepi. A'eramũ 'ga poromũ awau aipo amunaw ipe judeu 'gã nupe oporogytau nũ.

³ Namutat Paulo 'ga akou oporogytau judeu 'ga jatykaawa pype jepi. Jejui 'ga mome'wau judeu 'gã nupe jepi. A'ere aipoa amunaw ipewara 'gã judeu 'gã nokwaawi Jejui 'ga. 'Ga Ruwarete 'ga etee te 'gã werowiat. A'eramũ Paulo 'ga 'gã mu'jau Jejui 'ga ree.

—Ymã te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Jarejuwarete 'ga remimura 'ga nipo ayrũ 'ua janee amanũmũ. A'ere nipo 'ga ruwa 'ga 'ga moferawi etee nũ”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga janee rakue. U'eawer imũ etee futat aje 'ã Janeruwarete 'ga 'ga muri janee rai'i. 'Ga futat Jejuiamũ. 'Ga futat Janeruwarete 'ga remimurera 'ga— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴ Paulo 'ga Silasi 'ga retee Jejui 'ga mome'uramũ 'gã amũ Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã ajemogyau Paulo 'ga rewiri.

Kwaiwete futat grego 'gã ajemogyau Janeruwarete 'ga rerowiaa rai'i. A'ere 'gã nokwaawi te 'ga ra'yra 'ga rai'i. Kũjãmera 'gã nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa nũ. Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã poromũ kũjãmera 'gã. A'ere 'gã nokwaawi te Jejui 'ga. A'eramũ

'gã Paulo 'ga ojeupe 'ga mome'uramũ te 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã oje'aa Jeju 'ga rerowiaara 'gã nee.

⁵ A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã ajemogyau peu oje'wyr ipe etee futat. A'eramũ 'gã opytuna ojewi ipojo'ogamũ 'gã nerekoayau ee.

—Ma'eramũ 'gã Paulo 'ga rerowiaa 'ũ? Ma'eramũ 'gã opoia ekoete jane wi 'ũ?— 'jau 'gã ajaupe amara'neramũ.

A'eramũ 'gã awau iarũe'ema 'gã amũ majatykau erua. A'eramũ aipo 'gã awau 'gã nekaa. Paulo, Silasi. Mĩmera 'gã nekaa 'gã awau.

—Sipyk 'gã jarewau— 'jau 'gã 'gã nupe numiamũ.

A'ere 'gã nuekoari 'gã. A'eramũ 'gã awawayau Jasãu 'ga rog ipe 'gã nekaa.

—Ma'ape te 'gã neko?— 'jau 'gã Jasãu 'ga upe. —Ma'ape te 'gã na'e? Ere 'gã mũ'jãu ore— 'jau 'gã wafukaita Jasãu 'ga upe.

A'ere Jasãu 'ga 'i:

—Nitywi futari 'gã 'au— 'jau etee Jasãu 'ga 'gã nupe.

⁶ A'eramũ 'gã Jasãu 'ga etee ipyyka erawau. 'Ga pytuna 'gã, Jeju 'ga rerowiaara 'gã netee erawau o'wyrara 'gã nupe.

'Gã nerawau 'gã neruafukaita erekou:

—Ekoay kũima'e 'gã amũ mama'e tywerete apou akou jane'wyr ipe. Kwe pe 'gã oi amunawa moyka, mama'e tywera apou akou. A'ere 'ã 'awamũ 'gã nuri jane'wyr ipe mama'e tywera apou nũ. ⁷ Jasãu 'ga futat mama'e tywera mome'wara 'gã wereko oje'wyr ipe— 'jau 'gã wafukaita 'gã nerawau. —“NaSesa 'ga rũi pẽ'wyrararetea”, e'i 'gã ore ai'i. “Jeju 'ga te pẽ'wyrara”, e'i 'gã ore ai'i— 'jau futatee 'gã Jasãu 'ga nerawau erekou eruafukaita o'wyrara 'ga upe.

⁸ A'e renupawe 'wyrara 'gã amara'neramũ. Peu ajatyka ma'e 'gã nanẽ amara'neramũ nũ. ⁹ A'erauwe 'wyrara 'gã oje'ega Jasãu 'ga upe 'ga pytuna 'gã netee:

—Pe'je ajee ka'aranũũ pe mua ore, pejewi ore poira repyramũ. A'ere tepeo 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'gã ka'aranũũ monou 'gã nupe ojemepyau. A'erauwe 'gã poiri 'gã nui, 'gã monoukaa.

¹⁰ Awau opytunaiwamũ. A'erauwe Jeju 'ga rerowiaara 'gã je'egi Paulo 'ga upe, Silasi 'ga retee:

—Pe'je pejewau 'aw awi, ore'wyr awi— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'gã monoi Pereja 'jawa amunaw ipe ojewi.

Owaẽma ypy we 'gã awau judeu 'gã jatykaaw ipe. A'erauwe Paulo 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. ¹¹ Peuwara 'gã naTesarũn ipewara 'gã 'jawe rũi. 'Gã wapyaka etee ajemogyau ee. Kwaiwete 'gã ajatykau 'ga je'ega renupa. Paulo 'ga porogytapaw ire 'gã ka'arana pypekau esaka. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'eg are rakue. Aipo ka'arana pypekau esaka.

—A'jea futat te Paulo 'ga 'ga je'ega mome'ui? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'gã.

A'erauwe 'gã ka'arana pypekai esaka.

—A'jea futat ra'e nũ'ũ. A'jea futat 'ga 'ga je'eg imũ etee futat imome'ui ra'e. Sã'ã 'awamũ 'ga je'ega ruwa ka'aran are— 'jau 'gã imome'wau ajaupe.

¹² A'erauwe futat 'gã Paulo 'ga je'ega rerowiari ka'arana resag ire.

A'eramũ kwaiwete grego 'gã Jeju 'ga rerowiaa. Ka'aranũũ kwai ma'e kũjã 'gã nanẽ 'ga rerowiaa kwaiwete nũ.

¹³ Poje judeu 'gã, Tesarũn ipewara 'gã, 'gã nera renupa.

—Pereja 'jaw ipe 'gã oi akou Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'gã newiri nũ. A'eramũ 'gã peuwara 'gã mamara'neukaa 'gã nee nũ.

—O'meramũ 'gã 'i. Oporogyta 'me te 'gã akou— 'jau 'gã awau peuwara 'gã nupe.

A'eramũ peuwara 'gã teewi oje'egayau Paulo 'ga upe nũ, 'ga juka are afuweramũ nũ.

¹⁴ 'Gã newiri 'gã nuramũ Jeju 'ga rerowiaara 'gã Paulo 'ga monou ojewi.

—Ere ewau ore wi. Emÿemÿi'ĩ ewau— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga oi ojetee futat 'ga awau. 'Ga pytuna 'gã nooi 'ga rupi. Silasi 'ga Timoteo 'ga retee opytau akou peu futat.

¹⁵ Peuwara 'gã amũ ete awau Paulo 'ga rupi 'ga irũnamũ. 'Y rupi 'gã 'ga rerawau 'ga rejaa Atenasi 'jawa amunaw ipe.

A'eramũ Paulo 'ga oje'ega monou opytuna 'gã nupe, Pereja 'jaw ipe opyta ma'efera 'gã nupe:

—“Kamēsĩete ki pejot je rewiri, e'i 'ga pẽ nupe ai'i”, pe'je ki 'gã nupe jee— 'jau Paulo 'ga oje'ega rerawaukaa 'gã nupe.

—A'eramũ Paulo 'ga rerawarera 'gã ojewya 'ua Pereja 'jaw ipe nũ. 'Ga rerawarera 'gã 'ua oje'ega Paulo 'ga pytuna 'gã nupe: “Kamēsĩete ki pejot je rewiri”, e'i 'ga pẽ nupe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe opyta ma'efera 'gã awau Paulo 'ga rewiri nũ.

¹⁶ Atenasi pe Paulo 'ga akou opytuna 'gã napesaka. Opytuna 'gã nura poromukuran 'ga akou amunawa momyrũmũ. Peu maira'me a'agawa resaka. Kwaiwete maira'me a'agawa aipoa amunaw ipe. A'eramũ Paulo 'ga 'jau ojeupe: “Maira'me a'agawa etee pa 'gã wapo ra'e. Nokwaawi pa 'gã Jarejuwarete 'ga ra'e”, 'jau 'ga ojeupe u'arasigamũ akou 'gã nee, maira'me a'agawa apoara 'gã nee.

¹⁷ Poje Paulo 'ga awau judeu 'gã jatykaawa pype Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Kwaiwete judeu 'gã awau peu Jarejuwarete 'ga upe oporogytau. Judeue'ema 'gã nanẽ awau nũ. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea 'gã 'ga rerowiaa judeu 'gã 'jawe. A'eramũ 'gã juejue 'ga mome'u renupa.

Pe awi uẽm ire Paulo 'ga awau oporogytau 'gã amunawarete pyter ipe ajemogy tee ma'e 'gã nupe. ¹⁸ Ojemu'e ma'efera 'gã nupe Paulo 'ga awau Jejui 'ga mome'wau. Epikureu 'gã nupe, Estoiku 'gã nupe nanẽ imome'wau nũ.

—Jejui 'ga oferap rai'i nũ, amanũ re nũ— 'jau 'ga u'ama imome'wau ojemu'e ma'efera 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—Ma'eramũ 'ga ma'ja mome'wau janee ki 'ei?— 'jau aipo 'gã ajaupe.

—Tee. Maira mũ futat nipo aipo 'ga wemiesaga omome'u janee nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ A'eramũ 'gã Paulo 'ga rerawau ajatykaaw ipe. Areopagu 'jaw ipe 'gã 'ga rerawau.

—Ere ajee iruukwe peu orejatykaaw ipe 'ũ— 'jau i'akwaap ma'e 'gã Paulo 'ga upe.

A'eramũ 'gã Paulo 'ga rerawau.

²⁰ —Ejemikwaawa emome'upap ore ki 'ei. Norokwaawi we ore aipoa ki 'ei. Maran gatu te aipo ra'e a'i kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga porogytai 'gã nupe. ²¹ Namutat peuwara 'gã wapyakau ajemogyau morogyta yau are ra'e jepi. A'eramũ 'gã Paulo 'ga je'eg are oporenuwiweramũ.

—Soo 'ga porogyta yau renupa— 'jau 'gã ajaupe.

²²⁻²³ 'Gã jatykaaw ipe owaẽm ire Paulo 'ga awau afu'ama oporogytau 'gã nupe.

—Kwaiwete te pẽmaira a'agawa. Kwaiwete te je maira a'agawa resagi tekou teamunawupaw ipe ai'i. “Maira a'agawa 'gã afutat nanimenime”, a'e je tejeupe tewau tekou kwe pe amunawa pyterimũ esaka tekou ai'i. A'ere pẽẽ ajepaja ita mojewake'emawe. “Aga ita ore aramu'am oreremikwaawe'ema maira upe”, 'jau 'upa ita are ojekwasiaa— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. —'Ga 'ã a'jea futat nepekwaawi we. Je ete te 'ã 'ga okwaap. A'eramũ je 'awamũ 'ga mome'wau pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gã nupe.

—'Ga 'ã Janeruwaretea te. 'Ga te 'ã mama'ea wapo rakue. ²⁴ Ywya 'ã 'ga iapou rakue. Ywy pewara 'ã 'ga iapou rakue. Ywaga 'ga 'ã iapou rakue. 'Ga te 'ã mama'e jararetea— 'jau 'ga 'gã nupe. —Na'oga pype rũi 'ga rekoi. Naeremiapofera pype rũi 'ga rekoi. ²⁵ Nitywi 'ga remifutara mũ mama'ea. 'Ga te 'ã mama'e wapo rakue. A'eramũ 'ga remifutara otywe'emamũ. 'Ga futat te 'ã ae apou rakue. 'Ga futat 'ã ae momytupoa

'agamũ rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. ²⁶—Majepei'i etee futat 'ga 'ã kũima'e 'ga apou rakue. A'e 'ga juapyrera futat 'agamũ ojemomytun— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe imome'wau. —Ae ypy juapyrera te 'ã ajemogy 'agamũ. 'Awamũ te aje 'ã ae jemogyi okwasi'wasi'wau. 'Y amutee are 'ga 'gã monou 'gã mogyau 'gã mokwasi'wasi'wau— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

—Ae'aawera we futat 'ga okwaap. “'Awamũ futat nipo 'gã amũ 'ari”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina — 'jau 'ga 'gã nupe. —“Anure 'gã amũ tamogyukat 'jau”, 'jau 'ga 'ũina. 'Ga 'ã jane juejue jane kwaapa, jane 'are'emauwe 'ga jane'aawa kwaapa. Jane manũawa nanẽ 'ga ikwaapa nũ— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

²⁷—Ojee aeporokwaawiweramũ 'ga ojekwaawukaa jane upe. Takwaap Jarejuwarete 'ga 'jau 'jara 'gã nupe 'ga ojekwaawukaa. ²⁸ Namuku rũi futat 'ga rekoi ae wi. Muku ae wi 'ga reko re amunipo 'ã ae papawi— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ga jejukai ae ree. A'eramũ ae opapape'ema— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. —Ymã te 'ã pẽypy 'gã amũ ka'arana pe kwasiari inuga rakue: “Jane juejue 'ga ra'yra”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga pẽ nupe rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

²⁹—A'ere 'ã pẽẽ maira a'agawa etee peapo. Maira a'agawa ra'yra nipo pẽẽ? Naani. Janeruwarete 'ga namaira a'agawa 'jawe rũi. Pẽẽ 'ã maira a'agawa etee iapou pejejeupe. A'ere nanarũi Janeruwarete 'ga. Janeruwarete 'ga te 'ã nae rũi wapo rakue. Okoeteete ma'e 'ga. Ojetee futat 'ga jekuwi rakue. ³⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ae resagi ete mama'e tywera aporamũ rakue. “Too. Nia'wyrui 'gã. A'ere 'gã je kwaawe'ema te 'gã nereko. A'eramũ je 'gã momape'ema ra'ne”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina rakue. Ymã te aipoa rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ga 'awamũ 'ga je'egi jatee: Pepoit pejetywer awi, 'jau 'ga 'ã jatee. Najuejue etee futat pejepoia pejetywer awi, 'jau 'ga 'ã jatee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. ³¹—Wemifutara 'ara rupi etee futat nipo Janeruwarete 'ga ae momapa. 'Awamũ te aje 'ga 'ã kũima'e 'ga amũ muri imogou ae upe. A'e 'ga kũima'e 'ga ae kwaap katu katu akou. Anure nipo 'ga ae majatykau wowase. Werowiarãmũ etee futat 'ga ae mogyau ojepyri nipo. Werowiare'ema 'gã 'ga imonou etee mama'eukwaawa rapyaw ipe. 'Ga futat poromũ, Jejujamũ. A'e 'ga futat 'ut amanũmũ 'au jane pyri rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee rai'i nũ. A'jea futat aipoa. A'je'em ire amunipo 'ã 'ga nomoferawi futari 'ga rai'i— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

³² A'e renupawe kũima'e 'gã amũ 'ga jaita etee.

—Kuu. Manamũ tee aereumera ferawi 'i nũ'ũ. Naenuwi pa je aereumeramũ oferaw etee nũ 'ea jepi nũ— 'jau 'gã 'ga rerekoemãu.

A'ere amumera 'gã jemogyi etee futat 'ga renupa, 'ga jaite'ema futat. A'eramũ 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—Anure tereporogytau'jap oree 'jau nũ. Taruenup katu katu 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

³³ 'Gã nupe oporogytapaw ire Paulo 'ga awau 'gã nui. ³⁴ A'ere amumera 'gã amũ nekoi Jejui 'ga rerowiaaramũ. Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ rera Dionisio. Ojemu'e ma'efera 'ga. Kũjã ãẽ nanẽ 'ga rerowiaa nũ. ãẽ rera Damarisi. 'Gã amũ nanẽ Jejui 'ga rerowiaa nũ.

18

¹ A'e awi Paulo 'ga awau, Atenasi 'jaw awi. Korĩtu pe 'ga awau nũ. ² A'e pe owaẽma Paulo 'ga Akira 'ga rekoa. Põtu ywy pewarera 'ga poromũ Akiraramũ. 'Ga remireko Prisira ãẽ. 'Awamue 'gã 'ua ajakawau Roma 'jaw awi. Itari ywy pewarera 'gã futat 'wyrararete 'ga, Krautiu 'ga 'gã mua:

—Pe'je pejewau 'aw awi, Roma awi— 'jau peuwara 'gã 'wyrara 'ga 'gã nupe. —Judeurãmũ pejewaupap— 'jau 'ga judeu 'gã nupe.

Roma pewarera 'gã 'ga imonou pe awi. A'eramũ Akira 'ga awau Korĩtu pe ajakawau wemireko ãẽ retee. Wyrara pirera roga apoara Akira 'ga.

³ Peu Paulo 'ga awau 'gã nekoaa. Paulo 'ga naně taityoga apoara nũ. A'eramũ Paulo 'ga awau oporogytau 'gã nupe. A'eramũ Paulo 'ga a'e pe futat akou opyttau 'gã pyri. Wyra pirera roga apou 'gã pyri ime'ega ka'aranũ are.

⁴ Morowykye'ema rupi Paulo 'ga awau oporogytau judeu 'gã jatykaawa pype ajatyka ma'e 'gã nupe.

—Jejui 'ga 'ã Janeruwarete 'ga remimurera— 'jau Paulo 'ga awau imome'wau 'gã nupe, judeu 'gã nupe, grego 'gã nupe 'jau.

⁵ Ojetee'i futat Paulo 'ga akou poromũ peu. Poje 'ga pytuna 'gã 'ua. Silasi 'ga Timoteo 'ga retee owaẽma 'ga upe.

Opytuna 'gã nurauwe 'ga opoia taityoga apo awi. A'eramũ futat 'ga akou Jejui 'ga mome'wau etee peuwara 'gã nupe nũ, opytuna 'gã netee nũ:

—Jejui 'ga futat Jarejuwarete 'ga remimurera— 'jau 'gã judeu 'gã nupe, 'gã mu'jau Kristu 'ga ree.

A'eramũ futat Paulo 'ga niojeri Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ 'jau Paulo 'ga akou wojere'emamũ futat 'ga mome'wau 'gã nupe. ⁶ A'ere 'gã nuerowiari etee 'ga.

—O'meramũ 'ga 'i akou— 'jau etee judeu 'gã Paulo 'ga Jejui 'ga mome'uramũ.

Paulo 'ga 'gã ikurapa. A'eramũ Paulo 'ga amara'neramũ judeu 'gã nee. A'eramũ futat 'ga waity patukatukau waity tuwyrera mototoka, amara'ne resaukaa 'gã nupe.

—Jejui 'ga je 'ã amome'u pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã neperowiari ete 'ga. A'eramũ je 'awamũ tewau pẽ nui. Judeue'ema 'gã nupe etee je oi Jejui 'ga mome'wau nũ— 'jau 'ga waity patukatukau. —“Paulo 'ga ore monou mama'eukwaawa rapyaw ipe”, pe'je kasi jee ne. Pẽẽ futat te 'ã pẽowet— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁷ Awau 'gã nui. Judeue'ema 'ga rog ipe awau ojejyita. Tisiu Justo 'ga rog ipe awau. Jarejuwarete 'ga 'ga werowiat. Aipo kũima'e 'ga roga 'ũina judeu 'gã jatykaawa yse pe futat. A'eramũ 'ga awau peu. 'Ga roga pype 'ga akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe.

⁸ A'eramũ judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga Jejui 'ga rerowiaa, Krisipu 'ga 'ga rerowiaa opytuna 'gã netee. Tekotee 'gã naně 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ 'gã ojepymĩaukaa 'y pe 'gã nupe.

⁹ Ypytunimũ Janejararete 'ga ojesaukaa oporogytau Paulo 'ga upe:

—Ere je mome'wau ekou ekyjawe'em futat. ¹⁰ Je ako ene pyri. A'eramũ ene efuwepawe'emamũ futat ekou je mome'wau 'gã nupe. A'eramũ je ene rerekou tywerukare'ema 'gã nupe. Kwaiwete te 'ã je rerowiaara 'gã 'au— 'jau Jejui 'ga ojesaukaa Paulo 'ga upe.

¹¹ A'eramũ futat Paulo 'ga akou aipo 'ga 'wyr ipe etee futat Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. Majepeja te kwara mu'aa. Ajepeja rupi 'ga akou nũ. Awau 'ga kwara 'aramũ uẽma 'gã nui.

¹² 'Wyriar yau ruramũ judeu 'gã ajatykau. A'eramũ futat Paulo 'ga ppyka 'ga rerawau Gariu 'ga upe, 'wyriar yau upe 'ga rerawau. Akaja ywy pewara 'gã nupe 'wyriaramũ akou.

¹³ —Ko 'ga kũima'e 'ga 'ut ore mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are numiamũ— 'jau 'gã 'ga rerawau 'wyriara upe. —A'ere 'ga naMoisesi 'ga remikwasiarera 'jawe rũi imome'ui oree— 'jau 'gã 'ga upe. —O'meramũ te 'ga 'i akou. Wapo ekoete 'ga akou— 'jau 'gã 'ga rerawau 'wyriara upe imome'wau.

¹⁴⁻¹⁵ Paulo 'ga oje'egaramet 'wyriara 'ga upe. A'ere 'wyriara 'ga je'egi erujewi. A'eramũ Paulo 'ga oje'ege'ema.

—Mama'e tywera 'ga iapo re te amunipo 'ã je apyakai pẽje'eg are. A'ere 'ã 'ga naani. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Pẽẽ 'ã judeua. Pẽẽ noko ako pejamue ekoete jepi. Pejemiamiapo are miamũ pejamueu jepi. A'eramũ je teapyakawe'em futat pẽ nee. Je 'ã romanũ. Pẽ'wyriaramũ futat je rekoi. A'eramũ je pẽnemiapo are teapyakawe'em.

Najukai 'ga 'ga amũ. Nakurawi 'ga 'ga amũ. 'Wyriararetea 'ga miamũ 'ga nakurawi. Namama'e tywera rũi futat 'ga wapo. A'eramũ je teapyakawe'em pẽ nee— 'jau etee 'wyriara 'ga 'ga nupe.

¹⁶ A'erauwe 'wyriara 'ga 'gã mũ'jãu ojewi.

—Pe'je pejewau peje'jãu je wi— 'jau 'wyriara 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga 'gã mũ'ẽukaa ojewi.

¹⁷ A'eramũ 'gã awau amara'neramũ akou. 'Gã mara'nea 'gã nerekou. A'eramũ futat 'gã ajatykaawa raarana 'ga, Sostenesi 'ga ppyka 'ga nupãnupãu ekoete futat. 'Wyriara 'ga, Gariu 'ga 'gã nesaka agawewi futat. A'ere 'ga rekoi esakare'ema 'jawe etee futat.

¹⁸ Korĩtu pe Paulo 'ga akou namutamutat. Poje 'ga awau aipo awi. Sẽkreja 'jaw ipe 'ga awau, aipo awi. Akira 'ga awau 'ga rupi, wemireko ẽẽ retee. Awau 'gã owaẽma Sẽkreja 'jaw ipe. Peu wekwaw ipe Paulo 'ga ojeapina. Ojemuapesĩpesĩga futat.

—Nan nipo je iapoi enee— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe rai'i.

U'eawer imũ iapo re 'ga ojeapina.

A'ere 'gã awau u'aa yaruu pype nũ. Awau 'gã oyaapa. Awau 'gã owaẽma. ¹⁹ Efesu pe awau owaẽma ojekoka. Peu futat 'gã ũ'jãu. Peu futat Akira 'ga opytau Paulo 'ga wi wemireko ẽẽ retee.

Oo enune Paulo 'ga awau judeu 'ga jatykaaw ipe Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe.

—Jejui 'ga 'ã Janeruwarete 'ga remimurera— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

A'ere 'gã nuerowiari 'ga. A'eramũ 'gã ajamueu ee. ²⁰ A'eramũ peuwara 'gã 'jau 'ga upe:

—'Au epyta ore pyri nũ'ũ— 'jau 'gã.

—Tee nũ'ũ. Napytaa'uweri je nũ'ũ. ²¹ Anure te nipo je ruri tejewya nũ. Jarejuwarete 'ga temuramũ tejewya pẽ pyri nũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

'Gã nupe oporogytapaw ire 'ga awau 'gã nui. Awau u'aa yar ipe nũ. Pe awi awau oyaapa. Awau 'ga 'y owajara katy oyaapa. ²² Sesaria pe 'ga awau ojekoka. Pe awi 'ga awau ywyrĩ. Awau 'ga owaẽma Jerusareg ipe. Owaẽma ypy we Paulo 'ga awau oporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. 'Gã nupe oporogytapaw ire 'ga awau nũ. Ātioki pe awau nũ, Siria ywy pe 'up ma'e pe nũ. ²³ A'e pe 'ga awau opytawaipa. Kamẽsiete 'ga awau a'e awi nũ. Awau 'ga Garasi ywy raapa awau, Frigia ywy raapa. Mĩmera wemiaawa ywy pe Paulo 'ga awau akou oporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe.

—Pe'je pejemogyau 'ga rerowiaa. Pepoit futat kasi 'ga wi ne— 'jau 'ga awau akou oporogytau 'gã nupe. —Pejegyjawe'em futat pejemogyau— 'jau 'ga akou 'gã nupe.

²⁴ Kwe pe Paulo 'ga oo 'ga rekoramũ judeu 'ga amũ awau Efesu 'jawa amunaw ipe akou. Aporu 'ga awau akou Efesu pe. Aresãri 'jaw ipe u'at ma'efera 'ga poromũ. ²⁵ 'Ga ojemu'e Jarejuwarete 'ga porogytafer are rakue. 'Ga omome'u esage 'ga je'ega 'gã nupe. A'eramũ 'ga awau akou wemikwaawa etee imome'wau 'gã nupe. Jejui 'ga 'ga ikwaapa futat numiamũ. A'ere 'ga Juã Batista 'ga porogytafera etee ikwaawi. Juã 'ga ae pymĩ 'y pe rakue. 'Ga porogytafera etee futat 'ga ikwaapa. 'Ga remimome'ufera etee 'ga ikwaapa akou.

²⁶ A'erauwe 'ga oi judeu 'gã jatykaaw ipe imome'wau 'gã nupe. A'jeteetewi 'ga 'ga mome'wau numiamũ. A'ere 'ga nokwaapawi. A'ea 'ga imome'u 'ga 'amamũ Akira 'ga 'ga renupa. A'erauwe 'ga oje'ega wemireko ẽẽ upe:

—Okwaap futat 'ga numiamũ. A'jeteetewi 'ga porogytai numiamũ ĩ. A'ere 'ga nokwaapawi katu we ra'e. Siroo 'ga jarejepyri nũ ĩ, 'gã mu'jaupap Jejui 'ga porogyta are nũ ĩ— 'jau Akira 'ga wemireko ẽẽ upe.

—Nai'i. Siroo futat jane kĩa— 'jau ẽẽ 'ga upe.

A'erauwe Akira 'ga oje'ega 'ga upe:

—Ere ejua ore rupi. Siroo ene oroje'wyr ipe, ene mu'jau Jejui 'ga ree 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga akou ojemu'jaukaa Akira 'ga upe.

²⁷ Omu'e re Aporu 'ga awau Akaja ywy pe. “Too Akaja ywy pe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga awau akou.

'Ga o enunewe 'ga mu'eawer ipewarera 'gã ka'arana monou ikwasiaa ajaupe.

“Pejejuka esage ki 'ga ree”, 'jau 'gã ka'arana monou ikwasiaa ajaupe.

“Jane 'jawe futat 'ga. Jejui 'ga rerowiaaramũ 'ga rekoi.

A'eramũ pëë pejejejukau 'ga ree”,

'jau 'gã imonou, ajaupe ikwasiaa.

²⁸ Owaëmwawe 'ga awau judeu 'gã pyri Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ka'arana kwasiari inuga Jarejuwarete 'ga remimurama 'ga ree rakue— 'jau Aporu 'ga oporogytau 'gã nupe. —Jejui 'ga 'ã 'ga remimurera. Jejui 'ga futat 'ã jane katu'okara— 'jau 'ga judeu 'gã nupe oporogytau.

Aipo pyu 'ga 'gã moje'egawarũukare'ema futat.

19

Efesu pe Paulo 'ga rekoawet

¹ Korĩtu pe Aporu 'ga rekoramũ Paulo 'ga awau akou ywuri. Awau 'ga owaëma Efesu pe. Peu owaëm ire Paulo 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoa. ² A'eramũ Paulo 'ga oporonupa Jarejuwarete 'ga 'Agesage are 'gã nupe:

—Amut te Janeruwarete 'ga U'agesagea pë nupe rai'i? Jejui 'ga pëë erowiar ire rai'i?— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naani nũ'ũ. Norokwaawi we te 'ã ore nanuara. A'eramũ ore 'ga orojeupe imura kwaape'ema nũ'ũ— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

³ —Awỹja iapoawer imũ ajee pejepymĩukat 'y pe 'gã nupe rai'i ki 'ei?— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—Juã Batista 'ga remiapofer imũ tee 'ga ore pymĩ 'y pe ai'i nũ'ũ— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

⁴ —A'jea futat Juã 'ga oi 'gã pymĩãu. Otywer awi 'gã poiramũ 'ga 'gã pymĩãu akou rai'i. A'ere 'ã Juã 'ga 'i rai'i: “Kũima'e 'ga amũ 'ut je rewiri”, 'jau 'ga Israeu juapyrera 'gã nupe rai'i. “A'e 'ga kũima'e 'ga ki perowiat”, 'jau 'ga 'ã 'gã nupe rai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'e 'ga kũima'e 'ga rera Jejui— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ A'e renupawe 'gã 'jau 'gã nupe:

—Awamũ ore Jejui 'ga rerowiaaramũ juejue futat. Jejui 'ga orejara— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'gã nerawau 'gã pymĩãukaa 'y pe Jejui 'ga rer imũ.

⁶ 'Gã pymĩ re Paulo 'ga opo monou 'gã apyte'rarimũ. A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesage 'ua osou 'gã nupe. Ojepype ise ypyrauwe 'gã oje'eg amuteeramũ. Janeruwarete 'ga tee 'gã wereko poromũ 'gã moje'eg amuteeu ojekwaawukaa 'gã nupe a'eramũ futat. A'eramũ 'gã akou Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. ⁷ Kwaiwete te kũima'e 'gã. Tusi te 'gã pytuna.

⁸ Peu Paulo 'ga muapyra jay moka'jama akou 'gã pype, Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaawa pype 'ga Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Okyjawe'em oporogytau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri janee rakue. “Anure nipo je tejemipyyrũmera 'ga monoi pë nupe, pënemiapesagera 'ga monoi pë nupe”, 'jau 'ga 'ũina janee rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe. —A'eferupi tee 'ga 'ã 'awamũ 'ga muri futari imogou janee. 'Ga rera 'ã Jejui. 'Ga 'ã ae katu'ok werowiaaramũ— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

⁹ Aipo 'eramũ amumera 'gã 'ga rerowiare'ema. Niporenuwiweri 'gã 'ga ree.

—Awỹja sipo ajee poromũ Jejuiamũ? Nia'wuri nipo 'ga rerowiaara— 'jau 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaara 'gã nowase.

Aipo 'eramũ Paulo 'ga oje'ega Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe:

—Pe'je iruukwe 'gã nui. Nuerowiari futari 'gã na'e— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau 'gã jatykaaw awi. Awau 'gã moromu'jawa 'og ipe. Tiranu 'ga peuwara 'gã mu'jara. Moromu'jawa 'og ipe 'ga awau 'gã mu'jau wojere'emamũ futat. Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ, ai'iwe nũ 'jau 'ga awau Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'ga ree.

¹⁰ Mukũja kwara Paulo 'ga imu'aa peu, 'gã mu'jau akou. A'eramũ Asia ywy pewara 'gã najuejue etee futat 'ga porogyta renupa. Judeu 'gã, judeue'ema 'gã 'jau. Tesirũmera 'gã we futat 'ga porogyta renupa.

Sewa 'ga ra'yra 'gã

¹¹ A'ere Janeruwarete 'ga opãjẽ mua Paulo 'ga upe. A'eramũ aeremiapoe'ema apoukaa Paulo 'ga upe. ¹² A'eramũ 'gã amũ 'ua Paulo 'ga raity pe upe, taity peme'ri upe. A'erauwe 'gã erooi ipypiraa ojero'wu ma'e 'gã karuara 'arimũ ipypiraa. A'erauwe 'gã ojekatu'oka. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã 'arimũ nanẽ 'gã erawau nũ. Tok ipypekau'i erawau inuga 'gã 'arimũ. A'erauwe mama'eukwaawa opoia 'gã nui. Janeruwarete 'ga opãjẽ mua Paulo 'ga upe poromũ iapoukaa 'ga upe.

¹³⁻¹⁴ A'eramũ judeu 'gã amũ nanẽ awau ekoete akou kwe pe. “Mama'eukwaawa simoit 'gã nui Jejui 'ga rer imũ 'jau”, 'jau ajaupe numiamũ. Sete 'gã pytuna. Sewa 'ga ra'yra 'gã. Mainana 'wyriara 'ga futat Sewa 'ga. 'Ga ra'yra 'gã poromũ oje'eg ekoete Jejui 'ga rer imũ mama'eukwaawa upe.

—Paulo 'ga oo Jejui 'ga mome'wau oree jepi. A'eramũ ore Paulo 'ga remimome'ufera 'ga rer imũ oroje'ega pẽ nupe: Pe'je pejejepe'au 'gã nui— 'jau 'gã mama'eukwaawa upe.

¹⁵ A'ere mama'eukwaawa je'egi etee 'gã nupe:

—Jejui 'ga ore orokwaap. Paulo 'ga nanẽ ore ikwaapa nũ. A'ere ore pẽẽ norokwaawi— 'jau mama'eukwaawa 'gã nupe. —Awỹja te pẽẽ? NaJejui 'ga rerowiaara rũi pẽẽ— 'jau etee mama'eukwaawa 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'gã pyyka. A'eramũ futat 'gã nupãnupãnupãu 'gã naity monoronoroka. A'eramũ 'gã oka'jama jui. Typ. 'Gã ujãna jui. 'Gã muayrũyrũmũ etee 'gã monou, mama'eukwaawa ojeupe 'gã je'egamũ.

¹⁷ A'e renuw ypyrauwe Efesu pewara 'gã okyjau ajemogyau.

—Peenup te Sewa 'ga ra'yra 'gã nera?— 'jau 'gã ajaupe. —Jejui 'ga rer imũ 'gã je'eg ekoetei mama'eukwaawa upe 'ea? A'ere mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'gã naity monoronorogi etee 'gã nui 'gã nupãnupãu etee 'ea rai'i. Noje'eg ekoetei ae 'ga rer imũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ taetu 'gã okyjau Jejui 'ga rer imũ oje'eg ekoete awi. Judeu 'gã, judeue'ema 'gã netee okyjau ajemogyau nũ.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'ua ojemome'wau Paulo 'ga upe, kwaiwete.

—Ymã te noko oretyweramũ ikue 'ja. Mama'e tywera etee ore iapou ikue. A'ere ore 'awamũ ore poiri orotywera apo awi. Aruerowiar ore Jejui 'ga 'awamũ arajemogyau— 'jau 'gã 'ua ojemome'wau Paulo 'ga upe.

Peuwara 'gã nowase futat 'gã ojemome'wau.

¹⁹ Kwaiwete pãjẽa nanẽ Jejui 'ga rerowiaa nũ. A'e 'gã futat awau ka'arana upe. Aipo ka'arana mama'e tywer are 'gã mu'jau. A'ere 'gã poiri mama'e tywera apo awi. A'eramũ 'gã ka'arana rerua imajatykau iapypyramũ. Mama'e tywer are amu'eawera rerua imono'oga.

A'ere 'gã tata monygi ipype. Fu iapyau inuga. Iapy re 'gã imomyawera repy mojopyrũmũ. Ka'arana repya sïkwẽta miu ita 'ywope'ia. A'etea 'gã naeawyrũi futari oka'aranũ momyawer are.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã awau ojemomytuna ajemogyau. Kwaiwete te pãjẽ 'gã Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ futat 'gã mama'e tywera apo awi opoia. A'eramũ 'gã nesakarera 'gã imokwasi'wau imome'wau ajaupe.

Aipo renupawe kwaiwete 'gã Jeju 'ga rerowiaa. A'eramũ futat 'gã Jeju 'ga je'ega mok-wasi'wau. Amunawa moymoyka. A'eramũ futat Jeju 'ga rerowiaara 'gã ojemomytuna kwaiwete.

Efesu pewara 'gã mara'neawet

²¹ A'ere Paulo 'ga 'ũina wea'aramũ. “Marupi te je oi tekou nũ?” 'jau 'ga 'ũina. Ojeupe tee futat oporogytau. “Masetoni ywy raapa pa je oi tekou kwy. Akaja pyu 'jau tewau kwy. A'e awi futat tewau Jerusareg ipe tewaẽma 'jau kwy. Jerusareg ipe tekoteko'i re tewau Roma pe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina wea'aramũ ojetee futat. Oo enune 'ga 'ũina wea'aramũ ee nũ. ²² A'eramũ 'ga ojekoty'aawa 'gã na'ne imonou wenune.

—Pe'je iruukwe pejewau je renune Masetoni ywy pe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga pytuna 'gã oi, Timoteo 'ga Erasto 'ga retee.

—'Au je rekoi ra'ne. Anure too pẽ newiri 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Paulo 'ga peu akou.

²³⁻²⁴ Peu 'ga rekaw ipe 'gã amũ amara'neramũ Paulo 'ga ree. Demetriu 'ga amara'neramũ 'ga ree. Prata 'jawa apoara 'ga poromũ Demetriuramũ. Ita enyfu'gi are oporowyky ma'e 'ga. A'eramũ 'ga futat 'o'gi'i apou. Maira'me a'agawa roga 'jawewara 'ga iapou. Diana 'jawa 'gã maira.

Ojeupe Paulo 'ga Jeju 'ga mome'uramũ aipo amunawa pewara 'gã amũ Jeju 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã a'eramũ opoia omaira rerowiar awi, Diana 'jawa rerowiar awi. A'eramũ 'gã maira a'agawa ro'gi mure'ema ojeupe. A'eramũ 'o'gi'i apoara 'ga, Demetriu 'ga amara'neramũ Paulo 'ga ree.

²⁵ A'erauwe 'ga iapoara 'gã majatykau imua. A'eramũ 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Paulo 'ga 'ã jane porowykya nuapoukaru'jawi janee. Jane moka'aranũũukare'ema nipo 'ã 'awamũ. Mama'e tywerete are 'ga 'auwara 'gã mu'ei. ²⁶ “Naeremiapoa rũi Janeruwarete 'ga”, e'i 'ã Paulo 'ga 'gã nupe. 'Agamũ maira a'agawa ro'gi'i murukare'ema 'gã nupe jane wi. “Jarejuwarete 'ga te perowiat, Jeju 'ga retee”, 'jau 'ã Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'gã opoia kwaiwete Diana rerowiar awi. A'eramũ 'gã Jeju 'ga etee futat erowiaa ajemogyau kwaiwete. Ymã we 'ã 'auwara 'gã Asia ywy pewara 'gã netee Diana rerowiar ajemogyau kwaiwete rakue. A'ere 'ã 'awamũ Paulo 'ga ruri 'au 'gã mu'jau omair are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Mama'e tywerete are te 'ga 'gã mu'ei akou. ²⁷ Najuejue te 'ã jane jaremaira muorypa jepi. Ipojeupawuu ma'e futat eẽ jepi. A'ere 'awamũ 'gã poipawi eẽ wi. Nuerowiaru'jawi 'gã Diana eẽ 'awamũ— 'jau Demetriu 'ga 'gã nupe. —Namuru'jawi 'gã 'awamũ 'o'gi'ia jane wi. Jane moka'aranũũukare'ema nipo 'ã 'awamũ. Opoipap 'gã 'awamũ jui— 'jau Demetriu 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'e renupawe imajatykapyrera 'gã amara'neramũ ajemogyau Paulo 'ga ree. A'eramũ futat 'gã wafukaita:

—Efesu pewara jane. Diana futat jane maira!— 'jau 'gã wafukaita ajemogyau.

²⁹ A'e renupawe 'gã nera erooi imuãina amunawa pype. A'eramũ 'gã Paulo 'ga pytuna 'gã pyyka. Mukũja 'gã pyyka. Gaio 'ga pyyka Aristaku 'ga retee. Kwaiwete 'gã 'gã pyyka 'gã nerawau ajatykaaw ipe nũ.

³⁰ A'erauwe Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Oo je teporogytau 'gã nupe— 'jau 'ga numiamũ.

A'ere Jeju 'ga rerowiaara 'gã nomonoukari Paulo 'ga. ³¹ 'Wyria'ri 'gã amũ Paulo 'ga jekoty'aawa. A'eramũ 'gã oje'ega monou 'ga upe:

—Ereo kasi ne— 'jau 'gã. —Erese kasi ewau peu 'gã nesaka ne— 'jau 'gã oje'ega monou 'ga upe.

³² A'eramũ 'gã ajatykau kwaiwete 'gã nee. Ojoywaema ekoete futat 'gã ajemogyau. Ikwaapare'ema 'gã we futat ojoywaema ekoete futat ajemogyau.

³³ A'ere judeu 'gã amũ 'jau Aresãri 'ga upe:

—Ere ewau eporogytau 'gã nupe, 'gã nowase katy a'i kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga opo mowyri 'gã nupe 'gã momika numiamũ. A'ere 'gã 'ga kwaaw ire nuapyakai futari 'ga je'eg are.

³⁴—Judeu 'ga tee ra'e— 'jau etee 'gã ajaupe.

A'eramũ ojero'waro'wau etee futat wafukaita 'ga upe.

—Efesu pewara futat ore. Diana futat te 'ã oremaira— 'jau etee 'gã 'ga upe.

Tuas ora poromukuran 'gã ajamueu wafukaita.

³⁵ Poje 'wyriara 'ga remiayuwa 'ga 'ua oje'ega 'gã nupe:

—Pe'je pejepika— 'jau 'ga 'ua 'gã nowase.

A'erauwe 'gã opika.

—Aipo peapo awi— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe. —Efesu pewaramũ jane futat te 'ã najuejue etee futat sajejuka Diana ãã rog are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat 'ã ãã ree ojejuka ma'ea. Aipoa 'ã 'gã najuejue etee ikwaapa— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã opika.

—Ymã te 'ã Diana a'agawa ruri u'aa janee ywag awi rakue. A'e are 'ã jane jejukai najuejue etee futat— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe. ³⁶—A'eramũ pẽẽ aipo apowe'em. Najuejue etee futat 'ã jane iapoi. A'eramũ pẽẽ pejepika. Enupe etee pejejemogyau— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe.

³⁷—A'ere 'ã ko 'gã kũima'e 'gã perut ekoete 'au rai'i. Nakurawi agawewi 'gã 'ã janemaira. Namunarũ agawewi 'gã 'ã mama'e are. A'etea 'gã 'ã perut ekoete rai'i— 'jau 'ga oje'ega 'ua 'gã nupe.

³⁸—Tene Demetriu 'ga oi oporogytau 'wyriara 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Maran gatu nipo 'ga mama'e tywera mũ apowe'em 'ga upe rai'i. Tene 'ga oi oporogytau 'ga upe. Nanuara niapoawi 'au— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹—'Gã nupe pejeporogytaweramũ pekwap 'wyriara 'gã nowase tãmẽjẽ pejeporogytau 'gã nupe— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe. —Naeporogytaawa rũi te 'ã 'au. A'eramũ pẽẽ pejewau peu 'wyriara rowase pejeporogytau— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁰—Kasi a'e pe jane'wyriararete 'ga amara'neramũ jane ree ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Imara'ne nipo 'gã je ree. Je ago'o te 'gã”, 'jau nipo 'ga janee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Nafutari 'gã je rena 'wyriaramũ ojeupe ra'e”, e'i nipo 'gã janee. “Ajepeja 'ga te 'gã afutat 'wyriaramũ ra'e”, e'i nipo 'ga janee. Ai'i te 'ã pejup pejeafukaita ekoete— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ Aipo 'erauwe 'ga peuwara 'gã mokwasi'wau, 'gã monou 'gã 'wyr ipe nũ. A'eramũ futat 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã awau.

20

Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nesaka 'ga ataawet

¹ Aipo teepaw ire Paulo 'ga oje'ega monou Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nupe:

—Pe'je pejejuá 'au. Taporogyta pẽ nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe Jejuí 'ga rerowiaara 'gã jatykaí 'ga ree kwaiwete.

—Ko je oi tekou pẽ nui. Masetoni ywy pe je oi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tepytuna 'gã newiri je oi. Peu ako je 'gã monoi ai'i. A'eramũ je tewau 'gã newiri— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pe'je pejejemogyau Jejuí 'ga rerowiaa. Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne— 'jau Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe.

Aipo 'e re 'ga awau 'gã nui opytuna 'gã newiri. ² Awau 'ga Masetoni ywy raapa, awau akou oporogytau amunaw ipewara 'gã nupe. Amunawa moymoyka akou Jejuí 'ga mome'wau. A'erauwe futat Jejuí 'ga rerowiaara 'gã ajemogyau worrywamũ 'ga ree. Paulo 'ga awau akou 'gã mojemogyppygukaa Jejuí 'ga ree. Kwaiwete te 'gã norywamũ Jejuí 'ga ree, 'ga rerowiaa.

—Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne— 'jau Paulo 'ga akou 'gã nupe amunawa moyka.

Kwe pe futat awau akou imome'wau 'gã nupe 'gã maku'iu. Awau Akaja ywy upe owaëma. ³Peu 'ga opytau. Muapyr etee 'ga jay moka'jama. A'eramũ 'ga o'wya Siria ywy pe numiamũ. A'e pype 'ga judeu 'gã ojee miewera renuwi. A'eramũ 'ga awawe'em peu. Ojewya etee 'ga 'ua Masetoni ywy pe nũ.

⁴A'eramũ peuwara 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ 'ua 'ga rupi. Sopatro, Aristaku, Segũtu, Gaio, Timoteo, Tikiku, Trofimũ. Mĩmera 'gã 'ua Paulo 'ga rupi. Sopatro 'ga Pereja pewarera 'ga. Piru 'ga 'ga ruwa. Aristaku 'ga, Segũtu 'ga Tesarũn ipewarera 'gã. Gaio 'ga Teripe pewarera 'ga. Tikiku 'ga, Trofimũ 'ga Asia ywy pewarera 'gã. Mĩmera 'gã 'ua 'ga rupi.

Asia ywy raapa 'gã awau. Awau 'ga owaëma Firiposi 'jaw ipe. Pe awi 'gã awau Paulo 'ga renune. ⁵Troate 'jaw ipe 'gã awau. Peu 'gã Paulo 'ga rapesaka.

Firiposi 'jaw ipe Paulo 'ga opytau je retee, Lukaramũ. Firiposi 'jaw ipe ore rekoramũ owaëma mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka upe. Ikwaw ire ore arawau yaru pype aru'aa. ⁶Siku oroser ire orowaëma Troate 'jaw ipe 'gã nupe. Orojenune oo ma'efera 'gã nekoa arawau nũ. Majepei tee morowykye'ema magwapa Troate 'jaw ipe arajemogyau.

⁷Morowykye'ema piara rupi Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau 'og ywate pype ore ree. Orojemi'waa ra'ne. Orojemi'wapaw ire Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe. Kwet kwet kwet. Morogyta tee'ia miamũ 'ã iporomuku omome'uramũ.

—'Awauwe futat je porogytapawi. Ai'iwe te 'ã je oi nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Awau ppyajeaje katu. ⁸Kwaiwete te 'gã tata mogyi imonyka orojee. ⁹A'eramũ kunumĩũũ 'ga amũ 'ũina wapyka 'okwar ywate 'arimũ 'ga porogyta renupa. Eutiku 'ga 'ũina wapyka wapykau Paulo 'ga je'eg are. Poje nipo 'ga woptyjamũ. A'eramũ 'ga osea. Paulo 'ga je'ega 'ga moptyita. A'eramũ 'ga osea rakue. Poje 'ga awau wopopenamũ 'okwar ywate rupi. Tii too. A'eramũ futat 'ga awau amanũmũ. A'eramũ ajatyka ma'e 'gã awau ojypa 'ga resaka.

—Tỹỹ. Amanũ futat 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁰A'erauwe Paulo 'ga awau ojypa 'ga resaka.

—Pejemuaëm awi 'ga ree— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Paulo 'ga 'ga mana anuruka. A'erauwe 'ga oferapa 'gã nupe. ¹¹'Ga feraw ire 'gã ojeupia awau nũ, 'og ywate pype nũ. Ojeupir ire Paulo 'ga mani'oko'o'i ppyka imo'jamo'jau orojee ore moyka. A'eramũ futat ore orojea'aramũ Jejui 'ga manũawer are. A'ere Paulo 'ga oporogytau nũ. Kwet kwet kwet ku'em.

¹²Awau aku'emamũ. A'erauwe 'gã okwasi'wau. Awau 'gã ajemogyau oje'wyr ipe. Amanũ ma'efera 'ga rerawau 'ga 'wyr ipe.

—Ekoay 'ga 'ua u'aa amanũmũ oree ko. 'Okwar ywate rupi 'ga oi u'aa oree ko— 'jau 'gã aipo kunumĩũũ 'ga pytuna 'gã nupe. —A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi ko nũ— 'jau 'gã imome'wau 'gã nupe.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau 'ga ree.

¹³Ku'emamũ Paulo 'ga oje'ega oree:

—Pe'je iruukwe nũ. Yar ipe pekwap. Je ywyr too 'jau— 'jau 'ga oree.

A'erauwe ore jejagi yar ipe arawau Asosi 'jawa amunaw ipe.

—Asosi pe ki je rapesak pejepe— 'jau 'ga oree.

A'eramũ Paulo 'ga awau ywyr. ¹⁴Peu Paulo 'ga orojeupe 'ga waëm ire ore arawau aipo awi. A'eramũ 'ga awau yar ipe ore rupi. Arawau orowaëma Mitilene 'jawa amunawa upe. Arawau orojekokaipa etee peu. ¹⁵Kamēsĩete te oroia jui nũ. Ai'iwe ore orokwapa 'ypõ'õũ pyu, Kiosi 'jawa 'ypõ'õũ pyu. Ai'iwe ore orokwapa 'ypõ'õ mũ pyu nũ, Samosi pyu nũ. Imuapypa 'ara rupi ore arawau orowaëma Miretu 'jawa jemiar ipe. Peu futat ore orojekoka. Peu futat aru'jãu oropytau. ¹⁶A'eramũ Paulo 'ga 'jau oree:

—Efesu pe jane nipytai. Janera'ně jane jarekou. Kasi jane jarejatykaawa maraka nipygyi ne— 'jau 'ga oree. —Jerusareg ipe sawaëm tãmějě 'jau, maraka renunewe 'jau, a'e te je 'ã— 'jau 'ga oree.

A'eramũ 'ga a'eramũ wa'něnamũ ajemogyau maraka are.

Paulo 'ga 'eawet

¹⁷ Miretu 'jawa amunaw ipe owaëm ire Paulo 'ga oje'ega monou Efesu pe, Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriara 'gã nupe: “Pe'je pejejua je pyri. Taporogyta pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega monou 'gã nupe.

¹⁸ A'erauwe 'wyrriara 'gã nuri oporogytau Paulo 'ga upe:

—Pěě 'ã jejekoty'aawa. Asia ywy pe je waëm ypyrauwe ako je kwaap pejepe ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

¹⁹ —Je 'ã Jejui 'ga remimonofera te. Jeporowykya 'ã Jejui 'ga mome'ua tee futat ako pẽ nupe ai'i— 'jau 'ga 'wyrriara 'gã nupe. —Tejaa'wau ako je 'gã nee otywera 'gã etyge'emamũ ai'i. Ma'eramũ te 'gã nopiri otywer awi nũ, 'jau je tekou tejaa'wau 'gã nee ai'i.

—Judeu 'gã ako afuweramũ je ree ai'i. “Sijuka 'ga 'jau”, 'jau ako 'gã jee ai'i. A'e are naně ako je te'arasigamũ tekou ai'i nũ. “Kũima'eeteetea je”, 'jawe'em ako je tekou ai'i. Jejui 'ga te je amome'u 'gã nupe ai'i numiamũ. Tejerowiaraipe'ema futat ako tejee ai'i. A'ere ako 'gã je juka are etee 'gã fuweramũ ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. ²⁰ —Pẽ nupe naně ako je Jejui 'ga mome'wau 'jau 'japa pẽnog ipe tekou pẽ nupe ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —'Gã jatykaaw ipe naně ako je 'ga mome'wau tekou 'gã nupe ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

²¹ —Judeu 'gã nupe, judeue'ema 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe ako je Jejui 'ga mome'wau ai'i. “Pejetywer awi pepoit. Pe'je pejemogyau Jejui 'ga rerowiaa. Janejararetea 'ga. A'eramũ pẽě 'ga rerowiaa”, 'jau je ako pẽ nupe 'ga mome'wau ai'i— 'jau Paulo 'ga u'ama 'wyrriara 'gã nupe oporogytau. ²² —A'ere 'awamũ je oi Jerusareg ipe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea e'ijee: “Jerusareg ipe ekwap”, e'ijee. A'eramũ je tewau Jerusareg ipe 'awamũ. A'ere je nakwaawi 'gã tejerekoa. Ma'ja katu nipo 'gã wapo peu jee? Maran gatu nipo 'gã je rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

²³ —“Peu nipo 'gã ene pygyi”, e'i Janeruwarete 'ga 'Agesagea jee je rekoramũ. A'eramũ nipo 'gã je pofaa je monou je munepa je mu'ama moromunepawa pype. Janeruwarete 'ga 'Agesage te 'ã e'i jee je rekoramũ. Amunawa upe je waëmauwe, amunawa upe je waëmauwe 'jau 'ã 'ga 'Agesagea jee— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. ²⁴ —A'ere 'ã ae 'ga rerowiaaramũ nokyjea'uweri te amanũ awi. A'eramũ nipo je teporowyky moyka futat. Jejararete 'ga te 'ã, Jejui 'ga oporowykya wapoukat jee. A'eramũ je 'ã teporowyky matepaw are etee futat tejea'aramũ. Morogyta esage mome'ua etee futat 'ã jeporowykya. Ma'eramũ je 'ã “pe'je pejepoia pejetywer awi”, je 'i tekou 'gã nupe. “Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga jane katu'ok jaretywer awi janepoiriweramũ”, 'jau je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Pẽ pype tekou pẽ mu'jau Jejui 'ga porogytafer are ikue. 'Ga porogytafera peenup, 'jau je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere nipo 'awamũ naje resagu'jawi pejepe nũ. ²⁶ Jejui 'ga je ako imome'wau pẽ nupe ikue. A'eramũ pẽě 'ga rerowiare'em ire pẽě te futat pejereko tywerukaa 'ga upe. ²⁷ 'Ga remifutara je 'ã imome'wau pẽ nupe. Wemifutara pẽě iaporamũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ pẽ nee, 'jau je ako pẽ nupe ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Pěě 'ã 'awamũ 'wyrriaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'ã pẽ mogyau 'wyrriaramũ 'gã nupe. A'eramũ pẽě pejejejukau esage 'gã nee— 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'gã nupe. —Sã'ã ae jejuka esage weymawa karupa'mĩ are. Nan tee futat pẽě pejejejukau esage 'gã nee. Janeruwarete 'ga 'ã wa'yra 'ga mua ijukaukaa janee rakue. A'eramũ 'ga 'ã 'agamũ janetywera moia jane wi. 'Ga manũ'em ire amunipo 'ã 'ga janetywera nomoiri futari jane wi. Werowiaaramũ 'ga jane pireita janetywer awi.

A'eramũ 'ga a'eramũ janejaramũ akou. 'Ga 'ã pẽ mogyau 'wyriaramũ werowiaara 'gã nupe. A'eramũ ki pẽẽ pejejekau esage 'gã nee— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama.

²⁹ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akwaap je. Je o re nipo i'me ma'e 'gã amũ nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je te je rerowiat pejepe”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. “Perowiar awi Jejui 'ga”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. Pẽ mu'jau 'me nipo 'gã nuri. Jejui 'ga rerowiar awi pẽ momoirukar are afueweramũ. 'Miara 'jawe aipo 'gã. Sã'ã 'miara jemuaẽme'ema pẽneymaw are. Nan tee futat 'gã najemuaẽmi pẽ nee. Jejui 'ga rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ te 'gã nuri. A'eramũ pẽẽ pejejea'gwau nanuar awi. ³⁰ A'ere nipo anure pẽẽ mũ we futat pẽ'me pejejaupe pejemojo'okawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ³¹ —A'eramũ ki pẽẽ pejejea'gwau i'me ma'e 'gã nui. Muapyra kwara je ako imagwapa tekou pẽ pype, Jejui 'ga mome'wau pẽ nupe ikue. “Pe'je Jejui 'ga rerowiaa pejeojere'emamũ. Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne. I'me ma'e rerowiare'ema”, 'jau je ako pẽ nupe ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —A'etea pẽẽ mũ 'gã 'me are pejeapykau. A'eramũ je a'eramũ tejaa'wau pẽ nee. Au'jeteramũ je 'ã tekou pẽ mu'jau. A'jea futat jeremimome'ua. Perowiar awi i'me ma'e 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe.

³² —Awamũ je pẽ mome'wau Jarejuwarete 'ga upe. Tojejuka 'ga pẽ nee 'jau. A'eramũ pẽẽ 'ga je'ega renupa pejejemogyau. Tepẽ poat 'ga 'jau, werowiar are 'jau. Wemiayuwa upe 'ga mama'e esage monou. A'eramũ nipo 'ga imonou pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

³³ —Je 'ã je kwaap katu pejepe. Je 'ã, “ka'aranũia pemut ape jee”, na'ea'uweri tekou pẽ nupe. “Mama'ea pemut amũ jee”, 'jawe'em je 'ã pẽ nupe. ³⁴ Je te futat teporowykyau tekaraemã are. Tepytuna 'gã karaemã muawamũ nanẽ je 'ã je te futat teporowykyau tekou. “Pemut ape jee. Mama'ea pemut amũ jee”, na'ei je 'ã tekou pẽ nupe. Je te futat 'ã tekou teporowykyau— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

³⁵ —A'eramũ pẽẽ nanẽ nan tee futat iapou— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —A'e are je 'ã pẽ mu'jau: “Pe'je pejeporowykyau mama'e muawamũ pejejeupe, pejepytuna 'gã nupe nanẽ mama'e mua nũ”, 'jau je ako pẽ nupe ikue. Ymã te 'ã Jejui 'ga 'i rakue: “Jarejeupe mama'e muramũ janeku'iramũ jarejemogyau. A'ere jane 'ga amũ upe mama'e monoramũ te janeku'iteramũ”, e'i 'ã Jejui 'ga rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

³⁶ Oporogytapaw ire Paulo 'ga wapyka wenuy'ãu Jejui 'ga rerowiaara 'gã netee, oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

³⁷⁻³⁸ A'erauwe 'gã 'jau ajaupe:

—Oo futat 'ga jane wi— 'jau 'gã ajaupe.

A'erauwe futat 'gã ajaa'wau 'ga ree kwaiwete. Ojoo'opaw ire 'gã Paulo 'ga mana. Ojomoyka 'ga mana. 'Ga mamaw ire 'gã 'ga rerawau yaruu pe ejaa.

21

Jerusareg ipe Paulo 'ga oawet

¹ Yaruu pype aru'ar ire Paulo 'ga 'jau ywya'marimũwara 'gã nupe:

—Ko ore ruri— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

A'erauwe ywya'marimũwara 'gã je'egi oree:

—Wei. Pe'je 'wei— 'jau 'gã oree.

Oroia ore oroyaapayayau arawau. Arawau orowaẽma Kosi 'jawa 'ypõ'õũ upe. Peu ore oropytau. Ai'iwe ore oroia nũ. Arawau Rodes 'jawa jemiar ipe orojekokaipa. A'ere oroia arawau nũ. Patara 'jawa amunaw ipe arawau orojekoka. Peu futat aru'jãu yaruu awi. ² A'eramũ ore Fenisia ywy pe oo ma'e yaruu pype ete aru'aa nũ. Oroia nũ. Arawau ore arakou 'y wyry'i etee futat. ³ Arawau 'ypõ'õ mũ resaka. Sipiri 'jawa resaka.

—Mĩnamũ 'ypõ'õũ reni ra'e kũi— 'jau ore arajaupe.

A'erauwe ore imoyaawi orokwapa 'ypõ'õũ pyu. Orokwapa etee futat 'ypõ'õ atykupe katy. Arawau ore kwe katy ka'arete katy, Siria ywy katy. Arawau orowaẽma ka'a ywyrã

upe nũ. A'eramũ arawau orowaẽma Tiro upe. Arawau ore Tiro pe orojekoka. Peu futat aru'jãu yaruu awi. Yaruu jara 'gã karaemã 'gã enũ'ẽnamũ ore arawau kwe pe amunawa momyrũmũ. ⁴ Arawau Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoa. A'eramũ ore arawau arajemogyau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nog ipe. Majepeja morowykye'ema magwapa arajemogyau peu Jejui 'ga rerowiaara 'gã pyri. Peuwara 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—Ereo awi Jerusareg ipe. 'Au etee eko ore pyri— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Janeruwarete 'ga 'Agesagea oje'ega oree ai'i: “Paulo 'ga nipo 'gã peu nuerekoarũ”, e'i 'ga 'Agesagea oree ai'i. A'eramũ ore eneo futare'ema— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

A'ere Paulo 'ga 'i etee:

—Oo futat je— 'ga 'i etee.

⁵ Arawawa upe iwaẽmamũ ore arawau nũ, yaruu pype aru'aa nũ. Kwaiwete peuwara 'gã awau oreo resaka wemireko 'gã netee, wa'yra 'gã netee. A'eramũ ore 'yisiga pype aruapyka orojenupy'ãu oroporogytau Jarejuwarete 'ga upe, yaruu pype aru'ar enune.

⁶ Jarejuwarete 'ga upe oroporogytapaw ire Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Orojor ore— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe ore aru'aa oroia. Oreo resaka 'ut ma'efera 'gã nanẽ ojewya awau oje'wyr ipe nũ, ore ir ire nũ.

⁷ Tiro 'jaw awi ore arawau orowaẽma Tolemaita 'jawa upe. Peu ore Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoa nũ. A'eramũ ore peu arajemogyau 'gã pyri. Kaarup. Majepei tee oroser ire aru'aa yaruu pype nũ. ⁸ Ai'iwe ore oroia nũ. Arawau ore orojekoka Sesaria pe. Peu ore aru'jãu yaruu awi. A'eramũ futat ore aru'aru'jape'ema yara pype.

Orojekog ire ore arawawayayau Filipe 'ga rog ipe oropytau. Jejui 'ga porogyta mome'wara 'ga Filiperamũ. Jerusareg ipe Filipe 'ga rekoramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ga mogou imen manũ ma'e 'gã nupe kumi monoaramũ rakue. Aipo 'ga Filipe 'ga rog ipe arawau oropytau. ⁹ Irũpãwẽ Filipe 'ga ra'jyra. Kũjãmukua juejue 'ga ra'jyra ajemogyau. Janeruwarete 'ga porogyta mome'wara 'gã te 'ga ra'jyra nanẽ nũ.

¹⁰ Filipe 'ga rog ipe oropytawai. Peu ore rekoramũ kũima'e 'ga amũ 'ua owaẽma oree. Agapu 'jawa 'ga 'ua owaẽma oree Filipe 'ga rog ipe. 'Ga nanẽ futat Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara nũ. Judeja ywy awi 'ga 'ua.

¹¹ Owaẽm ypy we Agapu 'ga opajajamũ Paulo 'ga ku'afaawa ppyka. Ojepofaa, ojepyfaa ipyu. Ojepofar ire 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—“Nan nipo 'gã 'ga pofari Jerusareg ipe”, e'i Janeruwarete 'ga 'Agesagea imome'wau jee— 'jau 'ga Paulo 'ga upe. —A'eramũ nipo 'gã nan futat ene rerekou. A'ere nipo 'gã ene monou, judeue'ema 'gã po pe ene jukaawamũ— 'jau Agapu 'ga imome'wau Paulo 'ga upe.

¹² A'e renupawe ore 'jau Paulo 'ga upe:

—Soo awi ajee Jerusareg ipe— 'jau ore 'ga upe.

¹³ A'ere Paulo 'ga 'i etee oree:

—Pe'je pejepika pejemogyau. Pejoo'o awi pejemogyau. Je mu'arasig etee te pejepe nanamũ. Oo futat je. Tene 'gã je pofari. Tene 'gã je jukai. Nakyjea'uweri ae 'ga rerowiaaramũ nanuar awi— 'jau etee Paulo 'ga oree. —Jejui 'ga te 'ã jejararetea. 'Ga te 'ã je mono peu. A'eramũ je tekyjawe'em temanũ awi— 'jau etee 'ga oree.

¹⁴ Simojeropytaukat 'ga 'jau, 'jau ore oroje'ega 'ga upe numiamũ. A'ere 'ga nore mojerowiari etee. A'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Tene ajee 'ga oi. Janejararete 'ga te afutat 'ga oa ra'e— 'jau ore arajaupe.

¹⁵ Peu arakorako'i re ore orokaraemã mogatyrũmũ. A'ere ore arawau Jerusareg ipe. Ywyr futat ore arawau a'eramũ futat. ¹⁶ Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ awau ore rupi. Sesaria pewarera 'gã amũ awau ore rupi. Jerusareg ipe orowaẽm ire ore rupi oo

ma'efera 'gã futat ore rerawau Menasõ 'ga rog ipe, Sipiri pewarera 'ga rog ipe. Aipo 'ga, Menasõ 'ga, Jejui 'ga rerowiaar ymanera futat. A'eramũ ore arajemogyau 'ga pyri peu.

Tiago 'ga pyri Paulo 'ga oawet

¹⁷ Jerusareg ipe orowaẽm ypy we ore arawau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka. Ore resakawe 'gã aku'iramũ ore ree. Ai'iwe Paulo 'ga ore rerawau Tiago 'ga resaka. Peu Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã ajatykau kwaiwete Tiago 'ga pyri. ¹⁸ Peu ojeupe ore waẽmamũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã ore rapeje'ega:

—Tepeko?— 'jau 'gã oree.

—'Wei. Ore rekoi 'wei— 'jau Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe.

¹⁹ A'ere aruapeje'eg ire Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe, wekwawera mome'wau 'gã nupe:

—Kwe pe ako ore oi judeue'ema 'gã nupe Jejui 'ga mome'wau ikue. A'eramũ kwaiwete 'gã ajemogyau Jejui 'ga rerowiaa ai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

Wekwawera mome'waupap 'gã nupe.

²⁰ A'e renupawe 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—A'jea futat 'ã Janeruwarete 'ga resageramũ a'i kũi. 'Aga morogyta 'ã ae muoryp a'i kũi — 'jau 'gã 'ga upe.

—'Au nanẽ kwaiwete judeu 'gã Jejui 'ga rerowiari nũ. A'ere 'gã Moisesi 'ga remik-wasiarer imũ etee iapoi we ajemogyau— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe. ²¹ —A'ere kwe pewara 'gã nuri o'meramũ 'gã nupe rai'i. “Paulo 'ga oo akou kwe pewara 'gã judeu 'gã mu'jau tyweruu akou”, 'jau 'gã 'ua ajaupe rai'i— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe. — “Pepoit Moisesi 'ga remimu'efer awi”, e'i Paulo 'ga awau akou 'gã nupe. “Pemojewag awi pejeja'yra”, e'i nanẽ 'ga akou 'gã nupe nũ, 'jau 'gã 'ua imome'wau ajaupe rai'i. “Jarejemiapo awi pepoit”, e'i 'ga akou judeu 'gã nupe, 'jau 'gã 'ua ajaupe rai'i— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe.

²² —A'ere nipo 'gã 'au ene rut ene waẽma kwaawi ra'e. Maran aje jane iapoi 'gã nupe 'awamũ ene rerowiarukaawamũ 'ũ?— 'jau 'gã Paulo 'ga upe. ²³ —Nan eapo 'awamũ 'gã nupe. 'Au irũpãwẽ 'gã nuwi, ore orojesakauk Jarejuwarete 'ga upe 'jara 'gã. Jarejuwarete 'ga upe 'gã jekatu'ogi u'eawer imũ futat. ²⁴ A'eramũ ene nanẽ ewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã nupi— 'jau 'gã Paulo 'ga upe. —Peu ene nanẽ ejekatu'oka Moisesi 'ga remimu'eawer imũ Jarejuwarete 'ga upe. A'ere ene ka'aranũũ monou mainana 'ga upe, 'gã pinawera mepyau 'ga upe 'jau. A'eramũ nipo judeu 'gã ojomoyka ikwaapa— 'jau 'gã 'ga upe. —“Na pa je 'ga Moisesi 'ga jaremu'eawer imũ etee futat iapoi akou ra'e”, te'i 'gã ojomoyka ikwaapa 'jau. “A'etea pa 'gã i'me oree rai'i nũ”, te'i 'gã ajaupe 'jau— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

²⁵ —Judeuramũ jane iapopawi Moisesi 'ga jaremu'eawer imũ. A'ere judeue'ema 'gã nanarũi— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe. —Ymã te ore ka'arana monoi ikwasiaa 'gã nupe ikue. “Nan tee ki peapo”, 'jau ore imonou ikwasiaa ka'aran are 'gã nupe ikue.

—“Pe'u kasi maira'me a'agawa upe eroopyrera kumia ne. Wyra rya ki pemonykyt jui. Wy monykyr ire etee ki miaro'o peeyt i'wau. Pe'u kasi wya ne. Wy monykyre'ema nanẽ pẽẽ i'wawe'em nũ. Kũima'eramũ ae ajuemireko are akowe'em. Kũjã nanẽ nũ. Ojomen are akowe'em. Omena etee futat erekou. Ae nanẽ wemirekoa etee futat erekou nũ”, 'jau ore ikwasiaa imonou 'gã nupe ikue— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

²⁶ Ai'iwe Paulo 'ga awau irũpãwẽ 'gã nupi. A'eramũ 'gã juejue ojekatu'oka Jarejuwarete 'ga upe Moisesi 'ga je'eger imũ. A'ere awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporogytau mainana 'ga upe.

—Morowykye'ema mũ magwaw ire ore jekatu'opawi. A'eramũ ki ene wyra amũ iapisau iapyau oree juejue. Je tamepy orojee ene upe 'jau— 'jau 'ga mainana 'ga upe.

Paulo 'ga pyrkawet

²⁷ Morowykye'ema teepap ja'wyja'wyrāmũ Paulo 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. A'e pe judeu 'gã amũ 'ga resaka, Asia ywy awi 'ut ma'efera 'gã 'ga resaka. A'e 'gã Paulo 'ga pyyka 'ga ku'a are. ²⁸ 'Ga pyyg ire 'gã 'ga reruafukaita 'ga rerekou:

—Pe'je pejejua 'ga pyyka ore pyri. Koa kũima'e 'ga pyyka ore pyri. Kwe pe 'ga oi 'gã mu'jau tywet rakue— 'jau 'gã 'gã nupe. —“Peapo awi Moisesi 'ga remimu'efer imũ”, e'i 'ga 'gã nupe rakue. “Judeu 'gã nia'wryi”, e'i 'ga rakue. “Janeruwarete 'ga mogytaawa nia'wryi”, e'i 'ga rakue— 'jau futatee 'gã 'gã nupe. —A'ere 'ga 'ã 'awamũ judeue'ema 'gã neruri erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe— 'jau 'gã 'ga rerekou eruafukaita 'gã nupe. —Judeue'ema 'gã ae nuerurarũi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. A'etea 'ga werut 'gã 'au— 'jau 'gã 'ga reruafukaita erekou.

²⁹ Jerusarega momyrũaw ipe 'gã Paulo 'ga resaka rai'i. Judeue'ema 'ga amũ 'ga rewiri ekoramũ rai'i. Efesu pewara 'ga, Trofimũ 'ga akou 'ga rewiri rai'i. A'eramũ 'gã nesakarera 'gã Paulo 'ga resaka Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe.

—Judeue'ema 'ga nipo 'ga werut erosou— 'jau 'gã ajaupe.

Nuesagi agawewi 'gã judeue'ema 'ga amũ 'ga pyri. A'etea 'gã aipo 'jau ajaupe. A'eramũ 'gã a'eramũ Paulo 'ga pyyka eruafukaita erekou.

³⁰ Aipo 'gã 'eramũ tesirũmera 'gã 'ua ajatykau 'ga pyykarera 'gã poaa Paulo 'ga ree. 'Ga rerawau eroyryryryka enuẽma ukupepe. 'Okwara rawopytyma 'ga wi.

A'erauwe 'gã wafukaita ajaupe:

—Pe'je pejejua. Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

³¹ A'ea kũima'e 'ga amũ enupa. A'eramũ 'ga ujãna jefaruu piara rupi.

—Ejot. Ekoay nipo 'ã 'gã ajuapisau 'ja— 'jau 'ga awau jefaruu 'ga upe.

³² A'erauwe jefaruu 'gã 'wryia'ri 'ga jefaruu 'gã majatykai erawau. A'erauwe jefaruu 'gã nuri ujãna. Peu we 'gã jefaruu 'gã nesaka. A'erauwe 'gã piori Paulo 'ga nupã awi.

³³ A'erauwe jefaruu 'gã 'wryia'ri 'ga oi Paulo 'ga rerowyka 'ga pyyka. A'erauwe 'ga 'i jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je pejejua 'ga pofaa itaju pyu— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga pofaa. Mukũja itaju pyu 'ga pofaa.

'Ga pofar ire 'wryiara 'ga 'jau Paulo 'ga nupãarera 'gã nupe:

—Awỹja 'ga ki 'ei? Ma'ja 'ga iapou ra'e ki 'ei?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'ere 'gã afukafukai ekoete tee futat waewaemamũ. A'eramũ 'gã ikwaape'ema. A'erauwe jefaruu 'gã 'wryia'ri 'ga je'egi:

—Pe'je 'ga rerawau jareje'wyr ipe— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

³⁵⁻³⁶ A'erauwe 'gã 'ga rerawau oje'wyr 'og ywate pe. 'Og ywate jeupiawa upe Paulo 'ga rerowaẽm ja'wyja'wyrāmũ mytuna 'gã 'ua ujãna jefaruu 'gã newiri wafukaita:

—Pe'je sijuka futat 'ga— 'jau mytuna 'gã 'ua jefaruu 'gã nepejãna.

A'erauwe jefaruu 'gã Paulo 'ga rupia. Wam. Ojasi'y'warimũ 'ga rerawau 'ga rerojeu-pia.

'Gã nupe Paulo 'ga 'eawet

³⁷ Werose ja'wyja'wyrāuwe Paulo 'ga oje'ega jefaruu 'wryia'ri 'ga upe:

—Tene je je'egi enee ra'ne. Toporogyta enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

—Kuu. Jeje'ega futat nipo ereapo ki sa? ³⁸ Nuapoi sipo 'ga jeje'ega pa, a'e naje 'ã re'ã— 'jau jefaruu 'gã 'wryia'ri 'ga 'ga upe. —NaRoma 'wryiararete muearera rũi nipo ene ki sa? 'Awamue futat ako Egitu ywy pewarera 'ga aparupisi ma'efera 'gã nerooi 'wryiara mueue ai'i. Kwaturu miu aparupisi ma'efera 'gã 'ga erawau ai'i— 'jau 'ga imome'wau Paulo 'ga upe. —Amunawe'em ipe ako 'ga 'gã nerawau 'wryiara mueue akójai'i. Na'efera rũi nipo ene ki sa?— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

³⁹ —Naani nũ'ũ. Judeua te je nũ'ũ. Tarsu pe te je 'ari ikue. Sirisia ywy pe te Tarsu ruwi nũ'ũ. Tuwuu te aipoa Tarsua— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'wryia'ri 'ga upe. —Tene je je'egi 'gã nupe— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'gã 'wryia'ri 'ga upe.

⁴⁰—Nai'i— 'jau 'ga.

A'erauwe Paulo 'ga u'ama ojeupiawa 'arimū opo mowya 'gã nupe 'gã momika. 'Gã je'ega apou 'gã nupe. 'Gã momika etee 'gã mogyau. A'eramū Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe. Judeu 'gã je'egarete 'ga iapou 'gã nupe, epyreu 'jawa apou 'gã nupe.

22

¹—Pe'je pejeapyakau je ree. Tejekwawera je amome'u pẽ nupe. A'eramū pẽ pejeapyakau jeporogyta are— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²—Kuu. Janeje'ega futat nipo 'ga wapo— 'jau 'gã ajaupe.

A'erauwe 'gã nuwi wapyakau etee oje'ega 'ga iaporamū.

³—Je 'ã judeua te— 'jau Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe. —Tarsu pe u'at ma'efera te 'ã je. Sirisia ywy pe u'at ma'efera te 'ã je. Tearanuw ire te je oi Jerusareg ipe, tejemu'jau ikue. Gamarieu 'ga upe tejemu'jaukaa ikue. 'Ga te je mu'jau Moisesi 'ga remikwasiarer are ikue. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'ga je mu'jau ikue. A'eramū je 'ã pẽ 'jawe etee futat tekou Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū. 'Ga remifutara etee te je aapo— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. ⁴—Ymã te jemara'neramū Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee ikue. A'eramū je 'gã nerekou tyweaete. Je 'gã pyyka 'gã monou moromunepawa pype 'gã munepa ikue. Kūima'e, kūjã. Mīmera 'gã je ipyyka imonou imunepa ikue. “Tomomoirukat 'gã Jejui 'ga rerowiar awi 'jau”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “Ga wi 'gã poire'em ire je 'gã apisiukaa 'gã nupe”, 'jau je ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau. ⁵—Mainana 'wyriararete 'ga oje'ẽma'e 'gã netee nanẽ futat ikwaapa nū. 'Ga futat ka'arana kwasiaa imua jee ikue. Damasco pewara 'gã nupe je eroopyramū 'ga ka'arana kwasiaa imua jee ikue. A'eramū je tewau 'gã nupe ikue numiamū. Jejui 'ga rerowiaara 'gã pyyka tewauramet futat ikue numiamū. “Tapofat 'gã erua Jerusareg ipe”, 'jau je ikue numiamū— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁶—A'ere je Damasco pe je waẽm ja'wyja'wyräuwe tata eny 'jawewara ruri ojypa ywag awi jee ikue. Ajeaje katu kwara ruwamū tata eny 'jawewara 'ua jee. Enyfuk te aipoa tata eny 'jawewara. A'eramū je enywyter ipe futat te'ama. ⁷ Eny resakawe je tewau te'aa ywyu teyyita eny awi. Je o je 'arauwe 'ga amū oje'ega jee: “Ma'eramū te je rereko tywerete ape, ki Saulo?” 'jau 'ga jee— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁸—Tejeupe 'ga je'egamū je 'jau 'ga upe: “Awỹja te poromū oje'eg jee, ki Ku'jyp?” 'jau je 'ga upe. “Je Jejujamū aje'eg enee. Nasare pe waranup ma'efera je”, 'jau 'ga jee. “Je 'ã je rereko tywerete ape”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁹—Jeirū 'gã eny resaka futat numiamū. A'ere 'gã nuenuwi Jejui 'ga je upe ije'ega ikue. Je etee futat 'ga je'ega renupa. ¹⁰ A'eramū je 'jau 'ga upe: “Ma'ja te je aapo enee 'awamū?” 'jau je 'ga upe.

—Aipo ojeupe je 'eramū 'ga oje'ega mua jee: “Efu'am ewau Damasco pe. Peu 'ga amū tene mu'e je ree eneremiaporam are 'jau”, 'jau 'ga jee oje'ega mua jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

¹¹—A'ere je najereai. Aipo renyfera je reawowep. A'eramū jeirūa 'gã je popyyka je rerawau Damasco pe. ¹² Peu je waẽm ire Ananiasi 'ga 'ua oporogytau jee. Ananiasi 'ga Janeruwarete 'ga rerowiaararetea. Moisesi 'ga remikwasiarer imū nanẽ 'ga mama'e apou nū. A'eramū peuwara 'gã judeu 'gã 'ga pojeupa ajemogyau. ¹³ A'e 'ga 'ua oje'ega jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau. —“Awamū ene Jejui 'ga rerowiaaramū ereko je 'jawe”, 'jau 'ga jee. “A'eramū je ene mamã'jãu”, 'jau 'ga jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. —A'erauwe je temã'jãu tejearamū nū. ¹⁴ A'ere Ananiasi 'ga 'jau jee: “Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga ene pyyrūi rakue”, 'jau 'ga jee. “Janepy 'gã 'ã 'ga rerowiaa rakue. 'Ga futat ene mut wemifutara kwaawukaa enee”, 'jau 'ga jee. “Ga ra'yra 'ga futat oje'eg enee, ojesaukaa enee rai'i. Mama'e tywera apoare'ema 'ga ojesaukat enee rai'i”, 'jau Ananiasi 'ga jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. ¹⁵ —“Ene futat 'awamū ereko 'ga porogyta

mome'waramũ", 'jau 'ga jee. "Ejemiesagera mome'wau ekou 'gã nupe, ejemienuwera retee", 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

¹⁶—Aipo 'e re Ananiasi 'ga 'jau jee: "Ere efu'ama jui. Eje'ega Jejui 'ga upe", 'jau 'ga jee. "Ojeupe eneje'egamũ 'ga enetywera tomoit ene wi 'jau", 'jau 'ga jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. —"Aipo ene iapo re je ene pymĩau 'y pe 'jau", 'jau 'ga jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

—A'erauwe je je'egi Jejui 'ga upe. 'Ga upe je je'eg ire 'ga je pymĩau 'y pe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁷—A'ere je tejua tewau Jerusareg ipe ikue nũ. 'Au tewaẽm ire je tewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe teporogytau Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁸Ojeupe je porogyta je 'amamũ Janejararete 'ga ojesaukaa jee. A'eramũ 'ga 'jau jee: "Ekwap kamẽsĩete Jerusareg awi. 'Auwara 'gã naje rerowiari, ene je mome'uramũ ne", 'jau Jejui 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁹—A'eramũ je 'jau Jarejararete 'ga upe: "A'jea futat ako je ymã ene rerowiaara 'gã ppygi ikue. 'Gã jatykaaw ipe 'gã ppyka tekou ikue, 'gã nupãu tekou ikue", 'jau je 'ga upe.

²⁰"Estevão 'ga ako ene mome'wara ikue. A'ere je 'ga jukaramũ 'ga resagi te'ama ikue. 'Ga jukaara 'gã naitya je iarũmũ te'ama ikue. Je nanẽ 'ga jukaa futaa ikue nũ", 'jau je Jejui 'ga upe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

²¹—A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee: "Ekwap 'aw awi, Jerusareg awi. Ekwap kwe pe mukuwara 'gã nupe je mome'wau", 'jau 'ga jee ikue. "Judeue'ema 'gã nupe je mome'wau ewau mukuu", 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

²²A'eramũ aipo renupa taetu najuejue etee futat wafukaita nũ. "Judeue'ema 'gã nupe je mome'wau ewau", 'jau 'ga jee ikue ojeupe 'e renupa taetu wafukaju'japa ajaupe nũ:

—Pe'je ajee 'ga sijuka futat. Nia'wyri futari 'ga ra'e— 'jau 'gã wafukaita ajaupe.

²³Ojomoyka wafukaita. A'eramũ futat weteyrũ mososoka ipatukau. 'Yja mosimooa imonou ywau. 'Gã mara'nea 'gã nerekou 'yja mosimorukaa 'gã nupe. ²⁴A'erauwe 'wyriara 'ga je'egi jefaruu upe:

—Pe'je 'ga rerawau imunepa imu'ama jarejog ipe— 'jau 'wyriara jefaruu 'gã nupe.

A'erauwe jefaruu 'gã 'ga rerosou. A'ere 'wyriara 'ga 'jau:

—Ma'eramũ 'gã ma'eramũ amara'ne ekoeteramũ 'ga ree 'ũ? Nakwaakwaawi'i pa je 'ã judeu 'gã mara'neawa 'ga ree nũ— 'jau 'wyriara 'ga 'gã mara'nea kwaape'ema.

Nokwaawi 'ga judeu 'gã je'egaretea. A'eramũ 'gã 'gã afukai are nanẽ weapyoe'emamũ nũ. A'eramũ 'ga 'gã mara'nea kwaape'ema.

A'eramũ 'wyriara 'ga 'jau jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je 'ga nupãnupãu. Ma'ja te ereapo 'gã nupe ra'e, sa'e 'ga upe 'jau. Onupã re 'ga tomome'u janee 'jau— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

²⁵A'eramũ 'gã 'ga pofaa 'ga nupã enune. A'eramũ Paulo 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga upe:

—Ma'eramũ sipo pẽẽ romanũa sinupã 'jau? Esage sipo romanũnamũ ae nupã?— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Namome'ui we je tejekwawera 'wyriara 'gã nupe. Jerekwawera renuw ire te nipo 'gã 'i pẽ nupe: "Mama'e tywera 'ga wapo futat rai'i", 'jau nipo 'gã. "Naani. Nuapoi 'ga mama'e tywera rai'i", 'jau nipo 'gã. Maranamũ, "mama'e tywera 'ga wapo futat rai'i" eramũ 'gã je nupãukaa. "Nuapoi 'ga mama'e tywera rai'i" eramũ nipo 'gã je nupãukare'ema— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga upe.

²⁶A'erauwe jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga oi o'wyriara 'ga upe imome'wau:

—Ma'eramũ te jane rekoiki ekoete 'ga ree rai'i? "Romanũa je", e'i 'ga oree ko nũ'ũ— 'jau 'ga awau o'wyriara upe.

²⁷A'eramũ 'ga 'wyriara 'ga awau oje'ega Paulo 'ga upe:

—A'jea futat te ene romanũa? "Romanũa je", e'i 'ga oree ko, 'jau 'gã 'ũ.

—A'jea futat je romanũa nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'wyriara 'ga upe.

²⁸ —Je ka'aranũũ amono kwaiwete romanũ upe ikue, romanũnamũ tejekwawamũ ikue. A'eramũ je romanũnamũ tekou 'awamũ— 'jau 'wyriara 'ga Paulo 'ga upe.

—Je naani nũ'ũ. Je namonoi ka'aranũũa romanũnamũ tejekwawamũ ikue nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Je peu futat romanũ ywy pe a'at ikue nũ'ũ. A'eramũ je romanũrete futat nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe.

²⁹ Aipo renupawe 'ga upe oporonup ma'efera 'gã awau 'ga wi. Jefaruu 'wyriara 'ga nanẽ okyjau 'ga wi. “Romanũa ae nopofar ekoetea'uweri”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga wi.

Judeu 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã nowase Paulo 'ga 'eawet

³⁰ A'ere jefaruu 'wyriara 'ga 'jau: “Ma'eramũ te judeu 'gã mara'ne ekoeteramũ 'ga ree rai'i 'ũ?” 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ ai'iwe 'ga 'gã majatykau. Mainana 'wyriara 'gã, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã, 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã. Mĩmera 'gã 'ga imua imajatykau.

—Ma'ja te 'ga wapo pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ jefaruu 'wyriara 'ga Paulo 'ga rerurukaa 'gã nupe nũ.

23

¹ A'eramũ Paulo 'ga osou ypy we ae upe oje'ẽma'e 'gã nesaka, 'gã jatyka 'gã nuwamũ. A'erauwe 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Pẽẽ 'ã judeua. Je nanẽ futat judeua nũ. Namutamutat je rekoi pẽ pype. Je ako esage Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

² Aipo 'ga 'eramũ mainana 'wyriararete 'ga amara'neramũ 'ga ree, Ananiasi 'ga amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau Paulo 'ga pyriwara 'ga upe:

—Ejurunupã 'ga a'i kũi. Aipo ne'ia'uweri ae— 'jau 'ga Paulo 'ga pyriwara 'ga upe.

³ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'ga upe:

—Je nupãukar ekoeteramũ te Janeruwarete 'ga ene rereko tyweretei nũ a'i kũi— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ene te 'ã nenea'wyri. Ene te 'ã Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee ere'yi eapyaka je ree je renupa— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ma'eramũ ene, “enupã 'ga”, 'jau 'ga upe 'ũ? Na Moisesi 'ga remikwasiarer imũ rũi aipoa— 'jau 'ga 'ga upe. —“Nan peapo”, ere futatee 'ã ekou ae upe. A'ere 'ã ene miamũ nereapoi 'gã nupe e'eawer imũ— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ 'ga pyriwara 'gã amũ 'jau Paulo 'ga upe:

—Aipo ere awi 'ga upe 'gã nowase. Janeruwarete 'ga te ako 'ga omogo mainana 'wyriarareteramũ ai'i kũi— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

⁵ —Ikwaaw ire amunipo je 'ã aipo na'ei 'ga upe ra'e nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga wenupara 'gã nupe. —Nakwaawi te 'ã je. A'eramũ je 'ã pẽ'wyriara upe aipo 'jau akiko— 'jau 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga te 'ã “Pekurap kasi peje'wyriara ne”, e'i futat rakue. A'ere je 'ã nakwaawi te. A'eramũ je 'ã pẽ'wyriara kurapa rẽwẽjẽmĩ pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁶ A'ere Paulo 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. 'Gã amũ fariseua. 'Gã amũ satuseua. Naju'jaju'jawe rũi 'gã nea'aramũ mama'e are”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga wafukaita oje'ega 'gã nupe:

—Je nanẽ fariseua futat. Jeruwa 'ga fariseua futat rakue— 'jau 'ga wafukaita. —Arowiat futat je jaremanũ re jane 'ẽi tywy awi jarewywya nũ 'ea. A'e rerowiarãmũ te ako 'gã je pofari ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁷ Aipo 'erauwe satuseu 'gã ajamueu fariseu 'gã nee. ⁸ “Amanũ re ae noferawu'jawi”, e'i satuseu 'gã ajaupe jepi. “Nitywi ae ywag ipe”, 'jau 'gã jepi. “Nitywi futari ae 'agera”, 'jau 'gã jepi. A'ere 'ã fariseu 'gã 'i: “A'jea futat. Ae 'agera rekoi ywag ipe. Ywag ipe nanẽ futat ae jemogyi nũ”, 'jau 'gã jepi. ⁹ A'eramũ 'gã a'eramũ ajamueu, afuakaramũ ajaupe. Oje'ega momoa ajaupe. A'eramũ 'gã amũ afu'ama. 'Gã nupe moromu'jara 'gã. Fariseu 'gã. A'eramũ 'gã afu'ama oje'ega ajaupe:

—Nuapoi te 'ga 'ã mama'e tywera akou. Ywagipewara 'ga nipo oje'eg 'ga upe rai'i. 'Ga Agesagea nipo oje'eg 'ga upe rai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai etee futat. ¹⁰ A'eramũ jefaruu 'gã 'wyriara 'ga 'jau ojeupe: “Tÿÿ. Omonoronorok futat te 'gã Paulo 'ga 'awamũ 'wei?” 'jau 'ga ojeupe.

A'erauwe 'ga 'i jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je 'ga rerawau peu jareje'wyr ipe 'gã nui nũ. Kasi 'gã a'e pe 'ga jukai ne— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau oje'wyr ipe 'ga munepa nũ.

¹¹ Ypytunimũ Janejararete 'ga ojesaukaa Paulo 'ga upe:

—Erekyje kasi 'gã nui ne. Sã'ã ene je mome'ua 'au Jerusareg ipewara 'gã nupe. Nan tee futat ene ewau je mome'wau Roma pewara 'gã nupe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

Paulo 'ga ree ifuwet ma'e

¹² Ai'iwe judeu 'gã awau ajatykau oporogytau ajaupe:

—Pe'je sijuka futat Paulo 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga jukawe'em jane nijemi'wari futari. Jarey'wawe'em futat nanẽ jane nũ. 'Ga juka re tãmëjẽ futat jane jarejemi'waa nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Jarejuwarete 'ga remianuwamũ te 'ã jane 'i— 'jau 'gã ajaupe.

¹³ Kwaiwete 'gã ajatykau Paulo 'ga juka are oporogytau numiamũ. Kwarëta 'ga ree ifuwet ma'e 'gã pytuna. ¹⁴ A'eramũ 'gã awau oporogytau mainana 'wyriara upe, judeu 'gã 'wyrari 'gã netee:

—Jarejuwarete 'ga remianuwamũ futat ore 'i ko, najuejue etee futat ko— 'jau 'gã 'gã nupe. —“Paulo 'ga jukawe'em jane nijemi'wari futari. 'Ya miamũ futat jane itykure'ema”, 'jau ore ko— 'jau 'gã 'gã nupe. ¹⁵ —Eenũ 'ga oree. 'Au futat 'ga tut 'jau. “Emut 'ga 'au. Toroporogyta 'ga upe 'jau”, ere futatee jefaruu 'wyriara upe— 'jau 'gã mainana 'wyriara 'gã nupe oje'ëma'e 'gã netee. —'Ga renũjamũ toroo 'ga rapesaka pe aje 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe. —Nowaëmi futari nipo 'ga 'ua 'au. Peu ore oi 'ga rapesaka arajupa. Peu etee futat ore 'ga torojuka 'jau pe aje 'jau— 'jau 'gã mainana 'wyriara 'gã nupe.

—Nai'i. Ai'iwe nipo je 'ga renũ— 'jau mainana 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'ere aipo 'gã 'eramũ Paulo 'ga rekowiara 'ga enuwi. A'eramũ 'ga awau imome'wau Paulo 'ga upe:

—“Sijuka 'ga 'jau”, e'i 'gã enee ko— 'jau 'ga awau imome'wau Paulo 'ga upe jefaruu 'gã 'wyr ipe.

¹⁷ A'eramũ Paulo 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrari 'ga upe:

—Eeroo koa kunumĩũ 'ga peje'wyrari 'ga pyri. Taporogyta 'ga upe 'jau, e'i 'ga— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ 'ga 'ga rerawau o'wyrari 'ga upe:

—“Kunumĩũ 'ga eroo imoporogytaukaa 'ga upe”, e'i imunewipyrrera 'ga jee. A'eramũ je koromũ 'ga rerua ene pyri. “Toporogyta 'ga upe 'jau”, e'i 'ga enee ra'e— 'jau 'ga 'wyrari 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ 'wyrari 'ga kunumĩũ 'ga poppyka erawau erojepe'au'i 'gã nui oporogytau 'ga upe:

—Ma'ja are te eneporomome'uwet jee?— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰⁻²¹ A'erauwe kunumĩũ 'ga 'jau:

—Judeu 'gã ajatyka 'upa peu jetutyra 'ga rapesaka. Jetutyra 'ga juka are 'gã fuweramũ. A'eramũ nipo ai'iwe 'gã 'wyrari 'gã 'jau enee, “Emut 'ga oree 'au. Toroporogyta 'ga upe 'jau”, 'jau futatee nipo 'gã enee. O'meramũ enee. Kwarëta kũima'e 'gã 'up 'ga rapesaka pe yse pe— 'jau 'ga imome'wau 'wyrari 'ga upe. —“Janeruwarete 'ga remianuwamũ futat ore 'i”, e'i 'gã ko. “Paulo 'ga jukawe'em jane nijemi'wari futari. Niy'ui futari nanẽ nũ”, e'i 'gã ko— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —'Awamũ futat nipo 'gã nuwi eneje'ega rapesaka— 'jau kunumĩũ 'ga 'wyrari 'ga upe.

²² A'erauwe 'wyrari 'ga oje'ega kunumĩũ 'ga upe:

—Eremome'u kasi ajee 'gã nupe ne— 'jau 'wyriara 'ga 'ga upe.
A'erauwe 'ga kunumĩũũ 'ga monou 'ga 'wyr ipe nũ.

'Wyriara 'ga upe Paulo 'ga monoawet

²³⁻²⁴ A'ere 'wyriara 'ga oje'ega jefaruu 'gã 'wyria'ri 'gã nupe, mukũja 'gã nupe:

—Pe'je jefaruu majatykau. Tusêtu ki jefaruua pemajatyka. Setêta ki kawaruu 'arimũ wata ma'e 'gã. Tusêtu ki aparuapisawa rerekwara 'gã nanê pemajatyka nũ. Paulo 'ga upe nanê ki kawaruua peroo amũ nũ. Pejemogatyrumap tãmêjê futar iki pejejupa. Kaaruwypyaje'i tepeo 'jau. Sesaria pe Paulo 'ga teperoo ejaa jare'wyriara 'ga upe, Ferisi 'ga upe 'jau— 'jau 'wyriara 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Ka'arana takwasiat imonou 'ga upe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'ga upe.

²⁶ Ene 'ã ore'wyriara. Jerera 'ã Krautiu Lisia. Jaruete te ene? Paulo 'ga je amono enee.

²⁷ Judeu 'gã opyyk 'ga ai'i. A'ere 'gã “sijuka 'ga 'jau”, 'gã 'i etee ajaupe. A'ere Paulo 'ga romanũa ra'e. A'e kwaaw ire je tejemiayuwa 'gã monou 'ga pyyka judeu 'gã nui.

²⁸ A'ere je 'ga rerawau judeu 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã nupe. “Ma'ja te 'ga wapo pẽ nupe rai'i?” 'jau je 'gã nupe.

²⁹ A'ere 'gã 'i jee, “Nuapoi 'ga mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imũ”, 'jau etee 'gã jee. A'ere 'ga nuapoi futari mama'e tywera janee. A'eramũ je 'ga jukaukare'ema 'gã nupe.

³⁰ A'eramũ 'ga amũ 'ua 'jau jee: “Judeu 'gã ifuwet 'ga ree”, 'jau 'ga 'ua jee. A'eramũ je 'ga monou kweramũ ene pyri. A'ere je 'ga ree ifuwet ma'e 'gã tomono enee 'jau: Pe'je pejewau peu 'ga pyri, pejeporogytau 'ga upe 'ga rowase, 'jau nipo je 'gã nupe,

'jau 'ga imonou 'ga upe ikwasiaa.

³¹ A'eramũ ypytunimũ jefaruu 'gã Paulo 'ga rerawau Sesaria pe. O'wyriara 'ga je'eg imũ etee futat 'ga rerawau. Awau owaẽma ajepeja amunaw ipe ra'ne, Ātipatriti 'jaw ipe.

³² Peu futat 'gã aku'emamũ. Ku'em ire jefaruu 'gã ojewya 'ua Jerusareg ipe nũ. A'eramũ kawaruu 'arimũ wata ma'e 'gã etee Paulo 'ga rerawau erowaẽma ³³ Sesaria pe, ka'arana rerawau imonou 'wyriara 'ga upe. Paulo 'ga nanê 'gã imonou 'ga po pe nũ. A'ere jefaruu 'gã ojewya 'ua nũ.

³⁴ A'erauwe 'wyriara 'ga ka'arana mogytau. Imogytapaw ire 'ga oporonupa ee Paulo 'ga upe:

—Ma'ape te ere'at rakue?

—Sirisia ywy pe je 'ari ikue nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

³⁵ Aipo ojeupe 'eramũ 'wyriara 'ga 'jau:

—Tene ajee ene ree ifuwet ma'e 'gã nuri owaẽma ra'ne. A'ere taenup eneje'ega 'jau— 'jau 'wyriara 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'wyriara 'ga je'egi jefaruu 'gã nupe:

—Peroo 'ga imunepa jee peu, Erote 'ga roguufer ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ jefaruu 'gã 'ga rerawau imunepa imỹina 'og ipe iawopytyma. Jefaruuna'nĩ 'gã amũ opytau 'ga resakaawamũ.

24

Paulo 'ga je'ẽwu'jagawet

¹ Siku oser ire mainana 'wyriararete 'ga, Ananiasi 'ga, judeu 'ga 'wyria'ri 'gã amũ nerooi Sesaria pe. Terturu 'ga nanê 'ga erawau ojeupi Ferisi 'ga upe Paulo 'ga mome'wawamũ. Ananiasi 'ga Terturu 'ga rerawau oje'ega mome'waramũ 'wyriara 'ga upe.

'Gã waëmauwe Ferisi 'ga Paulo 'ga rerurukaa 'gã nupe. Paulo 'ga rut 'ga reserauwe,
² Terturu 'ga afu'ama oje'ega 'wyriara 'ga upe:

—Ene 'ã ore'wyriara. Ene 'ã eneresage oree. Ymã 'ã nitywi maruapisia jane'wyr ipe. Ene 'ã ore upe oje'ëma'e nanuara apoukare'ema 'gã nupe. Erejuka esage 'ã ore ree. Mama'e esagea 'ã ereapo oree jepi. A'eramũ ene ore muekõëãina. ³ Au'jete ore muekõëãi ape. ⁴ A'ere je teja'në pype je porogytai enee. Kasi a'e pe je ete je porogytai eneporogytaramer ipe ne. A'eramũ ki ene eapyakau jeje'eg are— 'jau Terturu 'ga 'wyriara 'ga upe.

⁵ —Koa kũima'e 'ga nia'wyri. 'Ga 'ã ako judeu 'gã 'wyrã moyka mama'e tywera mome'wau 'gã nupe. Moromamara'neara 'ga— 'jau Terturu 'ga imome'wau 'wyriara 'ga upe. —Jeju 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga tãmëjẽ. Nasare pe waranup ma'efera 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga. Aje 'ã 'ga rekoi imome'wau. ⁶ A'eramũ 'ga judeu'ema 'ga rerawau werewi erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ai'i— 'jau 'ga Paulo 'ga mome'wau 'wyriara 'ga upe. —A'eramũ ore 'ga ppyka ai'i numiamũ. “Siroo 'ga 'wyriara 'ga rowase jareporonupa ee Moisesi 'ga 'eawer imũ 'jau”, 'jau ore ai'i numiamũ. “A'jea futat pa 'ga mama'e tywera apoi rai'i, sa'e 'ga upe 'jau”, 'jau ore ai'i numiamũ. ⁷ A'ere jefaruu 'gã 'wyriara 'ga ruri ojemomojyau oree 'ga ppyka ore wi ai'i. ⁸ A'ere 'ga ore wi 'ga ppyg ire 'jau oree ai'i: “Pe'je pejewau peu 'ga rowase pejeporogytau 'ga upe”, 'jau 'ga oree ai'i. A'eramũ ore arajua 'agamũ ai'i— 'jau 'ga 'wyriara 'ga upe. —A'eramũ ene eporonupa ee esaka 'ga upe nũ. Tereenup 'ga je'eawer imũ etee futat 'ga porogyta ejeupe 'jau. A'jea futat 'gã je'ega, 'jau nipo 'ga pẽ nupe— 'jau Terturu 'ga 'wyriara 'ga upe.

⁹ A'erauwe Terturu 'ga rupi 'ut ma'efera 'gã, judeu 'gã, oje'ega 'ga upe:

—A'jea futat— 'jau 'gã ojomoyka imome'wau 'ga upe.

'Wyriara 'gã nupe Paulo 'ga jemome'uawet

¹⁰ A'erauwe Ferisi 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Ere ajee ejekwawera mome'wau oree. Taruenup 'jau— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga oje'ega:

—Ene 'ã namutamutat erejup 'wyriaramũ oree. A'eramũ je teporogytau enee. Teku'iramũ tejemome'wau enee. Terekwaap mama'e tywera je iapoe'emawera 'jau— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe. ¹¹ —'Awamueuu je ruri Jerusareg ipe tewaëma ai'i, Jarejuwarete 'ga upe teporogytaawamũ ai'i, 'ga muorypa ai'i. “Ene te 'ã eneresage oree”, 'jau je 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe. ¹² —Je 'ã namuei 'gã tekou. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe taetu aje je 'ã namuei 'gã tekou. Judeu 'gã jatykaaw ipe tewau miamũ je nakurawa'uweri 'gã jepi— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ukawõ'õ me taetu aje je 'ã namuei 'gã tekou. Ako esage te je 'ã 'gã pype numiamũ. ¹³ A'ere 'ã 'gã je je'ëwu'jag ekoetei. A'ere 'ã je je'ëwu'jag ekoeteara je'ega naenae'i ete je kwau— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe. ¹⁴ —Je 'ã Jarejuwarete 'ga arowiat tekou. Oreypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'gã werowiat rakue. Jeju 'ga nanë je 'ã arowiat nũ. Jeju 'ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga. A'e 'ga je arowiat. A'ere 'ã judeu 'gã nuerowiari 'ga. A'eramũ 'gã 'ã amara'neramũ je ree— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'wyriara 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga je'ega je arowiat. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiaret, Moisesi 'ga remikwasiaret. Mĩmera je akwaapap. ¹⁵ “Aemanũ re nipo Janeruwarete 'ga ae mũ'ëi tywy awi ae mowywyapap nũ. Ia'wyre'ema 'gã, esage ma'e 'gã. Mĩmera 'gã nipo 'ga imũ'jãu imowywya nũ” 'ea judeu 'gã werowiat. Je nanë erowiaa nũ. ¹⁶ A'eramũ je tekou esage Jarejuwarete 'ga rowase. Ae rowase 'jau je iapou tekou. Naapoi futari je mama'e tywera Jarejuwarete 'ga rowase— 'jau Paulo 'ga ojemome'wau 'wyriara 'ga upe.

¹⁷ —Nanutat je rekoi teatau amunaw imũ ai'i. 'Awamue te je ruri tejewya Jerusareg ipe ai'i nũ. Ka'aranũ rerua tepytuna 'gã nupe ai'i. Jarejuwarete 'ga upe nanë je ape monou ai'i nũ— 'jau 'ga 'ga upe. ¹⁸⁻¹⁹ —Moisesi 'ga je'eger imũ je tewau tejauka ra'ne. A'ere je tewau tesou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ai'i. Ka'aranũ'ua je erawau erosou 'ga upe.

A'e je iaporamũ judeu 'gã amũ, Asia ywy awi 'ut ma'efera 'gã, je resaka. Nakwaiwete rũi 'gã ajemogyau je rewiri. “Nan kasi peapo ne”, na'ei agawewi je 'gã nupe. Ako esage te je 'ã 'gã pype numiamũ. A'etea 'gã je pyyk ekoete ai'i— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —A'ere 'ã 'gã jēmĩ nuri je mome'wau 'au enee. 'Gã te amunipo 'ã 'ut je mome'wau 'au enee. ²⁰ Tene ajatyka ma'efera 'gã je mome'ui 'au enee. Tene 'gã mama'e tywera je iapoawera mome'ui enee, 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã nowase iapoawera— 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'ga upe. ²¹ —'Gã nowase te'ama je aipo je 'i te 'gã nupe ai'i, “Amanũ re ae 'ẽi tywy awi owywya nũ”, a'e je te'ama 'gã nupe 'gã nowase ai'i. A'e are te 'gã je pyyg ekoetei je rerua 'au ai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'ga upe.

²² Ferisi 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã nemimu'efera rera kwaapa futat. A'eramũ 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Tene jefaruu 'wyrriara 'ga ruri owaẽma ra'ne, Lisia 'ga ruri ra'ne— 'jau 'ga 'ga upe. —'Ga waẽmamũ taapyaka eneje'eg are 'jau nũ. A'jea futat pa 'ga mama'e tywera apoi rai'i, ta'e enee 'gã imome'uramũ 'jau— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

²³ A'eramũ Ferisi 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrriari 'ga upe:

—Jefaruuna'nĩ 'ga emono amũ imogou peu 'ga pyri, 'ga ree ojejuka ma'eramũ. Tene 'ga pytuna 'gã nuri 'ga resaka, mama'e rerua 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁴ A'ere, anurenure'i Ferisi 'ga wemireko ẽẽ retee awau oje'ega 'ga upe. 'Ga remireko ẽẽ judeua. Ẽẽ rera Drusila. A'eramũ Ferisi 'ga 'jau jefaruu 'ga upe:

—Ekwap Paulo 'ga rerua. Toporogyta 'ga oree 'jau. Taruapyaka Jejui 'ga mome'u are 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Ojeupe 'ga waẽmamũ Ferisi 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Jejui 'ga emome'u oree— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga Jejui Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. ²⁵ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mama'e tywera kasi peapo ne. Jarejuwarete 'ga je'ega peenup. Pejemu'akwaap nanẽ mama'e tywera apoe'em are pejekou— 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'ga upe 'ga remireko ẽẽ retee futat. —Anure nipo jane juejue jane oi jarejesaukaa Jarejuwarete 'ga rowase. A'e pe futat nipo 'ga 'gã amũ nupe 'jau: “Ene ekwap peu mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nereenuwi jeje'ega rakue”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga oje'ega renuparera 'gã amũ nupe 'jau: “Ene jeje'ega ereenup rakue. A'eramũ ene ejua 'au je pyri”, 'jau nipo 'ga ore mũ upe— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

Aipo renupa Ferisi 'ga okyjau Paulo 'ga remimome'u awi.

—Au'je nipo ra'ne 'ja. Anure taapyaka ene ree 'jau nũ. Ere ewau ore wi ra'ne— 'jau 'ga Paulo 'ga upe, okyjau aipo Paulo 'ga 'eramũ.

A'erauwe 'gã Paulo 'ga rerawau erojewya imunepa imỹina nũ.

²⁶ A'ere 'wyrriara 'ga 'i ojeupe etee futat: “Ka'aranũũa sipo 'ga amut jee 'wei, omuẽma repyramũ 'wei”, 'jau 'wyrriara 'ga ojeupe.

A'eramũ 'ga a'eramũ Paulo 'ga renũju'jau'japa kamẽsĩ'ĩsĩ'ĩ 'ga renũina 'ga moporogytaukaa ojeupe. “Taesak 'ga ka'aranũũ mura tejee 'jau kwy”, 'jau 'ga numiamũ. A'ere Paulo 'ga nomonoi futari ka'aranũũa 'ga upe.

²⁷ Mukũja kwara poromukuran Paulo 'ga akou peu. A'ere Ferisi 'ga ẽmi 'wyrriaramũ 'ũi awi. Posiu Fesitu 'ga akou 'wyrriaramũ 'ga renawer ipe nũ. A'ere judeu 'gã nipoiriweri Paulo 'ga wi. A'eramũ Ferisi 'ga iapou judeu 'ga remifutar imũ etee futat 'gã nupe. A'eramũ 'ga opoire'ema Paulo 'ga wi.

25

'Wyrriararete 'ga pyri Paulo 'ga wataweramũ

¹ Muapyr etee oser ire Fesitu 'ga awau Jerusareg ipe. ² Peu mainana 'wyriara 'gã, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee awau oporogytau 'ga upe. Paulo 'ga je'ëwu'jaga 'ga upe nũ. A'ere 'gã 'jau:

³ —Paulo 'ga emut 'au imoporogytaukaa oree nũ. Taruapyaka 'ga porogyta are 'jau— 'jau 'gã 'wyriara 'ga upe.

“Simorytee 'wyriara 'ga. A'eramũ 'ga Paulo 'ga mua janee. A'eramũ jane 'ga jukau”, 'jau 'gã ajaupe.

⁴ A'ere 'wyriara 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Peu futat pekwap. Pëë futat pekwap peu pejeporogytau 'ga upe. Sesaria pe futat te 'ã Paulo 'ga rekoi moromunepawa pype. Peu futat je oi tejewya anurenure'i nũ. ⁵ A'eramũ pëë peje'wyriara 'gã amũ monou je rupi. Peu futat 'gã tomome'u 'ga jee 'jau nũ, 'ga rowase 'jau— 'jau etee 'wyriara 'ga 'gã nupe. —A'jea futat pa 'ga mama'e tywera apoi akou rai'i, ta'e 'gã nupe peu 'ga rowase 'gã 'ga mome'uramũ 'jau— 'jau 'wyriara 'ga 'gã nupe.

⁶ Teis etee 'ga osea Jerusareg ipe. A'ere 'ga ojewya awau Sesaria pe nũ. Ai'iwe 'ga awau wapyka peu aemogytaaw ipe 'ũina. Oporenuwaiwamũ 'ũina 'gã imome'u are. “Maran sipo 'ga mama'e tywera mũ apoi 'gã nupe rai'i”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ futat 'ga Paulo 'ga renũina 'ga rerurukaa 'gã nupe.

⁷ Paulo 'ga reserauwe judeu 'gã Jerusareg awi 'ut ma'efera 'gã ojopowãna 'ga ree, 'ga mome'wau 'wyriara 'ga upe:

—Nia'wyri futari noko 'ga oree jepi. Mama'e tywera etee noko 'ga wapo oree jepi— 'jau judeu 'gã Paulo 'ga mome'wau 'wyriara 'ga upe.

A'ere aipo 'gã 'ea naenae'i etee 'wyriara 'ga upe.

⁸ A'erauwe Paulo 'ga 'jau 'wyriara 'ga upe:

—Naapoa'uweri noko je mama'e tywera tekou jepi. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat je mama'e apoi tekou jepi. Naapoi futari je mama'e tywera Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe jepi. 'Wyriararete 'ga upe miamũ je mama'e tywera naapoa'uweri jepi. 'Wyriararete 'ga je'ega je aenup tekou jepi— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe.

⁹ A'ere Fesitu 'ga poromuorywiweramũ judeu 'gã nee. A'eramũ 'ga a'eramũ 'jau Paulo 'ga upe:

—Judeu 'gã “Emut 'ga 'au Jerusareg ipe”, e'i jee ai'i. Eneowet te ene Jerusareg ipe? Peu futat too teapyakau ene ree 'jau nũ— 'jau Fesitu 'ga 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'wyriara 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. 'Au etee futat je rekoi nũ'ũ. Je romanũa. A'eramũ je 'au etee futat tekou ene rowase. Naapoi futari je 'ã mama'e tywera judeu 'gã nupe. Aipo 'ã erekwaap futat. ¹¹ Mama'e tywera je iapo re te amunipo 'ã je oi tejejukaukaa 'gã nupe. A'ere 'ã je naapoa'uweri te mama'e tywera. O'meramũ te 'ã 'gã 'i. 'Gã 'mea te 'gã wereko. A'eramũ ene je monowarũe'em futat 'gã nupe. Mama'e tywera je iapo re te amunipo 'ã je monoarũ ape 'gã nupe— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe. —A'eramũ ene 'awamũ je monou jare'wyriararete 'ga pyri etee— 'jau etee Paulo 'ga 'ga upe.

¹² A'erauwe Fesitu 'ga oje'ega ojeupe oje'ëma'e 'gã nupe:

—Amono te je 'ga peu?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã oje'ega:

—Ere ajee 'ga monou— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga oje'ega Paulo 'ga upe:

—Ko ajee je ene monoi peu, Roma pe 'wyriararete 'ga upe, tejeupe ene'eawer imũ etee futat— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'erauwe 'ga Paulo 'ga rerawaukaa imunewukaa imu'ama nũ. Yaruua mũ rura poromukuran 'ga monou 'ga mu'ama 'ga munepa.

Agripa 'ga Berenise ëë retee

¹³ Anurenure'i 'wyrriara mū 'ua owaēma Sesaria pe. Agripa 'ga 'ua wenyra ēē retee Fesitu 'ga upe oporogytau:

—Au'jete ereko 'wyrriaramū 'gā nupe— 'jau Agripa 'ga Fesitu 'ga upe.

Wenyra ēē Berenise ēē retee 'ga 'ua oporogytau 'ga upe. ¹⁴Peu 'gā nekoneko'i re Fesitu 'ga Paulo 'ga mome'wau 'gā nupe.

—Ferisi 'ga kūima'e 'ga amū omŷi 'au moromunepawa pype rakue. 'Ga rera Paulo— 'jau Fesitu 'ga imome'wau Agripa 'ga upe.

Agripa 'ga nanē 'wyrriaramū.

¹⁵—A'ere Jerusareg ipe je oramū, mainana 'wyrriara 'gā, judeu 'gā 'wyrriari 'gā netee, 'gā 'ga je'ēwu'jaga jee— 'jau Fesitu 'ga imome'wau aipoa 'wyrriara 'ga upe. —A'ere 'gā 'jau jee: “Ere 'ga jukaukaa 'gā nupe oree. 'Ga juka are orefueweramū arajemogyau”, 'jau 'gā jee. ¹⁶A'ere je “Naani”, 'gā nupe. “Naani. Nojuka ekoetei ae romanūa”, je 'i etee 'gā nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —“Mama'e tywera apoara 'ga rowase tee ae porogytai ajatykau”, je 'i etee 'gā nupe. “A'eramū futat ae ojoje'ēwu'jagaramū ajuowase imome'wau ajaupe. Ore nan aruapo jepi”, 'jau je 'gā nupe— 'jau 'ga 'wyrriara 'ga upe.

¹⁷—A'eramū 'gā 'ua owaēma. 'Gā waēm ypyrauwe je, ai'iwe tefere'emamū futat tewau peu aemogytaaw ipe teapyka te'ŷina. “A'jea pa 'ga mama'e tywera apoi rai'i”, ta'e 'jau, 'jau je tewau te'ŷina teapykau 'gā nee. ¹⁸A'ere judeu 'gā 'me ate. Namama'e tywera rūi futat 'ga wapo akou janee rai'i. ¹⁹“Nuapoi 'ga mama'ea Moisesi 'ga je'eger imū”, 'jau futatee 'gā jee. “Jejui 'ga etee 'ga oo imome'wau akou kwe pe 'gā nupe” 'ea te. “Jejui 'ga ako amanū rakue. A'ere 'ga ako 'ga ferawi etee rakue nū” 'ea 'ga akou imome'wau 'gā nupe 'ea etee je enupa. A'e are judeu 'gā amara'neramū Paulo 'ga ree rai'i, Jejui 'ga mome'u 'ga rekoramū rai'i. ²⁰A'eramū je 'jau Paulo 'ga upe, “Je najereapyoi etee judeu 'gā ene je'ēwu'jag are. Enejewyriwet te ene peu ewau Jerusareg ipe ejemome'wau jee 'gā nowase?” 'jau je 'ga upe. ²¹“Naani. Najeoweretei je peu nū. Roma 'jaw ipe too 'jau. 'Wyrriararete 'ga upe too tejemome'wau 'jau”, 'jau etee 'ga jee— 'jau Fesitu 'ga Agripa 'ga upe. —A'eramū je 'jau jefaruu 'gā nupe, “Pe'je 'ga rerawau imunepa imu'ama nū. Anure tomono 'ga 'wyrriararete upe 'jau”, 'jau je 'gā nupe— 'jau 'ga 'ūina imome'wau 'ga upe.

²²A'eramū Agripa 'ga 'jau Fesitu 'ga upe:

—Jeporenuwiwet je 'ga porogyta are— 'jau Agripa 'ga Fesitu 'ga upe.

—A'jea. Ai'iwe tereenup 'ga porogyta 'jau— 'jau Fesitu 'ga Agripa 'ga upe.

²³A'eramū ai'iwe Agripa 'ga waity mojopy'rau wenyra ēē retee. Waity esagea 'gā imunepa ojewi. Waity mojopy'ru re 'gā awau. Awau osou aemogytaaw ipe. Jefaruu 'gā, 'wyrriari 'gā netee awau. Mīmera 'gā awau osou 'gā nupi. A'erauwe Fesitu 'ga oje'ega jefaruu 'gā nupe:

—Perut Paulo 'ga oree. “Toroporogyta enup 'ga 'jau”, e'i 'ga— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁴Paulo 'ga reserauwe Fesitu 'ga Paulo resaukaa Agripa 'ga upe:

—Koromū noko 'ga 'ja. Ko 'ga noko judeu 'gā Jerusareg ipe je oramū oje'ēwu'jag jee ikue 'ja— 'jau Fesitu 'ga 'ga resaukaa Agripa 'ga upe, ajatyka ma'efera 'gā nupe we. —A'ere 'gā 'ua 'au futat 'ga je'ēwu'jaga jee ai'i nū, 'aga aemogytaaw ipe futat ai'i nū. Namutamutat 'gā 'jau ajemogyau jee: “Ere 'ga jukaukaa 'gā nupe oree”, 'jau 'gā afuakaramū jee, je rerekou— 'jau 'ga imome'wau 'gā nupe. ²⁵—A'ere je “Naani. Nuapoi 'ga mama'e tywera ajukaawamū”, je 'i etee 'gā nupe. A'eramū Paulo 'ga futat 'jau jee: “Je mono ape 'wyrriararete 'ga upe. Tajemome'u 'ga upe 'jau nū”, 'jau 'ga jee. A'eramū je anure nipo 'ga monou Roma pe. A'ere je nakwaawi'i etee 'ga mama'e tywera apoawera. Maran gatu nipo ene 'ga jemome'uramū 'ga mama'e tywera iapowera mū rekoare'ema. ²⁶Je naekoari amū ai'i. Ma'ja katu nipo 'ā je amono ikwasiaa 'wyrriararete 'ga upe. Nitywi te 'ā ikwasiaripyra mama'e tywera 'ga iapoawera. 'Ga jemome'u re te nipo je mama'ea mū resagi ikwasiaripyra. ²⁷Mama'e tywera 'ga iapoe'emamū, je nomonoa'uweri ikwasiaa 'ga upe. Naje maran mama'e kwaape'ema imonou ekoete ikwasiaa 'ga upe, a'e te je nū ai'i

kūi. Mama'e a'jea te 'ã ae omono ikwasiaa nanuara upe jã'nũ'ũ, nan 'ga rekoi 'ea jã'nũ'ũ—'jau Fesitu 'ga Agripa 'ga upe.

26

Agripa 'ga upe 'ga 'eawet

¹ A'eramũ Agripa 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Ere ejemome'wau oree, ki Paulo. Taruenup eneporogyta 'jau—'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga ojemome'wau 'ga upe:

² —Ene upe je jemome'ua je muekõẽãi je mýina. ³ Ene 'ã judeuramũ ore kwaap katu ape. Oreremiapoa nanẽ 'ã ene ikwaapa katu nũ. A'eramũ ene eapyakau jeje'eg are—'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe.

⁴ —Jerekwawera 'ã judeu 'gã okwaap katu ajemogyau. Je kunumãa we futat tekou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ ikue. Teje'wyr ipe miamũ je reko esagei jepi. Jerusareg ipe taetu aje je 'ã je reko esagei judeu 'gã pype. ⁵ Ma'eramũ 'gã 'ã je kwaawi katu je rekoramũ—'jau 'ga imome'wau Agripa 'ga upe u'ama. —Je ree oporomome'uweramũ 'gã tomome'u enee. Je 'ã fariseua te. A'eramũ 'gã ojomoyka je kwaapa. Fariseu 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat wapo jepi—'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe u'ama imome'wau.

⁶ —'Awamũ 'ã je rekoi “opapaw ire ae 'ẽi tywy awi owywya 'ua nũ” 'e rerowiaa. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i aeypy 'gã nupe rakue: “Pemanũ re je pẽ mũ'ẽi tywy awi pẽ mowywya nũ”, 'jau 'ga ae upe rakue. A'ea je 'ã arowiat tekou—'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe imome'wau u'ama. ⁷ —A'ea 'ã judeu 'gã juejue werowiat. A'eramũ 'ã judeu 'gã ajemogyau oporowykyau 'ga upe. “Ore manũnamũ Janeruwarete 'ga tore mũ'ẽ tywy awi ore monou ojepyri 'jau kwy”, 'jau 'gã 'ã ajemogyau. A'eramũ 'gã au'jeteramũ oporowykyau ajemogyau. A'ea je arowiat 'gã 'jawe. A'etea 'gã oje'jawe je erowiamũ je pyyg ekoete je munepa. Je je'ẽwu'jaga ekoete 'gã nupe—'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe imome'wau u'ama.

A'eramũ Paulo 'ga ojerowaka amã'jãu judeu 'gã nee oje'ega 'gã nupe:

⁸ —Ma'eramũ gatu nipo 'ã pẽẽ judeuramũ neperowiari “Jarejuwarete 'ga ae moferap” 'ea. Janepytuna 'gã 'ã najuejue etee futat werowiat “owywyt futat ae opapaw ire” 'ea. A'ere 'ã pẽẽ tekatu etee neperowiari aipoa—'jau Paulo 'ga ojerowaka 'gã nupe oje'ega.

⁹ —Ymã te je nanẽ futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko tyweretei ikue. “Esage sipo a'ea Janeruwarete 'ga upe pa”, 'jau je ikue. A'ere aipoa nia'wyr 'ga upe rakue. ¹⁰ A'ea je aapo Jerusareg ipe ikue. Mainana 'wyrriara 'gã je monou Jejui 'ga rerowiaara 'gã pyygukaa jee ikue, Nasare pe waranup ma'efera 'ga rerowiaara 'gã je ipyyka imunepa ikue. Esage ete 'gã apisiukara jee ikue. Ikwaawe'ema je rerekou ikue. ¹¹ Namutat tekou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete ikue. 'Gã jatykaaw ipe tewau 'gã nupe 'gã nerekou tyweaete ikue. “NaJaneruwarete 'ga remimurera rũi Jejuiamũ, tamu'eukat 'gã 'jau”, 'jau je tejeupe ikue numiamũ. “Jejui 'ga takurawukat 'gã nupe 'jau”, 'jau je tejeupe ikue numiamũ. A'ere 'gã naani. Nopoiri futari Jejui 'ga rerowiar awi. Kwaiwete je temara'neramũ 'gã nee. A'eramũ je tewau kwe pe tekou 'gã nerekou tyweaete—'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

¹² —A'eramũ je tewau Damasco pe numiamũ. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko tywereteawamũ je tewau numiamũ. Mainana 'wyrriara 'gã je'eg imũ futat tewau tekou 'gã nerekou tyweaete numiamũ. ¹³ A'ere jewaw ipe mama'e mũ ete ijesaokari jee. Enyfyuk te. A'eramũ je te'aa ywyu eny awi. Tii. Teirũ 'gã netee futat aru'aa arawau arajupa enywyter ipe. Ajeaje katu kwara ruwamũ eny 'ari ore ree ywag awi 'ua. Kwara renya te wapyraap enyfuga. ¹⁴ A'eramũ ore arajupa aru'aa enywyter ipe futat teirũ 'gã netee. A'eramũ Janejararete 'ga eny awi je 'aramũ oje'ega jee. Judeu je'eg imũ 'ga oje'ega jee. Epyreu 'jawa 'ga iapou jee. “Ma'eramũ te je rereko tywerete ape, ki Saulo?” 'jau 'ga jee

oje'ega. “Sã'ã ene ejeymawa ejenuwe'emamũ, inupã ywyrã pyu, imayrũmũ. Nan tee futat je renuwe'emamũ ene te futat erejemayrũ. Je rerowiaara 'gã erereko tywerete jepi. A'eramũ je ene mayrũukaa”, 'jau 'ga jee— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁵ —A'eramũ je 'jau 'ga upe, “Awỹja te poromũ oje'eg jee?” 'jau je 'ga upe. “Je Jejujamũ aje'eg enee”, 'jau 'ga jee. “Je te 'ã je rereko tywerete ape”, 'jau 'ga jee ojeupe je je'egamũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁶ —“Efu'am jui. Ajesaukat je enee. A'eramũ ene 'awamũ ewau ekou kwe pe je momo'waramũ. A'ere anure tamu'e ene 'jau. A'eramũ ene ewau ekou 'gã nupe kwe pe je momo'wau”, 'jau 'ga jee. ¹⁷ “Je te 'ã amono ene judeue'ema 'gã nupe temome'waramũ. A'eramũ nipo je tejejukau ene ree ene rekoramũ”, 'jau 'ga jee ikue. “Najudeu 'gã nũi ene resaka 'gã mogoukare'ema ene ree. Najudeue'ema 'gã nũi nanẽ nũ”, 'jau 'ga jee ikue. “Je te 'ã apyyrũ ene judeue'ema 'gã nupe temome'waramũ”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁸ —“A'eramũ ene ewau 'gã mu'jau je ree, je kwaawukaa 'gã nupe, 'gã mu'akwaapa je ree”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau Agripa 'ga upe. —“A'eramũ 'gã ene je momo'uramũ ene renupa etee. A'eramũ 'gã ajemogyau je rerowiaaramũ, Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee iapou, 'jau 'ga pẽ nupe, ere ki ewau ekou 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —“Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe mama'eukwaawa 'wyrara remiayuwa 'gã jemogyi. 'Arimũ wata ma'e 'jawe je rerowiaara 'gã jemogyi. A'eramũ ene ewau mama'eukwaawa 'wyrara remiayuwa mũ nerua imũ'jãu jui, je rerowiarukaa 'gã nupe. 'Mama'e esagea te ki peapo pejejaupe', e'i 'ga pẽ nupe. ‘Tejerowiarãmũ je 'gã katu'ogi', e'i 'ga pẽ nupe, ere ki 'gã nupe ekou. 'A'eramũ futat je 'gã mũ'jãu tejemiayuwamũ', e'i 'ga pẽ nupe, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe, imome'wau.

¹⁹ —A'eramũ je 'ã 'agamũ tekou 'ga rerowiaaramũ 'ga momo'wau 'gã nupe. 'Ga je'eg imũ futat je iapoi— 'jau 'ga imome'wau Agripa 'ga upe. ²⁰ —Damasco pe ra'ne ra'ne futat je 'ga momo'u ppyruga 'gã nupe ikue. A'ere je tewau Jerusareg ipe 'ga momo'wau nũ. A'ere Jerusareg awi je tewau Judeja ywy pewara 'gã nupe, 'ga momo'wau nũ. A'e awi je tewau judeue'ema 'gã nupe 'ga momo'wau kwe pe tekou. “Pe'je pejepoia pejetywer awi”, 'jau je 'gã nupe. “Jarejuwarete 'ga perowiat pejejemogyau. A'eramũ pẽ pejepoia pejetywer awi. A'eramũ pẽ mama'e esage apou pejejemogyau”, 'jau je 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'jau pẽ nupe: “Kuu. A'jea futat. 'Gã otywer awi 'gã poiri ra'e. Sã'ã 'gã neko esagea etee”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe, 'jau je 'gã nupe ikue— 'jau 'ga 'ga upe. ²¹ —Judeue'ema 'gã je imome'uramũ judeu 'gã je ppyka 'agamũ ai'i. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe je rekoramũ 'gã je ppyka ai'i. “Sijuka 'ga”, 'jau 'gã jee numiamũ. ²² A'ere Janeruwarete 'ga rekoi te 'ã je pyri. A'eramũ 'ga a'eramũ je jukaukare'ema 'gã nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —A'eramũ je 'ã 'au tekou 'ga momo'wau 'gã nupe. 'Wyriat, tesirũmet. Mĩmera 'gã nupe je 'ã 'ga momo'ui tekou— 'jau 'ga 'ga upe. —Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega momo'wara 'gã imome'ua 'gã nupe rakue. Nan tee futat je imome'ui 'gã nupe. Moisesi 'ga remikwasiarera 'jawerimũ etee futat je rekoi imome'wau— 'jau 'ga 'ga upe.

²³ —A'ere 'ã “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga jereko tywerukari amanũmũ janee rakue”, 'jau je 'gã nupe. A'ere 'ã 'ga manũ re Janeruwarete 'ga, 'ga moferawi etee nũ. “Ga ra'ne tãmẽjẽ futat te 'ã oferap janee”, 'jau je 'gã nupe. “A'eramũ 'ga werowiarãmũ jane katu'oka”, 'jau je 'gã nupe— 'jau 'ga Agripa 'ga upe u'ama. —“Judeuramũ ore, judeue'emamũ pẽ. Mĩmeramũ futat nipo jane manũ re Janeruwarete 'ga jane mũ'jãu tywy awi jane mowywya nũ. Sã'ã Jejui 'ga ferawa. Nan futat jane ferawi nũ”, 'jau je 'gã nupe— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe imome'wau.

²⁴ Aipo Paulo 'ga 'eramũ Fesitu 'ga wafukaita 'ga upe:

—Ene'me eteete awi ekou kũi. Ene'akwaawe'ema te ene rereko kũi. Ka'arana mogytaetea te ene mo'meukat ene mogou kũi— 'jau Fesitu 'ga wafukaita Paulo 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

²⁵ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Naje'mei futari je nũ'ũ. A'jea futat je 'i nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga Fesitu 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Paulo 'ga 'jau Agripa 'ga upe:

—Enereapyo katu jeremimome'u are. A'eramũ je tekyjawe'em imome'wau enee— 'jau 'ga Agripa 'ga upe imome'wau u'ama. —Jejui 'ga oo watau ae reape futat wemiapo apou ae upe. Najemime rũi futat 'ga oporowykya apoi. Ae reape futat 'ga iapoi akou— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁷ —Erekwaap katu futat 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega, ki Agripa? Erekwaap te 'ga je'ega mome'warera 'gã nemikwasiarera? A'jea futat ene ikwaapa katu 'ga je'ega— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe.

²⁸ A'eramũ Agripa 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—“Kamēsĩete futat 'ga tamogo Jejui 'ga rerowiaaramũ 'jau” ere te jee?— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

²⁹ —Ēē. Afutat ete je pēē juejue 'ga rerowiara nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. — Afutat je pē nekoa teje'jawe. Anurenure'i sipo pejemogy je 'jawe, pēporomuku te ra'u pejemogyau je 'jawe nũ. A'ere je teje'jawe pē jemogy futari. A'ere je nafutari teje'jawe pē pofara— 'jau Paulo 'ga u'ama Agripa 'ga upe.

³⁰ A'eramũ 'gã awau ũ'jãu 'ga wi. Fesitu 'ga, Agripa 'ga, Berenise ēē, 'gã pytuna 'gã. Mĩmera 'gã awau ũ'jãu 'ga wi.

³¹ —Nuapoi futari 'ga mama'e tywera amanũawamũ ra'e. Opopar ekoete te 'gã 'ga mu'ama ra'e— 'jau 'gã awau oporogytau akou ajaupe. —Mama'e tywera 'ga iapo re te amunipo 'ã 'gã 'ga jukai— 'jau 'gã ajaupe.

³² —“Wyriararete 'ga upe je oi tejemome'wau” e'em ire amunipo 'ã 'ga muēmi 'awamũ futat— 'jau Agripa 'ga Fesitu 'ga upe.

27

Roma pe Paulo 'ga oawet

¹ —A'ere ako jane “Itari ywy pe simono 'ga”, jane 'i te ai'i— 'jau 'gã ajaupe.

Roma 'upa Itari ywy pe. A'eramũ 'gã Paulo 'ga monou jefaruu 'ga po pe, 'ga pyri ipofaripyrrera 'gã neewe. Juriu 'ga po pe imonou. Juriu 'ga jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga. A'eramũ tesirũmera 'gã 'jau 'gã nupe “Wyriararete 'ga remiayup” 'jau 'gã 'gã nupe. A'eramũ ore arawau. Je nanē tewau 'gã nupi, Lukaramũ.

² A'eramũ yara 'ua. Adramitiu 'jaw awi 'ua ojekoka. A'e pype futat arawau. Asia ywy pe futat aipoa yaruua awau. Jefaruu 'wyriara 'ga futat ore rerawau. A'eramũ ore aru'aa ipype. Aristaku 'ga awau ore rupi. Tesarũn ipewarera 'ga. Tesarũna 'jawa 'upa Masetoni ywy pe. Aru'ar ire ore oroia jupiwewe futat. Arawau ka'a ywyri etee futat arakou. Oropytunaapa ore nũ. ³ Ai'iwe ore arawau orowaēma Sidom ipe. A'ere Juriu 'ga jejuka esagei Paulo 'ga ree. A'eramũ 'ga 'ga muēmukaa yaruu awi. A'eramũ Paulo 'ga awau ojekoty'aawa 'gã nesaka. A'eramũ 'ga jekoty'aawa 'gã mama'e mua 'ga upe, 'ga remirerooramũ, 'y rupi 'ga remi'uramamũ. A'ere 'ga 'gã nesag ire ojewya 'ua, yaruu pype u'aa nũ.

⁴ A'eramũ ore oroia nũ. Arawau 'ypõ'õ atykupe katy ywytu awi. Ywytu ore monoukare'ema tpyterimũ. A'eramũ ore orokwapa 'ypõ'õ atykupe katy etee ywytu awi. Orejau katy 'ypõ'õũũ ũina, Sipiri 'jawa 'ũina. ⁵ Arawau 'ypõ'õ sĩ rowaapa 'yrewiwa aapa. Arawau kwe katy ka'aeme'ywa ppyka nũ. Arawau orowaēma Mira 'jawa amunaw ipe. Lisi ywy pe 'upa aipoa. Peu futat ore aru'jãu. ⁶ A'e pe futat Juriu 'ga yaruu mũ resaka orojee nũ. Aresãri 'jaw awi 'ua aipo yaruua. Itari ywy pe oo ma'e futat poromũ. A'eramũ 'ga ore reru'aa ipype nũ.

⁷ Ipype aru'ar ire ore oroia nũ. A'ere ywytua nore mujãnukari. A'eramũ ore meewei arawau arakou orosea pytunũ. Typyterimũ'i arawau arakou. Orokwapa Synito 'jawa pyu. Ay katu te ore yaawi arawau aipo 'ypõ'õũũ atykupe katy jui. A'ere ywytua ore rowopepiri etee futat. A'eramũ ore erowaka ywytu wawa katy etee futat jupe 'ypõ'õ ywyrri arawau arakou. 'Ypõ'õũũa Kreta 'jawa atykupe katy arawau Salmona 'jawa pyu. Salmona 'jawa 'upa 'ypõ'õ sã me. ⁸ A'eramũ ore arawau 'ypõ'õũũ rupi etee futat arakou. Ay katu te ore oi orowaẽma Jemiaresagea 'jaw ipe. Laseja 'jawa pyri 'upa aipoa Jemiaresagea. ⁹ A'e pe ore arajupa oroporomukuuramũ oropytau. Ywytua wejue opojyayramũ oree. Judeu 'gã nupe 'araiwamũ kwaw ire 'gã wea'aramũ otywera moiawer are. "Janeruwarete 'ga janetywera omoit jane wi", 'jau 'gã ajaupe. Aipo 'araiwa akou amãmyter ipe. Aipoa 'araiwa kwaw ire kwaiwete te amana, kwaiwete te ywytua nanẽ nũ. A'eramũ opojyayramũ kwe pe ae wawamũ awau yaru pype ae ataa.

A'ere Paulo 'ga 'jau oree:

¹⁰ —'Araiwa ako okwaw ai'i. A'eramũ jane jareapyakaakau ee ra'ne. Kasi a'e pe 'aw awi jane oramũ nia'wyrri jane ne— 'jau 'ga oree. —Janeyara typywyk jane ne. Karaemã jane simonoukapaw ekoete ne. Ae 'gã we opaw ine— 'jau 'ga oree.

¹¹ A'ere yaru waraara 'ga nuerowiari Paulo 'ga. Yaru jara 'ga nanẽ futat 'ga rerowiare'ema nũ.

A'eramũ 'gã 'jau etee 'gã nupe:

—Naani nũ'ũ. Nipojya'uweri nũ'ũ. Soo tãmẽjẽ futat jane jarekou nũ'ũ— 'jau etee 'gã oree.

A'eramũ jefaruu 'gã 'wyrri'ri 'ga 'gã nerowiaa.

¹² —'Au nia'wyrri jane amana pype jane rekoa— 'jau etee 'gã jefaruu 'wyrriara 'ga upe. —A'eramũ jane jarewau futat. Fenise 'jawa amunaw ipe soo esaka 'jau— 'jau etee 'gã 'ga upe.

Fenisea 'up 'ypõ'õũũ pype wẽjẽmĩ futat nũ. A'e pe ywytua nipytuui. A'eramũ 'gã 'jau:

—Soo peu, Fenise 'jaw ipe 'jau. Peu futat soo ko amana magwapa 'jau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

Ywytuuretea 'ua 'gã nupe

¹³ Poje ywytu'i'ia 'ua oree. A'eramũ 'gã 'jau:

—Jarujete futat jane oi ra'e— 'jau etee 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã —Pe'je ajee soo etee 'ũ— 'jau nũ.

A'eramũ ore arawau aru'aa yaru pype nũ. A'erauwe 'gã yaru momytawa mua imatãu. A'eramũ 'gã yaru rerekou ywywyrri'i etee futat. ¹⁴ Poje ywytuuretea 'ua oree. 'Ypõ'õũũ 'arimũ opytu mua oree. A'ea futat yaru moyyita imotomotomoga oree.

¹⁵ Ywytuua 'ua ore rewiri tãmẽjẽ futat. A'eramũ yaru waraara 'gã

—Sirowak imonou imojekoka Jemiaresage are— 'jau numiamũ.

A'ere ywytua nuerowagukari 'gã nupe. A'eramũ ore rerawau typytera katy. ¹⁶ A'ere ore rerooi 'ypõ'õ'ĩ'ĩ atykupe katy etee. Ywytuua ore rerawau. 'Ypõ'õ'ĩ'ĩ rera Kauta. Ya'ria 'gã imogou yaru ku'a are. ¹⁷ A'eramũ 'gã ya'ri'i mua imatãu enuẽma yaru 'arimũ.

—Kasi ywytuua erooi imonoka ne— 'jau 'gã.

A'ere 'gã tupaama pyu yaru mamamani ywytu awi imotypa jupe.

—Kasi ikaikai jane ree ne— 'jau 'gã.

A'eramũ 'gã tupaama pyu futat imamamana ywytu awi ifaa.

—Namukui 'awamũ Libia ywy ruwi. Libia ywy pyri notypyti futari. Kwaiwete te 'yisiga jemogyi typyter ipe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã a'eramũ okyjau 'yisiga pype yaru amĩ awi.

—Kasi ywytua jane monoi 'yisig are ne, janeyara kakau jane ree ne— 'jau 'gã ajaupe okyjau. —'Yisiga pype iamãu nipo ikaikai jane ree— 'jau 'gã ajaupe.

Yara orojewi ikaika awi 'gã okyjau. Ywytua taity pirera pyu etee futat yara renujãna. A'eramũ 'gã taity pirera moiapap jui.

—Kasi a'e pe jane rerooi jane renujãna 'yisig are ne— 'jau 'gã.

A'eramũ 'gã taity pirera moiapap jui. A'etea ywytu ore reroo ore rerekou meewere'i etee futat ore renujãna. ¹⁸ A'ere niojeri futari ywytua 'ua oree. A'eramũ 'gã ai'iwe karaemã monou imomopoa 'y pe. A'eramũ yara owewuita'i oree.

¹⁹ Imuapyra 'ara rupi 'gã yaruu pypiara monou imomopoapap. Ywyrasig, taityuu pypekap, taityuu. Mĩmera we futat 'gã imomopoapap yar awi. Opou futat 'gã imonou imomopoa yar awi.

²⁰ Kwaiwete ore seri kwara resake'ema. Jaytata miamũ futat ore naruesagi'i futari. Amanarowoky'a esaukare'ema oree. A'etea ywytua wojere'emamũ futat 'ua oree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Sapap futat nipo 'ã jane— 'jau 'gã okyjau kwara resake'emawe futat.

²¹ A'eramũ ore arakou kwaiwete 'ara magwapa orojemi'ware'ema. Ore jemuaẽma ore rerekou ore mojemi'warukare'ema.

A'eramũ Paulo 'ga afu'ama oje'ega 'gã nupe:

—Peesak 'jau noko ako pẽẽ je rerowiare'ema ai'i 'ja, 'au etee futat jane ruwi kwara 'ara rapesaka 'eramũ ai'i 'ja— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kreta pe jane pyta re amunipo 'ã janekaraemã nimonoukari futari. A'ere ako “Soo futat jane jarekou”, pe'je etee ai'i. ²² A'ere je 'i 'awamũ pẽ nupe: Pejemanũ awi kasi pekyje ne. Yaruua typywyk futat jane wi. A'ere nipo jane mũ nimanũi futari— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²³ —'Awa ypytuna rupi Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga amũ muri je pyri ko. A'eramũ 'ga imome'wau jee ko. Janeruwarete 'ga te 'ã jejararetea. Ma'eramũ 'ga 'ã ojeypyriwara 'ga amũ muri jee, imoporogytaukaa jee— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. ²⁴ —Ywagipewara 'ga 'jau jee ko: “Erekyje kasi ekou ne. Najukaukara'uweri je ene 'au. Ereo futat ewaẽma 'wyriararete 'ga pyri ejemome'wau 'ga upe 'jau”, 'jau 'ga jee ko. “Ene rupi oo ma'e 'gã nanẽ futat namanũi futari amũ”, 'jau 'ga imome'wau jee ko. “Janeruwarete 'ga 'ã esage te. A'eramũ 'ga ene rupi oo ma'e 'gã amũ apisiukare'ema futat nipo”, 'jau 'ga jee ko— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁵ —A'eramũ pẽẽ pejepy'a'wyre'emamũ. Je 'ã Jarejuwarete 'ga arowiat. 'Ga je'eg imũ etee futat nipo 'ã ijeapoi janee. Jee imome'uawer imũ etee futat nipo 'ga iapoi— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. ²⁶ —A'ere nipo ywytua jane rerooi jane rerojekoka futat 'ypõ'õũũ mũ ree— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁷ Mukũja morowykye'ema rupi ywytua ore rerawau ore rerekou ore renujãna. 'Yẽ'ẽ rypyterimũ, Metiteraniu 'jawa rypyterimũ awau ypyajeaje katu 'gã amũ wea'aramũ wwy are:

—Sojot nipo 'ã jane ywy pyri 'ja— 'jau yara waraara 'gã ajaupe.

²⁸ A'eramũ 'gã itajuu mũ apysãu tupaama sĩapyr are. A'ere 'gã imonou imomoa 'y pe tom. A'eramũ trĩtai seis metro awau wapyka ywy are. A'ere 'gã ywy are iwyg ire imua nũ. Arawau peu muku'i nũ. A'eramũ 'gã imonou imomoa nũ tom. A'ea inãinãni'i etee oo wĩti seis metro etee awau wapyka ywy are. ²⁹ A'eramũ 'gã kyjea 'gã nerekou poromũ ia'agawyaukaa 'gã nupe.

—Ita 'arimũ jane oi ne— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã yara momytawa monou imomopoa ita 'arimũ arawawe'ẽwe. 'Gã iku'a pewara monou imomoa. Tom tom. Irũpãwẽ monou imomoa. A'eramũ futat yaruu momytau orojeupe.

A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kamẽsiete werewi pa 'ã ku'emamũ nũ— 'jau 'gã ajaupe.

³⁰ A'ere yara waraara 'gã amũ ya'ri'i monoi imomoa 'y pe. Saka'jam 'jau numiamũ.

—Yaruu momytawa siroo imomoa iruupeu'i isĩ awi— 'jau futatee 'gã ajaupe numiamũ.

³¹ A'eramũ Paulo 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga upe jefaruu 'gã netee:

—Yaruu waraara 'gã ka'jamamũ nipo ywawuje etee futat pepap. 'Gã ka'jam ire nipo Janeruwarete 'ga nojejukai pẽ nee— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

³² Aipo ojeupe 'ga 'eramũ jefaruu 'gã ya'ri'i sãwonoka imonou imoia yaruu awi.

³³⁻³⁴ Ku'em ja'wyja'wyuramũ Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejejemi'waa. Mukũja morowykye'ema rupi te 'ã nepejemi'wari— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pe'je pejejemi'waa pejejemopifuakaawamũ. Tepepifuakat 'jau. Nimanũi futari jane mũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵ Aipo 'e re Paulo 'ga kanape'i mua opo pe. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree— 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe 'gã nowase.

A'eramũ futat 'ga ape monoka i'wau. ³⁶ A'eramũ 'gã 'ga jemi'wara resakawe futat aku'iramũ. A'eramũ futat 'gã ojemi'waa 'ga pyri. ³⁷ Kwaiwete ore yaruu pypewaramũ. Tusêtu setêtai seis te ore pytuna. ³⁸ A'etea 'gã iapopyrera a'upap. Ojomoyka i'wau. A'e pe 'ã 'gã imomopoa nũ. Iapoe'emera momopoa nũ. Kwaiwete juuwuuranaku'ia 'gã imomopori. A'eramũ futat yaruu mawua imua orojee imowewuita.

'Yisiga pype yaruu sãmĩawet

³⁹ Ku'emamũ yaruu waraara 'gã 'jau:

—Ma'ape jane jarejua 'ũ? Niesagi we te 'ã jane 'au jepi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'yisiga resaka.

—Pe'je ajee soo peu jarejekoka esaka— 'jau 'gã 'yisiga repejãna imonou.

⁴⁰ A'eramũ 'gã yaruu momytawaama monoka. Furuk. Iku'ookawa 'gã irapa jui. A'ere 'gã taity pirera pypekau isĩ me ywytu upe numiamũ.

—Jane reroo pea 'yisig are jane rerojekoka 'jau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

⁴¹ A'ere 'yisiga mũ ruwi tpyter ipe yaruu renune ypype'i rakue. A'eramũ 'gã esake'ema. A'eramũ ywytua ore rerawau ore renujãna i'arimũ. Tyryk. 'Yisiga pype yaruu sãmĩãu oree. Ywytuu fuakara futat yaruu monou isãmĩãu ore wi. A'eramũ futat 'gã imosokarũme'em. Nomosogarũi 'gã. Kwaiwete te 'y ryjuapia. A'eramũ 'y ryjuapia futat iku'awopena. ⁴² A'eramũ jefaruu 'gã 'jau 'wyrriara 'ga upe:

—Siapisi ose ma'efera 'gã 'jau. Siapisi tãmějẽ 'gã 'jau. Kasi 'gã ka'jami ne— 'jau 'gã 'wyrriara 'ga upe.

⁴³ A'ere 'gã 'wyrriari 'ga nifueweri Paulo 'ga juka are. A'eramũ 'ga 'jau:

—Naani nũ'ũ. Peapisi awi 'gã nũ'ũ— 'jau 'wyrriari 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'ere 'wyrriari 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejepopoa jui. Oytap ma'eramũ pejewau tenune pejejtapa pejejekoka 'yisig are. ⁴⁴ Iytawe'ema 'gã yaruu pemer are too oytapa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ ore nan arawau. Orojekoka pãwẽ pãwẽ futat ikue, aramanũme'em futat ore mũ ikue.

28

Mauta 'jawa 'ypõ'õ me 'gã nekoawet

¹ Arawau orojekoka 'ypõ'õ me aru'jãu 'y awi. Peu futat ore 'ypõ'õ rera kwaapa.

—Aga 'ypõ'õ rera Mauta— 'jau ipype 'up ma'e 'gã imome'wau oree.

² A'eramũ ore jekog ire peuwara 'gã 'ypõ'õ mewara 'gã 'ua ore repejãna. Ore rapeje'ega 'gã 'ua. Opojejuka esageramũ 'gã ore ree. Amanakya pype te ore ruri aru'jãu. A'eramũ 'gã 'ua tata mojopy'wau ore ree. Iro'ysag awi tata mojopy'wau ore ree.

³ A'eramũ Paulo 'ga 'yw akã ypiwera rerua imono'oga tataramũ. A'eramũ moja uẽma tata rakuw awi. A'eramũ 'ga po u'wau. Waekou akou 'ga po are. ⁴⁻⁵ A'ere 'ga imowawagi etee imonou tata pe.

A'e resaka 'ypõ'õ mewara 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Oporojuka ma'efera 'ga nipo 'ã koromũ kũi— 'jau 'gã ajaupe. —'Y pe ako 'ga namanũi ko. A'ere 'awamũ 'ga manũi. Nae u'uaiwi 'aga moja. Nauagi ae 'aga moja rãi ay upe— 'jau 'gã ajaupe. —Janemaira 'ga 'ga nomogoukari.

⁶ A'eramũ 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree.

—Siesak 'ga po wuwura 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —Siesag iki 'ga amanũa erujewi— 'jau 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree.

'Ga po wuwura rapesaka 'gã ajemogyau namutamutat numiamũ. A'ere nowuwuri 'ga wi. Naayi 'ga upe.

'Ga po wuwure'ema resakawe 'gã 'jau:

—Kuu. Nowuwuri futari 'ga poa ra'e nũ'ũ. Namanũi futari 'ga jupe ra'e nũ'ũ. Maira 'ga te nipo 'ã 'ut owaẽma janee— 'jau etee 'gã 'ga upe nũ.

⁷ 'Yisiga pyri P'ublio 'ga ywya 'upa. P'ublio 'ga 'wyriara 'ypõ'õ mewara 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'ua oree, ore rerawau oje'wyr ipe. A'e pe ore arajemogyau 'ga pyri muapyra orosea. Ojejukau esage futat ore ree. ⁸ Peu ore rekoramũ 'ga ruwa 'ga ojero'wau 'upa. 'Ga tururua 'ga mory'wau. A'eramũ 'ga 'upa oseawa pype etee futat afu'ame'ema 'upa. 'Ga tururua 'ga pifuaka'roka 'ga nuga 'ga ro'y reewe. A'eramũ Paulo 'ga awau oje'ega 'ga upe. A'ere Paulo 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'ga ree:

—Ekatu'ok 'ga, ki Ku'jyp— 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo monou 'ga apyte'rarimũ. A'erauwe futat 'ga afu'ama ajarueter-amũ.

⁹ A'erauwe 'ga resakarera 'gã awau Paulo 'ga rera mokwasi'wau opytuna 'gã nupe. 'Ga rera renupawe ojero'wu ma'e 'gã 'ua ajatykau 'ga ree ojemajarueteukaa 'ga upe. A'eramũ ojero'wu ma'e 'gã ajaruete pawamũ.

¹⁰ A'eramũ 'gã mama'e mua ore upe kwaiwete. Anure ore 'wyrãmũ 'gã mama'e mua wẽjẽmĩ futat ore nũ. Oreremi'urama mua oree, oreremirerooramũ.

Pe awi Roma pe 'gã oawet

¹¹ Muapyra jay magwaw ire ore aru'aa yaruu mũ pype nũ. Aresãri 'jaw awi futat 'ua 'upa 'ypõ'õ me amana magwapa rakue. Aipo yaruu rera Mait jopewet, 'jau 'gã e'roka. A'e yaruu pype aru'aa. Aru'ar ire ore oroia. ¹² Arawau orojekoka Sirakusa 'jawa amunaw ipe. Peu ore muapyra orosea.

¹³ Muapyra oroser ire ore oroia arawau nũ. Regiu 'jawa amunaw ipe etee orojekoka. Majepei tee ore orosea peu. Ai'iwetetewe ywytua 'ua oree, oreatykupe katy 'ua ore upe. A'eramũ ore oroia. A'e ywytua ore renujãna ore rerawau kamẽsĩete futat. Mukũi tee ore orosea. Arawau orowaẽma Posuori 'jawa amunaw ipe. Peu ore aru'jãu yaruu awi. ¹⁴ A'e pe ore majepeja etee morowykye'ema magwapa. A'e pe futat ore Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoaa. A'eramũ 'gã 'jau oree:

—Pe'je pejejua 'au ore pyri, morowykye'ema mũ magwapa— 'jau 'gã oree.

A'ere ore morowykye'ema magwaw ire arawau nũ. Ywryi futat ore oi poromũ Roma 'jawa amunaw ipe arawawamũ.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ore rera renupa rakue. A'eramũ 'gã 'ua ore rowosõu. Apiu 'jaw ipe, Tres Wẽta 'jaw ipe. Mĩmera amunaw ipe 'gã 'ua ore rowosõu.

Aipo 'gã nesakawe Paulo 'ga aku'iramũ 'gã nee. A'eramũ futat 'ga oje'ega Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã ore rereko ape ejeape. Ene te 'ã 'gã eremut ore maku'iukaa— 'jau Paulo 'ga Jarejuwarete 'ga upe oje'ega monou.

Roma pe Paulo 'ga renawet

¹⁶ Roma pe orowaẽm ire jefaruu 'gã 'wyriara 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—'Awamũ eko 'oga mũ pype— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

Jefaruu 'ga nanẽ 'ga amũ imogou Paulo 'ga ree omaenun ma'eramũ.

¹⁷ Muapyt oser ire Paulo 'ga oje'ega monou judeu 'gã 'wyriara 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je resaka 'au— 'jau 'ga 'gã nupe oje'ega monou.

A'erauwe judeu 'gã 'wyrriara 'gã ajatykau 'ga ree. Ojee 'gã jatykapawauwe Paulo 'ga ojemome'wau 'gã nupe:

—Jareypy 'gã nekwawer imũ etee futat je iapoi tekou ai'i. A'etea judeu 'gã je ppyk, je pofaa, je monou romanũ 'gã 'wyrriara 'ga po pe. Jerusareg ipe 'gã je ppygi ai'i. A'ere 'gã je monoi romanũ 'gã 'wyrriara 'ga po pe. ¹⁸ A'ere 'gã opo pe je mono re romanũ 'gã poronuwi jee. Je upe oporogytapaw ire 'gã 'jau ajaupe: “Nuapoi 'ga 'ã mama'e tywera amanũawamũ ra'e”, 'jau 'gã ajaupe. “A'eramũ ore 'ga jukawe'em. Pe'je ajee sapoit 'ga wi”, 'jau romanũ 'gã ajaupe numiamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —A'ere judeu 'gã 'wyrriara 'gã nafutari je wi 'gã poira. A'eramũ je 'jau 'gã nupe: “Too tejemome'wau 'wyrriarete 'ga upe 'jau”, 'jau je 'gã nupe. Ma'eramũ 'ã je ruri tejemome'wau 'ga upe 'au— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. —Natepytuna 'gã je'ẽwu'jaga rũi je ruri. Tejemome'wau te je ruri 'au ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama.

²⁰ —Ma'eramũ je 'ã pẽ majatykai tejemome'wau pẽ nupe. Ymã te 'ã judeuramũ jane Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rapesagi. Jejui 'ga 'ã 'ga remimurera futat. A'e 'ga je 'ã arowiat tekou. A'eramũ 'gã 'ã a'eramũ 'ga rerowiarãmũ je munepa je mÿina je pofaa itaju pyu— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²¹ A'eramũ peuwara 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—Namuri futari 'gã ka'arana ikwasiaa oree enereko tywer are. Pe awi 'ut ma'e 'gã miamũ nomome'ui futari ene rekoarũe'ema oree— 'jau 'gã Paulo 'ga upe. ²² —A'eramũ ene Jejui 'ga mome'wau oree 'awamũ. Taruenup ene imome'ua 'jau. “Kwe pewara 'gã 'ã Jejui 'ga rerowiaara 'gã je'ẽwu'jaga ajemogyau” 'ea 'ã ore a'jea futat aruenup arajemogyau. Ma'eramũ 'ã ore “eporogyta oree”, ore 'i enee. Taruenup ene imome'ua orojeupe 'jau, 'jau 'ã ore enee. ²³ A'eramũ nipo ore anurenure'i arajua eneporogyta renupa— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

A'ere 'gã awau aipo 'ga upe 'e re.

Ko'iko'i ete 'gã 'ua Paulo 'ga porogyta renupa. Amumera 'gã 'ua 'gã nupi 'ga porogyta renupa. A'erauwe Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe. Ai'iwetetewe agawewi futat. A'etea 'ga oporogyta werokaarup 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga mogyta are 'ga 'gã mu'jau.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga reni 'wyrriaramũ janee— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. —Oje'ega renuparamũ ae 'ga ae mowywya imonou ojepyri wemiayuwamũ imogyau. Oje'ega renupare'ema 'gã te nipo ajee 'ga omono mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ 'ã ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree janee rakue: “Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri janee jane katu'okawamũ”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga janee rakue. Jejui 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yra futat. Werowiarãmũ 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ futat— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²⁴ Aipo 'eramũ 'gã amũ 'ga je'ega rerowiaa. A'ere amumera 'gã 'ga je'ega nuerowiari ajemogyau. ²⁵ A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

'Gã o enune Paulo 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'Agesage je'egi Isai 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'ga 'Agesage je'ega mome'wau janepytunera upe rakue. A'jea futat 'ga je'ega. ²⁶ A'e are 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue:

“Ekwap eporogytau 'gã nupe:

Peenup futat nipo numiamũ. A'ere nipo nepẽneapyoi ee.

Pemã'ẽ esage agawewi nipo ee. A'etea nipo pẽ esakare'ema 'jawe etee pejemogy.

²⁷ Pẽ'akwaawe'ema pẽ nereko.

Pejeapyakwara peawopytym. A'eramũ pẽ jeje'ega renupe'ema.

Pejeapymãu esakare'ema 'jawe. A'eramũ pẽ jeremiapofera resake'ema.

Peje'akwaaw ire amunipo 'ã pëë pejejea pemÿi je ree.

Pëäpya amunipo 'ã enupa. A'eramũ amunipo 'ã pëë pejejeapyoramũ ee.

A'eramũ futat amunipo 'ã pëë je rerowiaa pejejemogyau.

A'eramũ futat amunipo 'ã je pë katu'oka",

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

²⁸ A'ere Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga 'ã oje'eg esage omono judeue'ema 'gã nupe. Judeue'ema 'gã nupe nanë ojemome'waukaa jee nũ. “Pe'je pejepoia pejetywer awi”, 'jau je 'gã nupe. “Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pë katu'ogi”, 'jau je 'gã nupe. Judeue'ema 'gã nupe je aipo 'jau tekou. 'Gã 'ã werowiar ete— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²⁹ 'Ga porogytapaw ire judeu 'gã awau Paulo 'ga wi. Ajamueu awau 'ga 'eawer are ajemogyau.

³⁰ Mukũi kwara poromukuran Paulo 'ga ako peu, Roma pe ikue. Paulo 'ga ka'aranũũ monou 'oga mepyau ojeupe. Oje'wyr ipe oo ma'e 'gã mua esage ojepyri:

—Pe'je pejejua pejesou pejeapyka. Saporogyta 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

³¹ A'eramũ 'ga Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Jejui 'ga je'ega ki peenup pejejemogyau. “Nan ki pejemogy”, e'i Jejui 'ga janee rakue. A'eramũ jane 'ga 'eawer imũ etee futat mama'e apou jarejemogyau. Jejui 'ga futat janejararetea. A'eramũ jane 'ga je'ega etee futat erowiaa— 'jau Paulo 'ga 'ũina amowaara 'gã nupe imome'wau.

Okjawe'em futat 'ũina imome'wau 'gã nupe.

Romanū

Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana okwasiarukat Paulo 'ga upe rakue. A'eramū Paulo 'ga 'aga kwasiaa imonou Roma pewara 'gā nupe.

Ymā te Janeruwarete 'ga Abraão 'gā juapyrera 'gā mū'jāu imogyau wemiayuwamū rakue. Judeu 'gā Abraão 'ga juapyrera. Oje'ega Janeruwarete 'ga imonou Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū judeu 'gā mama'e apou Moisesi 'ga remikwasiarer imū rakue. Ymā judeu 'gā etee Janeruwarete 'ga remiayuwā rakue.

A'ere Jeju 'ga rur ire Janeruwarete 'ga wearamū sigaty etee. 'Ypeywar are Jeju 'ga manūi janetywera mepyawamū. A'eramū Janeruwarete 'ga 'awamū Jeju 'ga rerowiaaramū jane mogyau wemiayuwamū. Judeu 'gā, judeue'emamū jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe 'ga upe. A'eramū 'ga jane katu'oka pāwē pāwē, Jeju 'ga jane erowiarāmū.

Roma pewara 'gā naeapyoi ee rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukaa Paulo 'ga upe 'gā mueapyoawamū ee. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue.

¹ Je Pauloramū ka'aran akwasiat imonou Roma pewaramū pē nupe. Jeju Kristu 'ga 'ā Janeruwarete 'ga ra'yraretea. 'Ga 'ā je mogo ojeupe oporowyky ma'eramū. A'eramū 'ga ruwa 'ga je pyyrūmū morogyta esage mome'waramū ikue. Aipo morogyta esagea Jeju 'ga mome'ua. A'eramū je a'eramū tekou 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe.

²⁻³ Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga mome'ui oje'ega mome'wara 'gā nupe rakue. A'eramū 'gā ka'arana kwasiaa 'ga ree rakue, Jarejararete 'ga ree rakue. “Anure nipo je teja'yra 'ga monoi ywy pe 'ga mogou ywy pewara 'gā pype”, 'jau 'ga 'ā oje'ega mome'wara 'gā nupe rakue.

A'e are 'ā 'gā ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga 'ā janejararetea, Jeju Kristu 'ga. Ywy pe 'ua 'ā 'ga 'ari kunumīakyrāmū, Davi 'ga juapyrerāmū rakue. ⁴ A'ere 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga wereko. A'eramū 'ga manū re 'ga Ruwarete 'ga opājē mū 'ga moferapa, 'ga kwaawukaa janee. “A'jea futat pa je Jeju Kristu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea ra'e. Wa'yrareterāmū 'ga rekoe'em ire amunipo 'ā 'ga 'ga nomoferawi” 'e are jane mu'jaukaa. ⁵ Aipoa wa'yra 'ga upe futat Janeruwarete 'ga je mogoukari kwe pewara 'gā nupe ikue. “Paulo 'ga emogo kwe pewara 'gā nupe emome'waramū”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe.

A'eramū Jeju 'ga je mogou 'agamū judeue'ema 'gā nupe omome'waramū ai'i. “Ekwap kwe pe je mome'wau, je rerowiarukaa ekou 'gā nupe. Je upe futat ewau je mome'wau 'gā nupe”, 'jau 'ga jee. A'eramū je 'agamū tekou 'ga mome'wau pē nupe.

⁶⁻⁷ Roma pewaramū pē nanē Janeruwarete 'ga pē mū'jāu Jeju Kristu 'ga remiayuwamū. Wemiayuwamū nanē 'ga pē mū'jāu nū. 'Ga 'ā oporomutaramū pē nee. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe.

Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jeju Kristu 'ga Janejararetea. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. Pē mopy'ata'waa nanē je afutat nū.

'Gā nee oje'ega monoawet

⁸ Kwe pewara 'gā najuejue etee futat pēnera renupa. “Roma pewara 'gā werowiarete futat Jeju Kristu 'ga” 'e kwasi'oa 'gā enupa. A'eramū je teku'iramū tekou pē nee. Jarejuwarete 'ga je imuorypa pē nee. “Ene te 'ā eneresage. Ene futat 'ā eja'yra 'ga rerowiarukaa Roma pewara 'gā nupe. 'Awamū kwe pewara 'gā 'gā nera renupa”, 'jau je 'ga upe, 'ga muorypa pē katu'og are.

⁹⁻¹¹ Jeowet je pē nesaka. A'eramū je teporogytau tekou Jarejuwarete 'ga upe pē nee. 'Ga upe futat je porowykyi tekou teporomutaramū 'ga ree. 'Ga ra'yra 'ga je tewau

imome'wau tekou. 'Ga je kwaapa. Teojere'emamū je teje'ega 'ga upe pē nee. “Jeowet je Roma pewara 'gā nesaka, Kiapi'ni. Naesagi we je 'gā. A'eramū ene ejemifutar imū je monou peu, 'gā nesaka”, 'jau je 'ga upe tekou. Afutat je Jarejuwarete 'ga 'Agesagea mama'e esage apoa pē nupe, ojee pē mojemogypygykaawamū. ¹² Pejejepyri je o re nipo jane jareku'iramū jarejuee. Pēē Jejui 'ga rerowiararetea nipo je maku'iu pē nee. Je 'ga rerowiararetea nanē nipo pē maku'iu nū. A'eramū jane jarejomojemogypygykaa 'ga ree.

¹³ Pēē Jejui 'ga rerowiaa pejejemogyau je 'jawe. A'eramū je tejemome'wau pē nupe. Jeparuesagiwet je pē nee. “Too 'gā nesaka 'jau”, 'jau je tekou tejeupe numiamū. A'ere maran gatu gatu etee mama'ea jee. A'eramū je tewawe'em we. Afutat je Jejui 'ga rerowiarukara pē pyriwara 'gā amū nupe. Karanū je rekoi kwe pe judeue'ema 'gā amū nupe, 'ga rerowiarukaa ai' i nū. Nan too tekou peuwara 'gā amū nupe 'ga rerowiarukaa, a'e futat je. A'ere nipo je oi futari 'gā amū mogytaw Jarejuwarete 'ga upe 'jau. ¹⁴ Nanuar imū omome'wawamū futat Jejui Kristu 'ga je mogoi ikue. Ma'eramū 'ā je rekoi 'ga temogoawer imū etee futat kwe pe 'ga mome'wau 'gā nupe. “Wyrarete pewara 'gā nupe, ka'a pewara 'gā nupe, ojemu'e ma'e 'gā nupe, ijemu'e'ema 'gā nupe. Mīmera 'gā nupe ekwap je mome'wau”, 'jau 'ga jee ikue. A'eu te futat 'ā je tekou. ¹⁵ A'eramū je a'eramū Jejui 'ga ree teporomome'uweramū futat pē nupe Roma pewaramū nanē nū.

Jejui 'ga ree morogyta esagea

¹⁶ Opājē mū Janeruwarete 'ga morogyta esage rerowiaara 'gā katu'oka. Aipo morogyta esagea Jejui 'ga mome'ua. Judeu 'gā 'ga remikatu'og ypyfera. A'ere 'ga 'awamū judeue'ema nanē ikatu'ogi nū. A'eramū je morogyta esage mome'wau tekou 'gā nupe najuejue etee futat. Nojenosī je imome'wau tekou. ¹⁷ Morogyta esage renuw ire jane jarejeapyoramū 'ga 'e are. “Jejui 'ga rerowiaara 'gā etee ajemogyau je jekoty'aawamū”, Jarejuwarete 'ga 'e are jane jarejeapyoramū. Ymā te 'ga oje'ega kwasiarukari 'gā nupe rakue: “Jejui 'ga rerowiaara 'gā etee wesageramū 'ga upe. Aipo 'gā etee 'ga imogyau ojeypyri nakwaparimū ete rūi”, 'jau 'gā ikwasiaa ka'aran are rakue.

Ywy pewaramū janetywet

¹⁸ Janeruwarete 'ga amara'neramū mama'e tywera apoara 'gā nee, werowiare'ema 'gā nee. A'eramū 'ga 'gā nerekou tyweaete 'gā tywer are. Mama'e tywera apo are etee 'gā wea'aramū. Ku'jywa 'ga ree jēmī wea'are'emamū. A'eramū 'gā Janeruwarete 'ga kwaape'ema. 'Ga ree wea'ar ire amunipo 'ā 'gā 'ga kwaawi. Mama'e tywera etee 'gā iapou. A'eramū 'gā Janeruwarete 'ga kwaawukare'ema ajaupe. ¹⁹ Agamū futat 'ga ojekwaawukaa 'gā nupe. Opājē resaukaa 'gā nupe. A'ere 'gā 'ā nuerowiari 'ga. A'eramū 'ga aipoa werowiare'em are 'gā nerekou tyweaete.

²⁰ Ymā te 'ā 'ga ywy apoi rakue. A'eramū jane 'ga remiapofera resaka 'ga kwaapa. Niesagi jane 'ga numiamū. A'ere jane 'ga remiapofera resagi. A'eramū jane 'ga kwaapa, 'ga pājē kwaapa nanē nū. Nateepawi futari 'ga pājēa. A'eramū aipo 'gā 'jawarū'em: “Nakwaawi je Ku'jywa 'ga”, 'jawarū'em 'ga upe. ²¹ Akwaap futat 'gā 'ga numiamū. A'ere 'gā nopojeuwi te 'ga. “Ene 'ā Oreruwaretea”, 'jawe'em 'ga upe. Wesak futat 'gā mama'ea 'ga remiapofera. Niporomuorywiweri te futat 'gā 'ga ree ojeupe iapopyrer are. Mama'e tywer are etee 'gā nea'aramū. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'gā nuesagi futari mama'ea. Nan tee 'gā. Ni'akwaawi futari mama'e are. A'eramū 'gā mama'e tywera apou. ²² “Ore'akwaawarete futat ore”, 'jau futatee 'gā. A'ere 'gā 'meramū etee. I'akwaap 'me ma'e 'gā. ²³ Janeruwarete 'ga 'ā okoeteete ma'ea. A'ere 'gā nomuorywi 'ga. Mama'eukwaawa etee 'gā wa'agawy ita pyu imu'ama ae 'jawe ojeupe. Wyra wewe ra'agawyau. Wyra wata ma'e, oyryryk ma'e. Mīmera 'gā imogyau ia'agawyau ojeupe. Wemiapofera etee 'gā amuoryp 'gā jemogyramū, Janeruwarete 'ga amara'neramū nanuara 'gā nee.

²⁴ Nanuara 'gã nee Janeruwarete 'ga nojejukai. “Mama'e tywer are etee 'gã paruapoweramũ. Tene 'gã jemogyi otywera etee iapou ra'ne”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ taetu 'gã ajemogyau mama'e tywera apou ajaupe. ²⁵ Nuerowiara'uweri 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg a'jea. O'mea etee futat erowiaa. Amuoryp 'gã Janeruwarete 'ga remiapofera etee. Iapoarera 'ga jẽmĩ imuorype'ema. 'Ga futat imuorywipyraretea agawewi. A'etea 'gã 'ga muorype'ema. A'eramũ 'ga opoia nanuara 'gã nui.

²⁶ Wemiapofera etee 'gã imuorywamũ Janeruwarete 'ga opoia 'gã nui. “Mama'e tywer are etee 'gã paruapoweramũ. A'eramũ je tepoia 'gã nui”, 'jau Janeruwarete 'ga ojeupe rakue.

A'eramũ taetu mama'e tywera apoara 'gã wemifutar imũ etee futat mama'e tywera apou. Kũjãmera 'gã omena ojee ekoa jẽmĩ ifutare'ema. Kũjãnamũ etee futat 'gã wemi-arũnamũ ajuee. ²⁷ Kũima'e 'gã nanẽ opoia wemireko are oko awi nũ. A'eramũ 'gã kũima'eramũ etee futat ajafutaa. Owy'aa kũima'eramũ etee futat ajuee. A'eramũ nanuara apoara 'gã ojemote'aa ojetee futat, akou tywet nipo 'gã otywer are wemifutar imũ etee futat.

²⁸ Niporokwaawiweri 'gã Janeruwarete 'ga ree. A'eramũ 'ga opoia 'gã nui. “Mama'e tywer are etee pẽnea'aramũ je poiri pẽ nui”, 'jau 'ga 'gã nupe, mama'e tywera apoukaa 'gã nupe. ²⁹ Aipo 'gã nia'wyrĩ futari. Akowarũ'em 'gã. Mama'e tywera etee 'gã iapou. Ojokaraemã 'gã ifutaa, ojomotesirũgatuu, iporerekoaywerete 'gã, oporojuka ma'e 'gã. Ajamue 'gã akou. O'meramũ te 'gã 'jau. Morogyta mowuwuara 'gã. ³⁰ Ajuago'wau 'gã. Niporomutari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. Nojejukai 'gã ajuee. Ojomotywerukat 'gã. Nuenuwi 'gã ujara 'gã je'ega. Ojerowiaraiw etee 'gã ojee. ³¹ Ni'akwaawi 'gã mama'e are. Nuapoi 'gã mama'ea u'eawer imũ. Najemuaẽmi 'gã ajuee. Nipy'ata'wai 'gã ajuee. ³² Aipo 'gã Janeruwarete 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nakamẽsĩ etee rũi futat 'gã oi peu. A'ea 'gã ikwaapa agawewi. A'etea 'gã nopoiri futari mama'e tywera apo awi. Ojero'waro'wau etee otywera apou. A'eramũ 'gã ojerowiarairaipa etee futat otywer are. Amumera 'gã mama'e tywerete agawewi wapo. A'etea 'gã 'jau: “Eneremiapoa esage futat”, 'jau etee 'gã ajaupe, mama'e tywera aporamũ.

Aipo 'gã nemiapoa mama'e tywera futat Janeruwarete 'ga upe.

2

Mama'e tywera apoara 'gã nereko tywet

¹ 'Gã nemiapofera mama'e tywera renuw ire pẽẽ mũ 'jau: “A'jea futat 'gã nemiapofera mama'e tywera futat”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. “Aipo apoa 'gã ojemotywea Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. A'ere aipo 'e reewi mama'e apou 'ga 'jawerimũ etee futat nũ 'eramũ pẽẽ nanẽ pejejekwau Jarejuwarete 'ga upe. ² “Mama'e tywera apoara 'gã Janeruwarete 'ga wereko tywet” 'ea jane ikwaapa. Mama'e a'jea etee Janeruwarete 'ga iapou. A'eramũ jane 'jau, “Mama'e tywera apoara 'gã ojereko tywerukat futat”, 'jau jane. ³ Ma'eramũ sipo ajee pẽẽ nanẽ mama'e tywera apou 'gã 'jawe etee nũ, “pẽnemiapofera nia'wyrĩ 'ga upe”, 'e re? Pẽẽ sipo Janeruwarete 'ga nepẽ nereko tyweri mama'e tywera pẽẽ iaporamũ? Mama'e tywera pẽẽ iaporamũ 'ga pẽ nerekou tyweaete nanẽ 'gã 'jawe futat. ⁴ Pẽẽ mũ nipo 'jau: “Jane ree 'ga jemuaẽmi. Ipota'wa futat 'ga jane ree. Najane rereko tywera'nei 'ga”, 'jau nipo pẽẽ. Aipoa a'jea futat. A'ere pẽẽ nepẽneapyoi 'ga ree. Ajemuaẽm futat 'ga pẽ nee pẽtywer awi pẽ momoirukaawamũ pẽ nupe. Ma'eramũ 'ã 'ga nepẽ motesirũgatua'nei. “Otywer awi 'gã poir ire je 'gã nerekou tywere'em”, 'jau 'ga ojeupe. ⁵ A'ere nipo 'ã nepepoiri futari pejetywer awi. Pejetro'waro'wau etee futat 'ã 'ga je'ega renupe'ema. A'eramũ nipo pẽẽ 'ga mamara'neukaa etee te pejejee. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete wowase ae majatykaawa 'ara rupi. Aipoa 'ara rupi 'ga mama'e tywera apoara 'gã nerekou tyweaete 'gã nemiapo tywer are etee futat. A'eramũ nipo 'ga, mama'e tywera pẽẽ iapo re, pẽẽ nanẽ pẽ nerekou tyweaete, pẽnemiapofer are.

⁶ Akwaap 'ga janeremiapofera. A'eramū 'ga jane mepyau janeremiapofer are etee futat. ⁷ Jane mū mama'e esage apou jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga je'ega jane enupa. “Tejeupe 'ga je'eg are jeporenuwiweramū tekou. ‘Ene 'ā je renupa ekou. A'eramū ene eneresage futat jee' 'e are jeporenuwiweramū”, 'jau jane. 'Ga pyri jareoa jane ifutaa. 'Ga pyriwara 'gā jarepojeuwa jane ifutaa jarejemogyau. Nan jane iaporamū 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimū ete rūi futat. ⁸ A'ere ojee ea'are'ema 'gā nee Janeruwarete 'ga mara'neramū. Morogyta a'jea renupare'ema 'gā nee, mama'e tywera apoara 'gā nee, ojee ojerowiaraip ma'e 'gā nee. Mīmera 'gā nee 'ga amara'neramū. A'eramū 'ga 'gā nerekou tyweaete. ⁹ Mama'e tywera apoara 'gā juejue futat nipo 'ga erekou tyweaete. Judeu, judeue'em. Mīmera 'gā nipo 'ga 'gā nerekou tyweaete. ¹⁰ Mama'e esage apoaramū te nipo ajee 'ga 'i janee: “Pēē pēnesage jee”, 'jau nipo 'ga janee. Jane mopy'ata'wau ojepyriwara 'gā nowase. Aipo 'ga wapo mama'e esage apoara upe. Judeuramū oree 'ga iapoi, judeue'emamū pē nupe nanē 'gā iapou nū. ¹¹ Janeruwarete 'ga ojejuka pāwē pāwē jane ree. A'eramū 'ga mama'e tywera apoara 'gā juejue 'ga erekou tyweaete. Mama'e esage apoara 'gā juejue 'ga erekou esage.

¹² Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oreypy 'ga upe rakue, Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū judeuramū ore 'ga remikwasiarera rerekou. A'ere judeue'emamū pēē nepētywi futari 'ga je'ega pyu. Janeruwarete 'ga nomonoi pē nupe rakue. A'etea Janeruwarete 'ga pē nerekou tyweaete mama'e tywera aporamū. A'eramū nipo 'ga judeuramū oree 'jau: “Nepeenuwi jeje'ega. A'eramū je pē nerekou tyweaete”, 'jau nipo 'ga oreypy 'gā nupe rakue. ¹³ NaMoisesi 'ga remikwasiarera kwaapara 'gā tee rūi esage Janeruwarete 'ga upe. 'Ga je'eg imū mama'e apoara 'gā etee te esage 'ga upe.

¹⁴ Judeue'emamū pēypy 'gā nitywi futari 'ga je'ega rerekwara ka'arana pyu rakue. Nomonoi 'ga 'gā nupe. A'ere 'gā 'ga remifutara kwaawi ojee. A'eramū 'gā amū mama'e apou 'ga remifutar imū. ¹⁵ A'eramū 'gā nesakara 'gā nipo 'jau: “Nitywi futari 'gā Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana pyu. A'etea 'gā 'ga remifutara kwaapa ojee. Sā'ā 'gā mama'e apoa 'ga je'eg imū”, 'jau nipo 'gā nesakara 'gā. Akwaap futat 'gā mama'e esagea. Akwaap futat 'gā mama'e tywera. A'eramū 'gā mama'e tywera aporamū 'jau ojeupe: “Aipoa nia'wyrī”, 'jau ojeupe. Mama'e esage aporamū 'gā 'jau: “Aipoa esage”, 'jau 'gā ojeupe. ¹⁶ A'eramū wowase ae majatykaawa 'ara rupi nipo Janeruwarete 'ga jane mojo'ogukaa Jejuī Kristu 'ga upe. Janerekwawera 'ga ikwaapa, janerea'aawera nanē 'ga ikwaapa nū. A'eramū 'ga jane mojo'oka nipo wemiayuwamū, werowiare'ema 'gā nui. Nan je rekoī morogyta esage mome'waramū.

Ee judeu 'gā jemogypykawet

¹⁷ “Jane 'ā judeua”, 'jau pēē mū pejemogyau. “Moisesi 'ga remikwasiarera 'ā jane erekou. A'eramū jane jarejesageramū jarejemogyau”, 'jau pēē pejejaupe numiamū. “Jane 'ā Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea”, 'jau pēē pejejerowiaraip pejejee. ¹⁸ Jarejuwarete 'ga remifutara pekwaap numiamū. Moisesi 'ga remikwasiarera are pejemū 'jau mama'e esage kwaapawamū.

¹⁹ Easīg ma'eramū ae nuatai futari ojetee. A'eramū Janeruwarete 'ga kwaapare'ema 'gā eae'ema 'gā 'jawe futat. Mama'e a'jea kwaapare'ema 'gā easīg ma'e 'jawe. A'eramū pēē 'jau: “Ore ea ma'e 'jawewara aramueapyo 'gā 'ga ree”, 'jau pēē numiamū. ²⁰ “I'akwaawe'ema 'gā ore aramu'e ee. Kunumī 'gā nanē ore imu'jau ee nū”, 'jau pēē numiamū. “Orokwaaw ore Moisesi 'ga remikwasiarera. Moisesi 'ga ore mueapyou mama'e are. Mama'e a'je are 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramū ore 'gā mu'jau ee”, 'jau pēē numiamū. ²¹ Ma'eramū sipo ajee pēē pejemū 'jau esage'em ee? Nepeenuwi futari 'ga je'ega. “Pemunarū awī”, 'jau agawewi pēē 'gā nupe. A'etea pēē aipo 'gā nupe 'e re pēē futat pemunarū. ²² “Peko awi pejejuemireko are”, 'jau pēē 'gā nupe. Ma'eramū sipo ajee aipo 'gā nupe 'e re pejekou pejejuemireko are? “Kūjāmeramū pejekowe'em pejemen are”, 'jau pēē 'gā nupe. Ma'eramū sipo pejekou pejemen are, aipo 'gā

nupe 'e re? Nepēporomutari pēē maira'me a'agaw are. A'ere pejemunarūmū mama'e are maira'me a'agawa rog awi. Ymā te Moisesi 'ga jane mu'jau maira'me a'agaw are rakue. “Pemuoryp kasi maira'me a'agawa ne”, 'jau 'ga janee rakue. “Pemunarū awi mama'e are”, 'jau nanē 'ga rakue nū. A'eramū pēē pejejemotywea Jarejuwarete 'ga upe pejemunarūmū mama'e are maira'me a'agawa rog awi. ²³ “Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe, inuga oree rakue”, 'jau pēē, pejejerowiaa ee. Ma'eramū sipo ajee pēē erowiare'ema? 'Ga je'ega renuwe'emamū pēē 'ga rerowiarukare'ema judeue'ema 'gā nupe. ²⁴ Ymā te 'ā 'ga amū ka'arana kwasiaa pē nee rakue. “Judeuramū pē nekoarū'em are judeue'ema 'gā Janeruwarete 'ga akurap”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue.

²⁵ Je nanē judeua, pē 'jawe. Ymā te Janeruwarete 'ga 'jau janeypy 'gā nupe rakue: “Pēē 'ā jeremiayuwaretea. A'eramū pēē pejejomojewaka 'gā nupe pē kwaawukaawamū. A'eramū 'gā 'jau: 'Aipo 'gā Ku'jywa 'ga remiayuwaretea', 'jau nipo 'gā pē nupe, pejewaga resag ire”, 'jau Janeruwarete 'ga janeypy 'gā nupe rakue. A'ere pēē mū 'jau: “Ore 'ā judeua. A'eramū ore Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea. Sā'ā orejemojewaga”, 'jau nipo pēē. A'ere jane 'ga je'ega renuparamū etee janejewaga resageramū 'ga upe. Pejejerowiaraipe etee pejewag are pejejemogyau. A'ere 'ga je'ega renupare'emamū pēē ojewagipyre'ema 'jawe etee pejemogy 'ga upe. Pejewagamū futat numiamū. A'ere 'ga je'ega nepeenuwi. Judeue'ema 'gā 'jawe futat pejejemogyau. ²⁶ Judeue'ema 'gā nojemojewagi futari. A'ere amumera 'gā amū mama'e apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imū. Aipo 'gā judeu 'jawe futat Jarejuwarete 'ga upe, imojewagipyrrera 'jawe. Aipo 'gā Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat. ²⁷ Jane 'ā judeuramū jareja'yra kūima'e mojewaka jarejemiapou. Jane 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana rerekou. A'etea 'ā pēē mū nepeenuwi futari 'ga je'ega. A'eramū 'ā judeue'ema 'gā jēmī ajemogyau esage Janeruwarete 'ga remifutar imū. Nitywi 'gā 'ga je'ega rerekwara. Nomojewagi 'gā wa'yra 'gā. A'etea 'gā mama'e apou 'ga remifutar imū. A'eramū nipo 'gā 'jau pē nupe: “Pēē 'ā judeuramū pejewak futatee. Pē nupe 'ā 'ga oje'ega rerekwara monou. A'etea nepeenuwi 'ga je'ega. Ore 'ā noretywi agawewi futat ipyu. A'etea ore mama'e apou 'ga remifutar imū etee”, 'jau nipo 'gā pē nupe. ²⁸⁻²⁹ Janeruwarete 'ga oje'ega renupara 'gā mogyau wemiayuamū. Naimojewagipyrrera 'gā etee rūi 'ga remiayuwa. Oje'ega renupara 'gā etee 'ga imogyau wemiayuamū. 'Ga je'ega renupare'ema 'gā ojewak futateeramū akou. Na'ga remiayuwa rūi agawewi 'gā. 'Ga je'ega renupara 'gā Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gā mogyau 'ga remiayuwareteramū. Aipo 'gā nupe Janeruwarete 'ga 'jau: “Ene 'ā eneresage jee”, 'jau 'ga aipo 'gā nupe. Najane pyriwara 'gā nūi aipo 'i janee. Janeruwarete 'ga te e'iarū janee.

3

¹ A'eramū nipo pēē 'jau jee: “Judeu teea pa 'ā ore nū?” 'jau nipo pēē. “Orojewag ekoeteramū arajemogyau nū?” 'jau nipo pēē. ² Naani. Aipo pe'je awi, 'jau je pē nupe. Janeruwarete 'ga 'ā oje'ega mua judeuramū janeypy 'gā nupe rakue. “Teje'ega je omono ikwasiarukaa pē nupe. A'eramū ki pēē jeje'ega renupa. Jeje'eg imū etee ki pēē mama'e apou. Pejejeapyo esageramū pēē je pejemu'eawer are”, 'jau 'ga janeypy 'gā nupe rakue. ³ A'ere 'ā 'gā amū nuerowiari 'ga je'ega rakue. “Gā werowiare'emamū ma'eramū sipo Janeruwarete 'ga mama'e apowe'em u'eawer imū etee”, 'jau nipo pēē. ⁴ Naani. U'eawer imū etee futat 'ga mama'e apoi. Ni'mea'uweri futari 'ga. Ae te 'ā najuejue etee futat i'me. A'ere Janeruwarete 'ga ni'mei futari. Mama'e a'jea etee futat 'ga imome'wau. Ymā te 'ga amū ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Eneje'egamū nipo eneje'ega renupara 'gā 'jau, a'jea futat 'ga je'ega, 'jau nipo 'gā ene rerowiare'ema 'gā nupe.

O'meramū te Ku'jywa 'ga 'i, 'gā amū 'e renupa nipo amumera 'gā 'jau:

Naani. Ene te ene'me, 'jau nipo 'gā ene'me are ako ma'e 'gā nupe.

Ene ago'o ekoteeara 'gã nupe nanẽ nipo 'gã 'jau nũ:

O'meramũ te 'gã 'i. Ako esage Janeruwarete 'ga, 'jau nipo 'gã enee, ene ago'o ekoete renuw ire”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue.

⁵ A'eramũ nipo pẽẽ mũ 'jau futatee: “Ko ajee ore narakoarũ”, 'jau nipo pẽẽ. “Taruesak Jarejuwarete 'ga wesage resaukara 'jau”, 'jau futatee nipo pẽẽ. “Jane rekoarũ'em are Janeruwarete 'ga wesage resaukaa 'gã nupe 'jau”, 'jau nipo pẽẽ numiamũ. Aipo a'je re amunipo 'ã Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoi jane rerekou tyweaete jane rekoarũ'em are. A'ere naani. Nanarũi. (Aipoa 'eramũ pẽnea'awarũ'ema futat. Nia'wyrì aipoa pẽnea'aawa. Nanarũi Ku'jywa 'ga rea'aramũ ee.) ⁶ A'jeteetewi Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ 'ga a'jeteetewi futat jane mepyau janeremiapofer are etee futat.

⁷ A'eramũ nipo pẽẽ mũ 'jau futatee: “Esage ore'mea. Ore'me re nipo 'gã 'jau: Na'gã 'jawe rũi Janeruwarete 'ga mama'e a'jea etee omome'u, 'jau nipo 'gã ore'me renuw ire”, 'jau nipo pẽẽ. “Ma'eramũ sipo ore'mea Janeruwarete 'ga 'me'ema resaukare'ema. 'Ga 'me'ema resaukar ire ma'eramũ sipo Janeruwarete 'ga je rereko tyweri je'me are”, 'jau nipo pẽẽ. ⁸ Aipo are ea'at ma'eramũ pẽẽ mama'e tywer are ea'at ma'eramũ nanẽ futat nũ. “Janetywera nipo Ku'jywa 'ga resagea resaukaa 'gã nupe”, 'jau futatee pẽẽ. A'ere aipoa pẽ'ea nia'wyrì.

Aipo 'e are 'gã amũ je je'ẽwu'jaga: “Mama'e tywera siapo 'jau Jarejuwarete 'ga resage resaukaawamũ 'jau, e'i Paulo 'ga janee”, 'jau futatee 'gã je je'ẽwu'jaga. A'ere 'gã 'me ate. Na'ea'uweri je aipo 'jau. A'eramũ nipo aipo 'gã 'meawer are anure Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete futat.

Najuejue etee futat janetyweramũ

⁹ Maran te jane? Judeuramũ futat nã'ã jane re'ã. Janeresage sipo jane judeue'ema 'gã nesage apyraapa sa'e nã'ã jane re'ã, 'jau nipo pẽẽ? Naani. Najuejue etee futat janetyweramũ Jarejuwarete 'ga upe judeuramũ. Judeue'emamũ pẽẽ nanẽ oretywera 'jawe etee futat nũ. ¹⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa 'gã amũ nupe inuga janetywer are rakue:

“Nitywi futari 'ga amũ esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe.

¹¹ Naeapyoi futari 'ga amũ Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Niparuerowariweri 'ga amũ Jarejuwarete 'ga ree.

¹² Nokoi'i futari 'ga amũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ tãmẽjẽ mama'e esage apoaramũ. Nokoi'i futari 'ga amũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e esage are iporomutat ma'eramũ.

¹³ Mama'e tywera etee 'gã imome'wau ajaupe.

O'me ekoeteramũ etee futat.

Ajuago'wau ekoete tee futat 'gã ajemogyau.

¹⁴ Amara'ne ekoeteramũ nanẽ nũ.

Mama'e tesirũa etee futat imome'wau ajaupe.

¹⁵ Nokyjei 'gã ajuapisi ekoete awi.

¹⁶ Ojomotesirũgatu au'jeteramũ.

¹⁷ Nipota'wai 'gã ajuee.

A'eramũ 'gã ojomopy'ata'waukare'ema.

¹⁸ Nopojeuwi futari 'gã Jarejuwarete 'ga”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue.

¹⁹ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. Oje'ega rerekwara ka'arana 'ga imua oree, judeuramũ oree. Ma'eramũ 'ã ore: “Nikwaawi jane jarejekoarũ'ema”, naru'ea'uweri. Najuejue etee futat janetyweramũ Ku'jywa 'ga upe. Judeuramũ ore, judeue'emamũ pẽẽ nanẽ nũ. A'eramũ 'ga ae rerekou tyweaete aetywer are. ²⁰ Nuenupawi futari 'ga amũ Moisesi 'ga remikwasiarera. A'eramũ ojemuesage

ma'ea nanē otywe'emamū nū. Moisesi 'ga je'ega renupaw ire amunipo 'ã jane janere-sageramū. A'ere nitywi futari 'ga amū 'ga je'ega renup katu katuarera. A'ere jane jaretywera kwaawi 'ga je'ega renuw ire.

Werowiaara 'gã 'ga ikatu'oka

²¹⁻²² 'Awamū futat Janeruwarete 'ga jane mu'akwaapa ojeupe jane muesage are. Ymã te Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari rakue. A'ere naaipoa rūi jane muesagei Janeruwarete 'ga upe. Jejui Kristu 'ga ree jane jemogypygamū te 'ga jane muesagei ojeupe. Jareju'jaju'jawe etee futat jarejemogyau. Ore judeuramū, pēē judeue'emamū nanē 'ga imuesageu Jejui 'ga ree jane jemogypygamū te. ²³ Najuejue etee futat 'ã janetyweramū Ku'jywa 'ga upe. Nitywi futari esage ma'e 'ga amū Ku'jywa 'ga upe. Esage ma'e 'gã etee ajemogyau Ku'jywa 'ga pyri. A'eramū jane najuejue etee futat jarejemogyau mukumuku 'ga wi. Najane mū upe etee rūi Ku'jywa 'ga 'i: “Ejetee ejemuesage jee”, 'jawe'em. ²⁴ A'ere 'ga te jane muesagei Jejui Kristu 'ga jane erowiarāmū. Niapoi agawewi futat jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga jane muesageu ojeupe Jejui Kristu 'ga jane erowiarāmū. Jejui 'ga amanūmū janetywera moiawamū rakue. A'eramū 'ga werowiarāmū janetywera moia jane wi, jane mū'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui. Jane wi janetywera moia 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau janee. ²⁵ Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mua ojeupe janetywera mepyawamū rakue. 'Ypeywar are amanūaw ipe 'ga janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe rakue. Jejui 'ga jane erowiarāmū Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi. Jejui 'ga upe aetywera mepyukaawer are Janeruwarete 'ga wesage resaukaa janee.

Ymã te Jejui 'ga manūe'emauwe Ku'jywa 'ga wea'are'emamū aetywer are rakue. Wuagamū 'ga janepy 'gã tywera upe rakue. “Anure nipo Jejui 'ga manūi 'gã tywera mepyau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramū 'ga wea'are'emamū 'gã tywer are. ²⁶ Jejui Kristu 'ga aetywera mepyarera. A'eramū Janeruwarete 'ga 'awamū jane muesageu Jejui 'ga jane erowiarāmū. Esagerete ma'ea Janeruwarete 'ga. A'eramū 'ga ojeypyri aetywera io futare'ema. A'eramū 'ga wa'yra 'ga mua aetywera mepyawamū 'ga jukaukaa. A'eramū jane “a'jeteetewi 'ga mama'e apoi” 'e kwaapa jarejemogyau a'jea futat. Janetywer are Jejui 'ga manūe'em ire amunipo 'ã 'ga ae muesagewe'em futat. A'ere Jejui 'ga aetywera mepyi. A'eramū esagerete ma'e 'ga jane muesageu Jejui 'ga ree jane jemogypygamū.

²⁷ 'Ga te 'ã jane muesage. A'eramū jane 'jawe'em: “Je te 'ã jeresage 'gã nesagea apyraapa”, 'jawe'em jane. NaMoisesi 'ga je'ega renuparamū rūi 'ga jane muesagei. Jejui 'ga rerowiarāmū te 'ga jane muesagei. A'eramū jane jarejerowiaraipe'ema jarejesage are. 'Ga te 'ã jane muesage. ²⁸ NaMoisesi 'ga je'eger imū mama'e aporamū rūi 'ga jane muesagei. Nienupawi futari jane 'ga je'egera. A'eramū 'ga, Jejui 'ga jane erowiarāmū te, jane muesageu. ²⁹ Judeuramū etee sipo 'ga ore muesagei? Judeue'emamū sipo 'ga nepē muesagei? Naani. ³⁰ Majepei tee Janeruwarete 'ga. 'Ga etee futat janererekwat pãwē pãwē. Jejui 'ga jane erowiarāmū juejue 'ga jane muesageu ojeupe. Judeuramū ore, pēē judeue'emamū miamū 'ga jane muesageu Jejui 'ga rerowiarāmū. ³¹ A'eramū miamū jane Moisesi 'ga 'eawera retyke'ema: “Jejui 'ga rerowiarāmū etee te Janeruwarete 'ga ae muesagei ojeupe. A'eramū jane Moisesi 'ga 'eawera renupe'ema”, 'jawe'em jane 'gã nupe. Naani. Jejui 'ga rerowiar ire jane nanē Moisesi 'ga je'egera renupa jarejemogyau nū.

4

Abraão 'ga

¹ Pēnea'ar iki Abraão 'ga ree. 'Ga 'ã judeuramū oreypya. Maran ajee Janeruwarete 'ga 'ga muesagei rakue? ² Wemiapofer are ojemuesage re amunipo 'ã 'ga ojerowiaraipe ojee. “Je te 'ã ajemuesage tejetee”, 'jau amunipo 'ã 'ga ojeupe. A'ere nanarūi. Naojete

rūi 'ga jemuesagei. A'eramū 'ga ojerowiaraipe'ema ojee Jarejuwarete 'ga upe. ³ Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Abraão 'ga ree rakue:

“Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau:

‘Abraão 'ga je rerowiat. A'eramū 'ga wesageramū jee’, 'jau 'ga Abraão 'ga upe”,
'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue.

⁴ Sā'ā oporowyky jara 'ga. Ojeupe oporowyky ma'e 'gā 'ga imepyau 'gā porowyky are. Nomono tee rūi 'ga 'gā nupe epye'eme. Oporowyky te 'gā 'ga upe. A'eramū 'ga 'ā 'gā porowyky repy monou 'gā nupe. ⁵ A'ere nanarūi Janeruwarete 'ga. Naojeupe janeporowyky are rūi 'ga 'jau janee: “Aipo 'ga esage jee”, 'jau. Werowiamū te 'ga aipo 'jau janee. Mama'e tywera apoarera agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga 'jau: “Ko 'ga je rerowiat. 'Ga tywera je omoit 'ga wi. A'eramū 'ga 'awamū wesageramū jee”, 'jau 'ga werowiaaramū 'gā nupe. ⁶ “Natejeupe pēporowyky are rūi je 'i: Pēnesage pejemogyau jee, 'jau je pē nupe. Tejerowiar are tee je aipo 'jau pē nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Ymā te Davi 'ga nanē ka'arana kwasiari iku'i ma'e are rakue:

“Maranuara sipo aku'iramū akou?

⁷ Ojewi Janeruwarete 'ga otywera moiripyra 'gā etee aku'iramū ajemogyau.

Otywer awi ipireipyra 'gā etee aku'iramū ajemogyau.

⁸ Aipo 'gā tywer are Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamū futat.

A'eramū aipo 'gā aku'iramū ajemogyau”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue.

⁹ Judeuramū ore upe etee te Davi 'ga aipo 'ga 'i? Naani. Judeue'emamū pē nupe nanē 'ga aipo 'jau nū. Werowiamū Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Je rerowiar ape ekou. A'eramū ene 'awamū ejesageramū jee. Mama'e tywera apoare'ema 'jawe futat ene ekou jee”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

¹⁰ Judeuramū 'ā ore orojemojewaka. A'ere ojemojewagukare'emawe Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiari rakue. A'eramū 'ga jewage'emauwe futat Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Abraão 'ga je rerowiat. A'eramū 'ga wesageramū jee”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ¹¹ Werowiar ire tee Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Ejemojewagukat 'ga amū upe. Eja'yra 'ga, ejemiayuwa 'gā nanē emojewagukat nū”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'ere Abraão 'ga 'ga rerowiari ra'ne. Werowiar ire tee Ku'jywa 'ga 'i 'ga upe: “Ejemojewagukat 'ga amū upe”, 'jau. A'eramū 'ga jewaga Ku'jywa 'ga rerowiara resaukaa janee. A'eramū Janeruwarete 'ga rerowiaaramū jane juejue 'jau: “Abraão 'ga janeruwa 'jawewara. 'Ga 'ā Jarejuwarete 'ga werowiat rakue. A'eramū 'ga janeruwa 'jawewara janee”, 'jau jane jarejaupe Abraão 'ga ree. Judeuramū ore, judeue'emamū pēē 'jau. Pejewage'ema agawewi. A'etea 'ga, “eneresage jee”, 'jau pē nupe werowiamū. A'eramū pēē nanē 'jau: “Abraão 'ga janeruwa 'jawewara janee”, 'jau pēē nanē nū. Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū juejue aipo 'jau Abraão 'ga upe. ¹² Abraão 'ga imojewag ypypyrera 'ga. A'eramū 'ga akou judeuramū oreruwa 'jawewara. A'ere 'ga omojewage'emauwe Jarejuwarete 'ga rerowiari. Jarejuwarete 'ga rerowiar ire te 'ga janeruwa 'jawe 'ga rekoi janee. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gā nupe 'ga na'gā nuwa 'jawe rūi 'ga rekoi 'gā nupe.

U'eawer imū 'ga mama'e apoi

¹³ Ymā te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Tamono 'gā ywya enee 'jau. A'eramū ywya ene ma'ea futat. Enejuapyrama 'gā ma'ea nanē nū”, 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue. A'eramū Abraão 'ga 'ga rerowiaa. Werowiar ire Janeruwarete 'ga 'jau: “Esage 'gā jee”, 'jau 'ga 'gā nupe. Ma'eramū 'ā 'ga ywy monoi 'gā nupe 'gā nupawamū rakue. NaMoisesi 'ga je'ega renuw are rūi Janeruwarete 'ga ywy monoi 'gā nupe rakue. Werowiamū te 'ga imonoi 'gā nupe rakue. ¹⁴ “Tejerowiaara 'gā nupe etee je mama'e monoi”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. A'eramū 'ga mama'e monowe'em Moisesi 'ga je'egera renupara 'gā nupe werowiare'emamū. “Moisesi 'ga je'egera renupara 'gā

nupe Janeruwarete 'ga mama'e mono re maran sipo jane Jarejuwarete 'ga rerowiari? A'jea sipo 'ga 'eawera?" 'jau 'gã. A'ere naani. Nanarūi futat. ¹⁵ Janeruwarete 'ga futat oje'ega okwasiarukat Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga remikwasiarera renupare'ema 'gã nerekou tyweaete. "Jeje'eg are nepēporenuwiwieri. A'eramū je temara'neramū pē nee", 'jau 'ga 'gã nupe. Aipoa 'ga je'ega tywe'em ire amusipo 'ã ma'ja are pejeporenuwiwieri'emamū.

¹⁶ A'ere Janeruwarete 'ga 'i: "Tejerowiarāmū je mama'e esage monoi 'gã nupe", 'jau 'ga. NaMoisesi 'ga je'egeera renupara 'gã nupe etee rūi 'ga aipo 'jau. Werowiaara 'gã nupe juejue 'ga aipo 'jau. Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat. A'eramū 'ga akou Janeruwarete 'ga rerowiaaramū janeruwa 'jawewaramū. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga ra'yra 'jawewaramū jane upe najuejue etee: "Mama'e esagea tomono 'gã nupe 'jau", 'jau 'ga. ¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amū upe rakue, Abraão 'ga upe 'eawera kwasiarukaa 'ga amū upe rakue. "Abraão 'ga janeruwa 'jawewara, tamu'eukat judeue'ema 'gã amū, tejerowiaara 'gã nupe 'jau", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. "A'eramū nipo enejuapyrama 'jawewara 'gã kwaiwete futat", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'jea futat aipoa Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe 'eawera. Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat a'jea futat. "Janeruwarete 'ga je rerekou. Amanū ma'ea 'ga imoferapa. Mama'e tywe'emamū Janeruwarete 'ga mama'e apou oje'eg imū etee. A'eramū nipo 'ga mama'e mua jee u'eawer imū etee futat. Jera'yre'ema agawewi. A'etea nipo 'ga jejuapyrama 'gã amut jee", 'jau Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga upe 'ga rerowiaa.

¹⁸⁻²¹ A'eramū Janeruwarete 'ga ojerowiaa Abraão 'ga ree werowiarāmū. "Kwaiwete enejuapyrama", 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. Wa'yre'emauwe agawewi Abraão 'ga 'ga je'ega rerowiaa. Sēg anu kwara mu'aa ja'wyja'wywe Abraão 'ga 'jau: "Jesawa'e je tekou. Jeremireko ēē nanē nū owāiwināmū nū. A'etea nitywi'i futari jera'yra mū", 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega nomoka'jami futari, "Kwaiwete nipo enejuapyrama" 'eawera moka'jame'ema futat. Nopoiri futari 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiar awi. "Maran sipo Janeruwarete 'ga orera'yra muri oree", 'jau 'em 'ga. Werowiarāmū Janeruwarete 'ga ojerowiarukaa etee te Abraão 'ga upe, 'ga mamuakaa. A'eramū Abraão 'ga 'ga muorypa. "Janeruwarete 'ga pājērete. A'eramū 'ga mama'e apou u'eawer imū", 'jau Abraão 'ga, 'ga rerowiaa. Werowiarāmū wejue Janeruwarete 'ga kunumī mū mua 'ga upe, u'eawer imū etee futat. ²² Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau: "Esage 'ga jee", 'jau Abraão 'ga upe. ²³ A'ere naAbraão 'ga upe etee rūi Janeruwarete 'ga 'i: "Esage 'ga jee", 'jau. ²⁴ Werowiaaramū janee nanē 'ga aipo 'jau nū: "Esage 'ga jee", 'jau nū. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. 'Ga manūnamū Janeruwarete 'ga 'ga moferapa nū. A'eramū 'ga jane werowiaaramū, "Esage 'ga jee", 'jau janee. ²⁵ Janetywer are Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mua ywy pe ijukaukaa. 'Ga manūawera futat 'ã janetywera mepyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga moferapa jane muesageawamū ojeupe. Jejui 'ga amanūmū janetywera mepyawamū. Janetywera mepy re 'ga ruwa 'ga 'ga moferapa nū 'e rerowiarāmū 'ga 'i janee: "Esage 'ga jee", 'jau. Werowiar ire Janeruwarete 'ga 'jau judeurāmū oree: "Pēnesage jee", 'jau. Judeue'emamū pē nupe nanē 'ga aipo 'jau werowiar ire.

5

Werowiarāmū 'ga jane mogyi wemiayuwamū

¹ Jejui Kristu 'ga jane erowiarāmū Janeruwarete 'ga 'jau janee: "Ene eneresage jee", 'jau 'ga janee. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. 'Ga futat 'Uwarete 'ga mota'wau janee, janetywera mepyau 'ga upe. A'eramū 'ga Jejui 'ga jane erowiarāmū, 'jau janee: "Ene eneresage jee", 'jau 'ga janee. ² Werowiarāmū Jejui 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe: "Agamū je rerowiaara 'ga", 'jau 'ga 'ga upe. A'eramū Janeruwarete 'ga a'e are janetywera moia

jane wi, ojee jane mujaawamū. A'e are jane jareku'iramū jarejemogyau. “Anure taetu nipo 'ga jane mogyau oje'jawe futat. A'eramū jane jarejemogyau jareku'iramū 'ga ree”, 'jau 'ga ree jarejemogypyka. ³ Mama'eaya jarejeupe ijesaukaramū miamū jane jareku'iramū etee futat jarejemogyau. Jarejeupe mama'eay jesaukaramū jane jareapyterātānamū jarejemogyau jupe. Mama'eaya jane mojemogypygukaa a'jea futat Jarejuwarete 'ga ree. ⁴ Mama'eay upe janeapyterātāa esage Janeruwarete 'ga upe. “Eneresage jee”, 'jau nipo 'ga janee mama'eay upe janeapyterātānamū. Aipo 'ga 'e kwaaw ire jane 'ga 'jawe futat jarejemogy rapesaka jarejemogyau. ⁵ Janeruwarete 'ga oporomutaramū jane ree. U'agesagea 'ga imua janee. 'Ga 'Agesagea jane mueapyou jane ree 'ga poromutar are. A'eramū jane jareku'iramū jarejemogyau 'ga 'jawe jarejemogy rapesaka.

⁶ Jane tee jaretywera nimoiru'uwera jarejewi. Ma'eramū 'ā 'Uwarete 'ga remifutarera 'ara rupi Jejui Kristu 'ga manūi janetywera mepyawamū rakue. ⁷ A'ere na'ga 'jawe rūi jane mū rekoī. Nimanūa'uwera jane jarejaupe. Mama'e esage apoara 'gā nupe miamū jaremanūwere'emamū. Ojee ipota'wa ma'e 'ga upe amunipo 'ā 'ga amū manūi. A'ere jane nimanūa'uwera futari jarejaupe jarejee iporomutare'ema 'gā nupe 'jau. ⁸ A'ere Janeruwarete 'ga poromutaramū jane ree nanimenime. Ojee janeporomutare'emamū miamū 'ga poromutaramū jane ree. A'eramū 'ga Jejui Kristu 'ga mua ywy pe amanū ma'eramū janee, jaretywera jane erajemogyramū. ⁹ Jejui Kristu 'ga manū are Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Pēnesage jee”, 'jau 'ga janee. Jejui Kristu 'ga jane erowiamū te 'ga aipo 'jau janee. Jejui 'ga janetywera mepyaupap 'ga upe janee. A'eramū taetu Janeruwarete 'ga jane rerekou tyweru'jape'ema janetywer are. ¹⁰ Jarejewi 'ga jaretywera moire'emamū jane jarejemogyau jareporomutare'emamū 'ga ree. A'ere 'ga wa'yra 'ga manū are janetywera moiri jane wi. A'eramū jane 'awamū Jarejuwarete 'ga jekoty'aawamū jarejemogyau. Ota'waramū 'ga janee. A'eramū 'ga 'awamū jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Wa'yra 'ga manū re 'ga 'ga moferapa nū. A'eramū nipo Jejui 'ga jane katu'oka oje'jawe. Jane manū re 'ga jane moferapa nū jane rerawau jane mogyau ojepyri. ¹¹ A'ere naaipoa tee rūi. Jane upe Janeruwarete 'ga remiapoa jane maku'iu jane mogyau. “Jejui Kristu 'ga Janejararetea. Jejui Kristu 'ga 'ga amut 'ga jukaukaa ojee ae mojekoty'aawamū” 'e are te jane ku'iramū 'ga ree.

Janetywera mepyawamū 'ga manūawet

¹² Janepy ypy 'ga, Atāu 'ga ra'ne mama'e tywera apo ypyruga rakue. A'eramū 'ga 'agamū ae motywerukaa. Amanūmū 'ga 'ā rakue. A'eramū jane 'ga 'jawe futat mama'e tywera apou. A'eramū jane najuejue etee jaremanūmū jarejemiapofer are. ¹³ Ymā te Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari ka'aran are rakue. A'ere Moisesi 'ga ka'arana kwasiare'emauwe ywy pewara 'gā mama'e tywera apoi ajemogyau rakue. A'ere 'gā naeapyou mama'e tywer are. Nokwaawi 'gā wemiapofera mama'e tywera Jarejuwarete 'ga upe. A'ere Janeruwarete 'ga, Moisesi 'ga upe oje'ega kwasiarukare'emauwe, janepy 'gā tywera kwasiare'ema oka'aran are rakue. ¹⁴ A'etea janepy 'gā amanūmū. Atāu 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema. “Pe'u kasi ne” 'jawa y'waa 'ga i'wau. A'eramū 'ga amanūmū. Atāu 'ga py'rauwarā 'ga nanarūi agawewi. Na'ui agawewi futat 'gā aipo y'waa. A'etea 'gā mama'e tywera wapo. Moisesi 'ga renunewewara 'gā juejue mama'e tywera apou amanūmū otywer are.

Sā'ā Atāu 'ga juapyrera 'gā mama'e tywera apoa Atāu 'ga 'jawe etee futat rakue nū. Nan tee futat Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū jane, 'ga 'jawe etee futat mama'e tywera apowe'em.

¹⁵ A'ere naAtāu 'ga 'jawe rūi Jejui Kristu 'ga. Atāu 'ga te 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega nuenuwi rakue. Ajuapyrera 'gā kwau 'agamū mama'e tywera apo upe rakue. Ku'jywa 'ga je'ega renupe'emawer ipe etee futat ajee 'ga 'ā ae momawukari aetywer are. A'ere

Janeruwarete 'ga poromutaramū jane ree nanimenime. A'eramū 'ga mama'e esage apou janee. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. Mama'e tywera etee agawewi jane siapo. A'etea 'ga mama'e esage apou janee. Sā'ā ae mama'e monoa ajaupe. Nan 'ga wa'yra 'ga mua janee rakue. Jejui Kristu 'ga 'ga imua ijukaukaa 'au wyy pe janetywera moiawamū futat rakue. Poromū futat Janeruwarete 'ga poroywera 'jawewara janee. A'eramū ojee jane jemogypygamū Jejui 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat. Atāu 'ga 'ā ae kwau ae manū upe rakue. A'ere Jejui 'ga ae mogyaramū 'ga rekoi janee. ¹⁶ Atāu 'ga oje'ega mojerowiare'emauwe Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Awamū eremanū etywer are ki 'ei”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramū 'ā 'agamū jarejemote'arukaa jaretywera upe. Najuejue etee 'ā jane 'agamū mama'e tywera apou. A'ere Jejui 'ga manūi jane katu'okawamū janetywera moiawamū jane wi. Majepei'i etee agawewi 'ga. A'etea 'ga jane katu'oka kwaiwete. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Jera'yra 'ga perowiat pejemogyau. A'eramū pēē 'awamū pejesageramū jee”, 'jau 'ga janee. Niapoi jane mama'ea jarejemuesageawamū. 'Ga te 'ā jane muesage ojeupe, wa'yra 'ga jane erowiarāmū. ¹⁷ Majepei tee agawewi Atāu 'ga tywera. A'etea 'ga jane mote'arukaa najuejue etee ipyu. 'Ga ra'ne 'ā amanūmū. A'eramū 'ā jane 'agamū jaremanūmū 'ga 'jawe etee futat. Jejui Kristu 'ga nanē majepei tee nū. A'etea 'ga werowiarāmū jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi, jane mogyau 'wyriaramū ojepyri. Werowiarāmū Jejui 'ga jane muesageu. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga jane muesageu werowiarāmū.

¹⁸ Atāu 'ga tywer are 'ā Janeruwarete 'ga 'jau wyy pewaramū janee: “Pētywerete jee”, 'jau 'ga janee. Jejui 'ga etee nuapoi mama'e tywera. Mama'e esagea etee 'ga iapou. Wenup katu katu 'ga 'Uwarete 'ga je'ega. Amanūaw ipe miamū 'ga 'Uwarete 'ga je'ega renupa akou rakue. 'Ga manū are Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, ojepyri jane mogyawamū nakwaparimū warāu rūi futat. ¹⁹ Jarejuwarete 'ga je'ega Atāu 'ga enupe'ema rakue. A'eramū jane 'agamū najuejue etee jaretyweramū Jarejuwarete 'ga upe Atāu 'ga ree. Jejui Kristu 'ga 'Uwarete 'ga je'ega renupa katu katu. A'e are jane jarejesageramū Jarejuwarete 'ga upe, Jejui 'ga jane erowiarāmū.

²⁰ Ywy pewaramū jane najuejue etee mama'e tywera apou. A'eramū Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Moisesi 'ga 'eawera kwaaw ire jane jaretywera kwaapa.

“Kuu. Janeruwarete 'ga upe jeremiapofera mama'e tywera futat”, 'jau 'gā amū, otywera kwaaw ire. A'ere 'gā otywera kwaawi agawewi. A'etea 'gā mama'e tywera wapo ojero'waro'wau etee futat ikwaapare'ema 'jawe. A'ere Janeruwarete 'ga jane futara mama'e tywera apyraawi etee futat. A'eramū 'ga janetywera moia jane wi wa'yra 'ga jane erowiarāmū. ²¹ Mama'e tywera apoa ae kwau ae manū upe. A'ere Jejui 'ga werowiaaramū jane pojekai jane manū awi, jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat. Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga mua ijukaukaa janetywera moiawamū, ojeupe jane muesageawamū. Poromū Jejui Kristu 'ga Janejararetea.

6

'Ga rerowiaaramū jane poiri jaretywer awi

¹ Janeruwarete 'ga jane futara mama'e tywera apyraapa. Ma'eramū sipo ajee “Mama'e tywera siapo 'jau”, pe'je pejejaupe? “Mama'e tywera jane iapo re nipo Janeruwarete 'ga jemuaēmi jane ree, mama'e esage apou janee kwaiwete”, 'jau nipo pēē pejejaupe?

² Naani. Aipo pe'je awi. Jejui 'ga rerowiaaramū jane poiri futari jaretywer awi. Sā'ā ae amanū ma'eferamū mama'e tywera apou'jawe'ema. Nan tee futat ae Jejui 'ga rerowiaaramū mama'e tywera naruapou'jawi. Ma'eramū sipo ajee pēē amanū ma'e 'jawe pejemogy re mama'e tywera peapou'jap nū? ³⁻⁵ 'Ypeywar are u'amaw ipe futat 'ga 'ā amanūmū jane wi janetywera moiawamū rakue. A'eramū jane 'ga rerowiarāmū

jarepoia futat mama'e tywera apo awi jarejemujaa Jeju'i 'ga ree. Amanū ma'e 'jawe jane mama'e tywera apowe'em.

Jeju'i 'ga ree jarejemujar ire jane jarejepymĩãukaa 'y pe, 'ga ree jarejemujara resaukaa 'gã nupe. 'Ga manū 'jawe jane pymĩa. 'Ga ferapawera 'jawe etee futat jane jarewua 'y awi nū. Jarejepymĩnamū jane 'jau: "Jeju'i 'ga je arowiat. 'Awamū je rekoi 'ga 'jawe mama'e tywera taapo eme 'jau", 'jau jane jarejepymĩãu. Jeju'i 'ga manū re 'ã 'gã 'ga monou inuga ita kwara pype. "Amanū futat ra'e", 'jau 'gã 'ga upe, 'ga monou inuga. A'ere Janeruwarete 'ga opãjẽ mū 'ga moferawi 'ga muẽma ita kwar awi nū. A'eramū jane 'y pe jarejepymĩ re 'jau: "Awamū je poiri futari mama'e tywera apo awi", 'jau jane. 'Ga ferawa 'jawerimū 'y awi jareẽm ire jarejemogyau ipyau 'jawe Jarejuwarete 'ga pãjẽ mū. A'eramū jane 'ga pãjẽ mū mama'e esage etee iapou.

⁶Jeju'i 'ga rerowiare'ema 'gã jara mama'eukwaawa 'wyrriara futat. Mama'e tywera apo momoirukare'ema wemiayuwa 'gã nui. A'ere Jeju'i 'ga manūi mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽ mateepapa rakue. A'eramū 'ga werowiarāmū jane mū'jãu mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa 'gã nui. Werowiarāmū Jeju'i 'ga jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū jane 'ga je'ega etee erowiaa. Jare'wyrriar ymanera je'ega renuwu'jape'ema. Mama'e tywera apo awi jarejeateeramū Jeju'i 'ga pãjẽ mū. ⁷Nuapoi futari ae mama'e tywera amanū re. A'eramū jane amanū ma'e 'jawe futat mama'e tywer are jareparu-apowere'emamū. ⁸Jeju'i Kristu 'ga manū are jane poiri tãmẽjẽ mama'e tywera apo awi. A'eramū jane 'ga feraw ire jarejemogyau 'ga 'jawe futat namutamutat. ⁹"Jeju'i Kristu 'ga amanū rakue. 'Ga manū re 'ga ruwa 'ga 'ga moferapa nū. 'Awamū 'ga namanūu'jawi" 'ea jane ikwaapa. Oferaw ire 'ga amanūu'jape'ema futat. ¹⁰Janetywer are Jeju'i 'ga amanūmū janetywera moiawamū jane wi. Namanūu'jau'jawi 'ga. Majepei tee futat 'ga manūi. 'Ga manū re 'ga ruwa 'ga 'ga moferapa nū. Ma'eramū 'ã 'ga rekoi mama'e apou 'Uwarete 'ga remifutar imū etee. 'Uwarete 'ga ree 'ga jemujari. ¹¹A'eramū jane aipo are jarejea'aramū, jane 'jau: "Jeju'i Kristu 'ga amanū jetywer are", 'jau jane jarejea'aramū ee. A'eramū jane 'awamū jarepoia mama'e tywera apo awi. Jeju'i 'ga 'jawe mama'ea siapo Jarejuwarete 'ga remifutar imū 'jau. Jeju'i 'ga ree jarejemujaa. A'eramū ki jane mama'e apou 'ga 'jawe futat.

¹²Jeju'i Kristu 'ga rerowiare'emawe pẽtywera pẽ nerekou. A'ere Jeju'i 'ga werowiarāmū pẽtywera moia pẽ nui. A'eramū ki 'awamū pẽẽ pejetywera upe pejejekoukare'ema. Pemỹi kasi pejejea mama'e tywera apo are ne. Mama'e tywera apo are pejejea mỹi re nipo pẽẽ mama'e tywera apou, pejejea'awer imū etee futat. ¹³Pejejemifutar imū kasi mama'ea peapo ne. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee ki mama'e esagea peapo. Pẽtywera mepy re Jeju'i 'ga pẽ muri 'Uwarete 'ga remiayuwamū. A'eramū ki pẽẽ pejejekatu'oka 'ga upe, pejeporowykyau 'ga upe. "Eneremiayuwamū 'ã je rekoi", 'jau ki pẽẽ 'ga upe. ¹⁴NaMoisesi 'ga je'egera renuw are rūi pẽnesage Jarejuwarete 'ga upe. Jeju'i 'ga pẽẽ erowiarāmū te Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui. Aipoa 'ga iapo re pẽẽ pejejesageramū 'ga upe. A'eramū ki pẽẽ mama'e tywera apowe'em.

Janeruwarete 'ga remiayup

¹⁵NaMoisesi 'ga je'eger imū rūi jane mama'e apou 'awamū. Janeruwarete 'ga te 'ã mama'e esagea wapo janee, jane wi janetywera moiramū. A'eramū Janeruwarete 'ga wesageramū janee, jane rerekou. A'eramū pẽẽ mama'e tywera apou'jape'ema. ¹⁶Mama'eukwaawa 'wyrriara je'ega renupara 'gã mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa futat. O'wyrriara reewe futat emiayuwa 'gã awau wapyaw ipe. A'ere Jeju'i 'ga, 'Uwarete 'ga je'ega pẽẽ enuw ire pẽ mojekoty'ari 'Uwarete 'ga ree, pẽ mogyau 'Uwarete 'ga remiayuwamū futat. A'eramū 'ga 'jau pẽ nupe: "Pẽẽ 'ã pẽnesage jee", 'jau 'ga. ¹⁷Ymã te pẽẽ mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwamū pejemogy rakue. A'ere 'ã 'awamū pẽẽ Jarejuwarete 'ga ree pejemu'eawera peenup katu katu pejejemogyau. A'eramū pẽẽ 'jau: "Mama'e esagea siapo Jarejuwarete 'ga je'eg imū", 'jau pẽẽ pejejemogyau.

A'eramū je Ku'jywa 'ga muorypa pē nee. “Ene 'ã eneresage futat. Ene 'ã mama'e esage apo futarukaa 'gã nupe”, 'jau je 'ga upe 'ga muorypa pē nee. ¹⁸ Janeruwarete 'ga mama'e tywera apo awi pē momoirukaa. Nepepoi au'jeteramū mama'e tywera. 'Awamū 'ã pēē mama'e esage apoaramū Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga remiayuwa futat pēē. ¹⁹ A'ere nepekwaawi katu katui we. A'eramū je imome'wau katu pē nupe. Ymā te 'ã pēē pejejea mŷina mama'e tywera apo are etee rakue. A'eramū 'ã pēē mama'e tywera apou pejejemogyau rakue. A'eramū pēē au'je mama'e tywera apo re. 'Awamū pēnea'at mama'e esage apo are etee. Jarejuwarete 'ga remiayuwa pēē 'awamū. A'eramū ki pēē pejejemogyau esage 'ga upe.

²⁰ Mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwamū pejejemogyau pēē Jarejuwarete 'ga remifutar imū mama'ea nepepoi rakue. ²¹ Mama'e tywera etee pēē iapou rakue. A'ere ki 'awamū pejejenosī pejejemiapofer are. Ma'ja sipo mama'e tywera apo repya? Mama'e esagea sipo mama'e tywera apo repya? Naani. Mama'e tywera apoara 'gã Janeruwarete 'ga omono mukuu ojewi. Aipoa 'gã nemiapofera repya. ²² A'ere 'awamū pēē Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pē nui 'ga pētywera moiri, pē muesageu ojeupe. Aipoa esage futat pē nupe. Anure nipo 'ga pē nerawau ojepyri, pē mogyau nakwaparimū warāu rūi futat. ²³ Anure nipo Janeruwarete 'ga jane mepyau janeremiapofer are. Mama'e tywera apoara 'gã 'ga imonou muku ojewi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga 'gã monou. Aipoa 'gã nemiapoferarūe'ema repya. A'ere Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū janee Janeruwarete 'ga mama'e esage apou. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. 'Ga ree jarejemujar ire Janeruwarete 'ga ojoporoywera 'jawe imua janee. Wa'yra 'ga jane erowiamū 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat nipo.

7

Amanū re ae mama'ea nuapou'jawi

¹ Kunumīmet. Pēē jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē jerenyra 'jawe 'jau. A'eramū pēē pejejeapyoramū pejejeupe jeremimome'u are. Jarekouwe jane mama'e apoi jarejemiapofer imū. Jaremanū re jane niapou'jawi jarejemiapofera nū. ² Sã'ã kūjāa. Omenar ire kūjāa omena nuetyga'uweri. Omena manū re tāmējē nipo ēē kūima'e 'ga amū rerekou. Omena manū re ēē akou ojeteewara 'jawe nū. A'eramū ēē omenararūmū. ³ A'ere omena manūe'emauwe kūima'e mū rerekoa nia'wyri ēē upe. Mama'e tywera ēē wapo. Kūjāmene'ema 'jawe ēē rekoi. Omena manū re amū rerekoa te esage futat. ⁴ Nan tee pēē. Ymā te pēē mama'e apou Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee futat rakue. A'ere Jejui Kristu 'ga manūnamū 'ga ojee ojemujat ma'eramū jane mū'jāu Moisesi 'ga remikwasiarer imū mama'e apoara 'gã nui. Ymāwarera mama'e awi jane jarepoiapap. 'Awamū jane mama'e apou Jejui 'ga remifutar imū, oferap ma'e 'ga remifutar imū. A'eramū jane mama'e esage etee iapou Jarejuwarete 'ga upe. Sã'ã kūjā omenaru'jaw ire ēē omen yau je'ega etee enuwa. Omenara je'ega ēē enuwu'jape'ema. Nan tee futat pēē peje'wyriar ymanera je'ega nepeenuwu'jawi. Ymā te pēē mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa rakue. A'ere Jejui 'ga werowiamū pē mū'ēi mama'eukwaawa 'wyriara remiayuw awi pē mogyau wemiayuwamū futat. A'eramū pēē 'awamū peje'wyriar yau je'ega etee enupa nū.

⁵ Ymā jane mama'e apoi jarejemifutar imū etee futat rakue. A'eramū 'ã Moisesi 'ga 'jau agawewi janee rakue: “Mama'e tywera kasi peapo ne”, 'jau agawewi 'ga janee rakue. A'ere jane aipo 'ga 'eawera kwaaw ire miamū jane jero'wuro'wui etee mama'e tywera apou. Mama'e tywera apo awi jarejeatee'em ire nipo jane oi mukuu Jarejuwarete 'ga wi jaremanū re. ⁶ A'ere 'awamū nanarūi. Janeruwarete 'ga jane mueateekat mama'e ymanera apo awi. Jejui 'ga rerowiamū jane jemu'jagi amanū ma'e 'jawewaramū mama'e ymanera apo awi. Ymā te aipo janeremiapofera jane rerekoi rakue. Jarejemifutar imū etee jane mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe rakue.

A'ere Jejui 'ga 'awamū ojee jane jemujar ire 'ga jane rerekoi. 'Uwarete 'ga 'Agesagea 'ga imua janee. A'eramū jane mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat jarejemogyau.

⁷ Ma'ja sa'e sipo ajee jane aipo are? Nia'wryi tāmējē Moisesi 'ga je'egea, sa'e sipo jane? Naani. 'Ga remikwasiarera ka'arana mogyta re te jane Jarejuwarete 'ga remifutara kwaawi. “Pejokaraemā are pejejea mŷina nia'wryi Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ā Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. “Tekotee 'ga karaemā futara ia'wrye'ema Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ā Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. A'eramū je Moisesi 'ga je'egea kwaaw ire te je tetywera kwaapa. 'Ga je'egea kwaawe'em ire amunipo 'ā je nanē “ojokaraemā are wea mŷinara 'gā ia'wrye'ema Jarejuwarete 'ga upe” e kwaape'ema futat tekou. ⁸ A'ere je Moisesi 'ga remikwasiarer are te je jemu'ei ai'i numiamū. “Moisesi 'ga remikwasiarera renuwa nipo je muesage Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau je tejeupe numiamū. A'ere je naenu-pawa'uweri 'ga je'egea. Tejeatee'emamū futat je 'gā karaemā futar awi. Moisesi 'ga je'egea kwaaw ire miamū futat je 'gā karaemā futaararete futat je rekoī ikue. Moisesi 'ga je'ega kwaape'ema je tetywera kwaape'ema. A'ere je 'ga remikwasiarera mogyta re tetywera kwaawi. ⁹ A'e pe je 'ga remikwasiarera mogytae'emawe “Je ako esage je”, 'jau futatee je jepi. A'ere je 'ga je'egea kwaaw ire je tetywera kwaawi. “Nakoa'wryi nipo je jepi”, 'jau je tejeupe. ¹⁰ Tetywera kwaaw ire je 'jau tejeupe: “Jarejuwarete 'ga je'ega Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. A'eramū je Moisesi 'ga remikwasiarer imū mama'e apowe'em ire je Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema. Oje'ega renupare'emamū nā'ā Janeruwarete 'ga ae monou muku ojewi ae manū re re'ā. 'Awamū nanē 'ga ojejukawe'em je ree nū”, 'jau je tejeupe tetywer are tejeapyoramū te'ŷina. “Oje'ega renupara 'gā etee nā'ā 'ga omogy ojepyri nakwaparimū rūi futat re'ā”, 'jau je tejeupe te'ŷina. A'ere je naenupawa'uweri 'ga je'ega. ¹¹ A'ere jeku'iteeramū tee tekou tetywer are rakue. “Aenupap katu katu sipo je 'ga je'ega pa”, 'jau je tejeupe numiamū. A'ere naani rakue. “Moisesi 'ga remikwasiarera renuw ire nipo je oi Jarejuwarete 'ga pyri re'ā”, 'jau je tejeupe. A'ere jeku'iteeramū ee rakue. Naenuwi futari je 'ga je'ega rakue. A'eramū je 'jau tejeupe: “Najea'wryi futari pa je tekou Jarejuwarete 'ga upe ra'e. A'eramū nipo je muku futat tewau 'ga wi”, 'jau je te'ŷina.

¹² Esage futat Moisesi 'ga remikwasiarera. Jarejuwarete 'ga je'ega wejue 'ga okwasiat ka'aran are inuga rakue. A'eramū wesageramū futat 'ga remikwasiarera ae upe. ¹³ 'Ga remikwasiarera resagea sipo je mogo muku Jarejuwarete 'ga wi? Naani. Jetywera tee je mogoukat muku Jarejuwarete 'ga wi. “Mama'e tywera kasi peapo ne”, 'jau 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Aipoa 'ga 'eawera esage futat. A'ere jetywera je rerekoi. A'eramū je mama'e tywera apou ra'e jepi. Esage futat Janeruwarete 'ga je'ega. A'ere jetywera te nuenuwukari 'ga je'ega jee ra'e jepi. A'ere je 'awamū jereapyoramū mama'e tywera apoawer are. A'eramū je 'ga je'ega renupe'ema ra'e jepi. A'ere najeremiapofera etee rūi ia'wrye'ema. Jeratea we futat wa'wrye'emamū. 'Ga je'ega kwaaw ire te jane jaretywera kwaap katui.

'Ga pājē mū ae mama'e tywera nuapoi

¹⁴ Moisesi 'ga remikwasiarera Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat rakue. A'ere je namaira rūi. Kūima'e teea te je. A'eramū jetywera je rerekou. Tejemifutar imū etee mama'e apou. ¹⁵ Najereapyoi je tejemiapoarūe'em are. “Mama'e esagea etee taapo 'jau”, 'jau je numiamū. A'e reewi je mama'e tywera etee iapoi nū. Mama'e tywera apo are teparuapowere'emamū agawewi. A'etea je mama'e tywera apou etee nū. ¹⁶ Aipo apo re je 'jau: “A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega. Nepēa'wryi pēē, 'ga 'ea a'jea futat”, 'jau je tejeupe tekou. ¹⁷ Nafutari je mama'e tywera apoa. A'ere jetywera je rerekoi. A'eramū jetywera mama'e tywera apoukaa jee. ¹⁸ A'eramū je 'jau tejeupe: “Nitywi futari mama'e esagea je pype”, 'jau je tekou. Mama'e esage apoa je ifutaa agawewi. A'etea je naapoi mama'e esagea. ¹⁹ Mama'e esage apoa je ifutaa. A'ere je naapoi tejemifutara.

Mama'e tywera apoa je ifutare'ema agawewi. A'etea je tejemifutare'ema apou. ²⁰ A'ere je natejemifutar imū rūi mama'e tywera apoi. Jetywera te iapoukaa jee.

²¹ Ekoay je rekoa. Mama'e esage apoa je afutat agawewi. A'etea je mama'e tywera etee aapo. ²² “Janeruwarete 'ga je'ega renuwa esage futat. 'Awamū pa je 'ga je'ega etee enuwi kwy”, 'jau je tejeupe, tejekōēājamū ee numiamū. ²³ A'ere je a'eramū miamū naenupawi 'ga je'ega. Ifaripyra 'jawe je tekou tejemifutara apowe'em. Sā'ā ipofaripyrrera mama'e apoe'ema wemifutar imū. Nan te je rekoi. Jetywera je rerekou. A'eramū je tejemifutara apowe'em. Mama'e tywera apo awi tejeatee'emamū. ²⁴ 'Awamū je'arasigamū tekou. “Awyi ajee je mueatee mama'e tywera apo awi 'ū?” 'jau je tejeupe. ²⁵ A'ere Janeruwarete 'ga te je mueateeukari Jejui Kristu 'ga upe. A'eramū je mama'e tywer awi tejeateeramū. A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

Tejetee je Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema tekou. “Ga je'ega renuwa tareko esage tejee”, 'jau futat je numiamū. A'ere je naapoa'uweri tejee. Opājēa 'ga ae upe imure'emamū ae nuapoi futari mama'e esagea. 'Ga pājē mū te ae mama'e esage apoi.

8

'Ga 'Agesagea jane muea'aa 'ga remifutar are

¹ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga, Jejui Kristu 'ga ree jane jemujar ire, jane kwawe'em janetywer are, jane monowe'em muku ojewi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga ae monowe'em. ² Jejui Kristu 'ga ree jane jemogypygamū Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane muesageu. 'Ga 'Agesage pājē mū jane mama'e tywera apowe'em. 'Awamū 'ga 'Agesagea jane rerekou jane katu'oka. Janetywera jane rerekou'jape'ema. A'eramū jane jarewawe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. ³ Ymā te Moisesi 'ga 'i rakue: “Mama'e esagea etee peapo”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. Esage futat 'ga je'egea. A'ere janetywera 'ga je'egea nuenuwukari janee. 'Ga je'egea renupare'ema 'jawe etee futat jane mogyaukaa rakue. Jarejetee jane nienuwa'uweri 'ga je'ega. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe rakue: “Ojetee 'gā nuenuwa'uweri jeje'ega. Nojekatu'oga'uweri 'gā ojetee”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramū 'ga 'ā 'agamū wa'yra 'ga mua ywy pe rakue. Jane 'jawe futat 'ga 'ua kunumīnamū. Jane 'jawe futat 'ga akou kūima'eramū. A'ere 'ga nuapoi mama'e tywera. Aerefetee ate mama'e tywera wapo. A'eramū 'ga amanūmū janetywera mepyau. Janeruwarete 'ga Jejui 'ga jukaukaa aetywer are. A'eramū 'awamū Jejui 'ga werowiarāmū janetywera moia jane wi. ⁴ Ymā te Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teje'ega renupare'ema 'gā je amomap, 'gā monou mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau 'ga rakue. A'ere Jejui 'ga manūi janetywera moiawamū. Janetywera moir ire 'ga opājē mua janee. A'eramū jane 'awamū mama'e esage apoarūmū 'ga pājē mū, 'ga ree jarejemogypygi. 'Awamū jane 'ga pājē mū Jarejuwarete 'ga je'ega renuwi jarejemogyau. 'Ga 'Agesagea jane mu'akwaapa jane rerekou. A'eramū jane 'awamū mama'e esage apoarūmū 'ga pājē mū. Jarejemifutar imū jane niapou'jawi mama'ea. ⁵ 'Ga 'Agesage rerekware'ema 'gā wemifutar imū etee futat mama'e apo are wea'aramū. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū jane jarejea'aramū 'ga 'Agesage remifutar are etee futat. ⁶ Wemifutar are etee ea'at ma'e 'gā awau mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar are ea'at ma'e 'gā py'ata'waramū etee futat ajemogyau. Anure nipo aipo 'gā awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū ete rūi futat. ⁷ Wemifutar are etee ea'at ma'e 'gā oporomutare'emamū Jarejuwarete 'ga ree. Nuenuwi futari 'gā 'ga je'ega. Niporenuwiweri futari 'gā 'ga je'eg are. ⁸ Wemifutar imū etee mama'e apoara 'gā nomuorywi Jarejuwarete 'ga.

⁹ A'ere nanarūi ae Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū. Mama'e esagea etee te ae wapo 'ga remifutar imū. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gā naKristu 'ga remiayuya rūi futat. ¹⁰ Janepy 'gā 'ā nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramū jane 'agamū jarepapa. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū miamū futat

jaremanūmū. A'ere jane ferawi etee jarewau Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogyau nakwaparimū warāu rūi futat. Jejui Kristu 'ga ree jane jemogypygamū Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Jejui 'ga ree pejemogypyk. A'eramū pēē pejesageramū jee”, 'jau 'ga janee Jejui 'ga ree jane jemogypygamū. ¹¹ Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga moferapa 'ga manū re rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga U'agesage rerekwaramū nanē janeretefera moferapa jane manū re nū. Jane moferawukaa U'agesage upe.

¹² Kunumīmet, kūjāmet. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane rerekou. A'eramū ki jane a'eramū mama'e apowe'em jarejemogyau jarejemifutar imū ne. Mama'ea siapo 'ga pājē mū etee futat. ¹³ Pejemifutar imū mama'e apo re peo mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere Jarejuwarete 'ga, U'agesage pājē mū mama'e tywera apo awi pepoir ire, pē mogyi oje pyri nakwaparimū warāu rūi futat. Nioi jane 'ga rerowiarāmū mama'eukwaawa rapyaw ipe. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupara 'gā Jarejuwarete 'ga ra'yra futat. ¹⁵ Ma'eramū sipo Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee? Ojeupe jane mo-porowykyukaawamū? Naani. Jane mogyjawamū? Naani. Wa'yramū jane mogyawamū te 'ga U'agesage muri janee. A'eramū 'ga 'Agesagea “Kiapi'ni” jane mu'eukaa 'ga upe. ¹⁶ Jejui 'ga jane erowiarāmū Janeruwarete 'ga jane mogyau wa'yramū. A'eramū 'ga 'Agesagea “Kiapi'ni” jane mu'eukaa Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga 'Agesagea nanē 'jau janee: “Ene Ku'jywa 'ga ra'yra”, 'jau 'ga 'Agesagea janee. ¹⁷ Wa'yra 'ga upe Janeruwarete 'ga mama'e esage monou. A'eramū 'ga janee nanē mama'e esage mua nū, wa'yrarete 'ga reewe futat, Kristu 'ga reewe futat nū. Ywy pe 'ua 'ā Kristu 'ga ruagamū wereko tywera upe rakue. 'Ga 'jawe ki janeruag jarejereko tywera upe. 'Ga 'jawe jane jemogy re nipo Janeruwarete 'ga jane moferapa nanē 'ga 'jawerimū etee futat nū. A'eramū tee 'ga jane monoi jane mogyau 'wyriaramū Jejui 'ga pyri.

Anure nipo 'ga mama'e esage muri janee

¹⁸ 'Awamū mama'eay jesaukari janee. A'ere nipo anure jane janerea'aru'jawi mama'eay are. Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri janee, mama'eay apyraapa. A'eramū jane jarejea'aru'jawe'emamū mama'eay are. ¹⁹ Anure nipo Janeruwarete 'ga jane resaukaa wemiapofera upe. “Agamū jera'yra 'gā futat”, 'jau nipo 'ga jane resaukaa 'gā nupe. 'Ga remiapofera juejue futat 'ga ra'yra resaukaawa rapesaka 'upa. ²⁰ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga remiapofera jemote'ari rakue. Naite'at tee rūi 'ā rakue. Atāu 'ga oje'ega renuwe'emamū te Janeruwarete 'ga wemiapofera mote'ari rakue. ²¹ A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga imomyau nū. Wa'yramū jane resaukaawa 'ara rupi futat nipo 'ga mama'e momyau nū. A'eramū futat nipo 'ga mama'e tywera mateepapa. ²² Sā'ā kūjā wa'yray upe aema wa'yra 'are'emamū. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiapofera waemamū ajemogyau ojekatu'okawa rapesaka. ²³ Na'ga remiapofera etee rūi waemamū ajemogyau ojekatu'okawa rapesaka. 'Ga 'Agesage rerekwaramū nanē jane jarejaemamū nū, 'au jane jemogyramū 'ā. Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee ra'ne. A'ere nipo 'ga anure mama'e esage muri janee kwaiwete. Wa'yramū jane resaukaawamū 'ga janerete momyauu Jejui 'ga 'jawe. A'eramū jane jarekaruare'emamū futat nipo, jareymanē'emamū, jaremanūu'jape'ema nanē nū. Jejui 'ga 'jawe futat jane rekoi.

²⁴⁻²⁵ Ojee jane jemogypygamū Janeruwarete 'ga jane muesageu ojeupe. A'e are jane 'i: “Anure nipo 'ga janerete momyau”, 'jau jane. A'eramū jane jarejete momyau rapesaka jarejemogyau. 'Au we 'ga jarejete momyau re amunipo 'ā jane niapesagi jarejemogyau. A'ere 'ga nomomyaui we. A'e are jane iapesagi jarejemogyau. A'eramū ki jane jareapyterātānamū mama'eay upe.

²⁶ 'Ga 'Agesagea te jane poat. Najane etee rūi sajemogy. 'Ga 'Agesagea te oporogyta Ku'jywa 'ga upe janee. Jane tee nikwaawa'uweri Ku'jywa 'ga upe jareporogytaa jarejee. A'eramū 'ga 'Agesagea te jane poaa, oporogytau 'ga upe janee. Nikwaawi jane 'ga 'Agesage je'ega. Naaeje'ega 'jawe rūi. Aefaema 'jawe tete 'ga 'Agesage

je'ega. ²⁷ Janeruwarete 'ga janerea'awa kwaapa. Janeremifutara nanē 'ga ikwaapa nū. A'eramū 'ga U'agesage je'ega nanē ikwaapa nū, ojeupe jane ree ije'egamū. 'Ga remifutar imū etee futat 'ga 'Agesagea oporogytau 'ga upe jane ree.

²⁸ Jarejuwarete 'ga ree janeporomutaramū jarejemogyau. 'Ga futat 'ā jane mū'jāu jane mogyau wemiayuwamū rakue. A'eramū 'ga, janee mama'eay mū jesaukaramū, mama'e esage apou ee nū. ²⁹ Ymā we te Janeruwarete 'ga jane pyyrūmū ojee rakue. “Mīmera 'gā je amogy teja'yramū. Teja'yrarete 'ga 'jawe je 'gā mogyi. A'eramū Jera'yrarete 'ga 'gā neki'yramū akou. Kwaiwete jera'yrarete 'ga rewirera 'gā, 'ga renyra 'gā 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ³⁰ A'eramū Janeruwarete 'ga wemimū'ēmeramū jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū 'ga 'jau janee: “Pēnesage jee”, 'jau 'ga janee. “Teja'yrarete 'ga 'jawe je pē mogyi”, 'jau 'ga janee. A'eramū 'ga jane mogyau 'wyririamū ojeypyri nakwaparimū ete rūi futat nipo.

Jane ree 'ga poromutat

³¹ Ma'eramū 'ā jane nijemuaēmi mama'e upe: Janeruwarete 'ga 'ā jane rerekou. Jane retyk sipo 'ga amū? Naani. Janeruwarete 'ga jane pojeka re nitywa'uweri 'ga wi jane pojekaara mū. Ojejuka esage 'ga jane ree. Opājēa 'ga amut janee. ³² Esage Janeruwarete 'ga janee. Peesak 'ā 'ga rakate'eme'ema janee. Wa'yrarete 'ga miamū 'ā 'ga imua ijukaukaa janetywera mepyawamū rakue. A'eramū nipo 'ga mama'e esagea taetu imuri janee wakate'eme'emamū.

³³ Awyja sipo Janeruwarete 'ga remimū'ēmeramū jane ago'wau 'ga upe? Naani. Nitywi 'ga amū. Janeruwarete 'ga 'ā 'jau janee: “Esage 'gā jee”, 'jau 'ga jane upe. ³⁴ Jejui Kristu 'ga amanūmū janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe. 'Ga manū re 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa nū. Oferaw ire 'ga awau ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ga reni, oporogytau 'Uwarete 'ga upe jane ree. A'eramū “Nepēa'wyrī pēē” 'jara otywe'emamū.

³⁵ Kristu 'ga 'ā iporomutat nanimenime jane ree. Awyja sipo 'ga momoirukat jane wi? Naani. Nitywi 'ga amū. Janee mama'eay jesaukaramū 'ga oporomutaramū jane ree. Werowiare'ema 'gā amū jane rereko tyweramū 'ga oporomutaramū jane ree. Ty'ara jane erekoramū 'ga oporomutaramū jane ree. Jarepiteea jane erajemogyramū 'ga oporomutaramū jane ree. Jane ree 'gā amū afuewet ojere'emamū 'ga oporomutaramū jane ree. Nitywi futari 'ga rerowiar ire mama'e mū jane kwaukaara 'ga upe. Jane manūnamū 'ga oporomutaramū nanimenime jane ree akou. ³⁶ Ymā te Davi 'ga ka'arana kwasiaa ee inuga rakue:

“Eneremiayuwa 'ā ore, ki Ku'jyp.

A'eramū ene ree iporomutare'ema 'gā afueweramū ore ree au'jeteramū.

Karupa'mī jukapyrama 'jawe 'gā afueweramū ore ree”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gā aipo 'ga 'eawer imū etee futat jane ree nanē oporomutare'emamū nū. ³⁷ Aipoa sipo Janejararete 'ga momoirukaa jane wi? Naani. Iporomutat 'ga nanimenime jane ree jane jemogyramū. A'eramū 'ga jane muapyterātāu mama'eay upe. A'eramū mama'eaya jane maku'ipawukare'ema. ³⁸ Nitywi futari 'ga amū jane wi Janeruwarete 'ga momoirukaara. Iporomutat 'ga nanimenime jane ree jane jemogyramū. Jane manūnamū miamū futat 'ga oporomutaramū jane ree. Jane reko are taetu 'ga oporomutaramū jane ree. Nokoi'i futari mama'eukwaawa mū jane wi Janeruwarete 'ga momoirukaaramū. 'Awauwe ojesaukat ma'e, anure ojesaukat ma'e. Mīmera nomomoirukara'uweri Janeruwarete 'ga jane wi. ³⁹ Ywag ipe ako ma'e, ywy 'wyr ipe ako ma'e. Mīmera miamū nomomoirukari Janeruwarete 'ga jane wi. Nitywi futari jane wi Janeruwarete 'ga momoirukaara. Naeatee futari 'ga jane wi. Jejui Kristu 'ga ree jane jarejemogypyka. 'Ga Janejararetea. A'eramū Janeruwarete 'ga oporomutaramū jane ree wojere'emamū futat.

9

Janeruwarete 'ga remiayup

¹ 'Awamū je tepytuna, judeu 'gã mome'ui pẽ nupe. Kristu 'ga remiayuwa wejue je. A'eramū je te'me'emamū tekou. A'jea futat je 'i 'gã nee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rerekou. A'eramū 'ga 'Agesagea je mu'akwaapa mama'e a'je are. A'eramū je mama'e a'jea etee imome'wau. ² Jeyptuna 'gã, judeu 'gã je mu'arasig ojee. Nuerowiari 'gã Jejui 'ga. A'eramū a'ea je mu'arasĩmape'ema je mogou 'gã nee. ³ Afutat je 'gã Jejui 'ga rerowiaara numiamū. Jeporopoariwet je 'gã nee Jejui 'ga rerowiar are numiamū. 'Gã nupe 'ga je'ega renuwukar ire amunipo 'ã je “Je rereko tywer ape 'gã nee”, je 'i Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'gã 'ã aipoa miamū nuerowiari. Ojemogypyke'ema Jejui 'ga ree. ⁴ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Israeu juapyreramū oreypy 'gã mū'ei imogyau wemiayuwamū rakue. “Pẽẽ jera'yra 'awamū”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. 'Gã pype etee futat 'ga akou rakue. 'Gã nupe etee futat 'ã Janeruwarete 'ga 'jau rakue: “Tejerowiar ire je mama'e esage monoi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. 'Gã nupe ypy ppy ra'ne futat 'ga oje'ega monoi ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. 'Gã etee 'ga imu'akwaapa omuoryw are rakue. A'eramū 'gã 'ga muorypa a'jea futat rakue. 'Gã nupe etee 'ga 'jau'jau'japa: “Mama'e esagea tomono pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. ⁵ Judeu ppy ppy 'ga 'ã Abraão 'ga rakue. Isaki, Jako.* Mĩmera 'gã judeu ppyfera 'gã. 'Gã juapyreramū ore judeua. Israeu 'ga juapyrera futat Jejui Kristu 'ga akou 'awa ywy pe 'ur ire rakue. Janeruwarete 'ga 'ã wemiapoferamū ae 'wyriraretea agawewi. A'etea 'ga Israeu 'ga juapyreramū tãmẽjẽ ore mū'jãu wemiayuwareteramū rakue. A'eramū amunipo 'ã ore 'ga muorypa aruojere'emamū ee.

⁶ A'ere 'ã Israeu 'ga juapyrera 'gã amū nuerowiari Jarejuwarete 'ga. Amume'ri 'gã etee erowiaa'i ajemogyau. A'etea jane 'jawe'em: “I'me nipo Janeruwarete 'ga”, 'jawe'em. “Israeu 'ga upe 'ga 'i rakue: ‘Amū'ẽ je enejuapyrama tejemiayuwamū’, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'meramū aipo 'e are”, 'jawe'em jane. NaIsraeu 'ga juapyrera 'gã juejue rũi 'ga amū'ẽ wemiayuwamū rakue. A'eramū 'gã amū 'ga rerowiare'ema. ⁷ NaAbraão 'ga ra'yra 'gã jue rũi Janeruwarete 'ga imogyau wa'yramū. Isaki 'ga etee 'ga ipyyrũmū. Ismaeu 'ga 'ga ipyyrũme'em. ⁸⁻⁹ Ymã te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Anure nipo eneremireko ẽẽ, Sara ẽẽ ra'yramū. Enera'yra tapyygukat ẽẽ upe 'jau. Ikokwar are ene pyri je ruru'jawamū nipo ẽẽ wa'yra rerekoi opo pe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Poromū Abraão 'ga ra'yra 'ga Isakia. Isaki 'ga etee Janeruwarete 'ga omogo wa'yramū. Amumera 'gã Abraão 'ga ra'yra 'gã naJaneruwarete 'ga ra'yra rũi. 'Awamū Janeruwarete 'ga 'i “agamū Abraão 'ga juapyrerarete”, 'ga 'i u'eawer imū u'at ma'efera 'ga juapyrera upe, Isaki 'ga juapyrera upe.

¹⁰ A'ere Isaki 'ga remireko ẽẽ, Repeka ẽẽ, wa'yramū 'ga upe rakue. Mukũi tãmẽjẽ ẽẽ ra'yra ojopepa. U'ar ppy ma'e 'ga rera Esau. Ajepeja 'ga rera Jako. Anure Janeruwarete 'ga Jako 'ga re'roka, Israeu nuga 'ga ree rakue. ¹¹⁻¹² 'Gã 'are'emaue Janeruwarete 'ga 'jau 'gã y ẽẽ upe, Repeka ẽẽ upe: “Tewiri u'at ma'e 'ga nipo je amogo 'wyriraramū u'ar ppy ma'e 'ga upe”, 'jau 'ga ẽẽ upe rakue. Nu'ari we agawewi 'gã. A'eramū 'gã mama'e esage apowe'ewe agawewi. Mama'e tywera nanẽ 'gã iapowe'em nũ. A'ere 'ga na'ga remiapofer are rũi 'ga ajepeja 'ga pyyrũi imogou wemiayuwamū. Wemifutar imū te 'ga tewiri u'at ma'efera 'ga pyyrũi imogou wemiayuwamū. Wemifutar imū te 'ga u'ar ppy ma'e 'ga pyyrũme'em. ¹³ Nan futat Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa 'gã nee rakue. “Jeporomutat je Jako 'ga ree. A'ere je najeporomutari Esau 'ga ree”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue.

¹⁴ Maran sipo ajee jane 'i aipo are? Nia'wyrri Janeruwarete 'ga, sa'e sipo ajee jane? Naani. Mama'e esagea etee te 'ga wapo. ¹⁵ Ymã te 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Tejemifutar imū etee te je jemuaẽmi 'ga amū ree. Tejemifutar imū nanẽ

* 9:5 Mukũi Jako 'ga rera. Israeu 'ga rer irũa.

je tejemuaēme'ema ajepeja 'ga ree”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe rakue. ¹⁶ A'eramū na-janeremifutar imū rūi Janeruwarete 'ga jane pyyrūmū jane mogyau wemiayuwamū. Najaneremiapofer are rūi nanē 'ga ajemuaēma jane ree nū. Wemifutar imū etee 'ga jane pyyrūi jane mogyau wemiayuwamū. ¹⁷ Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are inuga janee rakue. Faraο 'ga upe Janeruwarete 'ga 'jau: “Tepājēa je aesaukaru'jau'jap enee. A'e are nipo ywy pewara 'gā juejue jerera renupa. Ma'eramū 'ā je ene mogoi 'wriaramū Egitu ywy pewara 'gā nupe”, 'jau 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. ¹⁸ A'eramū jane jarejeapyoramū 'ga remiapo are. Wemifutar imū etee futat Janeruwarete 'ga ajemuaēma 'gā amū nee. Wemifutar imū etee futat 'ga ojerowiarukare'ema amumera 'gā nupe.

¹⁹ A'e are nipo pēē mū 'jau jee: “Ma'eramū sipo 'ga ore rerekou tyweaete ore 'ga rerowiare'emamū? Ore upe 'ga nojerowiarukari futari. A'eramū ore 'ga rerowiaru'jape'ema. Naruapoa'uweri ore mama'ea 'ga orojeupe ojerowiarukare'emamū. Naruapoa'uweri agawewi 'ā ore mama'e tywera. A'etea 'ga nojejukai ore ree”, 'jau nipo pēē. ²⁰ Aipo pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga futat te 'ā jane apo rakue. Imara'nearū sipo ae 'ga remiapoferamū 'ga ree 'ga mueue ojee? Naani. Oje'egay sipo japepoa wapoara upe wapoarūe'emamū? Naani. ²¹ Sā'ā japepo apoara 'gā japepo apoa wemifutar imū etee futat. Amumera 'ā 'ga iapou wemipa'ruramū, amumera yty ryrūnamū. Wemifutar imū etee futat tujuga apoara 'gā mama'e apoi.

²² Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane apoi rakue. A'eramū 'ga mama'e apou janee wemifutar imū etee futat. “Tejerowiare'ema 'gā nee jemara'neramū. Tepājēa nanē je ikwaawukaa 'gā nupe nū”, 'jau 'ga rakue. A'ere na'awauwe rūi 'ga 'gā nereko tyweretei. Anure te nipo 'ga werowiare'ema 'gā nerekou tyweaete. ²³ Amumeramū te aje 'ga 'ā jane mū'ēi wemiayuwamū rakue. Jane ree 'ga jemuaēmi. A'eramū 'ga 'jau ojeupe: “Tejesagea je akwaawukat tejemimū'ēmera 'gā nupe”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga mama'e esage apou janee wemifutar imū. Jane rereko esage are 'ga wesage kwaawukari janee. “Ga 'ā wesageramū tekotee 'gā nesagea apyraapa”, jane mu'eukaa. ²⁴ Jane 'ā 'ga remipyrrūmera. Ymā te 'ga jane pyyrūi wemiayuwamū rakue. Judeuramū ore, judeue'emamū pēē. Mīmera 'ga imū'jāu wemiayuwamū rakue.

²⁵ Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are Oseja 'ga upe rakue: “Tejemiyauwe'emera 'gā nipo je amogy tejemiyuwamū.

Tejemifutare'emera 'gā nupe nipo je 'jau: Jeporomutat je pē nee, 'jau.

²⁶ Ymā je 'i ikue: Najeremiayuwa rūi pēē, 'jau je ikue.

A'ere nipo anure je aipo te'eawer ipe te futat je 'i:

Je futat 'ā okoeteete ma'ea.

'Awamū pēē futat jera'yramū, 'jau nipo je, 'jau je ikue”,

'jau Oseja 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²⁷ Isai 'ga nanē ka'arana kwasiaa Israeu 'ga juapyapyrera 'gā nee rakue.

“Kwaiwete Israeu 'ga juapyrama 'gā. Sā'ā 'yisigeaua pytuna. Nan tee futat Israeu 'ga juapyrama 'gā pytuna numiamū.

A'etea nipo ināinānī'ī 'gā etee ojekatu'ok otywer awi.

²⁸ Anure nipo Janeruwarete 'ga ywy pewaramū juejue werowiare'ema 'gā nereko tyweretei ywawuje tee futat”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²⁹ Aipo jeapo enunewe Isai 'ga 'jau:

“Janeruwarete 'ga pājērete. Peesak 'ga Sodom ipewara 'gā momawa, Gomora pewara 'gā neewe rakue.

Janeruwarete 'ga jane mū mogye'em ire amunipo 'ā jane nanē jarepapa 'gā 'jawe nū”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

³⁰ “Ma'ja are ajee 'ga jane mu'ei?” 'jau nipo pēē jee? Nan futat je 'i pē nupe: Ymā judeue'ema 'gā nafutari Jarejuwarete 'ga amuesagea rakue. A'ere Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarāmū 'gā katu'oka 'gā muesageu ojeupe. ³¹ A'ere 'ā ymā 'ga futaarera 'gā jēmī Israeu juapyrera 'gā naani. “Moisesi 'ga je'egera renuw are jarejemuesageu Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'gā numiamū. A'ere 'gā nuenupawi 'ga je'ega. ³² A'eramū 'gā ojemuesageukare'ema 'ga upe. Niparuerowiariveri 'gā Jejui 'ga ree. “Jejui 'ga ree ojemogypyyk ma'e 'gā etee wesageramū Jarejuwarete 'ga upe” 'e are aparuerowiariveremamū. A'eramū 'gā ojemuesageukare'ema futat 'ga upe. 'Gā nupe Jejui 'ga ita 'jawe. Sā'ā ita rena pe pe. A'eramū 'ā pe rupi oma'e 'gā ojepeyapegāu ee. Nan tee Jejui 'ga 'gā nupe. Nijemogypyygiweri 'gā Jejui 'ga ree. A'eramū 'gā u'aa 'ga ree. A'eramū 'gā awawe'em Jarejuwarete 'ga pyri. ³³ Ymā Janeruwarete 'ga aipo are ka'arana kwasiarukari inuga Isai 'ga upe rakue:

“Anure nipo je 'ga amū mogou judeu 'gā nupe. Jerusareg ipe je 'ga monoi. Jerusarega 'up ywytyra pyri, Siāo 'jawa pyri.

Jeremimonorama 'ga ita 'jawe. Pe pe ita renamū 'ā, pe rupi oo ma'e 'gā 'ari ee.

Nan futat nipo kwaiwete judeu 'gā niporomutari jeremimonorama 'ga ree.

A'ere 'ga rerowiaara 'gā ku'iramū 'ga ree. Jaruete 'gā nekoi 'ga ree”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

10

¹ Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjānamū pēē 'ā jerenyra 'jawe 'jau. A'eramū pēē pe-jeapyakau jeje'eg are. Judeua futat je 'ā. A'eramū je teporomutaramū tepytun are. Jarejuwarete 'ga tepytuna 'gā katu'opawa je afutat. A'eramū je teje'ega monou te'ŷina 'gā nee 'ga upe. “E'ja'yra 'ga erowiarukat Israeu juapyrera 'gā nupe, ki Ku'jyp”, 'jau je te'ŷina Jarejuwarete 'ga upe 'gā nee. ² Tepytuna 'gā je akwaap te'ŷina. 'Gā 'jawe futat je rekoi ikue. Iporowykywet 'gā Jarejuwarete 'ga upe numiamū. 'Ga muoryw are nanē 'gā afueweramū nū numiamū. A'ere 'gā nokwaawi 'ga remifutara. ³ Naeapyoi 'gā “Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'ga amuesage ojeupe” 'e are. A'eramū 'gā 'jau: “Moisesi 'ga je'egera renupawer are wea mŷina Moisesi 'ga 'eawera futat jane muesage Janeruwarete 'ga upe”, 'jau 'gā ajaupe numiamū. Jarejuwarete 'ga 'eawera jēmī 'gā erowiare'ema. “Teja'yra 'ga rerowiaara 'gā je amuesage tejeupe” 'ga 'eawera rerowiare'ema. ⁴ Kristu 'ga amanūmū jane katu'okawamū, 'Uwa 'ga upe jane muesageawamū. 'Ga rerowiaaramū etee jane jarejesageramū Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū jane 'jawe'em: “Moisesi 'ga je'egera renuw ire te janeresageramū Jarejuwarete 'ga upe”, 'jawe'em. Moisesi 'ga je'egera renuwa najane katu'oga'uweri. Jejui 'ga rerowiarāmū etee te jane jarejekatu'ogi Ku'jywa 'ga upe.

Werowiarāmū 'ga jane katu'oka

⁵ Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue. “Jeje'ega renup katu katu re pēē pejejesageramū jee. Jeje'ega renup katu katuare'emamū pēē nepēa'wryi jee. Jeje'ega renup katu katu re nipo pejemogy nakwaparimū warāu rūi, e'i 'ga”, 'jau Moisesi 'ga 'gā nupe numiamū. A'ere 'gā nuerowiari pāwē pāwē 'ga je'ega. ⁶ “Jera'yra 'ga rerowiaaramū etee pēnesage jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. A'ere kasi amumeramū: “Awŷja sipo awau ojeupia ywag ipe Kristu 'ga reruawamū ywy pe janee?” 'jau ne. 'Ut futat ako 'ga rakue. ⁷ “Awŷja nanē sipo ajee oo amanū ma'efera rerua imoferapa? pe'je nanē kasi ne nū”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa ka'aran are inuga rakue. Omoferap nanē ako Janeruwarete 'ga 'ga rakue nū. A'eramū pēē aipo 'jawe'em. ⁸ “Jarejuwarete 'ga je'ega pekwaap. Najemimi futari pē nui. 'Ga je'ega ki pēē imome'wau pejejaupe. Pejejea'aramū ee nū”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. Poromū futat ore imome'ui pē nupe, Kristu 'ga mome'ui pē nupe. ⁹ Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gā Janeruwarete 'ga okatu'ok. “Jejui Kristu 'ga jejararetea”, 'jau pēē. “Janeruwarete 'ga Jejui 'ga omoferap”

'ea pēē erowiaa. A'eramū Janeruwarete 'ga pē katu'oka, pē pireita pētywer awi. ¹⁰ “Jejui 'ga oferap” 'ea jane erowiar ire Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Pēē jera'yra 'ga perowiat. A'eramū pēē pejejesageramū jee”, 'jau nipo 'ga janee, Jejui 'ga jane erowiamū. Jejui Kristu 'ga jejararetea jane 'eramū Janeruwarete 'ga jane katu'oka janetywer awi. ¹¹ Nan Isai 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are janee rakue: “Janeruwarete 'ga nomojenosīukari Jejui 'ga rerowiaara 'gā wowase 'gā nekoramū”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ¹² Aipo kwasiaramū 'ga jane mome'wau najuejue etee. Najudeuramū ore upe etee rūi 'ga 'i aipo 'jau. Judeue'emamū pē nupe nanē 'gā 'i aipo 'jau. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. Judeuramū Orejararetea 'ga 'ā, judeue'emamū Pējararetea nanē 'ga nū. 'Ga upe jane jareju'jaju'jawe etee futat. Mama'e esagea 'ga imua janee ojeupe enūjamū. ¹³ Ymā te Jueu 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Ojeupe je katu'og ape 'jara 'gā Janeruwarete 'ga okatu'ok”, 'jau Jueu 'ga ikwasiaa rakue. A'eramū 'ga judeu 'gā katu'oka, ojeupe aipo 'gā 'eramū. Judeue'ema 'gā nanē 'ga ikatu'oka ojeupe aipo 'gā 'eramū nū.

¹⁴ Maran sipo ae, 'ga rerowiare'em ire, “je poar ape”, 'jau 'ga upe. Ni'e ekoetea'uweri ae 'ga rerowiare'em ire. Maran sipo 'gā 'ga rerowiaa eewi 'ga rera renupe'ema? Nuerowiari futari 'gā 'ga, 'ga rera renuwe'em ire. Sipo 'gā maran 'ga rera renupa 'ga amū ojeupe imome'ue'em ire? Nuenuwi futari 'gā 'ga rera 'ga amū ojeupe imome'ue'em ire. ¹⁵ Maran sipo 'gā amū 'ga mome'wau Jarejuwarete 'ga omonoe'em ire? Nooi futari 'gā amū 'ga mome'wau, Janeruwarete 'ga omonoe'em ire. A'ere Janeruwarete 'ga 'gā monoi futari Jejui 'ga mome'waukaa kwe pewara 'gā nupe. Ymā te Isai 'ga ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga remimonofera 'gā nee rakue: “Esage futat morogyta esage mome'wara 'gā nura”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa Jejui 'ga mome'wara 'gā nee rakue.

¹⁶ Janeruwarete 'ga 'gā amū monou Jejui 'ga mome'wau Israeu 'ga juapyrera 'gā nupe rakue. A'ere 'gā amū nuerowiari 'ga. Aipo are nanē Isai 'ga ka'arana kwasiaa 'gā nee rakue: “Nuerowiari futari 'ga amū oreje'ega, ki Ku'jyp. Ināinānī'i etee 'gā erowiaa'i”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. ¹⁷ A'eramū je a'eramū 'jau pē nupe: Jejui 'ga mome'u renuw ire jane 'ga rerowiaa jarejemogyau.

¹⁸ A'jea sipo Israeu 'ga juapyrera 'gā nuenuwi Jejui 'ga mome'ua? Naani. Wenup futat 'gā numiamū. “Najuejue etee futat ywy pewara 'gā Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā je'ega renuwi.

'Gā je'ega ojemuāina ywy pe”,
'jau Davi 'ga ymā ka'arana kwasiaa inuga rakue.

¹⁹ Nokwaawi sipo Israeu juapyrera 'gā? Naani. Okwaap futat 'gā. A'ere 'gā ni-paruerowiariweri 'gā ee. Moisesi 'ga ra'ne Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gā nupe rakue:

“Anure nipo je judeue'ema mogyi tejemiayuamū. A'eramū nipo pēē 'gā nerekoayau ee”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gā nupe.

“A'eramū nipo pēē pejemara'neramū 'gā nee. Ni'akwaawi 'gā Jarejuwarete 'ga ree, 'jau nipo pēē 'gā nupe numiamū.

A'ere je te 'gā mogyi tejemiayuamū, e'i Janeruwarete 'gā”,
'jau Moisesi 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²⁰ Isai 'ga nanē okyjawe'em Israeu 'ga juapyrera 'gā nui. Mama'e a'je mome'u awi nanē 'ga okyjawe'em rakue.

“Ymā judeue'ema 'gā Janeruwarete 'ga ree oporokwaawiwere'emamū rakue. A'ere 'gā 'awamū 'ga kwaawi.

Ymā 'gā 'jawe'em rakue: Ku'jywa 'ga emome'u oree, 'jawe'em rakue.

A'ere 'ga 'awamū 'ga jekwaawukari 'gā nupe”,
'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

²¹ Israeu 'ga juapyrera 'gā mome'uramū Isai 'ga 'i rakue:

“Janeruwarete 'ga ojekwaawukat Israeu 'ga juapyrera 'gã nupe numiamũ. Wo-
jere'emamũ 'ga ojekwaawukaa esaka 'gã nupe.
A'ere 'gã niporenuwiweri 'ga je'eg are. 'Ga ree 'gã jemogypygyiwere'emamũ”,
'jau Isai 'ga judeu 'gã mome'wau rakue.

11

Israeu juapyrera 'gã nee 'ga jemuaẽmawet

¹ Israeu juapyreramũ ore wi sipo Janeruwarete 'ga poiri? Naani. Nopoiri futari 'ga ore wi. Je judeua. Abraão 'ga juapyreramũ je rekoi. Abraão 'ga remyminũmera 'ga, Pējamĩ 'ga juapyreramũ je. ² Nopoiri futari 'ga wemiayuw ppyferamũ ore wi. Ymã we 'ga oreypy 'gã mũ'ëi tekotee 'gã nui rakue. Ojeupe futat 'ga oreypy 'gã mũ'jãu 'gã nui rakue. Ymã 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari Eliasi 'ga 'eawer are rakue. 'Ga 'eawera pekwaap. ³ Ymã Eliasi 'ga 'jau rakue: “Ku'jyp. Eneje'ega renupare'ema 'gã eneje'ega mome'wara 'gã wapisipaw etee. Wyra rapyawa miamũ 'gã wetypap. A'eramũ jetee'i futat tekou. 'Awamũ 'gã je ree nanē afuweramũ nũ”, 'jau Eliasi 'ga Jarejuwarete 'ga upe rakue. ⁴ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Naani. Naene etee rũi ereko je rerowiaaramũ. Sete miu je rerowiaara 'gã pytuna jemogyi. Nopoiri futari 'gã je rerowiar awi. Namuorywi 'gã maira'me a'agawa, Pau 'jawa. Sete miu 'gã je ia'gwau mama'e tywer awi”, 'jau Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga upe rakue. ⁵ Nan tee futat 'awamũ Janeruwarete 'ga judeuramũ ore mũ a'gui ojeupe. Naruapoi agawewi ore mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga iporomutat ore ree, ore a'gwau ojeupe. ⁶ Wemifutar imũ etee 'ga ore mũ'jãu ore mogyau wemiayuwamũ. Naoreremiapofer are rũi 'ga ore mũ'ëi ojeupe. Oreremiapofer are ore mũ'ë re amunipo 'ã 'ga ore mũ'jãue'em wemifutar imũ. A'ere 'ga wemifutar imũ etee futat ore mogyi wemiayuwamũ.

⁷ Ymã Israeu 'ga juapyrera 'gã juejue amuesage futari rakue. A'ere Janeruwarete 'ga namuesagepawi 'gã. Wemimũ'ẽme'ri 'gã etee 'ga imuesageu ojeupe. Amumera 'gã oporenuwiwere'emamũ 'ga je'eg are. ⁸ Aipo are 'gã amũ ymã ka'arana kwasiari inuga rakue:

“Wemimũ'ẽe'ema 'gã Janeruwarete 'ga nomoporenuwiwerukari oje'eg are, 'gã muapyakwafugukare'ema oje'eg are.

'Awamũ miamũ aipo 'gã naeapyoi 'ga je'eg are. Nojemogypygyi 'gã 'ga ree”,
'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁹ Davi 'ga nanē ka'arana kwasiaa aipo are futat rakue nũ:

“Maraka 'gã wapo futat Jarejuwarete 'ga muorypawamũ numiamũ. A'ere 'gã nopoiri futari otywer awi.

A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete maraka pype futat.

¹⁰ Janeruwarete 'ga namueapyoukari 'gã mama'e a'je are. Wereko tywerete 'ga 'gã”,
'jau Davi 'ga ikwasiaa judeu 'gã nee rakue.

¹¹ Opoit futat te Janeruwarete 'ga Israeu juapyrera 'gã nui? Naani. Opoiraiw etee 'ga 'gã nui. Anure nipo judeu 'gã poiri futari otywer awi. Anure nipo 'gã jemogypygyi Jejui 'ga ree. A'ere Janeruwarete 'ga, judeu 'gã Jejui 'ga ree ijemogypygye'emauwe, judeue'ema 'gã mojemogypygyukari Jejui 'ga ree, 'gã katu'oka. Judeue'ema 'gã nesag ire nipo judeu 'gã 'jau: “Kuu. Judeue'ema 'gã Janeruwarete 'ga okatu'ok, 'gã mogyau wemiayuwamũ”, 'jau nipo 'gã 'gã nerekoayau 'gã nee. A'eramũ nipo 'gã ojewya Jarejuwarete 'ga rerowiara upe. ¹² 'Awamũ judeu 'gã nojemogypygyi Jejui 'ga ree. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage apowe'em 'gã nupe. A'eramũ 'ga judeue'ema 'gã mojemogypygyukaa Jejui 'ga ree. A'eramũ 'ga 'gã nupe ete mama'e esage apou, Jejui 'ga ree 'gã jemogypygyamũ wejue te. Anure te nipo judeu 'gã jewyri Jarejuwarete 'ga rerowiara upe nũ. Ojeupe 'gã jewyramũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monou

ywy pewara 'gã nupe juejue. Ojeupe judeu 'gã jewyr are 'ga mama'e esage monou kwaiwete.

Judeue'ema 'gã katu'okawet

¹³ Pěẽ mũ nupe, judeue'emamũ pẽ nupe je judeuramũ orojemome'ui. Ymã ako Janeruwarete 'ga je monoi Jejui 'ga mome'wau judeue'emamũ pẽ nupe ikue. Ajerowiat je aipo are. ¹⁴ Afutat je tepytuna 'gã amũ juerekoaya pẽ nee. A'eramũ nipo je a'e are Jejui 'ga rerowiarukaa 'gã amũ nupe. Aipoa je afutarete futat. ¹⁵ Judeu 'gã nui opoiraiw ire, Janeruwarete 'ga judeue'ema 'gã mota'wai ojeupe, Jejui 'ga 'gã erowiarãmũ. A'eramũ nipo anure te Janeruwarete 'ga judeu 'gã mota'wau ojeupe nũ. Judeu 'gã Jejui 'ga rerowiaaw ipe jane tee jareku'i pãwẽ pãwẽnamũ jarejemogyau. Sã'ã janeku'ia jarepytuna ferawamũ. Nan tee futat nipo jane jareku'iramũ judeu 'gã Jejui 'ga rerowiarãmũ.

¹⁶ Y'wa 'ywa jara 'ga sipo y'wa 'ywa rapo jara etee? Naani. Y'wa 'ywa jara 'ga na'ywa rapo jara etee rũi. I'ywarete jara nanẽ futat 'ga nũ, i'a jara nanẽ nũ. Nan tee futat Janeruwarete 'ga judeu ypy 'gã jararetea. Janeruwarete 'ga remiayuwypyfera 'ã ore judeuramũ rakue. A'eramũ 'ã ore juejue judeuramũ 'ga remiayuwamũ arajemogyau.

¹⁷ Sã'ã ae y'wa 'ywa tyma. A'eramũ 'ã akã mũ osiniga etee. A'eramũ 'ã ae ijaramũ akã sinigera monoka jui. A'eramũ 'ã ijara 'ga awau y'wa 'yw ekoete rakã monoka erua imujaa akã sinigera renawer ipe, akã sinigera 'yw are. Imujar ire akã ojopyyka imonogipyrrera py'rau. Nan tee futat pẽẽ. Judeuramũ oreypy Janeruwarete 'ga remiayuwaretea. Oreypy 'gã 'ga ipyyrũmũ imogyau wemiayuwamũ. A'ere ore mũ judeuramũ naruerowiari 'ga. A'eramũ 'ga werowiare'emamũ 'gã amũ mũ'jãu wemiayuwamũ ore wi. A'eramũ 'ga judeue'emamũ pẽẽ mũ mua pẽ mogyau wemiayuwamũ werowiare'ema 'gã py'rau pẽ mujaa judeuramũ oreypy are. A'eramũ pẽẽ pejemu'jau oreypy are. ¹⁸ A'eramũ ki pẽẽ judeu 'gã ago'wawe'em. Imũ'emyrera 'gã ago'wawe'em pejemogyau. Pejerowiaraip kasi pejee ne. Najudeu ypy 'gã nũi pẽ nee imujaripyrrera. Pẽẽ te 'ga pẽ mujat 'gã nee. A'eramũ ki pẽẽ pejerowiaraipe'ema pejee.

¹⁹ Pẽẽ mũ nipo 'jau jee: "Janeruwarete 'ga opoit judeu 'gã nui. A'eramũ ore 'gã japy'rufera", 'jau nipo pẽẽ numiamũ. ²⁰ Nuerowiari te 'gã Jarejuwarete 'ga. A'eramũ 'ga a'eramũ opoia 'gã nui. A'ere perowiat wejue te 'ga. A'eramũ 'ga a'eramũ pẽ mogyau 'gã py'rau wemiayuwamũ. A'eramũ ki pẽẽ pejerowiaraipe'ema pejee. A'eramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga pojeupa. ²¹ Werowiare'em are judeu 'gã nereko tywer ire, sipo 'ga judeue'emamũ nepẽ nereko tyweri werowiare'em ire? Judeuramũ ore y'wa 'ywa rakãrete 'jawewara. Judeue'emamũ pẽẽ imujaripyrrera 'jawewara te. A'eramũ nipo 'ga pẽẽ nanẽ pẽ nereko tyweaete judeuramũ orereko tyweawera apyraapa werowiare'em ire. ²² A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga kwaapa. Ajemuaem 'ga werowiaara 'gã nee. A'ere 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei. 'Awamũ pẽẽ judeue'emamũ 'ga rerowiaa pejemogyau. A'eramũ 'ga opota'waramũ pẽ nee. Wesageramũ 'ga pẽ nupe. A'ere 'ga werowiar awi pepoir ire 'ga poiri pẽ nui, pẽ mũ'jãu wemiayuw awi 'gã mũ'ẽawera 'jawe etee futat.

²³ Werowiare'em awi 'gã poir ire nipo Janeruwarete 'ga judeu 'gã nerua 'gã mogyau wemiayuwamũ nũ. ²⁴ Judeue'emamũ pẽẽ na'ga remiayuweramũ rũi. Werowiarãmũ te 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ. Judeu 'gã te 'ga remiayuwaretefera. Werowiare'emera 'gã 'ga imũ'jãu wemiayuw awi. A'ere 'ga werowiaru'jaw ire 'gã mogyau wemiayuwamũ nũ. Aipoa taetu naayi futari 'ga upe. Sã'ã y'wa 'ywa jara wemimonogera rerura imujara imonokawera rowopyter are nũ. A'eramũ 'ã ojopyyka aye'em etee te. Nan tee futat 'ga judeu 'gã mogyau werowiaru'jaw ire wemiayuwamũ aye'em etee te futat nũ.

Jane ree 'ga pota'wa

²⁵ Pẽẽ jerewirera 'jawe. Kũjãnamũ pẽẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ je mama'e mome'wau pẽ nupe, pẽ mueapyoawamũ. Janeruwarete 'ga je mu'akwaapa ee. A'eramũ je pẽ mu'akwaapa ee nanẽ nũ. A'eramũ pẽẽ pejerowiaraipe'ema pejee etee. 'Awamũ

Janeruwarete 'ga opoiraiipa judeu 'ga nui. Nuerowiari 'gã 'ga. A'eramũ 'ga poiraiwi 'gã nui. Anure te nipo 'gã 'ga rerowiari nũ. 'Awamũ pẽẽ judeue'emamũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa pejemogyau. Ymã Janeruwarete 'ga judeue'emamũ pẽẽ mũ pẽ mũ'jãu ojeupe rakue. A'eramũ wemimũ'ẽmera 'gã juejue werowiar ire nipo 'ga ojewya judeu 'gã nupe nũ. ²⁶ Aiporamũ te nipo judeu 'gã Jejui 'ga rerowiaararetei. Ymã te Isai 'ga aipo are ka'arana kwasiari inuga rakue:

“Anure nipo janetywera moiara 'ga ruri owaẽma Jerusareg awi, Sião 'jaw awi. Aiporamũ u'aaw ipe nipo 'ga judeu 'gã katu'oka.

'Gã tywera moia Jako 'ga juapyrera 'gã nui.

²⁷ Janeruwarete 'ga 'jau judeu 'gã nupe:

Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i judeuramũ pẽ nupe rakue:

'Anure nipo je petywera moiri pẽ nui', 'jau ako je ikue.

A'eramũ je petywera moia pẽ nui te'eawer imũ etee futat, 'jau Janeruwarete 'ga rakue”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

²⁸ Judeuramũ ore mũ Jejui 'ga rerowiare'ema. A'eramũ Janeruwarete 'ga amara'neramũ aipo 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau: “Naje rerowiari pejepe. A'eramũ je tepoiraiipa pẽ nui tejerowiarukaawamũ judeue'ema 'gã nupe”, 'jau 'ga werowiare'ema 'gã nupe. A'eramũ 'ga opoiraiipa 'gã nui. Aipoa esage judeue'emamũ pẽ nupe. A'etea Janeruwarete 'ga judeuramũ oreypy mũ'jãu ojeupe rakue. Nomoka'jami 'ga 'gã. A'eramũ 'ga 'gã juapyrer awi opoikatuwe'em. ²⁹ Ymã Janeruwarete 'ga judeuramũ oreypy mũ'jãu ojeupe rakue. “Pẽẽ 'ã je amũ'ẽ imogyau tejemiayuwamũ. Mama'e esage tomono pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga weatee'emamũ futat wemimũ'ẽmera 'gã nui. Oreypy 'gã nee 'ga reatee'emamũ futat ore wi. ³⁰ Ymã te judeue'emamũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega nepeenuwi rakue. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga jemuaẽmi pẽ nee. Judeu 'gã wenuwe'emamũ Janeruwarete 'ga jemuaẽmi pẽ nee. ³¹ 'Awamũ judeu 'gã nuenuwi futari 'ga je'ega. A'etea nipo anure 'ga 'gã nee ajemuaẽm nũ. Pẽ nee ajemuaẽmawera 'jawerimũ etee futat nipo 'ga 'gã nee ajemuaẽma nũ. ³² Janeruwarete 'ga 'jau janee najuejue etee futat rakue: “Nuenuwi 'gã jeje'ega. Mama'e tywera 'gã wapo ajemogyau. A'eramũ je 'gã mogyau ifaripyrrera 'jawewaramũ futat. 'Ga tywera 'gã nerekou”, 'jau 'ga rakue. A'eramũ 'ga 'jau “Tajemuaẽm 'gã nee 'jau”, 'jau 'ga janee rakue.

³³ A'jea futat Janeruwarete 'ga jemuaẽmi jane ree. Ekoay te nipo janereapyo katui we 'ã jane 'ga ree. 'Ga 'akwaap, 'ga remikwaap. Mĩmera jane nikwaakatupawi. 'Ga remiaporam are nanẽ jane jarejeapyoe'emamũ nũ. ³⁴ Ymã Isai 'ga ka'arana kwasiari rakue:

“Awỹja sipo Janejararete 'ga rea'awa okwaap?

Naani. Nitywi 'ga amũ.

Awỹja sipo 'ga mu'jau mama'e are?

Naani. Nitywi futari 'ga mu'jara 'ga amũ nũ'ũ”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

³⁵ Jo 'ga nanẽ ka'arana kwasiaa aipo are futat rakue nũ:

“Awỹja sipo mama'e omono Jarejuwarete 'ga upe omepyawamũ?

Naani. Nitywi 'ga amũ”,

'jau 'ga ikwasiaa rakue.

³⁶ Janeruwarete 'ga futat mama'e wapopap rakue. Nitywi futari 'ga remiapoe'ema. 'Awamũ miamũ 'ga ojejukau mama'e are. Ojeupe futat 'ga mama'e apoi rakue. Ojeupe futat 'ga mama'e mogyau rakue. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee. Jareojere'emamũ futat ki 'ga muorypa ee.

12

Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'e

¹ Janeruwarete 'ga ajemuaēm jane ree, a'e je pē nupe tekou. A'eramū je a'eramū 'jau tejewireramū pē nupe, tejenyramū pē nupe nanē je 'jau nū: Sajemogy Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramū 'jau. Sā'ā janepy 'gā weymawa mū monoa 'ga upe, 'ga muorypawamū rakue. Nan tee futat jane 'awamū jarejemogyi 'ga upe oporowyky ma'eramū, mama'e apou 'ga upe 'ga muorypawamū. Aipoa jane iapoa 'ga muekōēāina jane ree. ² 'Ga rerowiare'ema 'gā 'jawe kasi pejemogy ne. 'Gā nee kasi pejemu'e ne. 'Gā 'jawe kasi mama'ea peapo ne. Jarejuwarete 'ga upe ki pe'je: “Eje'jawe je muea'arukar ape mama'e are, ki Ku'jyp”, pe'je ki 'ga upe. Aipoa 'ga iaporamū nipo 'ga remifutara pekwaap. Aipoa esage 'ga upe. Aipoa 'ga muorypa. Mīmera pēē ikwaapa. ³ Janeruwarete 'ga 'ā opājē mua jee, je mogou oje'ega mome'waramū pē nupe ikue. A'eramū je pē mu'akwaapa mama'e are. Pejerowiaraip kasi pejejee etee ne. “Je te 'ā jeresage 'gā apyraapa”, pe'je kasi ne. Jarejuwarete 'ga rea'ara 'jawe pēnea'at pejejee. Werowiarāmū 'ga opājē mua pē nupe ojeupe pē moporowykyawamū. A'eramū ki pēē pejejeupe 'ga remimurer imū mama'e esage apou 'ga upe. 'Ga pē poaa mama'e apo are. A'eramū ki pēē 'jau: “Natejetee rūi je mama'e apoi. Janeruwarete 'ga je poat mama'e apo are”, pe'je ki.

⁴ Peesak jarejetea. Majepi teewara 'jawe futat janeretea. A'ere mukūi janereaa, mukūi janenamā, mukūi janepoa, mukūi janepya. Jarepou 'ā jane mama'e apou. Jarepyu 'ā jareatau. Jarejeau 'ā mama'e resaka. Jareapyau 'ā mama'e renupa. Naaju'jaju'jawe ete rūi futat 'ā oporowykyau. ⁵ Nan tee futat jane Jejui 'ga rerowiaaramū. Kwaiwete jane. Najareju'jawe ete rūi jane mama'e apoi. Jejui 'ga ree jarejemujar ire jane jarejemogyau majepi 'yweteewara 'jawe futat. ⁶ A'ere jane najareju'jawe ete rūi mama'e apoi. Opājēa Janeruwarete 'ga imua janee, mama'e apoukaa janee. Oje'ega 'ga imome'waukaa jane mū upe. A'eramū jane jarejeupe 'ga remimurer imū, 'ga je'ega mome'wau kwe pewara 'gā nupe. ⁷ Jane mū upe 'ga mama'e apoukaa 'gā nupe, 'gā poaawamū. A'eramū jane, 'ga rerowiarāmū mama'e apou 'gā nupe. Jane mū upe 'ga 'gā mu'jaukaa mama'e are. A'eramū 'ga rerowiarāmū jane 'gā mu'jau mama'e are. ⁸ Jane mū upe 'ga 'gā muapyterātāukaa. A'eramū jane, 'ga rerowiarāmū, 'gā amū muapyterātāu mama'eay upe. Jane mū upe 'ga mama'e monoukaa. A'eramū jane, jarejakate'eme'emamū, mama'e monou 'gā nupe. Jane mū 'ga imogyau 'wyririamū 'gā nupe. A'e 'gā ojejukau esage 'gā nee. Jane mū upe 'ga ojopoarukaa mama'e apo are. A'eramū aipo 'ga 'gā poaa aku'iramū.

⁹ A'jea futar iki pēporomutat pejejemogyau pejejee. Pejejotywera kasi pefutar etee pejejemogyau ne. Pejemu'e ki mama'e esage apoara 'gā nee. ¹⁰ Jejui 'ga rerowiaaramū 'ā pejemogy. A'eramū pēē pejejemujaa pejejemogyau pejejee rai'i. A'eramū ki pēē pejeporomutaramū pejejee. Pejepojekuka esageramū ki pejejee pejejemogyau. ¹¹ Pēwewue kasi pejejemogyau ne. Pejepokagamū ki pejejemogyau. Jarejararete 'ga upe pejejorywamū pejeporowykyau. ¹² Anure nipo jane oi jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramū ki pēē pejejorywamū pejejemogyau. Pejejeupe mama'eay jesaukaramū, pejeapyterātānamū jupe. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou pejejemogyau. ¹³ Jejui 'ga rerowiaaramū mama'e tywe'emamū pēē mama'e monou 'gā nupe. Muku awi Jejui 'ga rerowiaara 'gā nuramū pēē 'gā mua pejejog ipe.

¹⁴ Pē nee iporomutare'ema 'gā nipo pē nerekou tyweaete. Pejejereko tyweramū pēē pejeje'ega etee pemono Jarejuwarete 'ga upe 'gā nee. “Mama'e esagea emono je rereko tywearera 'gā nupe”, pe'je ete ki 'ga upe 'gā nee. “Ereko tywet 'gā je ree”, pe'je kasi ne.

¹⁵ 'Gā amū norywamū ki pēē 'gā neruorypa. 'Gā amū joo'oramū ki pēē 'gā nera-jaa'wau. ¹⁶ Pejepota'wa pāwēnamū etee futat ki pejejee. Pejerowiaraip kasi pejejee

etee ne. Ajemogy tywe'ri ma'e 'gã neewe futat pejeporomutaramũ pejejemogyau. “Je te 'ã i'akwaap ma'ea 'gã apyraap”, pe'je kasi ne.

¹⁷ Pejejeupe 'gã amũ mama'e tywera apo re miamũ nanẽ pejejepyke'ema mama'e tywera apowe'em 'gã nupe. Mama'e esagea etee pẽẽ iapou 'gã nupe. A'eramũ pẽ nesakara 'gã pẽ ago'wawe'em. ¹⁸ 'Gã mueue'em futat. Pejepy'ata'waramũ etee futat 'gã nee. 'Gã amũ pejemueramũ pejepota'wa esageramũ etee 'gã nee. ¹⁹ 'Ga amũ mama'e tywera pejejeupe iapo re, pẽẽ pejejepyare'ema. Tene Janeruwarete 'ga te nipo pẽ nepyat, 'gã nerekou tyweaete pẽ nee. A'eramũ pẽẽ pejejepyare'ema 'gã nui. Ymã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue:

“Je te aepyat pẽẽ, pẽ nupe 'gã mama'e tywera apo re.

Je te 'gã areko tywerete pẽ nee, e'i Janeruwarete 'ga”,

'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramũ ki pẽẽ pejejepyare'ema, a'e je 'ã pẽ nupe.

²⁰ Janeruwarete 'ga je'eg imũ etee futar iki mama'ea peapo, 'jau je pẽ nupe.

“Pejee iporomutare'ema 'gã py'arayparamũ pẽẽ mama'e monou etee 'gã nupe, 'ga mojemi'waa.

'Ga 'yuwejamũ pẽẽ 'y monou 'gã nupe. A'eramũ 'ga ojeupe mama'e esagea pẽẽ iaporamũ ojenosõu wemiapo tywer are”,

'jau 'ga amũ ikwasiaa inuga ka'aran are rakue.

²¹ Pejejereko tywearera 'gã motesirũgatue'em, pejejepyke'ema. Pejejeupe 'gã mama'e tywera aporamũ mama'e esagea etee iapou 'gã nupe. A'eramũ 'gã ota'waramũ pẽ nupe.

13

Peje'wyrriara je'ega peenup

¹ Peje'wyrriara 'gã je'ega ki peenuw ete pejejemogyau. Janeruwarete 'ga te 'gã mogy 'wyrriaramũ pẽ nupe. A'eramũ ki pẽẽ 'gã je'ega renupa etee futat pejejemogyau. ² 'Gã je'eg are pejeporenuwiwere'em ire nipo pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'eg are nanẽ pejeporenuwiwere'emamũ nũ. Janeruwarete 'ga futat 'gã omogy 'wyrriaramũ janee. A'eramũ 'gã je'ega renupare'ema 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega nanẽ enupe'ema nũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã je'ega renupare'ema 'gã nerekou tyweaete. ³ A'eramũ pẽẽ pejejereko tywer awi pejejea'gwau mama'e esagea ete iapou. Mama'e esage apoara 'gã nokyjei o'wyrriar awi. Mama'e tywera apoara 'gã te okyje o'wyrriara 'gã nui, o'wyrriara 'ga wereko tywer awi. Mama'e esagea etee iapo re pẽẽ pejekyllawe'em peje'wyrriara 'gã nui. Mama'e esagea pẽẽ iapo re nipo 'gã 'i pẽ nupe: “Mama'e esagea etee peapo”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. ⁴ Janeruwarete 'ga te 'gã omÿi 'wyrriaramũ pẽ nupe, pẽ poaawamũ. A'ere mama'e tywera apo re, pekyje peje'wyrriara 'gã nui. A'jea futat nipo 'gã mama'e tywera apoara 'gã nereko tyweri. Janeruwarete 'ga remimogyfera 'gã te 'ã 'wyrriaramũ pẽ nupe. A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga upe oporowykyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã nerekou tywerukaa 'gã nupe. ⁵ A'eramũ ki pẽẽ peje'wyrriara 'gã je'ega renupa etee. Najarejereko tywer are etee rũi jane 'gã je'ega renuwĩ. “Jare'wyrriara 'gã je'ega renuwa te esage” 'ea jane sikwaap. A'eramũ jane 'gã je'ega renupa.

⁶⁻⁷ Janeruwarete 'ga 'gã mÿina 'wyrriaramũ janee. A'eramũ 'gã oporowykyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ jane ka'aranũũ monou 'gã nupe jarejeupe 'gã enũjamũ 'gã mepyau. Pepojeup peje'wyrriara 'gã.

Pẽporomutar iki pejejee

⁸ Pejejauĩ mama'e mũ mua pẽẽ kamẽsĩete imepyau pejejaupe. A'eramũ 'ga 'jawe'em: “naje mepyi 'ga”, 'jawe'em. Pejomama'e mepye'ema rerekoukare'ema pejejaupe. Pejeporomutaramũ pejejemogyau pejejee. Ajuee iporomutat ma'e 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega wenup katu katu ajemogyau. ⁹ Ymã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga janee rakue:

“Peko awi pejemirekoe'em are. Kūjānamū nanē pejekowe'em pejemene'em are. Peporojuka awi. Pemunarū awi mama'e are.

Pejokaraemā futare'ema pejemogyau”,
'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue.

Aipoa 'ga je'ega a'jea futat. Enuw ire pēē pejeporomutaramū tāmējē pejejee pejeje-mogyau. A'ere naaipo etee rūi 'ga je'ega.

“Pēporomutat pejepyriwara 'gā nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat. Pejereko esage 'jawe etee futat pēē pejejuerekou esage”,
'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue.

¹⁰ Aipoa 'ga je'eg imū pejejee pejeporomutar ire, pēē 'ga je'ega renupa katu katu. Ajuee iporomutat ma'e 'gā nuapoi mama'e tywera ajaupe.

¹¹ Ko futat nipo iwaēmi ja'wyja'wy Jejui 'ga jewyawa upe. A'eramū ki pēē pejeporomu-taramū pejejee. Pejejuerekou esage pejemogyau. Ajuee iporomutare'ema 'gā oset ma'e 'gā 'jawe. “Ko futat nipo Jejui 'ga jewyri ja'wyja'wy janee” 'ea 'gā ikwaape'ema. Oset ma'e 'jawe 'gā ajemogyau, wapyakwafuge'emamū. A'eramū kasi pēē oset ma'e 'jawe peko ne. Peje'akwaawamū pejemogyau Jejui 'ga rur are. 'Ga rerowiar ypyramū jane 'jau jarejaupe: “Niporomukui nipo 'ga ruawa”, 'jau ako jane jarejaupe ikue. Nuri we 'ga. A'eramū je 'jau pē nupe: “Ko futat nipo 'ga ruri ja'wyja'wy”, 'jau je pē nupe. Jane rerawau nipo 'ga ywag ipe jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat.

¹² Peesak futat 'ā ypytunimū wata ma'e 'jawewara kwaiwete mama'e tywera apoa. A'e are jane Jejui 'ga jewyt ja'wyja'wy kwaapa. Mama'e tywera mateepapa 'ga 'ua. Mama'e tywera apoara 'gā 'ga erekou tyweaete nipo 'gā jemogyarū'emawer are. Sā'ā kwara pora ypytuna mateepawa. Nan tee futat 'ga mama'e tywera apo mateepapa 'ua. 'Ga rur ire nipo 'gā mama'e tywera apou'jape'ema futat. A'eramū ki jane a'jea futat jarepoia mama'e tywera apo awi. “Au'je ki mama'e tywera apo re”, 'jau je pē nupe. Sā'ā jefaruua itajuaity rerekoa ojea'gwawamū ajuka awi. Nan tee jane mama'e esage etee siapo jarejea'gwawamū jarejereko tywer awi jarejea'gwau. Mama'e esagea etee iapo re Janeruwarete 'ga jane rerekou tywere'em. ¹³ A'eramū ki jane jarejemogyau esage. Kawājaiwa rykure'ema jarejemogyau. A'eramū pēē pejejeawyrywe'emamū pejemogyau. Jarejemirekoe'ema kūjā are jarekowe'em. Kūjāmera nanē okowe'em omene'em are nū. Jarejamuwe'em mama'e are. Jarejuerekoayawe'em nanē jarejee nū. 'Arimū wata ma'e 'jawe peko. ¹⁴ Au'je mama'e tywera apo re, pejemifutar ymaner imū etee. Jejui Kristu 'ga 'jawe futat pejemogy, mama'e esagea etee iapou.

14

Pejuago'o kasi ne

¹ Amumera 'gā Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū nipo weapyo katua'ne'emamū 'ga remifu-tara apo are. “Ma'ja te Jejui 'ga afutat jane iapoa?” 'jau nipo 'gā ajemogyau. A'e 'gā pēē imua etee futat pejejepype, 'gā mueue'em futat nanē nū. ² “Janeruwarete 'ga mama'ea wapo janee janeremi'uramamū”, 'jau nipo pēē pejemogyau. A'ere nipo eapyo katua'ne'ema 'gā amū 'jau: “Na'ui ae wyro'oa. Aipoa esage Janeruwarete 'ga upe”, 'jau nipo 'gā amū ajemogyau. ³ Ma'eramū sipo ajee pēē wyro'o 'waramū wyro'o'ware'ema 'gā peago'o pejemogyau wyro'oa 'gā i'ue'emamū? Wyro'o 'ware'emamū nanē sipo pēē ma'eramū 'gā ago'wau wyro'oa 'gā i'uramū? Naani. Pejamue awi nanuar are. Janeruwarete 'ga te 'gā omogy wemiayuamū. ⁴ Janeruwarete 'ga janejararetea. Ma'eramū sipo pēē 'ga remiayuamū ago'wau? Napēnemaiyuwa rūi 'gā. Ujara 'ga upe te 'gā mama'e apoi. Mama'e esagea 'gā iaporamū 'gā jara 'ga 'jau 'ga upe: “Mama'e esage peapo jee”, 'jau 'ga 'gā nupe. Mama'e tywera 'gā iaporamū 'gā jara 'ga 'jau 'gā nupe: “Aipo eneremiapofera mama'e tywera jee”, 'jau 'ga 'gā nupe. Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gā poaa mama'e apo are. A'eramū 'gā oporowykyau esage 'ga upe.

⁵ Pěě mū nipo 'jau: “Awamū 'araiwa. A'eramū jane jareporowykyawe'em 'awa 'ara rupi”, 'jau nipo pěě mū pejejaupe. A'ere nipo amumeramū pěě mū 'i: “Naani. Nanarūi. Aju'jaju'jawe etee futat 'ara”, 'jau nipo pěě mū pejejaupe. “Na'araiwa rūi 'awa 'ara” 'jaramū ki peporowyky etee futat jupi. Pejamue ekoete kasi nanuar are we ne. “Araiwa 'awa 'ara rupi” 'jara 'gā nanē peporowykyramū pē muewe'em nanē ee nū. ⁶ 'Awamū 'araiwa 'jara 'gā “Jarejuwarete 'ga pojeupawamū nipo ore iapoi”, e'i 'gā. A'eramū pěě 'gā nesaka etee futat nan 'gā jemogyramū. Wyro'o 'wara 'gā wyro'o 'wau Jarejuwarete 'ga muorypa aipoa wyro'o 'u are. Wyro'o 'ware'ema 'gā nanē wemi'u are Jarejuwarete 'ga muorypa nanē nū. ⁷⁻⁸ Mama'e apou 'ā jarejemogyau, Jarejuwarete 'ga muorypawamū etee futat jane mama'e apou. Jaremanūme'ēwe jane mama'e apou 'ga muorypawamū. Jane manū re nipo tekotee 'gā 'ga muorypa jane ree.

⁹ Janejararete 'ga, Jejui 'ga oferapa etee amanū awi rakue, Janejarareteramū ako ma'eramū rakue. Najuejue etee futat 'ga akou Janejarareteramū 'ga. Ajemogy ma'eramū jane upe, amanū ma'efera 'gā nupe 'jau 'ga akou rakue. ¹⁰ Ma'eramū sipo ajee pěě pejepytuna 'gā Jejui 'ga rerowiaara 'gā peago'o ekoete pejejemogyau? Naani. Pejuago'o awi 'gā. Janeruwarete 'ga te jane kwaap. Wowase ae majatykaaw ipe te 'ga 'i jane mū upe: “Nia'wryi eneremiapofera jee”, 'jau nipo 'ga jane mū upe. Amumeramū nipo 'ga 'jau janee: “Esage eneremiapofera”, 'jau nipo 'ga janee. A'eramū jane “nia'wryi eneremiapofera”, 'jawe'em jarejaupe. Wemifutar imū mama'e apoara 'gā nipo 'ga imojo'oka wemifutare'em imū mama'e apoara 'gā nui. ¹¹ Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Isai 'ga upe rakue:

“Je te 'ā okoeteete ma'ea. Anure nipo ywy pewara 'gā juejue futat wapyka wenupy'āu je rowase ajemogyau je pojeupawa resaukaawamū.

A'e pype nipo 'gā 'i jee: A'jea futat. Ene etee futat Oreruwareteramū ereko, 'jau nipo 'gā ajuemianuwamū jee”,

'jau 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Isai 'ga upe rakue.

¹² A'eramū jane a'eramū jarejemome'wau Jarejuwarete 'ga upe. Jarejekwawera jane imome'wau 'ga upe. Nimome'ui jane jarepytuna 'ga rekwawera ete. ¹³ A'eramū ki jane jarejuago'wawe'em.

Peapo awi mama'ea pejepytuna 'gā motywerukaawamū. Pēneko esage resaga te pēpytuna 'gā nomotywerukari. ¹⁴ Jarejararete 'ga ree je tejemujaa ikue. Ma'eramū 'ā je 'ga remifutara kwaawi. A'eramū je 'jau pē nupe: Nitywi futari i'upyre'ema mama'e mū janee numiamū. A'ere 'ā ae juawyawyi te. “Tejemi'ue'ema 'ua nipo je motywet Jarejuwarete 'ga upe” 'jara 'gā nupe ia'wrye'ema futat. ¹⁵ A'eramū pěě aipo 'jara 'gā mu'arasige'ema nanuar are. Mama'e 'u enune nipo pēpytuna 'ga amū 'jau pē nupe: “Aga mama'e 'ua nia'wryi Janeruwarete 'ga upe”, 'jau 'gā pē nupe. Aipo pejejeupe 'ga 'eramū pěě i'wawe'em futat 'gā neape. Kasi a'e pe 'gā jane kwaukat Jarejuwarete 'ga upe “janeremi'ue'ema 'waukaa janee” 'gā 'i pē nupe ne. Nanuara pěě iapo re pejejakwaukaa a'jea futat. Nepēporomutari futari poromū pejepytuna 'gā nee. Napē katu'okawamū etee rūi Jejui 'ga manūi. Pēpytuna 'gā katu'okawamū nanē futat Jejui 'ga manūi rakue. A'eramū ki pěě mama'e apowe'em pejepytuna 'gā motywerukaawamū Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁶ “Mama'e esagea etee je aapo”, 'jau nipo pěě pejejemiapofer are. A'ere nipo 'ga amū pēnemiapofera resag ire 'jau: “Aipoa nia'wryi Janeruwarete 'ga upe”, 'jau nipo 'gā. A'eramū pěě 'gā neape iapou'jape'ema. A'eramū nipo 'gā pēnemiapofer esage kurape'ema. ¹⁷ Janeruwarete 'ga jane'wryiararetea. Najarejemi'u are rūi jane jemogyi 'ga remiayuwamū. 'Ga remifutar imū mama'e apoararete jane jemogyi 'ga remiayuwamū, jane mopy'ata'wau, 'ga 'Agesagea jane maku'iu. ¹⁸ Nan jarejemogyau jane mama'e apou Jejui 'ga remifutar imū. Aipoa jane iapo re Janeruwarete 'ga worrywamū jane ree. Jane resakara 'gā nanē 'jau nū: “Mama'e esage aipo 'gā wapo”, 'jau nipo 'gā janee ojemu'jau jane ree jane resag ire.

¹⁹ Ma'eramū ki sajemogy esage futat jarejujukau esage jarejuee. Aipo apo re nipo jane jarejekoty'aa esage jarejuee. Jarejopoa esage 'jau aipo pyu. Jane jarejomojemogypyygukaa Jejui 'ga ree. ²⁰ Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarukaa janepytuna 'gã nupe. A'eramū pēē a'eramū 'ga rerowiar awi 'gã momoirukare'ema 'gã nemi'ue'ema 'u are. Nitywi futari i'upyre'ema mama'e mū pē nupe numiamū. A'ere jane jarepytuna 'gã motywerukari Jarejuwarete 'ga upe 'gã nemi'ue'ema 'gã nupe i'uukar ire. Nia'wryi nanuara. ²¹ A'eramū jane mama'e 'wawe'em nanuara 'gã neape jarejemogyau, “wyro'o 'ua je kwaukat je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe” 'jara 'gã neape. “Y'waynana rykura nanē je kwaukaa 'ga upe nū” 'jara 'gã neape nanē i'wawe'em nū. ²² Pēē mū nipo 'jau: “Nitywi futari i'upyre'ema jee”, 'jau nipo pēē. A'eramū pēē etee futat i'wau pejemogyau pejeapyakawe'em 'gã nee. 'Gã nowase te kasi ajee pe'u ne. “Pe'u etee” 'jawe'em nanē 'gã nupe 'gã mueue'em ne. Jarejuwarete 'ga upe etee pejeporogytau 'gã nee. “Jarejuwarete 'ga upe etee je esage ma'e apoi” 'jara 'gã aku'iramū akou. Nojenošī futari 'ga Jarejuwarete 'ga wi. ²³ “Aipo 'u re sipo je jemote'ari Jarejuwarete 'ga upe” 'jara 'gã ojekwau futat Jarejuwarete 'ga upe aipo 'u re. Nokwaawi 'ga Jarejuwarete 'ga remifutara aipo are. A'eramū 'ga aipo 'u re ojemotywea Jarejuwarete 'ga upe. “Aga nojemotyweri Jarejuwarete 'ga upe” 'e re jane mama'e apou. A'eramū jane jarejemotywere'ema 'ga upe.

15

Jejui 'ga ree pejomojemogypyyk

¹ Jane Jejui 'ga ree ojemogypyygarete ma'eramū ki jane 'ga ree ojemogypyy'gi ma'e 'gã poaa 'ga ree 'gã mojemogypyyg are. A'eramū futat 'gã moywyrafena 'ga rerowiar are. Jarejee etee kasi janerea'ar ine. ² Jarepytuna 'gã nee nanē ki janerea'at jarejemogyau. “Maran je tepytuna 'ga poaa, 'ga mojemogypyygukareteu Jejui 'ga ree?” 'jau ki jane jarejeupe, jarejea'aramū 'gã nee. A'eramū jane jarejemogyau esage mama'e apou 'ga nowase Jejui 'ga ree 'gã mojemogypyygukaawamū. ³ Naojetee rūi Jejui 'ga rea'aramū. Naojemuorypawamū ete rūi 'ga mama'e apoi, 'Uwarete 'ga je'ega 'gã enupa. 'Ga rerekou tyweaete agawewi 'gã. A'etea 'ga 'Uwa 'ga je'ega wenup. Ymā te 'ga amū ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Ene kurapa 'gã je nanē je kurapa nū, Kiapi'ni”,

'jau 'ā 'ga je'ega 'upa ka'aran are ojekwasiaa rakue, Jejui 'ga kurapawer are futat 'ga inuga rakue.

⁴ Naokwasiarukat tee rūi Janeruwarete 'ga ka'arana 'gã nupe rakue. Wemifutar are jane mu'jawamū te 'ga ka'arana kwasiarukari inugukaa 'gã nupe rakue. Imogytaramū jane jarejemu'jau mama'eay upe jareapyterātā are. 'Ga je'ega rerekwara ka'arana jane imogytaa jane maku'iu jane mogyau. A'eramū jane 'ga pyri jarejemogy rapesaka jarejemogyau. ⁵⁻⁶ Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou te'ỹina pē nee: “Ene te 'ā Oreruwaretea, Kiapi'ni. Ene te 'ā ore muapyterātā ape mama'eay upe. Ene te 'ā ore maku'iu mama'e are. A'eramū ki ene eja'yra 'ga rerowiaara 'gã mogyau majepēi 'yweteewara 'jawe”, 'jau je Jarejuwarete 'ga upe pē nee. Majepēi 'yweteewara 'jawe pejemogyramū nipo pēē mama'e apou Jejui Kristu 'ga 'jawerimū etee futat. A'eramū nipo pēē Jarejuwarete 'ga muorypa, Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga muorypa pejeju'jaju'jawe etee futat.

⁷ Jejui Kristu 'ga oporomutaramū pē nee. A'eramū ki pēē pejeporomutaramū pejejemogyau pejejuee. Jejui 'ga pejefutara 'jawe ete futat pejafutat. Aipoa aporamū nipo pē nesakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee. ⁸ Ymā Janeruwarete 'ga 'jau judeu ypy 'gã nupe rakue: “Anure nipo je tejemipyyrūmera 'ga muri pē nupe pē katu'okawamū”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'eferupi te futat aje 'ā 'ga wa'yra 'ga muri 'gã nupe. “U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi”, 'jau jane jarejeapyoramū ee. ⁹ Jejui

'ga mura Janeruwarete 'ga muorywukaa judeue'ema 'gã nupe. “Ene te 'ã erejemuaẽm ore ree. Ma'eramũ 'ã eja'yra 'ga eremut ore katu'okawamũ”, 'jau judeue'ema 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiari aipo are rakue:

“Anure nipo je maraka'agi ene upe judeue'ema 'gã pype.

'Mama'e esagea ereapo jee. A'eramũ je ene muorypa ee', 'jau je temaraka'aga ene upe”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹⁰ Aipo are wějẽmĩ futat 'ga amũ ka'arana kwasiaa rakue:

“Janeruwarete 'ga judeu 'gã amũ'ẽ ypy imogyau wemiayuwamũ.

'Gã netee futat judeue'ema 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa ajemogyau”,

'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹¹ Aipo are wějẽmĩ futat amũ 'upa nũ:

“Judeue'emamũ nanẽ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga muorypa.

Najuejue etee futat ywy pewaramũ 'ga muorypa”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue.

¹² Isai 'ga nanẽ ka'arana kwasiaa aipo are futat rakue nũ:

“Anure nipo Jese 'ga juapyra 'ga amũ ruri pẽ nupe. Judeue'ema 'gã 'wyrriaramũ nipo 'ga akou.

Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ywag ipe, 'jau nipo judeue'ema 'gã 'ga upe”, 'jau Isai 'ga ka'arana kwasiaa inuga ee rakue.

¹³ Janeruwarete 'ga ojeapesagukaa janee. Anure ojepyri jarejeroo jane iapesaka jarejemogyau. Afutat je 'ga pẽ maku'ia. 'Ga pẽ mopy'ata'waa nanẽ je ifutaa nũ. Werowiarãmũ nipo 'ga aipo apou pẽ nupe. U'agesage pãjẽ mũ 'ga ojee pẽ mojem-gyppygukaa tãmẽjẽ. A'eramũ nipo pẽẽ pejejerowiaa ojepyri 'ga pejejeroo are.

Paulo 'ga remifutat

¹⁴ Pẽẽ jerewirera 'jawe. Kũjãnamũ pẽẽ jerenyra 'jawe nanẽ nũ. Pejepota'wa esager-amũ a'e pejejemogyau pejejee. Aipoa je ikwaapa. Peje'akwaawamũ nanẽ a'e pejejemogyau nũ. A'eramũ pẽẽ pejejamu'akwaaparũmũ mama'e are. ¹⁵ Aipoa a'jea futat. A'etea je ka'arana kwasiaa mama'e are pẽ muea'aawamũ. Tejenosõue'em futat je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. ¹⁶ Janeruwarete 'ga je mogou Jejui 'ga upe oporowyky ma'eramũ. Judeue'emamũ pẽ nupe 'ga je monoi Jejui 'ga mome'wukaa pẽ nupe. A'eramũ je pẽ mu'jau 'ga ree tekyjawe'em: Jejui 'ga pẽẽ erowiarãmũ Janeruwarete 'ga pẽ katu'oka pẽ mogyau wemiayuwamũ. U'agesagea 'ga imua pẽ nupe, pẽ muesageawamũ ojeupe, 'jau je pẽ nupe. 'Ga 'Agesagea pẽ muesage re 'ga worywamũ 'ũina pẽ nee. ¹⁷ Jejui Kristu 'ga ree je jemujari. A'eramũ je tejerowiaa Jarejuwarete 'ga upe teporowyky are te'ỹina. ¹⁸ A'eramũ je 'ga upe teporowykyawera mome'wau pẽ nupe. Tejenosõue'em je imome'wau pẽ nupe. Natejetee rũi je porowykyi 'ga upe. 'Ga te je moporowykyukat ojeupe. Jejui 'ga je mogou judeue'emamũ pẽ nupe, 'Uwa 'ga je'ega renuwukaawamũ pẽ nupe ikue. Te'eawer imũ nipo je 'ga rerowiarukaa pẽ nupe ikue. Tejemiapofer imũ nanẽ nipo je 'ga rerowiarukaa pẽ nupe nũ. ¹⁹ U'agesagea 'ga imua jee. A'eramũ je 'ga pãjẽ mũ aeremiapoe'ema apou. A'eramũ 'gã aipo resag ire 'ga rerowiaa. Amunawa moyka je tewau tekou 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jerusareg ipe je 'ga mome'u ypyrugĩ ikue. A'e awi je tewau 'ga mome'wau tekou 'gã nupe amuna'wi pe. Amuna'wi moyka 'ga mome'wau ikue. Tewau tewaẽma Iliria ka'a pe. A'eramũ je Iliria ka'a pewara 'gã nupe nanẽ Kristu 'ga mome'wau ikue. ²⁰ Kristu 'ga ree jeporomome'uweramũ 'ga rera renupare'ema 'gã nupe. Nafutari je 'ga mome'uawera amunaw ipe etee 'ga mome'ua tekoa 'ga amũ py'rau nũ. Najeporomome'uweri je 'ga rera renupara 'gã nupe ete. 'Ga rera renupare'ema 'gã nupe 'ga mome'u are te jefuweramũ. ²¹ Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiaa ee rakue:

“‘Ga rera renupare'ema 'gã nanẽ 'ga rera wenup futat nũ.

'Ga rera kwaapare'ema 'gã nipo 'ga rer are eapyo nanẽ akou”,

'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²² Ma'eramū je 'ā nooa'nei pē pyri. 'Ga rera renupare'ema 'gā nupe ra'ne je oi 'ga mome'wau. ²³⁻²⁴ 'Auwara 'gā nupe je Kristu 'ga mome'wau'jau'japa. A'eramū nipo je tewau pē nesaka. Ymā we jeparuesagiweramū pē nee. A'eramū nipo je tewau pē nesaka. Anure nipo je oi Espājā ywy pe. A'eramū je tewaw ipe Roma pe tekotekou'i tepytaw ra'ne. Pejejepype je rekoramū nipo jane jareku'iramū jarejuee. A'eramū nipo pēē mama'e mua jee jeremirerooramū je poaawamū.

²⁵ A'ere je nooi we. Jerusareg ipe ra'ne je oi, Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā poaawamū. ²⁶ Masetoni ywy pe Jejui 'ga rerowiaara 'gā ka'aranūū pe muri jee Akaja ywy pewara 'gā netee ai'i, Jerusareg ipewara 'gā, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe ai'i. Jerusareg ipewara 'gā amū nitywi futari mama'e pyu. A'eramū kwe pewara 'gā ka'aranūū mua 'gā nupe 'gā poaawamū. A'eramū je a'e rerawau Jerusareg ipe 'gā nupe. ²⁷ Wemifutar imū etee futat 'gā oka'aranūū majatykau 'gā nupe, 'gā poaawamū. A'ea 'gā nemiapoa esage futat. Judeu 'gā futat Jejui 'ga mome'wau judeue'ema 'gā nupe rakue. A'eramū 'awamū judeue'ema 'gā ka'aranūū monou judeu 'gā nupe 'gā poaawamū. Aipoa esage futat. ²⁸ A'eramū je 'gā ka'aranūū rerawau 'gā nupe. 'Gā nupe eroo ejar ire te nipo je oi Espājā ywy pe. Tewaw ipe nipo je tepytawaipa pē pyri. ²⁹ Pē nupe tewaēm ire nipo je tejeupe Jejui 'ga remiapofera mome'wau pē nupe. Pē pype je rekoramū nipo Kristu 'ga mama'e esage apou'jau'japa jatee.

³⁰ Jejui Kristu 'ga janejararetea. 'Ga ree jane jemogypygygi jarejemogyau. Janerwarete 'ga 'Agesagea jarejafutarukaa jatee. A'eramū ki pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe je ree, je poaawamū. ³¹ "Ea'gu ki Paulo 'ga ejerowiare'ema 'gā nui Judeja ywy pewara 'gā nui, Kiapi'ni. Ejerowiaara 'gā emaku'iu'kat Jerusareg ipe Paulo 'ga remireroofer are. Judeue'ema 'gā ka'aranūū are ene 'gā maku'iu", pe'je ki 'ga upe pejeje'ega monou 'ga upe je ree.

³² Aipoa Jarejuwarete 'ga iapo re nipo jeku'iramū tewaēma pē nupe. Pē pyri Jarejuwarete 'ga teo futaramū nipo je oi futari pē pyri. A'eramū nipo jane jareku'iramū jarejuee. ³³ Janerwarete 'ga jane mopy'ata'waara mama'e are. Pē pype 'ga rekoa je ifutaa tekou. A'jea futat je'ea.

16

Oje'ega 'ga imonou 'gā nupe 'gā futaa

¹ Anurenure'i nipo janerenyra ēē, Fepe ēē oi pē pyri. Jarejuwarete 'ga upe ēē porowykyi Sēkreja 'jaw ipe, Jejui 'ga rerowiaara 'gā poaaramū. ² A'eramū ki pēē pejejeupe ēē waēmamū pēē ēē monou pejejog ipe. Jarejararete 'ga pejejeupe iwaēma 'jawe futat pēē ēē rerekou ēē monou pejejog ipe. Nanuara ki Jarejuwarete 'ga remiayuamū siapo jarejaupe. Jejui Kristu 'ga upe ēē porowykyi. A'eramū pēē ēē poaa, mama'e monou ēē upe ēē ifutaramū. Ymā ēē je poari ai'i. Tekotee 'gā nanē ēē ipooa nū.

³ Prisira ēē upe je teje'ega rerooukari ēē futaa. Eēmena 'ga upe nanē nū, Akira 'ga upe nanē je imonou nū. Je pyri futat 'gā nekoi oporowykyau Jejui Kristu 'ga upe ikue. ⁴ 'Gā futat je jukaukare'ema ikue, je a'gwau ikue. 'Gā etee ojejukaukaa werewi je a'gwaaw ipe ikue. A'eramū je teku'iramū 'gā nee, 'gā mome'wau kwe pewara 'gā nupe. A'eramū judeue'ema 'gā nanē aku'iramū 'gā nee nū, 'gā je a'guawer are nū. "Au'jete pea'gu Paulo 'ga rakue", 'jau 'gā 'gā nupe je ree. ⁵ Akira 'ga rog ipe kwaiwete 'gā jatykai Jarejuwarete 'ga muorypawamū. A'eramū je 'gā nog ipe ajatyka ma'eramū 'gā nupe nanē teje'ega monou 'gā futaa nū.

Ipeneto 'ga jejekoty'aawaretea. 'Ga ra'ne Jejui 'ga rerowiaa Asia ywy pe ikue. 'Ga upe je teje'ega monou 'ga futaa nū. ⁶ Mari ēē upe nanē je teje'ega monou ēē futaa nū. Pē nupe ēē porowykyi kwaiwete. ⁷ Ātrōniku 'ga upe, Juniasi ēē upe je teje'ega monou 'gā futaa. Jepyntuna futat 'gā. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'gā imonou imunepa moromunepawa

pype je pyri ikue. 'Gã Jejui 'ga remimonofera nanē futat rakue nū. Ymã Jejui 'ga 'gã monou ojemome'waukaa rakue. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'gã kwaapa najuejue etee futat. Kristu 'ga ree 'gã jemogypygyi je renunewe futat rakue.

⁸ Āpriatu 'ga upe nanē je teje'ega monoi nū. Jarejararete 'ga ree 'ga jemujari. Jejekoty'aawa 'ga. ⁹ Upanu 'ga upe nanē je teje'ega monou. Ore 'jawe 'ga porowykyi Kristu 'ga upe. Estaki 'ga upe nanē je teje'ega monou. Estaki 'ga jejekoty'aawaretea. ¹⁰ Apeles 'ga upe nanē je teje'ega monou nū. Mama'eay upe 'ga wapyterātānamū opoire'ema Kristu 'ga rerowiar awi. Aristaporu 'ga pytuna 'gã nupe nanē je teje'ega monou. ¹¹ Eroitāu 'ga upe nanē je teje'ega monou. Jepyntuna futat 'ga 'ã. Narisu 'ga pytuna 'gã amū nupe nanē je teje'ega monou, Jejui 'ga rerowiaaramū 'ga nupe.

¹² Trifena ēē upe, Trifosa ēē upe we je teje'ega monoi. Jarejararete 'ga upe nanē 'gã porowykyi nū. Persi ēē jejekoty'aawa. Jarejararete 'ga upe ēē nanē oporowykyau kwaiwete. ēē upe nanē je teje'ega monoi ēē futaa. ¹³ Rufu 'ga upe nanē je teje'ega monou nū. Jarejararete 'ga upe oporowyky ma'ere te 'ga. 'Ga y ēē upe nanē je teje'ega monou. Wa'yra 'jawe ēē je rerekoi jepi. ¹⁴ Asīkrito 'ga upe, Flegōte 'ga upe, Hermes 'ga upe, Patrobas 'ga upe, Hermas 'ga upe, 'gã pytuna 'gã nupe we. ¹⁵ Filologo 'ga upe, Julia ēē upe, Nereu 'ga upe, 'ga renyra ēē upe, Olīpas 'ga upe. Mīmera 'gã nupe je teje'ega monou 'gã futaa. 'Gã pyriwara 'gã nupe we futat je teje'ega monoi, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū 'gã nupe juejue je teje'ega monou.

¹⁶ Pejoman pāwē pāwē ki 'gã 'gã futaa. Jejui 'ga rerowiaara 'gã juejue oje'ega monou pē nupe, pē futaa.

Paulo 'ga 'gã mu'akwaapawet

¹⁷ Pēē jerewirera 'jawe. Kūjānamū pēē jerenyra 'jawe. A'eramū je pē mu'akwaapa mama'e are. Oo ekoete nipo 'gã amū o'meramū Jejui 'ga rerowiaaramū pē nupe: "Simotesirūgatu 'gã 'jau, 'gã mojo'okawamū 'jau", 'jau nipo 'gã awau pē nupe. Pejea'gu ki 'gã nui. Perowiat kasi 'gã je'ega ne. "Gã pē mu'ea nia'wyri futari. Ore te aramu'e esage pēē", 'jau nipo 'gã awau pē nupe. Pejepe'a etee ki 'gã nui. ¹⁸ NaJanejararete 'ga remiayuwa 'gã nūi poromū. NaKristu 'ga upe rūi aipo 'gã porowykyi. Wemifutar imū etee 'gã ajamu'jau ekoete. O'meramū te 'gã 'i, i'akwaawe'ema 'gã moryteeu ee.

¹⁹ A'ere nanarūi pēē. Jejui 'ga ree morogyta esagea pēē erowiaa pejejemogyau. A'eramū je teku'iramū pē nee. Afutat je pēē mama'e esage etee iapoa. Pēē mama'e tywera apoa je ifutare'ema. ²⁰ Janeruwarete 'ga jane mopy'ata'wararetea. Anurenure'i nipo 'ga mama'eukwaawa 'wyriara pājē mateepapa pē nupe. A'eramū nipo emiayuwa pē moryteeu'jape'ema mama'e are. Jarejararete 'ga upe je je'egi pē nee tekou: "Mama'e esagea eapo 'gã nupe. Ejejuka esage Roma pewara 'gã nee", 'jau je Jarejararete 'ga upe, Jejui Kristu 'ga upe pē nee tekou.

²¹ Timoteo 'ga, je pyri oporowyky ma'ea 'ga nanē oje'ega monou pē nupe pē futaa. Lusiu 'ga, Jasāu 'ga, Sosipatu 'ga. Judeua 'gã je 'jawe. 'Gã nanē "Jarujete te 'gã jemogyi" 'ea werooukat pē nupe nū.

²² Tersiuramū je upe Paulo 'ga ka'arana kwasiarukari jee pē nupe. Jejui 'ga rerowiaaramū je nanē teje'ega monou pē nupe nū. ²³⁻²⁴ Gaio 'ga rog ipe je rekoi. 'Au futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau Jarejuwarete 'ga muorypawamū. Gaio 'ga nanē oje'ega monou pē nupe. Erasto 'ga nanē oje'ega monou pē nupe. 'Auwaramū ore 'wyriara 'ga upe ka'aranūū raarana 'ga. Kwaritu 'ga nanē oje'ega monou pē nupe. Janerewirera 'jawe 'ga nanē futat.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

²⁵ Simuoryp ki Jarejuwarete 'ga! 'Ga 'ã Jejui 'ga rerowiarukararūmū pē nupe. Jejui Kristu 'ga ree morogyta esagea je imome'wau kwe pewaramū pē nupe. Ymã Janeruwarete 'ga namueapyoi 'gã Jejui 'ga ree rakue. A'ere 'awamū 'ga jane mueapyoi

'ga ree. ²⁶ Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. Jejui 'ga ree 'gã ka'arana kwasiari. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã namueapyo katui ee. A'eramũ 'gã weapyoe'emamũ ajemogyau ee rakue. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga, Okoeteete ma'e 'ga jane mueapyo katui ee. A'eramũ 'ga Jejui 'ga mome'waukaa janee. “Jejui 'ga ree morogyta esagea pemome'u kwe pewara 'gã nupe najuejue etee. A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa, 'ga je'ega renupa”, 'jau 'ga janee jane monou 'ga mome'wawamũ.

²⁷ A'eramũ ki jane a'e are Jarejuwarete 'ga muorypa. 'Ga 'ã i'akwaaw ekoete ma'e 'gã wapyraap. Ymã 'ã 'ga Jejui Kristu 'ga muri ywy pe 'ga jukaukaa janetywera mepyawamũ rakue. A'eramũ ki jane a'e are 'ga muorypa.

Kweramũ jeje'ega.

1 Korītu

Paulo 'ga wata Jejuī 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe rakue. A'eramū 'ga awau 'ga mome'wau Korītu pewara 'gā nupe. (Atos 18.1-18) Pe awi o re 'ga 'gā nera renupa. 'Ga amū mama'e tywera apou akou. A'eramū Paulo 'ga ajemuaēma 'gā nee. A'eramū Janeruwarete 'ga 'Agesage ka'arana kwasiarukaa Paulo 'ga upe. A'eramū Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gā nupe 'gā mu'akwaapa 'gā neko esage are rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou pē nupe. Sotene 'ga ako 'au futat je pyri. Je 'ā Jejuī Kristu 'ga remimonoferamū. Ymā ako Jejuī 'ga je monoi kwe pewara 'gā nupe omome'waramū ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gā nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat 'ga ako je monou kwe pe ikue. A'ere 'ga namajepei amunaw ipe etee omome'wawāu rūi je mogoi ikue. Kwe pewara amunap tesirūmera pype omome'wawamū nanē 'ga je mogoi ikue nū. ² A'eramū je ka'arana kwasiaa tekou imonou Korītu pewaramū pē nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe. Pēē 'ā pejemujat Jejuī Kristu 'ga ree rakue. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga pē mū'ēi werowiare'ema 'gā nui rakue. Jejuī Kristu 'ga pēē erowiamū 'ga pē mū'jāu pē mogyau wemiayuwamū rakue. “Je poar ape mama'e apou ejemifutar imū”, Jarejararete 'ga upe 'jara 'gā nupe juejue nanē je ikwasiari imonou nū. Jejuī Kristu 'ga 'gā jararetea. Janejararetea nanē 'ga nū. A'eramū je ikwasiaa tekou 'gā nupe.

³ Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea. Jejuī Kristu 'ga nanē 'ā Janejararetea futat nū. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. 'Gā pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Mama'e esagea jane upe 'ga iapoawet

⁴ Amuoryp je Jarejuwarete 'ga pē nee jepi. Jejuī Kristu 'ga pēē erowiamū Janeruwarete 'ga pē mogyi wa'yramū. Opota'waramū 'ga pē nee nanē nū. A'eramū je 'ga muorypa ee. ⁵ Kristu 'ga ree ako pejemujat ikue. A'eramū Janeruwarete 'ga mama'e esage apou pē nupe kwaiwete. 'Awamū te 'ā 'ga futat jekwaawukari pē nupe. 'Ga futat 'ā pē katu'ok rai'i. 'Ga futat 'ā pē mueapyoukaa oje'eg are. 'Agamū 'ga futat 'ā ojemome'waukaa pē nupe. ⁶ A'jea futat Jejuī Kristu 'ga mome'u reseī pē akaga pype rakue. A'eramū pēē 'ga rerowiar wwyapiau pejemogyau. ⁷ Ma'eramū 'ā Janeruwarete 'ga a'jea futat pē mueapyoi wemifutar are. 'Ga futat 'ā oporowyky esage apoukaa pē nupe. A'eramū pēē Jejuī Kristu 'ga rura rapesaka pejemogyau, Jarejararete 'ga rura rapesaka. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga rura poromukuran mama'e esage apoukaa pē nupe. ⁸ 'Ga futat 'ā Jejuī 'ga rerowiar wwyapiukat pē nupe rakue. A'eramū 'ga wowase jane majatykaaw ipe pē monowe'em muku ojewi. “Ene tee futat erejekwa je pyri ejore'em are rakue”, 'jawe'em pē nupe, Jejuī Kristu 'ga ruaw ipe. ⁹ U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramū jane jarejemogypyka jarejemogyau 'ga ree. 'Ga 'ā jane mū'ē werowiare'ema 'gā nui, jane mujaa jane mogyau wa'yra 'ga, Jejuī Kristu 'ga ree. Janejararete 'ga ree jane mujaa jane mogyau. A'eramū jane jarejemogypyka 'ga ree.

Kristu 'ga etee ki perowiat

¹⁰ Pēē 'ā Jejuī 'ga rerowiaa je 'jawerimū etee futat pejemogyau jee. A'eramū pēē pejemogyau jerewirera 'jawe jee. Kūjāmeramū pēē pejemogyau jerenyra 'jawe jee. Janejararete 'ga je mogo opoirūnamū ikue. A'eramū je 'ga je'eg imū 'jau pē nupe: “Majepei 'yweteewara 'jawe pejemogy. 'Awamū pejamue awi mama'e are. Mama'e are pejejea'aramū pejeju'jawe etee futat”, 'jau je pē nupe. ¹¹ Kylu ēē pytuna 'gā amū pē mome'wau jee ai'i. “Korītu pewara 'gā ajamue are ete ajemogy”, 'jau 'gā pē mome'wau jee ai'i. ¹² Amumeramū a'e pēē 'jau: “Je Paulo 'ga remimome'ua te arowiarete”, 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē 'jau: “Je Aporu 'ga remimome'ua te arowiarete”,

'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē 'jau: “Je Pedro 'ga remimome'ua te arowiarete”, 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē mū 'jau: “Je Kristu 'ga te arowiarete”, 'jau a'e pēē mū. ¹³ A'eramū je teporonupa ee pē nupe: “Irūpāwē sipo Kristu 'ga pytuna 'ga rekoramū rakue, ajee nā'ā aipo pe'je re'ā”, 'jau je pē nupe. Naani. Majepei tee futat 'ā 'ga rekoi rakue. A'eramū pēē au'je aipo apo re. Kristu 'ga etee futat amanū 'ypeywar are janetywera mepyaawamū rakue. NaPauloramū rūi ako je manūi 'ypeywar are pētywera mepyau ikue. Jerer imū sipo 'ga amū pē pymī 'y pe rai'i? Naani. ¹⁴⁻¹⁵ Jejuī 'ga rer imū te ako 'gā pē pymī rai'i. Naje rūi ako apymī pēē 'y pe ai'i. Krisipu 'ga, Gaio 'ga. Mīmera 'gā etee je apymī 'y pe ai'i. A'eramū “Paulo 'ga je pymī 'y pe wemiayuwamū je mogoawamū ai'i” 'jara 'gā amū otywe'emamū kwe pe. A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa ee. ¹⁶ Estefana 'ga, 'ga pytuna 'gā netee nanē je 'gā pymīāu 'y pe ikue. Maran gatu nipo je mīmer imū 'gā amū pymīāwe'em rakue. Amoka'jam te nipo je kwe pe 'gā amū pymīawera. ¹⁷ Na'gā pymīawāu rūi Kristu 'ga je monoi kwe pe ikue. Omome'waramū te 'ga je monoi ikue. 'Ypeywar are 'ga manūawera etee je amome'u pē nupe. “Kristu 'ga amanū 'ypeywar are janetywera mepyawamū” 'ea etee je amome'u tekou pē nupe. Natejea'ara etee rūi je amome'u tekou pē nupe. Tejea'ara etee imome'u re amunipo 'ā je a'jea futat je porogyta ekoetei tekou. A'ere je 'ā Kristu 'ga tee imome'ui 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā weapyoramū 'ga ree. A'eramū nipo 'gā amū 'ga rerowiaa. Werowiarāmū nipo Kristu 'ga 'gā katu'oka, 'gā tywera moia 'gā nui, 'gā mogyau Jarejuwarete 'ga ra'yramū.

Janetywera mepyawamū 'ga amanūawet

¹⁸ “Ypeywar are Kristu 'ga manūi janetywera mepyawamū” 'e renupawe 'ga rerowiaaramū jane 'i: “Janerwarete 'ga ra'yra 'ga amanū janetywera mepyawamū te. A'eramū 'ga jane katu'oka opājē mū wa'yra 'ga jane erowiarāmū”, 'jau jane. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'gā nuerowiari futari nipo 'ga. A'eramū nipo 'gā 'jau ajaupe: “Ma'eramū gatu nipo 'ga manūi rakue? Amanū ekoete tee nipo 'ga rakue”, 'jau etee futat nipo mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'gā ajaupe. ¹⁹ Ymā te 'ā Janerwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue: “Amateepap je pē'akwaawa pē nui”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue. “U'akwaaw are ojerowiaraip ma'e 'gā nura'uweri futari je pyri”, 'jau Janerwarete 'ga. “Jetywer are futat 'ā Jejuī 'ga manūi rakue 'e rerowiaara 'gā etee te 'ut je pyri”, 'jau Janerwarete 'ga.

²⁰ Janerwarete 'ga upe u'akwaaw are ojerowiaraip ma'e 'gā i'akwaawe'ema 'jawe. Nuerowiari 'gā Jejuī 'ga. A'eramū 'gā i'akwaawe'ema 'jawe ajemogyau Janerwarete 'ga upe. Ojemu'e ma'e 'gā, oporogyta esage ma'e 'gā. Mīmera 'gā jemogyi i'akwaawe'ema 'jawe Janerwarete 'ga upe Jejuī 'ga rerowiare'em ire.

²¹ Janerwarete 'ga 'ā i'akwaakwaap ma'ea. A'eramū 'ga ojekwaawukare'ema “Je'akwaap je” 'jara 'gā nupe. Naae'akwaaw ekoeteu rūi 'ga jekwaawukari ae upe. Omome'u rerowiarāmū te 'ga jekwaawukari ae upe. Kristu 'ga mome'u rerowiarāmū etee te jane 'ga kwaawi. “Kristu 'ga amanū jetywera mepyawamū rakue”, jane 'eramū te 'ga jane katu'ogi. A'ere 'ga rerowiare'ema 'gā naeapyoi ee. “Nepē'akwaawi pēē”, 'jau futatee nipo 'ga rerowiare'ema 'gā janee jane jemogyramū. “Jejuī 'ga amanū janetywera mepyawamū, pe'je numiamū. A'ere pē'akwaawe'ema te pē nerekoī”, 'jau futatee nipo 'gā janee. A'ere Janerwarete 'ga te i'akwaap ma'e 'gā 'akwaawa apyraawi. Ma'eramū 'ga 'ā jane katu'ogi wa'yra 'ga jane erowiarāmū. ²² A'ea judeu 'gā nuerowiari. A'eramū 'gā 'jau oree: “Aeremiapoe'ema mū peapo amū ore reape. A'eramū te nipo ore peje'ega rerowiari”, 'jau 'gā oree. “Na pa je ra'e. A'jea futat Janerwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukari 'gā nupe ra'e, taru'e 'jau”, 'jau 'gā oree. “Ga je'eg imū futat 'ga ruri ra'e, taru'e esag ire 'jau”, 'jau 'gā oree. Judeue'ema 'gā teewi nū, oporesagiweraiaiwamū u'akwaaw are.

²³ A'ere ore Jejuī 'ga etee futat imome'ui 'gā nupe. “Ypeywar are Jejuī 'ga manūi janetywera mepyawamū rakue”, 'jau ete futat ore imome'wau 'gā nupe. A'ere judeu 'gā

nafutari oreremimome'ua. “Nia'wryi Paulo 'ga remimome'ua ra'e”, 'jau etee futat 'gã ajaupe. Judeue'ema 'gã judeu 'gã nui ete nũ “morogyta ukwaawe'ema te 'ga omome'u akou ra'e”, 'jau ete 'gã oree nũ. ²⁴ A'ere Janeruwarete 'ga remimũ'ēnamũ Kristu 'ga mome'u resageteramũ janee. Judeuramũ 'ã janee, judeue'ema 'gã nupe. Mīmeramũ 'ã jane 'ga remimũ'ēmeramũ najuejue etee futat Kristu 'ga mome'u resageteramũ janee. Kristu 'ga 'ã Janeruwarete 'ga pājē wesaukat janee, 'ga 'akwaawa nanē 'ga ikwaawukaa janee nũ. ²⁵ Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã te nipo ajee e'i futatee ajemogyau: “Kristu 'ga manũa Janeruwarete 'ga 'akwaawe'ema wesaukat janee, 'ga pājē'ema resaukaa janee”, 'jau futatee 'gã ajaupe. A'ere jane naani. Kristu 'ga manũa Janeruwarete 'ga 'akwaawa te wesaukat janee. 'Ga 'ã mama'e are eapyo katu katu ma'ea te werowiare'ema 'gã 'akwaawa apyraapa. 'Ga 'ã pājērete werowiare'ema 'gã pājē apyraapa.

²⁶ Pēē 'ã jerewirera 'jawe. Kūjāmeramũ pēē pejemogyau jerenyra 'jawe. A'eramũ je 'jau pē nupe: pēnea'ar iki pejeko ymaner are, Janeruwarete 'ga pejekatu'oge'emauwe pejemogyawer are. “'I'akwaawe'ema 'gã”, 'jau nipo 'gã pē nupe pejemogyamũ. “Na'wryiara rūi 'gã”, 'jau nipo 'gã pē nupe. “Tore pojeupap 'jau, e'i 'gã numiamũ”, 'jau nipo 'gã pē nupe. ²⁷ A'ere 'ã Janeruwarete 'ga te jane mũ'ēi 'gã nui wemifutar imũ etee futat. Ijemu'e'ema 'gã 'ga omogy wemiayuwamũ, “Je te 'ã je'akwaakwaap” 'jara 'gã mojenosōu etee nipo. “Týŷ. Ma'eramũ sipo 'ga ijemu'e'ema 'gã jēmī imogyau wemiayuwamũ? Ma'eramũ sipo 'ga ojemu'e ma'eramũ jēmī ore mogowe'em wemiayuwamũ?” 'jau 'gã ojenosōu ajuowase. 'Wryiare'ema 'gã 'ga omogy wemiayuwamũ 'wryiara 'gã mojenosōukaawamũ. ²⁸ Ipojeupawipyre'ema 'gã 'ga omogy wemiayuwamũ “je'pojeupap je” 'jara 'gã mojenosōukaawamũ. “Akotee ma'e 'gã”, 'jau 'gã 'ã jane mũ nupe numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga jane mogyi wa'yramũ. ²⁹ Najane te rūi sajemogy 'ga ra'yramũ. 'Ga te jane mogy wa'yramũ. A'eramũ jane jarejerowiaraipe'ema jarejee Jarejuwarete 'ga rowase. ³⁰ Janeruwarete 'ga te 'ã jane mujat Jejui Kristu 'ga ree. A'eramũ 'ga 'ã jane mu'akwaawukaa Jejui Kristu 'ga upe. A'eramũ Jejui Kristu 'ga jane muesageu 'Uwarete 'ga upe. Jejui Kristu 'ga 'ã janetywera mepyau jane mũ'jāu mama'eukwaawa 'wryiara remiayuw awi, jane mogyau 'Uwarete 'ga remiayuwamũ. Jejui Kristu 'ga futat janetywera omoit jane wi. ³¹ A'eramũ ki jane jarejerowiaa 'ga ree etee futat. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jeremi 'ga upe rakue: “Pejekararete 'ga ree etee ki pejerowiat pejemogyau. Pejejeupe 'ga remiapofer are nanē ki pēē pejerowiaa pejemogyau nũ”, 'jau 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue. A'eramũ ki jane jarejerowiaa Jarejararete 'ga ree etee futat.

2

¹⁻² Pē pyri tekou ako je Jarejuwarete 'ga etee imome'ui pē nupe ikue. “Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga wa'ya 'ga muri 'au ywy pe janetywera mepyawamũ rakue. 'Ypeywar are 'ga ra'ya 'ga, Jejui Kristu 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue”, 'jau je ako tekou pē nupe ikue. “A'eramũ 'ga 'awamũ jane werowiamũ janetywera moia jane wi, jane katu'oka, jane mogyau wemiayuwamũ”, 'jau je ako pē nupe ikue. Nasigaty rūi futat ako je imome'wau pē nupe ikue. “Jejui Kristu 'ga etee futat pa je amome'u tekou 'gã nupe kwy”, 'jau je tekou ikue. “A'eramũ pa je 'ypeywar are 'ga manũawera etee futat imome'wau 'gã nupe kwy”, 'jau je tejeupe pē pype tekou ako ikue. A'eramũ ako je 'ga etee futat imome'wau pē nupe ikue. Namome'u tesirũmeri nanē ako je pē nupe ikue nũ. Jejui Kristu 'ga etee futat ako je imome'wau pē nupe ikue. Namorogyta teea rūi nanē ako je amome'u pē nupe ikue. Jarejuwarete 'ga je'ega te ako je amome'u pē nupe ikue. Ymã te janepy 'gã naeapyo ee rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'awamũ jane mueapyoukari ee. ³ Najepifuakari agawewi ako je tekou pē pyri ikue. A'etea ako je ako tepifuakare'ema pype etee futat 'ga mome'wau pē nupe ikue. A'eramũ je 'jau

tejeupe etee futat ikue: “Amome'u esage futat sipo je 'ga tekou 'gã nupe 'wei?” 'jau je tejeupe etee futat ikue. Pẽ nupe 'ga mome'uarũe'em awi tekyjau ikue. ⁴ Nate'akwaaw imũ rũi je ako pẽ mu'ei morogyta a'je are ikue. Namoromu'jara 'gã temu'eawer imũ rũi nanẽ je ako pẽ mu'jau ee ikue nũ. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea temueapyoaw imũ etee futat ako je imome'ui pẽ nupe ikue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko. A'eramũ 'ga 'Agesagea Jejui 'ga mome'waukaa jee pẽ nupe ikue. A'eramũ ako 'ga 'Agesagea jeremimome'ufera rerowiarukaa pẽ nupe ikue. Aeremiapoe'ema nanẽ ako 'ga iapoukaa jee pẽ neape ikue nũ. A'eramũ ako pẽẽ 'ga pãjẽ resaka ikue. ⁵ 'Ga 'Agesagea futat ako Jejui 'ga rerowiarukaa pẽ nupe ikue. Napeje'akwaaw are rũi ako pẽẽ 'ga rerowiaa ikue. U'agesageu te Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarukari pẽ nupe.

Janeruwarete 'ga u'akwaawamũ

⁶⁻⁷ A'ere je Jarejuwarete 'ga je'eg are eapyo ma'eramũ pẽ mu'akwaawi mama'e are. Jarejuwarete 'ga 'akwaaw imũ tee je pẽ mu'akwaawi mama'e are. Na'ga rerowiare'ema 'gã 'akwaaw imũ rũi je pẽ mu'akwaawi ee. Na'ga rerowiare'ema 'gã 'wyriara 'gã 'akwaaw imũ rũi nanẽ je pẽ mu'akwaawi ee nũ. Anure nipo 'ga rerowiare'ema 'gã juejue amanũmũ ekoete te futat. Ma'eramũ 'ã je pẽ mu'akwaawi Jarejuwarete 'ga 'akwaaw imũ etee futat ee. Naeapyoi janepygy 'gã Jarejuwarete 'ga remiaporam are rakue. Ywy apoe'emaue futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Anure nipo jera'yra 'ga manũi 'ypeywar are 'gã tywera mepyawamũ”, 'jau 'ga 'ã rakue. “A'eramũ je 'ga rerowiaara 'gã katu'oka 'gã mogyau teja'yramũ”, 'jau 'ga 'ã ojeupe rakue. A'ere 'ã janepygy 'gã naeapyoi ee rakue. “Anure Jejui 'ga manũi janetywera mepyawamũ” 'e are 'gã weapyoe'emamũ ajemogyau rakue. A'ere jane 'awamũ 'ga rerowiaaramũ janereapyoramũ ee. ⁸ Kristu 'ga rerowiare'ema 'gã 'wyriara 'gã nanẽ naeapyoi 'ga ree nũ. 'Ga ree weapyo re amunipo 'ã 'gã namu'amukari 'ga 'ypeywar are rai'i. “Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. 'Ga 'ã jane katu'okara. 'Ga 'ã pãjẽeteeta” 'e are 'gã weapyoe'emamũ. Ee weapyo re amunipo 'ã 'gã namu'amukari 'ga 'ypeywar are rai'i. ⁹ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe ee rakue:

“Ojee iporomutat ma'e 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage m̃yigatu.

Niesagi jane mama'e esagea jarejeupe 'ga remim̃yigatu 'jawewara.

Nienuwĩ futari jane 'ga remiaporama rera. Janereapyoi futari jane 'ga remiaporam are.

A'ere 'ga ojee iporomutat ma'e 'gã nupe etee futat iapoi”,

'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are Isai 'ga upe rakue.

¹⁰ A'ere Janeruwarete 'ga jane mueapyoukari U'agesage upe ee. 'Ga 'Agesagea okwaapap futat. Nitywi futari 'ga 'Agesagea remikwaawe'ema mũ. Janeruwarete 'ga rea'ara miamũ 'ga 'Agesagea okwaap. ¹¹ Sã'ã jane tee jarejea'ara kwaawa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea tee 'ga rea'ara kwaawi. ¹² Jejui 'ga rerowiaaramũ jane upe Janeruwarete 'ga U'agesage muri. Namama'eukwaawa rũi jane sireko. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea te jane sireko. A'eramũ 'ga 'Agesagea jane mueapyoukaa jane upe 'ga remimurer are.

¹³ A'eramũ ore pẽ mu'jau Jarejuwarete 'ga 'Agesagea orojeupe 'eawer are. Na'auwara 'gã nea'ar are rũi ore pẽ mu'ei. Orojeupe 'ga 'Agesagea 'eawer are etee te ore pẽ mu'ei. 'Ga 'Agesagea nanẽ pẽ nereko nũ. A'eramũ 'ga 'Agesagea pẽ mueapyoukaa ee.

¹⁴ A'ere Jarejuwarete 'ga 'Agesagea rerekware'ema 'gã naeapyoi Jarejuwarete 'ga je'eg are. Ojeupe 'ga je'ega jane imome'uramũ nipo 'gã 'i etee ojeupe: “Ma'ja are gatu nipo 'gã je mu'ei? Ije'ẽran ekoete tee 'gã ajemogyau”, 'jau etee nipo 'gã ojeupe. Naeapyoi 'gã ee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea tee jane mueapyo ee. A'eramũ 'ga 'Agesagea rerekware'ema 'gã weapyoe'emamũ futat ajemogyau ee. ¹⁵ 'Ga 'Agesagea rerekwaramũ etee te janereapyoramũ ee. 'Ga 'Agesagea jane mueapyoukari ee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea rerekwaramũ jane jarejeapyoramũ 'ga 'Agesagea rerekware'ema 'gã nereko

tyweaw are. A'ere 'gã naeapyoa'uweri janejemogy are. Nuerekoi 'gã 'ga 'Agesagea. A'eramũ 'gã amueapyoawe'emamũ.

¹⁶ Ymã we te 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue: “Awỹja sipo Jarejuwarete 'ga rea'awa okwaap? Naani. Nitywi futari 'ga amũ. Awỹja sipo 'ga mu'akwaapa mama'e are? Naani. Nitywi futari 'ga amũ”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekwaramũ janerea'aramũ mama'e are Kristu 'ga rea'ar imũ etee futat.

3

Janeruwarete 'ga remiayup

¹ Pěẽ 'ã Jejui 'ga rerowiaa je 'jawe. A'eramũ pěẽ Jejui 'ga rerowiar ire pejejemogyau jepytunamũ. A'ere 'ã pejemogy 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe tee jee. A'eramũ je pě mu'jawarũe'em Jarejuwarete 'ga remifutar are. Sã'ã kunumĩakya reapyoa'ne'ema mama'e are. Nan tee 'ã pěẽ. Nepěneapyo ymani 'ã 'ga remifutar are. ² Sã'ã kunumĩakya kamy'ia etee i'ua. Na'ua'uweri 'ã miaro'oa. Nan tee futat 'ã pěẽ. Nepejemu'e ymani nipo 'ã Jarejuwarete 'ga remifutar are. Ma'eramũ 'ã je mama'eaye'e'mĩ are etee futat pě mu'ei. Mama'eaye'e'mĩ are tee te 'ã pěneapyo. Nepěneapyoa'uweri futari nipo 'ã pěẽ mama'eay are. Ma'eramũ ako je pě mu'ei mama'eaye'em are etee ra'ne futat ai'i numiamũ. ³ A'eramũ miamũ 'ã pejejemogyau Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee futat. Ma'eramũ 'ã nepěneapyoa'uweri mama'eay are. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee 'ã pejemara'ne ekoeteramũ pejejee. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee 'ã pěẽ pejejamueu mama'e are. A'eramũ ore 'jau pě nupe: “Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee Korītu pewara 'gã”, 'jau ore pě nupe. ⁴ Pěẽ mũ a'e 'jau pejejaupe: “Je 'ã Paulo 'ga remimome'u rerowiaara te”, 'jau a'e pěẽ mũ. Amumeramũ a'e pěẽ 'jau “Je 'ã Aporu 'ga remimome'ua te arowiat”, 'jau pěẽ. Aipo 'jaramũ pejemogy Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe.

⁵ Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ jue futat ore. Pauloramũ je, Aporu 'ga retee Jejui 'ga mome'ui pě nupe ikue. A'eramũ ako pěẽ 'ga rerowiaa ikue. Janeruwarete 'ga futat ore moporowykyaukaa ojeupe. A'eramũ ore araju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. ⁶ Sã'ã 'ga amũ y'wa ra'yi tyma ko pype. A'ere 'ã amutee 'ga etee akou imuakỹmaramũ. A'ere 'ã naitymarera 'ga rui imuakỹmarera 'ga retee rui imomoporukari. Janeruwarete 'ga tee omomoporukat imuaranupa 'jau. Nan tee futat ore. Je 'ã y'wa ra'yi tymara 'jawe. Aporu 'ga 'ã imuakỹmara 'jawe. Jejui 'ga ako je amome'u pě nupe ikue. A'ere 'ã Aporu 'ga pě nui je o re awau pě mu'jau, 'ga remifutar are rai'i. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga te Jejui 'ga rerowiarukari pě nupe. ⁷ Y'wa ra'yi tymara 'gã, imuakỹmara 'gã. Mĩmera 'gã 'ã ojejukau futat oko pypiar are numiamũ. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga te imomoporukari imuaranupa. ⁸ Nan tee futat 'ã ore. Je ra'ne ako Jejui 'ga mome'wau pě nupe ikue. A'ere 'ã Aporu 'ga awau pě mu'jau 'ga remifutar are rakue nũ. A'eramũ ore araju'jawe etee futat mama'e apou 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe ore mama'e apoi 'ga remifutar imũ etee futat. A'eramũ Janeruwarete 'ga anure ore mepyau ojeupe oreremiapofer are. ⁹ Oromome'u pãwẽ pãwẽ etee futat ore 'ga araju'jawe. Jarejuwarete 'ga upe etee futat ore mama'e apoi. A'eramũ pěẽ 'ga remiayuwaretea futat. 'Ga etee futat ojerowiarukat pě nupe.

'Oga jara 'jawe Janeruwarete 'ga jejuka esagei pě nee. ¹⁰ Sã'ã tujugeyra 'oga apoara 'ga ywyakape'ia ra'ne imogoa jupe. Ipykokara apoara 'jawe je ra'ne ako 'ga mome'ui pě nupe ikue. A'e 'ga ita jaga iypy pe iypymotypawamũ. Nan ako je 'oga ypykokara apoara 'jawe ai'i. A'eramũ 'ã Aporu 'ga 'ua. Sã'ã 'oga apoara 'gã amũ 'oga apoa iypymogatyrũarera 'ga remiapofera 'arimũ. Nan tee futat ako je ra'ne Jejui 'ga mome'ui esage pě nupe ikue. A'eramũ je 'oga ypykokara apoara 'ga 'jawe futat. A'ere 'ã pě nupe je 'ga mome'u re 'ga amũ 'ua pě mu'jau 'ga ree nũ. Aipo 'ga 'oga apopaara 'jawe. A'eramũ 'ga iypykokara 'arimũ etee futat 'ga 'oga apou esage etee futat. ¹¹ Janeruwarete 'ga

Jejui Kristu 'ga rerowiarukaa janee. “Jera'yra 'ga etee ki perowiat”, 'jau 'ga janee rakue. “Perowiat kasi 'gã amũ kwe pe ne. Jera'yra 'ga etee futat ki perowiat”, 'jau 'ga janee rakue. A'eramũ 'ã Jejui Kristu 'ga futat akou 'oga ypykokar esage 'jawe. Nitywi futari 'oga ypykokar esage 'jawewara mũ. Jejui Kristu 'ga te 'ã akou 'oga ypykokara 'jawe janee. ¹² A'eramũ jane jarejamu'e esagearamũ 'oga mÿjeteeteara 'gã 'jawe. 'Oga mÿjeteeteara 'gã nemiapofera 'ã nu'ari futari 'oga. 'Oga apoara 'gã amũ 'ywa'y paga etee iapou wogamũ. A'eramũ 'gã nemiapofera atepawa'ne'emamũ. 'Gã 'jawe 'gã amũ mama'e a'je are etee ajamu'ei. Mama'e a'je are moromu'jara 'gã 'oga apoar esage 'gã 'jawe. A'ere amumera 'gã 'ywa'y page'ema pyu 'oga apoara 'gã 'jawe. A'eramũ 'ã 'gã nemiapofera u'aa kamēsīete. Nã'ã juonanũ etee nanē ipira nũ. Nan tee futat moromu'jara 'gã amũ. Mama'e amutee are etee 'gã jamu'ei. ¹³ A'eramũ nipo Jarejuwarete 'ga rowase ae jatykaaw ipe jane jareporowyky resaka. Sã'ã tata 'oga apopyrera resaukara. Itaoga 'ã nukai. A'eramũ 'ã juowa pyu iapopyra ukaitapap. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga janeporowykyawera resaukarī wowase ae majatykaaw ipe. A'eramũ te nipo jane mama'e a'je are moromu'jarera 'gã kwaawi. Mama'e a'je are moromu'jarera 'gã itaoga apoarera 'gã 'jawe. Nukaipawi 'gã nemiapofera. Mama'e amutee are moromu'jarera 'gã nemiapofera nanē nipo jane ikwaapa nũ. Mama'e sigaty are moromu'jarera 'gã juowoga apoarera 'gã 'jawe. Ukaipap 'gã nemiapofera. ¹⁴ A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e a'je are moromu'jarera 'gã mepyau. ¹⁵ A'ere nipo 'ga mama'e amutee are ajamu'jarera 'gã nomepyi. Ukaipap 'gã nemiapofera. A'eramũ 'ga 'gã mepyawe'em. 'Og ukai ma'e 'gã nũja'uweri woga 'wyrīpe. Wogakajamũ 'ga ēmi 'oga 'wyr awi. A'eramũ 'gã amanũme'em. A'eramũ 'ga roga etee ukaitapap. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã amũ. Janeruwarete 'ga 'gã nerawau 'gã mogyau ojepyri. A'ere 'ga nomepyi 'gã porowykyawera, a'jeteetewi 'gã porowykye'em ire.

¹⁶ “Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane sireko” 'ea 'ã pēē ikwaapa. 'Ga 'Agesagea jarejereko re jane jarejemogyau Jarejuwarete 'ga roga 'jawe. ¹⁷ Janeruwarete 'ga roga esage futat. Nitywi mama'e tywera ipype. 'Ga 'Agesage rerekwaramũ jane jemogyi 'ga roga 'jawe. A'eramũ mama'e amutee are moromu'jara 'gã 'ga roga mote'aara 'jawe. A'eramũ 'ga jane mũ woga mote'ar ire jane rerekou tyweaete ee.

¹⁸ Pēnoryp tee awi pejejee. “Je'akwaap je”, 'jau nipo pēē mũ pejejeupe numiamũ. A'ere nipo aipoa pē'akwaawa naJaneruwarete 'ga 'akwaawa rūi. “Te'akwaawa je afutat” 'jaramũ pēē pejepoia peje'akwaaw ekoete awi. A'eramũ Janeruwarete 'ga te pē mu'akwaapa pē mogyau. ¹⁹ Pēē 'akwaawekoetea nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. Ymã te 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue: “Janeruwarete 'ga 'je'akwaap je' 'jara 'gã nee ikwasiarukaa rakue: ‘Nepē'akwaawi pēē pejemogyau’, e'i Janeruwarete 'ga 'gã nupe”, 'jau 'ga amũ ikwasiaa rakue. ²⁰ Ajepeja 'ga nanē 'ã ka'arana kwasiaa ee rakue nũ: “Janeruwarete 'ga i'akwaaw ekoete ma'e 'gã nea'ara okwaap. A'ere niapoa'uweri aipoa 'ga upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ²¹ A'eramũ ki jane jarejerowiaraipe'ema 'gã amũ nee. Janeruwarete 'ga 'ã mama'e esage monou pē nupe. ²²⁻²³ Pauloramũ 'ga 'ã je monou pē nupe pē mu'jaramũ. Aporu 'ga, Pedro 'ga. Mīmeramũ 'ga ore monou pē nupe pē mu'jawamũ ojee. Ywya 'ga 'ã iapou janee rakue, ipyriara reewe rakue. Jane rekoramũ Janeruwarete 'ga ojejukau esage jane ree. Jane manũnamũ nanē 'ga ojejukau esage jane ree nũ. 'Awamũ 'ga jejuka esagei jane ree. Anure nanē nipo 'ga jejuka esagei jane ree nũ. A'eramũ ki jane jarejemuaēme'ema mama'e are. Janeruwarete 'ga mama'e jararetea. Janeruwarete 'ga 'ã Kristu 'ga Ruwaretea. A'eramũ Kristu 'ga janejararetea. A'eramũ jane 'ga remiayuwamũ mama'e jara 'jawe nanē jarejemogyau nũ.

4

¹ Kristu 'ga upe oporowyky ma'eramũ ore jemogyi. “Pekwap 'gã mueapyou Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau Kristu 'ga oree ikue. “Ymã 'ã pēypy 'gã naeapyoi ee rakue. A'ere je 'awamũ pē mueapyoi ee. A'eramũ pē 'awamũ 'gã mu'jau ee, 'gã mueapyou ee”, 'jau Kristu 'ga oree ikue. ² Maran oporowyky ma'e 'gã mama'e apoi morowyky jara 'ga upe? 'Ga 'eawer imũ etee futat 'gã porowykyi 'ga upe. A'ea esage 'ga upe. ³ Nan tee futat je. Kristu 'ga upe je porowykyi tekou. A'eramũ je tejeupe 'ga 'eawer imũ etee teporowykyau. A'eramũ nipo jeporowykyia 'ga muorypa. Najerorywi je pē'eawer are. “Paulo 'ga oporowyky esage Jarejuwarete 'ga upe” 'e are je najerorywa'uweri. Tekotee 'gã 'eawer are nanē je tejorywe'emamũ nũ. Kristu 'ga 'e are etee tejorywamũ tekou. Tejea'ar are miamũ je tejorywe'emamũ. ⁴ Tejemiapo a'wyre'em are nanē je tejea'are'emamũ tekou. A'eramũ je tepy'a'wyre'emamũ tejemiapofer are. A'ere je na'ei tejeupe: “Jeresage te je tekou”, na'ea'uweri je tejeupe. Jejararete 'ga etee futat e'iarũ jee: “Eneresage ene jee”, e'iarũ jee. Jea'wyre'emamũ nanē 'ga 'jau jee nũ. ⁵ A'eramũ ki pē 'jawe'em pejejaupe: “Nenea'wyrĩ ene Jarejararete 'ga upe”, 'jawe'em pē pejejaupe. Janejararete 'ga te janea'wyre'ema okwaap. Ywag awi ojewyr ire te nipo 'ga jane majatykai wowase. A'eramũ nipo 'ga janeremiapofera resaukaa jarejaupe. 'Awamũ jane janereapyoi futari jemime jarejemiapofera mama'e are. A'ere 'ga anure esaukari janee. Jarejuea'ar are janereapyoe'ema miamũ futat 'ga esaukaa janee. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Eneresage ene jee”, 'jau nipo 'ga janee, janereko esage re.

⁶ Pēneko esage are pē mu'jawamũ je jemome'ui pē nupe. Aporu 'ga nanē je amome'u pē nupe nũ. A'eramũ ki pē pejemu'jau ymãwarera 'gã nemikwasiarer are, “pejeka esage pãwē pãwē etee ki 'gã nee”, 'ga 'eawer are. Pereko tywet nanē kasi 'ga amũ ne. Pereko esage pãwē pãwē etee futar iki 'gã. ⁷ Jarejuwarete 'ga upe jane jemogyi jareju'jaju'jawe etee futat. Naeakwar amuteetei futat ae ajemogyau 'ga upe. 'Ga etee futat mama'ea wapoukat janee. 'Ga jarepoare'em ire amunipo 'ã jane niapoi mama'ea 'ga upe. 'Ga te 'ã mama'ea amut janee. A'eramũ pē pejemogyau peju'jaju'jawe etee futat. Nepētywi futari pē mũ pejejuapyraaparamũ. A'eramũ ki pē pejerowiaraipe'ema nanē pejee nũ.

⁸ “Oretyp katu katu ore mama'e pyu. A'eramũ ore oroporiae'emamũ”, 'jau futatee nipo pē pejejaupe. “Janeruwarete 'ga ore mogyau 'wyriaramũ 'gã nupe”, 'jau futatee nipo pē pejejaupe. Aipo a'je re amunipo 'ã 'ga ymã we ore mogyi 'wyriaramũ rai'i. Anure te nipo Janeruwarete 'ga jane mogyau 'wyriaramũ a'jea futat. A'ere 'ga 'awamũ najane mogyi we 'wyriaramũ. ⁹ Ore 'ã Kristu 'ga remimonofera agawewi. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga ore mogy akotee ma'e 'jawe etee futat. Iapisipyrama 'jawe etee futat 'gã ore rerekoi. Sã 'ã 'gã ia'wyre'ema 'gã apisia ajuowase. Nan tee futat nipo ore jemogyi 'gã nowase. Ywagipewara 'gã nowase, ywy pewara 'gã nowase. Mĩmera 'gã nowase nipo ore jemogyi ia'wyre'ema 'jawe. ¹⁰ A'eramũ nipo Kristu 'ga rerowiare'ema 'gã 'jau oree: “T'akwaawe'ema 'gã ajemogy”, 'jau nipo 'gã oree, Kristu 'ga ore imome'u are. A'ere 'ã pē nanarũ pe'je: “Jane 'ã jane'akwaap Kristu 'ga ree”, 'jau etee 'ã pē pejejaupe, pejerowiaraipe etee pejee. A'ere 'ã ore akotee ma'e 'jawe ete. A'ere 'ã pē 'wyriara 'jawe pejemogy. Ore ree 'ã 'gã opojeka esage'emamũ. A'ere 'ã pē nee 'gã opojeka esageramũ ajemogyau. ¹¹ Ore te 'ã aruata arawau kwe pe. Orojety'apoita 'ã arakou. Oro'yuweja rerekou. Orojaitypawamũ futat 'ã arakou. Amumē 'gã amũ ore nupãu jepi. Nitywi agawewi futat ore'wyrã. ¹² Oroporowykyau 'ã ore kwaiwete. A'eramũ 'ã ore arafuakapawamũ arajemogyau. Orojeupe 'gã je'egaiwamũ 'ã ore 'jau etee 'gã nupe: “Jarejuwarete 'ga pē nereko esagea te ore arafutat”, 'jau etee ore 'ã 'gã nupe orojeupe 'gã je'egaiwamũ jepi. Orojereko tyweramũ ore arajuagamũ etee futat jupe jepi. ¹³ 'Gã amũ arakurawamũ ore oroje'ega esage etee futat 'gã nupe jepi. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nupe ore jemogyi yty 'jawe.

¹⁴ A'ere je napē mojenosĩawamũ rũ je ka'arana kwasiari pē nupe. Pē

mu'akwaapawamū te je ikwasiari pē nupe. Pēē 'ā jera'yra 'jawe jee. Jeporomutat je pē nee. A'eramū je pē mu'akwaapa mama'e are. ¹⁵ Kwaiwete agawewi nipo pē mu'jara 'gā. Teis miu agawewi nipo 'gā pytuna. A'ere majepi tee pēnuwa 'jawewara. Pejejeupe Jejui 'ga je imome'uramū pēē 'ga rerowiaa pejejemogyau 'ga remiayuwamū. A'eramū je pēnuwa 'jawe. ¹⁶ A'eramū je 'jau pē nupe: Pejemu'e je ree. Mama'ea peapo je 'jawerimū etee futat, a'e je pē nupe. ¹⁷ A'eramū je Timoteo 'ga monou tejeke esage are pē muea'aawamū. Timoteo 'ga jera'yra 'jawe jee. Oporowyky esage 'ga Jarejararete 'ga upe. Jeporomutat je 'ga ree. A'eramū je 'ga monou pē nesaka. Jereke esage are nipo 'ga pē muea'ari. “Paulo 'ga ako esage etee Jarejararete 'ga remifutar imū”, 'jau nipo 'ga pē nupe. “Jarejararete 'ga ree ojemujar ire 'ga reko esagei 'ga remifutar imū etee futat”, 'jau nipo 'ga pē nupe, pē muea'aa je ree. Kristu 'ga rerowiaaramū pē nupe nanē nipo 'ga jeremimome'ufer are pē muea'aa nū. Pē pype tekou ako je pē mu'ei pēneko esage are ikue. A'eramū nipo 'ga pē muea'aa ee. Kwe pe 'gā mu'eawer imū etee futat ako je pē mu'jau tekou ikue.

¹⁸ “Nuru'jawi futari Paulo 'ga jane pyri nū'ū”, 'jau nipo pēē mū pejejaupe rai'i. “A'eramū nipo 'ga oreremiapo resake'ema re'ā”, 'jau nipo pēē mū pejejaupe rai'i. A'eramū nipo pēē aipo 'jaramū pejejerowiaraipe pejejee rai'i numiamū. ¹⁹ A'ere nipo je oi futari pē pyri. Jarejararete 'ga teo futaramū nipo je oi futari pē nesaka. A'eramū nipo je ojee ojerowiaraipe ma'e 'gā nesaka, tejeau tāmējē 'gā nesaka. Maranamū nipo je 'gā nera renupawer imū etee futat 'gā nesaka. “Jarejuwarete 'ga pājēa te 'gā wereko? Naani te ra'u nū?” 'jau nipo je 'gā nesaka. ²⁰ Opājē mū mama'e apoara 'gā tee Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamū. “Janeruwarete 'ga je'wyriara”, 'jar ekoeteara 'gā te 'ga nomogyi futari wemiayuwamū. Opājē mū mama'e apoara 'gā etee te 'ga omogy wemiayuwamū. ²¹ Ma'ja sipo ajee pefutat? Pejejeupe jeje'eg ywyrafena te ra'u pefutat nū? Pejejeupe jeje'eg ywyrafene'ema te ra'u pefutat nū? Pejejeupe jeje'eg ywyrafene'ema futaa ki pepoit mama'e tywera apo awi.

5

Mama'e tywera apoawet

¹ “Korītu pewara 'ga amū mama'e tywera wapo ajemogyau”, 'jau 'gā amū pē mome'wau jee ai'i. “Uwa 'ga remireko ēē 'ga wereko”, 'jau 'gā imome'wau jee ai'i. Nanuara nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā miamū nuapoa'uweri aipoa. Ma'eramū ajee “Jejui 'ga rerowiaara je” 'jaramū aipo peapo nū? Nia'wyri aipo apoa. ² Ma'eramū sipo ajee pejerowiaraiw etee pejejee? Pejejepype mama'e tywera apoara 'gā amū nekoramū amunipo 'ā pē'arasig te ee. Pejeje'ega amunipo 'ā 'uwa remireko rerekwara 'ga upe rai'i, 'ga mosōu amunipo 'ā pēē nanuar awi rai'i. “Nia'wyri nanuara Janeruwarete 'ga upe”, 'jau amunipo 'ā pēē 'ga upe rai'i. Ma'eramū sipo ajee pēē nanuar awi 'gā mosīe'em ire pejerowiaraipe ekoete pejejee? Pepe'a mama'e tywera apoara 'ga pejejewi. Maran gatu amunipo 'ā 'ga nan werekoramū ajemuaēme'ema. ³⁻⁵ Muku agawewi te 'ā je rekoi pē nui. A'etea je jerea'at au'jeteramū pē nee. A'eramū je pē pype ako ma'e 'jawe futat. A'eramū je 'jau pē nupe: Jarejararete 'ga te ako opājēa amut jee ikue, je mogou omome'waramū ikue. A'eramū je 'jau aipoa mama'e tywera apoara 'ga upe: “Mama'e tyweretea a'e ereapo Jarejuwarete 'ga upe. Jui epoire'ema nipo nereoi futari 'ga pyri”, 'jau je 'ga upe. Jejui 'ga je'eg imū je 'jau 'ga upe. Pejatykaramū tejea'aramū pē nee. A'eramū je pejatykaramū pē pype ako ma'e 'jawe tekou. A'eramū pēē pejejea'aramū je ree. Jarejararete 'ga je'eg imū je 'i pē nupe: Pejejatykaaw ipe ki pe'je mama'e tywera apoara 'ga upe: “Ejepe'a ore wi. Mama'eukwaawa 'wyriara upe te 'ā mama'ea ereapo ekou”, 'jau ki pēē 'ga upe. “A'eramū ene ejemu'jaga mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwamū ekou”, 'jau ki pēē 'ga upe. “A'eramū nipo ene ewawe'em Jarejuwarete 'ga pyri”, 'jau ki pēē 'ga upe. Maran gatu

nipo 'ga aipo renupa ajemuaēme'ema. A'eramū nipo 'ga ajemuaēm ire opoia jui. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'ga tywera moiri 'ga wi nū, 'ga katu'oka Janejararete 'ga rowase jane jatykaaw ipe.

⁶ A'eramū pēē pejejerowiaraipe'ema pejejee. Sā'ā kanape'i apoara 'gā ijopypeawa mojopypea u'i are. Ināinānī'ī etee agawewi 'gā imonou imojopypeu ee. A'etea u'i omojerap. Nan tee futat ae mama'e tywera apoara 'gā nesag ire ae jemu'ei 'gā nee. ⁷ Sā'ā ore judeuramū kanape'i jopypeawa ymanera momopora orojewi, maraka apo enune. Nan pejekatu'ok mama'e tywer awi. A'eramū pēē pejejesageramū pejejemogyau Jarejuwarete 'ga upe. Werowiarāmū Jejui 'ga pē katu'ogi pētywer awi. A'eramū futat pēē pejejeateeramū jui. Sā'ā ore judeuramū oreypy 'gā Egitu ywy awi o enune karupa'mī jukaa, wy reko'woga y'a pype rakue. A'eramū 'ā 'gā imonykya 'okwar are rakue. A'eramū 'ā 'oga pypewara 'gā amanūme'em rakue. Nan tee futat 'awamū Kristu 'ga manūi janetywera mepyawamū rakue. A'eramū 'ga werowiarāmū pē katu'oka pētywer awi. ⁸ Sā'ā ore judeuramū oreypy 'gā maraka apoa Egitu ywy awi wenū'ēawer are wea'aawamū. Maraka apou 'gā kanape'i jopype'ema apou i'wau rakue. Nan tee futar iki jane jarejee Jejui 'ga manūawer are janerea'at jarejemogyau. A'eramū ki jane jarepoia mama'e tywera apo awi, mama'e a'jea etee futat iapou.

⁹ Ka'arana je akwasiat imonou pē nupe ikue. “Pekotee mama'e tywera apoara 'gā nui”, 'jau je ikwasiaa ka'aran are imonou pē nupe ikue. ¹⁰ Aipo are je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe. NaJejui 'ga rerowiare'ema 'gā nee rūi je imonoi ikue. “Ga rerowiaara ore”, 'jar ekoeteara 'gā nee te je ikwasiasi imonou ai'i. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'ā mama'e tywera etee futat wapo. Ajuemireko are 'ā 'gā nekoi. Ojomen are 'ā kūjāmera 'gā nekoi. Okaraemā me'yi are etee 'ā 'gā nea'aramū. Amunarūmū 'gā 'ā mama'e are. Maira'me a'agawa etee 'gā 'ā amuoryp. Mīmera etee 'ā Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā mama'e tywera wapo. A'eramū amunipo 'ā pēē 'gā nui pejejepe'a re ywy awi we futat pejejepe'au. ¹¹ A'ere je na'gā nee rūi aipoa ka'arana kwasiari pē nupe ai'i. “Ore Jejui 'ga rerowiaaramū”, 'jar ekoeteara 'gā nee te je ikwasiasi imonou pē nupe ikue. Jejui 'ga rerowiaa 'me 'gā jeu'woge'em are etee je imonou ikwasiaa ai'i. Werowiat 'me te 'gā 'ga. A'ere 'gā naeatee mama'e tywera apo awi. 'Gā amū nipo akou ajuemireko are. Kūjānamū nipo 'gā amū akou ojomen are. 'Gā amū nipo okaraemā me'yi etee wea'aramū ajemogyau. 'Gā amū nipo maira'me a'agawa muoryw are etee wea'aramū ajemogyau. 'Gā amū nipo ojoje'ēwu'jaga. 'Gā amū nipo kawīajaiwa rykua. 'Gā amū nipo amunarūmū mama'e are. Aipo 'gā nee te je ka'arana kwasiari imonou pē nupe ai'i. Pekotee ki 'gā nui. Pejemi'wat nanē kasi 'gā pyri ne, 'jau je pē nupe ai'i.

¹²⁻¹³ Janeruwarete 'ga te nipo e'i Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nupe: “Nepēa'wryi pēē”, e'iarū 'gā nupe. Je “Nepēa'wryi pēē”, na'ea'uweri 'gā nupe. A'ere jane Jejui 'ga rerowiaara 'gā mama'e tywera aporamū jane je'egi futari 'gā nupe: “Peapo awi nanuara”, 'jau ki jane 'gā nupe. “Nepepoi mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imū ra'e”, 'jau ki jane 'gā nupe, 'gā mosōu mama'e tywera apo awi. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe ee rakue: “Pemono ki mama'e tywera apoara 'gā pejejewi”, 'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

6

Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe etee ki pejemogytaukat

¹ Jejui 'ga rerowiaaramū kasi peo pejejaupe pejeje'egay re 'ga rerowiare'ema 'gā nupe pejemota'waukaa pejejaupe ne. Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe etee futar iki pekwap pejejemome'wau. A'eramū 'gā futat oje'ega pē nupe pē mota'wau pejejaupe. “Nenea'wryi ene Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo jane 'gā amū nupe. “Eneresage ene Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo jane 'gā amū nupe. Aipoa pekwaap. ²⁻³ Anure nipo Janeruwarete 'ga jane mogyau opoirūnamū. A'eramū nipo jane 'ga rowase ijatykaarūe'ema 'gā pe'au 'ga wi.

Ywy pewarera 'gã, ywagipewara 'gã. Mīmera ijemogyarũ'ema 'gã nipo jane imonou 'ga wi Jarejararete 'ga poaa. Mīmera apoaramũ sipo ajee nepemojyrũarũi mama'e tywe'ri apoarera 'gã mogyau ajaupe? Nepejemogyppygi te ra'u Jejui 'ga rerowiaaramũ pejejeue nũ? ⁴ A'eramũ ki pēē Jejui 'ga rerowiaaramũ pejewawe'em 'ga rerowiare'ema 'gã 'wyriara upe pejejemojyrũukaa pejejaupe. Na'gã nee rũi pejemogyppyk. ⁵ Ma'eramũ sipo nepejenosĩ pejejemome'wau 'ga rerowiare'ema 'gã nupe? Nitywi sipo i'akwaap ma'e 'ga amũ pē pype pejejaupe pejejemota'waawamũ? ⁶ Ityp futat nipo Janeruwarete 'ga 'Agesage pyu i'akwaap ma'e 'gã amũ. A'etea 'ã pejemome'u Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nupe etee rai'i pejejaupe pejejemota'waawamũ rai'i.

⁷ Pejamuea nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nupe pejomota'waukara taetu nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. Pejejeupe 'ga amũ mama'e tywera aporamũ pejejuagamũ jupe. “Pejejepye'ema 'ga ree” 'ea te esage Janeruwarete 'ga upe. “Pejekaraemã are 'gã amũ munarũnamũ pejejuagamũ jupe. Pejejepye'ema 'gã nee” 'ea te esage futat.

⁸ A'ere 'ã pēē nanarũi. Pēē we 'ã mama'e tywera peapo pejejaupe. Pēē we 'ã pejemunarũmũ pejejokaraemã are. Pejewwirera 'jawewara 'gã nui miamũ 'ã pēē pejemunarũmũ. Pēē nanē 'ã mama'e tywera peapo nũ. ⁹ “Namama'e tywera apoara rũi Janeruwarete 'ga omogy 'wyriaramũ ojepyri ae upe” 'ea 'ã pekwaap. A'eramũ ki pēē pejemoryteewe'em pejejee. “Mama'e tywera apo awi je nopoiri agawewi. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je mogou 'wyriaramũ ojepyri re'ã”, pe'je kasi ne. Au'je ki pejemorytee re pejejee. NaJaneruwarete 'ga remiayuwamũ rũi ae mama'e tywera apoi. Ajuemireko are ako ma'e 'gã na'ga remiayuwa rũi. Ojomen are ako ma'ea kũjãmera na'ga remiayuwa rũi. Maira'me a'agawa muorypara 'gã na'ga remiayuwa rũi. Kũima'e 'gã amũ nipo opoia wemireko are oko awi. A'eramũ nipo 'gã kũima'eramũ etee futat akou ajuee. Aipo apoara 'gã taetu na'ga remiayuwa rũi. ¹⁰ Mama'e are amunarũ ma'e, okaraemã me'yi etee ea'at ma'e, kawĩajaiwa 'wat, ojoje'ewu'jagat, ojomoryteeat. Mīmera 'gã naJaneruwarete 'ga remiayuwa rũi. ¹¹ Nan tee futat 'ã pēē mũ pejejemogyau rakue. A'ere 'ã 'awamũ Janejararete 'ga ako pē pireita pētywer awi ikue. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau pē nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē mogyau 'ga remiayuwamũ.

Ojeupe mama'e esage apoawamũ te 'ga jane apoi rakue

¹² Pēē mũ nipo 'jau pejejeupe: “Aapo katu katu futat te je mama'ea 'wei”, 'jau nipo pēē pejejeupe. “Nitywi futari 'Ereapo kasi aipoa ne’, je upe 'jara 'gã 'wei”, 'jau nipo pēē pejejeupe. A'jea futat peapo katu katu mama'ea numiamũ. A'ere amumera nia'wyrī pē nupe. Je nanē amunipo 'ã a'e pē nupe: “Tejemifutar imũ etee futat je mama'e apoi” 'jaramũ amunipo 'ã je 'i pē nupe. A'jea futat. Amumera resageramũ jee numiamũ. A'ere amunipo 'ã je tejea te namỹi ywyapi ee. ¹³ Pēē amunipo 'ã 'jau mama'e resaka ypy we: “Janerewek jane ra'e”, 'jau amunipo 'ã pēē pejeku'iramũ mama'e are. A'eramũ nipo pēē mama'e 'wau. A'ere anure nipo Janeruwarete 'ga temi'u mateepawi janerewega reewe. Nan tee nipo 'gã amũ kũjã resaka ypy we 'jau ojeupe “Amogyta je kwea kũjã tejee ra'e”, 'jau nipo pēē mũ pejejeupe. A'eramũ futat nipo aku'iaiwamũ ee. A'jea futat 'ga ku'iaiwamũ ee numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'ga ku'iaipawera mu'jagi 'ga 'arasigamũ etee. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga jane apoi rakue. A'ere 'ga namama'e tywera apoawãu rũi jane apoi rakue. Nakũjã are etee rũi 'ga jane apoi rakue. Najomen are tee rũi 'gã 'ã kũjã apoi rakue. Ojeupe mama'e esage apoawamũ te 'ga jane apoi rakue. 'Ga futat mama'e apoukaa jane nũ. ¹⁴ 'Ga futat nanē Janejararete 'ga moferapa opãjē mũ etee futat 'ga manũ re rakue. A'eramũ 'ga anure jane nanē jane moferapa opãjē mũ etee futat nũ.

¹⁵ Kristu 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau 'ga pira 'jawe etee futat. A'eramũ janeretea 'ga ma'ea futat. Aipoa 'ã pekwaap. Ma'eramũ sipo aje jane Jarejararete 'ga rete mujari kũjãmene'em are? Nimujararũi futari jane 'ga retea kũjã amũ ree.

¹⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe ee rakue: “Kūima'e 'ga amū wemireko ēē rerekokatu re 'gā majepei teewara 'jawe futat 'gā nekoī”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue. A'eramū kūima'e 'ga kūjā mū rerekokatu re majepei teewara 'jawe futat ajuerekou. ¹⁷ A'eramū jane nan tee futat Jarejararete 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau majepei teewara 'jawe 'ga upe.

¹⁸ A'eramū ki pēē pejekowe'em pejejuemireko are. Kūjāmeramū nanē pēē pejekowe'em pejejomen are. Kunumīūūnamū, kūjāmukuramū pejekowe'em pejejuee. Peko nipo pejejuee 'eramū pēē pejejuerekou tāmējē. A'ea te Janeruwarete 'ga afutat. Amumera mama'e tywera apoa nomotyweri aeretea. A'ere ajuee ae rekoa aeretea we futat imotyweri. ¹⁹ Janeruwarete 'ga U'agesagea amut janee. A'eramū janepira Janeruwarete 'ga 'Agesage roga. A'eramū 'ga 'Agesagea akou jane pype. ²⁰ Ypeywar are amanūmū Jejuī Kristu 'ga janetywera mepyau janee, jane mogyau 'ā wemiayuwamū. A'eramū ki jane jarejemogyau esage 'ga upe. Janejemogy esage resag ire nipo 'gā Jarejuwarete 'ga muorywi jane ree.

7

Emireko ma'e 'gā, imen ma'e 'gā netee

¹ Ka'arana 'ā pekwasiat imua jee rai'i. “Esage te aeremirekoa? Aeremirekoe'ema te ra'u esage nū?” 'jau 'ā pēē imua ka'aran are ikwasiaa jee rai'i. A'eramū je 'jau pē nupe: Esagea futat aeremirekoa. Aeremirekoe'ema nanē futat esageay nū. ² A'ere 'ā ae amumeramū kūjā mū esage pāwē gatu ete etee. A'eramū ki pēē nan etee pejekowere'emamū kūima'eramū pejejemirekoramū tāmējē futat. Kūjānamū nanē pēē pejemena tāmējē futat nū. ³ Pejemenā pejejee ekoramū “najeremiarūi je ene ree”, 'jawe'em pejemena upe. Kūima'eramū nanē pēē kūjā pejejee ekoramū pēē nanē “najeremiarūi je ene ree”, 'jawe'em pejejemireko upe. ⁴ Pejuereko ki pejejuemifutar imū etee futat. Peje'er are kasi pejejaupe ne. Kūima'eramū, kūjānamū 'jau. ⁵ A'eramū pēē Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau etee pejekowe'em pejejuee ra'ne. “Jarejuwarete 'ga upe jareje'ega monou jane nikoi jarejuee”, 'jau ki pēē pejejaupe. 'Ga upe pejeporogytau etee futat pejekowe'em pejejuee ra'ne. 'Ga upe pejeje'ega monopaw ire tāmējē peko pejejuee nū. Kasi a'e pe pejomogoukat kūjā mū ree ne. A'eramū futat nipo kūjā nanē weateramū kūima'e 'ga amū ree nū. A'eramū nipo pēē mama'eukwaawa 'wyriara remifutar imū iapoukaa pejejaupe.

⁶ “Pēnemireko awi”, na'ei je pē nupe. Pejejemirekoweramū ki pejejuereko etee futat. ⁷ Je 'ā najeremirekoi tekou. Je 'jawe pē nekoa amunipo 'ā esage futat jee numiamū. A'ere 'ā ae naju'jaju'jawe tee rūi te. Janeruwarete 'ga jane mū opoat mama'e tywera apoe'em are. A'eramū 'ā jane amumeramū jarejemirekoe'emamū futat. A'ere 'ā amumera 'gā nupe ayeteramū 'gā nemirekoe'ema. Nauagi 'gā kūjāe'eme oko upe. A'eramū ki pēē nanuaramū pejejemirekoramū tāmējē futat. Kasi a'e pe mama'e tywera peapo ne. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā nemireko futaa.

⁸ Ojeteē ijemogywet ma'eramū te ajee je 'i pē nupe: “Pēnemireko kasi ajee aipo 'jaramū pejejemogyau ne. Je 'jawe pejemogy”, 'jau je pē nupe. ⁹ A'ere ki pejejetee pejejemogy upe pejejuage'emamū pēnemireko tāmējē futat. Kūjā mū rerowy'ar ekoete are aerea'ara nia'wryi Janeruwarete 'ga upe. Kūjāmeramū nanē nū kūima'e mū rerowy'ar ekoete are etee pēnea'ara nanē nia'wryi Janeruwarete 'ga upe.

¹⁰ Awamū je 'i emireko ma'eramū pē nupe, omenat ma'eramū pē nupe nanē nū. Nateje'ega etee rūi je imome'ui pē nupe. Jarejararete 'ga 'eawer imū etee futat je imome'ui pē nupe. Pejemenā kasi peetyg ine. ¹¹ Pejemenā retyg ire ki pejewyru'jap pejejaupe nū. A'eramū ki pejewyr esage etee futat pejejaupe. Pejejaupe pejewyru'jape'ema pēē pejejetee futat pejekou. A'eramū pēē kūima'eramū emireko ma'eramū pejejemireko retyke'ema futat.

¹² Amumeramū pē nupe je teje'ētea te imonoi 'awamū. (NaJarejararete 'ga je'eg imū rūi je imonoi pē nupe 'awamū. Teje'ēteu te je imonoi pē nupe 'awamū). Kūima'eramū nipo pēē mū Jejui 'ga rerowiaaramū pejekou. A'eramū nipo pēnemirekoa na'ga rerowiaara rūi. A'etea nipo ēē niporetygiweri ene ree. A'eramū ki pereko ete futat pejemirekoa retyke'ema futat.

¹³ Kūjāmeramū nanē nipo pēē mū Jejui 'ga rerowiaaramū nū. A'eramū nipo pēmena na'ga rerowiaara rūi. A'etea nipo 'gā niporetygiweri pē nee. A'eramū ki pereko etee futat 'gā netyke'ema. ¹⁴ Pēmena nipo nuerowiari agawewi Jejui 'ga. NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rūi agawewi nipo 'gā. A'ere pē nee wejue te 'gā nekoi Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'jawewaramū. A'eramū nipo 'ga ojejukau esage 'gā nee, pē nee 'gā poretygiwere'emamū wejue. Kūima'eramū nanē nipo pēē mū pejekou Jejui 'ga rerowiaa. A'ere nipo pēnemirekoa na'ga rerowiaara rūi. NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rūi pēnemirekoa. A'ere 'gā omen are te 'gā nekoi 'ga remiayuwa 'jawewaramū. Ojejukau esage wejue 'ga 'gā nee, pē nee 'gā poretygiwere'emamū wejue te. A'eramū pēē 'gā nerajemogyau esage. Kasi a'e pe pēna'yra 'gā Janeruwarete 'ga remiayuwe'ema 'gā na'yra 'jawe ne. 'Ga rerowiat pāwēara 'jawe futat pēē 'ga upe. ¹⁵ Janeruwarete 'ga pēta'waa afutat ajaupe. A'eramū kūjāmeramū kasi ajee pēpotyp pejemena 'ga pejewewi iporetygiweramū ne. Kūima'eramū nanē kasi ajee pejemirekoa pēpotyp pejewewi iporetygiweramū ne. A'ere pejewewi 'ga rerowiare'ema 'gā poretygiwere'emamū pereko ete futat 'gā. ¹⁶ Maran gatu nipo pē nereko re pēmena 'ga Jejui 'ga rerowiare'ema. A'eramū pēē 'gā netyke'ema. Kūima'eramū nanē nipo pē nee pēnemireko 'gā Jejui 'ga rerowiaa. A'eramū ki pēē pejemireko 'gā netyke'ema pejewewi 'gā poiriwere'emamū.

Mama'ea ki peapo 'ga remifutar imū etee

¹⁷ Janeruwarete 'ga opājē amut janee, ojeupe jane moporowykyaukaawamū. A'eramū ki pēē mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat. Pejējopit jewatee are pejemā'jāue'em futat. 'Gā 'ā 'gā te nū. Pēē 'ā pēē te nū. Judeu 'gā etee te ijewak ma'ea ajemogy. Aipoa je amome'u pē nupe, Jejui 'ga rerowiaaramū pē nupe najuejue etee futat. ¹⁸ Amumeramū nipo pēē Jejui 'ga rerowiaaramū imojewagipyramū pejemogyau. A'ere kasi pejewewaga porera peyw ine. Amumeramū nipo pēē imojewagipyre'emamū futat. A'eramū kasi pēē nanē pejemojewagukat 'gā nupe ne. ¹⁹⁻²⁰ Naaejewag are rūi Janeruwarete 'ga ae futari. A'eramū pēē pejejea'are'emamū aipo are. 'Ga je'ega jane enuwa te esage 'ga upe. A'eramū pēē 'ga je'ega te enupa. ²¹ Jejui 'ga rerowiar enune 'ā pēē mū pejeme'egukat 'gā nupe ka'aranūū are rakue. A'eramū pēē pejemogyau 'gā nemifajamū. A'eramū ki pēē pejeporowykyau pejemogyau peje'wyriara 'ga upe etee futat. A'ere peje'wyriara ojewi pē nee iporomonoweramū, pejepe'a futat 'ga wi. ²² 'Gā nemifai 'gā 'ā mama'ea wapo o'wyriara 'ga remifutar imū etee futat. Nuapoi 'gā mama'ea wemifutar imū etee futat. A'ere 'ā ojeupe te oporowyky ma'e 'gā mama'e apoi wemifutar imū etee futat. A'ere 'ā jane Jejui 'ga rerowiar ire jane jemogyi jareju'jaju'jawe etee futat mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat. ²³ Sā'ā 'gā amū ka'aranūū monoa ajaupe, ajamuawamū wemifajamū. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane muri ojeupe wa'yra 'ga janetywera mepy re. A'eramū ki jane mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat. 'Ga rerowiare'ema 'gā nemifutar imū kasi mama'ea siapo ne. 'Ga remifutar imū etee futar iki mama'ea siapo. ²⁴ Pēē 'ā Jejui 'ga rerowiaaramū je 'jawe. A'eramū je 'jau pē nupe: Ako etee futat ae Jejui 'ga rerowiaaramū. Nojemojewagi futari ae 'ga rerowiaaramū. Naijewak ma'eramū etee rūi futat ae rekoi 'ga remiayuamū. 'Gā nemifajamū nipo pēē Jejui 'ga rerowiaa. A'eramū pēē a'efer ipe etee futat pejemogyau pejeporowykyau peje'wyriara 'gā nupe. Pejeka'jame'ema futat pejemuarera 'gā nui. Pēē mū nipo pejeporowykyau pejemogyau pejejeupe etee futat 'ga rerowiar enune.

A'eramũ nipo pēē a'efer ipe etee futat pejejemogyau pejeporowykyau pejejeupe pejejeme'ege'ema 'gã amũ upe. Aipoa Janeruwarete 'ga afutat. 'Ga 'ã pē poaa mama'e apo are.

Ojeteewara 'gã, imen manũ ma'e 'gã netee

²⁵ Je upe ka'arana kwasiaa imua ako pēē pejeponupa ojeteewara 'gã nee jee rai'i. A'ere Janejararete 'ga namu'ei 'gã nee rakue. Aipo je'ea nipo jaruete futat 'ga upe. Ojeupe ia'wyre'em ire amunipo 'ã 'ga je mu'akwaawi ee. “Ene'me kasi 'gã nupe ne”, 'jau amunipo 'ã 'ga jee. A'eramũ je tejea'aw imũ etee futat ikwasiaa ka'aran are pē nupe. Janeruwarete 'ga futat te 'ã ajemuaēm je ree. A'eramũ 'ga je mogou ojeupe oporowyky ma'eramũ. A'eramũ ki pēē jeje'eg are pejejemogypyka futat. ²⁶⁻²⁷ Anure nipo Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiamũ jane rereko tyweretei. Ma'eramũ 'ã ojeteewaramũ nepēnemirekoi futari pejejemogyau. Emireko ma'eramũ pēē pejejemireko retyke'ema futat. ²⁸ A'ere namama'e tywera apoa rũi poromũ, pēnemirekoa. Kũjãmukuramũ nanē pēē namama'e tywera apoa rũi pejemenaa nũ. A'ere 'ã emireko ma'eramũ namajepei tee rũi futat 'gã nemiapoa mama'ea. Ojemi'uekaa, oporowykyau ka'aranũ are wemireko raity muawamũ. Emireko ma'e 'gã 'ã ajemuaēma kwaiwete mama'e are ajemogyau. A'eramũ je a'eramũ 'jau pē nupe: “Ojeteewaramũ kasi pēnemireko futat pejejemogyau ne”, 'jau je pē nupe. Mama'e are pēnea'are'ema je afutat. Kũjã nanē 'ã mama'e apou omena 'ga upe nũ. A'eramũ nanuara 'gã nupe wayramũ rēwējēmĩ Jejui 'ga mome'ua 'gã nupe. Nipoetai rēwējēmĩ 'gã ee. Ojeteewaramũ te ajee 'ã aea majepei ete rēwējēmĩ aeporowykya. A'eramũ Jejui 'ga mome'ua waye'emamũ ae upe. 'Ga mome'u are etee futat 'gã wea'aramũ.

²⁹ Kamēsīete nipo Jejui 'ga ruri 'awa ywy mateepapa. A'eramũ ki pēē emireko ma'eramũ pejejemogyau Jejui 'ga remifutar imũ etee mama'e apou ojeteewara 'jawe. ³⁰ Ojoo'o ma'eramũ pēē pejejea'are'emamũ peje'arasig are etee. Kamēsīete nipo Jejui 'ga ruri. A'eramũ ki pēē pejejea mŷina 'ga ree etee futat. Iku'i ma'eramũ ki pejejemogyau iku'ipap ma'e 'jawe. Au'je ki iku'i ma'eramũ pēē pejeku'i are etee pejejea mŷi re. Jejui 'ga ree etee ki pejejea mŷina pejejemogyau. Mama'e muareramũ pēē pejejemogyau mama'e jare'ema 'jawe. Pejejea mŷine'ema pejekaraemã are. 'Ga ree etee ki pejejea mŷina pejejemogyau. ³¹ Mama'e are ojejuka ma'eramũ pejejemogyau mama'e are ijejukae'ema 'jawe etee futat. Kamēsīete futat nipo janekaraemã teepawamũ jane wi. A'eramũ ki pēē pejejea mŷine'ema ee.

³² A'eramũ je aipo are poromũ 'jau pē nupe: Mama'e are tee pēneaa je nafutari. Sã'ã ojeteewara 'gã jejukaa Jarejararete 'ga upe oporowyky are etee futat. Mama'ea 'gã amũ iapou Jarejararete 'ga muorypawamũ etee futat. ³³ A'ere 'ã emireko ma'e 'gã jejukai wemireko are ra'ne. A'ere 'ã Jarejararete 'ga remifutar are ojejukau wemireko futar ire. ³⁴ Wemirekoa mata'wa are wea'aramũ, Ku'jywa 'ga maku'i are nanē 'ga wea'aramũ nũ. A'eramũ emireko ma'e 'ga rea'ara ojo'ojo'ok ma'e 'jawe 'ga upe. A'eramũ nanuara 'gã nupe wayramũ rēwējēmĩ Jarejararete 'ga remifutara apoa.

Kũjãnamũ nanē nũ. Ojeteewara 'gã mama'e apou Jarejararete 'ga upe. Kũjãmuku 'gã, imen manũ ma'e 'gã. Mīmera 'gã mama'e apou Jarejararete 'ga upe etee futat. Wea'aramũ Jarejararete 'ga remifutar are etee futat. A'ere imen ma'e 'gã nanarũi. Omen are wemiarũ are etee 'gã jejukai. Omena 'ga maku'iawa etee 'gã mama'e wapo.

³⁵ Aipoa je amome'u pē nupe pē mu'jawamũ. “Pēnemireko kasi pejejemogyau ne”, na'ei je pē nupe. Amueapyo te je pēē emireko ma'e 'gã nemiapo are. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e apo are te jeporopoariweramũ pē nee. Jarejararete 'ga upe pēporowykya te je afutat. Au'jeteramũ pēē Jarejararete 'ga muorywa nanē je afutat nũ.

³⁶ Pēē mũ nipo nepēnemirekoi we. A'eramũ nipo 'ga kũjãmuku'i ēē mũ mogou katu rakue. 'Awamũ nipo 'ga 'jau ēē upe: “Tejetee toko 'jau, kwe pe je oi Jejui 'ga mome'wau tekou”, 'jau nipo 'ga ēē upe. A'ere nipo 'ga rea'aramũ ēē ree nũ. “Naani. Arekokatu

tāmējē futat je ēē 'jau', 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. “Kasi a'e pe ēē rekoi ojetee ne kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. “Jeremiarū wejue ēē ree. A'eramū je ēē rerekou katu”, 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. A'eramū ki 'gā tajuerekokatu tāmējē futat. Namama'e tywera apoa rūi futat poromū. ³⁷ Maranamū nipo 'ga ojetee wekowera futaa. A'eramū nipo 'ga ipyyrūmyrera ēē rerekou katue'em 'ea nanē esage nū. “Naapoi nipo je mama'e tywera re'ā. Nokoi nipo je kūjā mū ree re'ā”, 'jau nipo 'ga ojeupe. Aipo 'jara 'ga nokoi futari kūjā mū ree 'ea nanē wesageramū futat aipo 'ga upe. ³⁸ A'eramū je 'jau pē nupe: Emireko ma'eramū esageramū futat pē nupe. A'ere emirekoe'ema 'ga nupe te nipo esageramū emireko ma'e 'ga apyraapa.

³⁹ Imen ma'ea kūjā omena manūe'emamū omena mojoy'rawe'em futat. Omena 'ga etee futat ēē erekou. Omena manū re tāmējē te ēē omena mojoy'rui nū. A'eramū miamū Jarejararete 'ga rerowiaara 'ga etee erekou. ⁴⁰ A'ere nipo omenaru'jaw are ifuwere'ema ēē ku'iramū omenaru'jap ma'efera 'gā apyraapa, 'jau ete je. Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rerekou. A'eramū je “Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imū nā'ā je 'i re'ā”, 'jau tejeupe.

8

Maira'me a'agawa upe eroopyret

¹ Awamū je pē mu'ei maira'me a'agawa upe eroopyrera temi'u are. “Esage te ore maira'me a'agawa upe imonopyrera temi'u 'ua? Naani te ra'u nū?” 'jau ako pēē ka'arana mua jee rai'i. A'eramū je pē mu'jau ee. “Mama'ea jane sikwaapap katu katu”, sa'e 'ā jane jarejaupe jepi. A'jea futat aipoa. A'ere 'ā pejerowiaraiw ekoete pejemikwaaw are ra'e jepi. A'ere jane jarejuee jarejejuka esage re Jejui 'ga rerowiar wwyapiukari jarejaupe. ² “Je'akwaap je” 'jara 'gā ni'akwaawi we futat. ³ Jarejuwarete 'ga ree jareporomutar ire jane jemogyi 'ga jekoty'aawamū. 'Ga 'ā jane kwaap.

⁴ Awamū je pē mu'ei maira'me a'agawa upe eroopyrer are. Maira'me a'agap ekoete rerowiaara 'gā 'ā wyro'o mŷina owase. A'ere 'gā 'ā jupe eroopyrera me'ega ka'aranūū are. Naekoa'uweri maira'me a'agawa. Janeruwarete 'ga te 'ā eko ma'ea. Majepi tee futat Janeruwaretea. Aipoa jane 'ā sikwaap. ⁵ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga kwaapare'ema 'gā maira'me a'agaw are etee 'gā norywamū. Kwaiwete agawewi futat maira'me a'agawa. A'etea nitywi futari maireteetea mū kwe pe. ⁶ “Janeruwarete 'ga etee futat Maireteetea ako” 'ea 'ā jane sikwaap. 'Ga te 'ā mama'ea wapo rakue. Ojeupe etee futat 'ga jane apoi rakue. Majepi tee futat Janejararete 'ga. Jejui Kristu 'ga te 'ā Janejararetea. Janeruwarete 'ga 'ā mama'e apoukaa 'ga upe rakue. 'Ga futat 'ā jane mogyaukaa 'ga upe rakue.

⁷ Aipo 'ā jane sikwaap. A'ere 'ā amumera 'gā naeapyoi we ee. Maira'me a'agawa muoryparera 'gā tāmējē 'ā rakue. A'eramū 'gā maira'me a'agawa rowase imonopyrera 'wau wea'aramū etee futat ee. Aipo 'gā naeapyoi katu we futat Jarejuwarete 'ga ree. A'eramū nipo 'gā 'jau ojeupe: “Ajemotywet sipo je Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau etee nipo 'gā ojeupe maira'me a'agawa upe imonopyrera 'u re. ⁸ Naani. Natemi'u are rūi Janeruwarete 'ga 'i janee: “Esage 'ga jee”, 'jau. Najaneremi'ua rūi jane muesage Janeruwarete 'ga upe. Janeremi'ua aju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Wyro'o jane i'ua esageramū 'ga upe. Wyro'o jane i'ue'ema nanē esageramū 'ga upe nū. Maira'me a'agaw awi pēneatee'ema te nia'wyri 'ga upe.

⁹ Pēē mū te nipo ajee pēneatee ete jui rakue. A'eramū nipo pēē maira'me a'agawa upe imonopyrera 'ua wesageramū futat pē nupe. A'ere nipo Jejui 'ga rerowiar yau 'gā nupe i'ua nia'wyri futari. Naeateei we 'gā jui. A'eramū pēē pejejea'aramū 'gā nee. Mīmera mama'ea 'wawe'em 'ga rerowiar yau 'gā nowase. Kasi a'e pe pemuea'arukat etee 'gā maira'me a'agaw are ne. ¹⁰ Kasi a'e pe 'gā pē nesag ire 'i ojeupe ne: “Aipo 'ga Janeruwarete 'ga kwaapararetea. 'Ga 'ā maira'me a'agawa roga pype mama'e

a'u. A'eramũ je a'eramũ tejemu'jau 'ga ree", 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ futat pēē 'gã muea'arukaa maira'me a'agaw are etee ne nũ. "Kuu. Maira'me a'agawa upe imonopyrera te je a'u nũ'ũ. 'Awamũ pa ajee je manũi ra'e", pē mu'eukat 'gã ne. A'eramũ futat wea'aramũ etee maira'me a'agaw are ne nũ. A'eramũ futat 'gã Jejui 'ga ree ojemogypygy are jēmĩ weateeramũ ne. ¹¹ Aipoa te 'gã omotywet Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga 'ã amanũ agawewi 'gã tywera mepyau rakue. A'etea 'gã 'ã opoia 'ga ree ojemogypygy awi. Pē nesag ire 'gã mama'e apou pē 'jawe. A'eramũ aipo 'gã nemiapofera 'gã motywea Janeruwarete 'ga upe. ¹² A'eramũ nipo pēē Jarejuwarete 'ga upe 'ga motywerukar ire pēē nanē pejejekwau 'ga upe nũ. Kristu 'ga upe aipo apoaramũ nanē mama'e tywera peapo nũ. A'eramũ pēē pejejea'gwau nanuara apo awi. ¹³ Je nafutari tejewirera 'jawewara 'gã jekwa mama'e tywera apo upe. A'eramũ je tejewirera 'jawewara 'gã nupe wyro'o 'ua ia'wyre'emamũ je nanē i'wau'jape'ema nũ. A'eramũ je mama'e tywera apoukare'ema 'gã nupe.

9

Kristu 'ga remimonofera 'gã

¹ Jarejuwarete 'ga upe je mama'e apoi. Jejui Kristu 'ga je mueapyoukat mama'e are. A'eramũ je mama'e esage apou 'ga temu'eawer imũ etee futat. Ymã te Jejui 'ga jesaukari jee ikue, Janejararete 'ga ojesaukaa jee ikue. 'Ga futat ako je monoukat kwe pe omome'wawamũ ikue. Pejejeupe je 'ga mome'uramũ ako pēē nanē 'ga rerowiaa ai'i nũ. ² Tekotee 'gã nipo naje rerowiari ajemogyau. "NaJejui 'ga remimonofera rũi Paulo 'ga", 'jau etee nipo 'gã jee. Aipo 'gã 'e agawewi 'ã peenup. A'etea 'ã je rerowiat pejepe pejemogyau. Pejejeupe je Jejui 'ga mome'u re ako pēē 'ga rerowiaa ai'i. A'eramũ ako pēē "Paulo 'ga 'ã a'jea futat Jejui 'ga remimonofera mũ ako" 'e rerowiaa ai'i.

³ Teago'oramũ je tejemome'wau etee futat 'gã nupe. "Je 'ã Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ futat", 'jau etee je 'ã 'gã nupe tekou. ⁴ "Ojeupe Jejui 'ga mome'uramũ 'gã 'ã mama'e monou 'gã nupe, 'gã nemi'uramũ rai'i. Aipoa 'ã wesageramũ pē nupe rai'i. Ma'eramũ sipo ajee je upe 'gã mama'e mura nia'wyrĩ pē nupe?" 'jau je teago'oara 'gã nupe. ⁵ Amumera 'gã 'ã Jejui 'ga remimonofera 'gã wemireko 'gã nerawau ojeupi. Jejui 'ga rewirera 'gã, Pedro 'ga. Mĩmera 'gã 'ã wemireko 'gã nerawau ojeupi, kwe pe Jejui 'ga mome'wau rai'i. 'Gã 'jawe je nanē Jejui 'ga rerowiaara kũjã mũ rerekoarũi tejemirekoramũ numiamũ. A'ere je najeremirekoweri te tekou. A'eramũ je tejetee futat tekou. ⁶ "Amumera 'gã 'ã oporowykyawe'em ojeupe mama'e muawamũ rai'i. Ma'eramũ sipo ajee ore porowykyi Panape 'ga retee mama'ea orojeupe imuaw are?" 'jau nanē je 'gã nupe nũ. ⁷ Awỹja sipo oporowyky ekoete wepye'eme? Jefaruu 'gã miamũ 'gã omepy 'gã porowyky are. Ko tymara 'gã nanē oko pypiara a'u futat nũ, oko tymawera repyramũ. Karupa'mĩ are omaenun ma'e 'gã karupa'mĩ kamy rykua ee ojejuka repyramũ. A'eramũ amunipo 'ã je nan tee futat tekou. A'eramũ amunipo 'ã pēē mama'e mua jee 'ga mome'u repy 'jawe.

⁸ Najetee rũi aipo 'jau. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe ee rakue. ⁹ "Pesĩmat kasi pejejeymawa juowuunan are ipyrug ekoramũ ne iape'ogamũ ne. Tene a'ỹja mũ 'ui akou. Pē nupe futat 'ã iporowykyi. A'eramũ pēē a'ỹja mũ 'waukaa etee jupe", 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. Pēneymaw are etee futat sipo 'ga poromũ ikwasiarukaa rakue? ¹⁰ Naani. Jane ree nanē futat 'ga aipo kwasiarukari rakue. Ko tymara 'gã 'ã 'jau ojeupe: "Anurenure'i nipo je teko pypiara 'ui", 'jau 'gã 'ã ojeupe. Okaapit ma'e 'gã nanē aipo 'jau nũ. ¹¹ A'eramũ je ko tymara 'jawe Jejui 'ga mome'wau pē nupe. A'eramũ amunipo 'ã wesageramũ futat mama'ea je upe pēē imura. ¹² Amumera 'gã nupe 'ã pēē mama'e monou 'gã pejemu'eramũ rai'i. Je ra'ne ako Jejui 'ga amome'u pē nupe ikue. Ma'eramũ sipo ajee je upe tee katu ete mama'ea pēē imura nia'wyrĩ 'gã nupe? "Mama'ea pemut amũ jee", a'e futat amunipo je 'ã pē nupe.

A'ere je 'ā aipo na'ea'uweri pē nupe. Je tee futat 'ā teporowykyau tekou tejeupe mama'e muawamū. Nafutari je 'gā teago'oa. Nafutari je 'gā amū 'ea tejeupe: “Omepy are tee 'ga Jeju 'ga mome'ui oree” 'gā 'ea je nafutari. A'eramū je teporowykyau tejeupe mama'e muawamū. ¹³ Sā'ā Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporowyky ma'e 'gā. Jarejuwarete 'ga upe tekotee 'gā nemirerurera wyra rapyawe'ēwe 'gā ape nuga ojeupe, ojemi'waawamū. Aipoa 'ā pē ikwaapa. ¹⁴ Nan tee futat Janejararete 'ga 'i rakue: “Pemepy ki jeje'ega mome'wara 'gā. A'eramū ki pē 'gā mama'e mua 'gā nupe”, 'jau 'ga 'ā rakue.

¹⁵ A'ere je 'ā “mama'ea pemut amū jee, pejemu'e repyramū”, na'ei pē nupe ai'i. 'Awamū nanē je na'ei aipo 'jau pē nupe nū. Ty'ara agawewi nipo je erekou. A'etea nipo je naenūi futari mama'ea pē nupe. 'Gā je mepye'ema je muekōēāina futat. ¹⁶ Najerowiaraiw ekoetei je Jeju 'ga mome'u are. 'Ga te ako je mono omome'wawamū ikue. A'eramū je 'ga mome'wau tejeupe 'ga 'eawer imū etee futat. Jeporiay'i amunipo 'ā je, 'ga je'ega renuwe'em ire. ¹⁷ Tejemifutar imū etee 'gā nupe 'ga mome'u re amunipo 'ā je mama'e renūi tekou 'gā nupe temepyawamū rai'i. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga te je monoi wa'yra 'ga mome'waramū kwe pewaramū pē nupe ikue. A'eramū je Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe ikue. ¹⁸ Pē nupe Jeju 'ga mome'wau ako je mama'e renūine'ema pē nupe ai'i. “Mama'ea pemut amū jee” 'jawe'em ako je pē nupe ai'i. A'e are te jerekōēājamū te'ŷina. Jerekōēāja jeporowyky repy 'jawe jee.

¹⁹ Na'gā amū nupe oporowyky ma'ea rūi je. Je tee futat aporowyky tejeupe. A'ere je tee futat je jemogoi Jeju 'ga upe oporowyky ma'eramū ikue. Jeju Kristu 'ga je imome'wau 'gā nupe kwaiwete, 'gā nupe 'ga rerowiar wywapiukaawamū. A'eramū je 'gā nupe oporowyky ma'e 'jawewara.

²⁰ Ymā te 'ā Moisesi 'ga judeuramū oreyppy 'gā mu'jau 'gā jemogy are rakue. A'eramū 'gā mama'e apou 'ga je'eg imū etee futat rakue. A'eramū je judeu 'gā pype tekou je mama'e apou 'gā 'jawe etee futat ai'i. Jeju 'ga rerowiarāmū je tepoia Moisesi 'ga je'eger imū mama'e apo awi numiamū. Na Moisesi 'ga je'egera renuw are rūi Kristu 'ga jane katu'ogi. A'eramū je tepoia Moisesi 'ga je'eger are tejemogypygy awi. A'etea je judeu 'gā nupe Jeju 'ga mome'uramū je mama'e apou Moisesi 'ga je'eger imū 'gā 'jawe etee futat. Kasi a'e pe 'gā niporenuwiweri jeje'eg are. A'eramū nipo 'gā Moisesi 'ga je'eger imū etee mama'ea je iaporamū oporenuwiweramū jeje'eg are. A'eramū nipo 'gā Jeju 'ga rerowiaa ojeupe je 'ga mome'uramū re'ā, 'jau je tejeupe. ²¹ Judeue'ema 'gā pype tekou nanē je mama'e apou 'gā 'jawe etee futat. A'eramū nipo 'gā oje'jawe je rekoramū nipo 'ā 'gā porenuwiweramū jeje'eg are re'ā. A'eramū nipo 'gā nanē Jeju 'ga rerowiaa je 'jawe re'ā, 'jau nanē je tekou ikue. Judeuramū ore upe Moisesi 'ga remikwasiarer imū tekowe'em futat. A'ere je Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat je reko esagei. Kristu 'ga je'eg imū nanē je reko esagei nū. A'eramū je 'gā nerowiarukaa 'gā nupe tekou. ²²⁻²³ 'Gā amū te aje Jeju 'ga rerowiaa ināinānī'i etee ikue. A'eramū je 'gā pype tekou mama'e apoi 'gā 'jawe etee futat ikue. 'Gā poaawamū Kristu 'ga rerowiar wywapiukaawamū je tekou iapoi 'gā 'jawe etee futat ikue. Kristu 'ga 'gā erowiarāmū je teku'iramū tekou 'gā nee ikue. Mama'e tesirūmera je apou Kristu 'ga rerowiarukaawamū 'gā nupe.

²⁴ Sā'ā ujān ma'e 'gā. “Siesak jarejāna 'jau”, 'jau 'gā 'ā ajaupe. A'eramū 'ā 'gā ujāna pāwē pāwē esaka. Kwaiwete ujān ma'e 'gā ujāna. A'ere 'ā majepeja 'ga etee iwaēmi opytu'wawa upe ajuenunewe. A'eramū 'gā 'ā ajuenunewe owaēm ma'e 'ga upe etee akagyrūnanū'i monou 'ga akagyrūnamū 'ga upe. Opia ma'e 'gā nowaēmi ajuenunewe. Mama'e poyja rerekwara 'gā nanē nowaēmi ajuenunewe nū. Nan jane Kristu 'ga rerowiaaramū. 'Ga pyri jareoweramū jane poiri te mama'e tywera apo awi. ²⁵ Ajaupi ujān enune ujān ma'e 'gā ojetee ra'ne te 'gā ujāna. A'eramū 'gā ujāna pokwaapa. A'eramū 'gā ujāna pokwaaw ire okyjawe'em futat akagyrūnanū'i pygy'em awi. Ojemogypygy 'ga ujān are. Esage futat 'ga jānawa akagyrūnanū'ia numiamū. Majepei 'ara rupi etee futat esageramū. Ka'a apopyrera ete poromū akagyrūnanū'ia. A'eramū ai'iwe opyijagamū etee futat. Nan tee

futat jane Jejui 'ga rerowiaaramū mama'e apoi 'ga 'eawer imū etee futat. A'ere jane naipŷijag etee ma'e are rūi iapoi. 'Ga pyri jarewawamū te jane iapoi. ²⁶ Ma'eramū je 'ā mama'e apoi 'ga 'eawer imū etee futat.

Peesak 'ā afuakara resaukaara 'gā ajaupe nanē nū. Ajuowajaa 'gā 'ā afuakara resaukaawamū. A'eramū 'ā ajuetykara 'ga afuakara resaukaa. Najoman ekoete rūi nanē 'gā ajuetykawamū nū. Ojoman esage te 'gā. Nan tee je noko ekoetei. Jejui 'ga 'eawer imū etee futat je rekoi. ²⁷ Tejemu'akwaapa mama'e tywera apoe'em awi. Naapoi futari te je mama'e tywera. 'Ga remifutar imū etee futat te je mama'e apoi. “Werowiaramū Jejui 'ga pētywera moia pē nui, pē mogyau wemiayuwamū. A'eramū ki pēē mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat”, pē nupe 'e reewi je mama'e tywera apou teko re amunipo 'ā Janejararete 'ga naje monoi futari ojepyri.

10

Pemuoryp kasi maira'mea ne

¹⁻² Pēnea'ar iki judeuramū oreypy 'gā nee. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'gā nenū'ēukari Egitu ywy awi Moisesi 'ga upe rakue. Pe awi 'gā oramū 'ā Janeruwarete 'ga ywasiga monou imogou 'gā 'arimū rakue. 'Gā au'jawamū 'ga ywasiga mogou 'gā 'arimū rakue. 'Yē'ē upe 'gā waēmamū 'ā Janeruwarete 'ga 'y mowoka 'gā nupe rakue. A'ere 'ā 'ga ywytu mua 'y mowokawera rupi ywy mukaga 'gā nupe rakue. A'eramū 'gā 'ā awaupap oyaapa rakue, opy muakŷme'ema futat rakue. Nan 'ā 'gā jemo'wyriarukari Moisesi 'ga upe rakue. ³ Najuejue etee futat 'gā ojeupe Jarejuwarete 'ga remimurera 'wau rakue, mana 'jawa 'wau rakue. Ywag awi 'ga mana 'jawa mua 'gā nemi'uramū rakue. A'ea 'gā i'wau rakue. ⁴ Ojeupe 'ga remimurera 'ya nanē 'gā itykua rakue nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i Moisesi 'ga upe rakue: “Itauua enupā ywyrā pyu”, 'jau 'ga 'ā Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'y murukaa ita awi 'gā nupe. A'eramū 'gā 'ā oy'wau rakue. Aipoa ita 'jawe futat Kristu 'ga. Sā'ā 'gā ita awi imuripyra 'y rykura rakue. A'eramū 'gā 'ā amanūme'em o'yuweja upe rakue. Nan tee futat Kristu 'ga rekoi 'gā pype 'gā nee ojejuka esage ma'eramū. Nuesagi agawewi 'gā 'ga. A'ere 'ga futat 'gā nerekwaramū rakue. ⁵ A'ere oreypy 'gā najemogyi Jarejuwarete 'ga remifutar imū rakue. Nomuorywi 'gā 'ga rakue. Amume'ri 'gā etee 'ga muorypa rakue. A'eramū 'ga amara'neramū omuorypare'ema 'gā nee. A'eramū 'ga 'gā momawukaa 'gā ataaw ipe rakue, jū pyterimū amunawe'ema pyterimū 'gā o 'gā nekoramū rakue.

⁶ Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa oreypy 'gā nee 'gā neko esage'emawer are rakue ee jane mueapyoukaawamū rakue. A'eramū jane jarejea mŷine'ema mama'e tywer are 'gā 'jawe. ⁷ 'Gā amū 'ā maira'me a'agawa muorypa rakue. Kwataua'yra a'agawa 'gā 'ā iapou omairamū rakue. A'e are nanē 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa rakue nū. “Maira'me a'agawa upe wemimonofera kumi 'u re 'gā wagairan pāwēnamū etee kūjā are kūima'e are 'jau. Maira'me a'agawa muoryw ire taetu nipo 'gā otewereteramū, mama'e tywera apou ajuee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'gā nee rakue.

⁸ Anure nānēwējēmī rakue nū, 'gā wagairan pāwēnamū etee kūjā are kūima'e are 'jau rakue nū. A'eramū 'ga mama'e tywera apoarera 'gā Janeruwarete 'ga imomawukaa kwaiwete. Majepei 'ara rupi etee futat 'ga 'gā apisau kwaiwete. Wīti tres miu 'gā 'ga iapisau 'gā tywer are rakue. A'eramū ki jane jareagairane'emamū 'gā 'jawerimū.

⁹ Anure 'ā 'gā amū 'jau ojeupe etee futat: “A'jea sipo Janeruwarete 'ga je rereko tyweretei mama'e tywera je iapoawer are 'wei”, 'jau 'ā 'gā ojeupe etee futat rakue. A'eramū 'ā 'gā mama'e tywera apou 'ga resakawamū rakue. Nuenuwi aipo 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramū Janeruwarete 'ga moja monou 'gā nupe. A'eramū moja 'gā u'wau 'gā apisau rakue. A'eramū ki jane iapowe'em 'gā 'jawerimū. ¹⁰ A'ere 'gā amū Jarejuwarete 'ga ago'wau rakue nū. A'eramū Janeruwarete 'ga ojepyriwara mū monou 'gā apisau rakue.

¹¹ Aipo are nanē Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa 'ga amū upe ee rakue, ee jane mueapyoawamū rakue. A'ere kasi jane mama'ea siapo 'gã 'jawerimū ne. Niporomukui futari nipo Jejui 'ga ruawa. A'eramū ki jane mama'e esage etee futat iapou 'ga muorypawamū.

¹² Iporiay'i "Jereapyo je mama'e are. A'eramū je mama'e tywera apowe'em jepi" 'jara 'gã. Anure nipo aipo 'jara 'gã mama'e tywera apoi. ¹³ "Mama'e tywera apoa nipo je etee futat areko re'ã", pe'je nipo. Naani. Najuejue etee futat mama'e tywera apo reko'i jane ree. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e apoi u'eawer imū etee futat. Nuapoukari futari 'ga mama'eaya kwaikwaja janee. Janefuakara 'jawe etee futat 'ga mama'eay apoukari janee. A'eramū 'ga, ojeupe peje'egamū, pē mamuakaa mama'e tywera apoukare'ema pē nupe. A'eramū te mama'e tywera nepeapoi.

¹⁴ Pemuoryp kasi maira'me a'agawa pejejemogyau ne. Pēē 'ã jejekoty'aawa. A'eramū je aipo 'jau pē nupe. ¹⁵ Pēē 'ã i'akwaap ma'eramū. Pejejeupe je'eawer are 'ã pēē pejejeapyoramū pejejemogyau. "Janeremikwaawa resage 'jawe etee futat te Paulo 'ga 'eawer are? Naani te ra'u nū?" 'jau ki pēē pejejaupe je'eawer are pejejea'aramū pejejemogyau. ¹⁶ Pejejea'aramū nanē ki Jejui Kristu 'ga remiapofer are nū. Amanū enune 'ã Jejui Kristu 'ga y'way tykurukari wemiayuwa 'gã nupe rakue. "Koa y'waya jerya", 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'eramū jane 'awamū y'way rykua 'ga manūawer are jarejea'aawamū, 'ga muorypa ee. Mani'oko'o'ia 'ga imowowoka imonou wemiayuwa 'gã nupe rakue. "Koa mani'oko'o'ia jero'oa futat", 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'eramū jane 'awamū mani'oko'o'ia nanē jane i'wau 'ga manūawer are jarejea'aawamū nū. ¹⁷ Kwaiwete agawewi nipo jane 'ga rerowiaaramū. A'etea nipo jane majepe'i tee mani'oko'o'ia mo'jomo'jou'i i'wau. Kwaiwete agawewi jane Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū. A'etea jane sajemogy majepe'i 'yweteewara 'jawe. Kristu 'ga 'ã majepe'i'i etee futat. A'eramū jane 'ga rerowiaaramū jarejemogyau majepe'i 'yweteewara 'jawe.

¹⁸ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã Israeu juapyrera 'gã wyra rerawau mainana 'ga upe. A'eramū mainana 'ga wyra jukau imo'jau. A'ere 'ga wyro'o pe rapyau Jarejuwarete 'ga upe. A'ere wyra reruarera 'ga wyro'o remyrer ape 'wau. "A'e pyu ore Jarejuwarete 'ga muorywi", 'jau 'gã. ¹⁹ A'ere amumera 'gã 'ga rerowiare'ema 'gã wyra mū reroo'i imonou maira'me a'agawa upe. "Temaira upe je imonoi", 'jau 'gã ojeupe. A'jea sipo 'gã maira'me a'agawa mairaretea? ²⁰ Naani. Mama'eukwaawa upe te 'gã imonoi. Mama'eukwaawa te 'gã amuoryp. NaJarejuwarete 'ga upe rūi 'gã imonoi. NaJarejuwarete 'ga rūi 'gã amuoryp. A'eramū je 'jau pē nupe: "Mama'eukwaawa upe kasi mama'ea pemono ne", 'jau je pē nupe. ²¹ Jejui 'ga manū are pejejea'aramū nipo pēē y'way rykua. Aipoa y'way rykur ire kasi maira'me a'agawa upe imonopyrera y'waya petykur ine. Aipoa taetu nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. Jejui 'ga manūawer are pejejea'aramū pēē mani'oko'o'i 'wau. Aipo 'u re kasi mama'eukwaawa upe imonopyrera kumia pe'u ne. Kasi a'e pe mama'eukwaaw are te pēnea'ar ine. Aipoa nanē nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe nū. Nepemuorywa'uweri Jejui 'ga mama'eukwaawa reewe. ²² Ma'ja te pefutat? Pejejee 'ga mara'nea te ra'u pefutat nū? 'Ga muoryw ire mama'eukwaawa muorypa 'ga mamara'neukaa pejejee 'ea te ra'u pefutat nū? A'jea sipo janefuakaramū Jarejuwarete 'ga fuakara apyraapa? Naani. Ifuakat 'ga janefuakara apyraapa. A'eramū ki pēē 'ga mamara'neukare'ema pejejee.

Jarejomote'aawa kasi siapo ne

²³ 'Gã amū nipo 'jau ajaupe: "Jarejemifutara etee futat jane siapo", 'jau nipo 'gã ajaupe. A'jea futat aipo 'gã 'ea. A'ere amumera nia'wyrī 'gã nupe. Mama'e mū najane mogypygyukari Jejui 'ga ree. ²⁴ A'eramū ki jane mama'e apou jarejopoaawamū. Najarejeupe etee rūi futat kasi mama'ea siapo ne.

²⁵ Miaro'o uweita pejewau miaro'o pe mua miaro'o me'egara 'gã nui. Pejeponupe'ema ee. "Maira'me a'agawa upe imonopyrera te?" 'jawe'em pēē 'gã nupe.

²⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā amū nupe ee rakue. “Ywya 'ā Janejararete 'ga ma'ea. Ywy pypiara nanē 'ā 'ga ma'ea futat nū”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'gā amū nupe rakue. A'eramū ki jane mama'e 'wau jarepy'a'wyre'emamū ee.

²⁷ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā amū nipo 'jau pē nupe: “Pejot pejememi'waa ore pyri”, 'jau nipo 'gā pē nupe. A'eramū pejewau etee futat pejememi'waa. “Maranuara te kumia”, 'jawe'em futat pejeporonupe'ema ee. ²⁸ “Maira'me a'agawa upe imonopyrera 'gā wapo kumiramū ko”, pejejeupe 'gā amū 'eramū pē i'wawe'em futat. Kasi a'e pe nepe'ukararūukari 'gā nupe ne. “Ekoay 'gā je mote'arukat Jarejuwarete 'ga upe”, e'i 'gā pē nupe ne. ²⁹ Pēē 'ā pēneapyo ee numiamū. A'ere nipo 'gā naeapyoi we ee. A'eramū pē i'wawe'em 'gā neape.

Maranamū nipo pē mū 'jau: “Ma'eramū sipo jane ni'ui mama'ea 'gā 'jawe?” 'jau nipo pē. “Mama'e mū apowe'em nanē 'gā neape nū?” 'jau nipo pē. ³⁰ “Jarejemi'war enune nanē 'ā jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee jepi. Ma'eramū sipo ajee 'gā je ago'oi wējēmī nū?” 'jau nipo pē mū.

³¹ A'eramū je 'jau pē nupe: A'jea futat ki mama'ea siapo 'ga muorypaw imū etee futat. Mama'e 'wau miamū ki 'ga muorypaw imū etee si'u. ³² Jarejomote'aawa apowe'em futat jarejaupe. Judeu 'gā, judeue'ema 'gā, Jejui 'ga rerowiaara 'gā. Mīmera 'gā pē imotywerukare'ema pejee. ³³ Je 'jawerimū ki peko. Sā'ā je mama'e apoa 'gā muorypawamū etee futat. Nan ki mama'ea peapo. Naapoi je mama'ea tejemifutar imū etee. Naapoi je mama'ea temuorypawamū etee. 'Gā muorypawamū etee je 'ā mama'e apo tekou. A'eramū nipo je Jejui 'ga rerowiarukaa 'gā nupe kwaiwete nanuar are.

11

¹ Kristu 'ga 'jawerimū je mama'e apo. A'eramū ki pē mama'e apou je 'jawerimū etee futat.

Jejui 'ga rerowiaara kūjā

² Jeku'i je pē nee. Pejejea'aramū pejemogyau je ree, pejejeupe je'eawer are. Je pejemu'eawer imū etee pē mama'e apou. A'eramū je tekui'ramū pē nee. ³ A'ere je 'awamū mama'e mū ree pē mu'ei nū. Kristu 'ga 'ūi 'wyrriaramū kūima'eferamū jane upe. Kūima'e 'gā 'ūina 'wyrriaramū wemireko 'gā nupe. Nan te Janeruwarete 'ga 'ūina 'wyrriaramū Kristu 'ga upe. ⁴ Najudeua rūi 'ā pē. A'eramū ki pē pejemiapou etee futat pejemogyau. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou kasi kūima'eferamū pejeakaga peau'i taity pyu ne. 'Ga je'eg are pejebamu'jaw ipe nanē pē pejeakaga au'jawe'em nū. Kūjāmera 'gā etee te ki ajee tajeakaga au'i. A'eramū kūima'efera 'gā wakaga au'jawe'em. Kūima'e 'ga wakaga au'i re amunipo 'ā 'gā amū 'i “kūjā 'jawe 'gā iapoi”. A'eramū 'ga ojenosōu jui.

⁵ A'ere ki kūjāmeramū pejeakaga au'i futat pejejeupe Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou. 'Ga je'eg are pejebamu'jaramū nanē ki pē pejeakaga au'jau futat nū. Pejemipokwawer imū etee futat peko. Pejeakaga au'ie'eme nia'wyrri pē nupe. Kūima'efera 'gā etee te oje'eg Jarejuwarete 'ga upe wakaga au'jawe'em. Kasi a'e pe kūjāmeramū pejeakaga au'ie'em ire “kūima'e wā 'jawe ore”, pe'je ne. A'eramū pē aipo pyu pejemena 'gā mojenosōu ne. Ijeapinipyrera 'jawe ijeakaga au'ie'ema 'gā. ⁶ Pejeakag are pejeporopariwere'emamū pē kūjāmeramū peje'awa pina. Pē'awa pina pē mojenosī re pē kūjāmeramū pejeakaga au'jau futat. ⁷ Kūima'eferamū jane nipiari jareakaga. Janeruwarete 'ga 'jawewaramū jarejemogyau. Janeruwarete 'ga 'ūina 'wyrriaramū jatee. Kūima'e 'gā ajemogyau 'wyrriaramū wemireko 'gā nupe. A'eramū 'gā nemireko 'gā 'gā je'ega renupa.

⁸ Nakūjāa rūi Janeruwarete 'ga remiapo ppyfera. Kūima'e 'ga ra'ne te 'ā 'ga wapo rakue. A'ere te 'ga 'ga arukaga mū mosogi 'ga wi kūjānamū iapopyramū rakue. ⁹ Nakūjā ēē upe rūi Janeruwarete 'ga kūima'e 'ga apo rakue. Kūima'e 'ga upe te 'ga kūjā ēē apo

rakue. ¹⁰ A'eramū ki pēē kūjāmeramū pejeakaga au'jau taity pyu. Aipo pyu pēē pejemena pejemo'wyrīara resaukaa pejeakaga au'ia. Ywagīpewara 'gā nee nanē pejeakaga piaa nū.

¹¹ Jejuī 'ga rerowiaaramū jane jarejopoaa pāwē. Nakūima'eramū etee rūi jane Jejuī 'ga rerowiaara. Nakūjāmera 'gā etee rūi nanē 'ga rerowiaare'emamū. Najuejue etee futat jane 'ga rerowiaara. A'eramū jane jarejopoaa pāwē etee futat. ¹² Ymā te Janeruwarete 'ga kūima'e ypy 'ga arukag awi kūjā ypy ēē apoi rakue. A'ere 'ā ae 'awamū kūima'eramū ae 'ari kūjā awi. A'ere jane Jarejuwarete 'ga remiapofera juejue futat jane.

¹³ Maran te pekwaap? Esage te kūjāmera 'gā oje'ega Jarejuwarete 'ga upe wakaga au'jawe'em? Naani te ra'u nū? ¹⁴ Jare'awukua jane 'ā kūima'eramū enosōu. ¹⁵ A'ere 'ā kūjāmeramū pēku'i te peje'awuku are. Pē'awukua ako pēakaga au'jawa 'jawe pē nupe. ¹⁶ Aipoa etee je'ea. Maranamū nipo 'gā amū je ago'wau aipo je'eawer are. A'ere ore Jejuī 'ga rerowiaara 'gā mu'ei aipo are nanē kwe pe ikue nū. A'eramū 'gā nanē ajemogyau ojeupe ore'eawer imū etee futat iapou. Ajepeja 'ga rerowiaara 'gā nanē aipo apou nū.

Jejuī 'ga manūawer are janerea'ap

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; Luka 22.14-23)

¹⁷ 'Awamū je pē mu'akwaawi mama'e mū ree. Najeku'i je pēnemiapo mū ree. Jarejuwarete 'ga muorypaw ipe pejejatykau a'e pēē na'ga muorypawamū etee rūi pejejatykau 'ga ree. Pejejamueu a'e mama'e are Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ¹⁸ “NaJarejuwarete 'ga muorypawamū etee rūi 'gā jatykai. Omojopype wējēmī 'gā mama'e tesirū pyu nū. A'eramū 'gā ajamueu morogyta tesirū are”, e'i 'gā amū 'ua pē mome'wau jee ai'i. “Maranamū nipo amumera je upe 'gā nemimome'ua a'jea futat”, 'jau je pēnera renupa te'ŷina ai'i. ¹⁹ Pejejamueaw ipe nipo i'akwaap ma'e 'gā pekwaap. “Na pa ae i'akwaap ma'eramū ra'e”, 'jau nipo pēē ijamue'ema 'gā nesaka. I'akwaap ma'e 'gā najamuei. Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat 'gā mama'e apoi. ²⁰⁻²¹ “Sajatyka jarejemi'waa 'jau. Jarejemi'wapaw ire mani'oko'o'ia si'u Jarejararete 'ga manūawer are jarejea'aawamū 'jau”, 'jau a'e pēē pejejaupe. A'ere a'e nepejuapesagi. Pejejatykau-pawe'ēwe a'e pēē mama'e 'waupap pejejauī. A'eramū a'e 'gā amū 'ua, mama'e 'upaw ire etee. A'eramū a'e pēē mū emi'uu ma'eramū. Pēē mū a'e pejejeawyrywamū miamū. Nepemā'ēi sipo “ty'ara upe nipo jane 'gā amū mogyi” 'e are? Ma'eramū sipo pejejea nepeetygi pejejee? ²² Ty'ara rerekou pejeje'wyr ipe ra'ne pejejemi'waa. Pēpoyi etee te sipo 'gā nenunewe mama'e 'upaw ire? Aipoa nia'wyrī. Ijemi'ware'ema 'gā pemojenosī aipo pyu. Emi'ue'ema 'gā taetu pereko tywerete aipo pyu. Aipo pēē iaporamū je “Esage aipoa”, na'ea'uweri pē nupe.

²³ Jarejararete 'ga etee futat je mu'e mama'e are, amanūawer are janerea'aawamū janejatykaaw are. “Jemanūawer are pejejea'aramū pejejatykau ki nan peapo”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramū je pē mu'jau tejeupe 'ga 'eawer are. Ia'wyr'e'ema 'gā po pe omono enune 'ā Jejuī 'ga mani'oko'o'i ppyka opo pe. ²⁴ A'ere 'ga 'Uwarete 'ga muorypa ee rakue. A'ere 'ga 'ā imo'jau imonou wemimu'efera 'gā nupe rakue. “Koromū jero'oa. Sā'ā mani'oko'o'i jemo'ia. Nan futat nipo jero'oa jemo'i pē katu'okawamū”, 'jau 'ga 'ā 'gā nupe rakue. “Je manū re ki pēē mani'oko'o'i 'wau je manūawer are pejejea'aawamū”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. ²⁵ Ojemi'wapaw ire 'ga kaneeku ppyka y'way reko'woka ipype. A'ere 'ga imonou 'gā nupe. “Koromū jerya. A'ere'ere'i nipo 'gā amū je jukai jery reko'woka. Jemanū are nipo Jeruwarete 'ga je rerowiaaramū pē katu'ogi najuejue etee. 'Awamū karupa'mā nepejukau'jawi pejetywera mepyawamū. Poromū futat Janeruwarete 'ga je'eg ymanera numiamū. A'ere 'awamū 'ga je'eg yaua te. Je rerowiaaramū etee te 'ga 'awamū pētywera moiri pē nui. Poromū futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamū. Y'way rykua ki pēnea'at je ree”, 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe rakue. ²⁶ A'eramū je 'awamū 'jau pē nupe: Mani'oko'o'i 'u are pejejatykau pejejamuea'aa Jarejararete 'ga manūawer are. Y'waya

nanē ki pēē itykua nū. 'Ga ruru'jawe'emauwe pēē namutat iapou pejemogyau. Aipo apoa “Kristu 'ga manūi janetywer are rakue” e resaukaa ajemogy tee ma'e 'gā nupe.

²⁷⁻²⁸ A'ere ki jane i'u enune janerea'at ra'ne jarejee. “Najetyweri te je?” 'jau ki jane jarejeupe. Jarejuwarete 'ga jaretywera moir ire te jane aipoa mani'oko'o'i 'ui. Kasi a'e pe jane jemotyweri 'ga upe ne. 'Ga manū kurapara 'jawewaramū nanē jane poromū nū. ²⁹ A'eramū ki jane i'u enune jarejekatu'oka ra'ne te i'wawamū. Jarejararete 'ga manū are jarejea'aawamū te jane aipoa mani'oko'o'i 'ui. Ma'eramū 'ā aetywere'ema etee futat i'ui. Kasi a'e pe Janeruwarete 'ga jane rereko tyweretei ee ne. ³⁰ A'ere a'e pēē nanarūi peapo rai'i. Pejetywera pype we futat a'e pēē i'wau rai'i. Ma'eramū a'e Janeruwarete 'ga pē nereko tyweretei ee rai'i. A'eramū a'e pēē mū pejekaruaramū rai'i. Pēpytuna 'gā a'e amū amanūmū rai'i. ³¹ A'eramū ki jane, i'u enune, jarejea'aramū jarejee: “Jeresage te je Ku'jywa 'ga upe?” 'jau ki jane jarejeupe. Jaretyweramū jane jareporogytau Jarejuwarete 'ga upe jarejee ra'ne. “Jetywera emoit je wi” 'jau ki jane 'ga upe ra'ne. A'ere te jane i'ui. Kasi a'e pe 'ga jane rereko tyweri ee ne. ³² Jejuī 'ga rerowiaaramū miamū Janeruwarete 'ga jane rereko tyweri'i janetywer awi jane mosamamū. A'eramū nipo jane jarejemu'jau 'ga je'ega renuw are. A'eramū 'ga jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga rerowiare'ema 'gā nupi.

³³ A'eramū ki pēē pejepytuna 'ga rapesaka ra'ne. 'Gā jatykapaw ire tāmējē pēē Jarejararete 'ga ree pejejea'aawa mani'oko'o'i 'wau y'way rykua 'jau. ³⁴ Pejepy'arayparamū pēē pejemew'waa pejeje'wyr ipe ra'ne. A'eramū pēē Jarejararete 'ga ree pejejea'aawa mani'oko'o'i 'wawamū etee futat pejejatykau pejejee. A'eramū Janeruwarete 'ga pē nerekou tywere'em ee. Pē pyri tewau tāmējē tamueapyo pēē mama'e mū ree 'jau.

12

'Ga 'Agesagea mama'e apoukaa janee

¹ Je upe ka'arana mua ako pēē pejeporonupa Jarejuwarete 'ga 'Agesage are rai'i. Jejuī 'ga jane erowiaaramū te Janeruwarete 'ga U'agesage muri janee. A'eramū jane mama'e apou 'ga pājē mū. A'eramū je pē mueapyou ee. ² Jejuī 'ga rerowiare'emawe ako pēē maira'me a'agawa muorypa rakue numiamū. Noje'egi maira'me a'agawa. Nuenuwi pēje'ega. A'eramū 'ā pēē pejememorytee ee rakue. 'Awamū ajee 'ā Jejuī 'ga perowiat. 'Ga muorypa 'ā pēē 'awamū. ³ A'eramū je pē mueapyou mama'e are 'awamū. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū jane je'egaiwi Jejuī 'ga ree. Na'ga 'Agesage rerekwara rūi Jejuī 'ga ago'oara. 'Ga 'Agesage rerekwaramū etee te jane 'i: “Jejuī 'ga 'ā janejararetea”, 'jau jane 'ga upe.

⁴⁻⁶ Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'agamū mama'e apoukaa janee. Najueapyo 'jawe ete rūi te aje 'ā 'ga ae mueapyo pāwēi mama'e are. Ae mueapyo tee te futat 'ga 'Agesagea 'ga remifutar are. Majepei tee futat 'ga 'Agesagea numiamū. A'ere najareju'jaju'jawe rūi janeremiapoa. A'ere jane Jarejararete 'ga upe etee futat iapoi. Najareju'jawe rūi agawewi jane mama'e apou. A'ere Janeruwarete 'ga etee futat iapoukari jane upe. ⁷ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ako Jejuī 'ga rerowiaaramū jane pype. A'eramū 'ga 'Agesagea mama'e apoukaa jane upe Jejuī 'ga remifutar imū etee. 'Ga 'Agesagea futat mama'e apou ajuawyawyukaa ae upe. Namajepei amū etee rūi 'ga 'Agesagea mama'e apoukari ae upe. Wapo pāwē pāwē futat ae upe imajuawyawyau. U'agesagea 'ga imua ae upe ojopoaawamū. ⁸ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ae mū mueapyou ae'akwaaw are. A'eramū aipo 'gā jane mu'akwaapa ee. Amumeramū 'ga 'Agesagea aeremikwaawe'ema kwaawukaa ae upe. A'eramū 'gā aeremikwaawe'ema kwaawukaa ae upe. ⁹ Amumeramū 'ga 'Agesagea Jejuī 'ga rerowiarukaa nanimenime ae upe. Amumeramū 'ga 'Agesagea ojero'wu ma'e 'gā katu'ogukaa ae upe. ¹⁰ Amumeramū 'ga 'Agesagea aeremiapoe'ema apoukaa ae upe. Amumeramū 'ga 'Agesagea Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uukaa ae upe. Amumeramū 'ga 'Agesagea mama'eukwaawa kwaawukaa ae upe

ae rereko are. Janeruwarete 'ga remiapo are nanē jane mueapyoukaa nū. Amumeramū 'ga 'Agesagea ae moje'eg amuteeukaa. A'eramū 'ga 'Agesagea wējēmī futat aeje'eg amutee kwawukaa ae mū upe nū. A'eramū 'ga imome'wau ikwaapare'ema 'gā nupe. ¹¹ A'ere majepi tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea. A'ere mama'e apoi juawyawyukari ae upe wemifutar imū etee futat.

'Ga rete 'jawe jane 'ga rerowiaaramū

¹² Sā'ā aeretea majepi tee futat. A'ere 'ā mukūi aejywaa. Mukūi 'ā aeretymakaga. Mukūi 'ā aepya. A'ere 'ā majepi tee futat aeretea. Nan tee Kristu 'ga rerowiaaramū jane jemogyi. Kwaiwete agawewi ae jemogyi. A'ere ae majepi 'ywete futat ae jemogyi. ¹³ Jejui 'ga rerowiaaramū ae jemogyi aju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Judeuramū ore, judeue'emamū pēē, ka'a pewara 'gā, oje'wyrarete pewara 'gā. Mīmera ae Jejui 'ga rerowiaaramū etee futat. A'eramū Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mogyau majepi teewaramū futat.

¹⁴ Peesak 'ā aeretea. Majepi tee futat 'ā. A'ere 'ā mukūi aejywaa, mukūi aeretymakaga, mukūi aepya, mukūi aereaa. A'ere 'ā naju'jawe rūi iporowykyi. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesage porowykya namajepi 'ywete rūi. ¹⁵ Ma'eramū sipo pēē mū: “Naapoi je mama'ea 'ga 'jawe. A'eramū nipo je teporowykyawe'em Jejui 'ga upe”, 'jau. Aepya amusipo 'ā “Na'ga poa rūi nā'ā je re'ā e'i. A'eramū je te'ỹine'ema 'ga rete are”, e'i sipo aepya? Naani. Aipo e'i agawewi futat amunipo 'ā. A'etea amunipo 'ā jane nimonogi jarepya jarejewi. ¹⁶ “Na'ga reaa rūi je. A'eramū je te'ỹine'ema 'ga rete are”, 'jau sipo aenamā? Naani. Aipo e'i agawewi amunipo 'ā. A'etea amunipo 'ā jane nimonogi jarenamā jarejewi. ¹⁷ Jarejea etee ereko re maran sipo jane mama'e renuwi? Jarepya etee ereko re maran sipo jane mama'e retuna? ¹⁸ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga janerete apoi wemifutar imū etee futat rakue. ¹⁹⁻²⁰ A'ere 'ā ae awowo'gi ma'e 'jawe. A'ere aeretea majepi 'ywete futat. Nan tee futat jane Jejui 'ga upe majepi 'ywete futat. Naju'jawe rūi agawewi janeporowykya 'ga upe. A'etea jane jarejemogyau majepi 'ywete futat 'ga upe.

²¹ A'eramū aerea 'jawarūe'em aepo upe: “Nafutari je ene”, 'jawarūe'em. Aeakaga nanē aepy upe: “Nafutari je ene”, 'jawarūe'em nū. Nan tee futat Jejui 'ga rerowiaaramū jane ni'earūi jarejaupe: “Narafutari ore 'gā”, 'jawarūe'em. ²² Sā'ā janepy'a ifuakare'ema agawewi. A'ere ipyu jaretywe'em ire amunipo 'ā niko'uweri. ²³ Jarepira renosī re amunipo 'ā jane ipiaa. Jarepira renosōue'em ire jane ipiare'ema futat. Jarepir a'wyre'em are miamū futat jane jejuka esagei. ²⁴ A'eramū jane esage ma'ea rerekou etee futat. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga janerete apoi nan tāmējē rakue. A'eramū jane jarepir a'wyre'em are miamū jarejekau esage etee futat. Nan ki sajekau esage te jarejuee. Sireko esage pāwē etee futar iki 'gā.

²⁵ Janeretea majepi tee futat. Mukūi futat 'ā janepya numiamū. A'ere janepy oi ajuewiri etee futat. Janepya sipo oo amū ko katy ajepeja awau kwe katy 'jau? Naani. Ajaupi etee futat ioi. Nan tee ki jane Jejui 'ga rerowiaaramū jane jarejopoa etee mama'e apou. ²⁶ Sā'ā jane jemuaēma jarejo'o tesirūgatu are. Nan tee futar iki sajemuaēm mama'e tywera aja iaporamū. 'Ga rerowiaaramū nipo jane mū ku'iramū. A'eramū jane 'ga 'jawe futat jareku'iramū 'ga pyri.

²⁷ Jejui 'ga rerowiaaramū jane kwaiwete. A'ere jane jemogyi majepi 'yweteewara 'jawe etee futat. Janeruwarete 'ga jane rerekou najuejue etee futat. A'eramū jane jarejemogyau Kristu 'ga rete 'jawe futat. ²⁸ Jarejuwarete 'ga Jejui 'ga rerowiaaramū jane moporowykyukat ojeupe. Amumeramū nipo 'ga ae monou kwe pe Kristu 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. Wemimu'efera 'gā na'ne Kristu 'ga imonou kwe pewara 'gā nupe omome'waramū rakue. A'ere nipo 'ga ae monoi 'ga mome'waramū nū. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau janerekwawa amunaw ipe oje'ega mome'waramū etee futat. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau moromu'jaramū oje'eg are. Amumeramū

nipo 'ga aeremiapoe'ema apoukaa ae upe. Amumeramũ nipo 'ga ojero'wu ma'e 'gã majarueteukaa. Amumeramũ nipo 'ga ae mogyau ojopoaawamũ. Amumeramũ nipo 'ga ae mogyau 'wyrīaramũ ajaupe. Amumeramũ nipo 'ga aeje'eg amutee pyu ae moporogytaukari ajaupe.

²⁹ Najuejue etee rūi 'ga ae mũ'ēi kwe pe oo ma'eramũ Kristu 'ga mome'waramũ. Kwe pe oo ma'e 'gã kwe pe oo ma'e 'gã tee futat nũ. 'Au 'ga je'ega mome'wara 'gã 'gã tee futat nũ. Moromu'jara 'gã moromu'jara 'gã tee futat nũ. Aeremiapoe'ema apoara 'gã 'gã tee futat nũ. ³⁰ Ojero'wu ma'e majarueteara 'gã 'gã etee futat nũ. Ije'eg amutee ma'e 'gã ajuowase imoje'egipyra 'gã 'gã tee futat nũ. Ojoje'eg amutee are eapyo ma'e 'gã 'gã tee futat nũ. A'eramũ ae pãwēũjē etee ajuemiapo are jarekarakatue'emamũ ajemogyau.

³¹ A'eramũ ki pēē pejejea m̄ina Jarejuwarete 'ga upe pejeporowyky esage are etee. "Ene'agesagea tuapoukat jee eneremifutar imũ etee", 'jau ki pēē 'ga upe.

'Awamũ je pē mueapyoi mama'e esage mũ ree nũ.

13

Ajuee aeporomutat

¹ Kwaiwete agawewi mama'e esage apoa. A'etea ajuee aeporomutat taetu esage. 'Gã je'eg tesirũmera agawewi nipo je iapou. Ywagipewara 'gã je'ega we agawewi nipo je iapou. A'ere je 'gã nee teporomutare'em ire ae a'wyre'ema 'gã 'jawe etee futat je rekoi. Janeruwarete 'ga je imome'ua we futat nipo wa'wyre'emamũ 'gã nupe. Itaju motenawera 'jawe etee futat nipo. ²⁻³ Ajuee aeporomutara te esage Janeruwarete 'ga je'ega mome'u esage apyraapa. Mama'e are nipo je tejeapyoramũ agawewi. Jarejuwarete 'ga remiaporam are miamũ nipo je tejeapyoramũ. Kristu 'ga nipo je erowiar ywyapiau agawewi. Aeremiapoe'ema nipo je iapou agawewi. Tekaraemã nipo je imonoupap agawewi ikaraemãe'ema 'gã nupe. Jejuī 'ga rerowiar are nipo je tejejukaukaa agawewi 'gã nupe. A'ere je 'gã nee teporomutare'em ire ia'wyre'emamũ futat je rekoi.

⁴ Ajuee iporomutat ma'e 'gã ita'wa te ajemogyau ajaupe. Ojomogekogekowe'em akou. Ajuee iporomutat ma'e 'gã ota'uwe'emamũ mama'e are. Nojerowiaraiwi ojee te. ⁵ Ajuee iporomutat ma'e 'gã nije'egaiwi ajaupe. Naea'ari 'gã ojee etee futat. Ajuee iporomutat ma'e 'gã nimara'nei ajuee. Najuyakai 'gã ojeupe mama'e tywera aja iapoawer are. Naea'aru'jawi 'gã au'jeteramũ ajemogyau mama'e tywera ojeupe aja iapoawer are. ⁶ Ajuee iporomutat ma'e 'gã u'arasigamũ ajuemiapo tywera resakawe. Niku'i etee 'gã ee. Mama'e esagea 'gã iapo re tee 'gã ku'iramũ ajemogyau. Mama'e a'je are etee te 'gã ku'iramũ. ⁷ Ajuee iporomutat ma'e 'gã niku'ipawi akou mama'eay jeaporamũ. Aku'iramũ etee akou ojopyri. Ajuee iporomutat ma'e 'gã ajuerowiaa, ojemogypyka ajuee. Ajuee iporomutat ma'e 'gã mama'e esage aja iapoa wapesak te ajemogyau. Ajuee iporomutat ma'e 'gã ota'waramũ etee akou ajaupe. Najemogekogekoi ae.

⁸ Niporomutapawi futari ae Jejuī 'ga rerowiaaramũ ajuee. Anure nipo jane Jarejuwarete 'ga je'ega nimome'uu'jawi. 'Awamũ Janeruwarete 'ga oje'ega mome'uukari jane mũ upe. A'ere nipo 'ga anure nomome'uukaru'jawi jane. Anure nipo jane nije'eg amuteeu'jawi. 'Awamũ 'ã 'ga U'agesageu etee jane mũ moje'eg amuteeukari. A'ere nipo 'ga anure najane moje'eg amuteeukaru'jawi. Anure nipo janereapyo teepawamũ etee jane wi. 'Awamũ 'ã 'ga jane mueapyoukari mama'e are. A'ere nipo 'ga anure najane mueapyoukaru'jawi ee. ⁹ 'Awamũ 'ã 'ga najane mueapyopawukari mama'e are. Janereapyoi jane kwakwai'i ee. 'Awamũ 'ã 'ga jane mueapyoi'i ete mama'e are. 'Awamũ 'ã 'ga oje'ega nomome'upawukari jane. 'Awamũ 'ã 'ga oje'ega mome'uukari'i etee jane. ¹⁰ Jejuī 'ga rur ire tãmējē te nipo janereapyopawamũ mama'e are.

¹¹ Kunumĩnamũ tekou je kunumĩ remiapo etee futat iapoi ikue. Kunumĩ je'eg imũ je je'egi ikue. Kunumĩ rea'aw imũ jerea'aramũ mama'e are ikue. A'ere je tejemotuw ire je poiri kunumĩ remiapo awi ikue. ¹² 'Awamũ janereapyo'iramũ etee 'ga ree. Sã 'ã ae

mama'e 'aga resaga weraweraw are jaremã'jâu. A'ere 'ã jane niesagi katui. Nan tee futat jane. 'Awamũ Jejuĩ 'ga kwaawi'i etee. Anure te nipo jane 'ga resaka ypy we 'ga kwaawi katu katu. 'Awamũ jane Jarejuwarete 'ga kwaawi'i etee. Anure nipo jane 'ga kwaawi 'ga jarekwaapawera 'jawerimũ etee futat.

¹³ 'Awamũ 'ã jane Jejuĩ 'ga rure'emaue 'ga rerowiari jarejemogyau. 'Ga rura jane iapesaka jarejemogyau. A'eramũ jane jareporomutaramũ jarejuee jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree nanẽ jareporomutaramũ nũ. A'eramũ jarejuee janeporomutara wesageramũ futat mama'e esage apyraapa.

14

'Ga 'Agesagea mama'e apoukaa janee

¹ A'eramũ ki pẽẽ pejeporomutar esageramũ etee futat pejejuee. Jarejuwarete 'ga upe nanẽ ki pe'je nũ: “Epãjẽa emut jee. Mama'ea taapo enepãjẽ mũ etee enee 'jau”, 'jau ki pẽẽ 'ga upe. “Eje'ega taetu emome'uukat jee”, 'jau ki pẽẽ 'ga upe. ² Ije'eg amutee ma'e 'gã noje'egi ajaupe. Nokwaawi 'gã 'gã 'ea. Jarejuwarete 'ga upe etee te futat ije'eg amutee ma'e 'gã je'egi. Jarejuwarete 'ga remiaporama 'gã imome'wau Jarejuwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ. A'ere 'gã je'ega renupara 'gã nokwaawi 'gã je'ega. Janeruwarete 'ga etee te okwaap. ³ A'ere Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã imome'ui oje'eg imũ etee futat ajaupe. A'eramũ aipo 'gã ajamueapyou ee ojomojemogypygyukaa Jejuĩ 'ga ree, 'gã mu'jau 'ga ree. I'arasig ma'e 'gã 'gã omaku'iukat, 'gã mojemogypygyukaa nanẽ 'gã 'ga ree nũ. ⁴ Ije'eg amutee ma'e 'gã ojeupi etee futat ojomojemogypygyukat Jejuĩ 'ga ree. A'ere Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã Jejuĩ 'ga rerowiar ywyapiukari 'ga rerowiaara 'gã nupe.

⁵ Pẽje'eg amuteea juejue je afutat. A'ere je pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u futaretei. Janeruwarete 'ga je'ega mome'ua taetu esage pejejatykaaw ipe. A'ere nipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã amũ mueapyoukari 'ga je'eg amutee are. A'eramũ nipo 'ga amũ oje'ega mome'wau ajaupe. A'eramũ nipo aipo 'ga ajamueapyoukaa ee. Aipoa esage futat. Janeruwarete 'ga je'ega mome'u resage 'jawe futat aipoa. ⁶ Pejejepyri je oramũ amũ sipo maran pẽneapyo jeje'eg are teje'eg amuteeu etee pejejeupe jeje'egamũ? Nepẽneapyoi futari amunipo 'ã ee. A'ere je pẽje'eg imũ etee futat tejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera mome'ui pẽ nupe pẽ mueapyoawamũ. 'Ga je'eg are pẽ mu'jau je 'ga kwaawukari pẽ nupe. A'eramũ je 'ga rerowiar ywyapiukaa pẽ nupe. A'ere amunipo 'ã jeje'eg amutee re nepẽneapyoi ee. A'eramũ amunipo 'ã je 'ga rerowiar ywyapiukare'ema pẽ nupe. ⁷ Sã'ã maraka apoara 'gã. Jumi'a py a'wyre'emamũ 'ã enupara 'gã ikwaawe'ema 'gã jemogya. Nan amunipo 'ã pẽẽ. ⁸ Jumi'a 'jawewara 'gã 'ã ipyau jefaruu 'gã momoranupawamũ ajuapisaw are. Ajuapisawa maraka renupa 'gã awau ajuapisaw ipe. A'ere ipy a'wyre'ema 'gã nipokawyi ipyau ajaupe. A'eramũ jefaruu 'gã ikwaape'ema. ⁹ Nan tee futat pẽje'ega renupara 'gã naeapyoi pẽje'eg amutee are. Ee amueapyoukare'em ire 'gã jumi'a py a'wyre'ema renupara 'gã 'jawe. Naeapyoi futari ee. ¹⁰ Kwaiwete aeje'ega. Naju'jaju'jawe rũi aeje'ega. Oje'ega apoara 'gã etee te eapyoramũ oje'eg are. ¹¹ 'Gã amũ je'eg are tejeapyoe'em ire aipo 'gã towajar amuteea futat 'gã jee. Je nanẽ towajar amutee 'jawe futat 'ga upe nũ. ¹² Nan tee pẽẽ pejejepyriwara 'gã nemikwaawe'ema etee iapo re. “Epãjẽ emut jee mama'e apoukaawamũ”, 'jau 'ã pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe ra'e jepi. A'eramũ ki pẽẽ “Epãjẽ emut jee ejerowiar ywyapiukaawamũ ejerowiaara 'gã nupe”, taetu 'jau ki pẽẽ 'ga upe.

¹³ Ije'eg amutee ma'eramũ ki pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. “Je mueapyoukar ape jeje'eg amutee are, ki Ku'jyp. A'eramũ je 'gã mueapyou ee”, 'jau ki pẽẽ 'ga upe. ¹⁴ Teje'eg amuteeramũ je nanẽ tejeapyoe'emamũ ee. Te'ag imũ etee futat je je'egi Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ je tejeapyoe'emamũ teje'eg are. ¹⁵ Maranuara sipo ajee je aapo? Naani. Aapo pãwẽ futat je. Te'ag imũ teje'ega 'ga upe. Tejea'aw imũ nanẽ

teje'ega 'ga upe nū. Te'ag imū futat nanē temaraka'aga 'ga upe. A'ere je tejea'aw imū nanē temaraka'aga 'ga upe jepi nū. ¹⁶ A'ere 'ā peje'ag imū etee Jarejuwarete 'ga muoryw ire pē pyriwara 'gā nokwaawi pēje'ega. A'eramū 'gā Jarejuwarete 'ga muorype'ema futat mama'e are pē pyri. Nokwaawi 'gā pēje'ega. ¹⁷ Esage agawewi nipo pēje'ega. A'ere 'gā naeapyoi ee. A'eramū 'gā aku'ie'emamū ee. ¹⁸ Je nanē futat jeje'eg amutee jepi. Pē apyraapa je teje'eg amuteeramū jepi. A'e are je Jarejuwarete 'ga muorywi. ¹⁹ A'ere je Jejui 'ga rerowiaaramū pē pype tekou je pēje'ega etee iapoī jepi. Ināinānī'ī etee agawewi je teje'ega pēnemianuwamū. A'etea 'ā pēneapyo ee jepi pejeje'ega je iaporamū jepi. Kwaiwete teje'eg amutee iapo re amunipo 'ā nia'wryi pē nupe ee pēneapyoe'ema.

²⁰ Sā'ā jane 'ga rerowiaarareteramū janerea'ara jarejuee. “Jeremiapoa sipo Jejui 'ga rerowiar ywyapiukat 'gā nupe? Naani te ra'u nū?” 'jau 'ā jane ojemotup ma'eramū jarejeupe mama'e apo enune. A'eramū ki pēē pejejemogyau ojemotup ma'eramū. Ojemotup ma'e rea'ar imū tāmējē ki pēnea'at mama'e are. Kunumīa 'ā ojee tee futat ea'at ajemogyau. A'eramū ki pēē kunumī 'jawe etee pejejea'are'emamū mama'e are. A'ere kasi mama'e tywera peapo ne. Kunumīakya 'jawe ki pejemogy. Sā'ā kunumīakya mama'e tywera apoe'ema. Nan iki pejemogy kunumīakya 'jawe mama'e tywera apowe'em. ²¹ Ymā we futat 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'eg are rakue: “Nepeenuwi futari jeje'ega.

A'eramū je towajara 'gā murukaa pē nupe.

Nepekwaawi futari 'gā je'ega.

A'etea nepeenuwi futari jeje'ega”,

'jau Janeruwarete 'ga 'ā ikwasiarukaa ka'aran are rakue.

²² Jareje'eg amuteeramū jane Jarejuwarete 'ga pājēa te esaukari 'ga rerowiare'ema 'gā nupe. A'eramū futat 'gā oporesagamū ajemogyau wemikwaawe'ema wowase jane iapoa renuw ire. A'ere 'gā naeapyoi jane 'e are. A'eramū 'gā ojemu'jawe'em jane remimome'u are. Amumera 'gā amara'neramū ee. A'ere jane 'gā je'eg imū Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui 'gā nupe 'ga rerowiaara 'gā mu'jau ee. ²³ A'eramū pēē pejejea'aramū mama'e are. Amumē nipo tekotee 'gā 'ua osou pē jatykaaw ipe. Jejui 'ga rerowiaare'ema 'ga amū miamū nipo 'ua osou 'ga rerowiaaramū janejatykaaw ipe. A'eramū nipo 'ga wapyakau janeje'eg are. Janeje'eg amuteea renuw ire te nipo 'gā 'i: “Kuu. Ije'ēran ekoete ma'e 'gā te ra'e. Wapo ekoete te 'gā ajemogyau ra'e!” 'jau nipo 'gā janeje'ega renupa.

²⁴ A'ere nipo 'gā wemikwaaw imū etee Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u renuw ire Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā neapyoramū otywer are. A'eramū nipo 'gā 'jau ojeupe: “Jetywet je Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo 'gā ojeupe wemikwaawa oje'eg imū imome'u re.

²⁵ A'eramū nipo 'gā 'jau ojeupe: “Jetywet je tekou”, 'jau nipo 'gā ojeupe. A'eramū nipo 'gā amū “Jetywera emoit je wi je mogou ejemiayuwamū”, 'jau nipo 'gā Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū nipo 'gā 'jau pē nupe: “A'jea futat ra'e. Janeruwarete 'ga rekoi 'au pē pype ra'e”, 'jau nipo 'gā pē nupe.

Jejui 'ga rerowiaaramū janejatykaap

²⁶ A'ere je 'awamū pē mu'ei pējatykaaw are. Pēē mū ki pejemaraka'aga 'ga upe pejejuowase. Pēē mū ki pejejamu'jau 'ga je'eg are. Pēē mū ki pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera mome'wau pejejaupe. Pēē mū ki pejeje'eg amuteeramū. Pēē mū ki pejejamueapyoukaa 'ga 'eawer are. Nanuara pyu pēē pāwēūjē etee futat Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pejejaupe. ²⁷ Pejeje'eg amutee re majepeinume pejeje'ega. Kasi a'e pe nepejamueapyoukari ee ne. Pāwēūjē etee kasi peje'eg ine. Maranamū nipo mukūi pejeje'eg amuteeramū, maranamū muapyt pejeje'eg amuteeramū. Oje'eg ypy ma'e 'ga je'ēmaw ire ki 'gā amū tomome'u 'ga remimome'ufera 'gā nupe, 'gā mueapyoukaa aipo 'ga 'eawer are. A'eramū nipo 'ga amū oje'eg amuteeramū nū. ²⁸ A'ere nipo ee oporomueapyo ma'e 'ga nitywi amū. A'eramū kasi aipo 'ga toje'eg ine. Jarejuwarete 'ga upe etee te aipo 'ga je'egi. Ojeupe etee nanē 'ga oje'ega nū.

²⁹ Mukūmukūi'ī 'gā etee ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera mome'wau. A'eramū enu-para 'gā 'jau: “Janeruwarete 'ga futat te 'ga moje'egukat jane upe ra'e? Naani te ra'u nū? 'Ga 'mea 'eramū nipo NaJaneruwarete 'ga rūi 'ga moje'egukari”, 'jau nipo enupara 'gā. ³⁰ Pējatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga oje'ega pēē mū nupe, oje'ega renuparamū pēē mū nupe. A'eramū ki pē nowase oje'eg ma'e 'ga topik pejeje'ega anupa. ³¹ Pēē futat nipo pejamu'e Jarejuwarete 'ga je'eg are majepeinume pejeje'eg ire. A'eramū te nipo pejamu'e Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pejejaupe. ³² Oje'eg ma'e 'gā oje'eg amue wemifutar imū etee futat. Oje'ega momigarūmū nanē wemifutar imū nū. ³³ Pāwēūjē etee peje'egamū sipo Janeruwarete 'ga ku'iramū pē nee? Naani. Majepeinume ajaupe omome'waramū te 'ga pē mu'ei. Janeruwarete 'ga nafutari oje'eg are pejamue ekoetea. Pēneko esagea te 'ga afutat.

Jejui 'ga rerowiaara 'gā mu'jau je 'gā mu'e pāwē aju'jawe etee futat. ³⁴ A'eramū ki kūjāmera 'gā topig etee Jejui 'ga rerowiaara 'gā jatykaramū, wapyakau etee pejemu'jara 'ga je'eg are. Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee rakue. “Kūjāmeramū ki pejemena 'gā je'ega peenuw etee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. ³⁵ Nepēneapyoi nipo mama'e are. A'eramū ki pejejemogyau etee enupa. A'eramū pēē pejeje'wyr ipe etee futat pejepronupa ee pejejaupe. Pejejatyka pype kasi kūjāmeramū pepronup pejejaupe ee ne, pejomojenosī ne.

³⁶ Pēē mū nipo je'eawera rerowiare'ema pejejemogyau. A'eramū je 'jau pē nupe: “Pē nupe ra'ne sipo Janeruwarete 'ga je'egi rakue? Pē nupe etee sipo 'ga je'egi?” Naani. Napē nupe ra'ne rūi 'ga je'egi rakue. Napē nupe etee rūi nanē 'ga je'egi nū. ³⁷ Pēē mū te nipo ajee a'jea futat Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u are pēneapyo katu rai'i. “Ga te 'ā je mopājē”, 'jau nipo pēē mū rai'i. A'eramū nipo aipo 'jara 'gā je'eawera kwaapa. “A'jea futat ra'e. Jarejuwarete 'ga 'eawera etee futat Paulo 'ga okwasiat ka'aran are ra'e”, 'jau nipo 'gā. ³⁸ A'ere nipo 'gā amū je'eawera nuerowiari futari. A'ere kasi pēē nanē perowiat aipo 'gā je'ega ne.

³⁹ A'eramū ki pēē 'jau: “Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ua je afutat”, 'jau ki pēē pejejeupe. A'ere kasi pemosī 'gā je'eg amutee awi ne. “Au'je pejeje'eg amutee re”, 'jawe'em pēē pejejaupe. ⁴⁰ Pejejemogyau esage etee futat mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imū.

15

Amanū re Kristu 'ga ferawi nū

¹⁻² Pēē 'ā jerewirera 'jawe futat. Kūjāmeramū 'ā pēē jerenyra 'jawe futat. A'eramū je pē muea'aa Jejui 'ga mome'uawer are. Ymā te ako je Jejui 'ga mome'ui pē nupe ikue. “Jejui 'ga 'ā Janeruwarete 'ga ra'yraretea. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga 'ga muri 'au ywy pe kunumīakynamū janee rakue. Ojemotuw ire 'ga 'ā 'gā mu'jau akou 'Uwarete 'ga ree rakue. A'ere 'ā 'ga ojejukaukaa ae a'wyre'ema 'gā nupe janetywer are rakue. Amanūmū 'ga 'ā janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi Jejui 'ga jane erowiarāmū”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū ako pēē aipo renuw ire Jejui 'ga rerowiaa ai'i. 'Ga rerowiarāmū Janeruwarete 'ga pē mogyi wa'yramū. 'Ga mome'u rerowiarāmū Janeruwarete 'ga pē katu'oka, pētywera moia pē nui. A'ere 'ga pēē 'ga rerowia 'meramū Janeruwarete 'ga nepē katu'ogi.

³ Je upe Janejararete 'ga 'eawera resagesageramū futat. Aipoa etee futat je amome'u pē nupe. Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā nupe Kristu 'ga ree rakue. 'Gā nemikwasiarer imū etee futat 'ā Kristu 'ga amanūmū janetywera mepyawamū rakue. ⁴ 'Ga manū re 'gā 'ga monou 'ga nuga ita kwara pype rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi imuapyra 'ara rupi etee rakue nū. A'e are nanē 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari rakue nū. ⁵ Oferaw ire 'ā Kristu 'ga ojesaukaa Pedro 'ga upe ra'ne rakue. A'ere 'ā 'ga ojesaukaa pāwē wemimonofera 'gā nupe rakue.

⁶ A'ere 'ga jesaukari kwaiwete wewiri oo ma'efera 'gā nupe rakue. Kīētus 'gā 'ga resaka rakue. Kwaiwete 'gā nupe jēmī ojesaukaa rakue nū. 'Gā jatyka 'gā nuwamū 'ga jesaukari 'gā nupe rakue. Ajemogyau we futat 'ā 'ga feraw ire 'ga resakarera 'gā amū. Opapap futat 'ā amumera 'gā numiamū. A'ere kwaiwete je futat 'ga resakarera 'gā jemogyi. ⁷ A'ere 'ā 'ga jesaukari Tiago 'ga upe rakue nū. A'ere 'ā 'ga ojesaukaa wemimonofera 'gā nupe pāwēūjē etee rakue, 'gā jatyka 'gā nuwamū rakue nū.

⁸ A'ere je ywy pe 'ga rekoramū naesagi 'ga ikue. Naatai je tekou 'ga rupi ikue. Ywag ipe oo re te 'ga jesaukari jee ikue. Narowiari je 'ga 'gā pyri ikue. Anure te je 'ga rerowiari ikue. Sā'ā kunumīakyrā 'ara'ne'ema oy awi. Nan tee futat je narowiara'nei Jejui 'ga ikue. ⁹ Tea'wyre'emamū je tekou ikue, Jejui 'ga remimonofera 'gā a'wyre'ema apyraapa ikue. Jejui 'ga rerowiaara 'gā je erekou tyweaete tekou ikue. A'eramū je mojenosōmayau kwe pewara 'gā 'ea. “Paulo 'ga Jejui 'ga remimonofera 'ga” 'ea je mojenosōmayau etee. Na'ga porowyky apoara rūi je ako ikue. A'eramū aipo 'gā 'ea je mojenosōmayau etee je mogyau 'ga rerowiar ire ikue. ¹⁰ Naapoi je mama'e esagea tekou Jarejuwarete 'ga upe ikue. A'etea 'ga iporomutar esage je ree je rekoramū ra'e jepi. A'eramū 'ga jetywera moia je wi ikue, je mogou omome'waramū ikue. A'eramū je 'ā 'agamū tekou rēwējēmī 'ga mome'waramū pē nupe. Ajepeja 'gā 'ga remimono ppy 'gā apyraapa 'ā tekou 'ga mome'wau pē nupe. A'ere najetee rūi iapoi. Janeruwarete 'ga te 'ga mome'uukat je upe. ¹¹ A'ere je Jejui 'ga remimono ppy 'gā 'ga mome'u 'jawe etee futat 'ga mome'ui nū. Nasigaty rūi futat je 'gā nemimome'u awi imome'ui pē nupe. A'eramū ki pēē pejejea mŷina pāwē etee futat ore 'ga mome'u are. Naimome'wara 'gā nee rūi pēē pejejea mŷja. Jejui 'ga mome'u are te ki pejejea pemŷi ete. A'eramū pēē Jejui 'ga rerowiaa pejejemogyau.

Kristu 'ga ferawa 'jawe nipo 'ga rerowiaaramū jane ferawi nū

¹² Ymā te ako ore Kristu 'ga ferawa mome'ui pē nupe ikue. “Janeruwarete 'ga Kristu 'ga omoferap imogou nū”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Ma'eramū sipo ajee neperowiari aipo ore'ea? Ma'eramū sipo ajee aipo pe'je amū: “Noferawi futari ae amanū re”, pe'je pejejemogyau. ¹³ Amanū ma'eferamū ae noferawu'jawi futari 'e re amunipo 'ā Kristu 'ga nanē noferawi rakue nū. ¹⁴ Kristu 'ga ferawe'em ire amusipo 'ā je ma'eramū imome'wau pē nupe? Kristu 'ga ferawe'em ire amusipo 'ā ma'ja perowiat? ¹⁵ A'jea futat amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā ore'meramū Jarejuwarete 'ga upe. “Janeruwarete 'ga Kristu 'ga moferaparera”, aru'e ekoete te ra'u ore pē nupe rakue nū. A'eramū amunipo 'ā ore oro'meramū Jarejuwarete 'ga upe aipo 'e re rakue. ¹⁶ Amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā Kristu 'ga noferawi futari rakue nū. ¹⁷ Kristu 'ga ferawe'em ire amunipo 'ā ore pē moryteei te 'ga ree. Oro'me amunipo 'ā ore erowiarukaa pē nupe rakue. A'eramū amunipo 'ā Janeruwarete 'ga pētywera moire'ema pē nui rakue. A'eramū amunipo 'ā pēē pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe pejemanū re. ¹⁸ Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū amanūmū rakue. A'ere 'gā nanē amunipo 'ā nowyru'jawi a'jea futat amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire. ¹⁹ A'jea futat amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā jane jarejemogypyka futatee futat jarejemogyau Kristu 'ga ree. A'ere amunipo 'ā jane kokari jarejemogyau. A'eramū amunipo 'ā jane jare'arasigamū tekotee 'gā 'arasiga apyraapa.

²⁰ A'ere 'ā nanarūi futat. Kristu 'ga 'ā oferap futat rakue. A'eramū jane “Kristu 'ga rerowiaaramū nanē jareferapa jaremanū re nū” 'e rerowiaa futat. ²¹⁻²² Ymā a'e Atāu 'ga nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramū 'ā 'ga amanūmū rakue. A'eramū jane 'agamū jaremanūmū. 'Ga ree futat ajee 'ā jane nanē jane manūi nū. A'ere 'ā 'awamū Kristu 'ga ferawi amanū re rakue. A'eramū jane 'ga rerowiaaramū jane nanē jareferapa nū. ²³ Kristu 'ga futat jane upe oferaw ppy ma'efera. A'eramū nipo jane 'ga remiayuwamū nanē jareferapa 'ga ruramū nū.

24-28 A'ere 'ā 'ga nuri we. 'Ga rur ire te nipo Janeruwarete 'ga 'ga ree iporomutare'ema 'gā pājē pojekai 'gā nui. A'ere 'ā 'ga iapopawe'emawe 'ga futat 'ga reni 'wyrriaramū janee. Ymā te 'ga amū ka'arana kwasiari ee rakue: “Anure nipo Janeruwarete 'ga Kristu 'ga mŷi 'wyrriaramū 'gā nupe najuejue etee futat”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. Naojeupe rūi 'ga 'ga mŷina 'wyrriaramū. Tekotee 'gā nupe tee 'ga 'ga mŷina 'wyrriaramū. Kristu 'ga futat mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa momapa. Ae manūa nanē nipo 'ga imateepapa nū. A'eramū te nipo ae namanūu'jawi futari. Kristu 'ga futat nipo mama'eukwaawa 'wyrriara pājē pojekau jui. Emiayuwa pājē reewe futat nipo 'ga ipojekau jui. A'eramū futat nipo 'ga mama'e monoupap katu katu 'Uwarete 'ga po pe. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat nipo 'ga iapou. A'eramū taetu nipo 'ga 'Uwarete 'ga mogou katu katu 'wyrriararetereramū jarejeupe. Ojeupe nanē 'ga 'uwa 'ga mogou 'wyrriararetereramū. A'eramū taetu nipo 'ga ruwa 'ga 'ūina mama'e jararetereramū.

29 Noferawi amanū ma'efera 'gā 'e re amunipo 'ā ma'eramū 'gā amū ojepymīāukaa ekoete 'y pe amanū ma'efera 'gā nee, 'gā ferawa resaukaa? Amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā 'gā nojepymīukari tee 'y pe 'ga amū upe rakue. 30-31 Amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amusipo 'ā ore ma'ja mome'wau arakou au'jeteramū oro-jejukaukaa ja'wyja'wyukat ee 'gā nupe. A'ere 'ā a'jea futat te Kristu 'ga ferawi rakue. A'eramū je tejekōēājamū pē nee. A'eramū je tejemome'wau pē nupe. Jejui Kristu 'ga ree, Jarejararete 'ga ree ako jane jemujari ikue. A'eramū je tejemome'wau pē nupe. Jejui Kristu 'ga upe je porowykyi tekou. A'eramū 'gā afueweramū je ree. Amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā je naporowykyi futari Kristu 'ga upe. A'eramū amunipo 'ā 'gā afuewere'emamū je ree. 32 Efesu pe je rekoi. Iraikoāi futat 'auwara 'gā je rerekoi. Sā'ā 'miara ae 'u ja'wyja'wya. Nan futat 'auwara 'gā je ka'migi ja'wyja'wy je rerekou. Jejui Kristu 'ga je imome'u are 'gā je ka'mika ja'wyja'wy je rerekou. Amanū ma'efera 'ga ferawe'em ire amusipo 'ā je 'gā mamara'neukar ekoetei tejee? Naani. Namamara'neukar ekoetei amunipo 'ā je 'gā tejee. 'Gā 'jawe etee futat amunipo 'ā je iapou. “Pe'je ki sajemi'wat, kawīajaiwa rykua nanē nū. Ai'iwe nipo jane manūi 'ja. Jaremanūme'ēwe sajemi'wa'wa'ri 'jau 'wei”, 'jau ekoete amunipo 'ā je 'gā 'jawe etee tekou.

33 A'ere je na'gā 'jawe rūi je rekoi. Pejemoryteeukat kasi 'gā nupe ne. Ia'wyre'ema 'gā pyri pejeko re pēē nanē pejemu'jag ia'wyre'emamū nū. 34 Au'je mama'e tywera pēē iapo re. “Jarejuwarete 'ga remiayuwaretereramū jane jemogyi”, pe'je nipo nanuaramū numiamū. A'ere nipo pēē mū nepejemogypygyi futari 'ga ree. Aipo a'e je pē mojenosīukaawamū.

Oferap ma'e

35 Pēē mū nipo 'jau jee: “Maran sipo ajee Janeruwarete 'ga amanū ma'efera 'gā moferawi? Maran sipo ajee oferap ma'e 'gā netea?” 'jau nipo pēē. 36 Aipo 'jaramū pēē nepekwaawi futari. Sā'ā ae y'wa'ŷja tyma. Y'wa'ŷja 'ā oto'omaw etee. A'eramū 'ā iywyter ipewara etee 'ua opoa jui y'wa 'ywa mū. 37 A'ŷja etee 'ā pēē ityma. Nay'wa 'ywa rūi 'ā petym. Otyim ire etee 'ā y'wa'ŷja opopoa, waranupa 'ā. Opopot ma'ea 'ā naa'ŷja 'jawe rūi. Nan tee futat oferap ma'e 'gā netea. Naamanū ma'efera 'jawe rūi 'gā netea. 38 Wemifutar imū etee futat 'ā Janeruwarete 'ga y'wa'ŷi apoi rakue. Juowuu a'ŷja naamyneju a'ŷja 'jawe rūi. Opopor ire i'ywa naju'jawe rūi ajemogyau nū.

39 Nan tee futat naju'jawe rūi eko ma'eramū aero'oa. Namiaro'o 'jawe rūi janero'oa. Nawyra'i o'o 'jawe rūi nanē janero'oa nū. Napira 'jawe rūi nanē janero'oa nū. 40 Ywag ipewara naywypewara 'jawe rūi. Ywywepewara esage futat. A'ere naywag ipewara resage 'jawe rūi. 41 Kwara 'ā enyfuakat futat. Jay nanē 'ā eny futat numiamū. A'ere nakwara reny 'jawe rūi jay renya. Najaytata reny 'jawe rūi nanē 'ā nū. Naju'jaju'jawe rūi 'ā eny ma'e renya.

⁴² Nan tee futat janerete yaua na'auwarera 'jawe rūi. 'Awamū jarejero'wau jaremanūmū. A'ere nipo anure jane ferawi jarejero'wuu'jape'ema jaremanūu'jape'ema futat nanē nū. ⁴³Otymamū 'ā ae amanū ma'eramū afuakare'emamū. Aereumera 'ā nifuakari. Otyweruuramū nanē 'ā ae nū. A'ere nipo anure oferapa 'ga fuakaramū, okaturamamū nanē nipo 'gā nū. ⁴⁴'Awamū 'ā ae ywy pe futat ojtymi. A'ere anure ae ferawi ywag ipe awawamū te. Ywy pewara 'gā netea naywag ipewara 'gā nete 'jawe rūi. ⁴⁵Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā nupe ee rakue: “Kūima'e ypy 'ga, Atāu 'ga, Janeruwarete 'ga iapou rakue, eko ma'eramū rakue”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. A'ere ajepeja kūima'e 'ga, Jejuī Kristu 'ga te jane upe okoeteete ma'ea. A'eramū 'ga te jane mogyau ete Jarejuwarete 'ga ra'yramū. A'eramū nipo 'ga futat jane mū'jāu tywy awi. ⁴⁶Janeypy 'ga te aje 'ā naywag awi rūi 'ut rakue. 'Yja apopyrera 'ga te 'ā poromū rakue. A'ere 'ā Jejuī Kristu 'ga ywag awi 'ut ma'efera te. Anure te 'ā 'ga ruri rakue. ⁴⁷Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'yja apoi janeypyramū rakue. Aipo 'ga rera 'ā Atāua rakue. A'ere 'ā Jejuī Kristu 'ga ruri ywag awi te rakue. ⁴⁸Ywy pewaramū aje 'ā janeretea 'yja apopyrera 'ga retea 'jawe etee futat. A'ere nipo jane anure ywag ipe oo ma'eramū janerete jemu'jagi ywag awi 'ut ma'efera 'ga rete 'jawewaramū. ⁴⁹'Awamū jane jemogyi 'yi apopyrera 'ga 'jawe. Anure te nipo jane jemogyi ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jawe.

⁵⁰'Yi apopyrera janeretea nooi futari ywag ipe. Janero'o, janery. Mīmera nooi ywag ipe. 'Yi apopyreramū jane jaremanūmū futat. A'eramū 'yi apopyrera awawe'em ywag ipe.

⁵¹⁻⁵²A'eramū je 'awamū pēnemikwaawe'ema mū ree pē mueapyoukaa. Jejuī 'ga ruramū nipo jane 'ga rerowiaaramū jarejemogyau je futat amū. Najuejue etee futat nipo jarejemu'jaga 'ga 'jawe. Amanū ma'efera 'gā, eko ma'e 'gā. Mīmeramū nipo jane jarejesowo'gōka 'ga 'jawe futat.

'Ga ruramū nipo ywagipewara 'ga amū jumi'aranūū pyau. Ipyrauwe nipo jane jarejesowo'gōka kamēsīete Jejuī 'ga 'jawe futat. Jumi'aranūū pyrauwe nipo amanū ma'efera 'gā nanē ū'jāu tywy awi nū. A'eramū futat nipo 'gā ojesowo'gōka imanūu'jawe'emamū ajemogyau. Eko ma'efera 'gā nanē nipo ojesowo'gōka imanūe'emamū.

⁵³⁻⁵⁴Janerete yaua nipo 'ga a'eramū futat imua jane. A'ea namanūi jane. A'eramū futat nipo ae manūa atee pawamū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo are 'gā amū nupe ee rakue:

“Anure nipo Janeruwarete 'ga reni 'wyriaramū jane upe.

A'eramū futat nipo ae amanūu'jape'ema.

'Ga te 'ā ae manūa omateepap.

A'eramū ki jane 'ga je'ega etee futat enupa”,

'jau 'gā 'ā ikwasiarukaa rakue. A'eramū nipo anure Janeruwarete 'ga amanū ma'erama 'gā mu'jaga 'gā sowo'gōka imanūe'emamū etee futat nū. Ymāwarera 'gā nemikwasiarer imū etee futat nipo 'ga aipo apou. ⁵⁵Sā'ā jawa'jyra ae kutuga. A'eramū 'ā ae akutukarera jawa'jyra jukau. A'eramū 'ā aipo jawa'jyra ae kutugu'jape'ema. Nan tee futat Janeruwarete 'ga ae manū mateepawi ae wi. 'Ga imateepaw ire ae amanūme'em. A'eramū jane aipo rapesakaramū jarekyjawe'em jaremanū awi. Nitywi futari nipo ae jero'wua poromū. Ae manūa nanē nipo otywe'emamū nū. ⁵⁶'Awamū jane manūi futari janeypy 'ga 'ā jaremote'aawer are. Atāu 'ga 'ā nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramū 'ga a'eramū amanūmū rakue. 'Ga ree 'ā jane nanē 'ga je'ega renupe'ema rakue nū. A'eramū jane nanē jaremanūmū nū. ⁵⁷A'ere Janejararete 'ga, Jejuī Kristu 'ga jane moferawi nū, werowiarāmū nū. A'eramū futat nipo jane jaremanūu'jape'ema. A'eramū ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

⁵⁸ A'eramū ki pēē Jejuī 'ga rerowiar ywyapiau pejejemogyau. Jarejararete 'ga upe etee pejeporowykyau pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga upe jane porowykyramū janeremi-apoa esageramū 'ga upe. A'eramū ki pēē pejeporowykyau 'ga upe au'jeteramū futat, 'ga remifutara apou 'ga upe.

16

Judeja ywy pewara 'gā nupe ka'aranūū monoa

¹ 'Awamū je pē mu'ei Judeja ywy pewara 'gā nupe ka'aranūū pēē imono are. Jerusareg ipe kwaiwete ikaraemāe'ema 'gā jemogyi. A'eramū ki jane ka'aranūū monou 'gā nupe. Garasi ywy pewara 'gā, Jejuī 'ga rerowiaara 'gā je amu'e aipo are ai'i. A'eramū je 'awamū pēē nanē pē mu'jau ee nū. ² Morowykye'ema rupi pejejatykaaw ipe pēē ka'aranūū pe rerawau yrū pype 'gā nupe. Pēē mū nipo pejeporowykyau peje'wyriara 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā pē mepyyu. A'eramū ki pēē kwaiweteu'i ka'aranūū pe monou'i yrū pype 'gā nupe. Pēē mū nipo ināinānī'i etee pēporowyky repya. A'eramū pēē ināinānī'i etee futat ape monou yrū pype 'gā nupe. Aipoa pēē tejenunewe iapo re nipo je ka'aranūū renūine'ema tekou pē nupe. ³ A'eramū nipo je pēnemimono'ogera etee futat tewau ipyyka imonou Jerusareg ipewara 'gā nupe. A'eramū ki pēē 'gā amū nesaka Jerusareg ipe erawaramū. Pēnemimū'ēmera 'gā kwaaw ire je ka'arana kwasiaa imonou 'gā nee. “Kweramū Korītu pewara 'gā nemimonofera 'gā. Ka'aranūūa 'gā werooukat pē nupe, pē poaawamū”, ta'e inuga 'gā nupe ka'aran are ikwasiaa 'jau. A'eramū 'gā jeremikwasiarera rerawau pēnemimono'ogera ka'aranūū reewe Jerusareg ipewara 'gā nupe, Jejuī 'ga rerowiaara 'gā nupe 'jau. ⁴ Maranamū nipo je esageramū je nanē tewawe'em nū. Maranamū nipo je oi futari. Je oramū nipo pēnemimū'ēmera 'gā awau je rupi.

Paulo 'ga remiapo

⁵ Masetoni ywy pe ra'ne je oi. A'e awi futat nipo tewau pē pyri. ⁶ Peu nipo je tepytau pē pyri amana po'oga poromukuran. Pejejewi je oramū ki mama'ea pemut jee jeremirerooramū. Ma'ape katu nipo je oi aipo awi. Nakwaawi we je tewawa. ⁷ Najeoweri je kamēšiete pē pyri. Pē pyri tekofukuu'ia te je afutat, Jarejararete 'ga ifutar ire.

⁸ 'Awamū je rekoi Efesu pe. Nooa'nei we je 'aw awi. Pētekosti 'jawa 'ara kwaw ire te nipo je oi, jarejatykaawa 'ara kwapaw ire te nipo je oi 'aw awi. ⁹ Jejuī 'ga je amome'u 'auwara 'gā nupe. A'eramū 'gā kwaiwete 'ga rerowiaa. Amumera 'gā te ajee nafutari 'ga mome'ua. Nuerowiari nanē 'gā 'ga nū, je 'ga mome'uramū.

¹⁰ Janejararete 'ga upe Timoteo 'ga porowykyi je 'jawe etee futat. A'eramū ki pēē pejejejukau esage 'ga ree, pejejepyri 'ga oramū. ¹¹ Peago'o kasi 'ga ne. Mama'ea etee ki pēē imonou 'ga upe 'ga remirerooramū. Pejepota'waramū etee 'ga ree. Pē pyri oo re nipo 'ga ruri 'au je pyri nū. Janerewirera 'jawewara 'gā amū nupi nipo 'ga 'ua. A'eramū je 'gā napesaka nipo te'ŷina.

¹² 'Awamū je Apuru 'ga mome'ui pē nupe. “Ekwap Korītu pewara 'gā nesaka. Jarejewirera 'jawewara 'gā nupi ekwapa”, a'e je Apuru 'ga upe ai'i. A'ere 'ga nioweri 'gā nupi. Meewe tee te nipo 'ga oi pē nesaka.

¹³ Perowiar ywyapi ki Jejuī 'ga. Pekyje kasi 'ga rerowiare'ema 'gā nui ne. Jejuī 'ga ki pemome'u 'gā nupe. ¹⁴ Pejepota'wa esageramū pejejee pejeporowykyau esage nanē Jejuī 'ga upe nū.

¹⁵ Estefana 'ga ako opytuna 'gā netee Jejuī 'ga rerowiar ypyramū Akaja ywy pe ikue. Jejuī 'ga rerowia ypy we ako 'gā oporowykyau 'ga upe ikue, ajamu'jau 'ga ree ikue.

¹⁶ A'eramū ki pēē 'gā je'ega renupa. Pejejeupe 'ga 'eawer imū etee futat pēē mama'ea apou. Kwe pe nipo Jejuī 'ga ree moromu'jara 'gā amū akou 'gā nee nanē pejeapyakau nū. 'Gā pyri oporowyky ma'e 'gā nanē poromū nū.

¹⁷ Estefana 'ga, Fortunatu 'ga, Akaiku 'ga. Mīmera 'gā jemuekōēāina je pyri 'gā nura. Muku te 'ā peko je wi. A'eramū 'ā pēē je poare'ema. A'ere 'ā 'gā nuri je poaa rai'i. ¹⁸ Je muekōēāina 'ā 'gā 'ua rai'i. Pēē nanē nipo 'gā pē muekōēāina pē mogyau. A'eramū ki jane 'jau 'gā nupe: “Ore muekōēāi ako pejepe ai'i. A'eramū pēē esage ma'eramū oree”, 'jau ki jane 'gā nupe 'gā muorypa ee.

Oje'ega 'ga imonou 'gā nupe 'gā futaa

¹⁹ Asia ywy pe je rekoi. 'Auwara 'gā Jejui 'ga rerowiaara 'gā oje'ega monou pē nupe pē futaa. Akira 'ga wemireko ēē retee, Prisira ēē retee oje'ega mono pē nupe pē futaa. 'Gā nog ipe Jejui 'ga rerowiaara 'gā ajatykau ojemu'jau Jejui 'ga ree. 'Gā nog ipe ajatyka ma'e 'gā nanē oje'ega monou pē nupe nū. ²⁰ Najuejue etee futat janerewirera 'gā oje'ega monou pē nupe pē futaa.

Jejui 'ga rerowiaaramū ki pejoman, pejejafutaa.

²¹ 'Awamū je rete futat ka'arana kwasiari inuga pē nupe: “Teje'ega amono pē nupe pē futaa”, Pauloramū je ikwasiari pē nupe.

²² Jarejuwarete 'ga Janejararete 'ga ree iporomutare'ema 'gā nereko tywera je afutat. “Ere ejua kamēsīete, ki Jejui”, 'jau je Jarejararete 'ga upe.

²³ 'Ga rerowiaaramū je pē futari. Jarejararete 'ga resage pē nerekoa nanē je afutat nū.

²⁴ Jeporomutar esage je pē nee. Jejui Kristu 'ga perowiat je 'jawe. A'eramū je tepota'wa esageramū pē nee.

Kweramū etee jeje'ega pē nupe.

2 Korītu

Korītu pewara 'gā amū nuerowiari Paulo 'ga. Nafutari 'gā 'ga remikwasiarera. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaru'japa imonou Korītu pewara 'gā nupe, 'gā mueapyou oporowyky are. NaPaulo 'ga etee rūi ka'arana kwasiaa imonou 'gā nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou pē nupe. Timoteo 'ga ako je pyri. Je 'ā Jejui Kristu 'ga remimonoferamū. Ymā te ako Jejui 'ga je monoi kwe pewara 'gā nupe omome'waramū ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gā nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat 'ga je monou kwe pewaramū pē mu'jaukaa ojee ikue. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou Korītu pewaramū pē nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe. Akaja ywy pe okwasi'o ma'eramū pē nupe nanē je ikwasiaa imonou nū. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe je imonoi.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanē 'ā Janejararetea futat nū. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. 'Gā pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Jarejuwarete 'ga simuoryp

³ Janeruwarete 'ga futat 'ā Janejararete 'ga Ruwaretea, Jejui Kristu 'ga Ruwaretea. Ipota'wa 'ā 'ga jane ree jepi. Janeruwarete 'ga 'ā jane poat mama'e apo are kwaiwete. A'eramū ki jane 'ga muorypa ee. ⁴ Ore upe mama'e tywera jeaporamū, Janeruwarete 'ga ore mojemogypyka jui ojee ai'i. A'eramū ore nanē pē poaa 'ga oropoaawera 'jawerimū etee futat. ⁵ Ymā 'ā ia'wyre'ema 'gā Kristu 'ga rereko tyweretei rakue. Nan tee futat ajee 'gā 'ā ore rereko tyweri, Kristu 'ga rerowiaaramū ore jemogyramū. A'ere 'ga 'gā ore rereko tyweramū Kristu 'ga reko ore pyri ore mouagukaa ore rereko tywera upe. ⁶ 'Gā orojereko tywer ire miamū ore pē poari Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pē nupe. Kristu 'ga wejue ore poat ore mouagukaa orojereko tywera upe. A'eramū ore nanē pē poararūmū pē mouagukaa nanē jupe nū. ⁷ Orojemogypyka arajemogyau Jarejuwarete 'ga pē poar are. 'Ga rerowiare'ema 'gā nipo pē nerekou tyweaete ore rereko tyweawera 'jawerimū etee futat. A'eramū nipo “Janeruwarete 'ga pē poaa ore poaawera 'jawerimū etee futat” 'ea jane 'ā sikwaap.

⁸ Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē 'ā jerenyra 'jawe. A'eramū je 'awamū tejereko tywera mome'wau pē nupe. Asia ywy pe je rekoramū 'gā je rereko tyweretei kwaiwete. ⁹ Janeruwarete 'ga je jukaukaa werewi 'gā nupe. A'eramū je tejemuaēma tejee. “Je juka sipo 'gā pa”, 'jau je tejeupe etee futat ai'i. A'eramū je tepoia tejee tejemogypyg awi. A'eramū je tejemogypyka Jarejuwarete 'ga ree etee futat 'awamū. Ae moferapara 'ga ree etee futat je tejemogypyka tekou 'awamū. ¹⁰ Ma'eramū 'ga 'ā je a'gui 'gā nui je jukaukare'ema 'gā nupe. Anure nanē nipo 'ga je a'gui 'gā nui nū. Ajemogypyk je 'ga ree. “Janeruwarete 'ga nojejukaukari 'gā nupe. 'Ga te nā'ā nojejukaukari 'gā nupe re'ā”, 'jau je tejeupe jepi. ¹¹ A'eramū ki pēē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Epoar iki Paulo 'ga, ki Ku'jyp. Ea'gu ki 'ga 'ga ree ifuwet ma'e 'gā nui”, 'jau ki pēē 'ga upe je ree. A'eramū 'ga je jukaukare'ema 'gā nupe, ojeupe pejeje'ega pēē imonou'jau'jaw ire. A'eramū nipo 'gā kwaiwete Jarejuwarete 'ga muorypa je jukae'em are.

Paulo 'ga wea'aramū kwe pe te nū

¹² Janeruwarete 'ga 'ā je poat akou jepi. A'eramū 'ga je mogo esageukaa wowase jepi. Pē neape taetu je 'ā tekou esage jepi. A'eramū je tejerowiaa pē pype teko esage are. Naje'mei je pē nupe. Pē pype tekou tejemuawapia tekou jepi. Aipoa Janeruwarete 'ga ifutaa. Najemogypygi futari je te'akwaaw ekoete are. Janeruwarete 'ga wejue opota'waramū je ree. Opājē 'ga imua jee. A'eramū taetu je tekou esage pē pype.

¹³ Namama'eay are rūi je ka'arana kwasiari pē nupe. Mama'e aye'em are etee te je ikwasiari imonou pē nupe. A'eramū pē imogytau pejejeapyoramū ee. Ee pēneapyoa je afutat. ¹⁴ Awamū nipo nepēneapyopawi ee pejejemogyau. A'eramū ki pē pejejea'aramū ee. A'eramū nipo pē pejejeapyokaturamū ee. A'eramū nipo pē Jarejararete 'ga ruaw ipe pejeku'iramū je ree. Jejui 'ga ruaw ipe pejeku'iramū je ree pejejee jeku'i 'jawerimū etee futat.

¹⁵⁻¹⁶ Ee pēneapyo are je jemogypygi tekou ikue. A'eramū je 'jau tejeupe: “Too Korītu pewara 'gā nesaka 'jau nū kwy”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “Masetoni ywy pe tewau tapytaaip Korītu pewara 'gā pyri 'jau”, a'e je numiamū. “A'eramū tewau kwe pe 'gā nui. A'ere je tejewya tepytaaiwu'japa 'gā pyri 'jau nū kwy”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “A'eramū nipo je 'gā maku'iu'jawi tejee re'ā”, 'jau je tejeupe numiamū. Je jewyramū amunipo 'ā pē mama'e mua jee Judeja ywy pe jeremirerooramū. A'ere je nooi. ¹⁷ Jerea'at amutee te je nū. A'eramū nipo pē mū 'jau jee: “I'me te Paulo 'ga oree 'we”, 'jau nipo pē mū jee. A'ere je naje'mei futari pē nupe. Maran gatu gatu etee mama'ea jee. ¹⁸ Janeruwarete 'ga 'ā ni'mei futari. U'eawer imū etee futat 'ā 'ga mama'e apoi. A'eramū je nanē te'me'emamū pē nupe nū. Namoryteei je pē te'eawer are. ¹⁹ Jejui Kristu 'ga ako je amome'u pē nupe ai'i. Timoteo 'ga, Silasi 'ga. Mīmera 'gā netee ako je Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga mome'wau pē nupe ai'i. Mama'e a'jea etee 'ā Jejui Kristu 'ga omome'u rakue. 'Ga futat ako Jarejuwarete 'ga imome'waukaa oree ikue. A'eramū ore nanē mama'e a'jea etee imome'wau pē nupe. ²⁰ U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi Jejui Kristu 'ga upe. U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga muri janee. A'eramū jane 'ga je'ega rerowiaa. “A'jea futat 'ga remiapoā”, 'jau jane 'ga upe. A'eramū jane 'ga muorypa Jejui Kristu 'ga ree. ²¹ Janeruwarete 'ga futat 'ā Jejui Kristu 'ga rerowiarukaa oree. Pē nupe nanē 'ga futat 'ga rerowiarukaa rakue. 'Ga futat 'ā jane mujat Jejui Kristu 'ga ree. 'Ga futat 'ā jane mogyau wemiayuwamū. ²² Sā'ā jane jarejera kwasiara jarekaraemā are. A'eramū 'ā tekotee 'gā janekaraemā kwaapa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga U'agesage muri wemiayuwamū janee. A'eramū jane jarejemogypyka 'ga 'eawer are: “Te'agesagea je amono pē nupe ra'ne. A'eramū je anure mama'e monou pē nupe kwaiwete” 'eawer are jane jarejemogypyka jarejemogyau.

²³ Janeruwarete 'ga je kwaap. “Naje'mei je”, a'e je 'ā 'ga remianuwamū. Najeje'eg wyrafeniweri wejue je pē nupe. A'eramū je tewawe'em pē pyri ai'i. ²⁴ “Je te 'ā pē'wyrara. A'eramū ki pē mama'e apou je'eawer imū”, 'jawe'em je 'ā pē nupe. Pekwaap futat 'ā Jejui Kristu 'ga. A'eramū je 'jawe'em pē nupe: “Jejui 'ga ki perowiat”, 'jawe'em je 'ā pē nupe. A'ere je pēnorywa tee ifutari. A'eramū je mama'e apou pē nupe pē muorypawamū.

2

¹ Pēnorywa je afutat. Ma'eramū 'ā je nooi pē pyri. “Kasi je 'gā pyri tewau teje'ega moywrafeni 'gā nupe ne kwy”, 'jau je tejeupe. “A'eramū amusipo 'ā je 'gā mu'arasigu'japa etee”, 'jau je tejeupe. A'eramū je a'eramū tewawe'em pē pyri. A'eramū je ka'arana etee ikwasiaa imonou pē nupe. ² Pē mu'arasig ire sipo awyja je maku'iu? Naani. Pejemu'arasig ire naje maku'i pejepe. ³ A'eramū je a'eramū 'jau tejeupe ai'i: “Nooi pa je 'gā pyri kwy”, 'jau je ai'i. “Kasi a'e pe je 'gā mu'arasigi etee tewau ne kwy”, 'jau je tejeupe ai'i. “A'eramū je nanē te'arasigamū 'gā neewe ne kwy”, 'jau je tejeupe ai'i. Pē'arasig ire nitywi je maku'iaara 'ga amū. Ma'eramū 'ā je ka'arana etee ikwasiari imonou pē nupe ikue, pē mosōu mama'e tywera apo awi ikue. “Pepoit mama'e tywera apo awi”, 'jau je ka'aran are imonou pē nupe. Jeremikwasiarera resag ire mama'e tywera apo awi pejepoira je maku'i. A'eramū pē nanē pejeku'iramū pejejemogyau je 'jawe futat. ⁴ Pē nupe ka'arana kwasiaa je tejaa'wau pē nee ai'i. Najeporomu'arasigiweri je pē nee ai'i.

A'eramū je tejaa'wau pē nee ai'i. “Ojee jeporomutara 'gā ikwaawa je afutat”, 'jau je tejeupe etee futat ai'i. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ai'i.

Jaretywer awi janepoiriweramū 'ga imoia jane wi

⁵ Mama'e tywera apoara 'ga, 'uwa 'ga remireko ēē rerekwara 'ga, je mu'arasig etee ojee ai'i. Pēē mū taetu nipo 'ga pē mu'arasiga pē mogyau rai'i. ⁶ A'eramū nipo pēē 'ga rerekou tywea ee rai'i. A'eramū je 'awamū 'jau pē nupe: Au'je ki 'ga rereko tywer ire. ⁷ 'Awamū ki pēneatee futat 'ga remiapofer awi. Pemur iki 'ga pejejepype nū. Kasi a'e pe 'ga poireteetei Jejui 'ga rerowiar awi ne, 'jau je pē nupe. ⁸ A'eramū je 'jau pē nupe: 'Ga ree pejeporomutara ki peesaukat 'ga upe. Pereko esage etee ki 'ga, 'jau je pē nupe.

⁹ Pē nupe ka'arana kwasiaa je 'jau tejeupe etee futat ai'i: “Wenup sipo 'gā jeje'ega? Wapo sipo 'ga mama'ea ojeupe je'eawer imū?” 'jau je tejeupe ai'i. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ai'i. A'ere ako peenup tāmējē jeje'ega ai'i. A'eramū a'ea je muorypa.

¹⁰ 'Ga remiapofer awi pēneateeramū je nanē jereateeramū jui nū. Pē 'jawe etee futat tejeateeramū 'ga remiapofer awi. Kristu 'ga remianuwamū je 'i: 'Ga remiapofer awi jereateeramū tekou, 'jau je 'ga remianuwamū. ¹¹ 'Ga remiapofer awi jarejeatee'emamū nipo mama'eukwaawa 'wyriara jane mote'ari ee. “Janete'ara mama'eukwaawa 'wyriara afutat” 'ea jane 'ā sikwaap. A'eramū jane jarejeateeramū aipo 'ga remiapofer awi. Kasi a'e pe mama'eukwaawa 'wyriara jane mote'areteetei ee ne.

Kristu 'ga retee jane mama'eukwaawa 'wyriara retygi

¹² Troate pe je oi peuwara 'gā nupe Jejui 'ga ree morogyta esage mome'wawamū ai'i. Jejui 'ga mome'wawamū je oi ai'i. Ojepyri je waēmamū 'gā aku'iramū je ree ai'i. “Taruenup eneje'ega 'jau”, 'jau 'gā jee ai'i. Janejararete 'ga te 'gā moporenuwiwerukaa jeje'eg are ai'i. A'eramū 'gā oporenuwiweramū ee. ¹³ A'ere je jemuaēmi jarejewirera 'jawewara 'ga ree, Tito 'ga ree. “Peu futat je oi ene rekoa”, e'i 'ga jee ikue. A'ere 'ga nuri we owaēma peu. A'eramū je a'eramū tewau pe awi ai'i nū. Tewau Masetoni ywy pe Tito 'ga rekaa ai'i.

¹⁴ A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga remiapofer are. Janeruwarete 'ga te 'ā jane poaa mama'eukwaawa 'wyriara retyg are. Kristu 'ga 'ā mama'eukwaawa 'wyriara retyka rakue. A'eramū jane Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū etyka 'ga retee futat. Sā'ā jany kasiga reafena kwasi'oa jany kasiga ojee imono re. A'eramū 'ā jane pyriwara 'gā jany kasiga reafena renupa. Nan tee futat jane Jejui 'ga mome'ui jarejepyriwara 'gā nupe, 'ga rera muāina 'gā nupe. ¹⁵ Sā'ā judeu 'gā mama'e kasiga rapya Jarejuwarete 'ga muorypawamū rakue. Nan tee futat jane 'ga muorywi Jejui 'ga mome'uramū. Janeje'ega renupara 'gā amū nipo Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'gā katu'oka 'gā mogyau wemiayuwamū. A'ere nipo janeje'ega renupara 'gā amū nuerowiari futari Jejui 'ga. A'eramū nipo 'gā awau ajemogyau mama'eukwaawa 'wyriara rape rupi. ¹⁶ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nupe Jejui 'ga mome'ua mama'e pysoga 'jawe. Niparuerowiariwari 'gā Jejui 'ga ree. Sā'ā mama'e pysoga pyri ae oe'ema. Nan tee 'ga rerowiare'ema 'gā nupe 'ga mome'ua nia'wyri. A'eramū 'gā amanū re awau muku 'ga wi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe te 'gā oi. A'ere Jejui 'ga rerowiaaramū jane upe 'ga mome'ua jany kasiga 'jawe. Jareparuerowiariweramū jarejemogyau 'ga ree. A'eramū Janeruwarete 'ga jane katu'oka jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū 'ga jane manū re jane mogyau ojepyri nakwaparimū ete rūi futat. Awỹja sipo ajee Jejui 'ga mome'uarū kwe pewara 'gā nupe? ¹⁷ Ore futat 'ā 'ga oromome'uarū 'gā nupe. A'ere 'ā amumera 'gā Jejui 'ga mome'ui ka'aranū are etee ajemogyau. “Jejui 'ga pa je amome'u 'gā nupe kwy. A'eramū 'gā je mepyau 'jau kwy”, 'jau imome'wara 'gā ajemogyau ojeupe. A'ere ore nanarūi. Janeruwarete 'ga 'ā ore monoukat Jejui 'ga mome'wawamū. A'eramū 'ā ore

Kristu 'ga remiayuwamū 'ga mome'wau a'jea futat kwe pewara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga remianuwamū futat ore 'ga mome'ui.

3

Janeruwarete 'ga je'eg yau

¹ Pē nupe aipo imome'wau sipo ore jerowiaraiwi etee orojee? Naani. Nore kwaawi sipo pejepe? Ore kwaap futat pejepe. A'eramū ore 'jawe'em arajaupe ikue: “Korītu pewara 'gã najane kwaawi we. A'eramū jane jarejemome'wau 'gã nupe”, 'jawe'em ore arajaupe ai'i. Ore kwaap futat ako pejepe ai'i. A'eramū ako ore orojemome'wawe'em pē nupe nū. “Kweramū Janeruwarete 'ga remiayuwa 'ga amū. Paulo 'ga rera”, aru'eu'jap sipo ore ka'arana monou ikwasiaa pē nupe ai'i nū? Naani. ² Pēē futat ore mome'u pejepe ka'arana 'jawe. A'eramū pē nesakara 'gã pēneko esage nanē esaka nū. A'eramū nipo pē nesakara 'gã 'jau ajaupe: “Mama'e a'jea etee Paulo 'ga omome'u. Sã'ã 'ga remimu'efera 'gã, Korītu pewara 'gã jemu'ea ako esage are”, 'jau nipo pē nesakara 'gã. Ore nanē nipo pejemogy esage kwaapa nū. ³ Kristu 'ga 'ã pē mogyau wemiayuwamū pē nupe omome'u re. A'eramū pēē pejemogyau 'ga remikwasiarera ka'arana 'jawe. Naitapew are ikwasiaripyrera 'jawe rūi pēē. A'eramū pē nesakara 'gã Kristu 'ga remiapofera resaka. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pyu futat 'ã Kristu 'ga jane mu'jagi wemiayuwamū. A'eramū jane resakara 'gã 'ga remiapofera kwaapa.

⁴ Ore orojemogypyk Jarejuwarete 'ga ree, Kristu 'ga ree nanē nū. A'eramū nipo ore pēneko esage resaka 'jau: “Janeruwarete 'ga te ako jane mono Korītu pewara 'gã mu'jau ikue. 'Gã nupe Kristu 'ga jane imome'uramū ako Janeruwarete 'ga 'ga rerowiarukaa 'gã nupe ikue”, 'jau ore pē nesaka. ⁵ Naore tee rūi ako ore Jeju 'ga rerowiarukara pē nupe ai'i. Janeruwarete 'ga te 'ga werowiarukat pē nupe. Janeruwarete 'ga te 'ga omome'uukat oree pē nupe. ⁶ Janeruwarete 'ga te Jeju 'ga mome'uukat oree ikue. “Jeju Kristu 'ga pēē imome'uramū Je'agesagea te 'ga rerowiarukari 'gã nupe, 'gã mogyau jeremiayuwamū 'gã momyauu”, 'jau Janeruwarete 'ga oree ikue. A'eramū 'ga ore monou kwe pe Jeju Kristu 'ga mome'wawamū ai'i. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'jau janepy 'gã nupe rakue: “Teporogytafera renupare'ema 'gã je amono mukuu tejewi 'gã manū re”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mogyi 'ga remiayuwamū Kristu 'ga rerowiaaramū etee te. A'eramū 'ga jane manū re jane mogyau ojeypyri nakwaparimū ete rūi.

⁷ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga renūina rakue. “Ere ejua ejeupia 'au je pyri”, 'jau 'ã 'ga 'ga upe rakue. A'eramū 'ã Moisesi 'ga awau ojeupia ywytyra apyte'rarimū Jarejuwarete 'ga pyri rakue. A'eramū 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa itapew are Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga je'ega kwasiaramū 'ã Moisesi 'ga reakwara wenyfugamū 'ga wi rakue. A'eramū 'ã Israeu juapyrera 'gã ojeypyri 'ga jewyramū amã'jãuarūme'em 'ga reakwar are rakue. 'Ga reakwara renyfuga 'gã neakawayau rakue. Esage te 'ã Janeruwarete 'ga je'eg ymanera rakue. A'ere 'ã janepy 'gã nuenuwi futari Jarejuwarete 'ga porogytaa rakue. A'eramū 'gã 'ã amanūmū awau mukuu 'ga wi rakue. ⁸ A'ere 'ã Janeruwarete 'ga 'awamū U'agesage muri jane, Jeju 'ga rerowiarukaawamū jane. Esage futat 'ga 'Agesage porowykya! ⁹ Esage futat Janeruwarete 'ga porogytaa rakue. 'Ga porogyta mogytaramū janepy 'gã otywera kwaapa futat rakue numiamū. A'ere janepy 'gã nopiri otywer awi rakue. A'eramū 'gã amanūmū awau mukuu Jarejuwarete 'ga wi 'ga porogytaa renuwe'em ire etee futat. A'ere esageramū futat Jeju 'ga mome'ua. 'Ga mome'ua jane erowiar ire Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū jane jaremanū re jarewau jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū ete rūi. Aipoa 'ga porogyta yaua. “Teja'yra 'ga pēē erowiarāmū je pē mogyi tejemiayuwamū. A'eramū nipo je anure pē mogyau tejepyri” 'ea 'ga porogyta yaua. ¹⁰ Esage futat Janeruwarete 'ga porogyta ymanera rakue, Moisesi

'ga upe 'ga remikwasiarukarera rakue. 'Awauwara morogyta yaua taetu aje 'ã esage ete Moisesi 'ga remikwasiarera resage apyraapa. ¹¹ Esage futat Janeruwarete 'ga porogyta ymanera. Namutamutarūi futat 'gã Moisesi 'ga remikwasiarera renuwi. A'etea esage futat 'gã nupe. A'ere jane 'awamū Jarejuwarete 'ga porogyta yau rerekoi. Esage futat 'ga porogyta yaua. Nateepawa'uweri futari 'ga porogyta yaua.

¹² Jarejuwarete 'ga porogyta are ore jemogypygi arajemogyau. A'eramū ore orokyjawe'em Kristu 'ga mome'u awi. ¹³ Ymã 'ã Moisesi 'ga weakwara piari taity pyu weakwara renyfug awi rakue. Iwewa teepawa resaukaawe'emamū 'ga imonou oje'arimū rakue, Israeu juapyrera 'gã nupe esaukaawe'emamū rakue. Na'gã 'jawe rūi jane iapoi. ¹⁴⁻¹⁵ Ymã 'ã Israeu juapyrera 'gã naeapyoi futari 'ga porogyta are rakue. 'Awamū miamū aje 'ã 'gã naeapyoi ee. Moisesi 'ga remikwasiarera mogytaramū iapyaka'jam ma'e 'jawe etee 'gã jemogyi. Kristu 'ga ree ojemujar ire te 'gã neapyoramū Jarejuwarete 'ga porogyta are. A'eramū 'gã ajemogyau iapyakwafuk ma'e 'jawe. ¹⁶ Jejui 'ga rerowiar ire nipo 'gã neapyoramū Jarejuwarete 'ga porogyta are. Sã'ã Moisesi 'ga weakwara piaro'woga Jarejuwarete 'ga pyri ojewyawamū rakue. Nan tee jane Jarejararete 'ga rerowiaaramū janereapyoramū 'ga porogyta are. ¹⁷ “Janejararete 'ga”, 'jau je. Jarejuwarete 'ga 'Agesage upe te je 'i. Werowiarāmū Jejui Kristu 'ga janetywera moia jane wi, Janeruwarete 'ga 'Agesage muri janee. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mu'jaga Janeruwarete 'ga remiayuwamū. 'Ga 'Agesage jane rekoramū jane jaretywe'emamū rēwējēmī jaretywera pyu. ¹⁸ Ymã Moisesi 'ga reakwara wenyfugamū Jarejuwarete 'ga pyri 'ga o re rakue. Nan tee Kristu 'ga remiayuwamū jane jarejemu'jaga 'ga 'jawe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mu'jaga Kristu 'ga 'jawewaramū. Anure taetu nipo jane jarejemogyau 'ga 'jawe futat.

4

Kristu 'ga ree etee ki jarejea simỹi

¹ Janeruwarete 'ga ajemuaēma ore ree. A'eramū 'ga ore mogou ojeupe oporowyky ma'eramū. Jejui Kristu 'ga mome'waramū 'ga ore mogou ojeupe ikue. A'eramū ore orojorypawe'emamū arajemogyau. ² A'eramū ore oropoia mama'e tywera apo awi. Jemime miamū futat ore mama'e tywera apowe'em. Oropoit futat ore mama'e tywera apo awi. Nore'mei futari ore Jejui 'ga ree. Nasigaty rūi ore Jejui 'ga mome'ui. Mama'e a'jea etee futat ore oromome'u arakou. 'Ga je'eg imū etee futat ore arajemogyau Jarejuwarete 'ga reape. A'eramū ore resakara 'gã 'jau nipo ajaupe: “Paulo 'ga ako esage Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat ojeupi oo ma'e 'gã netee”, 'jau 'gã ajaupe, ore resaka. ³ Jejui 'ga nipo ore imome'wau esage agawewi. A'etea nipo amumera 'gã naeapyoi ee. 'Ga rerowiare'ema 'gã nipo naeapyoi futari ee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã naeapyoi futari ee. ⁴ Mama'eukwaawa 'wyriara wejue nuerowiarukari 'gã nupe. A'eramū 'gã weapyoe'emamū 'ga mome'u are. Mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'wyriara. A'eramū wemiayuwa 'gã mueapyoukare'ema ee. Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga 'jawe futat. A'eramū mama'eukwaawa 'wyriara wemiayuwa 'gã mueapyoukare'ema 'ga ree. ⁵ Jejui Kristu 'ga etee 'ã ore oromome'u 'gã nupe. “Jejui Kristu 'ga perowiat”, 'jau 'ã ore arakou 'gã nupe. “Ore rerowiat pejepe”, naru'ea'uweri 'ã ore 'gã nupe. “Jejui Kristu 'ga perowiat”, aru'e te 'ã ore 'gã nupe. “Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. A'eramū pēē 'ga te erowiaa”, 'jau 'ã ore 'gã nupe. 'Ga upe etee futat ore porowykyi arakou. A'eramū ore mama'e apou pē nupe, pē poaa 'ga rerowiar are. ⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ywy apoi ywaga reewe rakue. A'e pype 'ga 'jau rakue: “Ypytunaiwa pype je 'ara mogoi”, 'jau 'ga rakue. 'Awamū 'ã 'ga futat jane mueapyoukaa oporogyta are. Kristu 'ga kwaawukaa janee ikue. Janeruwarete 'ga 'ã esage ma'ea. 'Ga 'jawe etee futat Kristu 'ga. A'eramū jane Jarejuwarete 'ga kwaapa Kristu 'ga reewe futat.

⁷ Namaira rūi jane. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga ojekwaawukaa jane. Wa'yra 'ga nanē 'ā 'ga ikwaawukaa jane nū. Sā'ā ae mama'e esage monoa mama'e ryrū pype. Mama'e esagea ae nomonoa'uweri japepo tywera pype. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega muri janetywera po pe rakue. A'eramū 'gā aipo jane imome'uramū wea mŷina ee etee. Najane ree rūi 'gā wea mŷi aipoa jane imome'uramū. Janeruwarete 'ga jane moporowykyukat ojeupe. 'Ga pājē mū etee te jane mama'e apoi 'ga upe. A'eramū janeremiapofera resakara 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa ee. “Ene te 'ā eneresage jepi. Mama'e esagea 'ā ereapoukat 'gā nupe epājē mū”, 'jau 'gā 'ga upe 'ga muorypa ee.

⁸ Amumē 'ā mama'e tywera jeapoi jane. A'ere 'ā jane nipoiri futari Jeju 'ga wi. Amumē 'ā jane jarejemiaporama kwaape'ema. “Maran te je iapoi?” 'jau 'ā jane jarejeupe. A'ere Janeruwarete 'ga jane mueapyoi janeremiaporam are. ⁹ Kwaiwete agawewi nipo jane ree iporomutare'ema 'gā jane rerekou tyweaete. A'etea nipo Jeju 'ga ako jane pyri. ¹⁰ Sā'ā 'gā ore rerekoa. 'Gā fuewepawe'ema ore wi. Kamēsī'īsī'ī 'gā afueweramū ore ree. Sā'ā 'gā Jeju 'ga juka rakue. Nan tee futat 'gā fueweramū ore ree. A'ere Jeju 'ga jejukai ore ree. Ore apisiukare'ema 'ga 'gā nupe. Amanū re 'ā Jeju 'ga ferawi etee rakue nū. A'eramū 'ga akou ore pyri futat. A'eramū ore resakara 'gā 'ga ferawa rerowiaa. ¹¹ Kwe pewara 'gā nupe ore Jeju 'ga mome'uramū 'ga ree iporomutare'ema 'gā afueweramū ore ree kamēsī'īsī'ī. A'ere 'ga nore apisiukari 'gā nupe. A'eramū ore resakara 'gā 'jau ajaupe: “Ako futat Jeju 'ga 'gā pyri ra'e. Ojejuka futat 'ga wemiayuwa 'gā nee ra'e”, 'jau 'gā ajaupe, ore resaka. ¹² Jeju 'ga ore imome'uramū 'gā afueweramū ore ree. “Siapisi 'gā 'jau”, 'jau 'gā ajaupe. A'ere 'ā pē Jeju 'ga perowiat aipo are taetu. A'eramū nipo pē pejewau 'ga pyri pejemanū re nakwaparimū ete rūi futat pejemogyau.

¹³ Ymā 'ga amū ikwasiaa Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are rakue. “Arowiat je tekou. A'eramū je imome'wau pē nupe”, 'jau 'ā 'ga ikwasiaa rakue. 'Ga 'jawe ore rekoi. Jeju 'ga ore aruerowiat arakou. A'eramū ore 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. ¹⁴ Janejararete 'ga manū re 'ā Janeruwarete 'ga Jeju 'ga moferawi etee rakue nū. A'eramū ore “Jeju 'ga jane erowiaaramū Janeruwarete 'ga jane moferapa etee jane manū re nū. A'eramū 'ga jane mogyau ojeypyri nakwaparimū ete rūi” 'e rerowiaa arajemogyau. Ore nanē nipo 'ga ore rerawau ojeypyri pē neewe. ¹⁵ Pē nupe Jeju 'ga mome'u are ore orojereko tywerukaa etee futat 'gā nupe. Pejejeupe Jeju 'ga ore imome'uramū pē 'ga rerowiaa. “Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree. A'eramū 'ga wa'yra 'ga mua ywy pe janetywera mepyawamū rakue” 'ea pē erowiaa. Kwe pewara 'gā nanē nipo 'ga rerowiaa ojeupe ore 'ga mome'uramū. A'eramū ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa jarekatu'og are.

Anure nipo 'ga mama'e esage muri jane

¹⁶ A'eramū ore a'eramū aruojere'emamū Jeju 'ga mome'u awi. Oreretea nipo oymanamū futat numiamū. Afuakare'emamū agawewi futat. A'ere Janeruwarete 'ga ore'aga momyau ore ore rekoramū. ¹⁷ Ore rerekou tyweaete agawewi futat 'gā. A'ere ore 'i etee orojeupe: “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri jane, 'gā je rereko tywera apyraapa”, 'jau etee ore orojeupe. A'eramū ore oropy'a'wyre'emamū orojereko tyweramū. Ore upe Janeruwarete 'ga remimurama esage futat 'gā ore rereko tyweawera apyraapa. ¹⁸ Noromŷi ore orojea 'auwara mama'e are etee. 'Auwara mama'e teepaw ete kamēsīete. A'eramū ore orojea mŷina Jarejuwarete 'ga ree etee futat. Janeruwarete 'ga te natepawi futari. Ore upe 'ga remimurama nanē atepawe'emamū futat nū.

5

¹ Tapŷja 'jawe janeretea. Sā'ā ae tapŷi apoa. A'ere 'ā tapŷja to'omi kamēsīete. Nan tee futat nipo janeretea. Jane manūnamū nipo janerete nemamū futat. A'ere nipo

jane manūnamū jane'aga oi ywag ipe. A'eramū nipo peu Janeruwarete 'ga janerete yau mua janee nū. Aipoa jarejete yau rerekou nipo jane nimanūu'jawi futari. ² 'Awamū futar iki janerea'at ywag are. 'Awamū futat jareoweramū ywag ipe. Janerea'ar iki jarejete yaua jarejeupe imurawam are. A'eramū jane jarefaemamū ee, jarejete yau futat are. ³ Ywag ipe jane o re nipo Janeruwarete 'ga janerete yau muri janee. A'eramū nipo jane jarejemogyawe'em jarejete'eme. ⁴ 'Au ywy pe jarejemogyau 'ā jane jarejaa'wau mama'e tywera rerajaa'wau. Janemanūweri jane 'ā numiamū. A'ere 'ā janeporomojopy'ruweramū futat jarejete are peu jareo re. Jarejete yaua jarejeupe imur ire jane jaremanūu'jape'ema. ⁵ Janeruwarete 'ga nanē ojeypyri janejemogya afutat nū. U'agesagea ako 'ga amut janee ikue. “Awamū je Te'agesage monoi pē nupe. A'eramū je anure mama'e mū monou'japa pē nupe nū”, 'jau ako 'ga janee ikue. Ma'eramū 'ā jane 'ga 'eawera rerowiari jarejemogyau, “Anure je pē mogyi 'au tejepyri nakwaparimū warāu rūi. Pēnete yau nipo je imonou pē nupe. A'eramū nipo pēē pejemanūu'jape'ema”, 'ga 'eawera rerowiaa jarejemogyau.

⁶ A'eramū ore orojorywamū 'ga pyri orooram are. 'Au ywy pe arakou ore narakoi 'ga pyri. ⁷ A'ere ore jemogypygyi 'ga ree. Naruesagi agawewi ore 'ga. A'etea ore orojemogypygyk 'ga ree. Norojemogypygyi ore orojemiesag are te. 'Ga ree etee futat ore jemogypygyi. ⁸ A'eramū ore araku'iramū arajemogyau. Jarejuwarete 'ga pyri oreoweramū arajemogyau. ⁹ A'ere ore Jarejararete 'ga muorywa taetu ifutari mama'e mū futara apyraapa. A'eramū ore mama'e apou 'ga remifutar imū arakou. 'Ga remifutara 'ara rupi nipo ore oi peu 'ga pyri. ¹⁰ Anure nipo jane jatykai jarejemogyau Kristu 'ga rowase 'ga rerowiaaramū etee juejue. A'eramū nipo 'ga jane mepyau janeremiapofer are. Janeremiapo tywer are nanē nipo 'ga jane mepyau i'jawerimū etee futat. Janeremiapo esage are nanē 'ga jane mepyau nū. Ma'eramū 'ā ore mama'e apoi 'ga remifutar imū etee.

Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e

¹¹ “Mama'e tywera aporamū jane jemogyi Jarejuwarete 'ga kurapara 'jawewaramū 'ga upe” 'ea 'ā ore ikwaapa. Ma'eramū 'ā ore kyjei mama'e tywera apo awi. Ma'eramū 'ā ore pē mu'ei mama'e a'je are te. 'Gā nanē ore imu'jau ee ai'i nū. Janeruwarete 'ga orereko esage kwaapa. Pēē ikwaawa nanē esage jee nū. ¹² Norojerowiaraiwi ore orojee etee. Orojemome'u 'ā ore pē nupe pē maku'iawamū orojee. A'eramū nipo pēē ore mome'wau ore ago'oara 'gā nupe. Aipo 'gā nipo 'jau ojeupe: “Je te 'ā esage ma'eramū. Esak jeraity esagea”, 'jau nipo 'gā ojeupe etee futat. A'ere nipo 'gā naeapyoī ako a'wyre'em are. ¹³ Jejuī 'ga je imome'uramū amumera 'gā 'jau jee: “Paulo 'ga 'ga 'akwaawe'ema 'ga wereko”, 'jau amumera 'gā jee, je ago'wau ai'i. A'ere je Kristu 'ga mome'ui tekou. “Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau”, 'jau je tekou. Aipo je'ea sipo naje mu'akwaawukari je mogou? Amumera 'gā te ajee “Paulo 'ga i'akwaawa akou”, e'i jee. Je'akwaap futat je. A'eramū je Kristu 'ga mome'wau pē nupe, 'ga rerowiarukaa pē nupe. ¹⁴ Kristu 'ga iporomutat jane ree. Ma'eramū 'ā ore Kristu 'ga mome'ui pē nupe. Kristu 'ga amanū janetywera mepyau rakue. A'eramū 'ga werowiarāmū janetywera moia jane wi. A'eramū jane jarejemogyau rēwējēmī mama'e tywera apoare'ema 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga reewe amanū ma'efera 'jawe rēwējēmī jarejemogyau. ¹⁵ Jane ree Kristu 'ga manūi rakue, janetywera mepyawamū rakue. Amanū re 'ga ferawi etee rakue nū. A'eramū ki jane 'ga rerowiaaramū mama'e apou'jape'ema jarejemifutar imū etee. 'Ga remifutar imū etee futat ki jane mama'e apou. Mama'e esagea jane iapoa te 'ga afutat. Ma'eramū 'ā 'ga manūi jane ree rakue. Jane ree nanē 'ā Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rakue nū.

¹⁶ A'eramū ki jane jaremā'jāue'em tekotee 'gā naity are. “Ko 'ga nipo 'ā nia'wyrī. Sā'ā 'ga taity tywe'ri ete erekoa”, 'jawe'em jane jarejaupe. “Ko 'ga naje 'jawe rūi. Towajara te 'ga”, 'jawe'em jane jarejaupe nū. “Kwe 'ga ipiūnū”, 'jawe'em jane jarejaupe. Nijokwaawi

jane jarejuaity are. Jarejopir are nanē jane nijokwaawi nū. Kristu 'ga upe miamū te 'ā amumera 'gā 'i rakue: “Nakūima'eeteete rūi 'ga. Sā'ā 'ga rekoa mama'e tywera apoara 'gā pype”, 'jau 'ā amumera 'gā Kristu 'ga upe rakue. Nokwaawi 'gā 'ga rakue. A'eramū ki jane jarejuago'wawe'em. Kristu 'ga taetu ki jane iago'wawe'em. ¹⁷ Kristu 'ga ree jarejemujar ire jane jarejemu'jaga 'ga 'jawewaramū. A'eramū futat jane mama'e apowe'em jarejekwawer ymaner imū. Janerekoteefera ateepawamū futat jane wi. A'eramū futat jane jarejemogyau esage Kristu 'ga remifutar imū etee futat. ¹⁸ Janeruwarete 'ga 'ā jane momyauu Kristu 'ga jane erowiarāmū. Kristu 'ga rerowiare'ema jane jemogyi 'ga ree iporomutare'emamū. A'ere jane 'ga rerowiarāmū jane jemu'jagi Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramū futat. A'eramū Janeruwarete 'ga ojee iporomutat ma'eramū jane jemogya futaa. “Pe'je pejewau Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā nanē ojemu'jaga je ree iporomutat ma'eramū”, 'jau 'ga jane. ¹⁹ A'eramū jane 'jau 'gā nupe: “Kristu 'ga amanū 'ypeywar are janetywera mepyawamū. A'eramū Janeruwarete 'ga Kristu 'ga jane erowiarāmū janetywera moia jane wi, jane mogyau ojee iporomutat ma'eramū”, 'jau ki jane 'gā nupe. Janeruwarete 'ga 'ā jane mono kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. “Pe'je pejewau kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. Kristu 'ga amanū janetywera mepyawamū rakue, pe'je ki 'gā nupe. Kristu 'ga rerowiarāmū je pē mogyi tejemiayuwamū, e'i Janeruwarete 'ga pē nupe, 'jau ki pē 'gā nupe”, 'jau 'ga oree ikue.

²⁰ Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ore mogoi ojuru irūnamū ikue, Kristu 'ga mome'wawamū kwe pewaramū pē nupe ikue. Kristu 'ga je'eg imū ore 'i pē nupe: “Ga remiayuwamū pejemu'jagukat Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga 'ā pē momyauu”, 'jau ako ore pē nupe ikue.

²¹ Kristu 'ga nityweri futari. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'ere Janeruwarete 'ga janetywera monoi 'ga upe. A'eramū 'ga janetywera reramanūmū 'ypeywar are rakue. A'eramū jane Kristu 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau 'ga remiayuwamū. A'eramū jane jaretywe'emamū rēwējēmī jaretywera pyu 'ga upe. A'eramū jane mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat.

6

¹ Jarejuwarete 'ga retee jane porowykyi. A'eramū ore 'jau pē nupe: Pepoit futat kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Ipota'wa 'ga pē nee. Jejui 'ga pē erowiarāmū Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui, pē mogyau wemiayuwamū. A'eramū ki pē pejepoire'ema 'gā nerowiar awi. ² Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Pēpoaawa 'ara rupi je apyakai tejenūi are ikue.

Pē katu'okawa 'ara rupi je pē katu'oka ikue”,

'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere je 'awamū je 'i pē nupe: 'Awamū futat iwaēmi 'ga pē poaawa upe, Jarejuwarete 'ga pē katu'okawa upe, a'e je 'ā pē nupe 'awamū.

³ Orojeko esagea ore arafutat arakou. Narafutari ore 'gā motyweawa apoa 'gā nowase. A'eramū nipo 'gā ore ago'wawe'em Kristu 'ga ore imome'uramū. ⁴ Orereko esage resag ire nipo 'gā 'jau oree: “Jarejuwarete 'ga upe Paulo 'ga porowykyi opytuna 'gā netee ra'e. Sā'ā 'gā neko esagea”, 'jau nipo ore resakara 'gā oree. Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gā ore rerekou tyweaete agawewi ai'i. A'etea ore noropoiri futari Kristu 'ga mome'u awi. Amumē ore orotywe'emamū agawewi mama'e pyu. A'etea ore oreta'wa etee futat arakou. Orojeupe mama'e tywera jeaporamū orojemouaga jupe. ⁵ Amumē Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā ore nupānupāu. Amumē 'gā ore munepa ekoete futat moromunepawa pype. Amumē 'gā ore mieu Jejui 'ga mome'u are. A'ere ore Jarejuwarete 'ga upe etee futat ore porowykyi aruojere'emamū. Amumē ore noroseri futari. Amumē mama'e otywe'emamū futat oree. ⁶ A'ere 'ā ore reko esagei pē pype. Naruapoi futari ore mama'e tywera. Orojeupe mama'e tywera jeaporamū oropota'waramū etee futat 'ā arakou pē nee. Noropoiri futari ore Kristu 'ga mome'u

awi 'gã orojereko tyweramũ miamũ. Orojereko tywera 'gã nerekou esage etee futat jepi. A'eramũ ore resakara 'gã “A'jea futat ore porowykyi Jarejuwarete 'ga upe” 'e rerowiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore poaa 'ga upe oreporowyky are. Ore poaa 'gã nee oreporomutar are. ⁷ Kristu 'ga ore imome'wau Janeruwarete 'ga 'Agesagea mama'e a'jea etee imome'waukaa oree. Janeruwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ ore Jejui 'ga mome'ui. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaa kwaiwete. 'Gã aramueramũ orojemogypyka Jarejuwarete 'ga ree etee. Aruago'oramũ ore mama'e esage etee iapou 'gã nupe. Aipoa esage futat 'gã nupe. Janeruwarete 'ga upe nanẽ aipoa wesageramũ futat nũ. ⁸ Amumẽ 'gã ore mome'wau esage. Amumẽ 'gã ore mojenosõu. Amumẽ 'gã ore ago'wau etee. Amumẽ 'gã ore kurapa etee. Amumẽ 'gã “I'me 'gã”, 'jau etee 'gã oree. A'ere ore mama'e a'jea etee futat imome'ui. ⁹ Wemiesage'ema 'jawe 'gã ore rerekou. A'ere ore 'gã nemiesaga futat numiamũ. Amumera 'gã au'jeteramũ afuweramũ ore ree. A'etea 'gã nore apisi we. Janeruwarete 'ga ore rereko tywerukaa 'gã nupe. A'ere 'ga nore apisiukari 'gã nupe. ¹⁰ Amumẽ 'gã ore mu'arasiga. A'ere orerorywamũ Jarejararete 'ga ree. Kũima'e tywe'ri 'jawe ore arakou 'gã nupe. A'eramũ ore Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. A'eramũ 'gã ajemogyau ikaraemã kwai ma'e 'jawe. “Nitywi futari 'gã mama'e pyu”, 'jau 'gã oree. A'ere Janeruwarete 'ga jejukai ore ree, mama'e esage mua oree. A'eramũ ore arakou mama'e jara 'jawe.

¹¹ Korītu pewaramũ 'ã pejemogy orejekoty'aawa 'jawe. A'eramũ ore orojemome'wau katu pẽ nupe. ¹² Oroporomutaramũ ako ore pẽ nee ai'i. A'ere a'e peko iypy'i we te ore ree iporomutare'ema 'jawe etee a'e pejemogy. ¹³ A'eramũ je pẽ mu'akwaapa pẽnuwa 'jawe. Pẽporomutat ore ree. Sã'ã oreporomutara pẽ nee.

Peje'ar awi 'ga rerowiare'ema 'gã nee

¹⁴ Peje'ar awi Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nee. Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramũ pejemogy. Ma'eramũ sipo ajee peje'at 'ga ree iporomutare'ema 'gã nee? Ojopype sipo mama'e esagea mama'e tywer are? Naani. Kwara sipo ojopype ypytunaiw are? Naani. ¹⁵ Kristu 'ga 'jawe sipo mama'eukwaawa 'wyrriara rea'aramũ mama'e are? Naani. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nojopypei futari 'ga rerowiare'ema 'gã nee. Kristu 'ga remiayuwamũ jarejea'are'emamũ mama'e are mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa 'gã 'jawe. ¹⁶ Nitywi futari maira'me a'agawa Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe. Janeruwarete 'ga remiayuwamũ jane jemogyi 'ga rupawa 'jawe te. Jane pype futat 'ga rekoi. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue:

“Je te 'ã toko 'gã pype. Je futat 'ã tejemogou 'gã Nuwareteramũ.

Je futat 'ã 'gã mogyau tejemiayuwamũ”,

'jau Janeruwarete 'ga rakue. ¹⁷ Ymã te 'ã 'ga 'i rakue nũ:

“Pejea'gu ki je rerowiare'ema 'gã nui.

Pekotee ki 'gã nui”, 'jau 'gã janee rakue.

“Peko kasi 'gã 'jawe ne. Mama'e tywera kasi peapo 'gã 'jawe etee ne.

Teje'ega renuparamũ je 'i pẽ nupe:

Pe'je pejejua 'au je pyri, je 'i pẽ nupe.

¹⁸ A'eramũ futat je tekou Pẽnuwareteramũ.

Pẽẽ je pẽ mogyau teja'yramũ”,

'jau Janeruwarete 'ga janee rakue. Janeruwarete 'ga 'ã 'wyrriararetea janee. Pãjẽreteretea nanẽ 'ã 'ga nũ.

7

¹ Naymãwarera 'gã nupe etee rũi Janeruwarete 'ga 'i aipo 'jau rakue. 'Awauwaramũ jane upe nanẽ futat 'ga 'i aipo 'jau nũ. A'eramũ ki jane jarepoia mama'e tywera apo awi. Mama'e tywer are jarejea'ar awi nanẽ ki jane jarepoia nũ. Pẽẽ 'ã jejekoty'aawa. A'eramũ je pẽ mu'akwaapa ee. Jarejuwarete 'ga ree pejeporomutaramũ pejemogyau.

A'eramū ki pēē pejejepe'aa mama'e tywera apoar awi. “Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau. Sajemogy 'ga remiayuwareteramū 'jau”, 'jau ako je pē nupe ai'i.

Paulo 'ga aku'iramū

²“Pēporomutat ore ree”, a'e ypy ako je pē nupe ko. A'eramū je 'awamū 'jau'japa pē nupe nū, “Pēporomutat ore ree”, 'jau'japa pē nupe. Noromote'ari ore 'gā amū. Noroje'ēwu'jagi futari ore 'gā amū. Noromoryteei nanē ore 'gā orojee orojeupe mama'e muawamū. ³A'etea je aipo na'ea'uweri pē nupe pē ago'oawamū. Oreporomutar ore pē nee, a'e je akiko. 'Awamū je 'iu'jawi pē nupe nū: “Oreporomutar ore pē nee”. Aramanūe'ēwe ore oroporomutaramū pē nee. Aramanū re miamū futat nipo oreporomutaramū pē nee arajemogyau. ⁴Ajemogypyk je pē nee. Ajerowiat je pē nee. A'e pe 'ā mama'e tywera ojeapou agawewi oree. A'etea je jeku'i tekou. Tepy'a'wyre'emamū je tekou.

⁵Masetoni ywy pe orowaēma ypy we ore oropytu'wawe'e'mī futat arajemogyau. Mama'e tywera etee futat ore aruekoat 'ager imūwara amunawa pype. A'e pe 'ā 'gā ore rereko tywet. A'e pe 'ā 'gā ore ree 'gā mara'ne. A'eramū 'gā ore mopy'a'wyrayau etee ee.

⁶A'ere 'ā Janeruwarete 'ga ae mopy'ata'wai. A'eramū 'ga ore mopy'ata'wau. Tito 'ga 'ga imua oree. A'eramū 'ga ore muorypa 'ga rur are. ⁷Ore pyri owaēma ypy we 'ga pēnera mome'wau oree. A'eramū ore pēner are nanē araku'iramū nū. “Ene resaga'up Korītu pewara 'gā ajemogyau”, 'jau 'ga jee. “U'arasigamū 'gā ene mu'arasigawer are. Paulo 'ga ako jane simu'arasig etee ai'i, e'i 'gā ajaupe, weapyoramū ee”, 'jau 'ga jee ai'i. “A'jea futat Paulo 'ga jane mu'akwaawi rakue, 'jau 'gā ajaupe”, 'jau Tito 'ga pē mome'wau jee ai'i. A'eramū je a'eramū teku'iramū pē nee.

⁸⁻⁹Jeremikwasiarera nipo pē mu'arasiga agawewi. A'etea je najemuaēmi pē nee tejemikwasiarera pē mu'arasig are. “Jeremikwasiarera 'gā mu'arasiga te nipo 'gā momoirukat 'gā tywer awi re'ā”, 'jau etee je. A'eramū je teku'iramū ee. “Eneremikwasiarera Korītu pewara 'gā amu'arasig imogyau” 'e kwaaw ire amunipo 'ā je tejemuaēma futat pē nee. A'ere 'awamū jeku'iramū pejetywer awi pepoiramū. Janeruwarete 'ga te 'ā pē mueapyoukat ee, pejetywer awi pē momoirukaawamū. A'eramū je pē mote'arukare'ema aipo tejemikwasiarera ka'arana upe. ¹⁰Amumē Janeruwarete 'ga jane mu'arasigukari janetywer awi jane momoirukaawamū. A'eramū 'ga jane katu'oka janetywer awi. A'eramū jane jareku'iramū ee. Jeju'i 'ga rerowiare'ema 'gā te ajee i'arasig ekoete otywer are. A'ere 'gā nipoiriweri futari jui. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā katu'oke'ema futat. A'eramū 'gā awau mama'eukwaawa rapyaw ipe amanū re. ¹¹Pejejea'aramū pejetywera reru'arasig are. Pejetywera reru'arasig ire pejejemueapyoukaa ee Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū pēē 'jau pejejaupe: “Sireko tywet mama'e tywera apoara 'gā 'jau”, 'jau 'ā pēē pejejaupe rai'i. 'Gā nereko tyweawer are te je pē kwaawi. Je resaga'up wejue 'ā pejepe pejejemogyau rai'i. Je ree pejeporomutaramū 'ā pejejemogyau je ree rai'i. A'eramū 'ā pēē kamēsīete futat mama'e tywera apoara 'gā nerekou tyweaete 'gā nemiapo tywer are rai'i. A'eramū je a'e are “Narafutari ore mama'e tywera orojeupe pēē iapoa” 'e are pē kwaapa.

¹²Ka'arana je akwasiat imonou pē nupe ikue. “Afutat je Jarejuwarete 'ga ore ree 'gā poria kwaawukara 'gā nupe”, a'e je te'ŷina ikwasiaa ai'i. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ikue. Namama'e tywera apo awi 'gā momoirukaawamū rūi je ikwasiaari ai'i. Naereko tyweripyrrera 'ga ree rūi nanē je ikwasiaari ai'i nū. Pejejee oreporia kwaawukaawamū futat je ikwasiaari imonou pē nupe ikue. ¹³A'eramū ore araku'iramū pēner are, “Korītu pewara 'gā pē nesaga'up ajemogyau” 'e are.

Tito 'ga ku'i are taetu ore araku'iramū arakou. “Korītu pewara 'gā juejue ojejuka esage je ree ojeypyri je rekoramū”, 'jau 'ga imome'wau oree. A'eramū ore araku'iramū 'ga 'eawer are. ¹⁴Pē pyri 'ga o enune je 'jau 'ga upe ai'i: “Korītu pewara 'gā nipo ojejuka esage ene ree”, 'jau je 'ga upe, tejemogypyka pē nee ai'i. A'ere a'e 'ga pereko esage futat rai'i, je'awer imū etee futat 'ga pereko esage rai'i. A'eramū je teku'iramū tekou

ee. Mama'e a'jea etee je imome'wau Tito 'ga upe pē mome'wau 'ga upe. ¹⁵ 'Ga je'ega 'ā pēē enupa rai'i, mama'e apou pejejeupe 'ga 'eawer imū etee futat rai'i. Pejejekau esage 'ā 'ga ree, pejejepype 'ga rekoramū rai'i. A'eramū 'ga 'awamū taetu oporomutaramū pē nee wea'aramū. ¹⁶ A'eramū je tekui'ramū pē nee. 'Awamū taetu je jemogypygyi pē nee.

8

Pejejaupe mama'e monou pejeku'iramū

¹ Pēē 'ā orerewirera 'jawe futat. Kūjāmeramū 'ā pēē orerenyra 'jawe futat. A'eramū je Jarejuwarete 'ga remiapofera mome'wau pē nupe. Janeruwarete 'ga 'ā ipota'wa jane ree. A'eramū 'ga mama'e esage apou jane. Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga werowiarukat Masetoni ywy pewara 'gā nupe kwaiwete rai'i. A'eramū 'ga 'gā mogyau wemiayuwamū. ² Mama'e tywera agawewi futat ojeapou Masetoni ywy pewara 'gā nupe. A'etea 'gā nopoiri futari Kristu 'ga rerowiar awi. Aku'iramū etee futat 'gā ajemogyau 'ga ree. Naika'aranūū kwai ma'e arūi agawewi 'gā. Ako tywe'ri ma'e 'gā agawewi. A'etea 'gā oka'aranūū'i mono'oga Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramū. "Ty'ara 'gā werajemogy. A'eramū jane ka'aranūū'i pe monou'i jarejewirera 'jawewara 'gā nupe", 'jau 'gā ajaupe. ³ 'Gā amū nitywi futari agawewi ka'aranūū pyu. A'etea 'gā oma'e'i pe monou'i 'gā nupe. 'Gā amū otywe'e'miramū agawewi. A'etea 'gā omono'i ape 'gā nupe. ⁴ "Ka'aranūūa pemono ape 'gā nupe", naru'ei agawewi futat ore 'gā nupe. A'ere 'gā wemifutar imū etee futat imonoi. "Ore nanē ka'aranūūa oromono 'gā nupe nū", 'jau 'gā oree. "Oromono futat ore ape 'gā nupe", 'jau 'gā oree, afuakaramū oree. ⁵ "Irāinānī'i etee sipo 'gā imonoi 'gā nupe pa", 'jau ore 'gā nupe. A'ere 'gā imonouui futari orerea'awera apyraapa. Jarejararete 'ga upe 'gā 'i rakue: "Ore moporowykyukar ape ejeupe, ki Ku'jyp", 'jau 'gā 'ga upe rakue. "Taruapo mama'ea eneremifutar imū 'jau", 'jau 'gā 'ga upe rakue. A'eramū 'gā 'jau ore upe nanē nū: "Mama'ea taruapo pē nupe 'jau", 'jau 'gā oree. Janeruwarete 'ga remifutar imū 'gā aipo 'jau oree. ⁶ 'Gā nesakawe ore orojea'aramū pē nee ai'i. A'eramū ore 'jau Tito 'ga upe ai'i: "Ere ewau Korītu pewara 'gā pyri nū", 'jau ore 'ga upe ai'i. "Ymā a'e ere Korītu pewara 'gā nupe rakue: Ka'aranūūa simono'og imonou Jeju'i 'ga rerowiaara 'gā nupe, Judeja ywy pewara 'gā nupe 'jau, 'jau a'e ene 'gā nupe rakue", 'jau ore 'ga upe. "A'eramū ore ene monou 'gā nupe 'gā poaawamū imono'og are. Kasi a'e pe 'gā poiri imono'og awi ne", 'jau ore 'ga upe. "Ymā 'ā pēporomono'ogiwet pejeka'aranūū are 'gā nee pejejemuaēma resaukaawamū rai'i. A'eramū ki pēē imono'oga futat imonou 'gā nupe, 'jau ki ene 'gā nupe", 'jau ore 'ga upe. A'eramū 'ga awau pē pyri pē poaa pēka'aranūū mono'og are Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramamū, Masetoni ywy pewara 'gā nemimono'ogera retee. ⁷ Pēē 'ā Jeju'i 'ga perowiar ywyapi tekotee 'gā apyraapa rai'i. Jeju'i 'ga 'ā pēē imome'wau tekotee 'gā apyraapa rai'i. Pejejeapyoramū 'ā Jarejuwarete 'ga porogytafer are tekotee 'gā apyraapa rai'i. Pejeporopoariweramū 'ā pēē 'gā nee rai'i. Pēē 'ā ore futaa 'gā apyraapa rai'i. A'eramū ore 'jau pē nupe: "Ka'aranūūa ki pemono Judeja ywy pewara 'gā nupe 'gā nemimonorama apyraapa", 'jau ore pē nupe.

⁸ "Pemono futar iki pejeka'aranūūa Judeja ywy pewara 'gā nupe", na'ea'uweri je pē nupe. "'Gā nupe pēē imonoa esage futat", a'e te je pē nupe. Masetoni ywy pewara 'gā ako je amome'u pē nupe ko. "Masetoni ywy pewara 'gā pa je amome'u 'gā nupe kwy", 'jau je. "'Gā nera renuw ire nipo Korītu pewara 'gā nanē oka'aranūū monoi Judeja ywy pewara 'gā nupe nū re'ā", a'e je tejeupe te'ŷina. A'eramū pēē 'gā nee pejejoriaa resaukaa oree. ⁹ "Jane ree 'ā Jarejararete 'ga poromutaramū a'jea futat" 'ea pēē 'ā ikwaapa. Ywag ipe 'ga mama'e jararetea agawewi. A'etea 'ga ruri 'au ywy pe imama'e'ema 'jawe jane ree. A'eramū 'ga ojekaukaa 'gā nupe janetywer are rakue. A'eramū jane 'ga rerowiarāmū jarejemogyau mama'e jarareteramū 'ga 'jawe. A'eramū ki jane jareporomutaramū jarejee jarejee 'ga poromutara 'jawe.

¹⁰ 'Gã nupe pēka'aranūū mono are je tejea'aramū te'ỹina. A'eramū je ee tejea'ara mome'wau pē nupe. Ikokwara rupi we ako pēē pejeka'aranūū mono'og ypyruga rakue. A'eramū pēē 'awamū imono'ogamap. A'ea esage jee. Pēē na'ne 'ã pejefueweramū Judeja ywy pewara 'gã poar are rakue. Pēē na'ne futat 'ã ka'aranūūa 'gã nupe imono'oga peypyrug rakue. ¹¹ A'eramū ki pēē 'gã nupe pejemimonorama mono'ogamap imonou 'gã nupe. Ymã 'ã pēfuewet 'gã nupe imono are rakue. A'eramū ki pejefueweawer imū etee futat pēē imono'ogamap imonou 'gã nupe. Pejeka'aranūū pe mono'oga imonou 'gã nupe. Pejefuakara 'ja'jawe etee futat pēē imonou 'gã nupe. ¹² 'Gã nupe ee pēporomonowera esage futat Janeruwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ã janekaraemã okwaap. Mama'e pyu janetywe'emamū Janeruwarete 'ga mama'e renūine'ema jane upe. Jarekaraemã pytuna 'jawe etee imonou 'gã nupe.

¹³⁻¹⁴ A'ere je: “Pejeka'aranūū ki pemonopap 'gã nupe”, na'ei pē nupe. Kasi a'e pe nepētywi mama'e pyu ne. 'Awamū 'ã pejemogy ika'aranūū kwai ma'e 'jawe futat. A'eramū ki pēē pejeka'aranūū pe monou 'gã nupe. A'eramū pēē pejeju'jawe pejemogyau pejemama'e'iramū. Anure nipo nepētywi mama'e pyu. A'eramū nipo 'gã ojeypyka pē nee oka'aranūū pe monou'i pē nupe pē poaawamū. ¹⁵ Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue:

“Gã amū nipo omono'og kwaiwete agawewi.

A'etea nipo nitywi futari emyrera.

'Gã amū te nipo ajee ināinānī'ī etee agawewi omono'og.

A'etea nipo nateepawi futari 'gã nui”,

'jau 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue.

Tito 'ga opytuna 'gã netee

¹⁶ Janeruwarete 'ga Tito 'ga moporopoariwerukaa pē nee. Je 'jawe futat 'ga poropoariweramū pē nee. A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa ee. ¹⁷ A'eramū ore 'ga monoa futaa. A'eramū ore 'jau 'ga upe: “Oromono ore ene Korītu pewara 'gã pyri”, 'jau ore 'ga upe. A'erauwe 'ga 'jau ore: “Jeowet futat je 'gã pyri”, 'jau 'ga ore. A'eramū ore 'ga atawer imū etee futat 'ga monou pē nupe. ¹⁸ 'Ga rupi ore jarejewirera 'jawewara 'ga amū monou pē nupe. Jejui 'ga rerowiaaramū ore 'ga kwaawi. “Jejui 'ga 'ga omome'u a'jea futat ra'e”, 'jau ore 'ga upe, orojerowiaa 'ga ree. ¹⁹ Masetoni ywy pewara 'gã aipo 'ga janerewirera 'jawewara 'ga pyyrūmū 'ga monou ore rupi ka'aranūū rerawaramū ai'i. Anure nipo ore pēnemimonorama ka'aranūū rerooi Judeja ywy pewara 'gã nupe Masetoni ywy pewara 'gã ma'e retee. “Oreporopoariweramū pē nee. A'eramū Korītu pewara 'gã Masetoni ywy pewara 'gã netee ka'aranūū rerurukaa ore pē nupe. A'eramū ki pēē Jarejararete 'ga muorypa ee”, sa'e ki 'gã nupe, 'gã nupe ka'aranūū monou.

²⁰ “Judeja ywy pe jarewau ki jane 'gã amū siroo jarejeupi. Kasi a'e pe 'gã amū jane ago'oi ne”, 'jau ore arajaupe. Ka'aranūūa ore erawau imonou 'gã nupe kwaiwete. A'eramū ore 'gã amū nerawau orojeupi. ²¹ A'eramū nipo 'gã orereko esage resaka. Janeruwarete 'ga nipo orereko esage kwaapa. A'ere nipo 'gã ikwaawa nanē esageramū nū.

²² 'Gã nupi nanē nipo ore jarejewirera 'jawewara 'ga amū monoi nū. A'e 'ga oporowyky akou orojeypyri. A'eramū nipo ore 'ga porowyky esage resaka. Ojeupe ore'eawer imū etee nipo 'ga mama'e apou. Mama'ea ore iaporamū aipo 'ga ore poaa iapo are. A'eramū ore 'ga monou 'gã nupi pē nesaka. Ojeupe ore pē mome'uramū 'ga ojerowiaa pē nee. “Oka'aranūūa 'gã tomono'i ape 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga ore, ojemogypyka pē nee. A'eramū 'ga oweramū futat pē pyri, pē poaa imono'og are.

²³ Tito 'ga jeirūnamū je poaawamū. Oporowyky esage 'ga pē poaawamū jepi. 'Ga rupi oo ma'e 'gã Masetoni ywy pewara 'gã nemipyryrūmera 'gã futat. Kristu 'ga upe 'gã porowykyi. Tekotee 'gã Kristu 'ga muorypa 'gã nee. A'eramū je 'gã monou Tito 'ga rupi pē poaawamū. ²⁴ A'eramū ki pēē pejejekau esage 'gã nee. A'eramū nipo Masetoni ywy

pewara 'gã pēnera renupa. A'eramũ nipo 'gã 'jau ajaupe: “Paulo 'ga ojerowiat Korītu pewara 'gã nee, 'gã mome'wau oree. A'jea futat 'ga 'gã mome'ui. Sã'ã 'gã jejuka esagea jarejewirera 'gã nee. Ka'aranũua nanē 'gã imono'oga 'gã nupe imonopyramũ nũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe.

9

Judeja ywy pewara 'gã nupe ka'aranũua monoawet

¹ Jarejewirera 'gã nupe ka'aranũũ mono are je ka'arana kwasiari imonou pē nupe. ² “Oreporomonower ore ka'aranũũ are 'gã nupe”, pē'ea je akwaap futat te'ỹina numiamũ. Ma'eramũ 'ã je pē mome'ui Masetoni ywy pewara 'gã nupe ai'i, Jeju 'ga rerowiaara 'gã nupe ai'i. Amono tee te je pē nupe. “Ymã we 'ã Akaja ywy pewara 'gã nanē 'gã poromonoweramũ ka'aranũũ are 'gã nupe rakue”, 'jau je pē mome'wau 'gã nupe ai'i, tejerowiaa pē nee ai'i. A'eramũ pēnera 'gã muorypa ai'i. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe ai'i: “Pe'je ajee jane nanē simono ape 'gã nupe 'ũ, 'gã 'jawe 'ũ”, 'jau 'gã ajaupe ai'i. ³ A'eramũ je 'awamũ Tito 'ga monou pē pyri 'ga pytuna 'gã netee pē muea'aawamũ pē'eawer are. “Ka'aranũua toromono 'gã nupe 'jau, 'gã poaawamũ 'jau”, pē'eawer are pē muea'aawamũ je 'gã monoi. A'eramũ Tito 'ga opytuna 'gã netee awau ka'aranũũ mono'ogukaa pē nupe. Kasi a'e pe je pē mome'ui tee 'gã nupe ne. ⁴ Anure nipo je Masetoni ywy pewara 'gã amũ nerooi pē pyri. Ka'aranũua pēẽ imono'oge'em ire nipo je mojenosĩ pejepe 'gã nupe je'eawer are. Pēẽ taetu nipo pejejenosõu ore wi, pejejee orejemogypygwawera renosõu. ⁵ Ma'eramũ 'ã je 'i Tito 'ga upe ai'i: “Pekwap je renune 'gã muea'aa ore upe 'gã 'eawer are. Ka'aranũua mono'oge'emamũ ki pemono'ogukat 'gã nupe. Paulo 'ga upe peje'eawer imũ etee ki ka'aranũua pemono'og Judeja ywy pewara 'gã nupe imonopyramũ, ere ki 'gã nupe”, 'jau je 'ga upe ai'i. A'eramũ nipo pēẽ imono'ogamap je waẽme'emaue. A'eramũ nipo je rupi oo ma'e 'gã 'jau ajaupe: “Wemifutar imũ etee futat 'gã ka'aranũũ mono'ogi Judeja ywy pewara 'gã nupe imonopyramũ. NaPaulo 'ga rũi omono'ogukat 'gã nupe”, 'jau nipo 'gã ajaupe.

⁶ Pēnea'ar iki aeje'egawa mũ ree: “Inãinãni'ĩ etee y'wa'ỹja tym ire 'ã itymara 'gã inãinãni'ĩ etee y'wa 'a po'oi anure. Kwaiwete y'wa'ỹja tym ire te 'ga kwaiwete y'wa 'a po'oi anure”. Nan tee futat nipo pēẽ. Anure Janeruwarete 'ga pē mepyi pēnemimonofera 'jawerimũ etee futat. ⁷ A'eramũ ki pēẽ pejejea'aramũ ra'ne ee. “Marãmaran te je imonoi 'gã nupe?” 'jau ki pēẽ pejejeupe ra'ne. A'eramũ ki pēẽ pejeka'aranũũ monou pejejemifutar imũ etee futat. Pejejemifutar imũ etee imono re pejejemuaẽme'ema ee. Kasi a'e pe “'ga amonoukat jee. Najeporomonoweri agawewi je ee”, pe'je ne, peje'arasigamũ ee ne. Ee pejejemuaẽma kasi pemono 'gã nupe ne. Ee pejeporomonoweramũ etee ki pemono 'gã nupe. A'eramũ pēẽ pejeku'iramũ imonou 'gã nupe. A'ea Janeruwarete 'ga afutat. ⁸ Janeruwarete 'ga 'ã pē poat mama'e apo are. 'Ga futat 'ã mama'e jararetea. A'eramũ 'ga, ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'ea pēẽ imono re, 'ga mama'e mua pē nupe kwaiwete. A'eramũ taetu nipo pēẽ mama'e are pejeporiae'emamũ pejejemogyau. A'eramũ nipo pēẽ mama'e monou'japa 'gã nupe nũ. ⁹ Ymã 'ã Isai 'ga ka'arana kwasiari ee rakue: “Esage ma'e 'ga mama'e omono ikaraemãe'ema 'gã nupe kwaiwete. Ipota'wa ma'ea poromũ. Najeaei 'ga ajuee”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹⁰ Sã'ã Janeruwarete 'ga y'wa'ỹja monoa y'wa'ỹja tymara 'ga upe. Mama'ea nanē 'ga 'ã imua oree oreremi'uramamũ. Nan tee futat 'ga mama'e monoi pē nupe kwaiwete, 'gã nupe pēnemimonofera repyramũ. ¹¹ Pejeka'aranũua pēẽ ape monou Judeja ywy pewara 'gã nupe. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e monou'jau'japa pē nupe. A'eramũ nipo pēẽ mama'e monou'jau'japa imama'e'ema 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete Janeruwarete 'ga muorypa ojeupe pēnemirerooukara ka'aranũũ reroo are. “Ene 'ã eneresage oree. Ene 'ã mama'e eremurukat oree 'gã nupe”, 'jau nipo 'gã 'ga upe,

'ga muorypa ee. ¹² Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã nupe 'ã pēē ka'aranũũ monou 'gã poaawamũ. A'eramũ nipo pēē Jarejuwarete 'ga muorywukaa 'gã nupe nũ. Kwaiwete 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa pēnemimonofer are. ¹³ Pē nee nanē nipo 'gã Jarejuwarete 'ga muorywi nũ. “Kristu 'ga mome'u renuw ire Korītu pewara 'gã 'ga rerowiari a'jea futat. Sã'ã 'gã ore poara Kristu 'ga porogytau etee futat”, 'jau nipo 'gã pē nupe. A'eramũ nipo 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee. Ojeupe pēnemimonofer are nanē nipo 'gã 'ga muorywi nũ. Tesirũmera 'gã Jeju 'ga rerowiaara 'gã nupe pēnemimonofer are nanē nipo 'gã 'ga muorywi nũ. ¹⁴ A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe pē nee, pē futaa. “Janeruwarete 'ga oporomutaramũ Korītu pewara 'gã nee. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea 'ga iporomutat 'gã nee”, 'jau nipo 'gã pē nupe, Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee. ¹⁵ Simuoryp Jarejuwarete 'ga jarejee 'ga poromutar are 'jau. Wa'yra 'ga 'ã 'ga amut janee 'ga jukaukaa janetywer are rakue. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee. Nimome'upawa'uweri jane jarejeupe 'ga remiapofera.

10

Paulo 'ga Jeju 'ga remimonofet

¹ Awamũ je Pauloramũ pē mu'akwaawi mama'e are. Pēē mũ nipo je rerekoemãu etee pejejemogyau. “Jane pype akou nipo Paulo 'ga kyjei jane wi”, 'jau 'ã pēē je upe ra'e jepi. “A'eramũ nipo 'ga oje'egayawe'em janee. A'eramũ 'ga muku awi etee ka'aran are oje'ega moywyrafena imua janee”, 'jau futatee 'ã pēē mũ jee ra'e jepi. Kristu 'ga 'ã nimara'nei jane ree. Opota'waramũ etee 'ã 'ga jane ree jepi. A'eramũ je nanē teje'egaywere'emamũ pē nupe, pē pyri tewau. ² A'eramũ je 'jau pē nupe: Aipo pe'je awi, 'jau je pē nupe. A'jea futat amunipo 'ã je pēē teje'eganuwe'emamũ teje'ega moywyrafeni pē nupe pē pyri tewau. Pēē mũ amunipo 'ã 'jau jee: “Omuorypawamũ te 'ã Paulo 'ga oi oporogytau 'gã nupe. NaJarejuwarete 'ga je'eg imũ rũi te 'ã 'ga Jeju 'ga mome'ui. Wemifutar imũ etee te 'ã 'ga 'ga mome'ui”, 'jau futatee 'ã pēē mũ jee ra'e jepi. Aipo 'e awi pepoire'emamũ je teje'ega moywyrafeni futari pē nupe pē pyri tewau. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ futat je teje'ega moywyrafeni pē nupe pē mu'jaawamũ ee. ³ A'jea futat jane ywy pewaramũ jareju'jaju'jawe etee futat. Jeju 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee futat ore rekoi 'gã pype. A'ere ore naruapoi te mama'ea 'gã 'jawe. Naorjemifutar imũ rũi te ore mama'e apoi. Jarejararete 'ga remifutar imũ etee te ore mama'e apoi. 'Ga je'eg imũ etee futat ore 'ga mome'wau 'ga rerowiarukaa 'gã nupe. ⁴ Naoropãjẽ mũ rũi ore Jeju 'ga rerowiarukari 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ etee ore 'ga mome'ui 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'eramũ wejue oje'egawarũme'emamũ oree. A'eramũ ore 'ga rerowiarukaa 'gã nupe 'ga pãjẽ mũ etee futat. A'eramũ ore 'gã nenũ'jãukaa mama'eukwaawa 'wyriara remiayuw awi. ⁵ Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã te ajee ojerowiaraip ojee etee futat. Ojee etee futat 'gã nea'aramũ ajemogyau. A'eramũ 'gã oporokwaawiwere'emamũ Jarejuwarete 'ga ree. A'ere ore Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ 'gã muea'arukari Jeju Kristu 'ga ree, Kristu 'ga porogyta renuwukaa 'gã nupe. ⁶ Pēē mũ nipo jeje'ega renuparamũ. A'ere nipo amumeramũ jeje'ega renuteearamũ te pejemogy. Teje'ega renuparamũ pē kwaaw ire je teje'ega renuteearamũ pē nereko tyweri'i ee.

⁷ Pēnea'ar iki mama'e are. 'Ga amũ a'e 'jau ojeupe: “Je 'ã Kristu 'ga remiayuwa. A'ere Paulo 'ga na'ga remiayuwa rũi”, 'jau nipo a'e 'ga ojeupe. A'eramũ ki aipo 'jaramũ pejejea'aru'jawamũ peje'eawer are nũ. Ore nanē 'ã Kristu 'ga remiayuwamũ nũ. ⁸ “Jarejararete 'ga je'eg imũ etee futat ore porowykyi 'ga upe. 'Ga futat 'ã ore mogo ojeupe oporowyky ma'eramũ”, a'e je 'ã pē nupe jepi. Tejerowiaa agawewi orojeupe 'ga 'eawer are jepi. Ma'eramũ je 'ã najenosĩ te'eawer are. Pē nupe werowiar ywyapiukaawamũ te 'ga ore mogoi ojeupe oporowyky ma'eramũ ikue. Nowerowiar awi pē momoirukaawamũ rũi 'ga ore mogoi ojeupe oporowyky ma'eramũ ikue. ⁹ Napē mogyjeukaawamũ rũi je ka'arana kwasiari imonou pē nupe. ¹⁰ A'ere nipo je ree

iporomutare'ema 'gã amũ 'i jee: “Ka'aran are etee 'ã Paulo 'ga oje'ega moywyrafeni imua janee”, 'jau nipo a'e 'gã ajaupe. “Jane mogyjawamũ etee te 'ã 'ga ikwasiari janee”, 'jau nipo a'e 'gã ajaupe. “Jane'wyriara 'jawe 'ã 'ga reko. A'ere 'ã 'ga jane rowase na'wyriara 'jawe rũi 'ga reko. Akotee ma'e 'jawe etee 'ã 'ga reko jane pype. A'eramũ ki jane jareporenuwiwere'emamũ 'ga porogyta are”, 'jau nipo a'e 'gã amũ jee. ¹¹ A'ere aipo 'jara 'gã nore kwaawi futari. I'me ma'e 'gã tee poromũ. Pẽ nupe orojemikwasiarer imũ etee futat ore mama'e apoi pẽ pype arakou.

¹² Pẽẽ mũ nipo pejekoweramũ 'wyriaramũ pejejaupe. A'eramũ nipo pẽẽ 'jau pejejeupe: “Jeresage te je 'gã apyraapa 'wei”, 'jau nipo pẽẽ mũ pejejeupe. A'ere je aipo na'ea'uweri. Aipo 'jara 'gã ojerowiaraiw akou ojee numiamũ. A'ere i'akwaawe'emamũ te 'gã neko. NaJarejuwarete 'ga rea'ar imũ rũi 'gã 'i aipo 'jau. Wea'ar imũ tee 'gã 'i aipo 'jau. Ije'ẽran ekoete te 'gã. ¹³ A'ere ore nanarũi. Jarejuwarete 'ga oromonoe'em ire amunipo 'ã ore norooi kwe pe Jejui 'ga mome'wau. Jarejuwarete 'ga oromonoe'em ire amunipo 'ã ore 'jawe'em: “Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ã ore oi Jejui Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe”, 'jawe'em amunipo 'ã ore. A'ere 'ã 'ga te ore monoi kwe pe Kristu 'ga mome'wawamũ ikue. Pẽ nupe miamũ 'ga ore monoi, pẽ nupe Kristu 'ga mome'wawamũ ikue. Aipo are etee ore jerowiari. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga ore monoukat pẽ nupe ikue. A'eramũ ore orojeupe 'ga 'eawera mojerowiaa arawau pẽ pyri Kristu 'ga mome'wau pẽ nupe ikue. Ore futat pẽ nupe Kristu 'ga mome'u ypyawera. Kwe pewara 'gã nupe nanẽ ore Kristu 'ga mome'u ypyawera nanẽ futat nũ. ¹⁵ “Oreporowykya te”, 'jawe'em nanẽ ore 'gã amũ porowyky upe nũ. Ore renunewe nipo 'ga amũ awau Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. A'eramũ nipo ore 'jawe'em 'gã nupe, “Ore ra'ne te ako oroo Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe ikue”, 'jawe'em nipo ore arakou 'gã nupe. Pẽẽ Kristu 'ga rerowiar ywyapia te ore aruapesak arakou. Pẽẽ 'ga rerowiar ywyapi re nipo ore arawau kwe pe Korītu 'jawa atykupe katy Jejui 'ga mome'wau kwe pewara amunawa pype 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat ore oi Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. ¹⁶ A'ere nipo ore oi pẽ'wya atykupe katy, Jejui Kristu 'ga mome'wau mĩmera amunaw ipewara 'gã nupe. Ore ra'ne nipo arawau 'ga mome'wau kwe pewara amunawa pypewara 'gã nupe. A'eramũ ore 'gã nerekoayawe'em 'ga amũ porowyky are.

¹⁷ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jeremi 'ga upe rakue: “Pejerowiaraip kasi pejejee etee ne. Jarejararete 'ga remiapofer are etee ki pejerowiat”, 'jau 'ã 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. ¹⁸ “Jeresage je jepi”, 'jau nipo 'gã amũ numiamũ. Ojee te ojerowiaraip ma'e 'ga aipo e'i ekoete akou. Maranamũ nipo 'ga wesageramũ futat. Maranamũ nipo 'ga wa'wyre'em are ojerowiaa ekoete. “Janeruwarete 'ga te janereko esagea okwaap”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. A'ere jane upe Jarejararete 'ga “Esage aipo 'ga” 'eramũ janeresageramũ futat. A'jea futat 'ga 'ea.

11

I'me ma'e 'gã

¹ I'akwaawe'ema 'jawe agawewi 'ã je teporogytau pẽ nupe. A'etea 'ã pẽnuag je upe. ² Jepy'a'wyt je tekou pẽ nee. Pẽ nee Jarejuwarete 'ga jemuaẽma 'jawe je nanẽ je jemuaẽmi pẽ nee nũ. Sã'ã kũjãmuku ẽẽ ruwa 'ga wa'jyra ẽẽ monoa kũima'e 'ga amũ upe 'ga remirekoramũ. Majepeja 'ga upe etee 'ga 'ã ẽẽ monou. Namytuna 'gã nupe rũi 'ga 'ã ẽẽ monou. Nan tee futat je Kristu 'ga etee erowiarukari pẽ nupe. “Kristu 'ga etee ki perowiat”, 'jau je ako pẽ nupe ikue. ³ A'eramũ je tepy'a'wyrãmũ pẽ nee ikue. “Maran gatu nipo 'gã poire'ema Kristu 'ga rerowiar awi rai'?” 'jau je tejeupe etee futat ikue. Sã'ã mama'eukwaawa 'wyriara kũjã ypy ẽẽ, Ewa ẽẽ moryteea o'me are rakue. Nan tee futat nipo 'gã amũ poromoryteeweramũ pẽ nee. 'Gã pejemorytee rerowiar ire nipo pejepoia Kristu 'ga rerowiar awi. ⁴ A'eramũ je tepy'a'wyrãmũ pẽ nee, Kristu 'ga rerowiar awi pepoir are. Naoreremimome'ua rũi agawewi nipo 'gã omome'u pẽ nupe. NaKristu 'ga

rūi agawewi nipo 'gã omome'u pẽ nupe. A'etea nipo perowiat 'gã je'ega, pejeku'iramũ nipo 'gã nee. Ore te ako Jarejuwarete 'ga 'Agesagea oromome'u pẽ nupe ikue. Maranuar are sipo 'gã pẽ mu'ei. A'etea te nipo perowiat 'gã.

⁵ Pẽ nupe 'ut ma'e 'gã nipo 'jau: “Pẽ nupe ore futat Kristu 'ga remimonoferamũ”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. A'ere nipo 'gã naKristu 'ga remimonofera rūi. I'me te nipo 'gã pẽ nupe. A'ere je te a'jea futat Kristu 'ga remimonofera. ⁶ Naje'egi je a'jeteetewi. A'etea je jereapyo Kristu 'ga mome'u are tekou. A'ea 'ã pekwaap. Ai'iwe ai'iwe 'jau ako je Kristu 'ga mome'wau pẽ nupe ikue. Mama'e a'jea etee ako je imome'wau pẽ nupe ikue. A'ea 'ã pekwaap.

⁷ Pẽ pype tekou ako “je mepy pejepe Jejui 'ga mome'u are”, 'jawe'em ako je tekou pẽ nupe ikue. Kristu 'ga mome'wau etee futat ako tekou pẽ nupe ikue. Pẽ poaawamũ etee tekou pẽ pype ikue, pẽ mu'jau Kristu 'ga ree ikue. Naka'aranũ are rūi ako je rekoi pẽ pype ikue. “Je mepy ki pejepe”, je 'e'ema sipo mama'e tywera poa rakue? ⁸ Pẽ pype je rekoramũ ako mukuwara 'gã etee Jejui 'ga rerowiaara 'gã ka'aranũ murukaa jee ikue. ⁹ Mama'ea tejeupe itywe'emamũ ako je mama'e renũine'ema pẽ nupe tekou ikue. Masetoni ywy pewara 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã etee ako mama'e rerurukaa jee ikue. Pe awi janerewirera 'jawewara 'gã amũ nuramũ ako 'gã mama'e rerurukaa 'gã nupe jee ikue. Ymã miamũ ako je mama'ea naenũi pẽ nupe ikue. Anure taetu nipo je mama'ea naenũi pẽ nupe. ¹⁰ Kristu 'ga 'ã mama'e a'jea etee omome'u rakue. A'eramũ je 'ga remiayuwamũ je nanẽ mama'e a'jea etee imome'wau pẽ nupe 'ga 'jawe etee futat. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Akaja ywy pewaramũ pẽ nupe Kristu 'ga mome'wau ako je mama'ea naenũi pẽ nupe ai'i”, 'jau je pẽ nupe, teku'iramũ te'e are. A'eramũ nipo otywe'emamũ je momikara. ¹¹ “Niporomutari futari 'ga jane ree. A'eramũ 'ga mama'e renũine'ema oree”, 'jau nipo pẽ mũ jee rai'i. Naani. Janeruwarete 'ga pẽ nee jeporomutara okwaap.

¹² Kristu 'ga remimono'e'ema 'gã te mama'ea wenũi ajemogyau pẽ nupe. A'ere je naenũi futari mama'ea pẽ nupe. Kasi a'e pe 'gã: “Paulo 'ga 'jawe etee futat jane mama'e renũi 'gã nupe”, 'gã 'i ne. Tejemiapoa etee futat je aapo tekou pẽ pype. ¹³ “Ore Kristu 'ga remimonofera”, e'i futatee nipo 'gã amũ ajemogyau. A'ere nipo 'gã i'me ma'ea te. Omorytee te nipo 'gã 'gã ojee. NaKristu 'ga rūi futat 'gã omono kwe pe. Kristu 'ga upe oporowyky 'me ma'e 'gã te. ¹⁴ A'ere ore noreporesagi arajemogyau aipo 'gã nee. Mama'eukwaawa 'wyriara miamũ ojesaukat futat Kristu 'ga mome'waramũ 'jawe. A'eramũ futat 'gã moryteeu ojee kwaiwete. ¹⁵ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa 'gã mama'e apou o'wyriara 'jawe etee futat. A'eramũ 'gã ajemogyau mama'e esage apoara 'jawe ojee ae moryteeawamũ futat. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei 'gã nemiapo tywer are, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe.

Paulo 'ga ako tywet

¹⁶ Awamũ je 'eu'jawi pẽ nupe nũ: I'akwaawe'ema 'jawe agawewi je porogytai pẽ nupe. A'etea pẽnuag jee. Tajemome'u pẽ nupe. ¹⁷ NaJarejararete 'ga je'eg imũ rūi je je'egi 'awamũ. I'akwaaw ekoete ma'e 'jawe etee futat je teje'ega 'awamũ. ¹⁸ Sã'ã 'gã amũ kwaiwete 'gã jerowiaraiwa ojee etee. Nan tee je jemome'ui pẽ nupe. ¹⁹ “Ore'akwaaw ore arajemogyau”, 'jau pẽ 'ã pejemogyau jepi. Peje'akwaaw ire amunipo 'ã neperowiari Jejui 'ga mome'u teera 'gã je'ega. I'akwaawe'ema 'jawe te 'ã pejemogy 'gã je'ega rerowiaa. ²⁰ Wemifutara etee 'ã 'gã iapoukaa pẽ nupe. Ojee pẽ moryteeawamũ te 'gã 'i. A'etea 'ã perowiat 'gã. A'eramũ 'gã pẽka'aranũ rerawau ojeupe etee futat. “Ore 'ã pẽ'wyriara”, 'jau futatee 'gã pẽ nupe. A'e are pẽ 'gã nerowiaa. Aipo 'gã pẽ kurapa, pẽ je'ẽwu'jaga agawewi. A'etea 'ã pẽ 'gã nenupa. ²¹ “Paulo 'ga nuapoi mama'ea ore 'jawe. Okyje 'ga pẽ nui”, 'jau nipo 'gã jee. A'jea futat 'gã aipo 'gã 'i. Naapoi futari je mama'ea 'gã 'jawe. Ajenosĩ sipo je 'gã 'jawe mama'e apoe'em ire? Naani.

Ojee etee ojerowiaraip ma'e 'gã nee sipo pëë pejeporenuwiweramũ? A'eramũ je nanë tejemome'wau pë nupe. ²² “Epyreu 'ã ore”, 'jau 'gã 'ã jepi. Je nanë 'ã epyreua futat nũ. “Israeu juapyrera 'ã ore”, 'jau 'gã 'ã jepi. Je nanë 'ã Israeu juapyrera futat nũ. “Abraão 'ga juapyrera 'ã ore”, 'jau 'gã 'ã jepi. Je nanë 'ã Abraão 'ga juapyrera futat nũ. ²³ “Kristu 'ga upe ore porowykyi”, 'jau 'gã 'ã jepi. Je nanë 'ã oporowyky Kristu 'ga upe nũ. A'ere je 'ã mama'e apoi 'ga upe 'gã apyraapa. Ma'eramũ sipo je jemome'ui pë nupe? Je'akwaawe'ema sipo je rerekou? Kristu 'ga upe je porowykyi kwaiwete 'gã apyraapa. Aipo are te je jerowiari. Moromunepawa pype 'gã Kristu 'ga mome'u are je munewu'jau'japa 'gã nereko tywera apyraapa. “Au'je Kristu 'ga mome'u re”, 'jau 'gã jee je munewu'jau'japa moromunepawa pype. Amumë 'gã je nupãu Kristu 'ga mome'u are. Nakwaawi je tenupã pytuna. Kwaiwete 'gã je rereko tyweretei aipo 'gã nereko tywera apyraapa. Tejejukaukaa ja'wyja'wy tekou 'gã nupe namutamutat. ²⁴ Jepyntuna 'gã futat, judeu 'gã futat je pyygu'jau'japa je mopimopika ae mopikawa pyu. Je pyykawe 'gã je mopika. Trítai nowi te je mopiga pytuna ikue. Sīku te 'gã je pyygi, je mopimopika i'jawerimũ etee futat nũ. ²⁵ Muapyt romanũ 'gã je nupãu ywira pyu ikue. Majepei tee 'gã ita pyu je juka are afueweramũ, ita momopoa je ree je jukaawamũ numiamũ. Muapyt yaruua nanë wypywygamũ jee ikue. Aipo mũ wi futat je naëmi werewi ikue. Ko'aramuku je tekou 'y pe etee futat. Kopyptunamuku nanë je tekou 'y pe etee futat yaruu rypywyg ire ikue. ²⁶ Aata je kwe pe tewau Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. A'eramũ jeataaw ipe mama'e tywera ojeapou jee kwaiwete ikue. Amumë 'ya je jukau werewi, 'y ruwiramũ je ree. Amumë muna'ywa afueweramũ je ree. Judeuramũ ore'wyrina'nĩ 'gã, judeue'ema 'gã. Mīmera 'gã nanë afuewereteramũ je ree. 'Gã 'wyrarete pype, amunawe'em ipe, 'yë'ë me. Mīmer imũ 'gã amũ afueweramũ je juka are. Je ree iporomutare'ema 'gã nanë je jukau werewi. Jejui 'ga rerowiaa 'me 'gã nanë afueweramũ je ree nũ. ²⁷ Teporowykyau tekou tefuakapawamũ. Amumë je tesere'ema tekou. Amumë je tetywe'emamũ temi'u pyu. Amumë je te'yuwejamũ tekou. Amumë je tekou 'ara ro'ysaga upe taity poakuwuue'eme. ²⁸ Aipoa wayramũ futat jee numiamũ. A'ere mama'e mũ te aipo ray apyraawi jee. Pë nee jepy'a'wira te ay jee jereko tyweawera apyraapa. A'eramũ je tepy'a'wiramũ Jejui 'ga rerowiaaramũ pë nee najuejue etee futat. “Maran gatu nipo 'gã opoire'ema Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau je tejeupe tepy'a'wiramũ pë nee. ²⁹ Jejui 'ga pëë mũ erowiaraiw are je tepy'a'wiramũ pë nee. Mama'e tywera pëë mũ iapo are je te'arasigamũ. Mīmera juejue ay jee jereko tyweawera apyraapa.

³⁰ Tejemome'u re je tejee te mama'e apoe'ema resaukaa pë nupe. Jarejuwarete 'ga tepoara je aesaukat pë nupe. ³¹ Janeruwarete 'ga je'me'ema okwaap. Mama'e a'jea etee te je amome'u pë nupe. Janeruwarete 'ga 'ã Jejui Kristu 'ga Ruwaretea. Simuoryp 'ga jarejere'emamũ 'jau. 'Ga futat 'ã je'me'ema okwaap.

³² Damasco pe je rekoramũ peuwara 'gã 'wyrara 'ga afueweramũ je pyyg are ikue. A'eramũ 'ga jefaruuna'nĩ monou amunawa osoma rokwarara rarũmũ je ree ikue numiamũ. Aipoa 'gã 'wyrara 'ga 'wyrararete 'ga remiayuwa te, Areta 'ga remiayuwa te. ³³ A'ere jejekoty'aawa 'gã je a'gui 'gã nui. A'eramũ 'gã 'jau jee: “Paneru pype eapyk. Toromono ene ikwara rupi amunawa osoma apyraapa 'jau”, 'jau 'gã jee ikue. A'erauwe je teapyka paneru pype. A'erauwe 'gã je monoi je mojypa iosoma rowajara katy. A'eramũ je teka'jama tejee ifuwet ma'e 'gã nui ikue. Jejekoty'aawa 'gã je poare'em ire amunipo 'ã je ree iporomutare'ema 'gã je pyygi futari, je jukau rakue.

12

Paulo 'ga remiesaget

¹ Tejemome'wau 'ã tekou pë nupe. Ma'eramũ sipo je jemome'ui pë nupe? “Je te 'ã Jarejuwarete 'ga remimonoferamũ” 'ea pë nupe esaukara sipo je afutat? Naani. A'etea je ajemome'u pë nupe. Tejeupe Jarejararete 'ga remiesaukarera te 'ã je amome'u pë

nupe. ² Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga je monoi ywag ipe ojeypyri ikue. Katosi je kwara mu'ari 'awamū 'ga tejeroo re. Maran gatu nipo je a'jea futat tewawe'em ywag ipe 'ga pyri rakue. Tefayupaw ipewara 'jawe ete te je oi ikue. A'eramū je a'eramū ikwaapa katue'em. Janeruwarete 'ga etee te okwaap. ³⁻⁴ Ma'upawe'eme te 'ga je rerooi erujewi ywag ipe ikue. A'eramū je peu ra'u futat tewau ikue. “Tefayupaw ipe te nipo je oi rakue?” a'e ako je ko. Nakwaawi je. Janeruwarete 'ga te okwaap. Peu tekou je ywagipewara 'gā je'ega renupa tekou ikue. A'ere je najepokawyi imome'wau jareje'eg imū. Nuarūi janeje'eg imū imome'ua. Janeruwarete 'ga nanē nafutari je imome'ua nū. ⁵ Tejemiesagera je amome'u pē nupe, tejerowiaa ee. A'ere je najerowiaraiwi etee tejee. Tejetee mama'e apoe'ema resaukaawamū te je jemome'ui pē nupe. ⁶ A'ere je mama'e a'jea etee imome'ui. A'eramū je tekowe'em i'akwaawe'ema 'jawe. A'ere je najerowiaraiwi etee tejee. Kasi a'e pe 'ga amū 'i jee ne. “Kuu. Paulo 'ga esage ma'ea ajuapyraapa”, 'jau 'ga amū jee ne. Pejerowiaraiwi kasi je ree pejemogyau ne. Jeremimome'u are etee ki pēneapyo pejemogyau. Jeremiapofer are nanē ki pejejeapyoramū pejemogyau nū.

⁷ Mama'e esagea futat je aesak ywag ipe tekou ikue. A'eramū je teporesagamū etee ee ikue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Mama'e tywera pa je amonoukat mama'eukwaawa 'wyriara upe Paulo 'ga upe kwy. Kasi a'e pe Paulo 'ga jerowiaraiwi etee ojeupe jeremiesaukarer awi ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe ikue. Sā'ā ju raya ae pokutuga. Nan futat mama'eukwaawa 'wyriara remimurera rayramū jee. Ma'eramū 'ā je najerowiaraiwi tejee. ⁸ Muapyt te je 'i Jarejararete 'ga upe: “Epe'a je wi”, 'jau 'jau'japa je 'ga upe. ⁹ A'ere 'ga 'i etee jee: “Naani. Nape'ai futari je ene wi. A'ere je ene moywyrafeni ete jupi”, 'jau etee 'ga jee. “Ma'eramū 'ā nerefutari mama'ea. Jepota'wa je ene ree tekou. Au'je ejemuaēm ire. Tepājēa je amono enee mama'eay jeuwamū. A'eramū ene mama'e apou jepājē mū etee futat”, 'jau etee 'ga jee. A'eramū je teku'iramū tejeupe mama'eay jeuw are. Je upe mama'eay jeuwamū taetu Kristu 'ga opājē muri jee. ¹⁰ Ma'eramū 'ā jeku'iramū mama'eay are. Tepifuakare'em are, Kristu 'ga ree 'gā tekuraw are, mama'e pyu tetywe'em are, tejeupe mama'e tywera jeapo are, tejeroko tywerete are. Mīmer are je teku'iramū etee futat tekou. 'Gā je rereko tyweramū Kristu 'ga opājē muri jee jepi. A'eramū je mama'e apou 'ga pājē mū etee futat.

Paulo 'ga wearamū 'gā nee

¹¹ Jejemome'ua je mojenosī. “T'akwaawe'ema 'jawe sipo je rekoi”, a'e je tejeupe te'ỹina. A'ere 'ā naje mome'ui pejepe 'gā nupe. A'eramū je 'ā 'agamū je tee tejemome'wau tekou. “Akotee ma'ea te Paulo 'ga”, 'jau nipo pēē mū jee. “Ore te 'ā Jejui 'ga remimonoferaretea”, 'jara 'gā aipo e'i futat jee. Akotee ma'eramū agawewi je rekoi. A'etea Kristu 'ga je mono kwe pe ojemome'waukaa jee ikue. ¹² Pē pype 'ā je rekoi Jarejuwarete 'ga 'ā aere-mi-apoe'ema apoukaa jee, opājē mū 'ga 'ā iapoukaa jee. A'eramū 'ā pejejeporesagamū etee ee. Aipoa 'ā “Je futat Jejui 'ga remimonoferamū” e resaukaa pē nupe. Najefuwepawi je pē nupe imome'u are ikue. ¹³ Pē nupe Jejui 'ga mome'wau jepota'waramū etee pē nee ikue. Kwe pewara 'gā nee nanē je tepota'waramū nū 'gā nupe 'ga mome'wau nū. Pejeju'jawe futat pēē jee. Areko esage pāwē etee futat je pēē. A'ere je naenūi ka'aranūia pē nupe. A'e are sipo pēmara'ne je ree?

¹⁴ Mukūi je oi pē pyri ikue. 'Awamū nipo je tewau'japa pē pyri nū. Naenūi futari je ako mama'ea pē nupe ikue. Nafutari je pēka'aranūia. A'ere jeporomutaramū pē nee. Tejemuaēma tekou pē nee. Jera'yra 'jawe 'ā pēē jee. A'eramū je teporomutaramū pē nee. Sā'ā ta'yriara 'ga mama'e monoa wa'yra upe. Nakunumī arūi 'ā mama'ea omono 'uwa upe. Nan tee futat je mama'ea naenūi pē nupe. ¹⁵ Temama'ea pē nupe imonopaw ire miamū amunipo 'ā je teku'iramū etee futat tekou. Mama'ea taetu je 'ā iapou pē nupe pē poaawamū, Jejui 'ga rerowiar wyyapiukaawamū pē nupe. Teporomutaramū 'ā je pē nee. Pē nee jeporomutara te ra'u nepē moporomutarukari je ree nū?

¹⁶ Naenūi agawewi futat je 'ā mama'ea pē nupe. A'ea 'ā pekwaap. A'etea nipo pēē mū 'jau jee: “Paulo 'ga ore morytee ojee. O'meramū 'ga oree”, 'jau futatee nipo pēē mū jee. ¹⁷ Namoryteei je pēē. Mama'e a'jea etee futat je amome'u pē nupe. Pē pyri omonoramū sipo 'gā mama'e renūi pē nupe rai'i? Naani. ¹⁸ Tito 'ga ako je omono pē pyri jarejewirera 'jawewara 'ga retee ai'i. Mama'ea sipo 'gā wenūi ako pē nupe rai'i? Pē morytee sipo 'gā nai'i? Naani. Je 'jawe etee futat Tito 'ga mama'e apoi. Je 'jawe futat 'ga rekoi.

¹⁹ “Paulo 'ga ojemome'u oree, 'esage ma'e 'ga ra'e, te'i etee 'gā jee 'jau', e'i 'ga, aru'e ore”, 'jau sipo pēē mū jee? Naani. Kristu 'ga je'eg imū etee futat ore pē mu'ei. Jarejuwarete 'ga remianuwamū ore mama'e momē'ui pē nupe. Mama'e apou ore mama'e apoi pē poaawamū etee futat. ²⁰ Tejemuaēma je pē nee. Pē pyri tewaēm ire sipo maran jerea'aramū pē nee? Maran sipo pēnea'at je ree? Jeremifutara 'jawe sipo peko? Pēnemifutara 'jawe sipo je rekoi? Jepy'a'wyt je pēneko are. “Maran sipo 'gā nekoi ojepyri je oramū?” 'jau je tejeupe etee futat. “Maran gatu nipo 'gā ajamuewe'em mama'e are? Maran gatu nipo 'gā ajuerekoayawe'em? Maran gatu nipo 'gā oporomutare'emamū ajuee? Maran gatu nipo 'gā jerowiaraipe'ema ojee? Maran gatu nipo 'gā ajakurape'ema ajemogyau? Maran gatu nipo 'gā ojoje'ēwu'jage'ema? Maran gatu nipo 'gā ajamamara'ne'ema”, 'jau je tejeupe tepy'a'wyrāmū pē pyri teo are. ²¹ Tepy'a'wyrāmū tekou pē nekoarūe'em are. Pē nekoarūe'em ire nipo je 'arasigamū tekou pē pyri tewau. Pēē mū nipo mama'e tywera apou rakue. A'ere nipo nepejemuaēmi iapo re. Pejetywer awi pepoire'em ire nipo je tejaa'wau pētywer are. Nepēneateei nipo mama'e tywera apo awi. Kūima'efera 'gā ajuemireko mueupawe'emamū nipo je tejenosōu pē nui. Kūjāmera 'gā nanē nū ojomena mueupawe'emamū nipo je tejenosōu pē nui, tejaa'wau pētywer are nū.

13

'Gā mu'akwaapawet

¹ Pē pyri ako je oi mukūi ikue. 'Awamū nipo je 'ā tewau'japa pē nesaka nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue:

“Majepeja 'ga etee nipo 'ga amū kwau 'eramū kasi peapyaka 'ga je'eg are ne.

Mukūja 'gā te nipo ajee omome'u 'eramū te ki perowiat.

Maranamū nipo muapyra 'gā imome'wau 'eramū nanē pejeapyakau 'gā je'eg are nū”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe ee rakue.

²⁻³ A'eramū je 'awamū 'jau mama'e tywera apoaramū pē nupe. Pē pyri tewau ako je 'i pē nupe ikue: “Pē pyri tejoru'japa nipo je najemuaēmu'jawi pē nee”, 'jau ako je pē nupe ikue. “Teje'ega nipo je omoywyrafen pē nupe pēnemiiapo tywer are”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū je 'awamū 'jau'japa pē nupe nū: “Teje'ega nipo je omoywyrafen pē nupe”, 'jau'japa pē nupe nū. Muku agawewi 'ā je rekoi pē nui. A'etea je aipo a'eu'jap pē nupe. “Kristu 'ga je'eg imū te nipo je teje'ega moywyrafeni pē nupe mama'e tywer awi pēneatee'emamū”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū nipo pēē 'jau jee: “Kristu 'ga je'eg imū futat Paulo 'ga mama'e apoi”, 'jau nipo pēē je resag ire. Kristu 'ga ako opājē wesaukat pē nupe ikue. 'Awamū 'ga 'ā esaukaru'japa pē nupe nū. 'Ga pājē mū etee futat je pē nereko. ⁴ Ypeywar are Kristu 'ga manūnamū 'ā 'gā amū 'jau 'ga upe rakue: “Nifuakari futari 'ga”, 'jau 'ā 'gā amū 'ga upe rakue. A'ere 'ā 'ga 'Uwarete 'ga pājē mū 'ga ferawi rakue nū. Kristu 'ga 'jawe futat ore norefuakari arakou. A'ere 'ga opājē muri te oree. Korītu pe ore oramū Kristu 'ga mama'e apoukari ore upe opājē mū etee futat.

⁵ Pēnea'ar iki pejejee. “Kristu 'ga ree sipo je jemogypygyi tekou?” 'jau ki pēē pejejeupe. “Kristu 'ga ako werowiaaramū ore pype” 'ea 'ā pekwaap. A'ere 'ga werowiar awi pepoir ire nokoi futari pē pype. ⁶ “Paulo 'ga nanē nopoiri futari Kristu 'ga rerowiar awi” 'ea 'ā pekwaap. “'Ga poirū 'gā nanē nopoiri 'ga wi nū” 'ea pēē ikwaawa nanē je afutat nū. ⁷ Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou pē nee tekou. “Epoar iki Korītu pewara 'gā otywer

awi 'gã poir are”, 'jau je tekou 'ga upe pẽ nee. Nafutari je 'gã tejee te 'gã jemogypygyga. “Paulo 'ga 'gã mu'e esage. Sã'ã 'gã jemogy esagea”, tejeupe 'gã 'e are je najerea'ari. Pejemogy esage are tee je jerea'aramũ. ⁸ Jejui 'ga rera mokwasi'wawamũ etee je mama'e apoi. Naapoa'uweri je mama'ea Jejui 'ga mome'ua mateepaawamũ. ⁹ Orojeupe mama'eay jesaukara 'eramũ nipo Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pẽ nupe. A'eramũ ore araku'iramũ orojeupe mama'e tywera jew are. Oroje'ega ore imonou Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee jepi: “Ekatu'ok katu ki Korītu pewara 'gã. Jejui 'ga erowiar ywyapiukat 'gã nupe”, 'jau ore 'ga upe pẽ nee jepi. ¹⁰ Pẽ nui muku tekou je tejea'ara kwasiaa ka'aran are imonou pẽ nupe jepi. A'eramũ nipo pejepoia mama'e tywera apo awi. A'eramũ nipo je pẽ pyri tewau teje'ega moywyräfene'ema pẽ nupe. Napẽ muorypawamũ rũi 'ga ore monoi ojeupe oporowyky ma'eramũ ikue. Werowiar ywyapiukaawamũ te 'ga ore monoi pẽ nupe ikue. A'eramũ nipo je Jarejararete 'ga je'eg imũ pẽ mu'jau esage 'ga ree, 'ga rerowiar ywyapiukaa pẽ nupe.

¹¹ Kunumĩmet, kũjãmet. Mĩmeramũ je ka'arana kwasiari imonou pẽ nupe. Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Peenuw iki pejejeupe je'eawer are. Pejeju'jawe pejejea'aramũ mama'e are. Pẽpota'wa ki pejejee. Nan pejemogyramũ Janeruwarete 'ga futat 'ga rekoi pẽ pype. Janeruwarete 'ga ae ree iporomutat ma'ea. Ae mota'waramũ nanẽ 'ga akou nũ. 'Ga futat ako pẽ pype nan pejemogyramũ.

¹² Jejui 'ga rerowiaaramũ ki pẽ pejejomana, pejejafutaa. Nan ae 'ga rerowiaaramũ. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã juejue oje'ega omono pẽ nupe pẽ futaa.

¹³⁻¹⁴ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat. Jarejuwarete 'ga pẽ nee 'ga poromutara nanẽ je afutat nũ. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea pẽ nee ita'waa nanẽ je afutat nũ.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

Garasi

Ymã te Janerwarete 'ga judeu 'gã mũ'ëi imogyau wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau wemifutar are. Judeu 'gã ojemojewagukaa ajaupe Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jepi. Mama'ea 'gã i'wau 'ga je'eg imũ etee jepi. A'ere 'gã nupe etee 'ga aipo 'i rakue.

A'ere Jejui 'ga ruri jane katu'oka najuejue etee futat. Werowiamũ 'ga jane katu'ogi. Ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire 'ga remimu'efera 'gã awau 'ga mome'wau kwe pe rakue. A'eramũ judeue'ema 'gã Jejui 'ga rerowiaa kwaiwete rakue. A'eramũ judeu 'gã amũ awau 'gã newiri, judeue'ema 'gã mu'jau wemiapo are. A'ere 'gã judeue'ema futat. A'eramũ 'gã mama'e apowe'em judeu 'gã nupe Janerwarete 'ga 'eawer imũ. Nojemojewagukari 'gã judeu 'gã 'jawe. 'Gã nemi'urama nanë najudeu 'gã ma'e 'jawe. A'ere 'gã Jejui 'ga rerowiari futari. A'eramũ Janerwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ.

Garasi pewara 'gã judeue'ema futat. A'eramũ judeu 'gã amũ awau 'gã mu'jau wemiapofer are. A'eramũ Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe 'gã mueapyou ee. “Werowiamũ Jejui 'ga pë katu'ogi. A'eramũ pëë mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat. Najudeu 'gã 'jawe rüi pëë. A'eramũ pëë mama'e apowe'em 'gã 'jawe. Najaneremiapo are rüi Jejui 'ga jane katu'ogi. Werowiaaramũ etee te 'ga jane katu'ogi” 'jau Paulo 'ga ikwasiaa 'gã nupe, 'gã mueapyou ee.

NaPaulo 'ga etee rüi ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. Janerwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou inuga 'gã nupe.

¹ Je Pauloramũ ka'aran akwasiat imonou pë nupe. Je 'ã Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã te Jejui 'ga je monoi kwe pewara 'gã nupe omome'waramũ ikue. Naküima'ee tee 'ga rüi je mono 'ga mome'waramũ ikue. Jejui 'ga futat je mogo omome'waramũ ikue. Na'gã amũ nupe rüi 'ga 'i: “Pe'je pejewau jeje'ega mome'wau Paulo 'ga upe”, 'jawe'em. Jejui Kristu 'ga retea futat je mogo ojee 'gã mu'jaramũ ikue. 'Ga manũ re 'ã 'ga Ruwarete 'ga Jejui 'ga moferapa etee rakue. 'Uwarete 'ga retee 'ga je monoi kwe pewara 'gã mu'jawamũ ojee ikue. ² 'Au je pyri janerewirera 'jawewara 'gã amũ neko. 'Gã nanë oje'ega omono pë nupe, Jejui 'ga remiayuwamũ Garasi ywy pewaramũ pë nupe.

³ Ku'jywa 'ga Janerwaretea. Jejui Kristu 'ga nanë Janejararetea futat nũ. Afutat je 'gã nesagea pë nerekoa. 'Gã pë mopy'ata'waa nanë je ifutaa nũ.

⁴ Ymã te 'ã Jejui Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue. Jane wi janetywera moiawamũ 'ga ojejukaukaa 'gã nupe rakue. Ojejukaukaa 'ga 'gã nupe werowiaaramũ jane mũ'jãwamũ mama'e tywera apoara 'gã nui. Ojeupe jane katu'okawamũ 'ga jejukaukari 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue.

⁵ A'eramũ jane 'ga muorypa jareojere'emamũ futat jarekatu'okawer are, 'jau je.

Morogyta esage

⁶ Jejui Kristu 'ga 'ã pëë erowiaa rai'i. Janerwarete 'ga futat 'ã pë pyrũmũ pë mogyau Jejui Kristu 'ga remiayuwamũ rai'i. Ma'eramũ sipo ajee pepoit 'ga rerowiar awi kamësiete rai'i? Pepoit 'ã 'ga rerowiar awi kamësiete rai'i. Ma'eramũ te 'gã amũ porogyta 'mea perowiat rai'i? 'Gã pejemu'e 'me are 'ã pëë pejeapya mÿina ekoete rai'i. Pejemoryteeukaa ekoete 'ã 'gã nupe rai'i. Jeku'iaip je ako pë nee ai'i. A'ere 'ã je mu'arasig etee pejepe pejejee nũ. ⁷ Nitywi kwe pe morogyta esage amũ. Nitywi futari morogyta yau mũ kwe pe. Jejui Kristu 'ga mome'ua etee te morogyta esagea. A'ere 'ã 'gã amũ oi pë pyri mama'e amutee mome'wau pë nupe rai'i. “Toromojopy'ru Kristu 'ga 'eawera 'jau”, 'jau 'gã 'ã rai'i numiamũ. ⁸ Ymã te ako ore pë mu'ei Jejui Kristu 'ga je'eg are ikue. A'ere 'ã 'ga amũ oi o'meramũ pë nupe rai'i. A'eramũ je Jarejuwarete 'ga Kristu 'ga mome'u 'me ekoeteara 'gã nereko tywera futaa. Ore mũ agawewi amunipo 'ã mama'e amutee mome'wau. A'etea amunipo 'ã je Jejui 'ga ree mama'e amutee te

mome'wara 'gã nereko tywera futaa. Ywagipewara 'gã amũ agawewi amunipo 'ã 'ua o'meramũ pẽ nupe. A'etea amunipo 'ã je Jarejuwarete 'ga i'me ma'e 'gã nereko tywera futaa. Mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã monoa amunipo 'ã je ifutaa. ⁹ Ymã te ako ore morogyta esage mome'ui pẽ nupe ikue. Aipo renuw ire ako pẽẽ Jeju Kristu 'ga rerowiaa ikue. A'eramũ ako ore 'jau pẽ nupe ikue: “Arafutar ore Jarejuwarete 'ga mama'e amutee are pẽ mu'jara 'gã monoa mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau agawewi ako ore pẽ nupe ikue. 'Awamũ je aipo 'jau'japa pẽ nupe nũ. Afutat je Jarejuwarete 'ga mama'e ekoete are pẽ mu'jara 'gã monoa mama'eukwaawa rapyaw ipe, 'jau je 'awamũ taetu te'ỹina pẽ nupe. ¹⁰ Na'gã amũ maku'iawamũ rũi je aipo 'jau. Naani. Afutat je Jarejuwarete 'ga ku'ia tejee. 'Auwara 'gã maku'iawamũ etee mama'e apo re amunipo 'ã je naapoi futari mama'ea Kristu 'ga remifutar imũ.

Paulo 'ga jemome'uawet

¹¹ Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ 'ã jerenyra 'jawe. A'eramũ je teporo-mome'uweramũ Kristu 'ga ree pẽ nupe. Na'auwara 'ga amũ je'ega rũi je ako amome'u pẽ nupe ai'i. ¹² Na'auwara 'ga amũ rũi imome'wau jee. Na'auwara 'gã amũ rũi te je mu'ee ikue. Jeju Kristu 'ga futat omome'u jee ikue.

¹³ Jeremiapofera nipo 'ga amũ omome'u pẽ nupe rakue. Je 'ã judeua futat. Ymã je mama'e apoi judeu remiapou etee ikue. Jeju 'ga rerowiaara 'gã je erekou tywet ikue. “Tamateepap 'ga rerowiaara 'gã 'jau”, 'jau je ikue. Najemuaẽmi futari je 'gã nee. ¹⁴ Judeuramũ orojemiapou etee futat je mama'e apou ikue. Tepytuna 'gã apyraapa je mama'e apou orojemiapofer imũ etee futat. Oroypy 'gã je'ega je enupa katu katu tekou ikue. Tekotee 'gã je imu'jau ee ikue.

¹⁵ A'ere Janeruwarete 'ga ymã we futat je pyyrũi oje'ega mome'waramũ rakue. Je'are'emaue futat 'ga je pyyrũi ojeupe mama'e apoaramũ rakue. Naapoi agawewi je mama'e esagea ikue. A'etea 'ga je pyyrũmũ ojeupe oporowyky ma'eramũ rakue. ¹⁶ Wa'yra 'ga 'ga esaukaa jee ikue. “Ere ewau jera'yra 'ga mome'wau judeue'ema 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. “Morogyta esagea ene imome'wau jera'yra 'ga ree 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. Tejeupe aipo 'ga 'e ypyrauwe je 'ga rerowiaa. Ma'eramũ je 'ã na'gã amũ temu'akwaawer imũ rũi 'ga mome'ui 'gã nupe. ¹⁷ Jerusareg ipe miamũ je nooi, “je mu'e pejepe”, 'jawe'em Jeju 'ga remimono ppyfera 'gã nupe nũ. Je renunewe agawewi 'gã porowykyi Jeju 'ga upe. A'etea je nooi, “je mu'akwaap pejepe”, 'jawe'em 'gã nupe ikue. Tejeupe aipo 'ga 'e ypyrauwe je 'ga rerowiari ikue. Arabia ywy pe ra'ne je tewau ikue. A'e awi je tejua Damasco pe ikue nũ. ¹⁸ Muapyra kwara kwaw ire te je tewau Jerusareg ipe Pedro 'ga resaka ikue. 'Ga kwaapa je tewau. Mukũja etee je morowykye'ema magwapa 'ga pyri tekou ikue. ¹⁹ A'ere je naesapawi Jeju 'ga remimonofera 'gã. Tiago 'ga etee je esaka, Jarejararete 'ga rewirera 'ga etee je esaka.

²⁰ Mama'e a'jea etee je ikwasiaa ka'aran are imonou pẽ nupe. Janeruwarete 'ga je'me'ema akwaap.

²¹ Jerusareg awi je tewau kwe pe, Siria ywy pe, Sirisia ywy pe. Mĩmer imũ je tewau ikue nũ. ²² Ma'eramũ 'ã Judeja ywy pewara 'gã naje resagi. ²³ Jerera etee 'gã enupa. “Jane rereko tywearera 'ga oo Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe, 'ga rerowiarukaa 'gã nupe” 'e renupa. “Ymã ako 'ga Jeju 'ga rerowiaaramũ jane apisi are etee 'ga fuweramũ rakue” 'ea 'gã ikwaapa futat. “A'ere 'gã 'awamũ 'ga rerowiari jane 'jawe” 'ea nanẽ 'gã enuwu'jau'japa futat. ²⁴ A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa je ree. “Paulo 'ga erekatu'ok rai'i. Eja'yra 'ga ererowiarukat 'ga upe rai'i, ore rereko tywearera 'ga upe rai'i. Aipoa esage oree”, 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa je ree.

2

Jerusareg ipe 'ga jemome'uawet

¹ Katosi kwara magwaw ire je tewau tejewya Jerusareg ipe ikue nũ. Panape 'ga awau je rupi. Tito 'ga nanẽ je erawau orojeupi nũ. ² Tejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee je tewau peu. “Ekwap Jerusareg ipe”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramũ je tewau. Peu tewau je teporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã nupe. Amueapyo je 'gã judeue'ema 'gã nupe teje'eg are. “Peenup katu katu jeje'ega. Nan tee futat je 'gã mu'ei” 'jau je 'gã nupe, 'gã mueapyou te'eawer are. 'Gã 'wyriara 'gã nupe etee je imome'wau. A'eramũ je 'jau tejeupe: “Nia'wuri 'ga je'ega, e'i sipo 'gã jee”, 'jau je tejeupe. A'eramũ je teporonupa ee 'wyriara 'gã nupe etee: “Aje'eg ekoete te je tekou?” 'jau je teporonupa ee 'gã nupe. A'ere 'gã 'i: “Naani. A'jea futat eneje'ega”, 'jau 'gã jee, jeje'ega renuw ire. ³ Jeremireroofera 'ga, Tito 'ga, gregoa. Najudeua rui 'ga. A'eramũ 'ga ojewage'emamũ. A'etea Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã 'ga mojewagukare'ema jee. “Eroo 'ga imojewagukaa 'gã nupe jarejemiapou”, 'jawe'em 'gã jee.

⁴ Ore porogytaramũ tekotee 'gã 'ua osou ore pyri. Oreje'ega renupa 'ua. Aipo 'gã 'i'me ma'ea. “Jejui 'ga ore aruerowiat arajemogyau”, 'jau futatee aipo 'gã oree. “Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã nuapoi mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imũ. Aipoa nia'wuri Janeruwarete 'ga upe”, 'jau futatee 'gã oree. “Moisesi 'ga remikwasiarer imũ 'gã mama'ea 'ga iapoe'emamũ, Janeruwarete 'ga nokatu'ogi Jejui 'ga rerowiaara 'gã”, 'jau futatee 'gã oree. Aipo 'gã “Eroo ejeupi 'ut ma'efera 'ga imojewaka Moisesi 'ga remikwasiarer imũ”, 'jau jee. ⁵ A'ere ore naruerowiari 'gã. “NaMoisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apoara etee rui 'ga okatu'ok. Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã etee te Janeruwarete 'ga okatu'ok”, 'jau ete ore 'gã nupe. “Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ Janeruwarete 'ga 'jau jane: Eneresage jee, 'jau 'ga jane, 'ga rerowiaaramũ 'ea morogyta esagea futat. NaMoisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apoara 'gã nupe rui 'ga aipo 'ga 'i. Jejui 'ga rerowiaaramũ jane upe etee te 'ga aipo 'ga 'i”, 'jau ore 'gã nupe.

⁶ A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã oje'ega nomoywrafeni jee ikue. (Peuwara 'gã 'jau 'gã nupe, ore'wyriat, 'jau 'gã 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga upe jane jareju'jawe etee futat jane jemogyi. Je upe nanẽ jane jareju'jawe ete jarejemogyau nũ.) A'eramũ 'ã 'gã 'wyriara 'gã oje'ega nomoywrafeni jee ikue. “Nan etee emu'e 'ga”, 'jawe'em 'gã jee ikue. A'jea futat je 'gã mu'eawera. A'eramũ 'gã oje'ega moywrafene'ema jee. Tito 'ga nanẽ 'gã imojewagukare'ema jee.

⁷⁻⁸ Eapyo 'gã Jarejuwarete 'ga je mono are. Pedro 'ga ra'ne futat Janeruwarete 'ga omono judeu 'gã nupe Jejui 'ga ree 'gã mu'jaramũ rakue. Opãjẽ 'ga imua 'ga upe ojeupe 'ga moporowykyukaawamũ rakue. 'Ga 'jawe futat Janeruwarete 'ga opãjẽ mua jee, je monou judeue'ema 'gã nupe wa'yra 'ga ree 'gã mu'jaramũ. ⁹ A'eramũ 'wyriara 'gã 'jau oree: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga pẽ mogoi Jejui Kristu 'ga ree judeue'ema 'gã mu'jaramũ. A'eramũ pẽ pejemogou 'ga upe oporowyky ma'eramũ ore pyri”, 'jau ete 'gã jee, Panape 'ga retee. “Pe'je pejekou Jejui 'ga mome'waramũ judeue'ema 'gã nupe. Ore 'ã jarepytuna 'gã nupe 'ga mome'waramũ”, 'jau 'gã oree. Tiago, Pedro, Juã. Mĩmera 'gã aipo 'jau oree ikue. ¹⁰ Aipo e'i etee te aje 'gã oree ikue: “Pẽnea'ar iki ikaraemãe'ema 'gã nee, Jerusareg ipewara 'gã nee. Pepoar iki 'gã, mama'e mua 'gã nupe”, 'jau 'gã oree. Aipoa ore aruapo arakou. Mama'ea ore imonou arakou 'gã nupe. Aipoa esage jee.

Pedro 'ga upe oje'ega moywrafenawet

¹¹⁻¹⁴ A'ere Pedro 'ga awau owaẽma Ætioki pewara 'gã pyri, Jejui 'ga rerowiaara 'gã pyri. Peu akou 'ga ojemi'wat judeue'ema 'gã pype etee futat. Ymã ore judeuramũ norojemi'wari judeue'ema 'gã pyri ikue. A'ere ore Jejui 'ga rerowiar ire ore poiri aipo awi. A'eramũ Pedro 'ga ojemi'waa ekoete te futat 'gã pyri. Poje Tiago 'ga pyriwara 'gã amũ 'ua owaẽma Jerusareg awi. 'Gã nesakawe Pedro 'ga opojo'ogamũ judeue'ema 'gã nui. Okyje 'ga opytuna 'gã nui. “Gã nã'ã nopoiri futari orojemiapofer awi re'ã. Nojemi'wari futari nã'ã 'gã imojewagipyre'ema 'gã pyri re'ã”, 'jau Pedro 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga opojo'ogamũ judeue'ema 'gã nui. 'Ga pojo'oga resakawe ajepeja Jejui

'ga rerowiaara 'gã nanē opojo'ogamũ 'gã nui nũ. Panape 'ga miamũ ojemu'jau 'ga ree. A'ere 'gã naJejui 'ga remifutar imũ rũi aipo apoi. A'eramũ je 'gã nesakawe teje'ega moywyrafena Pedro 'ga upe. “Ma'ja te ereapo, ki Pedro?”, 'jau je 'ga upe 'gã nemianuwamũ. “Ene 'ã judeua je 'jawe. Ymã te ako Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are judeuramũ janee rakue. A'eramũ ako jane mama'e apou 'ga remikwasiarer imũ etee ikue. A'ere 'ã jane 'awamũ jane jemogyi Jejui 'ga rerowiaaramũ. Niapou'jawi jane mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imũ. Ma'eramũ ene judeue'ema 'gã mu'jau Moisesi 'ga remikwasiarer are? Ma'eramũ sipo ene mama'e apoukaa Moisesi 'ga remikwasiarer imũ 'gã nupe?” 'jau je Pedro 'ga upe teje'ega moywyrafena.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã katu'okawet

¹⁵ Ore 'ã judeua. Judeua futat orejara 'gã. Ma'eramũ 'ã ore judeuretea. “Namama'e tywera apoara rũi ore judeue'ema 'gã 'jawe”, 'jau ore arajaupe jepi. ¹⁶ “Judeuramũ agawewi futat ore. A'etea Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã etee esage Jarejuwarete 'ga upe” 'ea ore ikwaapa. Janeruwarete 'ga nanē 'jau janee: “Jera'yra 'ga ererowiat ekou. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, 'jau 'ga janee Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ. NaMoisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apo are rũi 'ga aipo 'jau janee. Jejui Kristu 'ga rerowiamũ te 'ga 'i janee: “Jera'yra 'ga perowiat pejejemogyau. A'eramũ pēe pejejesageramũ jee”, 'jau 'ga janee. Aipo ni'i ekoetei 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apoara 'gã nupe, Jejui 'ga 'gã erowiare'emamũ. ¹⁷ Kristu 'ga ree ore jemogypygyi arajemogyau. A'eramũ ore orojesageramũ Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga ree orojemogypygyi ire ore oropoia Moisesi 'ga remikwasiarer are orojemogypygyi awi. “NaMoisesi 'ga je'egera renuw are rũi Janeruwarete 'ga 'i janee: Eneresage jee, 'jau. A'eramũ jane jarepoia 'ga remikwasiarera rerowiar awi ee jarejemogypygyi awi 'jau”, 'jau ore arajaupe. A'eramũ 'gã amũ 'jau ore: “Nia'wyrri futari Moisesi 'ga je'ega renupare'ema 'gã. Judeue'ema 'gã nuenuwi 'ga je'egera. A'eramũ 'gã wa'wyre'emamũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau futatee 'gã amũ ore. “A'eramũ pēe pejea'wyre'emamũ 'gã 'jawe. Kristu 'ga ree pejejemogypygyi ire nepeanuwu'jawi Moisesi 'ga je'egera pejejemogyau. Kristu 'ga pē motywerukat Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau futatee 'gã amũ ore. A'ere naani. O'meramũ te 'gã 'i. Kristu 'ga najane motywerukara'uweri 'ga upe. ¹⁸ A'ere je poiri Moisesi 'ga remikwasiarera rerowiar are tejemogypygyi awi ai'i. Na'ga remikwasiarera renuw are rũi Janeruwarete 'ga jetywera moiri je wi. Moisesi 'ga je'egera renuwa upe tejewyr ire amunipo 'ã je jemotyweri Jarejuwarete 'ga upe. “Taenupap Moisesi 'ga je'egera 'jau”, a'e je tejeupe ikue numiamũ. A'ere je naenupawi futari 'ga je'egera ikue. A'eramũ je tejemotywea ete Jarejuwarete 'ga upe rakue.

¹⁹ Na'ga remikwasiarera renuw are rũi Janeruwarete 'ga jetywera moiri je wi. A'ere je 'ga remikwasiarera mogyta re futat tetywera kwaawi ikue. “Kuu. Naapoi futari je mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imũ tekou”, 'jau je tejeupe 'ga remikwasiarera mogyta re. “Kristu 'ga amanũ 'ypeywar are jetywera moiawamũ rakue. 'Ga manũ are Janeruwarete 'ga jetywera moia je wi” 'e renupa ai'i. A'eramũ je Moisesi 'ga remikwasiarera rerowiar are tejemogypygyi awi tepoia. Ymãwarera mama'e awi je tepoiapap 'awamũ. A'eramũ je “Awamũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e apou tekou”, 'jau je tejeupe, tetywera 'ga imoir ire ai'i. Werowiamũ Kristu 'ga je muēma Moisesi 'ga remikwasiarera renupara 'gã nui. ²⁰ Ma'eramũ je 'awamũ tefuewere'emamũ futat tejemifutar imũ mama'e apo are. Kristu 'ga ree je jemujari 'ga rerowiamũ. 'Ga futat je rereko. Kristu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea. Je ree 'ga poromutaramũ. Jetywera moiawamũ 'ga ojejukaukaa rakue. Ma'eramũ 'ã je 'awamũ jefueweramũ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee. ²¹ Naapoi agawewi je mama'e esagea Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'etea 'ga je katu'ok Kristu 'ga je erowiamũ ai'i. A'eramũ je tejemogypygyi Kristu 'ga ree etee. Kristu 'ga jane erowiamũ Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Jera'yra

'ga ererowiat. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, 'jau 'ga janee. Moisesi 'ga je'egeera renuwa jane muesage re amunipo 'ã Kristu 'ga amanũ ekoete rakue. A'ere naani. Namanũ ekoetei 'ã 'ga rakue. Kristu 'ga futat jane mota'wa 'Uwarete 'ga upe. Kristu 'ga jane erowiarãmũ tee 'ga 'i janee: “Pënesage jee”, 'ga 'i janee, wa'yra 'ga jane erowiarãmũ.

3

Jarejuwarete 'ga jane erowiaa

¹ Pëë 'ã Garasi ywy pewaramũ peje'akwaawe'ema pemut pejejeypy. Awỹja te pë morytee rai'i nũ, 'jau je pë nupe. Amueapyo agawewi ako je pëë Jejui Kristu 'ga manũ are ikue. “Ypeywar are amanũam ipe Kristu 'ga janetywera mepyi rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, Kristu 'ga jane erowiarãmũ”, 'jau je ako pë nupe ikue, pë mueapyou ee ikue. ² A'eramũ ki pejejea'aramũ je'eawer are. Moisesi 'ga 'eawera renuw ire sipo Janeruwarete 'ga U'agesage muri pë nupe? Naani. Kristu 'ga mome'ua pëë erowiar ire te Janeruwarete 'ga imuri pë nupe. ³ Ma'eramũ sipo ajee peje'akwaawe'ema pemut pejejeypy? Kristu 'ga pëë erowiar ypyramũ ako Janeruwarete 'ga opãjẽ mua pë nupe ikue, wemifutara apoukaa ako pë nupe opãjẽ mũ ikue. Ma'eramũ sipo ajee pepoit 'ga ree pejejemogypygyg awi rai'i? Pejejewya 'ã pejejemiapofer ymanera upe ete rai'i nũ? ⁴ Kristu 'ga ree pejemogypygamũ ako tekotee 'gã pë nerekou tyweaete agawewi 'ga ree ikue. A'ete ako pënuag pejejereko tywera upe ikue. Pënuag ekoete sipo aipo upe rakue? A'eramũ sipo pëë 'awamue pejepoia Kristu 'ga rerowiar awi? Naani. Nepepoiri futari 'ga rerowiar awi. ⁵ Moisesi 'ga remikwasiarera renuw are sipo Janeruwarete 'ga U'agesage muri pë nupe? Naani. 'Ga je'egeera renuw are sipo Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukari pë nupe opãjẽ mũ? Naani. Jejui Kristu 'ga mome'ua pëë erowiarãmũ te 'ga aeremiapoe'ema apoukari pë nupe opãjẽ mũ.

⁶ Pënea'ar iki Abraão 'ga rekwawer are. Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe Abraão 'ga ree rakue. “Abraão 'ga Janeruwarete 'ga werowiat rakue. Werowiarãmũ Janeruwarete 'ga 'i 'ga upe rakue: Abraão 'ga esage jee, 'jau 'ga 'ga upe werowiarãmũ”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. ⁷ A'eramũ Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã juejue Abraão 'ga juapyrera 'jawewaramũ ajemogyau. Aipoa 'ã pëë ikwaapa. ⁸ Ymã te Janeruwarete 'ga 'i aipo 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Je rerowiaaramũ ereko. A'eramũ ene ejesageramũ ekou jee. Tejerowiaara 'gã nupe juejue nipo je 'i, pënesage jee, je 'i. Ene upe te'eawera 'jawerimũ etee futat je 'i 'gã nupe tejerowiarãmũ”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. “Judeue'ema 'gã nupe miamũ nipo je 'i: Pënesage jee, je 'i, ene 'jawe 'gã tejerowiarãmũ”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe u'eawera kwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. ⁹ Werowiarãmũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou Abraão 'ga upe. A'eramũ 'ga jane upe nanë mama'e esage mua nũ. Abraão 'ga upe imuawera 'jawe 'ga imua janee werowiarãmũ.

¹⁰ Moisesi 'ga je'egeera renupara 'gã ojemote'aa Jarejuwarete 'ga upe. Nuenupawi futari 'gã 'ga je'egeera. A'eramũ 'gã ojemote'aa Jarejuwarete 'ga upe. Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue: “Anure nipo Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga je'egeera renuwaipara 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. ¹¹ “Moisesi 'ga je'egeera ereenup katu katu. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, ne'i Janeruwarete 'ga 'ga amũ upe. Naani. Ojee ojemogypygyk ma'e 'gã nupe etee te Janeruwarete 'ga 'i: “Pënesage jee. A'eramũ je pë mogyau 'au tejepyri nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² Ymã Janeruwarete 'ga aipo 'jawe'em rakue: “Pejemogypygyg iki je ree”, ne'i te rũi 'ga rakue. “Perowiat te ki jeje'ega”, e'i te 'ga rakue. “Moisesi 'ga remikwasiarera renup katudara 'gã etee te ajemogy nakwaparimũ rũi”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. A'ere 'gã nuenupawi futari Moisesi 'ga remikwasiarera je'ega rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe: “Nepeenupawi

futari 'ga remikwasiarera je'ega. A'eramũ je pẽ nerekou tyweaete ee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe nipo peo pejemanũ re", 'jau 'ga 'gã nupe rakue.

¹³ A'ere 'ã Kristu 'ga manũ 'ypeywar are janetywera mepyawamũ rakue. Kristu 'ga Janeruwarete 'ga erekou tywerukaa janetywer are rakue. A'eramũ 'ga jane rerekou tyweru'jape'ema ee, Kristu 'ga jane erowiaramũ. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are rakue: "Nia'wryri te 'ypeywar are u'am ma'e 'gã jee", 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. A'eramũ 'ga Kristu 'ga upe 'ypeywar are janetywera renu'ama upe aipo 'jau rakue. Janetywer are Janeruwarete 'ga Kristu 'ga rerekou tywerukaa rakue. A'eramũ 'ga, Kristu 'ga jane erowiaramũ, jane rerekou tyweru'jape'ema futat. Naani. Kristu 'ga jane erowiaramũ te 'ga 'i janee: "pẽnesage jee", 'jau. ¹⁴ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: "Je rerowiaaramũ ereko. A'eramũ ene ejesageramũ jee", 'jau 'ga 'ga upe rakue. "Ypeywar are Kristu 'ga manũ omepypap janetywera rakue. A'eramũ 'ga 'awamũ, pẽnesage jee", 'jau judeue'emamũ pẽ nupe Jejui Kristu 'ga pẽ erowiaramũ. Kristu 'ga jane erowiaramũ, Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee, u'eawer imũ etee futat.

U'eawer imũ 'ga mama'e apoi

¹⁵ Pẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽ 'ã jerenyra 'jawe. A'eramũ je, tamueapyo 'gã ee 'jau, 'jau je pẽ nupe. Sã'ã ae ajamama'e futaa ijara momoranuwa. A'eramũ 'ã ijara 'ga: "Nan ki ajee siapo jarejaupe", 'jau 'ã 'gã ajaupe. A'eramũ 'ã 'gã u'eawer imũ etee futat ikwasiaa ka'aran are inuga. Ikwasiapaw ire 'ã 'gã wera kwasiaa ee. A'eramũ 'ã 'gã mama'e apou ajaupe wemikwasiarer imũ etee futat. Ikwasiapaw ire 'gã 'ã imoiru'jape'ema futat nũ. U'eawer imũ etee futat 'gã iapou ajaupe. ¹⁶ Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue. "Tamono mama'e esagea ene upe 'jau. Enejuapyrama 'gã nupe 'jau nipo je imonou. Tekotee 'gã nupe nanẽ nipo je mama'e esage monou ene ree, enejuapyrama 'gã nee 'jau nipo je imonou", 'jau 'ga 'ga upe rakue. Na'ga juapyra 'gã nupe juejue rũi 'ga 'i. 'Ga juapyrama 'ga amũ upe etee 'i te 'ga 'i aipo 'jau. Aipo 'ga upe 'ga 'ea, Kristu 'ga upe, 'ga 'ea te. ¹⁷ Abraão 'ga upe aipo 'e re Janeruwarete 'ga 'jau: "Taapo mama'ea te'eawer imũ etee futat 'jau", 'jau 'ga rakue. A'ere, kwaturu sëtui trĩa kwara kwaw ire, Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. A'ere 'ga nomoka'jami futari Abraão 'ga upe u'eawera. A'eramũ 'ga 'awamũ Abraão 'ga upe je'eawera nia'wryri 'jawe'em 'ga. Naani. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e monoi Abraão 'ga upe, Abraão 'ga juapyra 'ga upe nanẽ nũ. ¹⁸ NaMoisesi 'ga je'ega renuw are rũi 'ga mama'e esage monoi 'ga upe. Naani. 'Ga upe u'eawer imũ etee te 'ga imonoi 'ga upe. Wemifutar imũ etee 'ga imonou 'ga upe u'eawer imũ etee futat.

¹⁹ A'eramũ nipo pẽ mũ 'jau jee: "Ma'eramũ sipo ajee Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue?" 'jau nipo pẽ mũ jee. Naani. Oje'ega 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe. Oretywer are ore mueapyoawamũ te 'ga iapoukari rakue. Abraão 'ga juapyrama 'ga rure'emaue Moisesi 'ga remikwasiarera oretywera kwaawukaa oree rakue. Kristu 'ga Abraão 'ga juapyrama. Kristu 'ga upe Janeruwarete 'ga 'i rakue: "Tamono mama'e esagea 'gã nupe 'ga ree 'jau", 'jau 'ga Kristu 'ga mome'wau rakue. Ywagipewara 'gã nupe Janeruwarete 'ga oje'ega rerurukari Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga upe etee te 'ga erurukari. A'eramũ Moisesi 'ga te imome'wau 'gã nupe. Anure Moisesi 'ga 'ga je'ega kwasiaa inuga ka'aran are oree rakue. ²⁰ A'ere Janeruwarete 'ga oje'ega nuerooukari Abraão 'ga upe. Janeruwarete 'ga retea futat oje'eg 'ga upe.

Kristu 'ga 'eawera Moisesi 'ga remikwasiarera py'rau

²¹ Abraão 'ga upe ra'ne Janeruwarete 'ga oporogytau rakue. A'ere 'ga oje'ega monou Moisesi 'ga upe rakue. Moisesi 'ga upe 'ga 'eramũ sipo 'ga 'i: "Abraão 'ga upe je'eawera nia'wryri", 'jau sipo 'ga rakue? Naani. Kwe pe mama'e esage mũ apoa ojepyri jane reroo re amunipo 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'ga jane rerawau

ojepeyri jane mama'e apoawer are. A'ere nitywi mama'e esagea mũ kwe pe ywag ipe ae monoara. ²² “Nitywi futari mama'e esage apoara 'gã amũ jee. Najuejue etee futat 'gã tywetyweramũ jee. 'Gã tywera 'gã nerekou”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Ako esage agawewi futat 'gã. A'etea 'ga Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã ete omogy nakwaparimũ ete rũi u'eawer imũ etee futat. Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã etee 'ga imogyau ojepeyri nakwaparimũ rũi.

²³ Ywy pe 'ga rure'emaue ore judeuramũ Kristu 'ga rerowiare'ema arajemogyau. 'Ga rure'emamũ ore Moisesi 'ga remikwasiarera etee erekou. “Janeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat Moisesi 'ga upe janetywer are jane mu'jawamũ”, 'jau ore. A'ere 'ga ne'i futari ore: “Moisesi 'ga remikwasiarera peenup. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ jee”, 'jawe'em 'ga ore Moisesi 'ga remikwasiarera renuw are. Jejui 'ga ore erowiar ire tee 'ga aipo 'jau ore. ²⁴ Sãã ae wa'yra monoa moromu'jara mũ 'ga po pe, wa'yra mu'jaukaa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga remikwasiarera mogytaramũ ore orojemu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are numiamũ. A'ere ore naruenupawi 'ga je'ega. Kristu 'ga 'ur ire, judeuramũ ore mũ 'ga rerowiaa. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau ore: “Kristu 'ga perowiat pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ jee”, 'jau 'ga ore, Kristu 'ga ore erowiar ire. ²⁵ 'Awamũ ore Kristu 'ga rerowiar ire mama'ea naruapoi Moisesi 'ga remikwasiarer imũ.

²⁶ 'Awamũ pẽẽ najuejue etee Kristu 'ga ree pejemogypyk pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ najuejue etee pejejemogyau Jarejuwarete 'ga ra'yramũ. Judeuramũ, judeue'emamũ. Mĩmeramũ juejue futat pẽẽ Jarejuwarete 'ga ra'yramũ, Kristu 'ga pẽẽ erowiar ire. 'Ga rerowiar ire pẽẽ pejejemujaa 'ga ree nanẽ nũ. ²⁷ Kristu 'ga pẽẽ erowiamũ 'ga amũ pẽ pymĩau 'y pe Kristu 'ga rerowiaara resaukaawamũ. Pejepymĩ re pẽẽ pejejemujaa 'ga ree. A'eramũ 'ga pẽ nerekou. ²⁸ Jarejuwarete 'ga upe jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe etee futat. Judeuramũ, judeue'emamũ, oje'wyrarete pewaramũ, ka'a pewaramũ, kũima'eramũ, kũjãnamũ. Mĩmeramũ jane jareju'jaju'jawe etee futat jarejemogyau 'ga upe. Kristu 'ga rerowiamũ jane jarejemujaa 'ga ree. A'eramũ jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Majepi 'yweteewara 'jawe jarejemogyau. ²⁹ Kristu 'ga remiayuwamũ pejejemogy re pẽẽ pejejemogyau Abraão 'ga juapyrera 'jawewaramũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe, Abraão 'ga upe u'eawer imũ etee futat.

4

¹ 'Awamũ je pẽ mueapyoi kunumĩ are. Sãã jane jareja'yra 'gã nupe jarekaraemã monoa. A'ere ã kunumĩ naeapyoi we ee ojejuka are. A'eramũ ã ae tuwamũ 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Tekaraemã je amono teja'yra 'ga upe ai'i. A'ere 'ga nojemotuwĩ we. A'eramũ 'ga ojejukawe'em ee. A'eramũ pẽẽ pejejekau ee 'ga upe jee ra'ne. 'Ga jemotuw ire 'ga ma'ea futat, 'ga upe jeremimonofera”, 'jau nipo 'ga ruwa 'ga wemiayuwa 'gã amũ nupe. Waranupe'emawe futat kunumĩ 'ga 'uwa 'ga karaemã jaramũ futat akou. A'etea 'ga 'uwa 'ga remiayuwa 'gã je'ega renupa. ² 'Ga aranuwe'emamũ 'ga ruwa 'ga remiayuwa 'gã ojejukau 'ga ree, 'ga karaemã are. 'Uwa 'ga remifutara 'ara rupi kunumĩfera 'ga okaraemã mujaa etee te. A'eramũ futat 'ga mama'e apou wemifutar imũ etee futat. ³ Nan tee futat ore judeuramũ mama'e apoi Jarejuwarete 'ga upe Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat ikue. 'Ga ra'yra 'ga rure'emamũ ore Moisesi 'ga je'ega renupa. ⁴ A'ere Janeruwarete 'ga, wemifutara 'ara rupi, wa'yra 'ga muri ywy pe rai'i. Wa'yra 'ga 'ga imu'arukaa kũjã ã mũ wi rakue. 'Ga ra'yra 'ga, Kristu 'ga etee te Moisesi 'ga je'egera wenup katu katu rakue. ⁵ 'Ga je'ega 'ga enupa katu katua ore mueateepap mama'e ymaner awi, 'Uwarete 'ga ra'yramũ 'ga ore mogyawamũ 'jau. Werowiamũ 'ga jane mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'gã nupe wemimonofera mua janee. ⁶ Pẽẽ nanẽ 'ga ra'yramũ nũ. Sãã 'ga U'agesage mura pẽ

nupe. A'eramũ ore pẽ kwaapa. “Janeruwarete 'ga U'agesagea amut 'gã nupe”, 'jau ore. A'eramũ ore “Janeruwarete 'ga ra'yramũ 'gã jemogyi” 'e kwaapa pẽ nesag ire. A'eramũ 'ga 'Agesagea, Kiapi'ni, jane mu'eukaa Jarejuwarete 'ga upe. ⁷ A'eramũ pẽ a'eramũ na'ga upe mama'e apoara etee rũi pejemogyau. Naani. 'Ga ra'yramũ nanẽ futat pejemogy nũ. A'eramũ 'ga a'eramũ wa'yra 'gã nupe wemimonofera monou pẽ nupe nanẽ nũ.

Paulo 'ga wearamũ 'gã nee

⁸ Ymã te 'ã nepekwaawi Jarejuwarete 'ga rakue. 'Ga kwaape'ema 'ã pẽ maira'mea etee ipojeupa rakue, pejejorywamũ ee rakue. ⁹ A'ere 'ã pẽ 'awamũ Jarejuwarete 'ga pekwaap pejemogyau. 'Ga futat pekwaap. Ojekwaawukat 'ga pẽ nupe, wemi-ayuwamũ 'ga pẽ mogyau. Ma'eramũ sipo ajee peje'akwaawe'emawera pemut ete te pejejepyu rai'i nũ? Pejewyt ete 'ã pejemaira'me upe rai'i nũ? Nipãjẽi maira'mea. Janeruwarete 'ga te pãjẽrete. A'etea 'ã pẽ pejewya ekoete maira'me pojeuwa upe rai'i nũ? ¹⁰ Ymã te 'ã maraka peapo maira'me are pejorypawamũ rakue. 'Araiwa rupi, jay ru'wi are, kwar ipe, 'y ruwiramũ. Mĩmera rupi 'ã pẽ maraka peapo maira'me are pejorypawamũ rakue. A'ere 'awamũ maraka peapo Jarejuwarete 'ga muorypawamũ numiamũ. Maira'me upe maraka apoawera 'jawe etee 'ã Jarejuwarete 'ga upe maraka peapo numiamũ. A'ere naani. Nanarũi. “Nan jane iaporamũ nipo Janeruwarete 'ga ku'iramũ jane ree”, 'jau nipo pẽ. “Judeu 'gã 'jawe maraka apo re nipo jane jarejemuesageu Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pẽ pejejaupe numiamũ. ¹¹ Je ako amu'e pẽ Jejui Kristu 'ga ree ikue. “Jejui Kristu 'ga rerowiamũ jane resageramũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau je ako pẽ nupe ikue, pẽ mu'jau ee ikue. Amu'e futat ako je pẽ ee ikue numiamũ? Pemoka'jam etee nipo je 'eawera rakue?

¹² Pẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Je 'jawe peko. Aetypap je ymãwarera mama'ea. Je 'ã judeua agawewi. A'etea je ako judeue'emamũ pẽ 'jawe pẽ pype. Naapoi futari je mama'ea judeuramũ orojemiapofer imũ, a'e je pẽ nupe. A'eramũ pẽ 'awamũ pejemu'jau je ree. Peapo kasi mama'ea oreremiapofer imũ ne, a'e je pẽ nupe. Pejejepype je rekoramũ ako pẽ pejejekau esage je ree ai'i. ¹³ Pẽnea'ar iki ee. Tekaruaramũ je tekou ikue. Tefuakapawaiwamũ ako je tekou ikue. A'eramũ ako je tepytawaipa pẽ pype ikue. A'eramũ ako je Kristu 'ga mome'wau pẽ nupe ikue. ¹⁴ Pejejeupe je waẽmamũ ako pẽ je monowe'em pejewi ikue. “Kuu. Ojero'wu ma'e 'ga 'ut ojefuanugukaa janee”, 'jawe'em ako pẽ jee ikue. Jekaruara agawewi je. A'etea ako naje rereko tyweri pejepe jekaruara are ikue. Je mua ako pejejepype. Sã'ã ae Jarejuwarete 'ga pyriwara 'ga mura. Nan tee futat ako pẽ je mua pejejepype ikue. Jejui Kristu 'ga mura 'jawe ete ako pẽ je mua pejejepype ikue. ¹⁵ A'e pe ako pẽ pejeku'iramũ pejemogyau je ree ikue. “Ma'ja te jane siapo 'ga upe 'ga poaawamũ?” 'jau ako pẽ pejejaupe ikue. Ma'eramũ sipo ajee pẽku'ipap je ree 'awamũ? ¹⁶ Mama'e a'jea etee je amome'u pẽ nupe. Ma'eramũ sipo pẽ'me pejejaupe: “Niporomutari Paulo 'ga jane ree”, 'jau futatee pejejaupe. Mama'e a'je imome'ua sipo je mogou pẽ nee iporomutare'emamũ?

¹⁷ Mama'e ekoete are pẽ mu'jara 'gã te iporomutat 'me pẽ nee. “Simopojo'ok 'gã Paulo 'ga wi 'jau”, e'i 'gã ajaupe. “Paulo 'ga wi opojo'og ire nipo 'gã jemu'ei jane ree”, 'jau nipo 'gã ajaupe, oporomutat 'meramũ pẽ nee. ¹⁸ A'ere je poromutaramũ a'jea futat pẽ nee. Pẽ pype tekou taetu ako je teporomutaramũ pẽ nee ikue. Muku pẽ nui tekou miamũ je teporomutaramũ pẽ nee mama'e esage apou pẽ nupe. ¹⁹ Pẽ 'ã jera'yra 'jawewaramũ jee. Sã'ã kũjã kunumĩakya ray renũja. Nan tee futat je rayramũ pẽ nee. Afutarete je pejemogypyga Kristu 'ga ree. 'Awamũ 'ã pepoit 'ga ree pejemogypyg awi. A'eramũ je tejemayrũmũ pẽ nee. 'Ga ree pejemogypygamũ te jeku'iramũ pẽ nee. ²⁰ Pẽ pyri tekoa je afutat. Pẽ pyri teko re amunipo 'ã je pẽ mueapyoi ee. A'ere 'ã je rekoi muku te pẽ nui. A'eramũ je tejemuaẽmeteeramũ pẽ nee.

Sara ãã Aga ãã retee

²¹ “Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat siapo mama'ea 'jau”, 'jau nipo pãẽ mũ. “Ga remikwasiarer imũ jane mama'e apo re nipo Janeruwarete 'ga 'i janee: Pãẽ mama'ea peapo Moisesi 'ga remikwasiarer imũ. Ma'eramũ 'ã pãnesage pejemogyau jee, 'jau nipo 'ga janee”, 'jau nipo pãẽ pejejaupe. Pãneapyo katu sipo Moisesi 'ga remikwasiarer are? Naani. ²² Abraão 'ga ree nanẽ 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Mukũi futat 'ã Abraão 'ga ra'yra 'gã nakue. Ajepeja 'ga rera Isakia. Abraão 'ga remirekorete ãã ra'yra, Sara ãã ra'yra 'ga poromũ, Isakiramũ. Ajepeja 'ga rera Ismaeua. Abraão 'ga remireko ãã remifai ãã ra'yra 'ga poromũ, Ismaeuramũ. Aga ãã ra'yra 'ga. Aga ãã 'ã mama'ea wapo o'wryiara ãã 'eawer imũ etee futat, Sara ãã 'eawer imũ etee futat. Nuapoi ãã mama'ea wemifutar imũ”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ²³ “Abraão 'ga ãã rerekou, wemirekorete ãã remifai ãã rerekou, Aga ãã rerekou rakue. A'eramũ ãã wa'yramũ 'ga upe. A'eramũ Abraão 'ga wa'yra 'ga re'roka. Ismaeua 'ga inuga wa'yra 'ga ree. A'eramũ 'ga akou ujara 'ga upe mama'e apoaramũ, oy ãã 'jawe. Ajepeja 'ga te aje 'ga ra'yra 'ga u'aa Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. 'Iwãiwĩ agawewi eneremirekorete ãã. A'etea je kunumãa amut ãã upe’, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eferupi te futat Sara ãã wa'yramũ u'aa Janeruwarete 'ga je'eg imũ etee futat”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue.

²⁴⁻²⁵ Mama'e a'je are ete 'ga ka'arana kwasiari rakue. Aipo mogyta re jane jarejemu'jau mama'e are. Sã'ã mukũja 'gã, kũjãmera 'gã nakue. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'eawera rakue. Aga ãã 'jawe Moisesi 'ga upe Janeruwarete 'ga 'eawera. Ymã 'ã Moisesi 'ga oi ywytyra apyte'rarimũ rakue, Sinai 'jawa apyte'rarimũ rakue. Arabia ywy pe aipoa Sinai 'jawa reni. Sinai 'jawa apyte'rarimũ 'ga rekoramũ futat 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'ga upe, ikwasiaa ita are 'ga upe rakue. A'eramũ Moisesi 'ga judeu 'gã mu'jau kwaiwete aipo Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. Sã'ã Jerusarega. Aga ãã 'jawe etee Jerusareg ipewara. Jerusareg ipewara 'gã, judeu 'gã, nuapoi mama'ea wemifutar imũ. Moisesi 'ga je'eger imũ etee 'gã mama'e apoi ajemogyau. A'eramũ 'gã ajemogyau Aga ãã 'jawe. Aga ãã mama'ea wapo o'wryiara ãã je'eger imũ etee futat rakue. ãã 'jawe Jerusareg ipewara 'gã mama'e apoi Moisesi 'ga je'eger imũ etee futat.

²⁶ A'ere jane 'awamũ Jerusareg yau jane 'i ywag ipewara upe. Jejui Kristu 'ga ree jarejemogypyyg ire jane jarejemogyau ywag ipe oo ma'eramamũ, Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyyk ma'eramũ etee futat. A'eramũ jane mama'e apowe'em Moisesi 'ga je'eger imũ. ²⁷ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Ta'yre'emamũ agawewi ene 'awamũ.

A'etea neneku'ipawi ekou. Anure nipo kwaiwete enera'yra.

Enemena 'ga opoiraip ene wi enera'yre'em are. A'ere nipo anure 'ga jewyri enee nũ. Ene upe 'ga jewyr ire nipo enera'yra 'gã pytuna tesirũmera 'gã na'yra apyraapa”, 'jau 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue.

Jerusareg yau are 'ga jane mu'jau poromũ. Anure nipo kwaiwete Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ jane oi ywag ipe. Jerusareg yau 'e upe 'ga 'i poromũ.

²⁸ Pãẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pãẽ 'ã jerenyra 'jawe. A'eramũ je pã mu'jau ee. Ymã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Anure nipo je kunumĩ monoi ene upe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ Isaki 'ga u'aa Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat. Isaki 'ga 'jawe futat Kristu 'ga rerowiaaramũ jane. U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga jane mogyau wa'yramũ, Jejui Kristu 'ga jane erowiaaramũ. ²⁹ Mukũi futat Abraão 'ga ra'yra 'gã numiamũ. A'ere ajepeja 'ga naJaneruwarete 'ga 'eawer imũ rũi 'ga 'ari, Abraão 'ga ra'yr ppy 'ga. Opyyg ekoete te Aga ãã 'ga ra'yra rakue. A'eramũ ãã ra'yra 'ga, Ismaeu 'ga u'aa ãã wi rakue. A'ere Isaki 'ga nanarũi 'ga ruri oy ãã upe. Janeruwarete 'ga 'eawer imũ etee te 'ga ruri. Janeruwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ te Sara ãã Abraão 'ga ra'yra ppygi rakue. Anure Ismaeu 'ga Isaki 'ga rereko tyweaete rakue. Nan tee futat nipo Moisesi 'ga

je'egea renupara 'gã Jejui 'ga rerowiaaramũ jane rereko tyweri. ³⁰ A'ere Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Sara eẽ je'egea are rakue.

“A'eramũ eẽ 'jau Abraão 'ga upe: ‘Emonu kynu jarejewi. Jeremiayuwa te ako kynu ikue numiamũ’, 'jau eẽ 'ga upe.

‘Kynu ra'yra kĩa reewe futat kynu monou jarejewi.

Jareja'yra kĩa upe etee teremono karaemã 'jau’, 'jau eẽ 'ga upe.

‘Nafutari je kynu ra'yra kĩa upe we ene mama'e monoa’, 'jau eẽ Abraão 'ga upe rakue”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. ³¹ Sara eẽ remiayuwa eẽ ra'yra 'ga juapyrera 'jawewaramũ Moisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apoara 'gã. A'ere Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ jane Abraão 'ga remirekorete eẽ ra'yra juapyrera 'jawewara. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage apou janee Abraão 'ga upe u'eawer imũ etee futat.

5

Jarejuwarete 'ga ree etee jane jarejemogypyka

¹ Jejui Kristu 'ga amanũ janetywera mepyawamũ rakue. A'eramũ 'ga ree jane jemogypygamũ Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Pẽẽ pẽnesage jee”, 'jau 'ga janee, wa'yra 'ga ree jane jemogypygamũ. Werowiamũ 'ga ae mũ'jãu Moisesi 'ga je'egea imũ mama'e apoara 'gã nui. A'eramũ ki pẽẽ pejejewyre'ema Moisesi 'ga je'egea imũ mama'e apo upe. Pẽ nupe owaẽm ma'e 'gã amunipo i'me pẽ nupe: “Pejemojewagukat 'ga amũ upe. Moisesi 'ga je'egea imũ pejemojewagukat. 'Ga je'egea imũ imojewagipyrrera 'gã etee te esage Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe rai'i.

² A'ere je, Pauloramũ je 'i pẽ nupe: Naani. Pejemojewagukat kasi 'gã nupe ne. Najudeua rũi pẽẽ. Ymã Janeruwarete 'ga 'i judeu ypy 'gã nupe rakue: “Imojewagipyrrera 'gã etee te jeremiayuwa”, 'jau 'ga rakue. A'ere 'awamũ nanarũi. 'Awamũ 'ga 'i: “Jera'yra 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã etee te jeremiayuwa”, 'jau 'ga. Pejejewagukar ire nipo pepoit Kristu 'ga ree pejejemogypyg awi pejejemogyau. ³ Imojewagipyrrera 'gã ki ajee Moisesi 'ga je'egea tuenupap. 'Gã enupawe'emamũ nipo Janeruwarete 'ga ne'i 'gã nupe: Pẽnesage jee, 'jawe'em nipo 'ga 'gã nupe. ⁴ Moisesi 'ga je'egea renuw are ojemogypyk ma'e 'gã nipo opoit Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyg awi. “Moisesi 'ga je'egea imũ mama'ea jane iaporamũ nipo Janeruwarete 'ga 'i janee: Pẽnesage jee, 'jau nipo 'ga janee”, pe'je nipo pejejemogyau numiamũ, Moisesi 'ga je'egea renuw are etee futat nipo pejemogy. Aiporamũ nipo pepoit Kristu 'ga rerowiar awi. Kristu 'ga jane erowiamũ te Janeruwarete 'ga 'i janee, “pẽnesage jee”, 'jau 'ga janee. Niapoi agawewi te 'ã jane mama'e esagea 'ga upe rakue. A'etea 'ga aipo 'jau janee, Kristu 'ga ree jane jemogypygamũ. ⁵ Nanarũi ore. Orojemogypyg ore Jejui Kristu 'ga ree. Anure nipo Janeruwarete 'ga 'jau ore: “Jejui Kristu 'ga perowiat. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga anure ore. Aipo 'ga 'e rapesaka ore 'ã arajemogyau, Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ã ore rerekou, 'ga rerowiarukaa ore. ⁶ Jejui Kristu 'ga ree jane jemujar ire Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Pẽnesage jee”, 'jau nipo 'ga janee. Imojewagipyrreramũ ore, imojewagipyre'emamũ pẽ nupe. Mĩmeramũ juejue futat 'ga aipo 'jau janee, Jejui Kristu 'ga ree jarejemujar ire, jane jareporomutaramũ jarejuee.

⁷ Amome'u futat ako je Kristu 'ga pẽ nupe ikue. 'Ga mome'ua ako pẽẽ erowiaa ikue numiamũ. Awỹja gatu nipo aje 'ã pẽ momoirukat 'ga rerowiar awi rai'i nũ? Awỹja te o'mea werowiarukat pẽ nupe rai'i? ⁸ NaJaneruwarete 'ga rũi werowiarukat 'gã 'mea pẽ nupe. Naani. 'Ga 'ã pẽ mũ'ẽ mama'e apo are ojemogypyk ma'eramũ 'gã nui. ⁹ Sã'ã ae mani'oko'o jopypeawa monoa imojopypea ipype. Inãinãĩĩ etee agawewi imonou ipype. A'etea imojerapa. Nan tee futat i'me ma'e 'gã. Ajepeja 'ga ete agawewi 'ga 'meramũ pẽ nupe rai'i. A'etea 'gã o'me rerowiarukaa pẽ nupe, pẽ momoirukaa Kristu 'ga rerowiar awi rai'i. ¹⁰ A'ere je jemogypygi pẽ nee te'ỹina. Jarejararete 'ga ree jane jemujari jarejemogyau. A'eramũ je 'jau tekou: “Nopoiri futari 'gã Kristu 'ga ree

ojemogypygyg awi”, 'jau je tekou pē nupe. Janeruwarete 'ga te tuereko tywet pē mu'e tywearerā 'gā ee 'jau.

¹¹ Jeje'ēwu'jag ekoete nipo 'ga amū akou. “Pejemojewagukat 'gā nupe, e'i Paulo 'ga akou”, 'jau futatee nipo 'ga amū pē nupe. Naani. Nanarūi je ako pē mu'ei ai'i. Ma'eramū 'ā 'gā je rereko tyweretei. Aipo je 'e re amunipo 'ā 'gā naje rereko tyweri. Aipo je 'e re amunipo 'ā 'gā nimara'nei je 'eawer are. A'ere 'gā mara'neramū futat je 'eawer are, “'ypeywar are Kristu 'ga manūi janetywera moiawamū” 'eawer are. ¹² Afutat je i'me ma'e 'gā pojo'oga pē nui.

¹³ Pēē 'ā Janeruwarete 'ga pē mū'jāu 'gā nui. “Pepoit ymāwarera mama'e awi”, e'i 'ga pē nupe. “Au'je ki mama'e apo re Moisesi 'ga remikwasiarer imū pejemuesageawamū”, 'jau 'ga pē nupe rai'i. Moisesi 'ga remikwasiarer imū agawewi nipo pēē mama'e apowe'em. A'etea kasi mama'e tywera peapou'jaw ine pejemifutar imū ne. Peapo kasi mama'ea pejemuorypawamū etee ne. Naani. Pejopoar iki mama'e apo are. Pejepota'waramū pejejee. ¹⁴ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Pēporomutat pejejepyriwara 'gā nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat pejemogyau. A'eramū pēē pejereko esage 'jawe etee futat pejejuerekou esage”, 'jau 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Aipo 'ga 'eawera natepawi. Jejui 'ga nanē aipo 'jau janee ūina. A'eramū aipo 'ga 'eawera wesageramū janee. Aipoa 'ga je'eg imū jarejuereko esage re jane 'ga je'ega renupawi. ¹⁵ Au'je ki pejuago'o re. Ajuago'oara 'gā 'miara mara'nea 'jawe. 'Miara mara'nea te 'ā ojou'u ojomomapa. Nan kasi pejemogy ne.

'Ga 'Agesage remifutara

¹⁶ Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imū etee ki mama'ea peapo. 'Ga pājē mū mama'e apo re nipo pēē mama'e tywera apou'jape'ema pejemifutar ymaner imū. ¹⁷ Najuejue etee futat te 'ā janetywera jemogyi jane ywyteripe jane jemogyramū. A'eramū jane jarejemifutar imū ete mama'e apo re mama'e apowe'em 'ga 'Agesage remifutar imū. Janeruwarete 'ga 'Agesage remifutara mama'ea irāinā'nī te. Naneremifutara 'jawe rūi futat 'ga 'Agesage remifutar imū mama'e apoawa. A'eramū jane mama'e apowe'em jarejemifutar imū Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁸ 'Ga 'Agesage remifutar imū mama'e apoaramū jane niapoi futari mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee futat.

¹⁹ Janetywet tāmējē futat te 'ā jane jarejemogyau iypy we rakue. Ma'eramū 'ā jane, jarejemifutar ymaner imū ete mama'e apo re ete, jarejemirekoe'em are jarekou. Kūjāmeramū nanē 'ā pēē pejemene'em are pejekou. Mama'e tywer are etee jane 'ā jarejea'aramū jarejemogyau. Mama'e tywera etee 'ā janeje'ega. ²⁰⁻²¹ Jarejemifutar imū mama'e apo re ete jane 'ā maira'mea etee imuorypa. Jarejee jarepājāgaiwa rete ete 'ā jarejemogyau. Jarejemogyau 'ā jarejuerekoayau mama'e are. Mīmer are ete 'ā jarejea'aramū 'jau. Jaremara'neramū jarejee. Jarejee etee 'ā jarejea'aramū jarejemogyau. Jareporomutare'emamū 'ā jarejemogyau jarejee. Jarejuowajar are etee nanē 'ā jarejea'aramū etee nū. Kawīajaiwa rykur are etee nanē 'ā jarejemogyau. Nanuara apoara 'gā nooi futari Jarejuwarete 'ga pyri. Ymā je ako pē mu'ei aipo are ai'i. 'Awamū je 'jau'japa pē nupe nū. “Naaipo apoara 'gā nūi oo ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanū re”, a'e ako je pē mu'jau ee ai'i.

²² A'ere jane, Jarejuwarete 'ga 'Agesage rereko re, janeporomutaramū jarejee. Jareku'iramū jarejemogyau. Jarepy'ata'waramū jarejemogyau. Jarepota'waramū jarejemogyau jarejee. Jarejėjukau esage jane jarejee jarejemogyau. Jarejesageramū jarejemogyau jarejaupe. Mama'ea jane iapou jare'eawer imū etee futat. ²³ 'Ga 'Agesagea jane rerekou jane mopota'waukaa jarejee. Jane mu'akwaapa mama'e tywera apoe'em are. Nan te ae jemogyi Jarejuwarete 'ga je'eg imū. ²⁴ Jejui Kristu 'ga ree jarejemujar ire jane jarepoia jarejemifutar ymaner imū mama'e apo awi. Niapou'jawi futari jane mama'ea jarejemifutar ymaner imū etee. ²⁵ Jejui Kristu 'ga jane erowiarāmū

Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mogyi Jarejuwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ ki jane mama'e apou 'ga 'Agesage remifutar imũ etee futat. ²⁶ Sajerowiaraip kasi jarejee etee ne. Sajamamara'ne ekoete kasi jarejee ne. Sajuerekoay kasi jarejee ne.

6

Pejejopoa

¹ Pěẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pěẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ je pě mu'jau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko are. Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo mama'e tywera apou akou. A'eramũ pěẽ 'gã nemiapofera kwaaw ire Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramũ pěẽ 'gã mu'akwaapa iapoe'em are. A'ere kasi pejeje'ega pemoywyrafen 'gã nupe ne. Pejeporogytau esage etee futat 'gã nupe. 'Gã mu'jaramũ nanẽ pejejea'gwau mama'e tywera apo awi. Mama'e tywera apo awi pejejea'gue'em ire pěẽ nanẽ mama'e tywera peapo 'gã 'jawe ne. A'eramũ pěẽ 'gã mu'jaramũ pejejerowiaraipe'ema pejejee 'gã mu'jau. ² Pejejaupe mama'eay jesaukaramũ pěẽ pejejopoa pejefamuyterâtãukaa etee jupe. Aipo apo re pěẽ Kristu 'ga je'ega renupa pejemogyau. ³ Sajerowiaraip kasi jarejee etee ne. Sã'ã je pě apyraawa jereapyo ee, pe'je kasi ne pejejerowiaraipa pejejee ne. Aipoa nia'wyri. Nakũima'eeteete arũi aipo 'jara 'ga. Aipo e'i ekoete futat 'ga. Ojemorytee ae nanuaramũ ojeupi tee futat. ⁴⁻⁵ Pejemiapofer are ki pẽnea'at. "Esage futat te jeporowykya?" pe'je ki pejejeupe. Mama'e esage apo re pěẽ pejejerowiaa pejeku'iramũ pejemiapofer are. Aipoa esage. A'ere "mama'e esagea je aapo 'gã apyraapa" 'ea nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Pejeporowyky rerekoemãue'em. "Je te pa a'jeteetewi apo ra'e" 'ea nanẽ wa'wyre'emamũ 'ga upe nũ. Pejeporowyky are pejejea'are'emamũ. Pejemiapofer are etee pejejea'aramũ.

⁶ 'Ga amũ nipo 'ua pě mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ ki pěẽ mama'e esage monou pejemu'jara 'ga upe.

⁷ "Simorytee Jarejuwarete 'ga jarejemiapofer are", pe'je kasi ne. Naani. Nimoryteeawi futari Janeruwarete 'ga. Okwaap 'ga pěẽ omoryteea. Sã'ã pekoa. Juowuu tym ire 'ã, pěẽ juowuu a'ÿi etee ipa'wau jui. Nepepo'oa'uweri 'ã yky'ÿja juowuu 'yw awi. ⁸ Nan tee futat jane jemogyi. Jarejemifutar imũ mama'e tywera apou jarejemotywea Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga jane monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere 'ga U'agesage remifutar imũ ete mama'ea jane iapo re jane mogyi nakwaparimũ ete rũi ojeypyri jane manũ re. ⁹ Mama'e esagea etee siapo jarejemogyau 'jau. Mama'e esage apo awi jane poire'emamũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e esagea muri janee anure, wemifutara 'ara rupi. ¹⁰ A'eramũ ki pěẽ mama'e esagea etee iapou 'gã nupe najuejue etee futat. A'ere pěẽ Jejui 'ga rerowiaaramũ 'gã nupe mama'e esage apou a'jea futat 'ga ree pejemogyppyyga resaukaawamũ 'gã nupe.

Oje'ega 'ga imonou 'gã nupe, 'gã futaa

¹¹ 'Awamũ je ka'arana kwasiaawa pyygi tepou. Sã'ã jeremikwasiarera ruwuuu.

¹² Tamueapyo pěẽ mama'e are 'jau. 'Gã amũ afuweramũ judeu 'gã maku'i are etee. "Kristu 'ga manũ mome'u are judeu 'gã jane rereko tyweretei. A'eramũ jane judeuramũ jarejemojewag are etee 'gã mu'jau. Ee 'gã mu'e re nipo judeu 'gã poiri jane rereko tywer awi", 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã pě mu'jau judeu 'gã nemiapofer are. "Pejemojewagukat 'ga amũ upe pejejee Jarejuwarete 'ga muorypawamũ", 'jau futatee nipo 'gã pě nupe. A'ere nanarũi jane 'ga muorywi. Jejui Kristu 'ga amanũ janetywera moiwamũ rakue. 'Ga jane erowiaramũ te Janeruwarete 'ga 'i janee: "Jera'yra 'ga perowiat. A'eramũ pěẽ pejejesageramũ jee", 'jau 'ga janee. ¹³ Imojewagipyrrera 'gã miamũ nuenupawi Moisesi 'ga je'egera. A'etea 'gã pě mu'e ekoete pejemojewagukar are. "Ore te 'ã aramu'e 'gã, sa'e etee 'jau", e'i futatee te 'gã pě nupe, judeue'emamũ pě mu'jau ekoete judeuramũ ore remiapofer are. "Ore te 'ã oromojewagukat 'gã orojemiapou,

sa'e te 'jau", e'i te ojerowiarai pa ojee. ¹⁴ A'ere je naani. Jejui Kristu 'ga ree etee te je jerowiari. 'Ypeywar are 'ga manūi janetywera moiawamū rakue. Aipo are je jerowiari tekou. 'Ga rerowiar ire je pōiri 'ga rerowiare'ema 'gā nemifutar awi ikue. Nafutari futari je 'gā nemiapoa. 'Gā nanē jeremifutara futare'ema nū. ¹⁵ Janeruwarete 'ga namā'ēi janejewag are. Imojewagipyre'eramū ore, imojewagipyre'emamū pēē. Mīmeramū jane jareju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'eramū etee te 'ga 'i janee: "Pēnesage jee", 'jau 'ga janee. Jejui Kristu 'ga ree jarejemogypyg ire jane pōiri futari jarejemifutar imū mama'e apo awi. Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imū etee futat jane mama'e apoi. Aipoa esage Janeruwarete 'ga upe. ¹⁶ U'agesage remifutar imū mama'e apoara 'gā Janeruwarete 'ga omopy'ata'wa imogyau. 'Gā nee 'ga jemuaēmi. Aipo 'gā etee Janeruwarete 'ga remiayuwaretea.

¹⁷ Tejereko tywera 'gā nupe je 'i: Au'je je rereko tywer ire. Jejui Kristu 'ga futat jejararetea. Sā'ā jēaiwa. Jejui Kristu 'ga mome'u are 'gā je nupānupāu. A'eramū je 'ga ree tenupāawera porera rerekou, 'jau je 'gā nupe.

¹⁸ Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū nanē pēē jerenyra 'jawe nū. A'eramū je Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pē nerekoa futaa, 'jau je.

Kweramū ete jeremimome'ua.

Efesu

Paulo 'ga awau akou Efesu pe rakue. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'ga imu'jau Jarejuwarete 'ga ree. (Atos 19) Muküi kwara magwaw ire Paulo 'ga oi pe awi nũ. A'ere 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe rakue. Moromunepawa pype 'ga 'ũina Jejui 'ga mome'u are. A'eramũ Janeruwarete 'ga, peu 'ga renamũ, ka'arana kwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'aran akwasiat imonou pẽ nupe. Je Jejui Kristu 'ga remimonofer-amũ. Ymã Jejui 'ga je monoi kwe pewara 'gã nupe omome'waramũ ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'ga je monoi kwe pewaramũ pẽ nupe. A'eramũ je ka'arana kwasiaa tekou imonou Efesu pewaramũ pẽ nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pẽ nupe. Pẽẽ 'ã pejemuwat Jejui Kristu 'ga ree rai'i. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaa etee te pejemogyau. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanẽ 'ã Janejararetea nũ. Afutat je 'gã jejuka esagea pẽ nee. Afutat je 'gã pẽ mopy'ata'waa pẽ mogyau.

Kristu 'ga mama'e esage apou janee

³ Simuoryp Jarejuwarete 'ga jarejeupe 'ga remiapofer are 'jau. 'Ga 'ã Jejui Kristu 'ga Ruwaretea, Janejararete 'ga Ruwaretea futat 'ga. Iporiay'i 'ga 'ũina jane ree. Jane resaka'i 'ga jane rerekou. Mama'e esagea etee 'ga iapou 'ũina au'jeteramũ janee. 'Ga ra'yrarete 'ga Kristu 'ga ree jane jarejemujaa. A'eramũ 'ga mama'e esage apou janee. Ywag ipe 'ga rekoi. A'eramũ 'ga pe awi futat mama'e esage apou 'ũina janee.

⁴ Ymã we te 'ga 'ã jane mũ'ei wemiayuwamũ rakue. Ywy apoe'ẽwe futat 'ga jane mũ'jãu wemiayuwamũ Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ. “Tamũ'ẽ 'gã tejemiayuwamũ 'jau. Tomoit 'gã tywera 'gã nui 'jau. A'eramũ 'gã ajemogyau esage je upe 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ⁵ 'Ga oporomutaramũ jane ree. A'eramũ 'ga a'eramũ jane mogyau wa'yramũ. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe rakue: “Teja'yrarete 'ga, Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã tamogy teja'yramũ 'jau. Tejemifutar imũ etee futat 'gã mogyau teja'yramũ. Teja'yramũ 'gã mogya je maku'iu 'gã nee”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ⁶ Ajemuaẽm 'ga jane ree. A'eramũ 'ga wa'yrarete 'ga mua janee. 'Ga remifutara agawewi 'ga ra'yra 'ga. A'etea 'ga 'ga amut janee. A'eramũ 'ga wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ jane mogyau wemiayuwamũ. Niapoi agawewi futat ako jane mama'e esagea 'ga upe ikue. A'ete ako 'ga ajemuaẽm jane ree ikue. Wa'yra 'ga jane erowiamũ 'ga jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ jane 'ga muorypa ee.

⁷ Ymã 'ã Kristu 'ga manũi 'ypeywar are janetywera mepyawamũ rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, wa'yrarete 'ga manũ are. A'eramũ futat 'ga wea'aru'jawe'emamũ janetywer are. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga iporomutat nanimenime jane ree. Mama'e esagea 'ga iapou janee. ⁸ 'Ga remiapoa esage futat. Na'gã nemiapo 'jawe rüi 'ga iapoi. ⁹⁻¹⁰ U'akwaaw imũ etee futat 'ga mama'e apoi. “Anure nipo je Kristu 'ga rerowiaara 'gã mogyau majepe'i 'yweteewara 'jawe. Ywag ipe ajemogy ma'e 'gã, ywy pe ajemogy ma'e 'gã. Mĩmera 'gã nipo je amogy majepe'i 'yweteewara 'jawe”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Aipo u'eawer are 'ga jane mueapyou. A'ere 'ga janepy 'gã namueapyoi aipoa mama'e are rakue. A'ere 'ga 'awamũ jane mueapyoi ee.

¹¹ Janeruwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'ea ojeapou. Wemifutar imũ etee futat 'ga jane mũ'jãu jane mogyau wemiayuwamũ. Omuoryparamũ 'ga jane mogyi. Wemifutar imũ etee futat 'ga jane mũ'jãu Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ. Ywy apoe'ẽwe futat 'ga 'jau ojeupe etee futat rakue: “Gã amũ tamũ'ẽ tejemiayuwamũ 'jau”,

'jau 'ga ojeupe rakue. ¹² A'eramũ ore, Kristu 'ga rerowiaar ypyramũ ore Jarejuwarete 'ga muorypa ee: “Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp. Ymã te 'ã ore mũ'ẽ ape ore mogyau ejemiayuwamũ rakue”, 'jau ore 'ga upe, 'ga muorypa ee. ¹³ A'eramũ 'ã pẽẽ nanẽ 'awamũ Kristu 'ga rerowiaa rai'i. “Jejui Kristu 'ga 'ã amanũ janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga werowiaaramũ janetywera moia jane wi” 'e renupa ypy we pẽẽ 'ã 'ga rerowiaa rai'i. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teja'yrarete 'ga rerowiaara 'gã nupe Te'agesagea tomono”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga u'eawer imũ etee futat U'agesage monou pẽ nupe. Sã'ã jane jarejera kwasiara jarekaraemã are. A'eramũ 'ã jane jarekaraemã kwaapa. Nan tee Janeruwarete 'ga U'agesage monoi wemiayuwa 'gã nupe. A'eramũ 'ga wemiayuwamũ jane kwaapa. “Agamũ jeremiayuwa 'ga. Sã'ã 'ga Je'agesage rerekoa”, 'jau nipo 'ga pẽ nesag ire. ¹⁴ U'eawer imũ 'ga U'agesage mua jane. A'eramũ jane a'eramũ jarejemogypyka jarejemogyau jarejeupe 'ga 'eawer are. “Anure nipo je teja'yramũ mama'e monoi pẽ nupe” 'e are nanẽ jane jarejemogypyka jarejemogyau. 'Ga janetywera omoit jane wi. A'eramũ nipo 'ga anure 'ua jane, jane rerawau ojeypyri. Ojeypyri jane oramũ 'ga wemimỹigatufera mua jane. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee.

Efesu pewara 'gã nee Jarejuwarete 'ga muorypawet

¹⁵⁻¹⁶ A'ere je Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee. 'Gã amũ 'ua pẽ mome'wau jee: “Efesu pewara 'gã Jejui 'ga werowiat tãmẽjẽ ajemogyau. Jejui 'ga 'ã janejararetea, e'i 'gã ajemogyau”, 'jau 'gã 'ua pẽ mome'wau jee. “Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee 'gã oporomutaramũ. Ojejuka esage pãwẽ pãwẽ 'gã 'gã nee”, 'jau 'gã 'ua pẽ mome'wau jee. A'eramũ je Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee. “Au'jete Jejui 'ga ererowiarukat Efesu pewara 'gã amũ nupe”, 'jau je 'ga upe, 'ga muorypa pẽ nee. Teojere'emamũ futat je 'ga muorypa pẽ nee. 'Ga upe teje'ega monoaw ipe je pẽ nee nanẽ teje'ega monou 'ga upe jepi. ¹⁷ Jarejararete 'ga Ruwarete 'ga upe, Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga upe teje'ega monou tekou pẽ nee. 'Ga etee 'ã esage ma'ea. 'Ga upe je 'jau: “E'agesagea ako ene imonou 'gã nupe ai'i, ki Ku'jyp. A'eramũ ene 'gã mu'akwaapa mama'e apo are E'agesage pyu. Ejekwaapa katu katuukaa nanẽ 'gã nupe nũ”, 'jau je tekou Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. ¹⁸ “Emueapyoukat 'gã ejemiaporam are”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. 'Ga te 'ã pẽ pyyrũ pẽ mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ nerawau ywag ipe pẽ mogyau ojeypyri. A'ea ki peapesak pejemogyau. Ojeypyri jane reroo re nipo 'ga wemimỹigatufera mua wemiayuwamũ jane, kwaiwete. Aipo are 'ga pẽ mueapyoukara je afutat. ¹⁹ “Emueapyoukat 'gã epãjẽ are nanẽ nũ”, 'jau nanẽ je 'ga upe pẽ nee nũ. Pãjẽrete te 'ã 'ga. A'eramũ 'ga opãjẽ mua werowiaaramũ jane, wemifutar imũ mama'e apo are jane poaawamũ. ²⁰ Wa'yrarete 'ga, Kristu 'ga manũ re 'ga 'ã 'ga moferapa ete rai'i nũ. 'Ga ra'yra 'ga moferapawera futat 'ga pãjẽrete wesaukat jane. A'eramũ jane “pãjẽrete 'ga” 'e kwaapa. A'eramũ 'ã 'ga a'ea opãjẽa futat imua jane. Kristu 'ga moferaw ire 'ga 'ga rerawau ywag ipe ojeypyri. A'eramũ 'ga 'ga mỹina peu futat 'ga muapygukaa ajakwatawa katy. “Je 'jawe futat ene. Amogo je ene 'wyriaramũ teje'jawe. A'eramũ ene ejua eapyka 'au, jejakwatawa katy”, 'jau 'ga Kristu 'ga upe 'ga moferaw ire. ²¹ A'eramũ Kristu 'ga 'ũina 'wyriarareteramũ jane. Nokoi futari 'ga amũ 'ga 'jawe. Ywagipewara 'gã 'wyriara 'gã miamũ nokoa'uweri 'ga 'jawe. 'Ga te 'ã pãjẽrete amumera 'gã apyraapa. 'Awamũ ako ma'e 'gã apyraapa. Anure ako ma'e 'gã 'ga iapyraapa nanẽ nũ. ²² Janeruwarete 'ga Kristu 'ga mogou 'wyriarareteramũ ywagipewara upe, ywy pewara upe 'jau. 'Ga Kristu 'ga mogou mama'e jarareteramũ. “Amogo je ene jarejerowiaara 'gã 'wyriaramũ”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe. ²³ Sã'ã aeakaga rena 'wyriaramũ aerete upe. Nan tee futat Kristu 'ga reni 'wyriarareteramũ werowiaaramũ jane. Wakaga tywe'emamũ ae nuapoa'uweri mama'ea. Aeakage'ema mama'ea nuapoa'uweri. Aeakaga nanẽ nuapoa'uweri mama'ea aerete tywe'emamũ

nũ. Nan tee futat Kristu 'ga werowiaaramũ jane rerekoi. Werowiaaramũ 'ga mama'e apoukari janee. Najarejete rui mama'ea siapo. 'Ga retee futat jane mama'e apo.

2

'Awamũ jane Kristu 'ga rerowiari

¹ Ymã te nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. Na'ga remiayuwa rui pẽẽ nakue. Mama'e tywera etee futat pẽẽ iapou rakue. A'eramũ pẽẽ pejemogyau amanũ ma'efera 'jawe Jarejuwarete 'ga upe rakue. ² Mama'e tywera 'ã pẽẽ iapou 'ga rerowiare'ema 'gã pyri rakue. Mama'eukwaawa 'wyriara je'ega etee futat 'ã pẽẽ enupa pejemogyau rakue. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa futat. Mama'eukwaawa 'wyriara oje'ega omono 'gã akaga pype. A'eramũ 'gã mama'e tywera apou. ³ Jane nanẽ ako najuejue etee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupare'emamũ sajemogy ikue. Jarejemifutar imũ etee futat ako jane nanẽ mama'e apou ikue nũ. A'eramũ ako Janeruwarete 'ga mara'neramũ janeremiapo tywer are ikue. "Gã nemiapo tywer are je 'gã nereko tyweretei", 'jau ako 'ga janee ikue.

⁴ A'ere 'ã Janeruwarete 'ga poromutaramũ nanimenime jane ree. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree. ⁵ Ymã jane nienuwi futari 'ga je'ega rakue. A'eramũ 'ã jane jarejemogyau amanũ ma'e 'jawe 'ga upe. A'ere 'ga Jejui 'ga jane erowiarãmũ jane mogyi ojepyri ajemogy ma'eramamũ. Janeruwarete 'ga ajemuaẽm etee futat jane ree rakue. A'eramũ 'ga jane ree ajemuaẽmawer ipe te futat jane katu'oka. Wemifutar imũ etee futat 'ga jane katu'oka. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga mama'e esagea ete wapo janee, jane katu'oka. ⁶ Kristu 'ga rerowiare'emamũ jane jemogyi amanũ ma'e 'jawe Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'ga Kristu 'ga jane erowiarãmũ jane mogyi imanũ'e'ema 'jawe. Sã'ã 'ga Kristu 'ga moferawa, 'ga manũ re rakue. Nan tee futat 'ga jane mogyi 'ga rerowiarãmũ. 'Ga moferaw ire 'ga Kristu 'ga mojeupia imonou ywag ipe ojepyri 'ga muapygukaa 'ga mogou 'wyriaramũ ojepyri. Nan tee futat 'ga Kristu 'ga jane erowiarãmũ jane mogyau 'wyriaramũ Kristu 'ga pyri, Jejui Kristu 'ga ree jane jemujar ire. ⁷ Aipoa futat jane ree 'ga jemuaẽma kwaawukaa janee. A'eramũ nipo ywag ipe jane rekoramũ jane resakara 'gã 'jau: "Kuu. Ku'jywa 'ga a'jea futat ajemuaẽm 'gã nee ra'e", 'jau nipo 'gã jane resag ire. Jejui Kristu 'ga 'ã iporomutat jane ree. A'eramũ 'ga amanũmũ janetywera mepyau. 'Ga 'jawe etee futat 'ga Ruwarete 'ga nanẽ oporomutaramũ jane ree nũ. Ma'eramũ 'ã 'ga wa'yra 'ga muri 'au ijukaukaa janee. Jane ree oporomutare'em ire amunipo 'ã 'ga wa'yra 'ga namura'uweri ijukaukaa jane katu'okawamũ rakue.

⁸ A'ere 'ã 'ga jemuaẽmi te jane ree. A'eramũ 'ga jane katu'oka, Jejui Kristu 'ga jane erowiarãmũ. Niapoi agawewi futat 'ã jane mama'e esagea 'ga upe rakue. A'etea 'ã 'ga ajemuaẽm jane ree, jane katu'oka. 'Ga futat Kristu 'ga rerowiarukaa janee. ⁹ Napẽnemiapofera mepyawamũ rui 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ pẽẽ pejejerowiaraipe'ema pejee 'ga rerowiaaramũ ne. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'ã jane katu'oka. A'eramũ jane 'awamũ jarejemujaa Kristu 'ga ree. A'eramũ 'ga jane momyauu mama'e esage apoukaa janee. "Teja'yra 'ga rerowiarãmũ je mama'e esage apoukaa 'gã nupe. Mama'e esagea etee futat peapo jeremifutar imũ. Pejejekau esage pejee, mama'ea pẽẽ iapou pejejaupe, ta'e 'gã nupe 'jau", 'jau 'ga janee rakue, jane katu'oge'emawe rakue.

Majepei 'yweteewara 'jawe jane jemogyi

¹¹ Pẽẽ 'ã judeue'emamũ. A'eramũ ore judeurãmũ 'jau pẽ nupe: "Ore 'ã judeurãmũ ijewak ma'eramũ arajemogyau. A'eramũ 'ã judeue'ema 'gã ojewage'emamũ", 'jau ako ore judeurãmũ pẽ nupe ikue. Aipo 'jau ako ore orojewag are ikue. NaJaneruwarete 'ga rui ore mojewaka. Ore etee futat orojomojewaka. A'etea ore 'jau orojeupe: Ore 'ã ijewak ma'eramũ arajemogy. Pẽnear'ar iki judeue'emamũ ymã pejemogyawer are. ¹² Ymã 'ã pẽẽ Kristu 'ga kwaape'ema futat rakue. NaJarejuwarete 'ga remiayuamũ rui

'ã pëẽ nakue. Najudeue'emamũ pë nupe ra'ne rõi te 'ã Janeruwarete 'ga je'egi rakue. Judeuramũ ore ra'ne te 'ã 'ga je'egi rakue. “Tajejuka esage pë nee 'jau”, 'jau 'ga 'ã judeuramũ oreypy 'gã nupe rakue. Wemiayuwamũ oreypy 'gã jemogyramũ 'ga aipo 'jau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ã 'ga pëypy 'gã mogyawe'em wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'ã 'ga aipo 'jawe'em pëypy 'gã nupe rakue. NaJaneruwarete 'ga remiayuw ypyramũ rõi pëẽ nakue. A'eramũ 'ã pëẽ 'ga pyri pejeo rapesake'ema rakue.

¹³ A'ere 'ã pëẽ 'awamũ Jejui Kristu 'ga perowiat pejejemogyau. Ymã te neperowiari futari Jarejuwarete 'ga pejejemogyau rakue. A'eramũ pëẽ pejejemogyau muku 'ga wi ako ma'e 'jawe rakue. A'eramũ ako Jejui 'ga amanũmũ, owy reko'wogukaa 'gã nupe jane wi janetywera pireitawamũ ai'i, ae katu'okawamũ ai'i. A'eramũ pëẽ nanë pejejemogyau Kristu 'ga rerowiaaramũ, pejejemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. 'Ga rerowiamũ pëẽ pejejemujaa 'ga ree. A'eramũ pëẽ pejejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri ako ma'eramũ 'awamũ. ¹⁴ Kristu 'ga futat 'ã judeuramũ ore mota'wa judeue'emamũ pë nupe. Ymã ako jane namajepei 'yweteewara 'jawe rõi jane jemogyi ikue. Judeuramũ ako ore oroporomutare'emamũ judeue'emamũ pë nee ikue. Judeue'emamũ nanë ako pëẽ pejeporomutare'emamũ judeuramũ ore ree ikue. A'ere ako Kristu 'ga manũaw ipe futat jarejuee jane poromutare'ema teepawamũ ai'i. A'eramũ jane 'awamũ jarejemogyau majepei 'yweteewara 'jawewaramũ. ¹⁵ Judeuramũ ore ako aramara'neramũ judeue'emamũ pë nee ikue. Judeuramũ ako ore Moisesi 'ga je'ega renupa ikue. A'ere ako pëẽ nepeenuwi futari Moisesi 'ga je'egera ikue. A'eramũ ore ako aramara'neramũ pë nee ikue. A'ere Kristu 'ga 'i jatee rai'i: “NaMoisesi 'ga je'egera renuw are rõi Janeruwarete 'ga pëtywera pe'ai pë nui. 'Ypeywar are temanũmũ te je pëtywera mepyi. A'eramũ futat 'awamũ Janeruwarete 'ga pëtywera pe'au pë nui, je rerowiamũ etee futat”, 'jau 'ga jatee rakue. A'eramũ 'ga werowiaaramũ jane mujaa ojee. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ majepei 'yweteewara 'jawe futat. Nan 'ga jane mota'waukari jarejaupe. ¹⁶ Ypeywar are amanũmũ te Kristu 'ga jane mamara'nepawukari jarejuee. Amanũmũ 'ga werowiamũ jane mogyau majepei 'yweteewara 'jawe. A'eramũ 'ga jane mota'wau 'Uwarete 'ga upe. ¹⁷ Ore judeuramũ orokwaa'wi futat 'ga je'ega rakue numiamũ. A'eramũ ore mukuu'i etee ajemogy ma'e 'jawe arajemogyau 'ga wi rakue. A'ere 'ã pëẽ judeue'emamũ nepekwaawi'i futari 'ga rakue. A'eramũ pëẽ mukumuku 'ga wi ajemogy ma'e 'jawe rakue. Kristu 'ga 'ã 'ua morogyta esage mome'wau jatee najuejue etee futat. “Tejerowiaara 'gã je amota'wa Tejuwarete 'ga upe” 'ea poromũ morogyta esagea judeue'emamũ pë nupe, judeuramũ ore 'jau. Mĩnamũ 'ga imome'wau jatee. ¹⁸ A'ere 'ã amanũ re Kristu 'ga jane mota'wai 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe. Werowiamũ 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage mua jatee najuejue etee futat. A'eramũ jane 'ga 'Agesage retee futat jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ 'ã pëẽ 'awamũ judeue'emamũ nanë pejejemogyau 'ga remiayuwamũ nũ judeuramũ ore 'jawe. A'eramũ pëẽ natapy'ÿjamũ etee 'jawe rõi pejejemogyau ore 'awamũ. 'Awamũ 'ã pëẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rai'i. A'eramũ pëẽ 'awamũ 'ga ra'yra 'jawe futat pejejemogyau judeuramũ ore 'jawe. A'eramũ pëẽ 'awamũ pejejemogyau orepytunamũ futat.

²⁰⁻²² 'Ogarete 'jawe futat jane jarejemogyau. Sã'ã 'oga apoara 'gã tupaa'mywa mowywya ra'ne. A'ere 'ã 'gã tupaa'mywarete mÿina jupe. A'ere 'gã eikwaryta monou. A'ere 'ã 'gã iapyryta nuga jupe. A'ere 'ã 'ga ikaga nuga jupe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga Kristu 'ga rerowiaaramũ jane mogymogyau wemifutaaw ipe etee futat. Oje'ega mome'warera 'gã na'ne 'ga imogyau. A'ere 'ga Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ ore mogyau. A'ere 'ga Kristu 'ga ree ojemujat ma'eferamũ nanë pë monou imajatykau amumeramũ ore ree. Wemifutaaw ipe etee futat 'ga Kristu 'ga rerowiaaramũ jane mogymogyau. Sã'ã tupaa'mywaretea 'oga koga. Nan tee futat Jejui Kristu 'ga rekoï

janererekwarareteramũ. A'eramũ 'ga rerowiaaramũ jane jarejemogypyyka 'ga ree jarejemogyau. Ymã Janeruwarete 'ga akou omogytaaw ipe ete rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga rekoi jane pype U'agesageu.

3

Judeue'ema 'gã nupe Jejui 'ga mome'uawet

¹ Janeruwarete 'ga jane mogy majepe'i yweteewara 'jawe. A'eramũ 'ã je Pauloramũ je teporomutaramũ judeue'emamũ pẽ nee, teje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe nanẽ pẽ nee nũ.

Moromunepawa pype ako 'gã je munewi je mÿina ai'i, Jejui Kristu 'ga mome'u are ai'i. 'Gã amũ je munewi je mÿina judeue'emamũ pẽ nupe je Jejui Kristu 'ga mome'u are. "Judeue'ema 'gã nanẽ Kristu 'ga okatu'ok, werowiaaramũ", 'jau je tekou ai'i. A'eramũ judeu 'gã amũ amara'neramũ je ree aipo je 'e je rekoramũ. A'eramũ 'gã je munepa je mÿina moromunepawa pype.

² Ymã we futat te ako Janeruwarete 'ga je pyrũ je mogou Jejui 'ga mome'waramũ judeue'emamũ pẽ nupe ikue. Iporomutat 'ga pẽ nee. Ma'eramũ 'ã 'ga je monoi Jejui 'ga mome'waukaa pẽ nupe. Aipoa pekwaap pejemogyau. ³⁻⁶ Ymã we futat te ako Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: "Anure nipo je judeue'ema 'gã nanẽ imogyi teja'yramũ, judeu 'gã neewe. Teja'yrarete 'ga rerowiaaramũ nipo je 'gã mogyau tejemi-ayuwamũ judeu 'gã neewe", 'jau 'ga ojeupe rakue. "Judeu 'gã nee je jejuka esagei te'eawer imũ etee futat. A'eramũ je anure judeue'ema 'gã nee nanẽ tejejukau esage te'eawer imũ etee futat nũ", 'jau 'ga ojeupe rakue. "Anure nipo je teja'yrarete 'ga, Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã muri 'au ywag ipe 'gã mogyau tejepyri futat. Judeu 'gã, judeue'ema 'gã. Mĩmera 'gã nipo je imua 'au teja'yrarete 'ga rerowiaaramũ", 'jau 'ga ojeupe rakue. Ymã 'ga namueapyoi 'gã u'eawer are rakue. A'ere 'awamũ 'ga 'Agesagea 'ga upe oporowyky ma'eramũ ore mueapyoi 'ga 'eawer are. Jejui Kristu 'ga remimono ppyferamũ ore, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã. Mĩmeramũ 'ga 'Agesagea ore mueapyoi ee. Je nanẽ nũ. Janeruwarete 'ga je mueapyou u'eawer are. Aipo are je ka'arana kwasiari tekou. Jeremikwasiarera ka'arana mogyta re nipo pe'je pejejaupe: "Paulo 'ga eapyo futat Jarejuwarete 'ga remifutar are rakue", 'jau nipo pẽ pejejaupe. "Kristu 'ga rerowiaaramũ najuejue etee futat Janeruwarete 'ga jane mogy wemiayuwamũ. Ymã ako Janeruwarete 'ga nomome'ui aipoa 'gã nupe rakue. A'ere 'awamũ 'ga imome'ui Paulo 'ga upe", 'jau nipo pẽ pejejaupe, jeremikwasiarera mogyta re.

⁷ Janeruwarete 'ga je mogo ojeupe oporowyky ma'eramũ. "Ekwap jera'yra 'ga mome'wau judeue'ema 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue. Janeruwarete 'ga iporomutat je ree. A'eramũ 'ga je moporowykyaukaa ojeupe. Opãjẽ mũ 'ga je mogou ojeupe oporowyky ma'eramũ. ⁸ Najea'wuri agawewi je ikue. "Kristu 'ga remiayuwamũ sipo je rekoi", na'etei je ikue. 'Ga remiayuwã 'gã juejue kũima'eteeteramũ. A'ere noko je ako tywe'ri ma'e 'jawe etee jepi. A'etea Janeruwarete 'ga esage jee. Je mogou 'ga Kristu 'ga mome'waramũ judeue'emamũ pẽ nupe ikue. "Ekwap Jera'yrarete 'ga mome'wau judeue'ema 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue. "Jejui Kristu 'ga 'ã esage ma'ea. A'ere 'ã nepẽneapyopawa'uweri futari pejejee 'ga jemuaẽmawer are. Mama'e esage are etee futat 'ga paruapoweramũ pẽ nupe, ere ki 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue. ⁹ Mama'e apo ppy we 'ã Janeruwarete 'ga namueapyoi aepy 'gã wemiaporam are rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga 'i jee: "Awamũ enereapyo jeremiapo are. Jeporokatu'ogiwet je najuejue etee futat pẽ nee. Judeuramũ, judeue'emamũ. Mĩmeramũ pẽ nee je porokatu'ogiweramũ te'ÿina pẽ nee", 'jau 'ga jee ikue. "A'eramũ ene 'gã mueapyou jeremifutar are", 'jau 'ga jee ikue. A'eferupi tee 'ã je rekoi teatau teporogytau 'gã nupe najuejue etee futat. "Judeue'emamũ pẽ nee nanẽ 'ã Janeruwarete 'ga oporokatu'ogiweramũ pẽ nee", 'jau je 'gã nupe. ¹⁰⁻¹¹ Jarejuwarete 'ga remikatu'ogeramũ jane resakawe nipo ywagipewara

'gã 'wyrriara 'gã nanẽ weapyoramũ Janeruwarete 'ga ree. “Kuu. I'akwaapap 'ga”, 'jau nipo 'gã Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ jane resakawe. “Gã tywera moir ire nipo Ku'jywa 'ga ywy pewaramũ mogyau wemiayuwamũ. Judeue'ema 'gã ako niporomutari agawewi judeu 'gã nee ikue. A'etea Jejui Kristu 'ga 'gã erowiaaramũ, Ku'jywa 'ga judeu 'gã mogyau wemiayuwamũ, judeue'ema 'gã neewe”, 'jau nipo ywagipewara 'gã Jejui 'ga rerowiaaramũ jane resakawe. Ywy apoe'ẽwe Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe rakue: “Ae 'gã pa je aapo tejemiayuwamũ kwy”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'ere 'ã aeypy 'gã jemotyweri etee 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'agamũ Janejararete 'ga Jejui Kristu 'ga mua 'au ywy pe janetywera mepyawamũ janee rakue. A'eramũ 'ga 'ga mogou janejarareteramũ janee. ¹² A'eramũ 'ga Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi. 'Ga rerowiaaramũ jane jarejemujaa 'ga ree. A'eramũ jane a'eramũ jarejenosõue'em jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. ¹³ A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Pẽ'arasig kasi je ree ne. Judeue'emamũ pẽ nupe Jejui 'ga mome'u are 'gã je munewi moromunepawa pype agawewi. A'etea kasi pẽ'arasig je rereko tywer are ne. Je rereko tywera resakawe nipo tekotee 'gã 'i ajaupe: “Paulo 'ga ajemuaem Efesu pewara 'gã nee ra'e. Sã'ã 'ga jereko tywerukara 'gã nee Jejui Kristu 'ga mome'u are”, 'jau nipo 'gã ajaupe je ree. A'eramũ ki pẽ pejeku'iramũ pejemogyau ee.

'Gã nee Jarejuwarete 'ga upe oje'ega monoawet

¹⁴ Jarejuwarete 'ga remifutar are tejea'aramũ je teapyka tejenupy'ãu teje'ega monou 'ga upe pẽ nee. ¹⁵ Ku'jywa 'ga upe jane 'ga rerowiaaramũ najuejue etee futat 'jau, “Janeruwarete 'ga”, 'jau jane 'ga upe. Ywag ipe ajemogy ma'e 'gã, ywy pe ajemogy ma'eramũ jane 'jau. Najuejue etee futat jane “Janeruwarete 'ga”, 'jau jane 'ga upe. 'Ga upe je teje'ega monoi pẽ nee te'ỹina. ¹⁶ “Ene te 'ã eneresage, ki Ku'jyp. Ene te 'ã pãjẽrete. A'eramũ je 'jau enee: E'agesagea ako ene imonou Efesu pewara 'gã nupe ai'i. A'eramũ ene 'gã mopãjẽu E'agesage pyu, ki Ku'jyp, 'jau je enee 'gã nee”, 'jau je 'ga upe. “E'agesage pyu ejerowiarukaa etee te ekou 'gã nupe, 'gã mojemogyppyygukaa ejee”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. 'Ga rerowiaarareteramũ nipo pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. Pejejeupe mama'eay jesaukar ire miamũ nipo pejepoire'ema futat 'ga wi. 'Ga 'Agesageu pejemogyppyyg ire nipo pẽ pejepoire'ema 'ga rerowiar awi mama'eay jesaukar ire miamũ. Pejejeupe imur ire nipo pẽ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat. ¹⁷ “Afutat je Kristu 'ga rekoa 'gã pyri”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. “Werowiaaramũ Kristu 'ga rekoi 'gã pyri. Aipoa je afutat”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. “Emoporomutarukat 'gã ejee. Ajuee nanẽ 'gã moporomutarukaa nũ. Ajuee oporomutaramũ nipo 'gã mama'e esagea etee iapoi ajaupe. Ejee 'gã moporomutarukaramũ nipo 'gã mama'e esagea etee iapou ene upe”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. ¹⁸ “Emueapyo 'gã 'gã nee eporomutar are”, a'e je 'ga upe pẽ nee. “Ejemiayuwamũ najuejue etee futat emueapyo 'gã ee”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. Kristu 'ga iporomutat pẽ nee a'jea futat. A'ere 'ã nepẽneapyo katui we 'ga pejefutar are. A'eramũ je 'jau Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee: “Emueapyo 'gã ee”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. ¹⁹ Afutat je pẽ ikwaawa, “Kristu 'ga iporomutat jane ree a'jea futat” 'e are pẽneapyoa. Janereapyopawa'uweri agawewi jane 'ga jarefutar are. A'etea je ee pẽneapyo'ia afutat. A'eramũ je 'jau Ku'jywa 'ga upe: “Emueapyo 'gã ejee, 'gã nee eporomutar are”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. “Ojee eneporomutar are weapyo re, nipo 'gã jemogyi ene 'jawe”, 'jau je 'ga upe pẽ nee.

²⁰ Nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mama'e mũ. “Aga 'ga nuapoi”, na'jawi futari 'ga upe. Aye'emeteete futat 'ga mama'e apoi. Aerefetee upe te mama'e apo rayramũ rẽwẽjẽmĩ. A'ere Ku'jywa 'ga upe naayi futari mama'e apoa. “Mama'e esagea eapo jee”, ojeupe jane 'eramũ 'ga mama'e esage apou janee, ojeupe janeremienũiwera apyraapa. Naeapyoi futari ae 'ga remiaporam are. 'Ga te okwaap ae rerekoa. A'ere 'ga iapoi futari janee. U'agesagea 'ga imua janee, ojeupe mama'e apoukaawamũ. A'eramũ 'ga U'agesageu futat mama'e apou janee. ²¹ A'eramũ ki Jejui Kristu 'ga ree ojemujat

ma'eramũ jane Ku'jywa 'ga muorypa jareojere'emamũ, jarejeupe 'ga remiapofer are. Jejuĩ 'ga rerowiaaramũ jane najuejue etee futat 'ga muorypa jareojere'emamũ, 'jau je pẽ nupe.

4

Majepei 'yweteewara 'jawe jane jemogyi

¹ Moromunepawa pype 'gã je munewi Jejuĩ 'ga mome'u are. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Janeruwarete 'ga 'ã wa'yra 'ga mua 'au ywy pe janetywera moiawamũ rakue. A'eramũ pẽ pejemogyau esage 'ga upe, 'jau je pẽ nupe. Ymã te 'ã 'ga pẽ pyyrũĩ wemiayuwamũ rakue, wemifutar imũ mama'e apoaramũ rakue. A'eramũ ki pẽ pejemogyau esage 'ga upe. 'Ga remifutar imũ etee futat pejemogyau 'ga upe. ² Pejerowiaraip kasi pejee te ne. Pẽpota'wa pãwẽ ki pejee. Pejejeaite'ema pejee. Pejemara'ne'emamũ nanẽ pejee nũ. Pejee pẽmara'ne'ema pejee pẽporomutara resaukaa. ³ Janeruwarete 'ga 'Agesagea pẽ mogy majepei 'yweteewara 'jawe. A'eramũ ki pẽ pejepota'waramũ pejemogyau pejee. Mama'e tywera kasi peapo pejeaupe ne. ⁴ Kristu 'ga rerowiaaramũ jane najuejue etee futat jane jemogyi majepei 'yweteewara 'jawe. Majepei tee futat 'ga 'Agesagea. Werowiaaramũ 'ga jane rerawau najuejue etee futat 'Uwarete 'ga pyri ojeupi anure. Poromũ 'ga ree jane jemogypyykawa 'ga rerowiaaramũ. ⁵ Majepei tee Janejararete 'ga. 'Ga ree etee futat jane jarejemogypyyka jarejemogyau. 'Ga rerowiamũ etee jane jarejepymĩãukaa 'y pe 'ga amũ upe. "Jejuĩ Kristu 'ga je arowiat. 'Ga futat jetywera moia je wĩ. A'eramũ je 'awamũ mama'e esagea etee iapou 'ga upe", 'jau jane najuejue etee 'ga rerowiaaramũ jarejepymĩãukaa 'y pe 'ga amũ upe. ⁶ Majepei tee futat Janeruwarete 'ga. 'Ga futat jane apou najuejue etee futat rakue. A'eramũ 'ga Janejararetea. A'eramũ jane apoarera 'ga etee futat jane mogyawarũ wemifutara mama'e apoaramũ. Jane pype futat 'ga rekoi U'agesagea pyu.

⁷ 'Ga 'Agesagea Kristu 'ga imua werowiaaramũ jatee najuejue etee futat. Ojeupe mama'e esage apoukaawamũ 'ga imua jatee. Opãjẽa 'ga imua jatee ojeupe jane moporowykyaukaa wemifutar imũ etee futat. ⁸ Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue:

"Ojee iporomutare'ema 'gã 'arimũ nipo Kristu 'ga okwapa.

A'eramũ nipo 'ga 'gã faa 'gã nerawau 'gã nerojeupia ywag ipe.

Nipojeupawi 'gã 'awamũ 'e resaukaawamũ 'ga 'gã nerawau.

Aipo rupi we futat nipo 'ga mama'e esage mua ywy pewaramũ jatee",

'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁹⁻¹⁰ Ywy pe 'ga 'ua jatee kunumĩakyrãmũ rakue. A'ere 'ga 'ã waranuw ire ojejukaukaa 'gã nupe rakue. A'ere 'ga oferapa awau ojeupia ywag ipe nũ, 'Uwarete 'ga pyri nũ. A'eramũ 'ga 'awamũ akou Janejarareterãmũ futat jatee. Ywy pewaramũ Janejarareterãmũ, ywag ipewara 'gã Jarareterãmũ. Mĩmerãmũ 'ga rekoi Janejarareterãmũ jatee.

¹¹ 'Ga etee futat mama'e esage mua jatee ywy pewaramũ. 'Ga futat U'agesagea mua jatee, ojeupe mama'e esage apoukaawamũ. Jane mũ upe 'ga 'jau: "Te'agesagea je omono pẽ nupe. A'eramũ pẽ pejewau je mome'wau kwe pe tekotee 'gã nupe, 'gã mueapyou je ree", 'jau 'ga jane mũ upe, jane monou kwe pe. Amumerãmũ jane mũ upe 'ga 'jau: "Te'agesagea je omono pẽ nupe. A'eramũ pẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau pejejepyriwara 'gã nupe", 'jau 'ga jane mũ upe. Ajepeja 'gã nupe nanẽ 'ga 'jau: "Te'agesagea je amono pẽ nupe teporogyta esage mome'wawamũ. Kwe pe pekwap jeporogyta esage mome'wau pejepytuna 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe", 'jau 'ga 'gã amũ nupe. Amumera 'gã nupe 'ga 'jau: "Te'agesagea je amono pẽ nupe, pẽ mogyau 'wyr-iaramũ tejerowiaara 'gã nupe. Pemu'e je rerowiaara 'gã jeremifutar are", 'jau Kristu 'ga 'gã nupe. ¹² Opãjẽa 'ga imua werowiaaramũ jatee ojeupe jane moporowykyukaawamũ. 'Ga pãjẽ mũ etee futat jane mama'e apoi 'ga upe. "Peporowyky jee", 'jau 'ga jatee. "Je

rerowiaara 'gã pëe imojemogypygyukaa etee te je ree, 'gã mu'jau je ree", 'jau 'ga janee. "Amumera 'gã je rerowiaara 'gã ojemogypygy'gi etee je ree. A'eramũ pëe pejeporogytau 'gã nupe, 'gã mojemogypygyukaa etee te je ree", 'jau 'ga janee. ¹³ A'eramũ jane pãwëũjê etee futat jarejemogypygyka 'ga ree. A'eramũ nipo jane pãwëũjê etee futat nanê Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga kwaapa nũ. A'eramũ jane jarejeapyoramũ jarejemogyau Kristu 'ga ree. A'eramũ jane jarejemogyau Kristu 'ga 'jawe futat. Mama'e esagea etee jane iapou 'ga 'jawe futat. ¹⁴ Kunumĩ 'jawe kasi sajemogy ne. Kunumĩa werekoemãwe erowiaa. Nokwaawi 'gã werekoemã. A'ere kasi pëe nanarũi ne. Peenup katu ra'ne ki. Yara sãmogoe'ema 'jawe nanê kasi pëe ne. Yara sãmogoe'ema 'ã nuwi wupawer ipe ete. 'Y ryjuapi tete'ia we 'ã imuarekorekoukaa kwe katy awau ko katy ete 'ua nũ 'jau akou. A'ere kasi pëe nanarũi ne. Peenup katu ra'ne ki morogytaa. Kasi a'e pe morogyta 'me upe pejemoryteeukar ine. Jejui 'ga etee te jane sirowiat jarejemogyau. I'me ma'e 'gã nipo 'ut futat o'meramũ janee, o'me rerowiarukaawamũ janee. A'ere kasi sirowiat ne. "Simorytee 'gã 'jau", e'i te nipo 'gã o'meramũ janee. ¹⁵ A'ere jane mama'e a'jea etee futat imome'ui jarejaupe. Jarepota'waramũ jarejee. A'eramũ jane jarejemogyau Kristu 'ga 'jawe. Kristu 'ga 'ã werowiaaramũ Janejararetea. A'eramũ Kristu 'ga aeakaga 'jawe. 'Ga rerowiaaramũ jane jarejemogyau 'ga rete 'jawe. ¹⁶ Sã'ã aeakaga etee aerete mujara. Aerajyga 'ã ae mukurëjũka pãwë gatue etee te futat. Aerajyga 'ã ae koka. A'eramũ 'ã aeretea otesirũgatue'emamũ waranupa. Nan tee futat Kristu 'ga werowiaaramũ jane mujari jarejee. A'eramũ jane najuejue etee futat mama'e esage apou Kristu 'ga rerowiarukaa ete ete jarejaupe. Jarejee jarepota'waramũ, jane Kristu 'ga rerowiarukaa ete ete jarejaupe. A'eramũ jane jarejemogyau Kristu 'ga 'jawe.

Mama'e tywera apo awi ki sapoit

¹⁷ Jarejararete 'ga upe je porowykyi. A'eramũ je 'jau pë nupe: Au'je ki mama'e tywera apo re. Au'je futat mama'e apo re Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gã naea'ari Jarejuwarete 'ga remifutar are. ¹⁸ Nokwaawi 'gã 'ga remifutara. Mama'eukwaawa 'wyrriara 'gã mueapyoukare'ema Janeruwarete 'ga remifutar are. A'eramũ 'gã afuwere'emamũ 'ga kwaaw are. ¹⁹ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nuenosĩ mama'e tywera apoa. Mama'e tesirũa ete 'gã iapou. Wemirekoe'ema kũjã are 'gã akou. Kũjã 'gã nanê omene'em are akou. Najemuarũi futari 'gã ajemogyau. Ni'akwaawi 'gã mama'e tywera apoe'em are.

²⁰ A'ere naKristu 'ga rũi jane mu'ei mama'e tywera apo are. A'eramũ jane Kristu 'ga rerowiaaramũ, mama'e tywera apoara 'gã 'jawe ete iapowe'em. ²¹ Kristu 'ga rera renupa ypy we nipo pëe pejejemujaa 'ga ree rai'i. A'eramũ nipo Kristu 'ga mome'wara 'gã mama'e a'je are etee futat pë mu'jau rai'i. ²² A'eramũ nipo 'ga mome'wara 'gã 'jau pë nupe: "Kristu 'ga rerowiare'ema 'ã pëe mama'e tywera apo are ete pejejea'aramũ pejejemogyau rakue. A'ere 'awamũ 'ga perowiat pejejemogyau. A'eramũ ki pëe pejejeateeramũ mama'e tywera apo awi", 'jau 'gã pë nupe, pë mu'jau ee. "Au'je ki mama'e tywera apo are pejemorytee re", 'jau nipo 'gã pë nupe, pë mu'jau ee. ²³ "Au'je ki mama'e tywer are pejejea'ar ire. Eje'jawe je muea'arukar ape mama'e are, ki Ku'jyp, pe'je ki 'ga upe", 'jau nipo 'gã pë nupe, pë mu'jau ee. ²⁴ "Pejemuesageukat Jarejuwarete 'ga upe. Oje'jawe pejemogya futat 'ga afutat. A'eramũ ki pëe iapoukaa 'ga upe pejee. 'Eje'jawe je mogo ape', pe'je ki 'ga upe. 'Ga 'jawe pejejemogy re pëe mama'e esagea etee futat iapou 'ga 'jawe", 'jau nipo 'gã pë nupe, pë mu'jau ee.

²⁵ A'eramũ ki pejejeateeramũ peje'me awi. Au'je ki morogyta 'me mome'u re. Majepi 'yweteewara 'jawe jane Jejui 'ga rerowiaaramũ jane jemogyi. A'eramũ ki pëe mama'e a'jea etee futat imome'wau pejejaupe. ²⁶ Pejemara'neramũ miamũ kasi mama'e tywera peapo ne. Pejejeateeramũ kamësiete pejemara'ne awi. Pejekowe'em ko'aramuku pejemara'ne rerekou ne. Kamësiete pejejeateeramũ pejemara'ne awi. Kwara ose'emauwe ki pëmara'nepap. ²⁷ Kasi a'e pe pejemara'ne awi pëneateea'ne'emamũ mama'eukwaawa

'wyrriara mama'e tywera apoukari pē nupe ne. ²⁸ Imuna ma'eramū nanē ki pepoit futat mama'e are pejemunarū awi. Peoporowyky ete ki pejejeupe mama'e muaw are. A'eramū pēē mama'e monou imama'e'ema 'gā nupe. ²⁹ Peje'egaip kasi pejejaupe ne. Mama'e esagea etee ki pemome'u pejejaupe, 'gā poaa Jejui 'ga rerowiar are. ³⁰ Pemu'arasig kasi Jarejuwarete 'ga 'Agesagea ne. Esage ma'ea Janeruwarete 'ga 'Agesagea. A'eramū pēē, mama'e tywera apo re, 'ga 'Agesage mu'arasiga ne. Mama'e esagea etee futat iapou 'ga 'Agesage muorypawamū. Kristu 'ga rerowiarāmū Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee ikue. Ymā Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teja'yra 'ga 'gā erowiarāmū je Te'agesage monoi 'gā nupe, 'gā nerekwaramū”, 'jau 'ga rakue. Anure nipo Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū jane rerooi Jarejuwarete 'ga pyri. ³¹ A'eramū ki pēē mama'e tywera apowe'em. Pejejeateeramū kamēsīete futat 'gā nayka awi. Pēmara'ne kasi 'gā nee ne. Pejeje'egayawe'em 'gā nupe, 'gā kurape'ema. Au'je futat pejejee pejeporomutare'em awi. ³² Pēpota'wa etee futar iki pejejee pejejemogyau. 'Ga amū mama'e tywera pejejeupe iapo re miamū, pejejea'are'emamū au'jeteramū 'gā nayka are. Pejejeateeramū kamēsīete futat 'gā nayka awi. Janetywera moir ire 'ā Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamū futat jane rayka are. 'Ypeywar are amanūaw ipe 'ā Kristu 'ga janetywera mepyau rakue. A'eramū 'ā 'ga aetywera moir ire wea'aru'jawe'emamū ee. A'eramū ki pēē nan tee futat pejejea'are'emamū au'jeteramū 'gā nayka are ne. Pejejeateeramū kamēsīete futat 'gā nayka awi. Pejejea'aru'jawe'emamū futat ee nū.

5

Sajemogy esage 'ga upe

¹ Pēē 'ā Jarejuwarete 'ga ra'yra. Oporomutaramū 'ga pē nee. A'eramū ki pejememu'jau 'ga ree. Pejejemogyau esage 'ga upe. ² Kristu 'ga 'ā oporomutaramū jane ree. A'eramū 'ā 'ga amanūmū janetywera mepyawamū rakue. Ymā 'ā judeu 'gā weymawa etee ijukau iapyau otywera mepyawamū rakue. Jarejuwarete 'ga muorypawamū nanē 'gā iapyau rakue nū. Jany kasiga nanē 'gā iapyau 'ga muorypawamū rakue nū. A'ere ako 'awamū Kristu 'ga jejukaukari 'gā nupe janetywera mepyawamū ai'i. A'eramū ki pēē pejeporomutaramū pejejee, 'ga 'jowerimū etee futat.

³ Jarejuwarete 'ga remiayuwamū futat pejejemogyau. A'eramū ki pēē pejejemogyau esage 'ga upe. Pejejemogyawe'em futat tesirūgatu 'ga upe. Pejejemirekoe'ema kūjā are pejekowe'em. Kūjāmeramū nanē pejekowe'em pejemene'ema kūima'e are. Pejemuarū ki pejejemogyau. Pejekaraemā kwai are etee nanē pejejea'are'emamū nū. Pejejea'are'emamū mīmera mama'e are. Aipoa mama'e mome'wawe'em pejejaupe. ⁴ Mama'e tywera mome'wawe'em futat pejejaupe. Peje'me'emamū nanē pejejaupe nū. Peje'eg esage etee futar iki pejejaupe Jarejuwarete 'ga muorypawamū. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga mama'e apo re nanē pēē 'ga muorypa ee nū. ⁵ Janeruwarete 'ga jane'wyrriararetea Jejui Kristu 'ga retee. 'Gā futat nipo anure ajemogou 'wyrriarareteramū janee. A'eramū nipo 'gā anure wemiayuwamū jane rerawau ojepyri mama'e esage mua janee. A'ere nipo wemirekoe'em are ako ma'e 'gā na'gā nemiayuwa rūi. Omene'em are ako ma'e 'gā, okaraemā kwai are tee ojerowiaraip ma'e 'gā. Mīmera 'gā na'gā nemiayuwa rūi. A'eramū nipo 'gā awawe'em 'gā pyri amanū re. Okaraemā kwai are etee ojerowiaraip ma'e 'gā ojemogypyka okaraemā kwai are etee ajemogyau. Nojemogypygi 'gā Jarejuwarete 'ga ree. A'eramū okaraemā are ojemogypyk ma'e 'gā ajemogyau maira'me are ojemogypyk ma'e 'gā 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū Janeruwarete 'ga aipo 'gā nerawawe'em ojepyri anure. Aipoa jane ikwaapa.

⁶ 'Gā amū nipo 'jau 'ua pē nupe: “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau nipo 'gā pē nupe. A'ere kasi perowiat 'gā ne. Pē moryteeu te 'gā nuri. A'eramū nipo anure Janeruwarete 'ga 'gā nerekou tyweaete 'gā tywer are. Nuenuwi futari 'gā 'ga je'ega.

A'eramũ 'ga 'gã nerekou tyweaete oje'ega renuwe'em are. ⁷ A'eramũ ki pëẽ mama'e tywera apowe'em futat 'gã pyri.

⁸ Ymã mama'e tywera peapo futat rakue. Ypytunimũ wata ma'e 'jawe pëẽ pejemogyau rakue. A'ere 'awamũ Kristu 'ga pëtywera moiri pë nui rakue. A'eramũ pëẽ 'awamũ pejemogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe. A'eramũ pëẽ 'awamũ mama'e esagea etee futat iapou 'ga upe. ⁹ 'Arimũ wata ma'e 'jawewara 'gã mama'e esagea etee wapo. Mama'e a'jea etee nanë 'gã imome'wau. A'eramũ pëẽ 'awamũ mama'e esagea etee futat iapou a'jea futat. ¹⁰ Pejemu'jau pejemogyau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

¹¹ Ypytunimũ wata ma'e 'jawewara 'gã mama'e tywera etee wapo. A'ere kasi peapo mama'e tywera 'gã pyri ne. Mama'e esage etee futat iapou. A'eramũ mama'e tywera apoara 'gã ojenosõu wemiapofera renosõu pë nui. Pënemiiapo esage resakawe 'gã wemiapo tywer are weapyoramũ. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Tÿÿ. Mama'e tywera etee nipo je aapo tekou ra'e jepi”, 'jau nipo 'gã ojeupe, pënemiiapo esage resag ire. ¹² Nãinãñĩ rũi te 'ga remiapo mama'e tywera. Jemime agawewi 'gã iapoi. Eukwere ae mojenosĩ 'gã nemiapo tywera. A'eramũ 'gã jëmĩ ojenosõue'em mama'e tywera renosõue'em.

¹³⁻¹⁴ Ypytunimũ 'ã ae nuesagi mama'ea. A'ere 'ã ae 'arimũ mama'e resagi katu katu. Nan tee futat jane ikwaapa katu katu jarejemogyau. Ymã 'ã 'ga amũ 'jau rakue: “Mama'e tywera apoaramũ pëẽ amanũ ma'e 'jawe pejemogy Ku'jywa 'ga upe. Oset ma'e 'jawe nanë pejemogyau nũ.

A'eramũ ki pëẽ pejepaka, pejefu'ama pejemiiapo tywer awi. A'eramũ Kristu 'ga pë mogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe ojeupe”, 'jau 'ga amũ imome'wau rakue.

¹⁵ A'eramũ ki pëẽ pejejea'gwau mama'e tywera apo awi. Mama'e esage etee futat pëẽ iapou. Pë'akwaap katu ki mama'e are. Peko kasi i'akwaawe'ema 'gã 'jawe ne. ¹⁶ Kwaiwete 'gã mama'e tywera etee iapoara 'gã. A'ere ki peko esage mama'e tywera apoara 'gã pype. Pejenosĩ awi Jejui 'ga mome'u awi 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. 'Gã pyri pejemogyau pëẽ 'ga mome'wau futat 'gã nupe. ¹⁷ Akotee ma'e 'gã 'jawe ete kasi pejemogy ne, pejeje'ëran ekoeteramũ ne. Jejui 'ga rerowiamũ pëẽ 'ga je'ega te imome'wau pejejaupe, pej jamu'jau 'ga rerowiar are. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat pëẽ mama'e apou. Mama'e apo enune pëẽ 'jau pejejeupe: “Ma'ja te Janeruwarete 'ga afutat je iapoa?” 'jau pëẽ iapoe'ëwe. A'eramũ pëẽ 'ga remifutar imũ etee mama'e apou 'ga upe.

¹⁸ Kawĩajaiwa taetu itykure'ema. Kawĩajaiwa tykuara 'gã oje'egaw are amã'jãue'em. Oje'ega momoa ekoete te futat ajemogyau. A'eramũ kasi pëẽ nan ine. Pejerekoukaa Jarejuwarete 'ga 'Agesage upe etee futat. ¹⁹ Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat pejemogytau. Jarejuwarete 'ga marakau etee futat pej jamuorypa. 'Ga remiapofer are pejemaraka'aga Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga remiapofer are nanë pejemaraka'aga 'ga upe nũ. ²⁰ Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. A'eramũ pëẽ Kristu 'ga rerowiamũ pejejeupe 'ga remiapofera mama'e are 'ga muorypa. ²¹ Kristu 'ga je'ega peenup pejemogyau. A'eramũ ki pëẽ 'ga rerowiamũ nanë pejejoje'ega renupa pejemogyau nũ.

Emireko ma'e 'gã, imen ma'e 'gã netee

²² Kũjãmeramũ ki pëẽ, imen ma'eramũ, peapyaka pejemena je'eg are. Kristu 'ga remiayuwamũ nanë pëẽ. Kristu 'ga je'ega renupa pejemogyau. A'eramũ ki pëẽ nan tee futat pejemena 'ga je'ega nanë enupa nũ. ²³⁻²⁴ Kristu 'ga 'ã akou 'wyriaramũ werowiamũ janee. A'eramũ 'ã jane 'ga rerowiamũ 'ga je'ega renupa jarejemogyau. 'Ga 'ã ae akaga 'jawe. 'Ga rerowiamũ jane jarejemogyau 'ga rete 'jawe. 'Ga futat werowiamũ jane katu'okara. A'eramũ 'ã 'ga akou 'wyriaramũ janee. Nan tee futat kũima'efera 'gã jemogyi wemireko 'gã jaramũ. A'eramũ ki pëẽ kũjãmeramũ pejemena je'ega renupa katu katu.

²⁵⁻²⁶ Kūima'eferamū nanē pēē pejeporomutaramū pejemireko are. Sā'ā Kristu 'ga poromutara werowiaaramū jane ree. Nan tee futar iki pēē pejeporomutaramū pejemireko are. Kristu 'ga 'ā oporomutaramū jane ree. A'eramū 'ā 'ga ojejukaukaa 'gā nupe jane ree oporomutaawer ipe etee futat jane katu'okawamū 'Uwarete 'ga upe. 'Ga je'ega rerowiarāmū jane jarejekatu'ogukaa 'ga upe. A'eramū 'ga janetywera moia jane wi. A'eramū jane jarejewi imoir ire jarejepymāūkaa 'y pe 'gā amū nupe, jaretywera 'ga imoira resaukaawamū. ²⁷ A'eramū nipo 'ga anure werowiaaramū jane rerawau ywag ipe ojeupi. A'eramū nipo 'ga werowiaaramū jane resakawe 'jau jane: “Esage ete je rerowiaara 'gā. Nitywi futari mama'e tywera 'gā pype”, 'jau nipo 'ga ojeupe, ojepyri werowiaaramū jane reroo re.

²⁸ Pejejuka esage pejee. Nepejereko tyweri 'ā. Nan tee futat pēē pejemireko rerekou esage. ²⁹ Najuejue etee futat 'ā jane jekai jarejee. Nitywi futari 'ā ojee ijejukae'ema 'gā amū. Jarepy'arayparamū 'ā jarejemi'waa. Jarejero'wau jarejefuanuga. Jarejereko tywere'ema 'ā. Nan tee futat Kristu 'ga jane poriawetygi werowiaaramū. 'Ga rete 'jawe jarejemogyau 'ga upe. A'eramū 'ga ojejukau esage jane ree. ³⁰ Ojee jane jemujar ire 'ga ojejukau esage jane ree. ³¹ Ymā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amū upe rakue:

“Kūima'e 'ga je aapo kūjā ēē reewe.

A'eramū nipo kūima'e 'gā wemirekorauwe opojo'ogamū ujara 'gā nui.

A'eramū futat oje'aa wemireko are.

Ajuee oje'ar ire 'gā ajemogyau majepi teewara 'jawe jee”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue.

³² Mama'e a'je are futat 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga upe rakue. Ymā janepyy 'gā naeapyyoi ee rakue. A'ere jane 'awamū janereapyoramū ee. Kristu 'ga ree nanē futat aipoa ka'arana kwasiaara rakue, 'ga rerowiaaramū jane ree nanē futat e'i nū. Kristu 'ga ree jarejemujaa jane jemogyi majepi 'yweteewara 'jawe. ³³ A'eramū 'ga jane ree pāwē pāwē futat ikwasiarukaa rakue. A'eramū pēē kūima'eramū pejeporomutaramū futat pejemireko are pejee pejeporomutara 'jawe. Pejee 'ā pēporomutat pejemogyau. A'eramū pēē nan tee futat pejeporomutaramū pejemireko are. Kūjāmeramū pēē, imen ma'eramū pejemena mojerowiaa nanē nū.

6

Ta'yriara 'gā 'gā na'yra 'gā netee

¹ Kunumīnamū nanē pēē pejejara 'gā je'ega renupa etee pejemogyau. Kristu 'ga remiayuwamū pēē. A'eramū pēē pejejara 'gā je'ega renuwa wesageramū futat. ²⁻³ Ymā Janeruwarete 'ga 'i janepyy 'gā nupe we futat rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'gā. Pejey 'gā nanē pēē ianupa etee nū”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. “Ujara 'gā nenupara 'gā ije'eganup ma'eramū ajemogy. 'Gā jaruete ajemogy. Ujara 'gā 'gā wenup. A'eramū 'gā jaruete ajemogyau. Aipo 'gā ajemogy namutamutat. Namanūa'nei aipo 'gā”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue.

⁴ Pēē nanē 'gā nuwamū pejeja'yra 'gā nereko esage nū. Pemue ekoete kasi 'gā ne. Kasi a'e pe 'gā mara'neramū etee ajemogyau ne. A'eramū pēē kūima'eramū pejeja'yra 'gā mu'jau 'gā neko esage are. Kristu 'ga 'eawer imū pejeja'yra 'gā mu'jau 'gā mosōu mama'e tywera apo awi.

Oporowyky ma'e 'gā morowyky jara 'gā netee

⁵ Pēē mū nipo pejeporowykyau pejerekwara 'gā nupe. A'eramū pēē pejerekwara 'gā je'ega renupa etee. Pepojeup futar iki pejerekwara 'gā. Sā'ā pēē Kristu 'ga je'ega renuwa. Nan tee futar iki pejerekwara 'gā je'ega peenup. ⁶ 'Gā amū nipo oporowykyau esage werekwara 'ga remiesagamū etee. Werekwara 'ga remiesaga tywi nipo 'gā oporowykyau esage 'me. A'ere kasi nanarūi peapo ne. Pejepyri pejerekwara

'ga rekoe'emamũ nanẽ ki mama'ea peapo esage pejejerekwara 'ga 'eawer imũ etee futat. Pekwaap 'ã Jarejararete 'ga Jeju Kristu 'ga. A'eramũ pẽ pejeporowykyau esage 'ga muorypawamũ. Aipoa Janeruwarete 'ga ifutaa. ⁷ Pejeporowykyau esage futat pejeku'iramũ pejemogyau. Napejejerekwara 'ga upe etee rui peporowyky. Nanuaramũ Jarejararete 'ga upe nanẽ futat peporowyky nũ. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Peporowyky esage ki, a'e je pẽ nupe. ⁸ Pẽporowyky esage resag ire Janeruwarete 'ga pẽ mepyi pẽporowyky esageawer are anure. Pejejerekwara 'gã nupe mama'e apoaramũ, pejejeupe etee mama'e apoaramũ. Mĩmeramũ nipo 'ga pẽ mepyi pẽporowyky esageawer are anure. Aipo are ki pẽnea'at pejemogyau.

⁹ Pẽ mũ pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekwara. Pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekou esage, Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. Au'je ki pejeje'egay re 'gã nupe. Majepi tee Jarejararete 'ga. 'Gã jararete 'ga pẽjara nanẽ futat nũ. 'Ga upe jane jareju'jaju'jawe etee futat. 'Ga futat ojejukau pãwẽ pãwẽ jane ree.

Mama'eukwaawa 'wyriar awi ki saje'gu

¹⁰⁻¹¹ Ka'arana kwasiapawe'ẽwe je pẽ mu'akwaapa mama'e tywera apo awi. Sã'ã jefaruua. Aparuowajare'emawe 'ã 'gã itajuaity munewa u'yw awi. Nan tee futat jane. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ jane jemogyi jefaruu 'jawe. Jarejararete 'ga pãjẽrete. A'eramũ pẽ pejemujaa a'jea futat 'ga ree. A'eramũ 'ga U'agesage mua pẽ nupe. A'eramũ 'ga pãjẽa pẽ a'gwau mama'eukwaawa 'wyriar awi. "Tamote'arukat 'gã Ku'jywa 'ga upe 'jau", 'jau nipo mama'eukwaawa 'wyriara ojeupe pẽ nee. A'ere Janeruwarete 'ga U'agesage muri pẽ nupe. A'eramũ pẽ mama'eukwaawa 'wyriara je'ega renupe'ema. ¹² Najarejaupi rui jane juowajari. Mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa te jane siowajat. Pejefuakaramũ futat mama'eukwaawa rowajaa. Ma'ja pyu jane iowajaa? Jarejuwarete 'ga 'Agesage pyu. ¹³ A'eramũ futat 'ã Janeruwarete 'ga U'agesage rerekoukari pẽ nupe. 'Ga 'Agesage rereko re pẽ mama'eukwaawa 'wyriara pojeupe'ema pejemogyau. 'Ga 'Agesagea pẽ ereko re mama'eukwaawa pẽ pojeupa futat.

¹⁴⁻¹⁷ Sã'ã jefaruu 'gã itajuaity rerekoa imunewa u'yw awi ojea'gwawamũ. Opy'apiat, aku'afaap, itaju myapaap, itaju akagyrũ. Mĩmera 'ã 'gã imunepa ojea'gwawamũ u'yw awi. Itajupewuua 'ã 'gã erawau opo pe jyu reewe. Itajupewuu pyu 'gã jea'gui ojee iporomutare'ema 'gã nu'yw awi. Nan tee futat jane. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'e apo re jane jemogyi itajuaity rerekwara 'gã 'jawe, opy'apiara rerekwara 'jawe jarejemogyau 'ga upe a'eramũ. Mama'e a'jea etee imome'u re jane jarejemogyau itajuaity rerekwara 'jawe, aku'afaawa rerekwara 'jawe. "Janeruwarete 'ga porokatu'ogiweramũ pẽ nee, ota'waweramũ pẽ nupe" 'jara 'gã itaju myapaawa rerekwara 'jawe 'gã. "Jeju Kristu 'ga jetywera omoit je wi, je katu'oka" 'e are ea'at ma'e 'gã itaju akagyrũ rerekwara 'jawewara 'gã. Jeju Kristu 'ga rerowiaarareteramũ jane jarejemogyau opo pe itajupewuu rerekwara 'gã 'jawe. Jeju Kristu 'ga rerowiaarareteramũ jane jarejea'gwau mama'eukwaawa ru'yw awi jarejemogyau. Nosei futari jane pype. Jyu rerekwara 'jawe jane Jarejuwarete 'ga je'ega kwaaparamũ jarejemogyau. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane muea'aa 'ga 'eawer are. A'eramũ jane mama'eukwaawa 'wyriara rerowiare'ema jarejemogyau. ¹⁸ A'eramũ jane jareje'ega mono awi jarejere'emamũ futat jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ mama'eukwaawa jane pojeuwi. "Je poar ape, ki Ku'jyp", pe'je ki 'ga upe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imũ pejeje'ega monou 'ga upe. Au'jeteramũ futat pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Pejejorypawe'emamũ futat pejeje'ega monou pejemogyau. 'Ga upe pejeje'ega monou pẽ pejeje'ega 'ga remiayuwamũ jarejee. ¹⁹ Je ree nanẽ ki pejeporogytau Ku'jywa 'ga upe nũ. "Eje'eg are emueapyo 'ga. 'Ga pyriwara 'gã emu'eukat Paulo 'ga upe. 'Ga mogyjeukare'ema ejemome'waukaa 'ga upe 'gã nupe. Eporogyta esage emome'u katu katuukat 'ga upe. Ymã janepyy 'gã naeapyoi ee rakue.

A'eramũ ki ene 'ga poaa 'gã mueapyou ee”, pe'je ki 'ga upe je ree. ²⁰ Moromunepawa pype agawewi je 'ami Kristu 'ga mome'u are. A'etea je Kristu 'ga amome'u 'gã nupe. A'eramũ ki pẽẽ pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Epoat 'ga imome'wau 'gã nupe 'gã mogyjeukare'ema”, pe'je ki 'ga upe je ree.

Oje'ega 'ga imonou 'gã nupe 'gã futaa

²¹⁻²² Tikiku 'ga Kristu 'ga rerowiaara 'ga futat. A'eramũ 'ga janerewireramũ futat. Orejekoty'aawarete 'ga futat. Jarejararete 'ga upe ore pyri oporowyky ma'e 'ga futat. Oporowyky esage 'ga Jarejararete 'ga upe. Pẽ pyri je 'ga monoi orojemome'wawamũ pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽẽ pejeku'iramũ ore ree.

²³ Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea futat. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. A'eramũ je 'jau 'gã nupe pẽ nee: “Pẽmopy'ata'wa ki Efesu pewara 'gã ajuee. 'Gã moporomutarukaa nanẽ ajuee nũ. 'Gã mojemogypygyukaa nanẽ pejejee nũ”, 'jau je 'gã nupe pẽ nee. ²⁴ Jarejuwarete 'ga resagea Jejui Kristu 'ga ree iporomutat ma'eramũ pẽ nerekoa je afutat, Jarejararete 'ga ree iporomutat ma'eramũ pẽ neewe. 'Ga ree iporomutat ojere'emamũ 'ga resagea pẽ nerekoa je ifutaa.

Kweramũ ete jeremimome'ua.

Firiposi

Paulo 'ga awau Jejui 'ga mome'wau Firiposi pewara 'gã nupe rakue. (Atos 16.12-16) Ojeupe 'ga 'ga mome'uramũ Firiposi pewara 'gã amũ 'ga rerowiaa. 'Gã nui o re Paulo 'ga ka'arana kwasiari imonou 'gã nupe. Jejui 'ga mome'u are moromunepawa pype 'ũina 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Na'ga etee rũi ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'aran akwasiat imonou Firiposi pewaramũ pẽ nupe. Timoteo 'ga 'au ako je pyri. Jejui Kristu 'ga upe mama'e apoaramũ 'ã ore. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pejejemujaa Jejui Kristu 'ga ree rakue. Pẽ nupe je ka'arana monou ikwasiaa pẽ'wyrara 'gã nupe, pẽ'wyrara poirũ 'gã nupe. Mĩmeramũ pẽ nupe ore imonoi.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanẽ Janejararetea nũ. 'Gã nesagea pẽ nerekoa je afutat. 'Gã pẽ mopy'ata'waa nanẽ je ifutaa nũ.

'Gã nee 'ga oje'ega monoawet

³ Pẽ nee tejea'aramũ je Tejuwarete 'ga muorywi pẽ nee: “Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp. Firiposi pewara 'gã amũ eremũ'ẽ ejemiayuwamũ. Erejerowiarukat 'ã 'gã nupe rai'i”, 'jau je 'ga upe. “A'eramũ je ene muorypa 'gã nee”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. ⁴⁻⁵ Jejui 'ga ree pejejemogypyka ypy we pẽẽ je poaa morogyta esage mome'u are ikue. A'eramũ je tejekõãjamũ pẽ nee Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou tekou. Ajemogypyk je pẽ nee. ⁶ Werowiar ypyrauwe ako Janeruwarete 'ga pẽ muesageu ramue ikue. 'Awamũ taetu aje 'ã 'ga pẽ muesagei akou. A'eramũ je a'eramũ a'jea futat 'ga 'gã muesagepawi Jejui Kristu 'ga rur enune 'e rerowiaa.

⁷ Pẽẽ 'ã jejekoty'aawa. Pẽ nee je tejea'aramũ te'ỹina. A'eramũ wesageramũ futat je jemogypyga pẽ nee. Pẽẽ 'ã je poat pejepe pejejemogyau. “A'jea futat morogyta esagea Jejui 'ga ree” 'gã nupe je 'eramũ 'ã pẽẽ 'jau, “nan futat nipo ore nanẽ imome'ui nũ”, 'jau 'ã pẽẽ. “Jejui 'ga ree morogyta esagea je imome'uramũ ki perowiat”, 'gã nupe je 'eramũ pẽẽ nanẽ aipo 'jau je poaa nũ. 'Awamũ 'ã 'gã je kupyfari je mỹina itaju pyu moromunepawa pype Jejui 'ga mome'u are. A'etea 'ã je poat pejepe pejejemogyau. A'eramũ je tejea'aramũ pẽ nee, tepoaramũ pẽ nee. Janeruwarete 'ga je poaa mama'e apou wemifutar imũ. A'eramũ 'ga je poara 'jawe pẽẽ nanẽ pẽ poaa nũ. ⁸ Jeporomutat je pẽ nee Jejui Kristu 'ga 'jawe. Pẽ nesaga'upa je te'ỹina. Janeruwarete 'ga je kwaapa. A'jea futat aipo je'ea 'ga okwaap.

⁹⁻¹⁰ Jarejuwarete 'ga upe je teje'ega monoi pẽ nee, pejejee pejejejuka esage are. A'eramũ je 'jau 'ga upe: “Epoat 'gã ajuee ojejuka esage are. Epoat 'gã ejee 'gã poromutarete are nanẽ nũ”, 'jau je 'ga upe. Afutat je 'ga pẽ mu'akwaawa mama'e are. A'eramũ nipo pẽẽ mama'e esage are pejeparuapoweramũ. A'eramũ nipo pẽẽ pejejesageramũ pejejemogyau Jarejuwarete 'ga upe Jejui Kristu 'ga ruawa rupi. Nepeapoi mama'e tywera. A'eramũ nipo aipo 'ara rupi pẽtywera mome'wara 'gã otywe'emamũ pẽ pype. ¹¹ Afutat je Jejui Kristu 'ga pẽ muesagea 'ga rekoa. A'eramũ nipo pẽẽ pejejesageramũ pejejemogyau 'ga 'jawe. A'eramũ nipo pẽ nesakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee: “Ene te 'ã eneresage. Ene te 'ã 'gã eremuesage”, 'jau nipo pẽ nesakara 'gã 'ga muorypa pẽ nee.

Jejui 'ga mome'u are 'ga fueweramũ

¹²⁻¹³ Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ 'ã jerenyra 'jawe 'jau. A'eramũ je 'awamũ tejemome'wau pẽ nupe. Judeu 'gã nupe Jejui Kristu 'ga je imome'uramũ 'gã je munewukari je mu'ama je kupyfarukaa itaju pyu. Je rereko tywerete agawewi 'gã. A'etea je Jejui 'ga amome'u tejeypyriwara 'gã nupe. A'eramũ 'gã kwaiwete Jejui 'ga

rerowiaa. Je munewe'em ire amunipo 'ã 'gã nuapyakai futari Jejuu 'ga mome'u are. A'ere 'ã 'gã je munewi je mÿina. A'eramũ je te'ÿina Jejuu 'ga mome'wau 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã 'awamũ weapyoramũ je munepawer are. Jefaruu 'gã, tekotee 'gã netee ikwaapa. “Jejuu Kristu 'ga mome'u are 'gã 'ga munewukari” 'e kwaapawe ¹⁴'gã jenosimawi. Janejararete 'ga 'gã mogyaupawukaa. A'eramũ 'gã 'awamũ awau kwe pe Jejuu 'ga mome'wau okyjawe'em. ¹⁵⁻¹⁷ Okwasi'wau 'gã awau kwe pe 'ga mome'wau 'gã nupe. “Sipoat 'ga 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. “Moromunepawa pype 'ũina Paulo 'ga noarũi kwe pewara 'gã mu'jau morogyta a'je are. A'eramũ jane 'ga poaa”, 'jau 'gã ajaupe. Iporomutat 'gã je ree. A'ere amumera 'gã je rerekoayi ete. A'eramũ 'gã awau Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe je rereko tywerukaawamũ. “Jejuu Kristu 'ga jane imome'u are nipo 'gã Paulo 'ga rerekou tyweaete ee”, 'jau 'gã ajaupe. “A'eramũ nipo janerera renuwa wayramũ 'ga upe”, 'jau 'gã ajaupe.

¹⁸ A'ere naani. Afutat je Jejuu Kristu 'ga mome'ua. Aipoa je maku'iu. 'Gã amũ Kristu 'ga mome'ua esage jee. 'Gã amũ te ajee je rereko tywer are etee ifuwet. A'ere a'ea miamũ 'gã Jejuu 'ga mome'ua je maku'i je mÿina. Amumera 'gã Jejuu 'ga mome'wau je poaawamũ. Aipoa nanẽ wesageramũ jee nũ.

¹⁹⁻²⁰ Akwaap je pẽje'ega monoa Jarejuwarete 'ga upe je ree. Aipoa je poat, je moy-wyrafena, je muekõẽãina. 'Ga 'Agesagea je rerekou je poaa Jejuu Kristu 'ga mome'waukaa 'gã nupe, 'gã nowase je rekoramũ. Aipo are je tekui'ramũ te'ÿina. Tejeupe ojeapo ma'eraama je aapesak te'ÿina. Maran gatu nipo 'gã je rerekoi. Je rereko tywerete agawewi 'gã. A'etea je afutarete Jejuu 'ga mome'ua te'ÿina tekyjawe'em. Je manũ re miamũ ki 'gã tamuoryp Jejuu 'ga je ree. Nanuara je afutat. Je manũe'emaue Jejuu 'ga muorywa nanẽ esage jee nũ. Je ree te 'gã 'ga muorywi. Nanuara esage jee. ²¹ Temanũme'ẽwe je tekou Kristu 'ga remifutar imũ etee mama'e apo futaa. A'ere, je manũa nanẽ futat esageramũ jee. Temanũ re tewau tekou 'ga pyri. 'Ga pyri je rekoa esage jee. ²² A'ere je 'gã tejukae'emamũ je porowykyi tekou 'ga upe, 'ga rerowiarukaa 'gã amũ nupe. Aipoa esage juejue futat jee. Mãgatu nipo esage jee. ²³ Afutat futat je teoa Kristu 'ga pyri. Peu teoa je afutarete. Aipoa esage jee. ²⁴ A'ere pẽ nupe je rekoa nanẽ futat esageramũ jee nũ. Temanũme'ẽwe je pẽ poaa. ²⁵ Ma'eramũ 'ã je jerowiari tejeko are. Namanũi we nipo je. A'eramũ nipo je pẽ poaa, pẽ mojemogypygyukaa etee te 'ga ree. 'Ga ree pejemogypygyg ire nipo pẽ pejeku'iramũ 'ga ree nũ. ²⁶ Moromunepaw awi itaju awi temoir ire nipo je tewau pẽ pyri. A'eramũ nipo pẽ Kristu 'ga muorypa je ree, jaruete jereko are.

²⁷ Maran gatu nipo 'gã je jukawe'em. Maran gatu nipo 'gã je rerekoi. Maranamũ nipo 'gã je jukau. Nakwaawi je. A'ere ki pẽ je upe mama'e tywera jeapo re peko esage Kristu 'ga je'eg imũ etee. A'eramũ nipo je pẽ nesag ire pẽneko esage kwaapa. Pẽ pyri tewawe'em nipo je pẽ nera renuwi. A'eramũ nipo je Kristu 'ga ree pejemogypygyg are teapyakau. Majepi 'yweteewara 'jawe pejemogy pejeporowykyau Jejuu 'ga upe. Morogyta esage mome'wau 'ga nupe, Jejuu 'ga rerowiarukaa 'gã nupe. A'eramũ nipo je teapyakau pẽ nee. “Kwe pe 'gã oi Jejuu 'ga ree morogyta esage mome'wau 'gã nupe, Jejuu 'ga rerowiarukaa 'gã nupe”, 'jau nipo 'gã pẽ mome'wau jee.

²⁸ Pekiye awi Jejuu 'ga rerowiare'ema 'gã nui. Niporomutari nipo 'gã pẽ nee. A'ere kasi pekiye 'gã nui ne. Ojewi pekiye'emamũ nipo 'gã 'jau ajaupe: “Nokyjei 'gã jane wi. Janeruwarete 'ga ree 'gã jemogypygygi ajemogyau. A'eramũ 'gã okyjawe'em ajemogyau. 'Gã nipo Janeruwarete 'ga omono ojepyri. Jane nipo Janeruwarete 'ga jane mojenosõu wowase ae majatykaaw ipi”, 'jau nipo pẽ nesakara 'gã ajaupe. Janeruwarete 'ga pẽ poapooa. Opãjẽa 'ga amut pẽ nupe, pẽ mogyaukare'ema.

²⁹ Ymã Janeruwarete 'ga pẽ mũ'jãu Jejuu 'ga ree pẽ mojemogypygyukaa rakue. 'Ga 'ã pẽ mũ'jãu Kristu 'ga upe mama'e apoawamũ. Kristu 'ga ree nanẽ nipo 'ga rerowiare'ema 'gã pẽ nereko tyweaete nũ. ³⁰ 'Awamũ futat nipo 'gã pẽ nereko tyweaete, 'ga rerowiaramũ, je 'jawe futat. 'Gã nipo pẽ nereko tyweaete agawewi. A'etea ki pejemogy

majepei 'yweteewara 'jawe, Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe. Pě pype je rekoramũ Jeju 'ga rerowiare'ema 'gã je pyyka je nupãu je munepa. A'eramũ ako pẽẽ je rereko tywera resaka ikue. 'Awamue nanẽ 'gã 'ã je rerekou tyweaete nũ, Jeju 'ga mome'u are futat nũ. Aipoa are nanẽ pejeapyakau nũ. A'etea je napoiri futari 'ga mome'u awi. 'Awamũ pẽẽ je 'jawe futat peko tywerete 'ga ree.

2

Jeju Kristu 'ga eteete ma'ea

¹ Jeju Kristu 'ga ree pejemujari ikue. A'eramũ ki pẽẽ pejemouaga mama'e upe. 'Ga futat pẽ mouagukat mama'eay upe. Iporomutat 'ga pẽ nee. A'eramũ pejepy'a'wyre'emamũ pejemogyau. Janeruwarete 'ga 'Agesagea pẽ nerekou. A'eramũ pẽẽ majepei 'yweteewara 'jawe pejemogyau mama'e are. Pejemuaẽma pejejee. Pejepy'ata'waramũ pejejaupe. ² Pejekoty'aa pejejee. Jeju 'ga iporomutat pẽ nee. A'eramũ ki pẽẽ pejeporomutamũ pejejee pejee 'ga poromutara 'jawe. Pejepopoa mama'e apo are. Majepei 'yweteewara 'jawe ki pejemogyau. Aipo aporamũ pẽẽ je maku'i. Nitywi mama'e mũ je maku'iu aipoa apyraapa. ³ Pejemaku'i etee kasi ne. Mama'e apou pejejamaku'iu a'jea futat. Pejerowiaraiwĩ kasi pejee etee ne. Aipoa nia'wyrĩ pẽ nupe. Pejomopojejuka esageukat etee ki pejejaupe. ⁴ Pejejea'are'emamũ nanẽ pejemifutar are etee nũ. Pejejemifutar are nanẽ ki pẽnea'at nũ.

⁵ Jeju Kristu 'ga remiyuwamũ pejemogyau ki 'ga 'jawe futat pejemogy. Naojee etee rũi 'ga rea'aramũ rakue.

⁶ Ymã we te 'ã Kristu 'ga rekoi rakue.

Ywy apoe'emaewe 'ga rekoi rakue.

'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga rekoi.

A'ere 'ga ne'i: "Tako ene 'jawe etee futat namutamutat 'jau", 'jawe'em 'ga 'Uwa 'ga upe rakue.

⁷ Wemifutar imũ etee futat Kristu 'ga ruri ojemu'jaga kũima'eramũ.

Kũjã ãẽ ra'yramũ 'ga 'ua ãẽ upe rakue.

Opojeuwa 'ga ejaa inuga ywag ipe rakue.

'Uwarete 'ga 'jawewar awi 'ga uẽma'i ra'ne.

A'ere te 'ga jeryri jupe rakue nũ.

'Au 'ga ruri 'Uwarete 'ga upe mama'e apoaramũ rakue.

⁸ Nojerowiaraiwi 'ga ojee etee.

Nuapoi 'ga mama'ea wemifutar imũ etee.

'Uwarete 'ga remifutar imũ te 'ga mama'e apou akou.

'Uwa 'ga je'ega 'ga wenup katu katu.

A'eramũ 'ga awau amanũmũ.

'Ypeywar are opokutugamũ miamũ 'ga 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue.

Mama'e tywera apoara 'jawe Kristu 'ga manũ 'ypeywar are.

⁹ A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa etee rakue nũ.

A'eramũ 'ga 'ga monou, 'ga mojeupirukaa ywag ipe ojepyri rakue nũ.

A'eramũ 'ga 'ga mogou 'wryiarareteramũ janee.

Ipojeuwipyramũ 'ga mogou najuejee etee 'gã apyraapa.

¹⁰ A'eramũ nipo anure najuejee etee futat 'gã wapyka wenupy'ãu Kristu 'ga rowase, 'ga muorypa.

Ywagipewara 'gã, ywy pewara 'gã, amanũ ma'efera 'gã.

Mĩmera 'gã juejee nipo wapyka wenupy'ãu 'ga muorypa anure.

¹¹ 'Ga resakawe nipo 'gã 'jau 'ga upe:

"Ene te 'ã 'wryiararetea oree", 'jau nipo 'gã Kristu 'ga upe.

“Orejararetea 'ā ene”, 'jau nipo 'gā 'ga upe, 'ga resakawe.
Aipo 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga ra'yr are.

Pejemogy esage 'ga rerowiare'ema 'gā pype

¹²⁻¹³ Pēē 'ā jejekoty'aawaretea. A'eramū ki pēē Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Pejejepype je rekoramū ako pēē enupa ikue. A'eramū pēē 'awamū aipo 'jawerimū 'ga je'ega rerowiaa pejemogyau pejejepyri je rekoe'emamū. Aipoa je afutarete te'ŷina. Janeruwarete 'ga jane poaa mama'e apou wemifutar imū. Wemifutar imū mama'e are janerea'ar are nanē 'ga jane poaa nū. Opājēa 'ga imua pē nupe ojee pē mojemogypygykaawamū. Wemifutar imū mama'e apoukaawamū 'ga opājē muri pē nupe. A'eramū ki pēē pejekatu'oka 'ga upe, 'ga muorypa. Pejea'gu ki mama'e tywera apo awi.

¹⁴ Mama'e apou we kasi peje'egay pejemogyau ne. Pejejamuwe'em nanē mama'e apo are nū. ¹⁵ Aipo apoe'em ire nipo pēē pejesageramū pejemogyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū nipo nitywi pē mojenosiara. Jarejuwarete 'ga ra'yra futat pēē. A'eramū ki 'ga 'jawerimū futat peko, 'ga rerowiare'ema 'gā pype pejemogyau. Mama'e tywera etee 'gā wapo. A'ere pēē na'gā 'jawe rūi. Sā'ā jaytata renya ypytunaiwa pype. Ypytunimū etee 'ā jaytata renya ojesaka. Nan tee pejemogy. Mama'e tywera apoara 'gā pype pejemogyramū pē nesakara 'gā pē nesage resaka. Sā'ā 'yē'ē raapara 'gā jaytata are etee wape kwaawa. Nan tee pejemogy 'gā pype. ¹⁶ Ojeupe pēē Jejui 'ga mome'u re 'gā Jarejuwarete 'ga rape kwaawi. Jarejuwarete 'ga je'ega renuw ire 'gā nanē ajemogyau namutamutat 'ga pyri. Aipoa pēē iapo re Kristu 'ga ruaw ipe jeku'iramū tekou pē nee. A'eramū nipo je 'jau Jejui Kristu 'ga upe: “Naakotee rūi ako je Firiposi pe ikue. Peu tekou je ene mome'ui 'gā nupe ikue. A'eramū 'gā ene rerowiaa etee te”, 'jau nipo je 'ga upe, 'ga ruaw ipe.

¹⁷ “Anurenure'i nipo 'ga rerowiare'ema 'gā je jukai, jery reko'woka”, 'jau je tejeupe. Jemanūa nipo Janeruwarete 'ga muorypa. Sā'ā janepygy 'gā wyro'o monoa Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypawamū. Y'waya 'gā 'ā imonou eko'woka ee. Aipo resag ire Janeruwarete 'ga aku'iramū 'gā nee. Nan tee futat nipo 'gā jery reko'woka. Aipo resag ire nipo Janeruwarete 'ga aku'iramū je ree. “Nopoiri futari 'ga je rerowiar awi” 'jau nipo 'ga ojeupe aku'iramū je ree.

Pēē 'ā Jarejuwarete 'ga rerowiaa etee te. Pēē 'ga rerowiara nanē 'ga muorypa nū. Sā'ā 'ga ekōēāja ojeupe mama'e mur are rakue. Nan tee 'ga rekōēājamū jane ree werowiarāmū. A'eramū je Kristu 'ga mome'u are tejuka re tejekōēājamū ee. ¹⁸ A'eramū ki pēē nanē pejekōēājamū je manū are nū, pejemogyau je pyri nū.

Timoteo 'ga

¹⁹ Timoteo 'ga ree jeporomonoweramū pē pyri. Jarejararete 'ga aipo futar ire nipo je 'ga monou pē nesaka. Pē nesag ire 'ga tut pēnera mome'wau jee 'jau. A'eramū nipo je tejekōēājamū 'ga pēnera reruramū. ²⁰ 'Ga tee futat ojejuka pē nee je 'jawe, pē nee jejejuka 'jawe. Opota'waramū 'ga pē nee je 'jawe. ²¹ Tekotee 'gā ojee tee 'gā jejukai. Ojee 'gā wea'aramū. Jejui Kristu 'ga porowyky are 'gā wea'are'emamū. ²² A'ere Timoteo 'ga nanarūi. Aipoa pekwaap. Sā'ā 'gā na'yra 'ga 'uwa 'ga poaara. Nan tee futat Timoteo 'ga rekoi jepoirūnamū, Jejui 'ga porowyky apou je pyri. ²³ A'eramū je pē nupe teporomonoweramū 'ga ree. Tejereko kwaaw ire nipo je 'ga monou pē nesaka. ²⁴ Je nanē teoweramū pē pyri nū. Aipo futar ire nipo Jejararete 'ga, Jejui 'ga, je muēmukaa 'gā nupe, je monou pē pyri. 'Ga ree je jemogypygygi te'ŷina.

²⁵ Epafrotitu 'ga nipo je amono imojewya pē nupe. Janerewirera 'ga. Pēē 'ā 'ga mua 'au jejuru irūnamū Jejui 'ga mome'wau 'auwara 'gā nupe rai'i. 'Ga je poaa Jejui 'ga mome'wau je 'jawe etee futat. Amumera 'gā erowiare'emamū 'ga ojero'waro'wau etee futat imome'wau 'gā nupe je poaa. Mama'ea 'ga wapo jee nanē nū.

26-27 A'ere 'ga jero'wui, amanũmũ werewi ai'i. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga jemuaẽmi jane ree. A'eramũ 'ga 'ga majarueteu ai'i nũ. Kwaiwete mama'ea wayramũ jee. Ipytu'ẽe'ema 'jawe futat te'ỹina. A'eramũ amunipo 'ã 'ga manũa je mu'arasĩrasiga rai'i. A'ere Janeruwarete 'ga jemuaẽmi je ree, je mu'arasigukare'ema. A'ere Epafrotitu 'ga pẽ nesaga'uwi. “Ga amũ nipo jekaruara mome'wau 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã ajemuaẽma ajemogyau je ree”, 'jau 'ga opy'a'wyrãmũ pẽ nee. 28 A'eramũ je 'awamũ 'ga mono futaa. 'Ga resaga nipo pẽ mopy'a'wyr'e'ema nũ. A'eramũ nipo je nanẽ tepy'a'wypawamũ pẽ nee. 29-30 Pejejeupe 'ga waẽmamũ pẽẽ 'ga mua pejejepype, pejejorywamũ. 'Ga 'ã Jarejararete 'ga rerowiaara futat. A'eramũ 'ga janerewirera futat. Kristu 'ga upe oporowykyau 'ga amanũmũ werewi. 'Ga 'jawewara 'gã nee juejue ki pẽpojejuka esage. Nepejorarũi je pyri je poaa. A'eramũ 'ga 'ua je poaa pẽ nupe.

3

Pejea'gu ki i'me ma'e 'gã nui

1 Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ 'ã jerenyra 'jawe 'jau. Pẽku'i ki pejejemogyau Jejui 'ga ree. Pẽẽ 'ã 'ga remiayuwa. A'eramũ ki pẽẽ pejeku'iramũ pejejemogyau 'ga ree. Pẽ nupe tejemimome'ufer are je ka'arana kwasiaa nũ. A'ere imome'uu'jawa resageramũ jee. A'eramũ nipo pẽẽ imoka'jame'ema. A'eramũ pẽẽ ikwaapa pejejemogyau. 2 Pejea'gu ki Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywer awi. 'Gã amũ awau kwe pewara 'gã mu'jau o'me are. “Judeu 'gã 'jawe imojewagipyrrera 'gã etee Janeruwarete 'ga remiayuwa. Imojewagipyre'emamũ pẽẽ na'ga remiayuwa rũi”, 'jau 'gã awau kwe pewara 'gã mu'jau ee. A'ere aipoa naa'jea rũi. 'Gã 'me ate. Aipo 'jara 'gã ia'wyr'e'emamũ futat. A'eramũ ki pẽẽ 'gã nerowiare'ema pejejemogyau. 3 Naaeremiapofera rũi ae katu'ok. Jejui 'ga etee te ae katu'oka. Werowiaaramũ 'ga ae katu'oka. Jane futat 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa. 'Ga rerowiaaramũ etee jane 'ga remiayuwa. Jane 'ã Jejui Kristu 'ga ree jarejemogypyka. A'eramũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee janererekwaramũ. A'eramũ 'ga 'Agesagea Jarejuwarete 'ga muorywukaa janee. A'eramũ jane jarejemogyau 'ga remiayuwareteramũ futat. Jejui 'ga ree jane jarejemujaa.

4 Tejemiapofer are 'ga tekatu'og ire amunipo 'ã je tejee etee tejerowiaaraipa. A'ere je 'ã narowiari i'me ma'e 'gã je'ega. Je te amunipo 'ã ajerowiaaraip tejee pejejee pejerowiaraiwa apyraapa. 5 Te'ar ire je majepi tee morowykye'ema magwapa ikue. A'ere 'gã je mojewaka ikue. Je 'ã Israeu 'ga juapyreramũ futat. Judeu 'ã je. Pẽjamĩ 'ga juapyrera je. Jeruwa 'ga judeua. Jey ãẽ nanẽ judeua nũ. A'eramũ je judeureteramũ futat. Fariseuramũ je Moisesi 'ga je'ega renupa katu. 6 Jejui 'ga rerowiare'emawe je tewau 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete ikue. “Jarejuwarete 'ga remifutar imũ je 'gã nereko tyweri”, 'jau futatee je tejeupe ikue. A'eramũ je aipo apou. Judeuramũ orojemiapoa tãmẽjẽ je iapou ikue. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ tee je mama'e aapo. “Nuapoi futari Paulo 'ga mama'e tywera”, tejeupe 'gã 'e are amunipo 'ã je tejerowiaaraipa tejee.

7 A'ere je 'awamũ najemogypygi mĩmer are. 'Awamũ je Kristu 'ga ete ikwaapa. A'eramũ mama'e ymanera wa'wyr'e'emamũ jee. Najemogypygu'jawi futari je mĩmera mama'e are 'awamũ. 8 'Awamũ Jejui Kristu 'ga jejararetea. 'Ga remifutar imũ etee mama'e apoa je afutat. A'eramũ je 'jau: “Yty 'jawe futat jeremiapofer ymanera rakue”, 'jau je. “Jejui 'ga kwaawa etee esage jee”, 'jau je tejeupe te'ỹina. 9 Kristu 'ga jewyrãmũ jane juejue 'ga rowase jarejatykau. Aipo 'ara rupi nipo je teporenuwaiwiweramũ “Esage 'ga jee”, tejeupe 'ga 'e are. “Je rerowiat 'ga akou rakue. A'eramũ 'ga wesageramũ jee”, 'jau nipo Kristu 'ga jee aipoa 'ara rupi. “Esage 'ga jee”, tejeupe 'ga 'e are tewau te'ama teporenuwaiwiweramũ 'ga rowase. NaMoisesi 'ga je'ega renupara upe rũi 'ga aipo 'jau. Naani. Werowiaaramũ jane upe futat 'ga aipo 'ga 'i. 10 Kristu 'ga ree etee jeporokwaawiweramũ. 'Ga manũ re Janeruwarete 'ga Kristu 'ga moferawi nũ. A'eramũ Kristu 'ga opãjẽretereteramũ akou. A'eramũ je tejeupe 'ga opãjẽ mura futaa.

'Au 'ga rekoramũ 'ã 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerekou tyweaete rakue. A'eramũ je 'ga ree tejereko tywera futaa tekou. 'Ga 'jawe tejereko tywera je ifutaa. A'eramũ je tekoweramũ 'ga 'jawe etee futat. “Nan pa 'ga manũ rayramũ rakue” 'ea je ikwaapa 'awamũ. Nawemifutar imũ rũi futat 'ga manũ. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee 'ga manũ. ¹¹ 'Ga 'jawe tekoa je afutat. A'eramũ nipo 'ga je manũ re je nanẽ je moferapa 'ga 'jawe nũ. 'Ga pyri futat nipo je tewau teferaw ire tekou nakwaparimũ ete rũi futat.

Mama'ea ki peapo 'ga remifutar imũ

¹² Jejui Kristu 'ga je mogou wemiayuwamũ okwaaparamũ. A'ere je nakwaap katui we 'ga. Najereapyo katui we je 'ga 'jawe 'ga remiapo are. Anure te nipo jereapyo katuramũ 'ga remifutara mama'e are. A'eramũ te nipo je rekoi 'ga 'jawe futat. ¹³ “Nakwaap katui we je Jejui 'ga”, 'jau je pẽ nupe, tejewireramũ pẽ nupe, tejenyramũ pẽ nupe. Nokoi we je 'ga 'jawe. A'ere je najerea'aru'jawi je tejemiapofer are 'awamũ. Jejui 'ga kwaawa etee je afutat. Aipo are etee je tejea'aramũ te'ỹina. 'Ga 'jawe tejekoram are tee jerea'aramũ te'ỹina. ¹⁴ A'eramũ je mama'e apou 'ga remifutar imũ. Jejui Kristu 'ga ree etee je tejemogypyka. A'eramũ nipo je manũnamũ 'ga je rerawau je mogou ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat. Ojepyri je o re nipo 'ga 'jau jee: “A'jea futat. Jeremifutar imũ etee mama'ea ereapo jee. Aipoa esage jee”, 'jau nipo 'ga ojepyri je o re.

¹⁵ Jane 'ã 'ga rerowiaar ymaneramũ janereapyoramũ mama'e are. A'eramũ jane aipo je'eawer imũ jarejemogyau. Sikwaap katu 'ga 'jau, sa'e jarejaupe 'jau. Mama'e amutee 'ga amũ iaporamũ Janeruwarete 'ga 'ga mu'akwaapa. ¹⁶ A'eramũ jane jarejemikwaawer imũ jarejemogyau 'jau. Sietyg eme jarejemikwaawera 'jau. ¹⁷ Ymã ako ore pẽ mu'ei pẽneko esage are ai'i. Jereko esagea nanẽ ako pẽẽ esaka ai'i nũ. A'eramũ ki pẽẽ je 'jawe pejemogyau esage. Ore'eawer imũ ako ma'e 'gã nanẽ pẽẽ esaka nũ. Pẽneapyo ki ako esage ma'e 'gã nee. A'eramũ pẽẽ 'gã 'jawe etee pejemogyau mama'e apou. ¹⁸ Ymã ako je mama'e mome'ui pẽ nupe ai'i. 'Awamũ je imome'wau'japa nũ. Tejaa'wau je imome'wau pẽ nupe nũ. 'Gã amũ wemifutara etee wapo akou. Jejui Kristu 'ga 'ã amanũmũ 'ypeywar are agawewi jane katu'okawamũ. A'etea 'ã 'gã amũ nuapoi futari 'ga remifutara. Wemifutara etee 'gã wapo. A'eramũ 'ã 'gã Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã 'jawewara futat ajemogyau, 'jau je pẽ nupe. Ma'eramũ 'ã je joo'oi te'ỹina 'gã nee. ¹⁹ Anure nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã monou muku ojewi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe nipo 'ga 'gã monou. Wemifutar imũ etee 'gã mama'e apou ojemaku'iu. Nojenosĩ 'gã wemiapofera tywer are. “Oresesage ore”, 'jau futatee 'gã. Naea'ari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. Wemifutar are etee 'gã nea'aramũ, omama'e are etee, okaraemã are 'jau. ²⁰ A'ere jane nanarũi. Ywag ipe oo ma'erama futat jane. A'eramũ jane Jarejararete 'ga rura rapesaka jarejemogyau. Anurenure'i nipo Jejui Kristu 'ga ruri ywag awi. A'eramũ jane jarekatu'okara 'ga rura rapesaka jarejemogyau. ²¹ 'Ua nipo 'ga jane mu'jagi oje'jawewaramũ futat. Janeretea miamũ nipo 'ga imu'jaga oma'e 'jawe. A'eramũ nipo jane 'ga 'jawe futat jaremanũu'jape'ema. Opãjẽ mũ 'ga mama'e apou wemifutar imũ. Opãjẽ mũ nanẽ nipo 'ga jane mu'jagi oje'jawe nũ.

4

'Gã neko are 'gã mu'akwaapawet

¹ Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ojepyri. A'eramũ ki jane jarejemogyau esage 'ga upe.

Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ 'ã jerenyra 'jawe 'jau. Pẽẽ 'ã jejekoty'aawa. A'eramũ je teku'iramũ pẽ nee. Tejerowiaa pẽ nee te'ỹina. Jeparuesagiweramũ te'ỹina pẽ nee numiamũ. A'ere je nooarũi we pẽ nesaka. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Jejui 'ga ree ki pejemogypyk pejemogyau, 'jau je pẽ nupe. Pejemujaa Jarejararete 'ga ree.

² 'Awamũ je pẽ mosĩ mama'e awi. Ewotia ẽẽ upe, Sĩtiki ẽẽ upe nanẽ je 'jau: Au'je ki pejejamue re. Pẽta'wa ki pejejaupe. Pẽẽ 'ã Jarejararete 'ga rerowiaara. A'eramũ ki pẽẽ majepi tee tup ma'e 'jawe pejejemogyau 'ga upe. ³ A'eramũ je 'jau enee, tejepyri oporowyky ma'eramũ enee: Epoat 'gã 'gã mopota'wau ajuee, 'jau je enee. Aipoa kũjã, Kremẽti 'ga, ajepeja 'gã. Mĩmera 'gã juejue oporowyky Jejui 'ga upe, 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. 'Gã nera Janeruwarete 'ga okwasiat oka'aran are ywag ipe rakue, Jarejuwarete 'ga pyri ajemogy ma'e 'gã 'jawa ka'aran are rakue. A'eramũ nipo jane juejue jarewau peu jaremanũ re. A'eramũ ki ene aipoa kũjã 'gã mota'waukaa ajaupe.

⁴ Pẽẽ 'ã Jarejararete 'ga rerowiaara. 'Ga ree 'ã pejejemujaa pejejemogyau. A'eramũ ki pejeku'iramũ 'ga ree, pejeojere'emamũ. A'eramũ je aipo 'jau'japa pẽ nupe. Pe'je pejeku'iramũ 'ga ree.

⁵ Anurenure'i nipo Janejararete 'ga jeryri nũ. A'eramũ ki pẽẽ pejepota'waramũ tekotee 'gã nee najuejue etee. ⁶ Kasi pẽpy'a'wyt mama'e are ne. Jarejuwarete 'ga upe ki pejeje'ega pemono mama'e are pejejemogyau. Pejejemifutara ki peenũi 'ga upe. Pejejeupe 'ga remimurer are ki pẽnea'at. "Ene te 'ã eneresage jee. Jeremifutara eremut jee", pe'je ki 'ga upe, 'ga muorypa pejejeupe imuripyre are. ⁷ Aipo apo re 'ga pẽ mopy'a'wyre'ema mama'e are. Mama'e are jarejea'aramũ jarepy'a'wyrãmũ ee. A'ere ojeupe mama'e are jane je'egamũ 'ga jane mopy'ata'wai. Jejui Kristu 'ga ree ako pejemujat ikue. A'eramũ 'ga jane mopy'ata'wau mama'e are. 'Ga rerowiaare'ema 'gã naeapyoi aipo are. "Maran tete 'gã nipy'a'wyrĩ mama'e are?" 'jau nipo 'gã ojeupe jane resag ire.

⁸ A'eramũ je 'awamũ pẽ mu'akwaapa. Mama'e tywer are kasi pẽnea'ar ine. Mama'e esage are etee ki pẽnea'at pejejemogyau. Mama'e a'je are te ki pẽnea'at pejejemogyau. 'Gã amũ nee pẽnea'aramũ kasi 'gã nemiapo tywer are etee pẽnea'ar ine. 'Gã nemiapo esage are nanẽ pejejea'aramũ nũ. 'Gã 'eawer imũ 'gã nemiapo esage are ki pẽnea'at. 'Gã 'me'em are etee ki pẽnea'at. Ajaupe 'gã nemiapofer esage are te ki pẽnea'at. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ 'gã nemiapofer are pẽnea'at. Ajuee 'gã pota'wa are ki pẽnea'at. Mĩmer are etee ki pẽnea'at pejejemogyau, pejejee pejejea'aramũ. Pejemu'e pejejuemiapofer esage are pejejemogyau. ⁹ Pejejeupe je'eawer imũ etee mama'ea peapo. Pejejeupe jeremiesaukar imũ nanẽ pẽẽ iapou nũ. Jereko esagea ako peesag ai'i. A'eramũ ki je 'jawe pejejemogyau. Aipo apo re nipo Janeruwarete 'ga rekoi pẽ pype, pẽ mopy'a'wyre'ema oje'jawe.

Paulo 'ga aku'iramũ 'gã nee

¹⁰ Jarejararete 'ga ree je jemujari. A'eramũ je tekou'iramũ tekou 'ga ree. 'Awamũ 'ã pejejea'aramũ je ree rai'i nũ, mama'e mua jee rai'i nũ. Ymã ako mama'ea nepemuri jee ikue. A'ete ako pẽẽ pejeporomutaramũ pejejemogyau je ree ai'i. Aipoa je akwaap. ¹¹⁻¹² "Ma'eramũ sipo 'gã mama'e mure'ema jee", 'jawe'em je pẽ nupe. Mama'e tywamũ miamũ jerekõẽãjamũ te'ỹina. Mama'e tywe'emamũ miamũ tejekõẽãjamũ te'ỹina. Tejekõẽãi are tejemu'jau ikue. Tejemi'uram kwajamũ jerekõẽãjamũ. Tejemi'urame'emamũ miamũ je tejekõẽãjamũ te'ỹina jepi. ¹³ Jejui Kristu 'ga je mopãjẽu mama'e are. A'eramũ je tejemouaga mama'e upe.

¹⁴ A'ere pẽporoywera resageramũ jee. Mama'eay upe jeruaga pype pẽẽ mama'e mua jee. Epafrotitu 'ga nanẽ pẽẽ imua jee. Aipoa esage jee. ¹⁵ Firiiposi pewaramũ pẽẽ mama'e mua jee Jejui 'ga je imome'u ypyrauwe ako ikue, Masetoni ywy pe je tekou Jejui 'ga mome'wau ikue. Pe awi je oramũ ako pẽẽ ka'aranũũ mua jee ikue. Pẽẽ etee ako mama'e mua je poaawamũ ikue. ¹⁶ Anure ako pẽẽ Tesarũn ipe je rekoramũ mama'e mua jee ikue nũ. A'ere ako pẽẽ imuru'japa jee ikue nũ, je ifutaramũ ikue. ¹⁷ Napesagi je pẽẽ tejeupe mama'e mura te'ỹina. A'ere je "mama'ea je upe 'gã imuramũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi 'gã nupe" 'e kwaawi. A'eramũ je tejekõẽãjamũ pẽporoywer are. ¹⁸ Pẽporoywera reruara 'ga, Epafrotitu 'ga, ka'aranũũ muapap jee.

Tekotee 'gã nanẽ mama'e mua jee nũ. Kwaiwete 'gã jeremifutara apyraapa imua jee. A'eramũ wemyreramũ jee. Ojeupe mama'ea pẽẽ imuramũ Janeruwarete 'ga worrywamũ pẽ nee. Nan tee futat 'ga worrywamũ je upe pẽẽ mama'e muramũ. Sã'ã 'ga rorywa jany kasiga rapy are rakue. Nan tee futat 'ga rorywamũ ee. ¹⁹ Mama'ea ako pemut jee ai'i. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e mua pẽ nupe mama'e pyu pẽtywe'emamũ. Jejui Kristu 'ga mama'e jararetea. 'Ga futat pẽẽ erowiaa pejejemogyau. A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga pẽ nupe mama'e monoa atepawe'emamũ futat.

²⁰ Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. A'eramũ ki jane 'ga muorypa. “Ene te 'ã eneresage ekou”, 'jau ki jane 'ga upe. “Ene te 'ã Oreruwaretea, ki Ku'jyp. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawewara”, 'jau ki jane Jarejuwarete 'ga upe.

²¹ Teje'ega je omono Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nupe juejue 'gã futaa. Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã. Janerewirera 'jawewara 'gã je pyriwara 'gã nanẽ oje'ega monou pẽ nupe pẽ futaa nũ. ²² Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã oje'ega monou pẽ nupe pẽ futaa. Roma pewara 'gã 'wyriararete 'ga roga pype oporowyky ma'e 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã oje'ega monou pẽ nupe akou pẽ futaa.

²³ Jarejararete 'ga Jejui Kristu 'ga resage pẽ nerekoa je afutat. Kweramũ etee futat jeje'ega pẽ nupe.

Korosi

'Ga amũ awau Jejui 'ga mome'wau Korosi pewara 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete. A'ere tekotee 'ga oi 'gã mu'jau tywet. A'eramũ Korosi pewara 'gã amũ opoia Jejui 'ga rerowiar awi. 'Gã nera renuwamũ Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. "Pejewyt Jejui 'ga rerowiar upe. Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne. 'Ga etee jane katu'ok, jane mogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. A'eramũ pẽẽ pejepoire'ema 'ga rerowiar awi" 'jau 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa Paulo 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe 'gã mu'akwaapawamũ rakue.

¹ Je Pauloramũ Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã te 'ga je monoi omome'wawamũ kwe pewaramũ pẽ nupe ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imũ 'ga je mogoi ikue. Timoteo 'ga, janerewirera 'jawewara 'ga ako 'au je pyri. ² Ka'arana je akwasiat imonou Korosi pewaramũ pẽ nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'ã pejemogy. 'Ga ree pejemujar ire 'ã pẽẽ pejemogyau orerewirera 'jawewaramũ. Kũjãmeramũ pẽẽ pejemogyau orerenyra 'jawewaramũ.

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea futat. 'Ga resagea pẽ nerekoa je afutat. 'Ga pẽ moy'ata'waa nanẽ je ifutaa nũ.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

³ 'Ga upe oroje'ega monou pẽ nee jepi. "Ene te 'ã eneresage, ki Ku'jyp", 'jau ore 'ga upe jepi. "Enera'yrarete 'ga, Jejui Kristu 'ga Orejararetea futat. Ene futat 'ã 'ga rerowiarukaa Korosi pewara 'gã amũ nupe rai'i. A'eramũ ore ene muorypa 'gã nee", 'jau ore 'ga upe jepi. "Au'jete erejerowiarukat Korosi pewara 'gã nupe", 'jau ore 'ga upe jepi.

⁴ 'Gã amũ 'ua pẽ mome'wau oree. "Korosi pewara 'gã Jejui Kristu 'ga werowiat ajemogyau a'jea futat", 'jau pẽ nesakarera 'gã pẽ mome'wau oree. "Ojejuka esage pãwẽ etee futat 'gã Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ ajuee", 'jau 'gã pẽ mome'wau oree ai'i. ⁵ 'Ga amũ 'ã awau Jejui 'ga mome'wau pẽ nupe rakue. "Jejui 'ga amanũ janetywera moiawamũ rakue, jane katu'okawamũ rakue. Werowiaaramũ 'ga anure jane rerooi jane mogyau ojepyri", 'jau 'ga pẽ nupe rakue. Jejui 'ga rera renupa ypy we pẽẽ 'ã 'ga rerowiaa rakue. Aipoa morogyta esagea a'jea futat. A'eramũ pẽẽ ojepyri 'ga pejejeroo rapesaka pejemogyau. Ojepyri jane oramũ 'ga mama'e esage mua janee. Aipo rapesaga pẽ mojemogypygyukaa etee te Jejui 'ga ree. 'Ga pyri pẽo rapesaga 'ga rerowiaara 'gã nerekoukaa esage pẽ nupe. ⁶ Jejui 'ga rera 'ã okwasi'wau kwe pewara 'gã nupe. A'eramũ 'ã Jejui 'ga rerowiaaramũ jane jarejemomytuna jarejemogyau. 'Ga rerowiaramũ jane 'ã 'ga je'ega renupa, mama'e esage apou 'ga remifutar imũ. Pẽẽ nanẽ 'ã Jejui 'ga rera renupawe 'ga rerowiaa rakue nũ. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea Janeruwarete 'ga ajemuaẽma jane ree. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga mua 'ga jukaukaa jane katu'okawamũ rakue. Aipo are pejejeapyorauwe 'ã pẽẽ 'ga rerowiaa rakue. ⁷ Epafrasi 'ga futat awau pẽ mu'jau ee rakue. Epafrasi 'ga Jejui 'ga upe oreporowyky irũa futat. Orejekoty'aawarete 'ga futat jepi. Jejui 'ga upe oporowyky ma'e 'ga futat. Ore 'jawe futat 'ga Kristu 'ga mome'wau pẽ nupe rakue. A'jea futat 'ga 'ea. ⁸ 'Ga futat 'ut 'au ore pyri pẽ mome'wau oree ai'i. "Korosi pewara 'gã amũ Jejui 'ga werowiat ajemogyau", 'jau 'ga oree ai'i. "Janeruwarete 'ga 'Agesagea ajafutarukaa 'gã nupe 'gã jemogyramũ", 'jau 'ga pẽ mome'wau 'ua oree ai'i.

⁹ A'eramũ ore 'ga orojeupe pẽ mome'uramũ taetu oroje'ega monou arakou Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. "Emueapyo 'gã ejemifutar are, ki Ku'jyp", 'jau ore 'ga upe pẽ nee. "Mama'e are ene 'gã mu'akwaawukaa E'agesage pyu", 'jau ore 'ga upe pẽ nee. ¹⁰ Aipoa 'ga iaporamũ nipo pẽẽ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat, pejemogyau

esage nipo 'ga remifutar imũ futat. A'eramũ nipo 'ga aku'iramũ 'ũina pẽ nee. Pejejenosõue'em nanẽ nõ. “Epoar iki 'gã mama'e esage apou”, 'jau ore arakou 'ga upe pẽ nee. “Ejekwaawukat 'gã nupe”, 'jau ore 'ga upe pẽ nee. ¹¹Janeruwarete 'ga pãjẽrete. A'eramũ ore 'jau 'ga upe: “Epãjẽa emut 'gã nupe. A'eramũ 'gã wuagamũ mama'eay upe”, 'jau ore 'ga upe. “A'eramũ 'gã opoire'ema ene rerowiar awi”, 'jau ore 'ga upe oroje'ega monou pẽ nee. A'eramũ pẽ pejejekõẽãjamũ etee futat pejejemogyau, pejejeupe mama'eay jesaukaramũ miamũ. ¹²Pẽku'i te ki pejejemogyau pejejeupe 'ga remimurama rapesaka. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga pẽ mũ'jãu pẽ mogyau wemiayuamũ rakue. A'eramũ 'ga mama'e esage mĩina gatu peu ojepeyri pẽ nupe. A'eramũ ki pẽ 'ga muorypa pejejeupe 'ga remiapofera resag ire. Anure nipo jane oi 'ga pyri. Peu nitywi futari ypytuna. Nitywi futari mama'e tywera. Peu futat 'ga mama'e esage mĩina gatu jane. ¹³Jane katu'ogamũ 'ga jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui rakue, jane mueateu mama'eukwaawa 'wyrara remiayuwa 'gã nui rakue. 'Ga futat jane mogyau wa'ya 'ga remiayuamũ, wemifutararete 'ga remiayuamũ. ¹⁴'Ga remifutararete 'ga futat ako 'ga ra'ya 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ 'Uwarete 'ga upe jane rakue. A'eramũ 'agamũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane ifutaramũ. A'eramũ 'ga wa'ya 'ga remiayuamũ jane mogyau.

Jeju Kristu 'ga

¹⁵⁻¹⁷Niesagi we jane Jarejuwarete 'ga. A'ere 'ga ra'yrarete 'ga, Kristu 'ga ruri 'Uwarete 'ga kwaawukaa jane rakue. 'Uwarete 'jawe futat Jeju Kristu 'ga. A'eramũ jane Jeju Kristu 'ga resag ire 'ga Ruwarete 'ga ree jarejeapyoramũ. Jeju Kristu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yrarete futat. Eteete 'ga wemiapofera apyraap. Mama'e apo enunewe Jeju 'ga akou 'Uwarete 'ga pyri futat rakue. A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga mama'e apoukaa 'ga upe rakue. Ywaga pypiat, ywy pypiat, ae upe esaukaripy, ae upe esaukaripyre'em, ywagipewara 'gã, ywagipewara 'gã 'wyrara 'gã. Mĩmera 'gã Janeruwarete 'ga iapoukaa Jeju 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'ga futat imogou 'ga remiapofera mama'e jarareteramũ. 'Ga mama'e apoe'em ire amunipo 'ã nitywi futari mama'ea. Nojeuw ekoetei mama'ea rakue. 'Ga futat mama'e apou rakue. A'eramũ mama'ea ajemogyau 'ga remiapofer imũ etee futat. Ojee 'ga jejukae'ema 'jawe mama'e jemogyi. A'ere 'ga jejukai futari ee ijemogyramũ. Opãjẽ mũ 'ga mama'e mogyau. ¹⁸Kristu 'ga akou 'wyraramũ jane ojee janejemogyppygamũ. 'Ga futat jane mogyau rakue. Amanũ re 'ga oferapa ete rakue nõ. 'Ga futat 'ã oferaw ypy ypy ma'efera. Namanũu'jawi futari 'ga. A'eramũ 'ga eteete ma'eramũ akou.

¹⁹Ymã ymã we te Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Teja'ya 'ga tomogo teje'jawe etee futat 'jau”, 'jau 'ga rakue. A'eramũ 'agamũ Kristu 'ga 'Uwarete 'ga 'jawe etee futat akou. ²⁰Wapo ppyramũ 'ã mama'ea wesageramũ futat rakue. A'ere aeypy 'gã nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'gã mama'e motywerukaa 'agamũ rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau rakue: “Teja'ya 'ga je omono ywy pe, 'ypeywar are amanũ ma'eramũ”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “A'eramũ 'ga owy reko'wogukaa 'gã nupe mama'e tywera mepyawamũ jee”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Tamojenosĩmap 'gã tejee 'jau nõ kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'agamũ Kristu 'ga 'ua ywy pe amanũmũ jane katu'okawamũ rakue. Amanũmũ 'ga mama'e mojewyapap 'Uwarete 'ga upe nõ. Ywag ipe ajemogy ma'e, ywy pe ajemogy ma'e. Mĩmera 'ga imojewyapap 'Uwarete 'ga upe rakue. Anure nipo 'ga akou 'wyrarareteramũ 'ga wemimurera mama'e upe nõ.

²¹Ymã 'ã pẽ nanẽ nepẽa'wyr Jarejuwarete 'ga upe rakue. Mama'e tywera etee futat 'ã pẽ iapou pejejemogyau ra'e jepi. Mama'e tywera etee futat pẽnea'awa pejemogyramũ ra'e jepi. A'eramũ pẽ 'ga ree iporomutare'emamũ te futat pejejemogyau rakue. ²²A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga pẽ mota'waukari ojeupe wa'ya 'ga manũ are. Jeju 'ga ry pyu futat 'ga pẽ pireita pẽtywer awi. A'eramũ 'ga 'awamũ werowiaaramũ pẽ mujarukaa ojee. Anure nipo 'ga pẽ nerawau ojepeyri. Kristu 'ga pẽtywera omoit pẽ nui. A'eramũ nipo pẽ

Jarejuwarete 'ga rowase pejeo renosõue'em futat. Nitywi futari nipo “'ga nia'wyrì” 'jara 'ga amũ. A'eramũ pẽ pejejesageramũ pejemogyau 'ga upe. ²³ Kristu 'ga rerowiar awi pejeoire'em ire pẽ pejejenosõue'em 'ga rowase pejeo awi. A'eramũ pẽ 'ga rerowiaa tãmẽjẽ pejemogyau. 'Ga ree pejemogypygyg ire pejejeatee'emamũ futat 'ga rerowiar awi. Sã'ã 'oga rupaa'mywa oypytyim ire, i'are'ema futat. Nan tee futat pẽ. Kristu 'ga ree pejemogypygyg ire pejeoire'ema futat 'ga rerowiar awi. Jejui Kristu 'ga mome'u renupa ypy we pẽ 'ga rerowiaa. “Janeruwarete 'ga werowiaara 'gã omogy anure ojepyri oo ma'eramũ futat” 'ea pẽ erowiaa. 'Ga rerowiar ypyrauwe Janeruwarete 'ga pẽ mogyau ojepyri oo ma'eramamũ futat. A'eramũ ki pẽ Jejui 'ga rerowiamũ pejeoire'ema futat 'ga rerowiar awi. ('Ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã nooi futari 'ga pyri anure.) 'Ga ree morogyta esage mome'u mokwasi'wau kwe pewara 'gã nupe. Je nanẽ Kristu 'ga ree morogyta esage mokwasi'wara futat kwe pewara 'gã nupe nũ.

Paulo 'ga porowyky

²⁴ A'ere judeue'emamũ pẽ nupe Kristu 'ga mome'u rayramũ jee. Pejejeupe je Jejui 'ga mome'uramũ ako pẽ judeue'emamũ je nupãnupãu, je jukawaipa ako ikue. A'etea 'ã je tekou'iramũ etee futat tekou tejereko tywer are ikue. Wayrũnamũ agawewi te 'ã Kristu 'ga jane katu'okawamũ rakue. A'etea jane 'ga rerowiaaramũ jarejayrũnamũ wẽjẽmĩ futat nũ, 'ga rerowiarukaawamũ 'gã nupe nũ. Najanerayrũmawi we jane 'ga rerowiaarama 'gã nũ. ²⁵ Ymã te Janeruwarete 'ga je mogoi judeue'emamũ pẽ nupe oje'ega mome'wawamũ ikue. “Ere ewau je mome'wau judeue'ema 'gã nupe ekou, 'gã mu'jau jeporogytafer are. Emu'epap 'gã ewau je'eawer are”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramũ je teporopoariweramũ pẽ nee. Aporowyky je tekou pẽ nupe. ²⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga namueapyoi aeypy 'gã wemiaporam are rakue. A'eramũ aeypy 'gã weapyoe'emamũ ee. “Anure je judeue'ema 'gã nanẽ ikatu'oka nũ” 'e are 'gã weapyoe'emamũ rakue. A'ere 'ga 'awamũ wemiayuwamũ jane mueapyoi ee. ²⁷ Wemiayuwamũ 'ga jane mueapyou wemiapo are. Judeue'emamũ pẽ nupe nanẽ Janeruwarete 'ga mama'e esage apoukaa wa'yra 'ga upe nũ. Werowiamũ Jejui Kristu 'ga jane mujaa ojee. Judeue'emamũ nanẽ 'ga pẽ mujaa ojee werowiamũ. A'eramũ nipo 'ga “anure ojee ojemujat ma'efera 'gã nerawau ywag ipe ojepyri” 'e are jane mueapyou.

²⁸ A'eramũ ore arawau kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe ai'i. 'Ga rerowiaara 'gã ore imu'jau, imu'akwaapa 'ga remifutar are ai'i. Mama'e tywera apo awi nanẽ ore 'gã mu'akwaapa nũ. Janeruwarete 'ga ore mu'akwaapa 'gã mu'jawamũ. A'eramũ ore 'gã mu'jau ee ai'i. Anure nipo ore Jarejuwarete 'ga rowase 'gã nesaukari 'ga upe: “Koromũ ore Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã mu'ei ikue. Werowiat 'gã 'ga a'jea futat ajemogyau”, 'jau nipo ore 'ga upe, 'gã nesaukaa. A'eramũ ore 'awamũ 'gã mu'jau 'ga ree ai'i. ²⁹ Ma'eramũ 'ã je najeojeri futari tekou, Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. Kristu 'ga opãjẽ mua jee, ojeupe je moporowykyaukaa. A'eramũ je 'ga pãjẽ mũ teporowykyau tekou 'ga upe.

2

¹ Afutat je pẽneapyoa teporowyky are. Tejesakare'emamũ pẽ nee miamũ teporowykyau tekou. Korosi pewaramũ pẽ nee, Laodiceja pewaramũ pẽ nee, ajepeja tejesakare'ema 'gã nee. Mĩmeramũ pẽ nee je porowykyi tekou kwaiwete. ² Nanuara jeporowykyia je rekoa pẽ nupe: Jejui 'ga ree pẽ mojemogypygygukaawamũ, pejejee pẽporomutat pejemogyawamũ, majepi 'yweteewara 'jawe pẽ mogyawamũ. Majepi 'yweteewara 'jawe pejemogyramũ pẽ pejomogypygygukaa Jejui 'ga ree. Mĩnamũ jeporowykyia je rekoramũ pẽ nupe. Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'jau. A'eramũ nipo pẽ 'ga 'eawer are pejejeapyo re 'jau: “A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega”, 'jau nipo pẽ, pejejeapyoramũ a'jea futat 'ga je'eg are. Ymã te 'gã naeapyoi Jarejuwarete 'ga 'eawer are rakue. A'ere 'awamũ janereapyoramũ 'ga 'eawer are. Kristu 'ga ree 'ga

'i rakue. ³ Kristu 'ga te aje 'ã jane mueapyou 'Uwarete 'ga 'eawer are, 'ga remikwaaw are. Nitywi futari 'ga remikwaawe'emamũ. Janereapyoi futari jane 'ga remikwaawa mama'e are. A'ere Kristu 'ga ikwaawi. A'eramũ 'ga jane mueapyou ee. Ojee ymãwarera 'gã neapyoe'emawer are 'ga jane mu'akwaapa. A'eramũ 'ga 'agamũ jane mueapyoukaa ee.

⁴ Aipoa je amome'u pẽ nupe, 'gã amũ 'me rerowiarukare'emawamũ pẽ nupe. Perowiat kasi 'gã amũ 'mea ne. Peenup katu ra'ne ki 'gã je'ega. Kasi a'e pe pejemoryteeukat 'gã nupe ne. Esage ma'e 'jawe futat nipo 'gã je'ega numiamũ. A'ere o'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ pẽ 'gã nerowiare'ema pejemogyau. ⁵ Muku agawewi je rekoi pẽ nui. A'etea je tejea'aramũ tekou pẽ nee. A'eramũ je pẽ 'gã 'me rerowiara futare'ema. Jejui 'ga ree pejemogyppyga te je muoryp. Majepei 'yweteewara 'jawe nanẽ pejemogya nũ, Kristu 'ga pẽ erowiara. Mĩmera je muoryp je mogou.

Kristu 'ga ree jane jemujari

⁶ 'Awamũ 'ã pẽ Jejui Kristu 'ga rerowiaa rakue. "Ene 'ã orejararetea", 'jau pẽ 'ã 'ga upe rakue. 'Ga ree ojemujat ma'eramũ pejemogy 'awamũ. A'eramũ ki pẽ pejemogyau esage 'ga je'eg imũ etee futat. ⁷ Ymã te 'ã Epafrasi 'ga pẽ mu'ei Jejui 'ga ree rai'i. A'eramũ pẽ Jejui 'ga rerowiaa pejemogyau rai'i. Pejemu'eawer imũ etee futat ki mama'ea peapo pejemogyau. Ojee pejemujar ire Kristu 'ga pẽ mojemogyppygukari a'jea futat ojee. A'eramũ pẽ 'ga rerowiaa futat. Jarejuwarete 'ga muorypa au'jeteramũ pejejeupe 'ga remiapofera mama'e are.

⁸ Pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga ree morogyta 'me mome'wara 'gã nui. Pejemu'jawe'em 'gã nee. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. NaKristu 'ga je'ega rui 'gã omome'u. Wea'aw are etee 'gã pẽ mu'ei. Morogyta ymanera etee futat 'gã omome'u akou. Mama'eukwaaw are etee 'gã pẽ mu'ei. NaKristu 'ga 'eawera rui 'gã omome'u pẽ nupe.

⁹ A'eramũ ki pẽ 'gã porogyta rerowiare'ema pejemogyau.

'Uwarete 'ga 'jawe katu katu futat Kristu 'ga. Jejui Kristu 'ga te 'ã 'ut 'au ywy pe 'Uwarete 'ga ree jane mu'jawamũ rakue. Kũima'eramũ jane 'jawe agawewi futat 'ga. A'ere 'ga 'Uwarete 'ga 'jawe futat. ¹⁰ Jejui Kristu 'ga ree futat 'ã pejemujaa rakue, ipãjẽrete ma'e 'ga ree futat 'ã pejemujaa rakue. Ywagipewara pãjẽa apyraapara 'ga. Ywy pewara pãjẽ, 'y pewara pãjẽ. Najuejue etee ipãjẽ ma'ea. Mĩmera pãjẽ apyraapararete 'ga futat. Nitywi futari pãjẽ mũ 'ga apyraaparamũ. 'Ga futat 'ũina 'wriarareteramũ mama'e upe. 'Ga ree pejemujar ire Janeruwarete 'ga opãjẽ muri pẽ nupe nanẽ nũ. Ojee pejemujar ire Kristu 'ga rekoi pẽ pyri. Janeruwarete 'ga nanẽ akou pẽ pyri nũ. A'eramũ pẽnemifutara ateepawe'emamũ futat pẽ nui.

¹¹ Pẽ 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa nanẽ 'awamũ nũ. Ymã te oreypy 'gã judeu 'gã etee Janeruwarete 'ga remiayuwa rakue. "Pejemojewag iki jee", 'jau 'ga 'gã nupe rakue. "Ijewak ma'e 'gã etee jeremiayuwamũ", 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'ere 'awamũ nanarũ. Jejui 'ga rerowiaara 'gã juejue te 'ga omogy 'awamũ wemiayuwamũ. Ijewak ma'e 'gã, ijewage'ema 'gã 'jau 'ga imogyau wemiayuwamũ Jejui 'ga jane erowiaramũ. Werowiaramũ Kristu 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramũ 'ga mama'e tywera apo awi jane mueateeukaa. Jarejemifutar imũ mama'e apo awi nanẽ jane mueateeukaa nũ. ¹² Pẽnea'at Kristu 'ga manũawer are. 'Ga manũ re 'ã 'gã 'ga monou inuga ita kwara pype rakue. Ita kwara pype 'ga mono 'ga nug ire 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa etee opãjẽ mũ rakue nũ. Nan tee futat nipo pẽ. 'Ga rerowiaramũ pẽ 'ga rerowiar ymanera 'ga amũ upe pejepymĩãukaa pejetywer awi pejepoira resaukaawamũ. 'Y pe pẽ pymĩa: "Kristu 'ga amanũ jetywera moiawamũ rakue" 'e rerowiara resaukaawamũ pejejaupe. A'eramũ je 'ga rerowiaramũ tekou 'awamũ. "Ga manũ re 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa opãjẽ mũ nũ. Aipoa je erowiaramũ Janeruwarete 'ga opãjẽ mua jee, mama'e esage apoukaawamũ jee" 'e rerowiaara resaukaawamũ pejejaupe. Oferaw ire Kristu 'ga uẽma ita kwar awi, akou nũ. Nan tee futat pe'ẽ 'y awi pejepymĩ re. A'eramũ ki pẽ

pejejemogyau esage 'ga upe. ¹³ Ymã te 'ã pëë pejejemifutar imũ etee mama'ea peapo rakue. Najarejuwarete 'ga remiayuwa rũi 'ã pëë nakue. Nepeenuwi futari 'ga je'ega rakue. Amanũ ma'e 'jawe pejejemogyau 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'awamũ pë mogyi wemiayuamũ. Pëtywera 'ga omoit pë nui. A'eramũ 'ga pë mogyau oferap ma'e 'jawe ojeupe. ¹⁴ Ymã te Janeruwarete 'ga janetywera kwasiari inuga oka'aran are rakue. A'ere jane nienupawi Moisesi 'ga upe 'ga remikwasiarukarera rakue. A'eramũ 'ga a'ere renuwe'em are janetywera kwasiaa inuga oka'aran are rakue. “Nuenupawi futari 'gã jeje'ega. A'eramũ 'gã otywetyweramũ jee. A'eramũ je 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are” 'ea 'ga inuga ikwasiaa oka'aran are. Sã'ã ae mama'e mura epye'eme. Epye'eme imuripyra 'jawe futat tuwi wepye'emamũ 'ga upe rakue. A'ere Kristu 'ga, 'ypeywar are 'ga manũ, janetywera mepyawamũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'awamũ Kristu 'ga remiayuamũ jane rerekou tywere'em janetywer are. ¹⁵ Ypeywar are amanũmũ Kristu 'ga mama'eukwaawa 'wyrriara pãjê'oka. Emiayuwa reewe futat ako 'ga ipãjê'okapap ai'i. Jane rowase futat ako 'ga mama'eukwaawa pãjê'oka ai'i. Imojenosõu ako 'ga jane reape ai'i.

¹⁶ A'eramũ ki pëë pejeapyakawe'em 'gã amũ porogyta 'me are pejejemogyau ne. Iporogyta 'me ma'e 'gã nipo 'jau: “Peko kasi tesirũgatu ne. Pe'u tesirũmet kasi mama'ea ne. Pejeporowykyawe'em 'araiwa rupi. Jayru'wi are, morowykye'em are. Mĩmer are nanë nũ pejekowe'em tesirũgatu nũ”, 'jau futatee 'gã pë nupe. A'ere kasi peapyaka 'gã je'eg are ne. ¹⁷ Ymã janeypy 'gã nemiapofera te poromũ mama'ea rakue. A'eramũ pëë pejeapyakawe'em aipoa morogyta ymaner are. Morogyta ymanera Jejui 'ga remiaporama resaukaawa te rakue. A'ere ako 'awamũ Jejui Kristu 'ga ruri jane ikue. A'eramũ jane 'awamũ 'ga kwaapa. A'eramũ jane mama'e apowe'em morogyta ymaner imũ. Jejui Kristu 'ga te jane mu'e mama'e a'je are. 'Awamũ jane mama'e apoi 'ga je'eg imũ etee futat. ¹⁸ A'eramũ ki pëë pejeapyakawe'em 'gã 'me are pejejemogyau. “Nepëa'wyrri Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pëë pejeje'ega monowe'em 'ga upe tãmëjê. 'Ga pyriwara 'gã nupe etee ra'ne pejeje'ega monou. A'eramũ 'ga pyriwara 'gã etee oporogytau Jarejuwarete 'ga upe pë nee. Afayup futat je ee ko”, 'jau futatee nipo 'gã pë mu'jau ywagipewara 'gã muoryw are, ofayup 'me are. A'ere kasi peapyaka aipo 'gã je'eg are ne. O'meramũ 'gã 'i. Wemikwaawe'em are aipo 'gã jamu'ei ekoetei. Ojerowiaraip ekoete 'gã ojee. Wemifutar imũ etee 'gã mama'ea apoi. ¹⁹ Aipo 'gã Kristu 'ga rerowiare'ema 'gã futat. Najamu'ei futari 'gã mama'e a'je are. NaKristu 'ga ree rũi 'gã jamu'ei. Morogyta tywer are tee 'gã jamu'ei. A'ere Kristu 'ga werowiaaramũ Janejararetea futat. A'eramũ 'ga ojejukau jane ree, jane mu'akwaapa janeremiapo are. 'Ga 'ã aeakaga 'jawe. Aeakaga aeretea muaranuwukaa. Aero'oa ojememõu aepëpenaw are. Aerajyga ae mokurëjũka pãwê gatu etee te futat. A'ere aeakaga etee imuaranuwukari imujaa. Nan tee futat Kristu 'ga jerowiarukari tãmëjê werowiaaramũ jane. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'ga iapou.

²⁰ Ymã te 'ã Kristu 'ga manũ 'ypeywar are janetywera moiawamũ rakue. 'Ga 'ã pë mũ'jãu mama'eukwaawa 'wyrriara remiayu awi. Kristu 'ga ree pejejemujaa 'awamũ pejejemogyau. A'eramũ pëë pejepoia pejetywer awi. A'eramũ pëë 'awamũ mama'e apowe'em tekotee 'gã je'eg imũ. Sã'ã ae amanũ re mama'e apou'jawe'ema. Nuenuwu'jawi ojoje'ega. Nan tee futat ki pëë 'awamũ mama'e apou'jape'ema 'gã je'eg imũ, pejeapyakau'jape'ema 'gã 'me are pejejemogyau. ²¹ Aipo 'jau nanë nipo 'gã 'mea pë nupe nũ. Mama'e mũ ree nanë nipo 'gã 'jau nũ. “Peawyky kasi 'aga ne. I'wawe'em nanë esaka nũ. Pejewyke'ema nanë ee nũ”, 'jau futatee nipo 'gã pë nupe, wemikwakup 'me are. A'e are sipo peapyaka pejejemogyau? Naani. ²² Peapyaka kasi ee ne. Teepaw etee 'gã nemimome'ua. NaJaneruwarete 'ga je'ega rũi aipo e'i. Wea'aw are etee aipo 'gã jamu'ei ekoetei. ²³ Aipo are ajamu'jara 'gã i'akwaap ma'e 'jawe futat numiamũ. A'ere i'me ma'e 'gã futat. Ymã te Janeruwarete 'ga janeypy 'gã mu'ei omuoryw are

rakue numiamũ. A'ere aipo 'gã niporomuorywiweri 'ga remifutar imũ 'ga ree rakue. A'eramũ 'gã 'agamũ “Orojemifutar imũ sipo ore Jarejuwarete 'ga muorywi pa”, 'jau nipo 'gã ajemogyau numiamũ. “Ore Jarejuwarete 'ga ore aramuoryp”, 'jau futatee nanẽ nipo 'gã ajemogyau nũ. “Pejereko tywet pẽẽ te futat Jarejuwarete 'ga muorypawamũ”, 'jau futatee nanẽ nipo 'gã ajemogyau nũ. A'ere 'gã nemimu'ea nia'wryi futari. Na'gã nemimu'efera rũi mama'e tywera apoukare'ema janee. Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ te jane mama'e tywera niapoi.

3

¹⁻² Jejui Kristu 'ga manũ re Janeruwarete 'ga 'ga moferapa 'ga mogou nũ. Kristu 'ga ree pejemujar ire Janeruwarete 'ga pẽ mogyau oferap ma'e 'ga 'jawe. 'Ga moferaw ire Janeruwarete 'ga Kristu 'ga rerawau imỹina ojepyri mama'e jarareteramũ 'ga mogou 'wryiamũ. A'eramũ ki pẽẽ pejejea'aramũ pejemogyau Jejui Kristu 'ga muorypawa mama'e are etee futat. Pejejea mỹinu'jape'ema futat 'ga muorypawe'ema mama'e are. ³ 'Awamũ nepeapou'jaw arũi mama'e ymanera, pejemiapofer ymanera. Sãã ae amanũ re mama'e tywera apou'jawe'ema. Nan tee futat pẽẽ. Kristu 'ga rerowiar ire ae pouri mama'e tywera apo awi. 'Ga 'jawe etee futat jarejemogyau. Jejui Kristu 'ga jaawamũ pejemogyau. 'Ga 'Uwarete 'ga ree ojemujat ma'ea. A'eramũ ki pẽẽ pejejea mỹina 'gã muorypawa mama'e are etee futat. 'Ga rerowiare'ema 'gã naeapyoi futari Jarejuwarete 'ga ree pejemujara. ⁴ A'ere nipo 'gã anure 'gã neapyoramũ ee. Kristu 'ga ruramũ nipo Janeruwarete 'ga jane mua 'ga rupi. Kristu 'ga jane mogyau nakwaparimũ etee warãu rũi. Oje'jawe futat nipo 'ga jane mogyau. A'eramũ jane 'ga ruaw esage renyfuga rupi nipo jarejua 'ga rupi jarejypa.

Pẽneatee mama'e tywer awi

⁵ A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Pẽneatee mama'e tywera apo awi. Amanũ ma'e 'jawe futat nepeapou'jawi mama'e tywera. Pejekowe'em pejemirekoe'ema kũjã are. Kũjãmeramũ nanẽ pejemene'em are pejekowe'em nũ. Pemogoukat kasi kũima'e amuteea pejejee kũjãmeramũ ne. Nia'wryi aipoa, 'jau je pẽ nupe. Pejekaraemã kwai are te nanẽ pejejea'are'emamũ nũ. Okaraemã kwai are etee ea'at ma'e 'gã okaraemã kwai are etee futat ojemogypyk. Okaraemã are ojemogypyk ma'e 'gã maira'me are ojemogypyk ma'e 'jawe futat. Nojemogypygi 'gã Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ okaraemã kwai are etee 'gã jemogypyga nanẽ wa'wrye'emamũ nũ. ⁶ A'eramũ nanuara 'gã akou tyweaete Jarejuwarete 'ga upe. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete nipo anure.

⁷ Jejui 'ga rerowiare'emawe pẽẽ nanẽ mama'e apou pejemifutar imũ etee futat rakue nũ. Nepeenuwi futari 'ã 'ga je'ega rakue. ⁸ A'ere 'awamũ peenup 'ga je'ega. A'eramũ pẽẽ 'awamũ mama'e tywera apou'jape'ema futat. Pejejuaykawe'em nanẽ 'gã amũ pejereko tyweramũ. Pejekowe'em pejemara'ne'emamũ pejejee. Pejejoje'ẽwu'jag ekoete'em nanẽ nũ. Pejeje'egayawe'em nanẽ pejejaupe. Pejeje'egaiwe'emamũ nanẽ pejejaupe. ⁹ Peje'me'emamũ nanẽ pejejaupe. Mĩmera kasi peapo ne, a'e je pẽ nupe. Ymã 'ã mama'e tywera ete peapo rakue. A'ere pẽẽ 'awamũ Jejui Kristu 'ga ree pejemogypyk. A'eramũ pẽẽ 'awamũ mama'e tywera apou'jape'ema pejemogyau. ¹⁰ 'Awamũ pejemujat Kristu 'ga ree. A'eramũ pẽẽ 'awamũ ymãwarera mama'e tywera apoawer awi pejeateeramũ futat. Pe'je pejemujau 'awamũ Jejui Kristu 'ga ree. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e apoukaa pẽ nupe wemifutar imũ. Oje'jawe 'ga pẽ mogyau mama'e esagea etee iapoukaa pẽ nupe. Oje'jawe pẽẽ mama'e aporamũ 'ga ojekwaap katu katuukaa pẽ nupe. Aipoa 'ga afutat. ¹¹ 'Ga 'jawe ete mama'e apoaramũ jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe futat. Ore judeuramũ, pẽẽ judeue'emamũ, imojew-agipyre 'gã, imojewagipyre'ema 'gã, tapy'ỹja 'gã, towajat tesirũmera 'gã, o'wryiara upe te oporowyky ma'e 'gã, ojeupe te oporowyky ma'e 'gã. Mĩmeramũ nipo jane

jarejemogyau jareju'jaju'jawe etee futat. A'eramũ jane “najanepytuna rũi 'ga”, 'jawe'em jarejeamutee 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ jane jareju'jaju'jawe etee futat. Kristu 'ga janejat pãwẽ pãwẽa futat. 'Ga etee te jane apyraap.

¹² Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga poromutaramũ pẽ nee rakue. 'Ga 'ã pẽ mũ'jãu wemiayuwamũ pẽ mogyau rakue. A'eramũ ki pẽẽ nanẽ pejepota'wa esageramũ pejejee pejemogyau 'ga 'jawe etee futat. Pejemuaẽma pejejee. Pejejee etee pejejerowiaraipe'ema pejemogyau. Pejejeaite'ema pejejee. ¹³ Mama'e tywera pejejeupe iaporamũ pejemara'ne'emamũ pejekou pejejee namutamutat. Pejejeateeramũ kamẽsĩete jui. Sã'ã Janejararete 'ga, Kristu 'ga, jane raykae'ema janetywer are, imoira etee jane wi. Jane wi janetywera moir ire 'ã 'ga wea'aru'jawe'emamũ futat jane rayka are. A'eramũ ki pẽẽ nan tee futat, 'ga amũ mama'e tywera pejejeupe iapore, pejejea'are'emamũ au'jeteramũ 'gã nayka are. Pejejeateeramũ kamẽsĩete futat 'gã nayka awi. Pejejea'aru'jawe'emamũ futat ee nũ. ¹⁴ Nan pejemogya esage futat. A'eramũ je 'awamũ 'jau'japa pẽ nupe nũ. Pẽpota'wa esage pejejee. A'eramũ pẽẽ nanuara apore pejemogyau majepi 'yweteewara 'jawe futat. ¹⁵ Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga pẽ pyyrũi rakue. “Tamopota'waukat 'gã ajaupe 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga pẽ pyyrũmũ ojeupe rakue. Werowiaramũ Kristu 'ga pẽ mopota'waukaa pejejaupe, pẽ mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejemogyau majepi 'yweteewara 'jawe futat. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga remiapofer are 'ga muorypa pejemogyau. ¹⁶ Kristu 'ga je'eg are pejejea'aramũ pejemogyau 'eramũ nipo pẽneapyo futat 'ga 'eawer are. A'eramũ pẽẽ pejejamu'jau 'ga pejemu'eawer are. Pemaraka'ag ki 'ga 'eawer imũ etee futat. Marakau futar iki 'ga remiapofera pemome'u 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga marakau futat pejemogyau. Pejejeupe 'ga remiapofer are 'ga muorypa a'jea futat. ¹⁷ Jejui 'ga remiayuwamũ pẽẽ. 'Ga futat Janejararetea. A'eramũ ki mama'ea peapo esage etee pejemogyau 'ga ree. Peporogyta esage nanẽ ki pejejaupe 'ga ree nũ. 'Ga futat jane mota'waukaa 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ 'ga ree Jarejuwarete 'ga muorypa pejemogyau 'agamũ.

Pejemogy esage 'ga upe

¹⁸ A'eramũ ki pẽẽ kũjãmeramũ, imen ma'eramũ, pejeapyakau pejemena je'eg are. Kristu 'ga remiayuwamũ pẽẽ. 'Ga futat aipoa futaa. ¹⁹ Emireko ma'eramũ ki pẽẽ pejeporomutaramũ pejemireko are. Peje'eg ywyrafen kasi pejemireko upe ne.

²⁰ Kunumĩnamũ nanẽ pẽẽ pejejara 'gã je'ega renupa etee pejemogyau. Kristu 'ga remiayuwamũ pẽẽ. A'eramũ pẽẽ pejejara 'gã je'ega renuwa Jarejuwarete 'ga muorypa. ²¹ Pẽẽ nanẽ ki ta'yriaramũ pejeje'eg esage etee pejeja'yra 'gã nupe. Ojeupe peje'eg esage'emamũ pẽna'yra 'gã nuapoi futari mama'ea pẽnemifutar imũ ne. 'Gã norywa mateepapa etee ne.

²² Pẽẽ mũ nipo pejeporowykyau pejerekwara upe. A'eramũ ki pẽẽ pejerekwara 'gã je'ega renupa. 'Gã amũ nipo oporowykyau esage werekwara 'ga reape etee. Werekwara 'ga remiesaga tywi nipo 'gã oporowykyau esage'em. A'ere kasi nanarũi peapo ne. Pejejepyri pejerekwara 'ga reko'e'emamũ nanẽ ki pẽẽ mama'e apou esage pejerekwara 'ga 'eawer imũ etee futat. Pekwaap 'ã Jarejararete 'ga Jejui Kristu 'ga. A'eramũ pẽẽ pejeporowykyau esage 'ga muorypawamũ. ²³ Pejeporowykyau esage futat pejemogyau. Napejerekwara 'ga upe etee rũi peporowyky. Nanuaramũ Jarejararete 'ga upe nanẽ futat peporowyky. Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Peporowyky esage ki, je 'i pẽ nupe. ²⁴ Pẽporowyky esage resag ire Janeruwarete 'ga pẽ mepyi pẽporowyky esageawer are. Aipoa pekwaap. Kristu 'ga 'ã Janejararetea. A'eramũ Janeruwarete 'ga u'eawer imũ etee futat pẽ mepyau esage Kristu 'ga upe pẽporowyky esageawer are. ²⁵ Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ nipo Janeruwarete 'ga imepyau pãwẽ pãwẽ 'gã nemiapoferarũ'e'emawer imũ etee futat, 'gã nerekou tyweaete nipo 'ga 'gã nemiapofera tywer are.

4

¹ Pěẽ mũ pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekwara. Pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekou esage. Mama'e monou 'gã nupe, pejejakate'eme'emamũ futat. Mama'e pyu 'gã tywe'emamũ pěẽ mama'e monou 'gã nupe. 'Gã jararete 'ga pějara naně futat 'ga nũ. 'Ga 'ã Jejui Kristu 'ga. Ywag ipe 'ga reni. Ojejukau esage 'ga pẽ nee naně nũ. A'eramũ ki pěẽ pejejukau esage pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nee 'ga 'jawe. Aipoa esage 'ga upe.

'Gã neko are 'gã mu'akwaapawet

² A'ere 'awamũ je 'i Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ juejue pẽ nupe. Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau kasi pẽnea'at mama'e mũ ree te ne. 'Ga muorypa naně pejejeupe 'ga remiapofer are nũ. ³ Je ree naně pejeporogytau 'ga upe nũ. Moromunepawa pype je reni. Kristu 'ga mome'u jereko are 'gã je munewi je mĩina. Ymã te 'gã naeapyoi Kristu 'ga ree rakue. A'ere 'awamũ je 'gã mueapyoi 'ga ree. A'eramũ pěẽ pejeporogytau 'ga upe je ree. “Erooukat 'gã amũ Paulo 'ga pyri, ki Ku'jyp. Nokwaawi we 'gã Kristu 'ga porogytafera. A'eramũ ene 'gã nerawaukaa 'ga pyri. Ojepyri 'gã oramũ Paulo 'ga Kristu 'ga porogytafera tomome'u 'gã nupe 'jau”, pe'je ki 'ga upe je ree. ⁴ “Epoat Paulo 'ga Kristu 'ga mome'wau katu katuukaa 'gã nupe”, pe'je ki 'ga upe je ree. Teporomome'ukatuweramũ Kristu 'ga mome'u are 'gã nupe. A'eramũ je a'eramũ “Pejeje'ega pemono 'ga upe je ree”, 'jau pẽ nupe.

⁵ Pejejemogyau esage naně ki Kristu 'ga rerowiare'ema 'gã pype nũ. Pejenosĩ awi Jejui 'ga mome'wau 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. 'Gã pyri pejejemogyau pěẽ 'ga mome'wau futat 'gã nupe. A'ere ki pẽneapyo ra'ne 'gã neko are. 'Gã neko esageramũ tãmějẽ ki Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. Kasi a'e pe 'gã pẽpy'aetũjaiw ine, Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe ne. ⁶ 'Gã nupe 'ga mome'wau pěẽ a'jeteetewi futat 'ga mome'wau 'gã nupe. A'eramũ te nipo 'gã wapy mĩi pẽnemimome'u are. A'eramũ nipo 'gã oporonupa pẽnemimome'u are pẽ nupe. A'eramũ taetu pěẽ pejejeupe ee 'gã poronuwamũ 'ga mome'wau esage etee futat 'gã nupe. Nan iki Kristu 'ga pemome'u erowiarukaa 'gã nupe.

⁷⁻⁸ Tikiku 'ga nipo je omono pẽ pyri, pẽ nupe temome'wawamũ. Tikiku 'ga Kristu 'ga rerowiaara 'ga futat. A'eramũ 'ga janerewirera 'jawe futat. Orejekoty'aawarete 'ga futat. Jarejararete 'ga upe oreporowyky irũ 'ga futat. Pẽ pyri je 'ga monoi temome'wawamũ pẽ nupe. Kristu 'ga ree etee pẽ mojemogypygykaawamũ naně je 'ga monoi pẽ pyri nũ.

⁹ Onesimu 'ga rupi je 'ga monoi pẽ pyri. Onesimu 'ga naně janerewirera 'jawe futat nũ. Jeporomutat je 'ga ree 'ga rekoramũ. Pẽ'wyr awi futat 'ga ruri je pyri rai'i. A'eramũ nipo 'gã 'au ojeapo ma'efera mome'wau pẽ nupe.

¹⁰ Aristaku 'ga ako 'au moromunepawa pype je pyri. Oje'ega 'ga werooukat pẽ nupe, pẽ futaawamũ. Maku 'ga naně oje'ega rerawaukaa pẽ nupe nũ. Maku 'ga Panape 'ga rewirera 'ga. Sooko je ako teje'ega rerooukara pẽ nupe 'ga ree ikue. “Pejejepyri Maku 'ga oramũ ki peroo esage 'ga pejejepyri”, 'jau je ako teje'ega rerawaukaa pẽ nupe 'ga ree ikue. 'Ga futat naně oje'ega werooukat pẽ nupe nũ, pẽ futaawamũ nũ. ¹¹ Josue Justo 'ga naně oje'ega werooukat pẽ nupe pẽ futaawamũ. Aristaku 'ga, Maku 'ga, Josue Justo 'ga. Mĩmera 'gã judeua futat. Kristu 'ga ree 'gã jemogypygygi ajemogyau. 'Gã futat jejuru irũnamũ ajemogyau Kristu 'ga mome'wau je 'jawe pẽ nupe. “Pe'je pejejemogyau Ku'jywa 'ga remiayuwamũ”, 'jau 'gã 'gã nupe, jeje'egawa rupi etee futat. “Ku'jywa 'ga jane'wyriararetea futat”, 'jau 'gã ajemogyau 'gã nupe je'eawera 'jawe etee futat. A'ea je maku'iu 'gã nee. A'ere 'gã etee'i je poari Kristu 'ga mome'wau je pyri. Amumera 'gã judeue'ema 'gã jejuru irũa.

¹² Epafrasi 'ga naně oje'ega werooukat pẽ nupe, pẽ futaawamũ. Pẽ'wyr awi 'ut ma'efera 'ga futat. Kristu 'ga upe 'ga porowykyi ore pyri. Jarejuwarete 'ga upe 'ga oje'ega monoi akou pẽ nee jepi. “Epoat ejemiayuwa 'gã, Korosi pewara 'gã. Ejerowiarukat tãmějẽ 'gã nupe. Ejemifutar are 'gã emueapyo”, 'jau 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. ¹³ Oporomutaramũ 'ga pẽ nee. Laodiceja 'jaw ipewara 'gã nee, Ieroporisi 'jaw

ipewara 'gã nee. Mĩmera amunawa pypewaramũ 'ga poromutaramũ pẽ nee. A'eramũ 'ga oje'ega monou Ku'jywa 'ga upe pẽ nee akou. Jeremianuwamũ futat 'ga oje'ega monoi 'ga upe pẽ nee. A'eramũ je 'ga 'eawera kwaapa.

¹⁴ Morofuanugara 'ga, Luka 'ga, nanẽ oje'ega rerawaukaa pẽ nupe, pẽ futaawamũ. Luka 'ga janejekoty'aawaretea. Demas 'ga 'jau oje'ega rerawaukaa pẽ nupe, pẽ futaawamũ.

¹⁵ A'eramũ ki pejewau Laodiceja pe jee. “Paulo 'ga oje'ega werurukat pẽ nupe, pẽ futaawamũ”, pe'je ki jarejewirera 'gã nupe pejewau jee. Jarejenyra 'gã nupe nanẽ ki pe'je nũ. Nĩfa ãẽ upe nanẽ aipo 'jau nũ, ãẽ rog ipe ajatyka ma'e 'gã nupe nanẽ jeje'ega mome'wau nũ. ¹⁶ Jeremimonofera ka'arana mogyta re pẽẽ erawaukaa 'ga amũ upe, Laodiceja pewara 'gã nupe nanẽ imogytaukaa nũ. 'Gã nupe jeremimonofera ka'arana nanẽ pẽẽ imogytau pejejuemianuwamũ nũ.

¹⁷ Akipu 'ga upe ki pe'je jee: “Janejararete 'ga futat 'ã ene moporowykyukat ojeupe rai'i. A'eramũ ene ejeupe 'ga remiapoukarera etee futat iapoupap 'ga upe, e'i Paulo 'ga enee rai'i”, pe'je ki 'ga upe jee.

¹⁸ Teje'ega je akwasiarukat ka'aran are 'gã amũ nupe tejee. A'ere je futat amũ kwasiari inuga pẽ nupe. Pauloramũ je teje'ega monou pẽ nupe pẽ futaawamũ 'ea je ikwasiaa ka'aran are. A'eramũ pẽẽ jeremikwasiarera resaka. “Paulo 'ga futat okwasiat imua janee rai'i”, 'jau pẽẽ pejejaupe jeremikwasiarera ka'arana ruwamũ.

Moromunepawa pype je reni. A'eramũ pẽẽ pejejea'aramũ pejejemogyau je ree. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou pejejemogyau je ree.

Jarejuwarete 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat.

Kweramũ jeje'ega pẽ nupe.

1 Tesarūn

Paulo 'ga Silasi 'ga retee awau watau kwe pe amunawa tesirūmera pype. A'ere 'gā kwa 'gā kwawi etee amunawa mū pyu. Awau 'gā Tesarūn ipe etee opytau. Muapya morowykye'ema magwapa. A'e pe Paulo 'ga Jejui 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū 'gā kwaiwete 'ga remimome'u rerowiaa. A'eramū 'ga renupara 'gā ajemogyau Jejui 'ga rerowiaaramū.

A'eramū erowiare'ema 'gā ajuerekoayau 'gā nee. “Ma'ja are 'gā Paulo 'ga rerowiaa 'ū? 'Gā tete 'ā oo ekoete ajemogyau Paulo 'ga remimome'u rerowiaaramū a'i kūi”, 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā a'eramū Paulo 'ga pyyg are afuweramū. A'ere 'gā Paulo 'ga nuesagi rakue. A'eramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā Paulo 'ga moka'jamukaa ypytunimū. “Ere ewau ore wi nū”, 'jau 'gā 'ga upe, 'gā 'ga a'gwau Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nui.

A'eramū 'gā a'eramū awau'jape'ema aipoa amunaw ipe. Ka'arana etee 'ga imonou ikwasiaa 'gā nupe. “A'jea futar iki Jejui 'ga perowiat rai'i”, 'jau 'ga imonou ikwasiaa ka'aran are 'gā nupe rakue.

¹ Ka'arana je akwasiat Tesarūn ipewaramū pē nupe. Jejui 'ga rerowiaara 'ā pēē, Jarejuwarete 'ga remiayuwa pēē. Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga remiayuwa nanē pēē nū. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe. Je 'ā Pauloa. Silasi 'ga, Timoteo 'ga. Mīmera 'gā ako 'au je pyri. A'eramū ore ka'arana kwasiaa imonou pē nupe pē mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Jarejuwarete 'ga resagea pē nerekoa je afutat. Pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

'Gā nee Jarejuwarete 'ga muorypawet

²⁻³ Jarejuwarete 'ga upe ore oroje'ega monoi pē nee jepi. Oreku'ia ore rerekou pē nee. A'eramū ore 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Oreku'i ore Tesarūn ipewara 'gā nee”, 'jau ore 'ga upe jepi. “'Gā 'ā ene rerowiat tāmējē ajemogyau. A'eramū 'gā mama'e apou eneje'eg imū etee futat”, 'jau ore 'ga upe jepi. “'Gā 'ā iporomutat ene ree nanimenime. A'eramū 'gā eneporowykya etee iapou”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Jejui 'ga rura 'gā wapesak ajemogyau. A'eramū 'gā opoire'ema ene wi. Ene rerowiare'ema 'gā amū 'gā nerekou tyweaete agawewi. A'etea 'gā nopoiri ene wi. Ene rerowiat ete tāmējē 'gā ajemogyau”, 'jau ore 'ga upe oroje'ega monou, pē mome'wau jepi. A'eramū ore araku'iramū arakou pē nee jepi.

⁴ Pēē 'ā a'jea futat orerewirera 'jawe oree. Kūjāmeramū pēē pejemogyau orerenyra 'jawe oree. Jarejuwarete 'ga remiayuamū pēē pejemogyau. A'eramū 'ā pēē pejemogyau orepytuna 'jawewaramū oree. A'jea futat Janerwarete 'ga poromutaramū pē nee. A'jea futat 'ga pē pyrūi pē mogyau wemiayuamū rakue. A'ea jane sikwaap. ⁵ Ymā ako ore oi morogyta esage mome'wau pē nupe ikue, Jejui 'ga mome'wau pē nupe ikue. “Jejui 'ga 'ā Janerwarete 'ga ra'yraretea. 'Ga amanū janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe rakue”, 'jau ako ore 'ga mome'wau pē nupe ikue. “Je katu'og ape, ojeupe 'eramū 'ga pē katu'ogi pē mogyau wemiayuamū”, 'jau ako ore pē nupe ikue.

Naoroporogyta etee rūi ako ore arawau pē nupe ai'i. Jarejuwarete 'ga remiapoa we futat ako ore esaukaa. Mama'ea ako ore iapou 'ga pājē mū etee pē neape ikue. Ore a'jea futat orokwaap, “'ga pājē mū ore mama'e apoi” 'e kwaapa. “Janerwarete 'ga jane katu'oga afutat” 'ea nanē ore ikwaapa nū. A'eramū 'ā pēē 'ga rerowiaa pejemogyau. Arako esage ako ore pē pype ikue. Orereko esagea 'ā pekwaap. Au'jete ore resak pejepe. ⁶ A'eramū ako pēē pejemogyau esage ore 'jawe ikue. Jarejararete 'ga ree nanē pejemū'jau nū.

Pejejeupe Jeju'i 'ga rera mome'uramū ako pejeku'iramū pejejemogyau ee ikue. A'ere 'gā amū Jeju'i 'ga remiayuwamū pē nekoramū pē nerekou tyweaete. Jeju'i 'ga rerowiare'ema 'gā pē nerekou tyweaete agawewi. A'etea pēku'i etee futat pejejemogyau oreje'eg are. Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē nerekou pē maku'iukaa etee futat. ⁷A'eramū 'ā Masetoni ywy pewara 'gā pēneko esage resaka 'ā rai'i. Akaja ywy pewara 'gā nanē 'ā esaka nū. Pēnemiapoa 'gā wesak. Pēnemimome'ua nanē 'ā 'gā enupa nū. A'eramū 'gā, Jeju'i 'ga rerowiaara 'gā mama'e esage apou pē 'jawe. ⁸Jeju'i 'ga je'ega pemome'u pejejemogyau. A'eramū 'ā pēnemimome'ua okwasi'wasi'wau Masetoni ywy pewara 'gā nupe. Akaja ywy pewat, amunap tesirūmera pypewat. Mīmera 'gā nanē 'ā enupa rai'i nū. 'Awamū Tesarūn ipewara 'gā amū Jeju'i 'ga rerowiaa 'ea awau okwasi'wau amunawa moy moyka. A'eramū ore a'eramū pē mome'wawe'em 'gā nupe. “Okwaap futat na'gā 'ā ne'ā”, 'jau ore arajaupe. ⁹'Gā we futat pē mome'u oree. “'Awamū Tesarūn ipewara 'gā Jeju'i 'ga rerowiaara futat”, 'jau 'gā oree. “Ymā te 'gā nokwaawi futari Jarejuwarete 'ga ikue. Jeju'i 'ga nanē 'gā ikwaape'ema nū. Maira'me a'agawa 'gā imuorypa erekou jepi. A'ere ako ereo peu 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. Jeju'i 'ga nanē ako ene imome'wau 'gā nupe ikue”, 'jau 'gā oree imome'wau. “Eneje'ega renupawe 'gā amū opoia maira'me a'agawa rerowiar awi. A'eramū 'gā Jeju'i 'ga rerowiaaramū ajemogyau nū. Jarejuwarete 'ga etee 'gā amuoryp 'awamū”, 'jau 'gā pē mome'wau oree. ¹⁰“Tesarūn ipewara 'gā Jeju'i 'ga rura wapesak ajemogyau, Jarejuwarete 'ga ra'yrarete 'ga rura rapesaka ajemogyau”, 'jau 'gā oree pē mome'wau ai'i. “'Ga manū re Janeruwarete 'ga Jeju'i 'ga moferapa rakue nū. A'eramū 'ga anure 'ua werowiaaramū jane rerawau jane mogyau ywag ipe ojepeyri, 'jau Tesarūn ipewara 'gā oree imome'wau”, 'jau 'gā pē mome'wau oree. “Anure te nipo ajee Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gā jerekoukat tyweri futari 'ga upe, wapyae'emawer ipe etee futat nipo 'gā ojemonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga upe. Wa'yra 'ga rerowiaaramū te nipo ajee 'ga najane rereko tywera'uweri, 'jau Tesarūn ipewara 'gā amū oree”, 'jau Masetoni ywy pewara 'gā pē mome'wau oree.

2

Jarejuwarete 'ga remiapofer are 'gā muea'aawet

¹Naoroo tee rūi ore pē pyri ikue. Pēē 'ā ako Jeju'i 'ga perowiat 'ga renupa ypy we ikue. ²Pē pyri oroo enune ore arawau ajepēja amunaw ipe ra'ne, Firiposi pe ra'ne arawau ikue. A'e pe peuwara 'gā ore munepa, ore m̄ina moromunepawa pype. Ore kurapa nanē 'gā kypyre'emete nū. Ore rerekou tyweaete agawewi futat 'gā. A'etea ore norokyjei futari arawau Jeju'i 'ga mome'wau pē nupe. A'eramū ako ore orojewi 'gā poir ire arawau pē pyri ikue. Janeruwarete 'ga ore mogyjaukare'ema futat. A'eramū ako ore arawau Jeju'i 'ga mome'wau. 'Ga rera renupawe ako pēē 'ga rerowiaa ikue. A'ere ako je 'i ko: “Naoroo tee rūi ore pē pyri”, je 'i ko. ³“Pe'je pēē Jeju'i 'ga rerowiaa”, 'jau ako ore pē nupe arakou ikue. Nore'mea'uweri ore pē nupe. A'jea futat ore 'ga mome'ui pē nupe. Namama'e tywera rūi te 'ā ore oromome'u pē nupe ikue. 'Ga kwaawukaa te ako ore oi pē nupe ikue. Mama'e esagea etee 'ā ore imome'wau pē nupe. ⁴Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee ako ore Jeju'i 'ga mome'wau ikue. Janeruwarete 'ga te ako ore mogy omome'waramū pē nupe ikue. 'Ga muorypawamū te 'ā ore iapoi. Natesirūmera 'gā muorypawamū rūi te 'ā ore iapoi. Ku'jywa 'ga ore kwaap katu katu futat. “Je futat tāmējē 'gā na'e. Mama'e a'jea etee futat 'gā omome'u ra'e”, 'jau Janeruwarete 'ga oree.

⁵Nore'mea'uweri ako ore arawau pē nupe ai'i. “Pēē pēnesagesage ra'e”, 'jawe'em ako ore pē nupe ikue. Nananuara rūi ako ore imome'wau pē nupe orojee pēporomutaawamū ikue. A'jea futat ako ore oi Jeju'i 'ga mome'wau pē nupe ikue. Naka'aranūū are rūi ako ore oi oroporogytau pē nupe ikue. Jeju'i 'ga mome'wau te ako ore oi pē nupe ikue. Janeruwarete 'ga ore kwaap katu katu futat. ⁶“Pēē 'ā pēnesagesage, pe'je oree”, naru'ei ako ore pē nupe ikue. Tekotee 'gā nupe nanē ako ore aipo 'jawe'em ikue nū.

Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat ore oi Jejui 'ga mome'wau pē nupe. ⁷ Ore 'ā Jejui 'ga remimonofera futat. A'eramū ore “mama'ea peapo amū oree”, 'javarū ore pē nupe numiamū. A'ere ako ore aipo naru'ea'uweri pē nupe ikue. Sā'ā kūjā wa'ya pita'gī are ijejukaa. Wa'ya upe mama'e murukare'ema ojeupe. Nan tee futat ore jejukai pē nee. ⁸ Oreporomutat wejue ore pē nee. Ma'eramū 'ā ore Jejui 'ga mome'ui pē nupe. Aruapisi are ifuwet ma'e 'gā nesaka miamū amunipo 'ā ore noropoiru'weweri futari Jejui 'ga mome'u awi pē nupe. ⁹ Pē pype arakou ako ore oroporowykyau arakou ikue. Au'jeteramū ako ore oroporowykyau arakou ikue. Wyra pirera ore iapou 'ogamū. A'eramū ore ime'ega ka'aranūū are orojeupe. A'eramū ako ore “ka'aranūū pemut ape oree”, 'jawe'em arakou pē nupe ikue. A'eramū ako ore Jarejuwarete 'ga je'ega etee imome'wau pē nupe ikue.

¹⁰ Pē pype arakou ako ore mama'e tywera apowe'em ikue. A'jeteetewi arajemogyau Jarejuwarete 'ga upe pē pype ikue. A'eramū tekotee 'gā ore ago'wawe'em. A'ea pekwaap. Janeruwarete 'ga nanē ikwaapa nū. ¹¹ Sā'ā ae kūima'eramū wa'ya mu'ea mama'e apo are. Nan tee futat ore pē mu'ei ee. ¹² “Pepoit kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. 'Ga remifutar imū etee mama'ea peapo pejemogyau”, 'jau ako ore pē nupe ikue. “Peko esage ki 'ga upe. 'Ga muorypawa etee iapou pejemogyau”, 'jau ako ore pē nupe ikue. 'Ga 'ā pē mū'ē ojeupe wemiayuwamū. Anure nipo 'ga pē monou pē mogyau ojeypyri. Peu futat nipo pē esage ma'e 'ga resaka. A'eramū ore 'ga remifutar imū etee mama'e apoukaa pē nupe.

¹³ Pē pyri arakou 'ā ore Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau pē nupe jepi. A'eramū ako pē erowiaa pejemogyau ikue. A'eramū pē 'jau pejejaupe: “Nakūima'e tee 'ga je'ega rūi futat ra'e. Janeruwarete 'ga je'ega futat ra'e”, 'jau ako pē pejejaupe ikue. A'eramū ako pē 'ga rerowiaa. Oje'ega renuwamū 'ga 'ā pē katu'oka oje'jawe. Pē muea'aa oje'jawe mama'e are. A'eramū ore 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Au'jete eje'ega ererowiarukat 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe pē nee jepi. ¹⁴ Jejui 'ga rerowiaaramū pē nekoramū, pēpytuna 'gā, 'ga rerowiare'ema 'gā pē nereko tyweretei rai'i. A'ere napeu etee rūi 'ga rerowiare'ema 'gā 'ga rerowiaara 'gā nereko tyweretei. Judeja ywy pe nanē futat 'gā iapoi rai'i nū. ¹⁵ Ymā te judeu ppy 'gā Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā apisau rakue. 'Awamū 'ā 'gā Jejui 'ga miamū ijukau rai'i. Janejararete 'ga 'gā ijukau rai'i nū. Ore nanē nū. Ore nanē 'gā ore mujānukaa pe awi, Jerusareg awi. Peu 'gā ore momytauware'ema. Aipo apoara 'gā Jarejuwarete 'ga mamara'neukat ojee. ¹⁶ A'ere 'gā judeue'emamū pē nupe Jejui 'ga mome'u awi ore momig awi afuweramū numiamū. A'ere aipo 'gā Janeruwarete 'ga mamara'neukareteetei ojee. A'eramū 'ga 'awamū 'gā nereko tyweaete ee.

Paulo 'ga 'gā nesaga'upa

¹⁷ Orojot ete ako ore pē nui ikue. Pē pyri orepytaweramū numiamū. A'eramū ore aru'arasigamū arajemogyau pē nee orojea'aramū. “Gā pyri soo 'jau”, 'jau ore arajaupe numiamū. ¹⁸ “Soo 'gā nesaka 'jau”, 'jau'japa je tepytuna 'gā nupe jepi numiamū. A'eramū ore oro'wya jepi numiamū. A'ere nānēwējēmī. Mama'eukwaawa 'wyrara nore monoukari ete nipo 'ā.

¹⁹ Jejui 'ga rerowiaaramū pē 'ā ore maku'iu. Jejui 'ga ruramū nipo ore arawau 'ga pyri. A'eramū nipo ore 'jau 'ga upe: “Tesarūn ipewara 'gā nupe ako ore ene mome'ui ikue. A'eramū 'gā ako kwaiwete oreje'ega rerowiaa ikue. A'eramū 'gā ajemogyau ene rerowiaaramū. 'Gā 'ā ene rerowiat nanimenime ajemogyau”, 'jau nipo ore 'ga upe, 'ga pyri oroo re. A'eramū nipo 'ga 'jau oree: “A'jea. Jeporowykya peapo esage, je'eawer imū etee ra'e. A'eramū je tekū'iramū tekou pē nee. Au'jete peapopap je'eawer imū etee rakue”, 'jau nipo 'ga oree, ojeypyri ore oramū. ²⁰ Nitywi 'gā amū ore maku'iu pē 'jawe. Pē nee ore jerowiari arajemogyau.

3

1-2 Orereaitepaw ore pē nee pēnera renupe'ema. Oreporosagiwer ore pē nee numi-amū. A'ere ore norooarūi. A'eramū ore pē nesaga'upa arakou. A'eramū ore Timoteo 'ga etee imonou imoporogytaukaa pē nupe. “Simono ene 'gā nesaka jarejee 'jau”, 'jau ore 'ga upe ai'i. “Au toropyta Atenasi pe ene rapesaka 'jau”, 'jau ore 'ga upe. Timoteo 'ga orerewirera 'jawe. Jarejuwarete 'ga porowykya 'ga wapo ore pyri ikue. Jeju 'ga mome'wara 'ga ore 'jawe. A'eramū ore a'eramū 'ga monou 'ga moporogytaukaa pē nupe. “Tesarūn ipewara 'gā te 'ā Jeju 'ga werowiat. A'ere 'gā ināinānī'i etee Jeju 'ga kwaawi. A'eramū ene ewau 'gā mu'jau esagesage 'ga ree. A'eramū 'gā ajemogyau erowiaa a'jea futat”, 'jau ore Timoteo 'ga upe ai'i. “Pepoir awi Jeju 'ga rerowiar awi, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe. ³ “Pejereko tywereteramū miamū kasi pepoit Jeju 'ga rerowiar awi ne, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe. “Jeju 'ga rerowiaara 'ā jane. A'eramū 'gā amū jane rerekou tyweaete. Sā'ā ae yara mura imomora 'y pe esaga, ijerewa resaga. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane rereko tywerukari 'gā nupe. Taesak 'gā a'jea futat tejerowiara 'jau kwy, 'jau nipo 'ga janee, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe ai'i. ⁴ Pē pype arakou ako ore imome'ui pē nupe ikue. Pē nereko tywerete'emauwe ako ore 'jau pē nupe ikue. “Awamū pē Jeju 'ga rerowiaara. A'eramū nipo 'ga rerowiare'ema 'gā pē nereko tyweaete”, 'jau ako ore pē nupe jepi. A'jea futat ore 'i pē nupe. Ore'eawer imū etee futat nipo 'gā pē nereko. ⁵ A'eramū je 'jau tepytuna 'gā nupe: “Maran gatu nipo 'gā jaruete ajemogyawe'em. Mama'eukwaawa 'wyriara nipo 'gā omomoirukat Jeju 'ga rerowiar awi rai'i?” 'jau ore arajaupe. “Simome'u ekoete nipo jane Jeju 'ga 'gā nupe rakue?” 'jau ore arajemogyau pē nupe. A'eramū ore a'eramū kweramū Timoteo 'ga monou pē nesaka kamēsīete imoporogytaukaa pē nupe.

'Gā nera Paulo 'ga maku'iu

⁶ A'eramū 'ga awau pē nesaka ikue. 'Awamū 'ga 'ua pē mome'wau oree nū. “Tesarūn ipewara 'gā, Jeju 'ga rerowiaara 'gā ajemogy je 'ga rerowiaa. Nopoiri futari 'gā 'ga rerowiar awi”, 'jau 'ga 'ua pē mome'wau oree. “'Gā ojejuka je ajuee”, 'jau 'ga oree pē mome'wau. “Pē nee nanē 'gā nea'aramū je ajemogyau nū”, 'jau 'ga oree. “Pē nesaga'upa 'gā ajemogyau. Sā'ā pē 'gā nesaga'uwa. Nan tee futat 'gā jemogyi pē nesaga'upa”, 'jau 'ga oree imome'wau.

⁷ 'Ga pē mome'ua ore maku'iu pē nee. Mama'e tesirūa te ajee ojeup oree ai'i. 'Gā amū ore rerekou tyweaete ai'i. A'ere a'e pype Timoteo 'ga ruri pē mome'wau oree. ⁸ A'eramū pē mome'ua oreku'i mojerana ore ree. 'Ga rerowiarareteramū pejemogyramū nipo oreku'iramū arakou pē nee. ⁹ Jarejuwarete 'ga upe ore oroporogytau jepi. “Tesarūn ipewara 'gā, eneremiyuwa 'gā ene rerowiat ajemogyau. A'eramū ore a'eramū araku'iramū arakou 'gā nee”, 'jau ore 'ga upe jepi. ¹⁰⁻¹¹ Jarejuwarete 'ga upe oroporogytau arakou. Au'jeteramū oroporogytau arakou. “Tene ore oi peu 'gā pyri 'gā mu'jau esage ene ree”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Tojemogypyk katu katu 'gā ene ree 'jau”, 'jau ore Jarejuwarete 'ga upe. Jeju 'ga janejararetea. 'Ga upe nanē ore 'jau nū. “Ore poar iki pejepe, ore mojewyrukaa 'gā pyri”, 'jau ore 'gā nupe arakou. ¹² Pēporomutat pejemogyau pejejee. Tekotee 'gā nee nanē pē pejeporomutaramū nū. A'eramū ore 'jau Jarejuwarete 'ga upe arakou: “Iporomutat 'gā ajuee. Ojejuka esage 'gā ajuee. A'eramū ene 'gā poaa 'gā mojejukau esage a'eramū taetu ajuee”, 'jau ore 'ga upe oroporogytau pē nee arakou. Sā'ā oreporomutara pē nee. Nan tee futat pēporomutaramū pejejee. ¹³ “Epoar iki 'gā. Emamuakar iki 'gā mama'e tywera apoukare'ema 'gā nupe”, 'jau ore Jarejuwarete 'ga upe pē nee arakou. A'eramū 'ga aipo apo re pē mama'e tywera apo futare'ema. A'eramū nipo pē Jeju 'ga ruramū pejemogyau esage 'ga upe. Anure nipo Janejararete 'ga ojewya wemiyuwa 'gā nerua ojeupi. Aipo 'ara rupi nitywi futari pē kwaukaara 'gā amū.

4

Jarejuwarete 'ga ki pemuoryp

1-2 Pē pype arakou ako ore pē mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are ikue. “Pejejemogyau esage Jarejuwarete 'ga pemuoryp”, 'jau ako ore pē nupe ikue. “Ga je'eg imū etee pēē mama'e apou”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Pēnea'ar iki ore'eawer are. “Pe'je pejejemogyau Jejui 'ga 'eawer imū etee futat”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Jejui 'ga 'ā pējararetea. 'Ga futat ako aipo ore mu'eukaa pē nupe ikue. A'eramū ki pēē ore'eawer imū etee futat pejejemogyau esage a'jea futat. 'Ga remifutar imū etee futar iki pēē mama'e apou 'ga upe. ³ Mama'e tywera apowe'em futat. Peko esage a'jea futat 'ga upe. Kūima'eramū pejekowe'em pejejemirekoe'em are. Pejejemireko are etee ki peko. Kūjānamū nanē kasi pejemene'ema peenūi pejejefue ne. Pejemena etee ki pereko. Aipoa esage Janeruwarete 'ga upe.

⁴⁻⁵ Kūima'e 'gā nupe nanē ore 'jau nū: Peko kasi Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gā 'jawe etee ne. 'Gā 'ā oo akou wemirekoe'ema mue are etee kwe pe watau. Kūjā mue are etee wea'aramū ajemogyau. A'ere kasi nan peko ne. Pejejemireko are etee futar iki pēnea'at. ⁶ 'Ga rerowiaaramū 'ā jane jarejuewireramū juejue futat. A'eramū kasi pēē, “Jerewirera 'ga remirekoa te nā'ā re'ā”, pe'je ne, ipojekawe'em erawau pejejau ne. Aipoa apoara 'gā nipo Janeruwarete 'ga erekou tyweaete ee. Aipoa ako ore oromome'u pē nupe ikue. A'eramū ore imome'wau'japa pē nupe nū. ⁷ Janeruwarete 'gā jane mū'ē werowiare'ema 'gā nui mama'e tywera apoukare'ema janee, jane mogyau esage wowase. ⁸ Najema'ea rūi futat jeje'ega poromū. Janeruwarete 'ga je'ega te poromū. Janeruwarete 'ga 'ā jane upe U'agesage muara. 'Ga 'eawera etee 'ā je amome'u pē nupe. A'eramū aipo renupare'ema 'gā Janeruwarete 'ga je'eganupe'ema futat.

⁹ Janeruwarete 'ga ako pē mu'e pejejee pēporomutar are ikue. Ma'eramū 'ā 'awamū pejejuka esage pejejee pejejemogyau. A'eramū je aipo are ka'arana kwasiare'ema pē nupe. ¹⁰ Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee pejejejukau esage pejejemogyau, Masetoni ywy pewara 'gā nee. A'eramū ki pēē pejejejukau esage 'awamū taetu 'gā nee pejejemogyau. ¹¹ “Pejemuawapir iki pejejemogyau 'gā pype. Pēmara'ne kasi pejejee ne. 'Gā ago'wawe'em 'gā porowyky are. Pejeporowykya etee futat iapou pejejee pejejemifutara muawamū. A'eramū pēē mama'e renūine'ema pejejemogyau 'gā nupe”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū ki pejejemogyau pejejeupe je'eawer imū etee futat. ¹² Aipo apo re Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gā oporomutaramū pē nee. A'eramū nipo 'gā 'jau: “A'jea futat Jejui 'ga rerowiaara 'gā nesageramū”, 'jau nipo 'gā ajaupe, pē nesakawe.

Janejararete 'ga ruap

¹³ 'Awamū ore pē mu'ei amanū ma'efera 'gā nee, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee. Pē'arasig kasi pejejemogyau 'gā nee ne. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā i'arasig futat ajemogyau. A'ere 'gā nuapesagi Jejui 'ga rura. A'eramū 'gā a'eramū u'arasigamū futat ajemogyau. A'ere jane naani. 'Ga rura jane siapesak jarejemogyau. A'eramū jane jare'arasige'emamū jarejemogyau. ¹⁴ Amanū re 'ā Jejui 'ga ferawi rakue nū. Oferaw ire 'ā Jejui 'ga awau ywag ipe rakue nū. A'eramū 'ga amanūu'jape'ema. A'ea 'ā jane sikwaap. Anure nipo Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mojewya 'ga mua 'awa ywy pe nū. Jejui 'ga 'ua ojewya nū. 'Ga ruwa 'ga 'ga rerowiaara 'gā nerojewyrukaa 'au 'ga upe, amanū ma'efera 'gā nerojewya erua. A'eramū jane a'eramū jare'arasige'emamū 'gā nee.

¹⁵ Ojewyr are Janejararete 'ga jane mu'jau. A'eramū 'ā jane ikwaapa. 'Ga jewyawa rupi 'ga rerowiaaramū jane jarewau jarejeupia 'ga rowosōu. Amanū ma'efera 'gā na'ne awau 'ga rowosōu. A'ere imanūe'emamū jane jarewau 'ga repejāna 'ga rowosōu. ¹⁶ Aipo 'ara rupi Jejui 'ga ruri ojypa wafukaita wemiayuwamū jane upe. Ywagipewara 'gā 'wyriara 'ga nanē futat nipo wafukaita nū. A'ere nipo 'ga jumi'aranūū pyi 'gā nupe. A'eramū nipo jane Kristu 'ga rerowiaaramū jarewau jarejeupia 'ga rowosōu. Amanū

ma'efera 'gã na'ne 'ga imonou imowywya ywy awi. Ywy awi amũ'ẽ re 'gã awau ojeupia Kristu 'ga repejãna. ¹⁷ A'ere jane imanũ'e'emamũ jarewau jarejeupia jarejatykau 'gã nee 'ga rowosõu ywasiga pype. Wowosĩmaw ire nipo 'ga wemiayuwamũ jane rerawau erojewya 'Uwarete 'ga pyri. A'eramũ jane peu futat jarejemogyau nakwaparimũ rũi 'gã pyri. ¹⁸ A'eramũ pẽẽ pejewau aipo mome'wau 'gã nupe kwe pe. Kasi 'gã jemogyi u'arasigamũ 'gã nee ne, amanũ ma'efera 'gã nee ne, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee ne.

5

Jejui 'ga rapesakap

¹⁻² “Maranime sipo ajee Jejui 'ga ruri werowiare'ema 'gã nerekou tyweaete?” 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. Aipo pe'je kasi ne. “A'e rupi nipo 'ga ruri”, naru'ei ore pẽ nupe. “Nikwaawi jane 'ga ruawa”, 'jau ore pẽ nupe jepi. Sã'ã muna'ywa. 'Oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Nan tee futat jane Jejui 'ga ruawa nikwaawi. ³ Owaẽm erujewi futat nipo 'ga ruawa upe. A'eramũ jane jarejemogy esage are etee futat jarejea'aramũ. “Nitywi mama'e tywera jane ree”, 'gã 'eramũ nipo iwaẽmi erujewi 'gã nereko tyweawa upe. Sã'ã kũjã ka'jame'ema wa'yray awi. A'eramũ 'ã ojemouaga etee wa'yray upe. Nan tee futat Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã aipoa 'ara rupi noka'jamarũi wereko tywer awi. Taka'jam 'jau nipo 'gã ojeupe numiamũ. A'ere nipo 'gã noka'jamarũi futari wereko tywer awi. Naako tywet nana'nĩ pype rũi futat 'gã awau poromũ.

⁴ A'ere pẽẽ Jarejuwarete 'ga pekwaap. A'eramũ ki pẽẽ mama'e tywera apowe'em Jejui 'ga jewyra poromukuran. A'eramũ 'ga rura jane mopiryyite'ema. Sã'ã muna'ywa 'ga amũ pyyga erujewi 'ga mopiryyja. Nan kasi pejemopiryyjukat 'ga upe ne. Naypytunimũ wata ma'e 'jawe rũi pẽẽ. Ypytunimũ wata ma'e 'gã nuesagi mama'ea. Jarejuwarete 'ga je'ega kwaapare'ema 'gã ypytunimũ wata ma'e 'jawe. A'eramũ 'gã mama'e tywera apou akou. Janeruwarete 'ga remiaporama kwaape'ema futat. “Ojewyt nipo Jejui 'ga werowiare'ema 'gã nerekou tyweaete” 'e kwaape'ema. ⁵ A'ere pẽẽ nanarũi. Pekwaap futat 'ga je'ega ore 'jawe. A'eramũ jane juejue 'ga remiaporama kwaapa, Jejui 'ga jewyra kwaapa. 'Arimũ wata ma'e 'jawe jane. Sikwaap jane mama'ea. ⁶⁻⁷ A'eramũ ore 'jau pẽ nupe: “Pe'je sajemogy 'ga rapesaka”, 'jau ore pẽ nupe. “Pe'je sajemu'akwaap mama'e tywera apo awi 'ga rura poromukuran”, 'jau ore pẽ nupe.

Jejui 'ga rura rapesakare'ema 'gã oset ma'e 'jawe futat ajemogy. Nokwaawi futari 'gã mama'ea. Eawyryp ma'e 'jawe nanẽ 'gã mama'e kwaape'ema. I'akwaawe'ema 'gã. A'eramũ 'gã mama'e tywera apou akou.

⁸ A'ere jane nanarũi. 'Arimũ wata ma'e 'jawe jane. Jane'akwaap jane. A'eramũ ore 'jau pẽ nupe: “Pe'je sajemogy esage 'ga upe. Pe'je sajemu'akwaap mama'e tywera apo awi”, 'jau ore pẽ nupe. Jejui 'ga rura poromukuran sirowiat 'ga nanimenime 'jau, janeporomutat 'ga ree 'jau, janerea'at jarejemogyau 'ga ree. Aipo apoaramũ jarejemogyau jefaruu 'jawe. Itajuaity rerekwara 'jawe jane jemogyi. Itajuaitya jefaruua wereko imunepa u'yw awi. Opy'apiara munepa. Itaju akagyrũa nanẽ imunepa nũ. A'eramũ u'ywa osowe'em 'ga upe. Ojeafakau etee. Nan tee jane. Jane 'ga rerowiarãmũ 'gã amũ 'ga rerowiar awi jane momoirukare'ema. ⁹ Najane rereko tyweawamũ rũi ako Janeruwarete 'ga jane mũ'ẽi 'gã nui ikue. Jane katu'oka te ako 'ga jane mũ'ẽi 'gã nui ikue. Janeruwarete 'ga jane katu'ogukaa Janejararete 'ga upe, Jejui Kristu 'ga upe. ¹⁰ Jejui 'ga amanũ jane katu'okawamũ futat. A'eramũ jane a'eramũ jarewau 'ga pyri jarejemogyau peu futat nakwaparimũ ete rũi. 'Ga jewyre'ema uwe jaremanũmũ jane jarewau 'ga pyri peu futat. Jaremanũme'ẽwe 'ga jewyramũ jane jarewau 'ga pyri. ¹¹ A'eramũ pẽẽ pejewau 'awamũ 'ga ruawama mome'wau kwe pe pejejaupe. Aipo mome'ua 'ga rerowiarukaa pejejaupe. Nanuara 'ã pẽẽ iapou pejemogyau. A'eramũ pẽẽ taetu pejejopooa 'ga rerowiar ywyapiukaa pejejaupe.

'Gã neko esage are 'gã mu'akwaapawet

¹² Jejeuwa 'jawe pēē. A'eramū je pē mu'jau mama'e are. Peenup katu katu ki peje'wyriara 'gā je'ega. Janeruwarete 'ga 'gā amū'ē imonou pē nupe pē'wyriaramū. A'eramū pēē 'gā je'ega renupa esage. ¹³ Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gā pē mu'ei. A'eramū ki pēē 'gā je'eg are pejeapyakau. Pejeporomutaramū 'gā nee nanē nū. Pe'je ki pejejekau esage 'gā nee, pejemu'jara 'gā nee. Pejamue kasi ne. Pēta'wa ki pejejaupe.

¹⁴ Pēē mū peko futat iwewue ma'eramū pejejotype. A'eramū pēē pejeje'ega iwewue ma'e 'gā nupe, 'gā wewue awi 'gā momoia. “Pe'je pejewau pejeporowykyau”, pe'je ki 'gā nupe.

Pēē mū nipo pejejorypawamū pejejemogyau. A'eramū ki pēē aipo 'gā poaa 'gā maku'iu. 'Gā amū nipo Jejui 'ga rerowiaa ināinānī'ī etee. A'eramū pēē 'gā mu'jau 'ga ree, 'ga rerowiar ywyapiukaa 'gā nupe. Peje'eg esage ki 'gā nupe najuejue etee. Pemoywyrafen kasi pejeje'ega 'gā nupe ne. ¹⁵ 'Gā amū nipo mama'e tywera apou pē nupe. A'ere kasi pejepyk 'ga ree ne. Mama'e esagea etee ki peapo pejejaupe. Tesirūmera 'gā nupe nanē mama'e esagea etee pēē iapou nū.

¹⁶ Pēnoryp ete futar iki pejejemogyau. ¹⁷ Au'jeteramū futat pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁸ “Au'jete mama'ea eremut jee, ki Ku'jyp”, 'jau ki pēē 'ga upe. Mama'eaya nipo ojeapou pē nupe. A'etea ki pēku'i etee futat. A'ea Janeruwarete 'ga afutat. Jejui Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū omuorywa Janeruwarete 'ga afutat.

¹⁹ Pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'egauwe ki pemojerowiat pejejemogyau. Au'jeteramū nipo 'ga 'Agesage je'ega nepeenuwi. A'eramū noje'egu'jawi pē nupe ne. ²⁰ Janeruwarete 'ga je mut je moporogytaukaa pē nupe, pejejeupe 'ga amū 'eramū ki a'e are peapyaka. ²¹ Pejejeupe 'ga amū mama'e mome'uramū ki, “a'jea futat sipo aipo 'ga 'ea?” pe'je ra'ne pejejeupe. A'jea 'eramū pēē a'jea futat erowiaa pejejemogyau. Mama'e a'je'ema 'eramū pēē imoka'jama kamēšiete. NaJaneruwarete 'ga 'Agesagea rūi 'ga mu'eukat. ²² Kwaiwete te 'ā mama'e a'wyre'ema. A'ere kasi peapo amū majepēi'ī etee miamū futat ne.

²³ Jarejuwarete 'ga upe ore 'i: “Emopy'ata'wa Tesarūn ipewara 'gā imogyau”, aru'e ore 'ga upe arakou. “Emuesage ki 'gā. Eje'jawe 'gā mogyau esage”, 'jau ore 'ga upe arakou. “Ene amuesage re 'gā tifuwet eme mama'e tywera apo are ajemogyau”, 'jau ore pē nee 'ga upe. “Amuesage re 'gā wesageramū a'jea futat Jejui Kristu 'ga jewyramū. Nitywi futari nipo 'gā tywera 'gā pype aipo 'ara rupi”, 'jau ore pē nee 'ga upe. ²⁴ Janeruwarete 'ga futat 'ā jane mū'ē wemiayuwamū. 'Ga 'ā jane muesageu jane mogyau oje'jawe. Nomoka'jami futari 'ga u'eawera. U'eawer imū etee futat 'ga mama'e apou pē nupe.

²⁵ Orepytuna 'jawe pēē oree. A'eramū ki pēē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe ore ree.

²⁶ Pe'je pejeje'ega Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe jee. “Paulo 'ga oje'ega mua janee: Jaruete te pēē? 'e mua janee”, pe'je ki pejejaupe, pejejomana. ²⁷ Koa ka'arana ki pemogytaayay futat. Jejui 'ga rerowiaara 'gā nemianuwamū pemogyta, 'jau je pē nupe. Aipoa Janejararete 'ga afutat, 'jau je pē nupe.

²⁸ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pē nerekoa je afutat.

Kweramū etee jeremimome'ua.

2 Tesarūn

A'ere Paulo 'ga ka'arana kwasiaru'japa imonou Tesarūn ipewara 'gã nupe rakue. Jejui 'ga ruaw are 'ga ikwasiaa. A'ere na'ga etee rūi ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiaru'jap Tesarūn ipewaramū pē nupe nū. Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. 'Ga 'ã perowiat pejejemogyau. A'eramū pēē pejejemogyau 'ga remiayuwamū. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū nanē 'ã pejejemogyau nū. Silasi, Timoteo. Mīmera 'gã ako je pyri. A'eramū ore ka'arana monou ikwasiaa pē nupe.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. 'Gã nesagea pē nerekoa je afutat. Pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Werowiare'ema 'gã nui werowiaara 'gã mojo'okawam

³ Pēē 'ã orerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē orerenyra 'jawe. Jejui 'ga 'ã perowiat pejejemogyau. 'Awamū taetu pēē 'ga rerowiaa a'jea futat. 'Awamū 'ã pēē pejejekau esage pejejee. A'eramū ore Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee: “Tesarūn ipewara 'gã ene rerowiararetea, ki Ku'jyp. Aipo are oreku'iramū arajemogyau”, 'jau ore 'ga upe. “Ojekukau esage nanē 'gã ajemogyau ajuee nū. Aipoa nanē ore maku'iu ore mogyau nū”, 'jau ore 'ga upe arajemogyau.

⁴ Jejui 'ga rerowiaara 'gã pype arajemogyau taetu ore pē mome'wau 'gã nupe jepi. “Tesarūn ipewara 'gã Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gã wereko tywerete agawewi. A'etea 'gã nopoiri futari 'ga rerowiar awi. 'Gã nereko tywera Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa etee te futat 'gã nupe”, 'jau ore pē mome'wau kwe pewara 'gã nupe, orojerowiaa pē nee 'gã nupe jepi.

⁵ Pejereko tywera upe pejemouaga resakawe Janeruwarete 'ga 'jau pē nupe: “A'jea futat pēē je rerowiaara ra'e. A'eramū pēē pejejua futat pejejemogyau je pyri nakwaparimū rūi futat”, 'jau nipo 'ga pē nupe. “Anure nipo je rekoi 'wryiamū pē nupe najuejue etee futat”, 'jau nipo 'ga pē nupe. “Pejemouag te 'ã pejejemogyau pejereko tywera upe. Nepepoiri futari je rerowiar awi. A'eramū je a'eramū pē mua tejepyri anure”, 'jau nipo 'ga pē nupe. Poromū futat pēnepya. A'jea futat 'ga ae mepyi. ⁶⁻⁷ Wowase ae majatykaawa 'ara rupi nipo Janeruwarete 'ga ae resaka najuejue etee. 'Ga 'ã ae kwaap katu katu. A'eramū 'ga werowiaaramū jane kwaapa. Werowiaaramū etee nipo 'ga jane monou jane mogyau ywag ipe ojepyri. A'eramū futat ae awau worryamū 'ga pyri. Poromū futat janerepya. Werowiare'ema 'gã nanē 'ga ikwaapa nū. Werowiare'ema 'gã 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Poromū futat 'gã nepya. 'Ga 'ã ae kwaap katu katu. A'eramū 'ga a'jea futat ae mepyau aipo pyu.

Anure nipo 'ga Jejui 'ga mua imojewya esaukaa 'au ywy pewara 'gã nupe najuejue etee. Tata reny 'jawewara pype nipo 'ga 'ua ojewya, ywagipewara 'gã, ipājē ma'e 'gã neewe. A'e pe Janeruwarete 'ga pē nereko tywearera 'gã nerekou tyweaete. A'ere aipoa 'ara rupi pē nereko tywera teepawamū pē nui. ⁸ Wemiayuwe'ema 'gã juejue Janeruwarete 'ga erekou tyweaete. “Werowiamū Jejui 'ga pētywera moia pē nui, pē mogyau wemiayuwamū” 'e rerowiare'ema 'gã nanē Janeruwarete 'ga erekou tyweaete nū. ⁹ A'e 'gã nipo 'ga wereko tywet futat imuojere'ema mama'eukwaawa rapyaw ipe. NaJarejuwarete 'ga pyri rūi 'gã awau ajemogyau. Mukuu futat 'gã oi ajemogyau 'ga wi. Esage ma'ea te 'ã Janeruwarete 'ga. Pājērete futat 'ga 'ã. A'eramū 'ga wemiayuwe'ema 'gã murukare'ema ojepyri. A'eramū 'ga mukuu futat 'gã monou ojewi. Aipo nipo 'ga iapou Jejui 'ga jeyawa rupi 'gã nupe. ¹⁰ Aipo 'ara rupi 'ga remiayuwa 'gã juejue 'jau Jejui 'ga upe: “Ene etee futat 'ã eneresage. Nitywi futari 'ga amū ene 'jawe. Ene etee futat 'ã pājērete. Nitywi futari 'ga amū enepājē 'jawe”, 'jau nipo 'gã 'ga resaka. Pēē nanē

nipo aipo 'jau 'ga upe nū. Pejejeupe ore Jejui 'ga mome'uramū pēē 'ga rerowiaa. A'eramū pēē 'ga resag ire aipo 'jau 'ga upe nanē nū.

¹¹ A'eramū ore oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe pē nee jepi: “Epoar iki Tesarūn ipewara 'gā, ki Ku'jyp. 'Gā 'ā ene rerowiat. A'eramū ene 'gā poaa 'gā mogyau esage ejeupe”, 'jau ore 'ga upe. “Ene 'ā eremū'ē 'gā imogyau eja'yramū. A'eramū ene epājē mū mama'e esage apoukaa 'gā nupe. Epoar iki mama'e esagea taapo 'jau 'jara 'gā”, 'jau ore 'ga upe jepi. ¹² A'eramū nipo pēē 'jau pejejaupe: “Jejui 'ga 'ā, Janejararetea. Esage futat 'ga tekotee 'gā nesage apyraapa. 'Gā pājēa nanē 'ga wapyraap nū”, 'jau nipo pēē pejejaupe. Pēneko esage resag ire nipo tekotee 'gā 'jau: “Jejui 'ga wemiayuwa 'gā omogy esage futat. Ojejuka esage Ku'jywa 'ga 'gā nee”, 'jau nipo 'gā pē nesag ire. A'eramū futat nipo pēē Jejui 'ga futarukaa 'gā nupe.

2

Mama'e tywera jat

¹ 'Awamū ore pē mu'ei Jejui 'ga jewyaw are. Ojewya nipo Janejararete 'ga jane majatykau ojee. ² A'ere nipo 'ga jewyr enune 'gā amū 'i pē nupe: “Ut ako Janejararete 'ga ikue”, 'jau futatee nipo 'gā pē nupe. A'ere kasi perowiar ine. O'meramū te nipo 'gā 'i. Peapyaka kasi nanuara 'gā je'eg are ne. “A'ea Paulo 'ga okwasiat inuga oree”, 'gā 'eramū kasi peapyaka 'gā nee ne. O'meramū te nipo 'gā 'i. “Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore mu'e aipo are”, 'gā 'eramū miamū kasi peapyaka 'gā je'eg are ne. O'meramū te nipo 'gā 'i. Nuri we futat Jejui 'ga. A'eramū nipo 'ga apoa erujewi janee. ³ Pejemoryteeukat kasi 'gā nupe ne. 'Ga jewyr enune nipo 'gā amū opoia Jarejuwarete 'ga rerowiar awi kwaiwete futat. Nooi futari nipo 'gā Jarejuwarete 'ga piara rupi a'eramū. A'e pype nipo kūima'e 'ga amū ojesaukaa ywy pewaramū janee najuejue etee. Mama'e tywera jara 'ga poromū ojesaukaa janee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'ga futat poromū. ⁴ Aipoa kūima'e 'ga nipo o'meramū ae upe. “Je 'ā pājērete futat. Nitywi 'ga amū je 'jawe”, 'jau futatee nipo 'ga. “Pemuoryp kasi maira mū ne. Ku'jywa 'ga miamū kasi pemuoryw ine. Je etee futar iki je muoryp pejepe”, 'jau nipo 'ga pē nupe najuejue etee. A'eramū nipo 'ga awau Jerusareg ipe miamū futat. Awau nipo 'ga osou Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe wapyka 'gā nowase. “Je 'ā Pēnuwaretea futat”, 'jau futatee 'ga awau ae upe. Aipoa mama'e tywera jara 'ga jesaukar ire te nipo Janejararete 'ga ruri.

⁵ Jeje'ega sipo pemoka'jam rakue? Pē pype tekou ako je aipo mome'ui pē nupe ikue. ⁶⁻¹² A'ere 'awamū mama'e tywera apoara 'gā nuri. Ia'wyre'ema 'ga nipo mama'e tywera apoukaa 'gā nupe. A'ere aipo 'ga nikwaapawi we. Mama'e tywera jara 'ga ijesakariwet 'gā nupe numiamū. A'ere ajepeja 'ga nafutari 'ga jesaukaraia'iwa 'gā nupe. Aipo 'ga 'ā pekwaap. Wemifutara 'ara rupi Janeruwarete 'ga 'ga pe'ai 'awa ywy awi. 'Ga 'ga pe'a re te nipo mama'e tywera jara 'ga 'ua. Ojesaukaa pa futat 'gā nupe amunawa moymoyka awau. Mama'eukwaawa 'wyriara pājē mū mama'e tywera jara 'ga ruri. A'eramū nipo 'ga aeremiapoe'ema apou kwaiwete 'gā nowase. A'ere nipo 'ga o'meramū te 'ga 'i. “Ku'jywa 'ga pājē mū je mama'e apoi”, 'jau futatee nipo 'ga. A'eramū nipo aipo 'ga remiapo resakara 'gā 'jau ajaupe: “Kuu. Ereesak te 'ga remiapofera ra'e? Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat nipo 'ā”, 'jau nipo 'gā ajaupe.

Mama'e tywera jara 'ga nipo o'meramū te e'i akou 'gā nupe. A'eramū nipo mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'gā wapykau 'ga je'eg are. Nuapyakai futari 'gā mama'e a'je are rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā katu'oke'ema 'gā mogyawe'em futat ojeypyri. Aipo 'gā wapyka futat mama'e tywera jara 'ga je'eg are. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Nuerowiari wejue 'gā mama'e a'jea jepi. Tene ajee 'gā i'me ma'e je'ega etee erowiari ajemogyau”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramū nipo 'ga a'eramū 'gā 'me rerowiarukaa aipo 'gā nupe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā 'me are ako ma'e 'gā juejue futat imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Mama'e tywera apoara

'gã nanē 'ga imonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe nū. Aku'iramū akou mama'e tywera apo are. A'eramū 'ga mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã monou 'gã mogyau nakwaparimū ete rūi. Peu futat nipo 'gã ajemogyau tyweaete ojere'emamū futat. A'ere mama'e tywera jara 'ga rur ire nipo Janejararete 'ga ruri ojewya nū. Opājē mū futat Jeju 'ga ruri. Wenyfugamū futat 'ga 'ua. Aipoa 'ara rupi Jeju 'ga mama'e tywera jara 'ga jukau opytuu etee futat.

Janeruwarete 'ga remiayup

¹³ A'ere pēē Jarejuwarete 'ga remiayuamū. Ymā we te, ywy apoe'emauwe, Janeruwarete 'ga poromutaramū pē nee rakue. A'eramū 'ga a'eramū pē mū'jāu wemiayuamū. A'eramū ore 'jau 'ga upe: “Au'jete Tesarūn ipewara 'gã eremū'ē 'gã nui rakue”, 'jau ore 'ga upe. “Au'jete 'gã erekatu'ok rakue”, 'jau ore 'ga upe pē nee. 'Ga je'ega a'jea renupa ypy we futat pēē a'e rerowiaa pejemogyau. A'eramū 'ga U'agesage mua pē nupe pēwytera katu'okawamū. A'eramū pēē 'awamū 'ga remiayuamū pejemogyau. ¹⁴ Jeju 'ga ako ore imome'wau pē nupe ikue. “Werowiarāmū 'ga pē mogyi wemiayuamū”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Ymā ako nepejemogyi Jarejararete 'ga 'jawe ikue. A'ere pēē 'awamū 'ga 'jawe pejemogy. 'Ga pājēa pē nerekou, 'ga resagea nanē pē nerekou nū. ¹⁵ A'eramū ki pēē oreremimome'uferā renupa katu katu. A'ea a'jea futat. Oreremikwasiarera nanē nū, erowiaa nū.

¹⁶ Janejararete 'ga Jeju Kristu 'ga jane futarete 'Uwarete 'ga retee. Esage 'gã akou jane. Jane poar iki 'gã jane mamuakaa mama'e tywer awi. Jane poar iki 'gã Jeju 'ga ruru'jawa rapesaka. ¹⁷ Tepē maku'i ki 'gã pē mogyau. Tepē poar iki 'gã mama'e esage apou, pē moje'egukaa a'jeteetewi nanē nū.

3

Pemono ki pejeje'ega ore ree

¹ 'Awamū je 'i orojewirera 'jawewaramū pē nupe. Orojenyra 'jawewaramū pē nupe nanē je 'i nū. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega pemono ore ree. Pē pype arakou ako ore Jarejararete 'ga je'ega mome'ui pē nupe ikue. Nan futat 'awamū ore oi kwe pe imome'wau 'gã nupe. A'eramū pēē 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Paulo 'ga oo kwe pe Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe. Epoar iki 'ga 'ga mome'wau 'gã nupe, amunawa moyka. Ejerowiarukaa kwe pewara 'gã nupe”, 'jau ki pēē 'ga upe pejeje'ega monou ore ree. Takwasi'o ki kamēsiete nanē Janeruwarete 'ga rera. Tuerowiar iki 'gã kwaiwete 'ga kamēsiete. ² Kwaiwete te 'ā 'ga rerowiare'ema 'gã. A'eramū ki pēē pejeje'ega monou 'ga upe je ree. “Ene te 'ā nerepyygukari Paulo 'ga itywet ma'e 'gã nupe”, pe'je ki 'ga upe, pejeje'ega monou je ree. “Ene 'ā Paulo 'ga rereko tywerete are ifuwet ma'e 'gã eremuojet 'ga wi, aipo 'gã iapowe'emauwe”, pe'je ki 'ga upe je ree.

³ A'ere Janejararete 'ga u'eawer imū etee futat mama'e apoi. 'Ga 'ā opājē amut pē nupe. 'Ga 'ā pē a'gu mama'eukwaawa 'wyriar awi. ⁴ Janejararete 'ga ore mojemogyppygukaa ore mogyau pē nee. 'Awamū pēē oreje'eg imū etee futat mama'e apou pejemogyau. 'Awamū nepēojeri futari iapou pejemogyau.

⁵ Janejararete 'ga nopoiri futari pē nui pejemogyramū. Iporomutat futat 'ga pē nee. 'Awa ywy pe 'ga rekoramū 'gã Jeju Kristu 'ga rerekou tyweaete rakue numiamū. A'ere 'ga nopoiri futari 'Uwarete 'ga rerowiar awi. 'Uwarete 'ga remifutara etee futat 'ga iapou rakue. A'eramū pēē 'awamū 'ga 'jawe etee futat pejemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutara etee futat peapo 'ga 'jawe.

Peporowyky ki mama'e muaw are

⁶ 'Awamū je pē mu'ei iwewue ma'e 'gã nee. Jeju 'ga rerowiaara 'gã amū iwewue futat. Noporowykyi futari 'gã. Nuapoi futari mama'ea oreje'eg imū. A'eramū je, Jarejararete 'ga je'eg imū etee futat, 'jau pē nupe: Pe'je pejepojo'ogamū iwewue ma'e 'gã nui, 'jau

je pē nupe. ⁷ Pē pype arakou ako ore oroporowykyau futat orojee ikue. A'eramū pēē 'awamū pejeporowykyau futat, ore 'jawerimū etee futat. ⁸ Mama'ea nanē ako ore imua orojemi'uramamū ikue. “Mama'ea pemut amū oree”, 'jawe'em futat ako ore arakou pē nupe ikue. Naani. Au'jeteramū ako ore oroporowykyau arakou ikue, orojeupe mama'e muawamū ikue.

⁹ Aramu'e te ako ore pēē Jarejuwarete 'ga je'eg are ikue. A'eramū amunipo 'ā ore, “mama'ea pemut amū oree”, 'javarū pē nupe rakue. A'ere ako ore naruapoi futari aipoa ikue. Oroporowykyau etee futat nanē ako ore ikue. A'eramū pēē 'awamū ore 'jawe etee futat pejeporowykyau pejejemogyau peu. ¹⁰ Pē pype arakou ako ore 'jau pē nupe ikue: “Iporowykywere'ema 'gā kasi pemojemi'warukat futat ne”, 'jau ako ore pē nupe ikue.

¹¹ 'Gā amū 'jau oree ai'i: “Tesarūn ipewara 'gā amū iwewue futat. Noporowykyi futari 'gā. A'ere 'gā poromu'akwaawiweramū ajuee 'gā porowyky are”, 'jau 'gā oree ai'i. ¹² A'eramū ore 'awamū 'jau pē nupe: “Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga ore mu'eukaa pē nupe: Peoporowyky ki pejekaraemā muawamū. Pe'je pejepoia 'gā ago'o awi, pe'je ki 'gā nupe”, 'jau 'ga oree. ¹³ Mama'e esagea peapo pejejemogyau pejeojere'emamū futat. ¹⁴ 'Gā amū nipo niparuerowiariveri oreje'eg are. A'eramū ki pekotee 'gā nui. A'eramū 'gā wea'aramū 'ūina peje'eg are. Tepeesak 'gā jekatu'oga aiporamū 'jau. ¹⁵ Pereko tywet kasi 'gā ne. Pejewirera 'jawe futar iki peporogyta 'gā nupe 'gā nerekou. Tepeesak 'gā jekatu'oga 'jau.

Oje'ega 'gā nupe imonoawet

¹⁶ Janejararete 'ga 'ā mama'e esage jararetea. Tepē mopy'ata'wa ki 'ga pē mogyau. Ako futat 'ga pē pyri.

¹⁷ 'Awamū je ka'arana kwasiaawa ppyka tepo pe. Teje'ega je amono ikwasiaa ka'aran are pē nupe pē futaa. A'eramū pēē jeremikwasiarera resaka. “Paulo 'ga futat ok-wasiat imua janee rai'i”, 'jau nipo pēē pejejaupe jeremikwasiarera ka'arana pejejeupe iwaēmamū. Teje'ega je omono pē nupe pē futaa najuejue etee.

¹⁸ Jarejararete 'ga resagea pē nerekoa je afutat.

Kweramū etee jeremimome'ua.

1 Timoteo

Timoteo 'ga Paulo 'ga remimu'efer amū. A'eramū Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou Timoteo 'ga upe muku ojewi 'ga rekoramū 'ga mu'akwaapa mama'e are rakue. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko esage are 'ga ikwasiari imonou 'ga upe. Na'ga etee rūi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou Timoteo 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou enee, ki Timoteo. Jejui Kristu 'ga 'ã je mono kwe pe ojemome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Ga Ruwarete 'ga 'ã jane katu'okara. 'Ga nanē je mono Jejui 'ga mome'waramū ikue nū. Jejui 'ga ree sajemogypygy ete jarejemogyau. A'eramū je a'eramū tewau 'gã je'eg imū kwe pe morogyta esage mome'wau tekou 'gã nupe. ² Ymã te ako je Jejui 'ga mome'ui enee ikue, ki Timoteo. Aipo renupawe ako ene 'ga rerowiaa ikue. A'eramū ene jera'yra 'jawe ekou jee.

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. 'Gã nesagea ene rerekoa je afutat. Ene ree 'gã jemuaēma nanē je ifutaa nū, ene mopy'ata'waa 'jau.

Moromu'jat tywet

³ Efesu pe jarekou ako je 'i enee ikue: “Au etee eko ra'ne. Je tee oo peu Masetoni ywy pe”, 'jau ako je enee teo enune ikue. 'Awamū je 'ã 'jau'japa enee nū: Peu futat epyta je, a'e je enee. Peuwara 'gã amū ajamu'e tywerete tee ajemogyau. NaJarejuwarete 'ga je'eg are rūi 'gã jamu'ei. O'me are etee futat 'gã jamu'ei. “Pemu'e awi 'gã mama'e a'je'em are”, ere ki 'gã nupe. “Au'je aipo apo re”, ere ki 'gã nupe. ⁴ 'Gã 'ã oje'eg ekoete ajamu'jau. Morogyta ymaner are etee 'gã 'gã mu'ei ajemogyau. Ajamueu 'gã oypy 'gã nee. A'eramū ki ene 'gã je'eg ekoete momika 'gã nui. Aipo mome'ua nuerowiarukari Jejui 'ga ae upe. Nanarūi ae Jejui 'ga rerowiaaramū. Nije'eg ekoetei jane Jejui 'ga rerowiaaramū. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee ae jamu'ei. 'Ga je'ega renuw ire 'gã 'ga kwaawi futari. ⁵ “Jarejuwarete 'ga je'eg are etee futat pejamu'e, ere ki 'gã nupe”, a'e je ako ene upe ikue. 'Ga je'ega renuw ire nipo 'gã ywyter esageramū ajemogyau. Mama'e esage kwaapa ajemogyau, mama'e esagea etee iapou ajemogyau 'ga upe. 'Ga je'ega renuw ire 'gã a'jea futat Jejui 'ga rerowiari. A'eramū 'gã a'eramū oporomutaramū nanimenime 'ga ree. Ajuee nanē 'gã opota'waramū nū. ⁶ A'ere nipo 'gã amū ako esage awi 'gã poiri futari. 'Gã oje'eg ekoete akou. Ajamueu ekoete 'gã akou. ⁷ “Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jaramū toko 'jau kwy”, e'i 'gã numiamū. “Je 'ã 'ga je'ega kwaapa katu katu”, 'jau 'gã. A'ere naani. Naeapyoi futari 'gã 'ga je'eg are. A'eramū 'gã 'gã mu'jawarūe'em. 'Gã nokwaawi agawewi futat 'ga. A'etea 'gã 'gã mu'e ekoete akou. Naikwaapa rūi.

⁸ Ymã te 'ã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari ka'aran are rakue. Aipoa 'ga 'eawera esage futat. A'eramū jane 'ga je'eg imū mama'e apo re, jarejesageramū futat jarejemogyau 'ga upe. ⁹ A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarera mama'e tywera apoaramū aetywera resaukaa ae upe. Nako esage ma'e 'gã nupe rūi Moisesi 'ga 'ga je'ega kwasiari rakue. Ako tywet ma'e 'gã nupe etee 'ga ikwasiari rakue. 'Gã tywer are 'gã mueapyoukaawamū te 'ga ikwasiari inuga rakue. Ako tywet ma'e 'gã nomojerowiari futari 'wyriara je'ega. Jarejuwarete 'ga remifutara 'gã nuapoi futari. Nomuorywi 'gã Jarejuwarete 'ga. Mama'e tywera etee futat 'gã wapo. Niporomutari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga je'ega nanē 'gã ifutare'ema nū. 'Gã oporojuka ma'ea futat. 'Uwa miamū futat 'gã ajuka. Oya miamū futat 'gã ajuka. ¹⁰ Ako tywet ma'e 'gã akou ajuemireko are. Kūjāmera 'gã nanē akou ojomen are nū. Kūima'eramū nanē akou ajuee nū. Kūjāmera nanē akou ajuee nū. A'ea nia'wyri futari Janeruwarete 'ga upe. Ako tywet ma'e 'gã nanē ojopyyka ojomoporowykyaukaa. A'eramū 'gã ojomepyawe'em. 'Gã o'meramū e'i akou. 'Gã o'joje'ēwu'jaga. Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'ere 'gã 'ga je'eg imū mama'ea

nuapoi. Aipo 'gã nupe Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue, aipoa mama'e tywer awi 'gã mosiawamũ rakue. ¹¹ “Ekwap kwe pe je mome'wau 'gã nupe. Werowiarãmũ Jejui 'ga pẽ katu'ogi, ere ki ewau 'gã nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ikue. A'eramũ je 'ga je'ega etee imome'wau. Janeruwarete 'ga 'ã esage a'jea futat. Nitywi amũ 'ga 'jawe esage ma'e 'gã.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

¹² Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga te 'ã, opãjẽa amut jee ikue. A'eramũ je a'eramũ tewau 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe tekou. A'eramũ je 'jau 'ga upe: “Au'jete epãjẽ eremut jee, je moporowykyaukaa ejeupe”, 'jau je 'ga upe, 'ga muorypa ee. 'Ga 'ã je kwaap katu katu futat. Je 'ga remiesagetea. A'eramũ 'ga ojemogypyka etee je ree, oporowyky apoukaa jee. “Paulo 'ga jeje'eg are 'gã mu'ea esage jee. Tamono 'ga tekotee 'gã nupe teje'ega mome'waramũ 'jau kwy”, 'jau Janejararete 'ga ojeupe jee. ¹³ Ymã te je Jejui 'ga rereko tyweretei ikue, 'ga kurapa ikue. 'Ga remiayuwa 'gã nanẽ je erekou tyweaete ikue nũ. A'etea 'ga ajemuaẽma je ree ikue. Nakwaawi je 'ga ikue. A'eramũ je 'ga rerowiare'ema tekou ikue. A'eramũ je te'akwaawe'emamũ tekou ikue. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaẽma je ree ikue. ¹⁴ Jetywerete agawewi je ikue. A'etea 'ga oporokatu'ogiwaramũ je ree ikue. Naapoi agawewi je mama'e esagea 'ga upe ikue. A'etea 'ga ajemuaẽma je ree. 'Ga 'ã ojerowiarukaa jee. 'Ga 'ã je mopota'waukaa 'gã nee. Jejui 'ga ree je jemujari 'awamue. A'ere 'ga naje upe etee rũi iapoi. Najuejue etee 'ga iapoi ojee ojemujat ma'e 'gã nupe. ¹⁵ “Ymã te Jejui Kristu 'ga ruri ywy pe aetywera katu'okawamũ rakue”, sa'e ki jarekou. Aipo 'ea a'jea futat. A'eramũ ki jane aipo 'e rerowiaa. A'jea futat 'ga ruri aetywera katu'okawamũ ikue.

Je ako jetywerete agawewi futat 'gã apyraapa ikue. ¹⁶ A'etea Janeruwarete 'ga ajemuaẽma je ree ikue. A'eramũ Jejui 'ga je katu'oka je mogou wemiayuwamũ ikue. Je katu'og ire nipo je resakara 'gã 'jau: “Kuu. Paulo 'ga katu'og ire nipo 'ga jane nanẽ futat jane katu'ogi 'awamũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe. “Paulo 'ga wi opoire'ema nipo 'ga jane wi nanẽ futat opoire'ema nũ”, 'jau nipo je resakara 'gã. A'eramũ nipo 'gã nanẽ Jejui 'ga rerowiaa, ojekatu'ogukaa 'ga upe. A'eramũ 'gã nanẽ awau jane rupi ywag ipe. Jejui 'ga pyri jarejemogyau nakwaparimũ warãu rũi futat. ¹⁷ A'eramũ ki sa'e Jarejuwarete 'ga upe: “Ene te 'ã eneresage oree. 'Wyriararete esageramũ futat 'ã ereko oree”, sa'e ki 'ga upe. “Ene te 'ã okoeteete ma'ea. Neremanũi futari. Ore 'ã naruesagi agawewi ene. A'ere ore eneremiapofera resagi. A'eramũ ore enereko kwaapa futat”, sa'e ki 'ga upe. “Ene te 'ã eneresage tekotee 'gã nesage apyraapa. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawe. Namutamutat ene etee futat ereko”, sa'e ki Jarejuwarete 'ga upe.

¹⁸ Ene 'ã jera'yra 'jawe jee, ki Timoteo. Enup katu katu ki jeje'ega. Ymã te Janeruwarete 'ga 'gã amũ moje'egukari ene ree rakue. “Timoteo 'ga nipo ako moromu'jaramũ. Je ree nipo 'ga 'gã mu'jau”, 'jau Janeruwarete 'ga jee, 'jau 'gã enee ikue. Janeruwarete 'ga oje'ega 'gã nupe ra'ne. A'eramũ 'gã aipoa mome'wau enee. A'eramũ je 'jau ene upe: 'Gã 'eawer are ejea'at ekou. 'Gã 'eawer imũ etee futat ene 'gã mu'jau morogyta esage are. Eporowyky esage ki Jarejuwarete 'ga upe, 'jau je enee.

¹⁹ Erepoit kasi 'ga rerowiar awi ne. Mama'e esagea etee ki eapo ekou. Mama'e esage kwaapa ki mama'e esagea etee eapo. 'Gã amũ nipo mama'e esage kwaapa futat numiamũ. A'ere nipo 'gã mama'e tywera etee futat iapoi. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Aipoa nia'wuri agawewi. A'etea je aapo”, 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ nipo 'gã opoia futat Jejui 'ga ree ojemogypyg awi. Sã'ã 'ga amũ yara rape kwaawa agawewi. A'etea 'ã imonou ekoete ita 'arimũ imamuka imote'aa. Nan tee futat ae mama'e esage apo kwaawi agawewi. A'etea mama'e tywera etee iapou. A'eramũ 'gã ojemote'aa. ²⁰ Aipo apoara 'gã amũ Imeneu 'ga, Aresãri 'ga retee. Mama'e esage apo kwaapa agawewi. A'etea 'gã ikwaapare'ema 'jawe etee mama'e tywera apou'jau'japa. A'eramũ je 'jau:

Tene mama'eukwaawa 'wyrriara 'gã nereko tyweretei ra'ne. A'eramũ nipo 'gã ojewya Jejui 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ nipo 'gã opika Jejui 'ga kuraw awi, 'jau je 'gã nupe.

2

Pemono ki pejeje'ega 'ga upe

¹Awamũ je 'i enee, ki Timoteo: Pe'je sajemogy jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee najuejue etee, a'e je enee. “Epoar iki 'gã, Kiapi'ni. Ejejuka esage 'gã nee”, sa'e ki 'ga upe 'gã nee. Mama'e esagea 'ga wapo janee jepi. A'eramũ jane 'jau 'ga upe: “Au'jete mama'e esagea ereapo oree”, 'jau ki jane 'ga upe, 'ga muorypa ee. “Ene 'ã ejejukau esage ore ree. Ene 'ã eneresage oree”, sa'e ki 'ga upe, 'ga resage mome'wau 'ga upe.

²Jare'wyrriara 'gã nee nanẽ ki jareje'ega simono Jarejuwarete 'ga upe nũ. Jare'wyrriararetea 'ga ree, jare'wyrriana'nã 'gã nee. Mĩmera 'gã nee ki jareje'ega simono 'ga upe: “Epoar iki ore'wyrriara 'gã, Kiapi'ni. Emu'akwaap 'gã 'gã porowyky are”, 'jau ki jane Jarejuwarete 'ga upe. Aipoa jane iapo re nipo 'gã ojejukau esage jane ree. A'eramũ jane jarepota'waramũ jarejemogyau jarejee, jarejemogyau esage.

³'Ga upe jareje'ega monou nipo jane 'ga muorywi. Aipoa esage, 'jau nipo 'ga, ojeupe jane jareje'ega monoramũ. 'Ga 'ã jane katu'okara. ⁴'Ga 'ã iporokatu'ogiwet ae ree najuejue etee. A'jea futat 'ga je'ega. A'eramũ 'ga najuejue etee oje'ega kwaawa futaa. ⁵⁻⁶Janeruwarete 'ga 'ã majepi etee. Nitywi 'ga amũ 'ga 'jawe. 'Ga 'ã esage futat. A'eramũ 'ga mama'e tywera upe wuage'emamũ. Mama'e tywera 'ga mamara'neukaa. A'eramũ 'ga mama'e tywera apoara 'gã nerekou tyweaete, 'gã monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere Jejui Kristu 'ga ruri 'au ywy pe. Ae 'jawe futat 'ga ruri. A'eramũ 'ga ojejukaukaa 'gã nupe, janetywera mepyawamũ. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau jane upe. Janetywera 'ga omepypap. Oporogyta 'ga 'Uwarete 'ga upe jane ree. A'eramũ 'ga 'awamũ najuejue etee 'gã katu'oga futaa. 'Awamũ iwaẽmi 'ga kwaapawa upe. ⁷A'eramũ Janeruwarete 'ga je monou imome'waukaa 'gã nupe, amunawa moymoyka ikue. “Ere ewau morogyta esage mome'wau 'gã nupe najuejue etee. Janeruwarete 'ga iporokatu'ogiwet pẽ nee, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. “Jejui 'ga 'ã janetywera omepypap. A'eramũ pẽ 'awamũ pejetywera moirukaa Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga U'agesage monou pẽ nupe oje'jawe pẽ mogyau, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. A'jea futat 'ga je monou imome'waukaa judeue'ema 'gã nupe, okwaapare'ema 'gã nupe najuejue etee.

⁸'Awamũ je pẽ mu'ei Jarejuwarete 'ga upe pẽporogyta are. “Jejui 'ga rerowiaara 'gã jatykaramũ ki pejeje'ega pemono Jarejuwarete 'ga upe, ajatyka ma'e 'gã nowase”, 'jau ki ene kũima'efera 'gã nupe. “Pejuee pejemara'ne'emamũ pejeporogytau 'ga upe. Pejejamuewe'em nanẽ pejeporogytau 'ga upe nũ”, 'jau ki ene 'gã nupe. “Esage ma'eramũ pẽ pejepoa pemowywyt pejeje'ega monou 'ga upe”, 'jau ki ene 'gã nupe.

⁹⁻¹⁰Kũjãmera 'gã nupe nanẽ ki ere nũ: “Pejemokaturam kasi pejepira resaukaawamũ etee ne. Napejemokaturama rũi pẽnesagea wesaukat. Pẽ nesaka sipo 'gã ma'ja 'jau ajaupe? 'Kyna raity kyna muesage', e'i sipo 'gã ajaupe? Naani. Napẽnaitya rũi pẽ muesage Janeruwarete 'ga upe. Pẽneko esagea te pẽ muesage 'ga upe. Aipoa tee 'ga amuoryp. Aipo 'jaramũ, 'Je 'ã Jejui kiã remiayuwã, pe'je ekoete pejemogyau. A'eramũ ki pẽ pejemogyau esage 'ga upe”, ere ki kũjãmera 'gã nupe. “Pejemojewajewag ekoete kasi pejemogyau ne. Ita kamaap, ita mo'yt, ita fãyrũ, taity esage. Mĩmera nepẽ muesagea'uweri Janeruwarete 'ga upe. Pẽneko esagea tee Janeruwarete 'ga afutat”, ere ki kũjãmera 'gã nupe, a'e je enee.

¹¹Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau ojemu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are te. A'eramũ ki kũjãmera 'gã opika etee ajemogyau enupa. ¹²Ae jatykaaw ipe kũjãmera 'gã naae mu'earũi kũima'eramũ. Kũima'eramũ etee te ae jamu'akwaawi. Na'wyrriara rũi kũjãmera 'gã. A'eramũ ki kũjãmera 'gã wapyakau etee ajemogyau. ¹³Aeypy 'gã apou 'ã Janeruwarete

'ga kũima'e 'ga ra'ne iapoi rakue, Atãu 'ga ra'ne rakue. A'ere 'ga kũjã ãẽ apou rakue, Ewa ãẽ rakue. ¹⁴ NaAtãu 'ga upe rũi mama'eukwaawa 'wyrriara 'meramũ rakue. Ewa ãẽ upe etee te i'meramũ rakue. Ewa ãẽ ra'ne te 'ã mama'e omote'at rakue, Jarejuwarete 'ga je'ega anupe'ema rakue. A'eramũ kũjãmera 'gã kũima'eramũ ae mu'javarũe'em.

¹⁵ Ewa ãẽ ra'ne mama'e omote'at. A'eramũ kunumã wayramũ kũjãmera 'gã nupe. A'etea Janeruwarete 'ga kũjãmera 'gã katu'oka, Jejui 'ga rerowiar awi 'gã poire'emamũ. Ajuee ojejuka esage awi 'gã poire'emamũ, ajemogy esage awi 'gã poire'emamũ, Jarejuwarete 'ga muoryw awi 'gã poire'emamũ. Mĩmer awi 'gã poire'emamũ Janeruwarete 'ga kũjãmera 'gã katu'ogi futari.

3

Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriat

¹ A'jea futat poa ae mu'e esageawa te. 'Awamũ je ene mu'ei Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe 'wyrriara amũ mũ'ẽ are, pastor amũ mũ'ẽ are. 'Ga amũ nipo wekoweramũ 'wyrriaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. "A'e 'ga morowyky esagea afutat ojeupe oporowykyawamũ", 'jau ore jepi. A'jea futat aipoa. ² A'eramũ ene ajueape ako esage ma'e 'ga etee futat imogou 'wyrriaramũ ajaupe. Ekoarũe'ema 'ga kasi eremono 'wyrriaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe ne. Majepei tee ki 'ga remirekoa. I'akwaap ma'eramũ ae poromũ. Ako esage ma'eramũ ae poromũ. Oje'wyr ipe 'gã mo'wy'wyrara 'ga poromũ, mama'ea 'gã nupe imonoara 'ga poromũ. Ojemu'akwaap 'ga mama'e tywera apoe'em are. A'eramũ 'ga Janeruwarete 'ga je'eg are oporomu'jau. ³ Kawĩajaiwa 'wara 'gã nokoa'uweri Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriaramũ. Nojonupãaramũ rũi ae rekoi 'wyrriaramũ ajaupe. Ajaupe ita'wa ma'eramũ te ae rekoi 'wyrriaramũ ajaupe. Naka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'eramũ rũi ae poromũ. ⁴ Opytun are ojejuka ma'eramũ ae poromũ. Wa'yr are ojejuka ma'eramũ ae poromũ. Wa'yra upe oje'eg ma'eramũ ae poromũ. A'eramũ 'ga ra'yra ojeupe 'ga je'egamũ 'ga je'ega renupa etee. Wa'yra mu'jaramũ ae poromũ. ⁵ Wa'yra mu'e'em ire sipo ae maran Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'jau mama'e are? Naani. ⁶ Jejui 'ga rerowiar yau 'gã nanẽ kasi eremono 'wyrriaramũ ajaupe ne. Kasi a'e pe 'ga omogo re, je jeresage 'gã nupe, tekotee 'gã nesage apyraapa, 'ga 'i ne ojerowiaraipe ojee etee ne. Ojee ojerowiaraipe ma'e 'gã nia'wyrri Janeruwarete 'ga upe. Ymã te mama'eukwaawa 'wyrriara jerowiaraiwi ojee rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga imuẽma imua ywag awi rakue. Ojee ojerowiaraipe ma'e 'gã nanẽ Janeruwarete 'ga erekou tyweaete i'jawerimũ etee futat. ⁷ Esage ma'e 'gã etee ki emono imogou 'wyrriaramũ 'gã nupe. 'Wyrriarama 'gã ki tuereko esage Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã. "Kuu. 'Ga esage", te'i 'gã ajaupe 'jau. A'ere kasi "nia'wyrri 'ga", 'ga upe 'gã 'eramũ eremono 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe 'wyrriaramũ ne. Kasi a'e pe 'ga mono 'ga mĩjamũ, mama'eukwaawa 'wyrriara ruri 'ga porowyky mote'aa 'ga wi ne. A'eramũ ene esage ma'e 'ga etee imogou 'gã nupe. Nanuara 'gã etee ki emogo 'wyrriaramũ 'gã nupe.

'Wyrriara 'ga poaat

⁸ 'Wyrriara 'ga poara 'gã nanẽ ki tako esage nũ, diacano 'jawa nanẽ ki tako esage nũ. O'wyrriara 'ga 'jawe futar iki 'gã tako esage. Ti'me kasi 'gã ne. Ojemuawapit ma'eramũ te ae poromũ. Kawĩajaiwa 'wara 'ga nokoa'uweri 'wyrriara 'ga poirũnamũ. Naka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'eramũ rũi ae poromũ nanẽ nũ. ⁹ Jarejuwarete 'ga je'ega kwaaparamũ te ae poromũ. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane jarejemogy esagea kwaapa. A'eramũ aipo 'ga je'eg are eapyo ma'ea etee futat akowarũmũ. 'Ga je'eg are eapyo katu ma'eramũ nanẽ ae poromũ nũ. Mama'e esage kwaapa ki 'ga mama'e esage etee futat tuapo. ¹⁰ Pejejeupe 'ga mono enune ki pejomajatyka ra'ne, pejeporogytau 'gã nee ra'ne. "Esage te 'gã pẽ nupe?" 'jau ki pẽ pejejaupe. Nia'wyrri 'gã 'eramũ pẽ 'gã mogowe'em. Esage futat 'gã oree 'eramũ pẽ 'gã monou imogyau pejejeupe.

¹¹ 'Gã nemirekoa nanë ki tako esage nũ. 'Gã nemirekoa nipo wa'wyre'emamũ 'eramũ nanë kasi eremogo 'gã 'gã nesakaramũ ne. Namorogyta'ywa rũi kasi 'gã nemirekoa ne. Kawĩajaiwa 'wara 'ga remireko 'eramũ kasi 'ga eremono imĩina ne. Ojemuawapit ma'e tee nipo ajee 'ga remirekoa. A'eramũ eẽ u'eawer imũ etee futat mama'e apou.

¹² 'Wyriara poirũ 'gã nemirekoa nirũi futari. Majepei tee futat 'ga remirekoa. Wa'yra upe oje'eg ma'eramũ nanë nũ. Wog ipe ajemogy ma'e 'gã nupe oje'eg ma'eramũ nanë nũ.

¹³ Oporowyky esage re nipo 'ga ojemu'jaga kũima'eeteeteramũ 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga okyjawe'em Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe kwe pe awau. "Jejui 'ga 'ã Janejararetea. 'Ga 'ã ore aruerowiat", 'jau nipo 'ga awau kwe pe 'gã nupe, tekotee 'gã nupe.

¹⁴ Jeatawerayay je ene pyri numiamũ, ki Timoteo. A'ere je nakwaawi we tewawa. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou ene upe. ¹⁵ Jeo poromukuran iki ka'arana pemogyta. A'eramũ pẽẽ pejemogy esage kwaapa. Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat jane. Okoeteete ma'e 'ga remiayuwa futat jane. A'jea futat 'ga je'ega. 'Ga je'ega jane sikwaap. Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat jane. Sã'ã tupaa'mywa 'oga ppykoga. Nan tee futat 'ga je'ega rekoi jane pype. 'Ga je'ega kwaapa nipo jane jarepoire'ema 'ga rerowiar awi mama'e tesirũa jarejeupe ijesaukaramũ. ¹⁶ Ymã te 'ã janepyy 'gã naeapyoĩ Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. Nokwaawi janepyya, "Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga nipo 'ut amanũmũ ae katu'okawamũ" 'ea rakue. A'ere 'ga 'awamũ jane mueapyoĩ ee. "Jejui 'ga 'ua ywy pe rakue, kũima'eramũ rakue.

Ywy pe 'ga rekoramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau: 'Jejui 'ga esage.

Nuapoi futari 'ga mama'e tywera', 'jau 'ga 'Agesagea 'ga upe.

Ywagipewara 'gã nanë Jejui 'ga resaka nũ, kũima'eramũ 'ga reko resaka nũ.

'Ga rerowiaara 'gã amũ awau kwe pe 'ga mome'wau.

A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete.

A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga mojewya 'ga monou 'ga mojeupia oje'wyr ipe nũ."

4

I'me ma'e

¹ 'Awamũ je ene mu'ei i'me ma'e 'gã nee nanë futat nũ. A'eramũ ene 'gã je'ega rerowiare'ema. Janeruwarete 'ga 'Agesage e'i: "Anure nipo, Janeruwarete 'ga wemi-
apofera mateepawe'emaue 'gã amũ poiri Jejui 'ga rerowiar awi. Mama'eukwaawa 'wyriara nipo o'meramũ 'gã nupe ojerowiarukaa 'gã nupe. A'eramũ nipo amumera 'gã opoia futat Jejui 'ga rerowiar awi", 'jau 'ga 'Agesagea jane. Mama'eukwaawa remi-
ayuwa 'gã 'ã i'me ajemogyau jane. ² I'me ma'ea futat 'gã. Nokwaawi futari 'gã mama'e a'jea miamũ. Namutamutat 'gã mama'e tywera apoi ajemogyau. A'ere 'gã 'awamũ mama'e esagea ojeupe iapoa nokwaawi. Nojemu'akwaawa'uweri 'gã mama'e esage apo are. Nokwaawi futari 'gã wemiapo tywera. ³ "Ku'jywa 'ga aeremirekoa nafutari", 'jau futatee nipo 'gã ajaupe ajemogyau. A'ere 'gã 'me ate 'gã jemogyramũ. "Awa mama'ea pe'u. A'ere kasi pea pe'u ne", 'jau 'gã 'me irũa ajamu'jau i'upyre'em are. A'ere naani. 'Gã 'me ate. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga mama'e apoi janeremi'uramamũ futat rakue. A'ere ae Jejui 'ga kwaaw ire mama'e 'u katu katu etee futat jarejemogyau. 'Ga upe jareje'ega mono re jane mama'e 'ui katu katu etee futat. "Au'jete mama'ea eremut oree 'ga upe" 'e re ae mama'e 'ui katu katu etee. ⁴ Esage Janeruwarete 'ga remiapofera. Mama'ea 'ga wapo janeremi'uramamũ futat rakue. A'eramũ jane, mama'ea kasi pe'u ne, 'jawe'em 'gã nupe. A'ere ki "au'jete mama'e esagea eremut oree", sa'e etee Jarejuwarete 'ga upe mama'e 'u enune. ⁵ "Mama'ea je aapo pẽnemi'uramamũ", e'i 'ga 'ã jane rakue. A'eramũ 'ã jane jarejemi'war enune 'jau 'ga upe jepi: "Au'jete mama'ea eremut oree. Oreremi'urama eremut oree", 'jau jane 'ã 'ga upe jepi, jarejemi'war enune jepi. A'eramũ jane mama'e 'wau katu katu etee futat. Nitywi mama'ea i'upyre'ema jane.

Jejui 'ga remiayuw esage

⁶ Aipo are ki 'gã emu'e, ki Timoteo. Jejui 'ga rerowiaara 'gã ki emu'e. 'Gã nupe aipo mome'u esageramũ. Jejui Kristu 'ga remiayuw esageramũ futat ereko. A'eramũ ene ai'iwe, ai'iwe 'jau Jarejuwarete 'ga je'ega mogytaw ekou. 'Ga je'ega a'jea futat. A'eramũ ene imogytaw ekou ejea'aramũ ee. A'eramũ ene 'ga je'eg imũ etee futat ekou. A'eramũ ene eojere'emamũ futat mama'e apou ekou 'ga je'eg imũ etee futat. ⁷ A'ere kasi morogyta ymaner are ereapyaka ne. 'Gã amũ nipo janeypy 'gã je'ega mome'wara. A'ere kasi ereapyaka 'gã je'eg are ne. Aipo mome'ua najane mojemogyppyga'uweri jane mogyau Janeruwarete 'ga ree. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee ejemu'jau ekou. 'Ga je'eg are etee ejemu'jau nipo 'ga remifutar imũ etee futat mama'ea ereapo. ⁸ Janejemamuakara nanẽ esage 'ga upe nũ. A'ere 'ga je'eg imũ jane jemogya te esageramũ 'ga upe. "Janeruwarete 'ga je'ega nipo jane mogy esageukaa 'au ywy pe. A'eramũ jane jaremanũ re jarewau jarejemogyau ywag ipe 'ga pyri", 'jau ore jepi. ⁹ Aipo 'ea a'jea futat. Tuapyaka esage ki 'gã ajemogyau ee. Tuerowiar iki 'gã aipoa. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'ã ywag ipe 'ũi. 'Ga 'ã jane sirowiat. 'Ga pyri jareoa 'ã jane siapesak jarejemogyau. A'eramũ jane a'eramũ jarewau 'ga mome'wau tekotee 'gã nupe. 'Gã amũ nipo 'ga rerowiaa jane 'e renuw ire. 'Ga 'ã ae katu'okara. Najuejue etee ae katu'oga 'ga afutat. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã katu'oka a'jea futat.

¹¹ "Paulo 'ga je'ega ki peenup katu katu", ere ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. "Emu'e ki 'gã Jejui 'ga porogyta are. 'Ga je'ega ki peenup", ere ki 'gã nupe. "Ga je'eg imũ pejemogyau esage", ere ki 'gã nupe. ¹² Ene 'ã kunumũũa agawewi. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga ene mono peu 'gã mu'jaukaa ojee. A'eramũ ene ekou esage 'gã nowase. A'eramũ nipo 'gã, ene resag ire, ene 'jawe ajemogyau, mama'e esagea etee iapou. Eje'ega esageramũ ekou 'gã nupe. Ejejuka esage ki ekou 'gã nee. Erowiar iki Jarejuwarete 'ga. Mama'e tywera kasi ereapo ne. Eko esage ki. A'eramũ 'gã ojemu'jau ene ree. ¹³ Jeo poromukuran Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana mogytaw ekou 'gã nupe, ajatyka ma'e 'gã nupe. Emu'e ki 'gã morogyta esage are. Emu'akwaap ki 'gã 'gã neko esage are.

¹⁴ Ymã te ako Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã amũ opo monoi eneapyte'rarimũ ikue, ene resaukaa 'gã nupe ikue, ene monou Jarejuwarete 'ga mome'waramũ 'gã nupe ikue. A'e pe ako 'gã amũ 'jau ene upe ikue: "Je 'ã tepãjẽ omono 'ga upe 'ga moporowykyaukaa tejeupe, e'i 'ga enee, ere ki 'ga upe, e'i Janeruwarete 'ga jee", 'jau ako 'gã amũ ene upe ikue. A'eramũ je 'awamũ 'jau ene upe nũ: 'Ga pãjẽ mũ etee futat eporowyky ekou, 'jau je ene upe. ¹⁵ 'Ga je'eg are ejea'aramũ ekou. A'eramũ nipo ene resakara 'gã 'jau enee: "Jejui 'ga je'eg imũ etee futat 'ga rekoi oporowykyau", 'jau nipo 'gã enee, ene resag ire. ¹⁶ Ejemuaẽm iki ekou ejee. 'Ga je'eg imũ etee futat eko eatau. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee ki 'gã emu'e. Enup katu katu ki aipo 'ea. 'Ga je'ega etee ki emome'u 'gã nupe. Aipo apo re nipo ereo ywag ipe ekou Jarejuwarete 'ga pyri, emanũ re. Eneremimu'efera 'gã nanẽ futat nipo awau 'ga pyri ene amu'e re nũ.

5

Jejui 'ga rerowiaara 'gã neko esage

¹ 'Awamũ je ene mu'ei Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'akwaaw are. 'Gã 'ã Jejui 'ga rerowiaar yaua. 'Awamũ etee ako 'gã Jejui 'ga rerowiari ai'i. A'eramũ ene 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Sawa'e 'ga amũ mama'e tywera aporamũ kasi ereje'egay 'ga upe ne. Eporogyta esage etee ki 'ga upe, 'ga mu'jau ejuwa 'jawe futat. "Mama'e tywera apoa nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Mama'e esagea etee eapo 'ga upe", ere esage etee ki 'ga upe, 'ga mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Ipyau 'gã nipo mama'e tywera mũ apou. A'eramũ nanẽ ki eje'ega 'gã nupe ejewirera 'jawe futat, 'gã mu'jau ee nũ.

² Kūjāmera 'gā nupe eje'ega kasi ere ejeupe ne: Kuu. Te 'ā nooi te'apa amū fue'i, ere kasi ejeupe ne. Wāiwī ēē mū upe eje'ega, eje'eg esage etee futat ēē upe, ey 'jawe. Kūjāmuku 'gā nupe nanē eje'ega ejenyra 'jawe etee futat nū.

³ 'Awamū je ene mu'ei imen manū ma'efera 'gā nee nū, ipytune'ema 'gā nee. Tojejuka esage ki Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'gā nee. ⁴ Imen manū ma'e nipo wa'yramū amū, wemiarirūnamū nanē nipo nū. A'eramū ki 'gā tojejuka oy are maranamū ojarŷi are 'jau. Aipoa Janeruwarete 'ga afutat. Pejepyton are pēpota'wa pāwēa futat esage Janeruwarete 'ga upe. Janewuja'i are 'ā janey jejukai jane ree rakue. Mama'ea 'ā 'gā imua janee rakue. Janeruwa nanē 'ā mama'e mua janee, mama'e apou janee 'jau rakue, janewujaramū rakue. A'eramū jane 'awamū jarepojejukaramū jarey are ipy'rau. Jane jarepojejukaramū jarejuw are nanē nū. Jarejamŷi are, jarejarŷi are, mīmer are ki sajejuka 'gā nee 'gā py'rau.

⁵ Majawera 'gā amū nipo wa'yre'emamū amū wemiarirūe'emamū nanē nipo nū, opytune'emamū nanē nipo 'gā nū. A'eramū nipo 'gā Jarejuwarete 'ga ree tee ojemogypyka ajemogyau. Au'jeteramū nipo 'gā oje'ega monou akou 'ga upe. "Mama'ea emut jee. Nitywi mama'ea jee", 'jau nipo 'gā akou Jarejuwarete 'ga upe. Aipo 'gā ki sipoat, mama'e monou 'gā nupe. Sajejuka ki 'gā nee. ⁶ Imen manū ma'efera 'gā amū nipo awau aku'iramū etee akou ojee. Ojee tee wea'aramū awau. Jarejuwarete 'ga ree jēmī wea'are'emamū akou. A'e 'gā ako amanū ma'e 'jawe etee 'ga upe. Aipo 'gā nee kasi pejejuka ne. ⁷ A'eramū ki ene je'eawer imū etee 'gā mu'jau. Kasi a'e pe majawera 'gā nee jane jejukae'emamū jane resakara 'gā 'i ne: "Kuu. Jejui 'ga rerowiaara 'gā nojejukai opytun are", e'i 'gā janee, jane ago'wau ne. A'eramū je 'jau pē nupe: Pejejuka ki majawera 'gā nee, a'e je enee. A'eramū jane resakara 'gā jane ago'wawe'em. ⁸ Jarepytuna 'gā mama'e tywe'emamū jarejejukau 'gā nee. 'Gā nee jane jejukae'emamū ia'wyre'emamū futat jane rekoi Jarejuwarete 'ga upe Jejui 'ga rerowiar awi opoit ma'e 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gā miamū opytuna 'gā nee ojejuka. Jane taetu 'ga rerowiaaramū jarepytuna 'gā nee jarejejukae'em ire 'ga rerowiare'ema 'gā tywera siapyraaw ine.

⁹ Imen manū ma'e 'gā, wāiwī 'gā nera etee ene imonou ikwasiaa ka'aran are, Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are inuga. Aipo 'gā oporowyky Jarejuwarete 'ga upe. Wāiwī 'gā poromū. Sesēta kwara mu'aarera 'gā nera etee futat ene inuga ee. Majepi tee imen ma'efera 'gā. ¹⁰ Wa'yra muaranuw esageara 'gā poromū. Oje'wyr ipe ae mo'wy'wyarera poromū. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā nee ojejuka ma'efera poromū, 'gā nupe mama'e monoarera poromū. Ojero'wu ma'efera 'gā nee ojejuka ma'efera ēē. Ajaupe mama'e esage apoarera ēē. Nanuara apoarera 'gā majawera 'gā nera etee ki ekwasiat inuga ka'aran are, Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are.

¹¹ Kūjā pyau 'gā amū mena nipo amanūmū ēē wi. A'e ēē rera kasi eremono Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are inuga ne. Anurenure'i nipo ēē oi kūima'e mū rekaa omenamū nū. A'eramū nipo ēē Jejui 'ga porowyky awi opoia etee ne. ¹² Omena manū re nipo ēē 'jau ojeupe: "Awamū je nomenaru'jawi futari. 'Awamū je Jejui kīā porowyky te futat taapo 'jau", 'jau nipo ēē ojeupe numiamū. A'e reewi nipo ēē anure ēē menaari nū. A'e ēē u'eawer imū mama'ea nuapoi futari. Aipoa nia'wyr Janeruwarete 'ga upe. ¹³ A'eramū ene aipo 'gā nera monowe'em Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are. Kasi a'e pe aipo ēē mama'e ojeupe imonoramū ēē weweramū akou ne. Awau kwe pe oporogytau akou 'oga moyka morogyta a'wyre'ema pyu ne. ¹⁴ A'eramū ki nanuara 'gā tomenaru'jap tāmējē. A'eramū futat 'gā wa'yramū. A'eramū futat 'gā oporowykyau wa'yra upe omena upe 'jau. A'eramū Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā jane ago'wawe'em ajemogyau 'gā nee. ¹⁵ Amumera majawera 'gā te ajee opoit Jejui 'ga rerowiar awi ai'i. Mama'eukwaawa 'wyrara remifutar imū

etee 'gã mama'e apou ajemogyau ai'i. Aipoa nia'wuri futari. ¹⁶ “Pěpytuna nipo amũ ako majaweramũ. A'eramũ pëe futat pejejekau ëë ree”, ere ki Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã kũjãmera 'gã nupe. Pejejuka kynu ree, te'i kasi 'gã Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã nupe ne. Eë futar iki tojejuka opytun are. Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã ki tojejuka ipytune'ema 'gã nee etee.

¹⁷ 'Awamũ je ene mu'ei jare'wuriara 'gã nee nanë nũ, pastor 'jawa 'gã nee nũ. Jare'wuriara 'gã nee ki sajejuka esage. Toporowyky esage ki 'gã akou. A'eramũ ki simepyuu 'gã. Mukũ ki 'gã nepya simono 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nupe, jaremu'jara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe ki simonouu mukũ 'gã nepya 'gã nupe.

¹⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue: “Ejeupe ejeymawa iporowykyramũ kasi eresimat ejeymawa ne. Tene ki ijemi'wari akou oporowykyaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiarukaa inuga janee rakue. “Pejejeupe 'gã amũ porowykyramũ nanë ki 'gã pemepy”, 'jau nanë 'ga ikwasiarukaa inuga rakue nũ. A'eramũ ki pëe, peje'wuriara mepyau pejejeupe iporowykyawer are.

¹⁹ Peenup kasi peje'wuriara 'ga ago'oa ne. 'Ga amũ nipo 'ua 'wuriara 'ga mome'wau pë nupe: “Ekoay jane'wuriara 'ga mama'e tywera apou akou”, 'jau nipo 'gã pë nupe, Jeju'i 'ga rerowiaaramũ pë nupe. Majepeja 'ga etee imome'uramũ kasi perowiar ine. A'ere ki 'gã amũ nuru'jawamũ perowiat. ²⁰ Mama'e tywera 'wuriara 'ga iaporamũ ki eje'ega emoywyrafen 'ga upe pejejowase. A'eramũ enupara 'gã, aipo renupa, okyjau mama'e tywera apo awi. “Mama'e tywera aporamũ nipo 'ã 'gã oje'ega moywyrafeni janee 'gã nowase”, 'jau nipo 'gã ajaupe.

²¹ Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã mu'akwaaw are je ene mu'ei, ki Timoteo. A'eramũ ene jeje'ega renupa katu katu. Jeje'eg imũ etee ki mama'ea eapo, a'e je enee Jarejuwarete 'ga remianuwamũ, Jeju'i Kristu 'ga remianuwamũ, ywagipewara 'gã, mama'e tywera apoare'ema 'gã nemianuwamũ 'jau. Mĩmera 'gã nemianuwamũ je 'i enee. A'eramũ ene jeje'ega renupa katu katu. Ejejuka pãwë pãwë ki 'gã nee. ²² Epa kasi eremono ejemiesapytere'ema 'gã apyte'rarimũ ne. Esapytet ra'ne ki 'gã. 'Gã neko esage ra'ne ki esak. 'Gã neko esage resag ire etee ene epo monou 'gã apyte'rarimũ 'gã mogyau Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ. Ereko kasi mama'e tywera apoara 'gã 'jawe etee ne. Mama'e tywera apoara 'gã nui ki epojo'ok. Eko esage futar iki. Ereapo kasi mama'e tywera ne. ²³⁻²⁵ 'Gã amũ mama'e tywera wapo najuejue etee ajueape. A'eramũ jane 'gã tywera resaka. “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei”, 'jau nipo jane 'gã tywera resaka. A'ere nipo amumera 'gã mama'e tywera nuapoi ajueape. Jarejowase mama'ea 'gã iaporamũ jane 'ã 'gã nemiapofera kwaawi. A'ere jane jemime 'gã nemiapofera nikwaawi. A'ere nipo jane anure 'gã nemiapofera resagi katu katu. A'eramũ ene 'gã nesaka katu katu ra'ne Jarejuwarete 'ga porowyky pype 'gã munew enune.

Timoteo, 'awamũ je 'i enee. Ejejuka esage ki ejee. Enerewega 'ã nia'wuri. A'eramũ ene y'way ajai'wi 'wau ejewega upe. 'Ya etee kasi eretykur ine.

6

¹ 'Awamũ je ene mu'ei 'gã nemifaja 'gã nee. Ymã te 'ã 'gã amũ nitywi ka'aranũ pyu rakue. A'eramũ 'gã ojeme'egukaa 'gã nupe 'gã nemifajamũ rakue. A'ere 'gã 'awamũ Jeju'i 'ga rerowiaaramũ 'gã jemogyi. “Peenup katu katu ki pejejara 'ga je'ega”, ere ki 'gã nupe. “Peporowyky esageramũ tekotee 'gã jane ago'o eme 'jau”, ere ki 'gã nupe. Janeje'ega nanë 'gã ikurape'ema nũ. Nia'wuri aipoa, 'jawe'em 'gã janeje'ega upe. ² Pëjara 'gã nipo ako amũ Jeju'i 'ga rerowiaaramũ. “Jejara 'ga Jeju'i 'ga rerowiaara. A'eramũ nipo 'ga je nupãue'em. A'eramũ je teporowykyau'i'i etee inãinãĩ'i etee, pe'je kasi ne”, ere ki 'gã nupe. Naani. “Pejejara 'ga Jeju'i 'ga rerowiaara futat 'ga rekoramũ taetu pëporomutat 'ga ree. A'eramũ ki pëe pejeporowykyau esage 'ga upe”, ere ki 'gã nupe. Emu'e ki 'gã je'eawer are, ki Timoteo. Je'eawer imũ etee mama'e apoukaa 'gã nupe.

Jejui Kristu 'ga je'ega a'jea futat

³ Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ jane 'ga je'ega renu-paramũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apou. A'ere nipo 'gã amũ nafutari 'ga je'ega. A'eramũ nipo 'gã mama'e amutee are te nipo ajamu'jau. ⁴ “Je 'ã je'akwaap 'gã 'akwaawa apyraapa”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere naani. Ajamue ekoete te 'gã. Ajakurap te 'gã. Iporerekoaywet 'gã ajuee. Ojoje'ẽwu'jaga ekoete. Najuerowiari 'gã. ⁵ A'eramũ ajamueu etee akou. Nokwaawi 'gã mama'e a'je apoa. I'akwaawe'emamũ ae poromũ. Mama'e tywer are etee 'gã wea'aramũ akou. “Jejui 'ga rerowiaara 'gã ika'aranũũ kwai ajemogyau”, 'jau futatee 'gã ajaupe. “Je nanẽ nipo Jejui 'ga rerowiaaramũ tekou jeka'aranũũ kwai nũ”, 'jau futatee 'gã numiamũ. A'ere nanarũi. ⁶ Janeruwarete 'ga remifutara apoara 'gã a'jea futat ika'aranũũ kwai ma'e 'jawe iku'i akou. 'Ga 'gã okwaap. 'Ga esage futat. Janeruwarete 'ga esage futat, tekotee 'gã nesage apyraapa. A'eramũ ae 'ga kwaaparamũ aku'iramũ ajemogyau awau 'ga rape rupi. ⁷ Jarey awi jare'aa ypy 'ã jane niruri futari mama'ea jarepo pe. A'eramũ jane jaremanũmũ nanẽ mama'e rerawawe'em futat jarepo pe nũ. ⁸ A'eramũ jane jarejemi'urama tywamũ jarejekõẽãjamũ jarejemogyau. Jarejaity tywamũ jareku'iramũ nanẽ nũ.

⁹ Amumẽ ka'aranũũ mono'ogara 'gã mama'e tywera wapo ka'aranũũ mono'ogawamũ ojeupe. Mama'e yau resaka nipo 'gã 'i: “Kuu. Afutat je aipoa”, 'jau nipo 'gã. A'eramũ nipo 'gã ipyyka jemime ojeupe. Sã'ã 'miara. Mama'e resag ire ipige'ema ipy'araypara imogeukaa ukaja pype. A'eramũ 'ã ojejukaukaa wyra ukaja jara 'ga upe. Nan tee ka'aranũũ mono'ogara 'gã. U'akwaawe'emamũ awau mama'e tywera apou ka'aranũũ are. A'ere nipo nanuara 'gã nayrũnamũ anure. Nooi futari 'gã Jarejuwarete 'ga pyri. ¹⁰ Ka'aranũũ futar are ea'at ma'eramũ mama'e tywera iypyrugawa futat. A'eramũ ka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'e 'gã Jejui 'ga rerowiar are jẽmĩ wea'are'emamũ ajemogyau. 'Gã amũ ka'aranũũa futaa kwaiwete, Jejui 'ga futara apyraapa. A'eramũ nipo 'gã amũ Jejui 'ga rerowiar awi opoia futat. Kwaiwete agawewi 'gã ka'aranũũa. A'etea nipo 'gã 'i'arasigamũ akou, ojeupi etee futat ojereko tywerukaa.

Timoteo 'ga mu'akwaapawet

¹¹ A'eramũ ki ene Janeruwarete 'ga remifutara apoaramũ mama'e tywera apo awi ejea'gwau, ki Timoteo. Mama'e esage etee iapou. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'e apou ekou. Ejemogypygy ete ki ekou 'ga ree. Ejejuka esage ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. Ejeupe mama'eay ijesaokaramũ kasi erepoit 'ga rerowiar awi ne. Epota'wa esageramũ etee futat ekou 'gã nee. ¹² Sã'ã afuakara resaukaara 'gã. Ajuowajaa 'gã 'ã afuakara resaukaawamũ. Nojoman ekoete rũi nanẽ 'gã ajuetyka nũ. Ojoman esage te 'gã. Nan tee futat ejeko esagea resaukaa 'ga upe. A'eramũ nipo ene ewau ekou Jarejuwarete 'ga rape rupi. A'eramũ 'ga ene mujaa ojee. Ymã te ako 'ga ene muẽmi werowiare'ema 'gã nui ene mogou wemiayuwamũ ikue. Kwaiwete 'gã nowase ako ere ikue: “Je 'ã arowiat Jejui 'ga. 'Ga 'ã jetywera omoit je wi ai'i”, ere ako 'gã nowase ikue. “'Ga rape rupi too 'jau”, ere ako 'gã nowase ikue. A'eramũ 'ga ene monou wemiayuwamũ. A'eramũ ene 'awamũ ekou esage futat 'ga upe. ¹³ Janeruwarete 'ga ete 'ã jane mogy. 'Ga ra'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga 'ã oje'eg a'je mome'wau Põsiu Piratu 'ga upe, okyjawe'em rakue. Ma'eramũ 'ã je 'i 'awamũ 'gã nowase enee. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga je'ega ki enup katu katu. 'Ga je'eg imũ etee futar iki mama'e apo ekou. A'eramũ tekotee 'gã ene ago'wawe'em. A'eramũ ene etywere'emamũ ekou 'ga upe 'ga jew-yramũ. ¹⁵ Janeruwarete 'ga remifutara 'ara upe iwaẽm ire Jejui 'ga ruri ojewya nũ. Janeruwarete 'ga esage ma'ea. Iku'i ma'ea 'ga. 'Ga 'ã 'wyriararetea futat. 'Ga tee Janejararetea futat. ¹⁶ 'Ga etee te namanũi. Okoeteete ma'e 'ga futat. Esage futat 'ga. Nitywi futari mama'e tywera 'ga ree. A'eramũ 'ga wenyramũ akou. 'Ga renya kwara reny apyraapa. Nitywi futari esage ma'e 'gã 'ga 'jawe. A'eramũ itywet ma'e 'gã 'ga rerowyke'ema. Tamuoryp ki 'gã 'ga. 'Ga te 'ã pãjẽrete futat namutat.

¹⁷ 'Awamũ je ene moje'egukari ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe: “Je te 'ã kũima'eeteetea, pe'je awi”, ere ki 'gã nupe. “Anure nipo pẽkaraemã teepawamũ. A'eramũ pẽẽ pejemogypyke'ema pejekaraemã are. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyk. 'Ga te 'ã mama'e amut janee, jane muorypawamũ. A'eramũ pẽẽ 'ga ree te pejemogypyka”, ere ki ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe. ¹⁸ “Pe'je pejejekau esage 'gã nee”, ere ki 'gã nupe. “Mama'e esage peapo pejekou. Pẽnakate'em kasi pejemogyau ne. Mama'e mũ ki pemono imama'e'ema 'gã nupe”, ere ki 'gã nupe. ¹⁹ “Gã nupe mama'e monoramũ, Janeruwarete 'ga mama'e esage muri pẽ nupe, peu ywag ipe. Mama'e tywera sipo 'ga amut pẽ nupe? Naani. Mama'e eteetea te nipo 'ga amut pẽ nupe. Teepap sipo kamẽsĩete 'ga remimurera? Naani. 'Ga remimurera te enema'e namutamutat”, ere ki 'gã nupe. “A'eramũ tepeo 'ga pyri pejemogyau nakwaparimũ ete rũi”, ere ki ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe. “Peu 'ga pyri sipo pẽku'i'i' etee? Naani. Pẽku'irete te peu”, ere ki 'gã nupe.

²⁰ Timoteo. Ymã te Janeruwarete 'ga ene resagi ene muẽma aipo 'gã nui, ene moporowykyaukaa ojeupe. A'eramũ ene 'ga je'eg imũ etee futat ekou. “Nan iki eapo jee”, 'jawerimũ etee futar iki ene iapou. Ejepe'a aipo ajamue ma'e 'gã nui. Ajamue ekoete 'gã. Aipoa nia'wuri Janeruwarete 'ga upe. Aipoa kasi ereapo ne. ²¹ “Ore 'ã ore'akwaap 'gã nemimu'e are”, e'i ekoete 'gã. A'ere naani. I'me etee 'gã. Aipo 'jara 'gã opiau etee ywaga piar awi. A'eramũ 'gã opoia Jejui 'ga rerowiar awi.

Jarejuwarete 'ga resagea ene rerekoa je afutat.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

2 Timoteo

Jejui 'ga mome'u are 'gã Paulo 'ga munewi moromunepawa pype rakue. Moromunepawa pype akoaw ipe Paulo 'ga ka'arana kwasiaru'japa Timoteo 'ga upe rakue. Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e are 'ga ka'arana kwasiari. 'Agamũ Paulo 'ga remikwasiarera mapawera. "Anurenure'i nipo 'gã je jukai", 'jau 'ga ikwasiaa 'ga upe. Na'ga etee rũi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'arana akwasiaru'jap imonou enee, ki Timoteo. Jejui Kristu 'ga je mono kwe pe ojemome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imũ 'ga je monoi ikue: "Werowiarãmũ Jejui 'ga jane mogyi wemiayuwamũ. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ jarewau jarejemogyau ywag ipe 'ga pyri jaremanũ re, ere ki 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue, je monou morogyta esage mome'waukaa kwe pe ikue.

² Ene 'ã jera'yra 'jawe jee, ki Timoteo. Jeporomutat je ene ree. A'eramũ je ka'arana monou ikwasiaa ene upe.

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. 'Gã nesagea ene rerekoa je afutat, ki Timoteo. Ene ree 'gã jemuaẽma, ene mopy'ata'waa. Mĩmera je afutat.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

³ "Ene 'ã eneresage, Kiapi'ni", 'jau je Jarejuwarete 'ga upe tekou jepi. 'Ga upe je porowykyi tekou. 'Ga je'eg imũ etee je mama'e apoi tekou jepi. 'Ga remifutara kwaapa je aipoa etee iapou jepi. Jepyntuna 'gã 'ã oporowykyau 'ga upe rakue. A'eramũ je nanẽ tejamỹja 'jawerimũ futat teporowykyau tekou 'ga upe nũ. A'eramũ je teje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. "Jeku'i je tekou Timoteo 'ga ree jepi, Kiapi'ni. 'Ga ene rerowiat a'jea futat. A'eramũ je teku'iramũ tekou 'ga ree", 'jau je 'ga upe teje'ega monou tekou jepi. Au'jeterãmũ je tekou teje'ega monou 'ga upe ene ree. ⁴ Tejea'aramũ tekou ene ree jepi. Ejewi je oramũ ako ene ejaa'wau je ree ikue. "Naesagu'jawi nipo je 'ga re'ã", 'jau nipo ene rakue, ejaa'wau je ree rakue. A'e are je tejea'aramũ jepi, enejoo'oawer are jepi. Ene pyri jeowerãmũ numiamũ. Ene resaga amunipo 'ã je muoryp kwaiwete ene ree. A'ere je noarũi ene pyri. Je munep 'gã je mỹina 'au. ⁵ "Timoteo 'ga Jejui 'ga rerowiaara futat", a'e je te'ỹina tejeupe tejea'aramũ ene ree jepi. Ymã te 'ã enejarỹi eẽ Jejui 'ga rerowiaararetea eẽ rakue, Loide eẽ rakue. A'ere 'ã eney eẽ nanẽ 'ga rerowiari rakue nũ, Eunisi eẽ rakue nũ. A'eramũ ene 'awamũ 'gã 'jawerimũ etee futat 'ga rerowiaa. ⁶ A'eramũ je a'eramũ teje'ega monou ene upe ene mu'akwaapa. Ymã te ako je tepo monoi eneapyte'rarimũ ikue, ene mogou Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ ikue. A'e pe ako 'ga opãjẽ mua enee ikue. A'eramũ 'awamũ je 'jau ene upe: 'Ga pãjẽ mũ etee ki mama'ea eapo. 'Ga pãjẽ mũ etee ki eko, a'e je enee. ⁷ Janeruwarete 'ga ako U'agesage amut janee ikue, janererekwaramũ ikue. A'eramũ 'ga 'Agesagea jane rerekou. A'eramũ 'ga 'Agesagea jane mogyjaukare'ema. 'Ga 'Agesagea jane mopota'waukaa 'gã nee. 'Ga 'Agesagea 'ã jane mu'akwaawukaa mama'e tywera apoe'em are.

⁸ Erejenosĩ kasi Jarejararete 'ga je'ega mome'u awi 'gã nupe ne. Je wi nanẽ ejenosõue'em nũ. 'Au je reni moromunepawa pype. Kwe pe ako je oi morogyta esage mome'wau 'gã nupe ai'i. "Jejui 'ga amanũ jane katu'okawamũ", 'jau je ako tewau tekou 'gã nupe imome'wau kwe pe ai'i. A'eramũ 'gã a'eramũ je ppyka je mua je munepa je mỹina moromunepawa pype. A'ere kasi erejenosĩ je wi ne. Ene nanẽ nipo 'gã ene rereko tywerete je 'jawe futat nũ. A'ere nipo Janeruwarete 'ga opãjẽ muri ene upe, ene momoirukare'ema ojewi.

⁹ Janeruwarete 'ga ako janetywera omoit jane wi ikue. 'Ga ako jane katu'oka ikue. 'Ga te 'ã jane mũ'ẽ werowiare'ema 'gã nui jane mogyau wemiayuwamũ. Najaneremiapo

esagefer are rūi 'ga jane mū'ēi 'gā nui. Wemifutar imū etee futat 'ga iapoi. Ywy apoe'ēwe 'ga jemuaēmi jane ree rakue. “Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gā tamū'ē 'gā nui 'jau kwy, imogyau tejemiayuwamū 'jau kwy. Tapoat 'gā 'gā neko esage are 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe mama'e apoe'emawe rakue. ¹⁰ Ymā te 'ā ae nokwaawi futari 'ga remifutara rakue. A'ere jane 'awamū ikwaawi. Jejui Kristu 'ga ruri 'au ywy pe jane mu'jaawamū rakue. A'eramū 'ga 'ā Janekatu'okaramū akou. Janeruwarete 'ga 'ā ae katu'oga afutat. A'eramū 'ga Jejui 'ga mua 'au jane katu'okawamū. “Jejui 'ga ako amanū ai'i” 'ea 'ā jane sikwaap. “Amanū re 'ga ferawi etee nū” 'ea nanē 'ā jane ikwaapa nū. A'eramū jane a'e rerowiaa. A'eramū jane jaremanū re jareferapa etee nū. A'eramū jane jareferaw ire jarewau 'ga pyri jarejemogyau nakwaparimū rūi. Jejui 'ga ferawa kwaaw ire jane jarekyjawe'em jaremanū awi. A'eramū jane 'ga 'jawe futat jareferapa etee jarewau jarejemogyau 'ga pyri nakwaparimū rūi.

¹¹ Janeruwarete 'ga 'ā je monoukat kwe pe Jejui 'ga mome'waukaa 'gā nupe ikue. 'Gā mu'jau je tewau kwe pe morogyta esage are ikue, Jejui 'ga ree ikue. ¹² Ma'eramū 'ā Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā je rereko tyweretei. A'etea je 'ā nojeojeri futari te'ŷina morogyta esage mome'wau tejepyri 'ut ma'e 'gā nupe. Jejui 'ga ako je arowiat ikue. 'Awamū je 'ga kwaawi katu katu futat tekou. Ymā te 'ga 'i jee ikue: “Ekwap je mome'wau kwe pewara 'gā nupe”, 'jau 'ga jee ikue. “Eojere'emamū futat ewau je mome'wau ekou”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramū je tewau 'ga mome'wau 'gā nupe ikue. A'ere natepājē mū rūi je oi 'ga mome'wau 'gā nupe ikue. 'Ga te 'ā pājēreteā. A'eramū je 'ga pājē mū etee futat 'ga mome'wau 'ga jewyra poromukuran. ¹³ Morogyta esage are ako je ene mu'ei ikue. A'eramū ene emu'eawer imū etee ekou esage. Jereko esagea ako ereesak ikue. A'eramū ene je 'jawe etee futat ekou esage. Erowiar ete futar iki Jejui 'ga ekou. Ejejuka esage ki ekou tekotee 'gā nee. Nan tee jane Jejui 'ga ree ojemujat ma'eramū jane jemogyi. ¹⁴ Ymā te ako ore morogyta esage mome'ui enee ikue. A'e are etee ki ejea'at ekou. 'Gā 'mea kasi ererowiar ine. Janererekwara 'ā Janeruwarete 'ga 'Agesagea futat. A'eramū janererekwara jane muea'aa 'ga je'eg esage are.

¹⁵ A'ere Asia ywy pewara 'gā opawi je wi rai'i. Kwaiwete 'gā awau je wi jerera renupawe rai'i. Ojenosī 'gā je munepawer awi rai'i. A'eramū 'gā awaupap je wi. Figeru 'ga miamū awau je wi Erogemes 'ga retee. ¹⁶⁻¹⁷ A'ere Onesifuru 'ga nanarūi. Nojenosī 'ga je wi moromunepawa pype je rekoramū. Roma pe owaēmawe 'ga 'ua je rekaa. Je resag ire etee nipo 'ga poiri je rekar awi. 'Ga je maku'iu'jau'japa. ¹⁸ Janejararete 'ga nanē nipo ajemuaēma 'ga ree ywy pe ojewya 'ur ire nū. Efesu pe je rekoramū 'ga ako je poari kwaiwete ikue, mama'e apou je pyri ikue. A'ea 'ā erekwaap futat.

2

Jejui Kristu 'ga remiayup

¹ Ene 'ā jera'yra 'jawe jee, ki Timoteo. Janeruwarete 'ga 'ā ojejuka jane ree jepi. Jane 'ā Jejui Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū futat. A'eramū 'ga ruwa 'ga ojejukau esage jane ree jepi. A'eramū ki ene eje'ega monou 'gā nupe ekyjawe'em. ² Je ako amu'e ene ikue, mytuna 'gā nemianuwamū ikue. A'eramū ene 'awamū 'gā mu'jau je 'jawerimū ekou. Ejerowiaawa 'gā etee ki emu'e. A'eramū 'gā ojemu'e re awau 'gā mu'jau nanē kwe pe nū.

³ Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū jane jemouagi jarejereko tywera upe. A'eramū ene ejemouaga mama'eay upe. ⁴ Sā'ā jefaruua mama'e apoe'ema wemifutar imū. O'wyrriara 'ga remifutar imū etee mama'e apoa ijemogya. Nan tee jane. Niapoi futari mama'ea jarejemifutar imū. Jarejararete 'ga remifutar imū etee jane mama'e apou jarejemogyau. ⁵ Ujān ma'eramū nanē nū. Ijān esage ma'e 'ga upe etee futat 'ā 'gā 'ga jānawera repy monou. Ijān a'wyre'ema 'gā nopyyga'uweri mama'ea. Nan tee futat ene. Enereko esageramū Janeruwarete 'ga enereko esageawera repy muri enee. ⁶ Sā'ā ko pe oporowyky ma'e 'gā oko pypiara 'ua ajuenune. Nan te 'ā ereporowyky esage Jejui Kristu

'ga upe. A'eramũ nipo 'ga anure ojeupe eneporowykyawera mepyau enee. ⁷ Ejea'ar iki ekou jeje'eg are. Janejararete 'ga nipo ene mueapyoukat ee.

⁸ Jeju Kristu 'ga ree ki ejea'at. 'Ga manũ re Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee nũ. A'eramũ 'ga amanũu'jape'ema futat awau ojewya oje'wyr ipe nũ. 'Ga 'ã jane'wryiar ypy 'ga juapyrera, Davi 'ga juapyrera. A'eramũ Janeruwarete 'ga Davi 'ga juapyrera moferapa nũ, imojeupia imonou ywag ipe nũ. Aipoa je amome'u tekou mĩmer imũ 'gã nupe jepi. ⁹ A'eramũ 'gã Jeju 'ga ree morogyta esage mome'u je rekoramũ, je pyyka, je pofaa itaju pyu muna'ywa 'jawe je mĩina. A'ere je najeojeri futari te'ĩina tejepyri 'ut ma'e 'gã nupe imome'wau. Naje momiga'uweri futari 'ga rerowiare'ema 'gã morogyta esage mome'u awi. ¹⁰ Tejemouaga etee te'ĩina tejereko tywera upe. A'eramũ nipo 'ga remimũ'ẽmera 'gã juejue morogyta esage renupa ajemogyau. Werowiar ire Jeju Kristu 'ga 'gã katu'oka jane 'jawe futat. A'eramũ 'gã anure awau ajemogyau Jeju 'ga pyri jane 'jawe futat nakwaparimũ warãu rui futat. A'eramũ 'ga pãjẽa 'gã nerekou namutamutat. 'Ga resagea nanẽ nipo 'gã nerekou nũ namutamutat nũ. ¹¹ 'Awamũ je 'i ene upe: "Ga remifutar imũ jaremanũ awi jarekyje'em ire jane oi jarejemogyau 'ga pyri.

¹² Mama'eay upe jane jemouagamũ nipo 'ga jane mogyi opoaawamũ anure 'wryiaramũ akou.

Je najeju 'ga remiayuwa rui 'jara 'gã nupe nipo 'ga najeremiayuwa rui 'ga, 'jau.

¹³ 'Ga rerowiar awi nipo jane poiraiwi agawewi.

A'etea 'ga u'eawer imũ etee futat nipo mama'ea wapo."

Aipoa jeremimome'ua. A'jea futat je amome'u.

¹⁴ Aipoa ki jeremimome'ufera emome'u ejemiayuwa 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ je 'i ene upe: "Pejamue kasi 'ga je'ega mome'u are ne", ere ki 'gã nupe, a'e je ene upe. Ee pejamue re nipo pejomomoirukat amũ Jeju 'ga rerowiar awi. ¹⁵ Eporowyky esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Eko esage nanẽ ki 'ga upe nũ. A'eramũ 'ga wowase enewaw ipe 'jau ene upe: "Ene 'ã jeremiayuw esagea futat. Ene a'jea futat jeje'ega eremome'u esage ekou. Ene a'jea futat ereporowyky esage jee", 'jau nipo 'ga ene upe, ojeupe ene eporowyky esageramũ. 'Ga upe eporowykyau esage 'eramũ ene ejenosõue'em 'ga rowase ewaw ipe. 'Ga je'eg are etee ki 'gã emu'e. ¹⁶ A'eramũ ene ejepe'au ajamue ma'e 'gã nui. Oje'eg tee 'gã mama'e are. NaJarejuwarete 'ga je'eg imũ rui 'gã mama'e mome'ui ajemogyau. Oje'eg ekoete te 'gã ajemogyau. Aipoa nia'wryi Janeruwarete 'ga upe. Ajamue ma'e 'gã je'ega renupara 'gã Jarejuwarete 'ga rape awi opia ma'e 'gã te poromũ.

¹⁷ Sã'ã merua'yra miaro'o mateepawa. Nan tee futat ajamueara 'gã Jeju 'ga rerowiar awi ajamomoirukari futari. Ajamue ma'e 'gã amũ nera Imeneu. Ajepeja 'ga Firetu.

¹⁸ 'Gã ako opoit futat Jeju 'ga rerowiar awi ai'i. Wemimu'efera 'gã nanẽ 'gã imomoirukaa ja'wyja'wy jui nũ. "Ku'jywa 'ga ako amanũ ma'efera 'gã weroo ywag ipe ai'i. A'eramũ 'ga jane rejaa jane mogyau takyfet katy", 'jau futatee 'gã 'upa o'meramũ ajaupe. 'Gã amũ 'gã nerowiaa. A'eramũ 'gã ojemogypygy'jape'ema Jarejuwarete 'ga ree. ¹⁹ A'ere 'ã jane nanarui. Jane 'ã nipoiri futari Jeju 'ga rerowiar awi. Sã'ã ae 'oga mĩjeteetea. A'eramũ 'ã u'ara'ne'ema. Nan tee jane a'jea futat jane 'ga rerowiari. A'eramũ jane jarepoire'ema 'ga je'eg awi. Jane 'ã 'ga remiayuwa. Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'gã amũ nupe rakue. "Janejararete 'ga 'ã wemiayuwa okwaap." 'Ga amũ nipo 'jau: "Je 'ã Ku'jywa 'ga remiayuwa 'jara 'gã ki topoit futat mama'e tywera apo awi nanẽ nũ", 'jau.

²⁰ Ikaraemã kwai ma'e 'gã kwaiwete 'gã karaemã, 'gã jemi'waawa 'jau. Amumera nipo wesageayramũ. Amumera nipo yty yrũnamũ. A'eramũ ae kũima'eeteete 'ga amũ ojeupe iwaẽmamũ y'a esageay pype ojomojemi'waa. ²¹ Nan tee jane. Mama'e tywera apo awi jarepoir ire janeresagesageramũ jarejemogyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'jau jane: "Pẽnesagesage pejejemogyau jee. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejeporowykyarũmũ jee. Jeku'i je tekou pẽ nee", 'jau nipo 'ga jane, mama'e tywera apo awi jane poiramũ.

²² Nakunumĩũũ 'gã amũ 'jawe rũĩ 'ã ereko, ki Timoteo. Ereapo kasi 'gã nemifutara ne. Mama'e tywera etee 'gã 'ã wapo ajemogyau. A'ere kasi ene nanarũĩ ne. Eko esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Jejui Kristu 'ga erowiat ekou. Tekotee 'gã nee ejejukau esage ekou. Eta'waramũ ekou 'gã nupe. Iywyter esage ma'e 'gã nipo e'i ajemogyau: “Je poar ape nanuara apou”, 'jau nipo 'gã Jarejuwarete 'ga upe jepi. A'eramũ ene nanẽ nanuara apou 'gã 'jawe. ²³ Ereko kasi ajamue ma'e 'gã nee ne. Ajamue ma'e 'gã i'akwaawe'ema futat. Ni'akwaawi futari 'gã. A'eramũ ene ekowe'em 'gã nee. Oje'egay ma'e 'gã te mĩnamũ. A'eramũ ene ekowe'em 'gã nee. Kasi a'e pe 'gã ene mui ojee ne. ²⁴ Jarejararete 'ga remiayuwamũ jane nanarũĩ. Nijamuei jane. Janepota'wa esage te jane jarejuee. Sajamu'e esage te jane meewei jarejamueapyou 'ga je'eg are. ²⁵ 'Gã amũ nipo akou 'gã mu'jau tywet mama'e are. A'eramũ ki ere 'gã nupe: NaJaneruwarete 'ga je'egarũĩ poa kũĩ. Eremu'e awi 'gã aipo are, ere ki 'gã nupe. Eje'eg esage etee 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã momoirukaa 'gã tywer awi, 'gã mojewya, ae mu'jaukaa oje'eg are nũ. ²⁶ Mama'eukwaawa 'wyrriara nipo 'upa 'gã nee, mama'e a'je'ema apoara 'gã nee, 'gã mogyaukaa wemifutar imũ etee. Sã'ã wya'i rena, isea wukaja pype. A'eramũ 'ã ae opoia jui. A'eramũ 'ã owewiau awau. Nan tee futat mama'eukwaawa 'wyrriara 'gã pyygi, wya'i 'jawe. A'eramũ ene 'awamũ 'gã pojekau jui nũ, 'gã mu'akwaapa mama'e a'je are etee nũ.

3

Mama'eay jesaukarawam

¹ Anure nipo mama'e teepaw enune kwaiwete mama'eay ijesakari Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Ejea'ar iki ekou aipo are. ² A'ea 'ara rupi nipo 'gã tyweramũ. 'Auwara 'gã nipo ojee etee futat wea'aramũ ajemogyau. Naajuee rũĩ futat 'gã nea'aramũ ajemogyau. Ka'aranũũ mono'ogara 'gã. Je te 'ã kũima'eeteetea 'jara 'gã mĩnamũ. “Je jeresage”, e'i 'gã numiamũ. A'ere 'gã nia'wya'i ajemogyau, ajakurapara 'gã te ajemogy. 'Uwa 'ga je'ega miamũ 'gã nuenuwi futari. Oy eẽ je'ega miamũ futat 'gã nuenuwi. Aipo 'gã niapyakwafugi futari. Ojeupe mama'e muramũ, “au'jete eremut jee”, 'jare'emamũ ae poromũ. A'e 'gã nopojeuwi futari Jarejuwarete 'ga. ³ Nojejuka esagei 'gã ajuee. Najemuaẽmi futari 'gã ajuee. Ota'wae'emamũ akou ajaupe. Ojoje'ẽwu'jagara 'gã mĩnamũ. Nojemu'akwaawi 'gã mama'e tywera apoe'em are. Kamẽsĩete futat 'gã amara'ne ekoeteramũ akou. Nafutari futari 'gã mama'e esagea. Mama'e tywera etee 'gã afutat. ⁴ Opytuna 'gã miamũ futat 'gã omono ijukaukaa tekotee 'gã nupe. Aipo 'gã mama'e tywera etee wapo. “Je jeresagesage”, e'i nipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã nia'wya'i ajemogyau. Aipo 'gã ojerowiaraip ojee etee. NaJarejuwarete 'ga muorypawau rũĩ 'gã iapoi. Ojemuorypawamũ etee te 'gã iapoi ajemogyau. ⁵ “Je 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa”, e'i 'gã ajemogyau numiamũ. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i ajemogyau. Nuerowiari futari 'gã “Janeruwarete 'ga pãjẽeteetea” 'ea. A'eramũ 'gã mama'e apowe'em Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ ajemogyau. Nanuara 'gã nui ki ejepe'a.

⁶⁻⁷ Amumera 'gã nipo kũjã 'akwaawe'ema 'gã nupe o'meramũ akou. A'eramũ nipo kũjãmera 'gã mama'e tywera apou akou. “Jetywerete je”, 'jau ekoete nipo 'gã ojeupe. A'eramũ nipo 'gã okyjau 'me Jarejuwarete 'ga wi. “Kĩã nipo je rereko tywerete”, 'jau ekoete nipo 'gã ojeupe. A'etea nipo 'gã nopoiri futari otywer awi. “Arowiat je kũã je'eg esagea”, 'jau nipo 'gã ojeupe numiamũ. A'ere nipo naani. Ojemu'e 'me te 'gã ajemogyau 'gã je'eg are. Nuapoi 'gã mama'ea 'ga je'eg imũ. A'eramũ nipo i'me ma'e 'gã awau osou 'gã 'wyr ipe 'gã mu'jau o'me are. “Jeje'eg imũ etee ekou mama'e apou 'eramũ nipo nereoi mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau nipo 'gã o'meramũ awau akou kũjãmera 'gã nupe. A'eramũ nipo kũjãmera 'gã aipo 'gã je'ega rerowiaa futat. A'eramũ nipo 'gã mama'e a'jea kwaape'ema futat. 'Gã 'mea etee nipo 'gã erowiaa ajemogyau. ⁸⁻⁹ Sã'ã ymã Moisesi 'ga je'ega Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat rakue, Egitu ywy pewara 'gã 'wyrriara 'ga upe

rakue. A'ere 'ã peuwara 'gã amũ nafutari Moisesi 'ga remimome'ua rakue. Janesi 'ga, Jãmisi 'ga. Mĩmera 'gã 'ã ifutare'ema rakue. 'Gã 'jawe futat aipoa i'me ma'e 'gã nafutari mama'e a'jea. A'eramũ 'gã u'akwaawe'emamũ ajemogyau. Opoit futat 'gã Jejui 'ga rerowiar awi. A'eramũ nipo 'gã kamēsiete 'gã 'me kwaapa, 'gã 'akwaawe'ema nanē nũ.

Timoteo 'ga mu'akwaapawet

¹⁰ A'ere 'ã ene nanarũi, ki Timoteo. Jeje'eg imũ ki eko esage. Jerekoa ako ereesak ikue. A'eramũ ene je 'jawerimũ futat ekou. Erekwaaap futat 'ã je'eawera. “Jejui Kristu 'ga je arowiat” 'ea 'ã erekwaaap. Ajejuka esage je 'ã tekotee 'gã nee jepi. Jepota'wa 'ã je tekou 'gã nee jepi. “Tejereko tyweramũ miamũ 'ã je nopoiri 'ga rerowiar awi te'ŷina” 'ea 'ã erekwaaap futat. ¹¹ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã je rereko tywerete ikue. Ātioki pe, Ikoniu pe, Listra pe. Mĩmera amunaw ipe je rekoramũ 'gã je rereko tyweretei ikue. A'ere Janejararete 'ga naje jukaukari 'gã nupe ikue. Aipoa 'ã erekwaaap futat. ¹² Jarejuwarete 'ga remifutar imũ jane rekoramũ nipo Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã jane rereko tyweri futari a'jea futat. ¹³ Jejui 'ga 'awa ywy pe 'ga rut ja'wyja'wyrāmũ taetu nipo i'me ma'e 'gã tywereteramũ ajemogyau, mama'e tywera apoara 'gã neewe. A'eramũ taetu nipo 'gã ote'areteeteramũ ajemogyau mama'e a'wyre'ema apoaramũ. Ae mu'jau tyweaete nipo 'gã awau ajemogyau kwe pe. O'meramũ ajemogyau 'gã nupe mĩmer imũ. Ojomoryteeu nipo 'gã ojomogyau. Imoryteepyrera 'gã nipo ojepyka etee ojeupe i'me ma'efera 'gã nee.

¹⁴ A'ere 'ã ereko esage futat. Emu'jara 'gã je'eg imũ etee futat 'ã ereko. A'ea mama'e a'je are etee futat ako ore ene mu'ei ikue. A'eramũ ene 'awamũ aipoa mama'e rerowiaa etee te ekou. ¹⁵ Enewujawe 'ã ojemu'e Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramũ 'ã ene 'ga je'ega kwaapa katu katu futat. Jarejuwarete 'ga je'eg are jarejemu'e re jane 'ga remifutara kwaawi, “aejekatu'oga Janeruwarete 'ga afutat” 'ea 'ã erekwaaap. “Jejui Kristu 'ga werowiar ire, ae katu'ok” 'ea 'ã erekwaaap nanē nũ. ¹⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane mama'e a'je kwaawi. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane jarejeapyoramũ jaretywer are. A'eramũ jane jaretywera reru'arasiga, jarepoia jui. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane 'ga remifutara kwaawi. ¹⁷ Aipoa 'ga je'ega kwaaw ire taetu 'ga remiayuwā 'gã neko esagei 'ga upe. Mama'e esagea etee futat iapou ajemogyau 'ga je'eg imũ etee futat. Tekotee 'gã nanē imu'jau ee nũ.

4

¹ Morogyta esagea etee ki emome'u ekou 'gã nupe najuejue etee, a'e je enee, ki Timoteo. Jarejuwarete 'ga remianuwamũ je 'i enee, Jejui Kristu 'ga remianuwamũ nanē je 'i enee nũ. Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri ojewya nũ, 'wyrarareteramũ ae upe. Aipoa 'ara rupi nipo 'ga ae resaka 'ũina. Amanũ ma'efera 'gã nanē nũ nipo 'ga imũ'jau tywy awi imowywya wowase. Najuejue etee futat nipo 'ga jane resaka 'ũina. A'eramũ futat nipo 'ga ae mepyau, ae rekwawera mepyau ae upe. 'Ga rerowiaaramũ jane 'ga je'ega renuwi jarejemogyau. A'eramũ 'ga jane monou jane mogyau ojepyri. Poromũ futat janerepya. 'Ga rerowiare'ema 'gã nuenuwi futari 'ga je'ega ajemogyau. A'eramũ nipo 'ga 'gã monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Poromũ futat 'gã nepya. ² A'eramũ je 'jau enee: Morogyta esagea ki emome'u pãwē pãwē 'gã nupe, a'e je enee. “Werowiaaramũ Jejui 'ga ae katu'ogi”, ere ki ewau ekou 'gã nupe. “Werowiaara 'gã 'ga weroo ywag ipe ojepyri”, ere ki 'gã nupe. “Werowiare'ema 'gã te ajee 'ga omonoukat mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau ki ene imome'wau 'gã nupe. Aipoa ki emome'u 'gã nupe najuejue etee futat. Ee iporenuwiwet ma'e 'gã nupe, ee iporenuwiwere'ema 'gã nupe nanē nũ 'jau. Mama'e tywera apoara 'gã nupe ki ere: “Mama'e tywera apoa nia'wyrri Janeruwarete 'ga upe”, ere ki 'gã nupe. “Au'je mama'e tywera apo re”, ere ki 'gã nupe. “Pejemogy esage ki 'ga upe”, ere ki 'gã nupe, efuakaramũ. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gã mu'jau ekou. 'Gã amũ nipo ikwaape'ema. A'eramũ ene 'gã mueapyou esage ee. ³⁻⁴ Anure

nipo 'gã porenuwiwere'emamũ 'ga je'eg a'je are. A'eramũ nipo 'gã wemifutara etee iapou. Morogyta tee are te nipo 'gã ojemu'jau. A'eramũ nipo 'gã morogyta ymaner are moromu'jara 'gã majatykau ojee. Niporenuwiweri 'gã morogyta a'je are. ⁵ A'ere 'ã ene nanarũi, ki Timoteo. E'akwaaw imũ ki eata ekou kwe pe. Ejemouag iki ekou ejereko tywera upe, mama'eay upe 'jau. Morogyta esage mome'wara 'ã ene. A'eramũ ki ene ewau kwe pe ekou morogyta esage mome'wau 'gã nupe. Ymã te ako Janeruwarete 'ga ene muẽmi ene moporowykyaukaa ojeupe ikue. A'eramũ ene 'awamũ ewau 'ga porowykya etee futat iapou ekou 'ga upe. 'Ga remifutara apou katu katu futat 'ga upe, imateepapa katu katu futat 'ga upe.

⁶ Je naporowykyu'jawĩ 'awamũ. Anurenure'i nipo 'gã nuri je jukau. Owaẽm ja'wyja'wy 'gã je jukaawa upe 'awamũ. ⁷ Aapopap katu katu je, nan iki eapo, jee 'jawera. Naetygi'i futari je ape. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat ako je oi kwe pe mama'e apou ikue. A'eramũ 'gã je rerekou tyweaete agawewi ikue. A'etea je napoiri futari Jejui 'ga rerowiar awi ikue. ⁸ A'eramũ nipo 'ga ojepyri je waẽmamũ Janejararete 'ga 'jau jee: “Je 'ã amuesage ene imogou. A'eramũ ene 'awamũ ejesagesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga jee 'gã nowase ywag ipe. Wowase ae majatykaaw ipe nipo 'gã aipo 'jau jee. Janejararete 'ga 'ã esagesage futat. Janereko esagea 'ga wesak katu katu futat. 'Ga 'ã jane kwaap. A'eramũ nipo 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Je 'ã akatu'ok pẽẽ, pẽ muesageu pẽ mogyau. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejesagesageramũ pejejemogyau jee”, 'jau nipo 'ga wemiayuwamũ jane. Naje upe etee rui nipo 'ga aipo 'ga 'i. Ojewyra rapesakara 'gã nupe nanẽ futat 'ga 'i nũ: “Ene 'ã eneresagesage jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. Ojee iporomutat ma'e 'gã nupe juejue futat aipo 'jau.

“Ejor iki kamẽsĩete”, 'ga 'eawet

⁹ Ejor iki je resaka kamẽsĩete, ki Timoteo. Jeirũ 'gã oopap je wi ai'i. ¹⁰ Demas 'ga okaraemã mono'og are etee ea'at. A'eramũ 'ga weateeramũ je wi. Ajepeja amunaw ipe 'ga oi je wi, Tesarũn ipe 'ga oi je wi. Kresẽte 'ga awau Garasi ywy pe. Tito 'ga awau Dalmacia ywy pe. ¹¹⁻¹² Tikiku 'ga te aje je omono Efesu pe ai'i. Luka 'ga etee akou 'au je pyri. A'eramũ ene ewau Maku 'ga rekaa. A'eramũ ene 'ga rekoaa 'ga rerua jee 'au, je poaawamũ. ¹³ Pejejua ki jeraity poakuwuua perut jee. Troate pe je ejari ai'i, Kapu 'ga rog ipe ai'i. A'eramũ pẽẽ erua jee. Tekar'arana je afutat te'ỹina. Wyra pir are ikwasiaripyrera taetu je afutat te'ỹina. A'eramũ ki pẽẽ erua jee.

¹⁴ Itaju are oporowyky ma'e 'ga je rereko tywerete ikue, Aresãri 'ga ikue. Anure te nipo Janeruwarete 'ga je repyari. ¹⁵ A'eramũ ki ene ejea'gwau 'ga wi. Kasi a'e pe 'ga ene rereko tyweretei ne nũ. Nafutari 'ga janeporogytaa.

¹⁶ 'Wyriara 'ga upe 'gã amũ je rerur ypyrauwe futat 'gã jepe'apawi je wi ai'i. Nitywi'i futari 'ga amũ “nuapoi 'ga mama'e tywera” 'gã nupe 'jara 'ga amũ je pyri ai'i. Jejui 'ga rerowiaara 'gã miamũ futat ojepe'aupap je wi. A'ere je nafutari Jarejuwarete 'ga 'gã nereko tywera ee. “Erereko tywet kasi 'gã je rejaawer are ne, Kiapi'ni”, a'e je 'ga upe. ¹⁷ A'ere 'ã Janejararete 'ga te 'ga rekoi je pyri. A'eramũ 'ga je jukaukare'ema 'gã nupe. Opãjẽa 'ga amut jee. A'eramũ je tewau morogyta esage mome'waupap judeue'ema 'gã nupe kwe pe ikue. A'eramũ 'gã kwaiwete je rerekou tyweaete ikue. “Siesak 'ga poira Jejui 'ga mome'u awi 'jau”, 'jau 'gã ajaupe ikue numiamũ. ¹⁸ A'ere nipo Janejararete 'ga je a'gui 'gã nui. Anure nipo 'ga je rerawau peu ojepyri, ywag ipe. A'eramũ 'gã je ppyke'ema futat. Ma'eramũ 'ã jane 'i 'ga upe: “Ene 'ã pãjẽreteretea. Ene 'ã eneresagesage”, jane 'i Jarejararete 'ga upe jepi. Namutamutar iki sa'e 'ga upe jarejemogyau.

¹⁹ “Jarujete te pẽẽ? e'i Paulo 'ga pẽ nupe ai'i”, ere ki jarepytuna 'gã nupe. Prisira ãẽ, Akira 'ga, Onesifuru 'ga pytuna 'gã. Mĩmera 'gã nupe je teje'ega mono'i 'gã futaa. ²⁰ Erasto 'ga opyta Korĩtu pe ikue. Trofimũ 'ga ojero'wu. A'eramũ je 'ga rejaa Miretu 'jaw ipe ikue.

²¹ Kamẽsĩete ejoriweramũ ejua kamẽsĩete je resaka. 'Ara ro'ysagũũ renunewe ki ejot je resaka.

Janerewirera 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã juejue oje'ega monou enee, ene futaa. Eupuru 'ga, Prutēti 'ga, Lino 'ga, Krautiu 'ga, tekotee 'gã nanē nū. Mīmera 'gã oje'ega monou enee, ene futaa.

²² Afutat je Jarejararete 'ga rekoa ene pyri, ki Timoteo. 'Ga resagea pē nerekoa nanē je ifutaa nū.

Kweramū etee jeremimome'ua.

Tito

Tito 'ga nanē Paulo 'ga remimu'efera nū. A'eramū Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'ga upe rakue. 'Ypō'ō me Tito 'ga rekoramū Paulo 'ga ka'arana kwasiari 'ga mu'akwaapawamū mama'e are. Na'ga etee rūi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou enee, ki Tito. Janeruwarete 'ga remiayuwa je. Jejui Kristu 'ga je mono kwe pe oje'ega mome'waukaa 'gā nupe ikue. Ymā te ako 'ga jemuēmi werowiare'ema 'gā nui ikue, je mogou omome'waramū 'gā nupe ikue. Jarejuwarete 'ga remimū'ēmera 'gā nupe omome'waramū ako 'ga je mogoi ikue. “Emu'e 'gā je ree, je rerowiar ywyapiukaa 'gā nupe”, 'jau Jejui 'ga jee ikue. “Jeje'ega a'jea futat. A'eramū ene jeje'eg a'je are etee 'gā mu'jau”, 'jau 'ga jee ikue. ² A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega. Ni'mea'uweri 'ga. A'eramū jane a'jea futat 'ga rerowiaa. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i rakue, ywy apoe'emauwe rakue: “Teja'yra 'ga rerowiaaramū je 'au futat 'gā muri 'gā mogyau tejepyri nakwaparimū warāu rūi”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Aipo 'ea jane 'ā sirowiat jarejemogyau. ³ Ymā te 'ga aipo 'jau rakue. A'ere 'ga 'awamū je monoi wemifutara 'ara rupi imome'waukaa jee: “Wa'yra 'ga rerowiarāmū 'ga ae katu'ogukari wa'yra 'ga upe. A'eramū nipo 'ga ikatu'ogipyrrera 'gā nerawaukaa oje'wyr ipe”, 'jau je 'ā tekou imome'wau. Janeruwarete 'ga ae katu'okararetea. 'Ga futat je monou aipo mome'waukaa pāwē pāwē 'gā nupe. A'eramū je 'ga je'eg imū etee futat tewau imome'wau kwe pe 'gā nupe ikue.

⁴ Ene upe je ka'arana kwasiari, ki Tito. Jejui Kristu 'ga 'ā jane sirowiat. A'eramū ene jera'yra 'jawe ekou jee. Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea futat. 'Ga ra'yra 'ga 'ā, Jejui 'ga ae katu'okara. 'Gā nesagea ene rerekoa je afutat, ki Tito. Ene mopy'ata'waa nanē je afutat nū.

Kreta pype Tito 'ga rekoi

⁵ Peu jarekou ako jane jareporowykya nimateepawi ai'i. A'eramū ako je ene momytau 'ypō'ōū pype ai'i, jareporowyky mateepaawamū ako je ene momytau peu ai'i. “Au etee eko ra'ne. Nimateepawi we jane jareporowykya, 'au Kreta pe”, 'jau ako je enee ai'i. “A'eramū ene ewau kwe pe amunawa moyka 'ga amū ene imogou 'wyriaramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe”, 'jau je ako enee ai'i. A'eramū ki ene, 'ga amū mogo enune, ejea'aramū jeje'eg are. “Ako esage ma'e 'ga etee futat ene imogou 'wyriaramū 'gā nupe”, 'jau ako je enee ikue. A'eramū je 'awamū imonou'japa ikwasiaa ka'aran are enee aipo 'jau etee futat nū. ⁶ “Nia'wyr 'ga”, 'ga upe 'gā 'eramū kasi eremogo 'ga 'wyriaramū 'gā nupe ne. Ako esage ma'e 'ga etee futar iki emono imogou 'wyriaramū 'gā nupe. Aipo 'ga remirekoa ki majepe'i etee futat. 'Ga ra'yra 'gā nanē ki Jejui 'ga tuerowiat nū. A'eramū ki 'ga ra'yra 'gā ojeupe 'ga je'egamū 'ga je'ega renupa etee. A'e 'gā naerofeni futari. Nitywi futari nipo 'ga amū erofen ma'eramū: Erofen 'ga ra'yra 'gā 'jara 'ga amū nipo nitywi futari.

⁷ Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyriara 'gā Janeruwarete 'ga porowyky rerekwara futat. A'eramū 'gā a'eramū namama'e tywera apoara rūi futat. Ojee ojerowiaraip ma'e 'gā kasi eremono 'gā nupe ne. Imara'ne ma'e 'gā kasi eremogo 'gā nupe ne. Kawīajaiwa 'wara 'gā nanē ene imogowe'em nū. Ajanupāara 'gā, ka'aranūū mono'og are etee ea'at ma'e 'gā. Mīmera 'gā nanē kasi eremogo 'gā nupe 'wyriaramū ne. ⁸ Oje'wyr ipe 'gā mo'wy'wyara 'gā, mama'ea ajaupe imonoara 'gā. Mama'e esage apoara 'gā. Mama'e tywera apo awi ojemu'akwaap ma'e 'gā. Janeruwarete 'ga remifutara apoara 'gā. Mīmera 'gā etee ki emogo 'wyriaramū 'gā nupe. ⁹ Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'eramū 'gā 'wyriara 'gā Janeruwarete 'ga je'eg imū etee futat ajemogyau mama'e apou. Jejui 'ga je'ega nanē

a'jea futat nũ. A'eramũ ki 'wyrriara 'gã 'gã je'eg imũ etee futat 'gã mu'jau, Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã mu'jau. A'eramũ 'gã a'jea futat ojemogyppyka Jeju'i 'ga ree, 'ga je'ega kwaaw ire. A'eramũ nipo 'gã aku'iramũ akou 'ga ree. A'eramũ 'gã 'ga rerowiar awi opoire'ema futat. 'Gã amũ te nipo ajee 'ut 'gã mu'jau tywet morogyta are. Namu'ei 'gã 'gã mama'e a'je are. A'eramũ ki 'wyrriara 'ga toje'eg 'gã nupe: Neremu'earũi 'gã mama'e a'je are. A'eramũ ene 'gã mu'jawarũe'em, te'i ki 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga aipoa ojeupe 'ga 'eramũ maran gatu opoire'ema otywer awi.

¹⁰ Kwaiwete 'gã Jeju'i 'ga rerowiar rakue numiamũ. A'ere 'gã 'ga rerowiarawi etee. 'Awamũ 'gã nuenuwi futari Jeju'i 'ga je'ega. Nopoiri futari 'gã janyepy remimome'ufer awi. Morogyta ymaner are etee futat 'gã 'gã mu'ei ajemogyau. Ymã te janyepy jemogyi Moisesi 'ga je'eger imũ etee futat rakue. A'ere jane 'awamũ jane jemogyi Jeju'i 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere 'gã amũ 'i 'gã nupe: “Naani. Peapo awi nanuara. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futar iki peko”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe 'gã moryteeu. ¹¹ A'eramũ ene 'jau 'gã nupe: “Peapo awi nanuara”, ere ki 'gã nupe. “Au'je 'gã mu'e re morogyta ymaner are”, ere ki 'gã nupe 'gã momika. Kasi a'e pe 'gã 'gã moryteei, 'gã pytuna 'gã neewe ne. A'eramũ enuparera 'gã 'jau ajaupe ne: “Awỹja sipo morogyta a'je omome'u jane?” 'jau 'gã ajaupe ne. “I'me nipo 'ã Paulo 'ga akou jane”, 'jau 'gã ajaupe ne. Nokwaawi 'gã morogyta a'je mome'wara 'ga. “Mõ 'ga gatu nipo morogyta a'jea omome'u akou jane?” 'jau 'gã ajaupe ne. A'eramũ 'gã amũ opoia Jeju'i 'ga rerowiar awi ne. Najemuaemi morogyta 'me mome'wara 'gã ajuee. Ka'aranũũ are etee te 'gã jemuaemi. Ka'aranũũ mono'og are etee te 'gã jamu'ei. A'eramũ ene 'gã momika esaka nanuar awi.

¹² Ymã te Kreta pewara 'ga amũ, ipojeuwipyra 'ga amũ, opytuna 'gã mome'wau rakue. “Ypõ'õũ pypewara 'gã najuejue etee futat i'me ma'ea. Imara'ne ma'e 'gã nanẽ nũ. Iwewue ma'e 'gã nanẽ nũ. Nipy'araypari agawewi 'gã. A'etea 'gã ojemi'waruarete futat”, 'jau 'ga opytuna 'gã mome'wau rakue. ¹³ A'jea futat 'ga remimome'ufera. Peuwara 'gã nia'wyrri futari. A'eramũ ki ene 'jau 'gã nupe: “Au'je mama'e tywera apo re. Pepoit pejetywer awi”, ere ki 'gã nupe eje'ega moywyrrafa'na'i futat. A'eramũ nipo 'gã aipo ojeupe 'eramũ opoia otywer awi. A'eramũ nipo 'gã Jeju'i 'ga rerowiaa ete nũ. ¹⁴ “Peapyaka kasi morogyta ymaner are”, ere ki 'gã nupe. “Peapyaka awi Jeju'i 'ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã je'eg are ne”, ere ki 'gã nupe. “Au'je pejeapyaka re 'gã 'me are”, ere ki 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'gã 'me rerowiaru'jape'ema. ¹⁵ Esage ma'e 'gã nipo ea'at mama'e esage are etee futat. A'ere nipo ia'wyrre'ema 'gã mama'e tywer are etee 'gã nea'aramũ. 'Gã Janeruwarete 'ga rerowiare'ema. A'eramũ 'gã mama'e tywer are etee wea'aramũ ajemogyau. Ymã 'gã 'ã mama'e esage apo kwaawi futari rakue. A'ere 'gã mama'e tywera etee iapoi. 'Awamũ 'gã nokwaawu'jawi futari mama'e esage apoa. Apokwaap 'gã mama'e tywera apoa. ¹⁶ “Jarejuwarete 'ga je akwaap”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere naani. Nuenuwi futari 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'gã na'ga remiayuwa rũi. Imara'ne ma'e 'gã. A'eramũ 'gã mama'e esage apowarũe'em futat. A'eramũ 'gã a'eramũ a'je'em are etee ajamu'jau.

2

Jarejuwarete 'ga remifutar are ki emu'e 'gã

¹ A'ere 'ã ene nanarũi, ki Tito. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee futat 'ã ene 'gã mu'jau, Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã mu'jau. Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ ene a'e are etee futat 'ã 'gã mu'jau. “Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'eg imũ etee futat pejemogyau esage”, 'jau ki ene 'gã nupe. ² Ene 'ã 'gã nupe oje'eg ma'eramũ. 'Gã 'ã Jeju'i 'ga rerowiaar yaua. 'Awamue te 'ã 'gã Jeju'i 'ga rerowiar rai'i. Nokwaawi we 'ã 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ ene 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are. Sawa'efera 'gã we futar iki emu'akwaap aipo are. “Kawĩajaiwa kasi pe'u ne”, ere ki 'gã nupe. “Pejemuarũi ki pejewau pejeporogytau 'gã nupe. Nakunumĩ arũi

pěẽ. Sawa'ea pěẽ. A'eramũ pěẽ pejemuwawapia futat pejeporogytau 'gã nupe", 'jau ki ene 'gã nupe. "Pejemu'akwaaw iki pejemogyau mama'e tywera apo awi. Perowiar iki Jejui 'ga", ere ki 'gã nupe. "Pejejuka esage ki pejemogyau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee", ere ki sawa'efera 'gã nupe. "Mama'e tywera pejejeupe ijesakaramũ kasi pepoit Jejui 'ga rerowiar awi ne", ere ki sawa'efera 'gã nupe.

³ Wãiwĩmera 'gã nanẽ ki emu'akwaap ee nũ: "Pe'je pejemogyau esage Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee. Pejuago'o kasi ne. Pejekawĩajaiwa 'wawe'ema nanẽ pejemogyau. Mama'e esagea etee ki peapo 'ga upe. A'eramũ ipyaufera kũjã 'gã ojemu'jau ajemogyau pẽ nee mama'e esage pěẽ iaporamũ", ere ki wãiwĩmera 'gã nupe. ⁴ "Pěẽ futat ipyaufera 'gã pemu'e mama'e are. Pejejuka esage ki pejemen are, pejeja'yr are nanẽ nũ, pe'je ki ipyaufera 'gã nupe", ere ki wãiwĩmera 'gã nupe. ⁵ "Pejemu'akwaaw iki mama'e tywera apo awi. Peko kasi pejemen ne. Pejeje'wyrã mogatyrũ are etee pejemogyau pejeporowykyau. Pejemenã je'ega renupa etee. Nan pejemogyramũ nipo wã 'i pẽ nupe: Janeruwarete kĩa je'ega esage futat ra'e, te'i wã pẽneko esage resaka 'jau, pe'je ki ipyaufera 'gã nupe", ere ki wãiwĩmera 'gã nupe.

⁶ Kunumĩũũ 'gã nanẽ ki emu'akwaap nũ. "Pejemu'akwaap pejemogyau mama'e tywera apoe'em are", ere ki 'gã nupe.

⁷ Ene futar iki ejeko esagea eesaukat 'gã nupe, ki Tito. A'eramũ 'gã ene ree futat ojemu'jau. Ene resaka 'gã ene 'jawe etee futat tajemogy 'jau. Ejemuarũmũ ekou 'gã mu'jau. Morogyta esage are 'gã mu'jau ki eporogytau esage etee ekou. Ejemuawapia futat eporogytau 'gã nupe. ⁸ Morogyta a'je are etee futat ene 'gã mu'jau. A'jeteetewi ene imome'uramũ tekotee 'gã najane ago'oa'uweri. A'eramũ nipo jane ago'oarera 'gã ojenosõu ajemogyau ene wi mama'e esage ojeupe ene imome'uramũ.

⁹ Ajaupe oporowyky ma'e 'gã nupe nanẽ ki ere: "Peenuw etee ki pejerekwara 'gã je'ega. Pejeporowykyau esage 'gã nupe, 'gã nemifutar imũ", ere ki 'gã nupe. "Mama'ea eapo jee ejeupe 'gã 'eramũ ki najefuweri je ee nũ'ũ", ere kasi 'ga upe ne. ¹⁰ "Peje'wyrã 'gã karaemã rerawawe'em nanẽ pejejeupe nũ", ere ki 'gã nupe. "Pejejuka esage etee ki pejeara 'gã karaemã are. A'eramũ 'ga, 'esagesage je upe oporowyky ma'e 'ga', 'jau pẽ nupe. 'Namuna'ywa rõi 'ga. Jeremiayuw esage 'ga te', 'jau nipo 'gã ojerowiaa pẽ nee. Pẽporowyky esage resag ire, 'Jejui 'ga rerowiaara 'ga. A'eramũ 'ga oporowykyau esage jee', 'jau nipo 'gã ojerowiaa pẽ nee. 'A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega. 'Ga 'ã 'gã katu'oka futat. A'eramũ 'gã natekotee 'gã 'jawe rõi', 'jau nipo 'ga ojeupe, jane katu'okara 'ga ree wea'aramũ", 'jau ki ene 'gã nupe.

¹¹ Ymã te Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: "Jeporomutamutat je ywy pewara 'gã nee. A'eramũ je teporokatu'ogiwaramũ 'gã nee", 'jau 'ga 'ã ojeupe rakue. "Gã katu'og ire 'gã tarut imogyau 'au tejepyri 'jau kwy", 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga mua 'au ywy pe jane katu'ogukaa 'ga upe. ¹² "Jera'yra 'ga amanũ pẽ katu'okawamũ. A'eramũ pěẽ 'awamũ 'ga rerowiaa. 'Ga rerowiar ire pejemogyawe'em 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. A'eramũ pěẽ 'ga rerowiare'ema 'gã nemifutara apowe'em. Pejemu'akwaap pejemogyau pejejetee mama'e tywera apoe'em are. Pejemogy esage etee. Jeje'eg imũ etee pejemogyau mama'e apou", 'jau Janeruwarete 'ga jane rakue, jane mu'jau jane jemogy esage are rakue. ¹³ Janeruwarete 'ga pãjẽeteetea futat tekotee 'gã pãjẽ apyraapa. Anure nipo 'ga Jejui Kristu 'ga mojewya 'ga mua ywy pe nũ, jane katu'okara 'ga mojewya nũ. 'Ga rura rapesaka jarejemogyau. A'eramũ jane 'ga jewyramũ nipo jareku'iramũ 'ga ree jarejemogyau. "Nitywi 'ga amũ 'ga resage 'jawe", 'jau nipo jane 'ga upe. "Nitywi pãjẽrete 'ga amũ 'ga 'jawewara", 'jau nipo jane Jejui 'ga resaka, 'ga renyfuga 'ga ruramũ. ¹⁴ Jejui Kristu 'ga 'ã poromũ ojejukaukat 'gã nupe ae katu'okawamũ rakue. Amanũ 'ga janetywera mepyau rakue. Janetywera moiawamũ 'ga manũi jane rakue. Amanũmũ 'ga jane pireita janetywer awi rakue. Amanũ 'ga wemiayuwamũ jane muawamũ ojeupe

rakue. Mama'e esage apoaramũ jane jemogya 'ga afutat. A'eramũ 'ga amanũmũ jane mogyau mama'e esage apoaramũ.

¹⁵ Jeju 'ga rerowiaara 'gã emu'e aipo are, ki Tito. Mama'e esagea etee ki eapoukat 'gã nupe. Mama'e tywera 'ga amũ iaporamũ ki ere 'ga upe: “Aipoa nia'wryri Janeruwarete 'ga upe. Peapo awi nanuara”, ere ki 'ga upe. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee ene rekoramũ 'gã ene ago'wawarũ'em.

3

Mama'e esage apo are ki emu'e 'gã

¹ Emuea'ar iki Jeju 'ga rerowiaara 'gã jeje'eg are. “Peenuw iki 'wryriarete 'ga je'ega”, ere ki 'gã nupe. “Wryria'ri 'ga je'ega nanẽ ki peenup nũ. Mama'e esagea eapo jee ejeupe 'ga 'eramũ iapou etee futat 'ga upe”, ere ki 'gã nupe. ² “Peago'o nanẽ kasi 'gã amũ pejemogyau ne. Pejemara'ne'emamũ nanẽ pejemogyau. Pejejukau esage nanẽ pejejee najuejue etee nũ. Pejeta'waramũ pejemogyau 'gã nupe najuejue etee”, ere ki 'gã nupe. ³ Ymã te ako jane Jeju 'ga rerowiaare'ema 'gã 'jawe etee futat jane jemogyi ikue. Jeju 'ga rerowiare'ema janetywereteramũ jarejemogyau. Jare'akwaawe'emamũ ako jarejemogyau ikue. Nianuwi futari ako jane 'gã amũ je'ega ikue. Jarejuwarete 'ga je'ega miamũ ako jane ianupe'ema ikue. Jarejemifutar imũ etee futat ako jarewau mama'e apou ikue. Jarejee etee ako jarejea'aramũ ikue. Jarejeupi etee futat ako jarewau jarejemaku'iu ikue. Jaremaran'eramũ ako jarejemogyau 'gã nee ikue. 'Gã nanẽ ako amara'neramũ jane ree ikue nũ. 'Ga karaemã resakawe ako jane 'jau jarejeupe ikue: “Maran ajee je jẽmĩ najetywi nanuara pyu 'ũ?” 'jau ako jane jarejemogyau jarejeupe ikue. ⁴ A'ere ako Janeruwarete 'ga 'awamũ 'ga jekwaawukari janee ai'i. Janeruwarete 'ga 'ã jane katu'okararetea. Esagesage te 'ga. Iporomutat te 'ga jane ree najuejue etee. ⁵⁻⁶ Ajemuaẽm te 'ga jane ree. Najaneremiapofer esage are rũi futat 'ga jane katu'ogi rakue. Ajemuaẽm te 'ga ae ree. A'eramũ 'ga a'eramũ jane katu'oka. Werowiamũ Jeju 'ga jane katu'ogi jane pireita janetywer awi. Sã'ã ae u'ar yau ma'eramũ mama'e tywera apoe'ema. Nan tee futat jane jemogyi 'ga rerowiar ire, 'ga jarepirei re. A'eramũ jane u'ar yau ma'e 'jawe jarejemogyau 'ga rerowiar ire 'ga upe. Jarey awi jare'aa ypy jane jarejuwa 'ga ra'yra futat. A'ere jane Jeju 'ga rerowiar ire u'aru'jap ma'e 'jawe nũ. A'eramũ futat Jarejuwarete 'ga ra'yramũ jarejemogyau. Wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ 'ga jane mogyau wa'yramũ. 'Ga 'Agesagea jane mogyau 'ga ra'yramũ 'ga upe. 'Awamũ 'ga U'agesage mua janee. Nakate'emi futari Janeruwarete 'ga janee. Mama'e esage te 'ga amut janee. U'agesagea miamũ futat 'ga amut janee, Jeju Kristu 'ga jane pirei re. Meewe a'eramũ miamũ 'ga 'Agesagea jane monoi jane katu'oka jane rerekou. ⁷ Janeruwarete 'ga iporomutat nanimenime jane ree. Ipota'wa 'ga akou janee. A'eramũ 'ga jane katu'ogukaa Jeju 'ga upe. Jarekatu'og ire jarejemogyau iky'ae'ema 'jawe futat 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'jau janee: “Pẽẽ 'ã pẽnesage jee. A'eramũ nipo je anure pẽ mua 'au tejepyri pẽ mogyau nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau nipo 'ga janee. A'eramũ jane 'ga pyri jareo rapesaka jarejemogyau. ⁸ A'jea futat jeremimome'ua.

A'eramũ ene Jeju 'ga rerowiaara 'gã mu'jau najuejue etee futat aipo are. A'eramũ 'gã mama'e esagea etee iapou ajemogyau. Mama'e esagea etee iapo re nipo 'gã jopoari ajemogyau.

⁹ Amumera 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are ajamueara te. A'ere kasi 'gã ereje'egauwar ine. Opytunera 'gã je'eger are 'gã jamuei. Moisesi 'ga remikwasiarer are nanẽ 'gã ajamueu nũ. Ajamue ekoete futat 'gã ajemogyau. A'eramũ ene 'ga je'eg are eapyakawe'em.

¹⁰ Amumera 'gã nipo Jeju 'ga rerowiaat 'mea te. 'Gã nipo ajamu'jau mama'e amutee are. “Simojo'ok 'gã ajau jarejee 'jau”, e'i te nipo aipo 'gã. A'eramũ ki ene je'ega moywrafena nanuara 'gã nupe, 'gã momika nanuar awi: “Au'je 'gã mu'e re mama'e tywer are”, ere ki 'gã nupe. 'Gã pige'emamũ, eje'ega moywrafenu'japa 'gã nupe nũ.

Mukūi etee eje'ega moywyräfena esaka 'gã nupe. Jui 'gã pige'emamū ekou'jape'ema 'gã nee. ¹¹ Aipo 'gã nia'wyrī futari. Opoit futat 'gã mama'e esage apo awi. 'Ga nemiapofet tywera resag ire ene 'gã kwaapa. “Nia'wyrī futari 'gã na'e”, 'jau ki ene 'gã jekatu'oge'emamū.

¹² Anurenure'i te nipo aje je kūima'e 'ga amū monoi peu ene py'rau. Maranamū nipo Artemas 'ga. Maranamū te nipo Tikiku 'ga. Nakwaawi katu we je tejemimonorama 'ga. A'eramū ki ene ejeupe 'ga waēm ire ekwapa kamēsīete ajepeja amunaw ipe, Nikopo 'jaw ipe je rekoa. Peu futat nipo je oi amana magwapa aipo amunaw ipe.

¹³ Janepytuna 'gã amū nipo awau watau ene wi. A'eramū ene mama'e mū monou 'gã nupe 'gã nemirerooramū. Ajepeja 'ga rera Zena. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga, Zena 'ga. Ajepeja 'ga rera Aporua.

¹⁴ Jarepytuna 'gã ki emu'e jarejemogy esage are. “Mama'e esagea peapo pejejemogyau”, 'jau ki ene 'gã nupe. “Pejekaraemā ki pemono amū ikaraemāe'ema 'gã nupe”, ere ki 'gã nupe. “A'ere kasi pemono amū iwewue ma'e 'gã nupe. Kasi a'e pe taetu 'gã wewue jerani etee 'gã nee ne”, ere ki 'gã nupe.

¹⁵ 'Auwara 'gã, je pyriwara 'gã, oje'ega monou enee, ene futaa. Je nanē teje'ega monou enee nū. A'eramū ki ene oreje'ega mome'wau orejekoty'aawa 'gã nupe, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe.

Jarejuwarete 'ga resagea ene rerekoa je afutat.

Kweramū etee jeremimome'ua.

Firemō

Ymā te 'gā jamuri wemifajamū rakue. A'eramū imuripyrrera 'ga oporowykyau akou amuarera 'ga upe. A'ere 'ga muarera 'ga nomepyi 'ga. 'Ga mojemi'waa etee, 'ga muaityau etee nanē nū. Amumē imuripyrrera 'ga amū oka'jama amuarera 'ga wi. A'eramū 'ga muarera 'ga oje'ega monou kwe pe 'gā nupe: “Jeremifaja 'ga oka'jam je wi. 'Ga resaka ki pepyyk 'ga jee, 'ga mua imojewya jee nū”, 'jau 'ga oje'ega monou kwe pe 'gā nupe. A'eramū 'ga resakara 'gā 'ga pyyka, 'ga monou imojewya 'ga muarera 'ga upe nū. A'eramū nipo 'ga waēm ire, 'ga muarera 'ga 'ga rerekou tyweaete, 'ga nupānupāu, 'ga jukawaipa.

A'eramū Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou Firemō 'ga upe. Firemō 'ga remifaja 'ga oka'jam 'ga wi rakue. Oka'jam ma'e 'ga rera Onesimu. Oka'jam ire Onesimu 'ga awau owaēma Paulo 'ga pyri. A'eramū Paulo 'ga Jejui 'ga mome'wau 'ga upe. A'e renupawe 'ga Jejui 'ga rerowiaaramū akou. A'eramū Paulo 'ga 'ga monou imojewya 'ga muarera 'ga upe. 'Ga futat koa ka'arana ikwasiaripyrrera weroo ojara 'ga upe rakue.

1-2 Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou enee, ki Firemō. Timoteo 'ga ako je pyri. 'Ga 'ā janerewirera. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou ene upe. Ene 'ā orejekoty'aawa futat. Ene nanē 'ā ereporowyky ore 'jawe, Jejui 'ga mome'wau ore pyri. Eneroga pype Jejui 'ga rerowiaara 'gā ajatykau awau 'ga muorypa. A'eramū ore 'gā nupe nanē ka'arana kwasiaa imonou nū. Jarejenyra ēē upe, Afia ēē upe, nanē ore imonou nū. Akipu 'ga upe, jarejepyri oporowyky ma'e 'ga upe nanē ore imonou nū. Akipu 'ga nanē 'ā jane 'jawe futat ako ojemouaga oporowykyau. Mīmera 'gā nupe ore ka'arana monoi ikwasiaa.

Je 'ā a'yi moromunepawa pype. Kwe pe ako je oi Jejui 'ga mome'wau ikue amunawa moyka ikue. A'eramū 'wyriara 'ga je pyygukaa 'gā nupe, je mŷina je munewukaa moromunepawa pype. A'eramū je ka'arana etee imonou ikwasiaa pē nupe.

³ Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Janejararete 'ga Jejui Kristua. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. 'Gā pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Firemō 'ga

⁴ Jarejuwarete 'ga upe teje'egawe je teje'ega monou 'ga upe ene ree jepi. “Esage Firemō 'ga ene rerowiaara”, 'jau je 'ga upe ene ree jepi. ⁵ Tekotee 'gā ene mome'wau jee jepi. “Firemō 'ga iporomutat Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee. Ipota'wa te 'ga 'gā nee”, 'jau 'gā jee jepi. “'Ga 'ā Jarejararete 'ga, Jejui 'ga werowiat a'jea futat” 'jau 'gā jee jepi, ene mome'wau jepi. ⁶ A'eramū je 'jau Jarejuwarete 'ga upe ene ree jepi: “Taeapyo ki 'ga a'jea futat mama'e esagea ojeupe ene iapo are. Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū ene mama'e esage etee iapou ekou oree. A'eramū ki ene 'ga mueapyoukaa ee”, 'jau je teje'ega monou 'ga upe ene ree jepi. ⁷ Jarejuwarete 'ga ree eporomutaramū nanimenime ekou. 'Ga remiayuwa 'gā nee nanē eporomutaramū nū. Aipoa je maku'iu. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū ore araku'iramū ene ree najuejue etee. A'eramū a'ea taetu je mafuewerukaa jeporowyky are Jarejuwarete 'ga upe.

Onesimu 'ga

⁸⁻¹⁰ Awamū je Onesimu 'ga mome'ui enee. Eneremifajamū futat 'ga. Eneremimurera futat 'ga. A'ere 'ga eneje'ega nuenuwi tee rakue. A'eramū 'ga 'ā oka'jama ene wi rakue. A'eramū 'ga 'ua owaēma jee 'au ai'i, Roma pe ai'i. Moromunepawa pype jerenaw ipe 'ga 'ua owaēma jee. A'eramū je tejeupe 'ga waēmamū Jejui 'ga mome'wau 'ga upe. A'eramū 'ga 'ga rerowiaa ai'i. A'eramū 'ga 'awamū akou 'ga remiayuwamū. A'eramū je Jejui 'ga ree 'ga mu'e re 'ga ruwa 'jawe te'ŷina 'ga upe. A'ere je 'awamū 'ga monoi imojewya ene upe nū.

A'eramũ je 'awamũ 'jau ene upe: Je 'ã Jejui 'ga remimonofera futat. 'Ga je'eg imũ etee futat ako je tewau 'ga mome'wau ikue. A'eramũ je 'jau enee: “Ojejuka esage werewi pa'ã 'ga 'ga ree nũ”, 'jau je enee. A'ere je nomojejukaukari ene 'ga ree. 'Au etee tajejuka 'ga ree 'ga upe, a'e je numiamũ. Tepoaawamũ tareko 'ga, a'e je numiamũ. A'ere 'ã 'ga ene poaawa te. A'eramũ amunipo 'ã ene te eje'ega mÿina 'ga ree jee. A'eramũ je kweramũ 'ga monou enee. Ejejuka esage ki 'ga ree, a'e je enee 'awamũ. Je 'ã jesawa'e futat. Je 'ã Jejui 'ga je'ega mome'wara. A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã je pyyka je mÿina 'au moromunepawa pype. A'ere 'ã ene jejekoty'aawa. Janeporomutat jane jarejuee jepi. A'eramũ je 'jau ene upe: Eneporomuorywiwet nipo je ree. A'eramũ ene epojejuka esageramũ 'ga ree, a'e je enee.

¹¹⁻¹² 'Au te'ÿina je Onesimu 'ga resagi. Jejui 'ga rerowiar ire 'ga je poari futari. Mama'e esagea 'ga wapo kwaiwete jee, je poaawamũ futat. A'etea je 'ga omono enee. Jeporomutat je nanimenime 'ga ree. 'Ga oa je mu'arasig futat numiamũ. A'ere 'ga najeremimurera rüi futat. Enema'ea futat 'ga. Ymã te 'ã 'ga eneremiayup tyweramũ 'ga reko rakue. A'ere 'ga 'awamũ eneremiayuw esagea futat. ¹³⁻¹⁴ Afutat je 'ga pytaa numiamũ, 'au moromunepawa pype tejepyri numiamũ. A'ere 'ã 'ga ene poaawa te. Mukuu ene rekoramũ amunipo 'ã 'ga je poaa akou. A'ere 'ga najeremiayuwa rüi. Enema'ea te 'ga 'ã. A'eramũ je 'ga momytawe'em eneremifutare'em imũ. Peu 'ga reko futare'ema ki 'ga emut etee imojewya jee nũ. A'e pe ene peu 'ga reko futaa peu etee futat 'ga mogou ejepyri. A'eramũ je kamẽsĩete ki 'ga emut imojewya jee, 'jawe'em enee.

¹⁵ Ymã 'ã Onesimu 'ga ka'jami ene wi rakue. Inãinãni'ĩ etee 'ga reko mukuu ene wi. A'ere 'awamũ 'ga oi ojewya ene pyri nũ. 'Awamũ nipo 'ga reko ene pyri futat. 'Awamũ nipo 'ga noka'jamu'jawi ene wi. ¹⁶ Ymã 'ã 'ga eneremiayup teeramũ 'ga reko rakue. A'ere 'ã 'ga 'awamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ. A'eramũ 'ga 'awamũ janerewirera futat akou. Jeporomutat je 'ga ree. A'ere nipo ene te 'ga ree jeporomutara ereapyraap. Ene upe oporowyky ma'e 'ga te 'ã. Enerewirera nanẽ 'ga 'awamũ nũ.

¹⁷ Paulo 'ga jejekoty'aawa futat, ere 'ã jee jepi. A'eramũ 'ã ene, ejepyri je oramũ, je mua ejog ipe jepi. A'eramũ ene nan tee futat Onesimu 'ga monou ejog ipe. ¹⁸ Maran gatu nipo 'ga eneka'aran epye'ema munuge'ema enepo pe rai'i. A'eramũ ki ene 'ga amunug ire imonou inuga jeka'aran are. A'eramũ je imepyau enee 'jau. ¹⁹ 'Awamũ je ka'arana kwasiaawa pyyka tepo pe ikwasiaa enee: Je 'ã Paulo. Je futat tamepy enee 'jau. Aipoa je futat akwasiat ka'aran are inuga enee. Ymã te je ako Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui enee ikue. A'eramũ ene ako 'ga rerowiaa ikue. Je 'ga mome'ue'em ire amunipo 'ã nererowiari futari Jejui 'ga. Werowiare'em ire amunipo 'ã 'ga nene katu'ogi futari. Aipo are ejea'aramũ ekou. ²⁰ A'ere jane juejue Jejui 'ga rerowiari futari. A'eramũ ene ejejukau esage Onesimu 'ga ree, jarejewirera 'ga ree. Aipo apo re je maku'i ape.

²¹ Ajemogypyk je ene ree, ki Firemō. Ejejuka esage ki Onesimu 'ga ree, a'e je enee. A'ere je tejeupe etee futat je 'i: “Firemō 'ga nipo ojejuka esage Onesimu 'ga ree. Je'eawera nipo 'ga wapyraap”, 'jau je te'ÿina tejeupe. ²² Jarejuwarete 'ga upe 'ã pẽ 'jau jepi: “Emomoirukat 'gã Paulo 'ga wi”, 'jau 'ã pẽ 'ga upe pejeje'ega monou pejejemogyau je ree jepi. A'eramũ nipo 'ga anure je monoukaa pẽ nesaka. A'eramũ pẽ jerupawa resaka jee.

²³ Epafrasi 'ga ako 'au je pyri moromunepawa pype. 'Ga nanẽ Jarejuwarete 'ga mome'wara nũ. A'eramũ 'gã 'ga pyyka imua imÿina 'au moromunepawa pype je pyri. 'Ga nanẽ oje'ega omono pẽ nupe pẽ futaa nũ. ²⁴ Jepyttuna 'gã nanẽ oje'ega omono pẽ nupe pẽ futaa nũ. Maku, Aristaku, Demas, Luka. Mĩmera 'gã oje'ega monou pẽ nupe pẽ futaa.

²⁵ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat. Kweramũ etee jeremimome'ua.

Epyreu

'Ga amũ 'awa ka'arana kwasiaa imonou judeu 'gã nupe, Jeju 'ga ree 'gã mu'jaawamũ rakue. Nikwaawi jane ikwasiarera. A'ere na'ga etee rũi ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue. Judeu 'gã ner irũa epyreua.

Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga

¹ Ymã Janeruwarete 'ga oporogytau oje'ega mome'wara 'gã nupe etee rakue. Mama'ea nanẽ 'ga iapou opãjẽ mũ ojee 'gã mueapyoukaawamũ. Meewei futat 'ga 'gã mueapyou oporogyta are rakue. Namueapyopawi 'ga 'gã ywawuje tee wemifutar are rakue. Inãinãĩĩ etee ra'ne 'ga imome'wau 'gã amũ nupe. A'ere 'ga anure inãinãĩĩ etee oporogyta mũ mome'wau 'gã amũ nupe nũ. Ojeupe 'ga porogytaawer imũ etee futat 'ga je'ega mome'wara 'gã 'ga je'ega mome'wau ajemogyau janepyy 'gã nupe rakue. ² A'ere ako 'ga 'awamũ 'ga je'egi wa'yrarete 'ga upe rai'i. A'eramũ ako 'ga ra'yra 'ga te jane mueapyou 'ga je'eg are ai'i. Nikwaawi futari jane Jarejuwarete 'ga rakue. A'ere jane 'ga ra'yra 'ga resakawe jane Jarejuwarete 'ga kwaawi. Mama'ea 'ga iapoukaa wa'yra 'ga upe rakue. Ywy, ywak, ipypewat. Mĩmera 'ga wapoukat wa'yrarete 'ga upe rakue. 'Ga futat 'jau wa'yra 'ga upe rakue: “Anure nipo je ene mõi mama'e jarareteramũ”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe rakue. A'eramũ nipo 'ga wa'yra 'ga mogou mama'e jarareteramũ futat. ³ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga esage 'Uwarete 'ga 'jawe etee futat. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga resage kwaapa 'ga ra'yrarete 'ga resag ire. Oje'eg imũ etee futat 'ga mama'e mogyaukararũmũ imomytau. Kwat, jay, jaytata, ywy. Mĩmera 'ga imogyau imomytaaw ipe etee futat. Amanũmũ 'ga 'jau rakue: “Amanũ je 'gã tywera mepyawamũ. A'eramũ je tejerowiaaramũ 'gã tywera moia 'gã nui”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Janetywer are amanũ re 'ga oferapa awau wapyka 'Uwarete 'ga pyri. 'Uwarete 'ga pãjẽrete 'jawe etee futat 'ga. Aju'jawe etee futat 'gã. A'eramũ 'ga awawarũmũ wapyka 'ga pyri, 'ga jakwatawa katy.

Ywagipewara 'gã apyraapat

⁴ Ywagipewara 'gã ajemogyau Ku'jywa 'ga upe oporowyky ma'eramũ futat. A'ere 'ga wa'yra 'ga mogoi 'wyriaramũ oje'jawe. A'eramũ 'ga ra'yra 'ga ywagipewara 'gã apyraapa futat. ⁵ Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i:

“Ene jera'yra. Je 'ã 'awamũ ako eneruwamũ enee”,

'jau rakue. Wa'yra 'ga upe etee 'ga 'i aipo 'jau. Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i:

“Je 'ã ako eneruwamũ.

Ene futat je amogo teja'yrareteramũ”,

'jau rakue. Wa'yrarete 'ga upe etee te 'ga 'i aipo 'jau rakue.

⁶ Ywy pe wa'yrarete 'ga mua Ku'jywa 'ga 'jau rakue:

“Ywagipewara 'gã jera'yra 'ga tamuoryp 'jau”,

'jau 'ga ojeupe rakue.

⁷ Ywagipewara 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'i:

“Je upe oporowyky ma'e 'gã. Ojeupe je je'eg ypyrauwe ywagipewara 'gã too kamẽsĩete mama'e apou je'eawer imũ 'jau kwy”,

'jau 'ga ojeupe. Sã'ã ywytu rura. Namutat 'ga opãjẽ monoi 'gã nupe.

“Sã'ã tupã werawa. I'jawe 'gã awau kamẽsĩete 'jau kwy”,

'jau 'ga ojeupe.

⁸ A'ere 'ga wa'yra 'ga upe 'ga 'i:

“Ene je 'jawewara. A'eramũ ene e'ỹina 'wyriarareteramũ ejemiayuwa 'gã nupe.

Nakwaparimũ rũi futat e'ỹina 'wyriarareteramũ 'gã nupe.

Mama'e a'jea etee te eremome'u 'gã nupe.

Mama'e tywera apoara 'gã etee ki ereko tywet 'gã nemiapo tywer are.

⁹ Mama'e esage etee te 'ã erefutat.

A'eramũ ene mama'e esage etee iapou.

Mama'e tywera 'ã nerefutari. A'eramũ ene mama'e tywera apowe'em.

A'eramũ je Eneruwareteramũ ene pyyrũmũ ene mogou enepytuna 'gã 'wyriarareter-
amũ, ene maku'iukaa",

'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe.

¹⁰ "Ene futat ako ywya ereapo ikue, ywaga reewe ikue",

'jau 'ga wa'yra 'ga upe.

¹¹ "A'ere nipo anure eneremiapofera teepawamũ.

A'ere ene neneteepawa'uweri futari nipo.

A'efer ipe etee futat nipo ene ekou.

Sã'ã taity ymanera toropawa. Nan futat nipo eneremiapofera teepawamũ.

A'ere ene neneteepawi futari nipo.

¹² Anure nipo ene ywy ymanera mojopy'rau ywy yau pyu.

Sã'ã ae taity ymana mojopy'rua taity yau pyu.

Nan futat nipo ene ywy mojopy'rau ywaga reewe.

A'ere ene neneteepawi futari.

Nene mojopy'rawi futari.

Neneymani futari nipo ene",

'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe rakue.

¹³ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau wa'yrarete 'ga upe nũ:

"Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjẽrete je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Ene 'ã je omogo 'wyriarareteramũ pãwẽũjẽ etee futat 'gã nupe",

'jau 'ga wa'yrarete 'ga upe rakue.

"Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ nipo je ene magwawukari.

A'ere je iapoe'emauwe eapyk 'au je yse katy",

'jau 'ga wa'yrarete 'ga upe rakue. Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i aipo 'jau rakue.

¹⁴ Maran sipo ywagipewara 'gã? 'Wyriaramũ sipo 'gã ywy pewaramũ janee Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga pyri? Naani. Ojeupe Janeruwarete 'ga 'eawer imũ etee te 'gã mama'e apoi 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'gã mua ojeypyri oo ma'eramamũ jane poaawamũ.

2

Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne

¹ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga ywagipewara 'gã apyraapa. A'eramũ ki jane 'ga je'ega rerowiaa futat jarejemogyau. 'Ga je'eg imũ mama'e apo re nipo jane jarepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. ² A'jea futat ymã ywagipewara 'gã Janeruwarete 'ga je'ega reruri imome'wau janepyy 'gã nupe rakue. A'jea futat 'gã 'ea. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã 'eawera renupare'ema 'gã nerekou tyweaete rakue. ³ A'ere ako 'ga 'awamũ wa'yra 'ga muri janee ikue. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga jukaukaa kũima'e tywera 'gã nupe rakue. Janetywera mepyawamũ 'ga ruwa 'ga 'ga jukaukari 'gã nupe rakue. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiare'em ire taetu jane rerekou tyweaete a'jea futat. "Tejerowiarãmũ je pẽtywera moiri pẽ nui", 'jau 'ga janee amanũmũ rakue. Janejararete 'ga, Jejui 'ga ra'ne futat imome'wau ojeypyriwara 'gã nupe rakue. "Pẽkatu'okawamũ je manũi" 'e mome'wau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga je'ega renupara 'gã imome'wau janee. "Pẽtywera moiawamũ je ruri, e'i 'ga oree ikue", 'jau 'gã imome'wau janee. "Tejerowiaara 'gã nui je 'gã tywera moia, 'gã katu'oka. A'eramũ nipo je anure 'gã nerawau ywag ipe

tejepyri, e'i 'ga oree ikue”, 'jau 'gã imome'wau janee, jane mueapyou ee. “A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiare'ema 'gã nerekou tyweaete”, 'jau 'gã jane mueapyou ee. ⁴ Janeruwarete 'ga taetu aje 'ã jane mueapyoukat wa'yra 'ga je'eg are. “Mama'e a'jea etee jera'yra 'ga omome'u 'gã nupe”, 'jau 'ga. A'eramũ 'ga U'agesage mua wa'yra 'ga rerowiaaramũ janee. A'e pyu jane jarejeapyouoramũ 'ga 'eawer are. Wemifutar imũ etee futat 'ga U'agesage muri janee, aeremiapoe'ema apoukaa janee. A'eramũ nipo esakara 'gã oporesagamũ ajemogyau jane ree. 'Ga 'Agesagea nipo mama'e apoukaa janee. Mama'e a'jea wa'yra 'ga imome'ue'em ire amunipo 'ã 'ga U'agesagea namura'uweri janee wa'yra 'ga 'eawer imũ.

Jeju 'ga rerowiaaramũ jane

⁵ Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga mogoi 'wyriaramũ wemiapoferamũ janee. Aipoa je amome'u pẽ nupe. Naywagipewara 'gã amũ rũi 'ga omogo 'wyriaramũ. Wa'yra 'ga etee futat 'ga omogo 'wyriaramũ wemiayuwamũ janee. ⁶ Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue:

“Jeporesak tee je 'ã ywy pewaramũ pẽ nee. Jarejuwarete 'ga remiapofera tywera 'jawe etee agawewi 'ã pẽẽ.

A'etea 'ã 'ga ajemuaẽm pẽ nee ywy pewaramũ”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue.

“Ma'ja are sipo erejemuaẽm ywy pewaramũ 'gã nee, ki Ku'jyp? Nia'wyri agawewi 'gã.

A'etea 'ã erejemuaẽm 'gã nee”,

'jau 'ga ikwasiaa rakue.

⁷ “Naywagipewara 'gã pãjẽ apyraapa rũi agawewi ywy pewara 'gã.

A'etea nipo ene anure 'gã muesageu 'gã pãjẽruga ejepyrwara 'gã 'jawe.

A'eramũ nipo 'gã najuejue etee futat ywy pewara 'gã pojeupa.

⁸ Ene 'ã 'gã mogyau 'wyriaramũ mama'e upe.

Tejemiapofera upe nipo je 'gã mogyau 'wyriaramũ, 'jau 'ã ene rakue”,

'jau 'ga ikwasiaa Jarejuwarete 'ga upe rakue.

Anure nipo 'ga jane mogyau 'wyriaramũ mama'e upe wa'yra 'ga pyri. Kwat, jay, mama'eukwaap, ywagipewat. Mĩmera wemiapofera upe nipo 'ga jane mogyau 'wyriaramũ 'ga pyri. A'ere na'awauwe rũi jane jemogyi 'wyriaramũ 'ga remiapofera upe.

⁹ Sikwaap futat 'ã jane 'awamũ Jeju 'ga rekwawera. Janeruwarete 'ga Jeju 'ga mua 'au

ywy pewaramũ jane 'jawe rakue. A'eramũ 'ga nanẽ ajemogou ipojeuwipyre'emamũ

rakue nũ. Ywagipewara 'gã pãjẽ'wyri'i ako ma'e 'jawe nanẽ 'ga akou rakue nũ. Ywy

pewaramũ jane 'jawe etee futat 'ga akou rakue. A'ere Janeruwarete 'ga poromutaramũ

jane ree. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga jukaukaa kũima'e tywera upe janetywera mepyawamũ.

Jane 'jawe akoe'em ire amunipo 'ã 'ga namanũarũi janetywer are rakue. A'ere 'ga

jemogoi jane 'jawe ra'ne futat janetywera mepyawamũ. A'ere Ku'jywa 'ga 'awamũ

jane ree 'ga manũ re 'ga rerooi 'ga mogou ojepyri nũ, 'ga mogou ywagipewara 'gã

apyraapa nũ. A'eramũ 'ga pyriwara 'gã 'awamũ 'ga muorypa ajemogyau nũ. A'ea

jane 'ã sikwaap. ¹⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. 'Ga futat mama'e

omogy. 'Ga futat erekwara nanẽ nũ. Ma'eramũ 'ã 'ga rea'aramũ jane ree. “Tamogy

tejemiapofera 'gã teja'yramũ 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Anure nipo jera'yra 'ga

rerowiaara 'gã jemomytuni kwaiwete. 'Gã juejue nipo je imogyau teja'yramũ. Anure

je 'gã muri 'gã mogyau 'au tejepyri nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau 'ga ojeupe

rakue. A'eramũ 'ã 'ga wa'yrarete 'ga rerekou tywerukaa rakue, jane ree 'ga jukaukaa

janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga futat Jeju 'ga wereko tywerukat ae a'wyre'ema upe.

'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Jeju 'ga mama'e apoi. A'eramũ 'ga, 'ga remifutar

imũ nanẽ 'ga ojereko tywerukaa 'gã nupe nũ. Amanũ are 'ga janetywera moia jane

wi werowiaaramũ. Jane wi janetywera moir ire 'ga jane mogyau Ku'jywa 'ga ra'yramũ.

A'eramũ Jeju 'ga anure werowiaaramũ jane rerawau jane mogyau 'Uwarete 'ga pyri.

¹¹ Jeju 'ga jane katu'oka janetywer awi. A'eramũ 'ga wemikatu'ogeramũ jane mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga Janeruwareteramũ nanẽ futat nũ. A'eramũ nipo Jeju 'ga aku'iramũ jane ree. “Agamũ jerewirera 'gã. 'Agamũ jerenyra 'gã”, 'jau nipo 'ga jane ree aku'iramũ. ¹² A'eramũ nipo 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

“Eneremiapofera tamome'u tejewirera 'gã nupe 'jau.

'Gã pype tekou tamuoryp ene eneremiapofer are 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

¹³ “Ajemogypyk je ene ree”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

“Au je rekoi Tejuwarete 'ga ra'yra 'gã pyri.

Je pyri Jeruwarete 'ga 'gã murukari, 'gã nee tejejukaawamũ”, 'jau 'ga akou.

¹⁴ Jarejuwarete 'ga ra'yramũ jane ywy pewaramũ etee futat. O'o ma'eramũ jarejemogyau wy ma'eramũ nanẽ jarejemogyau nũ. A'eramũ Jeju 'ga ajemogou ywy pewaramũ jane 'jawe etee futat rakue. Ywy pewaramũ jane 'jawe ajemogou 'ga amanũmũ jane 'jawe. Ywy pewaramũ jane 'jawe akoe'em ire amunipo 'ã 'ga namanũi futari. Janeruwarete 'ga namanũi futari. A'ere Jeju 'ga jemogoi ywy pewaramũ jane 'jawe. A'eramũ 'ga amanũmũ rēwējēmī rai'i. A'ere 'ga manũi mama'eukwaawa 'wyriara mateepaawamũ. Mama'eukwaawa 'wyriara pājē'okawamũ te 'ga manũi rai'i. Mama'eukwaawa 'wyriara ywy pewaramũ jane momawukaa. A'ea futat 'agamũ jane momap. A'ea futat ako jane ree iporomutare'emamũ. A'ere Jeju 'ga ipājē'ogi amanũmũ rakue. ¹⁵ Ywy pewaramũ jane jarekyjau jaremanũ awi jarejemogyau. A'ere Jeju 'ga jane momapara pājē'ogi. A'eramũ jane jarekyjau'jape'ema jaremanũ awi, jaremomapara pājē'okara 'ga rerowiaaramũ. ¹⁶ Naywagipewara 'gã poaawamũ rūi Jeju 'ga ruri 'au ywy pe rakue. Abraão 'ga juapyreramũ jane poaawamũ te 'ga ruri rakue. ¹⁷ Ajemogou 'ga 'ã wewireramũ jane 'jawe futat rakue. Ma'eramũ 'ã 'ga janejemogy kwaawi a'jea futat. A'eramũ 'ã 'ga a'jea futat ajemuaēma jane ree. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ 'ga mama'e apou. A'eramũ 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'eramũ jane ree. Ymã te mainana 'gã etee mama'e rerooi iapyau Ku'jywa 'ga upe rakue, opytuna 'gã tywera mepyau rakue. Mainana 'wyriararete 'ga etee te wyra ry rerawawarũmũ erosou Jarejuwarete 'ga mogytaawa my'ja'wi pype 'ga upe, opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere ako 'awamũ Jeju 'ga jemogoi mainana 'wyriara remiapofera rekwaw ipe janee ikue. Najukai futari 'ga wyra janetywera mepyawamũ. 'Ga futat ojejukaukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ. ¹⁸ Ywy pe 'ga rekoramũ mama'eukwaawa 'wyriara Jeju 'ga porowyky are oporomote'ariweramũ rakue numiamũ. A'ere Jeju 'ga nuapoi futari emifutar imũ mama'e tywera rakue. 'Ga maruukare'ema agawewi futat akou rakue. A'ere 'ga jemouagi etee futat jupe rakue. Ma'eramũ 'ã 'ga nanuara kwaawi katu katu tãmējē. A'eramũ 'ga ajemuaēma jane ree. A'eramũ 'ga jane poararũmũ a'jea futat mama'eukwaawa 'wyriara jane rereko tyweramũ.

3

Jeju 'ga Moisesi 'ga retee

¹ Jeju 'ga rerowiaaramũ pēẽ jejaap katu katu 'jawe jee. Kūima'eramũ pēẽ jerewirera 'jawe jee. Kūjāmeramũ pēẽ jerenyra 'jawe jee. Pēẽ nanẽ Janeruwarete 'ga pē pyrũmũ pē mogyau wemiayuwamũ rakue. A'eramũ ki pēẽ pejejeatee'emamũ Jeju Kristu 'ga wi pejejemogyau. Janeruwarete 'ga 'ga amut ywy pe ojee jane mu'jawamũ rakue. Mainana 'wyriararete 'jawewaramũ 'ga ruri jane mu'jau 'Uwarete 'ga ree. A'eramũ jane Jeju 'ga rerowiaa jarejemogyau. 'Ga Ruwarete 'ga nanẽ jane erowiaa nũ. ² Ymã te Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga pyrũi ojeupe oporowyky ma'eramũ rakue. Moisesi 'ga mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat rakue. Jarejuwarete 'ga remiayua 'gã nerawau erekou jũ myter imũ rakue. 'Awamũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga pyrũi ojeupe mama'e apoawamũ. Moisesi 'ga 'jawe futat Jeju 'ga mama'e apoi 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat. ³ Ymã Moisesi 'ga rekoi kūima'eeteeteramũ rakue.

A'eramũ janeypy 'gã opojekuka esageramũ 'ga ree rakue. A'ere Jeju 'ga te kũima'eeteetea Moisesi 'ga apyraapa. A'eramũ ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. Sã'ã 'oga apoararete 'ga resagea 'oga resage apyraawa. Nan tee futat Jeju 'ga resagea Moisesi 'ga resage apyraawi. ⁴ 'Oga apoara tywe'em ire amunipo 'ã 'oga nanẽ nitywi nũ. Nawyri 'oga ojetee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. Iapoe'em ire amunipo 'ã nitywi futari mama'ea. ⁵ Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga remiayuwa a'jea futat rakue. Oporowyky 'ga a'jea futat Jarejuwarete 'ga upe rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega 'ga enupa a'jea futat rakue. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee 'ga ojekukau esage rakue, 'ga je'ega mome'wau nanẽ 'ga 'gã nupe rakue. Ymã Moisesi 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ rakue. A'eramũ 'ga Ku'jywa 'ga remiaporama mome'wau 'gã nupe rakue, 'gã mueapyou Jarejuwarete 'ga remiaporam are rakue. ⁶ A'ere Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga mogou 'wyriaramũ wemiayuwa 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga remiayuwa 'gã nee ojekukau esage. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Kristu 'ga ojekukau 'ga remiayuwa 'gã nee. Jane nanẽ jarejemogyau 'ga remiayuamũ. 'Ga ree jarejemogypygy awi jarepoire'em ire jane jarejemogyau 'ga remiayuamũ futat. "Anure nipo je pẽ nerooi pẽ mogyau Tejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ warãu rũi futat" 'e rerowiar awi jarepoire'em ire jane jarejemogyau 'ga remiayuamũ.

Wupaw ipe jane rerooawam

⁷ Jarejuwarete 'ga remiayuamũ ki sienup 'ga je'ega jarejemogyau. Ymã te Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue.

"Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu 'ga 'eawera.

⁸ Iapyajeawopytym ma'e 'jawe etee kasi peenup ne.

Janeypy 'gã oje'eganuwe'emamũ 'ga upe rakue.

A'eramũ pẽẽ pejejemogyawe'em 'gã 'jawe pejeje'eganuwe'emamũ.

Amunawe'em ipe weroo werekoramũ 'ã janeypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema rakue.

Siesak Jarejuwarete 'ga remiapo'a 'jau.

A'jea futat sipo 'ga jekukai jane ree u'eawer imũ etee futat, 'jau 'ga rerowiare'ema 'gã ojeupe rakue.

A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyawe'em jareypy 'gã 'jawe",

'jau 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue.

⁹ A'ere Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue nũ:

"Kwarẽta kwara magwapa agawewi 'gã ojeupe jeremiapofera resaka.

A'etea 'gã naje rerowiari futari ajemogyau.

A'jea futat sipo 'ga jekukai jane ree, 'jau etee 'gã ajaupe",

'jau Ku'jywa 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue nũ.

¹⁰ "A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee. Nuenuwi futari 'gã jeje'ega.

Nojemogypygyi futari 'ga je ree.

¹¹ A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee.

A'eramũ je 'gã monoukare'ema 'gã nupawa upe, 'gã nupe tejemimonorama ywy pe.

'Peu tepeo pejepytu'wau maruowajar awi 'jau, mara'ne awi 'jau' je'eawer ipe 'gã awawe'em.

A'ere 'ã 'gã naje rerowiari etee.

A'eramũ jeje'ega rerowiare'ema 'gã awawe'em futat je'eawera ywy pe.

Mama'ea nanẽ je imonowe'em 'gã nupe te'eawer imũ",

'jau 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukaa ee 'ga upe rakue.

¹² A'eramũ ki pẽẽ Jeju 'ga rerowiaaramũ pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga rerowiar awi jejepoire'ema. Janeruwarete 'ga 'ã Okoeteete ma'ea. ¹³ Pejejemojemogypygyukaa 'ga ree pejejere'emamũ futat. "Sako esage 'ga upe 'jau. Sajemogypygyk 'ga ree 'jau", 'jau

pejeojere'emamũ futat pejejemogyau pejejaupe. Aipo apo re nipo nepejomoryteeukari mama'e tywera upe, pejejopy'a moywyrarafenukare'ema jupe. ¹⁴ Jejuĩ 'ga rerowiaa ypy we jane jarejemogypyka a'jea futat 'ga ree. 'Ga ree jarejemogypyg awi jarepoire'em ire jane jarejemujaa Kristu 'ga ree. A'eramũ ki jane jarepoire'ema 'ga ree jarejemogypyg awi jarejemogyauwe futat.

¹⁵ Ymã 'ga wějẽmĩ futat ka'arana kwasiaa ee rakue:

“Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu 'ga 'eawera.

Iapyajeawopytym ma'e 'jawe te kasi peenup 'ga je'ega ne.

Janeypy 'gã oje'eganuwe'emamũ 'ga upe rakue.

A'eramũ pẽẽ pejejemogyawe'em 'gã 'jawe pejeje'eganuwe'emamũ”,

'jau 'ga ikwasiaa ee rakue.

¹⁶ Ymã te janeypy 'gã wapyakau futat Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue numiamũ, Egitu ywy awi Moisesi 'ga reminũ'ẽmera 'gã nakue numiamũ. A'ere 'gã anure Jarejuwarete 'ga je'eg are oporenuwiwere'emamũ rakue. ¹⁷⁻¹⁸ A'e are Janeruwarete 'ga amara'neramũ 'gã nee rakue. A'eramũ 'ga 'gã mogyaukaa 'gã mojewarau jũ myter imũ kwarẽta kwara magwapa rakue. Oje'eganuwe'emawer ipe etee futat 'gã opapa rakue.

Oje'eganuwe'emamũ 'ga 'gã monoukare'ema 'gã nupe esaukaripyrera ywy pe. “Naje rerowiari futari 'gã. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe je'eawera ywy pe”, 'jau 'ga rakue.

¹⁹ A'eferupi tee aipo 'gã nosei futari Jarejuwarete 'ga ojeupe imome'upyrera ywy pe rakue. Nuerowiari futari 'gã Jarejuwarete 'ga. A'eramũ 'gã awawarũme'em ojeupe 'ga 'eawera ywy pe.

4

¹ 'Awamũ nanẽ Janeruwarete 'ga 'i janee nũ: “Tejee ojemogypyk ma'eramũ je pẽ muri tejupaw ipe. A'eramũ je mama'e monou pẽ nupe te'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga janee. A'eramũ ki jane jarejemogypyka a'jea futat 'ga ree. Kasi a'e pe 'ga najane monoukari wupaw ipe ne.

² 'Awamũ 'ã jane nanẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u renupa nũ, jareypy 'gã 'jawe rai'i nũ, “Janeruwarete 'ga iporopoariwet pẽ nee”'e renupa rai'i nũ. Janeypy 'gã 'ga je'ega renupa tee rakue. A'ere 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'e are Janeruwarete 'ga 'gã monoukare'ema 'gã nupe u'eawera pype rakue.

³ A'ere jane 'ga rerowiaaramũ jane jemogypygi Kristu 'ga ree. A'eramũ jane jaremanũ re jarewau jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ jane jarepy'ata'waramũ jarejemogyau. A'ere 'ga werowiaare'ema 'gã nupe 'ga 'i:

“Naje rerowiari pejepe pejejemogyau.

A'eramũ je temara'neramũ pẽ nee.

A'eramũ je 'jau pẽ nupe:

Nepesei futari pejejeupe imome'upyrera ywy pe, 'jau je pẽ nupe”,

'jau 'ga werowiare'ema 'gã nupe rakue.

Ymã Janeruwarete 'ga ywy apoi ywaga reewe rakue. Seis etee 'ga mama'e rerosea iapoupap rakue. A'ere 'ga iapopaw ire oporowykyu'jape'ema futat ai'iwe ee rakue nũ. Worywamũ 'ga wemiapofer are rakue. ⁴ Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga janee ee rakue:

“Seis 'ara rupi Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue.

Iapopaw ire 'ga noporowykyi ai'iwe rakue nũ.

A'eramũ 'ga worywamũ wemiapofer are rakue”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. ⁵ Anure aipo 'ga wějẽmĩ futat ka'arana

kwasiaru'japa ee nũ:

“Naje rerowiari 'gã ajemogyau.

A'eramũ je 'gã monoukare'ema 'gã nupe imome'upyrera ywy pe, 'jau Janeruwarete 'ga”,

'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are inuga janee rakue. ⁶ Ymã 'ga je'ega renuw ppyarera 'gã

nuerowiari 'ga rakue. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe 'ga remimome'ufera ywy pe rakue.

Werowiar ire amunipo 'ã 'ga wemimome'ufera ywy monoi 'gã nupe rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'gã worrywamũ ee rakue. A'ere 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'eramũ 'ga 'gã monoukare'ema aipo pe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'gã na'yrera 'gã nupe etee rakue nũ: “Pěẽ je rerowiat pejepe ra'e. A'eramũ je pẽ monoukaa pẽ nupe je'eawer ipe, pẽ muorypa ee”, 'jau 'ga werowiaara 'gã nupe rakue. ⁷ Anure Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are Davi 'ga upe rakue nũ. U'eawer imũ etee futat 'ga 'jau'japa Davi 'ga upe rakue:

“Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu.

Iapyajeawopytym ma'e 'jawe kasi peenup jeje'ega ne”,

'jau 'ga ikwasiaa ee rakue. A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga 'eawer are. 'Ga je'ega renuparamũ jane upe juejue futat 'ga je'egi. Naymãwarera 'gã nupe etee rũi futat 'ga aipo 'jau. 'Awauwaramũ jane upe nanẽ futat 'ga 'i nũ.

⁸ Moisesi 'ga rekwawer ipe Josue 'ga etee futat opytuna 'gã nerawau erosou ojeupe Jarejuwarete 'ga remimome'ufera ywy pe rakue, Kanaã ywy pe rakue. A'ere naKanaã ywy upe etee rũi Janeruwarete 'ga 'i rakue. Kanaã ywy upe etee 'e re amunipo 'ã 'ga ne'iu'jawi Davi 'ga upe rakue nũ. ⁹⁻¹⁰ A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga 'eawer are. Jane upe nanẽ 'ga 'i aipo 'jau rakue nũ. “Anure nipo 'ga werowiaaramũ jane rerawau ywag ipe ojepyri. A'eramũ jane nanẽ jarepytu'wau jareporowyky awi”, 'jau ki jane jarejaupe. Wemiapofera apopaw ire Janeruwarete 'ga oporowykyawe'em ai'iwe rakue nũ. Ywawuje futat 'ga pytu'ui wemiapo awi rakue. Nan tee futat 'ga jane mopytu'waukaa janeporowyky awi ojepyri jane jemogyramũ. ¹¹ A'eramũ ki jane jarejemogypyka 'ga ree. Kasi a'e pe jane jemogyi ymãwarera 'gã 'jawe ne. Nuerowiari 'gã Ku'jywa 'ga rakue. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe 'ga remimome'ufera ywy pe rakue.

¹² Ku'jywa 'ga 'eawera eko ma'e 'jawe futat. 'Ga 'eawer imũ etee futat mama'ea jeapoi. Ipãjẽ ma'e 'jawe futat 'ga 'eawera. Jyuu aime juowajuu 'jawe nanẽ Janeruwarete 'ga 'eawera nũ. Sã'ã ae jyuu aime juowajuu pyu wyro'o ikysi pãwẽ tãmẽjẽ imonoa iywyter-imũ. A'eramũ 'ã ae iywyter ipewara o'o resaka. Ikaga miamũ 'ã ae imowoka. A'eramũ 'ã ae ikagyawa resaka. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'eawera. Janeapya pype ose re 'ga je'ega jane mueapyoukaa janeremifutar are. Mama'e esage are janeparuapower are, mama'e tywer are janeparuapower are, jarejea'aresage are, jarejea'atywer are. Mĩmer are 'ga je'ega jane mueapyoukaa. ¹³ Nimimarũi jane mama'ea Jarejuwarete 'ga wi. Wesak katu katu 'ga mama'ea. Okwaap katu katu 'ga mama'ea. Janerea'ara miamũ 'ga okwaap. Nimimarũi jane mama'ea 'ga wi. 'Ga reape jane jemogyi. Anure nipo jane jarejemiapofera mome'ui 'ga upe. A'ere 'ga jane kwaawi katu katui. A'eramũ jane 'ga moryteearũme'em jarejee, 'ga upe jarejemome'uramũ.

Mainana 'wyriararete 'jawewat

¹⁴ A'eramũ ki jane Jejui 'ga rerowiar ywyapiau jarejemogyau. Jejui 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ 'ga awau 'Uwarete 'ga pyri jane. Ymã 'ã mainana 'wyr-iararetea wyra jukai, wy rerawau erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere 'ã Jejui 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ rakue. Mainana 'wyriararete remiapofer ipe 'ga ajemogou jane. ¹⁵ Jejui 'ga 'ã jane kwaapap. Jane 'jawewaramũ 'ga ajemogou ywy pe 'uawamũ. A'eramũ 'ga jane kwaapa. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree. “Ywy pewara 'gã nifuakari mama'e tywera apoe'em awi”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga ajemogou ifuakare'ema 'jawe, jane 'jawe rakue. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara 'jau Jejui 'ga upe rakue: “Ga fuakara pa je amateepap 'ga wi kwy. Teje'ega pa je aenuwukat 'ga upe kwy. Mama'e tywera taapoukat 'ga upe 'jau kwy”, 'jau mama'eukwaawa 'wyriara ojeupe rakue numiamũ. A'ere 'ga nuenuwi futari ije'ega. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree, mama'eukwaawa 'wyriara janefuakar are iporomateepawiweramũ. A'eramũ 'ga oporogytau 'Uwarete 'ga upe jane ree, 'ga mota'waukaa jane. ¹⁶ A'eramũ

ki jane jareporogytau Jarejuwarete 'ga upe jarekyjawe'em. 'Ga 'ã ajemuaëma jane ree. Ipota'wa 'ga jane ree. A'eramũ 'ga mama'e esagea etee iapou janee. Ojeupe jane enũjamũ 'ga jane poari mama'e apo are.

5

¹ Ymã Janeruwarete 'ga Israeu juapyrera 'ga amũ pyyrũi 'ga pytuna 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Apyyrũ je ene 'gã nupe ene mogou mainana 'wyriarareteramũ. A'eramũ ene eporowykyau jee epytuna 'gã nee. Mama'e tywera 'gã iaporamũ ene eporogytau 'gã nee jee, wyra jukau iapyau jee 'gã tywer are. Na'gã nũi oporogytau jee otywer are. Ene tee eporogyta jee 'gã nee, 'gã tywer are. Je upe mama'e are oporomuriweramũ 'gã imonou ene upe. A'eramũ ene ete imua jee 'gã nupe”, 'jau Ku'jywa 'ga 'ga upe rakue. ² Opytuna 'gã 'jawe futat mainana 'wyriararete 'ga. A'eramũ 'ga ajemuaëma opytuna 'gã nee mama'e tywera 'gã iaporamũ. Amumẽ nipo 'gã mama'earũe'ema apou ikwaape'ema. Aipo 'gã nee nanẽ 'ga ajemuaëma akou. ³ Opytuna 'gã 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga nanẽ mama'earũe'em apou akou nũ. A'eramũ 'ga nanẽ otywer are wyra jukau iapyau Jarejuwarete 'ga upe. Naopytuna 'gã tywer are etee rũi 'ga iapyi. Otywer are nanẽ futat 'ga iapyau 'ga upe rakue nũ. ⁴ Na'ga rũi ojeppyrumũ ajemogou mainana 'wyriarareteramũ. “Je ako mainana 'wyriarareteramũ”, 'jawe'em nanẽ 'ga nũ. Janeruwarete 'ga te 'gã pyyrũmũ 'gã mogyau mainana 'wyriarareteramũ. Ymã Janeruwarete 'ga Arão 'ga pyyrũi 'ga mogou mainana 'wyriar pyramũ rakue. Arão 'ga 'jawerimũ etee futat 'ga 'gã amũ pyyrũmũ 'gã mogyau mainana 'wyriarareteramũ.

⁵ Nan tee futat Kristu 'ga najepyyrũi ajemogou mainana 'wyriararete 'jawe rai'i. Janeruwarete 'ga futat 'ga pyyrũmũ 'ga monou rai'i. A'eramũ 'ga te 'ã 'jau 'ga upe rai'i: “Ene 'ã Jera'yra. Je 'ã 'awamũ ako eneruwamũ”, 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are 'ga amũ upe rakue.

⁶ Anure 'ga 'jau 'ga upe nũ:

“Sã'ã Mekiseteki 'ga rekoa mainanamũ rakue.

Nan tee futat je ene mogoi mainana 'ga rekwawer ipe 'gã nupe.

A'ere ene nakwaparimũ warãu rũi ereko 'gã nupe”,

'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa 'ga amũ upe Jejuĩ 'ga ree rakue.

⁷ Ywy pe akou Jejuĩ 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. Wafukaja monou 'ga upe. “Je poar ape, Kiapi'ni. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nojekukaa'uweri. A'ere najeremifutar imũ rũi ereapo. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe je ree”, 'jau 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. Ojoo'o pype 'ga oje'ega monou 'ga upe. “Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe je ree”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga je'ega renupa. ⁸ Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga agawewi. A'etea 'ga ojemu'e 'Uwarete 'ga remifutara apo are. Wereko tywera pype 'ga ojemu'jau 'ga remifutara apo are. Nimanũweri futari 'ga numiamũ. Nafutari futari 'ga wereko tywera numiamũ. A'ere 'ga jejukaukari 'gã nupe, 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee rai'i. ⁹ Wenup katu katu 'ga ojeupe 'Uwarete 'ga 'eawera. Wapopap 'ga 'Uwarete 'ga remifutara. Ma'eramũ 'ã 'ga jemogoi 'ga je'ega renuparamũ jane katu'okaramũ. ¹⁰ Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'ga mogoi mainana 'wyriarareteramũ, Mekiseteki 'ga 'jawe.

Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne

¹¹ Kwaiwete mama'e are pẽ mu'jawa numiamũ. A'ere 'ã nepẽneapyoa'nei jeremi-mome'u are. Pejeapya mĩine'ema 'ã jeje'eg are. A'eramũ 'ã pejejeapyoa'ne'emamũ ee.

¹² Ymã agawewi 'ã pẽ Jejuĩ 'ga rerowiaa rai'i. A'eramũ amunipo 'ã pẽ kwe pewara 'gã mu'jau ee. A'ere 'ã pẽ 'awamue enupara 'jawe etee pejemogy. Pejejeapyoa'ne'emamũ 'ã 'ga je'eg are. “Ore mu'jara emut amũ oree. A'eramũ miamũ 'ga mama'eay are ore mu'jawe'em” 'jara 'jawe etee 'ã pẽ pejemogyau. Mama'eaye'em are etee 'ã pẽ

pejajemu'eweramũ. 'Ga rerowiaar yau 'gã te a'jea futat ojemu'e mama'eaye'em are etee ra'ne. ¹³ Sã'ã kunumĩaky'ri ika'mua etee ra'ne. Na'ui futari wyro'o eyra. Nan tee futat Jejui 'ga rerowiaar yau 'gã. Mama'eaye'em are etee ra'ne ore 'gã mu'jau. Naeapyoi we 'gã ako esage are. ¹⁴ Waranuw ire 'ã kunumĩaky'riferã 'gã wyro'o 'u are weapyoramũ. Nan tee futat Jejui 'ga rerowiaar ymanera 'gã. Weapyo katuramũ Jarejuwarete 'ga je'eg are. 'Ga remifutar imũ etee futat 'gã mama'e apou. Otywer awi 'gã opoiapap. Mama'e esage are 'gã weapyoramũ. Mama'earũ'em are nanẽ 'gã weapyoramũ ajemogyau.

6

¹ A'eramũ ki jane jarejamu'akwaapa Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apo are. Jejui 'ga jane erowiar ypyrauwe 'gã amũ jane mu'jau 'ga ree ikue. A'ere 'gã najane mu'ei mama'eay are. A'ere jane 'awamũ Kristu 'ga kwaawi katu katui. A'eramũ jane jarejamu'jau katu Jarejuwarete 'ga ree. Mama'eay are miamũ jane jarejamu'jau. Jejui 'ga rerowiaar yau 'gã jane imu'jau 'ga rerowiar are. "Werowiamũ etee Jejui 'ga petywera moiri pẽ nui. Na'ga upe pẽnemiapofer are rũi 'ga petywera moiri. Werowiamũ te 'ga imoiri pẽ nui", 'jau jane 'ã 'gã nupe jepi. ² "Ga rerowiar ire pejepymĩukat 'y pe 'ga rerowiaar ymana mũ upe. 'Y pe jarejepymĩũkaa jane Jejui 'ga rerowiaara resaukaawamũ" e are jane 'ga rerowiaara 'gã mu'jau jepi. "Oropo monou ore pẽapyte'rarimũ pẽ nupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage muawamũ" e are jane 'gã mu'jau jepi. "Anure nipo Janeruwarete 'ga amanũ ma'efera 'gã mũ'jãu tywy awi najuejue etee futat. A'eramũ 'ga werowiare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nakwaparimũ ete rũi 'gã oi ajemogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Werowiaaramũ 'ga jane mua jane mogyau ojepyri nakwaparimũ rũi" e are jane 'ga rerowiaar yau 'gã mu'jau jepi. ³ A'ere pẽẽ mĩmera kwaawi. A'eramũ ore 'awamũ pẽ mu'jau mama'e yau are, Ku'jywa 'ga remifutar imũ.

⁴ Jejui 'ga rerowiar awi 'gã amũ poir ire maran sipo 'gã jewyri 'ga rerowiaa nũ? 'Gã amũ Jejui 'ga rerowiaa numiamũ. Janeruwarete 'ga 'gã tywera moia 'gã nui rai'i numiamũ. U'agesagea miamũ futat 'ga imua 'gã nupe rai'i numiamũ. ⁵ Oje'ega 'gã erowiamũ Janeruwarete 'ga mama'e esage apou 'gã nupe numiamũ. Opãjẽ mũ miamũ futat 'ga mama'e apoukari 'gã nupe numiamũ. ⁶ A'ere 'gã anure 'gã poiri 'ga rerowiar awi. Maran sipo nanuara 'gã jemogyi 'ga remiayuwamũ nũ? Jarejuwarete 'ga ra'yrarete 'ga jukaara 'gã 'jawe nanuara 'gã jemogyi. A'eramũ nipo Jejui 'ga wi opoit ma'e 'gã nesakara 'gã Jejui 'ga kurapa, 'ga rerekoemãu 'ga jaita 'gã nee.

⁷⁻⁸ Sã'ã koa. Ko jara 'ga amũ ko apou mama'e tyma. A'ere amana okya ee imuakỹma. A'eramũ itymipyrrera opopoa o'ywukuramũ. A'eramũ ko jara 'ga i'a 'wau jui. Janeruwarete 'ga itymipyrrera mopoporukaa imu'aukaa ko apoarera 'ga upe. A'ere nipo anure kofera ijawaiwamũ etee. Imoteu etee itymipyrrera. A'eramũ nipo 'gã amũ kofera rapyau etee. Nan tee futat jane mũ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ. Jane mũ nipo 'ga rerowiar ywyapiau. A'eramũ jane mama'e esage etee iapou 'ga remifutar imũ. Ko esage 'jawe jarejemogyau 'ga upe. A'ere 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo nuapoi mama'ea 'ga remifutar imũ. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. Kofera 'jawe etee 'gã jemogyi 'ga upe. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga anure werowiar awi opoit ma'e 'gã monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aiporamũ futat 'gã nereko tyweawa.

⁹ 'Ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã nupe je teje'egayau tekou. A'ere orejekoty'aawamũ pẽẽ nanarũi. Perowiat 'ga a'jea futat. Pejemogy esage 'ga upe. A'eramũ ore orojerowiaa pẽ nee jepi. A'eramũ ore 'jau: "Jarejuwarete 'ga rape rupi 'gã oi. A'eramũ 'gã anure owaẽma 'ga pyri", 'jau ore pẽ nupe. ¹⁰ A'jeteetewi futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mepyau ojeupe pẽnemiapofer are. Pejejekau esage pejeirũ 'gã nee, 'ga rerowiaara 'gã nee pejejemogyau. Werowiaara 'gã nee pejekau esageramũ nipo 'ga 'jau ojeupe: "A'jea futat 'ga poromutaramũ je ree ra'e. Sã'ã 'gã jejuka esagea

je rerowiaara 'gã nee", 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mepya ee. ¹¹Pejemanũme'ẽwe futat pejemogy esage 'ga upe. 'Ga ree pejemogypyka a'jea futat. Mĩmera je afutat. A'eramũ anure Janeruwarete 'ga pẽ nerawau pẽ mogya ojepyri. A'ea jane iapesaka jarejemogyau. ¹²Jejui 'ga rerowiar are pẽnorypawa je nafutari. 'Gã amũ Jejui 'ga werowiat a'jea futat ajemogyau. Ojemogypyka 'gã 'ga ree a'jea futat. Nopoiri futari 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou 'gã nupe. A'eramũ ki pẽ pejemogyau 'gã 'jawe etee futat. 'Gã 'jawe pejemogyramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe nanẽ nũ. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e esage monoi pẽ nupe.

U'eawer imũ etee 'ga mama'e apoi

¹³⁻¹⁴Ymã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: "Tareko esage ene 'jau. Mama'e esagea je imonou enee kwaiwete. Anure je enejuapya 'gã momytuni enee", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. "A'jea futat je'ea. Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi tekou. A'eramũ je te'eawer imũ etee futat iapou enee", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. ¹⁵Abraão 'ga werowiat a'jea futat Janeruwarete 'ga ojeupe 'eawera rakue. A'eramũ 'ga akou omaenuna etee futat Jarejuwarete 'ga iapo are u'eawer imũ etee futat. A'eramũ Janeruwarete 'ga anure iapou u'eawer imũ etee futat rakue. ¹⁶Jarejaupe jarejemiaporama mome'u re jane imome'ui ipojeuwipyrarete 'ga rer imũ etee futat. A'eramũ jane jarejoje'ega rerowiaa jarejemogyau. ¹⁷Nan tee futat Janeruwarete 'ga iapoi rakue. "Tarowiarukat teje'ega 'gã nupe 'jau", 'jau 'ga ojeupe rakue. "Nomojopy'rua'uweri futari 'ga ore upe u'eawera, 'jau nipo 'gã je rerowiaa", 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'jau: "Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi pẽ nupe. A'jea futat je 'i. A'eramũ je aipo 'jau teje'egawer imũ etee futat pẽ nupe", 'jau 'ga rakue. Nitywi futari ipojeuwipyra 'ga amũ 'ga apyraapara. A'eramũ 'ga oje'ega pyu etee futat 'jau 'gã nupe rakue. ¹⁸Janeruwarete 'ga ni'mei futari. Mama'e a'jea etee futat 'ga omome'u. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e apoi. Nomojopy'rui 'ga u'eawera. A'eramũ jane 'ga rerowiaa jarejemogyau. "Anure nipo je tejerowiaara 'gã neruri 'au tejepyri" 'ea jane erowiaa jarejemogyau. A'eramũ jane iapesaka jarejemogyau, ojepyri 'ga jarejeroo rapesaka jarejemogyau.

¹⁹⁻²⁰Jarejeapene'emamũ futat Jejui 'ga 'eawer are. 'Ga rerowiar ywyapiramũ jane jarepoire'ema 'ga wi. "Tejerowiarãmũ je pẽ nerawau ywag ipe Tejuwarete 'ga pyri", 'jau 'ga janee rakue. 'Ga ra'ne awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ jane "Je aroo pẽ ywag ipe", 'ga 'e rerowiaa jarejemogyau. Ywag ipe awau 'ga reko'i mainana 'wyriararete 'jawewara janee. Ymã mainana 'wyriararete 'ga etee awawarũ osou Jarejuwarete 'ga rupawarete pype, 'ga mogyaawa my'jawa pype rakue. Opytuna 'gã nee 'ga oi osou oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Nan tee futat Jejui 'ga ra'ne awau ywag ipe 'Uwarete 'ga pyri. Wemiayuwamũ jane ree 'ga oi oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ga mogou mainana 'wyriararete 'jawewaramũ nakwaparimũ ete rũi futat Mekiseteki 'ga 'jawe.

7

Mekiseteki 'ga

¹Ymã Mekiseteki 'ga 'ũina 'wyriaramũ Salem ipewara 'gã nupe rakue. Mainana nanẽ 'ga nũ. Oporowyky 'ga Jarejuwarete 'ga upe rakue, Okoeteete ma'e 'ga upe rakue. Ymã Abraão 'ga Mekiseteki 'ga resaka rakue. Ojee iporomutare'ema 'gã 'wyriara 'gã apisi re Abraão 'ga 'ua ojewya oje'wya katy. Aiporamũ futat Mekiseteki 'ga Abraão 'ga rekoaa rakue. 'Ga resakawe Mekiseteki 'ga 'jau Abraão 'ga upe: "Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esage ene upe 'jau", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. ²A'eramũ Abraão 'ga ojee iporomutare'ema 'gã nui wemipojekafera pe monou imojo'oka Mekiseteki 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ea mama'e esage apoara 'gã 'wyriara 'ga 'ea futat. Salem ipewara

'gã nupe 'ga 'ũina 'wyrriaramũ. Salem 'ea ipy'ata'wa ma'e 'gã 'wyrriara 'ea poromũ. A'eramũ jane 'jau: “Mekiseteki 'ga ipy'ata'wa ma'e 'gã 'wyrriara”, 'jau jane 'ga upe. ³ Nikwaawi jane Mekiseteki 'ga 'ywa rera. 'Ga ryrufera rera nanẽ jane nikwaawi nũ. 'Ga juapyrera nanẽ jane ikwaape'ema. 'Ga 'aawera 'ara nanẽ jane ikwaape'ema. 'Ga manũawera 'at. Mĩmera jane nikwaawi futari. Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga 'jawe etee futat 'ga ajemogou mainanamũ nakwaparimũ ete rũi.

⁴ Pẽnea'ar iki Mekiseteki 'ga ree ra'ne. Janeypy 'ga, Abraão 'ga kũima'eeteramũ agawewi rakue. A'etea 'ga mama'e omono Mekiseteki 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ga nanẽ kũima'eeteeteramũ rakue. Ojee iporomutare'ema 'gã 'arimũ okwaw ire Abraão 'ga 'gã karaemã pojekau 'gã nui rakue. A'ea wemipojekafera 'ga imojo'oka teis, imonou amũ Mekiseteki 'ga upe rakue. ⁵ Anure Janeruwarete 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Teis ki pemojo'ok pejekaraemã. A'eramũ pẽẽ pejemimojo'ogera mũ monou Levi 'ga juapyrera 'gã nupe, mainana 'gã nupe, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe, ere ki epytuna 'gã nupe, Abraão 'ga juapyrera 'gã nupe te a'eramũ miamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga upe rakue. ⁶ A'ere naLevi 'ga juapyrera rũi agawewi Mekiseteki 'ga. A'etea Abraão 'ga wemipojekafera mũ omono 'ga upe rakue. A'eramũ Mekiseteki 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ga resag enune Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Tamomytun enejuaryrera 'gã enee 'jau”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'e are poromũ Mekiseteki 'ga 'jau: “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ⁷ “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau” 'jara 'ga kũima'eeteetea 'ea 'ã jane ikwaapa. A'eramũ jane “Mekiseteki 'ga kũima'eeteetea Abraão 'ga apyraapa” 'e kwaapa. ⁸ A'eramũ jane Israeu juapyreramũ jarekaraemã mũ monou Levi 'ga juapyrera 'gã nupe. Amanũ ma'era 'gã agawewi nipo. A'etea jane mama'ea simono 'gã nupe. A'eramũ 'gã manũ re 'gã py'ruarera 'gã etee imujaa nũ. A'ere Mekiseteki 'ga nanarũi rakue. Nopy'ruĩ 'gã 'ga. “Abraão 'ga okaraemã mũ monou ako ma'e 'ga upe te rakue”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. ⁹⁻¹⁰ Levi 'ga Abraão 'ga juapyrera. A'ere Levi 'ga 'ar enunewe Abraão 'ga Mekiseteki 'ga rekoari rakue. A'eramũ 'ga okaraemã mũ monou 'ga upe rakue. A'eramũ Levi 'ga 'ga reewe 'ga rekoarera 'jawe nanẽ futat akou. 'Ga reewe Mekiseteki 'ga upe mama'e monoarera 'jawe nanẽ 'ga akou nũ. Anure Israeu juapyrera 'gã okaraemã mũ monoi aipo Levi 'ga juapyrera 'gã nupe.

¹¹ Anure Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Nanuar are 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Teje'ega je akwasiarukat enee. A'e are ene epytuna 'gã mu'jau. Levi 'ga juapyrera 'gã etee je apyyrũ temogytaaw ipe mama'e apoaramũ. Arão 'ga Levi 'ga juapyrera mũ. A'eramũ ene 'ga mogou mainanamũ 'ga ra'yra 'gã neewe. 'Gã etee futat oporowykyau mainanamũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga upe rakue. Janeruwarete 'ga remifutar imũ agawewi Levi 'ga juapyrera mainana mama'e apoi. A'etea 'gã nomoirarũi futari opytuna 'gã tywera. Nokatu'ogi futari 'ga 'gã 'gã tywer awi. Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga Kristu 'ga muri. Mekiseteki 'ga 'jawewaramũ 'ga mogou mainana 'jawewaramũ ojee nakwaparimũ ete rũi. ¹² Mekiseteki 'ga 'jawewara 'ga mogoramũ Janeruwarete 'ga 'i: “NaArão 'ga juapyrera 'gã nũi mainana 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ jane mama'e apowe'em Moisesi 'ga remikwasiarer imũ. Mainana 'gã porowyky are Moisesi 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramũ jane mama'e apowe'em 'ga remikwasiarer imũ. Jejui 'ga je'eg imũ etee futat jane 'awamũ mama'e apoi. Mainana juejue futat Levi 'ga juapyrera rakue. Naajepeja 'ga amũ juapyrera rũi.

¹³⁻¹⁴ Jejui 'ga upe tee Janeruwarete 'ga 'i: “Ene 'ã mainana 'jawewara jee nakwaparimũ ete rũi”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'ere Jejui 'ga naLevi 'ga juapyrera rũi. Juda 'ga juapyrera te Jejui 'ga. A'ere naJuda 'ga juapyrera 'gã nũi Moisesi 'ga imogyi mainanamũ 'gã nupe. NaJuda 'ga juapyrera 'gã nũi wyrri rapyau Jarejuwarete 'ga upe rakue. Levi 'ga juapyrera

'gã etee futat 'ga imogyau mainanamũ. A'ere Janejararete 'ga Juda 'ga juapyreramũ futat. A'eramũ jane jarejeapyoramũ ee.

Jejui 'ga Mekiseteki 'ga 'jawewat

¹⁵ A'ere ako 'awamũ Janeruwarete 'ga je'ega jopy'rupawi ai'i. Najareje'eg ymaner imũ rũi 'ga Jejui 'ga mogoi mainana 'jawewaramũ ojeupe. Mekiseteki 'ga 'jawe te 'ga 'ga mogoi mainana 'jawewaramũ. ¹⁶ Naaeje'eger imũ rũi Jejui 'ga jemogoi mainana 'jawewaramũ. Nawamỹi are rũi, naopyy are rũi. Namĩmer are rũi 'ga jemogoi mainana 'jawewaramũ. Okoeteete ma'e 'ga futat. Namanũu'jawi futari 'ga. Ma'eramũ 'ã 'ga jemogoi mainana 'jawewaramũ janee. ¹⁷ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jejui 'ga ree 'ga amũ upe rakue:

“Ymã te Mekiseteki 'ga rekoi mainanamũ jee ikue.

Nakwaparimũ ete rũi ene ekou mainana py'rau jee”,

'jau 'ga ikwasiarukaa inuga Jejui 'ga ree rakue. ¹⁸ Ymã 'ã janeypy 'gã mama'e apoi Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat rakue. A'ere 'awamũ nanarũi. 'Ga remikwasiarer imũ janeypy 'gã mama'e apou agawewi rakue. A'etea 'gã nojekatu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue. ¹⁹ Moisesi 'ga remikwasiarera 'gã nokatu'oga'uweri. A'ere ako 'awamũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga jukaukari 'gã nupe ai'i, janetywera moiawamũ ai'i. A'eramũ jane 'ga rerowiamũ jarejemogyau esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ jane futat 'awamũ jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe.

²⁰⁻²¹ Mainana 'wyrara 'jawewaramũ Kristu 'ga jemogoukari Janeruwarete 'ga upe: “Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi. Je okoeteete ma'eramũ. Mama'e a'je etee je amome'u. Naje'mei je. A'eramũ je mama'e apou te'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga Kristu 'ga upe rakue. Namainana 'gã nupe rũi 'ga aipo 'jau. NaLevi 'ga juapyrera 'gã nupe rũi 'ga aipo 'jau. A'ere 'ga mainana rekwawer ipe Kristu 'ga mogo re etee 'ga 'i'ga upe. “Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi”, 'jau. A'ere 'ga amũ ka'arana kwasiari ee inuga rakue. “Ene je amogo mainana 'jawewaramũ tejemiayuwa 'gã nupe.

Neneteepawi futari e'ỹina mainana 'gã py'ru re.

Naje'mei futari je. Mama'e a'jea etee te je amome'u ene upe.

A'eramũ je ene mogou mainana 'jawewaramũ 'gã nupe te'eawer imũ etee futat, 'jau Janeruwarete 'ga Kristu 'ga upe rakue”,

'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are inuga janee rakue.

²² Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. Peuwara 'gã nupe etee ra'ne 'ga 'i rakue. A'ere Jejui 'ga ree 'ga 'eawera nateepawa'uweri. Mainana 'ga upe u'eawera py'rau futat Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mogoi.

²³ Ymã 'gã kwaiwete ajemogyau mainanamũ Israeu juapyrera 'gã nupe rakue. Amanũ futat 'gã. A'eramũ 'ga amũ 'ga py'rau Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ. ²⁴ A'ere Jejui 'ga namanũu'jawi futari. A'eramũ 'ga opy'ruawe'emamũ futat. Namutat 'ga rekoi amanũu'jape'ema. ²⁵ Ma'eramũ 'ã 'ga jane katu'okaramũ 'ga rekoi. Werowiamũ 'ga jane muesageu jane mogyau ojeupe. 'Uwarete 'ga pyri futat 'ga reni oporogytau 'ga upe jane ree. “Epoat je rerowiaara 'gã mama'e apo are. Jarejee emojemogyppyyg ywyapi 'gã”, 'jau 'ga 'ũina au'jeteramũ 'Uwarete 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'ũina mainana 'wyrararete 'jawewaramũ janee. 'Ga futat jane poat. Esage ete 'ga. Nitywi futari mama'e tywera 'ga pype. Janeruwarete 'ga worrywamũ 'ga ree. A'eramũ 'ga manũ re 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa etee rai'i nũ, 'ga monou 'ga mojeupia ojepyri rai'i nũ. ²⁷ Ymã mainana 'wyrararete 'gã mama'e tywera apoi rakue. A'eramũ 'gã wyra rapy ojere'ema futat rakue. Otywera mepyawamũ ra'ne 'gã wyra rapyau rakue. Otywera mepy re etee 'gã wyra rapyi opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga nanarũi. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Janetywer are te 'ga manũi rakue. Majepei tee futat 'gã 'ga jukau rakue. Najukau'jawi futari 'gã 'ga rakue.

²⁸ Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat Levi 'ga juapyrera 'gã ojemỹina mainana

'wyrriaramũ. Amumẽ aipo mainana 'wyrriara 'gã mama'e tywera apou. Nifuakari 'gã mama'e tywera apoe'ema upe. A'etea 'gã 'ũina mainana 'wyrriaramũ opytuna 'gã nupe.

A'ere ako 'awamue Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga mÿi mainana 'wyrriara 'jawewaramũ janee ai'i. “Ene te 'ã esageay ma'ea. Nereapoi futari 'ã mama'e tywera. Jeremifutar imũ etee 'ã ene mama'e apou”, 'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe. “A'eramũ je ene mÿina mainana 'wyrriara 'jawewaramũ tejemiayuwa 'gã nupe. Eẽme'ema futat mainana 'wyrriar awi 'gã 'jawe”, 'jau 'ga Kristu 'ga upe rakue. U'eawer imũ etee futat 'ga 'ga mÿina mainana 'wyrriara 'jawewaramũ janee.

8

Mainana 'wyrriararete 'jawewat

¹ Jejui Kristu 'ga je amome'u pẽ nupe. Jejui 'ga futat ako mainana 'wyrriararete 'jawewaramũ janee. Janetywera mepypaw ire 'ga awau wapyka ywag ipe 'Uwarete 'ga pyri. Pãjẽrete 'ga jakwatawa katy 'ga wapyka 'ũina. 'Uwarete 'ga 'jawe 'ga. A'eramũ 'ga wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ũina. ² Ymã te mainana 'wyrriara 'gã oi osou taityoga pype oje'ega Jarejuwarete 'ga upe opytuna 'gã nee rakue. 'Gã futat taityoga mÿina Jarejuwarete 'ga mogytaawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga nokoi kũima'efera 'gã nemiapofera pype. Jarejuwarete 'ga rupaw ipe te 'ga rekoï. 'Ga yse katy futat 'ga 'ũina oporogytau 'ga upe jane ree.

³ 'Gã amũ 'ũina mainana 'wyrriarareteramũ Jarejuwarete 'ga upe mama'e monoaramũ rakue. 'Ga upe wyra rapyaramũ nanẽ 'gã 'ũina mainana 'wyrriaramũ rakue. Mainana 'wyrriara 'jawewaramũ 'ũi re Jejui 'ga nanẽ mama'e monoi 'Uwarete 'ga upe nũ. ⁴ Ywag ipe Jejui 'ga 'ũina mainana 'wyrriara 'jawewaramũ janee. Ywy pe akou amunipo 'ã 'ga 'ũine'ema mainana 'wyrriara 'jawewaramũ janee. Levi 'ga juapyrera 'gã etee 'ã ajemogyarũ mainanamũ 'au. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ Levi 'ga juapyrera 'gã mama'e monoi Jarejuwarete 'ga upe opytuna 'gã nee rakue. ⁵ Ymã te taityoga apoe'emaue Janeruwarete 'ga 'i Moisesi 'ga upe rakue: “Ywytyra apyte'rarimũ jarejekwaw ipe je ako temogytaawa ra'agawa resaukaa enee ai'i, ywagipewara ra'agawa resaukari enee ai'i. A'eu etee futat ene iapoukaa 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ Moisesi 'ga iapoukaa 'gã nupe ojeupe 'ga remiesaukarer imũ etee futat rakue. A'eramũ 'gã nemiapofera pype mainana 'gã oporowykyau. 'Gã porowyky resag ire jane jarejeapyoramũ ywag ipewara Jejui 'ga porowyky are. ⁶ A'ere Jejui 'ga porowyky esageay mainana 'gã porowyky apyraapa. Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. Esage futat aipo 'ga je'eg ymanera. A'ere anure 'ga oje'ega monoi wa'yrarete 'ga upe. Aipoa 'ga je'eg yaua esageay 'ga je'eg ymanera apyraapa. A'eramũ 'ga oje'eg ymanera mojoy'rau oje'eg yau pyu. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga upe u'eawera jane erowiarãmũ 'ga jane katu'oka. “Anure nipo je teje'ega rerowiaara 'gã murukari ywag ipe tejepyri”, 'jau 'ga 'ũina. A'eramũ jane jareku'iramũ jarejemogyau ee.

⁷ Oje'eg ymanera 'gã enuwarũ re amunipo 'ã 'ga namuri oje'eg yaua oree. ⁸ A'ere janepy 'gã nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau: “Anure nipo je teje'eg yau monoi Israeu juapyrera 'gã nupe, Juda juapyrera 'gã nupe nanẽ nũ.

⁹ Ymã te je teje'ega monoi 'gã ypy 'gã nupe ikue.

Egitu ywy awi 'gã neruaw ipe je teje'ega monoi 'gã nupe.

A'ere 'gã nuenuwi etee jeje'eg ymanera.

A'eramũ je tepoia 'gã nui”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹⁰ “Anure nipo je teje'eg yau monoi Israeu juapyrera 'gã nupe, a'e je pẽ nupe.

A'ere je teje'ega mogeukari 'gã akaga pype.

A'eramũ nipo 'gã wapyka mÿina jeje'eg yau are.

A'eramũ nipo 'gã oporenuwiweramũ jeje'eg are.

A'eramũ nipo 'gã je muorypa. 'Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea a'jea futat', 'jau nipo 'gã jee. A'eramũ nipo je futat 'gã Nuwaretea.

A'eramũ nipo 'gã nanẽ jeremiayuwareteramũ ajemogyau jee nũ", 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹¹ "Anure nipo 'gã je kwaapa katu katu najuejue etee futat.

A'eramũ te nipo 'gã ajamu'jawe'em je ree.

Je kwaapa nipo 'gã pãwẽũjẽ etee futat ajemogyau.

'Gã 'wyrriara 'gã, akotee ma'e 'gã.

Mĩmera 'gã nipo je kwaapa anure.

¹² A'eramũ nipo je 'gã tywera moia 'gã nui.

Najerea'aru'jawi futari nipo je 'gã tywer are",

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹³ "Teje'eg yau je omono 'gã nupe" 'e upe Janeruwarete 'ga oje'eg ymanera jane upe imojopy'ru upe te 'ga 'i. A'eramũ jane 'awamũ mama'e apou 'ga je'eg yauu. Anurenure'i nipo 'ga je'eg ymanera teepawamũ.

9

Janeruwarete 'ga rupawarete

¹ Moisesi 'ga upe oje'ega monou nanẽ Janeruwarete 'ga 'gã mu'jau amuoryw are. "Taityoga peapo jemogytaawamũ. A'eramũ pẽẽ a'e pype futat pejewau je muorypa", 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee rakue. ² A'eramũ 'gã iapou ojeupe 'ga 'eawer imũ etee. Iapopaw ire 'gã imomy'japa taity poanamũ pyu. Wesaw ypya upe 'gã 'jau "Janeruwarete 'ga rupap", 'jau 'gã jupe. A'e pype futat arãparĩna 'ũina wenawa 'arimũ. Mani'oko'o'i piru'i rupawa nanẽ 'upa peu. A'e 'arimũ 'gã mani'oko'o'i piru'i rerawau inuga. "Janeruwarete 'ga ma'ea", 'jau 'gã jupe jepi. ³⁻⁴ Mama'e kasiga rapyawa 'ũina imy'jawa rowopype pyri. Ouru 'gã imonou ipir are ipiwoymawamũ rakue. Imy'jawa raipy upe 'gã 'jau "Janeruwarete 'ga rupawaretea" 'jau 'gã jupe. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũa etee te 'ũina imy'jawa waipy pe rakue. Ipiwoyma 'gã ouru pyu nanẽ rakue nũ. Ipype 'gã mama'e nuga. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara itapep, ita kanafũ'ĩ, Arão 'ga ywyrã. Mĩmera 'gã imỹina ipype. Aipo ita kanafũ'ĩa ouru apopyrera. Ipype 'gã mani'oko'o'i mỹina, mana 'jawa mỹina. A'e Arão 'ga ywyrã opopoa rakue. Mukũi itapew are Janeruwarete 'ga je'ega jekwasiari rakue. A'eramũ 'gã mĩmera monou imỹina Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ pype rakue. ⁵ Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ au'jawa 'arimũ 'gã mukũi ywagipewara ra'agawa mỹina, kerupĩ 'jawa mỹina. Ouru apopyrera poromũ. Ijywa 'ga imonou ipypekau yrũ au'jawa 'arimũ. Ywagipewara ra'agawa resaka ae wea'aramũ Jarejuwarete 'ga ree. "Janeruwarete 'ga ako jane pype" 'jau 'gã ajaupe esakawe. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ au'jawa are mainana 'wyrriara 'ga wyrã ry monoi imonykya. Wyrã ry resag ire Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamũ Israeu juapyrera 'gã tywer are rakue. A'ere na'awauwe rũi aipo mome'upaawa pẽ nupe.

⁶ Taityoga 'gã iapopaw ire mainana 'gã awau osou Jarejuwarete 'ga rupaw ipe mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ. Ai'iwe, ai'iwe 'jau 'gã awau osou mama'e apou 'ga upe rakue. ⁷ A'ere mainana 'wyrriararete 'ga etee 'ga oi osou Jarejuwarete 'ga rupawarete pype. Kwara mu'ar ire mainana 'wyrriara 'ga osou majepi tee futat 'ga rupawarete pype. Wyrã rya 'ga erawau erosou imonykya Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ au'jawa 'arimũ. Otywer are ra'ne 'ga imonykya. A'ere 'ga opytuna 'gã tywer are nanẽ imonykya nũ. "Amumẽ ore mama'e tywera apoi ikwaape'ema jepi", 'jau 'ga erawau erosou. "A'eramũ ene ejea'aru'jawe'emamũ oretywer are", 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe, wyrã ry monykya yrũ au'jaw are. ⁸ A'ere tekotee 'gã nosea'uweri Jarejuwarete 'ga

rupawarete pype. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mu'ei mama'e are. “Taityoga teepaw ire pēē pejesou pejeporogytau Pejejuwarete 'ga upe najuejue etee. Taityoga renamū te ako mainana 'wyriararete 'ga etee osou imy'jawa pype Pejejuwarete 'ga pyri jepi. A'ere teepaw ire pēē najuejue etee pese 'ga pyri pejeporogytau 'ga upe” 'e are 'ga 'Agesage jane mu'ei.

⁹ Kristu 'ga manūe'emauwe janepytunera 'gā mama'e rerawau mainana 'gā nupe: “Koa mama'ea emome'u Jarejuwarete 'ga upe jee”, 'jau 'gā mainana 'gā nupe mama'e rerua jepi. Mama'e tywera apo re 'gā weymawa mū rerua mainana 'gā nupe jepi: “Mama'e tywera je aapo Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū je tejeymawa rerua tetywera mepyawamū. A'eramū ene iapyau Jarejuwarete 'ga upe je ree”, 'jau 'gā 'ā weymawa rerawau mainana 'gā nupe. Otywera mepyawamū 'gā weymawa monou iapyaukaa mainana 'gā nupe Jarejuwarete 'ga upe. A'ere aipoa namueateukari 'gā 'gā tywer awi. Nokatu'oga'uweri 'gā 'gā tywer awi. ¹⁰ Moisesi 'ga remikwasiarer imū nipo 'gā mama'e monoi Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga remikwasiarer imū nipo 'gā ojekwakupa mama'e are. “Aga i'upyre'ema pē nupe”, Moisesi 'ga 'eawera nipo 'gā na'ui agawewi. “Nan ki peapo pejekatu'okawamū Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga 'gā mu'jau 'gā jekatu'og are rakue. A'eramū 'gā mama'e apou 'ga je'eg imū etee. A'ere 'gā nemiapofera namuesagea'uweri 'gā Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga jane katu'okarama resaukaawamū etee te 'gā aipo apoi rakue. Kristu 'ga rure'emauwe te jane mama'e apoi Moisesi 'ga remikwasiarer imū rakue.

¹¹ A'ere 'awamū Kristu 'ga ruri rai'i. A'eramū 'ga akou mainana 'wyriararete 'jawewaramū janee. “Mama'e esagea taapo pē nupe 'jau”, 'jau 'ga akou mainana 'wyriara 'jawewaramū janee. Nataityoga pype rūi 'ga reko'i mainana 'wyriara 'jawe. Ywag ipe te 'ga reko'i. 'Uwarete 'ga pyri futat 'ga reko'i. Kristu 'ga rekwawa esageay taityoga apyraapa. ¹² Ymā te 'gā karupana'nī jukai wy reko'woka rakue. Kwataua'yra nanē 'gā ijukau wy reko'woka jui rakue. Wyra jukauwe mainana 'wyriara 'ga wy rerawau erosou taityoga my'jaw ipe, Jarejuwarete 'ga rupawarete pype opytuna 'gā tywera mepyawamū rakue. A'ere ikokwara rupi nānēwējēmī 'ga wyra mū jukau wy rerawau erosou rakue nū. A'ere nanarūi Kristu 'ga. Kristu 'ga ojejukaukat ia'wyre'ema 'gā nupe majepi tee futat rakue. Awau 'ga 'ā 'ūina ywag ipe. A'eramū 'ga owy pyu janetywera mepyaupap 'uwa 'ga upe. A'eramū 'ga werowiarāmū janetywera moia jane wi ywawuje futat. ¹³ Ymā Israeu juapyrera 'gā jekatu'ogi Jarejuwarete 'ga 'eawer imū etee rakue. Ijekwakuwe'ema 'gā ojemote'at ma'e 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū 'gā ojekatu'oke'em ire osowe'em Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga muorypa. A'eramū mainana 'gā karupana'nī ry monykya 'gā nee. Kwataua ry 'jau 'gā imonykya ijekatu'oge'ema 'gā nee. Kwataua'yra nanē 'gā iapyaukaa nū. A'eramū 'gā ukuwera kosōu 'y are. A'ere 'gā imonykya 'gā nee 'gā katu'okawamū Jarejuwarete 'ga upe. Aipo apo re te ki 'gā too osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga muorypa. Peapyaka esaka je'e are. Teumera tymara 'gā Janeruwarete 'ga nomogeukari wog ipe. A'eramū 'gā teumera tym ire weymawa rerawau mainana 'ga upe. A'eramū mainana wy monykya 'gā nee 'gā nesawamū. ¹⁴ A'ere karupana'nī rya nokatu'ogi futari 'gā. Nopirei futari 'gā 'gā tywer awi. Karupa'mī rapya nanē nū. Karupa'mīa 'gā ijukau iapyau otywera mepyawamū. A'ere nomoira'uweri 'gā nui. A'eramū 'gā mama'e tywera apou'jaw ire 'gā nānēwējēmī weymawa mū jukau nū, otywera mepyawamū nū. A'ere Kristu 'ga jane katu'ogi ywawuje futat. Werowiarāmū 'ga janetywera moia jane wi. Amanūmū 'ga janetywera mepyaupap ywawuje futat rakue. Esage ete Kristu 'ga. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. 'Uwarete 'ga 'Agesagea 'ga wereko, okoeteete ma'ea 'ga wereko. A'eramū 'ga 'ga 'Agesage pājē mū ojejukaukaa 'gā nupe, owy reko'wogukaa 'gā nupe, janetywera mepyawamū 'Uwarete 'ga upe. “Ajejukaukat je 'gā nupe 'gā tywera mepyawamū enee, Kiapi'ni. A'eramū je tejerowiaaramū 'gā tywera moia 'gā nui, 'gā katu'oka katu”, 'jau

Kristu 'ga 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga werowiarãmũ janetywera moia jane wi, jane katu'oka katu 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ jane 'awamũ jarejeymawa rapyau'jape'ema jaretywera mepyawamũ. Jejui Kristu 'ga manũa janetywera mepyaupap ywawuje futat. Werowiaaramũ 'ga janetywera moia jane wi, jane mogyau oje'jawewaramũ, jane muea'arukaa mama'e are oje'jawe futat. A'eramũ jane mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat.

Janeruwarete 'ga je'egyau

¹⁵ Moisesi 'ga upe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee Israeu juapyrera 'gã mama'e apou rakue numiamũ. A'ere 'gã mama'e tywera apou'jau'jawi etee futat. A'ere Kristu 'ga te eteetea. Janetywera moiawareteramũ 'ga manũi janee. Janetywer awi jane mueateeuukaawamũ te 'ga iapoi janee. Werowiaaramũ 'ga janetywera moia jane wi. A'eramũ 'ga 'jau werowiaaramũ janee: “Jeruwarete 'ga pẽ mü'ẽ 'gã nui je rerowiarukaa pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽẽ anure pejejua 'au ore pyri nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau 'ga werowiaaramũ janee. “Orojepyri pẽ nuramũ nipo Jeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe u'eawer imũ etee futat. Pẽ nupe 'ga remimonofera nateepawa'uweri”, 'jau 'ga werowiaaramũ janee.

¹⁶⁻¹⁷ Sã'ã ae ka'arana kwasiara okaraemã are. “Je manũ re ki jekaraemãmera pemono jepytunera 'gã nupe” 'e kwasiaa inuga ka'aran are. 'Ga manũ re etee 'gã ka'arana kwasiararera 'ga karaemã monoi 'gã nupe. 'Ga manũe'emaue 'gã 'ga karaemã nomonoa'uweri 'gã nupe. Muku 'ga manũ re miamũ 'ga manũ resakarera 'gã 'jau: “A'jea futat 'ga manũi ai'i. Aesak je 'ga manũa ai'i”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã “amanũ 'ga” 'e kwaaw ire etee 'ga karaemã monou 'gã nupe. ¹⁸⁻¹⁹ Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'eg ymanera. Ojeupe Janeruwarete 'ga je'eg ire etee Moisesi 'ga 'ga je'ega mome'ui opytuna 'gã nupe rakue. A'ere 'ga karupana'nĩ ry kwatau ry reewe ikosõu 'y pype. A'ere 'ga 'yw akã'i amũ ppyka ifaa inimo piraga pyu. Isipu 'jawa 'yw akã'i faa karupa'mĩawa apopyrera pyu. Karupa'mĩawa 'gã ipowãna rakue. A'ere 'gã imomiraga. A'e pyu 'gã 'yw akã'i fari. A'ere 'ga ipymĩau wy pype. A'ere 'ga wy monykya Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are. Israeu juapyrera 'gã nee nanẽ imonykya nũ. ²⁰ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe: “Wya je amonykyt Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are. Pẽ nee nanẽ je imonykyri nũ. A'eramũ ki jane 'ga je'ega renupa. Taruenup eneje'ega 'jau 'e are je wy monykyri pẽ nee ka'aran are we”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe rakue. ²¹ Taityog are nanẽ Moisesi 'ga wy monykya nũ taityoga pypewara are we. ²² Moisesi 'ga upe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ mainana 'gã wy monykya mama'e are ikatu'okawamũ Jarejuwarete 'ga upe rakue. “Wy pyu ekatu'ok mama'ea jee”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã wy monykya mama'e are ikatu'okawamũ 'ga upe. Imonykyawe'em are etee 'gã imonykyre'ema. Inãinã'nĩ etee 'gã ikatu'oka. Opytuna 'gã tywer are nanẽ 'gã aipo apou wyra jukau wy reko'woka 'gã nee 'gã tywera mepyawamũ Jarejuwarete 'ga upe. Wy reko'woke'em ire amunipo 'ã 'gã otywera nomepyi futari Jarejuwarete 'ga upe.

Janetywera mepyawamũ 'ga manũawet

²³ Ee wyra ry monykyr ire Moisesi 'ga taityoga katu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue, taityoga pypewara reewe rakue. Ywag ipe futat Janeruwarete 'ga muorypawarete reni. A'eramũ nipo ikatu'okawa wesageramũ wyra ry apyraapa. ²⁴ Na'gã nemiapofera taityoga pype rũi Kristu 'ga awau osou amanũ re. Ywag ipe tee 'ga oi, 'Uwarete 'ga muorypawarete pe. Peu futat 'ga reni 'Uwarete 'ga pyri, mama'e renũina jane ree 'ga upe. ²⁵⁻²⁶ Ymã judeu 'gã nupe mainana 'wyriararete 'ga wyra ry rerawau erosou taityoga my'jaw ipe, Janeruwarete 'ga rupawarete pype rakue. Majepei tee futat 'ga erawau erosou kwara mũ rupi rakue. Ikokwara rupi tãmẽjẽ 'ga wyra ry rerawau erosou 'ga rupawarete pype rakue nũ. A'ere nanarũi Kristu 'ga. Nan Kristu 'ga reko re amunipo 'ã 'ga amanũu'jau'japa ywy apo ypy we. A'ere nanarũi Kristu 'ga. Namanũu'jau'jawi 'ga

janetywer are. Sawaëm jane mama'e teepap ja'wyja'wy upe. A'eramũ ako 'ga 'awamue te ojesaukaa janee amanũmũ janetywera mepyaupap ywawuje tee rai'i.

²⁷ Ywy pewaramũ jane jaremanũmũ najuejue etee futat. Majepei tee futat jane manũi. Nimanũu'jau'jawi jane. Jaremanũ re nipo jane jarewau jarejesaukaa Jarejuwarete 'ga rowase. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiaaramũ jane monou jane mogyau ojepyri. Wa'yra 'ga rerowiare'ema 'gã nipo 'ga imonou muku ojewi. ²⁸ Nan tee futat majepei tee Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe, janetywera mepyawamũ. Nojejukaukaru'jau'jawi 'ga. Anure nipo 'ga ruri nũ. A'ere 'ga najanetywera mepyawamũ rũi 'ga ruri. 'Ua nipo 'ga wapesakaramũ jane katu'okapap janetywer awi. A'eramũ te nipo jane mama'e tywera niapou'jawi.

10

¹ Moisesi 'ga remikwasiarera mogytaramũ Israeu juapyrera 'gã weapyo'iramũ etee Jarejuwarete 'ga remiaporam are. Anure 'ga remiaporama a'agawa futat poromũ wyra rapya rakue. A'ere 'gã naeapyo katui ee rakue. Weymawa 'gã ijukau iapyau otywera mepyawamũ. Ikokwar are 'gã nãñewějẽmĩ wyra mũ jukau iapyau nũ. A'ere wyra wya nokatu'ogi futari Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã nakue. A'eramũ 'gã 'ga muoryparũme'em 'ga remifutar imũ. ² Okatu'okatu re amunipo 'ã 'gã nueru'arasigi te mama'e tywera ojeupe iapoawera erekou. A'eramũ amunipo 'ã 'gã weymawa rerawau'jape'ema ijukaukare'ema otywera mepyawamũ rakue. A'ere wyra wya nokatu'ogi futari 'gã 'gã tywer awi. ³ Ma'eramũ 'ã 'gã au'jeteramũ weymawa mũ rerooi ijukaukaa otywera mepyawamũ rakue. Weymawa jukaramũ 'gã wea'aramũ otywer are nũ. ⁴ Kwatau rya nomoira'uweri janetywera. Karupana'nĩ rya nanẽ nomoira'uweri nũ.

⁵⁻⁶ A'eramũ Kristu 'ga 'ua ojypa 'au ywy pe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe: “Nerefutaru'jawi wyra rapya 'awamũ.

Ejeupe 'gã mama'e mura nanẽ nerefutaru'jawi nũ.

Wyra rapya nomoiri futari 'gã tywera.

Nenemaku'ia'uweri.

A'eramũ ene je mogou ywy pewara 'gã 'jawe futat ra'ne.

'Gã no'oa 'ã ene imua jee jero'oramũ.

A'eramũ je tekou 'gã 'jawe futat.

⁷ Eneremifutara apoawamũ je ruri.

Ymã te 'ã ka'arana erekwasiarukat 'gã nupe je ree rakue.

A'eramũ je 'awamũ mama'e apou eneremifutar imũ etee futat, 'gã nemikwasiarer imũ etee futat”,

'jau 'ga 'ua ywy pe rakue.

⁸ Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner imũ 'gã wyra jukau iapyau otywera mepyawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga 'i 'Uwarete 'ga upe rakue: “Nerefutaru'jawi wyra jukaa 'awamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. “Wyra jukaa nene muorywu'jawi 'awamũ”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ⁹ “Au je rekoĩ. Eneremifutar imũ mama'e apou te je ruri”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'awamũ 'jau janee: “Kristu 'ga 'jawe pejemogy. Jeremifutar imũ etee ki mama'ea peapo Kristu 'ga 'jawe jee”, 'jau 'ga janee. “Nepeapyu'jawi wyraa 'awamũ pejetywer are”, e'i 'ga janee 'awamũ. ¹⁰ 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Jejui Kristu 'ga mama'e apoi rakue. A'eramũ 'ga ojejukaukaa ae a'wyre'ema 'gã nupe rakue. A'eramũ futat 'ga amanũmũ janetywera mepyaupap ywawuje tee 'Uwarete 'ga upe rakue. Werowiamũ 'ga jane katu'oka janetywer awi.

¹¹ Mainana 'gã wojere'emamũ futat akou mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe rakue. Wyra rapya 'gã imuojere'ema futat rakue. Ai'iwe, ai'iwe, ai'iwe 'jau 'gã iapou rakue. A'ere wyra rapya nomoira'uweri janetywera jane wi. ¹² A'ere Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ. A'ere 'ã 'ga awau wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ũina. Namanũu'jau'jawi 'ga janetywer are. Majepei tee futat 'ga manũi janetywera

mepyawamũ. Janetywera mepy re 'ga awau wapyka 'ũina 'Uwarete 'ga yse katy. 'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga wapyka 'ga jakwatawa katy. ¹³ Anure nipo Janeruwarete 'ga Kristu 'ga magwawukaa 'ga ree iporomutare'ema 'gã arimũ. A'eramũ 'ga iapesaka 'ũina. ¹⁴ Majepei tee futat 'ga manũ janetywer are rakue. A'eramũ 'ga werowiarãmũ janetywera moia jane wi, jane katu'oka tãmějẽ futat.

¹⁵ U'agesageu nanẽ 'ga jane mu'jau ee nũ, 'gã nupe ka'arana kwasiarukaripyre are nũ:

¹⁶ “A'ere nipo je teje'eg yau monoi 'gã nupe.

A'eramũ nipo 'gã oporenuwiwerãmũ jeje'eg are.

Teje'ega nipo je imogeukaa 'gã akaga pype.

A'eramũ nipo 'gã wapykau ee”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'gã nupe rakue.

¹⁷ A'jea futat 'ga 'i: “Najerea'aru'jawi futari nipo je 'gã tywer are”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹⁸ Jejui Kristu 'ga manũ are Janeruwarete 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramũ 'ga wea'aru'jawe'emãmũ futat janetywer are. Ma'eramũ 'ã jane niapou'jawi futari 'awamũ mama'ea jaretywera mepyawamũ. Kristu 'ga futat janetywera omepy amanũmũ rakue.

Jareje'ega simono 'ga upe 'awamũ

¹⁹ Pẽẽ jerewirera 'jawe jee. Kũjãmerãmũ pẽẽ jerenyra 'jawe jee. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Jejui 'ga amanũ janetywera mepyawamũ rakue. Werowiarãmũ 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramũ jane nanẽ jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe. ²⁰ Namainana 'gã nũi oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe jatee 'awamũ. Ymã 'ã Israeu juapyrera 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga momy'jawi taity pyu rakue. A'eramũ 'ã mainana 'wyrriara 'ga etee awau osou imy'jaw ipe Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'ere jane 'awamũ Jejui 'ga manũ are, jane porogytaarũi Jarejuwarete 'ga upe. Amanũ re Jejui 'ga ferawi rai'i nũ. Namanũu'jawi futari 'ga 'awamũ. A'eramũ jane jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe au'jeterãmũ futat jarejee.

²¹ Jejui 'ga futat mainana 'wyrriarete 'jawewaramũ jatee. 'Ga 'ã Janeruwarete 'ga omỹi 'wyrriaramũ wemiayuwamũ jatee. Ojejuka esage 'ga jane ree. ²² A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa a'jea futat. Kristu 'ga ree jarejemogypyyka jarejemogyau. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muorypa a'jea futat. Kristu 'ga 'ã janetywera amoit jane wi werowiarãmũ. A'eramũ jane jarejekwawe'em 'ga upe. Jarejewi 'ga jaretywera moir ire jane jarejepymãũkaa 'y pe 'gã amũ nupe. Sã'ã mama'ea opirei re esagea. Iky'ae'ema futat. Nan tee futat jane. Jarejewi janetywera moir ire jane jarejesagerãmũ 'ga upe.

²³ U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ jane jarejemogypyyka 'ga 'eawer are, “Anure nipo je pẽ muri ywag ipe tejepyri” 'ga 'eawer are. A'eramũ te jane 'ga pyri jareo rapesaka. 'Gã amũ nanẽ ki jane imu'jau ee nũ. “Anure nipo Janeruwarete 'ga werowiaaramũ jane monoi ywag ipe ojepyri”, 'jau ki jane jarejepyriwara 'gã nupe. ²⁴ A'eramũ ki jane jarejea'aramũ jarejuee. “Janepota'wa ki jarejuee. Sajopoar iki mama'e esage apo are”, 'jau ki jane jarejaupe.

²⁵ 'Gã amũ nipo opoia ajuee ajatyka awi. Nijatykaweri nipo 'gã ajuee Jarejuwarete 'ga muorypa. A'ere kasi sajemu'e 'gã nee ne. Sajatyka etee futar iki jarejuee 'ga muorypa. Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri nũ. A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga rerowiar wwyapiukaa jarejaupe.

²⁶ “Kristu 'ga amanũ janetywera mepyau rai'i. A'eramũ ki pẽẽ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee” 'ea jane sikwaap. A'jea futat aipo 'ea. A'eramũ ki jane mama'e tywera apowe'em Kristu 'ga ree jarejemu'e re. Jarejemifutar imũ etee mama'e tywera apou jane jewyru'jawi jaretywera upe nũ awỹja sipo janetywera omepy jatee nanuaramũ? Nitywi futari 'ga amũ. Kristu 'ga etee futat amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga rerowiare'emãmũ nitywi futari janetywera moiara 'ga amũ. ²⁷ A'eramũ

ki mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã okyjau Jarejuwarete 'ga wi. Anure nipo 'ga wowase jane majatykaaw ipe ojee iporomutare'ema 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe. ²⁸ Pekwaap 'ã jareypy 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee iapoare'ema 'gã apisiukara rakue. Maranuara 'gã sipo poromũ iapisipyramũ rakue? “Peko kasi tesirũgatu ne” 'e renupare'ema 'gã janeypy 'gã iapisau tãmējē rakue. Mukũja 'gã tesirũgatu 'ga amũ reko resag ire 'gã 'ga jukau tãmējē aporiae'emamũ futat 'gã nee rakue. ²⁹ Sã'ã 'gã Moisesi 'ga je'egeera renupare'ema 'gã ijuka tãmējē rakue. Nanarũi sipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã nereko? 'Ga taetu nipo 'ga wa'yra 'ga je'ega renuwe'emamũ 'gã wereko tywerete a'jea futat. Kristu 'ga rerowiar ire nipo 'gã amũ opoia 'ga rerowiar awi. Ojewi Kristu 'ga otywera moir ire nipo 'ga amũ ojewya mama'e tywera apo upe nũ. A'e 'gã: “Nia'wuri Kristu 'ga. Ma'eramũ 'ã 'gã 'ga jukai au'je katu rakue” 'jara 'jawe Kristu 'ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã. Janeruwarete 'ga 'Agesagea opota'waramũ agawewi 'gã nee, Kristu 'ga rerowiarukaa agawewi 'gã nupe. A'etea 'gã 'ga 'Agesage kurapara 'jawe etee, Kristu 'ga rerowiar awi opoir ire. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerekou tyweaete.

³⁰ “Nanuara 'gã nui nipo je jepyari 'gã nemiapo tywer awi”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. “Oje'eganuwe'emawer ipe etee te nipo 'ga jereko tywerukari jee”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa ka'aran are Moisesi 'ga upe rakue. Aipoa Janeruwarete 'ga 'eawera futat. A'ea jane ikwaapa.

³¹ Janeruwarete 'ga okoeteete ma'ea futat. Ma'eramũ ki jane jarekyjau 'ga jarejereko tywer awi mama'e tywera apowe'em futat.

³² Pënea'ar iki pejejerekwawer are. Jujui 'ga pëe erowiar ypyrauwe 'ã 'ga rerowiare'ema 'gã pë nerekou tyweaete 'ga ree. A'ere 'ã nepepouri futari 'ga rerowiar awi rai'i. ³³ Amumë 'ã 'ga rerowiare'ema 'gã pë kurapa kypyre'emete agawewi rai'i. A'etea 'ã pënuag etee futat 'gã pejereko tywera upe rai'i. Amumë 'gã 'ã pëjekoty'aawa 'gã nerekou kypyre'emete agawewi rai'i. 'Gã nereko tywera resakawe 'ã pëe pejetykau pejetykau 'gã nee rai'i. A'eramũ 'ã 'gã pë nerekou kypyre'emete 'gã neewe futat rai'i. ³⁴ Amumera 'gã 'gã imonou imunepa moromunepawa pype rai'i. A'e 'gã nee 'ã pëe pejemuaëma rai'i. Amumë 'gã pëkaraemã pojekau agawewi pë nui. A'etea nepëku'ipawi ee. “Janeruwarete 'ga poroywera te nipo nateepawi jane wi”, pe'je etee nipo pejeku'iramũ nan pejerekoramũ.

³⁵ Werowiar awi pepoire'emamũ a'jea futat Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pë nupe. A'eramũ ki pejepoire'ema futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. ³⁶ 'Ga rerowiar awi pejepoire'em ire nipo mama'ea peapo 'ga remifutar imũ. A'eramũ pëe pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. Mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat pejemogyau 'ga rerowiaa a'jea futat. A'eramũ 'ga anure mama'e monou pë nupe u'eawer imũ etee futat.

³⁷ Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue:
“Naanure rũi futat nipo 'ut ma'e 'ga ruri.

Kamëšēte futat nipo 'ga ruri.

³⁸ Jeremifutar imũ mama'e apoara 'gã nipo ojemogypyka ajemogyau je ree.

A'eramũ nipo 'gã ajemogyau je pyri nakwaparimũ ete rũi futat.

A'ere je tejerowiar awi 'gã amũ poir ire je najeku'i 'gã nee”,

'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'ga amũ nupe rakue.

³⁹ Na'ga rerowiar awi opoit ma'eramũ rũi futat jane. Nipoiri futari jane 'ga rerowiar awi. A'eramũ 'ga jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jane 'ã sirowiat 'ga jarejemogyau. A'eramũ nipo 'ga jane mogyau ojeypyri nakwaparimũ rũi futat.

11

Janeruwarete 'ga rerowiaararete 'gã

¹ Werowiaaramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage muri janee. A'eramũ ki jane 'jau jarejeupe: “Arowiat je Jarejuwarete 'ga 'jau. A'eramũ 'ga anure mama'e mua jee 'jau kwy”, 'jau ki jane. “Naesagi agawewi je tejeupe 'ga remimurama. A'etea je ajemogypyk 'ga ree”, 'jau ki jane jarejeupe, 'ga rerowiaa. ² 'Ga ree ojemogypykaw imũ etee futat janepy 'gã jepoarukari Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'gã nee rakue. A'eramũ 'ga 'jau rakue: “Je rerowiat 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã wesageramũ jee”, 'jau 'ga 'gã nupe werowiaaramũ rakue. ³ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ jane jarejeapyoramũ 'ga remiapofer are. “Ymã te Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. Ywy, ywak, kwat, jay, jaytata. Mĩmera 'ga iapou rakue. Oje'eg imũ etee futat 'ga iapou. Esagipyre'ema futat 'ga wapo. 'Agamũ 'ã jane esaka 'ga remiapofera. Oje'eg imũ etee futat 'ga iapou rakue” 'ea 'ã jane erowiaa jarejemogyau.

⁴ Apeu 'ga nanẽ 'ã rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga aku'iramũ ojeupe Apeu 'ga remimurer are rakue. A'ere Apeu 'ga reki'yra 'ga, Kaĩ 'ga nuerowiari Jarejuwarete 'ga. A'eramũ Janeruwarete 'ga aku'ie'emamũ ojeupe Kaĩ 'ga remimurer are. Ojee Apeu 'ga jemogypygamũ Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Apeu 'ga pa je rerowiat ra'e. A'eramũ 'ga wesageramũ jee”, 'jau 'ga ojeupe. Ymã agawewi 'ã Apeu 'ga manũi rakue. A'etea jane 'ã 'ga rekwawera sikwaap. Apeu 'ga werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramũ ki jane 'ga 'jawerimũ etee futat jarejemogyau.

⁵ Enoki 'ga nanẽ 'ã rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue nũ. Namanũi futari Enoki 'ga rakue. Werowiaaramũ Janeruwarete 'ga 'ga rerawau erojeupia rakue. 'Ga pyriwarera 'gã Enoki 'ga rekaa numiamũ. A'ere 'gã nuesagi 'ga. Janeruwarete 'ga 'ga omojeupit imonou ojeypyri. Ywag ipe ojeupire'ewe Enoki 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'ga ree rakue. A'e are Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe rakue.

⁶ Niku'ia'uweri Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nee. Maran sipo ajee jane 'ga muorywi, “Janeruwarete 'ga ako” 'e rerowiare'em ire? Nimuorywa'uweri jane 'ga “ako 'ga” 'e rerowiare'em ire. “Janeruwarete 'ga ako” 'e rerowiaaramũ janeporokwaawiw-eramũ 'ga ree. “Ojee iporokwaawiwet ma'e 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi” 'e rerowiaaramũ jane jareporokwaawiw-eramũ 'ga ree.

⁷ Nue 'ga nanẽ 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega renupara rakue nũ. “Anure nipo je amana monoi ywy pe tejerowiare'ema 'gã momapa. A'eramũ pẽẽ yaru apou 'y awi pejejeja-gawamũ”, ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eramũ Nue 'ga 'ga rerowiaa rakue, yara apou 'ga je'eg imũ etee futat rakue. Amana kyre'emauwe Nue 'ga yara apou erekou. A'eramũ 'ga, wa'yra 'gã netee futat amanũme'em rakue. Nue 'ga ra'yra 'gã etee Jarejuwarete 'ga je'ega renupa 'uwa 'ga pyri rakue. A'eramũ 'gã etee futat ojejaga yara pype. 'Gã nesea Jarejuwarete 'ga rerowiara resaukaa amumera 'gã nupe. Amumera 'gã nuerowiari Nue 'ga je'ega, ojeupe Nue 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uramũ. A'eramũ 'ya 'gã apisau. Werowiaaramũ Janeruwarete 'ga 'jau Nue 'ga upe: “Je rerowiar ape. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Nue 'ga upe rakue.

⁸ Abraão 'ga nanẽ rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramũ 'ga 'ga je'ega renupa ojeupe 'ga je'egamũ rakue, “Ekwap 'aw awi. Taesukat ywype enee 'jau”, ojeupe 'eramũ rakue. “Anure nipo je ene upe tejemiesaukarera monopawi katu katu ene upe enejuapyrera 'gã neewe futat. Enema'e katu katua futat nipo poa”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Nokwaawi agawewi futat Abraão 'ga awawa. A'etea 'ga oo ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat. ⁹ Jarejuwarete 'ga rerowiaaw imũ etee futat Abraão 'ga awau owaẽma “tamono 'awa ywya ene upe” 'jawa upe rakue. Tekotee 'gã ywy pe 'ga rekoĩ. Nuapoi 'ga 'ogaretea. Taityoga pype etee 'gã nekoi rakue. Wata 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã akou taityoga pype etee futat. 'Ga juapyrera 'gã, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã nanẽ ajemogy taityoga pype etee. 'Gã nupe nanẽ Janeruwarete 'ga 'i nũ: “Tamono 'awa ywya

pě nupe 'jau, pñekwawamũ 'jau", 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'etea 'gã naně taityoga pype etee ako. ¹⁰ Abraão 'ga 'ogarete apowe'em rakue. "Amunawaretea Janeruwarete 'ga wapo ywag ipe. Wemifutar imũ etee futat 'ga iapoi. Nateepawa'uweri 'ga 'wyraretea. A'eramũ je tejekoweramũ 'ga 'wyrarete pype", 'jau Abraão 'ga ojeupe rakue.

¹¹ Abraão 'ga remireko ěě, Sara ěě wa'yre'emamũ rakue. Abraão 'ga oymanamũ akou. A'ere 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiari, "Anure nipo je kunumĩ mũ muri pě nupe" 'e rerowiaa 'ga akou. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga ra'yra pyygukaa 'ga remireko ěě upe. Owãiwĩ pype futat ěě omena 'ga ra'yra pyyka. ¹² Abraão 'ga naně oymanamũ nũ. A'etea 'ga aja'yrapy ěě pype. Majepei tee agawewi Abraão 'ga rakue. A'etea kwaiwete 'ga juapyrera 'gã. Jaytata pytuna 'jawe 'ga juapyrera pytuna. 'Yisigeau pytuna 'jawe naně 'ga juapyrera pytuna nũ.

¹³ Aipo 'gã jemogyawera Jarejuwarete 'ga rerowiara wesaukat janee. Werowiat agawewi futat 'gã Jarejuwarete 'ga rakue. A'etea 'ga nomonoi mama'ea 'gã nupe u'eawer imũ rakue. "Anure nipo 'ga imonoi janejuapyrera 'gã nupe", 'jau etee futat 'gã worrywamũ ee rakue. "'Awa ywy pe jane rekoi kaměsĩ te. Najanerupawarete rũi 'awa ywya", 'jau 'gã nakue. ¹⁴ A'eramũ jane 'jau "aipo 'jara 'gã oo wupawarete pe futat", 'jau jane 'gã nupe. ¹⁵ Nijewyriweri 'gã wupawera upe. Ojewyriwer ire amunipo 'ã 'gã jewyri wupaw ymanera upe. ¹⁶ A'ere 'gã nijewyriweri jupe. "Anure nipo jane oi jarejupaw esage pe, ywagipewara pype. Nakwaparimũ ete rũi peu jarejemogyau", 'jau 'gã nakue. Nijewyriweri 'gã wupawer ipe. A'eramũ Janeruwarete 'ga ojerowiaa 'gã nee. 'Ga futat 'gã nupawa wapo ywag ipe 'gã nupe rakue. A'eramũ jane "ojerowiat 'ga 'gã nee rakue" 'e kwaapa.

¹⁷⁻¹⁸ Abraão 'ga werowiat a'jea futat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramũ 'ga ojemogypyyka 'ga ree rakue. A'eramũ 'ga 'ga je'ega renupa, "Eja'yra 'ga eroo iapyau jee" ojeupe 'ga 'eramũ rakue. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: "Tamomytun enejuapyrera 'gã enee 'jau. Isaki 'ga 'ã enera'yra. A'eramũ je 'ga juapyrera 'gã momytuna enee", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramũ Abraão 'ga 'ga rerowiaa. Naeapyoi agawewi 'ga Jarejuwarete 'ga remiaporam are. A'etea 'ga 'ga je'ega wenup, wa'yra 'ga rerawau iapyauramet 'ga upe numiamũ. ¹⁹ Ikwaapara 'jawe 'ga wea'aramũ: "'Ga rapy re nipo Janeruwarete 'ga 'ga moferawi nũ", 'jau nipo 'ga rakue. A'eramũ 'ga weawyrũ'emamũ futat wa'yra 'ga rerawau iapyauramet rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue nũ: "Erejuka awi eja'yra 'ga. A'jea futat je rerowiar ape ra'e", 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga karupa'mĩ resaukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga karupa'mĩ jukau iapyau 'ga upe rakue. A'eramũ Isaki 'ga akou imoferawipyretera 'jawewaramũ Abraão 'ga upe rakue.

²⁰ Isaki 'ga naně Jarejuwarete 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga 'jau wa'yra 'gã nupe: "Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pě nupe", 'jau 'ga wa'yra 'gã nupe rakue. Jako 'ga upe, Esau 'ga upe. Mĩmera 'gã nupe 'ga imome'wau rakue.

²¹ Jako 'ga naně Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue nũ. A'eramũ 'ga, amanũ ja'wyja'wywe, 'jau Jose 'ga ra'yra 'gã nupe: "Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pě nupe jue etee futat", 'jau 'ga Jose 'ga ra'yra 'gã nupe rakue. Jako 'ga iyman gatu gatu. A'eramũ 'ga opokokaw are etee futat owya. A'eramũ Jako 'ga, 'gã nupe aipo 'e re, oywyra koka wããpyramũ Jarejuwarete 'ga muorypa. "Ene te 'ã eneresageay oree, ki Ku'jyp. Erejuka esage 'ã ore ree jepi", 'jau 'ga 'ga upe 'ga muorypa.

²² Jako 'ga ra'yra 'ga, Jose 'ga, naně Jarejuwarete 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga amanũme'ewe 'jau: "Anure nipo janepytuna 'gã oi ojewya jareje'wyr ipe nũ, Israeu juapyrera 'gã oi ũ'jãu Egitu ywy awi, awau ojewya jareje'wyr ipe nũ, Kanaã ywy pe nũ. A'eramũ ki jekagera peroo ityma peu", 'jau 'ga opytuna 'gã nupe amanũme'ewe rakue.

²³ Anure Moisesi 'ga u'aa rakue. 'Ga jara 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramũ 'gã 'ga mima 'ga rerekou muapyra jay magwapa. "Esage janera'yra 'ga", 'jau 'gã

ajaupe. A'eramũ 'gã o'wyriara 'ga je'ega renupe'ema, “Pejuka pejeja'yra kũima'ea”, 'ga 'e renupe'ema. Okyjawe'em futat 'gã 'ga je'ega renupe'ema.

²⁴ Moisesi 'ga nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Egitu ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga ra'jyra ãẽ Moisesi 'ga muaranupa rakue. A'ere 'ga arauw ire nafutari “Wyriara 'ga ra'jyra ãẽ remimuaranuwera 'ga, Moisesi 'ga” 'gã 'ea. “Wyriara 'ga ra'jyra ãẽ ra'yra 'jawe 'ga, pe'je awi jee”, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. ²⁵ Oje'ariweramũ 'ga Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee etee futat rakue. “Israeu juapyreramũ futat je”, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. “Ene Jarejuwarete 'ga remiayuamũ futat ene”, pe'je etee ki jee, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. “Egitu ywy pewara 'gã jepytuna 'gã wereko tywet. A'eramũ je 'gã 'jawe etee futat tejereko tywera futaa”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Najeparuapoweri je mama'e tywer are. Mama'e tywera apoara 'gã iku'i ee. A'ere 'gã kamẽsĩete 'gã eru'arasigi. A'eramũ je teparuapowere'emamũ mama'e tywer are”, 'jau 'ga ojeupe. ²⁶ “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri wemiayuwa 'gã poaawamũ. A'eramũ je tekou 'ga remiayuwa 'gã pype etee futat. Tene Egitu ywy pewara 'gã je rereko tyweri 'gã pyri kwy”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Sã'ã 'ga rerowiare'ema 'gã anure Kristu 'ga rereko tyweretea rakue. Nan futat 'gã Moisesi 'ga rereko tyweretei rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri jee, je rerawau ywag ipe ojepyri. Aipoa je afutat. Nafutari je Egitu ywy pewara 'gã karaemã. Kwaparimũwara te 'gã karaemã. A'ere Janeruwarete 'ga remimurama te nakwaparimũ warãu rũi”, 'jau 'ga ojeupe rakue.

²⁷ Jarejuwarete 'ga Moisesi 'ga erowiar ywyapiau akou. A'eramũ 'ga okyjawe'em Egitu ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga wi rakue. Amara'neramũ agawewi 'wyriara 'ga 'ga ree. A'etea 'ga nokyjei 'ga wi. A'eramũ 'ga awau Egitu ywy awi. Moisesi 'ga ojemogypyka Jarejuwarete 'ga ree. Nuesagi agawewi ae 'ga. A'ere Moisesi 'ga rekoi 'ga resakara 'jawe. Jarejuwarete 'ga ree 'ga ojemogypyg ywyapiau. A'eramũ 'ga awau Egitu ywy awi. ²⁸ Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa akou. A'eramũ 'ga karupa'mĩ apisaukaa Israeu juapyrera 'gã nupe, 'okwaryta mojewaka karupa'mĩ wy pyu. A'eramũ ae momapara Israeu juapyrera 'gã na'yr ypy apisawe'em 'gã nui, Egitu ywy pewara 'gã na'yr ypya apisiramũ. Wy pyu 'okwaryta mojewag ire 'gã karupa'mĩ ro'o reya i'wau. A'ere Moisesi 'ga 'jau 'gã nupe: “Na'awamũ etee rũi futat jane iapoi. Namutat nipo jane jarejeymawa apisi jarejenũ'ẽawer are jarejea'aawamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ Israeu juapyrera 'gã nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'y pytaga mowogi 'gã nupe rakue. A'ere 'ga ywytu mua imowokawera rupi imukaga 'gã nupe rakue. A'e rupi 'gã awau oyaapa rakue. A'e rupi Egitu ywy pewara 'gã awau 'gã nakyfera rupi rakue numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã wawera pea motei 'gã nui 'y pyu rakue. A'eramũ 'ya Egitu ywy pewara 'gã a'myaa, 'gã apisaupap rakue.

³⁰ Israeu juapyrera 'gã werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramũ 'ga Jerikoa 'jawa osoma monou imuapopena 'gã nupe. Sete 'ara rupi 'gã imaman ire Janeruwarete 'ga imonou imuapopena 'gã nupe rakue.

³¹ Raape ãẽ nanẽ werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. Kũjãmene'ema agawewi ãẽ. A'etea ãẽ werowiat Jarejuwarete 'ga, 'ga rera renupa ypy we. A'eramũ ãẽ ojejukau ywy momyrũara 'gã nee, 'gã mima o'wyriara 'ga wi. Opota'waramũ ãẽ 'gã nee. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã ãẽ jukawe'em ãẽ pytuna 'gã apisaw ipe.

³² Gitiãu 'ga nanẽ rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Gitiãu 'ga, Paraki 'ga, Sã'sãu 'ga, Jefite 'ga, Davi 'ga, Samueu 'ga, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ nũ. Mĩmera 'gã werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'ere je namome'upawa'uweri 'gã pẽ nupe.

³³ Jarejuwarete 'ga rerowiaa 'gã ajemogyau rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã poaa mama'e apou wemifutar imũ rakue. 'Gã ywy pojekau tekotee 'gã nuramũ Janeruwarete 'ga 'gã amũ poaa 'gã mujãnukaa 'gã ywy awi, 'gã apisau. Janeruwarete 'ga 'gã amũ mogou 'wyriaramũ. A'eramũ 'gã mama'e esage apoara 'gã nerekou esage. A'ere 'gã mama'e

tywera apoara 'gã nereko tyweretei. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou 'gã amũ nupe u'eawer imũ etee futat. Jarejuwarete 'ga 'gã erowiaa ajemogyau. A'eramũ 'ga 'gã amũ apisaukare'ema 'miara upe. ³⁴ Tata upe nanẽ 'ga 'gã amũ apisaukare'ema nũ. Amumera 'gã 'ga iapisaukare'ema jyu rerekwara 'gã nupe. Niywyrafeni agawewi futat 'gã ajemogyau. A'ere Janeruwarete 'ga te 'gã mamuakari rēwējēmĩ rakue. A'eramũ 'ga 'gã poaa 'gã magwawukaa 'gã nee iporomutare'ema 'gã 'arimũ. A'eramũ 'gã 'gã moka'jamukaa 'gã ywy awi. ³⁵ Amumera kũjãnamũ 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ 'ga, 'gã pytuna 'gã amũ manũnamũ, 'gã moferapa 'gã nupe rakue.

Kwaiwete wejue te 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari ajemogyau rakue. Amumera 'gã 'ga rerowiare'ema 'gã inupãnupãu 'gã nerekou tyweaete, 'gã apisau. “Ga rerowiar awi pepoir ire ore naruapisi pēẽ”, 'jau 'gã 'gã nupe. A'ere 'gã nopoiri futari Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. “Noropoiri futari ore Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. Ojewi ore poire'emamũ 'ga ore rerooi ojepyri pēẽ ore apisi re”, 'jau etee futat 'gã 'gã nupe. “Ga pyri oroo re te nipo ore reko esagei”, 'jau etee futat 'gã 'gã nupe, wapisie'emauwe.

³⁶ Amumera 'gã 'gã erekoemãu. A'eramũ 'gã 'gã mopimopika ae mopikawa tupaama 'jawewara pyu. Amumera 'gã 'gã erawau 'gã kupyfaa itaju pyu 'gã munepa moro-munepawa pype. ³⁷ Amumera 'gã 'gã iapisau ita pyu. Amumera 'gã 'gã iapisau 'gã mowoka 'yjejana mowowokawa pyu. Amumera 'gã 'gã iapisau jyu pyu. Amumera 'gã 'gã erekou tyweaete 'gã murukare'ema 'gã 'wyr ipe. A'eramũ 'gã ajemogyau ikaraemãe'ema 'jawe. I'wyre'ema 'jawe 'gã ajemogyau watau. Taitye'ema 'jawe 'gã ajemogyau. Karupa'mĩ pirera etee erajemogyau imunepa, karupana'nĩ pirera. Mĩmera etee 'gã erekou imunepa waityramũ. 'Gã pyriwara 'gã 'gã nerekou tyweaete. “Pejejuwaretea 'jawa 'ga ree te 'ã pejemogypyk pejejemogyau. A'eramũ ore pē nerekou tyweaete”, 'jau 'gã 'gã nupe. ³⁸ Aipo 'gã ajemogyau watau amunawe'em ipe etee futat. Jũmire'eme, ywytyra rupi. Mĩmer ipe 'gã ajemogyau. Ita kwara pype, ywy kwara pype. Mĩmera pype 'gã ajemogyau. “Nepẽa'wyr pēẽ”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere Janeruwarete 'ga upe aipo 'gã esage ma'ea. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe: “Nepepouri futari je rerowiar awi. A'eramũ pēẽ pejejesageramũ je upe. A'eramũ je pē mua pē mogyau 'au tejepyri”, 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ 'Gã juejue futat Jarejuwarete 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau: “Je rerowiaara 'gã esage ma'ea futat. Nopoiri 'gã je rerowiar awi je ree iporomutare'ema 'gã wereko tywereteramũ miamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe.

'Gã papawe'emauwe Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe rakue: “Anure nipo je pē katu'okara 'ga monoi pē nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'ere 'gã papawi 'ga 'ga mure'emauwe rakue. A'eramũ 'gã okatu'okara 'ga resake'ema rakue. A'ere 'gã jemogypygi Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga 'eawera 'gã erowiaa rakue. ⁴⁰ Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ojepyri werowiaar ymanera 'gã neewe. Peu ojepyri jane rerawau 'ga jane katu'oka ywawuje futat janetywer awi.

12

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea

¹ Kwaiwete ymãwarera 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapiau rakue. A'eramũ ki jane 'ga rerowiar ywyapiau 'gã 'jawe etee futat. Sapoit futar iki 'ga ree jarejemogypygukare'em awi. Sã'ã ujãn ma'e 'gã fuewepawe'ema ujãn awi. Taity poana'mĩ'ia etee 'gã 'ã erekou. Taity poyjuu rereko re amunipo 'ã 'gã nujãnarũi. Nan tee futat jane jarepoia jaremote'arukaaw awi. Jaremote'aawa mama'e tywer awi jarepoire'em ire nipo jane jarejemogyawe'em Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. A'eramũ ki jane jarejorypawe'emamũ futat jarejemogyau, ² jarejea mĩina Jeju 'ga ree etee futat. 'Ga futat 'Uwarete 'ga rerowiarukaa jane upe rakue. 'Ga futat nipo jane rerawau 'Uwarete 'ga pyri anure. A'eramũ ki jane jarejemogypygi ywyapiau 'ga ree. Sã'ã pe apoara 'ga

oa tenune pe resaukara. Nan tee futat Jejui 'ga ruri ywy pe 'Uwarete 'ga rape resaukaa janee rakue. 'Ypeywar are amanūaw ipe 'ga awawake'ema ojepeyriwara 'gã 'e are rakue. “Moroka'miga 'ga futat ra'e. Sã'ã 'gã 'ga juka 'ypeywar are” 'e are 'ga awawake'ema rakue. “Gã tywera mepyawamū te je manūi 'ypeywar are. A'ere temanū re je oi tejewya Tejuwarete 'ga pyri nū”, 'jau etee 'ga aku'iramū ee. A'eramū 'ga, amanū re, oferapa rai'i nū. A'eramū 'ga awau ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. Peu futat 'ga wapyka 'ūina 'Uwarete 'ga yse katy. “Aapopap je eneremifutara”, 'jau 'ga 'ūina 'Uwarete 'ga upe. A'eramū 'ga 'ga muapygukaa ajakwatawa katy, 'ga mŷina 'wyriaramū oje'jawe.

³ Pēnea'ar iki 'ga ree. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'ã wereko tywerete agawewi Jejui 'ga rakue. A'etea 'ã 'ga nopoiri futari 'Uwarete 'ga remifutara apo awi rakue. A'eramū ki pēē pejejea'aramū 'ga ree. 'Ga ree pejejea'ar ire nipo pēē pejejorypawe'emamū 'ga rerowiare'ema 'gã pejereko tyweramū. A'eramū nipo pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. ⁴ Jejui 'ga 'ã ia'wyre'ema 'gã ijukau rakue. 'Ga rerowiaara 'gã amū nanē nipo 'gã iapisau nū. A'ere 'gã nepē apisi we, “pepoit pejetywer awi” ojeupe pēē 'eramū. ⁵ Pemoka'jam sipo pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera? Pē maku'iawamū 'ga 'jau wa'yramū pē nupe: “Peje'eganuw iki Jarejuwarete 'ga pejejeupe 'ga je'eg ywyrafe'nīnamū. Pēku'ipap kasi pejejeupe 'ga je'eg are ne.

⁶ Wemifutaramū 'ga pē mu'akwaawi mama'e apo are.

Sã'ã kunumīa mama'e tywera apoa.

A'e are 'ã tuwa 'ga kunumī atūina tāmējē mama'e tywera apo awi.

Nan tee futat Janeruwarete 'ga wa'yra 'gã mosī tāmējē 'gã nemiapo tywer awi”, 'jau 'ga amū ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁷ A'eramū ki pejemouaga etee futat. Oje'ega pēē enuwe'emamū nipo 'ga mama'eay resaukari pē nupe, pējemogy esage are pē mu'jawamū. A'eramū ki pēē pejejuagamū jupe. Namu'akwaawi 'ga wa'yre'ema 'gã 'gã jemogy esage are. Sã'ã ae wa'yra etee imu'akwaawa 'gã jemogy esage are. Nan tee futat Janeruwarete 'ga wa'yramū etee jane mu'akwaapa janejemogy esage are. ⁸ Jareja'yre'ema 'gã jane nimu'akwaawi 'gã jemogy esage are. Nan tee futat Janeruwarete 'ga namu'akwaawi wa'yre'ema 'gã. Pejemogy esage are 'ga pejemu'akwaawe'em ire amunipo 'ã pēē na'ga ra'yra rūi. Wa'yra 'gã etee te 'ga amu'akwaap wemifutar are.

⁹ Jaremu'akwaaw ire jane 'ã jarejuwa 'gã je'ega renupa jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga je'ega taetu ki sienup. Oje'ega renuw ire 'ga jane rerooi ojepeyri anure. ¹⁰ Sã'ã janewuja'ia we futat janeruwa 'gã jane mu'akwaawa janejemogy esage are wemifutar imū etee futat. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane mu'akwaawi janejemogy esage are. “Teje'jawe je 'gã mogyl”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū nipo jane jarejemogyau 'ga 'jawe futat. ¹¹ Janeremiapo tywer are 'ga jaremu'akwaaw ire jare'arasigamū jarejemogyau ee. Jareku'ie'emamū nia'wyri rēwējēmī janee. A'ere 'gã neapyoramū ee Jarejuwarete 'ga remimu'akwaawera 'gã ajemogyau esage. Opy'ata'waramū nanē nipo 'ga ajemogyau.

'Gã mu'akwaapawet

¹² A'eramū ki pēē pejemogypygyg ywyapiau Jarejuwarete 'ga ree, pejeku'iramū 'ga ree. ¹³ Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū 'ga rerowiaaraipara 'gã amū pē nesaka, ojemu'akwaapa 'ga rerowiar are pēē 'jawe.

¹⁴ Pēpy'ata'wa pēē pejemogyau pejejaupe. Pejemogy esage ki pejejotype. Jarejuwarete 'ga remifutar imū pejemogy esage'em ire nipo pēē pejewawe'em 'ga pyri anure. A'eramū ki pēē pejemogyau esage 'ga remifutar imū.

¹⁵ Pejomomoirukat kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Pejejuka esage ki pejejee. Ka'a rowa 'jawe kasi pejemogy ne. Sã'ã ka'a rowa kumi mote'ara etee ipype ae imono re. Nan kasi pejemogy ne. Jarejuwarete 'ga pēē mū erowiar ywyapie'em ire nipo pēē 'ga rerowiarukare'ema 'gã amū nupe.

¹⁶ Pejopoar iki mama'e tywera apoe'em are. Kūima'e 'ga nipo akou kūjā mū ree. A'eramū ki pēē 'ga mu'akwaapa ee. Kūjā ēē mū nipo akou omene'em are. A'eramū pēē ēē mu'akwaapa ee. Mama'e tywera kasi peapoukat pejejaupe ne. Esau 'ga 'jawerimū nanē kasi pejemogy ne. U'ar ypy ma'e 'ga poromū rakue. A'eramū 'ga 'uwa 'ga manū re akouramet 'uwa 'ga rekwawer ipe rakue. A'ere 'ga kumana pyu 'ga jemojopy'ruī wewirera 'ga upe. A'eramū 'ga rewirera 'ga akou u'ar ypy ma'e 'jawe 'ga py'rau rakue. Jarejuwarete 'ga Esau 'ga ipojeupe'ema rakue. Ojeupe Jarejuwarete 'ga remimuramer are 'ga ojemogypyke'ema. A'eramū 'ga ojemojopy'rau kumana are. ¹⁷ Anure Esau 'ga u'arasigamū omojopy'ruawer are numiamū. A'ere 'ga ruwa 'ga 'ga ma'eramera monoi 'ga rewirera 'ga upe rakue. "Jarejuwarete 'ga upe eje'ega emono je ree", 'jau 'ga 'uwa 'ga upe numiamū. A'ere 'ga ruwa 'ga nomonoi oje'ega Jarejuwarete 'ga upe 'ga ree. A'eramū Esau 'ga ajaa'wau ee. Kumana are omojopy'ruawera 'ga 'uwa 'ga imojopy'rawarūme'em 'ga upe.

¹⁸ Jareypy 'gā 'jawe kasi pēē ne. Ymā janeypy 'gā, Israeu juapyrera 'gā owaēma wemiesaga upe rakue, Sinai 'jawa wwytyra upe rakue. A'ere 'gā kyjei etee jui rakue. Tata 'ua 'upa wwytyra 'arimū. 'Ara oypyatunaiwamū 'gā nupe. Ywyruua 'ua 'gā nupe. ¹⁹ Jumi'auu py 'jawewara 'gā enupa. A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega 'gā nupe rakue. A'eramū 'gā 'jau rakue: "Ereje'eg awi oree, ki Ku'jyp", 'jau 'gā 'ga upe rakue. ²⁰ Nafutari 'gā 'ga 'eawera, "Pewyk kasi wwytyr are ne. Ee 'gā amū wygamū ki pejuka tāmējē 'ga ita pyu. Wyra ee iwyg ire miamū pēē ijukau ita pyu" 'ga 'e are 'gā oporenuwiwere'emamū. A'eramū 'gā 'jau Jarejuwarete 'ga upe: "Ereje'eg awi oree, ki Ku'jyp", 'jau 'gā 'ga upe. ²¹ Mama'e pojya Janeruwarete 'ga esaukaa 'gā nupe rakue. Esakawe Israeu juapyrera 'gā okyjau ajemogyau. Wwytyt, tata, ppytunaip, wwyruu, jumi'a py 'jawewat, Janeruwarete 'ga je'eg. Mīmera 'gā moyyita 'gā mogyau rakue. Moisesi 'ga miamū futat oyyita jui rakue. Nan ymā Janeruwarete 'ga je'egi 'gā nupe rakue, Sinai 'jawa upe 'gā waēmamū rakue.

²² A'ere jane Jejui 'ga rerowiaaramū Jarejuwarete 'ga rupawa pype oseayay ma'e 'jawe tāmējē jane porogytai 'ga upe. Jarejuwarete 'ga rupawa upe jane 'jau Siāo 'jau. A'eramū jane Siāo 'jawa wwytyra upe owaēmayay ma'e 'jawe tāmējē. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe jarewau, Okoeteete ma'e 'ga 'wyrarete pe. Jerusarega 'jawewar ipe jarewau, ywag ipe 'up ma'e pe. Peu futat kwaiwete ywagipewara 'gā jemogyi. Aku'iramū 'gā ajemogyau. ²³ Peu futat Janeruwarete 'ga remiayuw ymanera 'gā ajemogyau. Jejui 'ga rerowiaaramū janerera 'upa ojekwasiaa Jarejuwarete 'ga ka'aran are, ywag ipe 'up ma'e are. A'eramū nipo jane jareje'aa pāwē etee futat 'ga rerowiaar ymanera 'gā nee. Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogyau jareporogytau 'ga upe. Anure nipo 'ga jane majatykau wowase najuejue etee futat. A'eramū nipo 'ga jane mepyau janeremiapofer are. Mama'e esage apoara 'gā 'ga imepyau 'gā nemiapo esage are. Mama'e tywera apoara 'gā nanē nipo 'ga imepyau 'gā nemiapo tywer are, 'gā nipo 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Ymāwarera 'gā amū nipo mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā katu'okapap 'gā manūnamū. 'Gā nee nanē nipo jarejetykau nū. ²⁴ Jejui 'ga ree taetu nipo jareje'aa pāwēūjē etee futat. 'Ga ree Janeruwarete 'ga oje'eg yau mua janee. Ymāwarera 'gā nupe Janeruwarete 'ga 'jau rakue: "Teje'ega renupara 'gā etee je amogy tejemiayuwamū", 'jau 'ga rakue. "Jeje'ega renupare'ema 'gā ki wyra tueroo mainana 'ga upe. A'eramū 'ga ijukau wy monykya wyra rapyaw are. A'eramū 'ga iapyau 'gā tywera mepyau jee", 'jau 'ga 'gā nupe rakue. A'ere 'ga 'awamū oje'eg yau muri janee. "Jera'yra 'ga amanū pētywera mepyau jee. A'eramū je pē mogyau tejemiayuwamū, teja'yra 'ga pēē erowiarāmū", 'jau 'ga janee. Jejui 'ga jukaaw ipe 'gā 'ga ry reko'woka janee. A'e are Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, wa'yra 'ga rerowiaaramū.

Ymā Kaī 'ga wewirera 'ga jukau rakue, Apeu 'ga jukau rakue. A'eramū 'ga ry jeko'woka

ywyu rakue. A'e resaka Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Wewirera 'ga Kaĩ 'ga ajuka. A'eramũ je Kaĩ 'ga rerekou tywea 'ga ree 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'ere 'ga wa'yra 'ga rereko tywerukari 'gã nupe jane ree. A'eramũ 'ga 'ga jukaukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ. “Teja'yra 'ga je amono ywy pe 'gã tywera mepyawamũ. A'eramũ je 'ga rerowiaara 'gã nerekou tywere'em 'gã tywer are”, 'jau 'ga rakue. A'eramũ jane 'jau jupe: “Esage futat Jarejuwarete 'ga remiapoa”, 'jau jane jupe.

²⁵ A'eramũ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Iapyae'ema 'jawe kasi pejemogy ne. Ymã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui agawewi janepy 'gã nupe rakue. A'etea 'gã 'ga je'ega renupare'ema 'jawe etee ajemogy rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete oje'ega renuwe'emamũ rakue. 'Awamũ 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi janee nũ. A'eramũ nipo 'ga oje'ega jane enuwe'emamũ jane rerekou tyweaete ymãwarera 'gã apyraapa. ²⁶ Moisesi 'ga upe oje'egaw ipe Janeruwarete 'ga ywy moyyita rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga 'i janee: “Anure nipo je ywy moyyju'jawi nũ. A'ea te nipo ywaga reewe oyyi”, 'jau 'ga janee. ²⁷ A'eramũ “oyyi ma'ea teepap ma'era futat”, 'jau 'ga janee. A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga remiaporam are. A'ere 'ga remiapofera oyyi ma'ea teepap ma'era futat. A'eramũ iyyje'ema nateepap ma'era rũi futat. ²⁸ A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa. Anure 'ga reni 'wyrirareteramũ janee. Nateepawi futari 'ga 'wyrirareteramũ jane upe 'ũi re. Jane nanẽ nipo 'ga jane mogyau 'wyriraramũ ojeypyri. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee. 'Ga pojeupa jarejemogyau. A'eramũ 'ga wemifutar imũ jane mama'e apo re aku'iramũ akou jane ree. ²⁹ A'eramũ ki jane 'ga mamara'neukare'ema jarejee. Tata 'jawe Janeruwarete 'ga. Sã'ã tata mama'e mateepawa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'ema 'gã momawi. A'eramũ ki pejekyjau mama'e tywera apo awi.

13

Simaku'i Jarejuwarete 'ga jarejee

¹ Pẽporomutat ki pejejee pejemogyau. Kristu 'ga 'ã pẽẽ erowiaa najuejue etee futat. A'eramũ pẽẽ pejemogyau pejejopytuna 'jawewaramũ futat. A'eramũ ki pẽẽ pejepota'wa esageramũ pejejee. ² Pejemiesage'ema 'gã miamũ pẽẽ imua pejeje'wyr ipe. Pejejekau esage 'gã nee. Maranamũ nipo pẽnemiesage'ema 'ga nakũima'e arũi. Ywagipewara 'gã nipo. Sã'ã ymã 'gã amũ ywagipewara 'gã amũ mura oje'wyr ipe rakue. Nokwaawi agawewi 'gã 'gã nakue. A'eramũ ki pẽẽ nanẽ pejemiesage'ema 'gã mua pejeje'wyr ipe pejejeupe 'gã waẽmamũ. ³ Moromunepawa pypewara 'gã nee nanẽ pejejea'aramũ nũ. Pẽẽ nanẽ amunipo 'ã moromunepawa pype peje'ama. Pẽnẽa'at mama'e esagea pejejeupe 'gã iapo are. A'eramũ ki pẽẽ mama'e esage apou 'gã nupe.

Ereko tyweripyra 'gã nee nanẽ pejejea'aramũ pejemogyau nũ. Mama'e esagea ki peapo 'gã nupe. Pejereko tyweramũ nipo pẽẽ nanẽ 'gã nemiapo esagea pefutat nũ. A'eramũ ki pẽẽ mama'e esage apou 'gã nupe.

⁴ Pẽnemirekoa esage futat. Kũjãnamũ pẽnẽnara nanẽ esage futat nũ. A'eramũ pẽẽ pejemireko re pejekou pejemireko are etee futat. Kũjãnamũ pejememar ire nanẽ pejekou pejememar are etee futat. Ojeteewaramũ nanẽ pẽẽ pejekowe'em 'gã amũ nee nũ. Kasi a'e pe anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tywer ine.

⁵ Pejeka'aranũũ kwaja upe nanẽ pejemote'arukare'ema nũ. Pejekõẽãjamũ pejemirereko mama'e are etee futat. “Napoiri futari je pẽ nui. Najepe'ai nanẽ je pẽ nui nũ”, 'jau Janeruwarete 'ga janee. ⁶ A'eramũ ki jane jarekyjawe'em.

“Jarejararete 'ga je poat.

A'eramũ je tekyjawe'em tejereko tywera 'gã nui.

Je ree 'ga jejuka re maran 'ga amũ je rereko tyweretei nũ”,

'jau je tejee. A'eramũ je tekyjawe'em.

⁷ Pejejea'aramũ peje'wyriar ypy 'gã nee. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã 'ã omome'u pẽ nupe rai'i. A'eramũ ki pejejea'aramũ 'gã nee. 'Gã neko esageawer are pejejea'aramũ pejejemogyau. Amanũme'ẽwe 'gã ojemogypygy ywyapiaw Jarejuwarete 'ga ree rai'i. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogypygyka 'ga ree 'gã 'jawerimũ. ⁸ Jejui Kristu 'ga ojesowo'gõke'ema futat. A'efer ipe etee futat 'ga rekoi. Nojesowo'gõgi futari 'ga. ⁹ Perowiat kasi mama'e amuteea ne. 'Gã amũ nipo 'gã mu'jau mama'e sigaty are, i'upyre'em are. "Pejea'gu ki i'upyre'em awi", 'jau nipo 'gã 'gã nupe. A'ere 'gã nemimu'efera napẽ muesagei Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga mome'ua etee futar iki perowiat. 'Ga mome'ua te jane muesage Jarejuwarete 'ga upe, 'ga rerowiaaramũ.

¹⁰ Ymãwareramũ ojeupe judeuramũ jane jarejeymawa rerooramũ mainana 'gã miaro'o ape 'ui futari rakue. A'ere nanarũ 'awamũ. Jejui 'ga ako amanũmũ janetywera mepypawamũ ai'i. A'eramũ ae Jejui 'ga rerowiaaramũ weymawa rerawau'jape'ema mainana 'gã nupe. Jejui 'ga rerowiaaramũ ae 'ga muorywi otywera moiawer are. A'eramũ ki jane jarejeateeramũ ymãwarer awi. Ymãwarer awi jarejeatee'emamũ jane poiri futari Jejui 'ga rerowiar awi.

¹¹ Mainana 'wyriararete 'ga wyra wy rerawau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe, 'ga rupawarete pype imonykya 'ga upe 'gã tywera mepyau. A'ere 'gã wyra reumera rerawau enuẽma amunaw awi. Amunawa atykupe katy 'gã erawau iapyau rakue. ¹² Nan tee futat Jejui 'ga nanẽ amanũme'em amunawa pype rakue. 'Ga juka enune 'gã 'ga rerooi enuẽma amunaw awi. Peu futat 'gã 'ga kutuka 'ga monou imu'ama 'ypeywar are. Peu futat 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga kutugamũ 'ga ry ojeko'woka 'ga wi rakue. Aiporamũ futat 'ga owy reko'wogukaa janetywer awi jane pireitawamũ.

¹³ Jejui 'ga jukaara 'gã nopoiri futari ymãwarer awi. "Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner imũ etee futat jane mama'e apoi", 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau enuẽma amunaw awi, 'ga rerekou tyweaete 'ga rerekoemã pype 'gã 'ga jukau. A'eramũ ki jane jarepoia ymãwarer awi. Jejui 'ga rerowiar awi kasi sapoir ine. 'Ga 'jawe futat nipo 'gã jane rereko tyweretei 'ga rerowiar are. 'Ga 'jawe futat nipo 'gã jane pe'au ojewi. Tene ki 'gã jane rereko tyweri. Tene 'gã jane pe'ai ojewi. A'ere kasi pepoit futat 'ga rerowiar awi ne. 'Ga ree 'gã jarejereko tyweramũ jane jarejuagamũ 'ga 'jawerimũ etee futat. ¹⁴ Anure nipo 'auwara janerupawa atepawamũ. A'eramũ jane jareoweramũ ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Peu jane oi nakwaparimũ ete rũ jarejemogyau. Peuwara janerupawa nateepawi futari. ¹⁵ A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Jejui Kristu 'ga jane erowiaa jarejemogyau. A'eramũ 'ga jane katu'oka jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Judeu 'gã 'ã weymawa jukau iapyau Jarejuwarete 'ga muorypawamũ rakue. A'ere jane nanarũ 'ga muorywi. Jareje'eg imũ te jane 'ga muorywi. "Ene 'ã ore'wyriararetea. Eja'yra 'ga erejukaukat 'gã nupe, oretywera mepyawamũ. A'eramũ ore ene muorypa ee", 'jau ki jane 'ga upe, 'ga muorypa ee. ¹⁶ Jarejuee jarejeka esage re nanẽ jane 'ga muorypa jarejemogyau nũ. Jarejopoaramũ nanẽ jane 'ga muorypa ee nũ. A'eramũ ki pejepoire'ema pejejee pejeporomutar awi.

¹⁷ Pẽ'wyriara 'gã 'ã ojejuka esage pẽ nee, pẽ mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are. A'eramũ ki pẽẽ 'gã je'ega renupa te. Mama'ea pẽẽ iapou pejejeupe 'ga 'eawer imũ etee. Anure nipo 'gã pẽ nee opota'waawera mome'ui Jarejuwarete 'ga upe. A'e are 'gã opota'wa esageramũ pẽ nee. A'eramũ ki pẽẽ 'gã je'ega renupa. Oje'ega pẽẽ enuw ire 'gã mama'e apoi wekõẽãjamũ. Kasi 'gã oje'ega renuwe'emamũ 'gã 'arasigamũ akou pẽ nee. A'eramũ nipo pẽẽ nanẽ peje'arasigamũ pejejemogyau nũ. Janeruwarete 'ga nipo pẽ nerekou tyweaete ee. A'eramũ nipo pẽẽ peje'arasigamũ pejejemogyau.

¹⁸ Pejeje'ega ki pemono Jarejuwarete 'ga upe je ree pejeojere'emamũ. 'Ga remifutar imũ etee futat 'ã jeparuapoweramũ mama'e are. A'eramũ je tepy'a'wyre'emamũ tekou tejemiapofer are. ¹⁹ 'Awamũ je 'i pẽ nupe: Pejeje'ega ki pemono Jarejuwarete 'ga upe je

ree. “Emurukat 'ga oree”, 'jau ki pēē 'ga upe je ree. A'eramū nipo 'ga je monou pē pyri kamēšīete.

²⁰ Sā'ā karupa'mī are omaenun ma'e 'gā maenun esagea karupa'mī are. Nan tee futat Janejararete 'ga, Jejui 'ga maenun esagei wemiayuw are. Jane ree 'ga jejukaukari 'gā nupe, owy reko'wogukari 'gā nupe. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rai'i nū. A'eramū Janeruwarete 'ga Jejui 'ga jane erowiaramū janetywera moia jane wi. “Teja'yra 'ga manū re je 'ga rerowiaara 'gā katu'ogi, 'gā tywera moia 'gā nui, 'gā mogyau tejemiayuwamū”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Aipoa 'ga je'eg yaua futat. Jejui 'ga moferapara 'ga jane mopy'ata'wara. ²¹ 'Ga upe je teje'ega monoi pē nee. “Mama'e esage apoara 'gā nupe emono 'gā nemifutara. A'eramū 'gā mama'e esage etee iapou eneremifutar imū. 'Gā poarukaa Jejui Kristu 'ga upe. Jejui 'ga opoaramū nipo 'gā mama'e apoi eneremifutar imū etee futat. A'eramū nipo ene eku'iramū 'gā nee”, 'jau je 'ga upe pē nee. A'eramū ki jane Jejui Kristu 'ga muorypa jareojere'emamū, 'jau je pē nupe.

²² Pēē jerewirera 'jawe jee. Kūjāmeramū pēē pejejemogyau jerenyra 'jawe jee. A'eramū je teje'ega kwasiaa ka'aran are pē maku'iawamū. Natuwiuu rūi je ikwasiari pē nupe. Ka'aran kwasia'ria te je aapo imonou pē nupe. A'eramū ki pēē jeje'ega renupa.

²³ Timoteo 'ga Jejui 'ga werowiat jane 'jawe. A'eramū 'ga akou janerewirera 'jawe janee. A'eramū je 'ga mome'wau pē nupe. 'Awamue 'gā 'ga renuēma moromunepaw awi rai'i. Teoe'emaue 'ga rur ire nipo je 'ga rerooi tejeupi pē pyri.

²⁴ Teje'ega je amono Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyriara 'gā nupe, 'gā futaa. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā nupe najuejue etee futat je teje'ega monoi 'gā futaa. Itari ywy awi janerewirera 'gā amū nuri rakue. 'Gā nanē oje'ega monou pē nupe, pē futaa nū.

²⁵ Jarejuwarete 'ga resagea pē nerekoa je afutat.
Kweramū etee jeje'ega.

Tiago

Tiago 'ga 'awa ka'arana kwasiaa imonou Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nupe, okwasi'o ma'e 'gã nupe. Tiago 'ga Jejui 'ga rewirera. (Maku 6.3) 'Ga feraw ire Tiago 'ga Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ 'ga 'ũina 'wyrriaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe, Jerusareg ipewara 'gã nupe. (Atos 21.18)

Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete rakue. A'eramũ 'gã awau oka'ama Jerusareg awi. Okwasi'wau 'gã awau kwe pe. A'eramũ Tiago 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. Na'ga etee rũi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou okwasi'o ma'e 'gã nupe rakue.

¹ Je Tiagoramũ ka'aran akwasiat pẽ nupe. Je 'ã Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea. Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga porowyky apoaramũ nanẽ je 'ã nũ. A'eramũ je ka'arana monou ikwasiaa pẽ nupe Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ. Kwe pe okwasi'o ma'eramũ pẽ nupe je ka'arana kwasiari imonou. Jaruete te pejemogy? a'e je pẽ nupe. Jerewirera 'jawe pejemogy jee, kũjãmeramũ pẽẽ jerenyra 'jawe 'jau.

Sirowiat Jarejuwarete 'ga

² Pejejeupe mama'eay jesaukaramũ kasi pẽ'arasig pejejemogyau ne. Janeruwarete 'ga mama'eaya pẽ nupe ijeapoa okwaap. A'eramũ pẽẽ pejeku'iramũ etee pejejemogyau pejejemogypyka etee Jarejuwarete 'ga ree. ³ "A'jea futat sipo 'gã jemogypygi je ree?" e'i te 'ga, mĩnamũ mama'eay resaukaa ae upe. A'eramũ pẽẽ pejejemogypyka etee futat 'ga ree. Ojee pẽ mojemogypygukaawamũ te 'ga mama'eay resaukari pẽ nupe. ⁴ A'eramũ pẽẽ pejejemogypyka etee futat pejejemogyau 'ga ree pejeojere'emamũ futat. Nanuara tee Janeruwarete 'ga afutat. Ojee pejemogypyg awi peojere'ema te 'ga afutat. Ojee ae ojemogypygamũ 'ga ae mu'akwaawi mama'e are. A'eramũ ae ajemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ mama'e tywera otywe'emamũ ae pype. Nanuara tee Janeruwarete 'ga afutat. ⁵ Jarejuwarete 'ga remifutar are pejejeapyoe'emamũ pejeje'ega 'ga upe: "Ku'jyp. Nakwaawi ete je. Najereapyoi ete je eneremifutar are. A'eramũ ene je mueapyou jereko esage are", 'jau ki pẽẽ 'ga upe. A'eramũ 'ga pẽ mu'akwaapa ee. Nije'eg wyrafena'uweri 'ga janee. Naoje'eg wyrafen imũ rũi 'ga jane mu'ei ojeupe ae je'egamũ.

⁶⁻⁸ A'eramũ pẽẽ "je mu'akwaaw ape" 'ga upe 'e re pejejemogypyka etee 'ga ree. "Maran sipo 'ga je mu'akwaawi 'wei", pe'je kasi ne. Aipo 'jaramũ ae 'y 'jawe. Sã'ã ywytua 'y pya ko katy. A'eramũ 'ã 'y ryjuapi rerawau kwe katy. A'ere 'ã ipyau kwe katy nũ. A'eramũ 'ã erua ko katy nũ. Nan ae Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ. Werowiare'emamũ 'ga, "mama'e mũ emut jee", ojeupe pẽẽ 'eramũ, 'ga namura'uweri pẽ nupe ojeupe pẽnemienũjã. A'eramũ pẽẽ, "mama'e mũ emut jee", 'ga upe 'jau, 'ga ree etee futat pejejemogypyka pejejemogyau. A'eramũ te 'ga iapoi pẽ nupe, a'jea futat ojee pejemogypygamũ.

Janeku'i jane Jarejuwarete 'ga ree

⁹ Jarejuwarete 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau. Nitywi agawewi futat 'gã mama'ea. A'etea 'gã iku'iete futat ajemogyau. "Ku'jywa 'ga te nã'ã Jeruwaretea re'ã", 'jau ete 'gã ajemogyau. Okaraemã kwai re taetu amusipo 'ã 'gã ku'iramũ okaraemã are etee? Naani. Jarejuwarete 'ga ree etee 'gã ku'ireteramũ. ¹⁰⁻¹¹ Amumera 'gã nipo Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã okaraemã kwajamũ. A'eramũ sipo aipo 'gã okaraemã are aku'iramũ? Naani. Jarejuwarete 'ga ree te 'gã ku'iramũ. Okaraemã ojewi teepawamũ sipo 'ga 'arasigamũ okaraemã are? Naani. Jarejuwarete 'ga ree tee 'gã jemogypygi ikaraemãe'ema 'gã 'jawe futat. Nakaraemã are rũi 'gã jemogypygi. Ikaraemã kwai ma'e 'gã werowiat wejue Ku'jywa 'ga. A'eramũ 'ga ikaraemãe'ema 'ga

'jawe etee futat akou aku'iramũ. Sã'ã 'ywotyra, jũ mewara. Kwaraya imomÿijaga imoto-toka. Nan tee futat ika'aranũũ kwai ma'e 'gã. A'eramũ pẽẽ ika'aranũũ kwai ma'eramũ pejeka'aranũũ are pejejerowiaraipe'ema. Jarejuwarete 'ga ree te ki pejerowiar ete. Ka'aranũũ are ae rorypawera teepaw etee ae wi. Amanũmũ erujewi jui. To. A'eramũ futat ateepawamũ aerorywa. A'ere Jarejuwarete 'ga ree aerorywa te nateepawa'uweri.

Mama'eaya ojesaukat janee

¹² Mama'eay upe aeruagamũ a'jea futat werowiar awi ae poire'emamũ nipo Janeruwarete 'ga 'jau janee: "A'jea futat je rerowiat pejepe ra'e. A'eramũ pẽẽ pejejua 'au je pyri ywag ipe. Nakwaparimũ warãu rũi futat pejejemogyau 'au je pyri", 'jau nipo 'ga janee. Aipo e'i futat 'ga janee afutaaramũ najuejue etee futat. Aipo are jarejea'aramũ jane jareku'iramũ jarejemogyau 'awamũ. ¹³ A'ere kasi mama'e tywer are pejeparu-apoweramũ pekwa ekoete Jarejuwarete 'ga ne. "Janeruwarete 'ga mama'eay wesaukat jee. A'eramũ 'ga mama'e tywera apoukaa jee", pe'je kasi ne. Niparuapowera'uweri 'ga mama'e tywer are. Mama'e tywera peapo, ne'ia'uweri 'ga janee. ¹⁴ Ae tee futat mama'e tywera wapo ekoete. Mama'e tywera peapo, naa'erãu rũi ae iapoi. Ae tee futat ea'at ekoete mama'e tywera apo are. A'eramũ ae nanuaramũ "ga te mama'e tywera wapoukat jee", 'jawe'em. ¹⁵ Gã tee futat wapo mama'e tywera. A'eramũ 'ga wemifutar imũ etee futat mama'e tywera apou. A'ere ae mama'e tywera apoaramũ ako re nooa'uweri Jarejuwarete 'ga pyri. Mama'e tywera apoara 'gã nupe Janeruwarete 'ga "au pejot je pyri", ne'ia'uweri. "Muku pekwap pejejemogyau je wi nakamẽsĩ rũi futat. Ywawuje futat peo muku je wi", 'jau nipo Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã nupe.

¹⁶ Kunumĩmet, kũjãmet. Jepyntuna 'jawe pejemogy jee. Jeporomutat je pẽ nee. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: "Pejemorytee kasi ne. Janeruwarete 'ga mama'eay wesaukat jee. A'eramũ 'ga mama'e tywera apoukaa jee ai'i" 'jara 'ga i'me te ajemogyau. Na'ga rũi mama'e tywera wapoukat pẽ nupe. ¹⁷ A'jea futar iki pẽnoryp Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga 'ã mama'e esagea juejue amut janee. 'Ga futat 'ã 'ara wapo rakue. Kwat, jay, jaytata. 'Ara 'ã 'ga iapou janee rakue. Ku'emamũ 'ã kwara opoa janee. A'ere 'ã okaaruwamũ kwara osou nũ. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga nanarũi. Nateepawa'uweri 'ga 'ũina jane wi. Nooa'uweri 'ga jane wi. Janeruwarete 'ga esage esage futat. Nitywi futari mama'e tywera 'ga ree. ¹⁸ Wemifutar imũ futat 'ga 'ã ae apou rakue. A'eramũ 'ga a'jea futat oje'ega rerowiaaramũ jane mogyau wa'yramũ. Jane ree 'ga jemuaẽmi. A'eramũ 'ga a'eramũ oje'ega rerowiaaramũ jane mogyau wa'yramũ.

Janeruwarete 'ga remiayuwarete

¹⁹ Kunumĩmet, kũjãmet. Peapyaka ki je ree. Pejejeupe 'gã amũ porogytaramũ ki peenuw etee ra'ne 'gã pejejupa. Kamẽsĩete kasi 'ga peje'egawar ine. Peje-mara'ne'emamũ kamẽsĩete 'gã nee ne. ²⁰ Ae mara'nea naJaneruwarete 'ga remifutara rũi. A'eramũ pẽẽ pejekowe'em tesirũgatu 'ga upe. Ae mara'nea nuapoarũi Jarejuwarete 'ga remifutara. ²¹ A'eramũ ki pẽẽ mama'e tesirũ apowe'em. Mama'e tesirũ apo awi pejepoia. Nanuara te Janeruwarete 'ga afutat. A'eramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'e apou. 'Ga je'eg are tee ki peapyaka pejejemogyau. A'e are pejejea'aramũ. A'eramũ futat pejejeapyoramũ ee. 'Ga rerowiaa nanẽ pejejemogyau nũ. 'Ga je'eg are eapyo ma'eramũ jane 'ga remifutara kwaawi. Oporogyta jane erowiarãmũ 'ga jane katu'ogi jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ nipo 'ga anure jane rerawau ywag ipe jane mogyau ojepyri futat.

²² 'Ga je'ega renuparamũ pẽẽ pejejemoryteewe'em. A'jea futat pẽẽ pejejea mÿina 'ga je'eg are. A'jea futat pejejeapyoramũ 'ga je'eg are. Amumeramũ te nipo ajee 'ga je'ega pekwaap futat tee. A'ere nipo nepeapoi mama'ea 'ga je'eg imũ etee. A'eramũ nipo pẽẽ pejejemoryteeu pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga porogyta renupar ekoeteara

'gã nuapoi mama'ea Jarejuwarete 'ga je'eg imũ. ²³⁻²⁴ Sã'ã ae u'aga resaga weraweraw are. A'ere 'ã ae ojesag ire awau ojepe'au jui. A'eramũ futat 'ã ae ojemoka'jama nũ. Nan ae Jarejuwarete 'ga porogyta renuwaiparamũ. Enuwi futari numiamũ. A'ere 'gã nuerowiari te. Nuapoi 'gã mama'ea 'ga je'eg imũ. Naea'aru'jawi 'gã 'ga porogytafer are. ²⁵ A'ere nipo amumera 'gã Jarejuwarete 'ga porogyta renuwi katu katu futat. Oporogyta renupara 'gã Janeruwarete 'ga ikatu'oka. A'eramũ ikatu'ogipyrrera 'gã wea'aramũ ajemogyau 'ga je'eg are au'jeteramũ. Eapyo 'gã ajemogyau 'ga porogytafer are. A'eramũ 'gã mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat, 'ga remifutar imũ etee futat. 'Ga je'eg imũ mama'e apo re jane poiri mama'e tywera apo awi. A'eramũ Janeruwarete 'ga u'eawera rupi etee mama'ea jane iaporamũ ojejukau esage jane ree. Ae poaa 'ga mama'e apou wemifutar imũ.

²⁶ Amumera 'gã ojemoryteeu ojee ajemogyau. Ajuago'wau ekoete, ojoje'ẽwu'jaga ajaupe. Ojoje'ẽwu'jag ire 'gã 'jau, "Je Jarejuwarete 'ga rerowiaara. Je Jarejuwarete 'ga muorypara", 'jau futatee 'gã ajemogyau. Aipo e'i nipo 'gã numiamũ. Ojeupi tee futat 'gã jemoryteei. Nanarũi jane Jarejuwarete 'ga muorywi. ²⁷ Ku'jywa 'ga, Janeruwarete 'ga 'ã jane mu'e wemifutar are. "Pejuereko esage ki. Kũjã imen manũ ma'e are ki pejejuka esage. Kunumĩjare'ema 'gã nee nanẽ pejejekau esage nũ. Mama'e tywera kasi peapo ne, Je rerowiare'ema 'gã 'jawe ne", 'jau 'ga 'ã rakue. Nanuara pyu te jane Ku'jywa 'ga muorywi.

2

Sajekuka pãwẽ ete futat 'gã nee

¹ Kunumĩmet. Kũjãmet 'jau. Peapyaka ki jeje'eg are. Janejararete 'ga Jejui Kristu 'ga 'ã esagesage ma'ea. 'Ga 'ã perowiat pejemogyau. A'eramũ pẽẽ 'ga 'jawe etee futat pejejekau pãwẽ pãwẽ pejejee. ²⁻³ 'Gã amũ nipo 'ua owaẽma pẽjatykaaw ipe, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Waity esage munepa erua ofãyrũ esage reewe. A'eramũ nipo pẽẽ mũ 'jau pejejaupe: "Kuu. Kũima'eeteete 'ga nipo kwe", 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. A'eramũ nipo pẽẽ aipo 'ga ree pejejekau esage 'ga rerawau apykaw esage 'arimũ 'ga muapyka. A'eramũ nipo ajepeja 'ga 'ua osou pẽ nupe nũ. A'eramũ nipo pẽẽ aipo 'ga raity are pejemã'jãu nũ. "Kuu. Nia'wyrui 'ga raitya ra'e nũ'ũ", 'jau nipo pẽẽ 'ga upe. "Efu'am etee futat e'ama kũi. Eapygiweramũ ywyu etee eapyk ekoete futat kũi", 'jau nipo pẽẽ aipo 'ga upe. ⁴ Aipo 'ga upe 'jaramũ nepereko esagei 'gã aju'jawe. Aipo pẽ'ea, "Ikaraemã ma'e 'gã etee esage", pe'je. "Ikaraemãe'ema 'gã nia'wryi", pe'je te pejejaupe poromũ. A'ere naani. Aipoa nia'wryi Janeruwarete 'ga upe. Naju'jawe rũi 'gã pereko. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nee etee pẽpota'waa nia'wryi Janeruwarete 'ga upe.

⁵ Peapyaka jeje'eg are. Janeruwarete 'ga ikaraemãe'ema 'gã amũ'ẽ wa'yra 'ga, Jejui 'ga rerowiaaramũ. A'eramũ ae a'jea futat 'ga rerowiarareteramũ 'ga futaa. A'e 'gã etee Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamũ 'gã nerawau ywag ipe ojepyri 'gã manũ re. ⁶⁻⁷ A'ere 'ã nepereko esagei ikaraemãe'ema 'gã. "Ywyu etee eapyk ekoete futat", 'jau ete nipo pẽẽ 'ga nupe pejejekawe'em 'gã nee. Naikaraemãe'ema 'gã nũi agawewi 'ã pẽ nereko tywet. Ikaraemã kwai ma'e 'gã agawewi 'ã pẽ nereko tywerete. 'Gã futat 'ã pẽ nerawau 'wryiara 'gã nowase, pẽ je'ẽwu'jaga ekoete 'ã Jejui 'ga rerowiararamũ ajaupe. A'eramũ 'ã ikaraemã kwai ma'e 'gã pẽ nerekou tyweaete, Jejui 'ga kurapa pẽ nupe jepi. Ma'eramũ sipo ajee ikaraemã kwai ma'e 'gã nee tee pejejuka? pejejekau pãwẽ ete'em 'gã nee? Pejejuka esage pãwẽ ete futat 'gã nee.

⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are rakue. "Sã'ã pejejuka esagea pejejee. Nan tee futar iki pejejuka pejejee", 'jau 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are rakue. Aipoa 'ga je'ega rupi pejemogyau esage 'ga upe. ⁹ Ikaraemã kwai ma'e 'gã nee etee pẽporomutara sipo esage Janeruwarete 'ga upe? Naani. Aipoa nia'wryi 'ga upe. Na'ga je'eg imũ rũi aipoa peapo pejemogyau 'ga upe. ¹⁰ 'Ga amũ nipo 'jau:

“Jarejuwarete 'ga porogyta je aenupap ja'wyja'wy”, 'jau nipo 'ga akou. “Amume'ri are ete te aje je najeparuapoweri. A'eramũ je iapowe'em”, 'jau nipo aipo 'ga akou. Aipo 'ga nia'wyri Jarejuwarete 'ga upe. Nuenupawi katu katu 'ga 'ga porogyta. Inãinãĩĩ etee 'ga enuwi. Aipoa nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga ojekwau Ku'jywa 'ga upe. ¹¹ Janeruwarete 'ga 'ã 'jau janee rakue: “Peko awi pejemirekoe'ema kũjã are”, 'jau 'ga janee rakue. “Peporojuka awi”, nanẽ nũ 'jau 'ga janee rakue. A'eramũ nipo amumera 'ga okowe'em futat wemirekoe'ema kũjã are numiamũ. A'ere nipo 'ga 'ga amũ jukai. A'e 'ga ojemotywet Jarejuwarete 'ga upe 'ga amũ juka re. 'Ga nuenupawi katu Jarejuwarete 'ga porogyta. ¹²⁻¹³ A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'ega renupa katu katu. 'Ga 'eawer imũ etee futat pejemogyau 'ga upe. Oporogyta renuw ire 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ futat 'ga pẽ mueapyou oje'eg are, mama'e tesirũ apoukare'ema pẽ nupe. A'eramũ 'ga 'jau pẽ nupe: “Jeporogyta peenup katu katu ra'e. A'eramũ pẽẽ pejesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe. A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'eg imũ etee futat mama'e mome'wau 'gã nupe. Pejeporogytau esage pejemogyau 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat. Anure nipo Janeruwarete 'ga ae majatykai wowase tapy'yi tesirũmera reewe futat. Aipoa 'ara rupi nipo 'ga jane mome'wau 'gã nupe 'gã nowase. Ajuee ae jemuaẽme'emawera rerapoa 'gã nupe. Aipo 'gã nee Janeruwarete 'ga ajemuaẽme'ema. Ajuee ajemuaẽm ma'efera 'gã nee etee te nipo 'ga jemuaẽmi. A'eramũ nipo 'ga ajuee ajemuaẽm ma'efera 'gã nerekou tywere'ema, wowase ae majatykaawa 'ara rupi.

Jeju 'ga rerowiaararete 'gã ojopoa

¹⁴ Kunumĩmet. Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ 'ã pẽẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ ki pẽẽ jeje'ega renupa katu. 'Gã amũ nipo, “Je Jeju 'ga rerowiaaramũ ako”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'ere nipo 'gã nako esagei Jarejuwarete 'ga je'eg imũ. A'jea sipo poromũ futat 'ga 'eawera? Naani. E'i ekoete 'ga akou. Jeju 'ga rerowiaararete 'gã ajemogy esage ete 'ga je'eg imũ. A'eramũ nipo 'ga werowiaararete 'gã etee imonou imogyau ojeypyri 'gã manũ re. ¹⁵ Jeju 'ga rerowiaara 'ga amũ nipo 'ua owaẽma pẽ nupe waity torotoro'gi rerekou. Wemi'urame'emamũ nanẽ nipo 'ga 'ua owaẽma pẽ nupe 'eramũ sipo pẽẽ 'ga mama'e tywe'ema resakawe maran 'ga rerekou? Ma'ja sipo peapo 'ga upe? ¹⁶ A'ere nipo mama'e mũ nepemonoi agawewi 'ga upe. A'etea nipo pẽẽ, “Ere ewau epy'a'wyre'emamũ ekou. Ejemi'war iki ekou. Ejaitya nanẽ imojopy'rau nũ”, 'jau nipo pẽẽ 'ga upe. A'eramũ 'ga ma'ja 'wau? Pemono sipo mama'e mũ 'ga upe aipo 'ga upe 'jawamũ? Pemono nipo taity ape 'ga upe “emajapy'ru ejaitya” 'ga upe 'jawamũ? Naani. Aipo 'ga upe pe'e ekoetea sipo esage? Naani. Aipo pe'je ekoete te pejemogyau 'ga upe. Nan ki peapo, ne'ia'uweri Janeruwarete 'ga janee rakue. “Pejopoar iki. Pẽpota'wa esage ki pejejee”, e'i te Janeruwarete 'ga janee rakue. ¹⁷ A'eramũ pẽẽ Jeju 'ga rerowiaaramũ pejepopoa esage pejejukau esage pejejee. Nan te ae 'ga porogyta renuparamũ iapoi. Nanuara te Janeruwarete 'ga afutat. Jarejuwarete 'ga porogyta renupare'emamũ pẽẽ peje'eg ekoete, “Je 'ga rerowiaara”, pe'je ekoete te.

¹⁸ Jeju 'ga rerowiaaramũ nipo pẽẽ mũ 'jau, “Je nanẽ Jeju 'ga rerowiaara”, 'jau nipo pẽẽ. A'ere nipo nepeenuwi katu katu 'ga porogyta. A'ere nipo aipo 'e reewi nejepopoi, pejemuaẽme'ema pejejee. A'eramũ nipo a'jea futat Jeju 'ga rerowiaararete 'ga 'jau aipo 'jara 'ga upe: “Jeju 'ga rerowiaara je, ere 'ã. A'ere 'ã nerepoari 'gã ekou. Je te 'ã a'jea futat 'ga rerowiararetea. Esak je 'ga je'eg imũ etee 'gã poara”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. A'eramũ je a'eramũ 'jau pẽ nupe: Jarejuwarete 'ga rerowiarareteramũ ae 'ga porogyta renuwi. Opota'wa esageramũ ajuee. 'Ga je'eg imũ mama'e apoare'emamũ ae 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee futat ae rekoi. A'eramũ pẽẽ Jeju 'ga rerowiarareteramũ mama'e apou 'ga je'eg imũ etee futat. A'eramũ 'gã pẽ nesaka, 'ga je'eg imũ mama'e aporamũ. “Kuu. Nan te ae Jeju 'ga rerowiaaramũ ra'e”, te'i 'gã pẽ nesaka 'jau. ¹⁹ “Ku'jywa 'ga etee futat Janeruwaretea. Nirũi futari 'ga”, te'i 'ga pẽ nesaka 'jau. A'jea futat aipoa morogytaa. A'ere 'ã pẽẽ 'ga porogyta renupare'emamũ mama'eukwaawa

'wyrriara remiayuwãuwe pejemogy. Mama'eukwaawa nanë 'ã Janeruwarete 'ga okwaap futat numiamũ. “Oporogyta renupare'ema 'gã 'ga omono tata rakuwa upe 'gã nerekou tyweaete” 'e 'ã ikwaapa futat numiamũ. A'etea 'ã nuerowiari 'ga porogyta. Mama'e tywera apo are etee futat 'ã wea'aramũ. Oyyita futat tee Janeruwarete 'ga wi. Ikyjea erekou imoyyita futat tee. A'etea 'ã nuerowiari 'ga porogyta. ²⁰ Pejeagairanamũ etee 'ã pejemogyau. “Jarejuwarete 'ga rerowiaara je”, 'jau nipo pëẽ numiamũ. A'ere nipo pë'me ate. Peenuw ete agawewi futat 'ga porogyta numiamũ. A'etea pëẽ enupare'ema 'jawe ete peko, 'ga je'ega rupi etee pejemogyawe'em. A'eramũ pëẽ a'eramũ pejejemoryteeu pejemogyau.

²¹ Pënea'ar iki Abraão 'ga ree. Abraão 'ga 'ã janeyppya. 'Ga 'ã ako Jarejuwarete 'ga porogyta renuparareteramũ rakue. Ma'ja ajee 'ga wapo ojefutarukaawamũ Jarejuwarete 'ga upe rakue? Majepi tee 'ã Abraão 'ga ra'yra 'ga rakue. A'eramũ 'ã 'ga oporomutaramũ nanimenime wa'yra 'ga ree rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe rakue: “Eja'yra 'ga ejuka iapyau jee, a'e pa je 'ga upe kwy. Taesak 'ga a'jea futat tejerowiara 'jau kwy”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ã 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Eja'yra 'ga eroo ywytyra apyte'rarimũ. Peu 'ga terejuka iapyau jee 'jau”, 'jau 'ã 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ 'ã Abraão 'ga wa'yra 'ga rerawau 'ga 'eawer ipe rakue. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga je'egi erujewi 'ga upe rakue nũ. A'eramũ 'ã 'ga 'ga ra'yra 'ga jukaukare'ema 'ga upe rakue. “A'jea futat je rerowiar ape ra'e. Je muoryw ape ipyu, jeporogyta renuwa pyu. Ene 'ã eneresagesage jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. ²² Abraão 'ga werowiat 'ga porogyta rakue. A'eramũ 'ga 'ga 'eawer imũ etee futat mama'e apou akou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jauwã Abraão 'ga upe. “Ene 'ã a'jea futat je rerowiar ape”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ²³ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Abraão 'ga remiapofera kwasiarukari ka'aran are 'gã nupe rakue. A'jea futat aipo 'ea. “Abraão 'ga a'jea futat je rerowiaararetea. Jejekoty'aawaretea nanë 'ga nũ. A'eramũ 'ga a'jea futat wesageramũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are 'gã nupe rakue. ²⁴ Jane nanë nũ, “Jarejuwarete 'ga je arowiat” 'e re mama'ea siapo 'ga je'eg imũ etee. Oje'ega rupi etee mama'e apoare'ema 'gã nupe 'ga, “esagesage 'ga jee”, ne'ia'uweri. Oporogyta renupara 'gã nupe etee 'ga 'i, “esage 'ga jee”, 'jau.

²⁵ Nan tee Raape ëẽ rakue. Kũjãmene'ema agawewi ëẽ rakue. A'etea ëẽ Janeruwarete 'ga rera renupawe werowiat akou rakue. A'eramũ ëẽ 'ga remiayuwa 'gã mima oje'wyr ipe 'gã a'gwau 'gã nee ifuwet ma'e 'gã nui rakue. Kaaruwamũ ëẽ 'jau 'gã nupe: “Ajepeja pe rupi pekwap pejeka'jama wã nui”, 'jau ëẽ 'gã nupe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau ëẽ upe: “Je rerowiar ape ekou ra'e. Jeremiayuwa 'gã nee erejejuka esage ra'e. A'eramũ ene ejesageramũ jee. A'eramũ je ene rerekou tywere'em eneremiapofer are”, 'jau 'ga ëẽ upe, wemiayuwa 'gã ëẽ iapisiukare'emamũ rakue.

²⁶ Sã'ã ywyrapara a'wyre'ema u'ywe'eme. Nan tee futat jane. “Jarejuwarete 'ga je arowiat”, 'jarekoetearamũ 'ga je'ega rupi etee mama'ea niapoi. Ia'wyre'emamũ ae rekoi. A'eramũ ki pëẽ, “Jarejuwarete 'ga je arowiat” 'jaramũ mama'e apou 'ga je'ega rupi ete nanë nũ.

3

Au'je pejeje'egaiw ire

¹ Kunumĩmet. Kũjãmet. Pëẽ mũ nipo pënekowet Jarejuwarete 'ga porogytafer are pejejamu'jaramũ. A'ere ki pëneapyo ra'ne 'ga je'eg are pejejamu'e are. Kasi a'e pe 'ga pë nereko tyweretei pejejamu'e tyweramũ ne. Moromu'jaramũ tee 'gã 'jawe kasi pëẽ ne, pejejamu'e re peo pejemogyau mama'e tywera apou 'gã nupe ne. Nanuaramũ pejamu'e futat numiamũ. A'ere pejejamu'e reewi mama'e tywera apou nũ 'ea nia'wyr. Kasi a'e pe nanuaramũ pënemimu'efera 'gã 'i ajaupe ne: “Ga 'jawe tee futat jane iapoi”, 'jau 'ga remimu'efera 'gã ajaupe ne. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga ajamu'e tywearera

'ga rerekou tyweaete, oje'eg are 'gã mu'e tyweramũ. Moromu'jatywera 'gã akotee ma'e 'gã tywera wapyraap Jarejuwarete 'ga upe. ² A'je futat 'ã ae mama'e tywera apoare'emamũ nokoi amũ. Jeju'i 'ga rerowiaaramũ miamũ 'ã jane jare'aka'jãmaiwamũ mama'e tywera apou. 'Ga amũ ipy we ajaupe oje'egaiwe'em ire amunipo 'ã 'ga amũ rekoi wesageramũ. A'ere 'ã ae nitywi futari amũ ipy we ajaupe ije'egaiwe'emamũ rakue. Ipy we 'ga amũ ajaupe oje'egaiwe'em ire amunipo 'ã 'gã wesageramũ futat ajemogyau. Nuapoi futari amunipo 'ã 'ga mama'e tywera. A'ere 'ã ae nitywi te nanuaramũ rakue. ³ Sã'ã ae kawaruu 'arimũ wapyg enune imory'weawa monoa ijuru pe. A'eramũ 'ã ae imory'weawa iãma koka opo pe. A'eramũ 'ã ae kwe katy ikwawiweramũ kwe katywara iãma matãu jupe. Ko katy ikwawiweramũ 'ã ae ko katywara iãma matãu jupe nũ. Inugagatu pe rupi. Ee oporomory'weweramũ 'ã ae imory'weawa iãma matãu pãwẽ jupe. A'eramũ futat 'ã opytau. Niapoi'i agawewi futat 'ã imory'weawa. A'etea 'ã wereko. ⁴ Sã'ã yaruu ku'ookawa nanẽ nũ 'ã niapoi'i agawewi. A'etea 'ã iku'ookara 'ga anugatu iku'ooka'wi pyu, 'y rypojuaga rupi inuga esage. ⁵ Nan tee futat 'ã janekũa. Niapoi'i agawewi futat. A'etea 'ã ae morogytauu mome'wau ipyu.

Tata 'ywa nanẽ 'ã niapoi'i agawewi nũ. A'etea 'ã kouu pype amu'aramũ enyu ko pype oje'poje'ogukare'ema weny re. ⁶ Nan tee futat 'ã janekũa nanẽ nũ. Morogyta mome'u re opike'ema futat nũ okwasi'wau 'ã. Jarejemote'arukaa 'ã jareje'egaiwa pyu, jarejemogyau ipyu futat 'ã jarejoje'ẽwu'jaga. Niapoi'i agawewi 'ã janekũa 'upa janejuru pe. A'etea 'ã jane ipyu futat jarejemote'aa. Ipyu futat jane 'ã jareje'egaiwamũ jarejemogyau. NaJarejuwarete 'ga je'eg imũ rũi jane 'ã jarejoje'ẽwu'jaga jarejemogyau. Mama'eukwaawa 'wyrara je'eg imũ te jane joje'ẽwu'jagi. ⁷ Sã'ã ae wya'ra pyga imota'waa weymawamũ. Wya'ra 'ã ae ipyyka. Owewe ma'ea 'ã ae wya'ia'ra pyyka. Jowosipewa'ra 'ã ae ipyyka. Piraa'ra 'ã ae ipyyka. Mĩmera 'ã ae ipyyka weymawamũ imota'wau. Ota'wa re 'ã ojerekoukaa esage ae upe. ⁸ A'ere janekũa nanarũi. Nimota'waarũi futari jane jarekũa. Nitywi ae amũ akũ mota'waaramũ. Sã'ã moja afuaga rerekoa ajuru pe ae apisawa. Nan tee futat jane jarejomote'aawa rerekoi jarejuru pe. Jarekũ mũ futat jane jarejoje'ẽwu'jaga. ⁹ Majepei tee agawewi futat 'ã janekũa. Ipyu etee futat 'ã jareporogytau esage Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ã jane anurenure'i ipyu futat jarepytuna 'gã ago'wau nũ 'jau. Janeruwarete 'ga 'ã jane apo oje'jawe futat rakue. Ma'eramũ sipo ajee jane juago'oi? 'ga 'jawewaramũ jane juago'oi? ¹⁰ "Ene 'ã eneresagesage", 'jau futatee agawewi 'ã jane Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ã jane aipo 'ga upe 'e re aipo 'ga upe 'jare'ema 'jawe etee jarewau morogyta tywera mome'wau nũ 'jau. A'ere nanuara nia'wyrri. Peapo awi nanuara. ¹¹ 'Ya te aje 'ã najane 'jawe rũi. 'Ywu'ywura rupi 'ã 'y esagea etee 'ua. Natypykureri 'ã 'ya 'ua 'ywu'ywura rupi. Iky'a ma'ea iky'a ma'ea etee futat nũ. Iky'ae'ema 'ã iky'ae'ema etee futat nũ. A'ere ae nanarũi. Ae wi morogyta paraparawamũ 'ua. Majepeja aejuru rupi etee futat ae oporogytau esage oporogytau tywet 'jau. ¹² Sã'ã y'wa o'yw are etee futat i'aa. Nopopori 'ã y'wa'aa ojo'yw ekoete are. O'yw are etee te 'ã y'wa'aa opopoa. Y'waiwa'aa 'ã nopopori amyneju 'yw are. Mamãũ'ũ'a 'ã opopore'ema 'yypo are. Nan tee futat 'ã ae 'y ky'a awi 'y esage pyyke'ema. Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: kunumĩmet, kũjãmet 'jau. Jarepytuna 'gã ago'oaramũ jarejemogy re maran Jarejuwarete 'ga muorypa? "Ene te 'ã eneresagesage", Jarejuwarete 'ga upe 'e re jarepytuna 'gã ago'wau 'ea nia'wyrri Janeruwarete 'ga upe, a'e je pẽ nupe.

I'akwaap ma'e

¹³ Pẽẽ mũ te nipo ajee i'akwaap ma'eramũ peko. Eapyo ma'e 'gã mama'e esagea tee wapo. Oje'ega esage etee ajemogyau. Eapyo ma'e 'gã ajemuaẽma ajuee. Esagesage 'gã. Eapyo ma'e 'gã nojerowiaraiwi ojee etee. Nan te ae Jarejuwarete 'ga remimueapyoferamũ. A'eramũ nipo aipo 'ga resakara 'gã 'jau: "Ga 'ã eapyo ma'ea", 'jau nipo 'gã 'ga resaka. ¹⁴ A'ere nipo pẽẽ mũ iporerekoaywet ma'eramũ peko. Pẽẽ mũ

nipo imara'ne ma'eramũ. Pěẽ mũ nipo pejejeupe tee mama'e apou. A'ere poromũ pẽ'me ate, “je te 'ã je'akwaap katu katu” pẽẽ 'jawamũ. ¹⁵ Nanarũi ae Jarejuwarete 'ga remimu'akwaaweramũ. Naojee te rũi ae jerowiaraiwi. Ojee tee ojerowiaraip ma'eramũ pẽẽ naJarejuwarete 'ga 'Agesage arũi pẽ mueapyoi. Pejemukueapyo ekoete te. Mama'eukwaawa 'wyriara te pẽ mu'akwaaw ekoete mama'e tesirũmer are. ¹⁶ A'eramũ nipo iporerekoaywet ma'e 'gã ajamueu. Ojee etee ea'at ma'e 'gã netee nipo 'gã ajamueu ojoje'eg are. A'eramũ futat nipo 'gã ojomotywea Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁷ A'ere jane Jarejuwarete 'ga remimueapyoferamũ jane nanarũi. 'Ga porogyta kwaaparamũ jane niapoi futari mama'e tywera. Jane 'ã jarejamueukare'ema. 'Ga porogyta kwaawa 'ã jane mojejukaukar esage etee te jarejuee. Sã'ã y'wa 'yw esagea. Y'wa esagea etee 'ã i'aa y'wa 'yw esage are. Nan tee futat jane 'ga porogyta renuparamũ. Mama'e esagea etee iapoi. Jarepota'wa pãwẽ pãwẽnamũ ete futat jarejemogyau jarejuee. 'Gã amũ te nipo ajee ako esage janeremiesagamũ etee. A'ere janereatywi akowarũ'em. Ojomoryteeu akou. A'ere jane nanarũi 'ga porogyta renuparamũ. Jane a'jea futat jane reko esagei. Jarejueatywi miamũ futat jane reko esagei. ¹⁸ Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo oje'ega ajaupe, “au'je pejemara'ne re pejejuee”, 'jau nipo 'gã ajaupe. “Pẽpota'wa esage etee pejejuee”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ nipo ajuee imara'ne awi ojomosĩara 'ga wesageramũ akou Jarejuwarete 'ga upe.

4

Jarejuwarete 'ga remiayuwarete

¹ Ma'eramũ sipo pẽẽ mũ au'jeteramũ pejejamueu? Pejejee etee te pẽnea'at. Pejejemuaẽma mama'e are etee pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ a'eramũ au'jeteramũ pejejamueu pejejemogyau. ² Mama'e mũ nipo pefutat pejejemogyau. A'ere nipo nepetywi pejejemifutara pyu. A'eramũ nipo pẽẽ pejefuweramũ pejejemifutara rerekwara 'gã juka are. “Maran ajee jane nanẽ janetywi ipyu 'ũ?” 'jau nipo pẽẽ pejejuerekoayau pejejomama'e are. A'eramũ nipo pẽẽ pejejamueu pejejemifutar are. Ma'eramũ sipo pẽẽ nanẽ nepetywi pejejemifutara pyu nũ? Nepeenũi te Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ a'eramũ pejetywe'emamũ pejejemifutara pyu. ³ Ma'eramũ sipo 'ga imure'ema pẽ nupe ojeupe pẽẽ enũjamũ? Pejemakeri' eteeawamũ te peenũi 'ga upe. A'eramũ 'ga a'eramũ imure'ema pẽ nupe. ⁴ Ma'eramũ sipo pepoit Jarejuwarete 'ga rerowiar awi? Omen awi opoit ma'e 'jawe pẽẽ. Nepekwaawi nipo “ywy pewara mama'e are etee ea'at ma'eramũ ae rekoi Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'emamũ” 'ea? 'Ga rerowiare'ema 'gã nemifutar imũ mama'e apoara 'gã nanẽ ajemogy Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'emamũ nũ. ⁵ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari U'agesage are rakue. Nakwasiarukari tee 'ga ee. U'agesagea 'ã 'ga amut werowiaaramũ janee. A'jea futat 'ga 'Agesagea iro 'jau ae ree, 'ga wi ae poira futare'ema. Sã'ã ae kũjã are iro ae 'ea. Nan tee futat 'ga 'Agesagea iro'i ae ree. ⁶ A'ere 'ga 'Agesagea te jane mogyi jane mamuakaa 'agamũ mama'e tywera apoukare'ema ae upe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo 'gã nupe rakue:

“Je poar ape 'jara 'gã je apoat tejemifutar imũ mama'e apoukaa 'gã nupe.

Je nafutari 'ga tepoara 'jara 'gã te ajee je napoari.

Aipo 'jara 'gã ajemogy je ree iporomutare'emamũ”,

'jau 'ga inugukaa ka'aran are rakue.

⁷ A'eramũ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ “ore mu'e ape ejemifutar are. Taruenup eneje'ega 'jau”, 'jau ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega. Mama'eukwaawa 'wyriara pejejeupe ije'egamũ ki pe'je jupe “Naeneje'ega rũi je aenup. A'eramũ ene ejepe'au je wi”, 'jau ki pẽẽ jupe. A'eramũ ojepe'au pẽ nui. ⁸ Ojee te pẽnea'aramũ Janeruwarete 'ga jekwaawukari pẽ nupe. Pejetywer awi pepoit. Pejemogy esage 'ga upe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega aenup”, 'jau nipo pẽẽ mũ pejejea'aramũ. A'ere nipo

pěẽ aipo 'e re mama'e tywera apou 'ga remifutare'em imũ nũ. A'eramũ 'ga je'ega renupare'ema 'gã 'jawe te pejemogy ne. Au'je nanuara apo re. 'Ga remifutar imũ a'jea futat pěẽ iapoa te esage 'ga upe. ⁹ Pejetywera peru'arasig erajemogyau. Pejoo'o pejetywera upe. Pejeku'iawera perojoo'o erajemogyau, eru'arasiga. ¹⁰ Ajemotywet je enee ojeupe pěẽ 'eramũ Janeruwarete 'ga petywera tomoit pẽ nui 'jau. Pejetywera pejejewi imoir ire pẽnesage pejemogyau 'ga upe nũ.

Au'je pejuago'o re

¹¹ “Ga 'ã nia'wyri akou Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je awi pejejaupe. Au'je pejuago'o re. Janeruwarete 'ga 'ã “pejuereko esage ki”, e'i 'ga 'ã janee rakue. A'eramũ pěẽ pejuago'oramũ 'ga porogyta renupe'ema. 'Ga porogyta renupa katuare'ema 'gã 'ga kurapara 'jawe ajemogy 'ga upe. 'Ga porogyta renupare'emamũ nanẽ pěẽ 'ga kurapara 'jawe pejemogy 'ga upe. 'Ga porogyta kuraparamũ nanẽ nepeenuwi 'ga porogyta. “Je te 'ã je'akwaap Jarejuwarete 'ga apyraap”, 'jau nipo pěẽ 'ga porogyta kuraparamũ. ¹² Janeruwarete 'ga te jane kwaap. 'Ga te oje'ega amut janee. Oje'ega renupare'ema 'gã 'ga ikwaapa futat. Aeremiapofera nanẽ 'ga ikwaapa futat. 'Ga te ae katu'ok aetywer awi. 'Ga te e'iarũ janee, “tata pe ekwap”, e'iarũ janee. Aerefetee aipo ne'i arũi ajaupe. Nijokwaawi jane. Nikwaawi jane jarejotywera. A'eramũ ki pěẽ, “ga nipo 'ã nia'wyri akou Jarejuwarete 'ga upe”, 'jawe'em pejejaupe.

Janeremiaporam

¹³ Peapyaka ki jeje'eg are. Pěẽ mũ nipo pejeporogytau pejejaupe. “Ai'iwe je oi kwe pe ajepeja amunaw ipe teporowykyau, tejeka'aranũũ ruga tekou. Teka'aranũũ re nipo tejua ikokwar are nũ”, 'jau nipo pěẽ pejejaupe. A'ere kasi aipo pe'je ne. ¹⁴ Nikwaawi jane jarejemiaporama ai'iwe. Nikwaawi jane ai'iwe jaruete jarejekoa. Nikwaawi jane jaremanũa. Ywysiga 'jawe jane. Sã'ã ywysiga jywa ai'iwetetewe. A'ere 'ã kamẽsiete ojeupiapap nũ. Nan tee futat jane. 'Awamũ jaruete jane jemogyi numiamũ. Ai'iwe nipo jane maran gatu jaruete'em jarejemogyau. Nikwaawi jane. ¹⁵ A'eramũ ki pěẽ aipo 'jau te pejeje'ega: “Jarejuwarete 'ga ifutar ire nipo je oi peu teporowykyau”, 'jau ki pěẽ pejeje'ega. ¹⁶ A'ere 'ã pěẽ aipo nepe'jei. Peje'ẽran ekoete te 'ã pejemogyau. Pejememiaporam are ete 'ã pejerowiaraip. Mama'e are pejejea'awamũ ete 'ã pẽparuapowet mama'e are. “Je te futat mama'e aapo tejee. Najepoarukari je Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pěẽ pejemogyau numiamũ. A'ere aipo 'ea nia'wyri. ¹⁷ Jarejuwarete 'ga remifutara 'ã pekwaap. A'eramũ pěẽ 'ga remifutar imũ mama'e apoe'em ire pejemotywea Jarejuwarete 'ga upe.

5

Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã neko tyweawam

¹ Ika'aranũũ kwai ma'eramũ ki peapyaka jeje'eg are. Pěẽ mũ 'awamũ ika'aranũũ kwai ma'eramũ futat numiamũ. A'ere nepeenuwi Jarejuwarete 'ga porogyta. A'eramũ nipo pěẽ anure pejekou tywet. Pẽ'arasiga nipo pẽ nerekou. Peje'arasiga nipo pěẽ erajaa'wau erajemogyau. ² Pẽkaraemã nipo i'mu'muga etee i'wau. Pẽnaitya nipo kupi'ia tee i'waupap. ³ Pẽka'aranũũ ywope'ia nipo weposipopopawamũ etee 'upa. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wowase ae majatykaaw ipe, tekotee 'gã 'jau pẽ nupe: “Esak ika'aranũũ kwai ma'e 'gã. Ika'aranũũ kwai agawewi 'gã 'ã jepi. A'etea 'gã 'ã akate'em ajaupe jepi. Nomono'i futari 'gã ape 'gã nupe. Weposipopopawamũ etee futat 'upa. A'eramũ i'mu'muga etee futat i'waupap tuwamũ”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. Sã'ã mirurua aero'o moto'oma ae mojero'wua. Nan tee futat nipo pěẽ ika'aranũũ kwai ma'eferamũ. Pẽka'aranũũ 'mu'mugera pẽnakate'emawera resaukari. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tywet ee. ⁴ Ka'aranũũ 'ã pemono'og ekoete jepi. A'ere 'ã nepemepyi pejememiayuwa 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã pẽ mome'wau Jarejuwarete 'ga upe. “Kwaiwete

agawewi 'gã ka'aranũũa. A'etea 'gã nomepyi ojeupe ore porowykyramũ ikue", 'jau nipo 'gã pẽ mome'wau Jarejuwarete 'ga upe, Pãjẽeteete 'ga upe.

⁵ 'Awa ywy pe pejemogyau kwaiwete futat pẽka'aranũũa. A'eramũ 'ã pẽ peje-porowykyawe'em. Pejemifutara etee 'ã pẽ iapou. Sã'ã pẽ pejejemymawa mũ moky'ra i'upyamũ. A'eramũ 'ã pẽ imoporowykyukare'ema. A'eramũ 'ã pẽ iky'ra re ijukau. Nan tee futat pẽ. Nepeporowykyi. Pejemifutara etee 'ã iapou. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽ nerekou tyweaete.

⁶ Ika'aranũũ kwai ma'eramũ pẽ mũ pejejajukaukaa ekoete pejejaupe. 'Wyriara upe nipo pẽ 'gã amũ nerawau ekoete 'gã je'ẽwu'jaga. "Ekoay 'gã mama'e tywera apou jee. Ejukaukat 'gã", 'jau nipo pẽ 'wyriara upe. A'eramũ nipo pẽ 'gã jukaukaa ekoete. Nuapoi agawewi nipo 'gã mama'e tywera. A'etea nipo 'gã 'gã jukaukaa ekoete. Nuerowiari tãmẽjẽ 'gã, "naapoi je mama'e tywera" 'gã 'eramũ. Nika'aranũũi wejue 'ga. A'eramũ 'ga ojepyare'ema.

Peapesak Jarejararete 'ga rura

⁷ Pẽ 'ã jepytuna 'jawe jee. Pejereko tyweramũ kasi pejepyat ne. Janeruwarete 'ga te nipo pẽ nepyat anure. Jarejararete 'ga jewyra ete ki peapesak pejemogyau pejemogekowe'em futat. Sã'ã aeko jaramũ ae jemogya ko pypiara tyarũ rapesaga. Najema'nẽma'nẽi 'ã ae ityarũ are. ⁸ Nan tee futat pejemogy Jarejararete 'ga rura rapesakaramũ. Pejorypawe'emamũ futat pejemogyau. Anurenure'i nipo 'ga ruri nũ. Ko futat nipo iwaẽmi ja'wyja'wy 'ga ruawa upe. A'eramũ pẽ pejemogypyyka etee futat pejemogyau 'ga rura rapesaka.

⁹ Pejuago'o awi tesirũgatu Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoramũ. Najane rũi sajuereko jarejeape. Jejui 'ga te jane rereko weape. Anurenure'i futat nipo 'ga ruri. A'eramũ 'ga te "nepẽa'wyri pẽ Jarejuwarete 'ga upe", 'jauwarũ jane. Jane, nepẽa'wyri pẽ Jarejuwarete 'ga upe jarejaupe jane 'e re nipo Janeruwarete 'ga jane rereko tyweretei aipo jarejaupe 'eawer are.

¹⁰ Kunumĩmet. Kũjãmet 'jau. Pẽnea'ar iki Jarejuwarete 'ga porogyta mome'warera 'gã nee. Ymã 'ã 'gã jemogyi Janeruwarete 'ga porogyta mome'waramũ 'gã nupe rakue. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga porogytafer are iporenuwiwere'ema 'gã 'gã nereko tyweretei rakue. A'ere 'ã 'gã wereko tywereteramũ miamũ 'gã nopoiri futari Jarejuwarete 'ga mome'u awi rakue. Uag ma'e 'gã te ajemogy wereko tywera upe. Ojemouaga etee futat wereko tyweramũ. A'ere 'gã jero'wuro'wui etee futat Jarejuwarete 'ga porogyta mome'u are.

¹¹ "Jarejuwarete 'ga porogyta mome'warypyara 'gã iku'i ajemogyau rakue", sa'e 'ã jane 'gã mome'wau jepi. "Nopoiri futari 'ã 'gã Jarejuwarete 'ga porogyta mome'u awi rakue", 'jau jane 'ã jepi. Sã'ã Jo 'ga rakue. Jo 'ga rerekwawer are pẽnea'at. Jo 'ga 'ã ojemouaga etee futat akou wereko tywera upe rakue. Opoire'ema futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: "Esagesage Jo 'ga jee. Wereko tywerete agawewi 'gã 'ga je ree. A'etea 'ga nopoiri futari je rerowiar awi", 'jau Janeruwarete 'ga Jo 'ga upe, ojerowiaa Jo 'ga ree rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou Jo 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ã a'jea futat ajemuaẽm jane ree. Opota'waramũ futat 'ga jane ree. A'eramũ 'ga mama'e esage mua jane.

¹² 'Awamũ je mama'e mũ ree pẽ mu'ei. Pejejaupe pejeporogytau ki peporogyta esage etee futat. Mama'e a'jea etee futat ki pemome'u pejejaupe. "Mama'ea je aapo", 'jau ki a'ea peapo peje'eawer imũ etee. Amumera 'gã nipo o'me ekoeteramũ, "ywagipewara 'gã neape je mama'e apoi. Ywy apoarera 'ga reape nanẽ je iapoi nũ. Je kwaap 'gã. Okwaap 'gã jeremimome'ua a'jea futat", 'jau futatee nipo 'gã ajemogyau. A'ere kasi pẽ aipo pe'je ne. "Je renũi ekoete kasi pejepe ne", 'jau 'ã Janeruwarete 'ga jane rakue. Aipo pẽ 'e ekoeteramũ nipo Janeruwarete 'ga 'i pẽ nupe: "Nepẽa'wyretei jee", 'jau nipo 'ga pẽ nupe, pẽ monou muku ojewi.

Pemono ki pejeje'ega 'ga upe

¹³ I'arasig ma'eramũ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Iku'i ma'eramũ maraka ra'aga 'ga muorypa. “Ene te 'ã eneresagesage oree”, 'jau ki pẽẽ pejemaraka'aga Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁴ Pejekaruaramũ ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã peenũ amũ. “Pejot pejeje'ega monou Ku'jywa 'ga upe je ree”, 'jau ki pẽẽ 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ua Jejui 'ga rer imũ miarakawenana monou pẽapyte'rarimũ oporogytau Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. ¹⁵ Ojeupe werowiaara 'gã porogyta re Janeruwarete 'ga pẽkaruara pe'ai pẽ nui. Pẽtywera reewe ipe'au pẽ nui. ¹⁶ Pẽẽ mũ nipo mama'e tywera apo awi pejejeateea'ne'emamũ. A'eramũ ki pejemome'u pejejaupe. A'eramũ pẽẽ pejeje'ega pejejotywer are Jarejuwarete 'ga upe. Aipo 'jau: “Kiapi'ni. Mama'e tywera 'ga wapo akou. A'eramũ 'ga 'awamũ otywera reru'arasiga erekou. A'eramũ ene 'ga katu'oka 'ga tywer awi. Emoit 'ga tywera 'ga wi”, 'jau ki pẽẽ pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe pejejee. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga katu'oka nũ, 'ga mueateeu mama'e tywera apo awi. Ojeupe ako esage ma'e 'ga je'egamũ Janeruwarete 'ga 'ga porogyta renuwi futari. Mama'ea 'ga wapo a'jea futat 'ga je'eg imũ. Aeremiapoe'ema miamũ 'ga wapoukat ae upe ojeupe enũ re.

¹⁷⁻¹⁸ Pẽnea'at Eliasi 'ga ree. Esage ma'e 'ga. Ymã 'ã 'ga je'egi Jarejuwarete 'ga upe rakue. “Amana kyre'ema je afutat”, 'jau 'ga 'ã oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'ga 'eawera rupi ete futat muapyra kwara magwapa amana mogyrutare'ema rakue. A'eramũ 'ã Eliasi 'ga muapyra kwara kwaw ire oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rakue nũ. “Ere amana mogyrutaa nũ”, 'jau 'ga 'ã oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rakue nũ. A'erauwe 'ã Janeruwarete 'ga amana mogyrutaa rakue nũ. A'eramũ futat 'ã temi'ua ojeupa rakue nũ. Maira te Eliasi 'ga rakue? Naani. Aea futat 'ga, jane 'jawe futat 'ga.

¹⁹⁻²⁰ Kunumĩmet, kũjãmet. Janeruwarete 'ga porogyta 'ã a'jea futat agawewi. A'etea nipo pẽẽ mũ Jarejuwarete 'ga porogyta rerowiaraipe pejejoia 'ga wi. A'ere ki Jarejuwarete 'ga porogytafer awi ipoire'emamũ peje'eg 'ga wi opoit ma'e 'gã nupe. Maran gatu nipo 'gã 'ã ojewyre'ema 'ga rerowiara upe nũ. A'eramũ nipo werowiaru'jawamũ Jejui 'ga 'gã tywera pe'au 'gã nui nũ, 'gã katu'oka 'gã mogyau nũ. A'eramũ 'gã awawe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jejui 'ga 'gã monoukare'ema peu. Werowiaru'jawamũ wejue 'ga 'gã nomonoukari 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe.

Pẽnoryw iki pejemogyau morogyta esage are, kunumĩmet, kũjãmeramũ nanẽ nũ je 'i pẽ nupe.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

1 Pedro

Pedro 'ga, Jejui 'ga remimu'efera 'ga, 'awa ka'arana kwasiaa imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe rakue. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ Pedro 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'ga rerowiaara 'gã nupe 'gã mu'akwaapa ee rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesage ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Pedroramũ ka'arana akwasiat imonou pẽ nupe. Je Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã 'ga je monoi kwe pe ojemome'waukaa jee ikue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pẽ'wyr awi 'ã 'gã amũ pẽ mokwasi'wau rakue. 'Awamũ aje 'ã pejemogy pejekwasi'wau tekotee 'gã ywy pe. Põtu ywy pe, Garasi ywy pe, Kapatosi ywy pe. Asia ywy pe, Pitini ywy pe. Mĩmer imũ 'ã pejekwasi'wau pejemogyau rakue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. ² Ymã Janeruwarete 'ga pẽ pyyrũi ojeupe rakue. Wemifutar imũ etee futat 'ga pẽ mũ'jãu mama'eukwaawa 'wyrara remiayuw awi. A'eramũ 'ga 'Agesagea pẽ mogyau Janeruwarete 'ga remiayuwamũ, pẽ muesageu 'ga upe. "Agera 'gã je amũ'ẽ teja'yra 'ga je'ega renuparamũ", 'jau Janeruwarete 'ga pẽ nupe rakue. "Jera'yra 'ga amanũ 'gã tywer are ako ikue", 'jau 'ga 'ã rakue. "A'eramũ je Jejui Kristu 'ga ree je jemogypygy tekou 'gã 'eramũ je 'gã tywera moia 'gã nui", 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue.

A'eramũ je 'jau 'ga upe pẽ nee: "Eneresagea 'gã nerekoa je afutat, ki Ku'jyp. Emopy'ata'wa nanẽ ki 'gã imogyau", 'jau je Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee.

Pẽku'i ki Jejui 'ga ree

³ "Ene te 'ã eneresage oree, sa'e ki Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga upe, Jarejararete 'ga Ruwarete 'ga upe", 'jau je pẽ nupe. 'Ga manũ re 'ã Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga moferapa rakue nũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ jane mogyau wa'yramũ. Jane ree 'ga poriaa te nipo 'ga rerekou. A'eramũ nipo 'ga jane mogyau wa'yramũ, wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ. A'eramũ jane a'eramũ Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogy rapesaka jarejemogyau. Jejui Kristu 'ga 'ga imoferapa. Jejui 'ga moferawe'em ire amunipo 'ã jane nanẽ niferawa'uweri nũ. A'ere 'ã 'ga ferawi rakue. A'eramũ jane "Jejui 'ga 'jawerimũ etee futat jareferapa nũ, 'ga jane moferapa jane rerawau ojepyri nũ" 'e are jarejemogypygyka jarejemogyau. ⁴ A'eramũ jane jarejeupe mama'e esagea 'ga imura rapesaka. Ojepyri jane oramũ 'ga mama'e esage mua wemiayuwamũ janee. 'Awamũ futat 'ga janee wemimurama mĩna gatu ojepyri. Peu jane upe 'ga remimurama nateepawi. Peu nitywi futari jypemeruua, mama'e 'wara. Nitywi futari mama'e mote'ara. Ma'eramũ 'ã 'ga imĩi gatui peu futat janee. ⁵ Werowiaaramũ 'ga ojekukau jane ree. Wemifutar imũ etee futat 'ga mama'eay resaukaa janee, ojee janejemogypygyga resaukaawamũ. 'Ga opãjẽ mũ jane momoirukare'ema ojewi. A'eramũ nipo 'ur ire Jejui 'ga jane rerawau ywag ipe jane mogyau ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga jane upe wemimĩi gatufera mua janee. A'eramũ nipo 'ga jane mueapyou jarejeupe wemiapofer are.

⁶ 'Awamũ nipo mama'eaya jesaukari pẽ nupe kwaiwete. A'eramũ nipo peje'arasigamũ pejemogyau. A'ere 'ga pyri pejeo are pẽnea'at pejeku'iramũ pejemogyau. ⁷ Mama'eay upe pẽnuagamũ pẽ nesakara 'gã 'jau: "Na pa je ra'e. Werowiat 'gã Jejui 'ga a'jea futat. Nopoiri futari 'gã 'ga wi ojeupe mama'eay jesaukaramũ miamũ", 'jau nipo pẽ nesakara 'gã. Sã'ã ourua. Itarewara 'ga 'ã ita rapyau ouru resakawamũ. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'eay resaukari pẽ nupe ojee pejemogypygyga resaukaawamũ. "Taesak tejerowiaararete 'gã amũ 'jau kwy", 'jau 'ga ojeupe, mama'eay resaukaa janee. Ojeupe mama'eay jesaukaramũ 'ga rerowiaraipara 'gã poiri 'ga

rerowiar awi. A'ere 'ga rerowiaararete 'gã nopoiri futari 'ga wi. Wuagamũ etee futat jupe. Mama'eay upe pejejuagamũ pëë pejejemogypyyka etee te Kristu 'ga ree. A'eramũ 'gã amũ pë momoirukare'ema 'ga rerowiar awi. Ouru 'ã epy ete numiamũ. A'ere anure ourua miamũ teepawamũ. A'ere Jejui 'ga rerowiaaramũ jane nanarũi. 'Ga etee te erowiaaramũ nitywi futari 'ga rerowiar awi pë momoirukaara 'ga amũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga, Jejui 'ga ruaw ipe, 'jau pë nupe: “Jera'yrarete 'ga perowiat nanimenime. Nepepori futari 'ga rerowiar awi pejejeupe mama'eay jesaukaramũ miamũ. A'eramũ pëë pejejesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga pë nupe. A'eramũ 'ga pë monou ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat, pë pojeuwukaa oje'jawe 'gã nupe.

⁸ Nepeesagi agawewi Jejui 'ga rakue. A'etea pëporomutat 'ga ree. 'Awamũ nanë 'ã pëë 'ga resake'ema nũ. A'etea perowiarete 'ga. A'eramũ pejeku'iramũ pejejemogyau 'ga ree. Saa'e ywagipewara 'gã ku'ia 'ga ree. Nan tee futat pëku'i 'ga ree. ⁹ Ma'eramũ sipo pëku'i pejejemogyau 'ga ree? Jejui 'ga perowiat nanimenime pejejemogyau. A'eramũ 'ga pë katu'oka. Anure nipo 'ga pë mogyau ojepyri nakwaparimũ rũi. A'eramũ ki pëku'i pejejemogyau.

¹⁰⁻¹¹ Ymã, Jejui 'ga rure'emauwe, Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã Jejui Kristu 'ga rura mome'ui ojepyriwara 'gã nupe rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã mu'akwaawukaa'i 'ga rur are. A'ere 'gã naeapyoi katui ee. A'eramũ 'gã 'jau: “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri ae katu'okawamũ. A'eramũ nipo 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerekou tyweaete, 'ga jukau. A'ere nipo 'ga manũ re Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi 'ga upe”, 'jau 'gã nakue. A'ere 'gã naeapyoi katui ee. Nokwaawi nanë 'gã Kristu 'ga ruawa nũ. A'eramũ 'gã oporokwaawiweramũ ee. “Maranime sipo Janeruwarete 'ga 'ga muri?” 'jau 'gã ojeupe. “Maran sipo 'ga ruri?” 'jau 'gã ajemogyau. A'ere 'gã naeapyoi katui 'ga ree. ¹² “Pejejeupe jeremimome'ufera pemome'u 'gã nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. “Na'awamũ ako ma'eramũ pë nupe rũi je 'i aipo 'jau. Anure ojeup ma'eramũ 'gã nupe ijeaporama te je amome'u pë nupe. A'eramũ ojeapowe'em pë nekoramũ”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. 'Awamũ 'ã 'gã amũ awau Jejui 'ga mome'wau pë nupe rai'i. Ymã Janeruwarete 'ga U'agesage muri ywag awi janee ikue. A'eramũ 'ga 'Agesagea 'awamũ Jejui 'ga mome'waukaa 'gã nupe pë nupe. Ywagipewara 'gã 'ã weapyoweramũ Jejui 'ga mome'u are numiamũ. A'ere 'gã 'ã naeapyoi futari ee. “Najereapyoi je Jejui 'ga remiapofer are”, 'jau 'gã 'ã ojeupe.

Pepoir iki mama'e ekoete apo awi

¹³ Janeruwarete 'ga pë katu'oka wa'yra 'ga pëë erowiaaramũ. A'eramũ ki pëë pejepoia mama'e ekoete apo awi. 'Ga remifutar imũ etee futat pëë mama'e apou. Pënea'at kasi mama'e ekoete apo are ne. Pejejea mÿina 'ga ree. Pejejemogypyyka etee ki pejejemogyau 'ga rur are. Anure nipo, Jejui Kristu 'ga ruaw ipe nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pë nupe. Aipoa ki peapesak pejejemogyau. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga ra'yramũ pejemogy. A'eramũ ki pëë 'ga je'ega renupa katu katu pejejemogyau. 'Ga rerowiare'ema ako pëë mama'e apou pejejemogyau pejejemifutar imũ etee ikue. A'ere kasi 'awamũ peapo mama'ea pejejemifutar imũ etee pejejemogyau ne. ¹⁵ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee ki 'awamũ mama'ea peapo. Ymã te 'ã 'ga pë mũ'ëi mama'e tywera apoara 'gã nui, pë mogyau wemiayuwamũ rakue. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Niparuapoweri nanë 'ga mama'e tywer are nũ. Mama'e esagea etee 'ga iapou. A'eramũ ki pëë pejejemogyau esage 'ga 'jawe. ¹⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Naapoi futari je mama'e tywera. A'eramũ ki pëë pejejemogyau esage je 'jawe. Pëë nanë mama'e tywera apowe'em nũ, je 'jawe nũ”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹⁷ Jarejuwarete 'ga jane enũina, Kiapi'ni, 'jau jane 'ga upe. 'Ga 'ã ojejuka pãwë pãwë jane ree. A'eramũ 'ga anure jane mepyau janeremiapofer are. Mama'e tywera apoara 'gã 'ga erekou tyweaete. Mama'e esage apoaramũ 'ga jane rerekou esage. A'eramũ ki

pěe pejemogyau esage etee, 'ga pojeupa, 'ga pyri pejewawe'ěwe futat. ¹⁸⁻¹⁹ Ymã te 'ã jane jemogy ekoetei tee rakue, ymãwarera jareypy 'eawer imũ etee rakue. A'ere jane 'awamũ “Jejui 'ga janetywera omepy, jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui” 'e kwaawi. Ma'ja pyu sipo 'ga janetywera mepyi? Ouru pyu sipo 'ga imepyi? Naani. Prata pyu sipo 'ga imepyi? Naani. Jejui 'ga 'ã amanũ janetywera mepyau rakue. Anure ouru, prata, mĩmera miamũ teepawamũ etee futat. A'ere Jejui 'ga te 'ga manũ janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe jatee. Sã'ã ore judeuramũ karupa'mĩ jukaa wy reko'woga orotywera mepyawamũ ikue. Karupa'mĩ esagea etee ore ijukau 'ga upe. Karupa'mĩ teua ore narajukaa'uweri iapyawe'em Jarejuwarete 'ga upe. Nan tee futat Jejui 'ga ojejukaukaa 'gã nupe, owy reko'wogukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga etee te 'ã esageay ma'ea. A'eramũ 'ga etee futat janetywera mepyarũmũ. Epy ete te 'ã janetywera repya, karupa'mĩ repy apyraapa.

²⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ywy apoe'emaue, Jejui 'ga pyyrũi janetywera mepyawamũ rakue. 'Awamũ futat aje 'ã 'ga 'ga muri ywy pe pẽ poawamũ rai'i. A'eramũ 'ga 'ga kwaawukaa pẽ nupe rai'i. ²¹ Janeruwarete 'ga 'ã 'ga moferapa, 'ga mogou 'ga mĩina 'wriaramũ jatee. A'eramũ 'ã pẽ Kristu 'ga ree Jarejuwarete 'ga rerowiaa pejemogyau. Kristu 'ga ree pejejeupe Jarejuwarete 'ga remiaporama rapesaka pejejemogyau.

²² Jejui 'ga je'ega peenup katu katu pejemogyau. A'eramũ pẽ pejepoia mama'e tywera apo awi, pejekatu'oka 'ga upe. A'eramũ pẽ pejeporomutaramũ Jejui 'ga rerowiaaramũ pejejee. A'eramũ ki pẽ 'awamũ taetu pejeporomutaramũ pejejee. ²³ Sã'ã ae kũima'eramũ ae ja'yrapya. A'eramũ 'ã u'ar ire kunumĩa ajemogyau ta'yriara 'ga ra'yramũ. A'ere 'ã anure tuwa amanũmũ etee jui. A'ere nanarũi Janeruwarete 'ga rekoi janeruwamũ. Namanũi futari 'ga. 'Ga je'ega nanẽ atee pawe'emamũ nũ. A'eramũ 'ga oje'ega pẽ erowiarãmũ Janeruwarete 'ga pẽ mogyau wa'yramũ oje'jawe. ²⁴ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Sã'ã 'ywotyra.

A'eramũ 'ã ipotyra kamẽsĩete te futat opỹijagamũ.

Kamẽsĩete te futat 'ã ipotyra u'aa o'yw awi.

Nan tee futat aea.

Kamẽsĩete te ae pawi.

²⁵ A'ere Janeruwarete 'ga je'ega nateepawi futari”,
'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

Aipoa 'ga je'ega a'jea futat. Pẽ nupe Jejui 'ga ree morogyta esage mome'uramũ 'gã aipoa 'ga je'ega futat 'gã imome'wau pẽ nupe.

2

Pejemu'e ki Jejui 'ga ree

¹ 'Ga je'ega renuparamũ pẽ pejekatu'oka pejemogyau 'ga upe. A'eramũ ki pẽ a'eramũ pejepoia mama'e tywera apo awi. Pẽ'me kasi ne. Pejuerekoay kasi mama'e are ne. Pejakurap kasi ne. Peapo kasi mama'e tywera ne. ² Kunumĩakya 'jawe ki pejemogy. Sã'ã kunumĩakya 'gã oy kamy uwejuweja. Nan tee futat ki pẽ. Pejemu'e ki 'ga je'eg are au'jeteramũ. Oy kamy are kunumĩakya 'gã opifuakaramũ ajemogyau. Nan tee futat pẽ 'ga je'ega renuw ire pejemogyau 'ga rerowiaarareteramũ. 'Ga je'ega wesageramũ etee futat pẽ nupe. Nitywi futari mama'e tywera ipype. A'eramũ ki pẽ 'ga je'eg are pejemu'eweramũ pejemogyau. 'Ga je'eg are etee pejemu'e re 'ga remifutara kwaapa pejemogyau. ³ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue. “Janejararete 'ga esage”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. Janeruwarete 'ga pẽ katu'oka rakue. A'eramũ pẽ “Janejararete 'ga esage” 'e kwaapa.

⁴ Jarejuwarete 'ga perowiat rakue. A'eramũ ki 'awamũ taetu pẽẽ 'ga rerowiaa pejemogyau. 'Oga apoara 'jawe Janeruwarete 'ga. Sã'ã 'oga apoara 'gã 'yw esagea etee imũ'ëa tupaa'mywareteramũ. 'Yw esagea etee nanẽ 'gã erawau inuga tupaa'mywamũ. Itaoga apoara 'gã nanẽ ita esagea etee imũ'jãu nũ. A'eramũ 'ã itaoga apoara 'ga ita amũ monou imomoa ojewi. Aipoa ita nia'wyri 'gã nupe. Nan tee futat judeuramũ ore'wyriara 'gã Jejui 'ga reroyrũmũ. A'eramũ 'gã 'ga jukaukaa jefaruu 'gã nupe ikue. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã nemiroyrũmera 'ga mogoi 'wyriaramũ wemiayuwamũ janee. "Esage 'ga. A'eramũ je 'ga mogou 'wyriarareteramũ orojemiayuwa 'gã nupe", 'jau 'ga rakue. ⁵ Itaoga apoara ita esage etee imũ'jãu wog are. A'eramũ 'ga imỹina tenaw ipe te tee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga pẽ mũ'jãu wemiayuwamũ. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyaukaa 'ga upe 'ga remifutar imũ etee futat. Ymã judeuramũ ore mama'e rerooi mainana 'gã nupe ikue: "Emono Jarejuwarete 'ga upe jee", 'jau ore erawau 'gã amũ nupe ikue. Mainana 'gã etee te oporowyky 'ga upe ikue. A'ere jane 'awamũ jane jemogyi mainana 'jawe 'ga upe. Kristu 'ga rerowiaaramũ jane juejue etee futat saporowyky 'ga upe. Ymã 'ã judeuramũ ore orojeymawa monou 'ga upe rakue. A'ere jane 'awamũ jane jemogyi 'ga upe oporowyky ma'eramũ. "Ga 'Agesage pãjẽ mũ je mama'e apoi 'ga upe, 'ga muorypa", 'jau pẽẽ 'ã 'awamũ. Jejui Kristu 'ga 'ã pẽẽ erowiaa pejemogyau. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'jau pẽ nupe: "Esage 'gã porowykya jee", 'jau nipo 'ga pẽ nupe. ⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are Isai 'ga upe rakue:

"Sã'ã itaoga apoara 'gã.

Itapewuu renuẽma jui.

A'eramũ 'ã 'ga aipoa ita monou imojypa iypy pe.

A'eramũ 'ã aipoa ajepeja ita koka imotypa.

A'eramũ futat 'ã aku'jawe'em. Nan tee futat je tejemimono 'ga monoi Sião 'jaw ipe,* 'ga rerowiaara 'gã nupe a'eramũ futat nipo.

A'eramũ futat nipo 'ga rerowiaara 'gã aku'ipawe'emamũ futat 'ga ree",

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

⁷ Jejui 'ga rerowiaaramũ pẽẽ 'jau: "Ita esage 'jawe 'ga", 'jau pẽẽ 'ga upe. A'ere nipo 'ga rerowiare'ema 'gã niporomutari 'ga ree. Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari 'ga ree rakue: "Itaoga apoara 'gã weroyrũ amũ itaa numiamũ.

Nia'wyri aipoa itaa 'gã nupe. A'ere ajepeja 'ga ruri 'gã nemiroyrũmera ita pyyka imonou 'oga ypykokaramũ",

'jau 'ga ikwasiaa rakue.

⁸ Anure Isai 'ga ikwasiaa ee nũ:

"Aipo ita are nipo kwaiwete 'gã 'ari.

Aipo ita 'gã netygukaa",

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

Nan tee futat nipo Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã jemogyi ita are u'at ma'e 'jawe. Niporenuwiweri 'gã 'ga mome'u are. Niparuerowiariweri 'gã Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã ojereko tywerukaa Janeruwarete 'ga upe. Nan Janeruwarete 'ga jane rerekoi Jejui 'ga mome'u are janeporenuwiwere'emamũ. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: "Teja'yra 'ga rerowiare'ema 'gã je areko tywet", 'jau 'ga 'ã ojeupe rakue. A'eramũ 'ga wemifutar imũ etee futat 'gã nerekou tyweaete.

⁹ A'ere nanarũi Kristu 'ga rerowiaaramũ jane. Ymã we Janeruwarete 'ga jane mũ'jãu 'gã nui, jane mogyau wemiayuwamũ. Janeruwarete 'ga futat 'ã jane 'wyriararetereteramũ. Ojeupe oporowyky ma'eramũ 'ga jane mogyau. Wemiayuwamũ futat 'ga jane mogyau. Janeruwarete 'ga kwaapare'ema 'gã ypytunimũ wata ma'e 'jawe. 'Gã nui futat 'ã 'ga jane mũ'jãu jane mogyau okwaaparamũ. A'eramũ 'ã jane jarejemogyau

* 2:6 Siãoa Jerusarega rer irũ.

'arimũ wata ma'e 'jawe mama'e apou 'ga remifutar imũ. 'Ga jane mũ'jãu 'gã nui wemiapofera mome'waramũ. Janeruwarete 'ga esage. "Mama'e esagea etee 'ga wapo" 'e mome'waramũ 'ga jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui. ¹⁰ Ymã te 'ã pëë na'ga remiayuwã rũi rakue. A'ere 'awamũ pejemogy 'ga remiayuwamũ. Ymã te 'ã pëë "Janeruwarete 'ga ajemuaêm jane ree" 'ea nepekwaawi pejemogyau rai'i. A'ere pëë 'awamũ pejemogy 'ga remiayuwamũ. A'eramũ pëë "Janeruwarete 'ga ajemuaêm jane ree" 'e are pejejeapyoramũ pejemogyau.

Janeruwarete 'ga remiayup

¹¹ Pëë 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ je pë mu'akwaapa mama'e are. Napejeje'wyr ipe rũi pejemogy. Tekotee 'gã 'wyr ipe te pejemogy ra'ne. 'Au 'ã jane jemogyi kwaparimũ warãu etee futat. Ywag ipe oo ma'ereatea te jane. Aipoa te jane'wyraretea. A'eramũ ki pëë mama'e tywera apowe'em pejemifutar imũ etee ne. Pejemifutar imũ etee mama'e apo re pëë mama'e tywera peapo pejemogyau ne. ¹² A'ere ki pejemogy esage Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã pype. "Mama'e tywera 'gã wapo", e'i futatee agawewi nipo 'gã pë nupe. A'etea ki pejemogy esage 'gã pype, mama'e esagea etee iapou pejemogyau 'gã pype. A'eramũ 'gã pejemogy esage resaka. A'eramũ nipo 'gã 'jau: "Na pa je ra'e. Ajemogy esage 'gã", 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ nipo 'gã anure Jarejuwarete 'ga muorypa pë nee. 'Ga rowase jarejatykaaw ipe nipo 'gã 'jau: "Ene te 'ã eneresage. Ejerowiaara 'gã eremogy esage jepi", 'jau nipo pë nee i'me ma'efera 'gã Jarejuwarete 'ga upe.

¹³⁻¹⁴ Pëë 'ã Jarejararete 'ga rerowiaara. A'eramũ ki pëë peje'wyrriara 'gã je'ega nanë enupa pejemogyau nũ. Aipoa Janejararete 'ga amuekõëãi. Pë'wyrriara 'ga nipo 'gã amũ mÿina 'wyrriariramũ pë nupe opoaawamũ. "Mama'e tywera apoara 'gã nupe tereje'eg jee 'jau", 'jau 'ga 'gã amũ nupe. "Mama'e esage apoara 'gã nupe nanë ene eje'ega nũ. 'Mama'e esagea peapo', pe'je ki mama'e esage apoara 'gã nupe jee", 'jau nipo 'ga 'ga upe. A'eramũ ki pëë 'wyrriari 'ga je'ega nanë enupa nũ. ¹⁵ Jare'wyrriara 'gã je'ega renupa nanë jane Jarejuwarete 'ga remifutararete apou. 'Ga remifutar imũ etee janejemogy resag ire jane resakara 'gã i'me ma'e 'gã je'ega rerowiare'ema ajemogyau. A'eramũ futat nipo i'me ma'e 'gã o'meu'jawe'emamũ jane. ¹⁶ Nitywi futari mama'ea pë nupe iapoukaara 'gã amũ. Pëë tee futat mama'ea peapo pejemifutar imũ etee futat. A'ere Janeruwarete 'ga janejararetea. A'eramũ 'ga pë mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui. A'eramũ ki pëë pejewyre'ema mama'e tywera apo upe. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat ki pëë mama'e apou pejemogyau. ¹⁷ Pejejuka esage pãwë pãwë ki pejejee. Pejeporomutaramũ Jejui 'ga rerowiaaramũ pejejee. Peje'wyrriara 'gã ki pepojeup. Jarejuwarete 'ga taetu pëë ipojeupa.

¹⁸ 'Ga amũ upe pejeporowykyau ki pejerekwara 'ga je'ega peenup. Pënerekwara 'gã amũ nipo opota'waramũ pë nee. A'eramũ pëë 'gã je'ega taetu enupa etee. Pënerekwaramũ nipo pë nerekou tyweaete agawewi. A'etea pejeporowykyau esage ete futat pejemogyau 'gã nupe. ¹⁹⁻²⁰ Pejerekotyweara 'gã je'ega pëë enuwete re Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pë nupe ee. "Je rereko tywerete agawewi nipo 'gã amũ. A'etea je 'ga je'ega aenuw ete futat tekou", pe'je ki. Aipoa Janeruwarete 'ga afutat. A'eramũ ki pëë pejejuagamũ jupe. Jupe pënuag ire Janeruwarete 'ga mama'e esage apou pë nupe ee. Mama'e tywera apo are pejerekotywera upe pënuagamũ Janeruwarete 'ga nuapoi mama'e esagea pë nupe. Pëë tee futat pejerekotywerukaa pejerekwara 'ga upe. Mama'e esage pëë iaporamũ nipo 'gã pë nerekou tyweaete 'eramũ te Janeruwarete 'ga jejukai pë nee, mama'e esage apou pë nupe ee. ²¹ Pejerekotywer ekoete upe pënuaga Janeruwarete 'ga ifutaa.

Jejui Kristu 'ga 'ã mama'e esage etee agawewi wapo. A'etea 'gã 'ã wereko tywerete 'ga. Janetywera mepyawamũ 'ga 'ã ojereko tywerukaa 'gã nupe. A'eramũ ki pëë 'ga 'jawe futat pejemogyau. ²² Nuapoi agawewi futat 'ga 'ã mama'e tywera. Ni'mei 'ga

nanē nū. ²³ Okurawamū miamū 'ga 'gā kurape'ema. Wereko tywereteramū miamū 'ga ojepeye'ema 'gā nee: “Je rereko tywet pejepe. A'eramū je pē nerekou tyweaete”, 'jawe'em 'ga 'gā nupe. 'Uwarete 'ga ree etee 'ga jemogypygi. “Jeruwarete 'ga te nipo 'gā wereko 'gā nemiapofer are”, 'jau etee 'ga ojeupe 'Uwarete 'ga ree ojemogypyka. A'eramū ki pēē pejemogyau 'ga 'jawe futat. ²⁴ Ypeywar are omafu'amamū Jejui Kristu 'ga janetywera mepyau. Na'ga tywer are rūi 'gā 'ga rerekou tywet. Janetywer are te 'gā 'ga rereko tyweri. Aipoa 'ga iapou janetywer awi jane mueateeawamū. Jane katu'okawamū 'ga manūi janetywera mepyau. 'Ga manū enune 'gā 'ga mopimopika. Omopig are 'ga jane katu'oka janejero'wu awi. ²⁵ Ymā 'ā neperowiari Jejui 'ga rakue. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā karupa'mī ka'jama 'jawe. Sā'ā karupa'mī ka'jama. A'eramū 'ā oka'jam ire karupa'mīa ojewyre'ema ojetee. A'eramū 'ā ijara 'ga awau weymawa rekaa. Wesag ire 'ā awau 'ga rewiri nū. Nan tee futat 'ā pēē nakue. Oka'jam ma'e 'jawe pejemogy. A'ere 'awamū Jejui 'ga pē nekari pē nerawau ojeupi 'Uwarete 'ga rape rupi.

3

Imen ma'e

¹⁻² 'Awamū je imen ma'eramū pē mu'akwaawi pejemogy are. Pejemenā 'gā je'ega ki peenuw ete. Amumeramū nipo pēmena Jejui 'ga rerowiare'ema. A'ere ki pejemogy esage. A'eramū nipo 'gā pejemogy esage resaka 'gā nanē Jejui 'ga rerowiaa nū. Jejui 'ga nipo pēē imome'wawe'em agawewi 'gā nupe. A'etea nipo 'gā Jarejuwarete 'ga rerowiaa pejemogy esage resag ire. ³ “Tajemokaturam wā nupe 'jau kwy”, 'jau nipo pēē pejejeupe. Maran sipo Jejui 'ga rerowiaaramū kūjānamū pejekatu'oka 'gā nupe? Taity esage munewa sipo pē katu'ok? Pejewaga munewa sipo pē katu'ok? Pejeakagawirywa sipo pē katu'ok? Naani. Pejeweaga pyu pejekatu'oka sipo pē katu'ok? Naani. ⁴ Pēneko esagea etee pē katu'ok pē mogyau a'jea futat. Pejemuawapira te pē katu'ok pē mogyau. Pejejee pejepota'wa nanē pē katu'ok pē mogyau nū. Aipo kūjā esage ajemogyau Jarejuwarete 'ga upe. Nateepawi futari ēē resagea 'ga upe. ⁵ Ymā kūjā 'gā amū Jarejuwarete 'ga rerowiari nanimenime rakue. “Anure nipo Janeruwarete kīā je rerooi ojepeyri”, e'i 'gā ojeupe rakue. Poromū 'gā omena 'gā je'ega renuwi etee rakue. Nan 'gā jekatu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue. ⁶ Sā'ā Sara ēē rakue. Omena 'ga je'ega ēē enupa ete, Abraão 'ga je'ega ēē enupa ete rakue. “Je Ku'jyp”, 'jau ēē 'ga upe rakue, 'ga pojeupa rakue. A'eramū ki pēē ēē 'jawe pejemogyweramū pejemogyau esage. Mama'e awi nanē pejekyjawe'em nū. A'eramū nipo pejemogyau Sara ēē ra'yra 'jawe.

Emireko ma'e

⁷ 'Awamū je emireko ma'eramū pē mu'akwaawi pejemogy are. Pēnemireko 'gā ni-fuakari pē 'jawe. A'eramū ki pēē pejemireko 'gā nerekou esage. Pejejekau esage 'gā nee. Anure nipo Jejui 'ga pē nerooi pē mogyau ojepeyri. Pēnemireko 'gā nanē 'ga rerowiaa nū. A'eramū 'ga pēnemireko 'gā nanē erawau imogyau ojepeyri nakwaparimū rūi nū. A'eramū ki pēē 'gā nerekou esage etee futat. Kasi a'e pe Janeruwarete 'ga nuenuwi pēje'ega ojeupe peje'egamū ne.

Pejepyk kasi 'gā nee ne

⁸ Ka'arana kwasiapawe'emaue je pē mu'akwaawi pāwē pāwē, kūima'eferamū, kūjāmeramū 'jau. Majepi 'yweteewara 'jawe ki pejemogy. Pejepota'waramū pejejee. Jejui Kristu 'ga ree pejemogypyka pejemogyau. A'eramū pēē pejemogyau peje-jopytuna 'jawe. A'eramū ki pēē pejeporomutaramū pejejee. Jejui 'ga rerowiaaramū ae ojopytuna tee te 'jawe futat. A'eramū ki pejepota'waramū pejejee. Pejejopoa mama'e are. Pejerowiaraipe kasi pejejee ne. ⁹ Pejepyk kasi 'gā nee ne. Pejejeupe mama'e tywera 'ga amū iaporamū kasi mama'e tywera peapo 'gā nupe ne, pejepeye'ema 'gā nee. Mama'e esagea etee ki peapo 'gā nupe. 'Gā amū nipo pē kurapa. A'ere kasi pekurap 'gā ne. Pejekuraw ire pejeporogytau esage etee 'gā nupe, pejemara'ne'emamū 'gā nee.

Mama'e tywera apoara 'gã nui pẽ mũ'ẽ re nipo Janeruwarete 'ga 'jau pẽ nupe: “Mama'e esagea taapo pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga pẽ nupe wemiayuwamũ pẽ mogyau. A'eramũ ki pẽ mama'e esagea etee iapou pejejaupe. ¹⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo are 'ga amũ upe rakue:

“Pejekõẽiweramũ ki peojet pejejuago'o awi.

Peje'eg tywet kasi pejejaupe ne.

Au'je ki pẽ'me re.

¹¹ Au'je ki mama'e tywera peapo re.

Mama'e esagea etee ki peapo.

Pejepota'waramũ etee pejemoggyau pejejee.

¹² Janejararete 'ga ojejuka esage mama'e esage apoara 'gã nee.

Ojeupe 'gã je'egamũ 'ga mama'e esage apoara 'gã je'ega renupa.

A'ere 'ga mama'e tywera apoara 'gã nopoari”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue.

¹³ Mama'e esagea pẽ iapo re sipo 'gã pẽ nereko tyweri ee? Naani. Pẽ nereko tywerete ekoete te 'gã. Napẽnemiapo esage are rũi 'gã pẽ nereko tyweri. ¹⁴ A'ere ki pẽku'i etee pejemoggyau ee 'gã amũ pejekereko tyweramũ mama'e esage apo are. Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo ee pẽ nupe. A'eramũ ki pejekyjawe'em pejekereko tywera 'gã nui. Pẽpy'a'wyt kasi 'gã nee ne. ¹⁵ Pejemoggyyk 'ã Kristu 'ga ree. 'Ga 'ã pẽjararetea. A'eramũ ki pẽ 'ga muorypa, 'ga je'ega renupa. 'Ga amũ nipo oporonupa ee: “Ma'eramũ pẽ pejemoggyyka Jejui 'ga ree?” 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ ki pẽ 'gã mueapyou ee. ¹⁶ Pejeporogytau esage etee 'gã nupe. 'Gã nupe imome'uramũ kasi pemue 'gã ne. A'eramũ pẽ mama'e esagea etee iapo re pẽ pejejenosõue'em pejemiapofera renosõue'em. Pejemogy esage. A'eramũ nipo “Kristu 'ga rerowiaara 'gã mama'e tywera etee wapo” pẽ nupe 'jara 'gã ojenosõu u'eawer are. ¹⁷ Amumẽ Janeruwarete 'ga pẽ nereko tywerukat 'gã nupe mama'e esage etee pẽ iapo re. “Taesak 'gã tejerowiara 'jau kwy” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ pẽ nereko tywera wesageramũ 'ga upe. Maranuara ajee esage 'ga upe? Pẽnemiapo tywer are 'gã pẽ nereko tywera? Pẽnemiapo esage are te ra'u nũ? Pẽnemiapo esage are 'gã pẽ nereko tywera esage 'ga upe. ¹⁸ Sã'ã Kristu 'ga. Nuapoi 'ga mama'e tywera. A'etea 'gã 'ga wereko tywet 'ga jukau. Nan tee futat 'ga rerowiare'ema 'gã pẽ nereko tyweretei. Jejui Kristu 'ga esage ma'ea. Naotywer are rũi 'ga manũi ikue. Nitywi futari mama'e tywera 'ga pype. Janetywer are te 'ga manũi janetywera mepyawamũ 'Uwarete 'ga upe ikue. Namanũu'jau'jawi 'ga. Majepeti tee futat 'ga amanũmũ mama'e tywera apoaramũ jane katu'okawamũ. Amanũmũ 'ga janetywera mepyaupap. Esage ma'e 'ga amanũ itywet ma'eramũ jane ree. 'Uwarete 'ga pyri werowiaaramũ jane reroawamũ te 'ga manũi. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'ga jukau ikue. 'Ga manũ re 'ga remiayuwa 'gã amũ Jejui 'ga rerawau inuga ita kwara pype. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage 'ga moferawi nũ. ¹⁹ Ita kwara pype 'ga ruwamũ futat 'ga 'aga uẽma 'ga wi. A'eramũ 'ga 'aga oje'ega ae'agera upe. Ae'agera rupaw ipe awau. A'ere ae'agera nũ'ẽa'uweri pe awi. A'eramũ Jejui 'ga awau oje'ega jupe. “Nepeenuwi Jeruwarete 'ga je'ega rakue. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ monou mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau 'ga oje'ega jupe.

²⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga ruagamũ aeypy 'gã tywera upe rakue. Nue 'ga yaruu apo 'ga poromukuramũ 'ga wuagamũ 'gã tywera upe. A'ere 'gã nuerowiari futari 'ga. A'eramũ 'gã osowe'em futat yaruu pype. A'eramũ 'gã opapa 'y pyu rakue. Nue 'ga etee, opytuna 'gã netee awau osou jui. Ose ma'e 'gã pytuna oito etee. Oito 'gã etee osou 'y awi. A'eramũ 'gã amanũme'em 'y pe. ²¹ Yara pype 'gã sea Jejui 'ga rerowiaara 'gã pymiawama resaukaawamũ rakue. Sã'ã yara pype ose ma'e 'gã manũe'ema. Nan tee futat Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferawi jane katu'okawamũ. Werowiamũ Jejui Kristu 'ga jane katu'oka. A'eramũ jane jarejepymĩãukaa 'y pe 'ga amũ upe, Jejui 'ga rerowiara

resaukaawamũ. Najarepiky'a awi jarepireitawamũ rũi jane jarejepymĩãukaa 'y pe 'gã amũ nupe. Jejui 'ga rerowiara resaukaawamũ te jane jepymĩukari 'y pe 'ga amũ upe. 'Y pe jarejepymĩ enune jareje'ega Jarejuwarete 'ga upe: “Jetywera emoit je wi. Taenup eneje'ega 'jau” 'ga upe 'e re te jarejepymĩãukaa 'y pe 'gã amũ nupe. ²² Amanũ re 'ã Jejui 'ga oferapa nũ, awau ojewya 'Uwarete 'ga pyri. Peu owaẽm ire 'ga reni 'Uwarete 'ga pyri, 'Uwarete 'ga jakwatawa katy. A'eramũ 'gã 'ũina 'wyrriaramũ ywagipewara 'gã nupe. Ywagipewara 'gã nupe, 'gã 'wyrriara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe Jejui 'ga 'ũina 'wyrriaramũ. 'Ga je'ega 'gã wenup pãwẽ pãwẽ ajemogyau.

4

Kristu 'ga 'jawe ki pejemogy

¹ Kristu 'ga ako wayrũnamũ jane ree ikue. Amanũmũ nanẽ nũ ako 'ga janetywera mepyawamũ ikue. “Najerayrũweri je 'gã nee”, 'jawe'em futat 'ga rakue. A'eramũ ki pẽ pejemogyau 'ga 'jawe. 'Ga mome'u are nipo 'gã amũ pẽ nerekou tyweaete. A'ere ki pẽnuag pejereko tywera upe. Wereko tywera upe uag ma'e 'gã opoit nanẽ mama'e tywera apo awi nũ. Nuapou'jawi futari 'gã mama'e tywera. ² A'eramũ ki pẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat, ywy pe pejemogyau. Pejemifutar imũ pẽ mama'e apou'jape'ema. ³ Ymã te 'ã mama'ea peapo pejemifutar imũ etee pejemogyau rakue. Neperowiari wejue Jejui Kristu 'ga rakue. A'eramũ pẽ mama'e tywera apou pejemogyau rakue. A'eramũ pẽ pejemirekoe'em are pejekou rakue. Kũjãnamũ pẽ pejemene'em are pejekou. Kawĩajaiwa rykua pejemogyau. Maraka pẽ iapou kawĩajaiwa rykua pejemogyau rakue. Mama'e tyweretea pẽ iapou maira'me a'agaw are pejerypawamũ rakue. A'ere 'awamũ nepeapou'jawi aipoa. ⁴ A'eramũ 'awamũ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã oporesagamũ etee pẽ nee, mama'e tywera pẽ iapou'jawe'emamũ. A'eramũ 'gã pẽ naykau ojepyri mama'e tywera pẽ iapoe'emamũ. A'eramũ 'gã pẽ je'ẽwu'jaga ekoete, pẽ kurapa. ⁵ A'ere nipo 'gã anure werekwawera mome'ui Jarejuwarete 'ga upe. 'Gã nerekwawera 'gã imome'u re nipo Janeruwarete 'ga 'gã mepyau ee. Wowase ae majatykaaw ipe nipo 'ga najuejue etee jane mepyau janerekwawer are. Amanũ ma'efera 'gã 'ga imepyau. Imanũ'emamũ nanẽ 'ga jane mepyau nũ. Oje'ega renupara 'gã 'ga erawau imogyau ojepyri. Oje'ega renupare'ema 'gã 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁶ Ma'eramũ 'ã 'gã amũ ruri Jejui 'ga mome'wau pẽ nupe rakue. Pẽpytuna 'gã amũ 'ã amanũ rakue. Jejui Kristu 'ga rure'emauwe ywy pewaramũ 'ã jane manũ. A'eramũ pẽpytuna 'gã amũ amanũmũ rakue. A'ere 'ã 'gã amanũme'ẽwe Kristu 'ga rerowiari rakue. A'eramũ 'gã awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ warãu rũi futat.

Mama'ea ki peapo pejeyopoaawamũ

⁷ Niporomukui futari nipo Kristu 'ga 'ua. A'eramũ nipo 'ga remiapofera mama'ea atepawamũ. 'Ga rerowiaaramũ jane jarewau 'ga pyri. 'Ga rerowiare'ema 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe ajemogyau. Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Pemỹi kasi mama'e tywera apo are pejejea ne. Pejemogypyk pejemogyau Jarejuwarete 'ga ree, je 'i pẽ nupe. Pejeje'ega monou au'jeteramũ 'ga upe mama'e are. ⁸ Pejeporomutaramũ pejejee. Pejejee pẽporomutara esage futat Ku'jywa 'ga upe. Pejejee pejeporomutaramũ pẽ pejejea'are'emamũ au'jeteramũ pejejotywer are. ⁹ Pejejeupe Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ ruramũ pẽ 'ga mua pejejog ipe, pejejekau esage 'ga ree, pejeku'iramũ 'ga ree. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'ã mama'ea wapoukat jatee. Najareju'jawe etee rũi jane 'ã mama'e apoi. Amumeramũ 'ga 'ã jane mogyau moromu'jaramũ jarejaupe, mama'e are jarejamu'jaramũ. Amumera 'gã 'ga imogyau 'wyrriaramũ 'gã nupe. A'eramũ ki jane mama'e apou jarejopoaawamũ Jarejuwarete 'ga muorypawamũ etee futat. ¹¹ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ pẽ 'ga je'ega etee futat imome'wau a'jea futat. 'Gã nupe mama'e esage apoaramũ pẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat.

A'eramũ pẽ nesakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee, pẽneko esage are. Jejui Kristu 'ga remiayuwamũ jane jemogyi. A'eramũ jane 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Ene te 'ã eneresage. Ene te 'ã pãjẽrete. Neneteepawi futari 'ã e'ĩina”, 'jau jane 'ga upe. A'jea futat jane'ea.

Pẽnuag iki mama'eay upe

¹² Pẽẽ 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ je pẽ mueapyou pejemogy are. 'Awamũ pẽtywerete pejejemogyau. Mama'eaya ojesaukaa pẽ nupe, pẽ nerekou tyweaete. Jejui Kristu 'ga ree pejejemogypyka pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ 'ga ree pejejemogypyg are mama'eaya pejejeupe ijesaukaramũ ki pejejemogypyka etee te pejejemogyau 'ga ree. A'eramũ pẽẽ pejepya'a'wre'emamũ pejejemogyau ee. “Ma'eramũ je tejereko tywerukaa 'ga ree 'ũ”, 'jawe'em pẽẽ pejejeupe. ¹³ Ymã 'ã Kristu 'ga jereko tywerukari pẽ nee rakue. A'eramũ pẽẽ pejeku'iramũ etee 'ga ree pejejereko tyweramũ. 'Ga ree pejejereko tywerukar ire nipo pejeku'iramũ anure 'ga ruramũ. Najuejue etee futat jane 'ga resage resaka 'ga pãjẽ reewe. A'eramũ jane jareku'iramũ 'ga ree, 'ga ruramũ. ¹⁴ Pẽẽ 'ã Kristu 'ga remiayuwa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ã pẽ nerekou. 'Ga 'Agesagea esage ete ma'ea. Poromũ pẽ nerekou. A'eramũ nipo 'gã amũ pẽ kurapa 'ga ree. 'Ga 'Agesagea pẽ nerekoe'em ire amunipo 'ã 'gã nepẽ kurawa'uweri. A'ere 'ã 'ga 'Agesagea pẽ nereko. A'eramũ 'gã pẽ kurapa. A'ere ki pẽku'i etee pejekurawamũ. ¹⁵ Mama'e tywera pẽẽ iapo re 'gã pẽ nerekou tyweaete a'jea futat pẽnemiapofer are. 'Ga amũ pẽẽ ijuka re te amunipo 'ã 'gã pẽ nereko tyweretei ee. Mama'e are pemunarũ re te amunipo 'ã 'gã pẽ nereko tyweretei ee. Mama'e tywera pẽẽ iapo re te amunipo 'ã 'gã pẽ nereko tyweretei. Pejejamuawapirukare'em are. Mĩmer are amunipo 'ã 'gã pẽ nereko tyweretei a'jea futat. A'ere kasi peapo mama'e tywera ne. Mama'e tywera apo are 'gã pejejereko tyweramũ nipo pejepoyje'emamũ pejejemogyau. ¹⁶ A'ere kasi Kristu 'ga ree 'gã pejejereko tyweramũ pejenosĩ ne. Naani. Pejerowiat Kristu 'ga remiayuwamũ pejejemogy are. “Au'jete je mogo ape Kristu 'ga remiayuwamũ”, pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

¹⁷ Owaẽm futat 'ã jarejau Janeruwarete 'ga jane mojo'oga upe. 'Awamũ miamũ futat 'ga werowiaraparamũ jane rereko tyweri'i janeremiapofera tywer are, mama'e tywera apo awi jane momoirukaawamũ. Anure taetu nipo 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei 'gã werowiare'em are, 'gã mojo'oka werowiaaramũ jane wi, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ¹⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Sarumãu 'ga upe rakue:

“Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã ojereko tyweruka'ri ywag ipe o enune.

A'ere 'ga remiayuwe'ema 'gã anure 'gã jereko tywerukari.

Nooi futari 'gã ywag ipe.

A'eramũ taetu 'gã ojerekou tyweaete ojere'emamũ futat nipo”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹⁹ Wemifutar imũ jane jereko tywerukar ire Janeruwarete 'ga ojejukau esage jane ree. 'Gã amũ jarejereko tywerauwe kasi sapoit 'ga wi ne. A'eramũ jane jarejemogypyka 'ga ree, jareapoarera 'ga ree. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e apoi. A'eramũ ki jane mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat, jarejemogypyka 'ga ree.

5

Jejui 'ga rerowiaat

¹ Awamũ je Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriaramũ pẽ mu'akwaapa mama'e are. Je nanẽ 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriara nũ. Ymã te je Kristu 'ga rayrũ resagi ikue. 'Ypeywar are 'ga manũnamũ je 'ga resaka ikue. Anure nipo je Kristu 'ga ruaw esage enyfuga rupi je oi tekou 'ga pyri. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Janeruwarete 'ga pẽ mũ'ẽ, pẽ mogyau werowiaara 'gã 'wyrriaramũ rai'i. ² A'eramũ ki pẽẽ pejejekau esage 'ga rerowiaara 'gã

nee. Sã'ã karupa'mĩ are omaenun ma'e 'gã jejuka esagea weymaw are. Nan tee futat pejejuka esage Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee. Pejeku'iramũ pejejemogyau 'gã nee pejejuka esage are. Ojeupe pejeporowyky are pẽku'ia Janeruwarete 'ga ifutaa. 'Gã nee pejeporowyky repy are etee kasi pẽnea'ar ine. 'Gã poaawamũ te ki pejejuka esage 'gã nee. ³ Pẽẽ 'ã 'gã 'wyriara. A'ere kasi pemoywyrafen pejeje'ega 'gã nupe ne. Peko esage etee 'gã pype. A'eramũ nipo 'gã ojemu'jau pẽ nee. ⁴ Kristu 'ga 'ũi 'wyriarareteramũ werowiaaramũ jane'wyriaramũ. 'Ga 'ã jane rerekou weape namutat. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã nee pejejuka esageramũ pẽ mepyyau 'gã nereko esage are, pẽ nerawau pẽ mogyau ojepyri.

⁵ 'Awamũ je pẽ mu'akwaawi mama'e are kunumĩmeramũ, kũjãmukuferamũ 'jau. Peenup katu katu ki iymanera 'gã je'ega. Nepekwaapawi we mama'ea. A'eramũ ki pẽẽ 'gã je'ega renupa.

'Awamũ je 'i pẽ nupe najuejue etee futat. Pejejopoa pãwẽ ete nanẽ mama'e apo are. Pejopoar iki mama'e apo are. A'ere kasi pejerowiaraip pejejopoar are ne. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Sarumãu 'ga upe ee rakue:

“Janeruwarete 'ga imara'ne ojee tee ojerowiaraip ma'e 'gã nee.

Nopoari futari 'ga 'gã mama'e apo are.

Ojee tee ijerowiaraiwe'ema 'gã etee te 'ga opoat mama'e apo are”,

'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. ⁶ A'eramũ ki pẽẽ pejejerowiaraipe'ema pejejee. Peenup katu katu Jarejuwarete 'ga je'ega. Pãjẽrete 'ga. A'eramũ 'ga oje'ega renupara 'gã poaa. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mogyau 'wyriaramũ wemifutara 'ara rupi.

⁷ Pejemuaẽm kasi mama'e are pejejemogyau ne. Janeruwarete 'ga pẽ nereko weape. A'eramũ pẽẽ pejepyy'ata'waramũ pejejemogyau.

⁸ Pejea'gu ki mama'eukwaawa 'wyriar awi. Sã'ã 'miara ioa ijemi'uekara. Nan tee mama'eukwaawa 'wyriara reko jane rewiri jane mu'akwaawukare'ema jane reko-ramũ. A'eramũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwukare'ema jatee. ⁹ A'eramũ ki pẽẽ Jejui 'ga ree te futat pejejemogypyyka pejejemogyau. Perowiat kasi mama'eukwaawa 'wyriara je'ega ne. Pẽfuakar iki jupe. Pẽnea'ar iki pejejewirera 'jawewara 'gã nee, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. 'Gã nanẽ 'ã ojereko tywerukaa ajemogyau nũ. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ 'gã ajemogyau tyweaete pẽ 'jawe futat. Amunawa moyka 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaaramũ jane rerekou tyweaete. ¹⁰ A'ere nipo 'gã inãinãĩ'ĩ etee pẽ nereko tyweri pejemogyamũ. A'ere nipo anure nepeko tyweru'jawi. Janeruwarete 'ga esage ma'ea. Wa'yra 'ga jane erowiararamũ 'ga jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui, jane mujaa Kristu 'ga ree jane mogyau. A'eramũ nipo 'ga anure jane rerawau jane mogyau ojepyri nakwaparimũ rũi. Janeruwarete 'ga te 'ã pẽ mouagukaa mama'eay upe. A'eramũ 'ã pẽẽ pejepoire'ema Jejui 'ga rerowiar awi, pejejeupe mama'eay jesaukaawamũ. Janeruwarete 'ga etee futat pẽ mojemogypyygukaa etee te Kristu 'ga ree. ¹¹ Janeruwarete 'ga 'wyriarareteramũ 'ũi jatee najuejue etee. Uẽme'ema futat 'wyriaramũ 'ũi awi. A'jea futat aipo 'ea.

¹² Teje'ega je akwasiarukat Silasi 'ga upe ka'aran are. Natuwiiu rũi je ikwasiarukari 'ga upe. Ka'aran kwasia'ria te je aapoukat 'ga upe. Silasi 'ga Jejui 'ga rerowiaararetea. A'eramũ 'ga akou janerewirera 'jawewaramũ. Ajemogypyyk je 'ga ree tekou. A'eramũ je teje'ega kwasiarukaa ka'aran are 'ga upe tejee. “Tamojemogypyyk tãmẽjẽ 'gã Kristu 'ga ree 'jau kwy”, 'jau je tejeupe. A'eramũ je ka'arana kwasiarukaa imonou pẽ nupe, Kristu 'ga ree pẽ mojemogypyygukaawamũ. Janeruwarete 'ga ojejuka esage jane ree a'jea futat. A'eramũ je a'e are ka'arana kwasiarukaa Silasi 'ga upe. A'eramũ taetu ki pẽẽ pejejemogypyyka Kristu 'ga ree.

¹³ Pẽnewirera 'jawewara 'gã, Papironi pewara 'gã oje'ega omono pẽ nupe, pẽ futaa. 'Gã nanẽ Janeruwarete 'ga imũ'jãu imogyau wemiayuamũ nũ. Jera'yra 'jawewara 'ga, Maku 'ga, nanẽ oje'ega monou pẽ nupe, pẽ futaa nũ.

¹⁴ Kristu 'ga remiayuwamũ pẽẽ pejejomana pejeporomutaramũ pejejee.
Afutat je Jarejuwarete 'ga Kristu 'ga remiayuwamũ pẽ mopy'ata'waa.
Kweramũ jeje'ega pẽ nupe.

2 Pedro

Pedro 'ga 'awa ka'arana kwasiaa imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe najuejue etee futat. 'Gã amũ awau 'gã mu'jau tywet. A'eramũ Pedro 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe, 'gã mu'akwaapa ee. “Pejea'gu ki moromu'jat tywera 'gã nui. Perowiat kasi 'gã ne” 'jau 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Simão Pedroramũ ka'arana akwasiat imonou pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga Jejararetea. 'Ga upe futat je teporowykyau tekou. 'Ga remimonoferamũ futat je tekou. Ymã 'ga je monoi kwe pe omome'waramũ ikue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ pẽ nupe. Ore 'jawe futat perowiat 'ga. Jejui Kristu 'ga jane katu'okararetea. 'Ga futat 'ã Maireteetea, 'Uwa 'ga 'jawe. 'Ga futat mama'e tywera apowe'em. Mama'e esage etee futat 'ga iapou akou. 'Agamũ 'ã ojerowiarukaa janee.

² Jarejuwarete 'ga pekwaap. Jarejararete 'ga, Jejui 'ga nanẽ 'ã pẽẽ ikwaapa nũ. A'eramũ je 'gã pẽ mopy'ata'waa taetu ifutaa. Pẽ nee 'gã jejuka esagea nanẽ je ifutaa nũ.

Wemiayuwamũ 'ga jane pyyrũawet

³ Okwaaparamũ janee Kristu 'ga opãjẽ mua, wemifutar imũ mama'ea jane iapoawamũ. 'Ga 'ã jane mũ'jãu 'gã nui jane mogyau okwaaparamũ. “Tamũ'ẽ 'gã 'gã nui 'jau, tejepyri mama'e esage apoawamũ 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Anure 'gã tamut 'au tejepyri 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ⁴ Opãjẽ mũ futat Kristu 'ga mama'e esage apou janee, oje'jawe jane mogyau. U'eawer imũ etee futat 'ga iapou janee. “Je rerowiat pejepe pejemogyau. A'eramũ je pẽ mogyau tejemiayuwamũ, pẽ katu'oka tejeupe, pẽ nupe te'eawer imũ etee futat. A'eramũ nipo je pẽ mogyau teje'jawe etee futat, mama'e esage etee futat iapoukaa pẽ nupe”, 'jau 'ga janee. A'eramũ 'ga u'eawer imũ etee futat jane mogyau oje'jawe futat. 'Ga rerowiare'ema 'gã te nipo ajee wea omỹi mama'e tywera apo are etee futat. A'eramũ nipo 'gã mama'e tywera etee futat iapou ajemogyau. A'ere pẽẽ na'gã 'jawe rũi. Kristu 'ga opãjẽ omono pẽ nupe oje'jawe pẽ mogyawamũ, mama'e esagea pẽ nupe iapoukaawamũ.

⁵ Mama'e esagea Kristu 'ga wapo pẽ nupe ikue. A'eramũ ki pejemogypyyka 'ga ree pejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau esage 'ga upe nũ. Mama'e esagea etee iapou pejemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutar are te pejemu'jau pejemogyau.

⁶ Mama'e tywera apo are pejejea'aramũ ki pẽẽ kamẽsĩete pejemu'akwaapa mama'e tywera apoe'em are. Pejemouaga mama'eay upe. Kristu 'ga je'eg imũ etee futat pẽẽ mama'e apou pejemogyau. ⁷ Pejepota'wa esageramũ pejejee, pejeporomutaramũ pejejee. ⁸ Nanuara pẽẽ iapo pejemogya tepẽ nesowo'gõk pẽ mogyau kamẽsĩete pejejeapyoramũ 'ga remifutar are. Jejui Kristu 'ga 'jawerimũ pejemogy re, pẽẽ 'ga kwaapa katu katu pejemogyau. ⁹ Nanuara apoare'ema 'gã ajemogy eae'ema 'gã 'jawe futat. Naeapyoi 'gã ojeupe Kristu 'ga remiapofer are. Aipo 'ga Kristu 'ga otywera ojewi imoiawer are wea'aru'jawe'emamũ.

¹⁰ Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: “jerewirera 'jawewaramũ ki pẽnea'at pejejeupe Jarejuwarete 'ga remiapofer are”, je 'i pẽ nupe. Jerenyra 'jawewaramũ nanẽ pẽẽ pejejea'aramũ ee nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga jane mũ'ẽi 'gã nui ojeupe rakue. A'eramũ ki jane jarejemogyau esage 'ga je'eg imũ etee futat mama'e apou. Jaremũ'ẽawer are jarejeapyo re jarepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. ¹¹ A'eramũ nipo anure Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga, ojewi jane poire'emamũ jane rerawau jane mogyau ojepyri ywag ipe nakwaparimũ warãu rũi. Anure nipo jane katu'okarera 'ga 'ũina 'wyriraretereteramũ janee. A'eramũ 'ga jane rerawau jane mogyau ojepyri ywag ipe.

¹² Ymã we futat 'ã pëë Jejui 'ga mome'u renupa rakue. A'eramũ 'ã pëë enupa ypy we pejemogypyka 'ga ree pejemogyau rakue. A'etea je amuea'at pëë ee nũ. ¹³ “Temanũme'ẽwe tamuea'at 'gã Kristu 'ga porogytafer are 'jau nũ”, 'jau je tejeupe. A'eramũ je pë muea'aa ee tekou. ¹⁴ Anurenure'i nipo je manũ. Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga, je mueapyou je manũ are ai'i. A'eramũ je “Anurenure'i nipo je manũ re'ã”, 'jau tekou. ¹⁵ A'eramũ je, temanũme'ẽwe, pë muea'aa 'ga je'eg are tekou. A'eramũ nipo pëë je manũ re pejejea'aramũ pejemogyau 'ga je'eg are.

Orojemiesagera mome'uawet

¹⁶ Natekotee 'gã 'me are rũi ako ore pë mu'ei ai'i. Jejui Kristu 'ga rur are te ako ore pë mu'ei ai'i. “Anure nipo Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga ruri ojewya nũ”, 'jau ako ore pë nupe, pë mu'jau 'ga ree ai'i. “Ua nipo 'ga opãjẽ resaukaa janee”, 'jau ore pë nupe, pë mueapyou 'ga rur are. Namorogyta teea rũi ore oromome'u pë nupe. Aruesak te ako ore orojeau 'ga resagea ikue. A'eramũ ore ikwaapa. ¹⁷⁻¹⁸ Ymã ore oi ywyty'rarimũ Kristu 'ga rupi ikue. Peu ore rekoramũ 'ga Ruwarete 'ga 'ga muesagamuteeu 'ga raity muenyfugaiwayau 'ga ree. 'Ga reakwara nanẽ wenyfugamũ nũ. Ywag awi Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'ga upe ikue. “Koromũ jera'yrarete 'ga. 'Ga ete je muckõãjay ojee”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi 'ga upe oree ikue. Oje'wyr awi 'ga oje'ega mua oree ikue.

¹⁹ A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega rerowiaa jarejemogyau, Jejui Kristu 'ga ree 'gã ka'arana kwasiari rakue. A'eramũ ki pëë nanẽ pejejekau 'gã nemikwasiarer are. Sã'ã ae tata monyga ypytunimũ mama'e resakawamũ. A'ere 'ã ae tata mowepa kwara por ire. Nan Jejui 'ga rure'emauwe jane Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera mogytaw etee. A'eramũ jane 'ga remifutara kwaapa. Kristu 'ga rura jaytataua ku'ema reruara 'jawe. Sã'ã ku'emamũ ae mama'e resak katu katu. Nan tee futat Jejui 'ga 'ur ire jane mueapyo katu katui 'Uwarete 'ga ree.

²⁰⁻²¹ Naojetee rũi Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ka'arana kwasiari rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'ga je'ega omome'u 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã ikwasiaa ka'aran are. A'eramũ jane nanẽ jarejeapyo'e'emamũ jarejetee 'ga je'eg are. 'Ga 'Agesagea etee jane mueapyo 'ga je'eg are.

2

Moromu'jar a'wyre'em

¹ Ymã te 'ã 'gã amũ oi janepy 'gã mu'jau tywet rakue. “Jarejuwarete 'ga je'eg are je pë mu'ei”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe rakue. A'ere o'meramũ te 'gã 'i rakue. Nan tee futat nipo 'gã amũ nuri pë mu'jau tywet. Oporogytau ekoete pë nupe pë mu'jau 'ua. “Simorytee 'gã 'jau”, 'jau nipo 'gã pë nupe. Jejui 'ga rerowiar awi pë momoirukaawamũ te nipo 'gã nuri pë mu'jau tywet. Aiporamũ Jarekatu'okara 'ga rerowiar awi opoit ma'efera 'gã. Wea'aru'jawe'emamũ futat Kristu 'ga otywera mepyawamũ 'ga manũawer are. Opoia 'ga rerowiar awi. 'Gã tywera mepyawamũ agawewi Jejui 'ga amanũmũ rakue. A'etea 'gã ojemote'at Jarejararete 'ga upe. Opoia 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramũ nipo anure 'gã te futat ojemonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. ² A'eramũ nipo 'gã amũ ojemu'jau 'gã nee kwaiwete. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “Nia'wyrri Jejui 'ga rerowiaara 'gã na'e. Mama'e tywera etee te 'ã 'gã wapo ajemogyau”, 'jau nipo 'gã. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Jejui 'ga nanẽ nipo nia'wyrri futari”, 'jau nipo 'gã nesakara 'gã, mama'e tywera 'gã iapo resag ire. ³ Mama'e tywer are moromu'jara 'gã nanẽ nipo 'jau ojeupe: “Mama'e are je 'gã mu'ei. A'eramũ nipo 'gã je mepyau ka'aranũ pyu”, 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ 'gã ajamu'jau wea'ar are etee. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã kwaawi. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Mama'e tywer are moromu'jara 'gã nipo je areko tywerete, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau 'ga rakue. Anure nipo Janeruwarete 'ga

aipo 'gã nerekou tyweaete u'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'ga 'awamũ 'gã nemiapo tywera resaka 'ũina.

⁴ Ymã nanẽ 'ã ywagipewara 'gã amũ nuenuwi etee Janeruwarete 'ga je'ega rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã mũ'jãu ywag awi rakue, 'gã monou 'ã 'gã mogyau ypytunainaiwa pype. Peu futat 'gã ajemogyau 'awamũ miamũ futat Jejui 'ga wowase ae majatykaawa 'ara upe iwaẽma rapesaka. Aipoa 'ara rupi tãmějẽ nipo Jejui 'ga 'gã nesaka nũ. A'eramũ futat nipo 'ga 'gã monou 'gã napyaw ipe.

⁵ Pẽnea'ar iki Nue 'ga rekwawer are: Ymã Nue 'ga rekoramũ 'ã Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã momapa 'y pyu rakue. Nue 'ga 'ã 'jau agawewi 'gã nupe rakue numiamũ: “Au'je mama'e tywera apo re. Pejemogy esage Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau agawewi 'ga 'ã 'gã nupe rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã nuenuwi 'ga je'ega rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga Nue 'ga etee ia'gwau 'y awi 'ga pytuna 'gã neewe rakue. A'eramũ 'ga yaru apoukaa 'gã nupe 'y awi 'gã a'gwawamũ rakue. A'eramũ 'ã sete 'gã etee awau osou 'y awi Nue 'ga retee rakue. Aipo 'gã etee futat amanũme'em 'y pyu rakue.

⁶ Pẽnea'ar iki nanẽ Sodoma pewarera 'gã nee, Gomora pewarera 'gã nee nanẽ nũ. Mama'e tywera etee 'ã aipoa amunaw ipewara 'gã iapou 'upa rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga aipoa amunawa mateepapa, ipypewara 'gã neewe futat. Tata pyu 'ã Janeruwarete 'ga 'gã momapa rakue. A'eramũ 'ã 'ga Lo 'ga etee 'ga muẽma pe awi rakue. Mĩmera 'ã mama'e tywera apoarera 'gã nerekou tyweawera wesaukat janee. A'eramũ nipo 'ga mama'e tywera apoarera 'gã monou 'gã mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ea nanẽ jane ikwaapa nũ. ⁷ Lo 'ga 'ga 'ã imuẽmukaa Sodoma 'jaw awi tata monowe'ẽwe futat rakue. Namama'e tywera apoara rũi Lo 'ga. A'eramũ 'gã nemiapo tywera 'ga mogekogekou etee 'ga mu'arasĩrasiga rakue. ⁸ Lo 'ga 'ã esage ma'ea rakue. A'ere 'ga mama'e tywera apoara 'gã pype 'ga rekoi rakue. 'Gã nemiapo tywera resaga 'ga mu'arasiga ete 'ga mogou 'gã nee rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga muẽmukaa 'gã nui, 'gã momape'emawe rakue. ⁹ Ma'eramũ 'ã jane 'i jarejaupe: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga jejuka esagei mama'e esage apoaramũ jane ree, jane a'gwau mama'e tywer awi”, 'jau 'ã jane jarejaupe. Mama'e tywera apoara 'gã 'ga wereko tywerete, wowase ae majatykaawa 'ara upe iwaẽme'ema uwe miamũ futat. ¹⁰ Wemifutar imũ mama'e tywera apoara 'gã, oje'ega renupare'ema 'gã. Mĩmera 'gã taetu nipo 'ga erekou tyweaete.

Mama'e ekoete are moromu'jara 'gã nojenosĩ mama'e tywera apo awi. Ojerowiaraiapa etee wemiapo tywer are. Nokyjei 'gã ywagipewara 'gã kuraw awi. Akurap futat 'gã ywagipewara 'gã. ¹¹ Ywagipewara 'gã te ipãjẽ moromu'jar a'wyre'ema 'gã pãjẽ apyraapa. A'etea 'gã nakurawi 'gã Jarejuwarete 'ga upe. ¹² A'ere 'agera moromu'jar a'wyre'ema 'gã ni'akwaawi ajemogyau. Sã'ã 'miara 'ã naea'ari mama'e are. Opajai ekoeteramũ etee. A'eramũ 'ã awau ojekukaukaa ae upe. Nan tee futat moromu'jar a'wyre'ema 'gã. Naeapyoi mama'e are. Wemikwaawe'ema mama'ea 'gã ikurapa etee. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã momapa. A'eramũ nipo 'gã awawe'em futat Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. Awau muku 'ga wi. ¹³ Moromu'jar a'wyre'ema 'gã nipo wemimu'e 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã mepyau 'gã nemiapofer are. Ko'aramuku te 'ã 'gã mama'e tywera apoi ajemogyau ajueape ojenosõue'em. Wemiapo tywera renosõue'em. Aipo 'gã nipo ajatykau pẽ nee ojemi'waa numiamũ. “Ore 'ã Jejui 'ga rerowiaaramũ pẽ 'jawe”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. A'ere 'gã mama'e tywera etee iapoi pẽjatykaawa pype. Ojenosõue'em futat 'gã mama'e tywera apou ajuowase. Amumera 'gã nanẽ weawrywamũ ajemogyau nũ. Ojemote'at ae nanuaramũ ajemogyau ojopype. ¹⁴ Kũjã resaka'ipe'ema. Kũjã ẽẽ mũ resakawe owy'aa tãmějẽ ẽẽ ree. “Tako ẽẽ ree 'jau kwy”, 'jau 'gã ojeupe. Wojere'emamũ 'gã mama'e tywera apo awi. I'akwaawe'ema 'gã 'gã imoryteeu. A'eramũ 'gã ojemotywea Jarejuwarete 'ga upe. Oka'aranũ kwai are etee 'gã wea'aramũ ajemogyau. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw

ipe. ¹⁵ Jarejuwarete 'ga rape awi opia ma'e 'gã poromũ. A'eramũ futat 'gã oka'jama. Nuesagu'jawi futari 'gã 'ga rapea. Parãu 'ga ree 'gã jemu'ei. Ymã 'ã Parãu 'ga, Peo 'ga ra'yra 'ga, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ rakue numiamũ. A'ere 'ã 'ga noporomu'earũ rakue. 'Ga amũ wejue e'i 'ga upe: “Tamono ka'aranũã enee 'jau. A'eramũ ene ewau Israeu juapyrera 'gã mu'jau mama'e tywera apo are 'jau”, 'jau 'gã 'ga upe rakue. ¹⁶ A'eramũ 'ga awau. A'eramũ 'ga waw ipe Janeruwarete 'ga 'ga reymawa moje'egukaa 'ga upe rakue. Ae 'jawe futat 'ga reymawa oje'ega, kawaru'ia oje'ega 'ga upe. Oje'egayau 'ga upe: “Ma'eramũ te ereapo mama'e tywera?” 'jau 'ga reymawa 'ga upe. A'eramũ futat Parãu 'ga opoia wemiaporamer awi.

¹⁷ 'Y ky'a 'jawe moromu'jar a'wyre'ema 'gã jemogyi. Sã'ã ae 'y resakawe jane 'ea jarejeupe: “Ay'u pa je kwy” 'jau 'ã ae ojeupe. A'ere 'ã ae natykura'uweri 'y ky'aa. Nan tee moromu'jar a'wyre'ema 'gã. Naa'jea rũi futat 'gã je'ega. Amana rowoky'a 'jawe nanẽ 'gã je'ega nũ. Sã'ã ae amana rowoky'a tee resakawe jane 'ea jarejeupe: “Okyt nipo kwe amana”, 'jau jane 'ã. A'ere 'ã ywytuu ruri etee ipyau imonou kwe katy. A'eramũ 'ã amana okwapa etee okyre'ema. Nan tee futat ae. Moromu'jar a'wyre'ema 'gã nesakawe ae 'i: “Mama'e a'je are jane mu'jawamũ nipo 'gã nuri”, 'jau nipo jane jarejaupe. A'ere naani. O'meramũ te 'gã 'i. A'e 'gã nipo Janeruwarete 'ga omono muku ojewi, ppytunaiwa pype 'gã mogyau. Nakwaparimũ warãu rũi futat 'gã oi ajemogyau. ¹⁸ Ojerowiaripa 'gã ojee etee futat. I'akwaawe'ema 'jawe nipo 'gã 'jau 'gã nupe: “Pe'je pejejua pejemu'jau ore ree. Esage futat jarejamuesage pãwẽ gatu etea”, 'jau futatee nipo 'ga mama'e tywer awi opoir yau ma'e 'gã nupe. A'ere 'gã 'gã moryteei etee ojee. Wemifutat tywer are etee 'gã 'gã mu'ei. ¹⁹ “Nitywi futari nepeapoi nanuara 'jara 'gã amũ”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. “A'eramũ pẽẽ mama'e apou pejemifutar imũ etee futat”, 'jau nipo 'gã 'gã nupe. 'Gã tywera 'gã nerekou. Aipo 'gã mu'jaukaa. Nopaira'uweri 'gã mama'e tywera apo awi. Mama'e tywera apoa etee 'gã nemiapoa. Mama'e tywera siapou'jau'jap 'eramũ janeremiapo tywera rekoi janejara 'jawe janee. A'eramũ jane a'eramũ taetu iapou'jau'japa jareojere'emamũ. Nan tee futat 'gã. ²⁰ Amumera 'gã nipo Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga rerowiaa ajemogyau numiamũ. Aipo 'gã nipo 'ga okatu'ok futat 'gã tywer awi numiamũ. A'ere nipo 'gã jewyri tee otywera upe nũ. Otywera upe ojewyt ma'e 'gã ojemote'at futat Jarejuwarete 'ga upe. Jejui 'ga rerowiare'emawe futat 'ã 'gã nia'wyri Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerowiar awi opoir ire taetu 'gã wa'wyre'emamũ futat 'ga rerowiare'emarete 'gã apyraapa. ²¹ Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga 'gã erowiaa futat numiamũ. A'ere 'gã poiri ete 'ga rerowiar awi. Jejui 'ga rerowiar enune 'gã wa'wyre'emamũ Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'gã 'ga rerowiar awi opoir ire taetu wa'wyre'emareteramũ 'ga rerowiare'ema 'gã apyraapa 'ga upe. Ma'eramũ gatu nipo 'ã 'gã 'ga rerowiari rakue? ²² A'eramũ jane mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã nesag ire 'jau jarejaupe: “A'jea futat aipo jane'ea. Sã'ã kasurua. Opy'apojy re ijewyra opy'apojy upe i'ua. Nan tee otywera upe ojewyt ma'e 'gã. Tajaarana nanẽ 'ã amuug ire ojewya awau tujururu upe ojerejerepa ipype nũ. Nan tee futat mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã”, 'jau jane 'gã nesag ire.

3

Jejui 'ga ruawam

¹⁻² Ka'arana ako je akwasiat imonou pẽ nupe ai'i. A'eramũ je 'awamũ je ka'arana kwasiaru'japa pẽ nupe nũ. Pẽẽ 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ je 'jau tejeupe: “Ka'arana pa je akwasiaru'jap imonou 'gã nupe nũ kwy”, 'jau je tejeupe. “Tamuea'at 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarer are 'jau kwy”, 'jau je tejeupe. Janejararete 'ga, jane katu'okara 'ga futat 'ã ore mu'jau wemifutar are ikue. A'eramũ ako ore 'ga remimonoferamũ imome'wau ako pẽ nupe ikue. Aipo are nanẽ je pẽ muea'aa nũ. ³ Pẽnea'ar iki je'eawer are. “Anure nipo Jejui 'ga rure'emaue 'ga rerowiare'ema

'gã nuri pẽ nerekoemãu pẽ jaita ete Jejui 'ga pẽẽ erowiarãmũ. Wemifutar imũ te nipo aipo 'gã mama'e tywera apoi", 'jau je pẽ nupe. ⁴ "Anure je ruri nũ", e'i Jejui 'ga oree ikue, 'jau pẽẽ pejemogyau. A'eramũ nipo 'gã aipo pẽẽ 'eramũ "Manamũ ajee 'ga ruri", 'jau nipo 'gã pẽ nerekoemãu etee pẽ jaita. "Ymã te 'ã 'ga aipo 'ga 'i rakue a'i kũi. A'etea 'ga 'ã 'ure'emawe. 'Ga je'ega renuparera 'gã 'ã opapapa rakue. A'etea 'ga 'ã 'ure'emawe", 'jau nipo 'gã pẽ nupe pẽ jaita etee. "Ywya jeapo ypyrauwe futat 'ã mama'ea nan etee futat rakue. Te marana'ape mama'e jesowo'gõgi nũ", 'jau nipo 'gã pẽ jaita etee. "Aipo 'jau amunipo 'ã 'ga ruri ymã we mama'e mojoy'raupap rakue", 'jau ete nipo 'gã pẽ jaita etee. ⁵ A'ere nipo aipo 'jara 'gã o'meramũ te 'gã 'i. Naea'ari 'gã Janeruwarete 'ga remiapofera mama'e are. Ymã Janeruwarete 'ga ywy apoi oje'eg imũ etee futat rakue. Ywaga nanẽ 'ga iapou oje'eg imũ etee futat nũ. Nuapoi 'ga mama'ea opou rakue. Najane 'jawe rũi 'ga. Oje'eg etee te 'ga jupe. 'Y upe 'ga 'jau: "Ejepe'a ywy awi", 'jau 'ga 'y upe. A'eramũ futat ywy ojesaukaa 'ya ojepe'au jui. ⁶ Anure 'ga 'y pyu wemiapofer ymanera momapa rakue. ⁷ Oje'eg imũ te 'ã 'ga ywy apou rakue. Ywaga reewe 'ga 'ã iapoi rakue. Oje'eg imũ etee futat 'ga 'auwara 'gã mogyau nũ. A'eramũ nipo 'ga a'jetete pa "'gã naje rerowiari ra'e pa", 'jau 'gã momapa tata pyu nũ. A'ere 'ga ae majatykai ra'ne nipo wowase. A'eramũ nipo 'ga werowiare'ema 'gã mũ'jãu imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa 'ara rupi 'ã 'ga ywy a'wyre'ema mateepapa tata pyu ywag a'wyre'ema reewe.

⁸ Najane 'jawe rũi Janeruwarete 'ga. Jane upe te 'ã 'arakwawa ipytunũũ ma'e 'jawe rẽwẽjẽmĩ. Kwara 'ara we 'ã opytunamũ rẽwẽjẽmĩ janee nũ. A'ere Janeruwarete 'ga upe nanarũi. Aju'jaju'jawe etee 'ara 'ga upe. Miu anu majepe'i 'ara 'jawe ete 'ga upe. Majepe'i 'ara nanẽ miu anu 'jawe ete 'ga upe nũ. Majepe'i yweteewara 'jawe mĩmera mama'ea 'ga upe. ⁹ A'eramũ 'gã "Ma'eramũ sipo 'ga poromukuramũ? Ma'eramũ sipo 'ga 'ure'ema? Nuri futari nipo 'ga nũ'ũ", 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'ere 'ga ruri futari. U'eawer imũ etee futat 'ga ruri. Ajemuaẽm wejue 'ga werowiare'ema 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã werowiaara rapesaka 'ũina. Kwaiwete wejue 'ga rerowiare'ema 'gã jemogyi. A'eramũ 'ga a'eramũ oporomukuramũ. Nafutari 'ga jane mũ oa muku ojewi numiamũ. A'eramũ 'ã 'ga wa'yra 'ga murukara'ne'ema.

¹⁰ 'Ua Janejararete 'ga ruri muna'ywa 'jawe. Sã'ã ae muna'ywa rura kwaawe'ema. Nan tee futat jane 'ga rura nikwaawi. Muna'ywa rura 'jawe futat nipo Kristu 'ga ruri janee. Nikwaawi jane 'ga ruawa. 'Ga ruramũ nipo ywag aunuga. Ipojoy te nipo iunuga. Mama'ea nipo opapa. Iunuga renupawe nipo 'ga rerowiare'ema 'gã opiryyjamũ ajemogyau. Ipojoy te nipo ywag aunuga. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera ukaitapap. Ywya nanẽ opypiara reewe ukaitapap Kristu 'ga ruramũ. ¹¹ "Anure nipo mama'e tywera kaipawi" 'ea pẽẽ 'ã ikwaapa. A'eramũ ki pẽẽ 'ga rerowiarãmũ pejemogyau esage 'ga upe, mama'e apou 'ga je'eg imũ etee futat. ¹² Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga murukari futari. A'eramũ pẽẽ pejemogyau esage 'ga upe 'ga rura rapesaka. 'Ga mome'wau pe'je pejewau 'ga rerowiarukaa 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. Jejui 'ga ruawa rupi Janeruwarete 'ga jane majatykai wowase Jejui 'ga rerowiaaramũ jane mopojo'oka 'ga rerowiare'ema 'gã nui. A'eramũ futat 'ga mama'e tesirũmera rapyau. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera 'ga wapypap. ¹³ Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: "Mama'e tywera rapy re je ywy yau apou ywag yau reewe nũ. Aipoa jeremiapo yau pype nitywi futari mama'e tywera. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ otywe'emamũ futat nũ", 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga janee rakue. A'eramũ jane 'ga remiaporama rapesaka jarejemogyau.

¹⁴ Pẽẽ 'ã jejekoty'aawaretea futat. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: "Ga ruawa rapesakaramũ pẽẽ pejemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera kasi peapo ne. 'Ga je'eg imũ etee ki mama'ea peapo pejemogyau 'ga upe, 'ga rapesakaramũ. A'eramũ pẽẽ pejesageramũ pejemogyau 'ga upe, 'ga rowase peje'amaw ipe", 'jau je pẽ nupe.

¹⁵ Pejeku'iramũ nanẽ ki pejemogyau Jarejuwarete 'ga poromuku are. A'eramũ 'ga

nanē ajemogekowe'em 'ũina nũ. “Jeporomukuramũ nipo 'gã jemogypygeteetei je ree re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. Janerewirera 'ga, Paulo 'ga 'ã nanē ka'arana kwasiaa ee nũ, imonou pē nupe rai'i. Paulo 'ga 'ã janejekoty'aawaretea. Janeporomutat jane 'ga ree. 'Ga nanē Janerewarete 'ga amu'akwaap wemiaporam are. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa ee pē nupe. ¹⁶ Kwe pewara 'gã nupe ikwasiaa Paulo 'ga 'gã mueapyou katu Kristu 'ga rur are. A'ere 'ga namueapyo katui 'gã ajepeja wemikwasiarer are. Mama'eay are nanē 'ga ka'arana kwasiari nũ. Aipo 'ga remikwasiarer are jane jarejeapyoa'ne'emamũ. A'eramũ i'akwaawe'ema 'gã amũ ajamu'jau tywet Paulo 'ga remikwasiarer are. Jejui 'ga rerowiaa'ri 'gã nanē ajamu'jau tywet ee. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarer are nanē 'gã ajamu'jau tywet nũ. A'eramũ 'gã ojereko tywerukaa 'ga upe, ojemonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ ki pēē pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywera 'gã nui. Perowiat kasi 'gã je'ega ne. Kasi a'e pe pepoit Kristu 'ga rerowiar awi ne. ¹⁸ Jejui Kristu 'ga ree taetu pejejemogypyka pejejemogyau. 'Ga je'eg imũ taetu pejejemogyau esage. A'eramũ nipo pēē Jarejararete 'ga kwaapa katu katu. A'eramũ taetu jane katu'okarera 'ga opota'waramũ pē nee. A'eramũ ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. 'Awauwe futat, anure miamũ futat jane 'ga muorypa jarejemogyau, jareojere'emamũ. Nan iki sajemogy, a'e je pē nupe.

Kweramũ etee jeje'ega pē nupe.

1 Juã

Ymã we 'gã 'i “Juã 'ga 'awa ka'arana kwasiari” 'gã 'i rakue. Nokwasiari agawewi 'ga wera 'awa ka'aran are. A'etea 'gã e'i “Juã 'ga remikwasiarera futat”, e'i 'gã jupe. Juã 'ga Jejui 'ga remimu'efera.

“Pëporomutat ki pejejee”, e'i 'ga ikwasiaa imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

Janeruwarete 'ga kwaawukaat

¹ Ka'arana je akwasiat imonou pë nupe. Jarejeupe Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga ree je ikwasiari. Kristu 'ga ree je ikwasiari. Oje'ega rerowiaaramũ 'ga jane mogyi ojeypyri nakwaparimũ rũi. Okoeteete ma'ea Kristu 'ga. Ymã te 'ã 'ga rekoi, ywy apoe'emauwe Kristu 'ga rekoi rakue. A'ere ore 'awa ywy pe 'ga rekoramũ ore 'ga resagi orojeau ikue. Orowyka 'ga pir are ikue. 'Ga je'ega ore enupa ikue. Aipoa ore oromome'u pë nupe. ² Ymã we te 'ã 'ga rekoi rakue. 'Awamũ aje 'ã 'ga ruri 'awa ywy pe ojesaukaa ore ikue. A'ea ore oromome'u pë nupe. Ymã we futat te 'ã 'ga rekoi Jarejuwarete 'ga pyri aetywe'emauwe rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga jesaukari ore ikue. ³ A'e resakawera ore oromome'u pë nupe. Orojemienuwera nanë ore imome'wau pë nupe nũ. 'Ga rerowiarukaawamũ ore imome'wau pë nupe. A'eramũ pëe pejemujaa Jarejuwarete 'ga ree ore pyri, 'ga ra'yrarete 'ga Jejui Kristu 'ga ree 'jau. A'eramũ jane jarejemogyau 'ga ree etee futat jarejea mÿina. ⁴ A'eramũ je 'agamũ ikwasiaa ka'aran are jarejemuorypawamũ.

'Ara renyfuga 'jawewat

⁵ Jejui 'ga je'ega ore enupa ikue. Ma'eramũ 'ã ore orojeupe 'ga 'eawera mome'ui pë nupe. Aipo 'jau 'ga imome'wau ore ikue. “Janeruwarete 'ga esagesage. Nitywi futari 'ga mama'e tywera pyu. 'Ara renyfuga 'jawe te 'ga. Nitywi futari ppytuna 'ga pyri”, 'jau 'ga imome'wau ore ikue. ⁶ 'Gã amũ te nipo “Je Jarejuwarete 'ga remiayuwa”, 'jau futatee. A'ere nipo aipo 'jara 'gã nekoï ppytunimũ wata ma'e 'jawe. 'Gã nuetygi mama'e tywera apoa. A'e 'gã o'meramũ te 'gã 'i. Na'ga remiayuwa rũi aipo 'gã. Nuenuwi 'gã mama'e a'jea. Nuapoi 'gã Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'ea. ⁷ Ku'jywa 'ga 'ara renyfuga 'jawe futat. Nuapoi 'ga mama'e tywera. Mama'e esagea etee te 'ga wapo. 'Ga 'jawe jarejemogy re jarejekoty'aa esage ete jarejee. Oje'jawe jane jemogy re 'ga wa'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga ry pyu jane pireita akou, janetywera moia akou jane wi.

⁸ “Je najetywi tetywera pyu” 'jaramũ jane jare'meramũ Jarejuwarete 'ga upe. Jarejemoryteeu jane tee futat. Aipo 'e re mama'e a'jea apowe'em. ⁹ A'ere ojeupe jaretywera jane imome'uramũ, Janeruwarete 'ga imoiri jane wi, jane katu'oka. U'eawer imũ etee futat 'ga janetywera moia jane wi. Namama'e tywera apoara rũi te 'ga. Mama'e esagea etee futat 'ga ree. A'eramũ 'ga janetywera moia jane wi. “Epe'a jetywera je wi”, ojeupe jane 'eramũ 'ga imoiri jane wi. ¹⁰ Najuejue etee futat aetyweramũ. Nokoi futari ae mũ itywere'emamũ. “Je najetyweri” 'jaramũ ae Jarejuwarete 'ga 'me are ako ma'eramũ te ae poromũ. 'Ga futat 'ã e'i rakue: “Nepëtywi futari pëe mũ pejetywere'ema pyu”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'eramũ ae “je najetyweri” 'jaramũ Jarejuwarete 'ga 'me are jarejemogyau. 'Ga je'ega rerowiare'emamũ te ae poromũ ae 'i.

2

Kristu 'ga jane poaa

¹ Pěē 'ā jejeuwa 'jawe jee. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe mama'e tywera apo awi pē momoiawamū. “Au'je mama'e tywera apo re” 'ea je ikwasiaa ka'aran are imonou pē nupe. A'ere jane mama'e tywera jane iaporamū Jejui Kristu 'ga je'egi 'Uwarete 'ga upe jane ree. “Aipo 'ga je rerowiaara 'ga. Mama'e tywera 'ga wapo. A'ere 'ga nopoiri futari jane rerowiar awi. A'eramū ki eta'waramū etee e'ŷina 'ga upe”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega rerowiaaramū jane ree. Jejui 'ga 'ā naitywet ma'ea rūi. Esage ma'e 'ga te. ² 'Ga futat 'ā janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe janee. Amanūmū janetywera 'Uwarete 'ga upe jane wi imoiawamū. A'ere 'ga najanema'e etee rūi janetywera mepyi. Ywy pewaramū janetywera juejue futat 'ga omepy.

³ Jarejuwarete 'ga je'ega renuw ire jane a'jea futat 'ga remiayuwa. 'Ga remi-ayuwaretea 'ā jane 'ga je'ega renuparamū. ⁴ Gā amū nipo 'jau, “Akwaap je Jarejuwarete 'ga”, 'jau. A'ere aipo 'jara 'ga o'meramū te 'ga 'i Jarejuwarete 'ga je'ega renuwe'em ire. I'me ma'eramū te ae poromū ae 'i akou. ⁵ 'Ga je'ega renuparamū jane 'ga futaa a'jea futat. A'eramū te ae a'jea futat ae 'i. “Je Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat”, 'jau jane. ⁶ Aipo 'jaramū ki mama'e esage etee peapo, Jejui Kristu 'ga 'jawerimū etee futat.

Pēporomutar iki pejejuee

⁷ Tejekoty'aawamū pē nupe je ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are. “Pēporomutar iki pē pejejuee. Pejejuka esage ki pejejuee”, 'jau 'ga rakue. Na'awamue rūi te 'ga 'ā aipo 'ga 'i janee rakue. Jejui 'ga rerowia ypy we futat te 'ā pejemu'e aipo are rakue. A'eramū pē aipo 'ga 'eawera kwaapa pejejemogyau. ⁸ Aipoa morogyta are je ka'arana kwasiari pē nupe. A'ere aipoa morogyta ymanera jemu'jagi morogyta yau 'jawe. Jejui 'ga aipoa morogyta are jane mu'eramū morogyta yau 'jawe futat janee. Jejui 'ga a'jea futat iporomutat jane ree. A'eramū ki jane 'ga 'jawe futat jareporomutaramū jarejuee. A'eramū nipo jane resakara 'gā 'jau, “A'jea futat Kristu 'ga 'ea ra'e”, 'jau nipo 'gā. 'Ga rure'emamū 'ā janepy 'gā weapyoe'emamū 'ga ree rakue. A'ere ako 'ga ruri jane mueapyou ojee ikue. Janereapyoe'em awi jane mueapyou ikue. Sā'ā jay renya ypytuna mojesa'gia numiamū. A'ere 'ā nomojesagi katu. Nan tee futat ako janepy 'gā neapyo'iramū etee Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. Jejui 'ga te ajee 'ā 'ut 'ara renyfuga 'jawe mama'e kwaawukaa katu katu janee, Jarejuwarete 'ga kwaawukaa janee. Jay reny 'jawewar awi jane mū'jāu 'ara renyfuga pype jane monoara 'jawe.

⁹ Gā amū nipo 'jau, “je 'ara renyfuga pypewara futat”, 'jau nipo 'gā. A'e reewi nipo 'gā niporomutari opytuna 'gā nee. A'eramū jane aipo 'gā kwaapa. Aipo 'gā ypytunaiwa pypewara futat. Poromū o'meramū. ¹⁰ Opytun are iporomutat ma'eramū te ae 'arimū wata ma'ea. Nitywi futari mama'e tywera pyu, jarejomote'aawa pyu Jarejuwarete 'ga upe. ¹¹ A'ere ae opytuna 'gā nee iporomutare'emamū ae ypytunaiwa 'jawewara pype wata ma'ea. Ypytunaiwa pype wata ma'eramū ae awawa kwaape'ema. Ypytunaiwa esaukare'ema ae upe. Eae'ema 'jawe ae mogyaukaa.

¹²⁻¹⁴ Pěē 'ā jejeuwa futat. Peenuw esage ki jeje'ega. Jejui Kristu 'ga ree 'ā 'ga Ruwarete 'ga pētywera moia pē nui pē katu'oka pē mogyau 'awamū. Jarejuwarete 'ga 'ā pē ikwaapa. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe.

Sawa'eramū pē nupe nanē je ka'arana kwasiari nū. Ywy apoe'emauwe Ako ma'e 'ga pekwaap pejejemogyau rakue. A'eramū je pē nupe nanē ka'arana kwasiaa nū.

Kunumīmet. Kūjāmet. Jejui 'ga perowiat pejejemogyau. A'eramū 'ā pē mama'e apowe'em mama'eukwaawa 'wyriara remifutar imū. Jejui 'ga pājē mū pejejepojekau mama'eukwaawa 'wyriara remiayuw awi. Jarejuwarete 'ga je'ega renupa pejejemogyau. A'eramū pē mama'e apou'jape'ema mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imū. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe.

¹⁵ Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gā 'ja'jawe ete kasi pē pejemogy ne. 'Gā nemifutara kasi pefutar ine. 'Gā nemifutar are pejejea mŷine'ema. Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gā 'jawe tee mama'e apo re pē nanē nepēporomutari Jarejuwarete 'ga

ree ne. ¹⁶ Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã mama'e tywera apo are etee ifuewet ajemogyau. Mama'e tywera resag ire 'gã aipo futaa. A'eramũ futat ojerowiaraiapa ajemogyau wemiapo a'wyre'em are etee futat. A'ere naJaneruwarete 'ga remifutara rũi aipoa. 'Ga ree iporomutare'ema 'gã nemiapoa te poromũ. ¹⁷ A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nemiapofera mateepapa etee. 'Gã nemifutara nanẽ nipo 'ga imateepapa etee 'gã nui nũ. A'ere jane Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e apoaramũ nipapawi. 'Ga pyri te jane oi jarejemogyau jareku'iramũ nakwaparimũ rũi futat.

Jejui 'ga ree iporomutare'emarete

¹⁸ Kunumĩmet. Kũjãmet 'jau. Jeje'ega ki peenup. Anurenure'i nipo mama'e teepap katu katuramũ. Peenup futat 'ã Jejui 'ga ree iporomutare'emarete 'ga rera rai'i. "Anurenure'i nipo Jejui 'ga ree iporomutare'emarete 'ga ruri", 'jau 'gã imome'wau pẽ nupe. A'jea futat 'gã 'ea. 'Awamũ miamũ kwaiwete Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã jemogyi. A'eramũ 'ã jane a'e are ikwaapa "owaẽm ja'wyja'wy ywy mateepaawa upe ra'e" 'e kwaapa. ¹⁹ Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã awau ojepe'au muku jane wi. Najane pyri 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nũi tãmẽjẽ futat. Jane pyri 'ga ree oporomutar ire amunipo 'ã 'gã nojepe'ai jane wi. Jane wi 'gã ooa 'gã jepe'aa 'gã okwaawukat janee. A'eramũ jane 'jau jarejaupe: "Najane pyri 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nũi tãmẽjẽ futat 'gã", 'jau jane jarejaupe.

²⁰ Jejui Kristu 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage mua pẽ nupe rakue, pẽ mu'jawamũ rakue. A'eramũ pẽẽ mama'e a'je kwaapa, Jejui 'ga mome'u a'jea futat. ²¹ Pẽẽ 'ã Jejui 'ga ree mama'e a'jea porogyta pekwaap. A'eramũ je ka'arana kwasiaa pẽ nupe. "Nepekwaawi", 'jawe'em je ikwasiaa pẽ nupe. Jejui 'ga mome'ua a'jea futat pẽẽ ikwaapa. Mama'e a'je kwaaparamũ ae mama'e a'jea etee futat imome'ui ajaupe. Nai'me ma'eramũ rũi ae morogyta esage mome'ui.

²² Awỹja te i'me ma'ea? "NaJejui 'ga rũi Janeruwarete 'ga remimurera" 'jara 'gã te poromũ e'i i'me ma'eramũ. Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã futat poromũ. 'Gã nuerowiari futari Jarejuwarete 'ga je'ega, 'ga ra'yra 'ga je'ega nanẽ nũ. ²³ "NaKu'jywa 'ga rũi Jejui 'ga Ruwaretea" 'e rerowiaara 'gã naJarejuwarete 'ga remiayuwa rũi ajemogy. A'ere "Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea" 'e rerowiaara 'gã a'jea futat Jarejuwarete 'ga remiayuwa.

²⁴ Jejui 'ga je'ega renupa ypy we futat 'ã pẽẽ 'ga rerowiaa rai'i. Aipoa morogyta ki a'jea futat perowiat pejemogyau. Aipoa morogyta a'jea futat perowiat pejemogyramũ, Janeruwarete 'ga ree pejemujaa a'jea futat. 'Ga ra'yra 'ga ree nanẽ pejemujaa nũ. ²⁵ Ymã we futat 'ã Kristu 'ga 'i oree ikue: "Tomogy pẽẽ orojepyri nakwaparimũ warãu rũi", 'jau 'ga oree ikue.

²⁶ 'Gã amũ nipo awau pẽ pyri o'meramũ pẽ nupe. "Tamomoirukat 'gã Jejui 'ga rerowiar awi 'jau kwy", 'jau 'gã ojeupe. Aipoa 'gã nee je ka'arana kwasiari imonou pẽ nupe. ²⁷ A'ere Jejui 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage muri pẽ nupe. A'eramũ 'ga 'Agesagea pẽ mu'jara. A'eramũ ki pẽẽ mũ moromu'jara futaru'jape'ema. 'Ga 'Agesagea a'jea futat pẽ mu'e mama'e a'je are. Ni'mei futari 'ga 'Agesagea. A'eramũ ki pẽẽ 'ga 'Agesagea pejemu'e renupa katu katu. A'e renupa pẽẽ pejemujaa Jejui 'ga ree.

²⁸ Kunumĩmet, kũjãmet 'jau. Jejui 'ga ree etee ki pejemujat. A'eramũ pẽẽ anure 'ga ruramũ pejejenosõue'em pejewau 'ga repejãna. Mama'e tywera apo re pejenosĩ 'ga rowase pejewaw ipe ne.

²⁹ Sikwaap jane 'ga jarejemogyau. "Jejui Kristu 'ga esagesage. Nuapoi 'ga mama'e tywera" 'ea jane ikwaapa. A'eramũ "ae mama'e tywera apoare'emamũ Janeruwarete 'ga ra'yramũ futat ajemogyau" 'ea nanẽ jane ikwaapa nũ.

3

Jejui 'ga rerowiaat

¹ Pēnea'ar iki “Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree” 'e are. A'eramū 'ga wa'yra 'ga Kristu 'ga rerowiaaramū 'jau jane: “Jera'yra pēē”, 'jau. A'ere Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā nokwaawi 'ga. A'eramū 'gā “Jejui 'ga rerowiaara 'gā Janeruwarete 'ga ra'yra futat” 'e are weapyoe'emamū. ² A'ere 'ā pēē jejekoty'aawa. Jeje'eg are ki peapyaka. A'jea futat a'e je pē nupe. 'Awamū futat 'ā jane jemogyi Jarejuwarete 'ga ra'yramū. Maran sipo 'ga jane rerekoi, sa'e te aje 'ā jane. Nikwaawi we jane aipoa. Esage te nipo 'ea etee aje 'ā jane sikwaap. Anure te nipo jane Jejui 'ga ruramū jane 'ga resagi. “Nan tāmējē pa 'ga ra'e”, 'jau nipo jane 'ga resaka. A'eramū te nipo “jane jemogyi 'ga 'jawe katu katu” 'ea jane sikwaap. ³ A'eramū nipo jane 'ga rapesakaramū juejue jarepoia jaretywer awi jarejekatu'oka. Jejui 'ga re'ā mama'e tywera pyu otywe'emamū futat. A'eramū jane 'ga rapesakaramū jarepoia mama'e tywera apo awi.

⁴ Mama'e tywera apoara 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiare'ema futat ajemogyau. Aipo 'gā futat itywet Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga je'ega renupare'ema 'gā itywetywet 'ga upe. ⁵ “Au ywy pe ako Jejui 'ga 'ua aetywera moiawamū ikue” 'ea jane ikwaapa. Nitywi futari mama'e tywera 'ga ree. ⁶ A'eramū jane 'ga ree ojemujat ma'eramū jarepoia mama'e tywera apo awi. Mama'e tywera apo awi ipoire'ema 'gā na'ga remiayuwa rūi. Nokwaawi 'gā 'ga.

⁷ Kunumīmet. Kūjāmet 'jau. Perowiat kasi i'me ma'e 'gā ne. “Jejui Kristu 'ga esagesage” 'jaramū ae 'ga rerowiarāmū futat. Mama'e esagea etee futat iapou. Aipo 'gā wesageramū Jejui 'ga 'jawe. ⁸ Mama'e tywera apoara 'gā te aje 'ā nia'wyrī futari 'ga upe. Mama'eukwaawa 'wyrīara remiayuwa futat 'gā. Iypy we futat 'ā mama'eukwaawa 'wyrīara mama'e tywera etee futat iapoi akou rakue, ywya Janeruwarete 'ga iapo ppyrauwe rakue. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga ruri mama'eukwaawa 'wyrīara pājē pojekau jui. A'eramū 'ga ifuakara muapap jui. Mama'eukwaawa 'wyrīara remiapoa mateepapa nanē 'ga ruri nū.

⁹ A'eramū wa'yramū ae rekoramū Janeruwarete 'ga U'agesage mua ae upe. A'eramū jane jarepoia mama'e tywera apo awi. Wa'yramū 'ga jane mogyi. A'eramū jane a'eramū mama'e tywera apou'jape'ema jarejemogyau. ¹⁰ Jarejuwarete 'ga ra'yramū jarejemogyia jane sikwaap. Mama'eukwaawa 'wyrīara remiayuwa 'gā jemogyia nanē jane ikwaapa. Mama'e tywera apoara 'gā, ajuee iporomutare'ema 'gā. Mīmera 'gā mama'eukwaawa 'wyrīara remiayuwa futat. NaJaneruwarete 'ga ra'yra rūi 'gā.

Pēporomutar iki pejejuee

¹¹ Peenup futat 'ā Jejui 'ga 'eawera, “pēporomutar iki pejejuee” 'ea 'ā pēē enupa futat. 'Ga rerowia ypy we futat 'ā pēē aipo 'eawera renupa rakue. ¹² Kaī 'ga 'jawe kasi sajemogy ne. Mama'eukwaawa remiayuwa futat aipoa kūima'e 'ga, Kaī 'ga rakue. A'eramū 'ga wewirera 'ga, Apeu 'ga jukau ekoete rakue. Ma'eramū sipo 'ga wewirera 'ga jukau ekoete rakue? 'Ga rewirera 'ga, Apeu 'ga, mama'e esagea etee wapo. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee 'ga mama'e apoi. A'ere Kaī 'ga mama'e tywera etee iapoi. A'eramū 'ga wewirera 'ga rerekoayau ee. A'eramū 'ga 'ga jukau rakue.

¹³ Pēē 'ā jerewirera 'jawe jee. Kūjāmeramū 'ā pēē jerenyra 'jawe 'jau. Jejui 'ga rerowiaaramū pejejemogyau. A'eramū nipo Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā oporomutare'emamū pē nee. A'ere kasi pēnea'at aipo 'gā nee pejejemogyau ne. ¹⁴ Jejui 'ga rerowiarāmū 'ā aeporomutaramū ajuee. A'eramū jane namama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e arūi. Jarewawa jane ikwaapa, “Ywag ipe jane oi Jarejuwarete 'ga pyri” 'ea jane ikwaapa. 'Ga rerowiare'ema 'gā te ajee 'ā mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'ea futat. Nojejuka esagei 'gā ajuee. Oporomutare'emamū nanē 'gā ajuee nū. A'eramū aipo 'gā awawe'em futat Jarejuwarete 'ga pyri. Muku te 'gā oi 'ga wi. ¹⁵ “Oporojuka ma'e 'gā

nooi Jarejuwarete 'ga pyri ywag ipe" 'ea jane sikwaap. A'ere ajuee iporomutare'emamũ ae oporojuka ma'e 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ "ajuee iporomutare'emamũ ae awawe'em 'ga pyri" 'ea nanẽ jane ikwaapa nũ. ¹⁶ Jejui Kristu 'ga ako amanũmũ janee ikue, jane ree 'Uwarete 'ga poromutara resaukaawamũ janee ikue. "A'jea futat 'ga poromutaramũ jane ree" 'ea jane 'ã ikwaapa. A'eramũ ki jane jareporomutaramũ jarejuee 'ga 'jawerimũ etee futat. "Je najemanũweri 'gã nee tejemuaẽmaw ipe", pe'je kasi ne. Pẽpota'wa ki pejejuee. ¹⁷ Amumeramũ nipo jane jaremama'e tywe'emamũ. A'eramũ ki imama'e ma'eramũ pemono amũ pejejaupe. Nan ae Jejui 'ga rerowiaaramũ mama'e apoi. Mama'ea ajaupe imonoare'emamũ sipo ae "Je Jarejuwarete 'ga arowiat", 'jau? Naani. O'meramũ te ae 'i poromũ. ¹⁸ A'eramũ ki pẽẽ pejeapyakau je'e are. Ajuee iporomutat ma'eramũ ae jopoari mama'e apou, mama'e monou ajaupe. Nanuara apo-ramũ janeporomutaramũ a'jea futat jarejuee. Mama'ea pejejaupe imonoare'emamũ kasi "Jeporomutat je ene ree", pe'je ekoete pejejaupe ne.

¹⁹ Jarejuee iporomutat ma'eramũ jane Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat iapou. 'Ga 'eawer imũ etee mama'e apo re "ae 'ga ra'yramũ futat ae jemogyi" 'ea jane ikwaapa. A'eramũ ae 'ga 'eawer imũ etee mama'e apou ajemogyau ojenosõue'em 'ga rowase awaw ipe. ²⁰ Jarejuwarete 'ga rerowiar ire nipo pẽẽ mũ mama'e tywera apou. A'eramũ nipo pẽẽ pejepoyje'emamũ Jarejuwarete 'ga upe. "Awamũ Janeruwarete 'ga niporomutari je ree", 'jau nipo pẽẽ. A'ere 'ga 'ã mama'e kwaapararetea. A'eramũ 'ga jarejeupe jane 'e kwaapa. A'ea 'ga okwaap agawewi futat. A'etea 'ga niporomutapawi pẽ nee, mama'e tywera pẽẽ iapo re. ²¹ A'eramũ jane 'ga jarefutara kwaaw ire jarejenosõue'em jareje'ega 'ga upe. ²² Oje'ega jane enuwamũ 'ga mama'e mua janee. Ojeupe jane enũjamũ 'ga imua jane upe. Janeremienũiwera mua janee, wemifutar imũ etee jane mama'e apo re. ²³ "Perowiar iki jera'yraretea, Jejui Kristu 'ga", 'jau 'ga janee ikue. "Pẽporomutar iki pejejuee Kristu 'ga 'eawer imũ etee futat", 'jau 'ga janee ikue. ²⁴ Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamũ jane jarejemujaa 'ga ree. 'Ga nanẽ akou jane pype futat nũ. U'agesagea 'ga imua janee ikue. A'eramũ 'ga 'Agesagea jane mueapyou jane pyri 'ga reko are.

4

Janeruwarete 'ga 'Agesage

¹ Kunumĩmet, kũjãmet 'jau. Pẽẽ 'ã jejekoty'aawa. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Perowiat kasi kamẽsĩete tekotee 'gã porogytaa ne. Kwaiwete 'ã 'gã jemogyi okwasi'wau oporogytau tesirũmeruu. "Jarejuwarete 'ga 'Agesagea je mut pẽ mu'jaukaa jee", 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. A'ere kasi 'gã porogytaa perowiaraiw ine. 'Gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u teera. Peenup katu katu ra'ne ki 'gã je'ega. "A'jea futat sipo 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'gã 'i akou", 'jau etee ki pẽẽ pejejaupe. ² "Maranuara sipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea wereko?" 'jau nipo pẽẽ pejejeupe. Tamu'e pẽẽ ee 'jau. 'Gã je'ega peenup katu katu. "Jejui 'ga futat Jarejuwarete 'ga remimurera. Ae 'jawe futat 'ã 'ga wa'yra 'ga muri janee rakue. Sã'ã ae 'ara kunumĩakynamũ ra'ne. A'ere 'ã ae waranupa. Nan tee futat 'ga wa'yra 'ga muri kunumĩakynamũ janee rakue, 'awa ywy pe rakue" 'jara 'gã tee 'ga 'Agesagea wereko. ³ "Naaeramũ rũi nipo Jejui Kristu 'ga ruri. Inãinã'nĩ te nipo 'ga ruri" 'jara 'gã 'ga 'Agesage rerekware'ema futat. Aipo 'jara 'gã 'ga ree iporomutare'ema 'gã te poromũ. "Anure nipo Jejui 'ga ree iporomutare'emarete 'ga ruri" 'ea 'ã pẽẽ enupa. A'ere 'ã 'awamũ futat 'ga 'jawewara 'gã amũ nuri akou o'meramũ janee.

⁴ Kunumĩmet, kũjãmet 'jau. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga 'ã U'agesage mua pẽ nupe, pẽnerekwaramũ rakue. 'Ga pãjẽa te 'ã a'jea futat ifuakat, 'au ywy pewara 'gã pãjẽ apyraapa. A'eramũ pẽẽ 'ã a'eramũ wejue i'me ma'e 'gã porogyta rerowiare'ema. I'me ma'e 'gã 'ã mama'eukwaawa 'wyrara remiayuwa. A'ere pẽnerekwara pãjẽa 'ã mama'eukwaawa 'wyrara pãjẽ apyraawi 'ã a'jea futat. ⁵ Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gã 'awa ywy pewara etee omome'u ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete

'ga rerowiare'ema 'gā etee futat 'gā je'ega rerowiaa ajemogyau. ⁶ Jane 'ā Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat. A'eramū 'ga kwaapara 'gā wapyakau janeje'eg are. A'ere 'ā 'ga remiayuwe'ema 'gā nuapyakai janeje'eg are. A'eramū jane 'gā kwaapa. Janeje'ega renupara 'gā Jarejuwarete 'ga 'Agesagea wereko. 'Ga 'Agesagea jane mu'jau mama'e a'je are tee. A'eramū 'ga 'Agesage rerekwara 'gā wapyakau janeje'eg are. A'ere i'me ma'e rerowiaara 'gā mama'eukwaawa 'wyrara remiayuwa futat. A'eramū 'gā wapyakawe'em janeje'eg are.

Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e

⁷ Kunumīmet, kūjāmet 'jau. Janeruwarete 'ga a'jea futat iporomutat jane ree. A'eramū 'ga oje'jawe futat jane moporomutarukaa jarejee. Jarejee iporomutat ma'eramū jane Jarejuwarete 'ga ra'yramū futat. 'Ga kwaapa nanē nū jane. ⁸ Ywawuje etee 'ā Janeruwarete 'ga poromutaramū ae ree pāwē pāwē etee futat. 'Ga futat te 'ā ae ree ipota'wa ma'ea ako. A'eramū ajuee iporomutare'ema 'gā 'ga kwaape'ema futat. ⁹ Wa'yrarete 'ga ako 'ga imua jane katu'okawamū ikue. Majepei tee agawewi 'ga ra'yrarete 'ga. A'etea ako 'ga 'ga amut wemiarame'ema 'jawe ikue. Jane ree jemuaēmaw ipe te 'ga wa'yra 'ga murukari ijukaukaa 'au ywy pe jane, jane katu'okawamū. Ma'eramū 'ā jane a'jea futat Jejui 'ga rerowiaaramū nipo 'ā jane jemogyi jareku'iramū. Nakwaparimū rūi futat nipo 'ā jane jarewau jarejemogyau jareku'iramū 'ga pyri. A'eramū 'ā jane "Ga 'ā iporomutat jane ree" 'e kwaawi. ¹⁰ Najane ra'ne rūi te 'ā Jarejuwarete 'ga ree janeporomutat rakue. 'Ga ra'ne tāmējē futat te 'ā iporomutat jane ree rakue. A'eramū ako 'ga wa'yra 'ga muri janetywera jane wi imoiawamū ikue. A'e are jane 'ā Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree 'e kwaapa. Jarejeapyoramū 'ā jarejemogyau jarejee 'ga poromutar are.

¹¹ Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree. A'eramū ki jane nanē jareporomutaramū jarejemogyau jarejee. ¹² Nitywi futari ae mū Jarejuwarete 'ga resakaramū. A'ere jarejee janeporomutaramū Janeruwarete 'ga rekoi futari jane pyri. Ma'eramū 'ā jane poromutaramū a'jea futat 'ga ree.

¹³ Janeruwarete 'ga 'ā U'agesage mua imogeu jane pype. A'eramū 'ā 'ga 'awamū ajemogyau jane pyri. Jane nanē jarejemujaa 'ga ree. Aipoa jane sikwaap. ¹⁴ Orojemiesagera ete ore imome'wau: "Janeruwarete 'ga ako wa'yrarete 'ga amut 'awa ywy pewaramū ae katu'okawamū ikue" 'ea ore imome'wau. Ore 'ā 'ga ra'yra 'ga Jejui 'ga resakarera futat. Ma'eramū 'ā ore imome'ui pē nupe. ¹⁵ "Jejui 'ga Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga futat" 'jara 'gā pyri etee Janeruwarete 'ga rekoi. Aipo 'jara 'gā 'ga jekoty'aawa futat. ¹⁶ "Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree" 'ea nanē 'ā jane ikwaapa erowiaa 'jau 'ā jane. A'jea futat aipo 'ea.

Janeruwarete 'ga iporomutat ae ree. A'eramū jane jarejee iporomutat ma'eramū jarejemujaa 'ga ree. Jane pyri futat 'ā 'ga rekoi. ¹⁷ 'Ga ree ojemogypyk ma'eramū jane jareporomutaramū 'ga ree. Jareporomutaramū jarejee nanē nū. A'eramū jane wowase 'ga jaremajatykaaw ipe jarejenosōue'em jarejatykau 'ga upe. Jejui 'ga rekwawera 'jawerimū jareko re jane nikyjei futari 'ga pyri jareo awi. ¹⁸ Janeporomutat jane 'ga ree. A'eramū jane jarekyjawe'em futat 'ga wi. Wea'are'emamū ae wereko tywer are. Naerereko tywera'uweri 'ga ojee iporomutat ma'eramū. 'Ga je'ega rerowiare'ema 'gā tee a'jea futat okyje ajemogyau 'ga wi.

¹⁹ Janeruwarete 'ga ra'ne futat oporomutaramū jane ree rakue. A'eramū jane 'awamū jarejemogyau 'ga ree iporomutat ma'eramū. Jarejee nanē jareporomutaramū nū. ²⁰ 'Ga amū nipo 'jau "Jeporomutat je Jarejuwarete 'ga ree", 'jau nipo 'ga. A'ere nipo 'ga aipo 'e reewi niporomutari Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū nee. Maran sipo 'ga a'eramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee oporomutare'em ire "Jarejuwarete 'ga ree jeporomutaramū", 'jau akou. Wesak agawewi te 'ā 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gā. A'etea oporomutare'emamū 'gā nee. Nuesagi futari 'ga Jarejuwarete 'ga. A'jea sipo aipo 'ga Jarejuwarete 'ga ree

iporomutat ma'ea? Naani. ²¹ Ymā te Jejui Kristu 'ga 'i ikue: “Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramū ki pēporomutat pejejee”, 'jau 'ga janee ikue.

5

Mama'e tywera apo awi opoit ma'e

¹ “Jejui 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat” 'e rerowiaara 'gā juejue Janeruwarete 'ga ra'yra. Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e 'gā nanē oporomutaramū 'ga ra'yramū ajuee nū. ² A'jea futat jareporomutaramū Jarejuwarete 'ga ree, 'ga remimu'efer imū etee futat jane mama'e apou jarejemogyau. A'eramū te ae “a'jea futat jeporomutaramū 'ga ra'yra 'gā nee” 'e kwaawi nanē nū. ³⁻⁴ Jarejuwarete 'ga ree jareporomutaramū jane 'ga je'ega renupa katu katu. 'Ga je'ega renuw ire jane jarejemogyau 'ga ra'yramū futat. Opājēa 'ga imua janee. A'eramū 'ga je'ega renuwa waye'emamū janee. Werowiaaramū Jejui 'ga jane mamuakaa mama'e tywera apo awi. ⁵ Maranuaramū sipo ae poiri mama'e tywera apo awi? Jejui 'ga rerowiaara 'gā etee te. “Jejui 'ga a'jea futat Jarejuwarete 'ga ra'yraretea” 'jara 'gā etee te nuapoi mama'e tywera.

Jejui 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea

⁶ Jejui Kristu 'ga ako ojepymīukaaw ipe ojesaukaa katu katu janee ikue. Pykau 'jawe futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua ojypa 'ga ree ikue. A'e are 'ga ojekwaawukaa katu janee. “Janeruwarete 'ga ra'yra futat 'ga ra'e” 'e kwaawukaa katu janee ikue. A'ere jane na'ga pymīawer are etee rūi 'ga kwaawi. 'Ypeywar are 'ga omu'amaw ipe owy reko'wokawer are nanē futat 'ga jekwaawukari janee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga kwaawukaa janee. A'jea futat aipoa. Ni'mei futari 'ga 'Agesagea. ⁷ Aipo resakawera Jejui 'ga kwaawukaa janee. ⁸ Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga pymī are 'ga kwaawukaa janee. 'Ga ry reko'wokawer are nanē nū. Mīmera mama'e resakawer are jane “Jejui 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat” 'e kwaapa 'agamū. ⁹ Jarejo'eawera 'ā jane erowiaa jepi. A'ere Janeruwarete 'ga 'ea ae mū 'eawera apyraawi. Jejui 'ga upe 'ga 'jau: “Koromū jera'yrarete 'ga”, 'jau 'ga Jejui 'ga mome'wau oree. U'eawer imū etee 'ga wa'yra 'ga rerowiarukaa janee. ¹⁰ Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga rerowiarāmū ae 'jau ojeupe. “A'jea futat Janeruwarete 'ga 'i”, 'jau ae akou ojeupe. A'ere Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā 'i “o'meramū te 'ga 'i”, 'jau etee 'gā 'ga upe, 'ga je'ega rerowiare'emamū. Nuerowiari futari 'gā 'ga ra'yra 'ga mome'ua. “Koromū futat jera'yrarete 'ga” 'ea 'gā nuerowiari ajemogyau. ¹¹ “Jera'yrarete 'ga amanū pē katu'okawamū. A'eramū 'ga werowiaaramū pē mogyau namutat oje'jawe. A'eramū nipo pē pejemanū re pejejua 'au pejejemogyau ore pyri jera'yra 'ga rerowiaaramū pē nakwaparimū warāu rūi futat”, 'jau Janeruwarete 'ga janee rakue. ¹² 'Ga ra'yra 'ga rerowiaara 'gā ajemogyau namutat 'ga 'jawe. Amanū re awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū warāu rūi futat. A'ere 'ga ra'yra 'ga rerowiare'ema 'gā nooa'uweri 'ga pyri amanū re. Muku te 'gā oi 'ga wi.

Jejui 'ga ree ki pejemogyppyk

¹³ Jejui 'ga ree pejemogyppyk pejejemogyau. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe, pē mu'jau Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogy are. ¹⁴ “Ojeupe mama'ea jane enūjamū 'ga apyakai janeje'eg are, wemifutara mama'ea ojeupe jane enūjamū” 'ea 'ā jane ikwaapa. A'eramū jane 'ga remifutar imū mama'e renūi awi jarekyjawe'em futat. ¹⁵ “Janeje'ega renuw ire 'ga janeremienūiwera mama'e mua janee” 'ea jane ikwaapa futat.

¹⁶ Jejui 'ga rerowiaara 'ga amū nipo mama'e tywera apou akou. A'ea nipo pē esaka. A'ere aipoa namama'eukwaawa rapyaw ipe ae monoukara rūi nipo aipo 'ga remiapofera mama'e tywera. A'eramū pē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, aipo mama'e tywera apoarera 'ga ree. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga tywera moia 'ga wi 'ga momyauu nū. A'ere mama'e tywera mū mama'eukwaawa rapyaw ipe ae monoawa

futat. Aipoa mama'e tywera apoara 'ga ree te kasi ajee peporogyta Jarejuwarete 'ga upe ne, a'e je pē nupe. ¹⁷ Mama'e tywera juejue iapoa nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. A'ere 'ga ajepeja mama'e tywera moiri jane wi ojeupe jane je'egamū.

¹⁸ Jarejuwarete 'ga ra'yramū jane mama'e tywera niapoi futari jarejemogyau au'jeteramū. Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga te 'ã jane a'gu mama'eukwaawa 'wyrīar awi. A'eramū jane pojekawarūme'em Jejui 'ga wi. ¹⁹ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū jane 'ga remiayuwa futat. A'ere Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã mama'eukwaawa 'wyrīara remiayuwamū futat 'gã jemogyi najuejue etee. ²⁰ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga, Jejui 'ga 'ã, 'ua 'awa ywy pe 'Uwarete 'ga kwaawukaa jane. 'Ga Ruwarete 'ga Maireteetea futat. A'eramū 'ã jane 'awamū jarejemujaa 'ga ree. 'Ga ra'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga ree nanē jane jarejemujaa nū. Janeruwarete 'ga 'ã a'jea futat ae mogyararetea. A'eramū “je rerowiaara 'gã amanū re 'ua je pyri ajemogyau nakwaparimū warāu rūi futat”, 'jau 'ã 'ga rakue. A'jea futat aipo 'ga 'ea.

²¹ A'eramū je 'jau pē nupe: “Pēnoryp kasi maira'me a'agaw are ne. Jarejuwarete 'ga te ki pemuoryp, 'ga ra'yra 'ga reewe”, 'jau je pē nupe.

Kweramū etee jeremimome'ua.

2 Juā

'Awa ka'arana upe nanē 'gā 'i, “Juā 'ga remikwasiarera”, e'i 'gā ymā we rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'gā nupe.

¹ Ka'arana je akwasiat enee, Waip. Je 'ā Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyrīaramū. Ene 'ā Jarejuwarete 'ga remipyūrūmeramū. A'eramū je ka'arana kwasiaa enee. Enera'yra 'gā nupe nanē je ikwasiarere enee reewe nū. Jejekoty'aawa 'ā pēē. A'ere 'ā najejekoty'aawa etee rūi pejemogy. Morogyta a'je rerowiarareteramū ore najuejue etee ore oroporumutaramū pē nee. ² Morogyta a'jea te 'ā jane sirowiat. A'eramū 'ā jane 'agamū jareporomutaramū jarejemogyau jarejuee. Morogyta a'je renuparamū 'ā jane ee etee futat jarejea'aramū jarejemogyau. Nateepawi aipoa.

³ Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ā 'ga ra'yraretea futat. Afutat je 'gā nesagea jarejerekoa. Jarejee 'gā jemuaēma nanē je ifutaa nū. Jaremopy'ata'waa nanē je ifutaa nū. Morogyta a'je kwaaparamū jane jareporomutaramū jarejuee.

Janeporomutar iki jarejuee

⁴ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i janee rakue: “Jeje'ega morogyta a'jea futat. A'eramū ki pēē enuparamū enupa katu. Je'eawer imū etee mama'e apou pejemogyau”, 'jau 'ga rakue. Ma'eramū 'ā enera'yra 'gā amū Jarejuwarete 'ga je'ega renuwi ajemogyau. Morogyta a'jeu etee 'gā mama'e apoi ajemogyau 'e renupa tekui'ramū. ⁵ A'eramū je 'awamū 'jau enee ī: Janeporomutar iki jarejuee, jarejekau esage jarejuee, 'jau je enee ī. Nomorogyta yau arūi te 'ā aipoa. Jejui 'ga rerowia ypy we futat te 'ā aipo 'ea erenup rai'ī. ⁶ 'Ga ree jareporomutaramū Jarejuwarete 'ga je'ega renupa jarejemogyau. 'Ga kwaapa ypy we 'ā “Ga je'ega peenup” 'ea pēē ikwaapa. ⁷ Kwaiwete 'ā 'ga je'ega renupare'ema 'gā jemogyi. Ae moryteera 'gā. A'eramū je 'jau pē nupe: Pejea'gu ki pejemogyau 'gā nui. I'me ma'ea 'gā. “Naae 'jawe rūi Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri ikue. Ināinā'nī te 'ga 'ga muri”, 'jau futatee 'gā awau kwe pewara 'gā mu'jau. A'ere aipo 'jara 'gā i'me ma'ea te. Aipo 'jara 'gā niporomutari Jejui Kristu 'ga ree. ⁸ A'eramū ki pēē aipo 'gā nui pejejea'gwau. Perowiat kasi 'gā 'mea ne. 'Gā 'mea pēē erowīaramū pejepoia Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. A'eramū 'ga ojeupe pēporowyky repya namuri pē nupe ne. Ojewi pepoire'em ire te nipo Janeruwarete 'ga pē mepyau ojeupe pēporowyky are.

⁹ Kristu 'ga je'eg awi opoit ma'e 'gā naJaneruwarete 'ga remiayuwa rūi. A'ere Kristu 'ga je'ega rerowiaara 'gā jemogyi Jarejuwarete 'ga remiayuwareteramū. Kristu 'ga remiayuwamū nanē 'ā aipo 'gā nū. Aipo 'gā pyri Janeruwarete 'ga rekoi, wa'yrarete 'ga retee futat. ¹⁰ A'eramū ki pēē pejeje'wyr ipe pejemu'jat tywera 'gā amū waēmamū, 'gā mogeukare'ema pejejog ipe. Peapeje'eg nanē kasi 'gā ne. ¹¹ Kasi a'e pe pejejog ipe 'gā moge re pēē 'gā 'jawe ete pejemogy ne. Pejejog ipe i'me ma'e 'gā moge re nipo pēē 'gā 'jawe futat pejemogy. A'eramū pēē pejejea'gwau i'me ma'e 'gā nui.

¹² Kwaiwete jeporogytaweramū enee. A'ere je ka'aran are najeporomome'uweri enee. Je retea tāmējē tamome'u enee 'jau, peu ene pyri teo re 'jau. A'eramū te nipo jane porogyta esagei jarejaupe kwaiwete. A'eramū nipo jane jareku'iramū jarejemogyau ee.

¹³ Enerykiera ēē nanē Jarejuwarete 'ga remipyūrūmera nū. A'eramū ēē ra'yra 'gā oje'ega monou pē nupe, pē futaa.

Kweramū etee jeremimome'ua.

3 Juã

'Awa ka'arana upe nanẽ 'gã 'i, "Juã 'ga remikwasiarera", e'i 'gã ymã we rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou Gaio 'ga upe.

¹ Ka'arana je akwasiat imonou enee, ki Gaio. Jejui 'ga rerowiaara mũ 'gã nupe 'wryriaramũ je 'ã. Ene 'ã nanẽ 'ga rerowiaaramũ. A'eramũ ene jejekoty'aawareteramũ ekou.

² Afutat je enerekoa jaruete. A'eramũ je teje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe ene ree: "Gaio 'ga ojemujat ene ree rai'i. Eneje'ega 'ga werowiat nanimenime akou. A'eramũ 'ga akou esage ene upe. A'eramũ je jaruete 'ga reko futaa. 'Ga jero'wue'ema je ifutaa. 'Ga upe mama'e mura nanẽ je ifutaa nũ", 'jau je 'ga upe ene ree te'ÿina.

³ Janerewirera 'jawewara 'gã 'uramũ ene mome'wau jee. "Morogyta esageu ete futat Gaio 'ga rekoi mama'e apou", 'jau 'gã jee, ene mome'wau. A'ea je maku'iu kwaiwete ene ree. ⁴ "Enera'yra 'jawewara 'gã ajemogy Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Morogyta a'jeu etee 'gã jemogyi mama'e apou" 'ea je maku'iu kwaiwete, mama'e mũ ree jeku'i apyraapa.

⁵ Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat 'ã ene jarejewirera 'jawewara 'gã nerekou esage. Epojejuka esageramũ 'gã nee. Eneremiesage'ema 'gã agawewi 'ã. A'etea 'ã ene epojejuka esageramũ 'gã nee. Nanuara futat te 'ã Janeruwarete 'ga amuoryp. ⁶ 'Au ore pyri 'gã 'ua ene mome'wau oree jepi. "Esage te Gaio 'ga oree. Ore poaa esage", 'jau 'gã 'ua ene mome'wau oree jepi. Jarejuwarete 'ga muorypaw ipe ore jatyka ore ruwamũ 'gã imome'wau oree ai'i. Ejewi 'gã amũ ataramũ ki ene 'gã poaa mama'e monou 'gã nupe 'gã nemirerooramũ. Jarejuwarete 'ga upe te 'ã 'gã porowykyi ajemogyau. A'eramũ ene 'gã poaa. Jarejuwarete 'ga rereko 'jawe ene 'gã nerekou esage. ⁷ Kwe pe awau Jejui 'ga mome'wara 'gã nuenũi mama'ea 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. ⁸ A'eramũ jane te ki mama'e monou 'gã nupe 'gã poaa. Jane 'gã poaa 'eramũ jane 'gã pyri oporowyky ma'e 'jawe jarekou 'gã nupe.

⁹ Ka'arana je omono ikwasiaa peu ene pyriwara 'gã nupe ai'i, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe ai'i. A'ere Tiotrifi 'ga nuerowiari etee jeje'ega ai'i. "Je te toko 'wryriaramũ 'gã nupe 'jau kwy", 'jau etee 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga wapyakawe'em jeje'eg are. ¹⁰ Ma'eramũ nipo je ene pyri teo re 'ga tywera mome'ui pẽ nupe. Oje'egaiwamũ 'ga jee ai'i. A'ere 'ga 'mea te 'ga rerekoi. A'ere naporomũ etee rũi futat 'ga tywera. Ojeupe janerewirera 'jawewara 'gã Jejui 'ga mome'wara 'gã waẽmamũ 'ga 'gã mogerukare'ema wog ipe. Tekotee 'gã nog ipe 'gã nekoa miamũ futat 'ga ifutare'ema. Jejui 'ga rerowiaara 'gã jatykaaw awi 'ga 'gã mogearama 'gã mũ'jãu.

¹¹ Mama'e esage apoar are etee ki ejemu'e ekou. Mama'e tywera apoara 'gã nee kasi erejemu'e ne. Mama'e esage apoaramũ ae Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ futat. Mama'e tywera apoara 'gã nokwaawi futari Jarejuwarete 'ga.

¹² "Demetriu 'ga te ajee esage ma'eramũ ako", 'jau janerewirera 'jawewara 'gã jee ai'i. Nanuara te a'jea esage imome'ua. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea nanuara 'gã poaa aipo mome'waukaa 'gã nupe. Je 'ã a'jea futat 'ga mome'wararetea. A'jea futat 'ã je'ea je rekoramũ. Aipoa 'ã erekwaap futat.

¹³ Kwaiwete je remimome'ua numiamũ. A'ere je ka'aran are najeporomonoweri ee enee. ¹⁴⁻¹⁵ Je retea tãmẽjẽ taporogyta enee 'jau. Jeowet je ene pyri. Anurenure'i nipo je oi. A'eramũ tãmẽjẽ saporogyta jarejupa 'jau.

Epy'ata'wa ki ekou. "Janejekoty'aawa 'ga oje'ega amut janee rai'i", ere ki jarejekoty'aawa 'gã nupe najuejue etee futat. Enejekoty'aawa 'gã nanẽ oje'ega monou enee, ene futaa nũ.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

Judas

Judas 'ga 'awa ka'arana kwasiaa rakue. “Tiago 'ga rewireramũ je” 'jau 'ga. A'eramũ 'ga nanẽ Jeju 'ga rewirera nũ. (Maku 6.3)

Ka'arana 'ga ikwasiaa imonou Jeju 'ga rerowiaara 'gã nupe 'gã mu'akwaawamũ. “Pejea'gu ki moromu'jat tywera 'gã nui. Perowiat kasi 'gã ne”, 'jau 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe.

¹ Je te 'ã Judas. Jeju Kristu 'ga upe mama'e apoara je. Tiago 'ga rewireramũ je 'ã. A'eramũ je ka'arana kwasiaa pẽ nupe, Jarejuwarete 'ga remimũ'ëmeramũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga pẽ mũ'ëi pẽ mogyau wa'yramũ rakue. Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea futat. Oporomutaramũ 'ga pẽ nee. A'eramũ Jeju Kristu 'ga pẽ a'gwau mama'e tywer awi. A'eramũ je pẽ nupe ka'arana kwasiaa inuga.

² Afutat je Jarejuwarete 'ga jemuaẽma kwaiwete pẽ nee. Pẽ mopy'ata'wa, pẽ nee 'ga poromutat. Mĩmera nanẽ je ifutaa nũ.

³⁻⁴ Pẽẽ 'ã jejekoty'aawamũ. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. “Janeruwarete 'ga jane katu'ok jane mogyau wemiayuwamũ” 'ea takwasiat imonou 'gã nupe 'jau kwy, 'jau je tejeupe te'ÿina numiamũ. Janeruwarete 'ga oje'ega mua janee, jane erowiarãmũ. A'e are je teporokwasariweramũ te'ÿina. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã amũ oi o'meramũ pẽ nupe rai'i. Jemime 'gã oi morogyta 'me mome'wau pẽ nupe rai'i. Jeju Kristu 'ga etee te 'ã Janejararetea. A'ere 'ã i'me ma'e 'gã 'ga mome'u kwakuwi etee. “Najanejara rõi Jeju Kristu 'ga. Jarejemifutar imũ etee te jane mama'e apoi”, 'jau futatee 'ã i'me ma'e 'gã pẽ nupe rai'i. A'ere 'ã nanuara 'gã nee Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari inuga ymã we rakue. “Mama'e ekoete are ete ajamu'jara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'ea futat”, 'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa inuga rakue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa pẽ nupe, i'me ma'e 'gã je'ega rerowiar awi pẽ mosĩawamũ. Pepoit kasi morogyta a'je awi ne, 'jau je pẽ nupe. Jeju 'ga ree etee futar iki pejemogypyyk.

⁵ A'eramũ je pẽ muea'aa pẽnemikwaawer are. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Israeu juapyr-era 'gã nenũ'ëi Egitu ywy awi rakue. A'etea 'ga 'ã anure werowiare'emamũ omomap wemienũ'ëmera 'gã amũ rakue. Nuerowiari 'gã 'ga. A'eramũ 'ga 'gã momapa rakue.

⁶ Ywagipewara 'gã amũ nanẽ 'ã rakue nũ. “Tejemifutar imũ etee te je mama'e apoi tekou”, 'jau 'gã 'ã ojeupe rakue. Nuenowi ete 'gã Janeruwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'gã ũ'jãu ywag awi rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã monou ypytunaiwa pype 'gã pofaa 'gã mogyau. Namutamutat 'ga 'gã mu'ama peu. Peu futat 'gã u'ama Jeju 'ga rowase ae jatykaawa 'ara upe iwaẽma rapesaka. Aipo 'ara rupi tãmẽjẽ nipo 'ga 'gã nesaka nũ. A'eramũ futat nipo 'ga 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁷ Sodom ipewara 'gã nee nanẽ je pẽ muea'aa nũ. Gomora pewara 'gã nee, ipyriu'i ajemogy ma'e 'gã nee nanẽ nũ. Ywagipewara 'gã 'jawe 'gã Ku'jywa 'ga je'ega nuenuwi. A'eramũ 'gã kũima'erauwe ojo'wau. A'eramũ Janeruwarete 'ga tata monou imojypa 'gã nee, 'gã apisaupap rakue. A'eramũ jane “Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã wereko tywerete” 'e kwaapa. Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã monoukari mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tataa owepe'ema futat.

⁸ Nan nipo pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã mama'e tywera apoi ymã ako ma'efera 'jaw-erimũ. A'eramũ nipo 'gã nanẽ ojemote'aa Jarejuwarete 'ga upe nũ. Ku'jywa 'ga je'eg are jẽmĩ nipo 'gã wea'are'emamũ. Mama'e tywera apo are etee nipo weapyoramũ. Ywagipewara 'gã we nipo 'gã ikurapa ekoete ajemogyau. ⁹ A'ere ywagipewara 'gã 'wyriara 'ga miamũ te 'ã, Migeu 'ga nakurawi mama'eukwaawa 'wyriara rakue. Moisesi

'ga manūnamū Migeu 'ga mama'eukwaawa 'wyriara mui Moisesi 'ga reumer are rakue. A'etea 'ga nakurawi mama'eukwaawa 'wyriara “Je taroo Moisesi 'ga reumera”, 'jau ojeupe mama'eukwaawa 'wyriara 'eramū rakue. “Janeruwarete 'ga te nipo ene rereko tywerete”, 'jau ete Migeu 'ga, oje'ega moywyräfene'ema jupe rakue. ¹⁰ A'ere 'ā pē nupe 'ut ma'e 'gā nanarūi. Ajamue ekoete 'ā wemikwaawe'ema mama'e are. Wemiapoapoa etee futat ae mama'e wapo. Sā'ā kasurua 'ā wea'are'ema mama'e are. Mama'e upe 'ā opajai ekoeteramū etee. Nan tee futat moromu'jar a'wyre'ema 'gā. Naea'ari mama'e esage are. ¹¹ Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gā nerekou tyweaete 'gā tywer are. Ymā 'ā Kaī 'ga oporerekoaywereteramū wewirera 'ga ree rakue. Nan pē mu'jar a'wyre'ema 'gā Kaī 'ga 'jawe 'ga jemogyi. Parāu 'ga 'ā mama'e a'je'ema ete iapou ka'aranūū are rakue. Kore 'ga nanē 'ā Janeruwarete 'ga je'ega renupe'ema rakue. Mīmera 'ga 'ā oje'eganuwe'emamū Jarejuwarete 'ga upe rakue. Aipo 'gā 'jawe ajee 'ā pē mu'jar a'wyre'ema 'gā jemogyi pē pype. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'gā 'jawerimū etee futat 'gā monou mama'eukwaawa rapyaw ipe anure.

¹² Pejejomajatykau pejejomojemi'waa pejejee pejeporomutara resaukaawamū. A'ere nipo 'gā amū poyjeteeteramū 'ūina ojetee ojemi'waa mama'e 'waupap ajau. Weawrywamū nanē nipo 'gā amū ajemogyau nū. Ojemote'aa ae nanuaramū ajemogyau ojopype. Amana rowoky'a tee 'jawe 'gā. Sā'ā amana rowoky'a tee resakawe ae “Kwe amana ruri janee”, 'jau 'ā jane. A'ere 'ā nokyri. Nan tee futat moromu'jar a'wyre'ema 'gā jemogyi pē pype. Moromu'jara futat 'gā numiamū. A'ere 'gā mama'e a'je are nepē mu'ei. Sā'ā y'wa 'ywa 'ae'ema iypiwera 'jawe i'ae'ema. A'eramū 'ā ijaramū etyka, apo mososoka ywy awi. A'eramū taetu 'ā u'ae'emamū. Oypiwamū taetu. Nan pē mu'jar a'wyre'ema 'gā nuapoi mama'e esagea. ¹³ Sā'ā 'y ryjuapia mama'e tywera rerooa ejara ywy'a'marimū. Nan pē mu'jar a'wyre'ema 'gā mama'e tywera apoi pē neape. Jaytatajāna 'ā ae esaka. 'Yē'ē raapara 'gā 'ā jaytata are amā'jāu wape kwaapawamū. A'ere jaytatajān are amā'ē re amunipo 'ā 'gā ka'jami etee. Nan pē mu'jar a'wyre'ema 'gā. Nepē mu'e esagei 'gā Jarejuwarete 'ga ree. A'e 'gā Janeruwarete 'ga omono muku ojewi anure. Ypytunaiwuu pype imomytau nakwaparimū warāu rūi futat.

¹⁴⁻¹⁵ Enoki 'ga 'ā ymā we Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gā mome'wau tāmējē rakue, pē mu'jar a'wyre'ema 'gā mome'wau tāmējē rakue. “Anure nipo Janejararete 'ga ruri ae resaka. Kwaiwete nipo 'ga ywagipewara 'gā nerua ojeupi. A'eramū nipo 'ga ojee iporomutare'ema 'gā nupe 'jau: ‘Mama'e tywera etee peapo jepi. Je kuraw etee pejepe jepi’, 'jau nipo 'ga ojee iporomutare'ema 'gā nupe. A'e 'gā nipo 'ga omono mama'eukwaawa rapyaw ipe ojewi”, 'jau Enoki 'ga rakue.

Ymā ae ppyfera 'ga Atāu 'ga juapyrera 'ga te poromū Enokiramū rakue. Pē nupe owaēm ma'e 'gā 'ga omome'u pē nupe rakue.

¹⁶ I'me ma'e 'gā oje'egaiwamū mama'e are. 'Gā mara'nea 'gā nerekou. Naekōēāi futari 'gā. Tekotee 'gā 'gā iago'wau. Wemifutar imū te 'gā jemogyi mama'e tywera apou. “Ore te 'ā oreresage”, 'jau futatee 'gā ojerowiaraipe ojee. “Pēē nanē 'ā pēnesage nū”, 'jau futatee 'gā ajaupe. Ojee ojoporomutaawamū te 'gā 'i poromū “pēnesage pēē”, 'jau futatee. Mama'e ojeupe imurukaawamū te 'gā 'meramū ajaupe.

¹⁷ A'ere ki pēnea'at Jarejararete 'ga remimonofera 'gā 'eawer are. ¹⁸ “Anure nipo Jejui 'ga rure'emaue Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nuri pē jaita ekoete Jejui 'ga pēē erowiarāmū. Wemifutar imū te aipo 'gā mama'e tywera apoi”, 'jau Jejui Kristu 'ga remimonofera 'gā janee ikue. Aipo 'gā futat owaēma pē nupe rai'i. ¹⁹ “Simote'at 'gā 'jau, 'gā mopojo'oka ajau 'jau”, e'i te nipo nanuara 'gā pē nupe. NaJarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mū rūi 'gā neko. NaJarejuwarete 'ga remifutar imū rūi 'gā neko mama'e apou. Wemifutar imū te 'gā mama'e apo ekoetei.

²⁰ A'ere kasi pēē nanarūi ne. Jejui Kristu 'ga rerowiaara pēē. A'eramū pēē 'awamū taetu 'ga rerowiaa a'jea futat. 'Ga je'eg imū etee futat mama'e apou. Jarejuwarete 'ga

'Agesage pājē mū etee futat pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. ²¹ Janeruwarete 'ga pē futaa a'jea futat. A'eramū pēē pejejemogypyyka katu katu 'ga ree pejejemogyau. Pejepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. 'Ga je'ega pēē enupa katu pejejemogyau. Jejui Kristu 'ga ajemuaēma jane ree. A'eramū 'ga anure jane rerawau ywag ipe jane mogyau ojepyri, nakwaparimū warāu rūi futat jane mogyau. A'eramū ki pēē aipo 'ga 'eawera rapesaka pejejemogyau.

²² 'Gā amū nipo Jejui 'ga rerowiaa'i etee. A'ere kasi pejeje'ega pemoywrafen 'gā nupe ne. Pepoar ete ki nanuara 'gā Jejui 'ga rerowiararete are. ²³ 'Gā amū nipo mama'eukwaawa rape are etee wea'aramū. A'eramū ki pēē Jejui 'ga rerowiarukaa 'gā nupe. Sā'ā tata pe 'ga amū 'ara ja'wyja'wy. Nan tee 'gā. Pepyyk 'gā tata awi. Pejemuaēm iki tekotee 'gā nee. A'eramū ki pēē itywet ma'e 'gā nee pejejemuaēma. 'Gā tywer awi 'gā momoirukaa. “'Gā te ajemogy otyweramū”, pe'je ete kasi 'gā nupe ne. 'Gā tywera kasi pefutar ete ne. Kasi a'e pe pēē nanē peapo mama'e tywera 'gā 'jawe ne.

²⁴ Janeruwarete 'ga opājē mua janee. Opājē mū mama'e tywera apoukare'ema janee. Jane muesageu opājē mū futat. A'eramū nipo 'ga anure jane rerawau jane mogyau wowase. Aipo 'ara rupi nipo jarejesageramū. Aipo 'ara rupi futat nipo jane jareku'iramū jarejemogyau 'ga rowase. ²⁵ “Ene tee te 'ā Oreruwaretea”, 'jau ki jane 'ga upe. “Orojararete 'ga, Jejui Kristu 'ga ore erowiaa. Ene 'ā ore katu'oka ete, Jejui 'ga manū are. Eneresagea tekotee 'gā nesagea apyraapa”, 'jau ki jane. “Ene 'ā a'jea futat ipojeuwipyretea. A'jea futat 'ā enepājēretea pājēnana 'gā pājē apyraapa. Ma'eramū 'ā ene a'jea futat Orejararetea. Ore'wyriarareteramū 'ā ekou oree a'jea futat. Na'awamue rūi te 'ā ereko. Nakwaparimū rūi futat oree. 'Okoteete ma'ea je', 'jau ako ene oree ikue. Ywy tywe'emaue 'ā ene ekou rakue. A'ea morogyta a'jea futat rakue”, 'jau ki jane Jarejuwarete 'ga upe.

A'ea je anug ikwasiaa.

Apocalypse

Juã 'ga, Jejui 'ga remimu'efera 'ga, 'awa ka'arana kwasiaa rakue. Janeruwarete 'ga wemiaporama resaukaa Juã 'ga upe rakue. A'eramũ Juã 'ga ka'arana kwasiaa wemiesager are imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe rakue.

¹ Awamue je ka'arana kwasiari mama'e jeapowam are. Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga upe ra'ne esaukaa rakue. A'eramũ 'ga 'jau wa'yra 'ga upe rakue:

—Anurenure'i jeremiesaukara jeapo. A'eramũ ene ejemiesagera resaukaa ejemi-ayuwã 'gã nupe— 'jau 'ga wa'yra 'ga upe rakue.

A'eramũ 'ga aipoa 'uwa 'ga ojeupe esaukaripyrrera resaukaa jee ai'i.

Je Juãnamũ. Jejui Kristu 'ga upe mama'e apoaramũ je rekoi. A'eramũ 'ga ywagipewara 'ga amũ mua imojypa ijeapoawama resaukaawamũ jee, ijeapoawama je upe ikwaawukaawamũ. ² A'eramũ je tejemiesager are ka'arana kwasiaa inuga. Jarejuwarete 'ga remimome'ufer are, Jejui Kristu 'ga remimome'ufer are. Mĩmer are je ka'arana kwasiari inuga. ³ Aga morogytaa Janeruwarete 'ga ma'ea te. A'ea ojopyter ipe imogytaara 'gã iku'i te ajemogyau. Janeruwarete 'ga muorypaw ipe ajatyka ma'e 'gã pyter ipe imogytaara 'gã jaruete ajemogyau. Enupara 'gã nipo aku'iramũ ajemogyau enupawe. Jee 'ga remiesaukara nipo ojeapou kamẽsĩete futat.

Juã 'ga ka'arana kwasiaawet

⁴ Je 'ã Juãnamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ pẽ nupe je ka'arana kwasiari imonou. Asia ywy pe pejemogyau pejemomajatykau 'ga je'ega renuwamũ. Sete pẽ'wyrarete pytuna. A'eramũ je pẽ'wyrara 'gã nupe ka'arana monou ikwasiaa pẽ moymoyka.

Jarejuwarete 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat, pẽ mopy'ata'wa pẽ mogya nanẽ nũ. Janeruwarete 'ga Okoeteete ma'ea. Ywy apoe'ẽwe 'ga rekoi rakue. 'Awamũ futat 'ga rekoi. Anure miamũ futat 'ga akou. 'Ga upe je 'i: “Mama'e esage emut 'gã nupe. Nuapoi agawewi 'gã mama'e esagea enee. A'etea ki mama'e katurama emut 'gã nupe”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. 'Ga 'Agesagea nanẽ mama'e esage amut pẽ nupe nũ, Jarejuwarete 'ga renawa rowase ajemogo ma'ea nũ. ⁵ Jejui Kristu 'ga taetu mama'e esage amut pẽ nupe nũ. Jejui 'ga morogyta a'jea futat omome'u janee 'Uwarete 'ga ree. Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga remimofera ypy ypyfera. 'Ga 'ũina 'wyrarareteramũ ywy pewaramũ janee najuejue etee. Akotee ma'eramũ jane upe, 'wyrara 'gã nupe. Mĩmera upe 'ga 'ũina 'wyrarareteramũ.

Jejui 'ga oporomutaramũ jane ree. Amanũ 'ga owy reko'wogukaa janetywera moiawamũ jane wi, mama'e tywera apoukaru'jape'ema janee. ⁶ 'Ga werowiaaramũ jane mogyau 'Uwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ. Jarejuwarete 'ga upe jareporogytau jarejepyriwara 'gã nee. Jarejepyriwara 'gã nupe nanẽ Jarejuwarete 'ga mome'wau nũ. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Simuoryp Jejui 'ga jarejemogyau 'jau, 'jau je pẽ nupe. 'Ga pãjẽrete. Nateepawi 'ga pãjẽa. A'eramũ ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. A'eramũ ki jane 'ga mome'wau nanẽ 'gã nupe nũ.

⁷ Pẽnea'ar iki 'ga ree. Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri ojypa ywasiga rupi. Najuejue etee futat nipo jane 'ga resaka. 'Ga kutukarera 'gã miamũ nipo 'ga resaka nũ. Nikoi'i futari nipo jane mũ ywy pewaramũ 'ga resakare'emamũ. 'Ga resakawe nipo 'gã ajaa'wau 'ga ree. Wereko tyweram awi nipo 'gã okyjau ajaa'wau 'ga ree. U'eawer imũ etee futat nipo 'ga iapoi. A'jea futat je'ea.

⁸ —Je Okoeteete ma'ea. Ywy apoe'emauwe je rekoi. 'Awamũ miamũ 'ã je rekoi. Anure taetu nipo je rekoi temanũme'em futat. Je pãjẽrete te 'gã pãjẽ apyraapa— 'jau Janejararete 'ga.

Jejui Kristu 'ga jesaukaawet

⁹ Je futat ako Juãnamũ. Pẽẽ 'jawe je jemogypygyi Jejui 'ga ree. A'eramũ je pẽneki'yramũ tekou. Pẽẽ 'jawe futat je rekoi, tejerekou tywerukaa 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. Je rereko tywerete futat 'gã. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega perowiat. Je nanẽ 'ga je'ega arowiat nũ. 'Ga jejararetea. Pẽẽ 'jawe jeruagamũ tejereko tywera upe. Napoiri futari je Jejui 'ga rerowiar awi. 'Ga jane rereko. A'eramũ 'ga jane mamuakarukaa mama'e tywera upe.

'Ypõ'õ pype je rekoi ikue. Jejui 'ga porogyta a'jea je imome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega nanẽ je imome'wau kwe pewara 'gã nupe tekou ikue. A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã je rerawau je rejaa 'ypõ'õ me ikue, Patimu 'jaw ipe ikue. Moromunepawa pypewara 'jawe tekou 'ypõ'õ pype ikue. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko je pojekau ojeupe morowykye'ema rupi. A'eramũ je teatykupe katy 'ga amũ je'ega renupa. Jeatykupe katy oje'eg ma'e 'ga jumi'aranũũ fu 'jawe wafukaita jee:

¹¹ —Ejemiesaga ekwasiat ka'aran are. Ikwasiapaw ire ene imonou je rerowiaara 'gã nupe. Sete amunawa pype ajatyka ma'e 'gã nupe. Efesu, Esmirna, Pergamũ, Tiatira, Sardes, Filadelfia, Laodiceja. Mĩmera amunawa pype je rerowiaara 'gã jatykai wapyakau jeje'eg are. A'eramũ ene 'gã nupe ka'arana monou ejemiesaga kwasiar ire— 'jau 'ga jee, jeatykupe katy u'ama.

¹² Aipo renupawe je tejerowaka tejakyfet katy tejeupe oje'eg ma'e 'ga resaka. Tejerowakawe je sete tatarana renawa resaka. Tatarana renawa ouru apopyrera. ¹³ Tatarana renawa pyter imũ 'ga amũ akou, kũima'e 'jawewara 'ga akou. Weteyrũ fukua 'ga erekou imunepa. 'Ga raitya 'ga ree imotypawa ouru apopyrera. 'Ga pasi'a 'arimũ imotypawa 'upa 'ga ree. ¹⁴ 'Ga 'awa waparasiagamũ amyneju 'jawe. Karupa'mĩ rawa 'jawe waparasiagamũ. 'Ga rea wenyfugamũ tata reny 'jawe. ¹⁵ Itaju 'jawe, prõsi 'jawa 'jawe, 'ga pya wenyfugamũ. Sã'ã wapy re prõsi 'jawa renyfuga. Nan tee 'ga pya. Oje'ẽporogũũnamũ ytuu pyamu 'jawe etee. ¹⁶ Opo pe 'ga jaytataa rerekou. Sete 'ga jaytata rerekoi opo pe, ojakwatawa katy. Jyuua 'ua uẽma 'ga juru awi. A'ere nu'ari futari 'ga juru awi. Waime juowajamũ 'ua uẽma 'ga juru awi. A'ere nu'ari 'ga juru awi. 'Ga reakwara wenyfugamũ, aje kwara kwawa 'jawe wenyfugamũ.

¹⁷ 'Ga resakawe je te'aa 'ga rowase, amanũ ma'e 'jawe. A'erauwe 'ga opo monou, ojakwatawa katywara monou, jeapyte'rarimũ.

—Erekyje awi je wi. Ymã we ako ma'eferamũ je. Ywy apoe'emauwe je rekoi ikue. Mama'e teepaw ire miamũ nipo je etee futat je rekoi 'au— 'jau 'ga jee. ¹⁸ —Okoeteete ma'ea 'ã je. Amanũ je ako ikue. A'ere ako je ferawi etee ikue nũ. Namanũ'jawa'uweri je. 'Awamũ je ywy pewara 'gã manũawa kwaapawi. Je futat nipo 'gã moferapa nũ— 'jau 'ga jee. ¹⁹ —'Awamũ ejemiesager are ka'arana ekwasiat. 'Awamũ 'ã je ojeapo ma'e resaukari enee. Anure ojeapo ma'ea nanẽ nipo ene esaka nũ. Aipoa ejemiesager are juejue ka'arana ekwasiat— 'jau 'ga jee. ²⁰ —Nenereapyoi ejemiesager are. A'eramũ je 'awamũ ene mueapyou ee. Sete jaytataa je areko tepo pe, tejakwatawa katy. Sete tatarana renawa nanẽ 'ã ene esaka. Sete tatarana renawa 'jawe futat je rerowiaara 'gã. Sete amunaw ipe 'gã jemogyi ajatykau ajamu'jau je ree. Jarejuwarete 'ga ree 'jau 'gã ajamu'jau akou. A'eramũ 'gã tatarana 'jawe ajemogyau. Sã'ã tatarana mama'e resaukara ae upe. Nan tee futat je rerowiaara 'gã jamu'ei je ree, Jeruwarete 'ga ree 'jau. Je rerowiaara 'gã 'wyrriara* 'gã ajemogy jaytata 'jawe— 'jau Jejui 'ga jee.

2

Efesu pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee:

—Jeje'ega ekwasiat inuga Efesu pewara je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe— 'jau 'ga jee.

* **1:20** Pastor 'jawa poromũ.

—Sete je jaytata areko tejakwatawa katy tepo pe. Sete tatarana renawa pyterimũ je teatau tekou. Ouru apopyrera pyterimũ tekou teatau. Je 'ã amu'akwaap pẽẽ mama'e are. ² Pẽnemiapofera je akwaap. Kwaiwete 'ã pejeporowykyau jee. Je rerowiare'ema 'gã 'ã pẽ nerekou tyweaete je rerowiamũ. A'ere 'ã pejejereko tywera upe pẽnuag pejejemogyau pejepoire'ema je rerowiar awi. Mama'e tywera apoara 'gã nee 'ã pejeporomutare'emamũ. 'Gã amũ 'ã 'ua owaẽma pẽ nupe ai'i. “Jejui 'ga 'ã ore mut pẽ mu'jau oje'eg are”, 'jau futatee 'ã 'gã 'ua pẽ nupe rai'i. A'ere 'ã neperowiara'nei 'gã nai'i. “A'jea sipo Janeruwarete 'ga 'gã muri?” 'jau ete 'ã pẽẽ pejejaupe rai'i. 'Gã je'ega renup katu re 'ã pẽẽ 'gã kwaapa rai'i, 'gã 'me kwaapa rai'i. ³ Mama'eay upe 'ã pẽnuag je ree. Nepepouri 'ã jeporowyky awi rai'i— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

⁴ —A'ere je mama'e mũ re je je'egayi pẽ nupe. Je rerowiaa ypy ypy we 'ã pejeporomutaramũ je ree nanimenime rakue. A'ere 'ã pẽẽ 'awamũ inãinãni'ĩ etee pejeporomutaramũ je ree. ⁵ Pẽnearu'jaw iki je rerowiar ypy ypyawer are. Je rerowiaa ypy ypy 'ã pẽẽ pejeporomutaramũ nanimenime je ree rakue. Mama'ea 'ã pẽẽ iapou jeremifutar imũ etee rakue. A'ere 'ã pẽẽ 'awamũ nai'jawe rũi pejemogy. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia pejetywer awi. Je rerowiar ypy ypyawera upe ki pejejewya nũ. Kasi a'e pe je tatarana apykawa pe'ai pẽ nui ne. A'eramũ nipo pẽẽ jeje'ega mome'wau'jape'ema pejejaupe. ⁶ A'ere pẽẽ, je 'jawe futat, Nikurai 'ga remiayuwa 'gã nemiapo are nepẽporomutari. Aipoa esage jee. Nikurai 'ga remiayuwa 'gã o'me are ajamu'jau. A'eramũ je 'gã nemiapofer are teporomutare'emamũ tekou— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee.

⁷ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega peenuw esage je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega renupara 'gã nipo awau amanũ re 'ga pyri. Peu futat je y'wa mũ monou 'gã nupe. Aipo y'wa 'wau 'gã ajemogyau nakwaparimũ ete rũi 'ga pyri. Aipoa y'wa 'ywa u'am Jarejuwarete 'ga rupaw ipe— 'jau 'ga jee.

Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Efesu pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Esmirna pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

⁸ Aipo 'e re 'ga 'jau jee nũ:

—'Awamũ jeje'ega ekwasiat inuga Esmirna pewara je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe, a'e je enee— 'jau 'ga jee.

—Je ako ypy ma'ea. Maapawera nanẽ je nũ. Je amanũ ikue. A'ere je ferawi etee ako ikue nũ. Je teje'ega kwasiarukaa 'ga upe imonou pẽ nupe. ⁹ Akwaap katu katu futat je pẽẽ. Mama'eay upe pẽnuag pejejemogyau je ree. Nepẽtywi pẽẽ mama'e pyu 'au. A'ere pẽẽ imama'e kwai ma'erama futat pejemogy. Jeremiayuwa pẽẽ. A'eramũ pẽẽ iporiae'ema futat. 'Gã amũ nipo pẽ ago'wau je ree. Aipo 'gã nipo 'jau: “Judeuretea futat ore. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea futat. Ore te futat 'ga remiayuwaretea. Pẽẽ naani”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. O'meramũ te 'gã 'i. NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rũi agawewi 'gã. Mama'eukwaawa remiayuwa te 'gã. Mama'eukwaawa 'wyrriara tee 'gã amuoryp ajemogyau. ¹⁰ Pekiye awi pejejereko tyweram awi. Anurenure'i nipo mama'eukwaawa 'wyrriara pẽẽ mũ munewukaa pẽ mu'ama moromunepawa pype. “Taesak 'gã 'ga rerowiar awi 'gã poira 'jau”, 'jau nipo mama'eukwaawa 'wyrriara pẽ nupe. A'ere nipo teis etee peset 'gã pẽ nerekou tyweretei. A'ere kasi pepoit Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Pẽ apisi agawewi nipo 'gã. A'ere kasi pepoit futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. 'Ga rerowiar awi pepoire'emamũ je pẽ mogyi nakwaparimũ ete rũi Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹¹ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa esage, je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega renupara 'gã nipo awau 'ga pyri amanũ re. Oje'ega renupara 'gã 'ga nomonoukari mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga jee.

Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Esmirna pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Pergamũ pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—'Awamũ jeje'ega ekwasiat inuga Pergamũ pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe— 'jau 'ga jee.

—Je jyuua areko, ajuowai aime ma'ea rerekou tejuru pe. ¹³ Akwaap je pẽ'wyr. Mama'eukwaawa 'wyrriara futat 'ũi 'wyrriaramũ aipo 'wyr ipewara 'gã nupe. A'etea nepepouri je rerowiar awi. Naje kwakuwi pejepe 'gã nui. Ātipasi 'ga je mome'wau akou 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã 'ga jukau peu futat je mome'uramũ rakue. A'etea nepepouri je wi rakue. Aipoa esage jee. ¹⁴ A'ere je mama'ea pẽẽ mũ iapoa nafutari. Pẽẽ mũ Parãu 'ga je'egea rerowiaa. Ymã te Parãu 'ga Paraki 'ga mu'ei maira'me a'agawa muoryw are rakue. “Amu'e je ene ee. A'eramũ ene Israeu 'ga juapyrera 'gã mu'jau maira'me a'agawa muoryw are”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Kwe pewara 'gã wyr monou ijukau inuga maira'me a'agawa rowase, imuorypawamũ. “Pe'u kasi aipo wyro'o ne”, 'jau Janeruwarete 'ga Israeu 'ga juapyrera 'gã nupe rakue. A'ere Parãu 'ga 'i 'ga upe: “Maira'me a'agawa rowase imonopyrera pe'u, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga Paraki 'ga upe. “Peko ki pejemirekoe'em are, ere ki kũima'efera 'gã nupe”, 'jau 'ga Paraki 'ga upe rakue. “Pejemene'em are ki peko, 'jau ki ene kũjãmera 'gã nupe”, 'jau 'ga Paraki 'ga upe rakue. A'eramũ Paraki 'ga 'jau 'gã nupe rakue. A'ere 'ã pẽẽ mũ 'awamũ miamũ mama'ea peapo pejemogyau 'ga 'eawerimũ etee futat. ¹⁵ Pẽẽ mũ Nikurai 'ga je'egea rerowiaa pejemogyau. Aipo nanẽ nia'wyrri jee nũ. ¹⁶ Pepoit pejetywer awi. Kasi a'e pe je oi mama'e tywera apoara 'gã nowajaa tejuru pewara tejuu pyu ne— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹⁷ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega peenup, je rerowiaara 'gã nupe 'ga 'Agesage je'egamũ. 'Ga je'ega renupara 'gã nupe tamono mana 'jawa 'jau, 'gã nemi'urama 'jau. Imimipyrrera tamono 'gã nupe 'jau. Ita siga nanẽ tamono 'gã nupe 'jau. Ita sig are 'gã ner yaua tamono ikwasiaa 'gã nupe 'jau. Tekotee 'gã nipo nokwaawi futari 'gã ner yaua. Jeremie'rogera 'gã tee te nipo wer yaua okwaap— 'jau 'ga jee. Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Pergamũ pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Tiatira pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹⁸ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Tiatira pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe aipo are ekwasiat inuga— 'jau 'ga jee.

—Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. Jerea enyfuk noko jee tata 'jawe. Itaju enyfuga 'jawe 'ã jepya wenyfugamũ. ¹⁹ Je aje'eg pẽ nupe. Akwaap je pẽẽ. Pẽnekoa je akwaap. Jarejuwarete 'ga ree 'ã pejeporomutaramũ 'ga rerowiaa nanẽ nũ. Pẽẽ pejejopoa 'ã mama'e apo are. Mama'eay upe 'ã pẽẽ pejejuagamũ pejemogyau. Je rerowiar ypy we te 'ã mama'e esagea peapo jee. Ma'eramũ 'ã 'awamũ taetu mama'e esagea peapo pejemogyau jee kwaiwete. Aipoa esage jee. ²⁰ A'ere mama'e mũ nia'wyrri jee. Jesepeu ãẽ jeremiayuwa 'gã mu'jau tywet mama'e tywer are. “Je Jarejuwarete kã je'ega mome'wara”, 'jau futatee ãẽ 'gã nupe. A'ere ãẽ 'mea te ãẽ rerekoi. Mama'e tywera apo are ãẽ jeremiayuwa 'gã mu'jau. “Pejemirekoe'em are pẽnekoa esage”, 'jau futatee ãẽ 'gã nupe. “Pejemene'em are pẽnekoa esage”, 'jau futatee 'gã nupe, 'gã mu'jau tywet. “Maira'me a'agawa upe imonopyrera esageay pẽnemi'uramamũ”, 'jau futatee ãẽ 'gã nupe. A'etea 'ã ãẽ nepemuẽmi pejewi. A'eramũ je te'arasigamũ tekou pẽ nee. ²¹ Nareko tywera'nei je ãẽ ãẽ tywer are. Otywer awi ãẽ poira rapesaka te'ÿina. A'ere ãẽ nopouri futari otywer awi. ²² Otywer awi ãẽ rerowiaarera 'gã poire'emamũ nipo je 'gã nereko tyweaete 'gã tywer are. ãẽ nipo je imomoa ãẽ seawa reewe futat. ãẽ je'ega rerowiaara 'gã nanẽ nipo je ²³ iapisau ãẽ reewe futat. A'eramũ nipo je

rerowiaara 'gã 'jau: “ga a'jea futat ae kwaap”, 'jau nipo 'gã ajaupe. “Janerea'awa 'ga okwaap. Janeremifutara nanë 'ga ikwaapa nũ. A'eramũ nipo 'ga 'gã nekoawera repy monou 'gã nupe najuejue etee”, 'jau nipo 'gã ajaupe. Mama'e tywera apoara 'gã je areko tywerete. A'ere je tejerowiaara 'gã nupe mama'e esage monoi— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²⁴⁻²⁵ —Jesepeu ãẽ rerowiaara 'gã 'jau: “Mama'eukwaawa 'wyriara remimu'efera ayay ikwaapa oree. A'eramũ ore orojeapyoa'ne'emamũ ee”, 'jau 'gã. A'etea 'ã pẽ mũ neperowiari ãẽ je'ega. Nepeenuwi mama'eukwaawa 'wyriara je'ega pejejemogyau. A'eramũ je pẽ nupe 'jau: Pepoir awi Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiar awi je rura'ne'emamũ. Mama'e mũ ree je namu'ei pẽẽ. A'ere kasi pepoit iymaner awi ne— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²⁶⁻²⁸ —Pejemanũme'ẽwe pejejemogyau mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ ete 'eramũ je anure pẽ mogyau i'wyriaramũ teje'jawe tejepyri pejemogyramũ. Sã'ã Jeruwarete 'ga je mogoa 'wyriaramũ je rerowiare'ema 'gã nupe. Nan tee futat je pẽ mogyau 'wyriaramũ teje'jawe. “Pejeje'ega renuwe'emamũ ki pereko tywerete 'gã”, 'jau nipo je pẽ nupe. Sã'ã japepoa. Japepo jara 'ã ia'wyre'emamũ imonoa ikaikaa. A'eramũ futat imateepapa. Nan tee futar iki pejejerowiare'emamũ 'gã pereko, 'jau nipo je pẽ nupe. Jaytataua tamut pẽ nupe 'jau— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²⁹ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa, je rerowiaara 'gã nupe 'ga 'Agesage je'egamũ. Aipo ki peanup— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee. Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Tiatira pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

3

Sardes pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Sardes pewara, je rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga upe aipo are ekwasiat inuga— 'jau 'ga jee.

—Je Jarejuwarete 'ga 'Agesagea areko. Jaytata nanë je tepo pe erekou sete. Akwaap je pẽẽ. Pẽnemiapofera je akwaap. “Gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega renupara. Ajemogy ma'e 'jawe 'gã”, e'i pẽ nesakara 'gã pẽ nupe. A'ere pemorytee te 'gã pejejee. Amanũ ma'e 'jawe futat pejemogy. Nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega. ² Pe'je pejepaka. Oset ma'e 'jawe etee pẽẽ. Au'je Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiw ire. Peenup katu katu 'ga je'ega. ³ Pẽnena'at pejejemienuwere are. Je rerowiar ypy we ako jeje'ega peenup ikue. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejea'aru'jawamũ ee nũ. Aipoa ki perowiat. Pe'je pejepoia pejetywer awi. Oset ma'e 'jawe pejemogy. Pejepake'ema nipo je rura nepekwaawi. Sã'ã ae muna'ywa rura kwaawe'ema. Nan tee je rura nepekwaawi ne, pejetywer awi pejepoire'ema ne. Pejejekatu'oke'ema pejejemogyau 'eramũ nipo je ruru'jawa nepeesagi. ⁴ A'ere nipo pẽẽ mũ nepejemotyweri. Mama'e tywera apoare'emamũ te nipo aje anure pejot pejejemogyau je pyri. Taity aparasiga rerekwara 'jawe pẽẽ. Nepejemoky'ai Jarejuwarete 'ga upe. ⁵ Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamũ je pẽtywera moiri. Taity aparasiga nanë je imonou pẽ nupe nũ. Naywi futari je pẽnera Jarejuwarete 'ga ka'aran awi. Orojepyri pẽẽ mũ oramũ nipo je pẽ nesaukari Jarejuwarete 'ga upe. “Agamũ jeremiayuwa 'gã”, 'jau nipo je 'ga upe. Ywagipewara 'gã nupe we futat nipo je pẽ nesaukaa— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

⁶ —Ee pejejeapyoweramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa katu, je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee. Aipoa 'ga 'eawera je inuga ikwasiaa Sardes pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Filadelfia pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

⁷ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Filadelfia pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe aipo are ekwasiat inuga— 'jau 'ga jee.

—Je Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea. Nitywi futari mama'e tywera je pype. Mama'e a'jea etee te je amome'u. Saawia je areko. Ymã 'wyrriararete 'ga ma'ea rakue, Davi 'ga ma'ea rakue. A'ere 'awamũ jema'ea. 'Okwara je iawopytymo'wog ire, nitywi 'ga amũ iawopytymawa pyu. Je iawopytym ire 'gã nuawopytymo'woga'uweri aipo 'okwara. ⁸ Akwaap je pēnemiapofera. Akwaap je ināinānī'ī etee pēpājēa. A'etea pēywyrafen jeje'ega rerowiaa. Je'eawer imũ etee futat 'ã pēē mama'e apou pejemogyau. A'eramũ je 'ã teporowykya apoukaa pē nupe. Nitywi futari pēmomiara 'gã amũ. ⁹ Mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa 'gã amũ te nipo aje ajesakut futat amũ pē nupe. “Ore judeuretea. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga remiayuwareteramũ arakou”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere ki pēywyrafen aipo upe. Aipo upe pēywyrafenamũ nipo mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa 'gã amũ 'jau: “A'jea futat Jejui 'ga pē futari ra'e”, 'jau nipo 'gã pē nupe. “Judeue'ema agawewi futat pēē. A'etea 'ga iporomutat pē nee pē mogyau wemiayuamũ” 'jau nipo 'gã pē nupe. ¹⁰ “Pejejeupe mama'eay ijesakaramũ pejepoire'ema jeje'eg awi”, 'jau ako je pē nupe ikue. Aipo je'ea 'ã pēē enupa pejemogyau. A'eramũ je a'eramũ pē a'gwau mama'e tywer awi. Anure nipo mama'e tywera apoara 'gã nuri je rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. “Toromomoirukat 'gã Jejui 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau nipo 'gã 'ua. A'ere nipo je pē a'gui 'gã nui. ¹¹ Anure te nipo je oi nũ. A'ere kasi pepoit je rerowiar awi ne. Je rerowiar awi pepoir ire nipo Jeruwarete 'ga oporoywera monoi tekotee 'gã nupe etee. Je wi ipoire'ema 'gã nupe etee 'ga oporoywera monoi— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹² —Jarejuwarete 'ga je'ega renupara 'gã nipo je imogyau 'ga remiayuwareteramũ. Sã'ã 'oga rupaa'mywaretea. Nitywi 'ga amũ 'oga rupaa'mywarete maku'jara. Nan tee futat je rerowiare'ema 'gã nomomoirukari je rerowiararete 'gã je rerowiar awi. A'eramũ nipo je Jarejuwarete 'ga rera kwasiaa 'gã nee. A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat ajemogyau. Sã'ã ae mama'e jaramũ wera kwasiara imogya okaraemã are. A'eramũ 'ã tekotee 'gã ijara kwaapa. Nan tee 'gã Jarejuwarete 'ga rera rerekwara 'gã kwaapa, 'ga remiayuwa 'gã kwaapa. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete rera nanē nipo je ikwasiaa 'gã nee nũ. Anure nipo Jerusareg yau ruri ojypa ywag awi. Aipoa Janeruwarete 'ga 'wyraretea. Tejer yaua nanē nipo je ikwasiaa 'gã nee— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹³ —Ee pejejeapyoweramũ pēē Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa esage, je rerowiaara 'gã nupe 'gã je'egamũ— 'jau 'ga jee.

Aipo 'ga 'eawera je akwasiat inuga Filadelfia pewara 'gã nupe, 'ga je'eg imũ etee futat.

Laodiceja pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹⁴ —'Awamũ aipo are jeje'ega kwasiari Laodiceja pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe— 'jau Jejui 'ga jee.

—Tejuwarete 'ga je'eg are je 'jau, “Nan etee futat nanē je'ea nũ”, 'jau. Mama'e a'je nome'wara te 'ã je. Oje'jawe etee futat Jeruwarete 'ga mama'e apoukari jee ikue. ¹⁵ Akwaap je pēē. Pēnemiapofera nanē je akwaap nũ. Naje futaruui 'ã pejepe. A'ere pēē naje ree iporomutare'ema rūi. Ināinānī'ī etee je futara nia'wyrri jee. Kwaiwete jefutara te esage jee. Je futare'ema ywawuje tāmējē pepoit je wi. ¹⁶ Sã'ã 'y taku'wia. 'Y taku'wia otykuramũ ae mopy'apojy etee. Nan tee futat je pē monoi tejewi. 'Y taku'wi 'jawe etee pēē. ¹⁷ “Ika'aranũũ kwai ma'ea ore. A'eramũ ore orotywe'emamũ futat mama'e tywe'ema pyu”, 'jau futatee pēē. A'ere je 'i pē nupe: Pē'me ate pejemogyramũ nepēa'wyrri futari Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pēē mama'e tywe'ema 'jawewara futat. Neperowiari Jarejuwarete 'ga. A'eramũ pēē pejemogyau taitye'ema 'jawewaramũ futat. Nepēneapyoi Jarejuwarete 'ga ree. Eae'ema 'jawe nanē pejemogyau. ¹⁸ A'eramũ je 'jau pē nupe: Ourua pemut je wi. Je

wi imuripyrrera nateepawi futari. Aiporamũ tee pẽẽ ika'aranũũ kwai ma'e 'jawe futat peko. Taity aparasiga pemut pejejemimunewamũ, pejejenosĩ mateepawukaawamũ. Muaga nanẽ pemut je wi pejejeape imonopyramũ. Pejetywera pemoirukat jee. Aipoa ouru je wi imuripyrrera 'jawe. Pejemiesageukat jee. Aipoa taity aparasiga munewa 'jawe jee. Pejemiesapyoukat jee. Aipoa aerea fuaga 'jawe jee. ¹⁹ Mama'e tywera 'gã iapo re je tejemifutara 'gã mu'akwaawi ee, 'gã nerekou tywe'ria 'gã mueapyoukaa ee. 'Gã futare'em ire amunipo 'ã je 'gã mueapyowe'em futat mama'e are. A'eramũ ki pẽẽ pejeipoia futat pejetywer awi. Pepoit 'me kasi pejetywer awi ne. ²⁰ Sã'ã ae oa ojo'wyr ipe. A'eramũ 'ã aeoga jaramũ 'Ere ejua esou', 'jau ajaupe. A'eramũ 'ã ae 'ere ejua esou' 'eramũ etee osou ojo'wyr ipe. Nan tee futat je 'Ere ejua esou' tejeupe 'e rapesagi tekou. 'Ere ejua esou' tejeupe pẽẽ 'eramũ je resei futari tewau pẽ pype tekou— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee.

²¹ —Jarejuwarete 'ga je'ega je aenup katu katu— 'jau 'ga jee. —A'eramũ 'ga je muapyka ojeypyri, je mogou 'wyririamũ oje'jawe. A'eramũ je oroje'ega renupara 'gã muapyka orojeypyri, 'gã mogyau 'wyririamũ oroje'jawe— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²² —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega peenup katu, je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee. Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Laodiceja pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

4

Janeruwarete 'ga muorypap

¹ Tejeupe aipo 'epaw ire je amuteea ete esaka nũ. 'Okwara rawopytymo'woga je esaka ywag ipe. Pe awi 'ga amũ oje'ega jee:

—Ere ejua 'au ejeupia je pyri. Anure mama'ea ijeaporama taesaukat enee 'jau— 'jau 'ga jee.

Jumi'aranũũ fu 'jawe 'ga wafukaita jee. Je upe oje'eg ypy ma'efera 'ga futat oje'egu'japa jee nũ. ² A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea je pojekau je rerawau ojeupi ai'i. Peu futat je 'wyrirarete renawa resaka ai'i. Peu futat 'ga amũ 'ũina wapyka i'arimũ ai'i. ³ I'arimũ wapyk ma'e 'ga wenyfugamũ futat 'ũina ita esage 'jawe. Ita owy 'jawe, jasipi 'jawa 'jawe. Ita piraga 'jawe nanẽ nũ, saritonia 'jawa 'jawe. 'Ga renawa ywyr je'ywa okwapa imamana. Aipoa je'ywa okawuramũ esimerauta 'jawa 'jawe. Esimerauta 'jawa ita esagea futat. ⁴ Wĩti kwaturu 'wyrira'ri renawa 'wyrirarete renawa mamana. Aipo 'arimũ wĩti kwaturu 'gã wapyka ajemogyau, 'wyrira'ri 'gã. Aipo 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega wenup katu katu futat. Taity aparasiga nanẽ 'gã erekou nũ. 'Wyrira akagyrũa nanẽ 'gã erekou waka'garimũ. Aipo akagyrũa ouru apopyrrera te. ⁵ Ipyter ipewara, 'wyrirarete renawa wenyfugamũ 'ũina tupã werawa 'jawe. Aunuga nanẽ 'ũina nũ. Aman aunuga 'jawe futat 'ũina aunuga. Tupã 'jawe nanẽ afuramũ 'ũina. 'Wyrirarete renawa rowase sete tata yyga 'jawewara wenyramũ 'upa. Aipo tata yyga 'jawewara 'ga 'Agesagea futat. ⁶ 'Wyrirarete renawa rowase je ypiauu resaka. 'Y rypy esagea te poromũ. Werawerawuu 'jawe typya ojesaka katu katu futat. 'Wyrirarete renawa pyri katu katu ma'ja katu je esaka, eae'yi ma'ea. Ea ipira moyka. Irũpãwẽ 'gã. 'Wyrirarete renawa rowase eae'yi ma'e mũ akou, iyse katy amũ akou, iyse owajara katy amũ akou, ikupe katy 'jau eae'yi ma'e mũ akou. Irũpãwẽ eae'yi ma'e pytuna.

⁷ Ajepei tee eae'yi ma'ea 'miara 'jawewara. Ajepeja eae'yi ma'ea kwatau 'jawewara. Ajepeja areakwara 'jawewara rerekou. Maapawera kwanũwewe 'jawewara. ⁸ Aipoa eae'yi ma'ea kwaiwete ipepokaga ipir are, seis ipepokaga. Aipo jywa nanẽ ea moyka nũ. Jarejuwarete 'ga upe amaraka'aga. Wojere'emamũ futat 'gã 'upa amaraka'aga.

“Esage te 'ã Janeruwarete 'ga.

Pãjẽrete te 'ã 'ga.

Mama'e jararetea te 'ã 'ga.

Ymã we te 'ã 'ga rekoi rakue.
 'Awamũ 'ã 'ga rekoi.
 Anure nanẽ nipo 'ga rekoi je.
 Okoeteete ma'e 'ga futat",
 'jau 'upa amaraka'aga Jarejuwarete 'ga upe.

⁹ Nan futat eae'yi ma'ea 'wyrararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga muorypa, amaraka'aga 'ga upe. 'Ga remiapofer are 'gã 'ga muorypa. "Okoeteete ma'e 'ga" 'jau 'gã 'ga muorypa.

¹⁰⁻¹¹ 'Ga muorywauwe wĩti kwaturu 'wyrari 'gã wããpyramũ Okoeteete ma'e 'ga rowase, Aejararete 'ga rowase. Eae'yi ma'e 'gã 'ga muorywauwe 'gã nanẽ 'ga muorypa nũ:

"Ene te 'ã eneresage oree.

Ene te 'ã pãjẽrete.

A'eramũ ore ene etee imuorypa.

Ene te 'ã mama'ea ereapo rakue.

Nitywi futari eneremiapoe'ema.

Ejemifutar imũ etee 'ã ene mama'e apou.

A'eramũ 'ã ore ene etee ene muorywi",

'jau 'gã wããpyramũ oje'ega 'ga upe. Wakagyrũa 'gã imososoka imonou inuga 'ga rowase, 'ga muorypawamũ.

5

Ka'arana jemaman

¹ A'ere je ka'arana jemamana resaka 'ga po pe, 'wyrararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga po pe, 'ga jakwatawa katy. Aipoa ojekwasiaa ajuowai. Ikupe katy, waipy katy 'jau ojekwasiaa. Ikwasiapaw ire 'ga imoga mairarata 'jawewara pyu. Aipoa ka'arana mogu'jau'japa, sete imogawera. ² A'eramũ je ywagipewara 'ga amũ resaka, ifuakat ma'e 'ga amũ resaka. wafukajayau oje'ega mua:

—Esage ma'ea tee nipo ka'arana omopojo'ogarũ ajau ore. Awỹja te wapo oree?— 'jau 'ga wafukaita.

³ A'ere nitywi futari imopojo'okara 'ga amũ. Ywag ipe nanẽ nũ nitywi futari. Ywy pe nanẽ otywe'emamũ nũ. Amanũ ma'e rupaw ipe nanẽ otywe'emamũ futat nũ. ⁴ A'eramũ je teje'arasigamũ tejaa'wau te'ỹina ee. ⁵ A'eramũ 'wyrari 'ga amũ 'jau jee:

—Erejoo'o awi ee. Emã'ẽ 'ga ree, Juda 'ga juapyrera 'ga ree. Nokyjei 'ga mama'e awi. A'eramũ ore 'jau 'ga upe 'miara 'jawewara 'ga, 'jau ore. Davi 'ga juapyrera 'ga te 'ã. Ojee iporomutare'ema 'ga 'arimũ 'ga kwawi. A'eramũ 'ga imopojo'okarũmũ— 'jau 'ga jee.

⁶ A'eramũ je temã'jãu ee nũ. Peu 'wyrararete renawa pyri 'ga amũ 'ami. Eae'yi ma'e 'gã, 'wyrari 'gã netee 'ga renawa mamana. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga. Sã'ã 'gã karupa'mĩ juka otywera mepyawamũ. Nan tee 'ga. Karupa'mĩ pikutukawera 'jawe 'ga iporera rerekou. Aipo 'ga sete 'ga rasã. Sete 'ga rea 'jau. 'Ga rea upe je 'jau, Janeruwarete 'ga 'Agesagea futat, 'jau. Janeruwarete 'ga U'agesagea ywy pe imuãina futat. ⁷ A'eramũ aipo 'ga awau ka'arana rekyita 'wyrarete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga po awi. ⁸ Ka'arana 'ga ipyyg ire irũpãwẽ eae'yi ma'e 'gã awau wapyka wenupy'ãu 'ga rowase, 'ga muorypa. 'Wyrari 'gã, wĩti kwaturu 'gã nanẽ awau wapyka wenupy'ãu 'ga rowase nũ. Maraka apoawa 'gã erekou opo pe. Harpa 'jawa 'gã erekou opo pe. Y'a nanẽ 'gã erekou opo pe nũ. Aipo y'a ouru apopyrera. Aipoa y'a pype 'gã jany kasiga 'jawewara rerekou. Aipo jany kasiga 'jawewara Janeruwarete 'ga upe 'ga remiayuwa 'gã je'ega. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rowase wapyg ire 'gã amaraka'aga 'ga upe. ⁹ Maraka yaua 'gã iapou 'ga upe:

"Ene te 'ã eneresage.

Ma'eramũ 'ã ka'arana eremopojo'ok ajau.

Ene te 'ã erejêjukaukat 'gã nupe.

Emanũmũ 'ã ywy pewara 'gã tywera mepya, 'gã mua ejeupe.

Namajepeja 'ga etee rũi 'ã ene imua ejemiayuwamũ.

Najuejue te 'ã ene 'gã mua 'gã mojuawyawyau 'gã mua.

Tapy'yi, towajat, 'wyrarete pewat, ka'a pewat.

Mĩmera 'gã 'ã ene imua ejeupe.

Ma'eramũ 'ã ka'arana eremopojo'ogukat ajau.

¹⁰ Ene te 'ã ejemiayuwa 'gã eremoporowykyukat Jarejuwarete 'ga upe, 'gã 'wyrararete 'ga upe 'jau.

Ene 'ã 'gã mogyau 'wyraramũ ywy pewara 'gã nupe”,

'jau 'gã amaraka'aga karupa'mĩ 'jawewara 'ga upe.

¹¹ A'ere je mã'ẽi ee. Ywagipewara 'gã je'ega je enupa. Kwaiwete ywagipewara 'gã je esaka. A'eramũ je 'gã mojopyrũme'em. Kwaiwete te 'gã. A'eramũ je 'gã mojopyrũme'em futat. 'Wyria'ri 'gã nipo peu ajemogyau 'gã wyteripe. Irũpãwẽ eae'yi ma'ea nanẽ ajemogyau 'gã wyteripe nũ. Nikwaapawi 'gã. Kwaiwete te 'gã. A'eramũ je 'gã mojopyrũme'em. ¹² A'eramũ ywagipewara 'gã amaraka'aga:

“Esage te 'ã karupa'mĩ 'jawewara 'ga, karupa'mĩ jukapyrera 'jawewara 'ga.

Pãjêrete te 'ga. Mama'e jararetea te 'ga”

'jau 'gã 'upa.

“T'akwaap te 'ga.

Ifuakat nanimenime 'ga nanẽ nũ.

'Ga 'ã eteete ma'ea. Esage ma'ea te 'ga.

A'eramũ jane 'ga muorypa”,

'jau 'gã amaraka'aga 'ga upe.

¹³ A'erauwe je tekotee 'gã je'ega renuwi. Ywag ipewat, ywy pewat, amanũ ma'efera rupaw ipewat, 'yẽ'ẽ mewat, 'y pewat. Mĩmera 'gã je'ega je enupa.

“Pẽẽ 'ã eteete ma'ea.

Pẽẽ 'ã ore aramuoryp.

Pẽẽ 'ã ore nanẽ ipojeupa nũ.

Pẽẽ 'ã pãjêrete.

A'eramũ ore, pẽnemiapofer are juejue pẽ muorypa, aruojere'emamũ”,

'jau 'gã amaraka'aga 'gã nupe, 'wyrararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga upe, karupa'mĩ 'jawewara 'ga upe 'gã 'jau.

¹⁴ Irũpãwẽ eae'yi ma'e 'gã 'jau:

—Nan tee ore 'jau nũ. Simuoryp 'gã 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'wyrria'ri 'gã awau wapyka wenupy'ãu 'gã nowase 'gã muorypa.

6

Ka'arana mogawa mopojo'okawam

¹ Je reape karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mopojo'oka. Ajepeja etee ra'ne 'ga imopojo'oka. Imogawypya 'ga imopojo'ogauwe je eae'yi ma'e 'ga amũ je'ega renupa.

—Ere ejua— 'jau 'ga.

Aman aunuga 'jawe 'ga je'ega. ² A'erauwe 'ga amũ 'ua, kawaruu siga 'arimũ 'ga 'ua. I'arimũ wapyk ma'e 'ga ywyrapara rerekou opo pe. 'Ga amũ 'wyrriara akagyrũ monou 'ga upe.

—Ere ewau ekou amunap tesirũmer ipewara 'gã nowajaa 'gã fuakara mateepapa 'gã nui. Ekwap 'gã 'arimũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ kawaruu siga 'arimũ wapyk ma'e 'ga awau.

³ A'eramũ karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mopojo'oka ajau nũ. A'erauwe eae'yi ma'e 'ga amũ oje'ega nũ:

—Ere ejua.

⁴ A'erauwe 'ga amũ 'ua kawaruu piragay 'arimũ 'ua nũ. A'eramũ eae'yi ma'e 'ga 'jau i'arimũ wapyk ma'e 'ga upe:

—Ere ewau kwe pe 'gã nowajarukaa ekou ajaupe, 'gã juapisaukaa— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga jyyu monou 'ga upe. A'eramũ 'ga awau. Ojeupe jy mur ire kawaruu piragay 'arimũ wapyk ma'e 'ga awau.

⁵ Aipo apo re karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mũ mopojo'oka jui nũ. Imuapyra mopojo'oka jui nũ. A'eramũ eae'yi ma'e 'ga amũ oje'ega nũ:

—Ere ejua.

A'erauwe 'ga amũ 'ua, kawaruu ũna 'arimũ 'ua nũ. I'arimũ wapyk ma'e 'ga wereko mama'e momoyitawa resakawa opo pe. ⁶ 'Ga resakawe je 'ga amũ je'ega renupa, eae'yi ma'e 'gã pyter ipewara 'ga je'ega renupa:

—Epy ete temi'urama. Majepei 'ara rupi etee aeporowykyawera repya teepawamũ temi'uram are. Epy te temi'urama. Eremojopype kasi 'miara kawera 'y are tuwuu ma'e 'jawe ne. Y'waya nanẽ kasi eremojopype 'y are tuwuu ma'e 'jawe ne.

⁷ A'ere karupa'mĩ 'jawewara 'ga ajepeja ka'arana mogawa mopojo'oka jui nũ. A'eramũ maapawera eae'yi ma'e 'ga 'jau:

—Ere ejua.

⁸ A'erauwe 'ga amũ 'ua, kawaruu jukyryuu 'arimũ 'ua. I'arimũ wapyk ma'e 'ga rera Teumet. Aipo 'ga rewiri ajepeja 'ga 'ua nũ. Aipo 'ga rera amanũ ma'efera rupap 'jau. A'eramũ eae'yi ma'e 'ga amũ oje'ega Teumera 'ga upe:

—Ere ewau kwe pe 'gã apisau, 'gã pytuna myterajeuu etee iapisau— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere 'gã amũ apisaukaa maruowajara 'gã nupe, 'gã amũ apisaukaa ty'ara upe, amumera apisaukaa jero'wu pyu, 'gã amũ apisaukaa 'miara upe— 'jau 'ga 'ga upe. —Eroo 'gã ejeupi amanũ ma'efera rupaw ipe ejewya.

⁹ Aipo re karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mũ mopojo'oka jui nũ. A'erauwe je Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gã 'agera resaka. Wyra rapyawa 'wymũ 'gã 'upa. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe rakue. Jejui 'ga nanẽ 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe rakue nũ. A'eramũ ia'wyre'ema 'gã 'gã apisau.

¹⁰ A'eramũ 'gã 'agera wafukaita Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã pãjẽrete. Ene 'ã orejararetea. Ene 'ã eneresage. Mama'e a'jea etee 'ã eremome'u ore. A'eramũ ene e'eawer imũ etee futat mama'e apou— 'jau 'gã wafukaita 'upa 'ga upe. —Maranime te ore repyar ape? Maranime te ore apisiarera 'gã erereko tywerete ore ree?— 'jau 'gã 'upa Jarejuwarete 'ga upe.

¹¹ A'eramũ 'ga amũ taity aparasiga monou 'gã nupe najuejue etee. Taity fukua poromũ. Otywer awi 'gã opoia rakue. A'eramũ 'gã taity aparasiga monou 'gã nupe, 'gã tywere'ema resaukaawamũ.

—Pe'je pejepytu'wau pejemogyau ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tene 'gã iapisipawi ra'ne. Anure nipo ia'wyre'ema 'gã pẽpytuna 'gã amũ apisi, Jejui 'ga rerowiaara 'gã apisi. Pẽ apisiaw ire te Janerwarete 'ga pẽ nepyari— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹² Aipo 'e re karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mũ mopojo'oka jui nũ. A'erauwe ywya oyyita. Kwaiwete oyyita. Kwara ojemopytunaipa. Taity ũna 'jawe akou. Jaya ojemomiraga wy 'jawe. ¹³ Jaytataa ototoka ywyu 'ua. Sã'ã y'wa kyra ywyruu ruramũ itotoga o'yw awi. Nan ototoka 'ua. ¹⁴ A'eramũ ywaga owoka ojemamana ka'arana jemamana 'jawe. Ywytyt, 'ypõ'õ. Mĩmera wapopenamũ awau ojepe'au wenaw awi. ¹⁵ A'eramũ ywy pewara 'gã juejue awau ajemima ita kwara pype, itauu pyter ipe 'jau awau ajemima. 'Wyriat, 'wyriana'nĩ, jefaruu 'wyriat, ikaraemã kwai ma'e, ifuakat ma'e, akotee ma'e. Mĩmera 'gã juejue awau ajemima. 'Gã kyjea 'gã nerekou. ¹⁶ A'eramũ 'gã wafukaita itauu upe:

—Pe'je pejejua pejejemono'oga ore 'arimũ ore mima 'wyriararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga wi. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga imara'ne ore ree. A'eramũ pẽẽ ore au'jau ore a'gwau 'ga wi— 'jau nipo 'gã wafukaita itauu upe numiamũ.

Ywytyra upe nanẽ nipo 'gã aipo 'jau nũ. A'ere nu'ari futari 'gã 'arimũ.

¹⁷—'Awamũ iwaẽmi 'gã jane rereko tyweawa upe. Imara'ne 'gã jane ree. 'Awamũ futat 'gã jane rereko tyweretei. Awỹja sipo uag jupe?— 'jau 'gã wafukaita ajaupe.

7

Israeu 'ga juapyret

¹ A'ere je irũpãwẽ ywagipewara 'gã nesaka. Ywyu 'gã u'ama. Kwara poawa katy 'ga amũ, kwara resaawa katy 'ga amũ, iyse katy 'ga amũ, iyse owajara katy ajepeja 'ga u'ama. 'Gã futat ywytu pyykara ajemogyau. Ywy pyaukare'ema jupe, 'y pyaukare'ema jupe, ka'a nanẽ ipyaukare'ema jupe nũ. ² A'eramũ je ajepeja ywagipewara 'ga resaka. Kwara poawa katy awi 'ga ruri ojeupia. Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã mojewakawa 'ga erekou opo pe. Okoeteete ma'e 'ga remiayuwa 'gã 'ga imojewaka aipo pyu. A'eramũ imojewakawa rerekwara 'ga wafukaita opytuna 'gã nupe, irũpãwẽ ywagipewara 'gã nupe. “Pe'je pejewau ywy mote'aa. 'Yẽ'ẽa nanẽ ki pẽẽ imote'aa nũ”, 'jau 'ga 'gã nupe.

³ A'eramũ majepeja 'ga ywagipewara 'ga wafukaita 'gã nupe:

—Tene ra'ne. Pemote'ara'ne awi ywya. 'Yẽ'ẽ, 'yp. Mĩmera pemote'ara'ne awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tene ki ore Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã mojewapawi ra'ne. 'Gã neapykaga toromojewapap ra'ne 'jau. A'eramũ 'gã nesakawe, tekotee 'gã 'gã kwaapa: Kweramũ Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã na'e, te'i 'gã 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ Aipo 'e re 'ga 'gã pytuna mome'wau jee:

—Sẽtu kwarẽtai kwaturu miu 'gã Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã— 'jau 'ga jee. —Israeu juapyrera 'gã te 'ã ore oromojewak— 'jau 'ga imome'wau jee.

⁵ A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—Tusi miu Juda 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Rupẽ 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Gade 'ga juapyrera 'gã.

⁶ Tusi miu Ase 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Nafitari 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Manase 'ga juapyrera 'gã.

⁷ Tusi miu Simeão 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Levi 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Isaka 'ga juapyrera 'gã.

⁸ Tusi miu Sepurõ 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Jose 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Pẽjamĩ 'ga juapyrera 'gã—

'jau 'ga imome'wau jee.

Mytuna 'gã 'ga esaka

⁹ Aipo 'eramũ je temã'jãu mytuna 'gã nee. Kwaiwete 'gã. Nomojopyrũmawa'uweri te ae 'gã. Tapy'ỹja 'wyrarete tesirũmer awi tee 'gã nuri ojopypepypeu. Ka'a tesirũmer ipewara 'gã nanẽ 'ut ojopypepypeu nũ. 'Wyriararete renawa rowase 'gã 'ua 'upa. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rowase nanẽ 'gã 'upa nũ. Taity aparasiga 'gã erekou. Pinowa 'gã imowawaka 'gã muorypa. ¹⁰ A'eramũ 'gã wafukaita 'gã muorypa.

—Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea.

'Ga 'ã wapyk 'ũina 'wyriararete renawa 'arimũ.

Karupa'mĩ 'jawewara 'ga retee ore katu'oka 'ũina.

A'eramũ ore 'gã muorypa—

'jau 'gã.

¹¹ A'e pype tekotee 'gã ajemogyau 'wyriararete renawa ywyri imamana. Ywagipewat, eae'yi ma'e, 'wyria'ri. Mĩmera 'gã ajemogyau iywyri imamana. Jarejuwarete 'ga renawa rowase ajatyka ma'e 'gã je'ega renupawe iywyriwara 'gã juejue anuruka ywyu Jarejuwarete 'ga rowase. A'eramũ 'gã 'ga muorypa.

—Janeruwarete 'ga 'ã orejararetea.

¹² A'jea futat ki Jarejuwarete 'ga etee simuoryp.

'Ga te 'ã eteete ma'ea. 'Ga 'ã i'akwaap ma'ea.

'Ga 'ã mama'e amut janee. A'eramũ jane 'jau 'ga upe:

“Ene te 'ã eneresage oree”, 'jau jane 'ga upe mama'e are.

'Ga 'ã ore'wyriararetea. 'Ga 'ã pãjêretea.

Namutat 'ga rekoi nakwaparimũ ete rũi—

'jau 'gã, Jarejuwarete 'ga mome'wau.

¹³ Aipo re 'wyria'ri 'ga amũ 'jau jee:

—Awỹja te taity aparasiga rerekwara? Mõ awi ajee 'gã nuri?— 'jau 'ga jee.

¹⁴ —Tee nũ'ũ. Ene te 'ã erekwaap— 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—'Gã 'gã wereko tywerete agawewi. A'etea 'gã nopoiri Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. Ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe, ojepirejukaa. Sã'ã kũjã taity poeja. Nan tee 'gã jepirejukari otywer awi karupa'mĩ 'jawewara 'ga ry pyu. ¹⁵ Ma'eramũ 'ã 'gã nuwi Jarejuwarete 'ga rowase wapykawarete 'arimũ 'ga renamũ. Wojere'emamũ futat 'gã 'upa 'ga muorypa. A'eramũ 'wyriararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga 'gã a'gwau mama'e tywer awi. 'Ga 'gã wereko— 'jau 'ga jee. ¹⁶⁻¹⁷ —Karupa'mĩ 'jawewara 'ga ako 'wyriararete renawa pyri. A'eramũ nipo 'ga ojejukau esage 'gã nee. Sã'ã wyra jara 'ga jejuka esagea weymaw are. Nan tee nipo 'ga jejuka esagei wemiayuwa 'gã nee. A'eramũ nipo ty'ara otywu'jawe'emamũ. Ni'yuweju'jawi 'gã. 'Ga 'gã weroo 'ywu'ywur ipe. Aipoa 'ya 'gã omogy namutamutat. Nitywi kwaraya 'gã nupe. Nipirakuwi 'gã peu— 'jau 'ga jee. —Janeruwarete 'ga nipo 'gã neaya amukag 'gã nea awi. A'eramũ 'ga ajaa'wau'jape'ema peu— 'jau 'ga jee.

8

Imogawa maapawera mopojo'okawam

¹ Aipo apo re karupa'mĩ 'jawewara 'ga imoga maapawa mopojo'oka jui. Aiporamũ 'arapiguua te futat ojeupa ywag ipe. Inãinãn etee te a'eramũ miamũ 'gã opika. ² A'eramũ je sete ywagipewara 'gã nesaka, Jarejuwarete 'ga rowasewara 'gã nesaka. A'eramũ 'ga amũ jumi'aranũũ monou 'gã nupe najuejue etee.

³ A'ere ajepeja ywagipewara 'ga jany kasiga rapya'wia rerua enafu'ama opo pe. Jany kasiga rapyawuua pyri 'ga enafu'ama. 'Wyriararete renawa rowase aipo jany kasiga rapyawuua reni. Jany kasiga rapya'wia ouru apopyrera. 'Ga amũ jany kasiga monou 'ga upe, kwaiwete. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã oporogyta 'upa 'ga upe au'jeteramũ. Sã'ã ae jany kasiga rapyamũ watasimora. A'eramũ 'ã ikasiga okwasi'wasi'wau 'oga pype. Ikasiga 'ã awau ojeupia Janeruwarete 'ga upe. Nan tee futat 'ga remiayuwa 'gã porogyta oi ojeupia 'ga upe. A'eramũ ene jany kasiga rapyau. A'eramũ ikasiga ojeupia ojopypeu awau 'gã porogyta are 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ 'ga imonou jany kasiga rapyawuu 'arimũ iapyau. A'eramũ ikasiga awau ojeupia ojopypeu awau 'gã porogyta are 'ga upe. ⁵ A'eramũ ywagipewara 'ga tata pyyka iapyawuu 'ar awi. A'eramũ 'ga imonou imỹina iapya'wi'i pype. A'eramũ 'ga imonou imomoa ywy are. Aipo aporamũ tupã awau u'aa, owerapa tupã werawa 'jawe ee. Ywya oyyita nanẽ nũ.

Jumi'aranũũa

⁶ A'eramũ jumi'aranũũ rerekwara 'gã jumi'aranũũ pyyka erajemogyau eromaenuna tenunewara 'ga oma'e py rapesaka.

⁷ A'eramũ tenunewara 'ga oma'e pyau. Ipy pyrauwe ama'na 'ua u'aa tataa reewe. Wy reewe 'jau 'ua u'aa ywy are. A'eramũ ywy ape awau ukaita myterajeu'iu etee. 'Yp, juop, woryworywamũ. Mĩmera futat ukaitapap.

⁸ A'erauwe ajepaja 'ga jumi'aranũũ pyau nũ. Ipyrauwe je ywytyra 'jawewara ikajamũ resaka nũ. A'eramũ 'ga amũ ipyyka imonou imomoa 'yẽ'ẽ pype. ⁹ A'eramũ 'yẽ'ẽ ara awau ojemu'jaga wyramũ. Tyajeu'iu etee ojemu'jaga wyramũ, 'y ojemu'jaga wyramũ. Wyramũ ojemu'jag ma'e katywara 'gã opapapap wyra reewe futat. Yaruua we futat atepawamũ. Wyra tesirũmera opapap. Nitywi'i futari ako ma'e amũ.

¹⁰⁻¹¹ Aipo re ajepaja 'ga jumi'aranũũ pyau. Ipyrauwe jaytataua mũ 'ua u'aa ywag awi. Yyga reny 'jawe 'ua u'aa. Aipoa jaytataua u'aa 'ua 'yrete pype, 'ywu'ywura pype 'jau u'aa 'ua. A'e ry pyterimũ futat irowa kwasi'oi. Nitykuawi futari. Aipo jaytataua rera irop ma'ea 'jau jupe. A'eramũ 'y moropa oje'jawe etee futat. Aipo 'y rykur ire itykuarera 'gã opapa kwaiwete.

¹² Aipo re ajepaja 'ga oma'ea jumi'aranũũ pyau. A'erauwe kwara renya oorareferamũ. Opytunaiwuuramũ etee. Jay reny, jaytata reny 'jau. Kwara jerewypyrauwe kwara owepa. Ai'iwe tãmẽjẽ opoa nũ. Ypytunimũ nanẽ nũ. Ypyajeu'i jay reny owepa nũ, jaytata reny 'jau. Awau ku'em enuneu weny jesagamũ jaya nũ, jaytata reewe futat weny jesagamũ nũ.

¹³ A'eramũ je kwanũ 'jawewara resaka iwewe ekoramũ. Ywatewate owewiau akou. A'eramũ pe awi futat wafukaja mua:

—Muapyra 'gã ywagipewara 'gã nopyi we jumi'aranũũa. 'Gã ipy rauwe ywy pewara 'gã mama'e tywerete resaka. A'eramũ muapyt wẽjẽmĩ futat mama'eay ijesakare'emawe nũ. Aipoa te ia'wyre'emetea— 'jau kwanũ 'jawewara wafukaja mua.

9

¹ Aipo kwanũ 'jawewara 'e re ajepaja 'ga jumi'aranũũ pyi. A'eramũ je jaytata 'jawewara 'ga resaka. Ywag awi 'ua u'aa ywy pe. A'eramũ 'ga amũ saawi monou 'ga upe. Aipoa saawia ywy kwawukuu rawopytymo'wokawa ma'ea. Ywy ywy pe te aipo ywy kwawukuu oi. ² A'eramũ 'ga ywy kwawuku rawopytymawa mopoka jui. A'erauwe tatasiga 'ua ũ'jãu jui. Tatasigawiũwiũna te 'ut ũ'jãu 'ara moypytunaipa. A'eramũ tatasiga kwara reny mowepa ywasiga 'jawe. ³ Tatasigawiũna rupi futat tukuruu 'jawewara 'ua ũ'jãu. Tukuruua futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te ifuaga monoi jupe, jawa'jyra 'jawe. ⁴ A'ere 'ga 'jau tukuruu 'jawewara upe:

—Pe'je pejewau kwe pe. Jeremimojewage'ema 'gã etee ki pekutuk— 'jau 'ga jupe. — 'Ywa kasi pekutug ine, pemomaw ine. Juo'wia 'jau kasi pẽẽ i'wau ne— 'jau 'ga jupe.

⁵ A'eramũ awau Janeruwarete 'ga remimojewage'ema 'gã kutuka 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. Sã'ã jawa'jyra raya. Nan tee tukuruu 'jawewara 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. A'ere 'gã nopawi futari ay upe. Sĩku jaya moka'jama 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. ⁶ Ay upe 'gã manũweramũ ajemogyau numiamũ. A'ere 'gã namanũa'uweri.

⁷ Aipoa tukuruu 'jawewara kawaruu 'jawe. Sã'ã kawaruu jara 'gã maruowajaaw ipe oo enune itajuaity pyu kawaruu roowa. Nan tee aipo tukuruu 'jawewara. A'ere aipoa tukuruu 'jawewara 'wyriara akagyrũ rerekoi. Ouru apopyrera aipoa akagyrũa. Tukuruu reakwara aereakwara 'jawe. ⁸ I'awa kũjã 'awa 'jawe. 'Åja 'miara rãja 'jawe. ⁹ Itajuaity rerekou opasi'a are. Owewiau. 'Ywa'yata 'jawe futat opyamuramũ owewiau. Sã'ã kawaruua 'ywa'yata renujãna maruowajaaw ipe. Nan ipyamua. ¹⁰ Jawa'jyra raja 'jawe waja. Ipopiawa wai are futat. Aipoa opopiawa pyu ae mayrũmũ, Ku'jywa 'ga remimojewage'ema 'gã mayrũmũ. Sĩku jay magwapa 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. ¹¹ Tukuruu 'jawewara 'wyriara ywy kwawukuu pypewara 'wyriara nanẽ futat nũ.

Judeu 'gã je'eg imũ era Apatõ. Grego 'gã je'eg imũ era Aporiãu 'jau. Aeje'eg imũ era mama'e matepaara 'jau.

¹² Aiporamũ futat mama'eaya ojesaukaa 'gã nupe, kwanũ 'jawewara 'eawer imũ etee. A'ere mukũja nojesaukari we.

¹³⁻¹⁴ Aipoa re ajepeja 'ga ojumi'aranũũ pyau nũ. A'erauwe 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Ere ewau epytuna 'gã faaro'woka. Peu futat irũpãwẽ 'gã nuwi ajekupyfaa Eufrates 'yrete pyri— 'jau 'ga 'ga upe, jumi'aranũũ rerekwara 'ga upe.

Aipoa oje'eg ma'e 'ga u'ama jany kasiga rapyawa rapefã me. Aipoa ouru apopyrera te. A'ea 'upa Janeruwarete 'ga rowase.

¹⁵ A'eramũ 'ga awau 'gã kupyfaaro'woka. Owaẽma irũpãwẽ ikupyfaripyra 'gã paru-apisawa upe. A'eramũ Ku'jywa 'ga 'gã kupyfaaro'wogukaa ywy pewara 'gã apisawamũ. Akupyfaaro'wog ire irũpãwẽ 'gã 'jau ajaupe:

—Soo ywy pewara 'gã apisau 'gã pytuna jo'roka'i etee 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶⁻¹⁷ A'erauwe je kawaruu resaka, jefaruu 'gã je esaka kawaruu 'arimũ 'gã nekoa. Kwaiwete 'gã. Tusẽtu mijõis 'gã pytuna. A'eramũ je 'gã pyamu renupa. Jefaruu 'gã naitya itajuaitya etee te. 'Gã wereko opasi'a 'arimũ. 'Gã amũ ma'ea opiragayayramũ. 'Gã amũ ma'ea wowyayramũ, safira 'jawa 'jawe. 'Gã amũ ma'ea ojukyryayramũ, aipoa êsõfyria 'jawa 'jawe. Kawaruu akaga 'miara akaga 'jawe. Ijuru awi tataa 'ua ù'jãu. Tata sig, itatata. Mĩmera 'ua ù'jãu ijuru rupi. ¹⁸ Kwaiwete ywy pewara 'gã opapa kawaruu juru rupi 'ut ma'e pyu.

¹⁹ A'eramũ kawaruu 'gã apisau kwaiwete ojuru awi 'ut ma'e pyu. Owaja pyu nanẽ 'gã apisau nũ. Kawaruu raja moja akaga 'jawe. A'eramũ 'gã kutuka owaja pyu 'gã apisau.

²⁰ Aipoa iapisipyretera 'gã opytunera 'gã nesaka agawewi. A'etea 'gã nopoiri futari otywer awi. Ni'arasigi 'gã ajemogyau otywer are. A'eramũ 'gã mama'eukwaawa etee imuorypa ajemogyau. Maira'me a'agawa nanẽ nũ 'gã imuorypa nũ. Ouru, prõsi, prata, ita tee, 'yp. Mĩmera 'gã iapou omairamũ. A'ea te 'gã imuorypa ajemogyau. Aipoa 'gã maira nuesaga'uweri amũ. Nuataa'uweri ajemogyau. Nuenuwi agawewi mama'ea. A'etea 'gã amuoryp ekoete ajemogyau. ²¹ Nopoiri futari 'gã mama'e tywera apo awi. Nopoiri futari 'gã aparupisi awi. Nopoiri 'gã ajuee opãjãgaiw awi ajemogyau. Nopoiri 'gã wemirekoe'em are oko awi, omene'em are oko awi. Mĩmer awi 'gã nopoiri. Amunarũ awi nanẽ opoire'ema nũ. Kwaiwete agawewi 'gã 'gã apisi resagi. A'etea 'gã nopoiri futari mama'e tywera apo awi.

10

Ka'ara'nĩ'ã

¹ A'eramũ je ywagipewara 'ga amũ resaka nũ. Ifuakat te aipo 'ga. Ywasiga pype 'ga 'ua ojyapa. 'Ga aka'garimũ je'ywa mũ 'upa. 'Ga rekwara wenyramũ kwara 'jawe futat. 'Ga retymakaga tupaa'mywa 'jawe. 'Ga retymakaga ojopy'wau werekoramũ. Sã'ã 'yw ypiwera kaja tena. Nan futat 'ga retymakaga. ² Opo pe 'ga ka'ara'nĩ'ã jepypeka rerekou enafu'ama. Ojakwatawa katywarã 'ga opy monou 'yẽ'ẽ pype imojyapa. Ojau katywarã 'ga opy nuga ywy 'arimũ. ³ A'eramũ 'ga waemamũ u'ama. 'Miara 'jawe 'ga waemamũ. 'Ga raemauwe, tupã afuramũ 'ga upe, sete tupã afuramũ. ⁴ Ifurauwe je 'jau tejeupe: "Akwasiat pa je ka'aran are kwy", 'jau je tejeupe numiamũ. A'ere 'ga amũ oje'ega muri ywag awi jee:

—Erekwasiat kasi ee ne. Eremome'u kasi ne— 'jau 'ga jee.

⁵ A'erauwe 'yẽ'ẽ pype opyrug ma'e 'ga opo mowya, ojakwatawa katywarã. ⁶ A'eramũ 'ga oje'ega Ku'jywa 'ga remianuwamũ. Ku'jywa 'ga Okoeteete ma'ea. 'Ga te 'ã mama'ea wapo etee rakue. Ywak, ywy, 'yẽ'ẽ. Mĩmera 'ga 'ã iapou ipypewara reewe rakue. A'eramũ 'ga remianuwamũ ywagipewara 'ga 'jau:

⁷ —Ymã te Ku'jywa 'ga 'i oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue: “Jeremifutara 'ara rupi mama'ea jeapoi, je'eawer imũ etee”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe rakue. 'Ga je'ega renupara 'gã weapyoe'emamũ ee rakue. Nomojeapoukara'nei Ku'jywa 'ga. A'ere, 'awamũ maapawa 'ga jumi'aranũ pyramũ mama'ea jeypyruigi Janeruwarete 'ga 'eawer imũ— 'jau 'ga jee.

⁸ A'erauwe ywag awi oje'eg ma'e 'ga oje'egu'japa jee nũ:

—Ere ewau ka'ara'nĩ'ĩ pypeka rekyita ywagipewara 'ga po awi— 'jau 'ga jee.

⁹ A'eramũ je tewau 'ga pyri:

—Ka'ara'nĩ'ĩa emut jee— 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'ga imua jee.

—Kweramũ— 'jau 'ga jee. —Ere ipyyka i'wau. Enejuru pe akou nipo ã'ẽnamũ futat, eira 'jawe. A'ere nipo omokon ire, irowamũ ene upe— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'eramũ je ka'ara'nĩ'ĩ pyyka 'ga po awi. Ipyykawe je i'wau. Jejuru pe akou wẽ'ẽnamũ eira 'jawe futat. A'ere je omokon ire je mopy'amukai etee. ¹¹ A'erauwe Janeruwarete 'ga 'jau jee:

—Jeje'ega emome'uu'jap 'gã nupe. Ywy pewar are je je'egi. 'Gã 'wyrar are nanẽ je je'egi nũ. Aipoa emome'uu'jap 'gã nupe— 'jau 'ga jee.

11

Mukũja 'ga je'ega mome'wara 'gã

¹ A'ere 'ga amũ mama'e ra'agawyawa mua jee. Ywyrã 'jawe aipoa. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau jee:

—Ekwap jemogytaawa ra'agawyau. Jany kasiga rapyawa nanẽ ki ia'agawyau nũ. Je muorypara 'gã emojopyrũ, 'gã pytuna kwaapa— 'jau 'ga jee. ² —Jemogytaawa osoma te kasi ajee erea'agawy ne. Jemogytaawa osoma je rerowiare'ema 'gã ma'ea futat. Kwarẽtai tois je rerowiare'ema 'gã jemogyi peu jay magwapa, je'wyrarete pe futat, imote'aa— 'jau 'ga jee.*

A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau jee nũ:

³ —Teje'ega mome'wara 'gã, mukũja 'gã tomono kwe pe teje'ega mome'waukaa 'gã nupe 'jau. Saku tywera etee 'gã tuereko waityramũ u'arasiga resaukaawamũ 'jau. Ku'jywa 'ga rerowiare'ema 'gã tywer are mukũja 'gã 'arasigamũ akou. Kwarẽtai tois jaya magwapa 'gã awau akou jeje'ega mome'wau— 'jau 'ga jee.

⁴ Aipo 'gã, 'ga je'ega mome'wara 'gã, oriweira 'ywa 'jawe. Tatarana renawa 'jawe 'gã nanẽ nũ. Ywyjara 'ga rowase 'gã 'ami. Tatarana reny 'jawe 'gã mama'e resaukaa ajaupe.

⁵ Kwaiwete 'gã 'jau:

—Sireko tywet 'gã 'jau— 'jau 'ga ajaupe.

A'ere 'gã juru awi tata ruri wereko tywera 'gã apisau. ⁶ Jarejuwarete 'ga pãjã 'gã wereko. A'eramũ amunipo 'ã 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u pype ifutar ire amana mogyrũkare'ema. 'Y mu'jaga amunipo 'ã wyramũ. Mama'e tywera 'gã mojeapoukaru'jau'japa, amunipo 'ã 'gã ywy pewara 'gã nereko tyweru'jau'japa.

⁷ Ku'jywa 'ga je'ega mome'upaw ire nipo ja'waraiwa ruri. Ywy kwawukuu awi nipo ã'jãu 'gã nowajaa 'gã apisau. ⁸ A'eramũ nipo 'gã neumera 'upa 'gã 'wyrarete rukawõ'õ me. Ymã te peuwara 'gã mukũja 'gã jararete 'ga pokutugi 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywar are rakue. Aipoa oje'wyrarete pewara 'gã nupe 'gã 'jau: “Mama'e tywera 'gã wapo Sodom ipewara 'gã 'jawe. Egitu ywy pewara 'gã 'jawe 'gã 'gã nereko tyweri”, 'jau 'gã aipo 'wyrarete pewara upe. Aipo 'gã 'wyrarete pe Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã jukau. ⁹ Imuapyra 'ara rupi 'gã amã'jãu 'gã neumer are. Tapy'jã

* **11:2** Jerusarega upe 'gã 'jau Ku'jywa 'ga 'wyraretea 'jau. Peu futat judeu 'gã awau 'ga muorypa rakue. A'eramũ Ku'jywa 'ga 'jau jupe, Je'wyraretea, 'jau 'ga jupe.

'wyrarete tesirūmer awi tee 'gã nuri. Ka'a tesirūmer ipewara 'gã nanē 'ua ojopypepypeu nū. Tesirūmerete 'gã 'ua amã'jãu 'gã nee.

—Peroo kasi inuga ita kwar ipe ne— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁰ A'eramū wyy pewara 'gã worrywamū 'gã neumer are. Oporoywera 'gã imonou ajaupe 'gã neumer are aku'iramū.

—Jane rereko tywerete ako 'gã ai'i. A'ere 'ã 'gã manūi. 'Gã manūa esage janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹¹ A'ere muapyt 'gã ser ire Janeruwarete 'ga 'gã moferapa opytuu nū. A'eramū 'gã afu'ama. 'Gã fu'amauwe 'gã fu'ama resakara 'gã okyjau kwaiwete 'gã nui. ¹² A'erauwe 'ga amū oje'ega mua ywag awi oferap ma'e 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejejeupia— 'jau 'ga oje'ega mua 'gã nupe, imoferawipyrrera 'gã nupe.

A'eramū 'gã awau ojeupia ywasiga rupi. Ojee iporomutare'ema 'gã neape 'gã awau ojeupia 'gã nui. ¹³ 'Gã jeupirauwe ywya oyyita kwaiwete. A'eramū kwaiwete 'oga u'aa.

Kwaiwete 'gã amanūmū. Sete miu 'gã amanūmū. A'ere sesēta miu 'gã namanūi. A'eramū 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã pãjērete— 'jau 'gã 'ga upe, 'gã kyjea 'gã nerekou.

¹⁴ Poromū futat mama'eaya irūa ojesaukaa, kwanū 'jawewara 'eawer imū. A'ere nipo imuapya niporomukui futari ojesaukaa nū.

Jumi'aranūū maapawet

¹⁵ Aipo re ywagipewara maapawa 'ga jumi'aranūū pyau nū. A'erauwe je ywagipewara 'gã je'ega renupa. Wafukajayau oje'ega mua:

—Janeruwarete 'ga 'ã 'ūina ywy pewara 'gã 'wyriarareteramū. Wemimonofera 'ga nanē imogou 'wyriaramū ojepyri nū. Nitywi futari 'gã je'ega renupare'ema 'ga amū. Ywy pewara 'gã juejue futat 'gã je'ega renupa. Ateepawe'emamū futat 'gã 'ūina 'wyriarareteramū— 'jau 'gã wafukaita.

¹⁶ A'erauwe 'wyrria'ri 'gã wapyka wenupy'āu wãāpyramū Ku'jywa 'ga rowase, 'ga muorypawamū. Wīti kwaturu 'gã, 'wyrria'ria renawa 'arimū wapyk ma'e 'gã ajemogyau wãāpyramū 'ga muorypa.

¹⁷ “Ene 'ã pãjērete, Kiapi'ni.

Ene 'ã Okoeteete ma'ea. Nitywi 'ga amū ene 'jawe.

'Awamū 'ã ene 'wyriarareteramū e'ỹja ypyruga oree.

A'eramū ore ene muorypa ee.

¹⁸ 'Awamū iwaēmi ene rerowiare'ema 'gã nereko tyweawa upe.

'Awamū futat 'gã nee emara'nea ereesaukat 'gã nupe.

A'eramū 'gã ajemogyau amara'neramū ene ree.

Amanū ma'efera 'gã nanē ene imoferapa imua ejowase.

Ejemiayuwa 'gã juejue nipo ene erua imogyau ejepyri.

'Ene 'ã jeje'ega renupara. Aipoa esage jee.

A'eramū ene ejua 'au je pyri', 'jau nipo ene 'gã nupe.

Eje'ega mome'warera 'gã nupe, emuoryparera 'gã nupe.

Eje'ega renupare'ema 'gã nipo ene imonou muku ejewi.

Wereko tywera ojere'ema pype nipo 'gã awau a'eramū futat.

'Pēē 'ã jeje'ega nepeanuwi. A'eramū pēē pejewau muku je wī', 'jau nipo ene 'gã nupe”,

'jau 'gã 'ga upe.

¹⁹ A'e pype Janeruwarete 'ga mogytaawa rokware ojeawopytymo'woka, ywaga pype 'ūi ma'ea rokware ojeawopytymo'woka. A'eramū futat Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ita kwasiara ryrūa ojesaka. 'Okwara jeawopytymo'wogauwe tupā u'aa, aman aunuga, amana werawa, ywy moyyita, ama'na ototoka nanē kwaiwete nū. Mīmera ojeapou 'okwara ijeawopytymo'wogamū 'gã nupe.

12

Kūjā ēē tejuuranūū retee

¹ A'eramū je temopiryyitawa mū resaka. Kūjā ēē mū ojesaukaa jee ywag ipe. Kūjāeteete ēē te. Ēē resakawe je teporesagamū ēē ree te'ŷina. Ēēreteyrūa kwara futat. Wapyka ēē 'ūina. Opya ēē imonou jay 'arimū inuga. Jaytataa mamana enūina wakag are, akāmaawa 'jawe. Tusi jaytata renūina waka'garimū. ² Wa'yrayramū ēē 'ūina. A'eramū ēē 'ūina wa'yray upe waemamū.

³ A'erauwe mama'e mū ojesaukaa ywag ipe jee nū. Tejuuranūūa ojesaukaa jee. Piragūū ma'ea. A'eramū je teporesagamū ee. Kwaiwete iakaga. Sete tee iakaga. 'Wyriara akagyrū'īī mogyau wakag are, najuejue etee. Teis asīa. ⁴ Owaja pyu jaytataa pe'au ywag awi. Jaytata myterajeu'i etee ipe'aupap owaja pyu. Ywy pe imonou imomopoa. A'eramū awau 'upa kūjā ēē rowase. Ēē ra'yra 'ar are omaenuna 'upa. "T'arauwe ta'u ēē ra'yra 'jau kwy", 'jau tejuuranūūa 'upa ojeupe. ⁵ A'ere ēē ra'yra 'ari ēē wi. Anure nipo ēē ra'yra 'ga 'ūina 'wyriaramū ywy pewara 'gā nupe. A'eramū ywy pewara 'gā juejue 'ga je'ega renupa. Oje'ega renupare'ema 'gā nipo 'ga erekou tyweaete. A'eramū aipo ēē ra'yra 'ga 'arauwe 'ga amū ēē ra'yra 'ga ppyka erawau Jarejuwarete 'ga upe, 'wyriararete renawa 'arimū 'ga renamū. ⁶ A'eramū kūjā ēē awau ujāna oka'jama jui. Amunawe'em ipe ēē awau ojeupe Jarejuwarete 'ga reminuger ipe. Peu futat 'gā ojejukau ēē ree, kwarētai tois jay magwapa.

⁷ A'eramū ywagipewara 'gā tejuuranūū rowajaa. Migeu 'ga ywagipewara 'gā 'wyriara. A'eramū Migeu 'ga wemiayuwa 'gā nerawau tejuuranūū rowajaa, emiayuwa reewe. Ywag ipe futat 'gā juowajari. ⁸⁻⁹ A'eramū Migeu 'ga wemiayuwa 'gā netee tejuuranūū fuakara apyraapa emiayuwa reewe. A'eramū Janeruwarete 'ga tejuuranūū mū'jāukaa ywag awi, emiayuwa reewe. Nopytaa'uweri ywag ipe. Ymā te tejuuranūū jesaukari mojamū rakue. Aipo mama'eukwaawa 'wyriara futat. Eraretea Satanasi. A'ea ae moryteeara futat. Ywy pe Migeu 'ga imonou imū'jāu ywag awi.

—Pejewyt kasi ne— 'jau 'ga jupe.

¹⁰ A'erauwe 'ga amū oje'ega mua ywag awi:

—Uēm futat tejuuranūū ywag awi. Wojere'emamū janerewirera 'jawewara kwaukaa akou Janeruwarete 'ga upe rai'i. A'ere 'awamū Janeruwarete 'ga imonoi imuēma ywag awi. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gā katu'okapap mama'e tywer awi. Opājēa resaukaa janee. A'eramū 'ga 'ā ajemogou 'wyriarareteramū wemimonofera 'ga reewe janee. 'Ga 'ā werowiaara 'gā kwaukaara muēmukaa ywag awi. Janerewirera 'jawewara 'gā kwau Janeruwarete 'ga upe akou. Wojere'emamū 'gā kwau Janeruwarete 'ga upe. A'ere 'awamū Janeruwarete 'ga imuēmukari ywag awi— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi.

¹¹ —Janerewirera 'gā okyjawe'em amanū awi. A'eramū 'gā Jejui 'ga rerowiar awi opoire'ema. "Karupa'mī 'jawewara 'ga owya weko'wogukat janetywera moiawamū jane wi" 'e renupawe 'gā erowiaa ajemogyau. A'eramū 'gā nanē mama'eukwaawa 'wyriara pājē mateepapa nū. ¹² A'eramū ywaga aku'iramū, ywagipewara 'gā neewe. Janeruwarete 'ga mama'eukwaawa 'wyriara amuēmukat ywag awi. A'eramū ki pēē pejeku'iramū ee. A'ere ywy poriy'iramū, 'yē'ē reewe. Jupe mama'eukwaawa 'wyriara oi ojypa. Amara'neramū akou. "Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga je monoi tata pe" 'e kwaapa akou numiamū. "A'eramū je ināinān etee te je ae rereko tyweri" 'e kwaapa akou.

¹³ Ywag awi ojypa ypy we tejuuranūūa kūjā ēē rerekou tyweaete, ta'y'ra ma'efera ēē rerekou tyweaete. "Areko tywet pa je ēē kwy", 'jau ojeupe numiamū. ¹⁴ A'eramū Janeruwarete 'ga kwanūū jywafera monou ēē upe, amunawe'em ipe ēē wewiawamū, ēē ree jejukaaw ipe. "Peu futat nipo wā je a'gui tejuuranūū awi re'ā", 'jau ēē ojeupe. Kwarētai tois jay magwapa ēē opytau peu akou. ¹⁵ A'eramū tejuuranūūa 'y mua imuna

ojuru awi. “Taupit ãẽ 'y pyu 'jau kwy”, 'jau ojeupe numiamũ. 'Yrete 'jawe imua imuna ojuru awi ãẽ rupiawamũ numiamũ. ¹⁶ A'ere Janeruwarete 'ga ãẽ poari. A'eramũ Janeruwarete 'ga wyy mowoka tejuuranũũ juru awi 'ut ma'efera upe. A'eramũ 'ya awau ojeagamap iwoga rupi etee ãẽ wi. ¹⁷⁻¹⁸ A'eramũ tejuuranũũa amara'neramũ akou kũjã ãẽ ree. A'eramũ awau ãẽ pytuna 'gã nowajaa. ãẽ pytuna 'gã Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã, Jejui Kristu 'ga je'ega rerowiaara 'gã nanẽ nũ. A'eramũ 'gã nowajaa awau. A'eramũ tejuuranũũa awau opytau u'ama 'yisiga pype.

13

Mukũja ja'waraiip

¹ A'ere je ja'waraiwa resaka nũ. 'Yẽ'ẽ awi iẽma resaka. Sete iakaga. Teis asĩa. 'Wyriara akagyrũ'ĩ'ĩ erekou asĩ are, najuejue etee. Teis 'wyriara akagyrũ'ĩ'ĩa. Iakaga jewaga Janeruwarete 'ga kurawa rerekou wakag are. ² Ja'wapinima 'jawe aipo ja'waraiwa. Ipya ursu 'jawa py 'jawe futat. Leão 'jawe ijurua. A'ere tejuuranũũa imogoi 'wyriaramũ ojepyri. Opãjẽ mua jupe. A'eramũ wyy pewara 'gã najuejue etee ije'ega renupa. ³ Aipo ja'waraiwa akaga mũ waiwamũ. A'eramũ amanũmũ werewi jupe. A'ere ikã'ẽi jui nũ. A'eramũ wapikutukawera porera etee erekou. A'eramũ wyy pewara 'gã juejue amã'jãu iporer are.

—Kuu. Namanũi jupe ra'e nũ— 'jau 'gã ja'waraiwa apikutukawera porera resag ire.

A'eramũ 'gã ja'waraiwa rerowiaa ije'ega renupa. ⁴ Tejuuranũũa ja'waraiwa mogou ajuru irũnamũ. A'eramũ wyy pewara 'gã juejue tejuuranũũ muorypa nanẽ nũ. Ja'waraiwa nanẽ 'gã imuorypa nũ.

—Nitywi 'gã amũ ja'waraiwa 'jawe, ipãjẽ apyraapa— 'jau 'gã ajaupe. —Nitywi futari iowajara 'ga amũ. Nitywi futari imomapara 'gã amũ— 'jau 'gã amũ ajaupe.

⁵ Janeruwarete 'ga ojekurawukaa ja'waraiwa upe. Kwarẽtai tois jaya magwapa imỹjukaa 'wyriaramũ wyy pewara 'gã nupe.

A'eramũ ja'waraiwa oje'ega:

—Je pãjẽrete. Je Pẽnuwarete 'ga aapyraap— 'jau futatee 'ũina, ojerowiaa ojee.

A'ere o'meramũ te 'i.

⁶ A'eramũ Janeruwarete 'ga kurapa 'ũina. Mama'e tywera 'jau 'ũina 'ga kurapa. Mama'e tywera te 'jau 'ũina Jarejuwarete 'ga rupawa upe. Ywag ipe ako ma'e 'gã nupe juejue nanẽ 'jau 'ũina nũ. Mĩmera upe mama'e tywera 'jau 'ũina. ⁷ Ku'jywa 'ga wemiayuwa 'gã nereko tywerukaa ja'waraiwa upe. A'eramũ 'gã nowajaa, 'gã nerekou tyweaete okwapa 'gã 'arimũ. A'eramũ wyy pewara 'gã nupe juejue ja'waraiwa 'ũina 'wyriaramũ. Tapy'ỹja 'wyrarete tesirũmer ipewat, ka'a tesirũmer ipewat. Mĩmera 'gã nupe ja'waraiwa 'ũina 'wyriaramũ. ⁸ Wyy pewara 'gã ja'waraiwa muorypa. A'ere 'gã amũ namuorywi ja'waraiwa. Wyy apoe'ẽwe Ku'jywa 'ga 'gã amũ nera kwasiaa ka'aran are rakue, karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'aran are rakue. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga ojejukaukaa werowiare'ema 'gã nupe ikue. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã mogyau ojepyri nakwaparimũ ete rũi. Aipo 'gã nera ojekwasiaa 'ga ka'aran are rakue. A'eramũ aipo 'gã ja'waraiwa muorype'ema. 'Ga ka'aran are ijekwasiare'ema 'gã etee ja'waraiwa amuoryp.

⁹ Mama'ea tomome'u pẽ nupe 'jau. Ee iporokwaawiwet ma'eramũ pẽẽ pejeapykau ee. ¹⁰ Ifariipyrama 'gã nipo ojefaa futat. Jyuu pyu iapisipyrama 'gã nipo 'gã iapisau futat jyuu pyu. A'eramũ Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã 'ga ree etee ojemogypyka ajemogyau. 'Gã 'gã nerekou tyweaete agawewi. A'etea 'gã 'ga ree etee futat ojemogypyk.

¹¹ Poje je ja'waraiwa mũ resaka nũ. Wyy awi 'ua uẽma. Mukũja wasĩ rerekou, karupa'mĩ rasĩ 'jawe futat. Ije'ega wapefuramũ tejuuranũũ je'ega 'jawe. ¹² A'eramũ 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera imogou opoirũnamũ. A'eramũ 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera reape wyy awi 'ut ma'efera 'ũina 'wyriaramũ wyy pewara 'gã nupe. A'eramũ wyy awi 'ut ma'ea 'yẽ'ẽ awi

'ut ma'e muorywukaa ywy pewara 'gã nupe najuejue etee. “Yē'ē awi 'ut ma'ea amanũ werewi. A'ere iferawi etee nũ. A'eramũ pēẽ imuorypa najuejue etee”, 'jau ywy awi 'ut ma'efera 'gã nupe. ¹³ A'eramũ ywy awi 'ut ma'efera aeremiapoe'ema apou. Tataa miamũ imua etyka ywag awi ywy pe. Ywy pewara 'gã neape futat imurukaa. ¹⁴ Wemiapofera apou 'yē'ē awi 'ut ma'efera reape. A'eramũ ywy pewara 'gã moryteeu. Wemiapofer are 'gã moryteeu 'gã mogyau.

—Pe'je ita apou 'yē'ē awi 'ut ma'efera ra'agawamũ. Jyuu pyu ijukau werewi. A'ere iferawi. A'eramũ pēẽ ia'agawa apou ipojeupawamũ— 'jau ywy pewara 'gã nupe.

¹⁵ Ia'agawa apopawauwe Ku'jywa 'ga imogoukaa ywy awi 'ut ma'efera upe. Opytu mujãna ia'agawa rupi. A'eramũ ojeptyuekyita oje'ega. A'eramũ omuorypare'ema 'gã apisau. ¹⁶⁻¹⁷ “Ywy pewara 'gã juejue 'yē'ē awi 'ut ma'efera remiayua. Tomojewak 'gã 'jau kwy”, 'jau ywy awi 'ut ma'efera ojeupe. A'eramũ 'yē'ē awi 'ut ma'efera rera kwasiarukaa ywy pewara 'gã po are, 'gã jakwatawa katywar are ikwasiarukaa. 'Gã neapykag are 'jau era kwasiarukaa. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nee, ikaraemãe'ema 'gã nee, kũima'eeteete 'gã nee, akotee ma'e 'gã nee. Mĩmera 'gã nee era kwasiarukaa. Era kwasiare'ema numeru etee inuga 'gã nee. Ijewage'ema 'gã namuri mama'ea. Nome'ega'uweri mama'ea 'jau.

¹⁸ Pe'je pejejea'aramũ aipo are. Ee pejejea'aramũ nipo numeru are pēneapyo. 'Yē'ē awi 'ut ma'efera numerua aema'ea futat, 666.

14

Jarejuwarete 'ga upe 'gã maraka'ag

¹ Aipo resag ire je temã'jãu ee nũ. Poje karupa'mĩ 'jawewara 'ga u'ama ywytyra apyte'rarimũ, Sião 'jawa apyte'rarimũ. 'Ga pyri kwaiwete 'gã ajemogyau. Sētu kwarētai kwaturu miu 'gã ajemogyau Sião 'jawa apyte'rarimũ 'ga pyri. Karupa'mĩ 'jawewara rera ojekwasiaa 'gã neapykag are rakue, 'ga ruwa 'ga rera nanē ojekwasiaa ee rakue nũ. ² A'erauwe je 'ga amũ je'ega renupa nũ. Ywag awi 'ga oje'ega mua jee. Sã'ã ytuu pyamua. Nan 'ga oje'ega mua jee. Tupã 'jawe 'ga imua jee. A'ere esageramũ futat 'ga je'ega. Maraka 'jawe futat, harpa 'jawa 'jawe futat esageramũ. ³ A'eramũ 'ga rera rerekwara 'gã amaraka'aga 'upa 'ga upe. 'Wyriararete renawa rowase 'gã 'upa maraka yau ra'aga. Irüpãwē eae'yi ma'e, 'wyrari. Mĩmera 'gã nowase sētu kwarētai kwaturu miu 'gã nuwi amaraka'aga 'ga upe. Jarejuwarete 'ga remikatu'ogera 'gã etee te amaraka'aga 'upa 'ga upe. Jejui 'ga 'ã owy weko'wogukat 'gã tywera mepyawamũ rakue, 'gã mogyau wemiayuwamũ rakue. Aipo are 'gã amaraka'aga 'upa. Okatu'okawer are 'gã 'ga muorypa. A'eramũ ikatu'ogipyrera 'gã etee te ojemu'jau ee, aipo maraka ra'aga 'ga upe.

⁴ Aipoa maraka ra'agara 'gã nuapoi futari mama'e tywera. Namuorywi 'gã maira'me a'agawa. Jarejuwarete 'ga etee te 'gã amuoryp. Nokoi futari 'gã wemirekoe'em are 'jau. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga je'ega 'gã wenup katu katu ajemogyau. Ojemujat 'gã 'ga ree. Janeruwarete 'ga 'gã mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui rakue.

—Tamogy 'gã tejemiayuwamũ 'jau, karupa'mĩ 'jawewara 'ga remiayuwamũ 'jau kwy— 'jau Janeruwarete 'ga, 'gã mũ'jãu ojee rakue.

⁵ 'Gã ni'mei futari. Nuapoi futari 'gã mama'e tywera.

Muapyra ywagipewara 'gã

⁶ Poje je ywagipewara 'ga amũ resaka. Ywate katu 'ga owewiau akou. Morogyta esage mome'wau 'ga awau. Aipoa morogyta esagea nateepawi futari. Ywy pewara 'gã nupe 'ga oi imome'wau 'gã moymoyka. Tapy'ÿja 'wyrarete tesirũmer ipewat, ka'a tesirũmer ipewat. Mĩmera 'gã nupe 'ga awau imome'wau. ⁷ A'eramũ 'ga wafukaita oje'ega mua ywy pewara 'gã nupe:

—Pejejuwarete 'ga ki pepojeup. Ene te 'ã eneresage oree ekou, pe'je ki 'ga upe. 'Awamũ iwaẽmi wemiayuwa 'gã nui ae mojo'okawa upe. 'Awamũ futat 'ga oje'ega renupare'ema 'gã mojo'ogi oje'ega renupara 'gã nui. “Nepeenuwi futari jeje'ega. A'eramũ pẽẽ pejejore'ema je pyri. Tata pe pekwap”, e'i 'ga 'awamũ futat oje'ega renupare'emamũ 'gã nupe. Oje'ega renuparera 'gã nupe etee te 'ga 'i: Pe'je pejejua pejejemogyau je pyri. Jeje'ega peenup katu katu. Mama'e apoarera 'ga etee te 'ã pemuoryp. 'Ga te 'ã ywaga wapo rakue. Ywy, 'yẽ'ẽ, 'ywu'ywut. Mĩmera 'ga 'ã iapou rakue. A'eramũ 'ã pẽẽ 'ga etee imuorypa— 'jau 'ga wafukaita ywy pewara 'gã nupe.

⁸ A'ere ajepeja ywagipewara awau owewiau 'ga rewiri nũ. Aipo 'ga 'jau:

—'Gã 'wyraretea nipo 'gã wetyk futat, Papironi 'jawa. Aipoa amunaw ipewara 'gã oporomotyweriweramũ ajuee. “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau 'gã ajaupe. Sã'ã kawĩajaiwa 'wara 'gã juenũja kawĩajaiwa 'uukara ajaupe. Nan futat aipo amunaw ipewara 'gã. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã 'wyrarete mateepapa 'gã neewe futat— 'jau 'ga owewiau awau oje'ega.

⁹⁻¹⁰ Poje ajepeja ywagipewara 'ga awau 'gã newiri wafukaita nũ:

—'Yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera muoryparera 'gã, ia'agawera muoryparera 'gã neewe oje-mote'aa Ku'jywa 'ga upe. 'Yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera rera 'ga okwasiarukat ojee. Opo are ikwasiarukare'ema weapykag are ikwasiarukaa. Weapykag are ikwasiarukare'ema opo are ikwasiarukaa. Aipo 'gã ite'at futat Ku'jywa 'ga upe. A'eramũ Ku'jywa 'ga amara'neramũ 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã monou 'gã nereko tyweawa tata pype, itatata pype, ẽsõfyri 'jawa pype. Aipo ẽsõfyri 'jawa jutayyga 'jawe. Nowewi futari aipoa tata. Ateepawe'emamũ futat ae wi. A'eramũ 'ga 'gã monou peu futat 'gã nereko tyweawa pype. Ywagipewara 'gã nowase nipo 'gã mayrũmũ. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rowase nanẽ nipo 'gã mayrũmũ nũ. ¹¹ Tatasiga awau nipo au'jeteramũ futat ojeupia. Nowewi'i futari. Wojere'emamũ futat 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera muoryparera 'gã mayrũ 'gã nerekou. Era rerekwara 'gã nanẽ 'gã mayrũmũ ojere'ema futat— 'jau ywagipewara 'ga awau wafukaita 'gã nupe.

¹² A'eramũ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ 'ga je'ega renupa katu katu. Jeju 'ga nanẽ erowiaa nũ.

¹³ A'ere je 'ga amũ je'ega renuwi. Ywag awi 'ga oje'ega muri jee.

—Jeje'ega ekwasiat ekou ka'aran are— 'jau 'ga jee. —Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo ojejukaukat 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. Nopoiri futari 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã 'gã apisau futat. A'ere aipo 'gã nekõẽãjamũ ajemogyau— 'jau 'ga jee. —A'ea ekwasiat ka'aran are— 'jau 'ga jee.

A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau jee:

—A'jea futat aipoa. Oporowyky te 'gã 'ã ajemogyau Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'awamũ 'gã pytu'ui oporowyky awi. Anure nipo Ku'jywa 'ga 'gã mepyi ojeupe 'gã porowykyawer are— 'jau 'ga 'Agesagea jee.

Werowiaare'ema 'gã nereko tyweawam

¹⁴ A'eramũ je temã'jãu ee nũ. Poje je 'ga amũ resaka. Kũima'e 'jawewara 'ga je esaka. Ywasiga 'arimũ 'ga apygi 'ũina. 'Wyrriara akagyrũa 'ga erekou waka'garimũ. Aipoa ouru apopyrera te. Jyaparuu aimea 'ga enũina opo pe. ¹⁵ A'erauwe majepeja 'ga ywagipewara 'ga 'ua uẽma Janeruwarete 'ga mogytaaw awi. Wafukaita 'ua uẽma.

—Ekwap ywy pewara 'gã nesaka. Sã'ã ae ko pypiara isinigamũ imonooga. Nan tee futat ekwap Ku'jywa 'ga je'ega renupare'ema 'gã momapa. Ku'jywa 'ga je'ega renupare'ema 'gã apisawa upe iwaẽmi. A'eramũ ene ewau 'gã momapa— 'jau 'ga 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ 'ga awau 'ga je'ega renupare'ema 'gã momapa. Ywasiga 'arimũ wapyk ma'e 'ga awau 'gã momapa.

¹⁷ A'erauwe majepeja 'ga ywagipewara 'ga 'ua uēma Janeruwarete 'ga mogytaaw awi. Jyaparuu aimea 'ga nanē erua nū.

¹⁸ A'erauwe majepeja 'ga ywagipewara 'ga 'ua jany kasiga rapyaw awi nū. Aipo 'ga tata rerekwara 'ga wafukaita jyaparuu aime rerekwara 'ga upe:

—Ekwap ywy pewara 'gā nesaka. Sā'ā ae y'wa'aa monooga imomoa y'wa pykawa pype. A'eramū 'ā ae y'wa pikau. Nan tee futat ekwap Ku'jywa 'ga je'ega renupare'ema 'gā nerekou tyweaete. Ku'jywa 'ga imara'ne 'gā nee— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ A'eramū 'ga awau 'gā apisau. ²⁰ Y'wa pikara 'jawe te 'gā nya. Iapisipyrera 'gā ny awau kwe pe 'yatawuu 'jawe. 'Y 'jawe futat awau wypojugamū tresētu kilometro 'gā ny oi aepasi'a ajeu te ikwawi 'gā ny rypya.

15

Aea'wyre'ema 'gā nereko tyweat

¹ Poje je mama'e mū resaka nū. Aipoa je mopiryyita. Irā'ā'ā sete ywagipewara 'gā nuwamū Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gā nereko tyweara 'gā. Anurenure'i nipo 'gā 'gā nereko'i tywerete. Aipo teepaw ire 'gā 'gā nerekou tyweru'jape'ema nū. Teepap futat. 'Gā nerekoa resag ire nipo esakara 'gā te'i 'jau: A'jea futat. Imara'ne futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'ema 'gā nee, te'i 'gā 'gā nesag ire 'jau.

² A'eramū je temā'jāu nū. Ypiauu je esaka. Werawerawuu 'jawe. Ojesagete ma'ea. Tata are ojopype ma'ea. Aipo ypiauu 'arimū 'gā kwaiwete 'upa, 'yē'ē awi 'ut ma'e renupare'ema 'gā 'upa. Ia'agawa nanē 'gā imuorype'ema nū. Era nanē 'gā ikwasiarukare'ema weapykag are. Aipo 'gā 'upa ypiauu 'arimū. Janeruwarete 'ga maraka apoawa monou 'gā nupe rai'i, harpa 'jawa monou 'gā nupe rai'i. A'eramū 'gā aipo renafu'ama, maraka apou ipyu.

³ Amaraka'aga 'gā 'upa. Ymā te Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gā nenū'ēukari Egitu ywy awi Moisesi 'ga upe rakue. Aipo are 'gā amaraka'aga 'upa. A'ere karupa'mī 'jawewara 'ga jejukaukari 'gā nupe rakue. Aetywera moiawamū 'ga jejukaukari 'gā nupe rakue. Aipo are nanē 'gā amaraka'aga 'upa.

“Ene te 'ā Orejararetea, Kiapi'ni.

Ene te 'ā pājēretea tekotee 'gā apyraapa.

Ene te 'ā Oreruwaretea.

Ene te 'ā aeremiapoe'ema ereapo ekou.

Erejejuka esage 'ā ore ree.

Nereapoi 'ā mama'e tywera.

Ene 'ā ywy pewaramū ore'wyriararetea.

⁴ Nitywi 'ga amū ene muorypare'ema 'gā.

Ore te 'ā najuejue etee ene muorypara.

Ene te 'ā eneresage oree, 'jau 'ā ore enee jepi.

Ene etee te 'ā eneresage. Nitywi 'ga amū ene 'jawe.

Amunawa tesirūmerete awi nipo 'gā nuri ajatykau ene muorypa, eneremiapofera mome'wau ajaupe.

Ejemiapofera ereapo ae reape futat.

A'eramū 'gā imome'wau ajaupe”,

'jau 'gā amaraka'aga 'ga upe.

⁵ 'Gā maraka'āmw ire je temā'jāu ywag are nū. Janeruwarete 'ga mogytaawa je aesak. Imy'jamy'jap te Janeruwarete 'ga rupawa. Ojeawopytymo'woka 'ūina jee.

⁶ Pe awi Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gā nereko tyweara 'gā 'ua uēma. 'Gā naitya waparasiagamū. Wenyfugamū 'gā naitya. 'Gā pasi'a 'arimū imotypawa okwapa. Ouru apopyrera 'gā naity motypawa. ⁷ A'eramū eae'yi ma'e 'ga amū y'a monou Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gā nereko tyweara 'gā nupe juejue 'gā moyka. Y'a

ouru apopyrera. Aipoa itay'a pype 'gã Janeruwarete 'ga mara'ne monou imatyneema ywagipewara 'gã nupe. Okoeteete ma'e 'ga mara'nea 'gã imonou 'gã nupe. ⁸ Poje tatasiga 'jawewara 'ua Janeruwarete 'ga wi, 'ga renyfug awi 'ua. Pãjêrete 'ga wi 'ua. A'eramũ aipo tatasiga 'jawewara Janeruwarete 'ga mogytaawa matyneema. Nosea'uweri 'gã amũ 'ga mogytaawa pype. Ae a'wyre'ema 'gã nereko tywera teepaw ire etee 'gã osou'japa 'ga mogytaaw ipe.

16

Janeruwarete 'ga mara'nea

¹ A'erauwe 'ga amũ oje'ega sete ywagipewara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga mogytaaw awi 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jarejuwarete 'ga mara'ne reko'woka itay'a awi ywy are— 'jau 'ga 'gã nupe.

² A'erauwe majepeja 'ga awau eko'woka ywy are. A'erauwe mirurua opopoa 'yě'ẽ awi 'ut ma'efera rera rerekwara 'gã nee, ia'agawa muoryparera 'gã nee 'jau opopoa. Aipoa mirurua ayay te.

³ Aipo reko'wog ypyrauwe ajepaja 'ga oma'e mojerapa imonou 'yě'ẽ me nũ. A'erauwe 'yě'ẽa ojemu'jaga wyramũ, teumera wy 'jawe ojemu'jaga. A'eramũ 'yě'ẽ pypewara juejue opapa.

⁴ Aipo 'ga oma'e reko'wog ypyrauwe ajepaja 'ga oma'e reko'woka nũ. 'Yrete pype nũ, 'ywu'ywura pype 'jau 'ga oma'e monou eko'woka. A'erauwe 'ya ojemu'jaga wyramũ.

⁵ A'erauwe 'ga oy'a mojerew ire 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'ga upe. —Mama'e tywera nereapo ekoetei. Mama'e tywera apoara 'gã etee 'ã erereko tywerete. Ene te 'ã ereko ete rakue. 'Awamũ naně 'ã ekou nũ— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. ⁶ —Ywy pewara 'gã 'ã eneremiayuwa 'gã wapisi, 'gã ny reko'woka, eneje'ega mome'wara 'gã naně iapisau rakue nũ. Ma'eramũ 'ã 'ya wyramũ eremu'jag 'gã nemitykuramũ eje'ega mome'wara 'gã nepyaa— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

⁷ A'erauwe wyra rapyawa pyri afu'am ma'e 'ga je'egi nũ:

—Ene te 'ã Ooreruwaretea, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'ga upe. —Ene te 'ã pãjêrete. Mama'e a'jea etee 'ã ene iapou. A'eramũ ene eje'ega renupare'ema 'gã nereko tyweretea wesageramũ futat— 'jau 'ga 'ga upe.

⁸ A'erauwe ajepaja ywagipewara 'ga itay'a mojerapa kwar are. Ae rapyaukaa kwara upe. Tata pyu kwara ae rapyau. ⁹ A'eramũ kwara tata monou ae rapyau. A'eramũ kwara remiapyfera 'gã Janeruwarete 'ga kurapa.

—Ene sare te 'ã mama'e tywera eremut oree— 'jau tata remiapyfera 'gã Janeruwarete 'ga upe, 'ga kurapa.

A'ere 'gã nopiri futari otywer awi. Ni'arasigi futari 'gã otywer are. A'eramũ 'gã aku'iramũ etee ajemogyau. “Ene te 'ã pãjêrete. Je katu'og ape”, 'jawe'em 'gã Janeruwarete 'ga upe.

¹⁰ A'erauwe ajepaja 'ga itay'a mojerapa 'yě'ẽ awi 'ut ma'e renaw are nũ. A'erauwe opytunaiwamũ jupe, emiayuwa 'gã nupe 'jau. Ay upe waemamũ ajemogyau.

¹¹ A'eramũ 'gã Janeruwarete 'ga kurapa ay rerekou, opirakuwa ray rerekou, opiruru raya naně 'gã erekou nũ. Ywaga jara 'ga 'gã ikurapa wereko tyweramũ. A'etea 'gã nopiri futari mama'e tywera apo awi.

¹² A'eramũ ajepaja ywagipewara 'ga itay'a mojerapa nũ, ajepaja 'yrete mũ ree nũ, Eufrates ty are 'ga eko'woka. A'eramũ otypawamũ 'gã naperamũ. Aipo pe rupi 'wyriara 'gã amũ nuri kwara poawa katy awi. ¹³ A'eramũ je mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa resaka. Muapyra je esaka. Majepeja 'ua uẽma tejuuranũ juru awi. Ajepaja 'ua uẽma 'yě'ẽ awi 'ut ma'efera juru awi. Ajepaja 'ua uẽma 'yě'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega

mome'wara juru awi. Ju'i 'jawewara 'ua ũ'jãu jui. ¹⁴ Aipo ju'i 'jawewara ũ'ẽ re awau aeremiapoe'ema apou ae rowase. Awau oporogytau ywy pewara 'gã 'wyrriara 'gã nupe: —Pe'je pejejua Ku'jywa 'ga rowajaa. Pejejemiyuwa 'gã nerua 'ga rowajaa— 'jau awau 'gã nupe.

A'eramũ Janeruwarete 'ga ojee iporomutare'ema 'gã majatykaukaa ojeowajarukaa 'gã nupe.

¹⁵ Poje Jejui 'ga 'jau:

—Anurenure'i nipo je oi, muna'ywa 'jawe. Nepekwaawi muna'ywa rura. Nan tee futat nepekwaawi jeruawa. Aku'iramũ futat je rapesakara 'gã ajemogyau. Sã'ã 'ga amũ rapesakara 'gã sere'ema futat. Nomosogi waitya. Nan tee je rapesakaramũ pẽẽ nepejenosĩ pejejueape aitye'ema 'jawe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ ju'i 'jawewara ywy pewara 'gã 'wyrriara majatykau 'gã nemiayuwa 'gã neewe. Jũ me 'gã majatykau. Epyreu 'gã je'eg imũ 'gã 'jau Arimagetõ 'jau 'gã aipo jũ upe.

¹⁷ A'erauwe ywagipewara 'ga maapawera 'ga oy'a mojerewa ywytu are. A'erauwe 'ga amũ oje'ega afukaja mua Janeruwarete 'ga mogytaaw awi:

—'Awamũ futat Ku'jywa 'ga amara'ne resaukapawi— 'jau 'ga wafukaja mua, 'wyrriararete renaw awi oje'ega mua.

¹⁸ A'erauwe tupã u'aa ywy pe. Aman aunuga 'jawe 'jau. Ywya oyyita kwaiwete. Wapopyramũ ako ywya noyyi i'jawe rakue. ¹⁹ Janeruwarete 'ga wea'aramũ 'gã nemiapofer are, 'gã 'wyrarete pypewara 'gã nemiapofer are, Papironia 'jawa pypewara remiapofer are. Mama'e tywera 'gã wapo kwaiwete. A'eramũ 'ga aipo 'gã 'wyrarete mowowowowoka mytera rupi. Amara'neramũ 'ga 'gã nee 'gã tywer are. A'eramũ 'ga 'gã nerekou tyweaete. 'Gã 'wyraretea juejue 'gã etykapap 'gã nui. ²⁰ 'Ypõõa oka'jamamap najuejue etee. Ywytyra nanẽ oka'jama nũ. Nuesagu'jawi 'ga amũ. ²¹ Ama'nauu u'aa ywy are. Tuwi tuwi te aipo ama'nauua. Ipoyi te. Kwarẽta kirua te ipoyja. A'eramũ ywy pewara 'gã amara'neramũ Janeruwarete 'ga ree ama'na are. Janeruwarete 'ga kurakurapa mama'e tywer are.

—Nia'wyrri futari Ku'jywa 'ga. Ama'nauua 'ga omototogukat janee. A'eramũ 'ga wa'wyre'emamũ futat— 'jau 'ga 'ga kurapa.

17

Kũjãmene'ema ãẽ

¹ A'eramũ itay'a rerekwarera 'ga amũ 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua. Taesaukat 'gã 'wyrarete pewara rereko tywera enee 'jau— 'jau 'ga jee.

'Gã 'wyrarete mũ upe 'gã 'jau kũjãmene'em, 'jau 'gã jupe. Aipo pewara 'gã ia'wyre'ema futat. A'eramũ 'gã 'jau kũjãmene'em 'jau jupe, Papironia 'jawa upe. Aipoa 'gã 'wyraretea 'up 'yrete jo'oyo'oga pyri. ² Ywy pewara 'gã 'wyrriara 'ua mama'e tywera apou aipo 'gã 'wyrarete pewara 'gã pyri. Sã'ã eawyrp ma'e 'gã. Nan tee ywy pewara 'gã neko'i mama'e tywera apo are u'akwaawe'emamũ.

³ Poje Janeruwarete 'ga 'Agesagea je pojekau. Ywagipewara 'ga je rerawau amunawe'em ipe. Peu futat je kũjã ãẽ mũ resaka. Wapyka ãẽ 'ũina ja'waraiwa kupe 'arimũ. Piragay ma'e 'arimũ ãẽ 'ũina wapyka. Ku'jywa 'ga kurapawa ojekwasiaa ja'waraiw are. Kwaiwete 'ga kurapawa ojekwasiaa ee. Aipoa ja'waraiwa sete iakaga, teis asã.

⁴ Taity piraga aipoa kũjã ãẽ erekou. Taity umy'gia nanẽ ãẽ erekou imunepa nũ. Ouru apopyrera ãẽ wereko, ita esage, itafu'a'i, perua 'jawa 'jau ãẽ erua ojemuesageawamũ. Opo pe ãẽ itay'a'i renũina. Itay'a'ia ouru apopyrera. Itay'a wyneegatugaturamũ mama'e tywetywera pyu. Mama'e tywer are etee wea'aramũ. A'eramũ aipoa pyu nanẽ ojematyneema nũ. ⁵ ãẽ reapykag are 'ga amũ era kwasiaa inuga. Naeapyoi ae aipo er are.

Je 'ã aipo 'wyrã, papironia 'jawa 'jawewara.

Je 'ã kũjãmene'ema jararetea.

Je 'ã mama'e tywera apoara wã ya,

'jau ojekwasiaa ãẽ reapykag are 'upa.

⁶ Eawyrp ma'e 'jawe ãẽ u'akwaawe'emamũ. Jejuí 'ga rerowiaara 'gã apisi are aku'iramũ. Aipo 'gã nopoiri Jejuí 'ga rerowiar awi. A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã 'gã apisau. A'e are ãẽ aku'iramũ eawyrp ma'e 'jawe.

Ãẽ resaga je mopiryyita etee. ⁷ A'eramũ ywagipewara 'ga 'jau jee:

—Ma'eramũ te enepiryyi e'ÿina? Amueapyo je ene ee— 'jau 'ga jee. —Kũjã ãẽ ree, ja'waraiw are. Mĩmer are je ene mueapyoi— 'jau 'ga jee. ⁸—Aipoa ja'waraiwa ako futat watau rakue. A'ere 'awamũ nokou'jawi. Anure te nipo turi uẽma ywy kwawukuu awi nũ. A'ere jui iẽm ire nipo 'gã imomawi etee— 'jau 'ga jee. —A'eramũ nipo ywy pewara 'gã opiryyjamũ ja'waraiw awi. Ku'jywa 'ga ka'aran are et jekwasiare'ema 'gã nipo opiryyjamũ ja'waraiwa resaka. Ywy apoe'ẽwe te 'ã 'gã nera nojekwasiari 'ga ka'aran are rakue. Aipo 'gã oporesagamũ ajemogyau ee. “Ja'waraiwa ako futat rakue. A'ere ipawi rakue. A'ere 'awamũ ekou'jawi nũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe oporesagamũ ee— 'jau 'ga jee.

⁹ —I'akwaap ma'e 'gã etee weapyoramũ ee. Sete ja'waraiwa akaga. I'jawe etee iakagawytyra. Aipo 'arimũ kũjã ãẽ 'ũina wapyka. A'ere aipoa 'wyrriara juejue futat. ¹⁰ Sĩku 'gã akoupap 'wyrriaramũ. A'ere iẽmi 'wyrriaramũ ako awi. Majepeja ojesaukat 'awamũ. A'ere maapawera 'ga nojesaukari we. Maapawera 'ga jesaukaramũ inãinãnete 'ũina 'wyrriaramũ. ¹¹ Anure ja'waraiwa etee 'ũina 'wyrriaramũ ywy pewara 'gã nupe nũ. Ja'waraiwa ako ma'e rakue. A'ere 'awamũ nokou'jawi. Anure te nipo ekou'jawi nũ. Sete 'gã 'ũina 'wyrriaramũ enunewe. A'ere 'gã py'rau teni 'wyrriaramũ. A'ere nipo 'gã ja'waraiwa momawi— 'jau ywagipewara 'ga jee.

¹² A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—Amueapyo je ene ja'waraiwa rasĩ are nũ. Asĩa teis 'gã 'wyrriaria. Nuapygi we 'wyrriarimũ ajemogyau. A'ere ja'waraiwa 'gã mogyi opoirũnamũ. Majepei ora rupi etee nipo 'ũina 'wyrriarimũ. ¹³ Najuejue etee 'wyrriari 'gã akou majepei tee tup ma'e 'jawe. Opãjẽa 'gã imonou ja'waraiwa upe. A'eramũ ja'waraiwa mama'e apou 'gã pãjẽ mũ, 'gã je'eg imũ 'jau iapou. ¹⁴ Karupa'mĩ 'jawewara 'ga 'gã iowajaa. A'ere Karupa'mĩ 'jawewara 'ga 'gã pãjẽ apyraawi. 'Ga 'ã Janejararetea. 'Ga 'ã 'Wyrriararetea. A'eramũ 'ga a'eramũ 'gã pãjẽ'oka wemiayuwa 'gã netee. Wemiayuwa 'gã 'ga amũ'ẽ ajauí rakue. 'Ga je'ega 'ga remiayuwa 'gã wenup katu katu. Aipo 'gã netee 'ga 'gã pãjẽ'oka— 'jau ywagipewara 'ga jee.

¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—'Yrete jo'ojo'oga nanẽ ene esaka nũ. 'Gã 'wyrarete 'up 'yrete pyri. Aipo 'yrete aea futat. Tapy'ÿja 'wyrarete tesirũmer ipewat, ka'a tesirũmer ipewat. Mĩmera 'gã 'yrete 'jawe ajemogyau. Kwaiwete 'gã. A'eramũ 'yrete 'jawe ajemogyau. ¹⁶⁻¹⁷ Ja'waraiwa rasĩa 'ã ereesak. “Aipo ywy pewara 'gã 'wyrriara” a'e je ako enee ko 'jau. Ku'jywa 'ga wemifutara futarukaa aipo 'wyrriara 'gã nupe najuejue etee futat. A'eramũ 'gã Ku'jywa 'ga remifutara apou. A'eramũ 'gã opãjẽ monou ja'waraiwa upe, imogou 'wyrriaramũ. Ku'jywa 'ga remifutara apopawe'emaúwe nipo 'gã 'ga remifutara etee iapoi— 'jau 'ga jee. —A'eramũ aipoa 'wyrriara 'gã, ja'waraiwa reewe, oporomutare'emamũ aipo 'wyrarete pewara 'gã nee. A'eramũ nipo 'gã 'gã karaemã pojekau 'gã nui. Sã'ã uruwua wyrri reumera ro'ofera 'upawa. Nan tee futat 'gã mama'e pojekai 'gã nui. A'eramũ nipo 'gã 'gã 'wyrarete rapyau— 'jau 'ga jee.

¹⁸—Aipoa kũjã ãẽ, eneremiesagera ãẽ, 'gã 'wyraretea futat, Papironia 'jawa futat. Ywy pewara 'gã 'wyrriara 'gã juejue aipo 'wyrarete pewara 'gã je'ega renupa, 'gã nemifutara apou— 'jau 'ga jee.

18

Papironi 'jawa retykawam

¹ A'ere je ajepeja ywagipewara 'ga resaka nũ. Ywag awi 'ga 'ua ojypa. Ipãjẽ ma'e 'ga 'ua. Wenyfugamũ 'ga 'ua ywy mojesakapap. ²⁻³ A'eramũ 'ga wafukaita:

—Papironia 'gã wetyk 'awamũ. Iypewara 'gã nia'wyri futari. Tekotee 'gã nupe 'gã 'jau rakue: “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau 'gã ajaupe rakue. A'eramũ 'gã ojemotywea 'gã pyri. Sã'ã eawryyp ma'e 'gã kawãajaiwa monoa ajaupe. Nan tee 'gã 'jau ajaupe. “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau 'gã ywy pewara 'wyriara 'gã nupe. Karaemã me'egara 'gã ojemoka'aranũũmũ mama'e tywer are etee futat. A'eramũ 'gã 'gã apisaupap. 'Awamũ mama'eukwaawa etee ijemogyi peu, wyra tywera reewe. Mama'e tywera 'wara juejue etee wyraa ajemogy peu— 'jau 'ga wafukaita.

⁴ A'eramũ ajepeja 'ga amũ oje'ega ywag awi nũ.

“Pe'je pejewau, jeremiayuamũ, kamẽsĩete peje'jãu aipo 'gã 'wyrarete awi.

Kasi a'e pe mama'e tywera peapo 'gã pyri ne.

Mama'e tywera pẽẽ iaporamũ je pẽ nereko tyweri 'gã neewe ne.

⁵ Mama'e tywera 'gã wapo kwaiwete.

A'eramũ Ku'jywa 'ga wea'aramũ 'gã tywer are.

Tuereko tywet 'ga 'gã ee 'jau.

⁶ Pẽ nereko tywet 'gã nakue.

A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejewau pejejepyka 'gã nee.

Pejereko tyweawera apyraapa pẽẽ 'gã nerekou tyweaete.

⁷ 'Awamueuu futat 'ã 'gã ipãjẽ ma'ea rai'i.

Ikaraemã kwai ma'ea 'gã nai'i.

A'ere 'awamũ pẽẽ te 'gã pereko tywerete kwaiwete, 'gã mu'arasiga kwaiwete.

'Ore te 'ã ywy pewara 'gã 'wyriararetea.

Namajawera 'jawewara rũi 'ã ore.

Norojemayrũi ore mama'e are', 'jau aipoa oje'wyrarete pewara 'gã.

⁸ A'eramũ 'gã wayramũ futat ojee ojerowiaraipaw ipe etee futat.

Majepeja 'ara rupi etee futat mama'e tywera jeapoi 'gã nupe jupiwewe futat.

Ay 'gã ajemogyau. Ojemayrũmũ 'gã ajemogyau.

Ty'ara 'gã wereko.

A'ere nipo 'gã 'gã 'wyrarete rapyau.

Majepeja 'ara rupi etee futat nipo aipo mama'ea ojeapoupap.

Ku'jywa 'ga 'ã pãjẽrete.

'Ga 'ã 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are”,

'jau 'ga wafukaja mua ywag awi.

⁹ A'eramũ nipo tatasiga resakawe ywy pewara 'gã 'wyriara 'gã ojemayrũmũ 'gã nee. “Ukaipap nipo kwe 'gã”, 'jau nipo 'gã ajaupe. Mama'e tywera 'gã iapou aipoa oje'wyrarete pewara 'gã pyri. Ojemoka'aranũũmũ mama'e tywera pyu. A'eramũ nipo 'gã ajaa'wau ee. ¹⁰ Muku'i 'gã neko jui. Okyje 'gã wereko tywer awi.

—Ipyri jane oramũ 'ga jane rapyi 'gã neewe ne— 'jau 'gã ajaupe.

—Iporiay'i Papironi pypewarera 'gã— 'jau 'gã. —Aipoa oje'wyrarete pypewara 'gã ojemoka'aranũũmũ numiamũ. A'ere Ku'jywa 'ga ywawuje tee 'gã nereko tyweretei 'gã tywer are— 'jau 'gã ajemogyau, okyjau wereko tywer awi.

¹¹ Karaemã jara 'gã ajaa'wau ajemogyau ee.

—Papironi pewara 'gã orekaraemã amut ore wi jepi— 'jau 'gã. —A'ere 'awamũ nitywi futari orekaraemã muara 'gã— 'jau 'gã ajaa'wau ee.

¹² Kwaiwete 'gã karaemã. Ouru, prata, ita esage, itafu'a'i perua 'jawa, taity esage, taity pirag, 'ywa kasig, mama'e ryrũ esage ita apopyret, itaju apopyret, 'yw esage apopyret 'jau. ¹³ Kumi kasig, jany kasig, y'way, 'miara kawet, awasiku'iuu, juowuurana ra'yi,

kwatau, karupa'mĩ, kawaruu, kamijã'ĩ. Mĩmera 'gã karaemã. 'Awamũ nitywi futari 'gã karaemã muara. Oporomuriwere'emamũ 'gã wemifaja 'gã nee. Nitywi futari mama'e muara. A'eramũ karaemã jara 'gã 'jau aipo oje'wyrarete kaiwer ipewarera 'gã nupe 'upa:

¹⁴ —Teepap katu katu pēnemifutara. Pēkaraemã nanē atepawamũ nũ. Ouru miamũ atepawamũ pē nui— 'jau 'gã 'gã 'wyrarete rapy resaka.

¹⁵ A'eramũ 'gã nupe okaraemã me'egarera 'gã ajemogyau muku'i jui. Ojemoka'aranũũ 'gã 'gã nee. A'ere 'gã kyjei wapy awi. “Ipyri jane o re nipo 'ga jane rapyau 'gã neewe”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã awawe'em ipyri. U'arasigamũ etee ipypewarera 'gã nee. A'eramũ 'gã wafukaita:

¹⁶ —Iporiay'i 'wyrarete pewara 'gã ajemogyau. Taity esagea 'gã amunep ojewi numiamũ, taity piraga 'jau. Kwaiwete 'gã ouru apopyrera pyu 'gã ojemojewaka, ita esage pyu, itafu'a'i pyu 'jau, perua 'jawa pyu 'jau. ¹⁷ A'ere 'awamũ ikaipawi ywawuje tee— 'jau 'gã ajaa'wau ee.

Iapyramũ 'gã tatasiga resaka. Yaruu wararera 'gã, ipypewarera 'gã, iapoara 'gã, iperugara 'gã. Mĩmera 'gã nipo tatasigũũ resaka ikajamũ. ¹⁸ Tatasiga resag ire nipo 'gã ajemogyau muku'i jui.

—Nuesagi'i 'ga amũ aipo 'wyrarete 'jawewara— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ 'Gã 'arasiga 'gã muafukajukaa:

—Iporiay'i ipypewarera 'gã— 'jau 'gã wafukaita. —'Gã 'ã okaraemã werooukat yaruu jara 'gã nupe. A'eramũ 'gã yaruu jara 'gã mepyau 'gã moka'aranũũmũ. Ywawuje tee nipo 'gã karaemã atepawamũ— 'jau 'gã u'arasigamũ ee.

²⁰ Pe'je pejeku'iramũ ywag ipe oo ma'eferamũ ee. 'Gã 'ã pē nereko tywerete rai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga wemiayuwamũ pē nepyaa, 'gã nerekou tyweaete pē nee. Jeju'i 'ga remimonoferamũ pē nee, 'ga je'ega mome'waramũ pē nee. Mĩmeramũ pē nee 'ga 'gã nereko tyweretei.

²¹ A'ere ywagipewara 'gã amũ, ifuakat ma'e 'ga amũ itauu ppyka imomoa 'yē'ē me. Ipoyjuu agawewi. A'etea 'ga opyyk imomoa imonou 'yē'ē me. A'eramũ 'ga 'jau:

—Sã'ã je itauu momora. Nan tee futat nipo 'gã Papironi retygi, ipypewara 'gã momapa. A'eramũ 'gã etyg ire imỹju'jape'ema futat. ²² Nopyu'jawi 'gã maraka apoawa ipype. Nomaraka'agu'jawi 'gã ipype. Nitywi futari mama'e apoara peu. Nitywi futari u'i apoara 'gã. ²³ Naenyfugu'jawi tatarana. Nuerekoi katu 'gã amũ aipoa oje'wyrarete pype. Ka'aranũũ are ojerowiaraip ma'efera 'gã nitywi peu. Opãjãgaiwa pyu ajamoryteera 'gã nanē nitywi nũ.

²⁴ —Ymã te peuwara 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi rakue. 'Ga rerowiaara 'gã nanē 'gã iapisau kwaiwete rakue nũ. Tekotee 'gã nanē 'gã apisau rakue nũ. Ma'eramũ 'ã Ku'jywa 'ga 'gã nereko tywerukari 'gã nemiapofer are, 'gã 'wyrarete retygi 'gã nui— 'jau 'ga.

19

¹ A'eramũ je mytuna 'gã je'ega renupa. Ywag ipe 'gã nuwi oje'ega:

—Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau— 'jau 'gã 'upa. —'Ga te 'ã jane katu'ok. 'Ga te 'ã esage janee. 'Ga te 'ã pãjērete. ² 'Ga te 'ã ae kwaap. A'eramũ 'ga jane rerekou a'jeteetewi futat. Werowiare'ema 'gã nipo 'ga erekou tyweaete. A'ere 'ga werowiaara 'gã nereko esagei— 'jau 'gã oje'ega. —Ma'eramũ 'ga 'ã Papironi pewara 'gã nereko tyweretei. Jane mũ 'gã 'ã iapisau rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga jane repyaa. A'eramũ jane a'e are 'ga muorypa— 'jau 'gã oje'ega mua ywag awi.

³ —Aipoa 'gã 'wyrarete rapy re tatasiga awau ojeupia wojere'emamũ futat. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee— 'jau 'gã ajemogyau.

⁴ A'erauwe wĩti kwaturu 'wyrria'ri 'gã awau, irũpãwẽ eae'yi ma'e 'gã netee 'gã wapyka wenupy'ãu Jarejuwarete 'ga rowase 'ga muorypa. 'Wyrriararete apykawa 'arimũ 'ga renamũ 'gã awau 'ga muorypa.

—Nan tee ore 'jau. Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau— 'jau 'gã.

Karupa'mĩ 'jawewara maraka

⁵ A'erauwe 'wyrriararete renawa pyri 'ũi ma'e 'ga amũ 'jau nũ:

—Nan tee je 'i pẽ nupe. Pe'je pẽẽ taetu 'ga muorypa. 'Ga remiayup, 'Ga pojeupat, 'wyrriana'nĩ, akotee ma'e. Mĩmeramũ pẽẽ 'jau 'ga upe: “Ene te 'ã eneresage oree”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'wyrriararete renawa pyri ako ma'e 'ga 'gã nupe.

⁶ A'erauwe je kwaiwete 'gã je'ega renupa nũ. Jarejuwarete 'ga muorypa 'gã ajemogyau. Ytuu pyamu 'jawe 'gã je'ega. Tupã 'jawe nanẽ afuramũ.

—Pe'je ki Jarejuwarete 'ga muorypa. 'Ga 'ã Orejararetea. Pãjẽrete'a 'ga 'gã apyraapa. 'Wyrriarareteretea 'ga 'ã— 'jau 'gã 'ga muorypa 'upa.

⁷⁻⁸ —Owaẽm karupa'mĩ 'jawewara 'ga remirekoawa upe. 'Ga remirekoram ãẽ ojekatu'opap 'ga upe. Janeruwarete 'ga taity aparasigayay monou ãẽ upe. A'eramũ ãẽ taity esage munepa, taity aparasigayay munepa. A'eramũ jane jarejekõẽãjamũ jarejemogyau 'gã nee— 'jau 'ga jee.

'Ga remirekoram ãẽ raitya 'jawewara Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã nemiapofera, mama'e esage apoawera.

⁹ A'erauwe ywagipewara 'ga 'jau jee:

—Ka'arana ekwasiat Jarejuwarete 'ga je'eg are. “Maraka nipo ore aruapo Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rekokatuawamũ. Maraka are imo'wy'wyrirera 'gã aku'iramũ ajemogyau”, 'jau Janeruwarete 'ga. Aipoa ekwasiat ka'aran are. A'jea futat 'ga 'eawera— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'erauwe je teapyka tejenupy'ãu ywagipewara 'ga rowase 'ga muorypawamũ. A'ere 'ga 'i jee:

—Ene'me awi. Ereapo awi nanuara. Jarejuwarete 'ga rowase te eapyk ejenupy'ãu 'ga muorypa— 'jau etee 'ga jee. —Je rowase ereapo awi. 'Ga remiayuwa te je, ene 'jawe futat, enerewirera 'gã 'jawe 'jau. Jeju'i 'ga je'ega renuparamũ jane jareju'jaju'jawe etee futat— 'jau 'ga jee.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'Agesage je'egi 'ga je'ega mome'warera 'gã nupe rakue. 'Gã je'ega 'jawe te futat Jeju'i 'ga je'ega— 'jau 'ga jee.

Kawaruu siga 'arimũ wapyk ma'e

¹¹ A'ere je ywaga woga resaka. A'eramũ je kawaruu siga mũ resaka iwoga rupi. I'arimũ wapyk ma'e 'ga mama'e a'je mome'wara futat. A'eramũ jane 'ga ree etee jarejemogypygarũmũ. 'Ga te 'ã mama'e a'jea etee wapo. Mama'e a'jea etee futat 'ga omome'u. Ojee iporomutare'ema 'gã etee 'ga iowajaa. ¹² 'Ga rea wenyfugamũ tata 'jawe. Kwaiwete 'ga 'wyrriara akagyrũ 'jawewara rerekou waka'garimũ. Ojee 'ga wera kwasiaa. Nitywi 'ga amũ 'ga rera kwaapara. 'Ga tee futat wera kwaapa. ¹³ 'Ga piara ojemuakỹma 'ga ry pype. “Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga”, 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁴ 'Ga rewiri ywagipewara jefaruu 'gã akou. Kawaruu siga 'arimũ nanẽ 'gã wapyka nũ. Taity aparasiga 'gã erekou. ¹⁵ Tenune 'ut ma'e 'ga juru awi jyu'u aime juowai ma'e 'ua uẽma. A'ere nu'ari 'ga juru awi. Aipo pyu 'ga werowiare'ema 'gã fuakara pojekau 'gã nui. A'eramũ 'ga 'ũina 'wyrriaramũ 'gã nupe. Oje'ega renuwe'emamũ 'ga 'gã nerekou tyweaete. Janeruwarete 'ga pãjẽrete'a. Amara'neramũ 'ga werowiare'ema 'gã nee. A'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã apisau 'gã ny reko'wogukaa 'gã nui. Sã'ã ae y'way apikaa. Nan. ¹⁶ 'Ga piar are 'ga reramũ ojekwasiaa.

“Ae'wyrriararetea. Aejarareteretea”

'gã 'ea ojekwasiaa 'upa 'ga piar are, 'ga 'uw ypy are 'jau ojekwasiaa 'upa.

¹⁷ A'ere je ywagipewara 'ga amũ resaka nũ. Kwara 'arimũ 'ga u'ama. A'eramũ 'ga wafukaita wyra upe, ywate owewe ma'e upe:

—Pe'je pejejua pejemim'waa. Janeruwarete 'ga futat mama'ea omono pẽ nupe pẽnemi'uramamũ. ¹⁸ Pe'je pejejua 'wyriara reumera 'wau. Jefaruu reumet, jefaruu 'wyriara reumet, kawaruu reumet, kawaruu 'arimũ wapyk ma'efera 'gã neumet, akotee ma'e 'gã neumet. Mĩmera reumera 'wau pejejua— 'jau 'ga wafukaita wyra wewe upe.

¹⁹ A'ere je 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera resaka nũ. Peu ajatykau ywy pewara 'gã 'wyriara reewe, jefaruu reewe. Kawaruu siga 'arimũ 'ũi ma'e 'ga rowajaa 'gã nuri, 'ga remiayuwa 'gã neewe. ²⁰ A'eramũ 'gã 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera pyyka ipofaa, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara retee. Aipoa aeremiapoe'ema apou rakue, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera rera rerekwara 'gã moryteeu ojee rakue. Ia'agawa muorypara 'gã nanẽ imoryteeu nũ. A'eramũ 'gã 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera momoa imonou tata pe, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara nanẽ nũ. Sã'ã 'ywyga kaja fufura iãja. Nan tee futat tuwi wenyramũ. Ypiauu 'jawe mama'eukwaawa rapyawa. Itatata nanẽ 'upa ypiauu pype nũ, ẽsõfyria 'jawa 'upa ipype nũ. Ekoa futat 'gã imonou imomoa mama'eukwaawa rapyawa pype. ²¹ Kawaruu siga 'arimũ 'ũi ma'e 'ga ja'waraiwa remiayuwa 'gã apisaupap ogyuu pyu. Ojuru awi 'ut ma'e pyu iapisaupap. A'eramũ wyra eumera 'wau wewegamũ jui.

20

Miu kwara

¹ A'eramũ je ywagipewara 'ga amũ resaka nũ. Ywag awi 'ut ma'e 'ga. Opo pe saawi rerekou. Itajuua nanẽ 'ga erekou opo pe nũ. Aipo saawia ywy kwawukuu rawopytymawa ma'ea. ² A'eramũ 'ga tejuuranũ pyyka ikupyfaa itajuu pyu. Aipoa tejuuranũa mama'eukwaawa 'wyriara futat. Satanasi 'jau 'gã jupe. Ymã ijesaukari mojamũ aepy upe rakue. Aipoa ywagipewara 'ga ikupyfaa itajuu pyu. ³ A'eramũ 'ga imomoa imonou ywy kwawukuu pype.

—'Au e'yi. Miu kwara magwapa e'yina ywy kwawukuu pype— 'jau 'ga jupe imomor ire.

A'eramũ 'ga iawopytymawa motypa saawi pyu ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara uẽme'ema ywy kwawukuu awi. A'eramũ ywy pewara 'gã moryteeu'jape'ema. Miu kwara kwaw ire te 'gã imuẽmukari kamẽsiũũ etee.

⁴ A'eramũ je 'wyriara renawa amũ resaka nũ. I'arimũ wapyk ma'e 'gã nupe Janeruwarete 'ga opãjẽ monou, 'gã mogyau 'wyriaramũ Jejui 'ga pyri. Jejui 'ga ree je ijuwonogipyrera 'gã agera resaka nũ. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã omome'u rakue. Jejui 'ga porogyta a'jea nanẽ 'gã imome'wau nũ. A'eramũ ia'wyre'ema 'gã 'gã juwonoka rakue. Aipo 'gã namuorywi futari 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera. Ia'agawa nanẽ 'gã imuorype'ema futat nũ. Nomojewagukari 'gã weapykaga 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera remifutar imũ. Opo are nanẽ 'gã imojewagukare'ema rakue. A'eramũ Jejui 'ga 'gã mũ'jãu tywy awi, 'gã moferapa, 'gã mogyau 'wyriaramũ ojepyri. Miu kwara 'gã 'ũina imagwapa Kristu 'ga pyri. ⁵ 'Gã tee ra'ne Jejui 'ga imũ'jãu tywy awi aipo 'ara rupi. A'eramũ 'gã tywy awi ae mũ'ẽypyawet 'jau jupe. Tekotee 'gã 'ga imũ'jãu jui miu kwara kwaw ire etee. ⁶ Imoferaw ppy pyyfera 'gã aku'iramũ ajemogyau. Janeruwarete 'ga remiayuwa futat 'gã. A'eramũ 'gã awawe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau. Jarejuwarete 'ga upe 'gã oporowykyau. Jejui 'ga upe nanẽ 'gã oporowykyau nũ. Miu kwara magwapa 'gã ajemogyau Jejui 'ga poirũnamũ.

Iapyaw ipe mama'eukwaawa 'wyriara monoawam

⁷ Miu kwara kwaw ire nipo 'gã mama'eukwaawa 'wyriara muẽma ywy kwawukuu awi. A'eramũ futat nipo 'gã itajuu rawi ikupy awi. ⁸ A'eramũ nipo mama'eukwaawa 'wyriara awau ywy pewara 'gã moryteeu nũ. “Ywy pewara 'gã tomomoit 'gã Nuwarete 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau nipo mama'eukwaawa 'wyriara awau 'ũina numiamũ. Goga 'jaw ipe awau. Magoga 'jaw ipe nanẽ awau nũ. A'eramũ nipo mama'eukwaawa

'wyriara wemimoryteefera 'gã majatykau 'gã moparuowajaa. Kwaiwete nipo 'gã ajatykau. Nomojopyrũa'uweri te nipo ae 'gã. Sã'ã 'yisigeau pytuna. Nan te nipo 'gã pytuna. Nimojopyrũawi futari.

⁹ Mama'eukwaawa 'wyriara remimoryteefera 'gã awau okwasi'wau Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã nupawa mamana, 'gã 'wyrarete mamana. Aipoa 'gã 'wyraretea Janeruwarete 'ga afutat. A'eramũ 'ga tata mua imojypa ywag awi, imamanara 'gã napyaupap. ¹⁰ A'erauwe 'ga 'gã moryteeara, mama'eukwaawa 'wyriara monou imomoa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Peu futat akou tywet 'yë'ë awi 'ut ma'efera pyri, 'yë'ë awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara pyri. Peu futat awau oteweramũ ajemogyau tyweaete. Nateepawi futari 'gã nereko tywera.

Mama'eukwaawa rapyaw ipe werowiaare'ema 'gã monoawam

¹¹ A'eramũ je 'wyriararete renawuu resaka nũ. Aipoa waparasiyayramũ. I'arimũ wapyk ma'ea nanë je esaka nũ. Ywya awau oka'jama 'ga wi, ywaga retee. Ika'jam ire nitywi 'gã amũ oka'jam ma'efera resakara. ¹² A'eramũ je amanũ ma'efera 'gã nesaka. 'Wyriararete renawa rowase 'gã nuri ajemogyau. 'Wyriara 'gã, akotee ma'e 'gã netee 'ua 'upa 'ga rowase. A'eramũ 'ga amũ ka'arana pypekau imogytau. Ywy pewara 'gã nemiapofera rerekwara pypekau ra'ne esaka. A'eramũ Jarejuwarete 'ga remiayuwa rerekwara ka'arana nanë ipypekau nũ. Aipoa ka'aran are Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã nera kwasiarukaa rakue. 'Gã tee ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ rũi futat. A'eramũ 'gã 'jau “ajemogy ma'ea ka'arana”, 'jau 'gã aipoa ka'arana upe. Ywy pewara 'gã nemiapofera rerekwara ra'ne 'ga amũ imogytau. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã mepyau 'gã nemiapofer are. ¹³ 'Yë'ë pype amanũ ma'ea nanë 'ua nũ. 'Gã nanë 'ga imepyau. Amanũ ma'efera 'gã juejue 'ua u'ama 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'gã mepyau najuejue etee futat. ¹⁴ Ae momapawa 'gã imonou imomoa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Ma'eramũ 'ã ae namanũu'jawi futari numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga werowiare'emamũ ae pe'ai ojewi. A'eramũ ae awau ajemogyau muku 'ga wi wayrũnamũ nakwaparimũ rũi futat. Nitywu'jawi ae'agera rupawa. Iypewarera nanë 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata ypiauu 'jawe. ¹⁵ A'ere 'ga ajemogy ma'ea ka'arana resaka. Janeruwarete 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã nera juejue ajemogyau ee. A'eramũ ee ijekwasiare'ema 'gã 'ga imonou imomopoa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã amanũu'jap ma'e 'jawe futat. Sã'ã janemanũa jane mopojo'oga janepytun awi. Nan tee mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã pojo'ogamũ Jarejuwarete 'ga wi.

21

Ywag yaua ywy yau retee

¹ A'erauwe je ywag yau resaka, ywy yau retee. Ywag ymanera ateepawamũ ywy ymanera retee. 'Yë'ëa nanë oka'jama nũ. ² A'eramũ je Jarejuwarete 'ga 'wyrarete yau resaka, Jerusareg yaua je esaka. Kwe 'ua ojypa ywag awi. Janeruwarete 'ga futat imojewaka iapou imua. Sã'ã kũjãmuku ijemuesagea akokatuaw are. Nan tee futat turi ojypa. ³ A'erauwe je 'ga amũ je'ega renupa: “Awamũ nipo Janeruwarete 'ga rekoi ywy pewara 'gã pype” 'ea je enupa. “Awamũ nipo 'gã juejue Jarejuwarete 'ga remiayuwa. 'Ga 'ã 'gã Nuwaretea” 'ea je enupa. ⁴ “Ga nipo 'gã neaya amukag 'gã nui. Nojoo'ou'jawi 'gã. Namanũu'jawi futari 'ga amũ. Nitywi futari ae mu'arasigawa. Nitywi futari mama'eaya. A'eramũ 'gã ajaa'wawe'em. Mama'e ymanera oka'jamap jui” 'ea je aenupap. 'Wyriara renawa pyri oje'eg ma'e 'ga 'ũina.

⁵ A'eramũ 'wyriararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga 'jau:

—Mama'e ymanera teepap. 'Awamũ ipyau etee je iapoi ipy'rau nũ— 'jau 'ga.

A'eramũ 'ga 'jau jee:

—Jeje'ega ekwasiat ka'aran are. A'jea futat je'ea. A'eramũ pëë ee pejemogyppygarũmũ— 'jau 'ga jee. ⁶ —Teporowykya je aapopap. Mama'e apoe'emawe te 'ã je rekoi. Mama'ea teepaw ire miamũ futat je rekoi nũ. Nakwaparimũ warãu rũi je. I'yuwei ma'e 'gã nupe 'ya tomono 'jau. Aipoa 'y rykuara 'gã ajemogy namawi rũi. A'eramũ je 'gã mogyau tejepyri futat. ⁷ Teje'ega renupara 'gã je amogy teja'yramũ futat. Je te 'ã 'gã Nuwaretea— 'jau 'ga jee.

⁸ —A'ere amumera 'gã oi mama'eukwaawa rapyaw ipe eewe futat. Je rerowiar awi opoit ma'e 'gã, je rerowiare'ema 'gã, mama'e tywera apoara 'gã, oporojuka ma'e 'gã, mama'eukwaawa 'wyrara pãjẽ pyu ipãjẽ ma'e 'gã, maira'me a'agaw are oryp ma'e 'gã, i'me ma'e 'gã. Mĩmera 'gã awau opytau mama'eukwaawa rapyawa pype, ypiauu 'jawewara pype. Ĕsõfyri 'jawa iapyau ipype. Ĕsõfyri wenyramũ niry'wei futari. A'eramũ wayramũ 'gã nupe, 'gã nerekou tyweaete. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã amanũu'jap ma'e 'jawe futat. A'ere 'gã namanũi futari. Janeruwarete 'ga te 'gã nuerowiari. A'eramũ 'ga 'gã monou muku ojewi amanũu'jap ma'e 'jawe— 'jau 'ga jee.

Jerusaregyau

⁹ A'ere ywagipewara 'ga amũ 'ua oje'ega jee nũ. Itay'a'i rerekwarera 'ga amũ, Janeruwarete 'ga je'ega rerowiare'ema 'gã nereko tywerarera 'ga amũ 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua je rupi. Taesaukat karupa'mĩ 'jawewara 'ga remirekorama enee 'jau— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea je pojekau ojeupe. A'eramũ ywagipewara 'ga je rerawau ywytyt ywate 'arimũ. Pe awi 'ga Jerusareg yau resaukaa jee. Janeruwarete 'ga 'wyr yau resaukaa jee. 'Ua ojypa ywag awi. ¹¹ Wenyfugamũ 'ua. Peu futat Janeruwarete 'ga rekoi. A'eramũ Janeruwarete 'ga renyfuga 'ga rerua erojypa. Ita esage 'jawe wenyfugamũ, jasipi 'jawa 'jawe. Ojesagete ma'ea futat, kristau 'jawa 'jawe. ¹² Janeruwarete 'ga 'wyraretea ojeosõu. Iosoma ianam te, iywateuua nanẽ nũ. Tusi iosoma rokvara. Ywagipewara 'gã iosoma rokvara rarũmũ. Iosoma rokwar are Israeu 'ga ra'yra 'gã nera ojekwasiaa. ¹³ Kwara poawa katy muapyra iosoma rokvara. Kwara resaawa katy muapyra iosoma rokvara. Iyse katy muapyra iosoma rokvara, iyse owajara katy muapyra 'jau. ¹⁴ Itauua ra'ne 'gã imonou imỹina. A'ere 'gã iosoma iapou itauu 'arimũ. Tusi itauua. Aipoa itauu are Karupa'mĩ 'jawewara 'ga remimonofera 'gã nera ojekwasiaa.

¹⁵ Je upe oje'eg ma'e 'ga ywyrã wereko opo pe. Ouru apopyrera 'ga ywyrã. Aipo pyu 'ga 'wyrarete ra'agawyau. Iosom, iosoma rokwat. Mĩmera 'ga wa'agawy ipyu. ¹⁶ Janeruwarete 'ga 'wyrarete yau ojoumykakaga 'jawe etee futat ipytu'ëa. Opytu'ë pãwẽ pãwënamũ futat. Tois miu tusëtu kilometro pytu'ëa. Tuwi tuwi te Jerusareg yau. 'Ga 'wyrarete ywatea ipytu'ë 'jawe etee futat. ¹⁷ Iosoma nanẽ 'ga ia'agawyau nũ. Sesëtai kwaturu metro ianama. Ywy pewara mama'e ra'agawyawa pyu futat 'ga ia'agawyau. ¹⁸ Ita esage 'ga iapou oje'wyrarete osomamũ. Jasipi 'jawa apou iosomamũ. Ouru 'ga iapou oje'wyrareteramũ. Wenyfugamũ werawerawuu 'jawe. ¹⁹ Itauu 'arimũ 'gã iosoma apou. Aipo itauua ita esagea futat. Epy ete aipoa ita esagea. Ajepeja ita owyay ma'ea, jasipi 'jawa. Ajepeja ita owy ma'ea, safira 'jawa. Ajepeja ita warumama'wiramũ, agata 'jawa. Ajepeja ita owyay ma'ea, esimerauta 'jawa. ²⁰ Ajepeja ita warumama'wisigamũ, saritonia 'jawa. Ajepeja ita piraga, satiu 'jawa. Ajepeja ita ijukyryay ma'ea, krisoritu 'jawa. Ajepeja ita owya, periru 'jawa. Ajepeja ita ijukyryũ'nĩ topasiu 'jawa. Ajepeja ita siga, krisopasi 'jawa. Ajepeja ita owy ma'ea, jasitu 'jawa. Maapawa ita umy'gi ma'ea, ametisita 'jawa. ²¹ Iosoma rokvara majepi tee ita fu'asigũã apopyrera, perua 'jawa apopyrera. Peuwara aeatawapy'apykawa ouru apopyra etee futat. Okawuramũ werawerawuu 'jawe.

²² Naesagi je Janeruwarete 'ga mogytaawa peu. Peu futat Janeruwarete 'ga rekoi, pājērete 'ga rekoi, Karupa'mī 'jawewara 'ga retee. A'eramū peuwara 'gā 'gā muorypa au'jeteramū ajemogyau. Nooa'uweri 'gā sigaty 'gā muorypa. ²³ Nitywi futari kwara. Jaya nanē otywe'emamū nū. Janeruwarete 'ga ete wenyfugamū, Karupa'mī 'jawewara 'ga retee. A'eramū opytunaiwe'emamū. ²⁴ Ywy pewara 'gā juejue Janeruwarete 'ga remiayuwa. 'Gā nupe nanē opytunaiwe'emamū nū. 'Gā 'wyrriara 'gā nipo okaraemā esage rerua aipoa oje'wyrarete pe Jarejuwarete 'ga upe. ²⁵ Nuawopytymi futari 'gā iosoma rokware. Niyyptuni futari peu. A'eramū 'gā iosoma rokware rawopytyme'ema futat. ²⁶ Ywy pewara 'gā nipo okaraemā rerua Jarejuwarete 'ga upe.

—Ene te 'ā mama'ea ereapo rakue. A'eramū ore erua ene upe nū— 'jau nipo 'gā erua Jarejuwarete 'ga upe.

²⁷ A'ere 'gā mama'e tywera nuerura'uweri erosou aipoa 'ga 'wyrarete pe. Mama'e tywera apoara 'gā nanē aipoa 'ga 'wyrarete pe nosei nū. I'me ma'e 'gā nanē nosei nū. Karupa'mī 'jawewara 'ga ka'aran are ijkwasiaripyrera 'gā etee te ose aipo 'ga 'wyrarete pe, ajemogy ma'ea ka'arana are ikwasiaripyrera 'gā etee.

22

¹ A'ere ywagipewara 'ga 'yrete resaukaa jee.

—Koa 'y rykuara 'gā ajemogy nakwaparimū ete rūi— 'jau 'ga jee.

Aipoa 'ya wypysige'emamū futat okwapa. Ojesaka etee futat typya, kristau 'jawa 'jawe. Janeruwarete 'ga renawa 'wyr awi futat turi. Karupa'mī 'jawewara 'ga ma'e 'wyr awi nanē 'ua nū. ² 'Gā 'wyrarete pyterimū futat okwapa, ukawō'ō pyterimū futat okwapa. 'Yrete reme'y'warimū y'wa 'ywa u'ama ajuowai. Aipoa y'wa 'ywa 'u re ae mogyau nakwaparimū ete rūi. Aipoa y'wa 'ywa namajepei tee rūi i'aa. I'au'jau'jap futat. Majepei tee jaya moka'jami u'aramū nū. Majepeja jaya moka'jam ire u'aramū nū 'jau. Oowa muaga futat. Ywy pewara 'gā katu'okawa futat oowa. ³ Nitywi futari mama'e tywera aipoa 'wyrarete pype. Nitywi futari “mama'e tywera jee” Janeruwarete 'ga 'jawa.

Janeruwarete 'ga renawa 'ūi aipoa 'ga 'wyrarete pe futat. 'Ga remiayuwa 'gā 'ua 'ga muorypa au'jeteramū futat peu. ⁴ Peu futat 'ga remiayuwa 'gā 'ga reakwara resaka. 'Ga rera 'gā erekou ikwasiaa weapykag are. ⁵ Nitywi futari ypytunaiwa peu. A'eramū 'gā tata reny futare'ema peu. Kwara renya nanē 'gā ifutare'ema nū. Janeruwarete 'ga futat 'ūi wenyfugamū 'gā nupe. A'eramū opytunaiwe'emamū. Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gā mogyau 'wyrriaramū ojeypyri. A'eramū 'gā ajemogyau 'wyrriaramū nakwaparimū ete rūi.

Jeju 'ga ruawam

⁶ A'eramū ywagipewara 'ga 'jau jee.

—A'jea futat aipoa morogytaa. A'eramū pēē pejejemogypyka futat ee. Janeruwarete 'ga 'ā U'agesagea omono oje'ega mome'wara 'gā nupe. 'Ga 'ā je mut mama'e ijeapoarama resaukaawamū wemiayuamū pē nupe— 'jau ywagipewara 'ga jee. —Niporomukui futari nipo eneremiesagera ojeapou— 'jau 'ga jee.

⁷ A'eramū Jeju 'ga 'jau:

—Pe'je pejeapykau jeje'eg are. Anurenure'i nipo je oi nū. A'eramū pēē jeje'ega renuparamū pejekōējamū pejejemogyau. Teje'ega je akwasiarukat ene upe. Anurenure'i nipo mama'ea jeapoi je'eawer imū etee futat— 'jau 'ga jee.

⁸ Je Juānamū. Je 'ga je'ega renupara ai'i, tejeupe 'ga remiesaukarera resakarera nanē je nū. Tejeupe esaukapaw ire je teapyka tejenupy'āu ywagipewara 'ga rowase, tejeupe esaukaara 'ga rowase, je 'ga muoryparamet ee. ⁹ A'ere 'ga 'i jee:

—Ereapo awi nanuara. Jarejuwarete 'ga te emuoryp. Ene 'jawe futat je 'ga remiayuamū, 'ga je'ega mome'wara 'gā 'jawe 'jau. Aga ka'arana rerowiaara 'gā 'jawe 'jau. Jareju'jawe jane rekoi. Jarejuwarete 'ga etee emuoryp— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—Eremim kasi ejemikwasiarera ne. Niporomukui futari nipo ene upe esaukaripyra ojeapou. ¹¹ Mama'e tywera apoara 'gã nipo mama'e tywera apou etee futat akou— 'jau 'ga jee. —Mama'e esage apoara 'gã nipo mama'e esagea etee iapou akou. Jarejuwarete 'ga upe mama'e apoara 'gã nipo mama'e apou 'ga upe etee futat. Nojopy'ruarũi 'awamũ pẽnemiapoa. Teepap ja'wyja'wy— 'jau ywagipewara 'ga jee.

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Pe'je pejeapyakau jeje'eg are. Nojeporomukui futari nipo je tewau nũ. Pẽnekwawera repya nipo je erawau pẽ mepyau, pẽnemiapofera mepyau— 'jau 'ga jee. ¹³ —Je futat 'ã ywy apoe'emauwe ako ma'ea. Mama'e teepaw ire miamũ futat je rekoi. Je mama'e aapo ikue. A'eramũ je futat imateepapa nũ— 'jau 'ga jee.

¹⁴ —Ekõẽãi nipo ojepirei ma'e 'gã, jery pyu ojepirei ma'e 'gã. Aipo 'gã nipo y'wa 'wau. “Aga y'wa 'wara ajemogyau nakwaparimũ ete rũi” 'jawa y'wa 'wau. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe nipo 'gã awau osou 'gã 'wyrarete osoma rokware rupi— 'jau Jejui 'ga jee. ¹⁵ —A'ere ijepireje'ema 'gã nosei futari. Mama'e tywera apoara 'gã, mama'eukwaawa 'wyrariara pãjẽ pyu ipãjãgaip ma'e 'gã, wemirekoe'em are ako ma'e 'gã, omene'em are ako ma'e 'gã, oporojuka ma'e 'gã, maira'me a'agaw are oryp ma'e 'gã, i'me ma'e 'gã. Mĩmera 'gã osowe'em futat Janeruwarete 'ga 'wyrarete pe. Muku 'gã oi ajemogyau 'ga 'wyrarete awi— 'jau Jejui 'ga jee.

¹⁶ —Je te 'ã Jejuiamũ. Ywagipewara 'ga amũ amono teje'ega mome'waukaa pẽ nupe, tejerowiaaramũ pẽ nupe. Je Davi 'ga juapyrera. Je jaytata ku'ema reruara 'jawewara— 'jau Jejui 'ga.

¹⁷ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau Karupa'mĩ 'jawewara 'ga remirekorama ãẽ retee:

—Ere ejua!

Jejui 'ga je'ega renupara 'gã nanẽ 'jau:

—Ere ejua!

I'yuwei ma'eramũ pe'je pejejua. “Aga 'yrykuara 'gã ajemogy nakwaparimũ ete rũi” 'jawa petykut. A'eramũ pẽẽ pejejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ ete rũi. Aipoa 'ya Janeruwarete 'ga imonou “y emut ara jee” 'jara 'gã nupe. Nepemonoi ka'aranũũa 'y muawamũ. Janeruwarete 'ga omono ekoete te futat enũinara 'gã nupe.

¹⁸ Je Juãnamũ. Mama'e a'jea futat je amome'u pẽ nupe, Jejui 'ga je'ega renuparamũ pẽ nupe. Jeje'ega etee pemome'u pejejaupe. Irãinãn kasi pemome'u pejejaupe ne. Irãinãn pẽẽ imome'uramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweretei ikwasiaripyrer imũ etee.

¹⁹ 'Gã imome'upawe'emamũ 'aga y'wa Janeruwarete 'ga i'waukare'ema futat 'gã nupe, “aga y'wa 'wara 'gã ajemogy nakwaparimũ ete rũi” 'jawa 'waukare'ema 'gã nupe. Aipo 'gã nosei futari Janeruwarete 'ga 'wyrarete pe.

²⁰ A'eramũ imome'u katuara 'ga 'jau:

—A'jea futat. Anurenure'i nipo je oi nũ— 'jau 'ga.

A'eramũ je 'jau 'ga upe:

—Ere ejua, ki Jejui. Ene te 'ã ore'wyrarareteretea— 'jau je 'ga upe.

²¹ Janejararete 'ga Jejui 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat.

Kweramũ tejemiesagera mome'ua.